

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekananja

Nr. 1 (678) Kolmapäeval, 11. jaanuaril 1967 XXI aastakäik

Parim puhkus pärast pingutavat eksamit... A. KIVISTIKU foto

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

Tartu Riikliku Ülikooli autasustamise kohta Tööpunalipu ordeniga

Teenete eest teaduse arendamisel ja spetsialistide ettevalmistamisel autasustada TARTU RIIKLIKKU ÜLIKOOLI TÖÖPUNALIPU ORDENIGA.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. PODGORNOI

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
7. jaanuaril 1967

«Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu õnnitlevad südamlikult Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi ülikooli autasustamise puhul Tööpunalipu ordeniga. Auväärse ajalooga Tartu Riiklik Ülikool on nõukogude võimu aastatel kujunenud vabariigi üheks suuremaks ja autoriteetsemaks kaadri ettevalmistamise sepi-kojaks ning teaduslikuks keskuseks. Avaldame kindlat veendumust, et ülikooli töö- kas ja andekas kollektiiv, kuhu kuulub rida silmapaist- vaid nõukogude teadlasi, an- nab oma parima Suure Ok- toobri 50. aastapäeva vääri- kaks tähistamiseks ja NLKP XXIII kongressi otsuste ellu- viimiseks. Soovime uut edu üliõpilasnoorsoo kommunist- likul kasvatamisel ja õpeta- misel ning nõukogude teadu- se arendamisel.»

◀ TELEGRAMM

HEAD UUT AASTAT

soovisid meie ülikooli kollektiivile aastavahetusel Karlovi Ülikool, Moskva Riiklik Ülikool, Voroneži Riiklik Ülikool, Gorki Riiklik Ülikool, Läti Riiklik Ülikool, Kiievi Riiklik Ülikool, Kirgiisi Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, Harkovi Riiklik Ülikool, Tšernoviitski Riiklik Üli- kool, Užgorodi Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Leningradi Riiklik Ülikool, Baskiiri Riiklik Ülikool, Dagestani Riiklik Ülikool, Läti NSV TA Füüsikainstituut, Eesti NSV Ministrite Nõukogu, Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu, Eesti NSV Toiduainete Tööstuse Ministerium, Eesti NSV Ehitusministerium, Eesti NSV Sideministerium, Vabariiklik Rahukaitsekomitee, ENSV Riiklik Kirjastuskomitee, ENSV Riiklik Kinema- tograafia Komitee, ENSV Ministrite Nõukogu j. a. Väliturismi Valitsus, ENSV Tehnilise Informatsiooni Keskbüroo, ENSV KEETM Varustuse ja Turustuse Peavalitsus, Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arenda- mise Eesti Ühing, ENSV Spordihingute ja -organisatsioonide Liidu Nõu- kogu, Eesti Raadio ja Televisioon, ENSV Ajakirjanike Liit, ELKNÜ Keskkomitee Koofide osakond, RPI «Eesti Projekt», ENSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv, ENSV Riiklik Kunstiinstituut, ENSV TA Majanduse Insti- tuut, ENSV Teadusle Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituut, Tal- linna Riiklik Konservatoorium, Tallinna Pedagoogiline Instituut, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituut, Põlevikivi Instituut, ENSV Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, ENSV Riiklik Etnograafiainstituut, ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor, Eesti Põllu- majanduse Akadeemia, ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Kirjandus- muuseum, RAT «Vanemuine», kirjastus «Kunst», kirjastus «Eesti Ra- mat», «Eesti nõukogude entsüklopeedia» toimetuse, ajakirja «Eesti Loo- dus» ning ajalehtede «Edasi», «Noorte Hääle», «Rahva Hääle», «Õhtu- leht» ja «Spordileht» toimetused, Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituut, Tartu Riiklik Kunstimu- seum, ENSV Arhitektide Liidu Tartu osakond, Tartu Linna TSN TK kul- tuuriosakond, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Tartu Akadeemiline Mees- koor, Tartu Ehitusvalitsus, Tartu Linna TSN TK Tervishoiuosakond, Tartu Linnamuuseum, ETKVL Tartu Kaubamaja, Varustuse ja Turustuse Peavalitsuse Tartu Baas, Hans Heidemanni nimeline trükkikoda, Tartu Linna Vesivarustuse ja Kanalisatsiooni Kontor, Nõo Keskkool, Tartu Kammiivabriku segakoor «Kannel» jpt.

Mõnda Tartu ülikooli

õppejõududest

«Tartu Riikliku Ülikooli» toi- metuse poolt tuli allakirjutanule kehtutus, et ta kirjutaks midagi huvitavat ülikooli ajaloost. Kui inimene on üle 40 aasta pidevalt ülikooli seinte vahel olnud, siis pidavat tal ikkagi midagi sellist jutustada olema, mis võiks luge- jaid huvitada. On aga raske öel- da, mis tõesti huvitav on. Omal ajal istusime koos — seitse eri teaduskonna õppejõudu. Jutuks tuli anekdoodi huvitavus. Iga mees pidi rääkima oma elust anekdootilise loo, mis tema ar- vates oleks kõige huvitavam. Rääkis üks ja teine. Lood olid huvitavad. Kõige rohkem naersi- me üht tolleaegset arstiteaduse dotsenti kuulates, kes arvas, et tema elus on kõige koomilise- maks looks olnud seik, kui ta an- dis ühele maapoisile ladinakeelse teose kätte. Poiss lugenud teost, aga polevat sellest midagi aru saanud.

Allakirjutanu ei tea ülikooli ajaloost palju põnevat oma ko- gemuste järgi. Ülikoolis olnud isiksustest on aga nii mõndagi paberile panna, eriti neist pro- fessorid, dotsendid ja lektori- test, kellega on kokku puutunud. Noor tudeng tahab ülikoolis pal- jut haarata. Ta käib alguses hoo- lega kuulamas neidki õppejõude, kelle ainst ta mõne aja pärast täielikult loobub. Kui allakirju- tanu tuli Tartu Ülikooli 1925. aasta sügisel, kõitsid teda peale soome-ugri keelte ka Lääne- Euroopa keeled. Nende keelte esindajaiks oli kuulsaid mehi, kellest mõned olid siiski liiga omapärased. Inglise keele lektori- riks oli Austraalia preislane Willy Peters ja professoriks ainult preislane H. Mutschmann. Kui lektor Peters käskis tahvli juures eesti keelest inglise keelde tõlkida selliseid lauseid, nagu ta oli lolli näoga nagu eestlane või kõik eestlased on nürimeel- sed, siis loobusid õige mitmed tä- napäeva inglise keele loenguist. Alles jäid need, kellel olid tuge- vamad närvid või kes olid «ka- dakad» (noid oli siis küllalt). Pe- tersil oli ilus süsimust täishabe. Ühel ööl olid tundmatud mees- üliõpilased lektorile tuttavate naisüliõpilaste palvel sellest ha- bemest poole kääridega ära löi- ganud, kui lektor tuli järjekord- setelt seiklustelt mööda Veski (praegust Burdenko) tänavat. Võimsa välimusega donžuaqnist oli jäänud hale vanamehekuju. Varsti vallandati ta ametist. En- ne lahkumist jõudis ta kolleegi- dele siiski öelda, et eestlased on ikkagi lollid, sest muidu poleks teda nii kaua Tartus hoitud. Hil- jem oli ta Königsbergis selgelt- nägijaks.

Professor Mutschmann kordas oma loenguil pidevalt noortele

raskesti taibatavat tõika, et filo- loog ei pea töötama raamatutega, vaid ideedega. Ta rõhutas seda, et tal pole kodus ühtki isiklikku raamatut. Seinariiuil oli tal tões- ti ainult kogudest ja tuttavalt laenatud teoseid. Ta oli siiski palju lugenud. Seda osutab kas- või Ameerika inglise keele oma- pärase sõnavara glossaar, mis on pikaajalise lugemise viljaks. Eestlasi ta põlgas, sest neil pol- nud minevikus olnud ei Miltonit ega Shakespeare'i.

Romaani filoloogia professor Roman Gutmann oli õige süm- paatne vanahärra. Ta oli eestla- ne, kes polnud eesti keelt koolis kunagi õppinud. Ta oli olnud mitmel pool Venemaal õppejõuks. Põhimõtteliselt rääkis ta aina eesti keelt, kuid see eesti keel oli enam kui kummaline. Eesti keele õppijad ning muudki tudengid läksid sageli just sellepärast pro- fessor Gutmanni loenguile, et tõeliselt heatahtlikku ning sü- damlikku nalja saada. Professor ajas peaaegu järjekindlalt segi mõisted nais-, mees- või nais- soost, meessoost ja isane, emane. Grammatikast kõneldes olid tal isased ja emased vormid. Ta ka- hetses väga, et eesti keeles pole eri sõnu mees- ja naispardi jaoks, nagu seda on prantsuse keeles. Kui üks naisüliõpilane ei teadnud, kes oli Isis, lõi profes- sor käed pea kohal kokku ja hüüdis üle tolleaegse neljanda auditooriumi: «Armas laps, kas teie siis ei tea, et see on see kuulus Egiptuse emane jumal.» Kõik erandid olid tal grammati- lised väljaheited. Tema uskus soome-ugri ja keidi keelte sugu- lust. Sellest on ta kirjutanudki. Eesti filoloogidele tahtis ta pida- da keltoloogia kursuse. Ootamatu surm ei lasknud seda head kavat- sust teoks saada. Pärast R. Gut- manni surma pole Tartu ülikoo- lis olnud ühtki teist sellist õppe- jõudu, kelle keeletavast oleks saanud kirjutada otse põnevaid uurimusi. Keerulise keelega oli ka füüsikaproffessor Johan Vilip, ent Gutmanni vastu ta ei saanud.

Saksa keele professor Wilhelm Wiget oli suure eruditsiooniga õpetlane. Ta oli šveitslane ega pi- danud lugu balti-sakslastest. Tartusse tuli ta Upsalast koos oma rootslasest naise ja lastega. Ta jäi suurel määral erakuks, sest sakslastega ta ei liitunud, eestlased ei jõudnud talle oma- seks saada ja rootslasi oli Tartus vähe. Eraklikkus oli vist üheks peamiseks põhjuseks, miks pro- fessor Wiget kaldus hooti liig- sesse alkoholismi. Temagi loen- gud olid enamasti neljandas auditooriumis. Kord tuli ta audi- tooriumi, pani pea lauale ja üt- les kuulajaile: «Lassen Sie mich

schlafen! Naine ei lase mul ko- dus magada.» Sellist professori käitumist ei pannud üliõpilased pahaks. Temast taheti aru saada. Kui tal polnud alkoholiperioodi, oli ta alati valmis õpetama ja tööle innustama. Tema algatusel on allakirjutanugi saanud hoogu eesti ja rootsi keele suhete uuri- miseks. Professori raamatukogu oli tudengitelegi avatud. Kui tuli aga joomaperiood, kadus profes- sor kuhugi eeslinna voorimeeste kõrtsi, et teda kergesti ei leitaks. Siis käis abikaasa koos üliõpilas- te ja teaduskonna raamatukogu ametnikega professorit otsimas. Kord saadi professor tänavalt kätte. Abikaasa võttis mehel käe alt kinni: «Tule nüüd minuga koos koju!». Professor vaidles vastu: «Ma tuleksin küll sinuga, aga mul on kodus kuri naine.»

W. Wigeti järglane germaani filoloogia professorina oli endine indo-euroopa keeleteaduse pro- fessor Ernst Kieckers. Kieckers oli baierlane. Temal oli nii tugev hääle, et kui ta loengut pidas, siis pidi kolleeg kõrval auditoo- riumis oma häält tõstma, et tu- dengid ei kuuleks ainult profes- sor Kieckersi häält. Üliõpilaste vastu oli ta range. Auditoorium pidi alati olema hiirvaikne. Klas- sikalise filoloogia auditooriumis oli loeng. Oli röske märtsikuu. Mitmed üliõpilased nuuskasid nina või kõhisid. Professor vis- kas kriidi lauale: «Te häirite mind.» Vaatas siis naisüliõpilaste jalgadele: «Nii see on! Siidsukad jalas. Külmetate end. Nüüd on teil nohu ja mina pean selle käes kannatama.» Ühe tüdruku öde oli raakoju apteegis farmatseut. Järgmisel loengul ütles too tüd- ruk: «Las' professor Kieckers nüüd aevastab.» Tal oli kaks annust aevastuspulbrit. See pan- di tahvililappi. Professor Kieckers oli kaksikäeline. Ta võis kirjuta- da mõlema käega. Harilikult oli tal kriit paremas ja pühkelapp vasakus käes. Lapiga vehkis ta sellise innuga, et iga loengu järel oli ta rinnust lausa valge. Vana- onu Hango sai selle eest tasku- raha, et pärast loengut professor jälle puhtaks harjata. Kui nüüd professor Kieckers hakkas taas lapiga vehkima, tuli üks atsihh teise järel. Atsihhidel polnud lõppu. Meie olime surmvaiksed, kaastundlike nägudega. Professor sai enese vabanduseks vaid nii- palju öelda: «Näete, missugune see Tartu ilmastik on. Isegi kor- ralik inimene võib nohu saada.»

Ernst Kieckers oli suur ling- vist. Ta on kirjutanud eri keelte õpikuid ja ohtrasti uurimusi mit- mesuguste keeleliste küsimuste kohta. Peale saksa keele ei osa- nud ta ühtki teist keelt kõnelda. Eesti keelt tõnkas ta hädavaevu. Ta leidis, et eesti keel on sõna- varalt kole raske. Kohvikus ei tulevat tal kunagi otsekohe meel- de, kas küsida: «Üks sail!» või: «Üks täi!» Tema naisel, slaavi fi- loloogia doktoril Dora Kieckersil oli selle-eest suur keeleand. Ta on tõlkinud paljude uurijate töid saksa keelde ja veelgi enam neid korrigeerinud. Ernst Kieckersi isiklik sõber oli ärimees Harri Vogel. Tuttavad märkasid, et see suur sõprus on järsku katkenud. Kieckersilt küsiti, miks ta pole enam Harri Vogeli seltskonnas. Kieckers vastas: «See elajas ei oska ju kreeka keelt.» Kieckersi- tel oli Tähe tänavas kanal. Kas- vatati hanesidki. Kord semestris korraldatud munasöögiõhtud olid huvitavad kolleegidele ja üliõpi- lastele. Neis sädelesid Dora ja Ernst Kieckersi lingvistilised teadmised.

On siis paberile pandud üht- teist omaaja õppejõududest. On pandud paberile seda, mis näis olevat huvitav. Ehk on see kirja- pandu huvitav ainult kirjapane- jale enesele, nagu too arstiteadu- se dotsent pidas seda naljakaks, et külapoiss ei saanud aru ladina keelest?

P. ARISTE

100 SUUSA-KILOMEETRIT

LUMISED VALJAD JA HÄRMATANUD METSAD OOTAVAD ... A. KIVISTIKU foto

Helves helbe järele tuleb lund alla. On talvi! Loodus puhkab. Ohk on virge. Metsas ja põllul, soodes ja rabades on peremeheks Valge Vaikus.

Talv kutsub suusatama. Ka neid, kes muidu keha karastamisest lugu ei pea. Minge kord Vorbusele viivale metsarajale! Seal näete 10-kilomeetri-sõidult tulevat koolieelikut. Või Tähtvere parkil Sügisõhtuil jalutas seal auväärne daam oma koerakesega. Täna, homme ja ülehomm on park suuskuritest vanaemade ja vanaisade päralt.

Ega meiega kõrvale jää? Või pole me küllalt noored ega küllalt vanad, et liikumisest mõnu tunda? Vabal ajal ilus elu 4 seina vahel — on see pakkuvam?

*

Kõiki ülikooli kollektiivi liikmeid ootab sel talvel ühine eesmärk — 100 SUUSA-KILOMEETRIT. Soome president Urho Kekkonen sõitis Käärikul üheainsa päevaga maha 20 kilomeetrit, meil on ees aga terve

talv. Kutse peaks olema vastuvõetav kõigile! Lisaks heale söögiisule ning rahulikule unele ootavad suusahuvilisi mitmed ergutuspreemiad.

1967. aastal läheb ülikoolis esmakordselt käiku kaunis käiseembleem «100 suusakilomeetrit». Embleemi saab igaüks, kes ülikooli spordiklubist võtab väikese sinise suusataja kaardi, ametlikel matkadel või võistlustel läbib 100 kilomeetrit (naised 75 km) ning need kaardile kannab.

Pärast Tartu—Kääriku suurmatka 4. märtsil antakse suusataja kaardid TRÜ Spordiklubisse tagasi — 11. märtsil kell 12 loositakse seal kõigi märgiomanike vahel välja 20 tasuta pääset nädalasesse suusalaagrisse märtsi lõpul Käärikul. 11. märtsiks ametlikel üritustel enam kilomeetreid läbinud meest ja naist (suusataja kaardi alusel) autasustatakse spordiklubi poolt mälestusesemega.

Omandage suusataja kaart! 100 suusakilomeetrit juba ootavad!

A. KIVISTIK

ARTIKLI «100 SUUSAKILOMEETRIT» SAATEKS:

Käesolevaga alustab meie ajaleht uue rubriigi «100 suusakilomeetrit» avaldamist. See teema jookseb lehe kõigist numbritest läbi märtsikuu lõpuni. Rubriigi eesmärgiks on: iga inimene suuskadele!

Kutsume kõiki lugejaid meile nii sõnas kui pildis kaastööd saatma. Tuntumateks vormideks võiksid olla informatsiooninupukesed eelseisvatest või toimunud suusaüritustest, vested ja olukirjeldused ning ülepea kõik muud vormid, kus annab siduda meie ülikooli inimesi suuskade ning suusatamisega.

Parima suusaloõ ning -foto autorit autasustab toimetuse ajakirjanduse päeval k. a. 5. mail.

168 pretendent!

168 pretendentil

See oli mullu sügisel, kui kehakultuurimaja II korruse vaevu mahutas üliõpilasi, kes kõik tahtsid autojuhtimist selgeks saada. 168 oli neid, kes pretendeerisid 24-le vakantsile kohale. Raske oli valikut teha: kas eelistada arstidele füüsikapedagooge või hoopis geolooge, juriste jne. Mõtetu on eraldi selgitama hakata, kuivõrd vajalik on neil või teistel erialadel autojuhtimise oskus. Olid ajad, kus autoasjandus oli füüsikutel isegi õppeplaanis, kuid siis muudeti see üliõpilaste ülekoormuseks (kuid 168-st pääseda 24 hül-

AUTOSÕIDU EKSA ALGAB KOHE ...

seks (kuid 168-st pääseda 24 hül-

Nüüd põhjustest, miks ei saada üliõpilaste soove rahuldada:

KAUGÕPE

1. UUSI SUUNDI

NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu moodunud aasta septembrikuu määrus spetsialistide ettevalmistamise ja kõrgemate ning erikeskkoolide juhtimise paremustamiseks märgib, et spetsialistide ettevalmistamine statsionaarses korras omab eeliseid väljalastavate spetsialistide kvaliteedi osas. See pärast tuleb edaspidi nii kõrgemates kui ka erikeskkoolides pidada plaanide koostamisel esikorras silmas statsionaarset õpetamise vormi.

Läbivaatamisele tuleb ka erialade nimestik, kus spetsialistide ettevalmistamine toimub kaugõppe korras. Kaugõppes õppimiseks antakse eesõigus neile, keda on õppima suunanud ettevõtted, kolhoosid, sovhoosid, asutused ja organisatsioonid nendele erialadele, mis vastavad õppima suunatu tööle.

NSVL Kõrgema- ja Kesk-erihariduse minister sm. V. P. Jeljutin, ülalmärgitud määrust iseloomustades¹ nõuab tähelepanu tugevdamist kaugõppe ja õhtusele õppetööle, et paremustada seda. Statsionaarse õppetöö vormi peamine arendamine, mis on määruuses ettenähtud, ei tähenda sugugi kaugõppe ignoreerimist ja kokkutõmbamist. Partei ja valitsus annavad töötajatele kaugõppe ja õhtuse õppetöö korras suuri eeliseid nende haridusliku taseme tõstmiseks. Seepärast on eriti tarvis tähelepanu pöörata sellele õppevormile.

Määruse sisu on pööratud ainult selle disproportsiooni vastu, mis kujunes õhtuste ja kaugõppe ülikoolide ja teaduskondade liigse kasvu tõttu võrreldes statsionaarsete osakondadega, ilma et sammu oleks pidanud õppebaas.

Vene NFS Vabariigi Kõrgema- ja Kesk-erihariduse minister sm. V. N. Stoletov ütles oma vastustes ajaleht «Izvestija» korrespondentidele², et kõrgemad koolid ei ole ainult kaadrite sepikojad, vaid kogu ühiskonna hariduse võimsateks keskusteks ja edasiarendajateks. Kõrgemad koolid ei suuda veel mahutada kõiki neid, kes kesk-kooli lõpetamisel tahaksid edasi õppida. Seepärast on ka kaugõppe ja õhtuse õppevormi erikaal suur. VNFS Vabariigis õppis kõrgemates koolides 1 milj. 400 tuh. kaugõppe ja õhtuste osakondade üliõpilast, mis 1. oktoobril 1965. a. haaras 59% kogu üliõpilaskonnast. Kaugõppeüliõpilaste arvu plaanitakse 1970. a. viia tasemele, mis ei ületaks 47% VNFSV kõrgemate koolide üliõpilaste koosseisust. Absoluutarvud vastuvõtul kaugõppesse kasvavad, kuid suhteline arv statsionaariga ei tohiks olla üle 50%.

Tuleb muret kanda, et neile, kes on tulnud õppima kaugõppe korras, õppimistingimusi parandataks, et nad võiksid ettenähtud aja kestel lõpetada kõrgema kooli hästi ette-

valmistatud spetsialistidena.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kõrgema- ja Kesk-erihariduse Komitee esimees sm. M. Pesti kandis juba moodunud kevadel oma artiklis ajalehe «Sirp ja Vasar» veergudel südamevalu kõrgema kooli põhieesmärgi — spetsialistide koolitamise ehk nn. «sügavkünni ja hektarite» pärast. Peale määruse ilmunist ütles sm. M. Pesti ajaleht «Edasi» toimetusele:

«Uus määrus rõhutab just kvaliteeti. Pärast senist «kvantitatiivset» suunda on see teretulnud. Spetsialistide koolitamisel võetagu

TALVISE

arvesse nüüdisaja tootmise, teaduse, tehnika ja kultuuri nõudeid ning arenguperspektiive. Uus sisu ja maht nõuavad uusi vorme, meetodeid. Neid tuleb ise otsida, luua, teistelt üle võtta ja rakendada.»

KOKKUVÕTTES: NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus spetsialistide ettevalmistamise parandamise ning kõrgema ja kesk-erihariduse täiustamise abinõude kohta meie maal määrab ära kaugõppe koha üldises kõrgema hariduse süsteemis ja nõuab rohkem tähelepanu kaugõppe korras õppimise paremustamiseks.

Tartu Riiklikus Ülikoolis ei ole kaugõpet kunagi seatud ettepoole statsionaarsest õppetööst. Statsionaarne õppevorm on alati olnud esiplaanil ja määrav, mille kõrval on eksisteerinud ka kaugõpe. Kaugõppe tööks on antud õpperuumi, parandatud majutamise võimalusi kui ka rakendatud õppejõude kehvativate õppeplaanide piirides.

Rektoraat eesotsas rektoriga, kõik dekanaadid, õppe- ning majandusosakond on aidanud nõu ja teoga ning tagajärjed ülikooli lõpetajate näol pole tulemata jäänud. TRÜ Opetatud Nõukogu on korduvalt arutanud kaugõppe olukorda ja võtnud vastu otsuseid selle parandamiseks.

On vähendatud teaduskondade arvu, kus toimub õppetöö kaugõppe korras. Füüsika-, matemaatika- ning bioloogiaosakondadesse ei võetud uusi üliõpilasi 1966. aastast alates, stomatoloogia ja farmaatsiaosakondadesse 1965. aastast. Põhjusteks on see, et kaugõppevormis ei saa nendel erialadel vajalikult õppetööd organiseerida. Selline vorm mõjutaks nendel erialadel väljalastavate spetsialistide kvaliteeti.

Käesoleval õppeaastal on uute erialadena juurde tulnud tootmis- ja kohtupsühholoogia.

2. MÕNED ARVUD

Kaugõppe erikaal TRÜ üliõpilaskonna koosseisus on viimase kolme aasta kestel vähenenud. 1963. a. oli kaugõppes 2808 üliõpilast.

	Stats.	Kaugõppes	%
1. I 1965. a.	3178	2611	45,1
1. I 1966. a.	3337	2528	43,1
1. I 1967. a.	3517	2459	40,7

Vähennemine kestab ka käesoleval õppeaastal. 1967. a. vastuvõtuplaanis on 425 üliõpilast, lõpukursustel on 385 üliõpilast, millele lisandub õppeaasta lõppemisel väljalangevate ja teistesse ülikoolidesse üleminevate arv.

Ülikooli lõpetajate arvud olid:

	Stats.	Kaugõppes	%
1963/64 õppeaasta	463	256	35,6
1964/65 õppeaasta	430	268	38,4
1965/66 õppeaasta	498	250	35,5

Kaugõppe arvuline koosseis on vähenenud, kuid lõpetajate protsent on püsitud.

¹ Высшая школа № 10, 1966.
² «Известия» № 218, 1966.

ESITEKS. Ülikoolil ei ole õppe-masinaid. Auto-motoklubi käsutuses oli kaks vana mahakantud masinat, neist üks langes detsembrikuus hoopis rivist välja. Aprillikuust alates taotletakse klubile kasutuskõlblikke masinaid, kuid tagajärjeta.

TEISEKS. Sõiduinstruktorite puudus, mis on tingitud sellest, et ülikooli auto-motoklubile ei ole veel

eraldatud sõiduinstruktorite kohti.

KOLMANDAKS. Õpetamistingimused on ebanormaalsed. Puudub koht, kus korraldada masina hooldamise praktikat. Lumehange ometi ei lahuta autot osadeks. Puuduvad töökitlid.

Valusaim on garaazi küsimus ja puuduvad väljavaated selle saamiseks. Masinad seisavad lahtise taeva all, kui sajab lund, siis kae-

Õppetöö tagajärjed 1965/66 õppeaastal olid järgmised: 1200 üliõpilast (51%) viidi üle järgmisele kursusele, neist osa akadeemilise võlgnevusega. Kursust jäid kordama 573 üliõpilast (24%) üliõpilaste koosseisust õppeaasta algul. Viimane arv on suur ja selle vähendamine käesoleval õppeaastal sõltub dekanatide ja kateedrite töö parandamisest kaugõppijatega.

Ülikooli lõpetas 250 üliõpilast ehk 10,5% kogu kaugõppijate koosseisust 1965/66 õppeaasta algul või 61,1% viimase kursuse üliõpilastest.

Kõrgem lõpetajate protsent viimase kursuse üliõpilastest oli Majandusteaduskonnas — 89%, kellele järgneb Füüsika-Matemaatikateaduskond — 83% (peale koosseisu puhastamist), Õigusteaduskond — 80%, Kehakultuuriteaduskond — 64% ja Ajaloo-Keeleteaduskond — 62%.

Väiksem lõpetajate arv — 38% viimase kursuse koosseisust oli Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi V kursusel.

Möödunud õppeaasta kestel eksmatrikuleeriti 469 üliõpilast ehk 18,3% 1. jaanuari 1966. a. kaugõppijate arvust. Peamine väljalangemise põhjus oli nõrk õppedukus — 336 väljalangejat. See arv näitab mitteküllaldast tööd kaugõppijatega. 69 üliõpilast lahkusid omal soovil.

Kõige suurem väljalangenute protsent oli Füüsika-Matemaatikateaduskonnas — 45% (45 üliõpilast), Ajaloo-Keeleteaduskonnas — 24% (297 üliõpilast), Kehakultuuriteaduskonnas — 18% (15 üliõpilast), Bioloogia-Geograafiateaduskonnas — 16% (31 üliõpilast).

Teistes teaduskondades oli väljalangemise protsent väiksem.

Kaugõppeüliõpilastest töötasid 82,7% erialal ja erialale lähedasel tööalal. Majandusteaduskonna üliõpilastel on see 91%, Õigusteadus-

Kaugõpe vajab raamatuid ning õpikuid, mis on kas trükitud või rotaprindil paljundatud. TRÜ peaja õpperaamatukogu on viimastel aastatel täiendanud ja korrigeerinud õpikute fonde (arvestuse aluseks on 3 üliõpilasele üks õpik), kuid mõnes õppeaines on praegu puudujääke. Seepärast on oluline, et kaugõppeosakond kirjastusgrupi kaudu aitaks. See on võimalik siis, kui õppejõud nende tööplaanis olevad õppeabinõude käsikirjad koostavad ja vastavas korras edasi annavad kirjastusgrupile. Kuid siin on kaugõppijalt õppejõududele suuri pretensioone.

Kaugõppijale vajalikke õppevahendeid oli kirjastusgrupi 1966. a. plaanis 116, käsikirju laekus 57 ja nendestki ilmus ainult 26 ehk 22,4% plaanist. See on väga vähe (tööstusettevõtte juhtkond, kes aasta plaani nii nõrgalt täidab, oleks igatahes laiali saadetud).

Eriti on vajalik rotaprindi toodang nendes õppeainetes, kus vastav õppematerjal saab olla ainult eestikeelne.

Nii on eesti keele ja kirjanduse eriala üliõpilastele väga vajalikud «Eesti keele grammatika», «Eesti keele ajalooline häälikuõpetus», «Eesti kirjakeele murdelisest taustast».

Geograafia erialal on vajalik «Eesti NSV majandusgeograafia», inglise filoloogid ootavad «Inglismaa ajalugu uusimal ajal» jms. Kirjastusgrupp peab olema selliseks kirjastuseks, kus esikorras peetakse silmas kaugõppijate vajadusi.

Samal seisukohal peaksid olema ka õppejõud. Käsikirjad, mis on vajalikud kaugõppijatele õppeabinõuna, tuleks esimeses järjekorras käsile võtta. Need ülesanded on konkreetselt Ülikooli Õpetatud Nõukogu otsuses 27. XI 1964 fikseeritud ja selle täitmine peaks olema igale

Kaugõpe vajab raamatuid ning õpikuid, mis on kas trükitud või rotaprindil paljundatud. TRÜ peaja õpperaamatukogu on viimastel aastatel täiendanud ja korrigeerinud õpikute fonde (arvestuse aluseks on 3 üliõpilasele üks õpik), kuid mõnes õppeaines on praegu puudujääke. Seepärast on oluline, et kaugõppeosakond kirjastusgrupi kaudu aitaks. See on võimalik siis, kui õppejõud nende tööplaanis olevad õppeabinõude käsikirjad koostavad ja vastavas korras edasi annavad kirjastusgrupile. Kuid siin on kaugõppijalt õppejõududele suuri pretensioone.

Halbu vaime tuli tõrjuda tule, suitsu, maagiliste märkide ja paugutamise ning käreaga: tuli valgustas tuba õõ läbi, tehti kadakasuitsu, ustele ja väravatele lõigati ristid või muud tõrjemärgid, keskööl lasti püssi või tehti muul viisil käre. Ei tohtinud aga vilistada, et sellega halbu jõude mitte välja kutsuda.

Lääne-Eestis käis nääripoiss öösi või hommikul õnne soovimas: «Tere hommikust, nääri! Seale seitse põrsast, kanale kaheksa poega, lehmale vasikas» (Mustjala). Käisid ka näärisokk, -sikk, -oinas, vahel kary. Käijaisks olid maskeeritud mehed: look jalgade vahel, viht sabaks, peas sarved, tekk või pahempidi kasukas üle tõmmatud. Neile anti «koorega kaeru» (=pähkleid). Õnnetoova tähendusega olid ka näärihani või -kurg, kes löid vit-saga ja ütlesid selle läbi kaasa toovat pühaderahu. Ka õlenuutidega peksti tervist.

Õnne valati tinaga, saadud eseme või selle seinale projitseeritud varju järgi ennustati. Vesi viidi ristteele ja jäädgi kuulama: lauakolin ennustas surma; koera ulgumine sohilast, kukelaul — pulmi.

Mängud olid traditsioonilised: kingsepa silma pistmine, rätsep

ma tulevast, kes tuli juua pak-kuma. Enne magamaminekut pesti nägu, aga jäeti kuivatama-ta. Loodeti, et unes ilmub tule-vane rätikuga.

... millisele nimele kepi ots oli suunatud, sellenimeline pidi olema tulevane.

Mõned ennustusproovid on muutunud funktsiooni ja kujune-nud mängudeks. Veepange ümber seisva seltskonna iga liige vis-kas vette korgi. Kelle korgid lok-sutamise järel kokku puutusid, pidid minema paari. — Seinale kirjutati meeste nimed. Seotud

tusi varsti mehele saada. Isikliku õnne taotlemisi oli veel mitmesuguseid. Majanurga taha tehti tuli ja hüpati sellest läbi. Tulest kui puhastajast läbihiip-pamine pidi tooma õnne. Üldse austati tuld. Õhtul tehti koldes tuhk tasaseks, hommikul ennus-tati jälgede järgi tulevikku.

Karjaõnneks oli vaja õõsi loo-mi sööta. Et loomade juurest pa-ha eemale peletada, vihti vana-aasta õõsi sirbid-vikatid lauda lae alla, kuhu need jäid kuni karjalaskmiseni jüripäeval.

Kuidas uusaasta esimesel päe-val elad, selline tulevat elu kogu aasta. Leidmine tähendavat head, pahandused aga halba. Uusaasta hommikul silmi pestes loodeti saavutada hea tervis.

Kogu inimese igapäevaelu mu-red, soovid ja unistused reflekteeruvad kommetes, mis on sa-janditepikkuse arenemise pro-dukti. Aga paljud kombed on siis-ki samasugused või ühised naab-ritega — germaanlaste, slaavlas-te ja soomlastega, milles on nii-hästi isetärgkamist kui ka vastas-tikuseid mõjustusi.

Kaugemas minevikus polnud uus aasta seotud mingi kindla päevaga. Alles paavst Innocen-tius XII 1691. a. määras selle 1. jaanuarile. Aastavahetuse kom-bestik algab eestlastelgi juba enne jõulu ja kogu selle lühikese aja-lõigu traditsioonis ongi palju ühist.

(LÖPP)

A. OISSARI illustatsioonid

... karjaõnneks oli vaja õõsiti loomi sööta.

„TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL. 1964. a. ilmunud tööde bibliograafia.“

Asja jõudis nimetatud väljaanne müü-gile nii TRÜ raamatute müügikoskis kui ka Tartu raamatukauplustes. Bibliograafia avaldatakse aastail-e-vaadetena alates 1960. a. Arvestatakse trükitis ilmunud raamatuid, brošüüre ja artikleid ning konverentside ettekannete teke. Artiklist on kirjeldataud teadus-likke ja populaarteaduslikke, informat-sioonilised kirjutised on välja jäetud. Materjali esitatakse teaduskondade kau-pa autorile alfabedils. Iga teaduskonna lõpul on üliõpilaste tööd. Eraldi on esi-tatud aasta jooksul TRÜ-s ja TRÜ töö-

tajate poolt mujal kaitsitud väitekirjad ja üliõpilaste auhinnatud võistlustööde loetelu. TRÜ kollektiivi liikmete kohta ilmunud kirjutised registreeritakse bib-liograafia lisana personaalia rubriigis. Bbiograafia kasutamist hõlbustavad nimed (autorid, samuti ka need, kelle kohta töö on kirjutatud) ja aineleendid. Viimane abistab materjali leidmisel kit-samate erialade kohta.

Kui 1960. a. kohta ilmunud bibliogra-fias oli registreeritud 1249 tööd, siis 1964. a. kohta ilmunud bibliograafia näi-tab, et meie ülikoolis trükitis avaldatud

teaduslik, õppemetoodiline ja populaar-teaduslik toodang on kasvanud juba 1578 nimetuseni. Kaasagsest teadusli-kust tööst on igal kollektiivi liikmel kahtlemata illevaade olemas, vähemalt oma teadusala piires, kuid aja möödu-des uurimistööde temaatika muutub, ja siis võivad TRÜ kollektiivi liikmete tööde bibliograafilised aastaillevaadet osutada abi neile, keda huvitab ühe või teise teadusala areng Tartu Riiklikus Ülikoolis.

A. PÄRNAKIVI

EKSAMISESSIOONI

konnas 85,7%, Ajaloo-Keeleteadus-konnas 80%.

Kaugõppeüliõpilaste enamik töö-tab erialal, kuid seda protsessi tu-leb jätkata, nii et lõpukursustel oleksid kõik üliõpilased jõudnud tööle õpitavale erialale. Nendel töö-kohtadel võivad nad spetsialistide-na kõige rohkem ühiskonnale kasu tuua.

MIS NÕUAB PARANDAMIST?

Stationsaarselt ja kaugõppe kor-ras ülikooli lõpetanu diplomid on väliselt ühesugused, tarvis on, et nad seda ka sisuliselt olek-sid.

See oleneb õppejõudude nõud-likkusest ja üliõpilaste tööst. Ei ole signaale õppejõudude vähemast nõudlikkusest kaugõppijate suhtes. Ei jäta soovida suure enamiku õpe-jõudude abi õppetöö korraldamis-el õppe-eksamisesseioonidel kui ka sessioonide vahelisel ajal. Enamik üliõpilastest teevad ka tööd, et sihti saavutada, kuid on ka maha-jääjaid, kelledele dekanatidel tuleb eriti tähelepanu pöörata. Appi tuleks võtta töökohti ja töökoha ühiskondlikud organisatsioonid.

Iga õppejõud vastutab oma õppeaines üliõpilase õppeedukuse eest. Ka kaugõppija on üliõpilane, kelle tööd peab pidevalt jälgima ja avastama põhjused, mis tingivad mahajäämuse. Õppejõu tähelepanu, analüüs ja nõuanded viivad üliõpi-lase seisakust üle. Mahajäämuse on tingitud peaaugjalikult üliõpilase psühholoogilisest seisundist, kui lõdveneb enesedistsipliin o m a aja kasutamisel. Mittevõi-melisi kaugõppijaid ei ole. Kuid igapäevane kutselöö ja kodused as-keldused viivad õppimise joonest välja ning siis on õppejõu kaasabi ja toetav sõna kulda väärt.

vab instruktor hommikul auto han-gest välja, kui on külmetanud, siis kulub tund masina käimapanemi-seks. Olevat see tootmisvõimlemise eest!

Auto-moto klubi liikmed on nii leplikuks läinud ja nende soov nii tagasihoidlik — saaks autodele katusealusegil!

Amatöör-autojuhtide grupi liik-meile oli ette nähtud 32 tundi õppesõitu, sellest 250 tundi jäi grupil saamata, sest autod vaja-

õppejõule üheks esmastest kohus-tustest.

Rotaprindi plaan oli 1282,7 trü-ki-poognat, mis täideti 1287 trüki-poognaga. Õpikuid on selles kokku ainult 624,8 trp. Plaaniväliseid töid lasti läbi liialt arvukalt, mis takis-tas ka plaanilises korras esitatud käsikirjade töösse võtmist ja ilmu-mist.

4. TANAPÄEV

Talvine õppe-eksamisesseioon on alanud. Õigusteaduskonna VI kur-se viimane sessioon toimus kokku detsembrikuus. Õppetöö kulges heade tagajärgedega. 28-st lõpukursuse üliõpilastest oli kohal 26, kes kõik lõpetavad teoreetilise kursuse. Oota-me Majandusteaduskonna lõpukur-suse tagajärge. Kuid määrav on Ajaloo-Keeleteaduskond, kes kokku Pedagoogilise Instituudi kaugõppe-ga peab andma 262 lõpetajat.

EEL

Kokku peab talvisest õppe-eksa-misesseioonist osa võtma ca 2300 üliõpilast. Esikorras tulevad ses-sioonile lõpukursused. See on nen-de viimane. Enamik kaugõppijaid alustab tööd 26. jaanuaril, kus ühis-elamud stationsaari õppevahenaja tõttu võimaldavad kaugõppijatele elamis-pinda.

Tunniplaanid on kõikidele kur-sustele koostatud ja kutsed sessi-onidele väljuvad postiteel.

Töötajajärgi näeme veebruarikuu alul. Oigu need tagajärjed kõigil kaugõppijatel head. Selleks jõudul!

L. KANGUR, kaugõppeprorektori k.t.

sid pidevalt remonti. Et päeval ik-kagi õppesõitu teha, remontisid instruktorid õõsiti masinaid.

Niisama pole ka ruumi mootor-rataste remontimiseks. Tänu õne-likule juhusele, et sm. A. Pilt ju-hatab ka pioneeride maja moto-ringi, kasutatakse sealset ruume.

Siin on nende muredest, kes õp-pisid või sooviksid ülikoolis auto-juhtimist õppida. Kas keegi teab, kust see kera hargnema hakkab? L. MÄGI

ALEKSANDER TAMMERT —

ülikooli parim sportlane
1966. aastal!

2. KALJU JURKATAMM 3. VILVE KÖÖBI

1966. aasta lõpul korraldatud ankeetküsitlus tõi rohkelt arvamusi. Enam-vähem igal ankeetl oli parimate reas ikka Aleksander Tammerti nimi. Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilase A. Tammerti bilanssi kanti möödunud aastal toredad saavutused: EM tiitel juunioride kuulitõukes, meistri-norm ja Eesti kõigi aegade kolmas tagajärg. Ringküsitlus andis temale 147 punkti.

Kalju Jurkatammele kuulub «teine number». Lõpetanud ülikooli, teenib ta praegu Nõukogude armees. Kindlasti on kõikidel veel selgesti mees tema rekordiüritused ja tulevõim. Lõpuks kanti Eesti rekordi tabelisse 200 m jooksus ikkagi K. Jurkatammi nimi. Spordisõbrad hindasid tema saavutusi ning andsid kokkuvõttes talle 57 punkti.

Ülikooli parima naisportlase ja üldkokkuvõttes kolmanda nimetuse võitis Vilve Kööbi. I kursuse keemikuna leiab ta ikka aega treeninguteks ning on momendil üks resultatiivsemaid ja silmapaistvamaid sportlasi nii Eesti kui ka TRÜ naiskonnas. Tema kontosse kogunes 45 punkti.

Paremate hulgas olid veel:
Rein Aun — 33 punkti
Andrus Suija — 27 punkti
Ene Märtin — 24 punkti

Ülikooli 1966. a. parimat sportlast autasustab TRÜ Spordiklubi mälestusesemega. A. Tammerti paremaks tunnistanud spordisõpru aga ootavad fotod koos autogrammiga.

TRÜ Spordiklubi ja ELKNU TRÜ Komitee spordisektor tänavad kõiki ennustusvõistlusest osavõtjaid ning annavad ajalehe kaudu edasi sportliku tervituse 1967. aastaks.

Kuidas elab meie meeskoor?

Tänavu kevadel tähistab Tartu Akadeemiline Meeskoor oma 55. tegevusaastat. Sellel hooajal pole koor aga laiem avalikkuse ees veel kordagi esinenud. Mis siis toimub? Suletud uste taga? Selle küsimusega pöördus ülikooli ajalehe toimetuse TAM-i esimehe E. Toomi poole.

Meie ukseid on tõesti veel kinni, aga mitte lukus, ja nii lähema kui ka kaugema tuleviku plaanid on meie haldusorganitel ammu teada. Tänavune aasta on tõesti erakordne — meie kodumaa 50. aastapäeva üritused langevad kokku meie koori juubeli ja III üliõpilaslau-lupeoga. Viimane ongi pühendatud Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale ja korraldatakse Tartus 7.—8. juulil 1967. a. Selle ettevalmistamisel ja korraldamisel on meie kooril kaalukas sõna öelda.

Kolmekordne koormus nõuab oma võimaluste hoolikat arvestamist ja hästi läbimõeldud töö-plaani koostamist, et vältida katsumisi ja katmata jätmisi. Seda olemegi püüdnud teha.

Koori koosseis ei ole kardinaalseid muudatusi: I kursuse tudengeid tuli kahjuks vähe juurde. Möödunud kevadel väga põhjalikult ettevalmistatud ja korraldatud TRÜ ja EPA ametiühingu-, komsomoli-, partei-komitee ning rektoraadi esindajate ühine koosolek meeskoori ja üldse isetegevuse küsimustes ei ole veel suutnud murda traditsioonilist hoiakut ja suhtumist. Näiteks uute üliõpilaste õigeaegne suunamine suurematesse isetegevuskollektiividesse ja muja-le vastavalt nende võimetele ja senistele kogemustele jäi tege-mata nii ülikooli kui ka EPA komsomolikomiteel.

Juba suvel sai otsustatud, et sel hooajal ei lõpetata sügissemestrit ei iseseisva kontserdi ega ka varem koos TRÜ Naiskooriga korraldatud vana-aasta kontserdiga. See vastab mõlema koori

tööprogrammile.

Tõenäoliselt võib meeskoori esmakordselt kuulda Nõukogude armee aastapäeväritustel. Esi-mesed kontserdid aga antakse 25. ja 26. märtsil — Tartu Aka-deemilise Meeskoori 55. aasta-päeval. 1. aprillil esinetakse ju-ba «Estonia» kontserdisaalis ja see läheb arvesse festivali võist-luskontserdina.

Repertuaarivaliku tegi äärmiselt raskeks juubeli- ja festivali-ürituste ajaline kokkusattumine. Isiklikult pean vastavat juhendit väga ebaõnnestunuks ja festiva-lide korraldamist võistlusprintsii-bil üldse põhimõtteliselt vääraks ja kahjulikuks. Et aga praegune juhend on meile niisama hästi kui kohustuslik, siis koori juha-tuse ja kunstilise juhtkonna ühiste pingutustega koostati sel-line kava, mis sobib peaaegu muutmatuna esitamiseks nii oma juubelil kui ka festivali võist-luskontserdil.

Koorile on selline lahendus kahtlemata parim. Ei ole ju seni ükski juhend arvestanud, et üli-õpilaskooridele on igal aastal õpitav kava 100%-liselt uus (muutuva lauljaskonna tõttu). Tänavu on esmakordselt terve programmi trükitult koos nootide ja sõnadega kahe kaane vahel. 96-leheküljeline raamatuke või-maldab õppetööd kooris tundu-valt diferentseerida ja indivi-dualiseerida — noored lauljad harjutavad tihedamini, vilunnu-mad valivad endale sobiva tem-po, ühistel suurproovidel «viia-ke otsad kokku».

Koorisene elu käib aga oma rada — harjutused, hääleseade-tunnid, traditsioonilised kohtu-mised ja üritused (viimane meel-divaim ettevõtmise sai teoks 23. detsembril). Uuel aastal aga algab koostöö RAT «Vanemuise» sümfoniaorkestriga — meie kontsertide kolmas osa, stseenid ja koorid klassikalistest ooperi-est, peab minema «nagu päris».

NBI JAANUARIS TOIMU-VAD KOORI HARJUTUSED AINULT REEDETI.

TEATED

Teadmiseks!

TRÜ Ametiühingukomiteest on võimalik tellida tuusikuid Musta mere äärsesse sanatooriumidesse (väljaandmiseks 15-kuni 17-aastastele noorukitele).

1. Novorossiisk, Gelendžik — 16. jaan. — 10. veebr. (liikumisorganite ja närvisüsteemi haiguste ravi). Hind 100 rbl.

2. Simferopol, Jalta — 17. veebr. — 12. märts (hingamis-haiguste ja närvisüsteemi funktsionaalsete haiguste ravi). Hind 90 rbl.

3. Hosta—Sotši — 12. märts — 6. aprill (nahahaiguste ravi). Hind 106 rbl.

Nimetatud tuusikuid on ametiühingu liikmetel võimalik saada kas 30% osamaksuga või tungival vajadusel tasuta. Nõudmised esitada kiiresti TRÜ Ametiühingukomiteesse!

KURSUSE KOMSO-MOLISEKRETÄRID JA RAVIOSAKONNA KURSUSE KOMSO-MOLIGRUPPIDE SEKRETÄRID!

Leidke pingelise eksamises-siooni ajal aega komsomoliko-mitees olevate tööplaanide lõpli-kuks täitmiseks.

ELKNU TRÜ Komitee sekretariaat

Tähelepanu, tudeng!

Ülikooli kohvikus on väljas-järjekordne kunstinäitus — Olav Marani viimasel ajal val-minud õli- ja temperamaalid. Näitust saab vaadata veeb-ruurikuu alguseni.

TEADAANNE

16. jaanuaril k. a. kell 14.00 toimub Tartu Linna TSN Täitevkomitee saalis Tartu linna ALMAVÜ organisatsiooni konverents.

Uut teatmekirjandust

Sotsialistlik maailm. Arve ja fakte 1964. Teatmik. Tallinn 1966. 147 lk.

Raamatukogusse (TRÜ Tea-duslik Raamatukogu) saabunud väliskirjandus. Informatsiooni-line bülletään. 1966, nr. 2, ap-rill—juuni. Tartu 1966. 73 lk.

Deutsches Arzneibuch. 1—4. Berlin 1964.

A bibliography of Princeton publications. 1964—1965. Prin-ceton, New Jersey 1966. 92 lk.

Bibliographie der deutschen Hochschulschriften zur Chemie. Folge 6, 1961. I Halbjahr. Leip-zig 1963. 87 lk.

Bibliographie der psychologi-schen Literatur der sozialisti-schen Länder aus den Jahren 1961 und 1962. Band IV, 2. Teil. Berlin 1965. 379 lk.

A bibliography of materials on Legal education. New York 1965. 99 lk.

Statistisches Jahrbuch der Deutschen Demokratischen Re-publik. 1966. Leipzig 1966. 608 lk. + lisad.

Народное хозяйство социа-листических стран в 1965 году. Сообщения статистических уп-равлений. Москва 1966. 192 lk. Химикаты для сельского хозяй-ства. Библиографический ука-затель иностранной литерату-ры. Москва 1966. 188 lk. (1306 nim.)

ÕIENDUS

Ajalehe «Tartu Riiklik Üli-kool» 1966. a. 35. numbris on sattunud toimetuse süü tõttu eksitav viga. Nimelt tuleb luge-da 1. ja 2. leheküljel ävaldatud «1966 — 1 doktor, 15 kandida-ti»: Agu Kongo, geograafiakandidaat; Ants Kallikorm, meditiinikandidaat.

Ülikooli ajalehe järgmine num-ber ilmub veebruarikuu alguses.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тарту-ского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükkija trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 60. MB 00541

Tagasivaade möödunud semestrile

(ARSTITEADUSKONNA RAVI-OSAKONNA I KURSUSE 7. JA 8. RÜHMA JUHENDAJA TÖÖARU-ANDEST)

Möödunud sügisel koostas 7. ja 8. rühma üldkoosolekul järgmise töö-plaani:

Poliitinformatsioonid, vaidlused, viktoriinide ja laulude õhtu, teatri, kino ja kontsertide ühis-

külastused, tootmisnõupidamine.

Poliitinformatsioonidel käsitleti: 1) Meie sisepoliitilisi küsimusi (ettekanne üliõpilaselt K. Sootlalt), 2) Parteilase juhtiv osa komsomolitöös (ettekanne üliõpilaselt J. Võrnolt).

Puhkeõhtu, mis organiseeriti 1. detsembril koos füüsikaosakonna

I kursuse üliõpilastega, õnnestus hästi, kuigi osavõtt sellest üritusest oleks võinud olla massilisem.

Peale nimetatud puhkeõhtu on 7. ja 8. rühma üliõpilased organiseerunud ka tutvumisõhtu (oktoobri al-gul).

Tootmisnõupidamisel (detsembri-kuu keskpaiku) arutati eksamises-siooniks ettevalmistamist. Üliõpi-lastel ei olnud pretensioone õppe-jõududele, kellele tuleb sooritada

eksameid. Kurseti ainult lühikese sessioonijärgi üle.

Üldkokkuvõttes kulgesid arvestu-sed rahuldavalt. Üliõpilaste tead-mistega oldi eriti rahul anatoomia kateedris. Häid tulemusi nimetatud aines näitasid üliõpilased L. Rehe, V. Laisaar ja L. Prost.

Tootmisnõupidamise lõpus arva-sid üliõpilased, et eksameid suude-takse sooritada kui mitte väga hästi, siis rahuldavalt kindlasti.

KIRJANDUSHUVILISED!

Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ nõukogu, ELKNU TRÜ Komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse kuulutatav käesolevaga välja kirjandusvõistluse publi-tsistlikes ja ilukirjanduslikes žanrides.

TÄHTAJAGA 20. APRILL 1967. a.

* olupilt või olukirjeldus,
* reportaaž,
* portree,
* intervjuu,
* sõnum.

AUHINNATAKSE TÖÖD JÄRGMISELT:

üks I auhind — 30 rbl.
üks II auhind — 20 rbl.
kaks III auhinda — 10 rbl.

TÄHTAJAGA 15. OKTOOBER 1967. a.

* luule,
* jutustus,
* novell,
* lühisatir ja -humor,
* tõljeton,
* lühinäidend,
* filmistsenaarium.

AUHINNATAKSE TÖÖD JÄRGMISELT:

üks I auhind — 50 rbl.
üks II auhind — 30 rbl.
kaks III auhinda — 20 rbl.

Võistlusest võivad osa võtta kõik ülikooli kollektiivi liikmed (üliõpilased, õppejõud ja teenistujad). On soovitat, et võistlustööd kajastaksid meie noorsoo, üliõpilasnoorsoo ja kommunistlike noortega seotud aktuaalseid tänapäeva-probleeme.

Võistlusele esitatakse töö palutakse ära tuua või saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele puhtalt lehe ühele küljele kirjutatuna. Kõik võistlustööd tuleb varustada märgusõnaga, lisada sama märgusõna kandeve kinnine ümbrik, mis sisaldab autori nime, eesnime, töökoha (kursus, osakond jne.) ja aadressi. Võistlustöö pikkus ei ole piiratud. Oleneb tööde tasemest on žüriil õigus jätta mõni auhind välja andmata või anda välja mõne teise auhinnana antud summade piires.

Alljärgnevalt teatame TRÜ ÜTÜ nõukogu, ELKNU TRÜ Komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» poolt 2. aprillil 1966. a. väljakuulutatud kirjandusvõist-luse paremad:

Publitsistlikes žanrides (tähtaeg 20. mai 1966. a.) määras žürii (J. Feldbach, J. Kaarma, J. Peegel, E. Puusepp) I auhinna — 30 rbl. — Irina Gazerile ja Vitali Belobrovitšile töö «Korda рабочий день ненормирован...» eest. II auhind 20 rbl. — anti Sirje Endrele töö «Jüri-Andi Toom» eest ja Toomas Jüriadole töö «Et sõprussidemed saaksid kõvemad» eest.

Ilukirjanduslikes žanrides (tähtaeg 15. oktoober 1966. a.) otsustas žürii (J. Feldbach, K. Muru, L. Mägi, T. Sutt) vastavatasemeliste tööde puudumise tõttu I, II ja III auhinda mitte välja anda. Ergutuspreemia — 15 rbl. — anti Olev Luhaveerile novelli «Kapten» (märgusõna «Velo») eest ergutuspreemiad — 10 rbl. — määratil Olev Tõelelelule poemikats «Õvikerkaar» (märgusõna «Õvikerkaar») eest ning Juhan Pajule luuletuse «Kahvatu kuu üle lageda stepi...» (märgusõna «Cowboy») eest.

Märgiti ära Olev Tõelele luuletus «Sinised laulud» (märgusõna «Nemo») ning Edgar Ole luuletus «Dodekafooniline» (märgusõna «Sügis»).

PRIIT PÄRN (biol. II) 1966

MAJAD, linoollõige

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (679) Neljapäeval, 9. veebruaril 1967 XXI aastakäik

TRÜ aastatel 1967-1980

Jaauari lõpul arutas Ülikooli Nõukogu TRÜ väljaarendamise perspektiivplaani aastateks 1967—1980. Plaan haarab kõik põhilised töldigud: spetsialistide ettevalmistamise, teadusliku tegevuse, kaadrid, materiaalse baasi. Põhiline, mis vastavalt kehtivatele normidele määrab ülejäänud näitajad, on üliõpilaste arv. Kui praegu see arv on umbes 6000 (üle 3500 statsionaarse ja üle 2400 mittestatsionaarse üliõpilase), siis 1980. aastaks peaks see arv kasvama 7600-ni (5000 statsionaarset ja 2600 mittestatsionaarset üliõpilast). Juba 1967. a. on ette nähtud uued erialad: psühholoogia, majandusküberneetika, raamatupidamine kaubanduses, pediatria, edaspidi tuleksid juurde veel sanitaaria, biokeemia ja mikrobioloogia.

Aspirantide arv kasvaks 176-lt (1. jaan. 1967. a. seis) 300-ni 1980. a. Seoses õppetöö mahu suurenemisega kasvaks õppejõudude arv 1980. a. kuni 675-ni (praegu 501), vastavalt peaks suurenema ka abiõppepersonal koosseis.

Kavatsetakse avada rida uusi probleemlaboratooriume: juba lähemal ajal sekretoorse protsesside biokeemia, semiootika, psühhofarmakoloogia, sotsioloogia, mehhaanika ja füüsikalise keemia mehhaanika alal, edaspidi aga ka keemilise sünteesi, kudede bioloogia, algoloogia, nõrkade voolude mõõtmise, keemilise analüüsi ja foneetika alal.

Praegu on probleemlaboratooriumides töötajaid 155, seda arvu kavatsetakse suurendada 1980. aastaks 600-ni.

Tunduvalt peab laienema ka erilaboratooriumide süsteem, mis otsest teenindab rahvamajandust ja ka finantseeritakse viimase poolt. Nende laboratooriumide arv võiks kasvada 1980. aastaks 7-ni, umbes 100 töötajaga.

Peaksid kasvama ja oma tegevust laiendama ka niisugused ülikooli asutused, nagu Teaduslik Raamatukogu, muuseumid, töökojad, botaanika-aed, arvutuskeskus, kirjastus jt., kus töötajate arvu tuleks suurendada 540-ni (praegu 128).

Eriti terav on ülikooli tööpindade ja elamute küsimus. Praegu moodustab kogu meie käsutuses olev pind umbes 72 000 m², sellest 9000 m² elamud, 17 000 — ühiselamud, 33 000 — õppetöö pinnad, 13 000 — teadusliku töö pinnad.

Ülikooli poolt väljatöötatud perspektiivplaani projekt, lähtudes ülikooli tegevuse laienemisest ja soodsamatest pinnanormidest, näeb ette, et 1980. aastaks peab ülikooli üldpind peaaegu kahekordistuma. Kavatsetakse ehitada mitmeid uusi hooned: kõigepealt füüsikakorpus, raamatukoguhooned ja ka hooned Arstiteaduskonnale, matemaatikutele, bioloogidele, keemikutele ning spordihoone peale Käärikut ka linnas. On ette nähtud veel 2 suuremat ühiselamut — hotellitüüpi ühiselamu kaugõppijate ja täienduskursuslaste jaoks, 2 elamut ülikooli töötajate jaoks, üliõpilaste ja teadlaste klubi, polikliiniku hoone ja teisi väiksemaid ehitusi ja juurdeehitusi.

Eelnevalt tuleb välja selgitada, millised maa-alad linna keskel võiksid minna ülikooli uute hoonete alla, nii et nad oleksid võimalikult koondatud praeguse keskuse ümber.

Lähemal ajal läheb meie projekt, olles Nõukogu liikmete poolt täiendatud ja parandatud, vabariigi organitele läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Arvestades meie raskusi ning seda, et Tallinna Polütehnilise Instituudi baas saab varsti valmis, lubasid valitsusorganid maksi- maalse tähelepanuga võtta nüüd käsil ülikooli materiaalse baasi väljaarendamise.

Rektor professor F. KLEMENT

Nemad jagasid meie rõõmu

Kuu aega tagasi rõõmustasid meid raadio ja ajakirjandus teatega Tartu Riikliku Ülikooli autasustamisest Tööpunalipu ordeniga. Ülikooli rektori ja parteikomitee nimele saabus järjest õnnitlusi ja häid soove meie maa igast nurgast. Õnnitlejateks on meie valitsuse esindajad, teised kõrgemad õppeasutused ja paljud ülikooli kasvandikud.

Isiklikult õnnitlesid ja soovisid meie ülikoolile edaspidiseks head käekäiku sm-d A. Goldberg, K. Ansberg, V. Väljas, L. Sišov, V. Porõvkin, I. Trull, V. Pöder, E. Noot, O. Utt, T. Borodkina, V. Hellermaa, A. Suur, K. Oja, H. Mannermaa, V. Ilves ja V. Mäe Tallinnast.

Telegrammi saatsid NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee, Eesti NSV Haridusministeerium, Eesti NSV Rahandusministeerium, Eesti NSV TA Presiidium, Eesti NSV Prokuratuur, Tallinna Linna Täitevkomitee, Moskva Riiklik Ülikool, Tomski Polütehniline Instituut, Kubani Põllumajanduse Instituut, Saraatovi Riiklik Ülikool, Tbilisi Riiklik Ülikool, Läti Riiklik Ülikool, Uraali Polütehniline Instituut, Leningradi Polütehniline Instituut, Tomski Meditsiini- line Instituut, Tallinna Polütehnikum, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tallinna Pedagoogiline Instituut, TA Majanduse Instituut, Füüsika ja Astronoomia Instituut, Tehase «Estoplast» kaugõppe üliõpilased, teater «Vanemuine» ja veel paljud teised, keda me siin praegu loetleda ei jõuagi.

Võtsime vastu külalisi VALGEVENEST,

Viis päeva viibis Tartus Valgevene Polütehnilise Instituudi 60-liikmeline delegatsioon — grupp komsomoliaktiviste ja isetegevus- kollektiiv.

Külaliste eesmärgiks oli tutvuda Tartu Riikliku Ülikooliga, samuti meie kodulinna vaatamisväärsustega. Sõit Tartusse oli instituudi üliõpilastele preemiaks Valgevene kõrgema ja kesk-erihariduse ministri instituu di hiljutise autasustamise puhul Tööpunalipu ordeniga.

Kohtumisel TRÜ komsomolikosmittees vahetati mõtteid üliõpilase- lu probleemide üle. Juttu oli ka nendest küsimustest, mida käsitle- les ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär M. Zuravljova (vt. «Edasi», 1. veebr. k. a.), seda enam, et mitmed nimetatud artiklis toodud faktid olid seotud just Valgevene Polütehnilise Instituudi komsomol- iorganisatsiooni tööga.

Uudiseks Minski komsomoliak- tivistidele oli TRÜ komsomolikos- mittee praktika — tutvustada üli- kooli ajalehes juba enne komsomolikonverentsi neid kandidaate, kes on esitatud gruppide poolt va- limiseks uude komiteesse. Kandi- daatide eelnev tutvustamine üld- seude vältib olukordi, kus teatud kandidatuuri hakatakse «läbi su- rumas». Elavat huvi tundsid küla- lised RSR-i kui ühe populaarsema õppetöövälise poliitkasvatustöö vormi vastu.

Külalised omakorda jagasid meile oma kogemusi üliõpilaste ehitusrühmade töö organiseerimi- sest. On ju Valgevene PI ehitus- rühmad aastaid kuulunud parima- te hulka kogu Liidu ulatuses. Oma töökogemustest Abakan-Tai- šeti raudtee ehitusel pajatas arhi- tektuuriosakonna diplomand V. Doroš, kes oli seal Valgevene ja Leningradi üliõpilaste ühise ehitusrühma komandöri asetäit- jaks. Ta rõhutas, et just ühises töös kujunesid erinevate õppeasu- tuste ja erinevate erialadega noorte vahel välja tugevad ja as- jalikud sõprussidemed. Olg õla kõrval töötades õpib inimest kaht- lemata paremini tundma kui mõ- nel konverentsil või nõupidamisel peetud tulise kõne põhjal.

Minski üliõpilaste hulgas on vä- ga populaarne kunstiline isetege- vus ja selle tase on kõrge. Kül- lalised andsid menuka kontserdi Tartu Kammivabrikus. Esinesid rahvakunstiansambel, estraadior- kester ja kitaristide ansambel «Sinised kitarid». Viimase iseära- suseks on muide see, et nii kitar- rid kui ka paljud muusikapalad on ansambli liikmete endi loodud.

Külalised olid meeldivalt ülla- tatud eestlaste külalislahkusest. Tartu tudengeid aga oodatakse vastukülaskäigule Minskisse.

T. SUTT

LEEDUST

Nädal tagasi saabus Tartusse 90 üliõpilast ja õppejõudu Kaunase Meditsiiniinstituudist. Külalised käisid linna kliinilises haig- las, kus neid võttis vastu prof. A. Linkberg. Huvi tunti ka Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla vas- tu. Laupäevaõhtu veedeti ülikooli kohvikus.

ja ARMEENIAST

Ülemöödunud teisipäeval viibisid komsomolikomitees vastuvõtul Ar- meenia üliõpilased. Edasi mindi linna kliinilisse haiglasse. Suurt huvi tunti kunstliku neeru labo- raatooriumi vastu. Enne lahkumist andsid külalised raudteeklubis kontserdi, mis väga soojalt vastu võeti. Tartust sõitsid armeenlased Tallinna.

Komsomolidokumentide vahetamisest ELKNÜ TRÜ Komitees

Komsomolidokumente oleme vahetanud juba kuu aega. Meie komi- tee on seni vahetanud ainult TRÜ teenistujatel. Püüangi veidi juttu teha viimastest. Teenistujaid kommunistlikke noori on praegu 129, moodustades 6 algorganisatsiooni. Viies algorganisatsioon on kom- somolidokumentid vahetatud, praegu on see töö käsil Meditsiini Kesk- laboratooriumi algorganisatsioonil.

Vestlustes kommunistlike noortega selgus, et väga paljud tunnevad huvi meie noorsooühingu tööprobleemide vastu. Samas aga tunnistas enamus, et nad on vähe omalt poolt avaldanud initsiatiivi ühiste üri- tuste korraldamiseks. Seetõttu algorganisatsioonide töö seisnebki põhi- lliselt ainult liikmemaksude kogumises. Erandiks on administratiiv- majandusosakonna teenistujate algorganisatsioon, kus siiski tehakse sisulist tööd. Ka teistes algorganisatsioonides tu- leks mõelda sellele, kuidas korraldada huvita- vaid ja emotsionaalseid noorteõhtuid, millest saaks kasu iga kohalviibija.

Need kommunistlikud noored ülikooli teenistujatest, kes mingisugus- tel põhjustel ei ole tulnud komsomolikomiteesse oma dokumente vahe- tama, peavad seda kindlasti tegema enne 13. veebruari.

ÜLIÕPILASTEL HAKKAME KOMSOMOLIDOKUMENTE VAHE- TAMA ALATES 13. VEEBRUARIST. 13., 14. JA 15. VEEBR. TULE- VAD ÕIGUSTEADUSKONNA ÜLIÕPILASED JA 16., 17. JA 18. VEEBR. AJALOO-OSAKONNA ÜLIÕPILASED.

KOMSOMOLIDOKUMENTIDE VAHETAMISE GRAAFIK
13. VEEBR.—18. VEEBR.

Esmaspäeval, 13. II kella 13—16
Teisipäeval, 14. II kella 13—16
Kolmapäeval, 15. II kella 13—16
Neljapäeval, 16. II kella 13—16
Reedel, 17. II kella 13—16
Laupäeval, 18. II kella 11.30—13.30

Õigusteaduskonna I kursus
Õigusteaduskonna II ja III kursus
Õigusteaduskonna IV ja V kursus
ajaloo-osakonna I ja IV kursus
ajaloo-osakonna II ja V kursus
ajaloo-osakonna III kursus

Komsomolidokumentide vahetamine toimub ülikooli kohviku piljardi- saalis.

Kommunistlikud noored, kes seni ei ole veel ennast fotografeerida lasknud, tehku seda hästi ruttu! Fotod peavad olema mattpaberil, ilma nurgata, mõõtmetega 2,5×2,5.

R. LINDEMAN,
ELKNU TRÜ Komitee arvestussektori juhataja

Kõige olulisemad on visadus ja entusiasm

Mitte ainult võtta teaduselt val- mis tödesid, vaid anda ka ise mi- dagi ühisesse suurde varasalve — see mõte peaks üliõpilasi tiivusta- ma teaduslikku tööd tegema.

Farmaatsiaosakonna üliõpilased on juba aastaid püüdnud jõudu- mööda kaasa aidata teaduse mõ- ningate probleemide lahendamisele. Jõukohaste probleemide uurimine farmakognoosia, farmatseutiiise keemia, ravimite tehnoloogia, bio- keemia ja teiste distsipliinide alal on meie üliõpilasi köitnud pikka- deks õhtutundideks, vabadeks mi- nutiteks laboratooriumi või raa- matukogu töölauda taha. Suvel aga korraldatakse matku eesmärgil lei- da eksperimentaalset materjali tal- visteks uurimistöödeks.

2-aastase pideva töö tulemusena on valminud uurimused «Nikotiin- ja askorbiinhappe kvantitatiivsest koosmääramisest», «Alkoloidide määramisest mõningate okasõunte varietetide seemnetes», praegustel diplomandidel on valminud tööd «loniseeriva kiirguse kasutamise võimalusi ravimite steriliseerimi- sel», «Ubahe ja ubinheina flavo- nooidide sisaldusest» jpt. Suureks abiks teemade valikul ja tööde teostamisel on olnud õppejõud Luik, Tammeorg, Kisch jt.

IV kursuse üliõpilastel Evi Kas- sel, Tiit Saarel ja Erna Nommil on praegu käsil töö «ENSV-s leidu- vate savide bentoniitide sisalduse uurimine». See uurimus peaks and-

ma vastuse laiale küsimusteringi- le, mis praegu veel on lahtine. Savid huvitavad farmatseute ja parfümeeriatoöstust kui salvide alused, kui abiained, mida saab kasutada adsorbentidena. Praegu Gruusiast saadavadavid hakka- vad tarbimises juurduma kui salvi põhiaained. Kuid meid huvitab, kas ka meie Eesti savi on sobiv kasu- tada lanoliini, õlide ja rasvade ase- mel. Viimased oleksid tulusamad toiduainetetööstuses. Positiivsete tulemuste saamine annaks edaspidi suurt majanduslikku tulu.

Maie Ounapi ja Silvia Rute tea- duslik töö «Galeenilistes preparaati- des alkoholi kvantitatiivse mää- ramise meetodite võrdlev uurimus» on rahvamajandusele samuti täh- tis.

Ka III kursusele on õppejõudu- del välja pakkuda hulgaliselt huvi- tavaid teemasid.

Selliste ÜTU ringides tehtavate teaduslike tööde eesmärgiks on panna üliõpilasi mõtlema, iseseis- valt uurima ja nägema teadust mitte ainult lauti, vaid ka sügavu- ti. Pole oluline töö suurus, vaid üliõpilase visadus, entusiasm ja tahe teha ning teada saada midagi kasulikku. Kui juba üliõpilaspõlves on alustatud, innustavad õnnestus- mised edaspidistele uurimustele.

ANNE KIKAS,
farmaatsiaosakonna III k. üliõpilane

Jerevani meedikud linna
kliinilises haiglas

Töö lõpp on juba näha

- Rõdu on peaaegu valmis, suur osa ehisdetailegi paigal.
- Värvi lõhna tuleb pahtlist.
- Probleemiks on parkett ja valgustid.

● Naistepäeva paiku algab viimane suuremahuline töö.

Tänavustel pikkadel sügis- ja talveõhtutel, kui peahoone aknad heledalt särased, nägid mõõdujad valgust ka aula akendes. Need kumasid tuhm punakalt, nagu teeks keegi põrandal tuld. Lisaks paistsid ähmaselt tellingud ja aeg-ajalt tumedad varjud. Kes astus sisse, see nägi mõõda tellin-guterägu ronivaid ajutisi elektri-juhtmeid ja nende keskel kujune-ma hakkavat rõdu.

Möödusid november, detsember ja pakane, tujukas, lühikeste ma-dalrõhkkonasooitustega jaanuar. Tellingud hõrenesid ja kadusid. Rõdu sai valmis: oma kohal on baasid, sambad, kapiteelid, kande-talad, voolitud rõduvõred, ranged vahepostid ja siledaks lihvitud käsipuud. Laudkattetele on paigal-datud ka suur osa ehisdetaile ja -liiste nii kipsist kui ka puidust. Rõdu ootab oma turjale lõpuak-tuste ja kontsertide uudishimulik-ku publikut. Varsti sejsame seal meie, hiljem meie lapsed, lapse-lapsed ja lapselapse...lapsed —

Praegu viib üles nii pikk puitre-del, et pensionärist laudsepp ütles: «Sellega on paras minna kuud tõrvama!» Ta võiseb jalge all, kui ronin veel tegemata ka-teedri (kantli või ametlikult tsentraalosa) kohalt rõdule. Selle põrand kõmib jalge all nagu kontrabassi kere. See on aga ainult üks element omapärasest muusikariistast — aulast, mille sisse mahuvad nii esinejad kui ka kuulajad. Ja küllap sellepärast ongi tartlaste hulgas levinud kuulujutt, et peale ametlikke avatseremooniad annab siin esimesena kontserdi Riiklik Akadeemiline Meeskoor. Teab kas keegi ongi RAM-i esindajatele sellest rääkinud, kuid juttu usutakse, nagu oleks niisugune kokkulepe juba olemas. RAM võiks siia seda tartlaste ettepanekut kaaluda, kui juba olemasolevad reisigraafikud seda ei takista.

Ülal rõdu põrandal kükitavad kaks inseneri (töödejuhataja Lem-bil Kukk ja ehitusjärelevalve va-neminsener Mihkel Leibur) ning üks laudsepp. Vaadeldakse ja uuritakse kateedriosa. Pistan oma-gi pea teiste juurde: üks pea on hea, kaks parem, kolm veelgi pa-rem, aga neljas... Küllap on see-gi hea, kui «Jõudu» soovitakse,

sest seda kulub seal alati, kus tööd tehakse. Pealegi käib see «tere» eest ja asendab ka audient-sipalvet. Peagi tõustakse: «Noh, mida siis tarvis? Kõik on ju si-maga näha, mis tehtud. Muudkui pane aga paberile.» Ent küsimus-tele vastatakse siiski, ilma ju ei saa.

● Millal ja kes siin praegu töö-tavad?

«See on sulle!» osutas M. Lei-bur töödejuhatajale.

«Kohapeal töötavad meie omad Tartu Remondi- ja Ehitusvalitsuse mehed. Töö käib õhtupoolikuti pärast kella viit. Siis segab vähem õppetööd. Töölisi pole eriti palju: keskel läbi 10—15 inimest. Praegu on siin kaks laudseppa, neli puuseppa, paar krohvijat ja kolm maalrit. Nendest jätkub. Kui tu-leb muud tööd, siis võtame teisi spetsialiste.

Teist niisama palju on meil töö-tajaid ka Tallinnas: puulõikajad, kipsdetailide valmistajad, ehis-liistude ja -osakeste tegijad. Seal-toodi kõik rõdu puitosad. Siin lõigati nad parajaks ja pandi kokku.»

Kui aga arvestada parketitegi-jaid, mööblivalmistajaid ja valgus-tite meisterdajaid, siis on aula lõpetamise heaks töötajate arv palju suurem.

● Millised tööd on praegu kä-sil?

«Rõdu olukorda nägite ise. Nüüd hakkame tegema tsentraal-osa. Ka maalrid on platsis. Ülal-pool rõdu on seinad ja pilastrid juba lõplikult pahteldatud. Allpool on tööd alustatud, osa sambaistki on juba valge korra peale saanud. Kvaliteet peab olema kõrge: sei-napinnad saavad kolm pahtlikihti, pilastrid neli. Kihid lihvitakse pee-ne liivapaberiga. Nii saadakse häs-ti sile pind.

Varsti hakkame värvima. Maal-reid jätkub.

● Missuguseid värve me aulas näeme?

Seekord võttis jutuotsa enda kätte sm. Leibur: «Lae katame veel ühe valge liimivärvi kihiga. Mu-jal tuleb õlivärv: seintele matt he-lehall, pilastrid, puitosad, karni-sid ja aknapaiged läikivvalged. Põrandale tuleb tammest kilp-parkett. Niisamasugune tuleb ka rõdule (varem oli seal laudkate).

● Missugune töö jääb viima-seks?

«Parketamine,» vastas L. Kukk. «See võtab umbes kuu aega. Ma-terjali loodame saada naistepäeva paiku. Olenevalt tööks jäävast ajast paneme ka tegijaid juurde.

«Parkett ja valgustid teevadki muret. Kui neid planeeritud ajaks ei anta, siis tuleb raskusi. Tööliste suurema arvuga ei saa ka kõike kompenseerida,» lisis M. Leibur.

● Kui kaugel ollakse valgusti-tega?

«Need on juba projekteeritud ja kunstinõukogus kinnitatud (auto-riks E. Tamm). Ka töömees, kes neid tegema hakkab, on leitud. De-tailid valatakse «Ilmarises». Mater-jaiaks on roostevaba ja kroomituc teras ning pronks. Joonised on all, minge vaadake!»

M. Leiburi laua ümber tulid kõik, kes parajasti lektoriumis viibisid. Kollakal paberil olevad lillakad jooned avavad aula viie laevalgusti tulevase ilme. Nen-de põhisaks on võõrõngas, mis kettide abil lakke kinnitatakse. Võõrõnga väliskülgedel on klassit-sistlikus stiilis küünaloidjad «küünaldega». Nurkadesse tule-vatel valgustitel on nad ühekaupa. Keskmine valgusti koosneb kahest võõrõngast, mis on omavahel sa-muti kettidega seotud. Alumisel, suuremal on «küünalad» kolmekau-pa, ülemisel, väiksemal aga kahe-kaupa.

Aula põrandal kastis on puust treitid asjakesed. Nende kohta an-nab selgitust L. Kukk. Tuleb välja, et need ongi «küünalde» ja küün-lahoidjate mudelid, mille järgi te-hakse valuvormid. Nad on peened ja küllap tulevad valgustidki üsna ažuursed.

«Meil on veel üks uudis,» katkes-tab M. Leibur mu vaatlemise, «ka mööbel on tellitud. Ta tehakse «Standardis». Eeskujud leiti TRU Teaduslikust Raamatukogust. On arvamusi, et nood toolid olidki va-rem aulas. Katseeksemplarid on juba valmis ja kunstinõukogus kinnitatud. Kahte esimesse ritta (aukjalaliste jaoks) tulevad korjuga pehmed toolid, teised on samuti pehmed, aga neil on ainult selja-tugi. Need peavad valmima april-lis.

Aulasse tuleb ka estrad ja kokku-lahti käiv kooripoodium. Vii-mase projekt on juba tehtud.»

Lõpetuseks toonitab sm. Leibur:

«Kuigi sellest on juba juttu olnud, võite lugejaile kinnitada, et töö saab tehtud tähtajali-selt. I. maiks on aula valmis, sest töö läheb hästi ja praegu ollakse «graafikust» pisut eeski.»

Lahkudes heidame pilgu peahoonele. Aula aknad säravad niisama heledasti nagu teisedki, sest sein-a-valgustite kohale on paigutatud ajutised pirnipesad ja tulesid on niisama palju nagu tavaliselt enne koosolekut või kontserti. Hetkeks tekib tunne, et nüüd kohe süttivad ka lühtrid, aga... sinna läheb siiski veel mõni kuul

A. PABUT

50

25. jaanuaril pühitses oma 50. sünnipäeva ülikooli kollektiivi kauaaegne liige NIINA RAID. Juubilar sündis Tallinnas, kus omandas ka alg- ja keskkooliduse. 1934. a. astus ta Tartu Ülikooli Filosoofiateaduskonda, kust juba 1937. a. oli sunnitud lahkuma ma-janduslikel põhjustel. Alles 1941. a. avanes võimalus õpingute jätkami-seks. Sellest ajast alates, kas lü-hemate või pikemate vaheaegade-ga, on juubilar elu seotud ülikoo-liga.

1944. a. sügisel asus Niina Raid assistendina tööle kunstiajaloo ka-teedrisse, võttis aktiivselt osa õp-petöö taastamisest sõja läbi kan-natanud ülikoolis. Ta luges üld-kursusi antiik- ja Lääne-Euroopa kunstist ning erikursust barokk-kunstist.

1949. a. siirdus N. Raid tööle soome-ugri keelte kateedrisse. 1954. aastast tegutses ta Klassika-lise Muinasteaduse Muuseumis. Suurt tunnustust väärib tema asja-tundlikkus ja põhjalikkus kogude korrastamisel. N. Raid alustas muuseumis ulatuslikku ja tänu-

väärset tööd museaalse struktuuri loomisel ja kogude arvelevõtmisel. Sel ajal algas ka nende materjali-de läbitöötamine, mis puudutasid muuseumi ajalugu. Juubilar kavan-das ulatusliku uurimuse muuseu-mist, selle loomisest (1803. a.) kuni kaasajani. 1959. a. need tööd kahjaks katkesid, sest juubilar siir-dus tööle Tartu Kunstimuuseumi ja sealte peagi Tallinnasse Fr. R. Kreutzwaldi nimelisse Riiklikku Raamatukokku.

1963. a. alates töötab N. Raid jälle ülikoolis.

Ülikooli pere ja laiem avalikkus tunneb juubilarit oma eriala viljaka populariseerijana. Järjekindlalt ja suure pieteeditundega oskab ta kasvatada ja arendada inimeste kunstimaitset. Tema sulest on il-munud hulk ülevaateid nii mine-viku kui ka kaasaja kunsti kohta. Ta on esinenud arvukate ajalehe-artiklite ja populaarteaduslike loengutega.

Ülikooli kunstisõbrad ja töö-kaaslased õnnitlevad Niina Raidi juubeli puhul ja soovivad talle kõi-geist südamest palju viljakaid töö-aastaid, endiselt häid mõtteid ning vahedat sulge kunstisõnas.

Faveant Tibi Musae multos in-super per annos iidemque regant calalum manumque Fuam ad augendum gaudium et laetitiam Tuorum amicorum!

Millised üliõpilas-

koosneva rühma kohta). Vaatamata kergematele ülesannetele eksamiple-tites, oli eksamikomisjon sunnitud siin lisaks tegema 1-pallilise hinna-alanduse, sest vastasel juhul oleks jäänud see osakond komplekteerima-ta. Kehakultuuri stantsionaarsesse osakonda astujate keskmised hinded olid siin mainitust küll kõrgemad, kuid siiski madalamad kui kõikide eksamineeritavate keskmised hinded. Teistest olid halvemad stomatolo-gia-, farmaatsia- ja geoloogiaosa-kond.

VEEL STATISTIKAT
Esitame täiendavalt mõningaid huvipakkuvaid detaile statistikast. Tööstäaziga üliõpilaskandidaatidest võttis 45% osa ettevalmistuskursus-est. Need üliõpilaskandidaadid suut-sid sisseastumiseksameil oma küp-sustunnistuse hinnet «kaitsma». Ette-valmistuskursustest kõrvalajäänute keskmise hinne alanes sisseastumis-eksameil 6,3% võrra.

Töölisnoorte keskkooli lõpetanute keskmise hinne alanes sisseastumis-eksameil 14% võrra, mis ületab tunduvalt keskmist hinde alanemist ko-gu käesoleva aasta üliõpilaskandi-daatide kontingendil (4,3%). See fakt näitab, et töölisnoorte keskkoolide pedagoogilistel kollektiividel tuleb veel palju teha selleks, et nende kasvandikud jõuaksid järele tavalise keskkoolide tasemele.

Neidude keskmised füüsika hinded olid nii küpsustunnistusel kui ka sisseastumiseksami järgi madalamad noormeeste keskmistest. Ka olid noormeeste teadmised stabiilsemad: nende keskmise hinne jäi muutuma-

KAS PÜSTITÕUSMINE ON VAJALIK?

Sisekorra-eeskirjade järgi on üliõpilased kohustatud õppejõu si-senemisel auditoriumi püsti tõus-ma. Paraku on selle nõude täitmi-ne kõrgemas koolis seotud ebamu-gavustega nii üliõpilastele kui ka õppejõududele. Püstitõusmisel ja uuesti istumisel paratamatult kolis-tatakse toolide ja taburettidega, kusjuures müra suurus ja kestus olenevad üliõpilaste arvust ning põrandast kattedest.

Tekib küsimus, milleks öieti on vajalik selline püstitõusmise kom-me. Õppejõu tervitamiseks ei saa seda pidada sellepärast, et sama kordub eeskirjade kohaselt pärast vaheaega ja ka siis, kui loengule järgneb sellesama õppejõu prakti-kum. Seda nõuet on samuti raske seletada distsipliinitunde kasvata-misega, sest tava ise mõjub tööd segavalt. Katsugem mingit kom-met rakendada tehases, kui see põhjustaks häireid töös!

Varem sahistasid üliõpilased õp-pejõu sisenemisel jalgadega vastu põrandat. Tookordne tervitamis-moodus vastas märksa enam üli-kooli õppetöö vormile ja auditooriumide sisustusele. Kui endine viis mõningate tõlgenduste põhjal ei ole vastuvõetav, siis ei keela see ometi praegust püstitõus-mise kommet muutmast. Iga õppejõud, kellele ei paku prae-gune loengu algus erilist mee-lelahutust, on kindlasti rohkem rahuldatud, kui üliõpilased istuvad loengu ootel oma kohtadel ning õppejõu tervitusele esimesel loen-

gutunnil vastavad kerge peanoogu-tusega, nagu seda ikka tehakse avalikes kohtades.

Tahetakse aga harjumusest kind-lasti jääda praeguse viisi juurde (võib-olla on see kehtestatud NSV Liidu kõrgemate koolide mää-rustikus), siis tuleks sisekorra-ees-kirjas § 41 muuta ikkagi selliseks, et vähemalt korduvat püstitõusmist samal loengul pärast vaheaega välditakse.

T. KRIGUL

Nemad töötasid edukalt

TRU Ametiühingukomitee otsus-tas 30. detsembril, oma viimasel va-na-aasta koosolekul rahaliselt pre-meerida edukalt töötanud rühmaor-ganisaatoreid Linda Pollit, Toivo Hindrikust ja Anne Kivi Arstitea-duskonnast, Olev Haasi ja Anniki Kurist Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Lydia Inglitist Kehakultuuriteadu-skonnast, Elii Roosti Bioloogia-Geo-graafiateaduskonnast, Tamara Nei-derit Majandusteaduskonnast ning Erna Säinast administratiiv-majan-dusosakonnast.

Edukalt tööd ka käesoleval aastal! TRU Ametiühingukomitee

Et intensiivistada TRU üliõpi-laste osavõttu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapä-vaale pühendatud üleliidulisest üli-õpilaste teaduslike tööde konkur-sist (sellest kirjutati ajalehes «Tar-tu Riiklik Ülikool» nr. 23, 30. sept. 1966. a.), otsustasid TRU rektoraat ja ÜTO nõukogu korraldada TRU üliõpilaste teaduslike uurimistööde konkursi ühiskonnateaduste alal.

Konkursile võib esitada töid filo-soofia, poliitökonoomia, teadusliku kommunismi, NLKP ajaloo, sotsio-loogia, pedagoogika, ÜLKNÜ aja-loo ja noorsooliikumise probleemide alalt. Tööd peavad olema kirjutatud masinakirjas või selgesti loe-tava käekirjas.

Parimate uurimuste autoreid pre-meeritakse alljärgnevalt:

- 1 esimene preemia (100 rubla);
- 2 teist preemiat (à 50 rubla);
- 4 kolmandat preemiat (à 25 rub-la).

Töid hindab TRU rektori pooli nimetatud komisjon. Hindamisko-misjonil on õigus vastava tasemega tööde puudumisel jätta osa pree-miaid välja andmata või ettenäh-tud üldsumma ulatuses preemiad ümber jagada.

Tööd esitatakse ÜTO nõukogule hiljemalt 15. märtsiks 1967. Auto-riteks võivad olla kõik TRU statsio-naarsed ja mittestatsionaarsed üli-õpilased.

Parimateks osutunud tööd saa-detakse edasi vabariiklikule üliõpi-laste teaduslike tööde konkursile ühiskonnateaduste alal.

ÜTO nõukogu.

Kiri lõunast

Kallid sõbrad!

1967. aastal tähistab meie palju-rahvuseline kodumaa Suure Ok-toobri viiekümnnendat aastapäeva. Seoses selle tähtsa daatumiga soo-vib meie rahvusvaheline klubi «Krunks» ja kogu üliõpilaskond luua sõrbalikke suhteid teie üli-õpilaskonnaga. Kirjavahetus, koh-tumised, vastastikune kirjanduse vahetamine aitavad üksteist pare-mini tundma õppida.

Oleks soovivat ka üliõpilaslehte-de vahetamine.

Selline side tutvustaks meid ven-nasrahvaste kultuuri, teaduse ja olustikuga.

Me ei kahtle selles, et te toetate meie algatust.

Meie aadress: Ереван—49 Ул. Мравяна I Комитет ЛКСМ, Со-вет Клуба интернациональных связей «Крунк».

* * *

Möödunud õppeaastal töötas meil komsomolikomitee juures asuv Rahvaste Sõpruse Klubi, kuid pikkamööda tema tegevus vaibus. Klubi laialimineku üks põhjusi — «vanad» entusiastid lõpetasid üli-kooli ja uued pole endast veel märku andnud. Kas poleks mõtte-kas elustada RSK, taastada endi-sed ja luua uued sidemed meie maa ülikoolidega, loomulikult siis ka Jerevani komsomolikomitee Rahvaste Sõpruse Klubiga. Tuden-gid, mõelgem sellele ja õelge oma arvamusi välja meie komsomoliko-mitees!

Juba pool sajandit eksisteerib Vaba Saksa Noorsoo Liit (VSNL). Veel 1918. a. oktoobris koondusid töölisnoorte rühmad VSNL-i, mis kahe aasta pärast nimeta-ti ümber Saksa Kommunistlikuks Noor-

VSNL—SDV noorsooühing

sooühinguks. Kui natsid haarasid või-mu enda kätte, pidid kommunistlikud noored koos oma vanemate seltsimeeste, kommunistidega, minema põranda alla. Need olid kangelasliku võitluse aastad. Peale hitlerlaste purustamist tekkisid kiiresti noortekomiteed, millest 1946. a. märtsis loodi VSNL. 1957. a. veebruaris kuulutati VSNL SDV Sotsialistlikuks Noorsooühinguks.

Ligikaudu poolteist miljonit 14 kuni 25 aasta vanust noormeest ja neidu kuulub praegu VSNL. Liidu VII kong-ress püstitas kolm ülesannet.

1. Kaasa haarata kõik noored sotsia-listlikusse ülesehitustöösse.

2. Kasvatada vabariigi noori sotsialis-mi vaimus.

3. Organiseerida sisukas massiline kultuuritöö ja sport.

VSNL liikmed on võtnud sef-luse alla paljud tööstusobjektid. Nad otsustasid need muuta sotsialistliku töö musternäi-disteks (naftatöötlemise kombinat Schwedti, elektrijaam Trattendorfs jt.).

Maha ei jää ka maanoored. Nende sef-luse all on loomakasvatust, põluma-janduslike kooperatiivide loomine, soode kuivendamine Magdeburgi ümbruses.

VSNL kasutab omapäraseid ja huvita-vaid võitlusviise toodangu kvaliteedi pa-randamiseks, kasutamata ressurssele tarvitusele võtmise, tooraine ja materjalide kokkuvõitu eest: noorte kontrollpostid «Harakas», «homse päeva meistrite» näitused, võitlus «minutivargad» vastu jne. Eriti suurt rõhku pannakse massi-lise kultuuritöö ja spordi arendamisele.

Üks põhilisi ülesandeid on noorsoo kasvatamine marksismi-leninismi vai-mus ja ideoloogilise diversioni paljas-tamine (SFV ja teised imperialistlikud riigid).

SDV noormehed ja neid sõlmivad sõprussidemed paljude maade noortega, kuid eriti tugev sõprus seob neid lenin-liku komsomoliga, terve nõukogude noorsooga.

(Ajakirjast «Ровесник»)

Uusi materjale Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas

● KÄSIKIRJAD

Möödunud aasta tõi olulist lisa Teadusliku Raamatukogu käsikirjafondidele.

Nii jõudis siia hoiule prof. Ludvig Puusepa isiklik arhiiv. See sisaldab märkmeid, teaduslike tööde käsikirju, haiguslugusid ja isiklikke dokumente, mis kajastavad

on kandidaatide teadmised?

tuks (neidudel alanes 5,6% võrra). Tartu ja Tallinna keskkoolide lõpetanute keskmine hinne sisseastumiseksamitel jäi praktiliselt muutmatus, Eesti NSV ülejäänud keskkoolide lõpetanute keskmine hinne alanes 4,9% võrra. Seejuures on iseloomulik, et Tartu ja Tallinna keskkoolide lõpetanute küpsustunnistuse keskmised füüsika hinded olid madalamad kui Eesti NSV ülejäänud koolides (sisseastumiseksamitel vastupidi).

1966. a. vene õppekeelega 11-klassiliste ja 10-klassiliste keskkoolide lõpetanute keskmised hinded olid sisseastumiseksamitel võrdsed (3,98) erinevate keskkooliühikute juures (vastavalt 4,11 ja 4,32).

Sisseastumiseksamite nomenklatuuri

Seoses üldtööd andmetega langeb kahtluse alla hiljuti arendatud diskussioonil püstitatud tees õppursportlaste paremast õppe- edukusest (vt. «Edasi» nr. 189, 1966. a.). Mainitud 4 sisse astuda soovijat oleksid selle diskussiooni terminoloogia järgi nendeks, kelle järgi ei tohi üldistusi teha teiste kohta (12).

Võib tekkida arvamus, et olukord on selline ainult füüsikas. (Teiste ainete kohta allakirjutatunul objektiivsed andmed puuduvad.) Kuid siis tekib omakorda küsimus: kas on üldse mõtet korraldada kehakultuuriosakonnas füüsika sisseastumiseksamit, mille sooritamiseks, nagu näitavad paljude aastate kogemused, üliõpilaskandidaatidel puuduvad erilised eeldused.

Probleemi sisseastumiseksamite senise nomenklatuuri otstarbekusest võib püstitada veelgi laiemalt. Näiteks Arstiteaduskonda ja Bioloogia-teaduskonda (ja arvatavasti ka FPA mõnedesse teaduskondadesse) astujaile võiks füüsikaeksami asendada bioloogiaeksamiga. Sellega ei taha me eitada füüsika tähtsust arsti või bioloogi ettevalmistamisel; füüsika jäägu ikkagi nende erialade programmi. Kuid selleks, et otsustada, kas üliõpilaskandidaadil on eeldusi saada arstiks või bioloogiks, peaks küll eksamineerimine bioloogias andma rohkem kui eksamineerimine füüsikas.

Eksamineerimine näitas, et kõik füüsikaosakonda astujad tunnevad peaaegu võrdselt hästi teoreetilist materjali (eksamipileti kaht esimest punkti), vääratusti tuli ette aga ülesannete lahendamisel (pileti kolmandas punktis). Seda arvestades koorus vestlustes eksamikomisjoni liikmetega välja mõte, et füüsikaosakonda astujaile võiks suulise eksami asendada kirjaliku eksamiga, mis seisneks ülesannete lahendamises. Nii saaks objektiivsemalt kindlaks teha üliõpilaskandidaatide tegelikke teadmisi. Eriti tähtis on see viimastel aastatel üha suureneva konkursi tingimustes.

Tulemuste analüüs

Enne eksamitulemuste sisulise analüüsi juurde asumist märgime, et tänavane keskmine hinne (3,81) on tunduvalt kõrgem kui see oli möödunud aastal (3,55). Järelduste tegemisega tuleb siinjuures olla siiski ettevaatlik, sest käesoleva aasta programm on mõnevõrra väiksema mahuga. Peamine erine-

tuntud teadlase laialdast teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust. Kõige suurema osa materjalidest moodustab aga L. Puusepa kui rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud teadlase kirjavahetus. Siin on kirju ja telegramme asutustelt ja isikutelt peaaegu üle kogu maailma. Materjalide korraldamisele asutakse käesoleval aastal.

Humanitaarteaduste ajaloo uurijatele peaks huvi pakkuma kõigepealt saksa okupantide poolt mõrvatud noore õigusteadlase Aleksander Looringu tööalased dokumendid ja kirjavahetus 1940.—1941. aastast. Siin leidub isegi üks kiri kunstnik A. Laikmaalt. Keeleteadlase prof. Julius Mägiste kirjavahetuses (pärineb aastatest 1920—1943) leidub rohkesti kirju soome tuntud keeleteadlastelt (Lauri Kettunen, Lauri Posti, Kustaa Vilkuna jt.), aga ka ungari teadlastelt.

Tartu Ülikooli ajalooga, eriti teadusliku tööga ülikoolis on lahutamatu seotud Eesti Teaduste Akadeemia (1938—1940) tegevus. Ka selle asutuse arhiiv asub nüüd Teadusliku Raamatukogu käsikirjade osakonnas. Eesti Teaduste Akadeemia kaheteistkümnest akadeemikust olid kümme Tartu ülikooli õppejõud. Arhiiv sisaldab akadeemia presidendi, täiskogu ja sektsioonide otsuseid. (Olgu mär-

gitud, et akadeemia jagunes humanitaar- ja loodusteaduste sektsiooniks.) On ka kirjavahetust ja teaduslike seltside kohta käivaid materjale. Ülikooli juures töötanud teaduslikud seltsid (Loodusuurijate Selts, Opetatud Eesti Selts, Akadeemiline Ajaloo Selts, Akadeemiline Emakeele Selts jt.) läksid üle akadeemia alluvusse. Eraldi kaustades leiduvad akadeemia juures loodud murdeuurimise instituudi ja ülikoolide õpperaamatute komisjoni tegevust kajastavad dokumendid. Ülikoolide õpperaamatute komisjoni ülesandeks oli kõrgemate koolide õpikute koostamiseks kaasaaitamine ja õpikute kirjutamine. Andmeid on näit. T. Lippmaa «Üldise botaanika», A. Humala «Finantsmatemaatika» ja A. Paldrocki «Nahahaiguste» kirjutamise kohta.

Teatmelist tähtsust omavad 1941. aastast pärinevad masinakirjalised Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõudude tööde nimestikud koos lühikeste autobiograafiatega. Materjalid on koostatud esitamiseks Kõrgemale Atestatsioonikomisjonile Moskvast, aga jäid ilmselt Suure Isamaasõja puhkemise tõttu saatmata.

● RAAMATUD

Haruldastest trükistest saadi täiendust Oktoobrirevolutsiooni perioodi kuuluvale ajakirjandusele —

Selgus, et halvasti osatakse lahendada keskkooli uue füüsikaülesannete kogu (Demkoviits) ülesandeid, olgugi et analoogilisi ülesandeid paigutati TRÜ 1966. a. harjutuste kogumikku. Hämmastav oli siinjuures fakt, et see puudus esines võrdselt nii staažiga kui staažita üliõpilaskandidaatidel.

Ülesannete lahenduste kontrollimisel selgus veel, et mõned üliõpilaskandidaadid ei tunne kõigi ühikunimetuste eesliiteid. «Mega», «nano» ja «piko» tekitasid nii mõnelegi ületamatuid raskusi.

Kokkuvõttena võiks mainida, et keskkoolides tuleks tõhustada kaasaegse füüsika saavutuste propageerimist. Paremate õppevahendite puudumisel tuleks seda esialgu teha olemasolevate baasil. Tuleks rohkem tähelepanu pöörata A. Pjorõškini õpiku peatükkidele «Valguse toime» ja «Aatomi ehitus», sest eksamineerimine näitas, et seda materjali tunnevad keskkoolilõpetanud halvasti. Vaatamata harjutusmaterjali valiku teatavale piiratusale, tuleks siiski praktiseerida Demkoviitsi ülesannetekogu, sest ta hõlmab kaasaegse füüsika probleeme täielikumalt kui Znamenski jt. kogu.

Dots. J. LEMBRA, füüsika ainekomisjoni esimees

Kolme uksega ait, linoollõige. Milvi Päärdu, 1966. a.

66 numbrit ajalehti. Nende seas on ka Tallinnas ja Tartus ilmunud lehti («Kommunist», «Edasi», «Звезда», «Известия» jt.).

Huvitava kõite näidisenä saadi metallkaantega raamat.

● FOTOD

Fotokogusse komplekteeritakse eeskätt kõiki Tartu Ülikooliga seotud fotosid.

Möödunud aasta jooksul on fotokogusse juurde tulnud nii mõnedki väärtuslikud materjalid. Rektoraadist anti üle teatrientuasiasti ja kollektsoonääri J. Zmigrodski poolt koostatud ja Tartu ülikoolile 100 a. juubeliks kingitud album «Виды зданий имп. Юрьевского университета». Mapikujuline album sisaldab 20 suurt lehte Tartu fotograafi R. Sachkeri möödunud sajandi lõpuaastail valmis- tatud fotodega. Siin on esimene ülikoolile kuulunud maja, peahoone sellest perioodist, kui teda «kainistas» vene kiriku kellatorn, kõik selleaegsed ülikooli kliinikud jt. õppehooned ning isegi pumbamaja ja mõningate teenistujate ning valvurite elumajad. Lugejad on albumi materjale korduvalt kasutanud. Väiksemad annetusi on olnud prof. M. Grabar-Passekilt Moskvast, T. Ilometsalt, H. Liidemaalt, F. Porilalt, H. Tedrelt jt. Kõige suurem annetus oli Tartu Ülikooli professori, botaanikaia direktori

Edmund Russowi (1841—1897) fotokogu üleandmine teadlase sugulase P. Teiskre poolt. Kogu sisaldab 1040 stereofotot Tartust ning Tartu ümbruse, Eesti põhjarranniku jt. paikade loodusest. Professor E. Russow oli kirglik asjaarmastaja fotograaf. Eespool mainitud fotod pärinevad enamikus möödunud sajandi 80—90-ndaist aastast ja on prof. Russovi enda valmistatud, välja arvatud mõni erand, mis on kopeeritud pärast professori surma tõenäoliselt tema negatiivide järgi.

Möödunud aasta lõpul alustas TRÜ kino-fotokabinet vanemat perioodi (kuni 1944. a.) käsitlevate negatiivide üleandmist raamatukogule. Üle on antud juba ligi tuhat portreede, mitmesuguste näituste materjalide ja käsikirjade fotokopiate negatiivi. Käesoleval aastal lõpetatakse üleandmine ja raamatukogu asub saadud materjalide läbitöötamisele.

Palume kõiki, kes omavad või teavad kusagil olevat vanu ülikooliga seotud fotosid, teatada neist TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnale. Juhul, kui omanik ei ole nõus fotodest loobuma, oleksime tänulikud, kui võiksime neist oma fotokogu tarbeks koopiad valmistada.

H. KÄSPER, K. NOODLA

Olev Püssa

Keset pingerikast eksamisessiooni tabas Õigusteaduskonda ja kogu Tartu Riikliku Ülikooli raske kaotus — 16. jaanuaril k. a. varises manalasse 48 aasta vanuses kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja õigusteaduse kandidaat dotsent Olev Püssa.

On inimesi, kes suurt tööd tehes oskavad jääda oma isikus nii tagasihoidlikuks, et me teinekord neid nagu ei märkagi. Seda suuremat kaotust tunneme aga siis, kui neid ei ole enam. Selline inimene oli Olev Püssa, kelle lühikest elust oli 30 aastat seotud Tartu Ülikooliga.

Olles 1936. aastal lõpetanud H. Treffneri gümnaasiumi, astus ta samal aastal Tartu Ülikooli Õigusteaduskonda, mille lõpetas 1945. aastal. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta Õigusteaduskonnas, algul kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri assistendina, alates 1949. aastast vanemõpetajana. 1955. a. valiti ta sama kateedri dotsendi ametikohale, kus ta töötas kuni surmani. 1965. aasta juulist täitis Olev Püssa kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja ülesandeid.

Sisukate ja metoodiliselt kõrgetasemeliste loengute ja praktikumidega andis ta ülikoolis teadmisi kõigile neile, kes pärast sõda on lõpetanud TRÜ Õigusteaduskonna. Ta õpetas paljude aastate jooksul kriminalistikat, samuti kriminaalõiguse eriosa, kriminaalprotsessi ja kohtupsühholoogiat; juhendas kümneid ja sadu üliõpilaste teaduslikke töid; tema juhendamisel töötasid aspirandid. Ta oli TRÜ

Nõukogu, Õigus- ja Majandusteaduskonna Nõukogu ning ülikooli metoodilise komisjoni liige ja teaduskonna metoodilise komisjoni esimees. Ta täitis alati suure kohusetundega arvukaid ühiskondlikke ülesandeid, korduvalt valiti teda ülikooli ja teaduskonna ametiühingu ning ühingu «Teadus» juhtivasse organisse. Võttes aktiivselt osa mitmete seaduseprojektide ettevalmistamisest, oli ta Eesti NSV kriminaalprotsessi koodeksi projekti üks peamisi autoreid. Alates 1945. aastast tegi ta Eesti NSV kohtu- ja uurimisorganeile kriminalistikalisi ekspertiise ja andis neile konsultatsiooni kriminalistika ja kriminaalprotsessi küsimustes.

Lahkunu arvukad teaduslikud tööd käsitlevad kriminaalprotsessi, kriminalistika ja kohtupsühholoogiat aktuaalseid probleeme. Eriti hinnatavad on tema uurimused eksperti arvamuse ja kohtulike tõendite teooria küsimustes, mis on tuntud ka väljaspool Eesti NSV-d. Laia profiiliga teadlasena uuris ta viimaseil aastail kohtupsühholoogia probleeme, käsitledes neid küsimusi mitmes teaduslikus töös.

Olev Püssa oli suurepärane seitsimees. Kolleegidele, õpilastele ja tuttavatele jääb ta alati seks meelde kui sõbralik, abivalmis, erakordselt tasakaalukas ja suure taktitundega inimene, kes püüdis ja oskas kasvatada ainult hea sõna ja eeskujuga.

Helge mälestus Olev Püssast, austatud pedagoogist ja andekast õigusteadlasest, jääb töökaaslaste ja õpilaste südamesse.

Ülikooli naiskond läks ründama 13.kohta

Vaeti sporditöö olukorda

- Intervjuu Edgar Naaritsaga
- Treener iseloomustab lühidalt mängijaid

Katab MARI VAIKMAA

korvpall maailma ulatuses esimeste seas. Meie maa võiks väija panna umbes 20 võrdvõimeist naiskonda. Nii esiliigas kui ka teises «ešelonis» startivad naiskonnad ei ole kergesti alistuvad ega alistatavad. Võiks isegi öelda, et tänavu on teise liiga naiskondade vahel konkurents tihedam kui esiliigas. Kui nüüd arvestada «kuldse kaheteistkümnene» naiskondi, siis seal startimise korral võiksime olla tingimata esimese kolme hulgas. Seda aga ei saa öelda meie praeguse olukorra kohta. Ees seisavad kohtumised vastastega, kellega me pallimängus pole kordagi jõudu proovinud. Kõiki neid peetakse aktiivseteks ja agressiivseteks mängus ning nad on hea visketabavusega. Aga meie omalt poolt muidugi anname oma parima.

● **Palun iseloomustage treeneri vaatevinklist kõiki kaasasolevaid mängijaid.**

VALVE KAASIK — TRÜ Spordiklubi liige. Lõpetanud Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna. 29 aastat vana. Pikkus 182 cm. Töötab «Kalevis» treener-instruktorina. Paljukordne NSVL koondise liige, Euroopa meister ja maailmae meister. Treeningutel ja võistlustel lööb kaasa viimse hinge tõmbeni. Suure töövõimega. Naiskonna tugisammas.

● **EVI VOLMER** — Oigusteaduskonna diplomand. 24-aastane. Pikkus 171 cm. Tema on n-ö. «musta» töö tegija. Mängu juht ja organisator. Ei paista väljakul lausa silma, aga kui tema mängib, siis on naiskonnal palju kindlam «tunne».

VILVE KÕÖBI — keemiaosakonna II kursuse (19 a. ja 175 cm). Euroopa juunioride meister; NSVL koondnaiskonna kandidaat. Liikuv kaitsemängus. Hea visketabavus igas olukorras. Oskab leida korvitegemise võimalust igas situatsioonis.

meie korvpalliesinduse treeneri Edgar Naaritsaga.

● **Kuidas kommenteerite võitu «Edasi» karikurniiril Riia TTT üle ja kuidas on praegu naiskonna «tervis»?**

Riia TTT on ju paljukordne NSV Liidu meister ja ka «Edasi» karika viisid nad neljal esimesel korral endaga. Võit näitas, et meie naiskond hakkab elama jällegi täisvereliselt. Noored mängijad hakkavad «kosuma» ja vanade mängijate näol on meil praegu tugisammas olemas. Tiio Kukk on heas vormis. Aga ka Valve Kaasik on täiskoha eest mängimas. Noortest on suure sammu teinud edasi Marje Kiho.

● **Missugune on praegu teie arvates olukord Nõukogude Liidu naiste korvpallis?**

Nõukogudemaal on ju naiste

Käesoleval aastal Nõukogudemaal meistrivõistlusi võrk- ja korvpallis ei peeta. Medalivõitjad selgitatakse NSV Liidu rahvaste IV spartakiaadi finaali võistlustel. Traditsioonilisi meistrivõistlusi asendavad seekord nn. taliturniirid, mis korraldatakse meistrivõistluste süsteemi järgi selle erinevusega, et kahe ringi asemel kohtuvad kõik esindused vaid ühel korral.

Meie vabariigi korvpalliesindus — TRÜ naiskond — võistleb seekord 13.—30. kohani. 18 esindust on jagatud kolme alagruppi ja igast grupid pääseb kolm tugevamat finaalturniirile. TRÜ naiskonna vastasteks on I etapil Jerevanis Alma-Ata «Burevestnik», Dnepropetrovski «Stal», Jerevani «Spartak», Pensa «Spartak» ja Ašhabadi «Zahmet».

Enne Jerevani-sõitu ajasin juttu

100 SUUSA-KILOMEETRI

«Informatsiooniagentuurid teatavad»:

● Kõikidesse osakondadesse, kateedritesse ja laboratooriumidesse on välja saadetud õppejõudude ja teenistujate kehakultuurikollektiivi talviste spordiürituste «Meelespea». Tutvuge ja võtke osal!

● Esimesteks suusataja kaardi omanikeks said võimlemiskateedri õppejõud Uno Sahva ning tema rühma 40 õppejõudu.

● Esimeste hulgas saabusid TRÜ Spordiklubisse (V. Kingissepa tn. 19, I korrus) suusataja kaardi järele Leo Humal ja Henn Kingissepp: «Tänavu pühkisime suusad varakult tolnust puhtaks ja tahame 100 kilomeetrit tingimata kirja saada!»

● TRÜ rektor prof. F. Klementi suusataja kaardi numbriks on 100. Ajalehe ilmumise momendiks on suusataja kaardi saanud üle 200 meie kollektiivi liikme.

● Senistel ülelinnalistel matkadel on rohkelt osavõtjaid olnud ka ülikoolist. Tõenäoliselt selgub järgmise nädala jooksul esimene 100 suusakilomeetri käisemärgi omanik. Kes see on?

● H. Heidemanni nimelisest trükikojast saabusid rõõmustavad uudised — suusatamisürituste käisemärgid on valminud. Jääme ootama nende uusi omanikke.

● Lähemateks massilisteks üritusteks meie ülikoolis on Tartu—Vorbuse—Tartu suusamatkad (16 km). Need toimuvad alljärgnevalt:

Bioloogia-Geograafiateadusk. 11. II kell 14 Emajõe suusabaasist.

Füüsika-Matemaatikateadusk. 12. II kell 10 „ „

Oigus-Majandusteadusk. 14. II kell 14 „ „

Ajaloo-Keeleteadusk. 15. II kell 14 „ „

Arstiteadusk. 16. II kell 14 „ „

Kontrollpunkt Vorbuse mäel vaatetorni juures avatakse pool tundi pärast matka algust kaheks tunniks. Osavõtja kaardi vastu saab sealt käiseembleemi. Kellel on oma suusavarustus, võib osa võtta ka teiste teaduskondade matkadest.

Head libisemist!
A. KIVISTIK

MARI VAIKMAA — spordimeeditsiini IV kursuse üliõpilane, 23-aastane. Pikkus 174 cm. Taibukas ja kindel, mängu rasketes olukordades hangib naiskonnale palli.

KERSTI VOOLAID — spordimeditsiini III kursuse (21 a. ja 171 cm). Aktiivne ründaja, korviskaja. Realiseerib rünnakud korvideks rasketeski olukordades. Kindel ka distantsilt pealeviskel.

ANITA SEHTMANN — ravi-
csakonna II kursuse (19 a. ja 178 cm). Paistab silma taktikalises olukordades. Liikuv keskmängija. Täidab ka ääre- ja keskmängija funktsioone.

LILLE LAOS — KKT II kursuse (20 a. ja 171 cm). Kinnise kaitse puhul vajalik tagamängija. Vajalik pealeviskaja. Oskab lõhkuda vastaste kaitsemängu.

SIRJE TORN — KKT II kursuse (19 a. 178 cm). Asendamatu äärmängija pikkuse osas. Hästi tabab külgsuunistel.

MARJE KIHU — II kursuse saksa filoloog. (19 a. ja 174 cm). Suure aktiivsusega äärmängija. Ei anna vastase kaitsele rahu. Ründab aktiivselt kaitset, ajab vastase segadusse ja murrab kaitse oskuslikult.

THIO KUKK — TRÜ Spordiklubi liige. (30 a. 175 cm). «Kalevi» treener-instruktor. Mitmekülgsed kaitsemängija.

ELLE LAISAAR — Kehakultuuriteaduskonna lõpetanud, praegu Tartu Kunstikooli õppejõud. TRÜ Spordiklubi liige. Katab nii äärmängijaid kui ka tagamängijaid. Vajalik kaitsemängija. Võib olla nii kaitset kui ka äärel.

ELLE LAPP — TRÜ Spordiklubi liige (20 a., 186 cm). Töötab Tartu Kommunaalteenistuse Kombineeritud meistrina. Pikkuse tõttu on kindlustamas tagalauda ja katab pikki vastaseid.

Meie naiskonna tegevuskava Armeenia pealinnas nägi välja sellisena:

2. II mäng Alma-Ata «Burevestnikuga»,

3. II mäng Ašhabadi «Zahmetiga»,

4. II mäng Dnepropetrovski «Staliga»,

5. II puhkepäev,

6. II mäng Pensa «Spartakiga»,

7. II mäng Jerevani «Spartakiga».

GUNNAR PAAL

*

Kuidas läks, sellest kuulsite õhtuti raadio «Spordipäevikust». Meie järgmisest ajalehenumbri leiate Gunnar Paali märkmed Jerevani mängude kohta.

♣ TEATED ♣ TEATED ♣

Raadioloengud

Reedel, 10. veebruaril

1. Zurnalistika eriharu III kursuse üliõpilaste dots. Juhan Peegli «Ajalehežanrid» II.

2. Bioloogia-osakonna III kursuse üliõpilaste dots. Laine Viilebergi loeng «Mikroobide füsioloogia».

Kolmapäeval, 15. veebruaril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilaste dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» IX.

2. Oigusteaduskonna III kursuse üliõpilaste dots. Endel Laasiku loeng «Sotsialistliku vara päästmisest tulenevad kohustused».

Reedel, 17. veebruaril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursuse üliõpilaste dots. Richard Kleisilt «Sissejuhataja loeng antiikkirjanduse õppiaiale».

2. Võõrfiloloogia ja eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilaste dots. Helga Kurmi loeng «Õppetöö organiseerimise vormide, eriti õppetunni ajalooline areng».

Õnne, õnne, õnne.

NAIMA TILK

ja

ARVI TOHT

Rühmakaaslased

KURSUSTE SEKRETÄRID JA RAVIOSAKONNA KURSUSTE RÜHMADE SEKRETÄRID!

Reedel, 10. veebr. k. a. kell 18 toimub keemiahoone ringauditooriumis nõupidamine komsomolidokumentide vahetamise ja kevadsemestri töö planeerimise küsimustes. Osavõtjate registreerimine algab 20 min. enne koosoleku algust. Palume täpselt kohale tulla.

ELKNU TRÜ Komitee sekretariaat

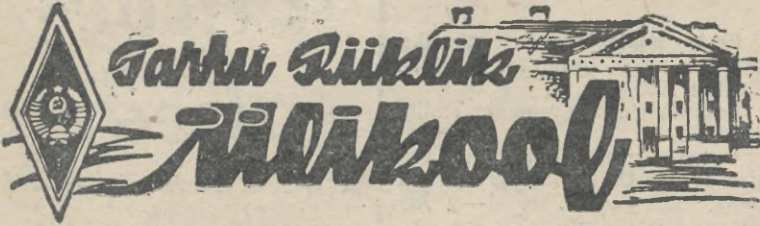
KUHU RAJADA TRÜ TÖÖTAJATE PUHKEBAAS? KAS PÄRNU RANDA, VELLAVERESSE, KÄÄRIKULE VÕI MUJALE?

Kõiki, kes tunnevad asja vastu huvi, palume koos omapoolsete nõuannetega koguneda 13. veebruaril k. a. kell 17 TRÜ kohviku piljardisaali.

Dots. OLEV PÜSSAT mälestab Tartu Akadeemiline Meeskoor.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 1096. MB 00615.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandia

Nr. 3 (680) Reedel, 17. veebruaril 1967 XXI aastakäik

Juubeliaasta esimesest eksamisessioonist

Seda nõuab ülikooli au

1966/67. õppeaasta sügissemester on ülikoolis põhiliselt lõppenud (ainult Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursusel on veel sooritada viimased eksamid). Rõhuv enamik üliõpilasi töötab aga juba kevadsemestri arvel.

Kui tõmmata sügissemestri tulemustele kriips alla, siis võime kriipsu alt lugeda, et

EDUKALT SOORITASID EKSA MID KÕIKI-DES AINETES 2329 ÜLIÕPILAST. NEIST 1401 EHK 60% SOORITASID KÕIK EKSA-MID AINULT HINDELE «5» VÕI «4» JA «5».

Tõelist rõõmu talvise eksamisessiooni tulemustest võivad tunda aga ainult 292 üliõpilast, kes sooritasid kõik eksamid hindele «5». Teistel oli vaja ja võimalik teha kõik või mõnigi eksam paremale hindele.

Lubamatult suur on nende üliõpilaste arv, kellel jäi akadeemiline võlgnevus — 685. Neist 191 üliõpilasel oli küll selleks mõjuv põhjus (haigus, vanema surm), kuid 494-le jäi võlgnevus «oma süü» tõttu. See viimane arv paneb mõtlema eriti sellepärast, et 153 üliõpilast ei ilmunud eksamile ja said mitterahuldava hinde eksamile mitteilmumise tõttu. Kas nad tõesti ei omandanud sügissemestri jooksul vastavast ainet miinimumi-gi? Või ei tulnud toime eksamile eelneva arvestuse sooritamise-ga? Veel enam aga paneb mõtlema see, et akadeemiliste võlgnevustega üliõpilaste arv võrreldes eelmise õppeaasta talvise eksamisessiooniga ei ole vähenenud.

See peab mõtlema panema mitte ainult võlglasti, vaid ka pea-aegu kõiki kursusi. Sügissemestri lõpetasid täiseduga ainult farmaatsiaosakonna I, ajaloo-osakonna III ja geoloogiaosa-konna III kursused. Mõõdund aastal oli sellisel kursusel 10. Nähtavasti on kollektiivi osa paremate õppetöö tulemuste saavutamisel vähenenud (!)

Teaduskondadest olid parema edukuse poolest esimest seas Kehakultuuriteaduskond ja Õigusteaduskond. Viimaste hulgas aga Füüsika-Matemaatikateaduskond, Arstiteaduskond ja Majandusteaduskond.

Partei ja valitsus nõuavad, et kõrgemad koolid parandaksid spetsialistide ettevalmistamise kvaliteeti. Seda nõuab ka meie ülikooli au. Seepärast «hinnaalandust» eksamitel olla ei saa. **JÄÄB AINULT ÜLE HOOLSALT ÕPPIDA, MITTE PUUDUDA ÕPPETÖÖLT, MITTE LUKATA TÄNASEID TOIMETUSI HOMSE VARNA.**

Kuidas seda kõike aga teha, peab iga üliõpilane ja iga kursus juba ise mõtlema.

V. HAAMER

Leningradi teadlased Tartus

Jaauarikuu keskpaiku viibis Tartus A. A. Zdanovi nim. Leningradi Riikliku Ülikooli Ida-teaduskonna 35 õppejõudu väga mitmesugustelt erialadelt. Mil-lest naa kuulsid ja teada said, pajatagem nende endi sõnade-ga.

20. ja 21. jaanuaril olime Tartus — väga vanas, kuid tänu teaduse-le, maa ta teenindab, igavesti noo-res linnas.

Leningradi teadlastel on Tartu ülikooliga iidseid ja soojad suhted. Lenini ordenit kandva A. A. Zda-novi nim. Leningradi Riikliku Üli-kooli Idateaduskonna õppejõud on viibinud linna raamatukogudes ja arhiivides. Prof. J. J. Ljsternik (ajaloolane-indoloog) ja dotsent L. V. Zenina (ajaloolane-japano-loog) on osa võtnud konverentsist Tartu ülikoolis.

Meie juurde Leningradi ülikooli sõidavad omakorda Tartu ülikooli teadlased, õppejõud, aspirandid ja üliõpilased.

Leningradi orientalistide tööd on hästi tuntud eesti orientalistidele-entusiastidele.

Ülikooli Nõukogu saalis toimus meie kohtumine Ajaloo-Keeletea-duskonna dekaani Juhan Peegliga, orientalistikakabineti juhataja P. Nurmekunnaga ja Ida keelte õppejõududega, kes jutustasid mei-le Tartu ülikooli ning Ajaloo-Kee-leteaduskonna ajaloo, orientalis-tikakabineti tööst ning orientalisti-ka edasise arendamise plaanidest Tartu ülikoolis.

Orientalistikakabinetil andsime üle kingitustena raamatuid ja se-paraate — Leningradi orientalisti-

de uusi töid Idamaade ajaloo ning filoloogia alal.

Olles külastanud meie maa üht vanemat ülikooli, tutvunud orienta-listikakabineti ja Klassikalise Mui-nasteaduse Muuseumi tööga, vaa-tasime linna ajaloolisi mälestus-märke ning TRÜ Teaduslikku Raa-matukogu.

Esimesel tutvumisel linnaga pae-lub tähelepanu ehitatavate majade rohkus. Nende hulgas tõuseb esile tulevase linnateatri hoone, mille range stiil oivaliselt sobib Tartu suurde arhitektuuriansamblisse.

Ühes sellistest hoonetest tuli meil peatuda. See on mugav, val-gusküllane, silmapaistev eeskujuli-ku sisekorra poolest, soe ja hubane võõrastemaja «Tartu». Rikastunud uute muljetega, hellitatud sooju-sest, millega meid ümbritsesid kol-leegid ülikoolist, soovisime lahku-des siiralt edasist õitsengut ja kuulsust Tartu linnale, õnne ning rahu tema lahketele ja südamlikele elanikele.

Lõpuks esitame LRU iraani filo-loogia kateedri õppejõu Tartu-tee-malise luuletuse originaalis:

P. NURMEKUND

На земле Калевипоэга

Здравствуй, Тарту, ты славный город,
В быстролетном потоке дней,
Ты в столетях и мудр, и молод,
И наукой, и волей к ней.

В старых стенах университета,
Жизнь и юность отдав ему,
И ученые, и поэты
Находили пищу уму.

И склоненные к книгам лица,
И возникшие домов гранит,
И у крыш живущие птицы, —
Все о мире здесь говорит.

Ühenduses mitmesuguste abinõu-de rakendamisega spetsialistide et-tevalmistamise parandamiseks, pööratakse praegu erilist tähelepa-nu ka võõrkeelte õpetamisele. Veebruari algul toimus Moskv as NSVL Kõrgema ja Kesk-eriharidu-se Ministeeriumis selles küsimuses üleliiduline nõupidamine. Rõhutati järjekordselt, et iga kõrgema hari-dusega spetsialist meie maal peab valdama vähemalt üht võõrkeelt. Üksmeelne oldi samuti selles, et alates kolmandast kursusest peaks iga üliõpilane töötama erialase võõrkeelse kirjandusega. Teatud lahkarmused esinevad vaid võõr-keele õpetamise eesmärkide, meeto-dite ja võtete suhtes. Teatavasti toimus võõrkeele õpetamise ees-märkide alal NSV Liidus 1961. aastal pööre. Senise lugemise-tõl-kimise asemel hakati noudma kõ-nekeele õpetamist. Mõnel määral satuti sealjuures kõnekeelest nii-võrd vaimustusse, et mindi teise äärmusse ning hakati rõhku pane-ma ainult vestlusele. Kogemused aga näitavad, et kui puudub või-malus praktiseerimiseks, hajhtub võime vestelda võõrkee-es kiiresti. Seepärast on oluline koos kõnekee-le õppimisega omandada kindel lu-gemise ning loetu mõistmise os-kus. Just lugemise baasil saab «roostetama» läinud praktilist kõ-neoskust elustada mõnenädalase intensiivse harjutamisega.

Neid asjaolusid arvestabki uus üleliiduline programm võõrkeele kui üldaine alal, mis hakkab kehtima 1967/68. õppeaastast. Programm nõuab ülikooli lõpetajalt, et ta suudaks 1) sõnaraamatut a-bil lugeda algupärast erialast võõrkeelset kirjandust; 2) sõna-raamatuta lugeda algupärast populaarteaduslikku või üldteadus-liku sisuga teksti, vastata küsimus-tele loetu kohta või refereerida seda võõrkeeles, 3) vestelda võõrkeeles oma tööst ja iga-päevast elust.

Võõrkeele õpetamine toimub uue programmi alusel kohustuslikult 1.—4. semestrini, kusjuures iga se-mestri lõpul on ette nähtud arves-tus. 5.—8. semestrini töötavad üli-õpilased iseseisvalt, täites profilee-rivaid ja võõrkeele kateedri poolt selleks määratud ülesandeid. Soo-vijad võivad jätkata võõrkeele õp-pimist III—IV kursusel fakultatiiv-rühmades. Võõrkeele kursus lõpeb eksamiga (sisuliselt sama, mis se-nine riigieksam) 7. või 8. semestril. Üleliiduline programm näeb ette 210—300 tundi kohustuslikku tööd võõrkeele alal, s.o. vähemalt kolm nädalatundi kahe õppeaasta jook-sul.

Kokkuvõtted meie ülikoolis vii-mase kolme aasta jooksul IV kur-susel korraldatud võõrkeele riigi-eksamitest (kus nõuded olid põhi-liselt samad, mis uues üleliidulises programmis) näitavad, et umbes

Если б Пушкин в ссылке жестокой
Уговорам бы друга внял
И под небо свое бежал,
Жить еще б до старости мог он.

Крепостей старинных руины,
Сквозь улыбку новых домов,
Как почтеннейшие морщины,
Пронесенные из веков.

Здравствуй, Тарту, ты славный город —
В свете ль солнца, в ночной ли мле...

О тебе забудешь не скоро,
Поклонившись твоей земле.

Пусть столетиями время мчится,
Не оглядываясь назад,
Пусть поют над городом птицы,
Пусть их гимны жизни звучат!

г. Тарту, 21 января 1967 г.

Яна Часова

Koolidesse!

LAUPÄEVAL JA PUHAPÄEVAL toimus keemiahoone ringauditoo-riumis matemaatika pedagoogilise haru, ajaloo, eesti ja saksa filoloogia II kursuse üliõpilastele ette-valmistav seminar pioneeritööst. Sel semestril hakatakse tööle pio-neerijuhtidena Tartu koolides.

TÄHELEPANU!

Ülikooli pressiklubi kevadsemest-ri esimene koosistumine on kolma-päeval, 22. veebruaril k.a. kell-20 ülikooli ajalehe toimetuses (ph-ruum nr. 302). Räägime eelseisvast tööst ja õppeekskursioonidest.

Iga kõrgema haridusega spetsialist peab hästi oskama võõrkeelt!

20% IV kursuse lõpetajatest tuli eksamiga väga hästi toime, s. o. nad said sõnaraamatuta vabalt aru võõrkeelsest tekstist ja reageerisid hästi võõrkeelsele kõnele. 50% eksamineeritavatest said hinde «hea», ülejäänud 30% rahuldava või mit-terahuldava hinde. Niisugused suh-teiselt head tagajärjed võõrkee-e kui üldaine õpetamisel saadi meil keskmiselt 200-tunni.ise õppeajaga. Kahjuks on vahepeal tingimused võõrkeelte õpetamisel muutunud raskemaks. Eesti NSV ja mõne tei-se vabariigi kõrgemates õppeasu-tustes õpetatakse võõrkeeli alates 1964. aastast teistes tingimustes kui mujal NSV Liidus. Nimeit eraldatakse meil ajutiselt umbes pool võõrkeelele ettenähtud tundide arvust vene keele õpetamiseks. Sel-lepärast on enamikus meie ülikooli teaduskondades võõrkeele tundide arv tunduvalt väiksem üleliiduli-selt ettenähtud 210-tunni.ise miinimumist. Iseenesestmõistetavalt ei saa nõuda, et teaduskonnad suu-rendaksid järjekordselt oma eriala distsipliinile arvel keeletundide hulka. Lahendust peab otsima mu-jalt. Üks tee oleks muidugi keelte õpetamise parandamine keskkoolis. Võõrkeelt õpetatakse üldharidusiik-sus koolis praegu ligi 660 tundi (7 õppeaasta jooksul), vene keelt koguni üle 1000 tunni (10 aasta jooksul). Kumbagi ainet poleks nagu enam üldse tarviski kõrgemas koolis õpetada. On aga üldiselt teada, et enamik keskkoolilõpeta-jaid ei suuda lugeda algupärast võõrkeelset kirjandust. Võõrkeele sisseastumiseksami ärajäämine on omakorda kaasa aidanud võõrkee-leoskuse halvenemisele abiturienti-de seas. Et keelte tundmine keskkoolis (välja arvatud nn. võõrkee-le erikoolid) eelolevatel aastatel oluliselt ei parane (võõrkeelt õpe-tatakse praegu 8.—11. klassis ainult 2 nädalatunni ulatuses), tuleb võõrkeelt ülikoolis paratamatult

edasi õpetada. Et üldse mingeid tulemusi saavutada, sageli ainult ühe nädalatunniga, peavad võõr-keele kateedrid leidma efektiivseid (sealjuures ka programmeeritud) õpetamise meetodeid.

Rohkem tähelepanu tuleb pööra-ta hädavajaliku õppematerjali va-likule ja doseerimisele. Tuleb luua üliõpilastele paremad võimalused auditooriumiväliseks õppimiseks (näit. konversatsiooni- ja tõlkerin-gid, keeltelaboratoorium jms.). Eri-ti vastutusrikas ülesanne on üliõpi-laste iseseisvalt tööerakendamine III—IV kursusel. Väga ouline on tõsta nõudlikkust ja samaaegselt ka üliõpilaste eneste teadlikkust. Ima eriala kateedrite abita ei saa siin nimetamisväärselt midagi te-ha. Just asjaomased kateedrid pea-vad senisest järjekindlalt nõud-ma võõrkeelse kirjanduse kasuta-mist seminari-, kursuse- ja diplo-mitööde, samuti UTU ettekannete ja võistlustööde koostamisele. Mui-dugi on erialasid, kus niisugune nõue oleks üleaarne või puhtfor-maalne, näiteks lihtsalt vastava kirjanduse puudumise tõttu. Ena-mikul erialadel aga annaks hea tahte korral üht-teist teha, et üi-õpilased tõesti veenduksid võõr-keele tundmise vajalikkuses. Ilm-selt tuleb siin ühiselt läbi mõe-da, missuguste ülesannete täitmist peab III—IV kursuse üliõpilastelt nõudma. Muuseas võiks tähepantu juhtida sellele, et mõnedes teiste liiduvabariikide kõrgemates õppe-asutustes on viimasel ajal hakatud isegi mittefiloloogilistel erialadel üksikuid kursuse- ja dip-lomitöid kirjutama ning kaitsma võõrkeeles (näit. Odessas, Rostovis-Doni-ääres jm.). Võõrkeele kateedrite sef-luse all on mitmel pool loodud ühiskondlikel alustel töötavad üliõpilaste tõike-bürood, kus kateedrid võivad lasta koostada resümeeid võõrkeeles või mõnest võõrkeelsest kirjutisest. Üsna ulatuslikult toimuvad teadus-likes uurimis-asutustes ja ka kõrge-mates koolides aspirantide konve-rentsids, kus ettekanded ja diskus-sioon on võõrkeelsed. Analoo-giiliste üritustele peaksime mõtlema ka meie.

Oleks liialt optimistlik lootma jääda taskuformaadis elektronitõlki-mismasinat kättesaadavusele lä-hematel aastatel või paljureklaami-tud hüpnoppeedia erilisele abile. Võõrkeelt tuleb ikka veel küllalt vaevaliselt õppida, chhki abilisteks on nüüd uued meetodid ning tehni-lised vahendid. Meie vabariigi kõr-gemate koolide, sealjuures ka üli-kooli kasvandikel on üleliiduliselt üsna hea kuulsus võõrkeelte tund-mise alal. Senist võõrkeelte õpeta-mise taset on meil küll raske säi-litada, kuid see on ilmselt hädava-jalik ja jõudude ühendamise korral siiski ka teostatav ülesanne.

O. MUTT

Korvpallijuttu lugege 4. lk.

40 aastat bibliograafia õpetamisest Tartu ülikoolis

Raamatukogunduse ja bibliograafia õpetamisel kõrgemates koolides on küllaltki pikk ajalugu. Juba XVIII sajandi alustati sellega Taanis Kopenhaageni ülikoolis. Prantsusmaal pöörati bibliograafia küsimustele erilist tähelepanu kodanliku revolutsiooni ajal. Avaldati dekreet bibliograafia õpetamisest ja tekkis isegi termin *biblioloogia* kui kõrgema kooli õppeaine. Saksamaal hakati raamatukogunduse ja bibliograafia kursust õpetama 1887. a. Göttingeni ülikoolis, Inglismaal 1904. a. Londoni ülikoolis. Nõukogude Liidu territooriumil on alustatud vastava kursuse õpetamist 1910. a. Harkovi ülikoolis ja 1918. a. Petrogradis poliithariduse instituudis.

Tartu ülikoolis algas raamatukogunduse ja bibliograafia õpetamine 1927. a. kevadsemestril.

Selleks ajaks olid kodanliku Eesti suuremad raamatukogud oma fonde juba mõningal määral korraldanud ja oli kujunemas rahvaraamatukogude võrk. Vajaliku ettevalmistusega raamatukogutöötajaid ei olnud, lahendust vajavaid küsimusi aga kerkis järjest rohkem.

1923. a. oli asutatud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, kelle ülesannete hulka kuulus ka raamatukoguhoidjate kutsehariduse eest hoolitsemine. Ühing hakkas korraldama raamatukoguhoidjate ettevalmistamiseks ja täiendamiseks kursusi. 1923. aastast alates anti välja oma ajakirja («Raamatukogu»). Nii tekkis tungiv vajadus kõrgema haridusega kaadri järele. Asja käsilevõtmine viibis veel mõne aasta, kuni ülikooli õppejõuks sobiv isik end ette valmistas.

Mõtte algatajateks avalikkuse ees ja ühtlasi ka elluviijaks sai Tartu ülikooli raamatukogu tootlase direktor Friedrich Puksoo (Puksov). Tema oli mitmel pool välismaal tutvunud raamatukogude korralduse ja ka raamatukogutöötajate ettevalmistamise küsimustega. Esinedes ettekandega I riiklikul raamatukoguhoidjate kongressil Tallinnas 1923. a., ütles F. Puksoo: «Loodetavasti saab Tartu ülikoolis raamatukoguteadus mõne aasta järele õppeaineks.»

1924. a. märgib F. Puksoo kirjas ülikooli valitsusele, et seni oli ta ühelt poolt liiga seotud raamatukogu korraldamise töödega, teiselt poolt «ei tunne enda selleks [õppe-]tööks veel küps olevat» (RAKA, I. 2100, nim. 2, s.-ü. 882, l. 69). Mõõ-

dus veel kaks aastat. Ja siis, 1926. a. 9. detsembril, otsustas Filosoofiateaduskonna nõukogu teha järgmiseks semestriks F. Puksoole õppeülesande. 1927. a. I poolaasta loengute kavas kuulutatigi välja uus kursus «Raamatukogu kasutamine ja bibliograafia, ühes harjutustega (Filosoofiateaduskonna ja teiste teaduskondade üliõpilastele)», üks tund nädalas kolmapäeviti.

Avaloeng peeti 26. jaanuaril (semester algas 15. jaan., loengud — 25. jaan.) ülikooli peahoone 6. auditooriumis. Seda sündmust märkis ära ka kodanliku Eesti keskne ajaleht «Päevaleht» (29. I 1927, nr. 28), kirjutades: «See on esimene juhus Tartu ülikooli ajaloos, kus ülaltähendatud aine [raamatukogundus] teiste ainete kõrval figureerib.» Artiklist selgub ühtlasi, et loeng «suure kuulajate hulga oli kokku tõmmanud».

Kursus taotles kaht eesmärki: 1) õpetada üliõpilastele raamatukogu kasutamist ja iseseisvalt kirjanduse leidmist, 2) valmistada ette raamatukogutöötajaid. Olgu vahemärkusena tähendatud, et ka teistes maades olid need kaks al-
gühendatud.

Kursusel käsitleti Tartu ülikooli raamatukogu ajalugu ja haruldasi teoseid, raamatukogu katalooge ja nende kasutamist, tutvuti tähtsamate teatmeteoste ja bibliograafiatega ning õpiti neid kasutama. Nii et tähtsad olid just praktilised harjutused.

Samalaadilist praktilise iseloomuga kursust hakkas F. Puksoo edaspidi lugema igal sügissemestril. Raamatukogunduse õppijaile lisandus kevadsemestril proseminar eesti raamatu, raamatukogude ja bibliograafia ajaloost.

F. Puksoo õppetöö aruannetest selgub, et huvi uue õppeaine vastu oli üliõpilaste seas algul üsna suur. 1927. a. kevadsemestril võttis kursusest osa üle 100 üliõpilase. Järgmisel semestril oli kuulajaid veel 30—40, edaspidi aga jäi see arv püsima 15—20 peale.

1928. a. sügisest kehtestati ka eksaminõuded ja õppeaine hakkas esinema Filosoofiateaduskonna eksamikavades nimetusega «bibliograafia». Seejuures aga bibliograafiat (samuti ka arhiivindust, mida õpetati 1934. a. sügisest) põhiaine-
te hulka ei loetud. Nii et seda võis õppida ikkagi ainult neljale ko-

hustuslikule stuudiumiainele lisaks fakultatiivse aienena. Üleriigilistel raamatukoguhoidjate päevadel 1932. a. ja uuesti 1937. a. nouti küll bibliograafia tunnistamist täieõiguslikuks aineks. Esitati ka vastavad märgukirjad Haridusministeeriumile, kuid tulemusteta.

Bibliograafia õpetamine muutus oluliseks alles nõukogude võimu taaskeskestamisega 1944. a. Juba sama aasta augustis moodustati rektor prof. Hans Kruusi agarl taotlusel bibliograafiakateeder (kahe õppejõuga). Muidugi läks nüüd ka õppetöö hoopis laialdasemaks. Üldainena tehti bibliograafia kohustuslikuks kõigile Ajaloo-Keelteaduskonna üliõpilastele. Bibliograafia kui eriaine mahtu suurendati tunduvalt ja ta sai teistega peaaegu võrdses osakaalsuseks.

Peatselt aga algasid bibliograafia õpetamise tõusu- ja mõõnaperioodid. Üldaine jäi õppeplaanide muutmisel mõne aasta pärast jällegi fakultatiivseks, kuni kadus hoopis. Bibliograafiakateeder koondati 1949. a. ja bibliograafide ettevalmistamine likvideeriti 1950. a. Et siiski vajadus kõrgema haridusega spetsialistide järele vabariigis järgest kasvas, avati 1954. a. uuesti raamatukogunduse osakond, seekord juba teiste osakondadega täiesti võrdsena. Sinna aga võeti statsionaarseid üliõpilasi vastu ainult kahel aastal. Püsima jäi küll kaugõppeosakond. Statsionaarset õppetööd alustati veel kord 1963. a. Näis, et nüüd hakkab raamatukogunduse õpetamine ülikoolis jälle stabiliseeruma. Isegi õppejõudude kriis, mis vahepeal oli õppetööle oluliseks takistuseks, paistis lahe-
nevat.

Uus, seekord kõige rabavam üllatus tuli aga 1965. a. sügisel, kui asjaosalised raadiost kuulsid või ajalehest lugesid, et raamatukogunduse õpetamine on Tartu ülikooli juurest üle viidud Tallinna Pedagoogilise Instituudi juurde. Miks? Nii küsivad praeguseni paljud asjast huvitatud ja isegi üsna kõrvalseisvad isikud. Nüüd, kus kõigi töötajate hariduslik tase järjest tõuseb, spetsialistide hulk kasvab, ei saa raamatukogundus olla enam puhtepedagoogiline teadus, vaid peab arenema tihe-
das kokkupuutes teiste teadustega, eriti aga teadusliku informatsiooni-
niga. Miks siis nüüd otsustati see distsipliin tema traditsioonilisest asukohast TRÜ juures ära viia?

Käesoleva aasta kevadel lõpetavad ülikooli veel viimased TRÜ kasvandikud — 32 raamatukogunduse osakonna kaugõppeüliõpilast.

Teaduslik Raamatukogu jätkab küll traditsiooni bibliograafia kui üldaine õpetamisel. Praktilised õpped raamatukogu ja bibliograafia kasutamises on viimastel aastatel uuesti oma koha leidnud Tartu ülikoolis, kuuludes nüüd juba eranditult kõigi teaduskondade õppetöö hulka.

K. NOODLA

Uut teatmekirjandust

Eesti heliloojad ja muusika-
teadlased. Biograafiiline leksikon.
Tallinn 1966. 120 lk.

Kodu-uurija käsiraamat. Tallinn
1966. 509 lk.

Union list of serials in libraries
of the United States and Canada.
2nd ed. Part 1—4. Ann Arbor, Mich., 1960. 3065 lk.

Апологетические теории и их
критика в марксистско-ленинской
литературе. Указатель книжной и
журнальной литературы за 1956—
1964 гг. Москва 1966. 166 lk.
(1271 nim.)

Аннотированный список литературы
по русскому языку для иностранцев
за 1956 г. Москва 1966. 98 lk.

Новые источники энергии. Библиографический указатель. Москва
1966. 117 lk. (868 nim.)

Международный геофизический
год. Библиографический указатель
литературы на русском языке за
1962—1963 гг. Москва 1966. 282 lk.
(909 nim.)

Сводный каталог иностранной
периодической литературы, выпущенной
для ГПНТБ и библиотек
научных учреждений Сибирского
отделения Академии наук СССР
на 1965 г. Часть II. Систематический
указатель. Новосибирск 1965. 182 lk.

Kas uus ülemaailmne kalender?

Juba mitu aastat on kuulda olnud juttu uuest kalendrist — kõigile maailma
maadele ühtsest ajaarvamise süsteemist,
mille saaks vastu võtta, ilma et see
hõiriks tähtpäevi, traditsioone ja kombeid.
ÜRO poolt juhitud töö niisuguse
kalendri loomise kallal on juba lõpule
jõudmas.

Uue kalendri alusel jaotub aasta nelja
võrdsesse kvartalisse, millest igaüks
on 91 päeva. Iga kvartali esimeses kuus
on 31 päeva, kahes järgmises 30 päeva.
Kvartali esimene päev on alati pühapäev,
viimane — laupäev.

4 kvartalit moodustavad aasta 364 päeva.
Jaotus lihtaastaks (365 p.) ja liigaastaks
(366 p.) jääb siiski jõusse. Kuid lisapäevad
jäävad ilma nädalapäeva nimetuseta ja
kuupäevata.

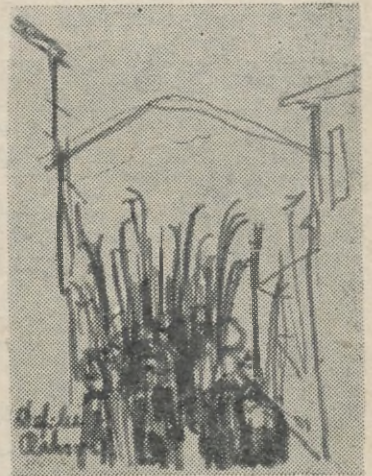
Kuna aasta uues kalendris algab pühapäevast,
siis 364. päev (30. detsember) satub
laupäevale. Sellele järgnev pühapäev on
juba 1. jaanuar. Nende päevade vahel on
veel üks päev — 365. — kuupäevata ja
nädalapäevata nimetusega. Teine niisugune
päev on liigaastal 30. juuni ja 1. juuli vahel.

Aastast aastasse langevad kuupäevad
kalendris kokku ühtede ja samade nädalapäevade
nimetustega. Näiteks kui inimene on sündinud
kolmapäeval, siis hakatakse tema sünnipäeva
alati tähistama kolmapäeviti.

Uue kalendri kasutuselevõtmine on otsustamisel
ÜRO-s. Heakskiitva otsuse on langetanud
juba paljud ÜRO liikmed. Tema tarvituselevõtmiseks on vajalik,
et Gregoriuse kalendri 1. jaanuar oleks
pühapäev. Nii ongi 1967. aastal. Kui juhul
jääb kasutamata, siis järgmine võimalus
saabub alles 1978. aastal.

(Ajalehest «Ленинец»)

Talve- vaheaeg

Elab inimene tasasel ja madalal
võitu Eestimaal, käib vahel ka
Tähtvere metsas või Vorbusel
suusatamas ega tule talle pähegi
Munamäe tippu ronida ja 317 m
kõrguselt alla sõita. Aga...
1966. a. on siinsamas Eestimaal
üks suur algatus tehtud — suusarong
Taga-Karpaatiasse. See algatus
on heakskiitmist leidnud ja
kordamisele määratud 1967. a.
talvelgi. Inimesel õnnestub saada
tuusik, ja 1391 m kõrgune Dumen,
1883 meetrine Blizniša ning teised
nendetaolised mäemürakad
Gutsuuli alpides hakkavad ootama.

Sõit on pikk ja selle aja jooksul
harjub loksuva küljalusegagi.
Poolteist päeva aknast väljavaatamist,
bridži õppimist või mängimist,
suusad rahulikult ootamas
kupeenurgas, nende omanikel
mõtted peas vilksatamas: oleks
vist ikka tulnud ühe paari asemel
kaks kaasa võtta!

Pool päeva vaadatakse Luovi
linna, see üllatab kõigepealt oma
märtsiuuse, +2°-se ilmaga, sest
kodukandi pakane pole veel meel-
lest ja kontidest ära jõudnud ka-
duda. Põgus bussiekskursioon tekitab
eelkõige tahtmise siia suvel
tagasi tulla.

Kolmanda reispäeva hommikul
ümbritsevad rongi juba igast kan-
dist mäed ja peatselt seistaksegi
Jassinja jaamas. See asula oli
3 päevaks määratud suusaronglas-
te asupaigaks.

Jassinja asula paikneb tegelikult
650 m merepinna kõrgemal, aga
seda ei märka kuidagi, sest ümbritsevad
mäed moodustavad ta ümber
otseku müüri ja asula
tundub olevat nagu katla põhjas.
Seal elab 8000 inimest, aga küllalt
suurele pindalale hajutatult,
ja seetõttu jääb mulje ikka nagu

Tänapäeva Leningrad tähendab
küllasõitnule kõigepealt ERMITAŽI.
Oli ta peaaegselt seda meilegi —
kunstikabineti õpilastele. Peale selle
veel ilus tõsine linn, Peetrlinn. Hobuste
pronksrinnad õisel valgustatud Arkal.
Oli külluslik Puškini muuseum, viie
rõduga teatrid, Aleksandri monoliit
ja talv.

Räägitakse, et Ermitaži kõikide
väärtuste korralikuks ülevaatamiseks
kulub vähemalt paar nädalat. Meie
olime Leningradis viis päeva, neist
kolm Ermitažis. Needki päevad tuli
ära jagada nii, et vaim värskeks
jääks, et saaks tunde, mille olemus ei
seisne teadmises.

ses: olen kõik jõudnud ära vaadata.

Viimasel päeval olime veel Ermitažis
ja see oli hea kõik: muljed suurest
kunstikabineti olid kõige värvilisemad,
kõige peal. Nüüd olid silmad juba
parasjagu harjunud meisterlikkusega,
mõistus teadmisesega sellest. Võid
ennast jätta pildi ette, lasta sellel mõjuda.
Saad ennast lõdvaks lasta, lihtsalt
lapsena ühineda ilusaga.

Itaalia renessanss. Altarimaalid.
Tumedad hellad toonid jäigal kullal.
Soojad näod, käed, õlad, käed, näod.
Tänuulik materjal, üldmõisteta-
v ja kõitev. Olevad ja õrnad madonnad
oma väikestade käel, ülevad ja õrnad
emad. Käte elavale haprusele dekoori-
ks tumepunane rüü, valguse muster
sinise siidi voltides. Huvitav piibli-
ainestik on toidnud paljude rahvaste
kunsti. Inimene, kes oma mured viis
jumalale, pidi jumalat nägema oma-

näolisena. Kunstnik on seda mõistnud.

Maalidelt vaatavad mõtlikud vanad mehed, malbed noorukesed
itaallannad. Mõtlemise modellile,
inimesele. Kes oli Leonardo da Vinci
modelliks, et võis sündida imeilus
«Madonna Litta»? Armatatu? Naine?
Võõras? Milline osa oli modellil selles,
et selle pildi ees vaikseks jääda? Kauaks.

Siin sündiski üks meie sõidu
huvitavamaid vaidlusi — KUNSTNIKU
JA MODELLI VAHEKORRAT. Tavaliselt
kehtib suhe: maalides peab kunstnik
paletile heitma pool, lõuendile üks
ja natuurile kümme pilku. Vassili
Kandinsky jaoks on proportsioon
teine: kümme pilku lõuendile, üks
paletile ja pool natuurile. Aga
siin?

*

Tänu kunstiteadlase O. Utteri ja
õppejõud K. Põllu eestvõtmisele
õnnestus meil pääseda Ermitaži
KULLAKAMBRISSE. Tagantjärele
mõeldes ei suuda meenutada
muud kui sära, kullasära. Vanade
kreeklaste, roomlaste ja sküütide
ehted, lauanõud, hobuseriistad.
Eksponaatid on õige erinevaid:
tundmatu roomlanna inetu lahmas
surimask, härmalõngana peen
laubahe, ajalooramatust tuttav
sküütide ehiskamm, hobuse rinna-
kilp jm. Lausa pimestav on kallis-
kivide saal. Rafineeritud maitse
hulka ka ülepakutust, mis siiski ei

PABLO
PICASSO

„Plekknõu
ja kauss“

Õli, 1908. a.

eksita imetlemast materjali ilu.

Külmal hommikul olime PEE-
TER-PAULI kindluses, kust pole
kordagi lastud kaitse ostarbel.
Ometi oli kindlus kavandatud just
kaitseks. Keskel kirik, väga lääne-
lik nagu Peetri aegki. Peeter tah-
tis oma linna luua Euroopa kõrge-
ima ehituse. Seda kirik mõnda
aega ka oli. Peeter I alates on
kirikusse maetud kõik tsaarid abi-
kaasadega.

Mõjukaim osa kindlusest oli en-
dine poliitiliste vangla, kust pole
keegi põgenenud. Talviti oli tem-
peratuur kongides kuni —7° C.
Kongid, kus peeti kinni Tšernõ-
ševskit, Al. Uljanovit, Gorkit.
Kong, kus keegi neiu, mitte suu-
tes taluda piinu, ennast petroo-
leumiga üle valas ja põlema süü-
tas.

O. Utter korraldas meile ka
väikese linnaekskursiooni, juhtides

rongis ja suuskadel ehk suusarongis

külalt. Turismikeskusena tuntakse Jassinjat hästi kogu Nõukogude Liidus ja seetõttu andsid tänava- pildilegi tooni kõige mitmekesise- mates suusakostüümides inimesed. Kohalikke elanikke, peamiselt küll võrdlemisi eakaid inimesi, võis nä- ha ringi liikumas isegi rahvarõi- vastes.

Turistidele näidatakse tingimata vana puukirikut mäenõlval. See on 1824. aastast pärit Struki kirik, mis nüüd on muudetud muuseu- niiks. Seal võib näha kohalike pä- riselanike, gutsuulide omapäras- tul puulõikekunsti. Muuseumi valour- teab kiriku ehitamislugu rääkida.

... See juhtus väga ammu. Jassinja lähedale mäenõlvakule tuli oma lambakarjaga karjus Struk. Hakkas sügisel karja koju ajama, aga puhkes nii vägev lu- metorm, et lammaste äravõlmisest ei tasunud mõeldagi. Siis raius Struk loomadele toiduks mõned kuused ja jättis karja saatuse voli- alla, endal õnnestus koju jõuda. Läks siis kevadel tagasi, et vähe- malt hukkunud lammaste villagi kätte saada, aga oma suureks üllatuseks leidis karja terveana ja

tõusudega. Ja kes suusatamisega natuke tegelnud on, aimab siin ar- vude taga küll higi, väsimust, kas- pean-vastu-mõtteid, aga nii ilu- said, otse rabavaid vaateid, mida ülal näeb, oskab aimata vaid see, kes ise talvel mägedes on viibi- nud.

Arvud iseloomustavad suusaron- gi nii: 409 osavõtjat (224 meest ja 185 naist), neist õpilasi ja üliõpi- lasi 53, noorim osavõtja 16-aasta- ne, vanim — 58-aastane, lõhu- tud suuski — 147 (möödunud aast- al 111), inimesi, kes kordagi ei kukkunud — 1. Et kellelgi läks korda igas olukorras jalgadele pü- sima jääda, tundus mulle kõige hu- vitavama faktina ja ma otsisin selle kangela üles. Selleks osu- tus nooruke Võru neiu (muide: 1 järgu suusataja). Kangela in- tervjueeritakse ikka ja ma palu- sin tal teistelegi nõu anda, kuidas kukkumist vältida. Ta ütles: «Peab õppima mäest nii alla sõit- ma, et vesi silma ei tule ja põlved nõrgaks ei lähe, siis on kõik kor- ras!»

Üldiselt tundus küll sedamoodi, et peule julguse, suusafamiskuse

koguni kahekordistununa eest. Onnelik karjane jäi sinna elama ja ehitas toimunud ime mälestu- seks väikese puust kellatorni. Hil- jem ehitati sinna samasse veel ka kirik, mis sai Struki nime.

Ja nüüd algas sellelt mäenõlvalt ka ca 400 suusaronglase mäesõit- jakarjäär. Pilved tundusid käeula- tuses olevat ja tegelikult tõustigi nendeni. Mäed olid lamedavõitu ja tõusmine seetõttu natuke ehk kergemgi kui kodus kardedud. Esi- mene päev oli ette nähtud just äratundmiseks, et mis need mäed õieti on ja milline on kellelgi suu- satamiskeskus neile vastu seada. Kes end eriti tugevana ei tundnud, võis kohe astuda «rongi koondise» liikmeks, mis moodustati edaspi- disteks suusatamispäevadeks. Koondisele koostati kergemaid, vähem pingutavaid marsruute.

Esimesed suusad murti 20 minu- til pärast rongist väljumist...

Teisel ja järgneval neljal päeval suusutati mehemoodi või õieti küll mäesuusataja moodi. Tavaliselt olid iga päev 20- kuni 30-kilomeetrised marsruudid 600- kuni 800-meetrise

ja füüsilise vastupidavuse tuli kõi- ge enam kasuks huumorimeele ole- masolu. Juhtus, et sellega kompen- seeriti neid ennenimetatud väärt omadusi...

Peale Jassinja peatuti veel 2 tuhande elanikuga Rahhovi linna- keses, kus mäed olid järsemad, aga sõidukindlus ka juba suurem. Vaadati Ukraina esivõistlusi gi- gantslaalomis ja õhtuti ei unusta- tud külastada mõnusat «Edel- weissi» kohvikut, kus kohv polnud halvem ülikooli kohviku omast. Ja et kahjuks ei saanud statistika kindlaks teha, kui suur oli turisti- de poolt ärajoodud hõõgveini hulk, siis jääb lugeja ühest iseloo- mustavast näitajast ilma!

Tahaksin lõpetuseks öelda, et rei- si lõpp tuli liiga ruttu kätte, see paratamatu tagasitulek madalale, maale. Ei jõudnud korralikult pruunikski päevitada. Aga — ega siis Tähtvere metsaski ole halb suusatajal

MAIRE RAIDMA tekst,
HILLAR JAANUSE (RKI)
illustratsioonid.

tähelepanu välisarhitektuuris va- litsevale horisontaalsele joonele, mis järgides jõekaldaid ja sildu annab suurejoonelise rahuliku üld- ilme. Sm. Utter andis seletusi ka V. I. LENINI MUUSEUMIS, mis asub Leningradi kõige kallimas majas, endises vürst Orlovi pa- lees.

«Auroral» kahjuks ekskursioone vastu ei võetud.

Olime ANTROPOLOOGIA MUUSEUMIS. Muuseum on välja kasvanud Peetri «Kunstkamerast» ja oli esimene meditsini muuseum Venemaal. Hiljem on muuseumi varusid täiendanud paljud maade- uurijad, nende hulgas ka Mik- luhho-Maklai. Muuseumi sisenejat võtab uksele vastu hiiglaslik roh- kekihvaline tegelane ülestõstetud nuiaga. Kolossi jalgade juures on silt: «Пальто в запороб, обяза- тельно!»

Vaimustavad on mahajäänud rahvaste igapäevased tarbeesemed. On see käsitöö, kunst, tarbekunst? Kas tegija mõtles sellele, et ta kunsti teeb? Või on aeg ja kasu- tamine andnud neile nende võlul? Niisugust maitserikkust saab har- va näha. Ainult et kipsist inim- mudelid töövõtete ja rõivastuse

demonstreerimiseks mõjusid võlt- silt ja segavalt.

Põletav külm sundis õhtuti var- ju otsima kohvikust. ÜLIÖPILAS- KOHVIK «DRUŽBA» on lahke ja mõnus koht. Meenub õhtu, kus lcefi reisiraha viimaseid kopikaid ja laual seisis trobikond väikesi savipotte hautatud riisipudruga. Majarahva meelehärm kasina sis- setulekuga laua pärast ja kliima- muutus pärast seda, kui üks meie piigadest palus üht potikest suve- niirina kaasa Eestisse.

Olid meil OMAD JUTUTUN- NIDKI. Sõidul on nauditav jutu- vestja lausa hädavajalik. Kunsti- kabinetis neid leidub. Monopoliks on Skandinaavia kirjanikud nagu Per Olaf Sundman, aga ka Ede- sio Alvarado. Menukas on Edgar Allan Poe. Niisiis — anekdootide asemel.

VENE MUUSEUM on kuulus oma Repini, Brüllovi ja Aivazovs- kiga. Aivazovskit reproduktsoonilt või koopialt ei näe. Ei tunne hele- rohelise veemassi õõtsumist, ei kuule, kuidas päris pinnal mur- dub peenike vahuvõrk.

Ja siinsamas hakatakse rääkima OP-KUNSTIST, sellest, kuivõrd

saab masin inimest kunstitegemis- sel aidata ja kuivõrd siis kunstnik veel oma loomingut valdajaks jääb, teaduse sekkumisest kunsti ja vastupidisest võimalusest. Mis üld- se võiks mahtuda mõiste alla «kunst» ja «kujutav kunst»?

NSV Liidu Rahvaste ETNO- GRAAFIA MUUSEUMI põhja osakond on tore. Värvilised na- had, kaunistatuna ereda vildiga küll vaipadena, küll rõivastena, saabastena. Meenub ringornamen- tidega pruuni-musta-valgekirju suur vaip, mis oli üleni kokku seatud — hanepeadest. VAJA AINULT VEEL JUURDE MOEL- DA... vaja mõelda see kirju vaip kirjuks lapi tundraks sügisel, see õmblus ahtaks üheinimese- jalgajaks samblas. Jalgrajaks näi- teks meie jaoks!

Ettevõtmise asi ju rohkem, ar- vati.

KUNSTIKABINET OOTAB ALANUD SEMESTRIL TAAS KÕIKI OMA LIKMEID, ERITI ALGAJAJD, KES MINGIL PÕH- JUSEL ON KATKESTANUD.

ASTA HIIR,
PEETER URBLA

100 SUUSA- KILOMEETRIT

Suusataja kaardi nr. 200 sai VAIKE PLOOM (geogr. I), nr. 300 JURI PIKK (matem. II).

Hiljema't täna laekub TRÜ Spordiklubisse esimene suusataja kaart, mille omanik on TRÜ ja Tartu linna ametlikel suusaõritustel läbi sõitnud 100 (naised 75) kilomeetrit. Kes on esimene? Kõiki täidetud kaardi esitajaid ootab klubis ülikooli kunstikabineti poolt kavandatud kaunis eri-embleem «100 suusakilomeetrit».

Se'gituseks märgi juhendie: 100 km hulka arvatakse ainult Tartu linna spordiorganisatsioonide korraldatud ametlikke suusasõite. Meie järelepärimisele teatas Tartu Turismiklubi, et Karpaatide suusarong oli ülevabariigiline üritus (lähed arvesse absoluutselt suurima arvu kilomeetreid läbinud suusataja vä'jase'gitamisel).

Kellegi «Suusataja kaart» veel puudub, saab selle TRÜ Spordiklubist V. Kingissepa tn. 19 võimlast.

TARTU — VORBUSE — TARTU

Bioloogia-Geograafiateaduskonna
dekaan A. Raik: „Enne kui Vorbusele
sõitsin, käisin Karpaatides harjutamas.“

...matkade seeria avas möödunud laupäeval Bioloogia-Geograafiateaduskond. Ilma- asjanduse reguleerimine on seal mail kõrgel järjel — matkapäeval oli paar kraadi küma, päikesepaiste ning kerge lumepitsis mets stardist finišini.

Et 16 km pikkusel matkal edukalt esineda, käis dekaan Ants Raik eelnevalt Kar- paatides harjutamas. Nüüd näitas ta koos Erich Kuke ja Hans Trassiga kõige järsema- tel nõlvadel ning salakavalamatel astangutel noorematele, kuidas tuleb laskuda. Märgi- saajaid oli 120.

Päev hiljem oli Vorbuse vaatetorni alune 200 Füüsika-Matemaatikateaduskonna matkaja päralt. Oigus- ja Majandusteaduskonnast oli teispäeval startijaid 155. Kuidas möödus Ajaloo-Kee.eteaduskonna matk ning samal trassil korraldatud esivõistlus, loete järgmisest lehest.

OIENDUS: Ülikooli suusaõrituste suurel afišil on juhtunud eksitav viga: kordus- matk Vorbusele on kõigile 23. veebruaril (mitte märtsil) kell 14.

Tartu — Vellavere meelespea

START: 19. ja 26. veebruaril kell 10 Tamme staadionilt. Pool tundi varem tuleb kohale saatemasin, kuhu võetakse korralike nimelipikutega varustatud isiklike esemete pakke.

KAASA VÕTTA: saatemasina peale tuleks anda kuivad vahetusrii- ded ning toitu (suhkrut, päris mitu võileiba jm.). Nõo Keskkooli eine- lauast saab vahepeatuse ajal osta nii teed kui ka söögipoolist (Vella- veres toidu ostmise võimalusi ei ole).

Tähistatud rada algab Nõo Keskkooli juurest (sinnani sõidetakse piki Elva raudteed). Tagasisõiduks sobivad rongid väljuvad E.vast kella 16.20 ja 17.20 paiku. Üliõpilaspileti esitamisel on piletihind 50% oda- vam.

Eelmisel aastal oli Vellavere matkal (30 km) mitmeid nõrkejaid. Seepärast pidage meeles: MATKA EEL TULEB KORRALIKULT SUUA, SAMUTI RAJALE KAASA VÕTTA SUHKRUT NING VOI- LEIB.

A. KIVISTIK

«MÄRGILAAT» VORBUSEL.

Ülikooli esindus lõpetas täiseduga

15 aastat järjest püsis TRÜ korvpallinaiskond meistriiugas, kuid mulluse perehitmise järel nüügi võistlustel halvasti ja seetõttu peab meie vabariigi esindus-naiskond esinema taliturniiril A-grupis.

Nagu te juba teate, mängis

	võidud	kaotused	punktid
TRÜ	5	—	5
Dnepropetrovski «Stal»	3	2	3
Pensa «Spartak»	3	2	3
Alma-Ata «Burevestnik»	2	3	2
Jerevani «Spartak»	2	3	2
Ašhabadi «Zahmet»	—	5	0

Nüüd aga meeldetuletuseks võidetud naiskondade vastu saavutatud punktide seis:

Alma-Ata «Burevestnik»	55:49
Ašhabadi «Zahmet»	76:59
Dnepropetrovski «Stal»	59:57
Pensa «Spartak»	55:52
Jerevani «Spartak»	70:32

Peab ütleva, et kaks tõsiselt vastast, kes osutasid visa vastupanu, olid Dnepropetrovski «Stal» ja Pensa «Spartak». Nendega mängides tuli murrang alles kohtumiste viimastel minutitel. Teiste naiskondade vastupanu aga murti juba esimesel poolajal või teise mängu-poolal algul.

TURNIIRI KÕIGE RASKEM PÄEV OLI 4. VEEBRUAR. Sellel päeval otsustati, kumb kaotusest olevalist naiskondadest, kas TRÜ või «Stal», jätkab kaotusest. Et kahel eelmisel võistluspäeval mängis hästi viisik Marje Kiho, Evi Volmer, Tiio Kukk, Vilve Kõobi ja Valve Kaasik, siis saatis NSV Liidu teeneline treener Edgar Naarits jälle nemad väljakule.

Esimesel poolajal olime kord ees viie punktiga, siis aga jälle kaotasime niisama paljuga. Poolaja lõpuvileks suutsid meie mängijad vähendada kaotusseisu minimaalseks 29:30. Kohe teise poolaja algul tegi Kaasik korvi ja meie esindus asuski jälle juhtima. Seda aga mitte kauaks. Dnepropetrovsk suurendas lühikese ajaga ülikooli kaotusseisu seitsmepunktiliseks. Edgar Naarits võitis minuti ja pidas mängijatega nõu. Kogu aeg oli «Stal» surunud meie naiskonnale peale kiiret tempot. Pärast minutit vahetades läks TRÜ mäng tasakaalukamaks. Hoiti palli enda käes ja «jahutati» ukrainlannasid.

Vahe vähenes. Viis, kolm ja punkt. Autorid Kaasik, Kõobi, Kukk. Veel kord täpne palli lennutamine Kuke poolt ja 57:56. Kell näitas mängu lõpuni 25 sekundit. Pall on «Stali» valduses. Aga Volmer tegi välgikiirelt hüppe ja Dnepropetrovski viisik lõi pahaselt käsi kokku — pall võeti otse käte vahelt ära. Palliga jälle Kukk. Kortšaninova läks palli kaotamise pärast liialt ägedaks ja tegi vea. Tiio Kukk näitas jälle raudset kindlust. Meie mängijad innustusid nüüd palli ära võtma, aga sedapuhku tegi Kukk Kortšaninova vea. Tabas üks ja kellal jäi tiksuda ainult sekund. Seega võit 59:57.

Mängu saatuse otsustas Tiio Kuke viskekindlus kohtumise viimastel minutitel. Võidust sai meie

naiskond Jerevanis välja maksimaalse võidu, kogudes viis punkti. Võidupunktid Dnepropetrovski «Stali» ja Pensa «Spartaki» üle, kes samuti pääsesid edasi, võtab TRÜ avansina juba finaali kaasa. Alagrupi lõplik järjestus oli siis selline:

	võidud	kaotused	punktid
TRÜ	5	—	5
Dnepropetrovski «Stal»	3	2	3
Pensa «Spartak»	3	2	3
Alma-Ata «Burevestnik»	2	3	2
Jerevani «Spartak»	2	3	2
Ašhabadi «Zahmet»	—	5	0

naiskond järgmiseks päevaks väikese moraalse üleoleku Pensa «Spartakist». Viimane oli juba kaotanud «Stalile».

Ka see kohtumine oli turniiril üks põnevamaid ja kaasakiskuvamaid. Enamjagu oli ees meie esindus. Kaks korda juhtisime esimesel poolajal ja viis korda oli seis viigiline. Poolaja võitsime 29:27. Valve Kaasik oli toonud neliteist punkti ja Tiio Kukk kaugvisetega kuus.

Pensalannadest olid meile ohtlikud Larissa Novošilova, kelle arvele läks 11 punkti, ja Tamara Pantelejeva, kelle kontosse kuulus 8. Vilve Kõobi oli esimesel poolajal väljakul lühikest aega — ta oli külma saanud ja tundis end halvasti. Vilve Kõobi haiguse tõttu ei olnud meie naiskonnal täit löögijõudu. Muide, külma oli Jerevanis meie sealoleku ajal 10—15 kraadi ja sadas esimest lund.

Teisel poolajal jätkus mäng samas vaimus. Püsis paari-kuni kolmepunktiline vahe. Lõpuks midagi kriitilist ei juhtunud ja kohtumise võitiski TRÜ 55:52.

*

Viis päeva kestnud võistlused, jälgituna reporterikabiinist, võimaldavad mul öelda paar sõna meistrisarja tagasi pürgiva naiskonna kohta.

Lehitsedes märkmikku jäi mu pilk peatuma EVI VOLMERI juurde. Evi ei paista silma hea visketabavusega, kuid mängujuhina ja hea organisaatorina on ta asendamatu. Temalt tulid pooled etteandmised meie snaiperitele Vilve Kõobile ja Tiio Kukele.

Head mängu näitas NSV Liidu korvpalliföderatsiooni poolt mullu viiendaks ja tänava neljandaks meie maa ääremängijaks tunnistatud VILVE KÕOBI. Euroopa juunioride meister viskas Ašhabadi «Zahmeti» vastu esimese poolaja 15 minuti jooksul 17 punkti. See on peaaegu 100%-line visketabavus, sest Vilve eksis ainult ühe vabaviske realiseerimisel. «Stali» vastu viskas ta aga 21 punkti. Vilve ise oli rahul oma kiirete läbiminekutega. 1. veebruaril (s.o. just Jerevani mängude ajal) sai V. Kõobi 20-aastaseks.

Hea oli vaadata püüdlikult mänginud noore korvpalluri MARJE KIHU esinemist. Tema aktiivsus kaitses ajas nii mitmedki mängu-partneri plaanid segamini. Viimastes kohtumistes hakkasid tal mine-ma ka pealevisked.

Viimased sekundid ja palli pärast võitlevad V. Sõtsova ja V. Kaasik

Viimased sekundid ja palli pärast võitlevad V. Sõtsova ja V. Kaasik

Maaimeister ja Euroopa meister VALVE KAASIK oli naiskonna peamine tugisammas. Mängus «Staliga» viskas ta 21 punkti ja järgmises kohtumises Pensa «Spartakiga» 30. Teistes mängudes oli Valve vähem väljakul, sest Edgar Naarits laskis mängida rohkem ka teise koosseisu mängijatel.

Alma-Ata «Burevestniku» vastu mängides tegi oma senise korvpallurikarjääri parima esinemise naiskonna teine tsenter ELLE LAPP. Kui nüüd põhikoosseisuga saab rahul olla, siis teise koosseisuga küll mitte. Mäng ei klapi, ei tunnetata kollektiivi.

Näiteks esimeses kohtumises Alma-Ata «Burevestniku» vastu saavutas meie algviisik 20-punktilise edu. Voolaiu, Laose, Vaikmaa, Laisaare ja Sehtmanni halva koostöö tõttu lõppes mäng 6-punktilise vahega. Visati pöördelt üle öla või kuidagi võimatult altkäe, kui seda kõike oleks saanud teha lihtsamalt.

Edgar Naarits pahandas naiskonna koosseisul, et kiputakse tegema selliseid viskeid, mida treeningutel ei tehta.

Sageli on pealtvaatajate hulgas kuulda juttu, et see või teine mängija lobiseb väljakul üleliia palju. Aga E. Naarits on õpetanud oma kasvandikele, et väljakul tuleb rääkida, sest kui inimene räägib, siis peab ta ka mõtlema. Aga mõtlemine on korvpallimängus vajalik.

Meie naiskond mängis «turniiri» võrreldes teistega korrektselt. Vea puhul tõsteti käsi kohe püsti. Mõned mängijad teistest naiskondadest püüdsid vahel olla kohtunikest üle, nad teesklesid imestust ka ilma vea juures.

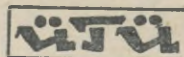
Üks Armeenia spordisõber, kes istus just reporterikabiini kõrval, ütles: «Küll Tartu mängib intelligentselt ja hästi.»

Turniiri parimaks keskmängijaks tunnistati Valve Kaasik ja parimaks nooreks Vilve Kõobi. Hea mängu eest anti naiskonnale üle kohaliku «Spordilehe» karikas.

See oli järeljutt naiskondade A-grupi taliturniiri Jerevani alagrupi mängudele ja väike sissejuhatus veebruari lõpus algavale finaali.

GUNNAR PAAL

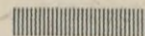
TEATED

UTU sisehaiguste propedeutika, teaduskonna- ja hospitaalsisehaiguste ja hospitaalkirurgia ringide ühine ettekandekoosolek toimub 17. veebr. kell 17 TRÜ kohviku pill-jardisaalis.

Päevakorras:

1. Ägedad ja kroonilised hepatiidid, maksa toksilised kahjustused. (V k. üliõpil. S. Maido.)
2. Maksa tsirroosid. (V k. üliõpil. M. Sarf.)
3. Ägedate ja krooniliste hepatiidide, maksa toksiliste kahjustuste ja maksa tsirrooside ravi. (IV k. üliõpil. E. Männik, V k. üliõpil. H. Märss, VI k. üliõpil. E. Mandel.)
4. Primaarsed ja sekundaarsed maksa kasvaja, maksa abstsess, maksa ehhinokokk. (V k. üliõpil. E. Kiis.)

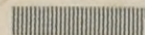

MALETAJADI

17. ja 24. veebruaril algusega 18 toimub biokeemia auditooriumis väikmale-meistrivõistluste III ja IV ring.

Samas registreeritakse osavõtjaid ülikooli esivõistlusteks males, see on ühtlasi üheks Tartu male-tšempionaadi poolfinaaliks.

Malesektiooni juhatus

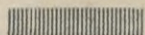
KES EI TULE LIUGU

LASKMA,

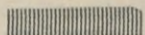
SELLEL LINAD

LIGUNEGU...

LIUGU SAAB SEEKORD LASTA PUHAPÄEVA ÖHTUL ÜLIKOOI KLUBIS. Ikka päriselt — nagu see ühel õigel vastlaballil olema peab. Kavas on seekord palju huvitavat — kõikvõimalikud võistlused; tantse, elustatakse vanu ja uusi tantse, loomulikult ei puudu sealjalad, oad, vastlakuklid jne. Lõbus ja huvitav. TULGE!

Neljapäeval, 23. veebruaril kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme: 1. Reisisalmanahhid (mööda maailma). 2. Öhne sulle, Mali! 3. Vietnam, mu kodumaa.

Pühapäeval, 26. veebr. on TRÜ laste

LASTE VASTLAPÄEV.

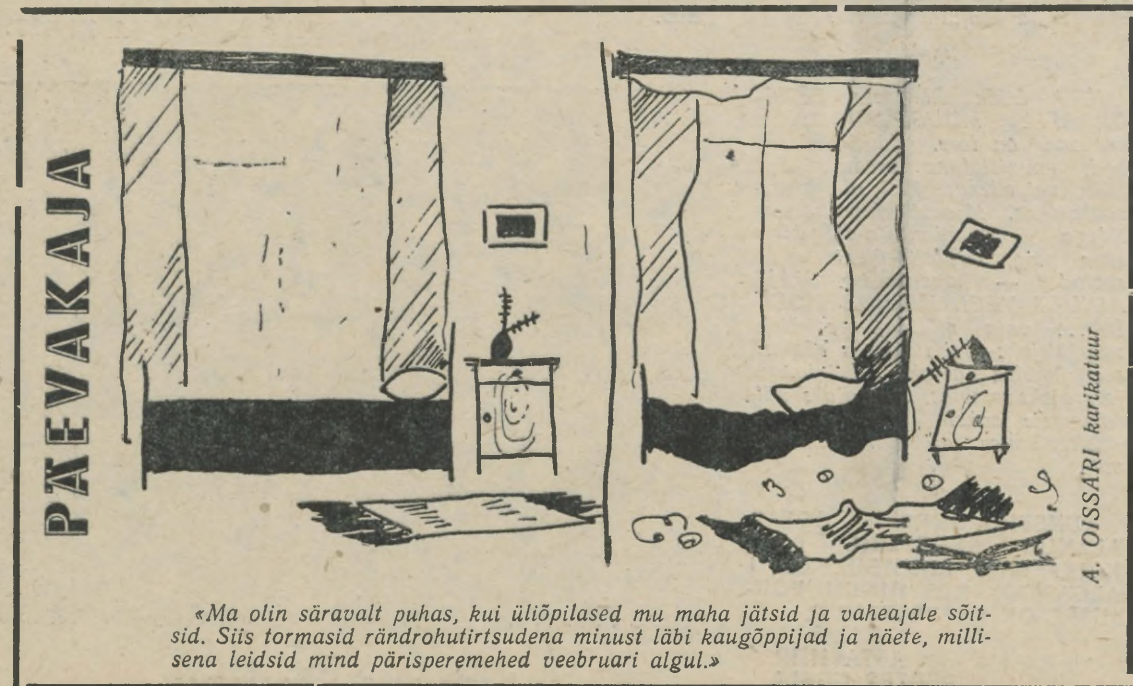
Koguneda kella 11-ks TRÜ peahoone ette. Kaasa võtta kelgud. Võistlused toimuvad kolmes vanuserühmas (mudilastest IV klassini). Parimatele auhinnad.

Kell 13 on kohvikus vastlaeine.

Orienteeruma!

19. VEEBRUARIL oodatakse kõiki ülikooli orienteerumishuvilisi Tartu märkesuusatamise esivõistlustele Palamusel. Sobiv rong väljub kell 8.05, sõita Kaarepere jaamani. Orienteerujate eribussi kohta saab informatsiooni suusaspordi kateedri teadetetahvilt.

«Ma olin säravalt puhas, kui üliõpilased mu maha jätsid ja vaheajale sõitsid. Siis tormasid rändrohtuistudena minust läbi kaugõppijad ja näete, millisen leidsid mind pärisperemehed veebruari algul.»

A. OISSARI karikatuur

Uut teatmekirjandust

Справочник по клиническим функциональным исследованиям. Перевод с немецкого. 2-е перераб. изд. Москва 1966. 612 lk.

E. Larsson. Kemiska Institutionen i Lund. Lärare och bibliografi fi 1957—1965. Lund 1965.

Völkerkunde für jedermann. Gotha/Leipzig 1966, 436 lk.

Научно-методическая литература по вопросам организации и методики санитарного просвещения за 1963 г. Москва 1966. 48 lk. (703 nim.)

Л. И. Двинянинов. Физиология и патология желудочно-кишечного тракта. Москва-Ленинград 1966. 267 lk.

Каталог библиографических указателей и справок, выполненных в 1965 г. [ГПНТБ. Сибирского отделения Академии наук СССР]. Новосибирск 1966. 22 lk. (122 nim.)

А. И. Еремеева. Выдающиеся астрономы мира. Рекомендательный указатель. Москва 1966. 382 lk.

TRÜ klubi lastesektor kuulutab välja joonistamisvõistluse I—VIII kl. õpilastele.

I—III kl. õpilastele on tööde teemadeks oktoobrilaste II, III ja V reegel. Järelikult tuleb esitada kolm tööd.

IV—VIII kl. õpilastele on tööde teemadeks III, VII, IX ja X pioneeriseadus, s.t. on vaja ära anda neli tööd.

Joonistamiseks ja värvimiseks valida vahendid oma soovi kohaselt (pliiats, süsi, vesivärvid jne.).

Iga töö leheküljele kirjutada pealkiri, vastav oktoobrilaste reegel või pioneeriseadus.

Mitte unustada juurde lisamast oma kooli ja klassi.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on 6. märts. Nõutav on, et iga osavõtja esitab oma tööd korraga.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu. Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbril hind 2 kop. Tellimise nr. 1288. MB 00775.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (681) Reedel, 24. veebruaril 1967 XXI aastakäik

Professor H. MOOSBERG ja mälestused

1. Kuivõrd te olite isiklikult seotud 1917. a. revolutsiooniga?

Minu esimesed mälestused nendest sündmustest on seotud 1917. a. Veebruarirevolutsiooniga. Elasime tollal kogu perega Piiteris. Mina — 13-aastane tüdruk — käisin eesti koolis Vassili saarel.

Rahvusvahelisel naistepäeval, koolist koju tulles nägin Piiteri tänavail naistekolonne, kes laulsid revolutsioonilisi laule. Järgmistel päevade arenesid sündmused kiiresti edasi. Noorukese tüdrukuna ma müdugi nendest osa ei võtnud, kuid mul oli vahetult võimalik näha tööliste demonstratsioone pealinna tänavail. Pärast naistepäeva nägin ma, kuidas kuulipildujaist, mis olid paigutatud majade põõningutele, tulistati töölisi-demonstrante.

Pärast Veebruarirevolutsiooni, 23. märtsil, korraldasid eesti kodanlased Piiteris demonstratsiooni Eesti autonoomia sildi all. Oma «rahvuslikku meelsust» pidid üles näitama sõjaväeosade eesti sõdurid, osa töölistest ja kõik Piiteri eesti koolide õpilased, sealhulgas ka mina. Koolis õpetati meile isamaalisi laule. Kandsime loosungeid, mis avaldasid toetust ajutisele valitsusele ja nõudsid autonoomiat Eestile.

Et isa oli rindel, siis tuli mul kool pooleli jätta ja tööd otsida. Kuidagi õnnestus leida lapsehoidja koht ühes ametniku perekonnas. See sulges mu täielikult maja seinte vahele. Revolutsioonilisi sündmusi oktoobris mul näha ei õnnestunud. Alles pärast revolutsiooni viis isa minu ja vennad Talvepaleed vaatama, jutustas meile sellest, mis siin oli toimunud. Käisime ka Petropavlovski kindluses, kus kunagi olid vaeelnud töörahva esindajad.

2. Millist fakti revolutsioonijast mäletate kõige eredamalt?

Vend, kes on minust kaks aastat noorem, tõi kord koju ajalehe «Pravda». Nimelt levitasid lapsed seda töölikvartaleis. Aprilli lõpus hakkasin ka mina selle tööga pihta. Kogu Piiter oli laste vahel tegevusrajoonideks jaotatud. Nii saigi minust «lehepoiss». Et lehti oli vähe (igale levitajale anti vaid 25 eksemplari), siis hakkasin ka ise alateadlikult «Pravdat» lugema töölistele uudiste edasiandmiseks. «Pravdat» levitasin kuni juuli-sündmusteni. Ajavahemik aprillist juulini ongi revolutsioonipäevist kõige meelde jäävam.

3. Kuidas kulges teie elu kodusõja-periood?

Pärast revolutsiooni oli Venemaal kõikjal kohutav nälg ja viletsus. Eesti töölistel Piiteris otsustasid moodustada kommuuni, et abistada viljaga linna. 1918. a. märtsi algul sõideti ešeloniga välja Siberisse Altai kraisse. Kuid kahjuks ei läinud kõik nii, nagu kavatsatud.

Aprilli algul, kui jõudsim Siberisse, algas tšehhide mäss, tungis peale Koltšak. 1918. a. sügisel läks isa partisaniks. Mina olin sidepidajaks partisanide ja küla vahel. Olin kasvult väike ja mind ei pandud nagu tähele. Suvel korjasin marju, humalaid, korvi põhjas aga lebas teade partisanidele.

16-aastaselt võeti mind vastu kommunistlikuks nooreks. Tulid juurde uued ülesanded ja kohustused. Oppisin ratsutama, hoiatasin külaelanikke valgete tulekust. Isegi püssilaskmine sai selgeks, kuigi siin oli oma konks juures. Nimelt sain lasta ainult lamades, sest püss oli liiga raske minu jaoks.

Sõja lõppedes viis mu tee Petrogradi, kus hakkasin õppima Lääne Vähemusrahvuste Ülikoolis. Ajaloo kallakuga kooli lõpetasin 1926. a.

4. Kas olete isiklikult kohtunud Lenini või tema lähedastega?

Ei. Isiklike kokkupuuted mul Leniniga olnud ei ole. Kord ma viibisin revolutsioonipäevil ühes rahvamajas, kus Lenin pidi kõnega esinema, kuid näha ma teda siiski ei saanud. Rahvast oli nii palju, et minu, lühikest kasvu tüdruku silm Leninini ei küündinud.

Kuid ma olen väga palju lugenud Leninit. Tema teosed on mulle alati olnud suureks õpetajaks ja abiks.

5. Kui võrrelda tänapäeva üliõpilasi 20-ndate aastate noorsooga, millised on erinevused?

Tolleaegne noorsugu oli väga julge, elav ja eelkõige sügavalt revolutsiooniline. Me korraldasime diskussioone, vaidlusohtuid, ühiskondlike kohtuid. Alati oli meil varuks mõni idee või kavatsus.

Noored olid tulvil tohutut energiat, mida tänapäeval paraku vajaka jääb. Tänapäeva tudengite juures torkab silma teatav ükskõiksus, puudub kaasaelamine kõigile sündmustele. 40 aastat tagasi siisugust asja ei olnud.

6. Kuulsime, et viibisite aastavahetusel Rootsis. Kuidas reis kulges?

Viimane skandinavistika-alane konverents peeti Käärikul septembris 1966. Seal kerkiski üles küsimus, et paljud skandivistid pole veel käinud välismaal. Juba oktoobri lõpul saabus teade, et moodustatakse turismigrupp Rootsi (just spetsiaalselt skandivistidest).

29. detsembril sõitsime Moskva kaudu Stokholmi. Grupis oli 18 teadlast, neist 4 Tartust.

Meie reis kestis 5. jaanuarini ja eesmärgiks oli üldiselt tutvuda Rootsi kui põhjamaaga.

Viibisime Stokholmis, Upsalas, Sigtunas ja Göteborgis. Saime tutvavaks ja loime isiklikud kontaktid paljude Rootsi teadlastega.

Minul oli võimalus vestelda Rootsi KP juhtide K. Johansoniga ja E. Palmeriga. Samuti külastasin ma tuntud kirjanikku Artur Lundkvisti tema kodus.

Üks meelde jäävamaid sündmusi oli meie viibimine Stokholmi Kuninglikus Raamatukogus. Tutvusime ruumidega, raamatufondiga. Selles raamatukogus on väikesed kabinetid teadlaste jaoks. Ühes niisuguses toakeses töötas ka V. I. Lenin 1910. aastal. Nimelt sellel aastal sõitis Lenin Rootsi, et kohtuda seal oma emaga. Hommikutunnid mõõdsid raamatukogus, õhtud aga koos emaga.

Me saavutasime kokkuleppe Rootsi teadlastega, et nad hakkavad avaldama oma kirjutisi meie Skandinaavia kogumikus.

Vestles INGRID HOYER

Saadikukandidaat on esitatud

17. veebruaril toimus TRÜ üliõpilaste, õppejõudude, tööliste ja teenistujate üldkoosolek. Päevakorras oli Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadil ülesseadmine Tartu linna valimisringkonnas nr. 79.

EKP TRÜ Komitee sekretär ühiskondlike organisatsioonide ettepaneku esitada Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks TRÜ õppeprorektor Karl Püss. J. Konks ja V. Palm toetasid sm. Salumaa ettepanekut. K. Püss tunneb hästi üliõpilaskoolilisi probleeme. Tema kandidatuuri poolt oldi ühel meelel.

NB!

Paljudel meist tuleb oma ühiskondlikus töös nii või teisiti tegeleda inimestega. Et see kaugeiki lihtne ei ole, seda on vist igaüks kogunud — olgu siis töö kaudu komsomolis, ÜTÜ-s, ametiühingus või mõnes teises ühiskondlikus organisatsioonis. Jääb puudu mitte üksnes kogemustest, vaid ka teadmistest. Sagegi anname küllalt keerukaid ülesandeid (ka nooremate kursuste tudengitele), kuid harvmini mõtleme sellele, kas nende ülesannete edukaks täitmiseks asjaosalistel ka vajalikul hulgal teadmisi ja oskusi on. Et seda «valget laiku» oma tegevuses osaliselt likvideerida, on ELKNO TRÜ Komitee planeerinud kevadsemestriks rea loengseminare. Käsitlemisele tuleksid sellised teemad, nagu inimestevahelised suhted kollektiivis; poliitilisest juhtimisest; individuaalsest tööst inimestega; auditoriumi sotsioloogiast; komsomoliorganisatsiooni spetsiifikast ülikoolis; TTO-st komsomolitöös jt. Teretunud neile loengseminaridele on kõik asjast huvitatud. Eriti soovitage osa võtta kursuste ja rühmade komsomoliaktiivil. Esinevad ülikooli ja Tartu tuntumad eriteadlased vastavates küsimustes.

Esimese loengu peab kolmapäeval, 1. märtsil k. 18 peahoone aud. 139 TRÜ orgaanilise keemia katedri juhataja dots. Viktor Palm teemal «TEADUSLIK MÕTLEMISVIIS — KUIDAS SEDA MÕISTA». Dots. V. Palm kirjutab oma kavatsetavale loengule järgmise annotatsiooni:

Ülikooli üldtuntud funktsiooniks on teatud hulga tödede sisendamine oma kasvandikesse. Jutt on seejuures mitte lihtsalt tödedest, vaid teaduslikest tödedest. Kuid kas ei pööra me veel liialt vähe tähelepanu nende tödede juurde viivale teele? Ehk teiste sõnadega: kuidas eristada teaduslikku töde teistest tödedest? Missugune peaks olema mõtlemisviis, et jõuda just teadusliku tõeni? Millised mõtlemisviisid üldse eksisteerivad?

Niisugused probleemid kerivad paratamatult uurimistööga tegeleva inimese ette. Ka mina pole olnud vaba kiisatusest nende üle juurelda. Seejuures võib oletada, et mainitud küsimuste ring pakub huvi nii mõnemale tudengile. Siit siis mõte esineda paari (või ühe, kui sellest on küllalt kuulajates pettumustunde esilekutsumiseks) avaliku loenguga teemal «Teaduslikust mõtlemisviisist».

Juttu tuleks müdugi mitte lõplike tödede esitamisest, vaid mõningate seisukohtade väljajoomisest, mille ümber võib edasi vaielda.
TULGE KUULAMA, MÕTLEMA, VAIDLEMA!

ÜET

Oppetöö ÜET lektorpropagandistide erialal algab kolmapäeval, 1. märtsil. Neil üliõpilastel, kes alles alustavad õpinguid, palutakse tulla keemiahoone valvelauda kell 18. II õppeaasta üliõpilastel koguneda samasse kell 19.

Tervitus kõigile sõjaveteranidele ja tegevteenistuses viibijaile Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 49. aastapäeva puhul!

Kõige eest ta maksis verehinna, pöördus koju, õnnelik ja karm!

28. veebruaril alustab tööd pedagoogilise psühholoogia fakultatiivne kurs

Ülikoolis raskem, elus kergem!

Järjest tungivamalt nõutakse, et õpetaja, iga kasvataja, inimeste suunaja ja mõjutaja peaks tundma pedagoogilist psühholoogiat. Soovidele vastu tulles võimaldatakse kuulata sellealaseid loenguid ka neil üliõpilastel, kellel seda seni veel õppeplaanis ei ole.

Missugused küsimused on programmis?

Kõigepealt: Miks õpilased õpivad ja käituvad hästi või ei õpi ja käituvad halvasti?

Teiseks: Kuidas õpilased õpivad? Missugused on efektiivse õppimise seadused? Kuidas õpilased mõtleavad ja kuidas kasvatada mõtlejaid? Kuidas kujunevad oskused ja vilumused? Kuivõrd mingi aine õppimine inimest vaimset arendab?

Kolmandaks: Kuidas toimub isiksuse kujunemine, sotsiaalsete suhete arenemine? Mida nimetatakse distsipliiniks? Mis tingib isiksuse väärarengut?

Neljandaks: Kuidas mõõta ja hinnata õppe- ja kasvatustöö tulemusi, vaimset arengut, kollektiivsus kujunemist?

Ja lõpuks: Õpetaja psühholoogia, õpilase ja õpetaja vahelised suhted, õpetajate tüübid.

Pedagoogilise psühholoogia loengud toimuvad teisipäeviti kl. 18—19 ja kolmapäeviti kl. 18—20, ühiskonnateaduste maja auditoriumis nr. 108.

Dots. E. KOEMETS

Eesti luulet Jaapanis

Jaapani luuleajakiri «Zikan» (Aeg) lubab meelsasti oma veerge eesti luule tutvustamiseks. Marie Underi 80. sünnipäeva puhul ilmus ajakirja 1963. aasta augustikuu numbris (lk. 25—28) fotoga varustatud päevakohane kirjutis meie lugupeetud poetessi elust ja loomingust ning ühe pikema poeemi (Nahakaupleja Pontus) jaapani keelne tõlge (Kawaurisi Pontõsu). Biograafilise ülevaate ja luuletuse tõlke valmistas jaapani literaat Kikunobu Matuba, kellest meie ajakirjanduse veergudel nii mõnigi kord on juttu olnud kui eesti keele innukast viljelejast ning eesti luule agarast tutvustajast oma kaasmaalastele. Meieni jõudnud teadatel on ajakirja «Zikan» toimetaja, luuletaja Kitagawa Hanyūhiko jällegi pöördunud K. Matuba poole sooviga eestiainelise kaastöö saamiseks. Seekord kavatseb viimane pakkuda ajakirjale eesti nüüdislührikat ning klassikat. Lisaks mainik-sime, et Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi fondides leidub Kikunobu Matuba valmistatud eesti luule jaapanikeelsete tõlgete mahukas käsikiri.

P. NURMEKUND

RSR

Möödas on esimene rabelemine uue semestri algul ja normaalne töötempo jälle saavutatud. Seda ka rahvusvaheliste suhete ringis. On peetud loenguid, tehtud plaane ja otsustatud tuua avalikkuse ette esimene suurem üritus — ülevaade sündmustest Hiinas. Kuulama võib tulla esmaspäeval, 27. veebruaril kell 18. Kohaks on valitud peahoone auditorium nr. 139.

Siinkohal tahaksin veel meelde tuletada, et endiselt on võimalik kutsuda RSR-i lektoreid juttu pu-

huma kursustele. Ette on valmistatud sellised loengud, nagu «Prantsusmaa ja Euroopa ühtsus», «Ameerika Ühendriigid», «Vietnam» ja «Sündmused Hiinas». Lisaks nimetatutele võib RSR-i lektoreid kasutada ka üldise ülevaate saamiseks rahvusvahelisest olukorrast. Oma soovidest palume teha nädalapäeva varem märkus vastavasse raamatusse TRÜ komsomolikomitee või astuda isiklikult kontakti RSR-i liidritega. J. PAJU, RSR-i pressisekretär

SUITS MATTIS LEEGI

Mõni sõna «Vanemuise» lavakunstistuudio lavastusest «Suits pööriööluhtadelt» ja veidi rohkem sõnu luule teatraliseerimise vastu.

Selgituseks neile, kes etendust veel näinud ei ole, olgu öeldud, et teatraliseeritud luuleõhtu «Suits pööriööluhtadelt» koosnes kahest osast. I osa — Juhan Liiv — kompositsiooni autoriks ja lavastajaks oli Mati Unt, II osa — Paul-Eerik Rummo — juures olid samad funktsioonid Ela Undil.

Üllatuseks oli minu jaoks see, et lavalt saadud mulje osutus vastupidiseks kokkuseade lugemisel tekkinud ettekujutusele. Koostaja poolt lisatud tinglik-olustikuline tegevus ja dialoog, mis lugemisel näisid olevat I osa vooruseks ja luuletusi üksikult tugevamini esile tõstvat, olid laaval ebaõnnestumise põhjuseks — n. ö. sõid luule ära. Täielikuks ebakõlaks pean venitatud maitsetusena mõjuvat kolme ilutsemislauliku stseeni. II osa, mille luuletuste järjestuses ma lugedes sisemist seost ei suutnud leida (vahest ehk vaid mingit välist süžeevõrre), oli tänu liikumisele ja valgusefektidele palju mõjuvam, ehkki seos ilmnas vaid paari luuletusekolmiku vahel.

Enne kirjutäki põhilisema osa juurde siirdumist ka subjektivne arvamus noorte näitlejate kohta, mõlemast äärmusest.

Leian, et Evald Aaviku Liivi interpretatsioon I osas võib nimetada suurepäraseks ja et II osas küündisid samale tasemele Laine Vähle («Väike tuba lubjattaene»), Ave Alavainu («Põõsas ja randa, a said kokku»), «Maarjaheina kõrreke»), Ao Peep («Astus tuppä vana Mehvistu») ning jällegi Evald Aavik («Maarjaheina kõrreke», «Ringrajalt kõrvale»).

Halvemast äärmusest tahaksin nimetada vaid Jüri Veede esitatud «Siia sisemaale», kus suitsetades laaval ringjalutamise ei suutnud korvata luuletuse edasiandmiseks ilmselt leidmata lahendust. (Muide, järgmisel etendusel luges sama luuletust P.-E. Rummo, luges lihtsalt seistes, ilma ühegi žestita, kuid luuletus jõudis saali hoopis väiksema sõna- ja mõttekauga).

See olekski kõik lavastusest, mida pean ebaõnnestunuks ja mille ebaõnnestumise põhjuse leian olevat

TOIMETUS: Arvamuste avaldamine jätkub.

vat väärat ideet luulet teatraliseerida. Idee väärust püüan tõestada järgmiste argumentidega.

1. Teatris on kuulaja ühtlasi ka vaataja, seepärast on ta vastuvõtuvõime väiksem, kui see oleks ainult luuletuse lugemisel või kuulamisel.

2. Liikumine ja valgusefektid ei suudaks ka õnnestunud lavastuse korral luuletusele midagi juurde anda, sest juba luuletuse kuulamisel läheb kaduma üks luuletuse struktuuri osa — väline, graqililine kuju (rääkimata sellest, et üldiselt on näitlejail-deklamaatoril halvaks kombeks lõhkuda luuletuse struktuuri lugemisega punktist punktini ja komast komani, s.o. värse rütmide eraldades; õnneks puudub veel see kalduvus «Vanemuise» stuudiolastel).

3. Süsteemi autor → luuletus → lugeja asendab teatris süsteemi autor → luuletus → näitleja-deklameerija → kuulaja-vaataja, milles lisandunud vaheastet võib enamikul juhtudel vaadelda kui kahjulikku müra.

4. Luule teatraliseerimine eeldab püüet kompositsiooninõuet täita, see on aga lüüriliste luuletuste puhul, millest igaüks on terviklik poeetiline «individuaalse kordumatu kogemuse subjektivne väljendus» (B. Pasternaki seisukoht A. Sinjajski interpreteeringus); raske või hoopiski võimatu. Täiesti õigustamatu on katke väljarebimine terviklikust luuletusest ning sellele teise mõtte andmine — vaadeldud lavastuses «Lambi valgussõor laes».

5. Ettekantud luuletuse mõju on veelgi nõrgem, kui ta on kuulajale-vaatajale tundmatu. Peale selle vähendab meeleoluliselt erinevate luuletuste esinemisel lähedases järgnevuses iga luuletus nii eelneva kui ka järgneva luuletuse mõju ja kuulaja vastuvõtuvõimet.

Argumente võiks vist veelgi leida, samuti tuleb lisada, et juba teatrisaal oma suurus ja rahvastiheduses ei soodusta luuletuste nautimist.

Tõsise loo leevendamiseks lisan täiesti tõsiselt, et stuudiolased näitasid endid heast küljest ja et lavastusest võis aimata lavastajate head töötahet, nende näitekunstsse puutuva talendi ja hinge ilmnemist jääb aga loota juba tulevastest lavastustest.

Vastuvaidlemine pole vastunäidustatud!
JAAN UNT

Vastlakuklid, vastlakombed...

Kuulutused kutsusid klubisse vastlaliugu laskma, õlut jooma ja seaajalgu sööma (mis sest, et pisut enam kui nädalase hilinemisega). Kutset olid kuulda võtnud nii paljud, et saal ei tahtnud kõiki ära mahutada. Oli tükk tegemist, enne kui sisse pääsesid, sest liuväli polnud ehitatud mitte trepi peale, nagu minnes sai arvatud, vaid saaliuksele. Iga siseneja pidi oma vastlasõidu ära tegema — kas padjakesel istudes, kes kingataldu kuulutades.

«Kellel seda tembutamist tarvis on,» kirusid mõned, kes sisseharjunud viisil ainult tantsima või seina äärde seisma tulnud või kes lihtsalt vaadata tahtis, mis siis seekord tehakse või pakutakse, ilma et midagi ise kaasa teha ja vastu pakkuda.

Aga «tembutamist» oli tarvis. Kasutegur liulaskjate hea tuju rõõl oli suurem kui kolme pikema sõidu eest jagatud auhinnad.

Auhinna said ka kiireim vastlakukli sööja ja parim polkapaar. Vanadest vastlakommetest oli juttu — ja vahest kehtivad neist mõned ka praegusel ajal. Tütarlastel, kes sel õhtul juuksuri käärde all käisid, kasvaksid kindlasti juuksed pikad ja sirged nagu linad, kui tänapäeval maailmas veidi vähem juuksureid leiduks. Ka seaajalad ubadega olid hinnas. Kel saalis palavaks läks, see kadus ikka aeg-ajalt keldrikorrusele. Ja õhtu lõpuks ei saanud traditsioonilist vastlarooga isegi mitte leti alt.

Õnnestunud õhtu oli, tõstis tuju seks korra ja järgmisekski päevaks (eriti neile, kes ise kaasa tõstma vaevusid).

M. KALAMAE

Raadioloengud

Reedel, 24. veebruaril

Võõriloogidele ja eesti filoloogide III kursuse üliõpilastele dots. Aleksander Elango loeng «Õppetunni tüübid ja struktuur».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» X.

Kolmapäeval, 1. märtsil

1. Eesti filoloogia osakonna II kursuse üliõpilastele õppejõud Ott Ojamaa kirjandusala loeng «Keskaeg ja renessanss».

2. Kõigile poliitilise ökonomia kapitalismi osa õppijale dots. Georg Rekkeri loeng «Kapitalismi akumulatsiooni üldine seadus».

Aitame kaasinimesi!

Vereülekannet rakendatakse tänapäeva meditsiinis mitmesuguste haiguste raviks ja nakkushaiguste profülaktikas laialdaselt.

Veri on eluskude, mida pole võimalik kunstlikult valmistada ega millegagi asendada. Kasutada saame ainult tervete inimeste verd. Selliseid isikuid, kes annavad seda vaba-tahtlikult kaaskodanikele elu päästmiseks ja tervise taastamiseks, nimetatakse doonoriteks. Verevajause kasvuga suureneb ka tarvidus doonorite järele. Laialdaselt levib tasuta doonorius.

Doonoriteks võib terved inimesed (vanusega 18—55 aasta), kes ei ole põdenud tuberkuloosi, kollatõbe, brutselloosi, malaariat ega lüest ja kelle veri sisaldab küllaldasel hulgal hemoglobiini ning verekehakesi. Vereülekande päeval ja sellele järgneval päeval on doonorid vabastatud tööst (õppetööst). Ka saavad nad tasuta hommikueine ja lõunasöögi. Doonorid autasustatakse rünnamärgi ja aukirjadega. Puhkekodude ja sanatooriumide tuusikute määramisel on doonorid soodustatud olukorras, üliõpilased profülaktikumi tuusikute määramisel.

Tartus toimub doonoriks võtmine ja eelnev arstlik kontroll Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla vereülekande osakonnas Puusepa tn. 6.

Punase Risti Seltsi TRÜ Komitee pöördub üleskutsetega kõikide ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste poole: HAKAKE DOONORITEKS! Andke oma verd abivajavatele kaaskodanikele!

Punase Risti Seltsi TRÜ Komitee

Ärka üles! Ärka üles!

Poolteist aastat varjusurma on pikk aeg ühe üliõpilaste klubi jaoks. Endised eestvedajad on jõudnud vahepeal ülikooli lõpetada või vähemalt diplomitööde kallale asuda. Nooremate kursuste rahvas on aga klubi kunagisest kuulsusrikkast tegevusest vähe kuulnud.

Jutt käib RSK-st ehk rahvaste sõpruse klubist. Klubi funktsioonide hulka käib kirjavahetuse organiseerimine välismaa üliõpilastega; nii välismaa kui NSV Liidu teistest ülikoolidest meile külla saabuvate üliõpilaste vastuvõtmine, reiside organiseerimine koduvabariigist väljapoole jne. jne. jne.

Mida hakata edaspidi tegema? Kuidas tegutseda? Tuleme õige kõik korraaks kokku, nii RSK vanad entusiastid kui ka need, kes tahavad entusiastideks saada!

KOHTUME ESMASPÄEVAL, 27. VEEBRUARIL KELL 18 PEAHOONES KELLA ALLA.

jalikult olukorda Süürias ja lõpuks ütles kapten nagu muuseas: «Tead, vennas, eralool olin ma mehaanik ja masinate värk on mul juba veres. Ka praegugi, kui kuulen masinamüra, kisub mind sinna nagu needus. Ega sul ei ole midagi selle vastu, kui ma pilgu üle ukse sellele kaadervärgile heidan?» Ta heitis küsiva pilgu tunnimehele.

«Mis mul sest... ainult, et sealt te vaevalt midagi huvitavat leiate,» sõnas Saaren kõhklevalt.

«Ma siiski vaatan,» lausus kapten.

«Ah soo — suitseta nüikaua, et igav ei hakkaks,» pöördus ta mõne sammu järel tagasi ja asetaskas «Kazbeki» kivile. «Võta aga julgesti, ära hõbenel!»

Saaren võitis paberossi ja süütas selle. Kaua võitles ta endaga, et mitte veel paari-kolme sõduripulu si tasku libistada. «Pagan, milline aroom peale seda vänget mahorkat!» Ligemale pool aastat oli kulunud selleks, et mahorkaga harjuda. Jaa...

Järsku ehmatas ta nii, et pillas paberossi. Süda hakkas metsikult hüplema ja tundus nagu oleks see kõrvitsa suuruselt paisunud ning

ei mahuks enam rinnakorvi.

«Kust sai siia jalaväe kapteni?» Umberringi olid ju ainult mustapagunimehed — tankistid, kahurvälased ja keemikud. Aga see oma karmiinpunaste petlitsadega ja vapikujuliste embleemidega? Ja liiga semutsev ohvitseri jaoks. Mis teha? Kes ta siiski on?»

Värtsevate kätega laskis nooruk padruni rauda ja hakkas kikivarvul pumbamaja poole hüilima.

«Mida ma pean tegema?» vasardas tal peas. «Neetud, kuidas toimida?»

Tunnimees jõudis uksele ja kõhkles — avada või mitte? Ta kogus end viivu, püüdes anda näole rahulikumat ilmet ning loomulikuna näida, ja rebis ukse lahti. Kapten, kes mootorimüra tõttu polnud ukse avamist kuulnudki, öien-das midagi kummargil masinate kohal. Käes läigatas tal mingi klaas...

«Käed üles! Mitte liigutada!» rõõgatas Saaren kõigest kõrist.

Klaasese kukkus plätsudes vastu betoonpõrandat puruks ja hallikas tolmupilv paiskus õhku. Kapten tõstis käed ja pööras tunnimehe poole oma kahvatu näo.

«Mis sa, semlak, pullid seal? Ma

päris ehmatasin. Jäta need rumalad naljad!»

«Lobisimine jättal Mitte liigutada, tulistan! Käed hoida ülevall! Istuda!»

Kapten laskus aeglaselt istuli ja püüdis naeratada: «Mis sa, semlak, niivõisi naljatad! Ma võiksin sulle isaks olla!»

«Lobisimine jättal Käed põlvedele ja mitte liigutada! Tulistan!» käratas Saaren.

«Tead, lase mind minna! Ma annan sulle raha, palju raha,» ja tunnimeest ainult vahtides hakkas ta püstakil sõrmedega parem käsi nagu maopea põuetasku poole liiglema.

«Käed põlvedele! Tulistan!» rõõgatas Saaren nii, et kõris valus hakkas.

«Kui sa nii loll oled, et raha ei taha, siis tapan su kui kutsikal! Ma tean, et su vahetus niipea ei tule, küll ma võimaluse leian,» ähvardas kapten, kuid ei julgenud ometigi liigutada.

«Aga kui ta ründab, siis pean ma ju ta tapma! Aga ma ei oska, ma ei taha tappa!» mõtles tunnimees ahastavalt. «Palun, ära ründa, ära ründal!»

Saarenile tuli järsku silme ette

päev enne armeesse tulekut. Ema tahtis tappa küüliku, et pojale jänesepraadi teemonaaks kaasa teha, ja ta palus poissi küülikul hing välja võtta. Poeg teadis küll, et tuleb loomale pussipeaga otsaette löüa ja siis kael maha tõmmata, kuid iga kord, kui poiss pussi tõstis, et jänesele silmade vahele virutada, takerdus ta pilk küüliku silmadesse, mis olid nii arukad, nii soojad, et ülestõstetud käsi vajus aila. Ema juba pahandas, et näe, suur poiss ja ei saa sellest väikesest jänese pojast jagu, kuid teha polnud midagi. Tuli kutsuda pinginaaber Vello, kes küülikul hinge välja laskis.

Pikkamööda rauges ka kapteni rae ja ta jäi vait. Lõpuks pani ta pea põlvedele ja ta pikad rasvased juuksed varjasid ta näo täiesti. Küllap mängis oma osa kümne padruniga laetud karabiinitoru, mis avaldas vahet samasugust hüpnootilist toimet kui gürsa silmadki.

Langes pinge ka tunnimehes ja ta mõtted hakkasid jälle liikuma. «Arvatavasti tahtsid meie joogivee ära mürgitada,» mõtles ta. Noor-meest kujutles, kuidas poisid üksteise järel haaravad koleda grimasiga kõhust kinni, kes süües, kes

juues, kes hambaid pestes.

«Tahtsid tappa kõik meie toredad poisid, need tervematest tervemad. Meie pillimees Gorelovi, meie naljahammus Pilintšuki, meie tarkpea Starkmanni, minu sõbrad Kuke ja Kuusiku. Ründas ainult! Mul on karabiin pandud «valangu» peale. Enne, kui saad teha sam-mugi, on sul kolm kuuli kehas! Esimese saad otse teise ja kolmanda sinelinööbi vahele. Tule ainult!»

Uus vahetus ta pumbamajast leidis. Noormees oli seisnud seal üle kahe tunni, liikumatult senti-meetriki, hoides kramplikult karabiinitoru kapteni suunas.

Kapteni taskutest leiti tosin ampulli pulbriga, mida kapten oma ilcesenaeratuse saatel mingisugusteks arseeni sooladeks tunnistas, ja revolver.

Väeossa tagasi sõites loovutas paigutaja oma koha autojuhi kõrval Saarenile, kes polnud üleelastust veel toibunud. Teel heitis juht pika pilgu kaamele Saarenile ja ütles: «Sa oled nii pluss näost, oled sa haige või?»

«Vastik on,» vastas sõdur.

100 SUUSA-KILOMEETRI

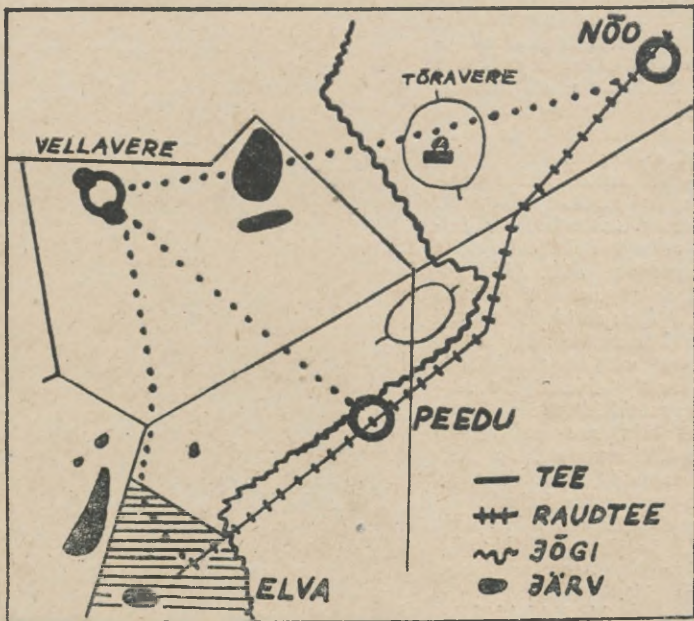
Esimeseks 100 suusakilomeetri märgi saajaks on ülikoolis kergejõustikupedagoog Helve Unger. Senini on välja antud parkümmend käseembleemi. Vähe on märgisaajate hulgas aga suusatajaid (?!?).

ARGE UNUSTAGE: 11. märtsil kell 12 on TRÜ Spordiklubis laekunud «Suusataja kaardi» omanike vahel loosimine! Auhinnad: väärtuslik mälestusese ning 20 tasuta pääset nädalasesse suusalaagrisse Käärikul märtsi teisel poolel.

TARTU—VORBUSE...

...matkal käis esimese 5 päeva jooksul 930 suusatajat. Kõige arvukamalt oli osavõtjaid Ajaloo-Keeleteaduskonna matkal — 230.

Kus see Vellavere asub?

Mullu läks suur grupp Vellaverre sõitjaid linnast välja Petseri raudteed mööda. Juba poolel teel taipasid nad kurssi seada ning Petseri asemel Elva suunduda.

Tänavu, Vorbuse-matkal, seadis Ülejõe suusabaasis suur hulk geograafe oma suusani-nad botaanikaia poole.

Ja nüüd, Vellavere matkal, pandi asjale punkt. Kõigepealt läks tükiks ajaks kaduma rajameister. Ning inimvõimel pole piire. Kes jõudis Meerile, kes Elvasse. Palju Otepääl või Viljandisse korrapealt välja jõudis, on seni veel teadmata. Igatahes oli nädala esimestel päevadel puudujaid rohkem kui tavaliselt. Vellavere leidis lõpuks kätte 254 asja-tundjat.

Selge ilmaga on Nõo raudteejaamast hästi näha Tõravere astronoomialinnakese sädelevad kuplid — seamegi suusad sinnapoole. Jõudnud observatooriumi juurde, jätkame täp-selt samal kursil, s. o. asimuudil 260° ning 3333 meetri pikkuse sõidu üle Elva jõe ja Viisjaagu järve olemegi Vellaveres. Peale kehakinnitamis võime suunduda Elva või Peedu raudteejaama, kust rongid Tartu suunas lähevad k. 16.20 ja 17.20 paiku.

Niiis — pühapäeval kell 10 jälle Tartu-Vellavere starti!

TULIPUNKTIS — TARTU—KÄÄRIKU

Selle aasta Tartu—Kääriku matkaks kogunetakse 4. märtsil kell 8 Kingissepa 19 võimla juurde, kus osavõtjaid ootavad korraldajad ning saatemasinad. Meeste rada on 55, naistel 40 km pikkune. Aega on terve päev. Soe tee ning puhkepeatused on Pangodis (28 km), Tükil (35 km) ja Otepääl (43 km).

Maratonmatkaks registreerimine toimub TRÜ Spordiklubis 27. II kella 10-st kuni 2. III kella 16-ni. Esimese 170 hulgas registreerunuil on võimalik lunastada ööbimis- ja toidu-talongid Käärikule, ülejäänutel ainult tagasisõidupiletid Tartusse. Informatsiooni saab alates 27. veebruarist TRÜ Spordiklubist.

A. KIVISTIK

Võib-olla saaks paremini?

(Suusamatkadest)

Üliõpilaste ja ülikooli töötajate kaasatõmbamisel kehakultuuri viljelemisele on kahtlemata positiivset osa etendanud igal aastal korralda-tavad suusamatkad. Uha rohkem meie kollektiivi liikmeid veedab oma vaba aega suuskadel, nautides kaunist talveloodust ja kogudes jõudu oma igapäevaste ülesannete paremaks täitmiseks.

Kuid allakirjutanu arvates esineb just pikemate matkade korraldamisel veel puudusi, mis takistavad massilisemat osavõttu.

Iga matka organiseerimisel on elementaarseks nõudeks, et matka lõpp-punktis oleks tagatud pesemisvõimalused ning raskusteta tagasisaamine Tartusse. Ei kujuta vist küll keegi endale ette võimlas treeningtundi, millele ei järgneks soe dušš ja kuiva pesu selgapane-mine läbihigistatud treeninguriie-tuse asemel. Sama on kõigiti loomulik ka kolmekümnekilomeetrise Tartu—Vellavere suusamatka puhul. Kuid just sellel matkal on pesemisvõimalused enamasti olnud nigelad või isegi puudunud. Ainult

1966. a. matka ajal oli organiseeritud pesemisvõimalus Elva saunas. Tõsi, 19. veebruaril k. a. Tartu—Vellavere matka puhul öeldi, et on võimalik pesta Vellavere saunas, kuid see ei rahulda kahel põhjusel. Esiteks. Vellaverest ei saa otse tagasi Tartusse, vaid tuleb suuskadele sõita Elva. Pärast sauna ei ole see just kõige mõnusam, arvestades ka veel rongi ootamist Elvas. Teiseks. Vellavere sauna mahub vähe. Matka organiseerijad ütlevad Elva saunast ära sellepärast, et pole teada, kui palju inimesi matkast osa võtab ning sauna reserveerimine läheb kalliks. Tõsi, ka majanduslikku külge peab tingimata arvestama, kuid mitte matkast osavõtjate tervise arvel. Et matk algas Tartust kell 10, esimene rong Elvast Tartusse aga väljub 16.20, tuli matkast osavõtjail oodata rongi ikkagi küllalt kaua (seda ei tohi teha, kui oled higine).

Üliõpilastele tuleb tingimata selgitada pesemise ja pesu vahetamise vajadust pärast matka.

Lähtudes eeltoodust tahaksin küsida: kas on üldse mõtet organi-

seerida Tartu—Vellavere matka, kui korralikke pesemisvõimalusi Elvas luua ei saa? Võib-olla oleks õigem organiseerida hoopis Elva—Vellavere—Tartu matk, sest matkajate toimetamine hommikuse rongiga Elva ei tohiks olla ülesaa-matuks raskuseks. Sel juhul oleks matka lõpp-punktiks Tartu ja järelikult ka pesemine ning pesuvahe-tamine kergesti lahendatav. Võimalik, et saaks isegi kokkuleppele näiteks Tiigi sauna lahtioleku aja pikendamiseks, sest korralik leil pärast pikka suusasõitu oleks ideaalne.

Käesolevad read pole mõeldud virisemiseks puuduste üle, vaid pandud paberile selleks, et suusamatk kujuneks osavõtjatele tõesti naudinguks, meelitaks värskesse õhku rohkem inimesi. Juba TRÜ hea nime pärast tahaks, et matkad oleksid organiseeritud eeskujulikult ja tervishoiunõuetele vastavalt (on ju meie koosseisus Kehakultuuri-teaduskond ja Arstiteaduskond). Ja kust siis mujalt, kui mitte TRÜ-lt, peaksid saama head eeskju ka teised asutused-ettevõtted.

H. SIIGUR,

rahanduse ja krediidi kateedri dotsent

TRÜ naiskond mängib finaalis 23. veebruarist kuni 1. märtsini

Nüüd on selgunud ka NSV Liidu A-grupi naiskondade taliturniiri finaali korraldamise koht — Donetsk. Ülikooli korvpallinaiskonna vastasteks on Minski ja Leningradi alagruppide parimad: Donetsk «Avangard», Rostovi «Burevestnik», Minski «Raadiotehnik», Leningradi «Spartak» ja «Trud» ning Moskva «Serp i Molot».

Kolm kollektiivi on meie naiskonnale juba tuttavad.

Meenutan, et mängust Rostovi naiskonnaga sõltus mullu, kas eestlannad jäävad esimese tosina

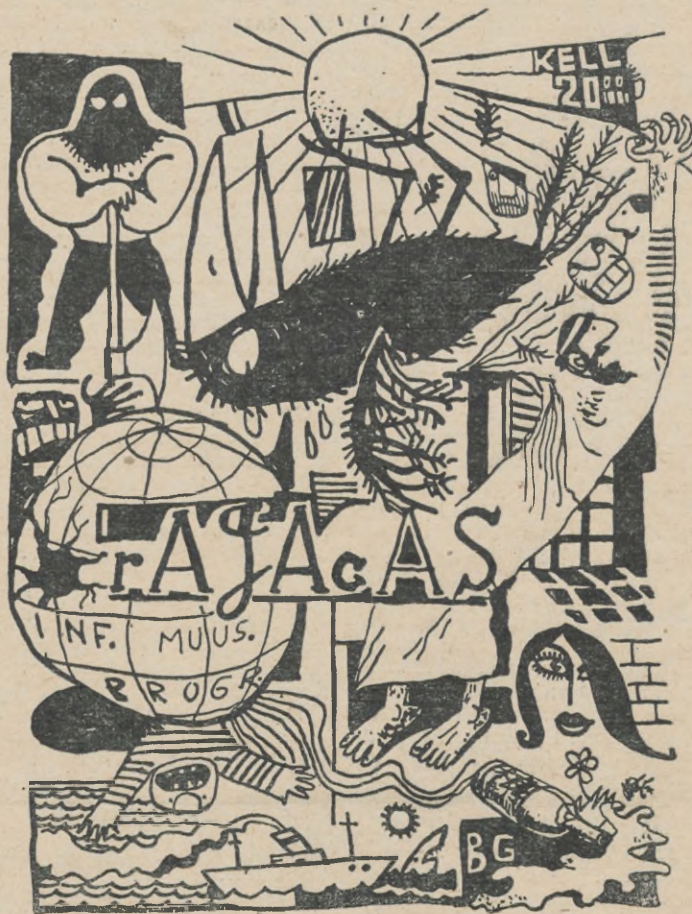
hulka või hakkavad startima A-grupis. Nagu teada, tuli tookord alla vanduda. Minski «Raadiotehniku» ridades mängib eestlanna Maret Višnjova. Naiskond alistati hiljuti Tartus «Edasi» karikaturniiril. Moskva «Serp i Molot» kuulus nagu TRÜ-gi hulk aega «kuldse tosina» hulka.

Kuidas Donetskis läheb, sellest õhtuti raadio «Spordipäevikus» ja meie järgmises ajalehes.

Kuulmiseni ja lugemiseni.

GUNNAR PAAL

Jälle „Rajacas“

Kümneid kordi on meie käest küsitud: «Kuhu on jäänud vana tuttav «Rajacas?»

Kui te arvate, et ta käis turneel Ladina-Ameerika maades, siis te eksite rängalt. «Rajaca» rahvas oli hoopis ameticis uue programmi kokkuseadmisega. Toimisime põhimõtte järgi: «Peab julgelt eksperimenteerimal!» Kuidas see meil õnnestus, seda tulge vaatama laupäeva õhtul ülikooli klubis!

Need, kes möödunud aastal «Rajacat» nägid, ei vaja erilist agiteerimist. Võhikutele aga võime selgituseks öelda, et tänavune programm on palju terasem ja aktuaalsem kui möödunud aastane.

Nagu alati, alustab «Rajacas» oma programmi ettenähtud ajal ja loomulikult õhtu oa ehk tõmbenumbriga. Kes hiljaks jääb, ei näe algust ja kes algust ei näe, see ei saa lõpust midagi arul!

Kohtumiseni laupäeval!

Lugupidamisega «Rajacas»

♣ TEATED ♣ TEATED ♣

Rohkem kohusetunnet!

Üldise keemia ringi töökoosolek toimub teisipäeval, 28. veebruaril algusega kell 18 keemiahoone laboratooriumis nr. 219.

Päevakord: 1. Viktoriin. 2. Vestlevad V kursuse keemia pedagoogid.

Juhatus

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 2. märtsil kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme: 1. Jumalad asuvad džunglis. 2. Mekongi and. 3. Jeemeni naeratus. 4. Meie naaber, Türgi. 5. Nepaali hommik.

ÕPIME AUTOT JUHTIMA!

Auto-motokabineti amatöör-autojuhtide III õppegrupp alustab tööd 2. märtsil kell 19. Osa võtta soovijail koguneda Kingissepa tn. 19 aud. 301 (III korrusel).

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1411. MB 00646.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU komitee ja ametiühingukomitee häälekandia

Nr. 5 (682) Reedel, 3. märtsil 1967 XXI aastakäik

Vabariiklik üliõpilaskonverents

Vastavalt ELKNU KK büroo otsusele 17. veebruarist k. a. korraldatakse Tallinnas 7. ja 8. aprillil Eesti NSV üliõpilaste vabariiklik teoreetiline konverents teemal «Üliõpilane — tema osa ja ülesanded meie ühiskonnas».

Konverentsi eesmärgiks on teha teatud analüüs meie vabariigi üliõpilaselu põhilistest probleemidest. Ühtlasi loodame konverentsil kuulda asjalikke ettepanekuid üliõpilaskonverentside töö edaspidiseks parandamiseks. TRÜ üliõpilased saavad vabariiklikule konverentsile 50 esindajat.

Esimesele konverentsipäevale on planeeritud 3 ettekanne: «Üliõpilase osa ja koht nõukogude ühiskonnas» (ettekandja — filosoofiadoktor I. Kon Leningradist), «Üliõpilaste huvidest ja maailmavaadetest» (ettekandja — TRÜ aspirant M. Titma), «Kõrgemate koolide lõpetanutest ja nende ülesannetest» (ettekandja — ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Veimer). Teisel päeval on kavas ära kuulata järgmised ettekanded: «Vabariigi kõrgemate koolide ülesanded tulenevalt ELKNU XV ja ELKNU XIII kongressi otsustest ja teed nende ülesannete täitmiseks» (ettekandja — ELKNU Keskkomitee sekretär

K. Adamson), «Üliõpilaskonna probleemid Nõukogude Liidus ja üliõpilaste rahvusvahelised suhted» (ettekandja — ÜLKNÜ Keskkomitee üliõpilaskonverentsi juhataja N. Orjol), «Erinevate organite koostöö ja funktsioonid kõrgemas koolis» (ettekandja — Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee esimees M. Pesti).

Põhiettekannetele järgnevad mõlemal päeval sõnavõttud. Sõnavõttu pikkuseks on ette nähtud kuni 10 minutit.

TRÜ KOMSOMOLIKOMITEE PALUB KÕIKIDEL, kes soovivad sõna võtta, esitada oma sõnavõttu lühikokkuvõtte (teeside kujul) komsomolikomiteesse hiljemalt 27. märtsiks. Nagu igal teaduslikul konverentsil, on teeside esitamine vajalik selleks, et konverentsi orgkomitee saaks välja valida kõige kaalukamad ja huvitavamad sõnavõttud. Aja piiratud tõttu tehakse ülejäänud sõnavõttudest mõned kokkuvõttelised nn. REPORTER-ETTEKANDED.

Konverentsi ettevalmistava komisjoni poolt soovitatud PROBLEEMISTIK avaldatakse tänases ajalehes.

OOTAME meie ajalehe veergudel üliõpilaste ja õppejõudude esinemisi tänapäeva üliõpilaselu kõige põletavamatest probleemidest.

Esmaspäeval, 6. märtsil kell 15 toimub klubis (Tähe tn. 3) pidulik koosolek seoses Tartu Riiklikule Ülikoolile Tööpunalipu ordeni kätteandmisega ENSV Presiidiumi esimehe A. Müürisepa poolt

TUNNUSTUS ülikooli ALMAVÜ organisatsioonile

Nõukogude armee 49. ja ALMAVÜ 40. aastapäeva auks peetud pidulikult aktusel kuulutati vabariigi parimaks Tartu linna ALMAVÜ organisatsioon. Suure tunnustuse pälvis ka meie ülikooli ALMAVÜ organisatsioon: esimese koha eest linnaorganisatsioonis sai ta rändpunalipu, vabariikliku komitee aukirja ja märgi.

Palusime seda sündmust kommenteerida ülikooli ALMAVÜ komitee esimehel sm. A. Pildil.

«3—4 aastat tagasi oli ülikooli ALMAVÜ tegevus üsna tagasihoidlik, vaevalt, et me sel ajal rändpunalipust unistadagi oleksime osanud. Nüüd on autasu ära teenitud. Liikmemaksude kogumise plaani ületasime juba ülemöödunud aastal, möödunud aastal täitsime selle koguni 145-protsendilise. Spetsialistide ettevalmistamise plaani ületasime 10% võrra. Aktiivselt tegutsevad auto-motokabinet ja lasketiir, mis teiste kõrgemate koolide ALMAVÜ organisatsioonide juures puuduvad. Koos spordibaasiga organiseerime sõudmis-, suusatamis- ja orienteerumistreeninguid ning võistlusi. Kinokabineti näidati ajaloolisi ja teisi erialaseid filme peaaegu sajalt seansil. Kevadel käisime ekskursioonil Eesti Laskurkorpuse võitluspaikades Kuramaal ja Velikije Lukis. Koos ülikooli klubiga pühitsesime Nõukogude armee aastapäeva. See kõik on muidugi ainult pealiskaudne ülevaade meie tegevusest.»

ELKNU TRÜ Komitees

Neljapäeval, 2. märtsil toimus ELKNU TRÜ komitee laiendatud büroo, millest võtsid osa ka osakondade ja Arstiteaduskonna kursuste komsomoli-algorganisatsioonide sekretärid.

Päevakorras olid järgmised küsimused:

- 1) komsomolidokumentide vahetamise käigust,
- 2) ettevalmistustest vabariiklikuks üliõpilaskonverentsiks,
- 3) ülikooli komsomoliorganisatsiooni struktuurist.

ELKNU TRÜ Komitee sekretariaat

Siin käib ainult orav...

Komsomolidokumentide vahetamise graafik

Esmaspäeval, 6. III kell 14—16 vene filoloogia III kursuse ja prantsuse filoloogia III kursuse.

Teisipäeval, 7. III kell 12—14 saksa filoloogia II kursuse.

Neljapäeval, 9. III kell 14—16 inglise filoloogia I ja II kursuse.

Reedel, 10. III kell 14—16 saksa filoloogia III ja inglise filoloogia III kursuse.

Laupäeval, 11. III kell 12—14 saksa keele I kursuse.

Komsomolidokumentide vahetamine toimub ELKNU TRÜ Komitees.

R. LINDEMAN, ELKNU TRÜ Komitee arvestussektori juhataja

Sinu päevad, sinu jaoks

Kaks aastat järjest on toimunud üliõpilaspäevad. Arvamusi nende kohta on mitmesuguseid. Ühed ütlevad, et küllaltki hästi korda läinud ning on igati põhjust edaspidi korraldada. Teiste arvamus on, et need ei pakkunud midagi erilist. On kuidas on, kuid teame: 1) päris liiva pole need ettevõtmised jooksnud, 2) üliõpilaspäevade korraldamine on väga raske. Juba tehnilisi küsimusi kerkib nii palju, et nendega toime tulemine nõuab visa tegutsemist ja nupukat lähenemist. Suurel määral sõltub organiseerimisedukus just tudengite osavõtust. Orgkomitee, kes üritust juhtis, istus palju koos, aga ära suudeti teha märksa vähem, kui loodeti.

Siiamaani on üliõpilaspäevad koosnenud kolmest osast: kõnevõistlus, rongkäik ja sellele järgnenud peoõhtud ning pühapäevaõhtused ballid. Selline tegevuse jaotamine on kahtlemata põhjendatud. Tugev kahtlus on tekkinud viimase osa otstarbekuses, sest see on kipunud taanduma tavalise peoõhtu tasemele.

KAS ÜLIÕPILASPÄEVI JUHATADA SISSE KONEVOISTLUSEGA? Minu arvates pole see sugugi halb mõte. Ülikoolis on küllalt häid «loüapoolikuid» ja miks ka mitte aastaks kord selgitada «kuldne loüapoolik». Seekordset kõnevõistlust tuleks vist pidada enam-vähem kordaläinuks — esikohtadele tulnud mehed esinesid tõesti vaimukalt ning pakkusid kuulajatele nii mõnegi rõõmsa silmapilgu. Kurb muidugi, et võimendus puudus ja tagumistele kuulajatele läks suur osa vaimukusest vett vedama.

Kas teha kõnevõistlust diskussiooni vormis mingi antud probleemi üle, nagu soovitas oma artiklis Jaak Allik? Teoreetiliselt peaks see kandma tõepoolest rohkem võistluslikku ilmet, kuid kahtlen selle edukuses. Praktiselt valmistatakse sel juhul kõned ette umbes samas stiilis, kuid ühe teema kohta, ja kardan, et kuulajatel hakkab kümnenda kõne ajal igav. Olen samuti vastu nõudele, et kõned oleksid kohapeal improviseeritud. Tase tuleks kahtlemata alla keskmise, sest ainult tõelised talendid suudavad paugupealt sisukalt esineda. Vaevalt, et Tartusse nüüd selliseid «imemehi» hulgakaupa kokku on sattunud. Iseasi, kui kolmele-neljale paremale anda lisaks veel ekspromptteema, et täielikult kindlaks teha, kes parem on, sest on ju eksprotesinimine ka oluline kõneosavuse proovimine. Auhindu kui stiimuleid ei tohi kahe silma vahele jätta.

Teise päeva naelaks oli RONGKÄIK. Enamikule osavõtjast see meeldis, kuigi on ette heidetud korra puudumist. Vahest o'igi hea, et kõik akadeemiliselt nõõri järgi ei jooksud. Üleannetus ja rõõmsameelsus kuulub asja juurde. See on üks vähesed kordi, kus tudeng astub välja kainest ja ühetoonilisest eürutimist. Sellistel puhkudel peab tajuma ühtekuuluvuse tunnet. Eks oleme kõik ühe taru mesi'ased. Muide, tore oleks, kui tõrvikuid rongkäigus rohkem leegitseks. Eemalt vaadates jätkaks see hoopis võimsama mulje.

Kahju, et meil NII VAHE LAULE on, mida võiks koos laulda ja mida kõik oskaksid. Augu pidi täit-

ma tudengilaulik. Lauldavaid laule sattus sinna õnnetuks ühtedel ja teistel põhjustel üsnagi vähe. Mõte ise on igapidi kiiduväärne. Järgmine kord peaks katsuma sisse panna rohkem «massilaulu» ja varem trükkida. Palju on räägitud, et tudengeil pole kaasajale vastavaid oma laule ning seetõttu tõusevad paratamatult veepinnale «vabariigi joodikud» ja «sauna taga». Aga kust võtta paremaid? Tõepoolest oleks heliloojatele vaja «auk pähe» rääkida, ehk suudavad mõne hea laulu koos viisakate sõnadega meile kinkida. Teisest küljest, miks ka mitte varem aegade populaarseid tudengilaulu elustada ja kasutada? Pealegi on osa niikuinii käibel.

TSEREMOONIA TÄHTVERES.

Mõte on hea, et võiks halvim tudeng ja õppejõud sümboolselt mahamatta (või neile ausammas püstitada, nagu viimane kord). Iseasi, kuidas see õnnestus. Kõik vajusid laiali. See oli ilmne meeoleolu langus. Minu arvates oleks suurepärane, kui ka pärast rongkäiku saaks kokku jääda. Võiks midagi vabaõhupeo (karnevali) taolist korraldada. Näiteks võiks Tähtvere väljakul pidu kesta hilisööni, nii kaua kuni kõik surmani väsinud on. Kui ruum väheks jääb, võiks hoivata ka Nõukogude väljaku ning tunda, et on käimas tõeline pidu. Sel juhul peaks muidugi ka aega muutama ning viima üliõpilaspäevade kevadele. Muide, kas on paratamatu, et üliõpilaspäevad sügiskülmadega koos peavad käima, selleks et sooja saamiseks parasjagu kasutada selga ajada?

KOLMANDAKS PÄEVAKS võiks tõepoolest midagi vaimukamat välja mõelda. Kuid ka ballid võivad huvitavalt välja kukkuda, kui neid hästi korraldada. Siis peavad need olema ka ballid nende tõelises tähenduses. Juba saali kaunistus peab andma vastava meeoleolu, peale selle vaheesinimised ja kõik muu, mis asja juurde kuulub. Miks ka mitte valida näiteks «Miss Ülikooli», mis kujutaks endast pidulikku ning asjaosaliste austavat toimingut. Ainult sellise õhtu organiseerimine nõuab palju energiat ja entusiasm. Ja mis peamine, saali ei tohi mitte mingil juhul lasta sellist massi, nagu viimane kord EPA aulat ründas. On vajalik rangete kutsete süsteem. On muidugi paratamatu, et kõik ei saa sinna minna, kuhu tahavad. Võimalik, et teatud suuruses seltskonnale tuleksid arvesse laudadega õhtud.

Veel üks oluline asi. Üliõpilaspäevade ettevalmistusest peab osa võtma VOIMALIKULT ROHKEM TUDENGEID JA KA ÕPPEJÕUDE. Kui päevi organiseeritakse väikese grupi poolt «ülal alla», siis ei saa need kunagi täit hoogu ega kõlapinda. Kui aga iga tudeng tunneb, et üliõpilaspäevad on tema päevad ja tema jaoks, ning tunneb muret, kuidas ettevõtmine paremini õnnestuks, siis on tulemused kahtlemata lootustandvad. Tööd selle kallal peaks hakkama varakult tasapisi tegema.

Loodame, et üliõpilaspäevad ei saa traditsiooniks traditsiooni pärast. Hakatus on tehtud, on tarvis edasi minna.

TOOMAS LEITO

ÜTÜ või ÜTUT?

14.—18. veebruarini toimus Tomski Polütehnilise Instituudi juures esimene üleliiduline konverents üliõpilaste teadusliku töö organiseerimisest. Konverentsist võttis osa 300 delegaati. Esindatud olid 14 ülikooli ja 136 insener-tehnilist õppeasutust.

Eesti delegatsioon oli 4-liikmeline: meie ülikooli teadusala prorektor dots. J. Tammearg ja ÜTÜ nõukogu esimees U. Siiman ning kaks TPI õppejõudu.

Sm. U. Siiman oli nõus jagama oma muljeid konverentsist ka ülikooli ajalehe lugejatega.

Kuidas oli konverentsi töö korraldatud?

Konverents algas ja lõppes nagu ikka plenaaristungiga, vahepeal aga toimus töö 4 sektsioonis. Esimene sektsioon arutas üliõpilaste teadusliku töö juhendamise metoodikat, teises sektsioonis oli juttu õppetöö ja uurimistöö ühendatavusest, kolmandas — üliõpilaste osast kateedrites, laboratooriumides ja uurimisinstituutides tehtavas töös ja neljandas — ühiskondlike organisatsioonide osast üliõpilaste teaduslikule tööle suunamisel.

Et selline konverents korraldati just Tomskis, võiks arvata, et sealpool on ÜTÜ töö korraldatud milligipoolt omapäraselt?

Tomski PI-s enam ÜTÜ-d ei ole. Neil on UTUT (НИРС: Научно-Исследовательская Работа Студентов). Erinevus on selles, et UTUT on niiõelda ametlik organisatsioon. Üliõpilaste teadusliku töö eest on otseselt vastutavad kateedrid, tööd tehakse kateedrite juures ja üliõpilaste uurimistöö moodustab osa kogu õppeasutuses tehtavast teaduslikust tööst.

Tomskilased on arvamusel, et iga kõrgema kooli lõpetanu peab saama ettevalmistuse teaduslikuks tööks, kuigi ta tulevikus võib olla teadlasena tegutsema ei hakka. Seetõttu peetakse vajalikuks teadusliku töö lülitamist õppeplaani.

Kas sellest võib järeldada, et

ÜTÜ on oma aja ära elanud?

Ei. UTUT kui selline leidis diskussioonide käigus küllalt vastuseisu. Arvatakse, et aeg on küps ka üleliidulise ÜTÜ loomiseks.

Meie tahame oma ülikoolis ikka säilitada ÜTÜ põhilise väärtuse — organisatsioonilise iseseisvuse ja üliõpilaste entusiasm.

Vahest mõni huvitav mõte, mis esile kerkis?

Muidugi oli juttu üliõpilaste ajabüdzetist, õppeplaanide koormatusest ja individuaalplaanidest. Neid praktiseeritakse praegu küllalt laialdaselt. Ei ole ju kõrgema õppeasutuse ülesanne anda üldharidust, vaid ikkagi valmistada ette spetsialisti, sageli väga kitsa eriala head tundjat.

Palju oli juttu ka sellest, et kursuse- ja diplomitööd peavad olema iseseisvad uurimused, et üliõpilastel oleks võimalus proovida oma jõudu tõsiste ülesannete lahendamisel, mitte ainult olemasolevate seisukohtade refereerimisel.

Üliõpilast peab ergutama teaduslikule tööle juba loeng. Üliõpilase töö edukus sõltub suuresti õppejõudude tegevusest ja vastupidi: üliõpilaste elav huvi teaduse vastu kohustab õppejõude olema kursis kõige uuuga oma alal.

Millised muljed jäid Teile Tomskist endast?

Tore vaikne linn. Iga kaheksas inimene on üliõpilane. Sümpaatne ülikool, asutatud 1880. a., samuti TRÜ (Tomski Riiklik Ülikool), ja teadusala prorektor on rahvuselt eestlane — Peegel. Tugevaim osakond ülikoolis on füüsika.

Vastuvõtt oli tore. Konverentsi tööd valgustas pidevalt ob'astiajaleht «Krasnoje Znamja» ja Tomski PI ajaleht.

Konverentsi materjalid olid valdavas enamikus eelnevalt trükitud. Meelde jäävaks kujunes puhkepäev. Konverentsi de'egaadid viidi erirongiga linnast välja, suusatama ehtsasse Siberi taigasse.

Intervjueeris R. TIMAK

ELKNÜ Keskkomitee kooliosakonna juures asuva ettevalmistava komisjoni poolt üliõpilaskonverentsiks pakutav probleemistik

1

1. Üliõpilase eesmärgiks on saada heaks spetsialistiks, kes NLKP juhtimisel rakendab oma teadmised ja oskused kommunisti ehitamiseks meie maal.

2. Selle ülesande edukaks täitmiseks vajab tulevane spetsialist, nõukogude haritlane, sügavaid erialaseid teadmisi, oskusi teaduslikuks tööks ja kogemusi juhtivaks organisatsiooniliseks, poliitiliseks ja pedagoogiliseks tegevuseks. See moodustab kokkuvõttes põhilise osa tema marksistlikust maailmavaatest. Nõukogude kõrgema haridusega spetsialistile peavad saama oma-eks tulevikuinimese moraalsed väärtused. Tal peab olema selge ettekujutus sellest, et tema areng jätkub ka pärast kõrgema kooli lõpetamist.

3. Nende omaduste väljakujundamiseks saavad üliõpilased kaasa aidata oma aktiivse osavõtuga õppeprotsessist ja ühiskondliku tegevuse kaudu.

A. Oppimist kõrgemas koolis tuleb üliõpilasel käsitleda kui spetsiifilist loominguulist tootmistegevust.

Õppeprotsessis täidab üliõpilane oma peamist ühiskondlikku funktsiooni. Samal ajal kujutab tema osavõtt õppeprotsessi korraldamisest endast enesekasvatuse ühte elementi.

B. Üliõpilase ühiskondlikuks tööks tuleb lugeda tema ühiskondlikult kasulikku tegevust, mis ulatub väljapoole plaanilist õppetööd.

Ühiskondlik töö jaguneb teoreetiliseks ja praktiliseks tegevuseks.

TEOREETILISE-METOODILISE töö ülesandeks on üliõpilastele jõukohaste ülesannete lahendamine tänapäeva teaduse tasemel. Sellise töö keskuseks peaks kujunema ÜTO: viimase tegevuses olgu kõrvuti erialase temaatikaga tähtsal kohal ka ühiskondlik-poliitiline temaatika (üliõpilasele aktuaalseid probleemide käsitlet, eriala filosoofilised probleemid, kutse-eetika küsimused).

PRAKTILISE TEGEVUSE eesmärgiks on omandada organisatoorse töö kogemusi ja oskusi, ellu rakendada teoreetiliselt omandatud seisukohti. Praktilise tegevuse baasiks on kõrgema õppeasutuse ühiskondlikud organisatsioonid. Juhtiv osa üliõpilaste ühiskondlike organisatsioonide töös kuulub komsomoliorganisatsioonile.

Üliõpilaste poolt ühiskondlikus korras lahendatavad ülesanded peavad olema valitud selliselt, et peale teatud organisatsioonilise töö vilumuste omandamise oleks lahendustel ka iseseisev ühiskondlik väärtus.

II

1. Üliõpilaskond on reaalset eksisteeriv sotsiaalne rühm, keda ei saa vaadelda ainult üleminekugruppina.

SOTSIAALSE GRUPINA on tal kindel vahekord teiste sotsiaalsete gruppidega — õpilastega, töölis- ja kolhoosinoorsooga, kõrgema kooli lõpetanutega ja kogu ülejäänud elanikkonnaga. Valdav enamik teiste sotsiaalsete gruppide esindajaid näeb üliõpilases eelkõige ühiskonnategelast, rahvavalgustajat ja kultuuri edasiviijat.

Kõik see loob üliõpilaskonnale sotsiaalsed tingimused. Oma sotsiaalsetelt suhetelt on üliõpilaskond samal ajal ka kogu ülejäänud elanikkonna sotsiaalsete suhete kajastus, kuivõrd ta formeerub kõigi teiste sotsiaalsete gruppide baasil. Seetõttu kajastub enamik ühiskonna arengu vastuolusid üliõpilaskonnas kontsentreeritult, mida veelgi teravdab üliõpilaskonna suhteline noorus (seega ka teravdatult uue jaatus ja vana eitus ning veel mitteküllaldane vastutustunne ja elukogemuste vähesus) ning materiaalne olukord (kindlustatus stipendiumiga, kuid samal ajal ka sõltuvus kodusest abist).

2. Enamik üliõpilaskonna sotsiaalseid suhteid kuulub kõrgema kooli raamidesse. Kõrgemas koolis asub üliõpilane juhitava positsioonis, kusjuures juhtimise eesmärk on omavalitsuse ja enesekasvatuse kaudu üliõpilastes **KUJUNDADA JUHTIJASID**. Tervikuna toimub kasvatustöö kõrgemas koolis arvestusega, et kõrgema hariduse omandanu oleks võimeline aktiivselt tegutsema 20—30 aasta jooksul, seega nn. ideaalses situatsioonis.

Juba kõrgemas koolis toimub kokkupõrge reaalse situatsiooniga, mis objektiivselt põhjustab teatava osa üliõpilaskonna hulgas skeptitsismi, kõikumist, ükskõiksust. Samal ajal asub üliõpilaskond tervikuna õigel positsioonidel, on elurõõmus ja elujaatav, suhtub leppimatult väärtustest meie elus.

3. Enamik üliõpilastest on **OMA ALA ENTUSIASTID** juba kõrgemas kooli astudes, kuid esineb ka diplomit tagaajajaid. Seega on küsimus isiku enda kohast elus üliõpilase maailmavaate tähtsaim komponent, kusjuures reaalse teo abil maailmavaate kujundamist asendab vahel «selgitustöö», mis väljendub «kasvahoone» õhkkonna loomises üliõpilase ümber. Eriti kehtib see iseseisva mõtlemise ja tegutsemise ning enesekasvatuse suhtes.

Üliõpilase ühiskondlikus tegevuses (komsomol, ametiühing jt.) toimub moraali ja kultuuri probleemide lahendamine vahel kitsarinnaliselt. Nii mõistetakse moraali kitsalt isikulises plaanis (üksikisikute vahelkorraldamine või suhted väikese grupiga), mitte aga ühiskondlikus plaanis. Väheks jääb kultuuri arendamisel ka XX sajandile omaste aspektide (tehnilise, organisatsioonilise jm.) arendamine üliõpilase juures. Teatava pinna selisteks arusaamadeks loob internatsionaalsete kontaktide vähesus, mis piirab sotsiaalset baasi, mille pinnal toimub üliõpilase areng. Omaette probleem on üliõpilasele ühiskondlikus tegevuses vajalike oskuste (juhtimise, organiseerimise, pedagoogiliste, retooriliste jt.) väljaarendamine, mis peaks eelkõige olema komsomoli ülesanne.

III

ÜLIÕPILASTE ÜHISKONDLIK-POLIITILINE TEGEVUS ON PARIMAKS KOOLIKS KOMSOMOLIORGANISATSIiooni TÖÖS.

1. Kõrgemas koolis toimib komsomol üliõpilaskonverentsina, mis tingib ka tema tegevuse spetsiifika, kohanemise kõrgema kooli ülesannetega.

2. Kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide põhisuu-

ÜLIÕPILANE! LOE, SÜVENE JA MÕTLE JÄRELE!

naks on rektoraatidel aidata arenenud silmaringiga, vajalike teoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskustega varustatud iseseisvalt mõtlemaid spetsialiste ette valmistada.

3. Komsomol peab saavutama üliõpilastest kommunistlike noorte aktiivse suhtumise meie riigi sise- ja välispoliitikasse, kodanliku ideoloogia avaldustesse ning mobiliseerima üliõpilasi meie ühiskonnas veel esinevate ja nõuetekohast arengut pidurdavate väärtustest ületamiseks.

4. Ühiskondliku aktiivsuse hindamisel kõrgema kooli üliõpilaste hulgas tuleb tegevuse vormide ja vahendite taga näha inimest ennast, tema suhtumist. Ei tohi näha ürituste arvu paisutamises ja kõikidesse ühiskondlikesse organisatsioonidesse kuulumises omaette eesmärki. Komsomolitööd kõrgemas koolis ei tule hinnata välise efekti järgi ürituste toimimisel ja pärast toimimist, vaid selle järgi, milliseid veendumusi ta üliõpilases kujundab, kuidas võimaldab kinnistada teaduslikku maailmavaadet.

5. Kõrgema kooli komsomoliorganisatsioonides jääb vajaka üliõpilaste — kommunistlike noorte erilise vastutusest **ÜHISKONNATEADUSTE** õppimise kvaliteedi eest. Need teadused (välja arvatud dialektiline materialism) ei tõuse praegu esile teiste kõrgemas koolis õpitavate distsipliinide hulgas.

Ühiskonnateaduste ülesandeks ei ole ainult seletada elu, vaid ka uurida teda. Seepärast on vaja järjest enam viljelda ühiskonnateaduste kaadri ja komsomoliaktiivi koostööd sotsioloogiliste uurimiste läbiviimisel nii kõrgemas koolis kui ka koolides ja kõrgemate õppeasutuste lõpetanute hulgas.

Senisest tunduvalt suuremat tähtsust tuleb pöörata eriala filosoofiliste probleemidele ja kodanliku filosoofia ammendavale kriitikale.

6. Kõrgema kooli ülesannete hulgas ei ole eraldi määratletud kultuuriliselt haritud inimeste kasvatamise nõuet. Niisugune kasvatamine ei saa toimuda ainult fakultatiivkursuste pidamisega. Kõrgema kooli komsomoliorganisatsioonidel tuleks koos teiste organisatsioonide ja organitega leida teid selle ühiskonna seisukohalt olulise puuduse kõige kiiremaks likvideerimiseks.

7. Hästi organiseeritud **KONTAKT KÕRGEMA OPPEASUTUSE JA LÕPETANUTE VAHEL** kujutab endast kõige vajalikumat tagasiside liiki, mis võimaldab korrigeerida spetsialistide ettevalmistamise protsessi vastavalt ühiskonna tegelikele vajadustele.

Lõpetanute tagasiside ühe kõrgemale õppeasutusele võiks avalduda järgmistest suundadest:

- plaanilise õppetöö täiustamine (õppeplaanide korrigeerimine jms.);
- üliõpilaste ühiskondliku tegevuse hindamine spetsialisti ettevalmistamise aspektist (mida see annab tulevasele spetsialistile vajalike organisatoorkogemuste ja -vilumustena);
- oma eriala parimate traditsioonide edasiandmine üliõpilastele ja lõpetanutele spetsialistide vahetu kontakti teel;
- rahvamajandusele eriti vajalike erialade vahetu propaganda nooremate kursuste (enne spetsialiseerumist) üliõpilaste hulgas. Ostarbekaima vormina võiks siin soovitada klubilist töövormi (eriala-, huviala- ja poliitklubisid).

8. Üliõpilases on aeg näha ka kasvamise subjekti, milleks ta tuleb asetada vastavatesse tingimustesse.

Et kujundada üliõpilastes õiget ellusuhtumist, on vaja **SUURENDADA ÜLIÕPILASTE ISESEISVUST** ja vastustat kõigi üliõpilaste ellu puutuvate küsimuste lahendamisel, s. t. eesmärgina jõuda kõrgema kooli üliõpilaste **OMAVALITSUSENI**. Omavalitsuse teostamine näitaks üliõpilastele, et oma teadliku tegevusega on ta võimeline asjalikult juhtima nii iseenast kui ka üliõpilaskonda üliõpilaste ees seisvate ülesannete lahendamisel ja nende õiguste garanteerimisel (stipendiumide määramine, üliõpilasele organiseerimine, ühiselamukohtade määramine, õppeasutusest väljaarvamine, osavõtt vastuvõtukomisjonide tööst, tööle määramisest, üliõpilaste soovimine aspirantuuris).

9. Kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidel tuleks kaaluda oma **ORGANISATSIiooni STRUKTUURI** vastavusse viimist kõrgema kooli struktuuriga ja kujundada sellega seoses nn. komsomoli erialaorganisatsioone (näiteks **TPI**).

10. Tähtsaks tööks tuleb lugeda komsomoliaktiivi süstemaatilisi **TEOREETILISI ÕPPUSI**, mille käigus omandatakse teadmisi juhtimiseks ja tööks inimestega.

11. Komsomoliorganisatsiooni-siseses töös on põhiprobleemiks eelkõige tugeva aktiivi kujundamine. Kaadri väljaõpetamise kõrval pidada põhiliseks nõudlikkuse tõstmist kaadri suhtes ühtlasi ka vastutustunde tõstmist. Selleks anda komsomoligruppidele laiemad õigused eelkõige sisuliste küsimuste lahendamisel, mis paratamatult toob kaasa reaaliikmete poliitilise aktiivsuse tõusu ja loob tingimused, kus aktiiv on sunnitud endasse nõudlikult suhtuma. Lisaks sellele rakendada laialdaselt informeerituse ja avalikkuse põhimõtet, eriti organisatsiooni gruppide töös.

Pidada vajalikuks organisatsioonilises töös põhirõhu asetamist aktiivi järjekesvuse ja ühtsuse tugevdamisele ka kõrgema kooli sees kõrvuti vabariigi mastaabiga. Grupis luua tingimused sisuliseks tööks, vähendades «selgitustöö» osakaalu.

12. Kõrgema kooli komsomoliorganisatsiooni töö tervikuna teenib eesmärki kasvatada meie üliõpilasi võitlejateks nende lennlike põhimõtete vaimus, mis olid aluseks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidule 50 aastat tagasi.

IV

IGA KÕRGEMA OPPEASUTUSE ÜLIÕPILANE PEAB SAAMA HEAKS OMA ALA SPETSIALISTIKS.

1. Komsomoliorganisatsiooni-le on võitlus **KÕRGE OPPE-EDUKUSE** eest suureks poliitilise võitluse rindeks ja kaalukaks ülesandeks, et kooks ükskõiksus selle vastu, kuidas õpime ja kuidas meid õpetatakse.

2. Üliõpilased, kes tõepoolest tahavad **ENAMIKU** oma ajast maksimaalselt pühendada teadmiste omandamisele, peavad saama rohkem võimalusi õppe- ja teadusliku tööga tegelemiseks ning nende tegevust tuleb ühiskondliku töö mõttes kõrgelt hinnata. (Järg 3. lk.)

...probleemistik

(Algus 2. lk.)

3. Teaduskondade (osakondade) komsomolibüroode õppesekto-
rite struktuur peab võimaldama informatsiooni saamist õppe-
töö tulemustest. Nimetatud büroo õppesektoritel on vaja osata
neid tulemusi analüüsida ning leida lahendeid niisugustele küsi-
mustele, nagu õppedistsipliini edasine kindlustamine, loengute
vabakuulamine ja individuaalplaani saamine, loengutekstide
paljundamine, eksamissessioonide planeerimine, vastutustundelt
õppetöösse suhtuvate kommunistlike noorte küsimused jt.

Teaduskondade (osakondade) õppetöö sektoritel ja kursuste
komsomolibüroodel peaks olema kindel seisukoht ümber- ja järel-
tegemise osas, sessiooni alaliste võlglaste osas.

Puuduste esiletoomine üliõpilaste poolt on võimalik, kui neid
ulatuslikumalt kaasa tõmmatakse õppesektorite kaudu õppeprots-
essi korraldamisesse.

5. Üliõpilaste ERIALASTE HUVIDE arendamine on lahuta-
matus seoses kõrgema kooli õppetöoga. See looks aluse eriala
propageerimiseks vanemate kursuste üliõpilaste poolt nooremate
seas, looks sideme üliõpilase ja ÜTÜ vahel ning reaalse tagasi-
sideme lõpetanutega samal erialal.

KÕRGEMATE KOOLIDE VAHELINE JA KÕRGEMA KOOLI
VÄLINE ÜLIÕPILASTEGEVUS peegeldab kõrgema kooli kas-
vatustöö taset, loob aga samal ajal uusi võimalusi üliõpilas-
konna mobiliseerimiseks ühiskonna huvide ja sellest tulenevate
kõrgema kooli huvide realiseerimiseks ning on baasiks ühiskond-
likule arvamusel üliõpilaskonnast.

1. Elavamalt ja asjalikumalt tuleb edaspidi korraldada ÜLI-
OPILASPAEVI — kõigi üliõpilaste, nende ühiskondlike organi-
satsioonide ühisüritust. Üliõpilaspäevad kajastagu Nõukogude
üliõpilaste tänu ühiskonnale parimate õppimisvõimaluste loo-
mise eest, rõõmu aigava õppeaasta puhul, üliõpilasnootre dist-
siplineeritust ja tarmu, üliõpilaste ja vanemate kolleegide —
õppejõudude, rektorite, kõrgema kooli lõpetanute — ühtekuuluv-
ust, innustagu veelgi elavamale ja kasulikumaile osavõtule kõr-
gema kooli ja ühiskonna elust.

2. Oluline on kõigi üliõpilaste, eeskätt kommunistlike noorte
jõukohane osavõtt omandatud eri- ja üldhariduslike teadmiste
propageerimisest feistes elanikkonna kihtides ja kõrgema hari-
duse propagandast vabariigi kesk- ja kesk-eriõppeasutustes (pio-
neerijuhid, üliõpilaselektorid jt.). Viimaste õpilasi on võimaluse
korral kasulik kaasa tõmmata näiteks reaalaladel ÜTÜ tege-
vusse.

3. Elavdada on vaja ÜTÜ-de omavahelisi sidemeid vabariigis,
aga ka NSVL teiste õppeasutuste ÜTÜ-de vahel. Eriti olu-
line on noorte autorite stimuleerimine tööde avaldamise ning
õppe-teaduslike komanderingute võimaldamise kaudu.

4. Üliõpilaste ISETEGEVUSKOLLEKTIIVIDE tegevus vajab
elustamist — vähe on kõrgemate koolide vahelisi isetegevuskol-
lektiive, killustatud on üliõpilaste draamaringide tegevus. Tõsi-
selt võiks kaaluda selle tulla Tallinna ja Tartu isetegevuslike üli-
õpilasteatrite loomine.

5. Suur osatähtsus üliõpilaste kasvatamisel kõrgemate koo-
lide vahelise tegevusvormiga on üliõpilaste ühiskondlikul ehitus-
organisatsioonil — EESTI ÜLIÕPILASNOORSOO EHTUS-
MALEVAL. Üliõpilaste omavalitsuslikel printsiipidel ülesehitat-
ud organisatsioon annab konkreetse võimaluse omaalgatusli-
kuse, enesekasvatustavade ja organisatoorlike oskuste süvendavaks
tegevuseks. Pärast organisatsioonile majanduslike õiguste
kinnitamist kujuneb ta nii sõnas kui teos kõigi ENSV kõrgemate
koolide üliõpilastele kommunistlike kooliks. Tähtsa osa selleks
annab internatsionaalsete sidemete arendamine teiste rahvaste
esindajatega.

6. Üliõpilaste sidemed NSVL teiste kõrgemate õppeasutus-
tega on seni piirunud ÜTÜ, isetegevuse ja spordi valdkonnaga.
On vaja edaspidi tihendada sidemeid ka erinevate kõrgemate
koolide komsomoliorganisatsioonide vahel.

7. Ebapiisavad on vabariigi üliõpilasnootre kokkupuuted rah-
vademokraatiamaade ja kodanlike riikide progressiivsete noor-
soo-organisatsioonidega. Komsomoliaktivistidele on tarvis luua
võimalused osavõtuks rahvusvahelistest üliõpilasfoorumidest, see
annaks idoloogilise võitluse kogemusi ja karastust rahvusvahe-
lisel tasemel.

Vabariigi üliõpilasnõukogu tegevus ei rahulda. On tarvis viia
see konkreetsele alusele (põhimäärus), piiritleda nõukogu tege-
vussfäär ja moodustada konkreetseks perioodiks tema liikmes-
kond.

VI

1. Üliõpilastegevuse edasine KOORDINEERIMINE on vaja-
lik, et viia miinimumini killustatud, stiihlist tegevust. Lisaks
seni olemasolevale tuleb komsomoli, ametiühingu ja ÜTÜ orga-
niti poolt leida lahendus ka nende organite omavahelise kon-
takti parandamiseks, ilma et vähendataks ühiskondlike organi-
satsioonide õigusi kandvate organite põhikirjadele vastavat töö-
sfääri. Parima lahendusvariandi leidmine jääb kõrgema kooli
enda, eeskätt aga komsomoli ülesandeks.

2. Seoses omavalitsuse arendamisega ENSV kõrgemates koo-
lides on vajalik noorte initsiatiivi ja samaaegselt ka vastutuse
garanteerimine. Seda võimaldab üliõpilasorganisatsioonide organi-
telle edasine õiguste üleandmine rektoraatide poolt. Nende õi-
guste teostamine tuleb viia võimalikult õpperühmani (kursu-
seni). Samaaegselt tuleb pidada vajalikuks üliõpilaste ühiskond-
like organisatsioonide liikmeskonna kattuvuse tõttu nende orga-
niti mõningane jagamine. Nii tuleks komsomoliorganitel osu-
tada peatähelepanu poliitilisele ja õppetööle, ametiühinguorga-
niti üliõpilaste elukondlikule teenindamisele, isetegevuse ja
spordi korraldamise toetuste võimaldamisele (vaja kas üliõpi-
lasametiühingu tegevuse loomine või ametiühingukomitees üliõpilas-
büroo), ÜTÜ organid korraldaksid koos kateedritega nii üliõpi-
laste teadusliku tegevuse arendamist kui ka õppe- ja teadusliku
töö raames auditooriumivälise vormide (näiteks erialaklubide)
loomist ja kasutuselevõtmist.

3. Ametiühingu- ja komsomoliorganite tegevussfääri jääb
ühiselamuse loodav omavalitsuslik üliõpilasorgan — ühiselamu
nõukogu. Viimane oleks vastutav vahetult parteikomitee ja rek-
teraadi ees, kellelt saab ka õigused iseseisvaks tegutsemiseks.

Akadeemiline

loeng ja

venia

legendi

Loeng on kõrgemas koolis üks
tähtsamaid õppetöö vorme. Sageli
tutvub üliõpilane just loengul es-
makordselt ühe või teise uue dist-
sipliiniga ja loengut kuulates kuju-
neb välja ka suhtumine vastavasse
ainesse. Kui loeng on huvitav ja
kaasatõmbav, kui lektor oma ette-
kannet rikastab isiklike kogemuste
ja uurimistöö tulemuste esitami-
sega ja kui ta laseb üliõpilastel
pilku heita käsitletava probleemi
perspektiividesse, stimuleerib see
ka kuulajaid iseseisvaks tööks.
Igava, kuiva loengu produktiks on
heal juhul konspekt ja viimase re-
produtseerimine eksamil. Loengul
tekib üliõpilastel otsene kontakt vas-
tavat spetsiaalsust esindava tead-
lase-õppejõuga, kelle isiksus, esine-
misviis ja teaduslik looming kujun-
davad noorte huvisuunda ja anna-
vad tõuke eriala valikuks. Loeng
annab üliõpilasele ülevaate antud
teaduseharu kaasaegsest tasemest,
mida vananenud õpikud pahatihti
teha ei suuda. Akadeemilise loengu
pidamine on loominguline töö, mil-
leks lektoril peab olema vajalik
kvalifikatsioon.

Kõrgema Hariduse Ministeeriumi
instruktiivikiri 10. sept. 1948. a. nr.
D 63 näeb ette, et loenguid võivad
pidada professorid ja dotsendid,
erivajaduste puhul ka vanemõpetaja-
d. Tegelikult on olukord niisugune,
et loenguid tuleb mõnikord
pidada ka assistentidel ja õpetaja-
tel. Loengupidamise õiguse and-
mine toimub meil nii-ütelda «töö
korras»: õppejõud saab vastava
korralduse kateedri juhatajalt, kes
küsimuse tavaliselt dekaadiga on
kooskõlastanud. Loengu ette val-
mistanud, astub noor õppejõud vas-
taval omale temperamendile vähem
või rohkem põksuva südamega es-
makordselt auditooriumi ette. Esi-
simene loeng on meil seega üsna
proosaline ja teaduskonna üldsu-
sele kahjuks tähelepanematu
sündmus, millest heal juhul osa
võtvad ainult kateedri liikmed.

Paljude maade ülikoolides on
saanud ammuseks tavaks, et loen-
gupidamise õigus — *venia legen-
di* — antakse õppejõule pärast
prooviloenguga esinemist vastava
kogu (teaduskonna või ülikooli
nõukogu) ees. Niisugune pidulik
loeng, milles lektor täpselt kind-
laksmääratud aja vältel käsitleb
omal valikul mõnda aktuaalset tea-
duslikku küsimust, pakub oma vii-
mistluse ja kõrge taseme tõttu huvi
kogu teaduskonna kollektiivile ja
vastava ala spetsialistidele ka väl-
jastpoolt õppeasutust. Pärast loen-
gu ärakuulamist võtab õpetatud
nõukogu seisukoha, kas loeng nõue-
tele vastas, ja positiivse otsuse pu-
hul annab lektorile *venia legendi*.

Venia legendi omistamine on sil-
mapaistvaks etapiks noore akadee-
milise õppejõu pedagoogilise kvali-
fikatsiooni astmestikus, suurenda-
des tunduvalt tema autoriteeti. Ei
ole kahtlust, et niisuguse tava keh-
testamine aitab tõhusalt kaasa
loengute sisulise taseme tõusule ja
esitusviisi paranemisele.

Üksikuid loenguid võiksid ka-
teedri juhataja määramisel ja kont-
rolli all pidada ka võimekamad as-
sistendid ja aspirandid pedagoogi-
liste kogemuste saamise eesmärgil.

Millal oleks õige aeg proovi-
loengu pidamiseks? Ilmselt küll
dotsendi kutse andmise eel resp.
tööle asumisel dotsendi kohuste-
täitjana. Küsimuse alla tuleks proo-
viloeng ka vanemõpetajaks saami-
sel (teadusliku kraadi omamisel).
Prooviloenguga peaksid esinema ka
õppejõud, kes kandideerivad antud
õppeasutuse vakantsetele kohtadele
väljastpoolt.

Küsimus *venia legendi* andmise
vajalikkusest, prooviloengu pida-
mise kõige õigemast ajast ja rida
muid probleeme vajavad veel läbi-
mõtlemit ning läbidiskuteerimist,
mida jääbki ootama käesoleva mõt-
temõlgutuse autor.

Prof. K. KÕRGE

TRÜ ÜTÜ nõukogusse on juurde tulnud kutseid teistes kõrgemates
õppeasutustes korraldatavatele konverentsidele.

● Gorki Riiklik Ülikoolis toimub filoloogiateaduskonna ÜTÜ kon-
verents märtsi teisel poolel.

● Voroneži Riiklik Meditsiini-instituut korraldab oma ÜTÜ konve-
rentsi aprillikuu keskel.

● Aprilli keskel toimub ka Jerevani Meditsiini-instituudi XXXVIII
ÜTÜ konverents.

● I Üleliiduline ÜTÜ konverents teemal «Suure Oktoobri revolüt-
sioonilised traditsioonid — kommunistliku kasvatuse vahend» korral-
datakse Odessa Riiklikus Ülikoolis 23.—25. maini.

Üliõpilastel, kes soovivad sõita konverentsidele, palutakse oma ette-
kannete teesid tuua 10. märtsiks TRÜ ÜTÜ nõukogu tuppa (peahoone
ruum nr. 116).

TUBLIMAD meie ÜTÜ liikmetest sõidavad 13. märtsil Nelijärvele,
kus korraldatakse II Vabariiklik ÜTÜ laager-seminar.

Kolme päeva jooksul vahetatakse kogemusi teadusliku töö alal, kuu-
latakse vestlusi ja ettekandeid Ü. Agurilt, A. Kõstnerilt jt. Tööplaanis
on suusa- ja kõnevõistlused. Meelelahutuse eest vabadel õhtutel hoo-
litsevad Riikliku Kunstiinstituudi ja Konservatooriumi esindajad.

Soovime oma rahvale kõikides üritustes ja ettevõtmistes innukat
kaasalöömist.

Üliõpilastööde kirjastamisest

Möödunud semestri alguses toimu-
nud TRÜ ÜTÜ aktiivi seminaril
räägiti kirjastamistegevusega se-
oses olevast ülesandest. Möödunud
semestril arutati mainitud küsimust
TRÜ teadusala prorektori juures;
23. detsembril 1966. a. ilmus ajale-
hes «Tartu Riiklik Ülikool» meelde-
tuletus ÜTÜ teaduskondlikele orga-
neile (teaduskonna nõukogudele ja
teaduslikele juhendajatele); 26. det-
sembril 1966. a. arutati küsimust
üliõpilaste teaduslike ühingute va-
bariiklikus nõukogus; pidevalt on
teaduskonna nõukogude esindaja-
tega vesteldud TRÜ ÜTÜ ülikooli
nõukogu istungeil. ÜTÜ aktiivi
esindajad teavad, et nad vastuta-
vad kolme põhiülesande täitmise
eest. Need ülesanded on TRÜ ÜTÜ
XXII konverentsi programmide
ning ettekannete teeside väl-
jaandmine ja auhinnatööde avalda-
mine.

ÜTÜ ülikoolinõukogu asub üsna
peatselt välja andma konverentsi
programme. Selle töö lõppresul-
taadid sõltuvad aga teaduskondade
(osakondade) nõukogude tööst. Sa-
muti asub ülikoolinõukogu välja
andma (toetudes ainult teaduskon-
dade (osakondade) nõukogudele)
ettekannete teese. Nende maks-
-

maalseks pikkuseks on kuni neli
masinakirja lehekülge.

Teaduskondade (osakondade)
nõukogud pole senini esitanud üli-
koolinõukogule mingit informat-
siooni üliõpilastööde avaldamise
käigust. (Siin on mõeldud ka neid
töid, mis pole auhinnatud; kuid
vääriavad avaldamist.)

Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ-d
loetakse üheks paremaks Nõukogu-
de Liidus. Kuid on avaldatud ka
arvamust, et meie kirjastamistege-
vusega ei saa rahul olla. Üliõpilas-
te uurimusi ei pea avaldama mitte
ainult üliõpilastööde kogumike
nool. Neid võib paigutada nii õppe-
jõudude kui ka aspirantide kogu-
mikesse. Nii on tehtud mujal kõr-
gemates õppeasutustes ja vahel
meilgi.

Kirjastamistegevuse ergutami-
seks oleme ju mõndagi ette
võtnud, nagu eespool selgus,
kuid kahjuks ei saa veel rääkida
tulemustest. Põõrdume palvega kõi-
gi üliõpilaste teadusliku töö juhen-
damisega tegelevate õppejõudude
poole: AIDAKE KAASA. Üliõpila-
sed oma jõududega toime ei tule.

T. KADARI,

TRÜ ÜTÜ nõukogu liige
kirjastamise alal

Jätkame mõttevahetust

Tema luule jäi leidmata

Opin Ajaloo-Keeleteaduskonnas
ajalugu. Tahaksin rääkida oma
muljetest stuudiolaste «Suits põõri-
ööluhtadelt» puhul.

Möödunud aastal tegutses päris
tõeline luuleteater TRÜ klubi ruu-
mides. Sinna läksid kõik luulehuvi-
lised ja nende arv oli nii soliidne,
et juba pool tundi enne algust oli
raskusi sissepääsemisega, häda-
vaevu õnnestus end kuskile püsti-
seisjate hulka poitada.

Kuid isegi niisugustes tingimus-
tes sai ometi luuletusi tõeliselt kuu-
lata, võis neid nautida. Ma ei tea,
kas aitas selleks kaasa lakooniline
dekoratsioon, hubane valgus või
kuulataav vaikus saalis, igatahes sa
nagu «nägid» seda, mida loeti.

«Vanemuise» õhtul aga häiris
juba kõigepealt segadust tekitav
sünge pimedus saalis. Vahel oli
tunne, et istud kuskil mahajäetud
paigas, sul on igav ja sa ei tea,
kuhu minna, et pääseda.

Kuidagi kummalise mulje jätsid
need noored inimesed, kes istusid
hallides üripides vaataja ees ja
ootasid oma järjekorda, et püsti hü-
pata ning teatrit teha. Stuudiolased
tutvustasid ju Juhan Liivi.

Kui juba esitati tema luuletusi,
järelkult pidi Juhan Liiv olema
lähedane, pidi armastatama tema
luulet. Aga kas saab lugeda süda-
mega, arusaamisega, kui näitleja
oma istuvas poosis nagu valusalt
jälglides: «Nüüd on minu kord.»

Ja nii tungiski saali ainult hall
ja muserdatud, õnnetu haige mehe
kohutav üksindus. Tema elutöö,
luule, jäi leidmata. Meelde jäi hoopis
«tarkade tohtrite» peen kõne ja
pärast nende lahkumist lavale jääv
suitsuvine ja siis veel see, kuidas

sanitar hoolikalt ühtainukest koh-
tu hullu Liivi palati uksele nühhis
(justkui ülejäänud osadel polekski
pistikuid ega mustust! Või oli see
ühenduses sellega, et uksest käiva-
tel tohtritel olid käed kinnastama-
ta?).

Veel üks väike tähelepanek. Meie
luvakunsti stuudio ei ole eriti pal-
ju lavastusi olnud, aga juba nen-
destki kasutatakse tervelt kahes
(möödunud hooajal repertuaaris ol-
nud Arvo Valtoni «Lugusid argi-
elust ehk Valtoniana», lavastaja
Evald Hermaküla ja vaadeldav
«Suits põõriööluhtadelt») istumis-
lahendust kuubikutega. Väärib
ainult imestamist, kas stuudio
enam teisi lahendusi polegi?

Niipalju siis I osa kohta. II osa
oli veidi parem, kuigi ka siin oleks
veel palju teha, et kõik see, mida
õelda tahetakse, jõuaks ka saali.

Lõpetati etendus huumoriga.
Kõik need vaprad lugejad sammusid
tähtselt lava ühest äärest teise,
ja nii paar korda (et ikka kõik ilu-
sasti meelde jääksid!) ja selle
hanerea juht oli — Paul-Eerik
Rummol Puudusid ainult kuubikud,
mis neid nii truuult etenduse ajal
saatsid. Huviav, miks neid ei ta-
hetud lasta aplausi osalisteks saa-
da?

Kokkuvõtteks tahaksin öelda, et
oleks väga kena, kui meie klubis
tegutsenud luuleteater oma tööd
jätkaks. Mati Unt võiks vähemalt
ühe õhtu korraldada — Juhan Liiv-
vist, Usun, et stuudiolased on nius
aitama, on neil ju koostöö kogemu-
sed juba olemas. Ja siis teeme õhtu,
mis üks väärt õhtu on!

ELLE KARO

Nädalavahetus võimlates

TENNIS. Kitsukeses TRÜ võimlas kohtusid möödunud nädalavahetusel meie õppeasutuse esindajad Moskva RÜ tennisevõistkonnaga. Külaliste mängutugevusest saab ettekujutuse koosseisu järgi: meistersportlased V. Sazonova ja L. Zamurajeva, meistrikandidaadid P. Belits-Geiman, A. Mazo ja A. Tšakovski. TRÜ I ja II järgu mängijatest koosnev võistkond avaldas moskvalastele tõsist vastupanu ja kaotas 4:9. Võib märkida, et kolmes kohtumises said moskvalased võidupunkti alles kolmesetiliises mängus.

VORKPALL. TRÜ naiskond ja meeskond esinesid täiseduga Tartu linna karikavõistlustel, mis peeti nädalavahetusel ülikooli võimlas. Nüüd on mõlemad karikad hoiul TRÜ Spordiklubis.

VÄRAVPALL. EPA võimlas mängisid nädalavahetusel väravpallurid. Eesti NSV meistrivõistlustel oli TRÜ naiskond pärast I ringi teisel kohal. Nüüd saavutati kolm võitu: Kalinini rajooni spordikooli üle 13:4, Tapa üle 22:8 ja tabelis kolmandal kohal oleva Tallinna Pedagoogilise Instituudi üle 16:9.

Tabelijuht «Norma» kaotas Viljandis ühe punkti, mängides «Nooruse» koondisega viiki 16:16. Neli vooru enne meistrivõistluste lõppu on «Normal» 19 punkti ja TRÜ naiskonnal 18 punkti.

Teise liiga mängudes sai TRÜ väravpallimeeskond kolm võitu, teiste hulgas ka TPedI esinduse üle 37:26.

V. LENK

A. KIVISTIKU foto

28. VEEBRUARIL ALGASID ÜLIKOOLI MEISTRIVÕISTLUSED SUUSATAMISES. Osavõtjaid oli seekord veelgi vähem kui möödunud aastal. Naistest osutusid 26 osavõtja hulgas paremateks:

1. T. KÖRESAAR KKT 20,36,
2. E. SULALÄTE KKT 21,01,
3. R. RAUDSEPP B-G 22,00.
Meeste kiireim oli Jaan PARIS 31,46 (F-M).

Võistkondlikult on esikohal Bioloogia-Geograafiateaduskond, teisel kohal on Kehakultuuriteaduskond, kolmandal — Arstiteaduskond.

KÄÄRIKU MATKAST OSAVÕTJAILE

1. Kogunemine on 5. märtsil kell 7.30 Kingissepa tn. 19. Sealt läheme kolonnis peahoone ette, kus rektor sm. F. KLEMENT avab matka.
2. Isikiikud asjad, vahetuspesu, kuivad jalanõud pakime ja varustame numbriga, mis on spordiklubi registreerimiskaardil.
3. Suuski laenutatakse suusabaasis reedel, 3. märtsil kuni kella 20-ni registreerimiskaardi ettenäitamisel. Esmaspäeval tagastame varustuse.

● Teele võtame kaasa suhkrut (joogipunktides on tee mõru), võileivad jm. söödavat. Loomulikult kulub ära ka komplekt määreid, olenevalt ilmast.

● Kõigil olgu arsti lubal!

● Rinnanumbrid välja võtta; nende vastu anname Käärikul nägusa embleemi.

NB. Enne teelesumist sööme kõva kõhutäiel

Augud, paugud ja meisterdefektiiv

See üleüldse kurioosne ehk defektiivne lugu sai alguse sellest, et Kadaka Anu käis oma tudengist tüdrit vaatamas. Et olla moraalseks toetuseks sessi ajal või nii. Tänu-täheks otsustas Alma emale Tartu linna näidata ja ühtaegu ka oma tuupimisest tulist pead (pluss 38,2°C) miinus 38,2-kraadises pakases jahutada. Kui nad olid Alma materi ehk Alma teise ema manu jõudnud, tuli üks tüdruk ja üks poiss ja veel hulk tudengeid neile vastu ja ütlesid:

«Jaan, Ants, Arno, Juuli, Imbi, Anne... (jt.) kukkusid läbi.»

«Ema, lähme sissel» kutsus tütar.

«Nurjatu, mina oma luid-konte murda küll ei taha!»

Nojah, Kadaka Anu rääkis mulle selle loo ära ja ütles siis:

«Sa ka nigu Serluk Olmssi moodi mees — mine kae järe.e, mis vaimud ja nõiad seal konte murravad ja põrandaid õonestavad ehk spiioneerivad! Muist kehvanärvilisi üliõpilasi olla tänu sellele kohe akadeemikuks tehtud ja vastav lo-gemisaeg ehk puhkus antud. Uuri

järgi — ehk teevad minu tüdruku ka akadeemikuks. Mõnel olla pa-pad-mammad käinud oma lapsu-keste eest kostmas teekaanide juu-res — kui see aitab, eks ma võta siis uuesti tole ullu tee ette.»

Panin kõik oma kogemused ja ettevaatused kotti ja sõitsin.

Härmatanud tahmapilved rippu-sid Tartu kohal nagu püssirohu-suits.

Sünge eelajumus tahtis üürida korterit mu südamesse, kuid mina kui kogenud mees riputasin sildi uksele:

«Vaba pinda ei ole!»

Kõigepealt tuiid vastu kaks õp-pejõudu.

«Nojah, mina küsin siis veel, et mis asi on kolmas kosmiine kii-rus? Üliõpi'ane vastab: «Siis len-dab rakett ka kosmosest välja!»

Siis tulid kaks tudengit.

«Nojah, laseb mul piletit tahv'il ette valmistada. Teen ja kuu'en, kuidas Vana, käed seljal, ringi käib ja pomiseb:

«Kõrb, kõrb — mitte ühtegi oaasi...»

«Meil oli jälle poolel kursusel arvestus saamata. Prill tegi siis

viimase kontrolltöö. Esimene üles-anne: Joonista sigal Teine üles-anne: Tee luuletus ülikooli teema-dell! Ja kolmandaks siis üks ele-mentaarmati ülesanne. Prill paran-das tööd ära ja alustas siis püha-likult:

Matemaatikud! Joonistate — pole vigal Luuletate ka kuidagi! Aga matemaatikast pole teil ai-mugil!»

Taipasin, et olen tähtsat niidiotsa pihku saamas, kuid siis käis äkit-selt ilmatu karakas. Raekoja torn cleks mulle äärepealt kaela tuinud. Onneks jäi kõik püsima. Vaatasin, kuidas tartlased rahulikult edasi oma käima peal käisid. Ainult mõ-ned sissesõitnud tormasid, kes üli-kooli poole, kes sealt eemale.

Pidasin kinni ühe soliidsema meeskodaniku, kellel o'i kõhukas portfel ja veel kõhukam kõht. Va-bandasin, tegin ükskõikse näo (en-dalel) ja küsisin se.ge häälega:

«A-an-ndestage, m-mi-is s-seal tet-toimub?»

Mees vastas veel ükskõiksemalt: «Eksamid.»

«Oo püha lihtsameelsust!» olevat öelnud Bruno tuleriidal. Tege.ikult mõtlesin seda mina praegu veel täbaramas olukorras. Inim-kond on hädaohus ja minu kohus on teda eluga riskides päästa! Sel-lepärast otsustasin elu ära kind-lustada... Küsisin ühelt sinise tek-

liga luukeretaoliselt mehelt teed. Samas haistis mu detektiivv aist, et mu ees seisab... mu Surm. Mees muigas võika endamõistetavusega ja ütles võimukalt:

«Sulle kuluks paarsada grammi julgust äral!»

Ja samas lõi Tarvas oma tagu-mise jalaga mu ees ukse lahti.

Alkoholi'aur löi mil'legagi mulle vastu pead. Samas ümbritses mind kamp tudengeid, kes patsutasid mul kui oma vanal sõbral turja kibe-daks, ja edasisest ma vaikin...

Endalegi arusaamatult o'in äkki ukse taga, kus tudengite jutu järgi pidigi asuma seesinane kurjategija Eksam. Peas podises veel Surma võidurõõmus ütlemine:

TEATED PRESSIKLUBI

Teisipäeval, 7. märtsil kell 20 on ülikooli ajalehe toimetuses PRESSIKLUBI koosistumine. Päevakorras: «Maailma noorsõõ probleemidest» (räägib M. Met-sa, ingl. fil. IV k.).

*

KLUBIS

Laupäeval, 4. märtsil kell 20 «Võrdleme elu-olu USA-s ja meil» — dots. J. Tammeorg. Demonstreeritakse filml.

Tants Pääse 30 kop.

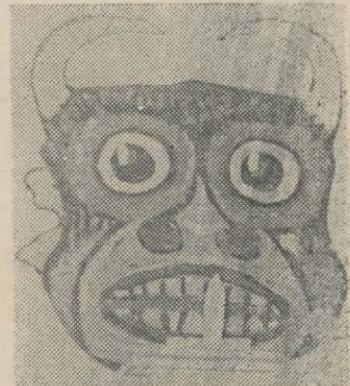
*

9. märtsil kell 20 algavad üli-õpilastele

TANTSUKURSUSED. Osavõtumaks 2 rbl.

*

Kolmapäeval, 8. märtsil kell 20

TULE JA SA NÄED
ÜLIKOOLI KLUBIS

NAISI

NII NAGU NAD OLID
AASTAL 888⁸ E.M.A.

*

Teisipäeval, 7. märtsil kell 19 klubi puhkeruumis kontsert heliplaatidelt. Kavas J. S. Bach'i orelimuusikat

FOLJETON

«Mina sain läbil»

Hmm! Ühed kukuvad läbi ja nutavad; teised saavad läbi ja naeravad... Uks mõistatus teise otsal! Uke tagant kostis lahingu-müra, kahuripauke, valukiljatusi, oigamist soigumist, kukkumismütse ja vanamehehäälsed rõõmuhõis-keid:

«Kui tore sõjasaak!»

Samas tõugati mind uksest sisse. Sees oli kõik vaiknel! Mulle suruti pihku pileit, kaks lehte valget pabe-rit ja saadeti ette valmistama... Vaatan — küsimused krimina.isti-kast. See ju minu ala! Hakkasin õhinal kirjutama. Äkki ajasid mu juuksed end julgelt ülespoole sirgu, nagu o'eks laes nende magnetpoo-lus! Kõik, mis ma kirja panin, ka-dus paberilt silmapilkselt! Vaata-sin ringi. Teised tudengid nooguta-sid mulle sõbra.ikult pead ja kir-jutasid üksteise võidu minu pealt maha. Vaatasin ettepoole. Oppe-jõud surus ühel enne mind sees ol-nud tudengil kätt. Mõ'emad naera-tasid. Ja üliõpilane läks rõõmsalt uksest välja! Siis tõusis teine. Kõhkudes märkasin, et professor liputas käes... min d. Avanes põ-rand ja ainult sinakas suitsuplv tähistas kohta, kus oli seisnud tu-deng...

Mulle o'i kõik selge.

Alati Sinu SPIKKER,
meisterdefektiiv

Üliõpilased, teatrikunstisõbrad!

Esimesel märtsil algas teatrikuu. RAT «Vanemuine» kuulutab välja teatriteemaliste kirjutiste (artiklite, retsensioonide, port-reede jne.) KONKURSI.

Võistluse korraldab teater selleks, et teada saada üliõpilaste arvamusi meie teatri kohta ja aktiveerida noori rohkem tähe-lepanu pöörama teatrikunstile.

Zanri valik ja töö pikkus oleneb kirjutajast.

Arvesse lähevad tööd, mis esitatakse ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele teatrikuu jooksul.

Konkursi parimate tööde autoreid premeeritakse. Eesti NSV Teatriühing võimaldab tasuta sõidu Moskva teatrite parimatele lavastustele.

3 päeva sulgpalli

Esmakordselt on tartlastel või-malus näha meie vabariigi tugeva-maid sulgpallimängijaid. Täna-vuste Eesti NSV meistrivõistluste esimene ring 8 tugevama mees- ja 8 tugevama naismängija vahel pee-takse 3.—5. märtsini TRÜ võimlas.

Reedel on mängude a'gus kell 12 ja 19, laupäeval kell 10 ja 17 ning pühapäeval kell 10.

V. LENK

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тарту-ского государственного университета. Hans Heidmanni nim. trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, 111. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1541. MB 02804.

PÄEVAKAJA

«No küll siin ülikoolis on igav».

A. OISSARI karikatuur

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandia

Nr. 6 (683)

Laupäeval, 11. märtsil 1967

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul ülikooli arvu-
kat ja toimekat naisperet.

Soovin meie tublidele naistele raugematut jõudu võitluses
tootmise, õppe- ja teadusliku töö, ühiskondlike ülesannete täit-
mise ning koduste toimetuste rindel.

Tõstan esile nende hulgast järgmisi seltsi-
mehi:

Arstiteaduskonnast

Elise Käer-Kingisepp — professor
Ludmilla Nurmand — dotsent
Sinaida Saar — dotsendi kt.
Ela Lepp — dotsent
Selma Teesalu — assistent
Helju Tälli — assistent
Tiia Soo — assistent
Virve Ratnik — assistent
Asta Soom — assistent
Oie Mandel — assistent
Klavdia Gerassimova — assistent
Ilse Seffer — assistent
Helle Leesik — assistent
Ingrid Toomsalu — vanemlaborant
Linda Parts — vanemlaborant
Endla Kiis — laborant
Elfriide Ambo — dispets'er

Mare Pöder	—	raviosakond, VI	kursus
Anne Tampere	—	"	VI "
Zoja Stušukina	—	"	VI "
Mai Maser	—	"	V "
Evi King	—	"	V "
Alevtina Karjakina	—	"	V kursus
Mare Daniel	—	"	IV "
Olga Pavlova	—	"	IV "
Evi Juhani	—	"	III "
Tiina Lemre	—	"	III "
Ludmilla Fišer	—	"	III "
Olga Piusvere	—	"	II "
Ülle Känd	—	"	I "
Mallika Moks	—	"	I "
Tatjana Tatarina	—	"	I "
Mare-Liis Ounap	—	stom. osak.	III "
Erna Vomm	—	farm. osak.	IV "
Anne Mahlapuu	—	" "	V "

Füüsika-Matemaatikateaduskonnast

Ene Tiit — vanemõpetaja
Ellen Pedak — aspirant
Tiina Rauk — vanemlaborant
Helgi Reissar — praktikumide juhataja
Imbi Talvik — noorem tead. töötaja
Maaja Susi — vanemlaborant
Liidia Lembra — vanemlaborant
Viive Utsal — vanemlaborant
Meeta Kull — laborant
Tiina Tennosaar — laborant

(Järg 2. lk.)

8. märtsi hommikul

Tartu Riiklikule Ülikoolile anti üle kõrge autasu

ESMASPÄEVAL, 6. MÄRTSIL TOIMUS TRÜ KLUBIS PI-
DULIK KOOSOLEK, KUS MEIE ÜLIKOOLILE ANTI KÄTTE
TÖÖPUNALIPU ORDEN.

VALITSUSE AUTASU ANDIS ÜLE ENSV ÜLEMNOUKOGU
PRESIDIUMI ESIMEES SM. A. MÜURISEPP. ÜHTLASI
AUTASUSTATI K. PUSSI ORDENIGA «AUSTUSE MÄRK»,
V. KIISI MEDALIGA «TÖÖVAPRUSE EEST» JA J. KALIT-
SAT MEDALIGA «EESKUJULIKU TÖÖ EEST».

OMA SONAVÕTTUDES TULETASID MEIE OPPEJOU-
DELDE MÖÖDUNUD PINGELISI JA TÖÖROHKEID AAS-
TAID, RÄAKISID TEHTUST JA SELLEST, MIS VEEL TEHA.

TARTLASTE ONNITLUSED JA PARIMAD SOOVID ANDIS
EDASI EKP TARTU LINNAKOMITEE I SEKRETAAR
SM. V. MEISTER. EPA KOLLEKTIIVI POOLT TOI TERVI-
TUSI PROFEKTOR SM. K. KOZLOV.

KOIGI ESINEJATE ÜHISE MÖTTE VOIKS VOTTA KOKKU
PROFESSOR F. KLEMENTI SONADEGA: «TEHTUD ON
PALJU, KUID VEEL ROHKEM TULEB ÄRA TEHA. EI OLE
KERGE, KUID PEAME SUUTMA KOIK RASKUSED ÜLE-
TADA.»

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

(Algus 1. lk.)

Anu Käärrik — tehnik			
Linda Liivak — vanempreparaator			
Armilde Pastik — vanempreparaator			
Maria Nazimova — dispetšer			
Reet Pau	—	matemaatika osak.	V kursus
Sirje Hiidmaa	—	keemia osak.	V "
Kaarin Oja	—	" "	V "
Ene Lond	—	" "	IV "
Heli Mäeviir	—	" "	III "
Eha Soonike	—	" "	II "

Ajaloo-Keeleteaduskonnast:

Alice Haberman — vanemõpetaja		
Aino Lunge — vanemõpetaja		
Antidea Metsa — vanemõpetaja		
Ellen Turu — vanemõpetaja		
Vilma Trummal — dotsendi kt.		
Jelena Gurjeva — õpetaja		
Koidu Uustalu — õpetaja		
Malle Laar — õpetaja		
Helga Hansen — vanemlaborant		
Maria Ozerova — laborant		
Vilma Sütt — vanempreparaator		
Endla Kaldemäe — metoodik		
Irina Ananjeva	—	II kursus
Lilia Geršman	—	II "
Malle Mumm	—	II "
Silvia Tobias	—	II "
Sirje Leius	—	II "
Meeli Lehtsalu	—	II "
Tiiu Toomet	—	II "
Heli Loogna	—	II "
Vaike Laaniste	—	II "
Pärja Keldrimägi	—	II "
Anne Luhaäär	—	II "
Anne Kurepalu	—	III "
Mare Mets	—	III "
Evi Mänd	—	III "
Tiia Karukäpp	—	III "
Reet Kaasik	—	III "
Ellen Niit	—	III "
Tiiu Kaarma	—	IV "
Urve Martinson	—	IV "
Irina Gazer	—	IV "
Helle Plakso	—	IV "
Sirje Endre	—	IV "
Viivi Saaremäel	—	V "
Laina Ounpuu,	—	V "
Reet Rannaste	—	V "
Maie Hannibal	—	V "
Tiia Nurmela	—	V "

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast:

Linda Aru — assistent		
Vaike Vanamb — noorem tead. töötaja		
Vaike Kaldemäe — laborant		
Salme Vasari — laborant		
Eva Mürk	—	IV kursus bioloogia osakond
Bellis Kullman	—	II "
Elga Jõgi	—	IV " geograafia "
Elvi Tsopp	—	III " "
Aasa Lepisto	—	V " geoloogia "

Õigus-Majandusteaduskonnast:

Irina Ulpus — laborant		
Eeva Lepp	—	I kursus
Hulda Sauks	—	I "
Milvi Salom	—	II "
Maie Vahtra	—	II "
Ursula Teeveer	—	III "
Merike Borunova	—	IV "

Kehakultuuriteaduskonnast:

Amanda Rander — majahoidja		
Vaike Kurg — preparaator		
Ann Laurik	—	IV kursus
Mari Naar	—	IV "

Administratiiv-majandusosakonnast:

Mari Aints — van. raamatukoguhoidja		
Hildegard Schmidt — koristaja		
Leili Veldi — raamatukoguhoidja		
Lilja Sard — maaler (van. töödejuh. jaoskonnast)		
Salme Mets — veekeetja		

Rektor F. KLEMENT

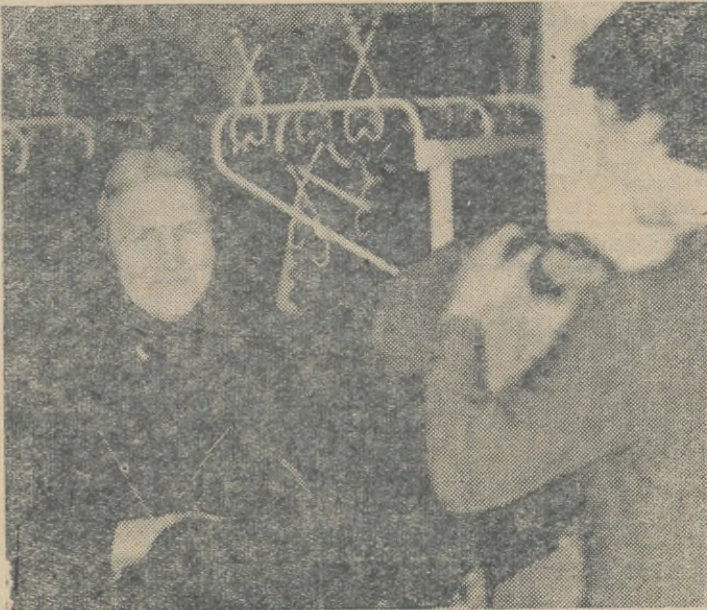
Veelkord üliõpilastööde kirjastamisest

Läheneb UTÜ 22. konverents, lühike lõplikult ümberkirjutamist mispuhul on kavas (möödunud kontakti kirjastusgrupi juhataja-aasta eeskujul) välja anda ka ette, sest käsikiri peab vastekannete teesid. Heitkem pilk tamateatud tehnilistele UTÜ 21. konverentsi materjalide nõuetele. Kogumikku meditsiini alal. Vaatamata üksikutele puudumistatut kogumik koostati ja jääkidele võib UTÜ 21. konverentsi avaldati peaaesjalikult üliõpilaste si kogumikku üldjoontes õnnestunududega. Selline moodus on igaüks pidada. Üliõpilased on oma ti teretult vähemalt kahekordse tööga toime tulnud. kasu tõttu — toimetamise ning Jääb üle soovida, et üliõpilased korrektuuriga tegelejad saavad ise ka käesoleval aastal täie innuga kogemusi ning näitavad samal ajal asusid oma teadusliku produkt-seda, kuivõrd nad on oma üles-siooni kirjastamisele. annete kõrgusel.

K. PÖDER,

Järgmise kogumiku väljaand- UTÜ Arstiteaduskonna Nõukogu misele asuvad astugu enne artik- juhendav õppejõud

Hommikul esimesed

Fotol: J. HÄRMSON

See on minu igapäevane töö

«Seminarka». Kell üheksa. Aega-mööda täitub lugemissaal tudengi-tega — nii algab tema tööpäev.

Iga päev 53 treplastet. Kas ras-keks ei lähe, kui aastaid on 63?

«Algkoolis oli mul matemaatika-õpetaja, kes nõudis, et enda ümber tuleb kõike tähele panna ja kokku lugeda. Sest ajast on mullegi kül-ge jäänud see rumal harjumus. Päevas ikka oma 4—5 korda üles-alla. Varem ei andnud tunda, aga nüüd kipuvad põlved kangeks jääma».

Sm. Elfriede Laas, kaua olete juba Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus töötanud?

„Ei tahaks veel ülikoolist ära minna,“

«1. septembril 1936 oli mul esi-mene tööpäev siin. Sellest ajast pidevalt.»

31 aastat! Kindlasti olete mõn-dagi tähele pannud üliõpilaste juu-res, kes lugemissaalis oma kons-pektide-raamatuvirnade taga töö-tavad?

«Aastaid tagasi oli teistmoodi. Aga praegu? Kui õiglaselt öelda, on igasugust. Suurem osa üliõpi-lasi peab end ülal korrektselt, kuid leidub neidki, kes omavolili-selt viivad raamatu lugemissaalist välja, küsimata ja arvestamata teisi. Tudengid võiksid laenu-tustähtaegadest ikka kinni pidada, oleks meilgi kergem.»

Milline on praegu olukord raamatukogus? Kui kaugel on katalo-giseerimine? Mis tegemata, mis tehtud?

«Tulekahujärgses inventuuris avastasime vigu. Talongid on va-lesti kirjutatud. Tagantjärele tuleb nii mõnigi mahakantud raamat päevavalgele.»

Kuidas püsib mees, kus üks või teine raamat asub? On see aastate-pikkuse töö tulemus või süsteem?

«Ei oska nagu vastatagi. See on minu töö. Muidugi, käibel olevad raamatud jäävad ju välimuse jär-gigi meelde.»

Kas tööpäeva lõpuks väsimus tunda annab?

«Oma tööga olen väga rahul. Ümberringi noored, aega sul siin tähele panna, mil need 7 tundi käest kaovad.»

Soovime hallipäisele vastutuleli-kule «seminarkatäide» head naiste-päeva, energiat ja jaksu!

Vestiesid L. PADEVEST, T. ROOSMAA

need neli ja pool aastat läksid liiga ruttu mööda, ütles ta. Me istusime Uus-Tiigi ühiselamu puhketoas, ajasime juttu, ja kuigi ta oli endast kirjutamise ära kee-lanud, jõudisime kuidagi ikka kok-kuleppele. Paningi kirja üht-teist sellest, mida ta rääkis.

«... Et ma ajalugu õppima tu-lin, oli vist ikka sellepärast, et mul kooliajal nii hea ajalooõpetaja oli — Jüri Selirand, praegu töötab Teaduste Akadeemias... Ma ei ole kunagi kellekski muuks tahtnud saada kui õpetajaks. Enne ülikooli astumist andsin alg-koolilastele tunde, eks selle tõttu oli pedagoogilise praktika ajal kergem... Pedagoogika huvitas mind, andsin osa arvestusi koos eesti filoloogidega ja nüüd ei tea-gi, kumb ma erialalt öieti rohkem olen: ajaloolane või pedagoog-psühholoog... Arvan, et kes oma aja õige jaotamisega hakkama saab, jõuab ülikoolis kaunis palju ära teha... Kui nüüd uuesti esi-mesel kursusel oleksin, teeksin vist nii, et võtaksin kohe alguses ühe kitsama teema, mingi probleemi ja hakkaksin seda uurima, kasvõi ülikooli lõpetamiseni välja. Nii oleks tööst palju rohkem kasu...»

Minu vestluskaaslaseks oli AINO KITS, ajaloo-osakonna diplomand. Aga võib-olla tundsite ta juba niigi ära — nägite ehk tema pilti möödunud aastal üli-kooli autahvli! Või puutusite kok-

TRÜ peahoone riidehoid. Paar minutit puudub kaheksast. Kõikjal sagimine, kiirustamine... Igaüks püüab kiiremini ära anda üleriided, et mitte hilineda. Kes meist ei oleks mõnikord pahanegi olnud — miks ometi küll nii aeglaselt!

Aga — kas keegi on tähelepane-likumalt jälginud meie riidehoiu-tädisid. Neli neid kõigest ongi, neli kõrmet kätepaari: J. Härmson, O. Mihhailova, A. Topper ja L. Mo-sin. Nad armastavad oma tööd, neile meeldib olla noorte keskel.

Juba pool kaheksa on nad töö-postil ja ootavad... Aga millegi-pärast kipub tudeng ikka viimasel minutil tulema.

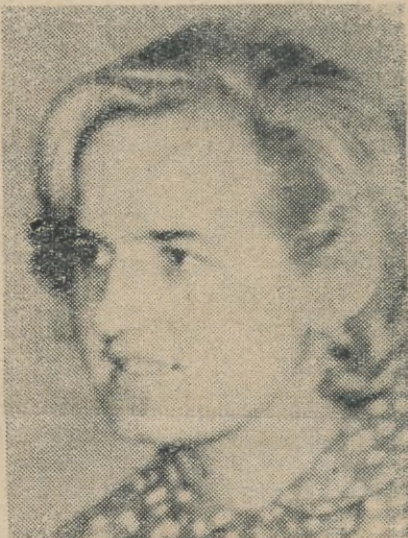
J. Härmson on ülikoolis tööta-nud juba 9 aastat. Sel aastal on ta esmakordselt riidehoius. J. Härm-son jutustas, et teinekord ei taha isegi haigusega puududa, sest va-hetusekaaslasel läheb üksi raskeks. O. Mihhailova on neljast virgast naisest kõige vanem. Kuid alati on ta energiline ja reibas.

Hommikul esimesed, õhtul ühed viimastest — niisugused nad on, need neli töökat riidehoiu pere-naist.

Rahvusvahelise naiste-päeva puhul tahaks teile kogu südamest palju õnne ja tervist soovida.

I. HOYER

Teda veetleb õpetaja elukutse

Kui Anne Siniveer kolme ja poole aasta eest sisseastumiseksa-mitele tuli, polnud ta veel lõpli-kult otsustanud — kas ikka pe-dagoogiks või... Aga selgusele jõudis Anne üsna ruttu. Nüüd on tal, eesti filoloogia IV kursuse pedagoogika eriharu üliõpilasel praktika juba seljataga. Anne õpe-tas eesti keelt 8. keskkooli seits-menda klassi poistele-tüdrukutele. Nendega oli tal esimene klassi-juhatatund, nendega käis «Vane-muises» Tootsi ja Kiire balleti-tantsu vaatamas. Ühised talvelö-budki jäävad praktikandile kauaks meelde — õnnestunud ja meelde-jääv oli suusapäev Käärikul.

Üliõpilasi tuntakse tublide ehi-tajatena, reibaste matkajatena. Annegi on oma käed külge löö-nud uudismaaehitustel. Suvel on ta autostopiga lõuna poole rännanud. Hiljuti jõudis ta suusarongi-ga tagasi lumisest Taga-Karpaa-tiast.

Õhtuti võib seda heledapäist tütarlast näha ülikooli näiteringi proovidel ja kultuuriülikoolis kunstialastel loengutel.

EDUKAS OPPETÖÖS ja hak-kaja ühiskondlikus tegevuses — selline on Anne.

VARJE LAATS

► ku komsomolikomitees või ehk pe-dagoogikaringi koosolekul? Ringi liikmed räägivad praegugi veel toredatest kohvikuõhtutest ja eks-kursioonidest, mille eestvedajaks tema kui ringi esimese oli.

Nüüd aga — veel mõned eksa-mid-arvestused, diplomitöö kirju-tamine. Tudengipõlve viimane ke-vad ongi käes.

MAIRE RAIDMA

EESTI ÜLIÕPILASTE EBITUSMALEV

1. Üliõpilasehitustest

1964. a. suvel taaselustasid Eesti üliõpilased oma uudismaasuvede traditsiooni. 150 kõige tubliimat sõitis K. Adamsoni juhtimisel Kasahstani Tselinnõi krai Koksētavi oblastisse. 1965. a. sõitis Kasahstani uusehituste e juba 360 tudengit. Nende aastate jooksul kinnitasid Eesti üliõpilased oma nime uudismaakroonikasse, võites Koksētavi oblasti parimate töömeeste-ehitajate tunnustuse.

1966. a. otsustati jääda töö e koduvabariiki. 230-liikmeline Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev töötas Saare-, Muhu- ja Hiiumaal. Saarlased jäid meie tööga rahule ja kutsusid tagasi. Lubasimegi.

2. EÜE eesmärgid

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev (EÜE) kasvatab oma liikmeid töös ja kasulikes meelelahutustes. Tugevnevad sõprussidemed vabariigi kõrgemate koolide üliõpilaste vahel, Eesti üliõpilaste ja teiste Nõukogude Liidu kõrgemate koolide ning rahvademokraatiamaade üliõpilaste vahel.

Ehitusmalevast on kasu vabariigi sovhoosidel ja kolhoosidel, kellel rida tähtsaid põllumajandusobjekte valmib ennetähtaegselt tänu üliõpilaste abile.

EÜE eesmärgiks ei ole mitte ainult ehitamine. Pärast tööd toimuvad rühmasisesed üritused, ekskursioonid huvipakkuvaisse ning looduslikult kaunitesse kohtadesse, kohtumised teiste rühmadega, ülemalevalised üritused, kontserdid, spordivõistlused.

Eriline koht EÜE-s on komsomolitöö õigel korraldamisel. Uudismaatööd on olnud meie kõrgemate koolide komsomoliaktiivi taime-lavaks. Kõrgemate koolide komsomolikomiteed peavadki oma kooli aktiviste suunama EÜE-sse, sest mitmekülseks ja suurte kogemustega komsomoliaktivistiks võib noort lugeda alles pärast karastumist Ehitusmalevas (meenutame ÜLKNÜ KK sekretäri Žuravljova hiljutist artiklit üliõpilaste iseseisvuse kasvatamisest ja omavalitsuse loomise ehitusmalevate kogemuste abiga).

Ehitusmaleva töö ajal avastatakse ka uusi juhte ja aktiviste, kes tänu konkreetsele tegevusele EÜE-s saavad oma võimeid kõige paremini avaldada.

3. EÜE 1967. aastal

500-liikmeline EÜE töötab tänavu Saare-, Hiiumaale, Muhumaale, Vormsil ning Lääne-Eesti rannikul. Maleva aktiivne tööperiood on 20. juunist kuni 3. septembrini.

Malevat juhib 7-liikmeline maleva staap: komandör — Toomas Etverk TPI, komandöri asetäitjad — Ants Riesen ja Einar Savisaar TRU, insenerid — Rein Bankier ja Toivo Erit ning staabi liikmed — Maasike Maasik ERKI ja Arne Vahtra.

Rühmi juhivad rühmakolmikud — komandör, tema asetäitja ja meister.

Malev jaguneb 14 ehitusrühmaks, igaüks 30—50 liiget. Iga rühm ehitab tavaliselt 2—4 lihtsamat põllumajanduslikku tootmishoonet (aitkuiivad, loomalaudad, laod), samuti ka elamu, klubisid, kontoreid, koolimajade juurdeehitisi jne.

EÜE liikmed hakkavad elama koolides, internaatides ning spetsiaalselt nendele ehitatud hoonetes. Rühmade asukohad on valitud nii, et mõjule pääseb saarte ja ranniku kaunis loodus.

4. Maleva koosseis

Malevasse võivad astuda kõikide Eesti NSV kõrgemate koolide üliõpilased (TPI, TRU, TPedI, ERKI, EPA) ja Tallinna Polütehnikumi ning Tallinna Ehitus-Mehhaanikatehnikumi õpilased. Malevasse on kutsutud 10—15-liikmelised ehitusgrupid Kaunase PI-st, Harkovi PI-st, Kiievi RÜ-st, Läti RÜ-st, Leningradi II Meditsiini Instituudist, Kišinjovi RÜ-st, Jerevani RÜ-st, Tbilisi RÜ-st, Leningradi RÜ-st, Kiievi PI-st, Harkovi RÜ-st, Volgograd TPedI-st, Volgogradi PI-st, Harkovi Kommunaalehitus Inseneride Instituudist ja Harkovi Ehitusinseneride Instituudist.

TRU on lülitatud ka nende Nõukogude Liidu kõrgemate koolide hulka, kes vahetavad ehitusgruppe rahvademokraatiamaadega. Vastavalt ÜLKNÜ ja Ungari KNU KK-de vahel sõlmitud kokkuleppele vahetavad TRU ja Debreceni Laios Kossuthi nim. Ülikool 30 üliõpilast koosnevad ehitusrühmad. Vastavasisuline leping nende ülikoolide vahel kirjutatakse alla aprillikuus.

5. Maleva komplekteerimine

Malev komplekteeritakse vabatahtlikkuse alusel. Iga üliõpilane, kes soovib malevasse astuda, täidab vastava avaldus-blanketi ja kinnitab oma soovi allkirjaga. Avaldusele tuleb märkida piirkond, kus soovitakse töötada. Maleva staabil on õigus paigutada üliõpilasi rühmadesse vastavalt konkreetsetele vajadustele.

6. EÜE ehitusrühmad Ungari Rahvavabariigis ja Kasahstanis

EÜE staap valib 1967. a. EÜE liikmete hulgast kandidaadid 50-liikmelise Kasahstani ehitusrühma (hakkab tööle Tselinnõi krai Koksētavi oblasti Stšutšinski rajooni ehitusrühmas Koturkuli zooveterinaartechnikumi ehitusel) ja 30-liikmelise ehitusrühma Ungari RV-sse saatmiseks. Ungari Rahvavabariiki ja Kasahstani saavad eelisjärjekorras ehitusmaleva uudismaaveteranid ja tublid töömehed. Silmas tuleb pidada veel asjaolu, et Ungari RV-s hakkavad meie üliõpilased tõenäoliselt tööle internatsionaalses ehituslaagris, kus kõrvuti sotsialismi.eeri maade esindajatega töötavad ka kapitalistlike maade üliõpilased (Austria, SFV jt.). See nõuab meie esindajatelt tugevat poliitilist ettevalmistust ja filosoofilisi teadmisi.

On loota, et tuleval aastal ehitusrühmade vahetamine rahvademokraatia maadega tunduvalt laieneb. Siinmas peetakse aga ikkagi printsiipi, et esimese karastuse uudismaatöödel peab andma koduvabariik.

7. Maleva vorm

Iga EÜE liige saab maleva vormi. Ühtne vormiriieetus sümboliseerib maleva ühtsust, on mugav ja praktiline. Vormiriiete kavanditega võib tutvuda EÜE teadete tahvlil.

8. Töötasu, soodustused ja premeerimine

Eelmise aasta Ehitusmaleva kogemused näitavad, et ka Eestis on võimalik välja teenida küllalt hea kuupalk. Maleva liikmete möödunud aasta keskmine töötasu kahe ja poole kuu jooksul oli umbes 300 rubla, parimas rühmas — Karjas ligi 400 rubla, madalama töötasuga rühmades 200 rubla.

Parimate töömeeste, isetegevuslaste ja Ehitusmaleva aktivistide 30—40-liikmelisele delegatsioonile võimaldatakse eelmise aasta eeskujul turismimatka rahvademokraatiamaadesse.

9. Informatsioon ja avalduste vastuvõtmine

4. märtsil moodustati EÜE TRU staap koosseisus: staabi ülem Sini-järv, Riivo (keemia II), staabi liikmed: Bekker, Enn (Oigust. II), Ennet, Jüri (ravi V), Golovkin, Vladimir (mat. III), Järve, Tiit (keemia II), Kruustee, Linda (eesti fil. II), Kukk, Rein (kehakult. III), Kurepalu, Anne (ajaloo III), Noor, Jüta (ravi V), Orvik, Kaie (Majandust. III), Paju, Juhan (eesti fil. IV), Palm, Väino (Majandust. II), Saar, Tõnu (Oigust. I), Sütt, Ilmar (Oigust. II).

EÜE TRU staabi ülesandeks on avalduste vastuvõtmine 7. märtsist kuni 20. aprillini ja informatsiooni andmine EÜE TRU ja EÜE vabariikliku staabi tegevusest.

Seoses sellega, et EÜE aktiivne tööperiood langeb eksamisessiooni sisse, tuleb EÜE-sse astujail mõned eksamid sooritada ennetähtaegselt. Eksamite ettesooritamine on lubatud Eesti kõrgematesse koolidesse saadetud ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Keskerihariduse komitee esimehe M. Pesti kirja nr. K 51/404 alusel.

Võlgnevustega üliõpilasi EÜE-sse vastu ei võeta.

Soovitav on, et EÜE tegevusest võtaksid osa kursusekollektiivid, nagu seda tegid spordimeditsiini osakonna üliõpilased 1965. aastal ja 12-liikmeline grupp praeguselt Oigusteaduskonna II kursuselt 1966. a. suvel. Kursusi ja rühmi võetakse vastu eelisjärjekorras.

ÜLIÕPILANE!

Enne, kui täidad avalduse, mõtle hästi järele, kas sinu otsus on lõplik; kui sa veel kahtled, jätta parem avaldus kirjutamata, sest me orientume ainult kindlatele liikmetele. See kõik on vajalik sellepärast, et:

1. Meie üritus on Eesti üliõpilaste omapoolne panus Nõukogude riigi 50. aastapäeva tähistamiseks.

2. Kui sa oled täitnud avalduse, hakatakse sulle muretsema vormiriieust ja arvestatakse sind Ehitusmaleva liikme kandidaadina. Lõpliku otsuse teeb maleva staap.

Avaldusi võetakse vastu teisipäeval ja reedel kell 16—18 TRU komsomolikomitees.

Kui sa oled otsustanud, kiirusta avalduse kirjutamisega, sest see on vajalik vormiriiete õigeaegseks muretsemiseks (on vaja teada riiete ja peakatete numbreid).

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva Staap
Toomas ETVERK
Ants RIESEN
Einar SAVISAAR

TRU KOMSOMOLIKOMITEE JA EÜE STAAP PALUVAD OSAKONDADE JA KURSUSTE KOMSOMOLISEKRETÄRE NING GRUPIORGANISAATOREID ARUTADA EÜE STAABI ARTIKKEL OSAKONDADES JA KURSUSTEL LÄBI.

KUUS AASTAT TAGASI TEGID NAD ÜLIKOO LIS ESIMESI EKSAMEID

Kuus aastat tagasi tegid nad ülikoolis esimesi eksameid. Siis said neist «rebased»... Nüüd on pingelised aastad möödas. Mõni päev enne naistepäeva oli koos käesoleva õppeaasta esimene suunamiskomisjon. Esitasime mõned küsimused kaadri osakonna juhatajale sm. A. NIELSENILE.

«Kui palju Arstiteaduskonna lõpetajaid tööle suunati? Kus on nende töökohad?»

«Lõpetajaid oli üldse 144. 114 ravi- ja 30 stomatoloogiaosakonnast. Töökohad valis enamik endale ise, suunamiskomisjonile jäi

vaid kinnitamise vaev. Noored arstid hakkavad tööle peamiselt Tervishoiu Ministriumi süsteemis. Kuus inimest said koha kalalaeval; neil arvatakse kõige huvitavam töö ees seisvat.»

«Kes olid parimad lõpetajad? Millal on teiste teaduskondade lõpetajate töölesuunamine?»

Pingereas on esimesteks Ene LAUSVEE ja Hilja ROOSAAR.

Teiste teaduskondade suunamine tuleb märtsi lõpus, aprilli alguses.»

Helve TOOMLA

KOMSOMOLIPLETITE VAHETAMISE GRAAFIK

Esmaspäeval, 13. III kella 14—16 saksa keele eriharu V kurs

Teisipäeval, 14. III kella 14—16 vene filoloogia I kurs

Kolmapäeval, 15. III kella 14—16 rahanduse eriharu III kurs

Neljapäeval, 16. III kella 10—12 saksa keele eriharu III kurs

Reedel, 17. III kella 14—15 raviosakonna II kursuse I ja II rüh

Komsomolidokumentide vahetamine toimub ELKNÜ TRU Komitees.

TÄHELEPANU!

14. märtsil kell 16 on TRU klubis (Tähe tn. 3) ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolek. Päevakorras: NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsustest. Ettekandja EKP Keskkomitee teine sekretär A. Vader.

TÄHELEPANU!

NB!

ELKNÜ TRU Komitee alustas 1. märtsil loengutega, kus tehakse juttu probleemidest, millega puutume kokku ühiskondlikku tööd tehes. Esimesele loengule kogunenud «täisauditoorium» ei pettunud. Dots. V. Palmi vestlus teaduslikust mõtlemisviisist oli huvitav, kaasakiskuv ja mõtteid liikuma panev. Arvestades seda, et teadusliku mõtlemisviisiga seotud probleemid kuulajates suurt huvi äratasid, on dots. V. Palm nõus oma vestlusi samal teemal jätkama (orienteeruvalt 2 nädala pärast).

Järgmise loengu meie NB-lektoriumis (ehk lühendatult NB-TOORIUMIS) peab TRU aspirant Ulo Vooglaid. Teemaks on seekord «Inimestevahelistest suhetest kollektiivis», mille kohta lektor anoteerivalt kirjutas järgmist:

Mõnes kollektiivis on inimesed sõbralikud, abivalmid, heatahtlikud, teises aina nohise-takse omaette, seipitsetakse intriige, hõõrutakse käsi kaaslaste ebaõnnestumiste peale.

Sõbralik õhkkond loob tulusa töömeeleolu, vähendab soovi minema minna («kaadri voolavus» on mitmel pool siiski mõistatuseks!).

Igaüks otsib endale tuge teiselt inimestelt. Kuidas ta seda leiab ja millal ta pettub? Kellest peetakse kollektiivis lugu?

Kas saab olla autoriteeti inimesel, kes räägib ükskõik millal ükskõik mida?

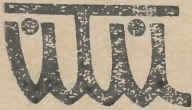
Kursuste ja rühmade komsomoliaktiivi osavõit on seekord eriti soovitatav. Ka kõik teised — keda suhted meie vahel ja meie kollektiivis külmaks ei jäta — TULGE KUULAMA ESMASPAEVAL, 13. MÄRTSIL K. 18 PEAHOONE AUDITOORIUMISSE 139.

Raketid ja „lendavad taldrikud”

RSR-i järgmine avalik koosolek (20. märtsil) tuleb teatud määral eksperimentaalne. Probleemistik puudutab majanduse, poliitika, teaduse ja fantastika piirimaid. Küsimusi kerkib üles võib-olla liigagi palju, kuid püüame teha mingisuguse valiku. Millega on seotud Ameerika kosmonautide hukkumine? Kuidas avaldab kosmosesvallutamise mõju riikide büdžetile? Lend Kuule? Mida kujutavad endast «lendavad taldrikud»? Kas need on kosmoselaevad, mis liiguvad meile tundmatuil energiaallikail, näiteks antigravitatsioonijõudude abil?

Rõõm oleks, kui kohale tuleks hästi palju neid, kes asjaga rohkem kursis on. Aga ka kõige «filoloogilisemaile» kuulajatele peaks üht-teist olema.

Tartu Riiklik Ülikool 3

UTU nõukogusse on saabunud uusi kutseid osavõtuks teiste kõrgema õppeasutuste UTU konverentsidest.

● Kiievi Meditsiini-instituudis on konverents aprilli lõpus.

● Užgorodi Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonnas — 23.—28. märtsini.

● Tbilisi Riiklikus Ülikoolis — 21.—26. aprillini. Konverentsi töö toimub mitmetes sektiioonides: lääne filoloogia, vene filoloogia, orientalistika, žurnalistika, psühholoogia, filosoofia, üldkeeleteaduse, õigusteaduse, majandusteaduse jpt. sektiioonides.

● Tashkendi Riikliku Ülikooli Ajalooteaduskond korraldab 25. teadusliku konverentsi, millega tähistatakse ka oma UTU 40. aastapäeva. Töö toimub järgmistes sektiioonides: NLKP ajalugu, NSV Liidu ja Usbeki NSV ajalugu, üldajalugu, arheoloogia, filosoofia, psühholoogia, teaduslik ateism.

● Lvovi Riikliku Ülikooli UTU konverents on 18.—21. aprillini. Töötavad zooloogia, füsioloogia, mikrobioloogia ja biokeemia sektiioonid.

● Jerevani Riikliku Ülikooli UTU XXX konverents toimub 17.—20. aprillini ja on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale. Töösektiioonid: matemaatika, füüsika, keemia, geograafia, majandusteadus, poliitökonoomika, kaubatundmine, ajalugu, filosoofia, filoloogia, õigusteadus.

● Riias toimub 10. maist 13. maini Läti kõrgemate õppeasutuste ühendatud teaduslik konverents.

● Kiievi Riikliku Ülikooli Filoloogiategaduskonna XXIV konverents on 7. aprillil.

Paar vastakat sõna

Kaks arvamusavaldust lavastuse «Suits põõriõluhtadelt» kohta ilmus. Nii mõndagi on ära öeldud, isegi päris põhjendatult. Kahjuks kalduti liigsesse pessimismi ja ei nähtud või ei tahetud näha suurt sammu luule interpretatsiooni alal. Katsetajad saavad alati suurima kriitika osaliseks.

Vastunäidustused Jaan Undile. Pole nõus, et lavaline liikumine segab luule mõistmist. Väikese reservatsiooni võiks teha — liig hajatunud liikumine mõjub halvendavalt. Täpsem rütm kooskõlas luuletuse rütmiga muutub igati soodustavaks faktoriks.

Vastu tahaksin väidelda ka sellele, et kahe täiesti erineva meeleoluga luuletuse kõrvuti esitamine nõrgendab luuletuse mõju. Kõik sõltub luuletusest, meeleolust. J. Undi antud retseptist nähtub, et luulelooming tuleb jaotada teatud meeleoluga osadeks — lüürika, armastustunne jne. Pakume mandumist. Aga miks mitte ergutada inimest, mõttetegevust.

Samal ajal ei nõustu mõttega, et interpreteerijad peavad edasi andma luuletuse graafilist kuju. On ju näitekunsti elementaarne reegel — väljendada mõtteid, mitte reaktsiooni punkti ette kandmist. Ei tea, keda tänada, kas näitlejaid või algajaid lavastajaid, kuid õnneks hoovas lavalt mõttetendents.

Võib-olla on taolised arvamusavaldused vanavõitu, ebakaasaegsed, kuid...

Mida täiendavalt öelda? Igal juhul maha vaikida etendust ei saa. Paul-Erik Rummo luule, seda just kaasaegsuse ja hea valiku tõttu, sobis teatraliseerimiseks. Kindlasti oleks võinud paremaid tulemusi loota ka Liivi luulelt, kui valik, esitus ja rõhk rohkem oleksid too-

ritanud Juhan Liivi kui luuletajat, eestirahva klassikut. Iosas mõned (kahjuks ainult mõned) nn. palatistseenid olid hästi välja mängitud, tugeva alltekstiga. Kohati langeti siiski aga sellest osast välja, polaarne külg — luule — jäi nõrgaks. Kui I osa lavastuse kohta tuleb öelda tugevaid etteheiteid, siis II osa (lavastaja Ela Unt) näitab end suhteliselt heast küljest. Teatralisatsioon nappide vahenditega — must-valge printsibiil lavakujundus, rõõmsameelsed kostüümid, täpne valgustus (valge muutub polarseks valgega) mõjub hästi P.-E. Rummo luule mõistmiseks. Etteheiteid saaks teha vaid liikumise suhtes. See on kohati liiga hajevil. Üks repliik ühest lava osast, teine teisest — see muutub häirivaks, kuna näitlejate jälgimine väsitab ja nõrgendab luule mõju. Igal juhul liikumine annab etendusele hoogu, särtsu. Monofoonius ei tohiks olla domineeriv, (ehk ainult mõne formalist-luuletaja puhul), võiks vaid saada väljendusvahendiks osale luuletustele. Muidugi ainult parema tulemuse saamiseks. Mõttetut tulevärki pole vaja.

Veidi näitlejaist. Nende kontingent oli äärmiselt tagasihoidlik. Vähemalt tundus nii. Kõigest kolm inimest (nimetatud juba J. Undi artiklis) suutsid tõusta teistest võrratult kõrgemale tasemele. Samas oli aga tunda stuudiolaste tagasisurutust, mida tingisid ilmselt näitlejuhi retseptid, eriti M. Undi lavastuse osas.

Vaatamata neile kõigile kaunis ränkadele etteheidetele tuleb lavastust pidada kordaläinuks. Muidugi mitte lavastuslikust küljest, vaid kui uudne eksperiment. Alustatut tuleb jätkata!

ANDRUS SAAR

JA ÄRKASKI ÜLES

pikka talveunne suikunud RSK. Uus juhatus, uued tööplaanid ja uued mõtted.

Juba 21. märtsil on klubil plaanis Ungari õhtu, seejärel hakka- vad RSK giidid vastu võtma ÜTU konverentsile saabuvaid külalisi, aprillis avaneb aktiivsemal võimalus sõita sõprusnädalale Jerevani, mais külastatakse Vilniuse Riiklikku Ülikooli, korraldatakse klubiõhtu.

Kõikidest plaanidest on veel vara rääkida. Kes on asjast rohkem huvitatud, TULGE JÄRGMISE

Üliõpilane, mine kuulama!

Tartu Riiklik Kunstimuseum alustas uut loengutsükli «Kunstnik ja kaasaeg». See on planeeritud 1967. ja 1968. aastale. Antakse ülevaade ajastu ja kunsti vahelistest seostest keskajast kuni tänapäevani, puudutades kirjandust, muusikat ja kujutatavat kunsti.

Kaks loenguõhtut on möödas. Kevadel toimub veel kolm loengut renessansi kultuurist. Kirjandusest kõneleb 14. MÄRTSIL KELL 19 prof. Villem Alttõa, muusikast 28. märtsil A. Allikvee, ku-

SELE KOOSOLEKULE, MÕNED VAKANTSED KOHAD ON VEEL.

Tore oleks vahetada puhkelaagri tuusikuid teiste liiduvabariikide ülikoolidega. Käärkule läheb igaüks meeleldi, aga ega poleks halb teada, kuidas puhkavad Lvovi, Jerevani, Kaunase üliõpilased.

Kes aga tahab suvel tööd teha Kaukaasias «Salme» kolhoosis — palun! Kõik võimalused on olemas.

Head pealehakkamist on, küllap siit tuleb rohkem kui pool võitu!

T. ALLA

MALETANDRILT

ÜLIKOOI ESIMALETAJA selgitamiseks väikmales peeti 4 turniiri, kusjuures arvesse läks iga võistleja 3 turniiri tulemus, kahjuks mitte kõik meie parimad ei leidnud võimalust osavõtuks kogu turniiride seeriast, mis mõnevõrra madaldas võistluspinget.

Ülikooli 1967. a. väikmalemeister tuli Tartu meister väikmales Lembit Roots 60 punktiga 60-st

võimalikust, teine oli Toivo Hinrikus 52 ja kolmas Ants Aaslav 51,5 punktiga. Järgnesid J. Soonvald (49,5), A. Marksoo (43,5).

OSAVÕTUKS ÜLIKOOI ESIVÕISTLUSTEST MALES on võimalik registreerida sektsiooni sekretäri A. Kooritsa juures (keemiahoone IV korrus, tuba 440).

T. HINRIKUS, malesektsiooni esimees

TEATED

15. märtsil k.a. kell 19 toimub kolmiku piljardisaalis pedagoogikaringi koosolek. Räägime õpilastest ja õpetajatest praktikandi pilguga vaadatuna. Kutsume kohale kõiki asjaosalisi ja asjast huvitatuid!

ÜET

14. märtsil kell 15 alustab tööde kodukultuuri instruktorite I kursus. Oodatakse kohale Arstiteaduskonna ja Füüsika-Matemaatika teaduskonna rahvast.

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 16. märtsil kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 4 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme: 1. «Montevideo», 2. «Sinine lamp», 3. «Kiri Ameerikasse», 4. «Siin lõpeb meri», 5. «Maapealsel orbiidil».

Matkavõistlus

TRO matkasektsioon kuulutab välja osakondade vahelise MATKAVÕISTLUSE. Arvesse lähevad kõik matkad, mis on sooritatud ajavahemikus 1. 01. 67.—15. 10. 67. a. Ülelinalistest matkadest lähevad arvesse Tartu—Kääriku ja Tartu—Otepää matk.

Võistluses arvestatakse ka matkajate-järgusportlaste arvu osakonnas. Järgkude vormistamine toimub igal kolmapäeval kella 18—19 keemiahoone aud. 113.

Matkasektsiooni juhatus

15. märtsil kell 19 on EPA aulas

NOORTE VALIJATE ÕHTU. Esineb ja vastab noorte küsimustele ülemnõukogu saadikukandidaat EKP Keskkomitee teaduse ja kultuuri osakonna juhataja sm. G. Sarri.

Uut teatmekirjandust

В. Г. Данилевич. Справочник по заработной плате. Минск 1966. 503 lk.

А. Забозлаев, М. Захаров, И. Колганов. Справочник по пенсионным вопросам. Москва 1966. 287 lk.

Международные экономические и научно-технические организации социалистических стран. Справочник. Москва 1966. 142 lk.

О. Э. Ливотова и Португаль, В. В. Востоковедение в изданиях Академии наук 1726—1917. Библиография. Москва 1966. 144 lk. (1813 nim.)

Э. Р. Сукиасян. Классификация произведений печати. Библиографический указатель 1917—1965. Москва 1966. 100 lk. (1013 nim.)

О. С. Ахманова. Словарь лингвистических терминов. Москва 1966. 607 lk.

Тепловые потоки в земле. Библиография 1865—1965. Ленинград 1966. 74 lk. (369 nim.)

Железные дороги СССР. Направления и станции. 2-е изд. Москва 1966. 150 lk.

Raadioloengud

Kolmapäeval, 15. märtsil

1. Võõrfiloloogია ja eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilastele dots. Inge Undi pedagoogika-alane loeng «Õpilase kodused tööd õppetöö vormina».

2. Ajaloo-Keelteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» XI.

Reedel, 17. märtsil

1. Kõikide teaduskondade II kursuse üliõpilastele dots. Lembit Valdi loeng «V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» tundmaõppimisest».

2. Zurnalistika eriharu üliõpilastele dots. Juhan Peegli III loeng kaasaegsest välismaisest kirjandusest «Kodaniku ajakirjanduse teooria» 3. Ajakirjanduse vabadus».

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тарту тусийг» государственнй университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim trükkikoja trükk. Тарту Ülikooli 17-19 III korruse tolmik. bind 2 kop. Tellimise nr. 1699. MB 02827.

Lõpuks ometi!

Kunagi sai õpitud, et kaks paralleelset sirget lõpmatuses lõikuvad. Ja nüüd ongi too ühele enam-vähem tõelisele filoloogile irreaalsena tunduv võimalus siiski võimalikuks osutunud, SEST ühelt poolt plaanid ja lubadused ning teiselt poolt viiekorruselise hoone Leningradi maanteel koos igasuguste veevärgi- ja kanalisatsioonitorudega on lõpuks teineteist leidnud.

Me kolime. Me kolime vihatud Vanast-Tiigist «poiste Pälsonisse».

Keegi istub ruudulisel kohvil ning näpitseb transpordivahendit oodates mõtlikult kitarrikeeli.

Teine Keegi veab «teadust» täis- tuubitud sumadani läbi Vanemuise pargi. Viisteist sammu ja peatus, kaksteist sammu, jälle peatus, kaheksa astumist, peatus — enam ei jõua!

On veel üks Keegi — see tilpab

viimaste kompsudega Vana-Tiigi raudväravate vahelt bussi poole, aga satub kogemata sellesse, kus tema sõbrannat ei ole... Ootab minutit viisteist Pälsoni ees seda õiget bussi, aga ei jõua lõpuni oodata. Pärib siis õhtul teiselt oma kohuri kohta, aga see oli kastikeste-karbikete-kotikeste juures sõbratari omandi sootuks unustanud... Nüüd kolme majja sildikesed ülles: Kaduma läinud... kolimise käigus... seda värvi... selliste liistudega. Ei kippu ega kõppu...

Hiisõhtuks on aga too kadunuke täies muserdatuses valvelauda ilmunud... Järgmisel hommikul helistab veel Sepa-tädi Vanast-Tiigist ja palub kohe varanduse järele tulla. Veel üks õnnetus!

Me kolime! Me kolime Vanast-Tiigist «poiste Pälsonisse», me kolime «poiste Pälsonist» Leningradi maanteele, Uuest-Tiigist «poiste Pälsonisse» ja Vanast-

Tiigist «tüdrukute Pälsonisse, me kolime Leningradi maanteelt Vanasse-Tiiki, me kolime Leningradi maanteelt «poiste Pälsonisse», Kvissentalist Vanasse-Tiiki ja Kvissentalist Leningradi maanteelt. Vanast-Tiigis endas kolitakse A- ja B-klubist tubadesse ja suurtest tubadest väiksematesse tubadesse...

Kindlasti oli veel variante.

Ent sel kõigel oli siiski oma plaan ja kolima pidi kella järgi. Selleks ja selleks ajaks peab see maja tühi olema, toleks ja tolele ajaks too...

Oo, aga lubagel Miks ei kolitud me õppeaasta algul? Miks ei vahetanud me aadressi novembripühadeks? Ja siis olid veel konstitsoonipäev, uusaasta ning 23. veebruar.

Me täname teid, ehitajad, et te meid, naissoo esindajaid, meeles pidasite ning naistepäevaks poistele maja valmiste- gite!

Meie ühiselamutubade juures on alati kurdetud põrandapinna nap-

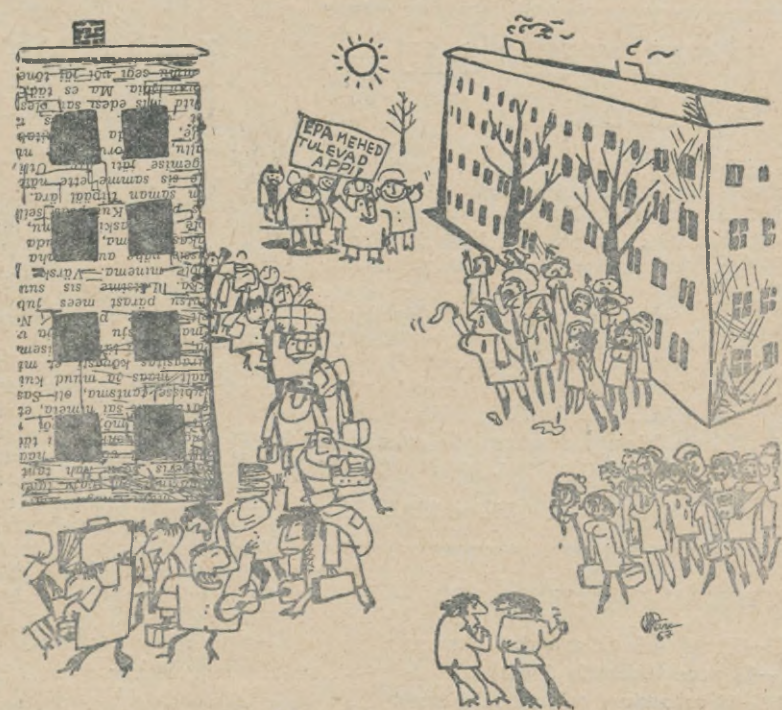
puse üle. Uue maja juures võet lõpuks neid kaebeid kuulda ja ehitati iga asuka tarvis lisaks riidekapile seinale veel üks kapp, et põrandal oleks rohkem ruumi astuda, pöörata ja hommikuvõimlemist teha. Aga nemad tahavad veel õõkappel!

Ei olevat äratuskella kuskile asetada, sest aknalauale ei saa ju panna — õue kukub. «Narrid», öelnuks Joosep, «iga mees paneb oma «vekri» oma seinale-õõkappi, kusjuures helisema tuleb keerata nii, et üks kell 5 minutit varem, teine jälle 5 minutit hiljem, ja kapi üks tuleb lahti jätta. Küll siis hommikul tirinat jätkub!»

Aga ülikoolis taunitakse kõige enam keskkooliõpilase mentaliteeti ja seepärast ei ole kuidagi mõeldav, et üliõpilane, kes töötab ÜTU-s ning on kõigiti leidlik, ot- siva ja juurdlev, võtaks kuulda Tootsi-suguse külapoisi soovitu- si. Küllap ta ise suurtele ja väikestele muredele mingisugused lahendused leiab.

H. KULO

P. PÄRNA karikatuur.

Kolivad noormehed ja nutavad tütarlapsed. Ühed nutavad rõõmupisarad (need, kes tulevad Vanast-Tiigist). Teised nutavad kurvastusest (Pälsoni intri- ean kud). Kuid võb arvata, et ega nemadki enam kava nuta...

A. OISSARI karikatuur.

Filoloogide naistepäev.

PÜHAPÄEVAL KÕIK VALIMA!

MEIE SAADIKUKANDIDAAT ENSV ÜLEMNÕUKOGUSSE ON
KARL JUHANI p. PÜSS — TRÜ õppeprorektor

MEIE SAADIKUKANDIDAADID TARTU LINNA TÖÖRAHVA
SAADIKUTE NOUKOGUSSE

JOHANNES ADO P. LOTT — TARTU LINNA TSN TAITEV-KOMITEE ASEESIMEES
VELJO ANTONI P. TINN — TRÜ ARVUTUSKESKUSE NOO-REM TEADUSLIK TÖÖTAJA
ETHEL ALEKSANDRI T. KUDU — TRÜ VÕIMLEMISKA-TEEDRI VANEMÕPETAJA
ALICE JAANI T. HABERMANN — TRÜ SAKSA KEELE KATEEDRI VANEMÕPETAJA
ELVI JAKOBI T. PAJUPUU — TRÜ RAHANDUSE JA KRE-DIIDI KATEEDRI VANEMÕPETAJA
MARET OSKARI T. POSKA — TRÜ JURISKONSULT
GEORGI FJODORI P. DEMENTJEV — TRÜ ÜLDFOÜSIKA KATEEDRI VANEMÕPETAJA
ENDEL LEONHARDI P. PLOOM — TRÜ ÕIGUSTEADUS-KONNA VANEMÕPETAJA
TULLIO JAAGU P. ILOMETS — TRÜ ORGAANILISE KEE-MIA KATEEDRI DOTSENDI KT.
SALME FRIEDRICHI T. SIBUL — TRÜ OTORINOLARÜNGO-LOOGIA KATEEDRI ASSISTENT
ILO JAANI P. SILDMAE — TRÜ ÕIGUSTEADUSKONNA DEKAAN
VIKTOR JAANI P. SIMM — TRÜ HALDUSPROREKTOR
ANN HARRY T. MARKSOO — TRÜ GEOGRAAFIAKATEEDRI VANEMÕPETAJA
LEO TONISE P. PÄI — TRÜ HOSPIDAAL-SISEHAIGUSTE KATEEDRI JUHATAJA, DOTSENT
JÜRI MARTINI P. SAARMA — TRÜ PSÜHHIAATRIA JA KOHTUARSTI KATEEDRI PROFESSOR
HILDA IVANI T. MOOSBERG — TRÜ NSV LIIDU AJA-LOOKATEEDRI PROFESSOR

HAALETAME NENDE POOLT!

Kui kõike ei saa hästi...

10. märtsil toimunud füüsikaosakonna lahtisel parteikoosolekul aru-tati mitmeid üliõpilaselu ja komsomoliorganisatsiooniga seotud aktu-aalseid probleeme (üliõpilaste omavalitsus, komsomoli eesmärgid jms.). Vaeti ka õppeedukust ja -edutust.

Niisiis: füüsikute talvise sessiooni eksamitele

lubati	344 üliõpilast,
kõik eksamid sooritasid	216 (63%)
väga headele sooritasid	33 (10%)
neljalele-viitele sooritasid	77 (22%)
rahuldavale sooritasid	110 (32%)
võlglast	128 (37%)
nendest põhjusega	23 (7%)

Parimad kursused on pedagoogide IV ja eesti teoreetilise osakonna IV ning V kursused. Halvimad: pedagoogide II, vene pedagoogide I ja vene teoreetikute III.

Viimased põhjendavad oma halba õppeedukust ühiskondlik-poliiti-listes ainetes sellega, et kõiki aineid ei saavat võrdset hästi õppida. Ju sellepärast nad siis õpivad kõiki võrdset kehvasti!

OLEV TOELEID

RSR

Järjekordne avalik koosolek teemal

«KAS RAKETID VÕI «LEN-DAVAD TALDRIKUD»»

on 20. märtsil kell 18 keemia ringauditooriumis.

P. s. kellel on võimalik, kü-lastagu eelnevalt Itaalia-Prant-suse filmi «Taevas pea kohal». («Ekraanis»).

Ring kollektsio-näärilede

Esmaspäeval, 13. märtsil toimus TRÜ kollektsionäärilede ringi asu-tamise koosolek. Tutvuti Üleliidulise Filateliste Ühingu (ÜFU) põhi-kirjaga ja vaeti edasise tegevuse võimalusi.

Ülikoolis on kindlasti õppejõude ja tudengeid, kes tegelevad või on tegelnud filateelia, fillumenistika, numismaatika, bonistika või mõne muu kogumisalaga. Mida suurem on ringi liikmete arv, seda pare-mad on igal kollektsionääril või-malused täiendada oma kogu, ka-sutada katalooge, tellida abone-mendiga NSV Liidu ja rahvademokraatiamaade postmarke. Edaspidi kutsume vestlema vanu kollektsio-nääre.

Kõik meie ringi liikmed saavad ühtlasi ka ÜFU Tartu osakonna liikmeteks ja võivad osa võtta selle üritustest.

Ringi koosolekud toimuvad es-maspäeviti kell 18 ph. aud. 140.

M. ARU

Tunnustus

NSV Liidu kergejõustikuföderatsiooni poolt anti TRÜ kergejõus-tiku kateedri juhatajale dots. FRED KUDULE üle diplom konkursi «10 paremat kergejõustikutreenerit» võitjale.

F. Kudu teeb ühiskondlikus kor-ras suurt organisatsioonilist ja pe-dagoogilist tööd. Ta on NSV Liidu esindusvõistkonna vanemtreener kümnevõistluse alal, NSV Liidu ametiühingu koondise vanemtree-ner ja treenerite nõukogu esimees, VSÜ «Kalev» kergejõustikuvõist-konna vanemtreener jne. Rida tema õpilasi kuulub Eesti NSV ja NSV Liidu kergejõustikukoondistesse.

P. TAMM

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (684) Reedel, 17. märtsil XXI aastakäik

VABAKUULAMISEST ja selle taotlemise korrast

Juba möödunud õppeaastal oli ülikooli ajalehes (nr. 32, 1965) juttu vabakuulamisest. Kahjuks aga ei tea enamik üliõpilasi siiski veel, mida see endast kujutab ja kuidas seda õigust taotleda.

Vabakuulamisõiguse saanud üliõpilane ei ole kohustatud osa võtma loengutest, küll aga praktilise iseloomuga töövormidest, nagu praktikumidest, laboratoorsetest töödest, seminaridest ja samuti eriopetu-sest. Vabakuulamisõigust võivad taotleda need, kelle õppetöö tulemu-sed on olnud väga head ja head ning kellel on pidevaid vastutusrik-kaid ühiskondlikke ülesandeid või kes tegelevad teadusliku tööga UTÜ ringides.

Üliõpilane, kes soovib saada vabakuulamisõiguse, peab kirjutama oma teaduskonna dekaani nimele avalduse ja põhjendama, milleks on see õigus talle vajalik. Teaduskonna dekaan otsustab selle küsimuse lõplikult vastava kursuse ja osakonna (Arstiteaduskonnas õpperühma, osakonna ja kursuse) komsomoli-algorganisatsioonide otsuste alu-sel, kui õiguse taotlemine on seotud ühiskondliku tööga, ja vastava kursuse või teaduskonna õpperühma ning UTÜ ringi juhendaja otsuste alusel, kui õiguse taotlemine on seotud teadusliku tööga.

Selle küsimuse arutamisel tuleks kursustel ja õpperühmades ning komsomoli-algorganisatsiooni büroodel arvestada vabakuulamisõigust taotleva üliõpilase iseseisva töötamise oskust, tema suhtumist õppe-töösse, ühiskondlikku töösse ja ka kursuse või õpperühma ellu.

Vabakuulamisõigus kehtib ainult ühe õppesemestri jooksul. Järgmis-tel õppesemestritel tuleb esitada uus taotlus.

ÜLLE REIN,
TRÜ komsomolikomitee õppesektori liige

Mida arvad

PAUL KENKMANN. AJALOO-OSAKONNA III KURSUSE ÜLIÕPILANE:

«Propageerida vabakuulamist pole mõtet. Kellel tõesti vaja on, saab selle niikuinii kätte.»
«Millal ja millega seoses kasuta-sid sa vabakuulamisõigust?»
«See oli möödunud õppeaasta kevadsemestril seoses valmistumi-sega UTÜ konverentsiks.»
«Palju sa säästsid aega, kasuta-des vabakuulamisõigust, ja kuidas täitsid vabanenud aja?»
«Kui palju just, selle kohta sta-

tähelepanu tuleks pöörata loengute kvaliteedi parandamisele.

On ka teine tee — leida õpeta-mise ja õppetöö jaoks loengust kiiremaid ja efektiivsemaid vahendeid. Praegu oleksid nendeks praktikumid, kollokviumid, seminarid, ent loenguid täielikult nad asen-dada ei suuda. Palju oleneb juba ainest endast — filosoofia semina-riks näiteks ilma loenguta valmis-tuda on kaunis raske.

Selge on, et praegu kehtiv loen-gutel käimise sund olukorda ei pa-

vabakuulamisõigusest?

tistikat ei teinud. Aega jäi UTÜ ettekande jaoks ning, nagu va-remg, keeletundide külastamiseks, samuti dialektilise materialismi se-minaride jaoks. Käisin veel mate-maatikaloengutel, omajagu nõudis ka sotsioloogiarang. Kui midagi muud teha polnud, läksin teine-kord kursusegi loengule.»

«On sul kavas veel kord vaba-kuulama taotleda?»

«Jaa, sest peatselt hakkab tööle individuaalplaani alusel. Võrkeel, millele kui lisaspetsiaalsusele on ajaloo-osakonnas eraldatud 10 tundi nädalas, s. o. kolmandik, jääb nüüd mul täiesti ära, asemele tuleb töö kitsamal erialal. Nii et tundide maht jääb samaks.»

«Kas iga üliõpilane võiks saada vabakuulamisõiguse?»

«Kui üliõpilasel seda tarvis on, kui on mingisugune põhjus, tõsine vajadus tavalist õppeplaani muuta — kasvõi mõni tähtsam töö kiiresti lõpetada — on normaalne, et see antakse.»

Ent vabakuulamisõiguse saavu-tamine ei saa olla eesmärgiks omaette. Ta on siiski vaid vahend eesmärgile jõudmiseks, ja eesmär-giks on muidugi teadmiste oman-damine.»

«Vabakuulamine kui vahend, kas ta ei oleks efektiivsem kohustus-likust loengust kui vahendist?»

«Vabakuulamise küsimus on hoo-pis midagi muud kui küsimus loengute vajalikkusest, sest üks ei välista teist.»

Loeng on üldiselt kehtivaid õp-petöö vorme kõrgemas koolis ning tal on omad head kui ka halvad küljed. Tingimusel, et õppejõud just lausa maha ei loe, on kons-pektist õppida märksa parem kui mistahes õpikul kasutada. Loen-gute vastu üldse sõidida oleks mõt-etu, sest kui me võitleme vahendi vastu, võib eesmärk ununeda. Pea-

randaks, nagu ei teeks seda ka üldine vabakuulamise kehtesta-mine.»

«Kas see loengutel käimise sund ei kätke endas midagi keskkooli-likku?»

«Kõik me oleme keskkoolipingist tulnud. Ja keskkooliõpilase menta-liteet ei kao niipea, kuigi hiljutine abiturient «tekli» pähe paneb.

Seepärast ei olegi mõtet kõnelda üldisest vabakuulamisest kõrge-mas koolis. Kõik üliõpilased pole ju ideaalsed. Praegune salajane «viilimine» muutuks millekski ametliku «viilimise» taoliseks.

Või... tuleks ehk hoopis kogu õppesüsteem ümber korraldada?»

Vestles H. KULO

ÕIGUS-MAJANDUSTEA-DUSKONNA II KURSUSE JURIST PEETER MALV:

1. Kuidas te saite vabakuulamis-õiguse?

Meie teaduskonnas oli vabakuu-lamise küsimus juba ammu päeva-korral. Asja lõplikuks lahendamiseks küsis dekaanat ka kursuste arvamus ja nii otsustatigi see õi-gus anda neile, kellel seda on tõesti vaja. Seile semestri algul esitasidki 4 meie kursuse üliõpilast taotluse vabakuulamisõiguse saa-miseks. Avaldused arutati läbi tea-duskonna parteikoosolekul, kuhu olid kutsutud ka kõigi kursuste esindajad, ja otsustatigi soovid rahuldada. Mis minusse puutub, siis mina tege'en sotsioloogiliste uurimistega Mikk Tiitma juhenda-misel.

2. Kuidas te kasutate seda õigust ja millised on tulemused?

Loengutel käimine pole kohus-tuslik, siiski püüan tähtsamatel loengutel käia. Seminaridest ja praktikumidest osavõtt on aga ikka kohustuslik. Tulemustest on vist veel natuke vara rääkida. Tundub

igatahes, et nendest, kes iga päev loengutel käivad, tumedam küll ei ole.

3. Kas olete rahul õppetöö sellise vormiga?

Täiesti rahul. Aega on võimalik paremini planeerida ja on nagu rohkemgi tahtmist õppida. Peale selle vaba tunne: keegi ei sunni tagant, Aega jätkub kõige jaoks.

4. Mida te arvate vabakuulamisest kõikidele üliõpilastele?

Minu arvates on sellise abso-luutse vabakuulamise väärtus juba küsitav. Kõik oleneb muidugi üli-õpilasest. Ühtele tuleks see kasuks, aga teistele võib-olla kah-juks. Tundub, et nende jaoks, kes ainult õppetööga tegelevad, s. o. kes peale loengute ülikooli elust suuremat osa ei võta, vabakuula-misel küll mingit mõtet pole. Kuid rohkem võiks neid üliõpilasi küll olla, kellel on vabakuulamisõigus. Tuleks väga printsipiaalne olla: kes seda ei õigusta, sellelt ära võtta. Siis saaks see omamoodi stiimuliks, järele jääksid ikkagi ainult tõsised töömehed. Mis puutub väitesse, et paljud loengud ei anna midagi lisaks raamatutest loetule, siis selle küsimuse võiks lahenda-da teistmoodi. Vähendada loen-gute arvu seminaride kasuks. Ja ka seminaride senine läbiviimise tase on küsitav. Igal seminaril on teatud osa passiivseid üliõpilasi, kes varem sõna ei võta, kui alles semestri lõpul, ja ka siis ainult sel-leks, et «linnukesi» saada ja kui-dagi eksamile pääseda. Sellistele üliõpilastele oleks vabakuulamine kahlemata väga kontimööda. Aga siin võiks kõne alla tulla kasvõi kursuse jaotamine kaheks grupiks: aktiivsed ja passiivsed. Ühe gru-piga võiks siis seminare pidada märksa kõrgemal tasemel ja sõna peaksid võtma kõik.

Intervjueris T. LIIV

ESTEETIKAHUVILISTELE!

Tihti kuulame väljendeid «esteetiline nauding», «esteetiline maitse», «esteetiline kasvatus», veel sagedamini öeldakse mõne nähtuse kohta elus või kunstis, et see on ilus või inetu. Kõik sellised sõnad ja väljendid vihjavad keerulistele probleemidele, mille uurimisega tegeleb esteetika.

Esteetika on juba pika ajalooa filosoofiline teadus. Ta püüab selgitada nn. esteetiliste nähtuste olemust, samuti uurib ta kunsti ja selle arengu kõige üldisemaid seaduspärasusi, mida ei käsitse konkreetseid kunstiliike uurivad teadused (kirjandus-teadus, kunstiteadus, muusikateadus jt.).

Marksistliku esteetika kiire areng algas (pärast paarikümne-aastast paigaltammumist) viiekümneendate aastate keskpaiku. Viimase kümnekonna aasta jooksul on ilmunud arvukalt raamatuid ja artikleid paljude esteetikaprobleemide kohta, kuid ometi ollakse kaugel kõigile küsimustele kõiki rahuldava vastu-se leidmisest.

Et esteetikateadusest võetud mõistete ja seisukohtadega ope-reeritakse sageli konkreetsete kunstinähtuste hindamisel, nende kritiseerimisel või kaitsmisel, on igale tõsisele kunstihuvilisele vajalik kasvõi põgus tutvumine esteetikaga. Selleks pakub võimalust FAKULTATIIVNE ÜLELIIKOOILINE ESTEETIKA KURSUS, mida loeb filosoofia kateedri õppejõud J. Kangilaski. Esimene loeng toimub esmaspäeval, 20. märtsil kell 18 ühiskonnateaduste hoones aud. 215. Loengutele on teretulnud kõik vähemalt II kursusele jõudnud üliõpilased, kellel on tõsine huvi esteetikaküsimuste vastu.

Kes tuleb parimaks ametiühingurühmaks?

On lähenemas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aasta-päev. Kõikjal tehakse kokkuvõtteid töösaavutustest ja esitatakse pari-mad autasustamiseks. Samuti toimub ülikooli teaduskondade vahel võistlus, et välja selgitada parim ametiühingurühm.

Arvestatakse õppeedukust talvisel sessioonil (keskmine hinne vähe-malt 4) ja ühiskondlikku tööd. Võitja väljaselgitamise aluseks on rüh-made iseloomustused.

Arvesse tulevad:

1. Eksamisessiooni keskmine hinne. Arvestatakse esimest protokolli-tud hinnet, teistkordselt sooritatud eksamid arvesse ei tule.
2. Kuulumine ülikooli komsomolikomiteesse või osakonna büroosse või ametiühingukomiteesse või teaduskonna büroosse.
3. Osavõtt üleülikoolilistest ringidest ja isetegevusko/lektiividest.
4. UTÜ tööst osavõtt (konverentsi- ja võistlustööd ning ettekandega erinem'ne ringi koosolekul).
5. Osavõtt teaduskondadevahelistest massiüritustest.

Iseloomustused palume tuua ametiühingukomiteesse hiljemalt 1. aprilliks.

TRÜ ametiühingukomitee

Uuesti rääkimisest on samuti vähe

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna 5. kursuse üliõpilase Maie Kalamäe artikkel «Sellest on räägitud. Aga kui muutunud on vähe...» («Edasi», 18. veebruaril 1967. a.) jättis mulle kummalise mulje. Põhjus, miks ma alles praegu kirjutun sellele n.ö. vastuartikli, ongi selles, et ma ikka ning jälle lugesin M. Kalamäe artiklit, püüdes eraldada te-ri sõkaldest ning leida artikli juht-idee. Ei õnnestunud mul paraku aga kumbki. Allpool pikemalt.

Mulle jäi tõepoolest arusaama-tuks, mida Maie Kalamäe oma kir-jutises öieti püüdis tõestada. Oli see peatselt ülikooli lõpetava üli-õpilase nukker järelehüüe ülikoolis tegemata jäänud tegudele või en-da saamatusest kasutamata jäänud võimalustele? Oli see tõsine mõtisklus «toredad üliõpilaspõlve rikkuvate pahede» (ühiselamu aegunud eeskirjad; ruumikitsikus, ülekoormatud tunniplaan ja ihal-datav vabakuulamine; kuivad fak-tide hunnikud, mida eksamiks oma-vahel seostamata pähe tuubi-takse...) üle või oli see hoopis vanema tudengi õpetlik lugu noo-rematele — näete, mis teil ülikoo-lis ees seisab? Või polnud antud artikkel üldse midagi muud, kui pealiskaudne sõnadetegemine, siit-sealt kuuldu kuritarvitamine üldis-tuseks? Kaldungi viimast arvama.

Huvitav on asjaolu, et autoril näikes olevat küll pilku kriitikat väärivate faktide jaoks, ent ometi ei tee ta ühtki tusedamat ettepane-kut vigade parandamiseks. Ometi peaks 5. kursuse üliõpilase tead-miste ja kogumuste paunas üht-teist ikka juba olema, mida asja-liku nõuandena rahva ette tuua.

Autor toob tänapäeva üliõpilase-le eeskujuks kunagiste tundengite energia ja ülevalolava elurõõmu. Huvitav oleks siinkohal teada, millise aastakümne (-saja) tuden-geid ta sealjuures silmas peab?

Samas kirjutab M. Kalamäe, et loidust ja tuimust on leidunud ala-ti, aga et need päris tuimuseaastad on möödas. Mulle jäi eespool ni-metatud terminite piiritlemine täiesti arusaamatuks. Kes siis olid tuimad ja millal need päris tuimu-seaastad olid? Või tuleb nii aru saada, et ühed tudengid mürgel-dasid ja teised olid tuimad? Või olid mürgeldajad samal ajal ka tuimad ja teised-kolmandad pol-nud üldse mitte midagi? Sealsa-mas, mürgeldamist ja tuimust kä-sitleva lõigu lõpus arvab M. Kala-

mäe, et ükskõiksusest peaks siiski üle saama ja kui inimesed tulevad-ki keskkoolist liiga vähese mõtle-misvõime ja silmaringiga, siis peaks sellele lisa pakkuma esimes-tel kursustel. Miks ainult esimestel?

Maie Kalamäe kirjutab:

«ÜTU jääb tihti ainult seminari-tööde silumise kohaks, ÜET-s saa-dud oskused jäävad mõnigi kord praktikas kinnistamata...» Ma usuksin neid väiteid meelsasti, kui M. Kalamäel oleks varuks olnud kasvõi ükski näide. «Tihti» ja «mõ-nigi kord» — on seda palju või vähe? Ja ma kardan, et M. Kala-mäe ise seisab ÜTU tegevusest liiga kaugel, sellest vist siis ka see asjatundmatu kriitika.

«RSK on... nüüd varjusurmas.» Sinna juurde lisab Maie Kalamäe õpetlikult, et see ei soodusta sek-kumist rahvusvahelise üliõpilas-ellu, teiste ülikoolide probleemides-se. See on muidugi õige, ent ka siin pole autoril plaanis olnud ühtki ettepanekut, kuidas RSK-d uuesti «ellu äratada» ning mil vii-sil selle abil rahvusvahelisse ellu tormata.

Vahemärkus. Kui autor oleks ol-nud väljaspoolt ülikooli, oleks lugu arusaadav: kuulis kuskilt midagi ebamäära-st, (ühes või teises kohas on midagi halvasti), tegi nende põhjal üldistuse, ei näe ühtki väl-japääsu. Maie Kalamäe on žurna-listikaosakonna diplomand. Päev päeva kõrval oli ta kaasüliõpilas-tega, oli ülikooliga. Kommentaarid on liigsed.

Tahaksin väga küsida Majelt: «Mida sa ülikoolist üldse said?» Igaühel meist on oma murehetked ja pessimismimeeleolud — see on inimlik. Mõnd arvestust ja eksa-mit püüame ikka kergemalt teha ning mõnelt loengult sagedamini «poppi visata». Kõigi õppeainete vastu korraga ju huvi ei tunne. Aga see on tühine peamise kõrval. Peamine on leida üks, kõige tähtsam ala enda jaoks, õppida, töötada selle ala heaks, olla ustav sellele. Kes ülikoolis tööd teha ta-hab, see saab siin töötada. Kes aga tööd teeb, see oskab ka mõist-likult kritiseerida. On siiski üsna kurb, et Maie Kalamäe oma ülikooliaastate röömudest ja kur-vastustest nii nukrameelse kokku-võtte võis teha.

«Kõigist kritiseerimistest ja ot-sustest hoolimata ei ole suudetud ülikooli lehte muuta üliõpilas-le-

heks...» M. Kalamäe näib meie ülikoolilehele eelistavat «kursustel ilmu-vaid huvitavaid laualehti». Usun, et on siiski vahe, kas lu-geda lõpivas toonis, üliõpilas-argooga laualehte või paarituhan-deise tiraaziga TRÜ parteikomi-tee, rektoraadi, komsomolikomitee ja ametiühingukomitee häälekand-jat. Usun, et ükski õppejõud ega üliõpilane ei ostaks (ka harjumu-sest mitte!) igal nädalal ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool», mis oleks otsast lõpuni sisuga ä la «Herila-ne», «Mesilane», «Siil» vms.

«Toimetis on liiga väärikas, et kaastööd paluda, kirjutajad liiga väärivad, et seda pakkuda». Vii-mane tõde kehtib ka Maie Kala-mäe enda kohta. Viimastel aastatel pole ta oma kaastöid ülikoolilehele pakkunud. On see väärakusest või honorari puudumisest?

Ärgu saagu lugejad minust va-lesti aru, nagu püüaksin millegagi ülikoolilehe puudusi välistada. Need on tõepoolest olemas, aga mitte nii kentsakate põhjuste pärast, nagu seda arvab M. Kala-mäe, 5. kursuse žurnalist. Meie ajalehe puuduste põhjuste analüüs pole käesoleva artikli ees-märgiks.

Tahaksin rääkida ka mõistest «püüd absoluudi järele». Minu ar-vates esineb see positiivsel ja ne-gatiivsel kujul. Esimene on sün-tees, — parima leidmine ja kasva-tamine oma sõprades, positiivsele omaduste kasvatamine meis endis, oskus õppida ja töötada järjekind-lalt ja hästi. Oskus leida päevades need rõõmukilud, mis toovad ka ülikooli argipäeva oma rõõmsa ki-revuse. Omadus evida kindlat isik-likku arvamust, mida ei vahetata paari päeva tagant. Niisugune püüd absoluudi poole annab in-me-sele suure analüüsimisvõime, karastab teda.

Teiseks. Püüd absoluudi järele negatiivsel kujul esineb minu ar-vates siis, kui inimele mõtiskleb um-bes nii: «Kuskil on küll midagi halvasti, mis ja kus, ma päris täp-selt ei tea. Olen kuulnud, et mõned arvavad, et just nende faktide esi-nemine on väär, kuidas parem oleks, ega ma päris täpselt ei tea küll, aga parem ikka peaks ole-ma... Peaks vist rääkima ja kõik peaks rohkem mõtlema, et halba paremaks muuta... aga kuidas, ega ma ei tea küll...»

Umbes nii ma sain aru Maie Kalamäe artiklist.

Lõpetuseks. M. Kalamäe arti-klil kandis pealkirja «Sellest on räägitud. Aga kui muutunud on vähe...» Nimetatud artikkel tõi juurde veel ühe pinnapealse rääki-mise ja see on ka kõik. Sellist «rääkimist» oleks võinud teha kur-suse laualehes, mitte ajalehes «Edasi». S. ENDRE

Prof. L. SCHOTTER

50-aastane

gradis ja Odessas ning on võitnud sealsete spetsialistide tunnustuse ja lugupidamise.

Prof. Leo Schotteri teaduslike tööde nimestikus on 68 tööd, neist 47 on avaldatud trükis kesk- ja kohalikes väljaannetes ning välis-maal. Tema teaduslike tööde te-maatika hõlmab silmavigastusi (traumatismi) eriti seoses võrke-hade eemaldamisega magneti abil (sellel ainetikul valmis ka väite-kiri), plastilist kirurgiat, sarvkesta siirdistutamist, katarakti (kae) ja glaukoomi küsimusi ning nägemise parandamist kirurgilisel teel. Ra-kendades uusi kirurgilisi võtteid, on Leo Schotter konstrueerinud ka originaalseid instrumente. Novaa-torliku tegevuse eest on talle omistatud 5 autoritunnistust ja kaoks rahalist preemiat; tema ope-ratsioonimeetodeid mainitakse kä-siraamatutes ja üks tema konstru-eeritud instrument on seeriaaviisil-ise tootmises.

Prof. Leo Schotter on aktiivne ühiskonnategelane. Ta on NLKP Tartu Linna Komitee liikmekandi-daat, kahel korral on ta olnud Ars-titeaduskonna parteibüroo liige, siis veel TRÜ parteikomitee liige, kursusehooldaja, Üleliidulise Oftal-moloogide Teadusliku Seltsi juha-tuse liige, Vabariikliku Pimedate Ühingu aulige ja paljude komis-jonide liige. Peale selle on ta te-gemise ka lektorina ühingu «Tea-dus».

Muusikaringkondades tuntakse Leo Schotterit heliloojana. Tema vokaalloomingut on esitatud aval-ikel kontsertidel.

Juubelipäeval õnnitlevad prof. Leo Schotterit kaastöölised, kollee-gid, õpilased ja abisaajad ning soovivad palju jõudu ja edu edas-pidiseks viljakaks tööks.

TÄHELEPANU! TUUSIKUD!

Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariiklik Komitee teatab, et

1967. a. II kv. on eraldatud järgmised täishinnalised tuusikud:
Essentuki, sanat. «Kommunist» 22.06.—17.07. rbl. 120.— (seedeorganite haigused)
Tshaltubo, sanat. «Družba» 7. 04.—26.04. rbl. 99.— (liikumisorganite haigused)
Kemer, sanat. «Tšaika» 9. 06.—4.07. rbl. 115.— (seedeorganite haigused)
Pärnu, sanat. «Estonia» 26. 06.—21. 07. 3 tk., ä 110.— (perifeerse närvisüsteemi haigused)
Pärnu, sanat. «Rahu» 1. 06.—26. 06. rbl. 110.— (seedeorganite, maksa ja sapi-põie haigused)
Pärnu, sanat. «Kaevar» 24. 06.—19. 07. rbl. 110.— (liikumisorganite haigused)
Pärnu, sanat. «Sõprus» 22. 06.—17. 07. 3 tk., ä rbl. 110.— (vereringeorganite hai-gused)

Nõudmised Tshaltubo tuusikule esitada 25. 03. s. a. ja teistele tuusikutele 1. 04. s. a. juurde lisada arstitõend.

ta sisaldub tervikuna kogu lavas-tuses ja kannab algselt lavastaja ideed, osutudes tegelikult vaataja suhtes palju laiemaks ja kõikehaa-ravamaks. Ma annan endale aru, et mu jutt on praegusaegse tead-liku tunnetuse seisukohalt kuskil müstika piirimal, kuid arvestagem seda, et teatriteadus on teadusena veel sündimata.

«Pööriööluhtade»-taolise etendu-se suunaks oleks, kui me suudaksi-me arutada: «NN luges selle luu-letuse päris hästi, aga MM»... jne. Mina seda pärast etendust ei suutnud ja mind hämmastab see-tõttu J. Undi asjalik analüüsivõi-me, kuid kardan, et ta jäi etendust vaadates millegipoolest minust vaesemaks. Kui nüüd kasutada J. Undi poolt pakutud «tulekeelt», siis minu arvates ta ei märganud, et Rummo ja Liivi luulelõke oli vaid kohaks, kust lavastajad oma tunglale tuld võtsid, selleks et tei-seis paigas uus lõke süüdata. Luu-lelõke jäi omale kohale edasi lee-gitsema ja ta on nii võimas, et te-ma saatuse üle pole mõtet muret tunda. Rõõmustama peaks aga, et teine lõke süttis ja suits sealt poeetilise lauluna taeva alla tõu-seb.

Poeetilisust võib muidugi mõista mitmei. Mina kuulun nende hulka, kes Mati Undi poolt «Edasis» snobideks kuulutati, sest et mind «Tütarlaps mustas» poeesia kül-maks jättis. Poeetiline on nii seis-va tiigi seisv ilu kui määratseva mere vahune võimsus. Mulle tun-dub aga, et poeesia tipp peitub vöötluses (seda mitte vulgaarselt mõistes). Filmis «Tütarlaps mus-tas» jäi klaasmuna purunemata ja et teda 1,5 tunni jooksul imetleda, peab olema saalelikult melanhoole-ne. Onneks pole poeesia «Suitsus pööriööluhtadel» selline. Siin on ehk peale lavastajate põhisüü ka

mõlemal poedil, kelle loomingus seisva tiigi ja klaasmuna poeesiat lihtsalt pole, kuid täies vastavuses sellega on ka lavastajate taotlused. Teatriõhtu on karm jutt väikesest maast madala ja vaskse taevaga ja väikesest rahvast, kelle paljudel poegadel on tihti üks silm punnis olnud ja teine klapiga kaetud. Kuid see on seda rahvast armasta-vate inimeste jutt, sest tema pare-mad pojad on alati parema eest võidelnud. Just seetõttu on lavas-tus kaasaegne. Vaidlus selle üle, kuidas lavastada klassikat kaas-aegselt, on väga moes. Võti on vist meelepidamises, et enamik 1967. a. vaatesaalis istujast pole ajaloo huvilised ja nad huvituvad mitte 1900. vaid 1967. aasta proble-midest. Ükskõik kui kuulus klassika on määratud laual läbi-kukkumisele, kui tal saalile just nende probleemide kohta midagi öelda pole. M. Unt on seda meele-pidanud ja see ongi taganud Liivi-osa suure õnnestumise. O. Taava-sel ei maksa muretseda — nii la-vastaja kui vaataja teavad, et är-kamisegaesed daamid pole Liivi ku-nagi hullumajas külastanud, kuid just nii nad ongi lavastuses omal kohal.

Kui Liivi-osa on lahendatud roh-kem tunnetele, siis Rummo-osa on mõistuslikum ja siin on kahjuks väljendusrikkuse taotlemisel kohati krampi langetud. Iseenesest huvi-tavalt lahendatud «Me hoidume nõnda ühte...» langeb lavastuse stiilist välja, tundudes liialt pähe-õpituna ja paikapanduna. Sellest hoolimata on ka teine osa kindlasti kordaminek.

Elamus oli tugev. Selle eest aitäh sulle, pööriööma, et olemas oled ja et sinu suveõiste lõkete suitsuvina tõuseb su poegade lau-lus. Aitäh ka neile, kes lõkke teat-rimajas süütasid. J. ALLIK

PÖÖRIÖÖSUITSUDE LAUL

Mõttepõikeid ühe lavastuse juurest

Rõõm oli 24. veebruari ülikooli-lehest lugeda Eesti sõjajärgset kõi-ge tigemad teatriaruustust. Veel suurem rõõm oli, et ma Jaan Undi viie teoreetilise punktiga täiesti nõus võin olla. Ning eriti suur rõõm oli seetõttu, et ma asja veidi teistest küljest vaadates sellest nõusolekust hoolimata otse vastu-pidistele järeldustele olen jõudnud.

Alustame küsimusest, kas viima-sel ajal üle-euroopaliselt nii moo-di läinud luuleteater on teatrali-seeritud luule või poetiseeritud teater? Ma ei hakka vaagima eten-dust n.ö. «kirjanduslikust» kül-jest — seda nii minu luulevõihiku-se tõttu kui ka seepärast, et jagan täiesti J. Undi arvamust, et luule ei vaja teatraliseerimist. Luulet on tõepoolest kõige parem ise endale diivaninurgas lugeda ja lavalt luuletuste kuulamine jätab vähe-malt mind tihilugu külmaks. Küll vajab aga teater poetiseerimist ja luuleõhtud (just sellised nagu «Suits...») on esimene ja kergem aste sellel teel. Rõhutan veel kord, et luule teatraliseerimine, s. t. üks-kõik milline avalik ettekandmine, ei rikasta luulet millegagi. Tuleb aga aru saada, et niipea kui «sõna saab lihaks», hakkab eksisteerimast kirjandus ja luule kui tema alalik ning sünnib teatrikunst. Selles kunstis on aga nii lavastuslikult kui ka vaataja seisukohalt suur vahe, kas ettekandele tuleb J. Liivi luule või näiteks «kohtukroonika». Seetõttu ongi teater kohustatud se-ni, kuni meil on vähe spetsiaalselt

lavale kirjutatud tänapäeva elu-tunnetusele ja emotsionaalsele va-jadustele vastavaid teoseid, neid en-dale ise «kombineerima». Asi on ni-melt selles, et nii kunsti pakkumine kui vastuvõtt peavad muutuma ja muutuvadki üha intümsemaks, oodid, vabaõhuetendused ja laulu-peod nihkuvad tagaplaanile ja kas-vab vajadus diivaninurgas ise luu-let lugeda ja teatrisaalis poeesiat otsida. Siin pole tegu mingi «eli-dikultuuri» ja «massikultuuri» suu-reneva vahega, see on aeglane, kuid järjekindel tendents ja seda kinnitavad nii luulekogude tiraazid kui ka just sedalaadi teatrieten-duste kasvav populaarsus.

Selliste teatrietenduste loomi-sel kerkivad üles mitmed raskused. «Kohtukroonikat» on lihtne lavale panna, sest selle jaoks on ta loo-dudki. Liivi luule lavale kandmisel viiakse aga poeedi sõnad neile hoopis tundmatusse maailma, nen-de alasti olek kaetakse kinni, kuid ei lämmatata neid seejuures, vaid äratatakse ellu, et nad kahekordse jõuga mõjuksid vaatajasse, sest teatrist kaasavõitnud emotsionaalne elamus on objektiivselt tugevam lugemisel saadud elamusest.

Teame aga, et paljast emotsioo-nist on kunstiteose sünniks vähe, lisanduma peab ka informatsioon. Luule lavastamisel tuleb lähtuda ilmselt sellest, et vaataja on alg-materjaliga tuttav. Vastasel korral kergeneks lavastaja töö tunduvalt, sest siis aitaks teda elamuse teki-tamisel luuletuses peituv puhtsuis-

line informatsioon. Kui me eel-dame, et vaataja saab J. Liivi olemasolust teada alles kavalehelt, siis on ka raudselt õiged kõik U. Taavase etteheited «Noorte Hää-les» ja esikohale kerkib tõesti aja-loolise töö ja võimalikult opti-maalsema luuletuste valiku proble-lem. Sellist head abimeest aga lavastajal siiski pole, sest sama «Noorte Hääle» (1. märtsist) esi-küljelt võime lugeda, et 60% teat-riküllastajast on kesk- ja kõrgema haridusega ning luuleõhtul on see protsent muidugi veelgi suurem.

Seega peab lähtuma sellest, et puhttekstilise informatsiooni pole enam vaatajale uudiseks. Teatri-kunsti ime selles seisnebki, et sõ-nalise informatsiooni lisandub spetsiifilise, ainult teatraliselt vah-enditega edasiantav. Raske on sellele «miskile» nime leida, sest tema struktuur ja semiootiline süs-teem on veel täiesti uurimata, kuid tänu temale ongi teater juba kaks ja pool tuhat aastat eksisteerinud ja just seetõttu me läheme vaatama koolipõlvest pähe kulunud J. Liivi luuletusi. Alateadvuse kau-du teadvuse juurde, selline on tee mitte ainult osa loomisel, vaid ka tema vastuvõtmisel vaata-ja poolt. Siin mängib peaosu mit-te visuaalne komponent, vaid see Panso «ebateaduslik» fluidum ja «Suits pööriööluhtadel» tõestab veel kord, et on olemas mitte ainult näitleja «fluidum», vaid ko-gu lavastuse maagia ja lavastaja «fluidum». Selles seisnebki lavas-tusest saadav uus informatsioon ning huviitav on see, et teda ei saa komponentideks lahutada, vaid

Pisut FRANZ KAFKAST

Austria kirjanik Franz Kafka (1883—1924) on neld autoreid maailma kirjanduses, kes on pälvinud kõige vastakamaid hinnanguid. Teda on tunnustatud tänapäeva kirjandusele suuna andva autorina, teda on taunitud kahjur-liku antifrealistina. Need äärmuslikud hinnangud aga kõigial juba minevik. Eesti tugeja vaaleveerle jõudis Kafka 1962. aastal tänu «Loomingu» raamatukogu vahendusele novelli- ning miniatüüride koguga «Arvame akadeemiale», millele lisandus lüürid aastal samas sarjas romaan «Protsess», Olgu öeldud, et nimetatud moodustab autori napist toodangust arvestatava osa. Kafka on neld kirjanikke, kellest on mitmekordselt enam kirjutatud, kui on tema toodangu ulatus. Autori mõistmiseks on viimasele eestluse lisatud Roger Garaudy kirjutis autorist, mis süvenenult vaatleb seda mitmeti tõlgitust kirjaniku loomingu olemust. Lisarjem alljärgnevalt paar omapoolset märgel.

Franz Kafka, saksa keeles kirjutava jundi rahvusest autori kirjaniku saatust oli omapärasemad. Elades Praha oli ta oma rahvuse tõttu kui ka saksa kirjanikuna teatud määral isoleeritud tšehhi keskkonnast, kus tal tundnud üksi tema, vaid kõigil tema kaasegud Praha saksa kirjaniku Max Brod, Franz Werfel jt. Enne Esimest maailmasõda üritasid need rahvusliku tagamaata ning baasita autorid luua tihedamat kontakti tšehhi kultuuriga, missugune kavatsus aga sõja tõttu tüüja jooksis. Nimetatud kirjanike edasine tee kujunes aga erinevaks. Kafka jäi palka pidama Praha sse ka tšehhinde omarikluse teostumise ajal, kuid seotult oli tema just see, kelle loomingut isoleerituse tõttu kõige rohkem on mõjutanud.

Kui inimene lõi liikuva masina, siis ehtas ta ratta, mis kõige vähem sarnaneb jalaga.

Gaulhaume Apollinaire Kahelkümmendal. sajandil on inimkonna ajaloo tolmunud sunnred muudatused, seda eeskätt tauduse ja tehnikavallias. Et kõigile tehnoloogilistele luua võimalikult väheste kulutustega paremaid elutingimusi, toodetakse kaupat handelistes ja miljoniistes tiradžides. Enamus meist kannab samu rõivaid, sõidab seeriatautos, kasutab standardmööblit jne. Tänapäeval saravad klaas ja nikkel, vahelduvad neoneonkliaam ja autotulede karussell. Sellises loodusest lahtikustatud tehiskeskkonnas elab peaaegu pool inimkonnast. Kahlemata ka jastub seline urbaniseerunud ja tehnistunud maailm ka müüdis-kunstis, mille üheks vormiks on OP-KUNST, mis kasutab teadlikult lihtsate kujundite strukturetugeva visuaalse stimuleeringu esilekutsumiseks.

Op-kunsti tegi tervele maailmale tunnuks 1965. a. kevadel New Yorgi Moosda Kunsti Muuseumis toimunud näitus ildepealkirjaga «Lundlik silm» («The Responsive Eye»). Paljud kriitikud olid erutatud ühed nägeli võimalust kunsti ja teaduse ühendamiseks, teised aga selles ühendamises küllaltidast põhjust op-kunstist loobumiseks.

Tugeva visuaalse efekti taotlust kunstiföös näeme juba varases islami kunsts ning traditsiooniline jaapani rahvakunst kubiseb op-kunstist (sukekimonod). Ka eestl elnograafias näeme sellesuunalisi taotlusi (seelikud, puunõude kaunistused). 19. saj. prantsuse kunstniku Seurat' punktlast värvipiektidest koosnevad maadil mõjuvad äärmiselt efektselt. Cézanne eraldas loodusest need optilised elemendid, millest silm eriti märkab. Käesoleva sajandi teisel kümnrdikul töid Delaunay, Mondrian, Kandinsky, Malevits jt. kunstisisse uue lähemise — abstraktsed kujundid kui kunsti iseenesest. 1955. a. eksponeeris julge Pariisi kunstikaupmese Denise René oma galeriis op-kunsti.

Suure panuse op-kunsti arendusse on andnud kaks müüdis-kunstnikku — V. Vasarely ja I. Albers. Kuigi nad eksponeerisid

Kafkast ei saanudki kutselisel kirjaniku. Ta töötas kuni 1922. aastani kindlustusametnikuna, lahkus siis raske tuberkuloosiga tõttu ametist ja suri sellesse haigusesse 1924. Kafka oli väheproduktiivne autor. Enne Esimest maailma avaldas ta rea proosavärsandeid ja kümmele jutustust, millele järgnesid alates 1919. aastast veel kolm õhukest samalaadset teost. Surres tegi ta oma sõbrale, Max Brodile ülesandeks hävitada avaldamata käsikirjad, mida aga sõber ei teinud. 20. aastates avaldas Brod kolm Kafka romaani («Ameerika», «Loks» ja «Protsess»), millele on hiljem lisandunud lühiproosal, kirju jm.

Ei kirjaniku elu ajal ilmunud tööd ega ka posthuumiselt avaldatud teosed ei äratanud tol ajal tähelepanu. Kafka nimi omandas rahvusvahelise kõla alles Teise maailmasõja päevil ja veelgi enam pärast seda. Teda tunnistasid enda eeskäijaks sürrealistid ja eksistentsialistid, tagantjärele seletati, et ta oli ekspresjonismis olnetanud ekspresjoniste. Ja tõepoolest: Kafka tegelased liiguvad miijöös, kus valitseb tegelikkuse (või aaloogi)luse, samuti on inimesed asetatud mingisse vaenuiliku vahetkorda oma keskkonnaga, mis muudab absurdesse nendepüüded teadlikuks ning tahtlikuks endaleostumiseks. Kafka loominguilmaid omapäraks on fragmentaarus, mis on tema teostele organiliselt omane kompositsiooniprintsiip. See vastab kõige tabavamalt tegelaste käitumisele ja tegutsimisviisile, samuti sündimustekäiguse tekiavale probleemide eestlasmisele. Kafka tegelased on sageli inimesed, kes satuvad abastusse oma eksistentslikusimuses, kes otsivad vastust oma elukäiguse tekiavale seikadele, ilmale või kuhu pöörduda, kes otsivad

oma optilisi töid juba aastakümneid tagasi, on nende loomingule alles viimase ajal suurt tähelepanu osutatud. Vasarely (1930. a. Pariisi siirdunud ungarlane) loomingu aluseks on vormi ja värvilahutamise idee. Näide tema teoreetilisest kirjutisest: «Iga vorm on värv substant nagu iga värv on vormi atribuut. Iga vorm-värv kujutab endast füüsiliselt püsivat, mõeldavat ja objektiivset suurst, mille kirjelendus jääb aga subjektiivseks... ja tihtrituks vaataja vastuvõtlikkusest. Selliselt mõistetavalt saab vorm-värv põhiliseks ehtsusüksiks, täheks uues plastilises aabitsas, andes omavahelises shueles ja kombinatsioonis struktuurse lõpmatu arvü variante». Selles vaimus loob Vasarely sadu pinnaalisi ja kolmemõõtmelisi teoatsoiondest kosmose teemadele ja lõpetades värvilisel liikuva arhiitektuurse süntesisiga. Griffoni kirjastus Svetslts, kelle on kunstiks teinud müüdis-kunstnike abunant monograafia, mida loetakse kaasaegse trükkkunstimeks.

(Järg lk. 4)

väljapääsu nelle mõismatuist situatsioonides, kuhu nad on satunud, kannatades seeläues mõistamatult hirmu, süttunnet ja ehamääraseid tähtsissuove. Kirjanik asetab tegelased reallistlikkuse tegelikkuse, ent sellesse põimub grotesksus, fantastika, juutustuste keel on täpne, vahel olse tarbesitilile lähenevas sõnastuses. Ka siis, kui tegemist on öüdesle või fantasiistile situatsioonidega, milles visklevad väljapääsematus abitusel ta tegelased. Need valib Kafka tavaiiselt väikeste inimeste klitast (näagu «Protsessis»). Nad seisavad üksikuna juima mõismatuse ees, mis ähvardab nende olemasolu. Püüded ennast kaitsia osutuvad tulemusetuiks, sest vastasjoud on saavutamatu ning arusaadamatud.

Kafka tegelaste traagika kajastab inimese kaitsetust ning joutust tema elu sunnarevate ning määravate tegurite ees kapitalistlikus maailmas. Tema teosed peeldeldavad inimeste tasakaluist väljalangemist valitseva ebanimlikkuse ja toimuva mõismatuse tõttu. Tegemist on sotsiaalsel kriisil nähtudega, mis on antud autoril subjektiivse maailmakäsitluse valguses, mille aluseks on eksistentsialistlik ja olemasoluküsimuste vaatamatus.

Kuigi Kafka mõneti irdub realsusest ning ning realismist, ei puudu tema teostel hinnatav tunnetuslik sotsiaalne vääratus. Need kujutavad väikesel inimesel elu perspektiivtust, tema üle jout kaivaid põmnistust mitte alistuda hoolimatule ning juumale kodanlikule tegelikkusele, kuigi ta tunneb vastupanu loomatusel. Autor ei sea endale ülesandeks tõlgitada üksikuid meeleolusid või elamusi. Kõnes on eksistentsiaallistid küsimused, käsitletusi põhilistelt küsimustel, Need võimaldavad aga teha arvestatavaid sotsiaalsed üldistusi.

V. ALTOA

Dahendajad

H. H. Munro

Hector Hugh Munro on sündinud 1870. a. Birnas. Ta on elanud pikemat aega Inglismaal, 1902. a. viibis «Morning Posti» korrespondendina Balkanil. 1904. a. võitis Peterburis osa verises pühapäevast. H. H. Munro on kirjitanud poliitilist satiri. Oma töid illustreits ise.

H. H. Munro langes Esimeses maailmasõjas.

Kuskil Karpaatide idarõival, segameas seisus ühel talvisel ööl keegi mees. Ta vaatas ja kuulatas ööl, nagu ootaks mõnd metsilooma oma vaatevälja ja püstitoru ette. Kuid jahiloom, kelle kohalolekut ta püüdis nii teraselt avastada, ei eksisteeril tšegi jahimehe nimistust kui seaduslik ja õige saak Ulrich von Gradwitz luuras pimedas meias oma vihvareonast.

Measvõlde avarad metsad olid täis jahiloomi ning kisas metsariba lüraakul selle massiivil serval ei paistnud siima ei metsiloomade arvukuse ega kiitmisvõimaluste poolest, ent ometi valvati just seda maalaapi omaniku tili-ma klivusega. Kurkkuista kohutupoosiga veel varasaja ajal võideti see maal lapp naaberväikelatimile käest, kellel puudus sellele male seaduslik õigus. Kaotatud pool ei tunnustanud aga niiki hinda, eest seda kohtuotsust ja niiki oli terve rida salaküttimise juhtumeid ja muid sõltasid skandaale muregitanud naabrite vahetkorda tervet kolme polügoni vahel. Vihvareid kome mees isiklikult, kui Ulrichil sai meenus isiklikult, kui ta maailmas kedagi pererkonnas. Kui ta maailmas kedagi polgas, vaenu püüja, — vastimatu sa-laktit ja pilirikkuja.

Vaen oleks hääbunud või lahendatud kompromissil teel, kui isiklik paha soovilikus poleks ristil vastu oinud. Juba poliitikestena jaanuseid nad teineteise vastu, meestena manasid õnnestust teineteise kaela ning sel kibetuulisel kokku kogunud, et pimedat meisa vaetvaid, mitte neljalajase saagi ootel, nad ei luurata hilivaid valguisest. Kes on arvatavasti teel tema valguisest. Meiskitsid, kes tavaliiselt olisvad tormimöödel varju, jaoksilt nagu aetaks neid taga. Ka teiste metsalainike seas oli märgata ilikumist ja rahutust nad oleksid pidanud ammugi magama. Ilmselt oli meelas midagi rahutuksile-gavat ja Ulrich teadis, kust see lähtus. Ta lonkis meelest eemale, keda ta oli paigutanud pöösastesse mäeharjal ja laskus mööda jõokse mäekülge karjale alla. Ta sumas läbi tiheda võsereiku, piljades puutüvede tagant ja kuulades läbi torni viisitamise ja uksumise ning puunkiste rahutu peksimise et avastada pilirikkujaid. Kui ta selles üksikus meiskits palgas ja sellesel raevukal õõl kohiaks Georg Znaey-

mit silm siima vastu ilma tunnistata-teta — see oli ta äärmiselt. Ja kui ta suure põõkpuu tagant välja astus, selisist ta vastamisi meiega, keda ta ois-

Kaks vaenlast jolitsust teineteist tükki aega valides. Mõlemal oli kaks püss, vihkamise sidures ja mõrvapöid peas. Nüüd oli võimalus val-lanada vastoolnud ürgsed kired. Tüülimene, kes on üles kasvunud tsivilisatsioonikammitusis, ei suuda lihtsalt ja klimateeriliseiselt ning sõna taunumata tappa oma naabrit, ilma et vägistaks oma tundeid ja au. Ja enne kui kõh-lussit oleks saanud tegu, tarvitus loo-dus ise nende kallial vägivaldale. Tormi põlgatusel vastas läheneva puu rak-satus nende kohal ja enne kui nad jõudsid kõrvale karata, langes kukkiva põõkpuu okstemas neli peale. Ulrich von Gradwitz leidis ennast sirvil maast, üks käsivars tundeputuna koha all ja teine abiltult oksepuntas, kuna mõlemad jalad olid okstekuulha all. Kuigi rasked jahimehasaad ja ka püstirind jaad lõmastamisest ja ka lumumurd olid tänu neli vilksomad, oli ometi pikemaata selge, et ilma kõr-valise abita ta oma praegusest positi-sioonist tõusta ei suuda. Längevad ok-sarad olid lõpetanud ta näonaha ja ta pidi silmade pilgutamisega ripsme-tel verevõrtu kaituma, enne kui ta õn-nel neistkohast iluvalate sal.

Lähedalt tema kõrval, lgal teisel juhul klennatuses, jamas Georg Znaeym, abilit ja rabeley, kuid tõenäoliselt sama abilit ja rabeley naabritud. Nende ümber kõrgus puukütidde ja murud okske kaos.

Keerduksuune, et hing sees ning raev oma vangipõlve üle rõõd imelikult tanu ja vandumise sega Ulrichi hmu-tetele, Georg, kes oli peaaegu järele-vest, mis mures ta siinadele, jätts ra-belamise ja jät kuulatama, siis aga ir-vitas:

«Niisits sa polegi veel surnud, nagu õigus oleks. Aga kuni oled sa ometi, ja üsna kovaasti» hüüdis ta. «O! mil-lone olukord — Ulrich von Gradwitz lõk-sus oma varasatitud meelas. See õngi õige kohtuotsust!»

Ja ta irvitas jälle, võtkat ja parasta-vait: «Ma olen lõksus omaenda met-saas» vastas Ulrich. «Kui mu mehed meid vabastama tulevad, tahaksid sa tõenäoliselt midagi etemat, kui olla sa-laküttil naabril ma-alal. Häbenema peaksid.»

Georg valkis helke, siis jautsus vaik-selt: «Oled sa kindel, et sinu meestele jääb veel kedagi vabastada? Ka mina olin täna meesega ja nad tüüdi otse minu kannul. Nemat tulevad kindlasti siia esimestena. Kui nad mind nende nelud okste all välja tirivad, ei nõua neilt erilist tühkustust veeretada kogu puu sinu peale. Sinu mehed jelaavad ainult surmukeha mahlangend põõk-puult alt. Vormitõhtoks saadan hiljem su perkonmale kaastundealutses.»

«Väga kasulik vihile» sõnas Ulrich meiskult. «Minu meesed ol! Kask järgemda mitte kumme minniti püstist, millest seise on juba mööduinud. Kui nad mind välja tõmbavad — pean vihi-jat mees. Et aga sina loidist sul-jat salaküttina minu territooriumil, siis minu arvates on kaastunde avaldamine sinu perkonmale «hissi kohatu».

«Tõmbi, valla tüübi, irvitas Georg. «Võitame surmani, meie ja meie mehed, ilma tihgei neetud vahendatita. Ole sa noetud, et sa karvaksid, Ulrich von Gradwitz.»

«Sina surmuli, metsavaras ja salakütt Georg Znaeym.»

Mõlemad mehed tundsid juba võima-liku kohtuse kibumist, sest oli ilmine-et mõõnud enne tükki aega, kui mehed nad tüüs olisvad. Ja on ainult pime jühus, kelle omad tulevad esimestena. Kumbki ei loobunud kasutust rabele-misest, et okst-puunikult alt välja pää-seda. Ulrichil õnnestus osaliselt vabas-tada üks kasi ja tuua see künelaskum-niing võtta sealt veimipilasku. Kuid ise-gi müüdi oli tükki tegemist, enne kui sai korgi ära keerata ja natuke märgusest sünu valada. Kuid milline jumalik söömi! Oli varatv ja lummekord ei ol-nud veel paks, mistõttu hädalised kan-natadil klma vähem kui võis celdada. Siiski soolendas ja elustas vein haava-tut tüütsiti ning ta vaatas mõniva-gase kahutundega oma vaenlast, kes hoidis vahu ja norkuse oiged suletud huulte taga.

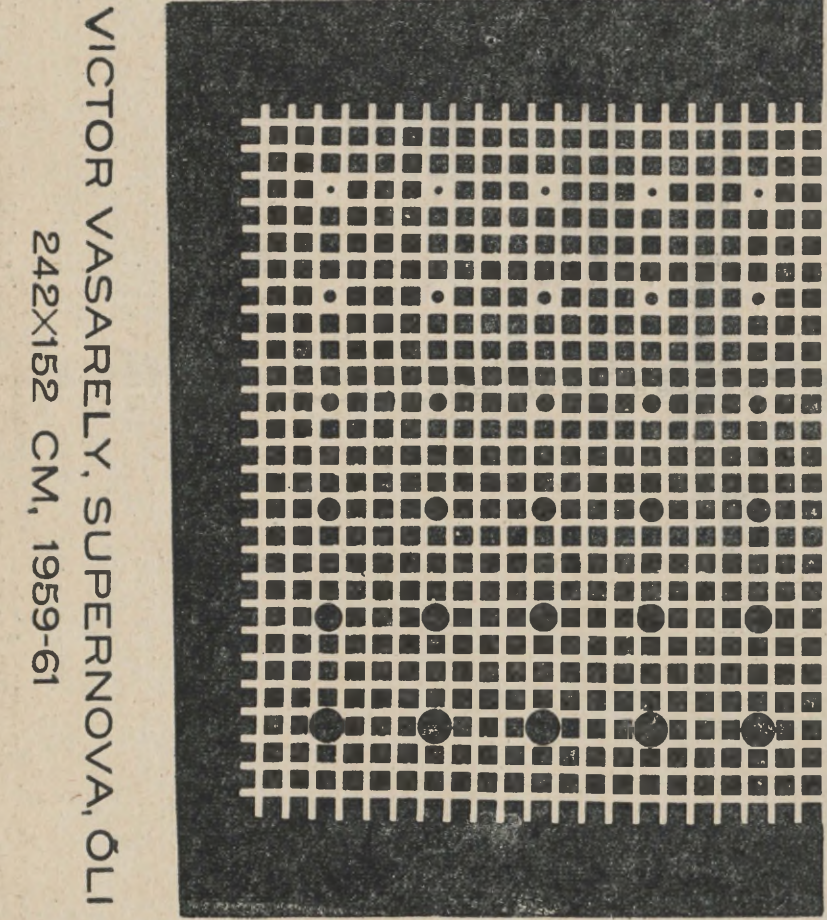
«Kas sa saaksid pilasku kätte, kui ma sulle vihkaks?» küsis Ulrich äkitselt. «Selles on hea vein ja oma olukord tü-leb nii megarvaks teha kui vähegi võim-alk. Joogem, kuigi üks meist täna tõõsi sureb.»

«Ei ma vaevait näen — mu silmaagel on hüüdnud veri» vastas Georg. «Ja peolgi ei joo ma mingil juhul oma vaenlasega.»

Ulrich jäi vait ja kuulatas tüüte üti-gu. Tema üks pilaskas tekkima ja ku-lu võima üks mõte, mis tugunes igä heitega, kui ta vaatas meest, kes nii süngena võlites väsimuse ja pilnaga. Vahu ja rõdumuse mõju, mida ka Ulrich müüdugi tundis, hakkas vana me-eletu vihkamine häiduma.

«Naabrimees» ütles ta siis, «tee n-egu heaks arvad, kui sinu mehed tulevad esimestena. Meil oli aus kokku-lepe. Mis aga minusse puutub, siis la-tesen kõigepealt sinu välja aidata, nagu oleksid sa minu kullamine. Me oleme tih-lisunud nagu kaks sõgedat selle to-beda metsariba pärast, kus puud ei kannata isegi valikest tüüteliti. Lame-des ja moeldes silt, jõudsin ma jär-e-gusele, et me oleme küllalt loiti märe-ginud — eitis on patiu mõnuamad asiin, kui pilritiitid. Naabrimees, kui sa aitaksid mul matta sõjakirvest, pakun sulle oma sõbrakätt.»

Georg Znaeym valkis tükki aega ja Ulrich arvas juba, et ta minestas vahu kätte. Kuid siis vastas ta kahendiv-kutti:

VICTOR VASARELY, SUPERNOVA, ÕLI
242X152 CM, 1959-61

(Järg lk. 4)

OP-KUNSTIST

(Algus lk. 3)

Teine väljapaistev op-kunstnik I. Albers töötab praegu Yale'i Olukooli juures New Havenis (USA). Tema tööd on vastupidi väga rahuliku meeleoluga. Albersit tuntakse värvide eksperimenterijana (pigem otsija kui uurija), kes kirjeldab oma raamatutes «Värvide kooskõla» oma ja õpilaste huvitavaid tähelepanekuid.

Kuid enamik op-kunstnikke on uut tehnikat hindavad noored inimesed. Tuntud «Visuaalse kunsti uurijate grupi» liikmed Pariisis peavad end visuaalsete nähtuste eksperimenterijateks. Optiliste efektide kasutavad oma loomingus kunstnikud Poolas, Tšehhoslovakiast, Jugoslaavias, Jaapanis ning eriti Itaalias, kus enamuses 40-ndatel aastatel sündinud noored kunstnikud ei rahuldu enam puht optiliste võetega. Nad peavad end kineetilise-visuaalse kunsti loojateks ja nende peamiseks eesmärgiks, nagu abstraktse kunsti puhul üldse, on vaataja kaasakiskumine kunsti nautijast kunsti loojaks. MIDA SEE TÄHENDAB? Soovitakse, et iga vaataja saaks kunsti teostest omamoodi aru (nagu sümfoonias). Antakse ainult põhisuund, mida vaataja peab ise edasi arendama. Lõppkokkuvõttes on teisel niisama palju «kaasautoreid» kui vaatajaid.) Sellesuunalisi eksperimente teeb rühmitus «I grupp» (Colombo, Boriani, de Vecchi) Milanos ja «Enne 65» (Massioni, Biasi, Costa) Paduas.

Op-kunsti tehnikaid on palju, mistõttu peatugem ainult mõnedel. 1) Värvi. Teerajajaks värvide teooriale võib pidada Leonardo da Vincit, kes oma «Maalikunsti traktaadis» seadis esikohale punase, kollase, roheline ja sinise. Ta lei-

dis, et värvid mõjutavad üksteist — sinine näib rõhutatuna kollase kõrval, punane roheline kõrval jne. Paljud op-kunstnikud kasutavad ära seda värvide omadust (Vasarely, Molinari, Anuszkiewicz). Ka must-valged kujundid võivad olla väga jõulised, eriti kui mõlema pinnad on võrdsed. 2) Kolme mõõtmelisus. Kauga aega otisid kunstnikud vahendeid sügavuse efekti saavutamiseks lamedal lõuendil. Perspektiivi kasutati teadlikult juba renessansiajal. Op-kunstnikud kasutavad perspektiivi aga haaravate visuaalsete efektide saavutamiseks, seda teatud elementide kordamise või pöörlemisega (Riley, Cunningham, Benkert). 3) Optilised komponendid. Siin mõeldakse tööstusmaterjalide ja tehniliste vahendite kasutamist kunstiteoses. Kuigi paljudele teadlastele on saavutatud tuttav, tuleb Gestneri, Baumeistri jt. töid siiski originaalseteks pidada, sest nad on esitanud visuaalselt huvitavalt, kui kompositsioonid. Teistest tehnikatest leiab veel kasutamist muuree tehnika (kaks või enam joonte süsteemi moodustavad uue kujundi), äärte teooria (näit. musta ja valge pinna puutejoone vaatlemisel tekkiv visuaalne efekt) ja palju muud.

Op-kunst on sügavalt seotud visuaalse informatsiooniga, tema võtted, mis põhinevad tehniliste efektide ühendamisega esteetiliselt tervikuks, kasutatakse ära tuleviku kunsti poolt. Juba Wassili Kandinsky uskus, et «meist oma mõtetega lõputult ees olevaid kunsti teoseid luuakse võib-olla arvutamise teel», Op-kunst on selle sammu juba astunud.

K. POLLU

A-grupi nr. 1

NSV Liidu A-grupi naiskondade taliturniiril Donetskis oli esimesel mängupäeval meie naiskonna vastaseks Kaasani alagrupi võitja Leningradi «Trudi».

Leningradi «Trudi» vastu viskas meil punkte kõige rohkem Euroopa juunioride meister Vilve Kõõbi — 22. Kolm punkti vähem tõi Valve Kaasik. Esimeses mängus näitas end heast küljest jälle Mari Vaikmaa. Tema jäi külmaks nii mõneski kriitilises olukorras ja realiseeris visked punktideks. (Mängus tõi ta 12 punkti). Naiskonna visketabavuseks arvutati 48%. Lõpuvile käis seisul 72:43. Keegi peab ju kaotama!

Moskva «Serp i Moloti» vastu mängides jäime kaotajapooleks. (52:55) Tuletam meelde, et moskvalannad olid koos ülikooliga mõlemad kaua aega «kuldse kahe-teistkümneme» hulgas. Aga ka nemad pidid asuma teisejärguliste naiskondade kilda.

Kohtumise algus oli ettevaatlik ja tuim. SiM sai kolmepunktilise edu. Edgar Naarits võitis peagi aja, et anda edaspidiseks nõu. Kahesandal mänguminutil paistis juba, et tuleb murrang meie kasuks. Kaotusseis vähenes minimaalseks 6:7. Aga siis võitis võimust jälle ebakindlus. Hästi viskas esimesel mängupoolel Moskva tšenter, 182 cm pikkune ja 22-aastane Aleksandra Zelenova. Tal õnnestusid kõik pealevisked. Esimese kahe kümne minuti jooksul sai ta 12 punkti.

Vastaste mäng oli üles ehitatud 32-aastase ja 169 cm pikkusele Raissa Nadlerile. Tema oli mängu organisatoriks, tema käest käis pall kogu aeg läbi ja ka viskajana oli ta mängija omal kohal.

II poolaja 7. minutil tõi Edgar Naarits Marje Kiho asemele mängu teise tšentri Elle Lapi.

Mängu lõpus hakkas vähenema ka kaotusseis. Aga aega jäi väheks. Ja oligi käes kolmepunktiline kaotus.

Mäng liidri vastu

Turniiri liidriks oli selle päevani kaotuseta mänginud Donetski «Avangard». Selles kohtumises tuli võit meie väga raskelt. See oli ühtlasi ka turniiri võitluslikum mäng. Vastamisi olid korralik tehnikaga korvpall ja jõuline mäng. Algviisik oli selline: Valve Kaasik, Elle Lapp, Vilve Kõõbi, Mari Vaikmaa ja Evi Volmer. «Avangard» oli kiire tempoga ja läks ette 7:0. Tundus, et eelmise päeva kohme-

tus on naiskonnal ikka veel sees. Esimese korvi tõi meile turniiril esimest korda algviisikus mängima läinud Elle Lapp. Viis korda oli meie kaotusseis esimesel poolajal kolm punkti ja selline vahe jäi ka poolaja lõpuks (32:35).

Teise mängupoolte esimesed minutid tõi rõõmsamat meelt ka meie mängijatele. Teisel minutil läksime Vaikmaa täpsest viskest ette 36:35.

Meie tšenter Elle Lapp oli jälle lauas tubli ja näitas kindlat kätti.

Vaikmaa, Lapi ja Kaasiku visetest läksime ette 6 punktiga. Vahe aga hakkas jälle vähenema. Treener tõi V. Kaasiku asemele mängu Tiio Kuke. Ette läks aga jälle Donetski. Väljakuperemeeste vahepeal juba raugema hakanud energia hakkas tagasi tulema. Uue hooga rakendasid nad pressingut. Tiio Kuke kaugvisked tõi aga võiduseisu jälle meile. Kohtumise viimased minutid olid eriti pingelised. Kord ees meie, kord «Avangard». Võitja küsimus otsustati viimastel sekunditel. Minut enne lõppu oli seis 65:65. Kes keda? 33 sekundit enne lõppu tehti Kaasikule viga. Mõlemad tabasid täpselt. Kohe tehti aga ka Volmerile suurest agarusest palli hankimisel donetskilannade poolt viga. Sealt tuli üks punkt. Vaikmaa sai neli sekundit enne viiet veel korvi ja võitiski TRÜ naiskond 70:65. Selles mängus töötas ennastsalgavalt Evi Volmer.

ROSTOVI «BUREVESTNIKU» vastu läks välja naiskond koosseisus: Lille Laos, Tiio Kukk, Marje Kiho, Vilve Kõõbi ja Elle Lapp. Meie võit (49:43).

Elle Lapp viskas kohtumises 231 punkti! Järgmine kohtumine oli Leningradi «SPARTAKIGA». Jälle võit (43:37).

VIIMASE MÄNGU pidas Tartu Minski «Raadiotehnikuga». Nime- tatud naiskond kujutab endast Valgevene koondist ja on ülikooli vastaseks ka suvel rahvaste spartakiaadil. 8 minutit enne mängu lõppu oli seis 40:40. Siit peale tuli mängus murrang meie naiskonna kasuks. Ülikool jõudis jälle oma tavalisse sõiduvette. Tulemus 55:50. 7 võitu turniiril ja ESIKOHT. Järgnesid 6 punktiga Donetski «Avangard» ja Moskva «Serp i Molot».

Meie naiskonnale: «JATKA SAMAS VAIMUS!»

GUNNAR PAAL

Vahendajad

(Algus lk. 3)

minu poole soolinde laskma. Kogu ümbruskonnas pole kedagi, kes saaks takistada meid rahu sõlmimast. Varem tahtsin sind ainult vihata, kuid ka mina olen viimase poole tunni jooksul muutunud. Ja sa pakkusid mulle veinipudeli... Ulrich von Gradwitz, tahan olla sinu sõber.»

Mõneks ajaks jäid mõlemad vaht, mõeldes muutusele, mida see dramaatiline ümbersünd endaga kaasa toob. Sünges, külmades metsas, kus tuulelilled tuhisesid läbi alasti okste ja ulgusid puutüvede vahel, lamasid mehed ja ootasid abi mõlemale. Kumbki palus endamisi, et just tema mehed tuleksid esimesena, et osutada «väarikat» abi vaenlasele, kellest oli saanud sõber.

Hetkel, kui tuul vaikis, katkestas Ulrich vaikuse.

«Hüüame appi,» ütles ta. «Tuulevaikus võib meie hääl üpris kaugele kosta.»

«Puud ja võserik ei lase häält kaugele. Aga me võime ju proovida,» arvas Georg. «Üheskoos siis.»

Mehed tõid kuuldavale pika jahihüüu. «Veel kord koos,» käskis Ulrich mõne minuti pärast, püüdes asjatult tabada vastuhüüet.

«Mulle tundus, et ma kuulsin mida- gi,» ütles Ulrich.

«Ma ei kuulnud midagi peale tuule- müha,» ütles Georg kähisevalt.

Jälle oli mõni minut vaikust ja siis hüüatas Ulrich rõõmsalt:

«Läbi metsa tulevad mingid kogud. Nad tulevad mõnda minu järgi mäeküljest alla.»

Mõlemad karjusid nagu kõri võitis. «Nad kuulsid meid! Nad jäid seisma! Nüüd nad nägid meid! Nad tulevad jooksuga mäest alla meie suunas,» hüüdis Ulrich.

«Kui palju neid seal on?» küsis Georg.

«Ma täpselt ei näe, aga vist üheksa või kümme,» vastas Ulrich.

«Siis on need ikkagi sinu mehed,» lausus Georg. «Mul oli ainult selts.»

«Tublid poisid, nad jooksevad kõigest väest,» märkis Ulrich rõõmsalt.

«Kas need on ikka sinu mehed?» päris Georg. «Kas sinu omad?» kordas ta kärsitult, kui Ulrich ei vastanud.

«Ei,» vastas Ulrich naeruga, õigemi- ni idiootliku naerulaginaga, nagu mees, kelles on vallandunud võigas hirm.

«Kes nad on?» küsis Georg kiirelt, pingutades nägemist, et näha seda, mida teine oleks meelsamini mitte näinud.

«Hundid.»

Kogust «Selected Stories of Saki» Tõlkis O. LUHAVEER

K. E. v. Baer Tartu ülikooli üliõpilasena

Lapsepõlve- ja koolipoisaaastatest tõi K. E. v. Baer kaasa ausa ja õiglase suhtumise oma kaasinimestesse, silma- kirjastele vihkamise, erksa tähelepanuvõime, tundliku hingelaadi, huvi arstiteaduse ja suure armastuse looduse vastu. Ta ise oleks kõige meelsamini loodusteadlaseks hakanud, isale näis aga see elukutse perspektiivtuna ja nii otsustati arstiteaduskonna kasuks. Oppida tahtis Baer aga tingimata Tartus, sest siin jätkasid oma haridusteed ka tema koolivennad Tallinna toomkoolist, nende hulgas Ed. Aßmuth.

Tartu oli 1810. a. pisike, peamiselt ühekordsetest luitunud puumajadest koosnev 3000 elanikuga linnake. Majakeste ees kasvasid pärnad, nende all pinkidel istusid õhtuti inimesed ja heietasid jutulõnga. Enamik tänavaid oli sillutamata, neid pühiti ainult siis, kui mõni tähtsam tegelane postihobusega läbisõidul oli.

Ülikooli peahoone oli tol ajal uhiuus ja väga esinduslik — see aga ei takistanud ülikooli pedellil (politseinikul) peahoones kauplemast elevandiluuist valmistatud saapamäärdega ja hea musta findiga. Ülikooli professorid elasid oma elu, rahul iseenda ja kogu ümbritseva maailmaga, korraldasid koosviibimisi, sünnipäevi, pidasid õpetlikke loenguid.

Baeri otsesteks õpetajateks olid muidugi arstiteaduskonna õppejõud. Nendest prof. D. G. Balk oli tuntud osava arstina, tsaar oli talle annetanud mitmel korral teenete eest brillantsõrmuseid. Paistab siiski, et ta oma teadmisi kuigi veenvalt üliõpilastele edasi anda ei osanud. Baer märgeb oma mälestustes, et prof. Balk ei andnud mingeid kindlaid kriteeriume haiguste äratundmiseks ja raviks, vaid tegutses intuiitselt. Baer seda ei osanud ja ta leiab, et innukas tegelemine matemaatikaga toomkoolis on teda arstikutse jaoks ära rikkunud.

Prof. M. E. Stux lugus farmakoloogiat ravimite tähestikulise järjekorra järgi — nii käsitleti koos Radix Rhei (lahtistina tuntud rabarbrijuur) ja Radix Valerianae (rahustava toimega palderjanijuur). Baerile tundus see ime- likuna ja ta püüdis ravimide grupeerida vastavalt nende kasutamisele, mis aga raamatute puuduse tõttu sugugi kerge polnud.

Baer ei suutnud valmistuda arstiteadusest, loengud tundusid igavetena, kutsusid esile opositsioonitunde ja ta kirjutas: «Ma ei leidnud õiget roobast, mille kaudu edasi minna.»

Küll aga kõitsid Baeri prof. G. Fr. Parroti loengud füüsikast, prof. C. Fr. Ledebouri botaanika ja zooloogia. Huvitavad olid ka praktilised tööd aianduses, mida juhendas botaanika- aia ardnik J. A. Weinmann. Suurt puudust tundis Baer anatoomia praktikumi peaaegu täielikust puudumisest. Baer mainib, et ainult ühel korral õnnestus-

nud tal saada uurimiseks üks käe- vars, mille ta suure rõõmuga koju tassinud ja siis sõpradega tükeldanud ning uurinud.

Sügisel 1812. a. kutsus Riia linn abis- tama sinna kogunenud sõjapõgenikke ja haavatud sõdurid, sellele järgnesid peaaegu kõik noored arstiteadlased, nende hulgas ka Baer. Riias tüüfuse- haiged ravides haigestub Baer ka ise ja paraneb vaid suuri vaevu. Mõned kavalpead aga, kes Tartus millegagi silma ei paistnud, oskasid end Riias soojadele kohtadele sokutada.

Veebruaris 1813 on Baer jälle Tartus tagasi, kuulab loenguid, ravib haava- tuid, võtab osa üliõpilaste koosviibimis- test ja pidudest. Ta pooldab üliõpilaste organiseerimist teaduskondade kaupa ja on ise arstiteadlaste vanemaks.

26. aprillil 1814, kui Tartus pühitse- takse Vene vägede võitu Napoleonile, toimub Promenaadil (praeguse Barklay platsi lähedal) üliõpilaste pidulik rongkäik. Meedikute juhiks on Baer. Lau'dakse tema poolt võidupäeva auks koostatud lau'u. Peale rongkäigu mõõdumist jalutavad linna elanikud veel kaua tänavail, imetlevad lampide ilutulestikku ja sooja kevadõhku.

12. juunil 1814, ühel kuuma suve- päeval, sooritab Baer doktorikraadi taotlemiseks vajalikud eksamid 16 a'nes. Enamikus ainetes vastab ta hindele «hea», zooloogias, füüsikas, anatoomias, füsioloogias ja kohtumeditsiinis (viimaseid 3 ainet eksamineeris prof. C'hor'ce's) hinnatakse ta teadmised «väga hea» vääriliseks.

28. augustil 1814 sooritab Baer nõu- tava anatoomilis-kirurgilise demonst- ratsiooni ja 29. augustil 1814 kaits- b Baer edukalt oma doktoridertsiooni eestlase haigustest. Sõbrad ootavad teda juba, ühiselt asutakse teele välis- maale, et seal teadmisi täiendada.

Baeri I Tartu-etapp on sellega lõp- penud. Tagasi Tartusse pöördub ta aga alles 53 aasta pärast, et siin loodusele lähemal olles puhata töö- ja saavutus- terohkest elust.

H. MOORITS

Komsomolipiletite vahetamise graafik

Esmaspäeval, 20. III kella 9—10 kella 14—16
Teisipäeval, 21. III kella 12—14 kella 15.30—16
Kolmapäeval, 22. III kella 12—14 kella 16—18
Neljäpäeval, 23. III kella 16—18
Reedel, 24. III kella 14—16

Komsomolidokumentide vahetamine toimub ELKNU TRÜ Komitees.

APRILLIKARNEVAL!

Tänavu tahame aprillikuu esimesel päeval vägeva peo käima panna. Kindlasti leidub tänavugi neid, kes ei põlga ettevalmistuste raskusi ja toredates kostüümides-maskides välja tulevad.

Nagu ikka, on parimatele maskidele ja teravmeelsematele naljadele välja pandud suured auhinnad, õnneseente jaoks paneme pööriema loteriratta.

Niisiis — nägemiseni aprillikarnevalil 1. aprillil.

TEATED

N L K P ajaloo ringi koos- olek toimub 17. märtsil kell 18 ühiskonnateaduste maja aud. 212. Teemaks on «Jugoslaavia eile, täna ja...»

Taimefüsioloogia- ja biokeemia ringi ettekande- koosolek on 23. märtsil kell 18.30 kateedri ruumides.

*

SPORDIMEDITSIINI RINGI koosolek toimub 24. märtsil kell 18 V. Kingissepa tn. 19 (III k.). Päävokord: 1. Sportlase toimumisest. — S. Pikner, P. Kampus, P. Männiko, H. Kalam (6. kursus). 2. Jooksvad küsimused. Ringi juhatus

Balti turniir väravpallis

Täna, s. o. reedel, 17. märtsil algab EPA võimlas kolmas Balti liiduvabariikide ülikoolide turniir väravpallis. Mõõdunud õppeaastal jäi TRÜ meeskond Vilniuses teiseks, naiskond kolmandaks. Läti RÜ poolt väljapandud karikad läksid leedulaste tugevakoosseisulis- tele võistkondadele, kus on palju meistersportlasi ja Leedu NSV koondise mängijaid.

Meeste turniiril mängivad seega Vilniuse RÜ, Läti RÜ, TRÜ ja neljandana EPA. Naiste turniiril li- sandub esimesele kolmele veel Moskva RÜ naiskond.

Täna on mängude algus kell 18, laupäeval kell 17 ja pühapäeval kell 12.

SISSEPAAS TASUTA.

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 23. märtsil kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 48 suu- res ringauditooriumis järgmisi geo- graafilise sisuga filme:

1. Assuan — Egiptuse lootus.
2. Tere, G'nea.
3. Tere, Geenja.
4. Suessi kanal.
5. Sahhaara
6. Üle jõe on Brazzaville.

Raadioloengud

Kolmapäeval, 22. märtsil

1. Ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilastele prof. Jaan Konksu Aasia maade ajalugu käsitlev loeng «Afganistan kapitalismi üld- kriisi esimesel etapil».

2. Journalistika eriharu üliõpilastele dots. Juhan Peegli IV loeng kaasaegsest välismaisest ajakir- jandusest «Kodanliku ajakirjandu- se põhitendentsid. 1. Ajakirjanduse monopolid».

Reedel, 24. märtsil

1. Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Lembit Lille loeng «Kohtuotsuste kas- tatsiooni korras tühistamise ja muutmise alused».

2. Inglise keele leksikoloogia õpi- pajaile vanemõpetaja Gustav Liivi loeng «Konversion inglise kee- les».

Uut teatmekirjandust

V. Ennosaar. Bibliograafiliste nimestike bibliograafia. 1964. Tallinn 1966. 59 lk. (322 lk.).

Die Welt 1966. Daten, Fakten, Informationen des Jahres 1965. Berlin 1966. 639 lk.

Die Nationale Befreiungsbe- wegung 1965. Leipzig 1966.

UNESCO source book for science teaching. Paris 1963. 252 lk.

Kertomus Helsingin yliopis- ton toiminnasta. Lukuvuonna 1964—1965. Helsinki 1965. 268 lk.

Uppsala universitets biblio- grafi. 1960—1961. Uppsala 1966. 55 lk.

Täna ajalehenumbri kujunda- sid III kursuse žurnalistika eriharu üliõpilased Asta Hiir ja Gun- nar Paal.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Уликоол» («Тар- туский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тарту- ского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 1719 III k'skannabril hind 2 kop. Tellimise nr. 1847, MB 02848.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (685) Reedel, 24. märtsil 1967. XXI aastakäik

50. JUUBELI-AASTA

PUHKEPÄEVI

ei ole

● Mis on Teile tänavu erilist rõõmu valmistanud?

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni juubeliaasta on toonud kõrgendatud kohustusi ja suuremat tööd igaühele meist. Ka TRÜ klubi juhataja MARTA KIKASE tööpäevad on senisest pingelisemad. Klubi juhataja töö on, nagu räägitakse legendis Tallinna ehitamisest — ei saa kunagi valmis, ei lõpe täielikult kunagi. Pole siis ime, kui Marta Kikas tuleb mõnikord juba 8—9 ajal klubisse ja lahkub sealt alles pärast südaööd.

Laupäev. Puhkeõhtu klubis on täies hoos. Hoolimata hilisest ajast (kolmveerand tundi pärast kella 24) palun M. Kikasel vastata mõnele meie lehelugejaid huvitavale küsimusele.

● Kuidas tähistab klubi juubeliaastat?

«Esmalt ütlesin niipalju, et klubi, üritused ja kõikide meie kollektiivide ning üksikentusiastide tegevus toimub sotsialistliku võistluse-na. Suured kollektiivid (naiskoor, meeskoor jt.) valmistuvad suvel toimuvas laulupeoks, mis on pühendatud Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale. Rahvakunstiansambel õpib praegu lavastusi, mis koosneb kolmest ulatuslikust osast: 1. Võiduparaad Punalisel väljakul. 2. Kõigi maade proletaarlaste ühinegel 3. osa koosneb kaasaegsetest rahvuslikest ja tööteemalistest tantsudest.

Klubi näiteringil on plaanis hakata lähemal ajal õppima uut teemaalist näidendit, mis peab lavaküpsseks saama käesoleva aasta sügiseks.

Praegu on n.-ö. ettevalmistav etapp. Klubi isetegevuslased ei väsi harjutamast, et sügisel — oktoobris ja novembris — kõrge meisterlikkusega pühitseda kontsertide, lavastuste ja isetegevusõhtudega Suure Oktoobri ajaloolist võitu.»

«Kindlasti ei unusta klubi oma töö planeerimisel senisest tihedama kontakti loomist vanade revolutsionäride ja sõjaveteranidega?» pärin M. Kikaselt jutujätkuks.

«Seda küll. Klubis on juttu puhumas käinud endised revolutsionärid sm-d Vendelin ja Rebane (11. veebruaril) ning üks esimesi Punaarmee komandöre, sm. Lom-bak (19. veebruaril). Taolisi kohtumisi tuleb ka edaspidi.»

● Palun nimetage üritusi, mis eriti hästi on õnnestunud?

«Nõukogude armee 49. aasta-päeva puhul toimus meil tore õhtu «Sõduri argipäev». Sellest argipäevast vestlesid nii lõbusalt kui ka tõsiselt armeest demobiliseerunud Kaupo Järviste, Tõnu Saar ja Olev Sokk.

Tänavu pöörame erilist tähelepanu ateistlike teemade käsitlemisele. See on ka korda läinud. 18. veebruaril peetud loeng «Kuidas inimene lõi jumala?» (lektor J. Linnus) meeldis rahvale väga.

Rõigi maade proletaarlaste, ühinegel

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum

toimub 29. märtsil k. 16 komitee ruumides. Päevakorras organisatsioonilised küsimused. Komitee liikmete osavõtt kohustuslik.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

*

Kõiki üliõpilasi, kes kavatsevad vabariiklikul üliõpilaskonverentsil sõna võtta, palutakse koguneda esmaspäeval, 27. III kell 17 komsomolikomiteesse informatiivsele nõupidamisele.

ROHELISE lipu all

Nädalavahetus tõi ülikooli esperantistidele külalisi Lätist, Leedust ja paarist Eesti linnast. «Tšaika» saabumise ajaks oli Tartu vaksalis rohelise lipukese ümber kogunenud salgake noori. Rong sõitis ette ning ühest vagunist viibati samavärvilist standarti. Mõne minuti möödudes võis perroonil kuulda: «Saluton, cu vi estas laca, ni venos vespere.»

Ühiselamus ootas kaetud kohvilaud. Vitautas Silas Vilniusest õhutas meie esperantiste enam ühte koonduma, et luua püsiv üle-eestiline organisatsioon.

Riia PI õppejõud ja Balti vabariikide esperantistide suvelaagri mõtte algataja Ervin Mozart pajatas pisut Läti esperanto-elust. Tallinlane Endel Ojasild avaldas kahetsust selle üle, et kontaktivõimalus piiritaguste aatekaaslastega on väike. Sel rahvusvahelisel keelel on ainult siis mõtet, kui tema abil suhelda välisreisidel või vahetada teiste maadega kirjandust. Edasi heietati juttu kohalike esperantistide noortesektiooni loomisest. V. Silas tõi lagdale lauliku ja kõlama hakkasid mitmed tuttavad ja vähetuntud laulud «Missisipi» «Kalle Kustani» välja. Kõik kõned ja viisid muudkui selles natuke Itaaliat meenutavas keeles. Aga otustuse ise:

Ala Missisipi
Rememoru min
Estas ni amikoj
Ligis min destin.

Prof. P. Ariste vestis huvitavaid lugusid oma rännakuilt. Mitmel puhul on just esperanto keelekit-sikusest välja aidanud.

Pühapäeva õhtul saadeti lõuna-naabrid tagasiteele.

A. KIDRON

Lähme teatrisse!

Reedel, 31. III on RAT «Vanemuise» saal reserveeritud ÜTÜ konverentsi külalistele ja meie üliõpilastele. Etendub Ülo Vinteri ballett «Kevade».

Pileteid müüakse ÜTÜ nõukogu toas (peahoone I korrus).

Kasutage võimalust!

Teadusehuvilised!

TRÜ ühingu «Teadus» lektooriumis Vanemuise t. 46 toimub teisi-päeval, 28. märtsil kell 18 dots. A. Miti loeng «Religiooni varjus». Filmid «Risti varjus» ja «Viimane päev on 11. aprillil».

KONVERENTSIS EEL

Vähem kui nädala pärast alustab tööd meie Üliõpilaste Teadusliku Ühingu XXII konverents, mis on pühendatud kodumaa viieküm-nendale sünnipäevale. See on esimesi suuri juubeliaasta üritusi TRÜ-s. Enam kui 350 teaduslikku ettekannet kolmekümne viies sektsioonis ja alasektisioonis, kolm päeva diskussioonideks, sõprusõhtud, teatriõhtu, karnevaliõhtu, sümposioonid, ekskursioonid, puhkepäev Käärikul — niisugused on põhilised sündmused. Vennasvabariikidest saabub külalisi vähemalt 150. Külalisettekannete suur arv annab meie konverentsile üleilulise tähtsuse. Meile teada olevatel andmetel on TRÜ ÜTÜ konverentsid kõige külalisterikkamad kogu Nõukogude Liidus. See on hea, isegi väga hea. Sest mis oleks väärtuslikum sõprusest, mis sõlmatakse teaduse nimel?

Ent meie ise? Mis on uut TRÜ teadlaste noorimal generatsioonis? Aasta vältel, mis lahutab meid eelmisest teaduslikust konverentsist, lähtus ÜTÜ nõukogu oma tegevuses alljärgnevatest printsiipidest:

● ÜTÜ on andekate üliõpilaste organisatsioon, sellepärast tuleb ÜTÜ liikmetele esitada üha suuremaid nõudmisi. Üliõpilaste vaimne areng on kõige kiirem siis, kui võetakse endale ülesandeid, mis asetsevad võimete piiri lähedal.

● ÜTÜ tegevuse efektiivsuseks on üliõpilaste teaduslik produkt-sioon konverentsi- ja kursusetööde kujul. Peamist tähelepanu osuta-tagu tööde kvaliteedile.

● Maksimaalseks eesmärgiks olgu valminud tööde publitseerimine.

● Teadus vajab häid organisatoreid. Neid on võimalik kasvatada ÜTÜ organisatsioonilise töö kaudu.

● On vaja võidelda teaduse kultuse eest ülikoolis ja üliõpilaskon-nas. Väsimatult propageerida ideed, et üliõpilaste tegevus ei saa olla midagi tähtsamat kui teaduslik töö.

Nende printsiipide realiseerimisest kõnelevad faktid:

— rekordiline arv konkursitöid (113 eelmise aasta 69 vastu);
— silmapaistev edu vabariiklikul konkursil (50% kõigist auhinna-listest kohtadest);
— publikatsioonide arvu kiire kasv (152 eelmise aasta 49 vastu);
— aktiivne osavõtt ühiskonnateaduste konkursist (tähtajaks esitati üle veerandaja töö);
— kontaktide tihenemine vennasvabariikide ÜTÜ-dega;

Mida uut toob eelseisev konverents?

Elkõige suure hulga huvitavaid ettekandeid. Siis veel uue töö-vormi — sümposioonid. Konverentsidelegaadiid saavad eksliibrisega märkmikud ja rinda erilise lipiku. Ettekannete lühikokkuvõtteid publitseerime rohkem kui kunagi varem. (Oleks veelgi rohkem, kui lei-duks rohkem masinakirjutajaid!) Parimaid esinejaid ootavad nagu-sad mälestusesemed.

Hea on see, et terve rida TRÜ ettekandeid esitatakse vene keeles. Nii on ettekanded meie külalistele mõistetavamad, tööde autoritele on see aga heaks treeninguks: tuleb ju sageli osa võtta liiduvabariikide- vahelistest ja üleilulistest konverentsidest.

ÜTÜ aktiivile on konverentsieelsed päevad töörohked. Kuidas maju-tada 150 külalist (aga neid võib tulla koguni 200)? Kust saada ruume konverentsiürituste läbiviimiseks? Peale selle veel sadu muid probleeme. Väga hästi on meid abistanud kirjastusgrupp ja rotaprinti-rahvas. Vastutulelikkust osutavad ühiselamu komandandid. Raskusi on plenaaristungite ruumidega (aulat oleks väga, väga vaja!). Kääriku üri-tus ripub juuksekarva otsas, sest ülikooli suusatajad kavatsevad samal ajal seal veel võistlusi pidada. Keerdküsimused laheneksid kiiresti ja valutult, kui kõikjal ülikoolis saadaks aru, et üliõpilaste teaduslik konverents ei ole mitte üksnes ÜTÜ nõukogu, vaid kogu meie ülikooli üritus.

Enamikus teaduskondades on esimese kursuse üliõpilased vabasta-tud õppetööst konverentsi avaplenaaristungil ajal. Soovitame, et nad tõsiselt huvituksid teaduslikust tööst ning järgmistel konverentsidel leiaksid juba ise tee esinejapultil. Vanemate kursuste osavõtt sektsioo-nide tööst võiks olla veelgi elavam kui möödunud aastal. Saab ju konverentsistungil kuulda kõige uuemate uurimuste resultate. Ja mis on kõige tähtsam: saab ka ise sõna sekka öelda.

Tere tulemast konverentsile, lugupeetavad õppejõud! Suur aitäh hool-satele ja kannatlikele juhendajatele! Eriti ootame neid, kes paljude aastate jooksul ei ole ise leidnud mahti ühtki konverentsitööd juhenda-da. Tulge, vaadake, kuulake ja ... mõtelge. Vahest hakkab teilegi siin midagi meeldima.

Eeloleval nädalal kihab kogu meie auväärne ülikool konverentsi nooruslikust õhinast. Olgu see üks asjalik ja viljakas sagin!

UNO SIIMAN, ÜTÜ nõukogu esimees

ÜTÜ XXII konverentsi AJAKAVA

Kolmapäeval, 29. III kell 19

Tarbesotsioloogia õhtu TRÜ kohvikus;

Neljapäeval, 30. III

Avaplenaaristung Raudteelaste Klubis kell 11

Sektisioonide istungid (konverentsi programmide kohaselt)

kell 19

Kohtumisõhtud külalistega ÜTÜ ringide ja konverentsi sekt-sioonide algatusel;

Reedel, 31. III kell 9

Pressikonverents külalistele Õpetatud Nõukogu saalis

kell 10—13 ja 14—18

Sektisioonide istungid (programmi kohaselt);

kell 19

Teatriõhtu «Vanemuises» (ballett «Kevade»);

Laupäeval, 1. III kell 8

ÜTÜ vabariikliku nõukogu istung ÕN saalis;

kell 10—13

Sümposioonid (programmi kohaselt)

kell 14

Lõpp-plenaaristung keemiahoone ringauditooriumis;

kell 14

Väljasõit Käärikule.

Kuidas on lood üliõpilaskonverentsi ettevalmistamisega?

Kolme nädala pärast kogunevad kõrgemate koolide üliõpilasesinda-jad Tallinna Pedagoogilise Kooli aulasse, et vaagida üliõpilase asen-dit ühiskonnas ning teha uusi vajalikke ettepanekuid kõrgemate koo-lide üliõpilastegevuse parandamiseks. Möödunud esmaspäeval sõelus üliõpilaskonverentsi ettevalmistav komisjon Tallinnas ELKNÜ Kes-komitee ettevalmistustöö käiku:

ettekannete valmimise olukorda, sõnavõtudeks ettevalmistamist, üliõpilastele eelneva informatsiooni andmist ning organi-satsioonilist laadi küsimusi.

Konverentsikutsed on trükitud ning need jagatakse järgmisel näda-lal konverentsist osavõtjatele kätte. Samuti avaldatakse informatsioon ettevalmistava komisjoni kogu töö kohta.

Komisjoni arvamus oli, et esimese päeva ettekannete järgi otsusta-des võiksid üliõpilased rääkida ka omavalitsuse korraldamise vaja-

likkusest, lõpetanute probleemidest ja internatsionaalsetest sideme-test.

Mõlemal päeval jõuab esineda umbes 40 inimest. Ettekannete tar-beks, millega esinevad A. Veimer ja M. Pesti, võiksid üliõpilased saata neid erutavaid küsimusi nende ettekannetes valgustamiseks. Seda tuleks teha ELKNÜ Keskkomitee kooliosakonna kaudu.

Avaldati mõte käsitleda üliõpilaskonverentsil ka vabariigi üliõpi-laslehe loomise ja vabariigi üliõpilasmaja ehitamise küsimusi. Üliõpi-lastel tuleks mõelda, kes võiksid esindada nende kõrgemate koolide üli-õpilasi Eesti NSV Üliõpilasnõukogus.

Järgmine ja arvatavasti viimane ettevalmistava komisjoni istung-toimub 26. märtsil Käärikul. Päevakorras on Eesti Üliõpilasnõukogu küsimused (selle põhimäärusest ja staatusest) ning konverentsi reso-lutsioon.

IGA PÄEV ULATAB TA MEILE VÄRSKE AJALEHE.

Loodi side ELKNÜ TPI Komitee õppesektoriga

18. märtsil leidis aset kauaoodatud sündmus — kahe kõrgema kooli komsomolikomitee õppesektorite kohtumine. Sama rongiga, millega TPI meeskoor sõitis välismaa reisile, saabus Tartusse ELKNÜ TPI Komitee õppesektor. Kell 12 algas meie komsomolikomitee ruumes nõupidamine. Ka «tipikad» on teinud ankeetküsitluse ühiskonnateaduste omandamise kohta. Probleemid on samad mis meilgi. Otsustati ankeetide andmete põhjal hakata koos ette valmistama sõnavõttu üliõpilaskonverentsiks. Ühiseid probleeme on veel teisigi. Kerkis üles vahesessioonide, vabakuulamise ja stipendiumide küsimus. Viimases osas on Tartu komsomoliaktivistid eelistatuna seisukorras. Meil on tihe side ametiühingu, parteibüroo ja rektoradiga. Nn. kõrgemad instantsid on väga rahul, kui komsomol näitab üles initsiatiivi ja arvestab alt-poolt tulevaid ettepanekuid. TPI-s puudub kontakt peaaegu täiesti. Meie võtame stipendiumi määramisest pingeridade alusel täiesti loomulikuna. Tallinnas ei ole aga veel selleni jõutud. Stipendiumikomisjoni tööst võtab üliõpilastest

osa vaid üks teaduskonna esindaja.

Rääkisime oma plaanidest. Meie hakkame taotlema juba seda, et stipendium antaks täielikult kursuse kätte, et kursusele jääks õigus vajaduse korral iga kuu stipendium ümber määrata.

TPI komsomolikomitee sekretäri asetäitja õppetöö küsimuses REIN HÄRMASOO kirjutas oma märkimikku järgmised ülesanded:

- 1) sideme loomine erinevate instantsidega, kes tegelevad õppe-teadusliku tööga;
- 2) sideme loomine lõpetanutega;
- 3) ettepanekute tegemine rektoradile.

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektorit töö põhisuunad on juba seotud sügissemestri ja konverentsiga. Kindlasti on side tehnikaülikooli komsomolikomitee õppesektoriga edaspidises töös suureks abiks. Käsitähes minnakse vastu ka 7.—8. aprillil toimuvale üliõpilaskonverentsile.

A. SINIVEER,
ELKNÜ TRÜ Komitee
õppesektor liige

MITTE LIHTSALT PABER

Uus töötaja, suunatud kõrgemast koolist, on lähemal ajal tulemas asutusse tööle.

Kuidas hakkab arenema koostöö temaga? Kuidas optimaalselt ära kasutada tema oskusi ning võimeid? Kas uustulnukas hakkab aktiivselt võtma meie ühiskonna tuleviku ülesehitamise eest või hakkab ta oma töös seadma isiklikke huve esiplaanile? Niisugused küsimused kerkivad igal kollektiivi juhatajal, kellele on ametlikult teatavaks tehtud, et tema poolt juhatavasse asutusse on tööle suunatud kõrgema kooli lõpetanu, noor eriteadlane XYZ.

Seega peab kollektiivi juhataja olema teatav ettekujutus lõpetanust juba enne, kui ta hakkab uustulnukale fikseerima tööülesandeid. Telepaatia, millest kaasajal nii palju räägitakse, pole seni selle küsimuse lahendamisel mitte mingit abi osutanud. Seetõttu saab asutuse juhatajale abiks olla, kas või umbmäärase ettekujutuse loomisel tulevast töötajast, lõpetanu endise kollektiivi poolt kaasaantud iseloomustus.

Üliõpilane on elanud, õppinud ja töötanud viie aasta vältel nende keskel, kellega tal samaaegselt tuli jagada ka oma nooruspõlve rõõme ja muresid, võite ja kaotusi, saavutusi ja ebaõnnestumisi. Kuid igauks elab läbi oma elamused n.ö. «omal viisil», avades seega teataval määral oma hinge kollektiivi ees. Selle alusel kujunevad kollektiivi inimese olemuse kohta teatud seisukohad, kujuneb see, mida kuivas ametlikus keeles nimetatakse iseloomustuseks.

Missuguseid kõrgema kooli lõpetaja omadusi peaks kajastama tema iseloomustus, et selle alusel oleks võimalik luua temast kui tulevast töötajast kasvõi esialgne ettekujutus? Stereotüüpilisust siin olla ei saa, sest ei o'le olemas «stereotüüpilisi inimesi». Loomulikult

peavad standardselt eksisteerima igas iseloomustuses mõningad objektiviisid üldandmed, nagu nimi ja eesnimi, sünniaasta, parteilisus, rahvus. Need andmed on olemas igal kodanikul. Kujutlus iseloomustatavast hakkab kristalliseeruma siiski tema *subjektiivsete* omaduste najal.

Missugused subjektiivsed andmed aitavad kaasa kujutluse loomiseks tulevast noorest töötajast, kelle elutöö saab alguse asutuses, kuhu ta on suunatud?

Isiklikult tunneksin huvi kõigepealt lõpetanu õppeedukuse vastu, ühtlasi aga ka selle vastu, kas õppeedukuse näitajad on saavutatud andekuse või põhimiselt töökuse arvel. Koos iseloomustuses märgitud eeldustega ja võimega teaduslikuks tööks võib enam-vähem kindlalt ette näha uue töötaja edasise teadusliku väljakujundamise viisi (näit. aspirantuuri kaudu vahetult pärast kõrgema kooli lõpetamist, läbi stažuuri või eelneva lühema või pikema tööperioodi järele).

Iga organisatsioon töö aluseks on kindel ning range distsipliin. Seetõttu on vaja teada lõpetanu distsiplineerituse astet. On eriti oluline teada, kas uuel töötajal on algatus- ja organiseerimisvõimet. Ei ole ülearune iseloomustusest välja lugeda, kui võrd kohusetruult ning korrektselt lõpetaja on täitnud üliõpilaspõlves temale usaldatud ülesandeid, milline on olnud tema vahetult oma endise kollektiivi liikmetega, kui võrd autoriteetne on ta olnud selles kollektiivis. On hea, kui iseloomustuses on valgustatud ka lõpetaja eiriharrastusi ja oskusi. See on tarvilik selleks, et vajaduse korral neid oskusi (fotokunst, raadiotehnika, sportlikud võimed jne.) otstarbekalt ära kasutada ka uues töökohas.

On ilusaks kombeks, et meie ühiskonna liikmed osa oma ajast pühendavad ühiskondlike ülesan-

Oha süvenev teadusalade spetsialiseerumine avaldub kõikjal, sealhulgas ka üliõpilaste teaduslikus tegevuses. Seetõttu on ÜTÜ konverentsidel sektsioonides valusaks kohaks ettekannete arusaadavus. Juhtub, et pärast töö ettekandmist isegi vanemate kursuste tudengite seas pole kedagi, kellele oleks tekkinud mõninganegi ülevaade käsitletud probleemidest. Tihti peale on selles süüdi siiski esineja, mitte aga teaduste spetsialiseerumine. Allpool on püütud vaadelda ÜTÜ konverentside eesmäärke üldse ja eriti neist tulenevaid nõudeid ettekannetele. Silmas on peetud füüsikasektsiooni töö spetsiifikat, loodetavasti on aga probleemid üldisemad.

Nagu töö ÜTÜ-s on «suure teaduse» kooliks, on meie konverents «päris» konverentsi «väiksemaks väljaandeks». Siiski tõusevad meie konverentsi ja ettekannete esitamise eesmärkide seas esile mõned spetsiifilised külged, nagu:

- a) enamikku üliõpilastöödest ei kirjutata, seetõttu on konverents ainuke tee töö avalikkuse ette toomiseks, viimane on aga teatavasti stiimuliks teaduslikus tegevuses;
- b) teadusliku ettekandega esinemine on oskus, mis nagu iga teinegi vajab õppimist;
- c) hea ettekanne süvendab kuulajate teadmisi juba omandatud ainevalla kohta;
- d) õigel teadlasel on lai silmaring, selle omamine on lausa tarvilik tudengil, kui ta oma

KONVERENTS, ESINEJA, AUDITOORIUM

tulevast töökohta ei tea. Erinevatest teadusala harudest ettekujutuse saamiseks sobib hästi ÜTÜ konverentsist osavõtmine ettekannete suhteliselt elementaarse taseme tõttu;

e) ÜTÜ konverents on tähtis vahend üliõpilaste teadusliku töö ja üldse teaduse propageerimisel, eriti nooremate tudengite hulgas.

Kui ettekanne jääb enamikule auditooriumist arusaamatuks, siis ilmselt on ta täitnud vaid punkti «a» ja sedagi lihtsalt kuulajate aja kuritarvitamise arvel. Allakirjutanu ei pea õigeks töö jaotamist alasektsioonidesse, kui seda ei tingi just ettekannete rohkus, sest sellisel juhul jääksid pooled (ja tähtsamad) konverentsi eesmärkidest saavutamata. Pealegi tuleks siis põhimõttest lõpuni kinni pidada ning alasektsioon moodustada lähedaste probleemidega tegelevatest üliõpilastest, viimased on aga üksteise tööga niigi kursis. Ning kuhu panna siis I. kursuse tudengid?

Peale punktidest «c», «d» ja «e» tulenevate nõuete peab ettekanne mahtuma kindlaksmääratud aja

raamidesse. Kui tihti kulub meil aga mitu kallist minutit tahvile valemite kirjutamiseks, skeemide joonistamiseks (samal ajal edasirääkimine ei aita — kuulajate tähelepanu on hajutatud)! Kui tihti me kaldume ebaolulisesse ja auditooriumi enamikule nagunii arusaamatuks jäävatesse detailidesse, et siis hiljem aega tasa teha püüdes hoolikalt valmistatud jooniste juures vajalikud seletused ära unustada.

Mõnikord minnakse kergema vastupanu teed, esinedes umbes sellise igati arusaadava ja parajalt lühikese jutuga: «Töös on uuritud seda ja seda. Kasutati neid ja neid meetodeid. Tulemuseks saadi sellised arvud (või valemid vms.)» Jääb selgusetuks enamiku kuulajate jaoks peamine: miks üldse uuriti? kas saadud arvud on väikesed või suured, head või halvad? Esinedes peaksime põhjalikumalt peatuma just oma töö eesmärkidel, tulemuste analüüsil, järeldustel kui auditooriumi seisukohalt tähtsamail ning ühtlasi ka üldarusaadavalt esitatavail küsimustel.

Kui veel lisada mõni sõna sissejuhatuseks nooremate tudengite tarvis, paar märkust kogemuste vahetamise korras töös esinenud raskuste ületamise kohta, andmeid teistelt autoritelt võrdluseks, võib kindel olla et 10×(kuulajate arv) minutit pole liiva jooksund.

P. SAARI,
Füüs.-Mat.-teadusk.
ÜTÜ nõukogu esimees

RSK-I olid külalised

Tilluke teade selle kohta, et 21. märtsi õhtul korraldab Rahvaste Sõpruse Klubi ungari õhtu, tõi ülikooli kohvikusse inimeste poolsada.

«Ungari, see on sümpaatne teema,» ütles meie külaline, etnograaf sm. J. Linnus.

Tõepoolest, kes meist ei oleks huvitatud hõimurahva elust-olust. Aga andkem sõna Ants Riesenile, meie klubiõhtu teisele külalisele. Temalt kuuleme, et 30 tudengit meie ülikoolist sõidab suvel Ungarisse. Ehitustöödele. Kes nad on? Enamuses need, kel EÜE liikmena juba praktika seljataga. Kuid päriselt ei võeta lootust ära ka neilt, kes Hiiu maal ja Saaremaal oma ehitajatalenti ei ole veel saanud näidata.

Sel aastal läheb 30 tudengit, tuleval aastal kindlasti veel rohkem. Seniks aga kuuleme V kursuse prantsuse filoloogi Kersti Sorguse muljeid Ungari-reisilt. Jutustust täiendavad pildid, rinnamärgid, rahad.

Kohvikus laulab kirklikult viiul. Heliplaat toob meieni Brahmsi «Ungari tantsud.»

Loetakse Sandor Petöfi luuletusi. Muide, ühe neist kuuleme luuletaja emakeeles. Esitab üks TRÜ-s õppivast 8-st ungarlasest.

Ungarlaste laudkonnale sajab küsimusi. Neil on tegemist, et kõigile vastata. Tore on see, et vastused tulevad eesti keeles.

Sm. Linnus räägib veidi ungari rahvalikest traditsioonidest, sm. Ernitsalt kuuleme, kuidas tema kaheteistkümnendal aastal sel maal ära käis.

Ja meie õhtu hakkabki lõppema. Ungarlasest tudeng vastas küsimusele, kuidas talle Eestis meeldib: «Väga tore».

Ütleksin kohvikuõhtu kohta samuti:

«Oli väga tore!»

Heidi PUUSEPP

nete täitmisele, kiirendades seega meie ühiskonna edasist arengut. Nii mõnelgi juhul väidetakse, et üks või teine töötaja ei taha täita ühiskondlikke ülesandeid. Selline seisukoht ei ole kaugeltki õige. Olen kokku puutunud töötajatega, kes tõepoolest ei taha täita niisuguseid ühiskondlikke ülesandeid, mis neid ei huvita. Meelsasti täidaksid nad aga neid ülesandeid, mis neile on südamelähedased. Niisiis lõpetaja ühiskondlik tegevus ja huvid peaksid olema kajastatud iseloomustuses.

Kõrgem kool, usaldades lõpetajale oma diplomi, peab olema veen-

● Novosibirski RÜV ÜTÜ konverents toimub 17.—22. aprillini. Töötavad järgmised sektsioonid: matemaatika, mehhaanika, füüsika, keemia, bioloogia-geograafia ja ühiskonnateadused. Teesid saata 25. märtsiks.

● Mordva RÜ XX ÜTÜ konverents toimub 3.—14. aprillini. Töötavad järgmised sektsioonid: marksistlik-leninlik filosoofia, majandusteadus, NSV Liidu ajalugu, üldajalugu, vene filoloogia, mordva filoloogia, germaani filoloogia, pedagogika, psühholoogia, matemaatika, eksperimentaal- ja teoreetiline füüsika, keemia, bioloogia (botaanika, geneetika, biokeemia), zooloogia, agronoomia, zooveterinaaria, ehituskonstruksioonid ja ehitusmehhaanika, ehitus, põllumajanduse mehhaniseerimine, pooljuhid.

Teesid saata 25. märtsiks.

● Vilniuse RÜ XX ÜTÜ konverents toimub oktoobris. Töötavad järgmised sektsioonid: tõenäosusteooria ja arvude teooria, geomeetria, funktsioonide teooria ja arvutusmatemaatika, aatomite ja molekulide spektroskoopia, astrofüüsika ja teoreetiline füüsika, radiofüüsika ja pooljuhtide füüsika, analüütiline keemia, orgaaniline keemia, füüsikaline keemia, biokeemia, biofüüsika, botaanika ja geneetika, hüdroloogia ja klimatoloogia, taimede füsioloogia ja mikrobioloogia, kartograafia ja geomorfoloogia, geoloogia, hüdroloogia ja insenerigeoloogia teadused, teoreetiline meditsiin, teraapia, kirurgia, leedu keel ja kirjandus, võõrkeeled, raamatukogundus, ajalugu, raamatupidamine ja statistika, tööstuse ökonoomia, kaubandus, krediit ja finants, poliitökonoomia, sotsioloogia, õigusteadus.

Teesid saata 10. maiks.

● Astrahani Riikliku Meditsiini-instituudi 49. ÜTÜ konverents toimub oktoobris. Teesid saata 15. aprilliks.

● Kaunase Riikliku Meditsiini-instituudi XVIII ÜTÜ konverents toimub septembris. Teesid saata 30. aprilliks.

● Novgorodi Riikliku Pedagoogilise Instituudi ÜTÜ konverents toimub 20.—27. aprillini. Töötavad järgmised sektsioonid: ajalugu, ühiskonnateadused, keeleteadus, pedagogika, füüsika, matemaatika, loodusteadus, geograafia.

Teesid saata 25. märtsiks.

ÜTÜ konverentsidest teatasid veel: Kišinjovi Riiklik Ülikool. Konverentsi aeg — 3.—7. aprill. Töö toimub järgmistes sektsioonides: keemia, matemaatika, füüsika, bioloogia, mullateadus ja agrokeemia, ühiskonnateadused, õigusteadus, kehalise kasvatuse teooria ja meetodika, pedagogika-psühholoogia, filoloogia, võõrkeeled.

Eesti Põllumajanduse Akadeemia. ÜTÜ konverents toimub 23.—25. märtsini agrokeemia, majanduse, bioloogia ja pedagogika, zootehnika, põllumajanduse mehhaniseerimise, melioratsiooni ja ehituse ning metsamajanduse sektsioonides.

Leningradi Riiklik Ülikoolis toimub 1. aprillil traditsiooniline keemikute päev.

dunud ka selles, et tema kasvandik on oma stuudiumi vältel kujunenud ideoloogiliselt küpseks, nõukogude kodumaale ustavaks ühiskonnaliikmeks. Seega peab lõpetaja iseloomustust andma ka hinnangu tema ideoloogilise ja poliitilise arengu taseme kohta.

Nagu näeme, koostab tegelikult iseloomustuse sisu iga üliõpilane ise. Kui iseloomustatavate omaduste kirjeldamisse on suhtunud täie tõsisusega ning vastutustundega, siis pole iseloomustus mitte lihtsalt paber, vaid võti, mis avab õige värava noore spetsialisti edasisele eluteele.

A. MITT

ÜTÜ teatab

Sektsioonide juhatajate nõupidamine toimus esmaspäeval 27. III kell 18 ÜTÜ nõukogu ruumis (tuba 116 peahoones).

Informatsioon esimeste kursuste komsomoligruppidele (sekretäridele) toimub teisipäeval, 28. III kell 18 ÜTÜ nõukogu ruumis.

NB!

NB-tooriumi järjekordne loeng toimub kolmapäeval, 29. märtsil k. 18 peahoone auditoriumis 139. Seekord jätkab dots. V. Palm oma vestlusi teaduslikust mõtlemisviisist. Teisel loengul käsitletakse järgmisi probleeme:

Faktid. Kas saab olla midagi tähtsamat teaduslikult mõelda püüdvale inimesele? Kuid mis on faktid? Kust nad pärinevad? Mis teha, kui faktide asemel peame rahulduma andmetega?

Suhtumine andmetesse ja faktidesse on tähtsaks tunnismärgiks, mis reedab mõtlemisviisi tegelikku olemust.

Faktid ja andmed vajavad interpreteerimist. Kuidas lähenevad sellele erinevate mõtlemisviiside esindajad? Kas on lahendatav reaalsuse ja eelarvaste vaheline konflikt? Mis on ühist dogmatismi ja paranoia vahel ja mispoolest viimane erineb skisofreeniast? Kuidas suhtuda eksimustesse?

Missugune on vahekord teadusliku mõtlemisviisi ja parteilisuse vahel? Siis veel meetodi ja eesmärgi vahelised seosed ja erinevused.

Soovitame loengut külastada kõikidel komsomoliaktivistidel. Ühtlasi juhime tähelepanu asjaolule, et NB-tooriumi loenguid võivad külastada ka kõik teised, kes käsitletavate probleemide vastu huvi tunnevad.

NELIJÄRVEL

olid hiljaaegu (13.—15. märtsini) koos kõikide meie vabariigi kõrgemate koolide OTU aktivistid. Eelmisel aastal toimus sama üritus Käärikul meie ülikooli eestvedamisel, tänavu oli korraldajaks TPI.

Meie ülikooli esindasid OTU nõukogu esimees U. SIIMAN, nõukogu liikmed MAIE VAHTRA, ANN SIITAM, AGU LIPPING, MADIS TAMMERT, PEETER SAARI, TONU KADARI, LEMBIT MEHILANE jt.

Arvamusi ürituse kohta on iga suguseid, koguni vastakaid. Gruppeerusid nad nii:

«Põnev! Ettekanded on väga huvitavad ja informatsioonirohked. Tuleb asjale suuresti kasuks, et kõik ettekanadjad on õppejõud.»

«Eriti tore on, et diskuteeritakse! Tunda on elava mõtte liikumist. Väga meeldiv üritus.»

«Igavavõitu! Ettekannete teemad on valitud üldhuvitavad, see on õige, aga kas ei oleks mõeldav töösektioonides? Ettekanded ei ole tasemel, kõik püütakse võimalikult populaarses vormis ära seletada.»

Eelmisel aastal märgiti kokkuleku puudusena osavõtjate passiivsust. Ei tahaks ka tänavu nõus olla väidetega «õhkkond oli väga aktiivne», «elav mõte liikus». Mõtevahetus tekkis siis, kui TPI dotsent U. AGUR rääkis futuroloogiast.

Missuguseks kujuneb inimkonna tulevik? Kas on mõeldav, et tekib inimesest täiuslikum olend? Missugune ta on? Kuidas peaks inimene suhtuma tema ilumusse? Kas «nukra rahuldustundega» (nagu arvas esineja) või ei suuda inimene oma egoistlikku loomust maha suruda? Kas see «kõrgem» on bioloogiline olend või masin? Kas meie oma jutuga äkki idealismi ei satu? Kas võib masinate kompleksi võrrelda populatsiooniga? jne.

Teine TPI õppejõud dotsent A. KOSTNER rääkis elust kui kaasajaga keemia ja geneetika huviobjektist.

Kõige elavam vaidlus oli aga Kunstnstituudi õhtul. Noor kunstnik ENNO OOTSING rääkis sissejuhatuseks kõige uuematest suundadest kujutavas kunstis. Eksponeeritud oli ka väike üliõpilastööde näitus.

Uhes hilisemas sõnavõtus märkis keegi, et tõelise «sõnasõja» esilekutsumiseks on ikka vaja suurt võhiklust või parajat nõmedust. Tõepoolest, paljudel juhtudel me

Nelijärvel

- Koos oli üle saja üliõpilase
- Mis oli ürituse eesmärk
- Tuleval aastal Järvelseljal

tunnetame oma asjatundmatust ja häbeneme sellega suisa lagedale tulla. Kunsti puhul aga mitte alati. Mitteamusamist peetakse isegi mingiks privileegi või õigustuseks. Tuli sealgi lagedale umbes selline arutluskäik: «Ma ei saa aru. Seletage mulle ära, siis võib-olla saan aru. Aga te ei seleta midagi, järelikult te ei saa ise ka aru, mis te teinud olete.»

Ei seletatud tõepoolest midagi. E. OOTSING ütles, et teose mõistmine on õigupoolest kontakti leidmine temaga. See kas tekib või ei teki ja et kontakt peaks olema emotsionaalset laadi, siis seletamine on enamasti üsna tulutu.

Mis siis teha? Igatahes ironiseerimine kunstniku üle asja paremaks ei tee, selle õhtu leidis aga mõnigi kohalolija pasliku olevat oma keeleteravuse proovimiseks. Ikka, et: «Miks see pilt just sedapidi peab rippuma?» ja «Mis te arvate integraalvõrrandist leivahinna asemel?» ja «Miks te üldse arvate, et teie kunstist keegi aru saab?»

Onneks oli sel õhtul ka asjalikke mõtteavaldusi ja küsimusi. ERKI üliõpilased on ju lõpuks oma ala spetsialistid ja see õhtu oli hea võimalus, et saada vastust crutavatele küsimustele.

Kuluaarides räägiti sel õhtul kaua ja võib-olla leidis iga vestlusing ka mingi lõppjäreltuse.

Teise õhtu sisustas konservatooriumi lavakunstkateedri I kursuse korraldatud viktoriin «Kop-sik». Viktoriin nagu ikka. Küsimusi-ülesandeid mitmest vallast, tõsiseid ja naljakaid. Mingi assotsiatsioon eelmise õhtuga tekkis aga siis, kui EPA võistkond vaiks vastuseks küsimusele, kes on luuletuskogu «Lumevalgus... lume-

pimedus» autor? Ei, ega ei pea ab-soluutne olema, aga...

Peale nimetatud kahe ettekande kuulati veel pedagoogikakandidaat A. TUROVSKAJA muljeid rahvusvaheliselt psühholoogide konverentsilt Moskvast, meie õppeprorektori dots. J. TAMMEORU amatöör-filmiga illustreeritud vestlust reisist USA-sse, TPI vanemõpetaja L. Petsi, assistendi M. Loitve ning dots. J. Tammeoru ja vanemõpetaja V. SIIMANI mõtteid üleliidulisest OTU-alasest konverentsist Tomskis ja järgiti vanemõpetaja U. SIIMANI poolt demonstreeritud psühholoogilisi katseid.

Kokkuleku lõpetamisel anti sõna iga õppeasutuse esindajale. Kahjuks ei andnud keegi üritusele asjalikku hinnangut. Kõlama jäigi mõte, et oli üks tore ja mõnus üritus. Aga kas ainult see peab kõlama jääma, kui koos on vabariigi õppi-noorsoo kõige mõtte-vam osa?

Asja õige eesmärk jäi selgustuks, seetõttu ei osanud paljud küsitletud ka hinnangut anda. Kas oli eesmärgiks kutsuda OTU aktivistid kevadtalvisse Nelijärvele puhkama? Või taheti sellega mingil moel tugevdada OTU-d kui organisatsiooni? Töömeeleolu Nelijärvel just ei domineerinud, suur osa sellest, mis seal räägiti, oli küll huvitav, aga kas spetsiaalselt OTU aktivistidele?

Või kontakti tugevdamine erinevate õppeasutuste vahel? Aga see peaks ju Tallinna ja Tartu vahel ikka võimalik olema.

Üritus ise on aga juba traditsioon. Tulevaks aastaks kutsus EPA esindaja meid Järvelsiale.

R. TIMAK

SDV-s oli matemaatikute konverents

TRÜ matemaatika õpetamise meetoodika kateedri juhataja dots. OLAF PRINITS viibis SDV-s matemaatikute konverentsil, kus võttis osa koolimatemaatika sektsiooni tööst.

■ Mida arvate sealset teadlaste perest?

Sõjajärgsel perioodil on võrsunud täiesti uus teadlaste põlvkond, kes teeb oma tööd suure järjekindlusega ja on paljudel aladel seetõttu jõudnud maailma teaduse tasemele.

■ Kuidas on lood koolimatemaatika uue programmi väljatöötamisega?

Humboldti-nimelise ülikooli juures töötab koolimatemaatika instituut. Keskkoooli matemaatika uue programmi väljatöötamisele on eraldatud vastav koosseis inimesi, arvult kaheksa. Viimased pole seotud õppetööga ülikoolis. Instituudi eesotsas seisab noor energiline professor Klaus Härtig.

Väljatöötatava programmi üldised seisukohad on samad mis teistelgi maadel. Eesmärgiks on sead koolimatemaatika sisu moderniseerida peamiselt kaasajaga algebra ja matemaatilise loogika elementidega, samuti tahetakse vektorite koolimatemaatikas anda küllalt suur osatähtsus. Konverent-

sil diskuteeriti elavalt küsimust, kui rangelt tuleb koolis käsitleda reaalarve. Programmi lõplik variant peab valmima käesoleval aastal.

■ Mis torkas Teile silma SD Vabariigis: tänaval, linnas, kultuurielus?

Saksa rahvas on väga distsiplineeritud. See väljendub kasvõi selles, et tänavat ei ületa mitte keegi enne, kui valgusfooris pole süttinud roheline tuli, vaatamata sellele, et silmapiiril pole ühtegi sõidukit ning tänavalaus ei ületa 5—6 m. Iseloomulik on ka see, et sissesõitnud koheldakse pealetükkimatu külalislahkusega. SDV-s armastatakse juua palju õlut, kusjuures viimane on müügil mittealkohoolse joogina. Alkohoolseid jooke müüakse avalikes kohtades kahekümne kuni viiekümne grammi piires. Laialt on levinud kohvikukultuur: kohvikuid on palju, nad on väga hubased, kõikjal eeskujulik teenindamine. Üks kuni kaks tundi enne sulgemist on kohvikud peaaegu inimtühjad.

Kõrgel tasemel on teatrikunst. Võis märgata, et meie «Vanemuine» järgib Berthold Brechti traditsiooni.

Intervjueeris TIU KAMBER

Mis jäi meelde Poola üliõpilaselu korraldusest

Eelmise aasta lõpus toimus Eesti Üliõpilasnorsoo Ehitusmaleva liikmete turismiekskursioon Poola Rahvavabariiki. Et turismigrupp polnud spetsialiseeritud, siis tutvuti põhiliselt puhtturistlike vaatamisväärsustega, nagu muuseumid, ettevõtted, kirikud, kohvikud, klubid jms. Tänu vastutulelikule giidile sai siiski kahel korral võimalikuks kohtumine ka Poola üliõpilastega. Neil kohtumistel tahakski nüüd peatuda, et viia meie üliõpilasi kokkupuutesse Poola üliõpilaste päevaprobleemide ja muredega.

Esimene kohtumine sai teoks Krakowi Mäe- ja Metallurgiatööstuse Akadeemia üliõpilastega. Vastu võtsid meid kohaliku üliõpilasliidu president Marian Celejewsky ja teised üliõpilasesindajad. Tervitused, vastastikused sõbralikkused, kohvitassid, limonaadipudelid ja edasine jutusumin konstateerisid töö algust «sektsoonides». Vastastikune huvi oli valla päästnud keelepaelad ja aitas igapidi ületada keelebarjääri.

Põhiliselt keerles jutt siiski üliõpilaselu korralduse ümber. Kõneli nii Eestist kui ka Poolast. Neil kuulsime mõndagi meile uut ja huvitavat. Eriti kehtib see üliõpilasorganisatsioonide kohta, kellel Poola kõrgemates koolides on tähtis osa.

Akadeemia üliõpilastest kuulub 92% Poola üliõpilasliidu kohaliku organisatsiooni. 50% üliõpilastest on Poola Sotsialistliku Noorsooühingu liikmed. Millest siis ühine vahe? Peamine on kind-

lasti nõudlikkus oma liikmeskonna vastu. Noorsooühing toimib poliitilise organisatsioonina, tegeldes poliitilise kasvatus ülesannetega. Tema töö kvaliteedist ja töökorraldusest oleneb Poola kõrgemas koolis väga palju.

Poola Üliõpilasliit on üliõpilaste majanduslike, kultuuriliste, meditsiiniliste ja teaduslike huvide kandjaks. Mõnda lähemalt tema struktuurist ja ülesehitusest.

Poola kõrgemas koolis töötab kuus Üliõpilasliidu komisjoni:

Majanduskomisjon. Tegeldab otseselt üliõpilaste elu-oluga. Tema all-lüüid teaduskondades määravad ja jaotavad stipendiume. Hoolitseb ühiselamu korralduse eest, korraldab üliõpilaste tervishoiuküsimused (Akadeemias on mitme eriala arstid ja mitu medpunkti). See komisjon aitab kaasa ka üliõpilaste töölesuunamisel. Nõudmised spetsialistide järele esitatakse komisjonile, kes seejärel astub ettevõttega läbirääkimistesse, leppides kokku töökoha, palga ja korteriolude suhtes. Komisjon jälgib nende kokkulepete täitmist (siinkohal võiks mainida ka seda, et üliõpilane võib veel kahe aasta jooksul pärast lõpetamist olla edasi Üliõpilasliidu liige, muidugi, kui ta seda soovib).

Informatsiooni- ja propagandakomisjon. Tema ülesandeks on informatsiooni väljastamine Üliõpilasliidu töö kohta, samuti üliõpilaselu kohta üle maailma (Poola Üli-

õpilasliit on International Union of Students liige nagu NSVL Üliõpilasnõukogugi). Propaganda kohta seletas Marian Celejewsky, et Üliõpilasliit teostab kasvatus-tööd 92% üliõpilaste hulgas, mitte 50% hulgas. See tähendab, et Üliõpilasliidu propaganda tase ja meetodid on mõnevõrra erinevad Noorsooühingu omast.

Komisjoni ülesandeks on kasvatada sotsialistlike ideede kandjaid noori spetsialiste, kes tööle asudes mõtestaksid lahti ja selgitaksid tööliste riigi poliitikat.

Välisasjade komisjon. Tegeldab kõrgema kooli rahvusvaheliste sidemetega. Akadeemia üliõpilasliidul on sidemed Prantsusmaale, Rootsi, Austria, Jugoslaavia, Soome ja sotsialismileeri maadega. Vahetatakse üliõpilasrühmi, kes tutvuvad teisel maal samalaadse kallakuga kõrgemate koolide tööga. Grupp vahetatakse ka üliõpilasliitude vahel, et saada töökogemusi ja õppida üksteiselt uut. Gruppide vahetamine toimub delegatsioonide, mitte aga huvireiside tasemel.

Õppe- ja teadusliku töö komisjon. Jälgib õppeedukuse ja viimast mõjutavate tegurite arengut. Komisjon teostab sotsioloogilisi uurimisi õpetamise efektiivsuse, õppetöö korralduse jm. kohta. Ühtlasi tegeldab komisjon üliõpilaste teadusliku töö suunamisega ja korraldamisega. Viib läbi rakendusliku kallakuga teaduslike tööde konkursside ning annab välja teaduslikku ja õppekirjandust.

Turismi ja vaba aja veetmist korraldav komisjon. Organiseerib üliõpilaste turismireise, suunab üliõpilasi teiste maade töö- või puhkelaagritesse. Ühtlasi tegeldab kõigi vaba aja

veetmise küsimustega õppeasutuses, korraldab meelelahutusõhtuid.

Kultuurikomisjon. Siia kuuluvad mitmesugused ringid, ansamblid. Akadeemias on rahvantsuansambel, klassikalise tant-su ring, lauluansamblid jm.

Muide, selle komisjoni ülesandeks on ka pileitite muretsemine kontsertidele ja etendustele (ka väljaspool õppeasutust).

Lisaks ülalnimetatud komisjonide põhilistele tööülesannetele tuleb muidugi lahendada hulgaliselt ka pisiprobleeme, millest üliõpilased nendes kuues komisjonis agaalalt osa võtavad.

Huvitavat on märkida ka seoses Poola üliõpilaste rahaliste vahenditega.

Esimene kursuse esimesel semestril saab edukalt õppiv üliõpilane 300 zlotti kuus (meie rahas 100 zl=6 rbl. 40 kop.). Teisest semestril alates kuni 4. kursuseni on stipendiumimääraks 500 zlotti kuus. Ühiselamukoha eest tasub üliõpilane 120 zlotti kuus. Juhtudel, kui üliõpilane on raskest majanduslikus olukorras, antakse temale küllalt suuri soodustusi.

Et üliõpilassööklates on toidud odavamad kui tavalistes sööklates, siis läheb toidu peale päevas ca 10—15 zlotti. Hea õppeedukusega üliõpilane võib 3. kursusest alates saada nn. «teaduse stipendiumi» suurusega 1000 zlotti. Lisaks rahalistele stipendiumidele on võl-

malik määrata ka «majandusliku» kallakuga stipendium, mis teeb stimuleerimisprotsessi küllalt paindlikuks. Näiteks saab määrata ühiselamustipendiumi, s.t. tasuta ühiselamut. Stipendiumi võib määrata ka tasuta toidu — talongide andmise näol üliõpilassööklasse.

Nagu meil, nii tuleb ka Poolas stipendiumi määramisel arvesse perekonna sissetulek ühe isiku kohta. Akadeemias määrati stipendiumile, kui sissetulek ühe isiku kohta ei ületanud 750 zlotti.

Vabal ajal on üliõpilastel võimalus raha teenida üliõpilaste teenindusbüroos ja koöperatiivides. Väga paljud üliõpilased töötavad giididena.

Üliõpilaste majanduslikuks abistamiseks on olemas vastav fond ka Üliõpilasliidu majanduskomisjonil.

Niipalju Poola Üliõpilasliidu tegevuse ja käekäigu kohta.

Varssavis õnnestus mul viibida kohaliku Ökonoomia ja Statistika Instituudi üliõpilasliidu puhkeõhtul, kus tantsu, õlle ja lõbusa meeleoluga võeti tudengiteks vastu esimese kursuse üliõpilasi.

Mõlemal kohtumisel tundsi me poola üliõpilaste suurt tähelepanekust ja tõsiselt head suhtumist meisse.

INDREK TOOME,
ELKNU TPI komitee sekretäri
asetäitja

Käärikule viimast lund katsuma!

Sula on Tartus oma töö teinud ja tartlane ei mõtlegi enam suusatamisele. Kuid suusaspordi kateedri õppejõud Osvald Allikas kinnitas, et Käärikul on veel lund niipalju, et vähemalt 10 km võistlusraja saab valmistada.

Lund lähebki vaja, sest 25. märtsil algavad Käärikul traditsioonilised «Kääriku mängud». Tänavu annab võistluspinget ka uudse üritusena Moskva RU ja TRU esimene matškohtumine mürdmaasuusatamises.

Moskvalaste 12-liikmelise esinduse koosseis pole meil veel teada, kuid kindel liige seal on meie mõõdunudaastane esisuusataja meistersportlane Jaak Karu, kes nüüd «oma meeste» vastu tuleb ilma iga-suguse «sõbralikkuseta».

Meie koondisse kuuluvad meistersportlased Ene Märtin, Rein Kull, Valentin Jefimov, Valeri Smetanin jt.

Kääriku mängude kavast on parimate TRU Spordiklubi suusatajate ning parima kehakultuurikollektiivi väljaselgitamine. Et paljudel on plaanis nädalavahetuseks Otepäele, Käärikule, Pühajärvele puhkama sõita, toome ära võistluste ajakava, mille järgi tulla põialt hoidma!

24. märts

Naised 8 km.
Mehed 20 km.

25. märts

Teatesõidud: naised 3x3 km
mehed 4x5 km

Slaalom

Mäehüpped (kahevõistlus)

26. märts

Naised 5 km
Mehed 15 km
Mäehüpped

27. märts

Teatesõidud MRO—TRU:
naised 4x3 km
mehed 4x5 km

Seekord on mitmed üritused kokku langenud.

Laupäeval tähistatakse Kääriku spordibaasi 20. aastapäeva.

Kohale tuleb «Ramelo», E. Laansoo ansambel ja palju muud rahvast.

Kohtumiseni Käärikul.

K. ZILMER

TEATED PRESSIKLUBI

Teisipäeval, 28. märtsil algusega kell 18 istume ühiselt ülikooli kohviku piljardisaalis. Garanteeritud kuum kohv ja hea tuju.

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 30. märtsil kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme: 1. Päikesest põletatud Araabia. 2. V Kontinendi teed (Austraalia).

Kohvikus

Reedel, 24. märtsil kell 18 toimub kohviku rõdusaalis TRU ja EPA ühise ATEISMIKLUBI avamine. Õhtul esinevad dots. A. Mitt ja K. Oja teemal «Lusk ja usumehed tänapäeva Maarjamaal». Vahepalaks kirikujutlused heilindilt. Vaheaegadel mängib orkester. Oodatakse kõiki!

Lastevanemad!

Ärge unustage teatamast oma lastele, et

JOONISTUSVÕISTLUSE tööde esitamise viimane tähtaeg on 1. aprill. Täpsustavat informatsiooni saab TRU klubist (telef. 04-579).

Ujuma!

TRU ujumise individuaal-võistkondlikud meistrivõistlused toimuvad siseujulas 28., 30. ja 31. märtsil algusega kell 22. Võistlusjuhendiga lähemaks tutvumiseks pöörduge ujumisosakonna üliõpilaste poole.

Ootame kõiki üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid ujumises oma teaduskonna spordiauh kaitsma! TRU ujumissektsoon

Raadioloengud

Kolmapäeval, 29. märtsil

1. Kõigile poliitökonoomia sotsialismi osa õppijatele dots. Vambola Türgi loeng «Palga diferentseerimise alused».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Ladina keele algkursus» XII.

Reedel, 31. märtsil

1. Eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilastele õppejõud Ott Ojamaa kirjandusala loeng «Klassitsism ja valgustus».

2. Zurnalistika eriharu üliõpilastele dots. Juhan Peegli loeng kaasajast välismaisest ajakirjandusest «Kodanliku ajakirjanduse põhitendentsid. 2. Suund kontsentreerumisele».

Uut teatmekirjandust

Депутаты Верховного Совета СССР. 7 созыв. Москва 1966. 552 lk.

Труд и заработная плата. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР на русском языке в 1964 г. Москва 1966. 447 lk. (6118 nim.)

Квантовые оптические генераторы. Указатель отечественной и иностранной литературы за 1965 год. Минск 1966. 326 lk. (1766 nim.)

А. И. Еремеева. Выдающиеся астрономы мира. Москва 1966. 382 lk.

Страны Европы. Часть 2. Капиталистические страны. Рекомендательный указатель литературы. Москва 1966. 238 lk.

Русские советские писатели-прозаики. Библиографический список. Том 4. Раковский-Степанов. Москва 1966. 592 lk.

И. И. Старцев. Детская литература. Библиография 1961—1963. Москва 1966. 629 lk. (4736 nim.)

Танасе аялехенумбри кундасид III kursuse žurnalistika eriharu üliõpilased Renita Timak, Antti Kidron ja Kalju Kassa.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk. Tartsu, Ülikooli 17/19. III. Oksinumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1987. MB 00700

Kild siit, kild sealt...

MÕLGUTUSI PEHKINUST

EESTI RAHVAS OLEVAT LAULURAHVAS

Restoran 200 kohaga. Uue aasta vastuvõtt. Saal on jaotatud kaheks. Ühel pool lõbutsevad kohalikud — eestlased, teisel pool ekskursandid — leningradlased. Vana-aasta õhtu+ergutavad joogid=ülemeelik meeleolu. Külaliste pool hakkas laulma meilegi tuttavat laulu «Õhtud Moskva lähiste» — võimsalt, ilusalt. Eestlased vastasid — ärkamis- aegse lauluga. Aplaus leningradlastelt+terve õhtu laulud. Eestlaste programm lõppes kahjuks liiga vara — paljudeks on neid ärkamisaja laule, mikke ja manne ning (laenatud) õllepruulijaid. Eestlased öeldakse olevat väga kuulus laulurahvas. Võidakse öelda, et ülaltoodud näide on ainult fakt ja mitte üldistus. Kuid ei! Kahjuks oleme minetanud oma kuulsuse. Millist lauluahtrist tunnetame kõikjal!

Ehk liiga pikk sissejuhatus — see-eest aga vastus probleemile. Üliõpilaslaulikud (nii rikkad või kui kasinad nad ka oleksid) ei saa praktiliselt lähemas tulevikus täita oma ülesannet. Meil pole laule. Ei ole ka lauljaid. Laulikuid pole vaja selleks, et sinna mahutada krambambulit, Eestimaa joodikute sõnu. Nad on juba kõigil peas, iseloomustades meie laulukultuuri. Mis puutub «Gaudeamusesse» ja hümnidesse, siis peaksid nad juba loomulikult peas olema. Meil kujunes ja kujuneb ka edaspidi välja situatsioon, kus peale «Gaudeamuse» esi-

mest salmi valitseb vaikus. Ja ometi on see rahvusvaheline üliõpilaste laul. Ka meil oleks aeg seda tunnustada ja omandada!

Mis puutub heliloojatele üleskutse esitamisse luua massilaule, siis tundub see mitte päris väikese mõttemannetusena. Praktika näitab, et n.ö. komponeeritud massilaul pole peaaegu kunagi saanud rahva lauluks. Meil ilmuvad paljud laulikud lauludega vabadusest, sõprusest jne. Nad ei kõida üsna lihtsal põhjusel — antud mõisted on saanud liiga igapäevaseks, et neist erutada. Läbi löövad laulud, mis väljendavad rahva vabuseid probleeme. See on vaid üks vaatevinkel. Teisalt vajame tõeliselt rahvalikke (võib-olla isegi ülemäära lõbusaid) laule. Kuidas, kust hakkame laulma! Omalooming! Kursuste ja osakondade laulud. Seni veel tühi koht.

ORGKOMITEEST JA SÜUREST MASSIST

Üliõpilaspäevad olevat igavad. Tõrvikuid vähe, rongkäik — oh! võiks palju parem olla, tantsidagi peaks saama terve öö, lauluväljakul ja lisaks veel Nõukogude väljakul. Oo! miks EPA on nii väike, ja üldse — polnud mingit organiseerimist. Korraldagedus! Kuivõrd tuttav on sellised arvamised. Siit kerkib aga küsimus: KUS OLID SINA, VÄGA AUSTATUD ÜLIÕPILANE? Noh, mis mina... See ei puutu minusse. Tehku teised...»

Oleme vist liialt mugavaks läinud. Oppimine pole eriti raske, aega jääb küllaldaselt üle, pakkumine ületab nõudmise. Isetegevus — labane. Kirjandus — mis sealtki oodata. Tegutsemisih — julgust pole. Väikekodanlastest tudengid — kas need pole TEIE!

Meile noortele ei meeldi millegipärast kõnelda vanemast põlvkonnast. Ja ometi on sealt võtta palju õpetlikku. Neil polnud vajalikul määral vahendeid, leiba, riideid. Sellele vaatamata pandi maailm enestest kõnelema. Tantsisid tantsuõhtuid, tegid muusikat, sooritasid lausa usumatuid tegusid, kõik ise — ilma spetsiaalse orgkomiteeta. Tuld ja sartsu jätkus kõikjale.

Meie seisame aga sündmuste kõrval, vaeme. Jätkub jultumust kritiseerimisekski. INIMESED?!

Orgkomitee. Koosneb paarikümnest inimesest, kes peavad rahuldama kolmetuhanda üliõpilase soove. Nagu raskevõitu — eks ole?

Eelmisest äreldatuna võib arvata, et ma ei poolda organiseerimist, vaid anarhiat. Ei! Pigem vastupidi. Igal üritusel peab olema tugev selgroog, mille loob just orgkomitee. Alus olgu tugev. 10—15 inimesega ei jõua midagi teha. Ja eelkõige — komitee peab töötama aasta ringi. Juba praegu tuleb mõelda, mis sügisel ette võetakse. Kahjuks seda ei tunnetata igal sammul. Ja ikkagi ei saa tudengeile peale suruda head tuju, tegutsemisih. Meie oleme aga jupi maad kõrgema teadlikkusega ja peaksime lahendama küsimused teisiti, rääkimata sellest, mis puutub enesega rahulolul. Pole orkestrit — teeme ise. Kui palju muusikuid on ühiselamutes! Piisab heast tahtest.

AEG

Senised üliõpilaspäevad toimusid sügiseti. Oli ettepanek korraldada need kevadel. Soe, värske loodus, rõõmus meeleolu. Positiivsed faktoriid. Vaevalt aga kogu üliõpilaskond võtab osa üritusest. Arvestused, eksamid. Neid tudengeid, kes loobuvad konseptist või raamatust üliõpilaspäevade kasuks, on äärmiselt vähe. Võiks korraldada aprillis, aga kes garanteerib sooja ilma? Mai algul on niigi liiga palju pühi. Üle jääb ikkagi sügis. Ongi tore sissejuhatus töösse!

VABADUSEST

Kui tihti on see sõna huulil. Meil pole vabadust tegutsemiseks, ei õppe- ega muidu eluküsimustes. Anna vabadus kätte, siis vaikitakse. Käs! Kah on halb. Aina kästakse! Nõiaringist me niipea veel ei pääse. Natuke arutada võiks küll.

Orgkomitee määrab üritused, kellaaja ja koha ning põhilised tegevussuunad. Meil jäi üle ainult õigeks ajaks kohale minna. Tudengitel enestel peaks mõte veidi liikuma. Miks mitte ballidega paralleelselt korraldada grupi-, kursuse- jne. õhtuid? Ruumi leidub ikka. Bal või selle mingi uus variant võiks jääda sellegipoolest jousse. Olgu vabadus lõbutseda internaadis, restoranis, klubides — ainult üks päev aastas! Aga... Kalendri sirvides leiame teisiigi tähtpäevi — õpetajate, keemikute, põllumajandustöötajate jne. päevad. Vägaagi kummaline pilt kerkib silme ette: mis saab siis, kui kõigi elukutsete esindajad tahaksid oma päeva tähistada bravuursusega? See jääbki probleemküsimuseks. Kõige tähtsam — jäägem üliõpilaspäeval üliõpilaste vääriliseks, meid vaatab terve linn.

ANDRUS SAAR

PÄEVAKAJA

A. OISSARI karikatuur

KELL KAKS ÖÖSEL. LENINGRADI MAANTEE ÜHISELAMUS ON SOOLALEIVAPEOD TÄIES HOOS.

EILE ALGAS ÜTÜ XXI KONVERENTS

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (686) Reedel, 31. märtsil 1967 XXI aastakäik

TERVITUSEKS konverentsile!

PALAV TERVITUS KÕIKIDELE, KES ALANUD ÜTÜ KONVERENTSIL ESINEVAD ETTEKANNETEGA. AUSTUS NENDELE, KES MEIE SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIONI 50. AASTAPÄEVA TÄHISTAVAD LENINI PRINTSIIBI JÄRGI! OLGU TERVITATUD KÜLALISED, KES KAUNISTAVAD MEIE KONVERENTSI JA ANNAVAD SELLELE SUURE RAHVASTE SÕPRUSE PITSERI! OLGU TERVITATUD IGA ÜLIÕPILANE, KES VOTAB OSA ÜTÜ KONVERENTSI! ILMA TEADUSETA EI OLE KÕRGEMAT HARIDUST, ILMA TEADUSETA EI TULE KOMMUNISM. ÕNNE JA EDU EKSAMEIL, MIDA EI HINNATA 5-PALLILISE SÜSTEEMI JÄRGI!

J. TAMMEORG,
TRÜ TEADUSALA PROREKTOR

Приветствие конференции!

ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ ВСЕМ, КТО НА ПРЕДСТОЯЩЕЙ КОНФЕРЕНЦИИ СНО ВЫСТУПАЮТ С ДОКЛАДАМИ! УВАЖЕНИЕ ТЕМ, КТО ДОСТОЙНО, ПО-ЛЕНИНСКИ ОТМЕЧАЕТ 50-Ю ГОДОВЩИНУ ВЕЛИКОЙ ОКТЯБРЬСКОЙ, СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ. ДА ЗДРАВСТВУЮТ ГОСТИ, КОТОРЫЕ УКРАШАЮТ НАШУ КОНФЕРЕНЦИЮ И НАКЛАДЫВАЮТ НА НЕЕ ПЕЧАТЬ ВЕЛИКОЙ ДРУЖБЫ НАРОДОВ! ДА ЗДРАВСТВУЕТ КАЖДЫЙ СТУДЕНТ, КОТОРЫЙ ПРИНИМАЕТ УЧАСТИЕ В РАБОТЕ КОНФЕРЕНЦИИ! БЕЗ НАУКИ НЕТ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, БЕЗ НАУКИ НЕ ПОСТРОИТЬ КОММУНИЗМА! СЧАСТЬЯ И УСПЕХОВ НА ЭКЗАМЕНЕ, КОТОРЫЙ НЕ ОЦЕНИВАЕТСЯ ПО ПЯТИБАЛЬНОЙ СИСТЕМЕ.
ПРОРЕКТОР ТГУ ПО НАУЧНОЙ ЧАСТИ
Я. ТАММЕОРГ

Mõned küsimused külalistele

Teisipäeval saabusid esimesed külalised. Õnnestus kinni püüda kolm äsja just bussi pealt tulnud filoloogi. Muidugi oli esimeseks küsimuseks, kust külalised pärit on.

Tüdrukud: Sõtkovkarist. Opime Komi Riiklikus Pedagoogilises Instituudis. Kõik teise kursuse rahvas.

Pärin esimesi muljeid.
«Kahjuks pole jõudnud veel ringi vaadata, aga põnev on. Oleme Eestis esimest korda. Kahju, et aeg Tallinnas ei lubanud pikemat peatust teha. Oleksime väga tahtnud vanalinna vaadata.»

Kas teie instituudis on UTÜ konverents peetud?

«UTÜ konverents toimub õige pea — aprilli lõpus. Ootame ka külalisi.»

Vahest räägiksime oma õpin-guist, koolist.

«Praegu on meie instituudil 4 teaduskonda, õpib umbes pool-teist tuhat üliõpilast. Järgmisel aastal avatakse viies — Keha-kultuuriteaduskond. Arvatavasti saame üsna pea Komisse ka oma ülikooli. Üldse ehitatakse meil vä-ga palju.»

Kas teil armastatakse isetege-vust, sporti?

Meie suusatajad said hiljuti Le-ninigradis III koha. Sport on au sees. Juba enne siiasõitu oli meil eestlastest tuttavaid. Komis elab eestlasi. Oleme tihti koos: valmis-tame koos ette kontserte, nad on meie peoõhtutel oodatud külalis-teks. Opime neli aastat, siis saav-ad meist õpetajad. Välja arvatud komi keel ja kirjandus, on kõik õppeained vene keeles.»

Esitasin paar küsimust Galina Mištšenkole, meie UTÜ konverent-si külalisele.

Kus te õpite?

«Opin Pihkva Pedagoogilises Instituudis.»

Millisel teemal esinete?

«Влияние температурного фак-тора на эмбриогену форели.»

Mida te loodate sellelt konve-rentsilt?

«Ei oskagi täpselt öelda. Mind huvitab kõik uus ja huvitav. Ar-van, et kasu saab sellest konve-rentsist küll iga osavõtja.»

Millised on muljed meie lin-nast?

«Olen teie linnast palju kuul-nud, ka teie ülikoolist ja üliõpi-lastest. Linn on väga kodune.

Lühidalt pleenumist

29. märtsil k. a. toimus ELKNU TRÜ komitee pleenum. Päevakor-ras olid järgmised küsimused:

1. ELKNU TRÜ Komitee mitte-koosseisulise sekretäri valimine.
2. Informatsioon I vabariikli-kust üliõpilaskonverentsist.
3. Jooksvad küsimused.

Pleenum valis ELKNU TRÜ Ko-mitee mittekosseisuliseks sekre-riks Henn Eomoisa (Õigust. III).

ELKNU TRÜ organisatsiooni XVI konverents peetakse järg-mise õppeaasta alguses.

Keskkoolide ajalooõpetajad tulid kokku

23.—25. märtsini toimus meie ülikoo-li ja Vabariikliku Õpetajate Täiendus-instituudi ühisel korraldusel seminar keskkooli ajalooõpetajatele teemal «1917. a. revolutsiooniliste sündmuste ja uusaja aktuaalsete küsimuste käsit-lemisest keskkooli ajalookursuses». Kolme päeva jooksul kuulatati ära 19 ettekannet NSV Liidu ajaloo ja üld-ajaloo kateedrite õppejõududel ja as-pirantidel, korraldati ekskursioon Tea-duslikku Raamatukogusse ja tutvuti TRÜ-s tehtud uute ajalooalaste diafil-midega. Rahvusvahelise olukorra sõlm-probleemidega tutvustas kokkutulnuid «Edasi» väliskommentaator Toomas Alatalu.

Seminarist võttis osa üle 70 ajaloo-õpetaja ja ajaloolase, kes tõstsid esi-le seminaril valitsenud asjalikku töö-meeloolu, ettekannete sisukust ja fak-tiderohkust, mis kuulub pedagoogidele Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolut-siooni juubeliaastal marjaks ära. Järg-mine samatüübiline seminar otsustati korraldada kahe aasta pärast ja võtta siis kõne alla Kodusõja 50. aastapäeva-ga seotud probleemid.

H. PALAMETS

Eesti I üliõpilas-konverentsi delegaatidele

Kolmapäeval, 5. aprillil 1967. a. toimub algusega kell 19 TRÜ koh-viku kaminasaalis meie delegat-siooni õhtu. Palume kõiki osa võt-ta.

ELKNU TRÜ komitee sekretariaat

Tähelepanu! Suvetööd!

Suветöödest osavõtivate kursuste grupporgidel palutakse tulla kom-somolikomiteesse informatsiooni saamiseks. Nendel, kes pole nime-kirju veel jõudnud ära tuua, palu-takse need kaasa võtta.

SUVETÖÖDE STAAP

TRÜ üliõpilaskonna esindajad I vabariiklikule üliõpilaskonverentsile

1. SIIM AID — füüsika-osakonna III k.
2. JAAK ALLIK — ajaloo-osakonna II k.
3. SIRJE ENDRE — eesti keele ja kirjanduse osakonna IV k.
4. JÜRI ENNET — raviosakonna V k.
5. HENN EOMOIS — Õigusteaduskonna III k.
6. LILJA GERSMAN — vene keele ja kirjanduse osakonna II k.
7. JEVGENI GOLIKOV — vene keele ja kirjanduse osakonna III k.
8. TIIT JÄRVE — keemia-osakonna II k.
9. TIJU KAARMA — võõrfiloloogia osakonna V k.
10. LAUR KARU — TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi noorem tea-duslik töötaja
11. REIN KEEVALLIK — raviosakonna IV k.
12. PAUL KENKMANN — ajaloo-osakonna III k.
13. JAAN KORK — Õigusteaduskonna IV k.
14. LINDA KRUUSTEE — eesti keele ja kirjanduse osakonna II k.
15. ARTUR KUZNETSOV — füüsika-osakonna IV k.
16. JAAN KUREMÄGI — raviosakonna VI k.
17. ANNE KUREPALU — ajaloo-osakonna III k.
18. REET KÄARIK — raviosakonna V k.
19. TOOMAS LEITO — eesti keele ja kirjanduse osakonna III k.
20. AGU LIPPING — raviosakonna VI k.
21. PEETER MALV — Õigusteaduskonna III k.
22. LEMBIT MEHILANE — raviosakonna V k.
23. DIMITRI MIHHAILOV — füüsika-osakonna IV k.
24. KALLE MORNA — Õigusteaduskonna I k.
25. HANNO OHVRIL — füüsika-osakonna III k.
26. NONA OSTROVSKAJA — raviosakonna V k.
27. HELLE PIKKOR — eesti keele ja kirjanduse osakonna IV k.
28. MAIRE RAIDMA — eesti keele ja kirjanduse osakonna IV k.
29. REET RANNASTE — võõrfiloloogia osakonna V k.
30. EDUARD RASKA — Õigusteaduskonna II k.
31. PEEP RIVIS — Õigusteaduskonna II k.
32. ANU ROOS — keemia-osakonna III k.
33. KAIE ROOTALU — ELKNU TRÜ Komitee sekretäri asetäitja
34. RAIVO RUUKEL — Kehakultuuriteaduskonna III k.
35. RUTH SAAR — matemaatika-osakonna III k.
36. TONU SAAR — Õigusteaduskonna I k.
37. GESSE SALZMANN — raviosakonna IV k.
38. ANN SIITAM — eesti keele ja kirjanduse osakonna II k.
39. RIIVO SINIJARV — keemia-osakonna II k.
40. ANNE SINIVEER — eesti keele ja kirjanduse osakonna IV k.
41. OLEV SOKK — bioloogia-osakonna III k.
42. TOOMAS SUTT — ELKNU TRÜ Komitee sekretär
43. AGU TAMM — TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi noorem tea-duslik töötaja
44. VLADIMIR TARASSOV — füüsika-osakonna IV k.
45. REIN TENSION — bioloogia-osakonna II k.
46. MIKK TITMA — ELKNU Keskkomitee liige
47. RAISSA TUHKRU — spordimeditsiini osakonna IV k.
48. IVAR VAASA — raviosakonna IV k.
49. MAIE VAHTRA — Õigusteaduskonna II k.
50. PEETER VIHALEMM — eesti keele ja kirjanduse osak. IV k.

TRÜ üliõpilaskonna esindajad esitati TRÜ komsomolikomitee, UTÜ Nõukogu ja ametiühingukomitee poolt. Konverentsist on kutsutud osa võtma ka TRÜ rektoraadi, parteiorganisatsiooni ja ametiühingu esin-dajad.

EHITUSMALEVALE EMBLEEM!

Ülikooli komsomolikomitee suvetööde staap kuulutab välja suve-tööde embleemi kavandi võistluse. Tingimused on järgmised:

1. Kavandil ei tohi olla üle 3 värvitooni.
 2. Mõõtmed 7×8 cm.
 3. Kavandil peaks olema märgitud tekst: «TRÜ, suvi 1967».
- Kavand esitada märgusõna all komsomolikomiteesse hiljemalt 1. maiks 1967. a. Juurde lisada ka kinnine ümbrik, milles on andmed autori nime, eesnime, osakonna, kursuse kohta.
- Kavandivõistluse parimatele preemiad!

Suветööde staap

TOAD KORDA!

Ajaloo-Keeleteaduskonnal on traditsioon organiseerida igal semestril ühiselamutes tubadevaheline konkurss.

Et ka sel semestril tavast ei loobuta, seda kinnitab 9.—24. aprillini organiseeritav võistlus (initsiaator — ametiühingubüroo elamu ja heaolu sektor).

Mida siis arvestatakse? Eelkõige muidugi tubade puh-tust, korda ja kujundust. Aga ka ühiselamu sisekorra eeskirjade täit-mist (eriti tubades suitsetamise keelust kinnipidamist), söögitudade, köögi ja muude üldkasutatavate kohtade korrashoidu tubade kollektiivide poolt, ühiselamu valvagraafikust kinnipidamist jm.

Parimaid tube premeeritakse. I kohale tulnud tuba saab näiteks vimpli ja raadio, II — akvarelli jne.

Tuletan veel kord meelde — KONKURSS TOIMUB AJAVAHEMIKUL 9.—24. APRILLINI. See ei tähenda muidugi seda, et teisel ajal tuba ei peaks korras olema ja köögi võib koristamata jätta, kuid püüdke eriti!

T. PAULSON

Üks auto-intervjuu,

s. o. intervjuu mitte autoga või autoasjandusest, vaid iseendaga õppe- ning kasvatustööst Ajaloo-Keeleteaduskonnas. Küsib-vastab dekaan J. PEEGEL.

I. Mis oleks teaduskonnas probleemiks nr. 1?

«Kui mitme kivi-ga siin veskis jahva-tatakse?» küsis mõldrupoiss, kui Tartu ülikooli nä-gi.
(Meie Mats 1906)

Minu vaatluspost on küll üsna madalal ja vaatlusaeg ka lühem kui vanematel ja autoriteetsematel

kolleegidel, mistõttu võin ehk ek-sida. Julgen siiski arvata, et üks häda on ebaratsionaalsetes õppe-programmides, mis ei vasta täiesti kaasaja nõudeile. Liiga palju on nn. üldaineid, neid — kaasa arva-tud ühiskonnateaduslikud distsi-pliinid — tuleks ökonoomsemalt planeerida. Üldainetel on mõtle-mapanev tendents laieneda eri-aladistsipliinide arvel. Kohustuslik kirjandus on omavahel koordinee-rimata, mistõttu selle kogumaht ületab üliõpilase reaalse lugemis-võime. Tulemus on see, et paljud ei hakkagi seda iseseisvalt läbi töötama, leides, et nad seda nii-kuinii ei suuda. Palju aega rais-kame keskkooli lünkade täitmi-

seks. Liiga palju on faktoloogiat. Õppeainete rohkuse tõttu on raske kuhugi paigutada kursusi kõige kaasajaseimate probleemidest.

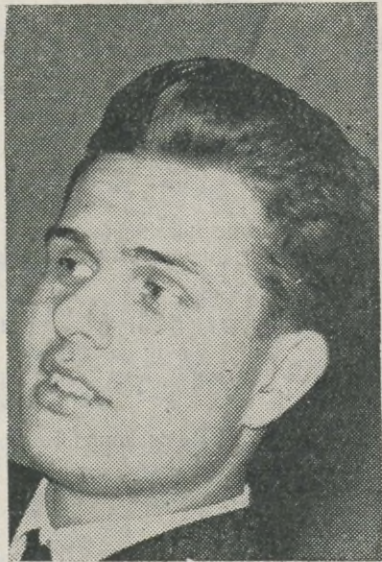
Teiseks — nii nagu mujal tea-duskondades, nii ka meil on häda ruumidega ja tehnilise baasiga. Siin oleme lootusetult ajast maha jäänud.

2. Mida arvata vabakuulami-sest?

«Valgust rahvale!» ütles Jaska, kui peaga aknaklaasi puruks lõi.
(Meie Mats 1906)

Meie teaduskonna üliõpilaste hulgas on üsna levinud arvamine, (Järg 2. lk.)

Millist probleemi puudutad oma sõnavõtus üliõpilaste vabariiklikul konverentsil? • Mida loodad konverentsilt?

Laur Karu, noorem teaduslik töötaja:

Vladimir Tarassov, IV k. üliõpilane:

Paul Kenkmann, III k. üliõpilane:

● Oma ettekandes tahaksin puudutada veendumuste ja maailmavaate kujunemisega seotud probleeme. Maailmavaade on komplitseeritud veendumuste süsteem, mis koordineerib inimese tegevust. Minu eesmärgiks on välja tuua mõned põhjused, mis mõjutavad maailmavaate kujunemist. Mõjusid on peamiselt kolme laadi: 1) elu objektives vahetud faktid; 2) suhtlemine inimestega, kool, kodu; 3) kaudne mõju (raamatud, filmid, TV jm. propagandavahendid).

Potentsiaalselt on kõik eespool mainitud faktorid võimelised mõjustama maailmavaadet. Kaudne mõju — raamatud, propaganda, filmid — enne kui neist fikseeruvad veendumused, kaalutakse läbi kaasinimestega, enese veendumustes jne.

Veendumused kui üksiktoekspidamised kujunevad välja põhiliselt emotsioonide baasil. Emotsioonid on organismi kõige ökonoomsem viis kohaneda väliskeskkonnale. Elu jooksul võib neid siluda, mitte muuta. Emotsioonid ongi inimese individuaalsuse aluseks, nende tasapinnal omandatakse esimesed veendumused. Ühiskondlikud propagandaorganisatsioonid peaksid pöördma süsteemi SONA+EMOTSIO+NAALNE VÄRVING=VEENDUMUS poole. Maailmavaade kujuneb välja kahekümneenda eluaasta piires. Selles prevaleerib ajukoore funktsioon. Emotsioonidele pannakse alus juba lapsepõlves, ülikoolis on raske varem fikseerunud tõesid muuta. Mis on inimene? Masinaajas-tul hakatakse unustama inimese põhiolendust. Teaduse progressi kande-punkt peaks olema inimese tundmaõppimisel. Kui kõiki neid võimalusi kasutada, mis peituvad inimese olemuses ja emotsioonides, oleks ühiskonna mõistmine tunduvalt lihtsam.

● Tudengid kui haritud rahvas peaksid suutma oma tegevust teaduslikul alusel kujundada. See konverents peaks kinnitada esimese üliõpilaste üliõpilaste organiseeritud tegevuses. Eelseisev konverents peaks anda üliõpilasele kui inimese tundmaõppimisele uusi momente juurde. Kõne all olevad probleemid peaksid huvitama kõiki.

Loodan, et hakkavad kujunema ühised probleemid ja huvid kogu vabariigi üliõpilaskonnale.

Vestles TIJU ROOSMAA

● Omavalitsuse probleemi kõrgemas koolis.

Lähtun kolmest aspektist: mis on omavalitsus, kellele seda vaja on ja kuidas omavalitsust praktiliselt realiseerida.

Omavalitsust mõistab igaüks isemoodi ja arvamused on tihti peale väga vastuolulised. Omavalitsusest võib aga rääkida kindla võimustruktuuri seisukohalt. Tudengite võim ei tähenda veel omavalitsust. Tähtis on, missugune see võim on. Reaalne olukord dikteerib, et omavalitsus ilma ülikooli administratsioonita on võimatu, järelikult tuleb rääkida mitte üliõpilaste omavalitsusest, vaid omavalitsusest kõrgemas koolis. Viimane oleks mitte lihtsalt üliõpilaste koosseisestamine ülikooli administratsiooniga, vaid üliõpilaste võrdne sõnaõigus kõrgema kooli ees seisvate ülesannete lahendamisel. Omavalitsus kõrgemas koolis võimaldaks kollektiivset tegutsemist, millest kasvab välja kollektivistlik psühholoogia — ainus alus kommunistliku ideoloogia tekkimiseks. Omavalitsus võimaldaks üliõpilastel kõrgemas koolis viibimise vältel «õppida demokraatiat». Üleminek omavalitsusele kõrgemas koolis tähendaks kõrgema kooli edasist demokratiseerumist. Omavalitsus kui eesmärk võimaldaks õppeprotsessi käiku praegusest paindlikuma süsteemi alusel reguleerida ja juhtida. Ei tohi olla üksikõkne selle vastu, kuidas õpime ja kuidas meid õpetatakse.

Leningradi ülikooli 1500 üliõpilasega füüsikateaduskond tegutseb omavalitsuslike printsiipide alusel. Selle tulemusena on dekanadi tehnilise töö koormus tunduvalt vähenenud. Näiteks on üliõpilaste otse-ses käsutuses uute üliõpilaste kontingendi ettevalmistamine abiturien-tide seast, ühiselamu elu korraldus, kursustesisene stipendiumide jaga-mine jms. Dekanaat näeb üliõpilastes liitlast.

Ainus ja loomulik tee on, et omavalitsust kõrgemas koolis tunnustataks, alles siis võib hakata lahendama ja täpsustama omavalitsuse organisatsioonilist ja administratiivset külge.

● Et mõtteosalisi ja kaasatuliidajaid oleks võimalikult palju, et konverents ei jääks tormiks veeklaasis, et konverentsil sõnavõtjad ei rää-giks ainult seda, mida teavad ja «jumal juhatab», vaid teaks mid a, miks ja kuidas rääkida.

Küsitles LEILI PADEVEST

Tahan kuulda, mida arvavad ühistest üliõpilasprobleemidest teiste ülikoolide üliõpilased ja kuidas nad tahavad neid lahendada.

● Millise probleemiga tegeled ülikoolis?

Tegelen UTU-s sotsioloogilise uurimisega. Kevadel saatsime vaba-riigi keskkoolidesse ankeedid ja nüüd töötame ümber saadud informatsiooni. Konverentsil tutvustamegi esialgseid uurimistöö tulemusi. Mind huvitab lähemalt keskkoolilõpetajate maailmavaateline külg. On ju keskkoolilõpetaja potentsiaalselt üliõpilaskandidaat ja on vaja teada, millise pagasiga tuleb ta ülikooli. Kitsamalt uurin just poliitilist külge: kuidas hindab abiturient komsomolijuhhi põhimõtteid, millisel baasil kujunevad hinnangud.

Plenaarettekandel tutvustan noorsoo maailmavaate küsimust, tõm-mates paralleele Ameerika Ühendriikide noortega ja räägin meie töö metoodikast.

Vestles V. LAATS

Üks autointervjuu

(Algus lk. 1)

et loengute külastamine võiks olla täiesti vabatahtlik. Viidatakse sellele, et kodanlikus ülikoolis oli see nii, välismaal samuti (kuigi mitte igal pool).

Minu arvates võiks vabakuulamist üldiselt sisse viia siis, kui vastuvõtukontingent oleks nn. kandidaatide arvel 20–30% suurem, sest need, kel pole enese-distsipliini, langeksid välja. Kahtlemata oleksid üliõpilaste kvaliteet ja õppejõudude loengute tase vabakuulamise puhul paremad.

Mõtlemata paneb aga see, et vabakuulamise kirglikud pooldajad on just need, kes niikuinii palju puuduvad ja seetõttu üsna vaev-liselt edasi jõuavad, s. o. «vaba-kuulajate» seisus on meil fakti-liselt olemas ja nende «kogemuste-

le» toetudes on perspektiiv üsna rääb: suur osa neist ei lõpeta üli-kooli. Asi on lõpupele lõpuks ikka üliõpilases eneses: kui ta loengute ajal ühiselamus magab, siis pole vabakuulamisest ka mingit tolku. Lisaks: praegu aga on olukord pahatihti niisugune, et üliõpilane ei oska veel loengutestki võtta seda, mida sealt võtta saab. Ei arvestata ka seda, et iseseisvalt töö-tada on palju raskem, loeng ju ikkagi hõlbustab õppimist.

Kohustuslike loengute mahtu aitavad vähendada õpikud. Põhiliselt laheneb probleem originaalse-te õpikute osas meil lähema paari aasta jooksul. Siis võib juba tõsi-semalt loota üliõpilaste iseseisva-le tööle kõrgis erialastes teadusli-kes distsipliinides. Mõnele kursu-sele ja õppegrupile võiks vaba-

kuulamisõiguse ka praegu anda — eks siis näe, kuidas seda kasutada osatakse.

Lõpuks on ju praegugi igal üliõpilasel, kes on oma õppimis-võimet tõestanud, õigus taotleda vabakuulamist.

3. Üsna tihti on kuulda üliõpi-laste pretensioonikaid arvamusi: ma ei ole ülikoolist saanud seda, mida lootsin. On see tõepoolest nii?

«Ennää pagariisanda heldust,» ütles vanaeit, kui leiva seest labakinda leidis.

(Meie Mats 1906)

Osalt küll, sest praegused õppe-plaanid ja programmid tõepoolest ei soodusta ega stimuleeri süvene-mist: aineid on palju, kõrgis tahe-takse anda palju. Kuskilt peab ju järele andma. Nurisetakse, et eri-aineid on suhteliselt vähe. Meil on veel õppejõude, kes ei vasta üli-kooli nõudele. Selles suhtes on üliõpilastel õigus.

Kuid asjal on ka teine külg. Ei tohi unustada, et saamine ja and-mine on omavahel seotud protsess. Kes küll on õpetanud, et üli-õpilane on ülikooli ainult saama tulnud. Ta peab ka andma. Ma mõtlen siin seda, et ta ise aktiiv-selt otsiks, ei annaks õppejõudu-dele rahu, püüaks leida oma sü-damelähedase huviala, looks grupis või kursusel noorusele omase rahutu ja otsiva vaimu. Oleks ju häbi, kui oskad ainult kätt välja sirutada ning oodata, mis sulle pihku pistetakse. Meil õppejõudu-del on hea meel, kui meie juurde tullakse mitte ainult eksameil, vaid ka vahepeal: küsitakse, nõu-takse, plaanistatakse, tehakse ette-paneid, palutakse lisa. See on teie andmine meile ja ülikooli-le. Meile on seda vaja, väga vaja, kui te meist ei taha tüümi kroonu-koolmeistreid, millisteks me kaht-lemata jääksime, kui me ainult passiivselt annaksime ja teilt teie aktiivse huvi näol midagi vastu ei saaks. Aga paraku kuuluvad pal-

jud agarad saada-tahtjad just nende hulka, kes ise pole kunagi midagi andnud — ei teistele üli-õpilastele, ei õppejõududele.

4. «Meid vihastab see, et ole kui lasteaias — igal pool on ma-nitsejaid, näpuga näitajaid, hoolit-sejaid. Ära tüütav! Oleme ju üli-õpilased!» On see tirdad tuttav?

«Saaks aganad var-ju alla,» ütles tu-deng, kui vormi-mütsi ostis.

(Pikker 1959)

On küll. Paraku. Dekanaatki te-geleb suurelt osalt lasteaias prob-leemidega. Võiks arvata, et me seda hirmsasti tahame. Ei tahaks, kohe sugugi ei tahaks, sest meil on kodus oma lastegagi tegemist (tõtt öelda, neile jääb vahest ehk liiga vähe aega...)

Aga mis sa hing kostad, kui su juurde tuleb peahoone komandant ja kaebab, et sinu teaduskonna tüdrukud suitsetavad audi-tooriumis? Mis teha, kui kae-(Järg 3. lk.)

Эстонский строительный

1. О СТУДЕНЧЕСКИХ СТРОЙКАХ

Летом 1964 г. эстонские студенты возродили традицию целинного лета. 150 лучших под руководством К. Адамсона поехали в Казах-стан, Целинный край, Кокчетавскую область. В 1965 г. в Казахстан на новостройки поехали уже 360 студентов. За эти годы эстонские студенты закрепили свое имя в целинной хронике, завоевав признание строителей Кокчетавской области. В 1966 г. решили остаться на стройках республики. ЭССО в количестве 230 человек работал на Сааремаа, Хийумаа и Мухумаа. Островитяне остались довольны работой и приглашали приехать снова. Мы общели.

2. ЗАДАЧИ ЭССО

ЭССО воспитывает своих членов в труде и полезном времяпре-провождении. Укрепляются дружеские связи между высшими учеб-ными заведениями республики, связи эстонских студентов и других вузов СССР со студентами социалистических стран. Стройотряды приносят большую пользу совхозам и колхозам, у которых благо-даря студентам вступило в строй досрочно ряд сельскохозяйствен-ных объектов. Задача ЭССО — не только строительство. После работы проводятся экскурсии по достопримечательным местам, встречи с другими отрядами, общетрядные мероприятия, концер-ты и соревнования.

Особое место в ЭССО занимает правильная организация комсо-мольской работы. Целинные стройки являются для комсомольского актива наших вузов хорошей закалкой. Комитеты комсомола ву-зов и должны направлять своих активистов в ЭССО, т. к. комсо-мольский активист после закалки в стройотряде становится чело-веком с разносторонним и большим опытом (вспомним недавнюю статью секретаря ЦК ВЛКСМ Журавлева о воспитании само-стоятельности по опыту стройотрядов).

В течение работы стройотряда выявляются новые руководители и активисты, которым в ЭССО лучше всего раскрыть свои способ-ности.

3. ЭССО В 1967 Г.

ЭССО в составе 500 человек в этом году будет работать на Сааремаа, Хийумаа, Мухумаа, Вормси и на побережье Западной Эстонии. Активный период работы отряда — с 20 июня до 3 сентября.

Отрядом руководит штаб в составе семи человек: командир — Тоомас Этвекс ТПИ, заместитель командира — Антс Риезен и Эй-нар Сависаар ТГУ, инженеры — Рейн Банкир и Тойво Эрлит и члены штаба — Маазике Маазик (Художественный институт) и Арне Вахтра. Рабочими отряда руководят отрядные тройки — командир, заместитель его и мастер. Отряд делится на 14 стройотрядов, каж-дый по 30–50 членов. Каждый отряд строит обычно 2–4 простых сельскохозяйственных производственных объектов (зернохранилище, склады, левая), а также и жилые дома, клубы, конторы, пристройки к школам и т. д. Члены ЭССО будут жить в школах, интернатах и специально для них построенных зданиях. Они будут расположены в живописных местах островов и побережья.

4. СОСТАВ ОТРЯДА

В отряд могут вступить студенты всех высших учебных заведе-ний ЭССР (ТПИ, ТГУ, ТПЕД.И. Художественный институт, ЭСХА) и ученики Таллинского политехникума и Таллинского строительного техникума. В отряд приглашены строительные группы в количе-стве 10–15 человек с Харьковского политехнического института, Каунасского ПИ, Киевского ГУ, Латвийского ГУ, Ленинградского П медицинского института, Кишиневского ГУ, Ереванского ГУ, Тбилисского ГУ, Ленинградского ГУ, Киевского ПИ, Харьковского ГУ, Волгоградского педагогического института, Волгоградского ПИ, Харьковского института инженеров коммунального строительства и Харьковского института инженеров-строителей.

ТГУ включен в числе тех высших учебных заведений, кото-рые обмениваются строительными отрядами со странами народной демократии. Согласно договору между ЦК, ВЛКСМ и Венгерским КСМ ТГУ и университет им. Кошута обмениваются строительными отрядами в составе 30 человек.

Соответствующий договор между университетами будет подписан в апреле.

5. КОМПЛЕКТОВАНИЕ ОТРЯДА

Отряд комплектуется на добровольных началах. Каждый студент, желающий вступить в отряд, заполняет соответствующее заявле-ние и закрепляет свое желание подписью. В заявлении нужно на-писать район, в котором желает работать. Штаб отряда имеет право разместить студентов по отрядам соответственно конкрет-ной необходимости.

студенческий отряд

6. ЭССО В ВЕНГРИИ И КАЗАХСТАНЕ

Штаб ЭССО выберет из числа членов ЭССО 1967 года кандидатов в строительный отряд в составе 50 человек в Казахстан (будут работать на строительстве Котуркульского зооветеринарного техникума в Щучинском районе Кокчетавской области Целинного края) и строительный отряд в количестве 30 человек в Венгрию. В Венгрию и Казахстан попадут в первую очередь ветераны целины и те, кто показали себя с хорошей стороны на стройке. Нужно иметь в виду еще то, что в Венгрии наши студенты будут работать, по всей вероятности, в интернациональном строительном лагере, где наряду с представителями социалистических стран будут и студенты из капиталистических стран (Австрия, ФРГ и др.) Это требует от наших представителей хорошей политической и философской подготовки. Есть надежда, что в будущем году обмен стройотрядами с социалистическими странами значительно увеличится. Но всё же основными будут принципы, что первую зачку на целинных стройках должна дать своя республика.

7. ФОРМА ОТРЯДА

Каждый член ЭССО получит отрядную форму. Одинаковая форма символизирует единство отряда, удобна и практична. Как выглядит форма, можно познакомиться на стенде сообщений ЭССО.

8. ЗАРПЛАТА, ЛЬГОТЫ И ПРЕМИРОВАНИЕ

Опыты прошедших лет ЭССО показывают, что и в Эстонии можно хорошо заработать. Средняя зарплата членов отряда в прошлом году за два с половиной месяца составляла около 300 рублей, в лучшем случае Карья около 400 руб. Лучшие рабочие, участники художественной самодеятельности и активисты в составе 30—40 человек имеют возможность поехать по туристским путевкам в социалистические страны.

9. ИНФОРМАЦИЯ И ПРИЕМ ЗАЯВЛЕНИЯ

4 марта был сформирован штаб эстонского студенческого строительного отряда ТГУ в составе: начальника штаба Райво Синиярв (хим. II), членов штаба: Энн Беккер (юрид. II), Юри Эннет (леч. V), Владимир Головкин (мат. III), Тийт Ярве (хим. II), Линда Круусте (эст. фил. II), Рейн Кукк (физ. III), Анне Курепалу (ист. III), Юта Коор (леч. V), Кайе Орвик (экон. III), Юхан Паю (эст. фил. IV), Вайно Пальм (экон. II), Тынну Саар (юрид. I), Ильмар Сютт (юрид. II).

Задача штаба ЭССО ТГУ — прием заявлений с 7 марта до 20 апреля и информация о работе ЭССО ТГУ и республиканского штаба ЭССО.

В связи с тем, что активный период работы ЭССО падает на экзаменационную сессию, вступающим в ЭССО придется сдать несколько экзаменов досрочно. Досрочная сдача экзаменов разрешена на основании постановления № К 51/404 председателя государственного комитета высшего и среднего специального образования Совета Министров ЭССР.

Студенты с задолженностью в ЭССО не будут приняты. Желательно, чтобы в ЭССО приняли участие целые курсы, как это сделали в 1965 году студенты с отделения спортивной медицины и летом 1966 г. группа в количестве 12 человек студенты теперешнего II курса юридического факультета. Курсы и группы будут приняты в первую очередь.

Студент!

Прежде, чем заполнить заявление, хорошо подумай, окончательно ли твое решение. Если ты еще сомневаешься, лучше не пиши, т. к. мы ориентируемся только на твердо решивших членов. Все это необходимо, т. к.:

1. Наше мероприятие — это вклад эстонских студентов в годовщину пятидесятилетия Советской власти.

2. Если ты подал заявление, тебя будут считать кандидатом в члены ЭССО. Окончательное решение сделает штаб отряда.

Заявления принимаются каждый день в комитете комсомола ТГУ. Там же можно получить подробную информацию по вторникам и пятницам с 16—18 час. Если ты решил, спеш с заявлением, т. к. это необходимо для своевременного обеспечения формой (необходимо знать номера одежды и головных уборов).

ШТАБ ЭССО

Тоомас Етverk
Эйнар Сависаар
Антс Риезен

Комитет комсомола ТГУ и штаб ЭССО просят обсудить статью штаба ЭССО на отделениях и курсах.

ИНТЕРВЬЮ С РЕДАКТОРАМИ „СБОРНИКА МАТЕРИАЛОВ КОНФЕРЕНЦИИ“

1. Чем отличается нынешняя конференция от предыдущих?

— Во-первых, большим числом участников, во-вторых, большим числом теоретических докладов и, наконец, большим числом докладов на малозатрагиваемые ранее темы, связанные с изучением творчества забытых поэтов, литераторов.

Особое внимание на этой конференции уделяется теории литературы и литературе XX в. Стоит даже отдельный симпозиум по монографическому анализу художественного текста.

2. Сколько вы ожидаете гостей и откуда?

— К сожалению, мы не уверены, что приедут все, подавшие заявки на участие, а заявки на участие в нашей секции подали около 40 человек — из Москвы, Ленинграда, Горького, Пскова, Риги, Вильнюса, Одессы, Петрозаводска и Киева.

3. Как шла подготовка к конференции и какие были трудности?

— Главные трудности были связаны с подготовкой «Сборника материалов конференции», который включает в себя тезисы докладов, причем, даже тех, которые не будут прочитаны на конференции за недостатком времени. Думаю, что «Сборник...» — одна из удач конференции. Кроме трудностей редакторских (тезисов пришло очень много, и часть мы просто не смогли напечатать, так как несмотря на разрешение напечатать, сколько получится, меру все же надо было знать), были трудности и другого рода. Они уже позади, и остается только поблагодарить машинистку Марию Дмитриевну Озерову, которая, будучи очень занята, перепечатала рукопись в необыкновенно короткий срок; работников издательской группы: Г. Ноппея, Ю. Сарва, Л. Аболдуеву, всячески способствовавших подготовке сборника к печати; преподавателей, которые любезно согласились прочесть весь сборник и дать ряд ценных указаний: Е. Душечкину, З. Г. Минц; студентов, помогавших корректировать: В. Мулина, А. Губергриц, Л. Беличенко, В. Маричеву, Л. Шапочкину, Г. Блюмович, Ю. Паадама, Э. Либмана, А. Байбурина — всех, кто корректировал, клеивал, резал, скреплял, словом, делал все то, без чего сборника бы не было.

Связи, установившиеся у нашего отделения со многими другими университетами, СНО, кроме хорошей своей стороны, имеют и другую: возникают трудности чисто бытового характера — как и где разместить гостей, как уладить вопрос со временем, которого так ничтожно мало для столь большого числа докладов.

4. Каков общий диапазон докладов, и с чем выступают студенты нашего отделения?

— Диапазон докладов широк: от древнерусской литературы до 30-х годов XX века. Доклады по литературе XIX века посвящены, в основном, теме «Пушкин и Карамзин». Особое внимание (целый день) будет уделено литературе XX века. Конференция решит не только новые проблемы, но и откроет новые имена — Хармса, Вагинова, Введенского — участников литературной группы сюрреалистов «Обереу». Пьесу Хармса «Елизавета Бам» можно сравнить с лучшими образцами театра абсурда (Ионеско и др.). В центре внимания современного литературоведения — вопрос о методах анализа художественного текста. Опыты анализов представлены в докладах Е. Толстой — анализ рассказа А. Платонова «Родина электричества» и С. Гиндина — анализ поэмы В. Луговского «Человек плыл с Одиссеем». Дальнейшую разработку «Поэмы без героя» А. Ахматовой мы услышим в докладе Р. Тименчика.

Тартуские докладчики непосредственно связаны с работой литературоведческих и лингвистических семинаров нашего университета. Следует выделить коллективную работу семинара проф. Ю. М. Лотмана «Жанровые и текстовые особенности мемуаров». Данный доклад — резюме докладов членов семинара — Т. Александровой, М. Билинниса, С. Зуевой, Э. Коллак, А. Рогинского, Г. Суперфина, А. Харинг.

По утверждению преподавателя кафедры русской литературы доц. З. Г. Минц — ряд докладов значительно превышает т. н. уровень студенческих научных работ.

5. Что вы хотели бы пожелать организаторам конференций?

— Мы хотели бы две конференции — тематическую, как, например, Блюковская 1962 г., и традиционную, как в этом году.

В несколько слов

Во время студенческой научной конференции в секции социологии будут прочитаны доклады на следующие темы: «Человек, его самосознание и свобода» (Казанский медицинский институт), «Некоторые аспекты отношений между юношами и девушками» (Вильнюсский госуниверситет), «Некоторые аспекты профориентации» (Вильнюсский госуниверситет), «Соотношение эмпирии и теории в современной буржуазной социологии» (ЛГУ), «Жизненные планы молодежи» (ЛГУ — два доклада), «Некоторые вопросы социальной психологии (Понуждение к действию путём вербального общения)» (ТГУ).

В. Тарасов

18-го марта состоялась заседание литературного кружка. Темой заседания

была: «Роман М. А. Булакова «Мастер и Маргарита». Были затронуты вопросы: о первоначальных замыслах и редакциях романа, о традициях русской и зарубежной литературы, продолжаемых в романе, в частности, традиции Н. В. Гоголя и Ф. Кафки.

23-марта было проведено очередное заседание литературного кружка, посвященное творчеству поэта И. Северянина. Отрядом отмечать, что оба заседания подготовлены и проведены студентами I-го курса.

Страницу подготовили:

Л. Беличенко,
В. Белобровцев,
И. Газер.

2 päeva pinge all

Päike on taeva selgeks ajanud ja paistab nüüd täie võimsusega. Lumi sulab ja sogased veed täidavad kraave. Taevas on üksainus hall, loobas lüüb silmad-kõrvad täis, rada «kiant-sib», õiget määret ei tea keegi öelda. Niisugused olid kahe päeva kontrastid, mis tuli üle elada Kääriku märgudest osavõtjatel. Kaks päeva oli TRÜ paremik suusatamises jõudu proovimas.

Suusahüppajad alustasid oma hüppeid Tornimäelt päris varakult. Jäine lumi andis libisemisvõimalusi nii, et neid isegi kasutada ei julgetud. Pikimate õhulendude autor oli Endel Ojasalu (KKT II), saades koos stillipunktidega 197,6 punkti; 2. Pavel Sokolov (Arstist.) — 192,3 ja 3. Erkki Loigom (Arstist.) — 178,3 punkti.

Keskpäeval alustasid võistlusi slalomistid. Ootamatusega üllatasid noorvõistlejad noorsoo spordikoolist, nad olid seekord suusakante rohkem teritanud ja see ka otsustas jäisel lumel.

Naisvõistlejate osutus parimaks ÜSK esindaja Kaie Vainer — 50,9. Järgnevad kohad läksid jagamisele Ene Märtini (KKT) ja Agnes Levandi (vilistlaste võitk.) vahel (53,9). Meesteklassis suutis raja läbida noorte klassi kuuluv Udo Rehema (NSK) — 53,5. Järgnesid vennad Paris'ed: Jaan (F-M) — 63,2 ja noorsoo spordikooli õpilane Peeter — 63,4.

Pärast lõunat viis murdamasuatajaid võistlusele teatesõit. Naisvõistlejate 3x3 km distantsil suutis KKT III kursorse naiskond võita ajaga 45,08. Tiheadalt kannul olid NSK I ja vilistlaste võistkond.

Meessuusatajate osas peeti favoriitideks KKT III kursorse üliõpilasi, kuid võidu pärast peetud kibedas heitluses osutus viimasel vahetusel sitkemaks I kursorse meistersportlane Rein Kull. Järgkordse kolmanda koha said vilistlased.

Pühapäevane suusavõistlus kujunes tõeliselt raskeks, sest sadav lumi valmistas ebameeldivusi määrdprobleemiga. Oma paremust demonstreerisid siiski kõige nimekamad. Naisvõistlejate parimaks osutus Ene Märtin, kes läbis 5 km ajaga 24,26. Teiseks tuli Endla Sulaläte (KKT IV) ajaga 25,51 ja kolmandaks Helmi Habonen (KKT III) — 26,21.

Meeste 15 km sõit tõi terve rea katkestajaid. Mehiselt lõpetas esimesena Arne Roonet (kaugõppeüliõpilane) — 61,28; 2. oli Rein Kull (KKT I) — 63,37 ja 3. Valentin Jefimov (Arstist.).

Kahevõistlejate 15 km distantsil suutis hästi esineda Rein Põldoja (KKT IV) ja saavutas kahevõistluse tagajärjeks parima resultaadina 240 punkti. Võistkondadest tuli esikohale KKT III kursorse.

«Kääriku märgudel» on juba pikad traditsioonid. Tavaliselt on nendest suusamängudest osavõtjate inimeste hulk ulatunud suurte arvudeni. Tänavu aga kaldus üritus kesisevõitu osavõtu tõttu oma tavalisest populaarsusest küll tükki maal minnute poole. Muidugi oli peamiselt põhjuseks just võistkondade piiratud arv. Seda küsimust tuleks arutada, et sellele toredale üritusele tagasi võita tema endine populaarsus.

K. ZILMER

Põhiliseks puuduseks on oskamatuse valida harjutuste kava vastavalt eale. Klassi keskmisest tasemest peab see kõrgem olema. Praktikantidele valmistab «kuldse kesktee» leidmine tihti kuni lõpuni suuri raskusi.

Distipliinirikkumisi ja ükskõikset suhtumist oma kohustustesse pole olnud. Tudengid püüavad anda parima, minul jääb üle nendega vaid rahul olla. Praktika oli väga vajalik ja õigustas end igati.

ANTS ALGOJA: Kahtlemata on praktikast ainult kasu. Metoodilise juhendajaga on meil vedanud — ta on meil peenetundeline oponeerija, oskab tunnist ka vähest head leida. Vigadeni pead ise jõudma.

ENN TOODO: Praktika juhendajaga koolis oleme väga rahul. Lausa lust on töötada koos teenevise võimlemisõpetaja sm. Arandiga. Minu teada on teenelisi võimlemisõpetajaid vabariigis ainult kaks.

ELVE TOMUSK: Opetaja Arand on siin töötanud 1930. aastast. Mart oli kunagi tema õpilane, nüüd õpetavad juba koos.

ÜLLE VIIRAS: Kogu aeg vaevas meid ruumikitsikus. Nüüd, praktika viimasel nädalal, lõppes võimalas remont. Senini andsime tunde aulas ja koridoriski. Loomulikult sellistes tingimustes pole just kerge tundi anda.

ANTS ALGOJA: Tüdrukud on meil tublid: Ülle Viiras on vahest kõige kohusetundlikum. Elve Tomuski ilmekad tunnind panevad klassi kaasa elama, Ene Märtini juures annab tunda praktiline joon, harjutuste eesmärgiks on arendada õpilaste kehalisi võimeid.

ENE MÄRTIN: Kui siin juba vastastikuseks iseloomustamiseks on läinud, on tüdrukutel ka oma sõna sekka öelda. Ants on rühma juhendajana väga asjalik ja seisab (Järg lk. 4)

...intervjuu

vatakse, et selles ühiselamu toas on elu-olustikuline külg *à la pöras* ja et teises võetakse käärikalt viina? Mis ette võtta, kui sulle üpris tuttav tudeng tuleb uljalt vastu, käed taskus, ning möödub sinust ükskõikselt nagu tühjust heinaküüni?

Mis teha, kui kogu kursus meeleheitlikult tingib stipendiumi siidivedajatele, kaitseb iga korrarikujat või üsna raskelt moraalkoodeksi vastu eksinut?

Mis teha, kui tullakse pisarsilmi dekanati lunima eksamipikendust, sest... ja sest... ning just sellepärast, et kogu semestri vältel on lapselikus lihtsameelsuses lihtsalt lulli löödud? Kui ei tooda ära klii-

nikutest saadud kitleid, ei tasuta ühiselamu üüri jne. jne.

Kulla noored, saage ometi aru, et lasteaianduse likvideerimine ülikoolis on ainult teie enda kätes. Ärge tehke lollusi, elage ja käituge nagu kultuuriinimesed, ning probleem on likvideeritud. Aga niikaua, kui te iseenast ei kasvata ja komsomoliorganisatsioon ei suuda printsipiaalselt lahendada ei käitumis- ega moraali-probleeme, ei stipendiumi- ega ühiselamuküsimusi, niikaua peame seda vastumeelset lasteaiandust edasi arendama (muidugi mitte kõigi suhtes). Niikaua, kui lastest saavad tõelised üliõpilased.

Täna tähelepanu eest (öeldud neile, kes selle läbi lugesid) ning palun üliõpilasi ka ise julgelt sõna võtta neis ning teisteski probleemides.

Nad said maigu suhu

Tänavu olid üheaegselt metoodiliselt praktilal Ajaloo-Keelteaduskonna neljandad kursused ja Kehakultuuriteaduskonna III kursused.

7. veebruarist 18. märtsini viibisid KKT 17 tulevast pedagoogi ja 18 treenerit praktilal Tartu I, II, V, VII, VIII Keskkoolis ja 10. 8-kl. Koolis; kaks üliõpilast-praktikanti andsid tunde Otepää Keskkoolis ja Pühajärve 8-kl. Koolis. Üliõpilaste praktikat juhendasid õppejõud E. Abel, U. Jürismaa, E. Kübarsepp, S. Oja, E. Mäepalu, L. Uustal. Pedagoogilise praktika üldjuhendaja oli E. Mäepalu.

20 aastat Käärikut

Me kõik teame ütlust: «Enne kui sõidad Pariisi, käi ära Nuustakull!» See viitab Nuustakule ja kui Nuustakut õige laiemas ulatuses vaadata, siis käivad selle kandi alla ka Kääriku, Puka, Arula, Kanepi, Valgejärve jne., mis üldsegi tollest kuulsast kohast maha ei jää.

Lõuna-Eesti on tervenisti ilus ja ilu on ju see, mida inimene oma silma jaoks siit maailmast otsib.

Eks otsinud ka Fred Kudu, Peeter Hiob, Feliks Parre jt. sedasama looduse ilu, kui spordibaasi jaoks kohta valisid. Kuid neil oli ka teisi mõtteid, sest paik, mille nimegi siis veel ei teatud, pidi sportlastele, tervele kehakultuuri- ja teaduskonnale saama uueks, või õigemini teiseks koduks.

1947. a. aprillis oligi Otepäält külavaheteed pidi 9 km kaugusel Kääriku talu. Järv, mets, orud ja mäed tõotasid siin sportimisvõimalusi nii suveks kui ka talveks.

Mõnigi noormees oli sel sõjajärgsel ajal ennekoike veel sõdur.

Samuti need, kes alustasid ehitustöid. Majad püstitati nüsamuti operatiivprojektidega. Nii saigi pikapeale tallist rõduga hoone, laut võttis elumaja ilme ja sinna leiti asukoht sööklale. 1947. a. suvel tulidigi esimesse laagrisse. Toona elati ühise perena, mitte nagu nüüd kahetoalistes korterites.

Metsa raiuti jooksurajad, kaevati hüppetorni ja valmis ujula. Nii loodigi Vana-Kääriku. Peatselt levis baasi kuulsus ka üleliidulisel areenil. Järgnes rida suuremaid treeningukogunemisi.

Kääriku uus projekt valmis Peeter Tarvas ja Uno Tõlpuse ühistööna. Tudengite endi käetööna saadi 1962. aastaks nägus peahoone. 1964. a. valmis saanud ühiselamu pakub 240-le sportlasele peavarju.

Käärikul on käinud nimekaid väliskülalisi. Soome president Urho Kekkonen hindas spordibaasi kõrgelt, kiitis tema sauna, suusaradu ja ennekoike inimesi, kes spordibaasi rajanud.

Maailmakuulsaid sportlasi on end treeninud Kääriku staadionil. Nii harjutas siin Valeri Brumel, enne Tokio OM olevat Enrico Figuerola saavutanud siin koguni sajas meetris aja 10,1.

Talvel on spordibaas suusatajate käsutuses. Eriti Skandinaaviamaail toimuvaiks võistlusiks valmistudes on Liidu suuskuriteparemik treeninud just Käärikul.

Vahel võib Käärikul veel maiski suusatamiskõlblikku lund leida.

Kehakultuuriteaduskonna tööd ei oskaks hästi ilma selle baasita ette kujutada. Samuti on ka teiste teaduskondade üliõpilased-õppejõud veetnud oma vaba aega Käärikul, kus vaim linnakärast ja õppimissaginas puhkab.

Kes veel pole TRÜ Kääriku Spordibaasis käinud, tehku seda esimesel võimalusel, muidu pole tal ettekujutust, milline peab olema üks ideaalne sportimis- ja puhkamispaik.

Kääriku, aprill 1967.

K. ZILMER

Nad said maigu suhu

(Algus lk. 3)

meie eest vapralt. Tänu oma heale häälele ja organiseerimisvõimetele on tal kontakt ja distsipliin tunnis head. Enn Toodo arenes praktika ajal tublisti. Mardil olid algul kõik «omad poisid», nüüd on lugu teine. Ta on meil loomult tagasihoidlik ja napolisõnaline, aga väga töökas, harjutuste külg on hästi läbi mõeldud.

Opetaja Arand, kuidas teie arvates üliõpilased toime tulevad?

Raskusi on. Lapsed ei võta praktikante tõsiselt, mistõttu tuleb minna kompromissile — peab olema üheaegselt nõudlik ja sõbralik. Tähtis on, et klassist oled üle. Kui oled liiga leeb, jääb kogu su tarkus edasi andmata. Võiks öelda ainult niipalju, et tüdrukud on tundide ettevalmistamisel hoolsamad.

Võrreldes eelmiste aastate praktikantidega paistab silma praktiline joon ja kollektiivsustunne. Mida rohkem päid, seda enam ideid.

«Praktika esimene etapp hakkab lõpule jõudma. Aprillis-mais algab stažööripraktika, mis võimaldab üliõpilasel juba iseseisvalt, poolõpetajalikkude loomungulist tegevust. Esimesel etapil omandab praktikant kogemusi, teisel rakendab neid,» ütles praktika üldjuhendaja E. Mäepalu.

Esimest korda viibisid üheaegselt praktikal kahe nii erineva spetsiifikaga teaduskonna üliõpilased. Tartu I Keskkoolis oli meie andmetel 28 praktikanti, neist 6 kehakultuurilast. Kas selline praktika läbiviimise moodus õigustab end? Kas ühes koolis ei muutu kitsaks?

«Erialast praktikat see ei seganud. Raskusi oli klassijuhataja ja pioneeritöö organiseerimisega. Tööd ei jätkunud. Uusi koole tuleks juurde võtta, baasi laiendada.

Segavaks asjaoluks sportlastele on ka võistlusreisid praktika ajal. Kvalifikatsioonitõstmiseks on nendest osavõtt väga vajalik, kuid koolis tekivad lüngad, koormus suureneb. Ära jätta võistlusreise ka ei saa.

Möödunud aasta sügisel saatsime esmakordselt praktikale esimese kursuse. Tundub, et selline eksperiment õigustab. Üliõpilased said n.ö. maigu suhu. Edaspidi tahaksime rakendada kahepäevast praktikat esimese kursuse üliõpilastele. Väga suur puudus on kogemustega juhendajatest ja teaduskondade konkreetsele spetsiifikale vastavatest stabiilsetest programmidest.

Vestlesid LEILI PADEVEST ja TIJU ROOSMAA.

Tudeng ja õppejõud

Sinu jaoks toimub klubis laupäeval, 1. aprillil algusega kell 20 suurejooneline

APRILLIKARNEVAL.

Sellel väga lõbusal õhtul

● mängitakse muusikat, mille noodid seni veel rahva hulgas päris tundmata on!

● käib oksjon, kus kõige muu kõrval lähevad enampakkumisele õhtu kauneim naine, Jeesuse säareluud ja päris elus (angoora) kassi!

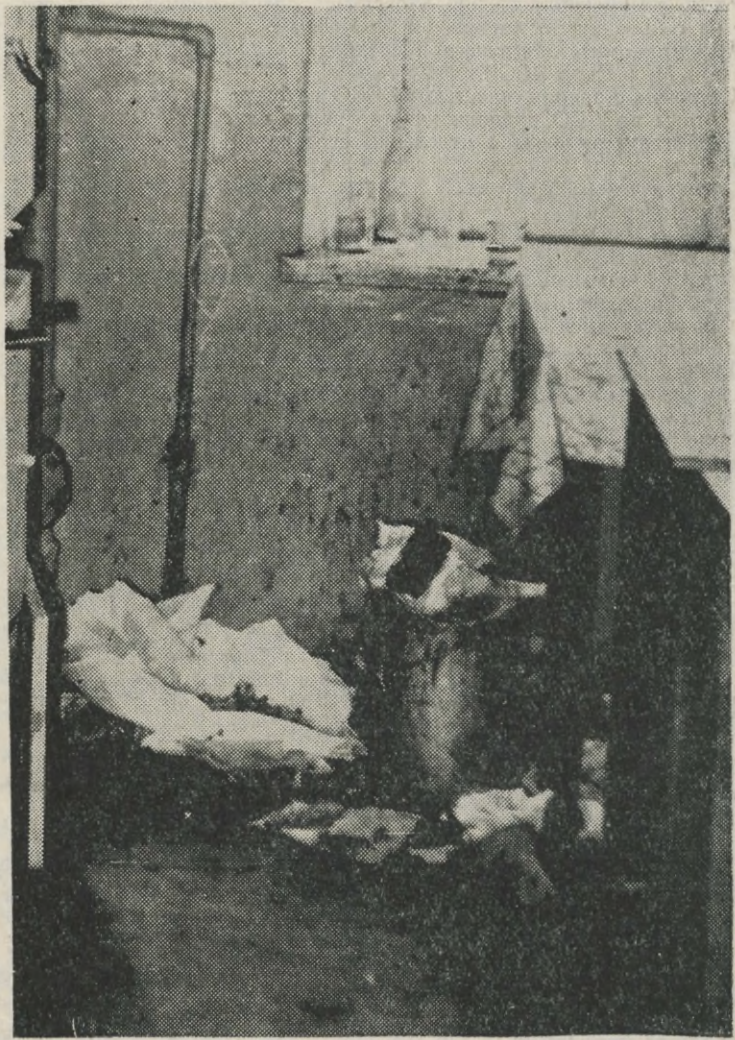
● parimate maskide auhinnaks — kõike hingeale või ihule,

● laes ripuvad pikkade niitide otsas klubi priipääsmed, suupisted, mänguasjad väikelastele ja kõiksugu muid erialaseid esemeid, mida igaüks soovi kohaselt käärde abil omastada võib.

● toimub jenka-võistlus deviisiga «Kiiremini, kõrgemale, kauge- male»,

● võib teha kõiksugu patte, sest patukahetsuspaik+hea õlu on olemas.

Kõige toredamast me ei räägi, seda näete ise, kui tulete! Ära unusta ka maski ja kostüümi koju!

Sellisenä nägi välja Vana-Tiigi ühiselamu II korruse köök, kui toimetuse fotograaf Ingvar Luhaäär pärast kolimispäeva seal käis.

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46, toimub teisipäeval, 4. aprillil kl. 18

KOHTUMINE
Tartu Noorte Autorite Koondise liikmetega (Aleksander Suuman, Ly Seppel, Velli Verev, Kalle Kurg, Riina Dmohovski, Leelo Tungal, Ingvar Luhaäär).

Järgneb film «Sergei Jessenin».

AGITPUNKTI JUHATAJA

*
Reedel, 31. märtsil kell 14.30 demonstreritakse kinolektuurumi raames ühiskonnateaduste majas aud. 17 filmi «Kuidas tehakse kantlaseid?»

Sissepääs tasuta.

Tuuled juhtigu teid teada, õhud õrnad õpetagu, taevatähed andku tarkust.

LEA KÖLI
ANDRES KASE

estli filoloogია III kursus

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu. Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2122. MB 02903.

Jaagup suuskadel ehk RAMETO vigursõidud lumel ja mittelumel

leidsid aset pühapäeval, 26. märtsil Käärikul.

Vabariigi kuus kõrgemat õppeasutust pakkusid välja 12 võistkonda. Enne päris algust toimusid eelmängud. Ülikooli viiest esindusest pääses edasi kolm, «tipikatel» sai võistleva kaks kolmelist gruppi.

Esimene ala.

Ülesanne: All orus on 6 rida erinevat värvi lipukest, igas reas 8 tükki. Võistkond peab stardi-finišipaika tooma igast lippude grupist ühe, järelikult 6 erinevat lippu. Võitja võistkond saab 8 punkti, teisele kohale tulnu 6, järgmine 5 jne., viimasele jääb «baranka».

Resultaadid:

TPI I — 8 punkti
TPedI — 6 p.
ERKI — 5 p.

Teine ala kujutas endast kombineeritud teatevõistlust.

Punkte pärast kahte ala:

TPedI — 12 (6+6)

ERKI ja TRÜ V—9 (5+4 ja 1+8)

TPI I—8 (8+0)

Kolmas ala. Võistlejaile teatati, et täpselt 253,5 meetrit stardipaigast tuleb kaasa tuua üks numbriga värviline vineertahvel, kusjuures tahvleid on veidi vähem kui võistkondi ning punkte saavad võistkonnad vastavalt tahvleil olevale numbriale.

Igale võistkonnale anti veel kirjalik juhis, milles seisis, et tähistest poolt vaadatuna paistab stardi-finišipaik 130°-se nurga all...

Mõni minut pärast starti võis kuulda Arne Kivistikut (kes vasaku jalaga toetus sinisele, parema jalaga punasele suusale): «Elame kaasa väga huvitava võistlusele ja niipea nad tagasi ei tule, sest tegemist on orienteerimisega. Eranditult kõik võistlejad startisid 180° vales suunas.»

Esimeste hulgas väljusid 130°-se asimuudi all Ene Martin (TRÜ V) ja Eesti orienteerumismaratoni «hõbe» Rudolf Mürk (TRÜ V), kes jätsid samuti tähele panemata, et 130°-se nurga all on start tähistest poolt vaadatuna, mitte tähistest stardi-finišipaigast. Väljades oleks tulnud (130°+180°=)310°-se nurga all teele asuda.

Oige pea hakkas igast metsatukast võistlejaid nähtavale ilmuma, kuid siiski selleks, et uuesti valesse suunda või padrikusse sõita... Ja järele oli 8-punktilise tahvliga päral Rudolf Mürk, kes oli tähistest kavalalt põue peitnud, et sagivad konkurendid kogemata õiget suunda ei taipaks...

Niisiis: kolmanda etapi võitjaks tuli jällegi TRÜ V (Rudolf Mürk, Endel Ojasalu, Endla Sulaläe). 6-punktilise taholi tõi ära TPI II, 3 punkti sai EPA, 2 TPEDI ja 1 punkti TPI I.

Selgus I koha omanik — TRÜ V — 17 punkti, auhinnaks 3 spordikotti. II kohale tuli TPEDI (14 punkti). Kolmanda laureaadi selgitas TPI I, TPI II ja ERKI vaheline libisemisproov, kus kangeimaks osutus TPI II esindaja; õngeritu ja 2 karpi malendeid.

Lõpuks anti veel edasi ronk Jaagupi nimelised õnnitlused ning loodeti taaskohtuda kolmandatel ülemaailmsel RAMETO raadiomängudel.

Pärast suusaRAMETO-t hakati ruumis, kus tavaliselt keha kinnitatakse, hoopis vaimu ja tema värskest degusteerima.

Asjaosalised: Peeter Hein ja Ene Hion; žürii: Mart Port peakohtunikuna, Hugo Hiibus ja Villu Astok lihtliikmetena, Mari Tuulik ja Helju Jussi sekretariaadina. Peale nende 6 võistkonda, publik ja plaksomeeter.

I küsimus: kes projekteeris hoonet, kus praegu viibime?

Vastamise käigus tutvustasid võistkonnad endid:

«Fantastron» (TPI): «Pugemise mõttes — Mart Port.»

EPA esindajad, kes ristasid end «Mõmm-Mõmm-Mõmm», pakkusid samuti Mart Porti kui Kääriku RAMETO kõige tähtsamat meest.

ERKI omad ütlesid, et nemad võõra lipu all ei purjeta ja vastasid: Peeter Tarvas, millega oli täiesti nõus «Ajalooline Tõde» (Konservatoorium).

Pedagoogid nimetasid end «Punamütsikeseks» ja teadsid, et arhitekt olla kindlasti Uno Tõlpus.

Meie poisid vastasid: «Uno Tõlpus ja Peeter Tarvas, Mart Port see küll ei olnud.» Nimeks võttis meie võistkond EVA, sest see nimi tundunud neile kõikehaaravana:

Esiteks: Elmar (Sula), Vello (Tõnso), Ain (Kallis), — nemad ise; teiseks — selles nimes väljenduvad suhted pealtvaatajatega; Elagu Vastastikune Arusaamine! ja (kolmandaks) suhted žüriiga: Elagu Villu Astok!

Ning kui selgus, et EVA oli andnud täistabamuse, tuldi välja veel ühe loosungiga: «Elagu Vabariigi Arhitektuur ja Žürii esimees, kes vaatab meid arhitekti pilguga!» Nii žürii, publiku kui ka plaksomeetri sümpaatia kuulus üksmeelselt EVALE.

II küsimus, III küsimus, IV kü-

simuse järel asus võistlust juhtima «Fantastron» (8), kellele järgnesid EVA (7) ning MMM (6 punkti). Seejärel laulus Leelo Karp. Vahepeal tuletati meelde, et 27. MÄRISIL ASTUB KÄÄRIKU SPORDIBAAS ULE 20. ELUAAS- TA LÄVE. REKTORI KASKKIRI, TÄNUAVALDUSED, AUKIRJAD...

V küsimus, VI küsimus, VII, VIII.

RAMETO-i juhib «Fantastron» 16 punktiga, järgnevad EVA, «Kolm paksu», (õppejõud) «Mõmm-Mõmm-Mõmm».

On saanud võistluste otsustav järk — Fortuuna küsimus. Kui liider vastab sellele õigesti, on ta võitnud. Uutel võistkondadel on võimalus heitluse lülitada, õnnestumise korral võib omandada lüüri punktide arvu. Kõik või mitte midagi!

Juurde tulevad «Ekseliit» TRÜ-st, 3 meest TPI-st ja üks ülikooli KKT võistkond.

Mitu Moskva-nimelist linna on USA-s?

«Uued: 6...4...5... «Vanad» võistlejad pakuvad numbraid nullist kümneni.

USA-s on 5 Moskva-nimelist linna — seega omandas «Fantastroni» punktid «Ekseliit». Ka MMM ei eksinud, vastavalt RAMETO koodeksile saab temagi «Fantastroni» 16 punkti.

10. küsimus on peakohtunikult: mitu inimfiguuri on keraamilisel pannool siinsamas ukse taga trepi vastas?

«Kaheksa» — see on MMM-i vastus. MMM on võitnud. Auhiinnaks kolm paari Jaagupi-suuski.

Võistlus auhinnalistele kohtadele jätkub.

11. žürii küsimus: C-kujulise märgi üldkasutatavaid tähendusi? «Fantastronilt» 7, «Ekseliidilt» 5, EVA-lt ja «Kolmelt paksult» 5 tähendust.

Niisiis: II koht 33 punktiga «Fantastronile» — paar Jaagupi-suuski, tennisereketid ja -pallid.

III koht 21 punktiga «Ekseliidile» — badmingtonikomplekt ja malekell.

Lõpuks annab Hugo Hiibus spordibaasi juhtkonnale pidulikult üle Kääriku baasi vakikavandi.

Oh, EVA...

HELLE KULO

VÕIMLEJAD «VANEMUISES»

Võib-olla tulid sa äsja naisvõimlemise tunnist, oled tündinud kätesirutustest, pool- ja poolteistpöörtest, pallikestest ja hüppendõrdest. Aga paari päeva pärast on jälle tund, kus hakkad kordama oma sirutusi, painutusi ja kõverdusi. Ja kui sest kõigest üks terviklik kava saab, kui liigutustest on kadunud pinget ning asemele tulnud kindlus ja oskus — eks tunne sa siis natuke uhkustki.

Ent võib-olla tegeled hoopis teise spordialaga. Siis tead naisvõimlemisest ainult sõbratari või vaadatud esinemiste järgi.

Osna pea on tulemas juubeliesinemine — NAISVÕIMLEMISE OSAKONNAL TÄITUB TÄNAVU KÜMMET AASTAT ja oma saavutustest antakse ülevalde 4. aprillil «Vanemuise» lavale. Kui tahad saada piletit, kiirusta küsima ülikooli spordiklubisse.

K. MÄE

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (687) Reedel, 7. aprillil 1967 XXI aastakäik

Konverents ARVUDES

On lõppenud üks suuremaid igaaastasi üritusi meie ülikoolis — OTU XXII teaduslik konverents.

Konverentsi tulemuste hindamiseks kasutasime konverentsi aruandeid, mis laekusid sektiioonidele.

Meie konverentsil töötas 33 sektiiooni ja alasektiiooni (möödunud aastal 28).

Programmi kohaselt oli ette nähtud 390 ettekannet, nendest toimusid 389. Möödunud aastal kanti ette 354 tööd.

Aruannete põhjal hinnati 309 ettekannet, nendest väga heaga 183, heaga 111, rahuldavaga 13, mitte-rahuldavaga 2.

Kokku võttis sektiioonide tööst osa 2342 inimest, neist õppejõude 385 ja külalisi 445.

Kursuste järgi võttis konverentsi tööst kõige aktiivsemalt osa II kursus, tunduvalt vähem oli osavõtjaid teistelt kursustelt.

Kõige intensiivsem töö toimus vene kirjanduse sektiionis (sektiiooni juhataja A. Roginski). Selles sektiionis ettekandud tööde arv, samuti ettekandjatele esitatud küsimuste arv ja sõnavõtte hulk ettekannete kohta ületab tunduvalt samu arve teistes sektiionides. Kui siia juurde lisada, et see sektiioon töötas ka veel siis, kui teised võtsid osa kultuurilistest üritustest (mõeldud on teatrikülastust ja puhkust Käärikul), siis võiks öelda, et sellist töömeeleolu ei olnud paraku üheski teises sektiionis.

Külalisi teistest meie maa kõrgetest koolidest viibis meie konverentsil 140 (möödunud aastal 119).

Kõige suurem delegatsioon saabus Moskva RU-st — 24 inimest. Järgnesid Vilniuse RU ja Lenini-grad RU kumbki 10 inimesega. Kõige rohkem oli külalisi filoloogidel — 48, järgnesid meedikud 25 ja bioloogid 20 külalisega.

Erinevalt eelmisest konverentsist toimus käesoleval konverentsil 5 sümposiooni.

Konverentsi puhul anti välja 3 teeside kogumikku: 1) vene keel

ja kirjandus, 2) meditsiin, 3) ühiskonnateadused.

Kahjuks ei ilmunud konverentsi lõpupäevaks bioloogide-geograafide ja füüsikute-matemaatikute teese.

Lähemal ajal tulevad kokku OTU nõukogu ja osakonnadekogude esimehed, et käesoleva konverentsi kogemuste põhjal teha kokkuvõtteid konverentsi tugevatest ja nõrkadest külgedest.

Tahaks loota, et juba järgmine konverents muutuks tõeliseks suursündmuseks kogu ülikoolis.

R.-V. KEEVALLIK,
OTU nõukogu aseesimees

ÜLIKOOI VAJAB SINU TÖÖKÄSI

Kuigi väljas tujutseb kevad, käivad ülikooli komsomolkomitee juurde moodustatud suvetööde staabi mured suvisel radu...

Ülikooli õppehooned vajavad remonti, õppetöö normaalseks korraldamiseks on vaja juurde saada 37 auditooriumi. Kui möödunud aastal ei jätkunud ehitustööde korraldamiseks raha, siis nüüd on parteikomitee taotlusel töödeks eraldatud 600 000 rubla. Seega on vajadus töökäde järele sel aastal tunduvalt suurem.

Suvtööde staabi ülesandeks on tööde organiseerimine ja kindlustamine ülikoolis. Üliõpilased töötavad suvel kahes vahetuses: esimene — 10. juulist 2. augustini, teine — 3. augustist 26. augustini. Esialgses objektide nimekirjas on kapitaalehituse osakonnale alluvad arvutuskeskus, füüsika-hoone ja keemiahoone (mõlemas vahetuses töötavad neil objektidel ligikaudu 70 üliõpilast), kirurgiahaigla (50 üliõpilast) ja Kääriku spordibaas. Töölemaaramisel arvestatakse teaduskondade huve. Nii näiteks hakkavad Arstiteaduskonna üliõpilased põhiliselt töötama haigla ehitusel. Nõo Keskkool tahab endale appi 50 inimest. Üliõpilased, kes tervislikel põhjustel ei saa eelnimetatud objektidel töö-

Suunamiskomisjon töötab

Üleile toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna lõpetajate töөлõpetamine. 15 eesti filoloogi suunati tööle ENSV Haridusministeeriumi süsteemis: Tartu, Narva, Alatskivi, Kiviõli, Kilingi-Nõmme, Puurmani ja Värskas Keskkoolidesse, Otepää Internaatkooli ning Ruusa, Lalsi, Võrna ja Vastse-Kuuste 8-kl. koolidesse.

Zurnalistika eriharu lõpetanute hakavad Ela ning Mati Unt tööle RAT «Vanemuises» vastavalt näitejuhi assistendina ning kirjandusala juhatajana, Tiina Alla töökohaks sai Eesti Televisiooni meelelahutussaadete toimetuse. Ülejäänud eesti filoloogidest hakkab T. Eimre tööle tööpsühholoogina «Estoplastis», T. Erm tööpsühholoogina Kiviõli Põlevkivitööstuses, K. Pihlak Eesti Raadios, J. Põldmäe astub aspirantuuris eesti keele ja kirjanduse alal, L. Seppel hakkab tööle tõlgina kirjastuses «Eesti Raamat», E. Ilves bibliograafina ENSV Riiklikus Raamatupalatis, M. Põldmaa ja E. Kaaber giididena «Inturistis» jne.

Suunamiskomisjoni töö kulges rahulikus õhkkonnas, lõpetajad jäid oma tulevaste töökohtadega põhiliselt rahule.

tada, suunatakse tööle raamatukogudesse ning vastuvõtukomisjoni.

Seni on igal suvel olnud raskusi heade tööttingimuste kindlustamisega. Tänavu sõlmitakse leping ülikooli komsomolkomitee ja kapitaalehituse osakonna vahel. Selles määratakse kindlaks mõlema poole õigused ja kohustused. Olesandeks on mitte ainult võimalikult suure massi koondamine objektile, vaid üliõpilaste intensiivne tööle rakendamine. Möödunud suvel oli pahanudsi ka töötasu pärast. Üliõpilased, kes töötasid uue ühiselamu juures, teenisid augustis ainult 17—18 rubla. Hilisemal kontrollimisel selgus, et põhjuseks olid valesti väljakirjutatud töökäsed. Käesoleval suvel püütakse tehtud vigu vältida. NB! Tublimad teenisid möödunud aastal päevas 4—6 rubla, keskmine päevatasu oli ligikaudu 3 rubla.

Suvel ei ole tolmune linn just väga meeldiv. Seetõttu kavatsetakse nädalalõpud veeta ühiselt telklaagrites. Viiepäevane tööndal annab selleks küllaldaselt aega.

Parimatel võimaldatakse osa võtta sügisest Kääriku puhke-laagrist.

L. KRUUSTEE

te tudengite tööde ettekandmise vorm jätab soovida. On kavas korraldada 1—2 loengutsükli, et esinejale selgitada erinevust artikli, kursusetöö, üliõpilaskonverentsi ettekande jt. vahel.

Varem meie füüsikud teiste kõrgemate koolide OTU konverentside tööst osa ei võtnud. Nüüd, kus sidemed on loodud, on kavas ise samuti mujal esineda.

Et külalistele sektiiooni tööst osavõttu hõlbustada, transleeriti ettekanne vene keelde.

E. LAANSALU

Tallinlased Tartus

Möödunud kolmapäeval andsid Tartu Pedagoogilise Kooli aulas kontserdi Tallinna Ed. Vilde nim. Pedagoogilise Instituudi naiskoor ja Tallinna Kõrgemate Koolide segakoor. Kava koosnes põhiliselt eesti heliloojate loomingust ning jättis tervikliku mulje. Eraldi võiks mainida E. Arro uut laulu «Vietnamlasele» segakoori esituses.

Kahju, et kontserdipubliku hulgas oli nii vähe üliõpilasi. Tallinna Kõrgemate Koolide segakoor on ju üleilmailiselt tunnustatud ja vabariigi üliõpilaskooride eesotsas.

T. ROOSMAA

PRESSIKONVERENTSILT

31. aprillil toimus OTU XXII konverentsi delegaatide pressikonverents. TRÜ OTU esimees Uno Siiman, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Toomas Sutt ja Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane Agu Lipping vastasid arvukatele küsimustele, mida esitasid konverentsi delegaadid. Külalisi huvitasid järgmised probleemid:

- * missugustel alustel võetakse vastu I kursuse üliõpilasi meie ülikooli OTU-sse?
- * missugust probleemi peetakse

TRÜ-s teadusliku töö valdkonnas kõige aktuaalsemaks?

- * kuivõrd arvestatakse üliõpilaste töөлõpetamisel nende tegevust OTU-s?
- * kellele võimaldatakse individuaalplaani õppetöös?
- * kuidas on meie ülikoolis lahendatud vabakuulamise küsimus?
- * missugusel määral ja kuidas on lahendatud üliõpilaste omavalitsuse küsimus? jne.

TRÜ rektori KÄSKKIRI

§ 1

Seoses üliõpilaste Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud ühiskonnateaduste-alase teaduslike tööde konkursi hindamiskomisjoni 29. märtsi s.a. ja TRÜ Nõukogu 31. märtsi s.a. otsusega konkursi tulemuste kohta premeerin konkursist osavõtjaid järgmiselt:

I PREMIA — RBL. 100.—

Ajaloo-Keeleteaduskonna IV k. üliõpilasele Peeter Vihalemale töö «Inimese suhtlemisest välismaailma ja massilise mõjutuse vahendite kaudu pakutava informatsiooni vastuvõtmisest» eest.

II PREMIA — RBL. 50.—

Majandusteaduskonna III k. üliõpilasele Ann Vihalemale töö «Toodangu kvaliteedi tõstmise aktuaalseid probleeme» eest.

III PREMIA — A RBL. 25.—

1. Majandusteaduskonna IV k. üliõpilasele Saima Strenzele töö «Probleeme seoses ettevõtete üleviimisega uuele majandussüsteemile» eest.

2. Füüsika-Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilasele Nikolai Gorbunovile töö «О социально-биологической проблеме и некоторых конкретных вопросах ее содержания» eest.

3. Ajaloo-Keeleteaduskonna III k. üliõpilasele Paul Kenkmanile töö «Valikmeetodi kasutamisest sotsioloogias» eest.

4. Ajaloo-Keeleteaduskonna III k. üliõpilasele Maie Toimetile töö «V. I. Lenin kommunistlike noorte organisatsiooni spetsiifikast» eest.

5. Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilasele Ehti Amanile ja Leida Taltsile töö «Tartu õpilaste ideaalid» eest.

6. Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Aino Tammele ja Vilma Armasele töö «Otsesidemed tööstuse ja kaubanduse vahel (Eesti NSV õmblustööstuse ettevõtete materjalide alusel aastail 1965—1966)» eest.

ERGUTUSPREEMIA A RBL. 10.—

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilasele Andrus Saarele töö «V. I. Lenin ja nõukogude kirjandusteooria kirjanduse prteilisusest» eest.

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilastele Ellen Poolmale ja Leii Padevestile töö «V. I. Lenin ja bolševike partei noorsoolikumise tegevuse ja juhtimise põhiprintsiipidest Venemaal (aastad 1900—1920)» eest.

3. Oigusteaduskonna II k. üliõpilastele Peeter Malvile ja Eduard Raskale töö «Hiina lõhestajate vastu HKP juhtkonna suhtumisest sõja ja rahu küsimusse» eest.

4. Majandusteaduskonna II k. üliõpilastele Vaike Salusaarele ja Tiit Pedastsaarele töö «Tootmisfondide struktuur kui põlumajandusliku tootmise intensiivistamise tegur» eest.

5. Füüsika-Matemaatikateaduskonna IV k. üliõpilastele Jüri Rannakule ja Aleksander Zirkile töö «Toodangu optimaalne kvaliteet» eest.

Tõstan esile konkursist eduka osavõtu eest:

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna IV k. üliõpilast Juhan Paju töö «Isiksuse universaalne valem» eest.

2. Füüsika-Matemaatikateaduskonna II k. üliõpilast Gunnar Nõmaki töö «Pedagoog, kool ja mõtlemine» eest.

3. Füüsika-Matemaatikateaduskonna III k. üliõpilast Hanno Ohvri töö «Ühiskondliku progressi ideest ajaloos» eest.

4. Füüsika-Matemaatikateaduskonna III k. üliõpilasi Indrek Tarti ja Risto Tammetöö «Intuitsioonist» eest.

5. Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilast Urve Kaljot töö «Saaremaa töörahva ülestõus 1919. a. kui tähtis etapp Eesti töörahva revolutsioonilises võitluses» eest.

6. Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilast Miralda Laagust töö «Naisküsimus ja tänapäev» eest.

7. Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilast Mare Neidichi töö «V. I. Lenin ja NLKP uut tüüpi ametiühingute loomise initsiaatoritena Venemaal üleminekul kapitalismilt kommunismile» eest.

8. Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilast Paul Hagu töö «Sotsialismi ülesehitamise kogemustest Jugoslaavia Föderatiivses Sotsialistlikus Vabariigis» eest.

9. Füüsika-Matemaatikateaduskonna III k. üliõpilast Rein Lehtveert töö «Vastuolud füüsikalises eksperimentaalses uurimuses» eest.

10. Füüsika-Matemaatikateaduskonna III k. üliõpilast Risto Tammetöö «Patriotism ja internationalism» eest.

11. Oigusteaduskonna II k. üliõpilasi Eduard Raskat ja P. Rivist töö «Eesti NSV abiturientide eluteede valik ja üldteelised väärtused» eest.

12. Majandusteaduskonna II k. üliõpilasi Aita Suitsmarti, Külli Krampi, Sirje Tarvi ja Elju Valdret töö «Uudistoodang ja hind» eest.

13. Majandusteaduskonna II k. üliõpilasi Aime Lelovit, Tiit Osolini ja Sinida Kalninit töö «Toodete rentaablu ühtlustamine sotsialistlikus tööstuses (ENSV Kergetööstuse ettevõtete materjalide alusel aastail 1965—1966)» eest.

14. Füüsika-Matemaatikateaduskonna II k. üliõpilast Tiit Tammetöö «Inimestevahelised suhted kollektiivis» eest.

15. Füüsika-Matemaatikateaduskonna II k. üliõpilast Ulle Karu töö «Erinevusi suhtumises mõningatesse õnne elementidesse» eest.

16. Füüsika-Matemaatikateaduskonna II k. üliõpilast Piret Kerest töö «Erinevusi suhtumises mõningatesse sotsiaalsetesse pahedesse» eest.

17. Füüsika-Matemaatikateaduskonna II k. üliõpilast Liis Juulikit töö «Erinevusi suhtumises kaasaja suurtesse sotsiaalsetesse probleemidesse» eest.

§ 2

Avaldan kiitust kõikidele üliõpilaste võistlustööde juhendajatele ja retsensentidele ning tõstan esile järgmisi mitmeid töid juhendanud õppejõude:

- 1) vanemõpetaja K. Koger — NLKP ajaloo kateedrist;
- 2) aspirant Ü. Vooglaid — loogika ja psühholoogia kateedrist;
- 3) õpetaja S. Lepik — NLKP ajaloo kateedrist;
- 4) dotsent H. Metsa — poliitilise ökonoomika kateedrist.

Rektor prof. F. KLEMENT

Konverents on seljataga

PSÜHHOLOOGIASEKTSIOONIS oli üheks külaliseks Moskva RU Psühholoogiateaduskonna III kursuse üliõpilane Peeter Tulviste. Meid huvitas, kuidas meie konverents meeldis?

«Tartu konverentsil olen ma esimest korda. Möödunud aastal toimus Moskvas üliõpilaste konverents psühholoogia alal. Sellest võtsin osa.

Tartu konverentsitraditsioon on tore. Organisatsiooniline külg on tugev ja kindlasti tuleks külalisi palju rohkem, kui teil oleks võimalik neid vastu võtta.»

Kuidas on OTU tegevus organiseeritud MRU-s?

«Üleülikoolilist OTU-d meil ei ole. On ainult teaduskondade teaduslikud ühingud. Psühholoogiateaduskonna oma loetakse üheks tugevaks. Peetakse üldkoosolekuid, kitsam tegevus toimub probleemiringides. Näiteks uuritakse ühes ringis psühholoogia teoreetilisi probleeme, teises psühholiste protsesside modelleerimist.»

Millised on mõtted ja arvamused seoses meie psühholoogiateaduskonnaga?

«Need tööd, mis teil siin ette kanti, näitavad suurt huvi, mida TRÜ-s psühholoogia vastu huvitakse. Sellepärast peaks selle huvi rahuldamiseks olema rohkem võimalusi, kui pakub kateeder. Paitab, et praegu oleks õige aeg moodustada psühholoogiateaduskond, et sattuda kohe nn. «suure teaduse» sisse.»

Peeter rääkis Moskva tudengite elust-olust. Muuhulgas ütles ta:

«Moskvas õppivad eestlastest üliõpilased tunnevad nagu mingit «osadust» Tartu ülikooliga. Enamik tuleb siia tagasi ja kõik me soovime olla teie eluga kogu aeg kursis. Kas me ei võiks teha näiteks kohtumisõhtuid, kas siis siin või Moskvas? Huvitavat, millest vestelda, oleks palju.»

Intervjueeris U. PAPP

Pärisin FUUSIKA-ASTRONOMIASEKTSIOONI juhatajalt Peeter Saarilt, mida huvitavat on tal rääkida sektiiooni tööst.

Läksid käiku arvud: 1965. aastal võttis sektiiooni tööst osa 14 inimest, nüüd — 67! Esinesid ka külalised. Peeter tõstiski esile külaliste ettekandeid, mis käsitlesid meie üliõpilaste poolt uurimata teemasid. Tutvuti lähemalt plasmafüüsikaga ja matemaatilise modelleerimisega biofüüsika alal.

Ettekannete rohkus ei võimaldanud esinejale anda rohkem aega kui 12—15 minutit. Sektiiooni teaduslik juhendaja füüsika-matemaatika kandidaat dotsent Ivar Piir tegi ettepaneku järgneval aastal enne OTU konverentsi tööd algust läbi viia ringide raames eelvoorud. Eelvoorude käigus valitakse välja huvipakkuvad ja põhjalikumad tööd. Tööde väiksem arv võimaldaks konverentsil esinejale eraldada juba rohkem aega. Peeter Saari leidis, et noorema-

Millist probleemi puudutad oma sõnavõtus üliõpilaste vabariiklikul konverentsil? • Mida loodad konverentsilt?

Ants Riesen, III k. üliõpilane:

Tiit Järve, II k. üliõpilane:

● Räägin omavalitsusest seoses ühiselamutega ja ühiselamust seoses omavalitsusega.

Praegusest olukorrast lähtudes pole mõtet rääkida omavalitsusest üldse. Peab lähtuma reaalse olukorra pinnalt, et edasi minna tegudega.

Omavalitsust ei saa seada eesmärgiks omaette. Ta peab tulenema ühisest tegevusest loomuliku arengu teel. See on pikaajaline ja keerukas protsess, mitte kampaania. Omavalitsus on vahendiks, mis soodustab heade erialaste teadmiste ja küpsete poliitiliste vaadete spetsialisti väljakujunemist.

Oluline on tihe ja paindlik koostöö ühiskondlike organisatsioonide ja ülikooli administratsiooni vahel. Selleks vajalik kaadri põua ja (kasvõi tahtmatu) praktikast irdumise vältimiseks peab rangelt jälgima järjekesvuse ja pideva kontrolli printsiipi. Järjekesvus — see on koos edasimineku, juhtiva üksuse ja ülejäänute pidev ja vahetu koostöö. Uue õppeaasta alguses on vaja I kursuse üliõpilastele maksimaalselt lühikese ajaga anda juba saavutatud väärtused, et koos edasi minna.

Koostöö administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonidega on vajalik ühtse kontrollisüsteemi loomiseks, mis oleks küllalt autoriteetne ja millele tudengid alluksid.

Ei tohi taotleda endale rohkem õigusi, kui konkreetset momendil ellu suudetakse rakendada. Sellest aspektist pole ühiselamu sisekorra eeskirjade muutmine peamine probleem. Õiguste andmine peab olema tasakaalus nende tegeliku rakendamisega.

On vaja leida ja luua võimalikult rohkem olukordi, kus kogu ühiselamu elanikkond tunneks end ühtse ja tegutseva perena. Konkreetse ja küllalt emotsionaalse tegevuse tõttu ongi ehitusmalevas hoopis teine «vaim» kui ühiselamus. Oppimine on kollektiivsustunde loomiseks liiga individuaalne protsess. Ühise tegevuse võimalused ühiselamutes on praegu piiratud ruumikitsikuse tõttu. Vajalikud on üritused, mis haaraksid vähemalt ühe korruse elanikke. Loomulikult peaksid need toimuma seltskonnas, mis on tavaline igal pool väljaspool ühiselamut, s.o. noormeeste ja neidude ühises seltskonnas. Kerkib üles jällegi igihaljas probleem segainternaadist. Seda võib nimetada halvaks tooniks, mõttetuseks jne., kuid probleem eksisteerib siiski.

Võib näida paradoksaalsena, kuid minu arvates on segainternaadis omavalitsuse olemasolu lihtsam kui muidu.

Küsitles L. KRUUSTEE

Toomas Sutt, ELKNÜ TRÜ Komitee I sekretär:

● Oma sõnavõtus tahaksin käsitleda probleeme, mis on seotud komsomoliaktiiviga. On vaieldamatu, et komsomoliorganisatsiooni töö edukus sõltub suurel määral sellest, kes juhivad organisatsiooni ja kuidas nad seda teevad.

Üheks olulisemaks küsimuseks pean komsomoliaktiivi teoreetilist ettevalmistamist — seda kõige laiemas mõttes. Komsomoliaktiivi teoreetilise pagasi hulka peavad tänapäeval kindlasti kuuluma teadmised juhtimisteadusest. Rohkem tuleks tähelepanu pöörata aktiivi õige orienteerumisevõime süvendamisele sise- ja välispoliitika teravate probleemide sfääris. Aktivistid puutuvad oma töös nii või teisiti kokku inimestega. Edukas töö inimestega on omaette kunst. Viimast ei saa «läbivõtmise» korras ära õppida, küll aga on võimalik ja vajalik igal komsomolijuhil oma võimeid selles osas pidevalt arendada. Erilist tähelepanu tuleks pöörata I kursuse aktiivi õpetamisele ja pidevale juhendamisele ja seda juba stuudiumi esimestel kuudel.

Komsomoliorganisatsiooni töö edukus tervikuna sõltub palju sellest, kuidas suudame välja arendada ja efektiivselt tööle rakendada aktiivi õpetamise süsteemi.

● Usun, et konverents kujuneb esimeseks tõsiseks sammuks — esimene samm on ikka raske — vabariigi üliõpilaskonna ühises tegevuses, seda enam, et ühiseid probleeme on meil palju ja koos on neid kergem lahendada.

Oleks väga ekslik arvata, et konverents paugupealt kõik üliõpilaselu probleemid ära lahendab ja üliõpilaskonsultatsioonide kohati logiseva töö libedalt käima paneb. Häid mõtteid ja ettepanekuid — neid esineb kahtlemata ka eelseisval konverentsil — saab realiseerida mitte konverentsi kõnepuldi, vaid igapäevase sihikindla tegevuse kaudu.

T. SUTT

Kes käisid praktilal Rakvere Internaatkoolis?

Rakvere Internaatkool on kujunenud Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogias osakonna soomeugri eriharut üliõpilaste praktikabaasiks. Käesoleva aasta veebruaris-märtsis olid pedagoogilisel praktilal IV kursuse soomeugrilased, lisaks neile veel kirjanduse eriharust E. Mikkelsen ja pedagoogika eriharust U. Jõesaar. Praktika toimus 7. veebruarist kuni 7. märtsini.

Kuidas praktikandid hakkama said?

Praktikandid olid kõik tublid. Nad valmistasid väga põhjalikult tunde ette, kasutades selleks nii õhtuid kui ka vabu päevi. Eriti agarad oldi klassivälise ürituste korraldamisel. Mõned nendest:

1) ülekooliline kõnevõistlus armee aastapäeva tähistamiseks;

2) kirjanduslik kohus Mati Undi romaani «Hüvasti, kollane kass» tegelaste üle (lastel oli kahju, et Mati Unt ei saanud filosoofia eksami tõttu kohale tulla);

3) viktoriin poliitiliste teadmiste kontrollimiseks;

4) Puškinile pühendatud hominik.

Praktikantide tööga jäädid rahule. Lõppkonverentsil esines kooli direktor Eesti NSV teeneline õpetaja Ants Sillar, kes soovis, et niisuguseid agaraid noori tuleks edaspidi Rakvere Internaatkooli, sest koos nendega tuleb ka värsket vaimu ja uusi mõtteid. Sooviksin, et üliõpilased arendaksid alates esimesest kursusest esinemisioskust, sest seda läheb koolis hädasti vaja. Ka kõnetehnika õppimine ja il-

Intervjuu dots. E. Vääriga

meka lugemise praktikumid oleksid kasulikud. Üliõpilased leidsid sooja kontakti oma juhendajate, õpetajate ja õpilastega. Kooli direktorile poolt usaldati julgelt üliõpilastele igasuguseid ülesandeid, kartmata, et nad hakkama ei saa. Tahaksin, et nad oleksid niisama tublid ka ülikoolis.

Mida arvate pedagoogilise praktika korraldamisest?

Arvan, et pedagoogilist praktikat võiks julgemini viia Tartust välja, kuid üksnes juhendaja osavõtul. Juhendajata pole mõtet seda teha. Minu arvates on stažööripraktika ülearune. Seda ei saa me juhendada ega kontrollida. Stažööripraktika asemel saaks üliõpilastele anda neile väga vajalikke teadmisi. Piisaks praktikast 4 nädalat + 4 nädalat, kui seda aega kasutada oskuslikult ning südametunnistusega.

Mis oli Rakvere Internaatkoolis huvitavat?

Peaegu kõik õpilased on pioneerid ja kommunistlikud noored, mistõttu pole klassijuhatajatunde, vaid on pioneeri- ja komsomolitunnid. Kasvatusrühmades on segamini I—IX klassi õpilased, kusjuures vanemad hoolivad nooremaid. Võrreldes tavaliste koolidega on Rakvere Internaatkoolis alandatud käitumishindega õpilasi vähem, kuigi siia saadetakse ka halbu õpilasi.

Vestles KERTU LUUSENBERG

Konverentside „hiilgus ja viletsus“

Russistide konverents oli sisult lihe ja põnev. Saalid olid kuulajaist tulvil. Kirjandusteaduslikule käibele toodi rida uusi nimesid (Härms, Vaginov), demonstreeriti uusi meetodeid. Konverentsiks ilmus sisukas teeside vihk. Lõpuistungil võis prof. J. Lotman õigusega konstateerida, et teaduslik tasand ületas tavaliste üliõpilaskonverentside oma. Kuid selles rikkuses oli ka omajagu kehvust, millele peab kord tähelepanu juhtima printsiipsaalselt, sest eespoolõeldu kehitis paljude konverentside kohta.

Iga ühiskõneluste organiseerimine nõuab kõigepealt aja määramist kinnipidamist — nii üksiku ettekande kui ka kogu ürituse raamides. Ei piisa nn. «reglemendi» väljakuulutamistest. Istungid vajavad reibast koosolekujuhatajat, mitte ainult pead noogutavat tütarlast, kes ei julge kellagi vaadata. Kui üks üleannetu lautaja võtab endale vägisi tund aega (nii Jerjomina 1. aprilli sümposionil) ja vastustundetu või nõrk juhataja seda sallib — mis saab siis teistest ettekannetest? Ega ajata asja saa. Neid tuleb siis kokku kagardada. Ja rutul ikka suu sõlmes.

Krooniliste hilinemiste circulus vitiosus keerles ka kõnelusel konverentsil. Koosolekuid alustati enam kui tunniajaliste hilinemistega (võrreldes väljakuulutatud ajaga). Lõunavaheajad määrati eba-realistlikult lühikesed ... eeldusega, et «hilinetakse niikuini». Päevakord paisatis segi — selle tõttu meenutasid osavõtjad mulle jaanuarilaata vanas Tartus, kus rahvas jooksis ühe putka juurest teise juurde. Sest ega iga kuulaja konverentsiga laulatatu ole.

Soovida jättis kõne oskuslik külg. Osa ettekandeid toimus käsi-kirjade paberilt mehhaanilise mahalgemise teel, mis ei soodusta kuulamisvõimet ega kuulamistahetki. Vihikest vuristajad peaksid kord kõnetoolidelt kaduma! Teksti sõnasõnalisel ettekandmisel tuleb vähemalt säilitada silmakontakt ja ettekande kõneluslikkust, mida iga avalikult kõneleja peaks ära õppima. Kui kõne on nii ainetihe, kompaktne või abstraktne, et seda ei saa edasi anda elavas kõnes, siis tuleks see suunata trükikotta, mitte kuuldesaali.

Lahti peame saama ka kuulamist segavaist halbadest harjumustest (Järg 3. lk.)

INIMESE HEAKS!

Märtsi viimastel päevadel kogunesid Moskvasse ÜAOKN-i pleenumi liikmed, et arutada: 1) ametiühinguorganisatsioonide ülesandeid tööliste ja teenistujate üleviimisel kahe puhkepäevaga viiepäevasele tööpäevale; 2) töötajate meditsiinilise teenindamise parandamist tööstus-, ehitus- ja transpordiettevõtetes; 3) NSV Liidu ametiühingute XIV kongressi kokkukutsu-

mist. 1500 ettevõtet ja organisatsiooni, kus töötab ca 2 miljonit inimest, on juba üle läinud viiepäevasele tööpäevale, teised teevad seda lähemal ajal. Töötajad saavad puhkepäevi rohkem kui 100 päeva aastas. Viiepäevane tööpäev eeldab aga mitte ainult harjumusliku töörežiimi ümberkorraldamist, vaid ka suuri muudatusi miljonite inimeste töö, elu-olu ja kultuurilise teenindamise organiseerimises. Ulatuslikud ülesanded langevad siin ametiühingutele.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAOKN määrus ei kehti aga koolide, kõrgemate koolide ja kesk-eriõppeasutuste suhtes. Põhjendus: viiepäevase tööpäeva kehtestamine suurendaks õppetundide arvu päevas ning koormaks õppijaid ja õpetajaid üle.

Tervishoiualastes küsimustes esines Nõukogude Liidu tervishoiuminister B. Petrovski, mitmed liidu vabariikide tervishoiuministrid ja paljud teised selle ala töötajad. Elanikkonna tervise eest hoolit-

semise tulemusena vähenes suremus nõukogude võimu aastail 4 korda, laste hulgas enam kui 10 korda. Eluea pikkus suurenes rohkem kui 2 korda, ulatudes praegu 70 aastani. Seitseaastaku jooksul kasvas arstide kaader iga 10 tuhat elaniku kohta 19-lt 23,9-le, 45 tuhat teadusliku töötajat, nende hulgas rohkem kui 3 tuhat doktorit ja 20 tuhat kandidaati, teevad ulatuslikke uurimisi meditsiini alal. 1966. a. organiseeriti gripi uurimise teaduslik instituut.

Töötajate meditsiinilise teenindamise parandamine on vahetult seotud arstide ettevalmistamisega ja nende kvalifikatsiooni tõstmisega. Peeti otstarbekaks kõrgema meditsiinilise õppeasutuse lõpetanud suunata kaheks aastaks ordinatuuri suurematesse haiglatesse tugevate spetsialistide juurde, kus nad saaksid vajaliku karastuse ja täiendava ettevalmistuse töös iseseisva arstina. Noorte arstide ettevalmistamisel ei osutata vajalikkude tähelepanu kurortoloogiaga ja seetõttu ei oska nad sageli isegi soovitada haigele vajalikkude sanatooriumi. Rohkem kui 5000 haiget suunati möödunud aastal sanatooriumidesse, mis neile olid vastunäidustatud. Ka pediatrid vajaksid laste kurortoloogiaks kursust, et oma väikesi patsiente suunata sageli väga vajalikkude ravile ja järelravile. Võeti vastu otsus, et meditsiinilistes õppeasutustes tuleb leida võimalusi noorte arstide sellealase ettevalmistuse parandamiseks.

Nõuetele mittevastavaks peeti ka noorte arstide ettevalmistamist arstliku ekspertise osas ja sotsiaalkindlustuse teostamisel.

Et kaasaegne teadus areneb kiiresti, siis peatuti korduvalt arstide täiendusinstituutide tööl. Muide, Eesti NSV-s sellist asutust siiani ei ole, kuigi tema järele on tungiv vajadus, et võimaldada töötavatele arstidele iga 5 aasta tagant oma kvalifikatsiooni tõsta.

Ametiühingute XIV kongress otsustati kokku kutsuda käesoleva aasta detsembris.

H. KURM

TRÜ üliõpilaskonna delegaatideks

I vabariiklikule üliõpilaskonverentsile esitati ELKNÜ TRÜ Komitee poolt täiendavalt E. VALDRE (Majandusteaduskonna II k.) ja R. KARUKÄPP (geograafiaosakonna V k.).

Tasemest „minu kursus, minu sõber, minu osakond...“ ei piisa

Vabariiklik üliõpilaskonverents on peaaegu kätte jõudnud. Seal on plaanis käsitleda peale üliõpilaste omavalitsuse, veendumuste ja maailmavaate kujunemise, õppimis- ja õpetamisprotsessi jt. probleemide ka vabariikliku üliõpilasajalehe loomise küsimust. Käesolevas artiklis ongi juttu peamistest probleemidest, mida kavatseb puudutada oma sõnavõtus vabariiklikul üliõpilaskonverentsil TRÜ delegatsiooni liige seoses vabariikliku üliõpilasajalehe loomise mõttega.

I. Praeguste üliõpilasajalehtede analüüs.

Senine praktika on näidanud, et vabariigi kõrgemate koolide ajalehed «Põllumajanduse Akadeemia», «Tartu Riiklik Ülikool» ja «Tallinna Polütehnik» ei ole küllaldaselt vajalikul tasemel. Kolm ülalmainitud ajalehte kipuvad jääma oma sisult ning laadilt ühekülgseks: palju on reisikirjeldusi, ühelaadilist puhtkirjeldavat materjali (lühinformatsioonid toimunud sündmuste kohta, ülevaated koosolekuteist ning konverentsidest, reportaažid igasugustelt võistlustelt jne.); vähe on aga probleeme, analüüsivaid materjale ühe või teise nähtuse või sündmuse kohta kõrgema kooli elus. Nimetatud ajalehtede suurimaks puuduseks võib pidada seda, et nad ei näita meile peaaegu üldse, millist mõtleb üliõpilane, missugused on tema eesmärgid, kuidas ta kavatseb nendeni jõuda.

Ajaleht «Edasi» on oma ajakirjanduse ülevaadetes EPA ja TRÜ ajalehtedele heitnud ette järgmisi puudusi: järjekindluse puudumine (mõnikord tehakse tubli algatus mõttevahetusele, ent see jääb enamikul juhtudel ühe või paari artikli ilmutumise järel soiku), kohati täide- takse nimetatud ajalehti ühetahelise vormis reisikirjadega (kuigi on tore, kui meie üliõpilane palju reisib! S. E.), nendes ajalehtedes pole märgata erilist arengut: ikka seesama jutt, mida räägiti 3—4 aastat tagasi, jne.

Ülaltoodule lisaks niipalju, et meie üliõpilaslehed on praegusel kujul liiga kitsailmelised mitte ainult probleemide, vaid ka autorite osas (ikka ühed ja samad!). Need kaks tegurit on omavahel silmanähtavas seoses. Miks see nõnda on kujunenud, selles edaspidi.

Lõigu kokkuvõtteks. Praegusel kujul ei vasta ükski ENSV kõrgema kooli ajaleht kõrgema kooli nõuete tasemele. Neil lehtedel on pigem seinalehelik kallak ja n.ö. käsitöönduslik laad ja ilme. (Siinkohal märkus: mõeldud on keskmisest kõrgematasemelisi seinalehti.) Kas peab siin süüdistama ajalehtede toimetusi või on põhjused kuskil mujal?

II. Puuduste ilmsetest põhjustest.

1. Kõrgema kooli ajalehe toimetusse kuulub praegu üks (!) palgaline töötaja (vastutav sekretär). Toimetuse ülejäänud liikmed (kelleks on ainult üliõpilased) teevad ajalehetööd ühiskondlikel alustel, s. t. muu töö kõrvalt. Tean, et üliõpilasel, kes tahab ülikoolis eduka- lalt edasi jõuda ning oma ala heaks spetsialistiks saada, jääb semi- nari-, kursuse-, laboratoorsest, ÜTO ja muud liiki tööst aega üsna napilt üle. Et aga kirjutada ajalehele tuumakat probleemartiklit, on vaja mitte ainult konkreetset küsimust põhjalikult tunda, vaid ka kõi- ki alapunkte selle küsimuse lähikonnast. Selleks et olla järjekindel ning põhjalik oma tegevuses, on ühiskondlikel alustel töötaval ajalehetoimetusel ka kõige parema tahtmise juures liiga vähe võimalusi ning aega, seda enam, et ajaleht ilmub ju igal nädalal.

Trükkikoda nõuab tähtjast rangelt kinni pidades tehniliselt häid käsikirju ning ei tee hinnaalandust fotodele. Toimetu- ses aga puudub masinakirjutaja ning ühiskondlikel alustel ei ole foto- graafi töö kerge.

2. Praegustes üliõpilasajalehtedes vaadeldakse probleeme üksnes kitsast vaatevinklist (minu sõber, minu kursus, minu osakond...). Auditoorium on liiga väike, et üht või teist vajalikku küsimust risti- põiki küllaldaselt tasemel saaks analüüsida. Pealegi on kõrgema kooli ajaleht täiesti kohapealse müügiletiga — kaugõppijad, kõrgema kooli lõpetanud jt. on lugemisest praktiliselt välistatud, mingisuguse probleemi mõttevahetuse korras ajalehe veergudel arutamistest rääkimata. Samuti puudub ajalehe töö koordineeritus kõrgemate koolide vahel (mida muuseas on võimatu nõudagi praegustelt üliõpilasajalehtedelt!). Meie vabariigi noorsooajaleht «Noorte Hää!» on aga ühtaegu maa- noorte, linnanoorte, koolinoorte, töölisnoorte jt. noorte ajaleht üldse, millist suunda ei saa talle loomulikult ette heita, kuid mille tõttu üli- õpilaselale käsitlevaid materjale siin siiski liialt vähe esineb.

3. Muidugi on praegustes üliõpilasajalehtedes juures takistavaks tegu- riks ka honorari puudumine. Nii või teisiti oleme me ikka veel sunni-

tud arvestama materiaalseid tegureid: silmas pidades ajalehele kir- jutatavust ning ajalehe autoriteedi küsimust.

4. Praegu saab üliõpilasajalehtedes ka kriitikat teha ikka selsamal tasemel — minu sõber, minu kursus, minu osakond... Selline lähte- koht on küll vajalik, ent liiga kitsas. Nii võib läheneda vaid 1.—7. klassi õpilase mentaliteedi seisukohalt. Üliõpilasajaleht peab olema üldkasvatav ning üldsuunav kogu ülikooli tervikkuse tasemel.

Need tegurid ongi puuduste põhjuste kaalukaim osa. Ka on praktika näidanud, et kuigi kõrgema kooli ajaleht on selle kooli partei-, ameti- ühingu- ja komsomolikomitee ning rektoraadi häälekandja, on suure- mas osas sõnavõtjateks üliõpilased, mistõttu probleemide vaatlemine ja analüüs paratamatult ühekülgseks jäävad.

III. Pisut statistikat eespool oleva jutu lisaks.

Allakirjutatu vaatles meie ülikooli ajalehte alates 1. septembrist 1966. a. kuni 31. märtsini 1967. a. Selle ajavahemiku jooksul esinesid üliõpilased 180 sõnavõttuga (see on 65,4% sõnavõttude üldhulgast), neist I kursuse üliõpilased 28 korral (15,5%), II kursuse 48 korral (26,6%), III kursuse 52 korral (28,8%), IV kursuse 43 korral (23,4%), V kursuse 5 korral (2,8%) ja VI kursuse 4 korral (2,2%).

Õppejõud esinesid ajalehe veergudel 64 korral (23% esinemiste üld- hulgast), neist 10 korral juubeliartiklitega ühe või teise õppejõu sünni- päeva puhul.

Nimetatud ajavahemiku jooksul on TRÜ Teadusliku Raamatukogu töötajad meie ajalehes kirjutanud 22 korral (8%).

Ülikooli lõpetanud, aspirandid ja muud töötajad on sõna võtnud 10 juul (3,6%).

Lähtudes teisest aspektist, on komsomoliorganisatsiooni materjale avaldatud 35 artiklis või informatsioonis (67% kogu materjalist), ametiühingu materjale 11 artiklis (21%), partei elu temaatikat on käsitletud 6 artiklis (11,7%).

Välisinformatsiooni on ilmunud 6 juhul (3 informatsiooni SDV Greifswaldi Ülikoolist, 1 Oxfordi Ülikoolist, 2 NSV Liidu kõrgema- test koolidest).

Järeldused teeb iga lugeja vahest ise. Ei ole raske mõista, et aja- lehte näivad omaks võtvat ainult I—IV kursuse üliõpilased. Teiste jaoks on leht lugemiseks (?) ja mõnikord, kui aega ja tahtmist on, siis ka kirjutamiseks. Mul on nüüd üks palve: mõtisklegem igaüks pisut meie ajalehe taseme ja seda mõjutavate tegurite üle ning...

... läheme küsimuse juurde — vabariikliku üliõpilasajalehe loomise vajadusest.

1. Ajal, mida iseloomustab informatsiooni üha kiiremini kasvav hulk ja üha kitsam erialadesse grupeerumine, on meil vaja senisest suure- mat ühtsust kõikide (antud juhul: kõikide üliõpilaste) vahel. Seda mui- dugi mitte üksnes psühholoogilistest põhjustest lähtudes (teadlased on kindlaks teinud, et mida kõrgemale ühiskond areneb, seda keeru- kamaks ei muutu mitte ainult inimestevahelised suhted, vaid seda üksildasemaks muutub inimene).

Lihtsalt öeldes, meie üliõpilastel ja õppejõududel on palju probleeme, millest saab ja peab ühiselt rääkima (kuidas täiustada veelgi enam õppimis- ja õpetamisprotsessi, kuidas jõuda õppe- ning teaduslikus töös parimate tulemusteni, kuidas kasvatada üliõpilast, et temast kaju- neks kõigiti täisväärtuslik, kõrgete moraalse ja vaimsete omadus- tega kommunismiajastu inimene, kuidas kujundada veendumusi ning teaduslikku maailmavaadet jne.). Neid probleeme on peale nimeta- tute terve hulk, millest peaks rääkima mitte kohaliku kõrgema kooli, vaid vabariikliku nivoo ulatuses.

2. On aeg lõpetada üksteisest «möödaelamine», mida saaks lauses väljendada nii: «Mina elan oma nurgas, sina omas, millest mõtled si- na, sellest pole ma huvitatud.» TRÜ peab teadma, mida konkreetselt antud momendil tehakse, mida arutatakse, millest mõeldakse EPA-s, TPI-s, TPedl-s, ERKI-s ja Konservatooriumis ning vastupidi. Nii saa- vutaksime suurema täiuslikkuse oma mõtetes ja tegudes.

3. Vabariiklik üliõpilasajaleht oleks heaks vahendiks igasuguse in- formatsiooni (sealhulgas ka NSV Liidu ja välisriikide üliõpilaselale puudutatav informatsioon) kiireks ning laialdaseks levitamiseks.

4. Kõige olulisem argument: vabariiklik üliõpilasleht (6 koosseisu- list töötajat e s i a l g s e arvestuse seisukohalt) aitaks meid üle mit- metest puudustest, mis esinevad praeguse 3 üliõpilaslehe juures. Oma ettekandes vabariiklikul üliõpilaskonverentsil kavatsen käsitleda ka vabariikliku üliõpilasajalehe loomise finantsilist külge, mille üksik- asjalisel kirjeldamisel antud artiklis ei ole erilist mõtet. Niipalju vahest, et vabariiklik ajaleht hakkaks ilmuma täielikult isemajandava- tel alustel ning maksaks honorari.

Kokkuvõtteks võib-olla niipalju, et kaasajal peab kõrgema kooli informatsiooni edasiandmise kanal olema eriti kõrge ideoloogilise ning teadusliku tasemega. Üliõpilasajaleht olgu mitte ainult sünd- muvi ja probleem ühekülgsest kirjeldav, vaid neid analüüsiv ja edasi- viiv vahend.

SIRJE ENDRE

Teinekord küsib ta eneselt, miks need inimesed ei ole tema ümber, miks ei ela ta nendega koos? Vas- tus: Mul ei tuleks ette, et ma nen- dega oma mõtteid jagaksin. Ju ma siis nendega ei sobi.

Keskkooli- ning nüüd ka kursu- sekaaslastel (ja vahel päris vöö- radki) leiavad temas sarnasust L. Tolstoi Natašaga. Seda mitte niivõrd välimuselt, vaid just ka- rakter on temas natašalik: noorus- lik õhin, midagi lapselikku, ta unistab ja fantaseerib...

«...Koolis me töötasime, et me ei muutunud kunagi 30-aastasteks, et jääme alati niisugusteks, nagu ole- me... Aga teinekord oleks mulle vaja Marja mõistust, sest ega see ju päris õige ole, pea ees igale poole, tihti ka vastu seina forma- ta.»

Ta veendus juba keskkoolis, et tahab õiglust maa peal maksma panna. Mõni teine mõtleb ilmse ebakõla puhul, et rahmeldamisest küll suurt kasu ei oleks, aga tema võtab kõik hinge, läheb põlema, isegi tigidaks, püüab iga hinna eest saavutada oma. Selle asemel, et kasutada diplomaatilisi vahen- deid, mis temal kui juristil kind- lalt käes on, valib ta kõige otsese- ma tee, ning teised ütlevad siis, et ta on liiga sirgjooneline.

«...Kõik räägivad, et ma ei ole realist, et ma ei tea, mis on elu, et ma ei seisa kahe jalaga maa peal. Ja ma olen tõesti väike vennike, kes tihti peale saab oma hoobid...»

Vahel näib, et need hoobid on põhjusega antud. Kord jäi ta (vaa- tamata peaaegu ei väga heale õp- peadusele) kaheks kuuks stipen- diumist ilma, sest põhjusest puu- dumisi oli kogunenud (tervelt) 6 tundi. Peale selle veel puudumine oktoobridemonstratsioonilt ja — alati ta hilineb! Esimestel kursus- tel oli tihti nii, et kui auditooriumi üks 5—10 minutit pärast täistundi lahti läks, teadis õppejõud kohe, et tulijaks on jälle Kapral... Ent võib-olla oli aluseks miski muu — talle oli juba korduvalt mainitud, et ta olevat oma meeleu vaidlemi- sega näidanud end kui printsipaal- set distsipliini vaenlast.

Kord pärinud üks õppejõud ühelt noormehelt, miks too loengu ajal Teaduslikus Raamatukogus viibis...

Seda distsipliini distsipliini pä- rast Mari eitas, olgugi et see (nagu öeldakse) harjutavat inimesi elule, tegevust neile edaspidise ker- gemaks.

Tõsi on, et tema arvamus seisab teiste omadele enamasti risti vas- tu. Aga Mari Kapral on tüdruk, kes iga probleemi kohta oma seis- kohta evib ja ei jäta seda avalda- mata.

«...Ma seda teen ja ma ei saa sellest lahti...»

Siin peitub kindlasti üks põhjus, miks kursusekaaslastel teavad, et Mari ei eksinud, kui ta valis õigusteaduse.

Juuras meeldib talle eriti see, et seal põhjalikult ühiskonnateadusi käsitletakse. Mari on üks vähes- test, kes filosoofia seminarides on poiste võrdvõimeliseks vaidlus- partneriks.

Vahel peatub mõte filosoofia as- pirantuuri, ent Maril on üks (ela- vate näidete varal) väljakujunenud tees: naised ei kõlba igale po- le.

«...Minu meelest on patt, kui naine õpib aspirantuuris ühis- konnateadusi. Aspirantuuri kohustab süiski millekski rohke- maks kui ainult enesetäiendamiseks enese huvides. Ja naine peab ju mõllema veel kodustele töödele, tal on lapsed...»

Ta arwab, et temast saab juris- konsult kuskil ettevõttes. Ta teab, et tema töö ei paku eriti suurt loomingulist rahuldust, et palju on tegemist paberitega... Samuti teab ta, et tuleb puude ja maade jagamist, et palju oleneb asutuse direktorist, kellele ka juriskonsult allub...

Tema ema on saksa keele õpeta- ja, vanem õde samuti, noorem õde õpib saksa keelt. Õpetajaamet on Mari meelest tänuväärne ning tore töö, nõuab ainult õiget närvit, mil- le puudumisel võib palju halba teha:

«...Patt on olla õpetaja, kui ei ole tema närvit...»

Õiglus, inimlikkus. Õigus on seadus, mis alati ei arvesta inim- likkust, õiglust. IV kursuse üliõpi- lane Mari Kapral kuulub nende hulka, kes püüavad neid kaht kokku viia.

HELLE KULO

10 PARIMAT

22. märtsil võis ülikooli peahoo- nes kohata üliõpilasteks uskuma- tult noori inimesi. Need olid vaba- riigi 10.—11. klasside õpilased, kes kogunesid viimasele võistlusele.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõud Karl MURU seletab, et olümpiaad algas juba möödunud aasta novembris, siis pidid need õpilased, kes asja vas- tu huvi tundsid, koguma kirjanike elu ja tegevusega seotud doku- mente, kirjutama antud teose ret- sensiooni või üles kirjutama raa-

dios ja ajalehtedes kasutatavaid kõnekäande. Esimese vooru pari- maks tunnistati Sirje KIINI retsen- sioon.

Teisest etapist võtsid osa kõik vabariigi koolinoored, kusjuures iga kool pidi ülikoolile saatma 1—5 parimat kirjanit. Siin valiti 240 hulgast välja paremad, pari- mad pidi selgitama lõppvoor.

Kümne parima hulka kuulusid Hille OK Keila Keskkoolist, Sirje KIINI Viljandi I Keskkoolist, Anu VAHER Tallinna 7. Keskkoolist, Rita VAINIKKA Nõo Keskkoolist, Evi RAUD Viljandi I Keskkoolist, Oile MANDER Tartu I Keskkoolist ja Sirje SAAR Tallinna 7. Kes- koolist. HELVE TOOMLA

Konverentside ...

(Algus lk. 2)

välishoiakus. Kui keegi kõneldes ilmselt markeerib hälli ootsutamist või vahib ainiti aknast välja, kuni kuulajaskond sedasama teeb, kui teine kallab meile oma informat- sioonitulva pähe sellises kiirkõnes, et me ei saa hingegi tõmmata, siis kaotab kõne oma mõtte.

Lõpuks sõnake ka osavõtjate vä- limusest. Kõnetooli astuja peab ka riietuses jätma puhta ja kultuurse mulje. Siin pidi aga üksik lipsu- kandja tundma end otsekui keiga- rina karvaste, raseerimata musta- särgimeeste tunglevas laaberdus- leeris. Mõni esineja masseeis veel kõnetooliski oma nägu, hoidis käed innukalt püksitaskus või (kõnel- des!) suu ees.

Obara, ühe Jaapani ülikooli rek- tor, kirjutab, et ta ei luba astuda kuuldesaali tänavajalatsitega. Sel- les on mõtet. Sõnavale sisule peab vastama kultuurne vorm.

Peame vastu astuma kultuuri- ummistavale vormitusele ikka mas- silisemaks muutuvail ühiskõnelus- tel ja koosolekutel. On aeg mõelda ka konverentsitamise ratsionalisee- rimisele ja vormikindlale kujunda- misele.

VALMAR ADAMS

PORTREIE

Ta kadestab inimesi, kes on raudsed, rahulikud ja loogilised, kes alati teavad, mida millalgi te- ha. Neil inimestel läheb elu nagu niiti mööda, neil on kõik vist alati korras ja kontrollitööd õigel ajal tehtud. Ta imetleb niisuguseid ini- mesi ja ütleb, et nende najal läheb elu edasi.

ET PAREMAD TEADA OLEKSID

ENE MÄRTIN on tubli ka slaalomis

Tavaliselt on kõrgemate koolide meistrivõistlused teatavat printsiipsaalsuse pitserit kandnud. Kes on parem? Otsustatakse, kas TRÜ, TPI, EPA, TPedI või hoopis ERKI.

Kahe aastakümne jooksul oli möödunud aasta ainuke, mil TRÜ-l tuli karikas anda TPI-le. Otsustavaks lülik olid mäehüpped ja kahevõistlus. Meie võistkonnast mürdmaasuusatajaid hüppetorni ei sunnitud ja nii viidigi üldvõitja karikas pealinna 1-punktilise edumaaga.

Praeguse juhendiga ei taha mitte rahul olla, sest selle järgi peavad kõik võistkonna liikmed igal alal kaasa lööma. Hästi, saab 4–5 suusahüppajat kokku, EPA, TPedI jt. peale TPI aga ei too ühtki hüppajat välja, sest neid, kes on saanud ettevalmistuse hüpeteks, neil pole.

Kas siis tõesti ei võiks olla arvestus eraldi nii mürdmaa- kui ka mäesuusatamises ja hüpetes? See tooks ka «kõrvale jäänud» EPA, PedI ja ERKI aktiivsemalt kaasa lööma.

Tänavu aga kulges kõik veel vanade kirjade järgi.

Mürdmaasuusatamises esinesid ülikooli suusatajad kindla eduga nii meeste kui ka naiste osas. Võib öelda, et praegu on meil päris ühtlane, hea koosseis.

Naiste 3 km meistritiitli võitis küll E. Abel EPA-st (13.46), kuid edasi järgnesid meie paremad: 2. H. Habonen (14.43), 3. E. Märtin (14.44), 4. H. Engel (15.00). 5 km distantsil kuulus võit taas kõrgemate koolide meistrile E. Abelle (27.55), 2. oli PedI võistleja L. Lökend (28.57), 3. E. Sulaläte (29.05), 4. E. Märtin (29.07).

Ka naiste teatesõitades ei olnud kahtlust meie esinduse võidus. Koosseis (E. Sulaläte, H. Engel, H. Habonen, E. Märtin) asus juba esimesest vahetusest juhtima ja finišeerus kindla edumaaga. Järgnevate kohtade pärast käis võistlus TPI esinduse ja meie teise koosseisu vahel, mis lõppes esimeste kasuks.

Meessuusatajatel oli seekord samuti lühem distants: 15 km asemel 10 km.

Parematena kerkisid esile Rein Kull TRÜ-st ja V. Krünberg TPI-st, kellele mõõdeti ajaks 41.46. Seekord siiski vedas, sest Rein startis konkurendist pool minutit eespool.

Viimasel päeval peetud 18 km sõidus tegi meistersportlane Rein Kull kõik tasa. Tema võiduaeg oli Krünbergist 2 minutit parem. Vahepeal jõudis ta isegi suusad ümber määrida, mis end aga hästi tagasi tasus.

Tõelist võistlusindu näitasid meie mehed ka teatesõitades. Nii I, II kui ka III esindus olid võidukalt meelestatud, muidugi igaüks oma võimete kohaselt.

Kohe algul suutis TPI rajada eduseisu ja see kasvas juba kahe minuti piirile, kui starti asusid kolmanda vahetuse mehed — TPI-st Olev Lestberg, meilt Valentin Jefimov. Valentini sõitu oleks vaja kommenteerida järgmiselt: tema etapiga vähenes vahe 26 sekundile. Juba kolmandat korda läksid kokku nende võistluste parimad mehed Kull ja Krünberg. Poolal võistlusmaal oli võidu pärija otsustatud. Selleks osutus meie nelik: J. Saksladu, R. Põljoja, V. Jefimov, R. Kull. Ka meie ülejäänud esindused täitsid endale võetud plaani — II võistkond platseerus 3. kohale ja III 6. kohale.

Slaalom oli võistluste avaalaks

ning palju olenes sellest ka edaspidises. Naisvõistlejad esitasid häid sõite ning nende edu oli ilme. Esikoha võitis vabariigi nimekaim slalomist T. Truu (PedI) 52,5 sekundiga. Ülikooli parimana suutis Kadri Kuusk seekord ödede kaksikvõitu takistada, aeg 54,4. 3. M. Truu (ERKI) 57,1.

Samal alal jagati meesteleskoht TPI slalomistide vahel: 1. P. Toppel ja J. Täht võrdselt 41,1 punktiga, 2. J. Paris (TRÜ) 44,4, 3. J. Saksladu 45,9.

Mäehüpetes ja kahevõistluses suutsid TPI võistlejad end maksima panna, kuid seda ainult osaliselt. Hüpetes tubli edumaaga võitnud K. Veski kõrval kuulus esimese kümne hulka veel 6 nende esindajat meie kolme vastu. Kahevõistluses jagati kohad pooleks — 5 ja 5. Meie kahevõistlejaid aitas ettepoole tõusta hea esinemine mürdmaadistantsil.

I. K. Veski (TPI) 399,4 p. II. R. Visnap (TPI) 384,3 p. III. E. Loigom (TRÜ) 379,4 p.

Kolm päeva võisteldi viimast lund kasutades ja seda Käärikul veel jätkus. Rajameistrid nägid kurja vaeva, et pealeruttavat kevadet tagasi tõrjuda. Tähtis on, et see suusaüritus sai peetud, sest niigi oli teda küllalt ja küllalt edasi lükatud.

TRÜ võistkond suutis tänavu esineda ühtse tugeva kollektiivina ja eks see aitaski esikoha saamiseks kõige rohkem. Lõppresultaadiks jäi:

I. TRÜ 1130 p.

II. TPI 979 p.

III. EPA 282 p.

Hea on tunda rahuldust toredast esinemisest, kuid kohustused tulevaks aastaks selle võrra suurenesid.

KAAREL ZILMER

Metoodiline konverents raamatukogus

30. ja 31. märtsil k.a. toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu ruumides metoodiline konverents «Raamatukogunduslikud õppused», mille organiseeris TRÜ Teaduslik Raamatukogu. Külaliste-na võtsid üritusest osa esindajad Tallinna Pedagoogilisest Instituudist, Fr. R. Kreutzwaldi nim. Riiklikust Raamatukogust, ENSV Riiklikust Raamatupalatist ja teistest vabariigi raamatukogudest ja asutistest, kus tuntakse huvi raamatukogunduslike teadmiste õpetamise vastu.

Konverentsi peaesmärgiks oli valgustada raamatukogunduse ja bibliograafia õppuste läbiviimist ja sellega seotud metoodilisi probleeme käesoleval perioodil. Et 26. jaanuaril täitis 40 aastat raamatukogunduse õpetamise algusest Tartu ülikoolis, käsitles osakonnajuhataja K. Noodla konverentsi avaettekandes küsimusi ajaloolisest aspektist.

Esimese päeva kolm ülejäänud ettekannet esitasid ülevaate bibliograafiliste teadmiste õpetamisest tänapäeval 8-klassilise kooli II klassist kuni aspirantuurini (mõeldud pole raamatukogutöötajate erialast ettevalmistamist). Peabibliograaf A. Pärnakivi ettekandest «Õppuste organiseerimine Eesti

NSV kõrgemate koolide üliõpilastele» selgus, et alates 1963/64. õppeaastast toimuvad raamatukogunduse ja bibliograafia õppused regulaarselt kõigis ENSV kõrgemates õppeasutustes peale kunstiinstituudi ja konservatooriumi. Raamatukogunduslike teadmiste levitamisest keskkooliõpilaste hulgas kõneles oma ettekandes «Raamatukogutundide korraldamise probleeme Tartu linna keskkoolide IX, X ja XI klassides» N. V. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu direktori asetäitja V. Kelve. Sama küsimust 8-kl. kooli ulatuses käsitles Tartu Lasteraamatukogu direktor H. Kotisse ettekandes «Raamatukogutunnid II–VIII klasside õpilastele Tartu Lasteraamatukogu organiseerimisel».

31. märtsil olid arutusel 1. kursuse üliõpilastele toimuvate õppuste metoodilised probleemid. Ettekandes «Raamatukogu kasutamise ja kataloogid» andis vanembibliograaf I. Maastik ülevaate vastava õppuse korraldamise kogemustest TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Teatmeteoste tutvustamise metoodikat analüüsis järgmises ettekandes direktori asetäitja L. Trikkant. Konverentsi viimaseks ürituseks oli vanemraamatukogu-

hoidja V. Leegi juhtimisel praktiline õppus teatmeteoste alal.

Konverentsi viimase päevakorrapunktina toimunud arutelul kinnitasid sõnavõtjad, et tegemist oli tähelepanuväärse algatusega, sest esmakordselt leidsid käsitsilt raamatukogunduslike ja bibliograafiliste teadmiste õpetamise metoodika küsimused. Vajaduse nendega tegelda tingib kõrgemates koolides arenev tendents suurendada üliõpilaste iseseisva töö osatähtsust. Eduka iseseisva töö eelduseks on aga tihe kontakt raamatukoguga, oskus otstarbekalt kasutada katalooge, teatmeteoste ja bibliograafilisi allikaid, samuti oskus raamatut töötada. Järelikult peavad raamatukogutöötajad õppusi senisest paremini korraldama.

Kahjuks takistab õppuste edukat organiseerimist kõigis kõrgemates õppeasutustes raamatukogudes valitsev ruumikitsikus, mis ei võimalda materjali küllaldast nähtlikustamist. TRÜ Teaduslik Raamatukogu oli seni teatud eelisolukorras, kui võrd õppused võisid toimuda siiski raamatukogu ruumides. Seoses raamatukogu sulgemisega alates 28. märtsist muutub olukord selleski suhtes tunduvalt raskemaks. M. SUURVÄLI

Karlsson esineb alati koos Väikevennaga.

Mikk Mikiver on ära teinud suure töö. Liikumine on huvitav ja omapärane.

Tubli töö on teinud muidugi ka näitlejad ise. Väikevenna ja Karlssoni rollid pole kaugeltki kerged kiltast. Tõnu Tamm Väikevennana ja Uno Vark Karlssonina on oma ülesannetega hästi toime tulnud. Ei tohi unustada, et peale kõige muu nõuab lavastus näitlejail head liikumist ja laulmis- oskust.

Ükski etendus ei sünni ilma lavakujunduseta. Edgar Valteri lavakujundus on tabav, näidendi ideele täielikult vastav. Midagi üllatavast siin pole. Alates kavalehe illustreerimistest ja lõpetades lavapildide kujundusega on tunda tugevat kunstniku-karikaturisti kätt.

A. Oidi muusika on igati kaas- aegne, moodne. Noorsooteatril on valminud järjekordne hoogne ja nauditav etendus.

Lavastusele võib julgelt ennustada pikka iga, sest laste- ja noorsoolavastuste arv on endiselt väike ning on päris selge, et «Rop- sist» üksi on väikestele teatrisõp- radele vähe. JUHAN PAADAM

Kuidas meid teenindatakse?

28. märtsil toimunud TRÜ Ameetühingukomitee koosolekul arutati teiste küsimuste seas ülikooli teenindavate tootlustamisettevõtete olukorda. Vastava ettekandega esines Helvi Tallmeister.

Parimateks tunnustati keemiahoones, Pälsoni tn. 14 ja muidugi Leningradi mnt. asuvate ühiselamute einelauda.

Ülikooli sööklas ja kohvikus vastasid toiduportsjonid normis ettenähtule. Küll aga esinesesuh- tes kõrvalekaldu mis, nagu detsembrikuus toimunud kontrollimisel ilmn es, Kääriku spordibaasi le kuulvas sööklas, kus saja üheksa- teistkümnest toiduportsjonist tehti sada kolmkümmend üheksa (magustoitudest).

Kohviku nõukogu tegevuses leiti puudujääke: siiani pole suudetud koostada kohviku jaoks tegevus- programmi. Kohviku tarvis pole leitud sobivat orkestrit (selles suhtes tahetakse kohviku nõukogu abistada).

Tuleb ära märkida fakt, et kui möödunud aastal kohvikus ja sööklas võetud puhtuseproovidest leiti *bacterium coli*, siis tänavu- sed tulemused osutusid sesuhtes negatiivseks. See asjaolu räägib muidugi sanitaarkultuuri kasuks.

Mida aga igale üliõpilasele ja ka kõigile teistele ostjaile edasi öelda, oleks vahest see: «Reagee- rige elavamalt müügil oleva ja puu- duva suhtes: tehke ettepanekuid ja esitage vajaduse korral nõudmisi einelauamüüjale, sest sellega in- formeerite rohkem müüjat teile va- ja oleva suhtes ja väldite võima- likke arusaamatusi.

TIIU KAMBER

Palju õnne ühise koostelu alguseks

SILVI PIIRIMAELE

ja

ILMAR HALLERILE

soovivad kursusekaaslased

*

Küllap nii käsikäes käia on hea, koos on muredki kergem kanda...

AINO LÕO

ja

TONIS KALLEJARV

IV kursuse geograafid

TEATED ÜET

Reedel, 7. apr. kell 18 toimub Vanemuise tn. 46, geograafia- aud. 327 (III korrus) käesoleval aastal registreeritud matkainstruktorite se- minari esimene loeng.

Tartu Üliõpilaste Loo- duskaitsering alustab oma kümnen- dat tegevusaastat töö- koosolekuga, mis toimub reedel, 7. aprillil kell Vanemuise tn. 46 geograafia-auditruumis. Kuuleme üht-teist KOOLA POOL- SAAREST, tema loodusest ja elani- kest.

JUHATUS

Klubis

Pühapäeval, 9. aprillil kell 20 räägib prof. Saarma Kanada mulje- test. Film Kanadast.

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 13. aprillil kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suu- res ringauditooriumis järgmisi geo- graafilise sisuga filme: 1. Seal, kus laulab Trenbiita (Karpaatid). 2. Tele puhkuseks (Ukraina kuurordid). 3. Tarhankuti neem (Krimmis). 4. Iga päev teel. 5. Dnepr. 6. Le- gendaarne Sevastopol. 7. Alušta.

Suusad korda!

Palume kõiki, kes on laenanud ülikooli baasist suusavarustust, korradada ja tagastada see hilje- malt 10. aprilliks k.a. Baas on avatud igal tööpäeval kella 8–15.

SUUSASPORDI KATEEDER

TÄNA,

7. aprillil kell 14.30 näidatakse kinolektuuriumis (ühiskonnateaduste majas a. 17) filmi «KUI- DAS TEHAKSE KANTSLE- REID?» Tasuta.

Täna ajalehe kujundasid žur- nalistika eriharur III k. üliõpilased Asta Hiir ja Gunnar Paal.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар- туский государственньй университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тарту- ского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu. Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2308. MB 02930.

VÄIKEVEND JA KARLSSON KATUSELT

Järjekordne kontrollitendus ENSV Riiklikus Noorsooteatris.

Saalitais on tulnud jälgima uue lavastuse sündi. Rootsi kirjaniku Astrid Lindgreni lastejutu on lava jaoks seadnud ja lavastanud Mikk Mikiver. Nagu selgub kavalehelt, pole meil tegemist mitte päris ta- valise näitemänguga, vaid muusi- kalise looga, mille tarvis helilooja Arne Oit on maailma parimad noo- did ritta pannud.

Karlssoni ja Väikevennaga on poisid-tüdrukud ennegi kokku puu- tunud. Mõned aastad tagasi luges Jüri Järvet Karlssoni-lugusid järg- neva jutuna Lasteraadios. J. Jär- veti sädelev esitusviis tegi Karl- soni ja Väikevenna paljude laste lemmikangelasteks. Järgnes kirja-

de vool paljudelt pisikestelt raadio- kuulajatelt, milles ikka ja jälle pa- luti esitada Karlssoni-lugusid. See- järel ilmus A. Lindgreni lasteraa- mot ja nüüd tore kingitus — Noor- sooteatri lavastus. Kes on siis see mõistatuslik Karlsson?

Nagu ütles M. Mikiver intervjuus «Noorte Häälele»: «Karlsson ise on ju tervenisti väikevenna väljamõeldis, muinasjutukuju, kes nii agaralt tegevusse sekkub...»

Arvan, et võiks öelda rohkemgi. Karlsson, see on Väikevenna «teine mina». Karlsson on just see «keegi teine», kes kõigi pahandustega hakkama saab ja kõigis Väikeven- na tempudes süüdi on. Ega Väike- vend ometi ise aurumasinat pu- ruks lasknud või emalt enne löu- nat küsitud lihapalle sõõnud.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (688) Reedel, 14. aprillil 1967 XXI aastakäik

Mida ma arvan üliõpilaste omavalitsusest?

1966. aasta septembris anti välja NLKP Keskkomitee ja valitsuse määrus nõukogu kergema kooli järjekordsetest ülesannetest.

Teiste küsimuste korral räägitakse maasest ka kõrgema kooli töö edasise demokratiseerimise vajalikkusest, initsiatiivi arendamisest ja üliõpilaste ühiskondlike organisatsioonide aktiivsuse tõstmisest.

Sellel on seotud ka küsimus ühtedest või teistest üliõpilaste omavalitsuse vormidest, millest meie ajakirjanduses on võrdlemisi palju räägitud.

Kuidas mina sellest aru saan?

Omavalitsuse idees on kaks külge.

Esiteks püütakse leida lisaressursse kõrgema kooli töö üldiseks parandamiseks selle demokratiseerimise teel.

Teiseks võib omavalitsus olla üliõpilaste ühiskondliku kasvatus- ja juhtimistöö kogemuste saamise ja vastutustunde arendamise vahendiks.

Nähtavasti ei ole keegi üliõpilaste omavalitsuse laiendamise vastu. Küsimus on vaid selles, kus, mis ulatuses ja millistes vormides on võimalik juhtimine aana üliõpilaste kätte.

Kõrgema kooli elus on kolme liiki küsimusi:

1) küsimused, mille lahendamine tuleb kindlalt usaldada üliõpilastele;

2) küsimused, mille lahendamist mingil juhul ei saa anda üliõpilastele;

3) vahepealsed küsimused, milles ei ole täit selgust, mille puhul on vajalikku diskussiooni, isegi eksperimentid.

Vaatleme esimese rühma küsimusi. Näib, et üliõpilaste kätte võib anda elukondliku teenindamise ja elu-oluga seotud küsimuste lahendamise. Siia kuulub kõik, mis on seotud ühiselamutega (majutamine, korra loomine, vaive organiseerimine, ühiselamust väljaheumise otsustamine jne.).

Kõike seda peab korraldama ka praegu eksisteeriv ühiselamu nõukogu, mille õigusi ja kohustusi peaks laendama. Peale selle peab nõukogul olema õigus esitada motiveeritud ettepanekuid ühiselamute komandantide tööle määramise või töölt vabandamise kohta.

Samuti peaksid üliõpilased võtma oma kontrolli alla kõik üliõpilasi teenindavad ühiskondliku toitlustamise ettevõtted (sööklad, konvik, puhvritid).

Elukondliku teenindamise küsimuste hulka kuulub samuti stipendiumi määramine. Meile näib, et otsustav sõna peaks kuuluma komisjonidele, kes ise ühele või teisele teaduskonnale eraldatavatest fondidest määravad, kellele nimelt stipendium anda. Et siin on tegemist suurte riiklike summadega, siis on kõrgema kooli administratsioonil õigus kontrollida ja võtta vastu lõplikke otsuseid.

Üliõpilased võiksid ise tegelda ka kultuuri- ja kasvatus- tööga. See ei tähenda aga sugugi, et õppejõud nende küsimustega enam kokku ei puutuks. Kogu kasvatus- ja raskuspunkt peab üle kanduma enesekasvatusele, mis teostatakse vanemate seltsimeeste sõbraliku abiga.

Üliõpilasklubide eesotsas peavad olema üliõpilaste poolt valitud juhatused, kes on võimelised organiseerima kõiki kunstilise iseteguse liike. Sama võib öelda ka ateistide klubi, rahvaste sõpruse klubi ja üliõpilaste muude ühiskondlike organisatsioonide kohta.

Sportklubidega on raskem, sest nad ühendavad mitte ainult üliõpilasi, vaid ka õppejõude ja kõrgemate õppeasutuste teenistujaid. Aga ka siin peaks laiemalt kasutama omavalitsuse printsiipi.

Üliõpilased peavad aktiivsemalt kasutama individuaalse mõjutamise vahendeid mõnede üliõpilaste suhtes: käitumise arutamine, ettepanekud karistamise või kiituse avaldamise kohta, ülikoolist väljaheitmine. Tuleb igati soodustada üliõpilaste püüdlusi iseseisva töö organiseerimise laiendamisel, arvestada nende ettepanekuid ja soove õppeprotsessi parandamisel ja halvasti edasijõuavate üliõpilaste mõjutamisel.

Selliste organisatsioonide töös nagu Üliõpilaste TU peaksid üliõpilased näitama rohkem initsiatiivi ja aktiivsust, eriti organisatsioonilistes küsimustes. Õppejõududele jääks siis vaid teemade teaduslik juhendamine.

On aga küsimusi, kus omavalitsust rakendada ei saa. Kõrgemas koolis õppejõud õpetab, üliõpilased õpivad. Üks teab ja annab oma teadmisi edasi, teine ei tea ja omandab teadmisi. Täiesti selge, et sellisel juhul mingist võrdsusest ja sead enam osade vahetamisest ei saa juttugi olla. Seepärast peavad õppealade koostamise, programmeerimise, õppejõudude meetodite küsimusi lahendama ainult kompetentsete organid, aga mitte üliõpilased. Nendes küsimustes võib (ja ka peab!) vaid arvestada üliõpilaste arukaid soovitusi ühe või teise fakultatiivse kursuse lugemisel, uue teadusliku probleemi valgustamisel jne.

Samuti on selge, et üliõpilase teadmiste hindamisel on kompetentne ainult õppejõud ja mingit demokraatlikku hääletamist siin ei saa olla.

Selge on ka see, et kõrgemate õppeasutuste juhtimine peab jääma kompetentsete teaduslike ja administratiivsete instantside kätte. Edasise demokratiseerimise nõue ei tähenda juhtimise üleandmist üliõpilastele, vaid kollektiivse juhtimise printsiibi laiendamist, õpetatud Nõukogu osa suurendamist, samuti mõnede ametikohtade valitavust.

Nendes kollektiivsetes organites peavad olema ka üliõpilaskonna esindajad. See on nii praegugi, aga kahjuks pole üliõpilaste esindajate hääli, kasvõi õpetatud Nõukogu istungitel, peaaegu kuulda olnud.

Kõrgema õppeasutuse kõigi juhtivate organite töö üle peaks olema kontroll ja kriitika ka «altpoolt», kogu kollektiiv, sealhulgas üliõpilaskond, peaks palju aktiivsemalt osa võtma võitlustest puuduste vastu kõrgema õppeasutuse töös. Üheks üliõpilaste kaasahaaramise vormiks oleks nende osavõtt rahvakontrolli rühmadest.

Lõpuks on küsimusi, mille lahendamisel üliõpilastele osa pole päris kindel. Näiteks ühe või teise õppejõu valimine. Küsimus on tõesti keeruline ja delikaatne. Vabakuulamise õiguse korral hääletasid üliõpilased ühe või teise õppejõu poolt n.ö. jalgaedaga: nad kas tulid või ei tulnud loengule. Igas kõrgemas õppeasutuses on olnud (Järg 2. lk.)

Läks korda!

Hiljuti toimus OTÜ konverents. Meedikute käisid külas üliõpilased Kaunasest, Arhangelskist, Grodnost, Kievest jm. Nad tutvusid Taaralinna vaatamisväärsustega, külastasid endiste kuulsate teadlaste nimedega seotud kohti, käisid haiglates ning ülikooli õppebassides. Eriti olid külalised vaimustuses A. Rauberi poolt asutatud anatoomiamuuseumist.

Arstiteaduse sektiisoonis oli ettekanne arv 109. Selle arvu poolest olid esikohal kirurgia- ning laste- ja sisehaiguste alasektiisoonid (19 ettekanne).

Veidi rohkem teoreetilise meditsiini alasektiisooni tööst. Ettekanneid oli planeeritud viisteist, kuid kahe meie üliõpilase puudumise tõttu kanti ette 13 kuulajaskonna moodustasid põhiliselt külalised ja meie teaduskonna õppejõud, meie üliõpilastest olid kohal vaid üksikud. Paistab, et vanemad kursused tunnevad suuremat huvi kliiniliste distsipliinide vastu. Nooremaid aga (III kursuse kaasa arvatud) ei vabastatud õppetööst konverentsi ajal.

Halva mulje jättis istungi algus, hilinelt pool tundi, sest ruumi ei vabastatud õigeaegselt.

Pärast ettekanneid ja diskussioone sõlmiti sõprussidemeid, korraldati ühiseid õhtuid, nauditati Käär'ku imekõnaloost. Üldiselt võib öelda — läks korda!

VIKTOR BRIN,
ravi III kursusest

Orientalistide kevadkool Käärikul

Teisipäeval algas istungiga TRÜ kohvikus sümposium Ida rahvaste kultuuri spetsiifilistest probleemidest. Sellest võtab osa ligi 30 teadlast Moskvas, Leningradist ja Tartust. Orgkomitee liikmed L. Mäli ja A. Pjatigorski tutvustasid sümposiumi päevakorda ja eesmäärke. Pärast avamist siirduti Käärikule, kus sümposium jätkub kuni esmaspäevani.

P. NURMEKUND

NB!

NB-tooriumis toimub loeng teemal «Poliitilisest juhtimisest» kolmapäeval, 19. aprillil kell 18 peahoone auditooriumis 139. Lektoriks on filosoofiakateedri õppejõud E. Loone.

Loengus vaadeldakse komсомoli kui noorsoo poliitilise juhi ülesandeid seoses Suure Sotsialistliku Oktobrirevolutsiooni 50. aastapäevaga. Loeng näitab, et Kommunistliku Noorsooühingu peamiseks ülesandeks on kasvatada NLKP juhtimisel uut inimest, kommunistliketajast, kes lähtudes meie partei ideedest, marksismi teooriast, pühendaks kogu oma elu, kogu oma jõu kommunistliku ühiskonna loomisele. Selle ülesande täitmisel kasutab komсомol spetsiaalseid meetodeid, mis arvestavad noore põlvkonna omapära, tema sotsiaalse olukorra ja psüühika iseärasusi, mida loengus põhjalikult käsitletakse. Loengust osavõtt on vajalik kõikidel komсомoliaktivistidel.

EÜE staap teatab,

et Ungarisse sõitva EÜE ehitusrühma formeerimine ja lõpliku koosseisu kindlakstegemine lõpetatakse 20. aprilliks, 1967. a. Jätkub ka avalduste vastuvõtmine Eesti NSV-sse jäävatesse rühmadesse ja Kasahstani rühma.

Üliõpilane! Kui sa tahad veeta suvepuhkuse huvitavalt ja kasulikult, siis kiirusta avalduse esitamisega!

EÜE TRÜ Staap

EÜE hakkab ehitama

Lühidalt mõni sõna juttu ehitustegevusest Eesti Üliõpilaskonnas. Ehitusmalevas saabuvad suvel. Ühes sellega ka mõningad poolikud seisukohad.

SAAREMAAL hakkab tööle 6 rühma, kokku 235 inimest. Rühmade suurus ja asukoht on määratud lähtudes objektide iseloomust, nende paiknemisest ja rühmade majutamise võimalustest. Järgnevalt iga rühma lühike iseloomustus.

1. Linna rühm — 60 inimest.
 - a) mudaravila majandushoone (katlamaja, garaažid, majandusruumid),
 - b) lihakombinaadi katlamaja,
 - c) linna soojustrass,
 - d) Nasva köietsehh.

Rühm hakkab elama Kingissepa linna lähedal Suure lahe ääres suvelaagris — «Sõrve-tüüpi» elamus. Nasva köietsehh on «Saare Kaluri» objekt, mida kolhoos ehitab majanduslikul teel. Asukoha poolest üks õnnelikumaid rühmi.

2. Karja rühm — 50 inimest.
 - a) Karja näidissovhoosi 8-korteriline elamu,
 - b) nuumsigala 1000 nuumikule (mullukermiidist),
 - c) veiselauda abiehitised (turbahoidla, silohoidla),
 - d) Puškini-nim. kolhoosi 12-korteriline elamu.

Rühma eluasemeks saab Leisi Keskkooli internaat ja see asub merest paari kilomeetri kaugusel. Karja sovhoos on meie vana künde — ehitasime seal juba eelmisel suvel.

3. Kõljala rühm — 35 inimest.
 - a) Kõljala garaaž-töökoda koos õppeklassiga,
 - b) Lasteaed-soim (50 kohta),
 - c) Kaali kooli õpetajate 4-korteriline elamu.

Elama hakatakse Kaali koolimajas — maailmakuula meteoriidikraatri serval. Ehitusplatsid paiknevad väga kompaktselt — lasteaed ja garaaž otse mõisa südames, elamu aga püstitatakse maleva poolt eelmisel aastal rajatud 12-korterilise elumaja naabruses.

4. Tornimäe rühm — 30 inimest.
 - a) Põide sovhoosi ait-kuivati,
 - b) nuumsigala söödaköök (mullukermiidist),
 - c) lasteaed-soime vundament ja välisvõrgud.

Objektid asuvad laagripaiga — Tornimäe koolimaja — ligiduses.

5. Edasi rühm — 35 inimest.
 - a) Audla kolhoosi ait-kuivati,
 - b) «Edasi» kolhoosi veiselauda abiehitised (turbahoidla, silohoidla, heinaküün),
 - c) «Hommiku» kolhoosi ait-kuivati.

Rühm hakkab elama «ratastel», nimelt Tallinna Masinatehases valmistatud vagunelamutes. Objektid jääb elukohast kaugele «Hommiku» ait-kuivati.

6. Sutuliiva rühm — 30 inimest.
 - a) Sandla sovhoosi 12-korteriline elamu,
 - b) Vätta garaaž-töökoda.

Objektidest viimane on «Saare Kaluri» oma, kolhoos ehitab seda majanduslikul teel. Laagri paik on Sutu lahe lõunakaldal, männimetsa serval.

HIUMAAL hakkab tööle viis rühma, kokku 185 inimest. Rühmade orienteeriv suurus ja objektid on järgmised.

1. Lauka rühm — 30 inimest.
 - a) Lauka kooli juurdeehitus (8 klassiruumi),

- b) «Esimese Mai» kolhoosi söökla,
- c) «Esimese Mai» kolhoosi ait-kuivati.

Rühm elab Lauka koolimajas, mereni saab kolm kilomeetrit. Ehitusplatsid asuvad meeldivalt lähedikk — koka signaal «Lõuna» on valmis — kostab selgelt!

2. Kärda rühm — 50 inimest.
 - a) 8-korteriline elamu,
 - b) teise taolise vundament,
 - c) elektrijaama ladu,
 - d) mehaanika- ja puidutöökoda,
 - e) 4-korteriline elamu.

Peale loetletute oleks võimalik ehitada veel tervet rida teisi objekte, kuid rühm on niigi suureks paisutatud. Elama hakatakse Kärda Keskkooli internaadis. Kõik ehitused on Hiiumaa rohelusse uppunud pealinna piirides.

3. Palade rühm — 35 inimest.
 - a) «Rahu Eest» kolhoosi katlamaja,
 - b) sama kolhoosi sigala (1000 kohaga) koos söödaköögi-ga,
 - c) Lenini-nim. kolhoosi 8-korteriline elamu.

Rühma asukoht — männimetsa sisse eksinud Palade koolimaja. Lenini-nim. kolhoosi elamu paikneb laagrist kuue kilomeetri kaugusel, teised objektid aga lähemal.

4. Käina rühm — 45 inimest.
 - a) EPT ladu koos abihoonetega,
 - b) «Sõpruse» kolhoosi kauplus-söökla,
 - c) sama kolhoosi sigala söödaköök,
 - d) klubi,
 - e) garaaž-töökoda.

Nagu möödunud aastal, nii hakkab ka tänava rühm elama Käina koolimajas. «Sõpruse» kolhoosist jäi meie malevale eelmisest aastast väga hea mälestus.

5. Emmaste rühm — 25 inimest.
 - a) «Bolševiku» kolhoosi kanal,
 - b) sama kolhoosi ladu,
 - c) «Sõpruse» veiselaut (110 lehmade).

Rühma eluasemeks on plaanitud Emmaste koolimaja. Veiselaut asub laagrist 4—5 kilomeetrit eemal, teised objektid aga koolimaja läheduses.

Eriti suure tähtsusega on rajoonile «Sõpruse» klubi tulevase kultuuritsentrina ja «Bolševiku» kanal — Hiiumaa tunneb momendil puudust kanamunade järele, neid imporditakse mandrit. Pärast kõnesoleva kanala valmimist lubas aga «Bolševiku» kolhoosi esinaine Hiiumaa munadega üle ujutada.

VORMSI ehitusrühma kuulub 25 inimest sauna ja lauda (110 lehmale) ehitamiseks. Saar vajab hädasti meie abi, sest kohapeal puudub vaba tööjõud.

MANDRI objektid on esialgu lahtised ja selguvad aprilli alguseks.

Tuleb ausalt välja öelda, et Hiiumaal on käsitöid tunduvalt rohkem kui Saaremaal. Mehhanisme ja masinaid aga vähem ja tööorganiseerijatel on rohkem nuputamist. Palk ei tohiks aga sugugi väiksem tulla, sest palgafond on üldiselt suurem.

Hiiumaal on vajalik moodustada mitu eritööde lüli. Väga palju on mitmesuguseid sise- ja välisinstallatsiooni- ja sanitehnilisi töid, mida kõike peaks malev tege-ma. Kutsime osa võtma kogemustega sanitehnikuid ja elektrikuid!

Raskusi võib tulla tööaja arvestamise ja töötasu jagamisega. Et tõsta malevlaste huvitatust tööst, tuleks jätta rühma otsustada, kas luua rühma- või brigaadikommuun. Tööaja kohta tuleb pidada rangeimat arvestust.

Meistrid ja osa brigadi-re hakkavad tööle hiljemalt 6. juunil, s. o. kaks nädalat enne tööde algust. Projektide ja eelarvete-ga saavad nad aga juba varem tutvuda. Meistrite orienteeruv palk on 140 rubla.

Tööriistu ja -rõivaid tuleb tänava hoida hoolikamalt kui muulu. Selle tagamiseks antakse nad välja allkirja vastu ja iga malevlane on materiaalselt vastutav.

Ulatuslikumalt kui möödunud suvel rakendame tänava premeerimist.

Eelolevaks suveks palju meeldivat ehitustööd, palju armastust (töö ja looduse vastu), vähem vihmapühasid!

V. PALUOJA,
H. TOOMLA,
Õigusteaduskonna üliõpilased

Meie ülikool vajab meid

Vist kõikidel kursustel käivad praegu vaidlused selle üle, kuhu tööle minna. Võimalusi on ju palju: Saaremaast «Salmenis». Meie kaalusime üht ainsat — tööd ülikoolihoonete ehitamisel. Ja leidsime,

- 1) et üliõpilane, kes suvel ühtegi tundi linnas ei ehitunud, ei tohi sügisel ruumipuuduse üle kurta;
- 2) et kui näiteks keemikud otsustaksid kõik maale tööd otsima minna, kes peaks neile siis keemiahoone valmis ehitama;
- 3) et pole veel üldse selge, kumb üliõpilastele primaarne peaks olema, kas ehitamine kolhoosidele või oma «alma materile»;
- 4) et linnas töötades jääb aega ka muudele suvemõnudele;
- 5) et ka siin on võimalik teenida, võib-olla isegi niisama hästi või veel paremini kui Saaremaal;

Kokkuvõtteks: Linnatöid ei tohi võtta kurva paralamatusena, sealgi on oma romantika, rõõm tehtu kasulikkusest.

Nii arvame meie, juristid. Kuidas mõtlevad füüsikud, kehakultuurlased, meedikud, filoloogid jt?

Mida ma arvan...

(Algus lk. 1)

täistunud auditooriumid ühtedel õppejõududel, tühjad või pooltühjad teistel. Loengute kohustuslikkus välistab loengu kvaliteedi määramise sellise meetodiga, kuigi see kahjuks mõjub halvasti mõnede formaalselt oma ülesannetes suhtuvate õppejõudude loengute tasemele.

Muidugi, üliõpilaste otsest küsitlemist või hääletamist ühe või teise õppejõu töö hindamisel ei tohi mingil juhul olla. Kuid teada üliõpilaste arvamus on alati kasulik. Sageli on üliõpilased võimelised palju objektiivsemalt ja sisukamalt hindama õppejõudu kui kolleegid või kõrged ülemused, kes kord aastas lähevad kuulama ta loengut (aga sageli ei ole neil üldse aimu nende loengute tasemest).

Veel pole selge küsimus, millised peavad olema erinevate üliõpilasorganisatsioonide vahelised suhted. On olemas komsomol, ametiühing, mitmete ühingute ja klubide juhatused, ühiselamute nõukogud. Kes millega tegeleb, kellele allutakse, kes valib ühed või teised organid? See vajaks selgitamist.

Milliseid probleeme omavalitsemisorganid ka lahendaksid, tuleb ikkagi mees pidada, et õigustega on alati seotud kohustused, samuti vastutus. Ei saa olla mingeid õigusi ilma kohustuste ja vastutusega.

Ja kuni üliõpilasorganid ei hakka rakendama oma õigusi, s. t. ei alusta reaalselt tööd, täites täie vastutusega oma kohustusi, on administratiivorganid sunnitud vahele segama selleks, et kindlustada kõrgemas õppeasutuses normaalne olukord ka neis tööloikudes, mis on usaldatud üliõpilaskonna omavalitsusele.

Kuid ei ole kahtlust, et nõukogude kõrgema kooli elu areneb järjest laieneva demokratiseerumise suunas, et üliõpilaste omavalitsuse osa üha suureneb.

Prof. F. KLEMENT,
TRÜ rektor

Füüsika-Matemaatika-teaduskonna problemlaboratooriumid

Tehiskaaslaste vaatlusjaam

NSV Liidus on üle kuuekümnese sellise vaatlusjaama, meie oma on üks nendest.

● Millega siin tegeldakse?

Meie ülesandeks on vastavalt Moskva spetsiaalkeskuse «Kosmos» nõuetele ja soovidele vaadelda teatud tehiskaaslaste visuaalselt või fotokaamerate abil; peale selle teostame vaatlusi eriprogrammide

«Kosmiline Triangulatsioon» ja «INTEROBS» järgi.

Programmi «INTEROBS» ülesandeks on tehiskaaslaste liikumise põhjal kindlaks teha meid ümbritseva atmosfääri oleku muutusi, mis on tingitud Päikese aktiivsuse muutumisest. Tehiskaaslaste jälgivad veel sotsialismileeri maad ja osa Lääne-Euroopa riike.

«Kosmiline Triangulatsioon». Eesmärgiks on raskesti ligipääsetavate punktide (polaaralad, üksikud saared) ja erinevate mandrite sidumine ühtsesse geodeetilisse võrku. Sellest võtavad osa NSV Liit ja sotsialismileeri maad, mõned Aafrika riigid, samuti ka kapitalistlikud riigid.

Elektrokeemia

problemlaboratoorium

● Millised on põhilised uurimissuunad?

Neid on kaks:

Üks on seotud metallide elektrokatalüütiliste omaduste uurimisega, teine tegeleb suure puhtusega ainetes saamisega ioonitide abil.

Elektrokeemia kui teadus laiemas mõttes uurib metallide ja elektrokatalüütilahuse piirpinnal toimuvaid keemilisi protsesse. Ilma elektrokeemia abita oleksid mõeldamatud sellised tehnikaharud nagu metallide galvaaniine katmine, viimaste kaitsmine korrosiooni eest, keemiliste vooluallikate (akumulaatorid jm.) töö, elektrosüntees ja elektrometallurgia (näit. alumiiniumi tootmine, vase elektrolüüs jne.).

Tänapäeva üheks elektrokeemia ees seisvaks tähtsaks ülesandeks on niisuguse energiaallika loomine, mis muundaks kütuse (gaasiine vesinik, looduslik gaas, vedelkütus) keemilise energia elektritenergiaks suure kasuteguriga. Sellist energiaallikat nimetatakse kütuseelementideks. Niisuguse vooluallika idee pole enam uus, kuid alles tänu kõige viimastele saavutustele on õnnestunud teadlastel elektrokeemikutel luua eriti aktiivsed elektroodid — katalüsaatorid, mis võimaldaksid kütuse elektrokeemilisel põlemisel vabaneva energia muundada elektritenergiaks. Me teame aga, et kütuseelement pole õieti laboratooriumi seinte vahel välja saanud ega praktika teenistusse asunud. Peamiseks põhjuseks on meie teadmiste nappus kütuseelementide elektrokeemilisel toimuvate protsesside kohta. Seepärast ongi meie problemlaboratooriumi üheks uurimisteemaks metallide elektrokatalüütilised omadused.

Rääkides elektrokeemilistest uuri-

mistest ei saa jätta alla kriipsutamata ülikõrgeid nõudeid kasutatavate reaktiivide, lahuste, metallide ja gaaside keemilise puhtuse suhtes. Niisuguse puhtusega ainete saamine on kaasaja teaduses kujunenud omaette probleemiks. Üheks võimaluseks keemiliste ühendite puhastamisel on ioonvahetuse meetodi kasutamine.

Ioniidid kujutavad enesest orgaanilisi polümeere, mis on suutelised, pilti kuigi õides, lahustest välja korjama kõik ebasoovitavad lisandid. Täie õigusega on ioniidid juurdunud praktikasse: loodusliku vee demineraliseerimisel, tuumaenergeetika, merevee magestamisega jm. Kuidas aga suudaksid ioniidid oma keerulise ülesandega paremini toime tulla, sellele peavadki keemikud leidma vastuse.

Järelikult ka meie laboratooriumi teise uurimisprobleemi on dikteerinud igapäevase elu vajadused.

Need ongi kokkuvõtlikult põhiprobleemid, millega laboratooriumi kollektiiv tegeleb.

Sageli pöörduvad meie poole abi palvega mitmed vabariigi asutused ühtede ja teiste küsimuste lahendamiseks, mis esimesel pilgul tunduvad elektrokeemiast üsnagi kaugel asuvat. Lähem analüüs aga näitab, et elektrokeemilised meetodid aitavad asjasse tuua selgust sealgi, kus pa. j. teised lähenemisviisid on osutunud jõuetuks. Nimetagem tööstuslikes heitvetes lahustunud hapniku määramist, siikaatsete ehitusmaterjalide tootmisprotsessi kontrolliga seotud probleeme, ehitusdetailide armatuuri korrosiooni intensiivsuse väljaselgitamist, isolatsioonkatete saamist metallidel — kõikidel nendel juhtudel on meie kollektiivi abiga õnnestunud raskustest üle saada. TIHU KAMBER

Kunstinädala puhul

Üheksa korda räägi...

Moto: «Toomemäele rajati möödunud sajandi esimeste aastate jooksul ülikooli rektori professor G. F. Parroti algatusel park, mis nüüd on muutunud linna kauniks ehteks, lauludes kiidetud, mälestustes hinnatud ning rahvapärimestes muistseks muudetud paigaks.»

(Teatmikust «Kas tunded maad», Tallinn, 1945, lk. 543.)

Kevad on juba täie eluõiguse võitnud. Hommikuti läheb varakult valgeks ja videvikku annab oodata. Ta ilmub tasahilju alles siis, kui raekoja kell on ammugi kuulutanud kaheksakordse pimm-pomm. Kevad pole mitte ainult kevadväsimuse, vaid ka suurpuhastuse aeg. Juba iidsetest aegadest peale on inimene loodud niisuguseks, kes ikka ning alati ilu otsib ning seda enda ümber püüab luua. Selle põhimõtte puhul on olemas ka erandeid. Nii kahju kui see ka ei ole, aga neid leidub ka Tartus. Selle tõestuseks alljärgnev jutt.

TOOMEMÄE ühes servas asub kõrge torniga hoone, mida tartlased tunnevad Tähetorni nime all. Kaugelt vaadates paistab maja enam-vähem korras olevat, kui lüütnud kattevärv välistada. Kui aga maja juurde jõuame... Iga sorti plankusid jääb maailmas järjest vähemaks, Tähetorni juures selle üle kurta ei saa. Lisaks plangule on siin veel mitmekordne traataad. Kas varaste tõkkeks või lihtsalt niisama? Võib-olla on see traditsioon. Olen kuunud, et neist ei loobuta kergesti. Tähetorni tagahoov on päris korrast ära — põõsashekk on metsik nagu Eedeni aias, aiapostid siin-seal pikali vajunud, kütusehunnikud tuletavat meelde Kohtla-Järvet. Plangust pole sedagi kasu, et ta koli varjaks. Vastupidi, Tähetorni rahvas on suurima rahuga prüghunnikute piirima oma aiaist maksimaalsele kaugusele nihutanud. Mis oma silmale halb vaadata, eks see kõlba võõrastele küll.

Ajalooist on teada, et just siin, Tähetorni asupaigas rajasid vanad eestlased V sajandil muinaslinnuse.

VANA-ANATOOMIKUMI ümbruses on muliuse aastaga võrreldes muutunud niipalju, et nii värvitud kui ka värvimata kirstud on ismelt oma õige koha leidnud ega vedele enam siin-seal nagu meeldetuletuseks, et see maapealne elu on lühike küll... Ka on uste eest prahti pühitud... kaugemale. Lagunenud ning lüütnud kuur Vana-Anatoomikumi aias muutub iga päevaga ikka süngemaks. Üksed on pärani, et juhuslik pealtvaataja võiks oma silmaga veenduda, et kuuri sisemus harmoneerub tagahooviga.

«Vana-Anatoomikumi ees asub silmapaistva

arsti ja kultuuritegelase Fr. R. Faehlmanni monument, mille püstitamise organiseeris Tartu Eesti Arstide Seltsi ja Eesti Kirjanduse Seltsi poolt moodustatud komitee.»

(«Tartu juht ja teatmik», 1965, lk. 124).

Usun, et seesama komitee valaks praegu kibedaid pisaraid... Fr. R. Faehlmanni pärast, kes Vana-Anatoomikumi välist viilestust nii päeval kui ööl tahtmatult pealt peab vaatama.

Inimene ei kohandu mitte ainult keeruliste olukordadega — ei. Ta harjub ka sellega, kui vaevu pääseb läbi heina, prahi, plekitükkide ning mullahunnikute oma igapäevase töökoha juurde. Tõepoolest, harjumuse jõud on suuri!

Vana-Anatoomikumi rahvale võib eeskujuks tuua Tartu Kliinilise Haigla esise. Püüatud hekk ja pöösad ning korrapäraseid teed. Mis silmale ilus, see südamele armas.

TOOMKIRIKU varemetega on lood üpris kehvad. Varemetele on küll plank ümber ehitatud, puudub ainult plekkplakat surnupeaüuga — «ära lähene, varise!» Siin-seal tolknevad raudpostid ning tulbad, mis lisavad ümbrusele keskaega johtuva müstilise mulje. XIV sajandil ehitatud Toomkirik, see on nagu midagi Tartu sümbolilist talolist. Ei tahaks, et seda ükskord ainult maalidel või fotodel näha võib.

Selle lõigu proloog: Järjest uued restaureerimisprojektid vajuvad aegade hämarusse...

TEADUSLIKU RAAMATUKOGU KORVAL asub kahtlase (loe: kohtlase) kujuga majake, mille ukseid on võimatult koledate laudadega kinni lõõdud. Katus on mitu aastat tagasi sisse langenud. Majakese ainukeseks funktsiooniks on mõõdakäijates uudishimu äratada. Sellest on vähe, eriti kui arvestada, et antud objekt Toomemäe üle midagi juurde ei lisa.

Lauludes ning luuletustes on mitmetel kordadel ülistatud kauneid Toomemäe nõlvaid. Kahjuks on need nüüd võsa poolt ära vallutatud. Pöösaste sees lipendab paberitükke ja kuivanud lehti. Ükskord tuleb rohi ning katb kõik pisipuudused kinni, sellele vist loodetaksegi. Aga võsa võimutseb! Tahad kaunitelt nõlvadelt ilusat Tartu linna näha, võta näpust! Ei paistagi välja. Toome nõlvade võpsik on heaks varjupaigaks napsisõpradele, kes videvikust varavalgeni siin laulu saavad jorutada:

«Ei me ette tea, mis elu meil tuua võib...»

Tõepoolest, nii see on. Kui võpsik vähendab silmapiiri, siis vooluvesi uunistab Toome nõlvad jalgealust.

Ülikool on Toomemäe peahooldaja. Kui kõik teaduskonnad võtaksid kordamööda rehaid,

labidad ja kirved kätte ning teeksid Toomel looduskaitsekabineti või aiandusarhitekti juhendamisel ühe suurpuhastuse, siis läheks antud artikkel täie eest. Kõige tähtsam on aga see, et poleks vaja enam külaliste ees häbi tunda, kui need tulevad Toomemäelt ilu otsima.

Lüüriline kõrvalepöige.

1802. aastal kutsuti professor J. K. S. Morgenstern Tartu ülikooli juurde kõnekunsti, klassikalise filoloogia, esteetika, kirjanduse ja kunstiajaloo õppejõuks. Morgenstern oli üks ülikooli raamatukogu asutajaid ja selle kauaaegne direktor. Oma isikliku, üle 10.000 köite suuruse raamatukogu pärandas ta ülikoolile. Morgenstern oli linnas väga lugupeetud mees. Tema maja seisis Toome nõlval praeguse Mitsurini tänavaga algul, mida siis nimetati «Suudluste õõ õonesteks». Maja taga oli ilus aed, mis terrasidena tõusis mäkke. Professor kinkis oma aia ülikoolile. 1851. aastal püstitas ülikool temale obeliski, mis seisab tolleaegse Morgensterni aia ja ülikooli Toome-ala piiril.

Kahjuks peab tunnistama, et just see Toome piirkond kannatab praegu kõige enam korralageduse all. Oige hull on lugu aga üle tee. Mitsurini tän. l. maja ümber on kunagi ilus aed olnud, millest annab tunnistust praegu kohati mahavarisenud omapärase kujuga kivieed. Sellele on millegipärast katkine okastraat peale tõmmatud, ehkki ülikorras aias, mis ammugi peremehe kätt näinud pole, midagi nimetamisväärt kaitsta ei ole.

Kunagi kasvatati Toomemäe nõlvadel sibulaid ja karjatati kitsi ää 20 rahaühikut nina pealt — räägib rahvasuu. Nüüd on asi tunduvalt parem. Võib-olla polegi trisemiseks põhjust? Ogu kuidas on, aga kui mulle küllaline tuleb, siis ma ei lähe temaga Tartut vaatama «kaunitelt Toomemäe nõlvadelt». Oeks siis veel, et Toomel teejuht-tahvliid vähemalt üleval oleksid. Ühel neist võiks olla vanaaegse linnuse plaan kõikides tema ajaloolistes isärasustes, teisel aga kõik Toomemäe praegused vaatamisväärsused, mälestusmärkide asukohad, muinsuskaitse all olevad objektid jne.

Seekordne TRÜ kunstikabineti ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kevadreid lõppes nagu mulugi keeltemaja uste taga. Sedapuhku kirjutame uste aegunud varvist neijandat korda, (sama tõde kehlib ka faktide kohta Toomemäest). Mees mõigub tuntud lause väikeste teisendusega: «Üheksa korda räägi, siis teeme korda...»

Viis kevadreidi jääb siis veel.

S. ENDRE

TÄHELEPANU! TUUSIKUD!

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on saanud 1967. a. II kvartaliks puhkekodutuosikuid alljärgnevalt:

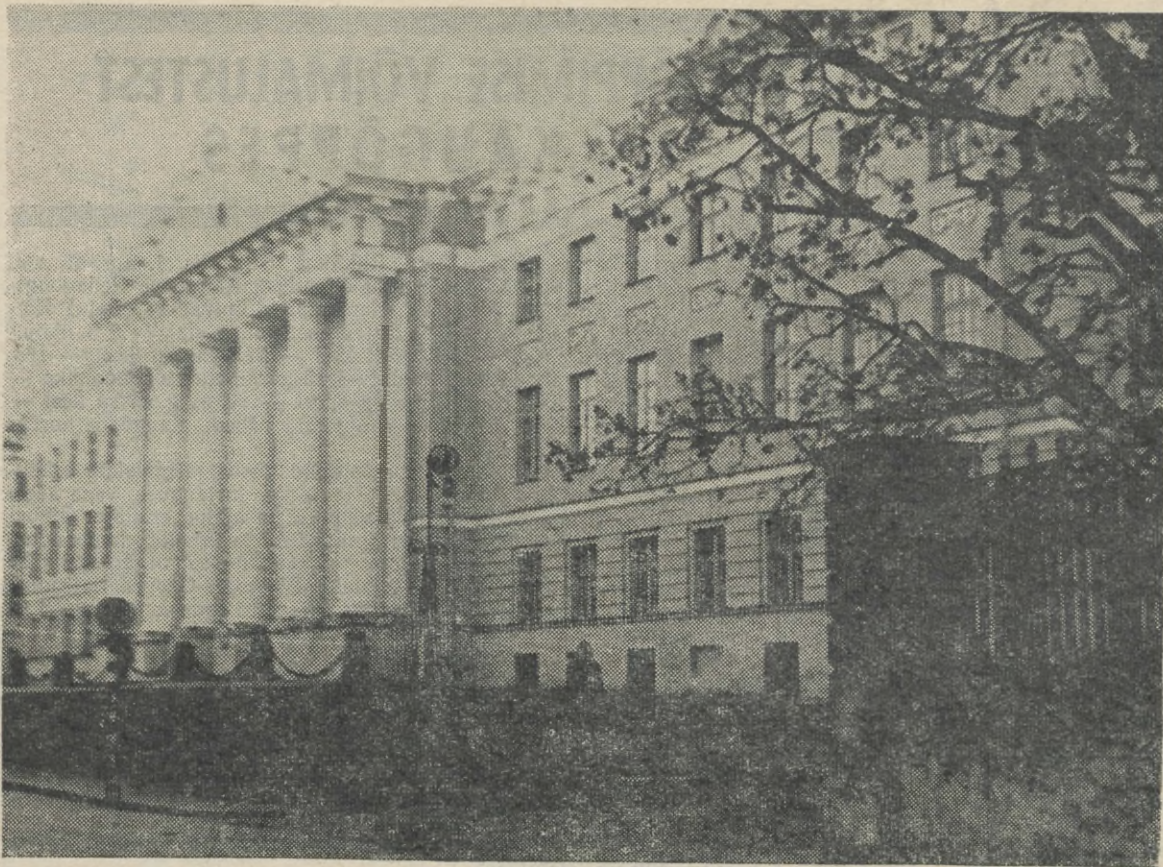
Dzintari (Riia rand)	16. 05.—27. 05. — 1 tuusik
Laulasmaa	28. 05.—08. 06. — 1 tuusik
"	15. 06.—26. 06. — 2 tuusikut
Pühajärve	27. 06.—08. 07. — 1 tuusik
"	10. 06.—21. 06. — 6 tuusikut
Võsu	20. 06.—01. 07. — 3 tuusikut
"	13. 05.—24. 05. — 1 tuusik
"	17. 06.—28. 06. — 4 tuusikut
" (telklaager)	30. 06.—11. 07. — 2 tuusikut
"	21. 06.—02. 07. — 1 tuusik
"	30. 06.—11. 07. — 2 tuusikut

Tuusikute soovijail esitada avaldused TRÜ ametiühingukomiteele hiljemalt 10. maiks 1967. a.

VÕIMLEMIS-
ÕHTU
"VANEMUISES"

Õpetaja Linda Jaansonini rühm esitab harjutusi palliga.

UUTE ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTU TINGIMUSED

Tänavu võtab Tartu Riiklik Ülikool vastu statsionaarseid üliõpilasi järgmistele erialadele:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS

- ajalugu
- eesti keel ja kirjandus
- inglise keel ja kirjandus
- saksa keel ja kirjandus
- vene keel ja kirjandus (vajalik eesti ja vene keele praktiline tundmine)

ARSTITEADUSKONNAS

- farmaatsia
- pediaatria
- ravi (ka vene õppekeelelega)
- spordimeditsiin (ainult vene õppekeelelega)
- stomatoloogia

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS

- bioloogia
- geograafia

FÜÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAS

- füüsika (ka vene õppekeelelega)
- keemia
- matemaatika (ka vene õppekeelelega)
- matemaatika-füüsika (pedagoogiline haru)

KEHAKULTUURITEADUSKONNAS

- kehakultuur ja sport

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAS

- õigusteadus
- kaubanduslik raamatupidamine
- kaubandusökonomika
- majandusküberneetika
- rahandus ja krediit

Statsionaarsesse osakonda astujad peavad sooritama JÄRGMISED EKSAMID (* on märgitud profileerivad ained):

a) füüsika alal:

- 1) füüsika* (suuline), 2) matemaatika* (kirjalik ja suuline), 3) keemia (suuline), 4) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

b) matemaatika alal ja matemaatika-füüsika pedagoogilises osakonnas:

- 1) matemaatika* (suuline ja kirjalik), 2) füüsika* (suuline), 3) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

c) keemia alal:

- 1) keemia* (suuline), 2) matemaatika* (suuline), 3) füüsika* (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

d) ravi, pediaatria, stomatoloogia, farmaatsia, bioloogia, kehakultuuri ja spordi alal:

- 1) keemia* (suuline), 2) füüsika* (suuline), 3) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);
- 2) füüsika* (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu* (suuline);

e) õigusteaduse alal:

- 1) eesti keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 2) NSV Liidu ajalugu* (suuline);

f) eesti, inglise ja saksa keele ja kirjanduse alal:

- 1) eesti keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 2) võõrkeel* (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu* (suuline);

g) vene keele ja kirjanduse alal:

- 1) I. eestikeelse keskkooli lõpetajaile — eesti keel ja kirjandus* (kirjand) ja vene keel* (suuline), II. venekeelse keskkooli lõpetajaile — vene keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 2) NSV Liidu ajalugu* (suuline), 3) võõrkeel* (suuline);

h) ajaloo alal:

- 1) eesti keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline),

- 2) NSV Liidu ajalugu* (suuline), 3) võõrkeel (suuline — ainult statsionaarsetele);

i) geograafia, kaubandusliku raamatupidamise, kaubandusökonomika, majandusküberneetika, rahanduse ja krediidi alal:

- 1) matemaatika* (kirjalik ja suuline), 2) geograafia* (suuline), 3) eesti keel ja kirjandus (kirjand).

Märkus: * on märgitud profileerivad ained antud erialal. Kaugõppijad sooritavad statsionaarsetega samad eksamid.

Isikud, kes on keskkooli lõpetanud kuld- või hõbemedaliga või on kesk-erioppeasutuse lõpetamisel saanud diplomi kiitusega, peavad sisseastumiseksamid tegema ainult ühes profileerivas aines, mis määratakse kindlaks õppeasutuse poolt. Teinud eksami selles aines hindele «väga hea», vabastatakse sisseastuja järgnevatest eksamitest, hinde «hea» või «rahuldava» puhul tuleb anda eksamid kõigis nõutavais aineis.

Sisseastumiseksamid toimuvad 1.—20. augustini. AVALDUSI ÜLIKOOLI ASTUMISEKS võetakse vastu 20. juunist kuni 31. juulini.

Avaldus tuleb esitada Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele, ära näidata valitav teaduskond ja eriala.

Avaldusele tuleb lisada:

- 1) iseloomustus ülikooli astumiseks,
- 2) keskharidust tõendav dokument (originaal + lihtärakiri),
- 3) elulookirjeldus,
- 4) meditsiiniline tõend (vorm nr. 286),
- 5) 4 päevapilti 3×4 cm, ilma peakatteta,
- 6) pass või sõjaväepilet (kutsealustel arvelevõtmise tunnistus) esitatakse isiklikult.

Isikud, kel on kaheaastane tööstaaž, peavad koos nimetatud dokumentidega esitama asutuse või ettevõtte juhataja poolt tõestatud väljavõtte tööraamatust (kolhooside liikmed esitavad kolhoosi juhatus poolt tõestatud väljavõtte kolhoosniku tööraamatust, kus on näidatud kolhoosis kehtestatud tööpäevade miinimumi täitmine iga kalendriaasta kohta eraldi).

Viimast aastat teenivad sõdurid, madrused, seersandid ja vanemad, kes soovivad astuda ülikooli statsionaarsesse osakonda, peavad koos ülalloetletud dokumentidega esitama väeosa komandöri nõusoleku puhkuse võimaldamise kohta sisseastumiseksamite tegemiseks.

Tööstaaži arvestatakse seisuga 1. september 1967.

Isikuil, kes suunatakse õppima ettevõtte poolt, peab olema vähemalt kaheaastane tööstaaž. Neil tuleb esitada täiendavalt kindlaksmääratud vormis suunamiskiri.

Statsionaarseteks üliõpilasteks vastuvõtt toimub ülikooli rektori poolt eraldatud kohtade arvu piires proportsionaalselt avalduste arvule, mis on esitatud vähemalt kaheaastase praktilise töö staažiga ja staažita isikutel. Vähemalt kaheaastane teenistus sõjaväes loetakse demobiliseeritud sõjaväelastel võrdseks kaheaastase praktilise töö staažiga.

Esimeses järjekorras võetakse vastu tootmistöö eesrindlasi, kellel on vähemalt kaheaastane praktilise töö staaž, kõige paremini ettevalmistatuid ja andekamaid, keda tööstusettevõtteid ja teised organisatsioonid on suunanud kõrgematesse õppeasutustesse tootmistöö katkestamisega vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu määrusele nr. 1099 18. IX 1959. a. ja esitavad kindla vormikohase suunamiskirja.

Neil juhtudel, kui tööstaažiga või staažita sisseastujail on profileerivates ainetes sisseastumiseksamitel võrdne arv palle, eelistatakse kaheaastase praktilise töö staažiga isikuid.

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA- TEADUSKOND

FÜÜSIKAOSAKONDA võetakse keskkoolilõpetanud vastu pedagoogilisse ja eksperimentaalteoreetilisse haru. Kolme esimese õppeaasta vältel on õppetöö mõlemas harus enam-vähem ühine. Spetsialiseerumine kitsamale erialale toimub kahe viimase õppeaasta vältel erikursuste, erilaboratooriumide, tootmispraktika ja kursuse- ning diplomitööde tegemise abil.

Pedagoogilise haru üliõpilased saavad hea pedagoogilise ettevalmistuse kõrval ka piisavalt teadmisi kaasaja füüsikast.

Eksperimentaalteoreetilise haru üliõpilaste spetsialiseerumise peamisteks suundadeks on teoreetiline füüsika, tahke keha füüsika (optika ja elektroonika), gaaslahenduse füüsika (eriti aeroionisatsiooninähtused) ning individuaalplaanide alusel astrofüüsika ja biofüüsika.

Õppetöö füüsikaosakonnas on väga pingeline ja edukalt võivad õppida seal vaid need, kellel on talenti füüsikalis-matemaatilistes ainetes ja piisavalt visadust raskustest jagusaamiseks.

Füüsikaosakonnas õppivad üliõpilased võivad astuda Üliõpilaste Teaduslikku Ühingusse ja töötades vilunud õppejõudude juhendamisel täiendada end valitud erialal. Üliõpilaste iseseisvat tööd soodustab eriti asjaolu, et füüsikaosakonna koosseisu kuulub elektroluminentsi ja pooljuhtide probleemlaboratoorium ning aeroionisatsiooni probleemlaboratoorium.

Suurem osa teoreetilise haru lõpetanuist suunatakse tööle vabariigi tööstustesse, parimad lõpetajad saavad töökohad ENSV Teaduste Akadeemia mitmesugustesse instituutidesse ja kõrgematesse õppeasutustesse.

Pärast ülikooli lõpetamist suunatakse pedagoogilise haru lõpetanud üliõpilased tööle keskkoolidesse füüsikaõpetajateks.

A. HAAV

1967. a. võetakse KEEMIAOSAKONDA vastu 30 üliõpilast, neist 5 keemiaõpetajaks.

Keemia üksikute erialade tundmaõppimine toimub kursuste kaupa: I kursusel tegeldakse anorgaanilise keemiaga, II kursusel analüütilise keemiaga, III kursusel füüsikalise keemiaga ning IV kursusel orgaanilise keemiaga. Viimasel spetsialiseerutakse erialade järgi (anorgaaniline, füüsikaline, analüütiline ning orgaaniline keemia).

Õppetööd viivad läbi kateedrid.

Anorgaanilise ja füüsikalise keemia kateeder õpetab üldist ja anorgaanilist keemiat, füüsikalist keemiat ja kolloidkeemiat, samuti erikursusi (anorgaaniliste ühendite uurimise meetodid, adsorptsiooniprotsessid, elektrokeemia, termodünaamika). Teadusliku töö alal tegeldakse elektrodprotsesside ja kütuseelementide uurimisega, samutiioonvahetusega (ülipuhaste ainete saamine).

Analüütilise keemia kateeder õpetab analüütilist keemiat ning vastavaid erikursusi (spektraalanalüüs, füüsikalise-keemilise analüüsi meetodid). Uurimistööd toimuvad praktiliselt luminesentsi alal.

Orgaanilise keemia kateeder õpetab orgaanilist keemiat, orgaaniliste ainete tehnoloogiat ning eriaineid (orgaaniliste ainete struktuuri teooria, orgaaniline analüüs, orgaaniline süntees). Eriprogrammi alusel on võimalik spetsialiseeruda ka biokeemia alal.

TRÜ keemiaosakonna lõpetajad on seni põhiliselt suunatud tööle teaduslikesse uurimisasutustesse ja kõrgematesse õppeasutustesse: mõned lõpetajad töötavad ka tööstusettevõtetes.

MATEMAATIKUTE — nii arvutusmatemaatikute kui ka pedagoogide ettevalmistamine on meie vabariigis toimunud põhiliselt TRÜ Füüsika-Matemaatikateaduskonna matemaatikaosakonnas. Alates 1967/68. õppeaastast võtab need funktsioonid enda peale TRÜ uus teaduskond — Matemaatikateaduskond. Sellesse on ette nähtud vastu võtta 125 statsionaarset üliõpilast. Nende hulgas võetakse matemaatika pedagoogilisse haru 60 üliõpilast. Vastuvõttu kaugõppeosakonnas matemaatika erialale ei toimu.

Õppetöö teaduskonnas toimub kahes harus — arvutusmatemaatika ja pedagoogilises harus. Esimeses valmistatakse ette põhiliselt arvutusmatemaatikuid, teises — keskkooli matemaatikaõpetajaid. Üksikjuhtudel võib üliõpilane individuaalplaanil alusel spetsialiseeruda mõnel muul erialal (näit. algebra, funktsiooniteooria jm.), kui on olemas vastav nõudmine selle ala spetsialisti järele.

Vaatamata vastuvõtu kontingendi pidevale kasvule pole veel kaudgeltki suudetud katta asutuste nõudmisi matemaatikute osas. Et vajadused arvutusmatemaatikute järele on eriti suured, siis maksatakse neile alates III kursusest 17.— rbl. võrra kõrgemat stipendiumi. Iga noort, kes tunneb kutsu matemaatika vastu, ootavad TRÜ auditooriumid, laboratooriumid ja õppebaasid ning peale vajaliku ettevalmistust TRÜ-s — avar ja huvitav tööpõld.

T. SORMUS,

matemaatilise analüüsi kateedri dotsendi kt.

AJALOO-KEELE- TEADUSKOND OOTAB

Keda me ootame sügisel sisseastumiseksameile Ajaloo-Keeleteaduskonda?

Ootame neid, kellel on pedagoogikutsumust, sest valmistame ette põhiliselt eesti keele ja kirjanduse, vene keele, võõrkeelte (inglise ja saksa) ning ajaloo ja ühiskonnateaduse õpetajaid. Muidugi, meie lõpetajad võivad töötada ka mujal, kuhu nõutakse haritud filoloogide või ajaloolaste (ajakirjandus, tõlgiamet, muuseumid, arhiivid jne.), osa andekamatest lõpetajatest läheb teaduslikule tööle. Kuid lõpetajate põhiosa suundub kooli. Seda tuleb arvestada. (Poolsoosinal lisame, et ootame just noormehi, neid on meil praegu vähevõitu!)

Ootame neid, kes tööd ei kard, sest meil õppida ei ole kerge. Huvitavaid, kuid pingelisi aineid on palju. Eriti keelte õppimine nõuab püsivat tööd.

Kõigis neljas osakonnas (eesti, vene ja võõrkeelte, ajalugu) on veel kitsamaid spetsialiseerumise võimalusi. Näiteks võib eesti filoloogia alal valida kitsamaks erialaks soome-ugri keeled, eesti keele, kirjanduse, rahvaluule, žurnalistika, psühholoogia ja pedagoogika.

Valitud eriala kõrval pakub meie teaduskond tohutult võimalusi enast täiendada. Näit. on meil võimalik kohustuslike võõrkeelte kõrval õppida paljusid Euroopa, Ida-maade või Aafrika keeli; meie keelemehed tegelevad matemaatilise lingvistikaga, on loodud sotsioloogia-alane töögrupp jne. Aasta-aastalt on paranenud meie tehniline baas.

Ootame romantikuid. Neid, keda võib teaduse labürintides omaenese jõul edasi jõuda, kes kannatamatusega ootavad ekspeditsiooni ja välitöid, keda veetlevad katsed ning arutlused teaduslikes ringides. Sest ega meil ole ainult loengud, seminarid ja eksamid-avestused: meie töö on väga mitmekülgne, igatahes mitte igav.

Tulge ja veenduge! Ootame.

J. PEEGEL,
dekaan

Kolmapäeval, 5. aprillil jõudis grupp bioloog-Geograafiateaduskonnast ühiskondlikult tagasi suursaadikult Lääne-Eesti-Ost. Meie matka eesmärgiks oli tundma oppida mägedes leiduvaid mineraale ja riivimeid, tutvuda maikaravõim ja naga ning teostada vaimuuste piir-tes ümbruskond ja muid vaatusi. Saime sõpradeks ka paigude konna-keste inimestega. Mõne sõnaga on raske kirjeldada kõigest, mida me oma kohe- ja poolepäevade reise-ri pirkusel suursaadikute läbi peaaegu imetühjade paikade nägime ja me elasime. Raske on hoiatada ku standardisusest, mis reisikirjaes mõnikord tunda annab.

Meid oli seitse — viis poissi ja kaks tüdrukut, kusjuures mitte-ametlikult kuulus meie gruppi veel Fortuuna. Matka eias igauks läbi omamoodi. Kõik nantu oli meie jaoks uus, uskumatult huvitav, sest iga päev löi lanti seninagemata vaate, uue lehekülje looduseaamatust. Meie ümber oli taiga lugemate puudega, lugemate looma-jaigedega, värskei sadanud lumel. Teavada, metsikud, lausa alpiikud mäed. Lumeagendike pitutumus, mida meie esimestena rikkusi-

me. Kohtumised matkagruppi-dega meenutavad lausa nalja Hiiuimaalt, kus kõigest kaks autot oli ja needki omavahel kokku põrkasid. Kummalisel kombel ei tundnud me kordagi puudust ajalehtedest, raadiost, kinost. Esiaigne aratõlgituse tunne hajus, sest meiega olid Hemingway, Saint-Exupery, Jack London, kes andsid pikki talveaegu ülenenada. Tantsimistul tekkis soov eu üle jarele mõelda, veidi filosofoeerida, tuieta-da meelde juba läbielatud matka-radu, uudismaad...

Teik ja an muutsid olemise hu-baseks. Tuii praksus. Lõvisegi la-mades või istudes vaidlesime ja ot-sisime maailma õigust taga, pea konal aurikurs korvunud teigra-tus tähistavast meenutamast. Um-berringi oli pime õo. Kummalnel Mõnikord tekkis isegi õõvalvesse minekuga väike konkurents — nii armsaks muutusid need paar tun-nikest lõbusat praksuva tule juu-res, mis andis nii monelegi meist inspiratsiooni matkapäeviku kirju-tamiseks, mõtisklusteks.

Päevad läksid. Kohtumised in-i-mestega ja loodus ei ahvattenud meid koju ruttama. Kuidas saabki

end üksikuna tunda, kui avastad hommikul telgi ümber tatsanud kaljukassi jäljed, mida sa esialgu fantaasiarikkuses karu omadeks pead, kui pöõsa alt pistab jooksu lumekarva jänes, kui iga natukese maa tagant tõuseb lendu lumekana või metsis ja mets kajab käbliku peenehäälest «saagimisest». Mõni päev kippus, tõsi küll, päris proo-saliseks jääma — see oli siis, kui lume läbivajumine oma pool meel-rit oli ja sula meid kimbutama kippus. Tagasi tulles tundsiime en-did siiski võitjatena, sest me ei tulnud Uraali mitte oma mehisust imetlema, vaid lausa jahmatama panevat loodust, põhjamaa karmi ilu enda ümber. Sellespärast tegi iga järgmine päev eelnenu pingu-tused kuhjaga tasa, ja need pole sugugi tühjad sõnakõlksud ega hooplemine siin paberil.

Tore on koju tulla pärast poole-kuulist metsasolekut habetunult, päevitununa, lõkkelõhnalisena, teadmise, et ees ootab kahe-kol-memeetrise lumekihi asemel kevad Eestis ja et see reth ei jää viima-seks...

J. TONISSON
P. Einasto foto

Igast üliõpilasest võib saada polüglott

Iga kõrgema haridusega inime-sel on hädavajalik osata vahe-malt ünt voorkeet — see on ak-sioom. TRU-s on tingimused keel-te omandamiseks optimaalsemad vabariigis.

Koigepealt obligatoorsed keeled Ajalo-Keelteaduskonnas: eesti filoloogidel: soome ja saksa keel; vene filoloogidel: vana-slaavi ja tšehhi või poola keel; ajaloolastel — inglise keel; «inglased» õpivad saksa ja «sakslased» inglise keelt. Peae-selge on Ajalo-Keelteaduskonnas ette nähtud kolme semestri jooksul tutvumine ladinakeel-akur-susega.

Ent ka mittefiloloogidele paku-

takse filoloogiat, seda ülikoolis te-gutsevate fakultatiivsete keelekur-suste näol. Opettöö kestab kaks aastat, esimese ajal antakse ar-vestus, teine aasta lõpeo eksami-ga, mille hinne kantakse matrik-lisse. Opidi võid inglise, saksa, prantsuse, hispaania ja rootsi keelt. Ja kui iisada, et orientalistikakabinetis tegeldakse arabia, hiina, türgi, hindi, jaapani, suaheli, pärsia jt. keetega (kokku umbes 20), on selge, et igast üliõpilasest võib saada töö-line polüglott. Eeldused selleks: 1) julge pealehakkamine, 2) aja ratsionaalne jaotamine, 3) püsi-vus.

HELLE KULO

KUI SA SEDA

22. juunil kell 5.23 jõuab kätte suve esimene päev. Tudengid annavad oma eksamid ja lähevad puhkusele, kes kuhu. Need aga, kes on kord olnud Noorusemaal, leiavad jälle tee sinna tagasi.

EVE, saared, meri, pruunikas kuldav päikeselõõsk, soolane tuul, kopsikutäis jääkülma kaeuuvetti, kerkivad müürid...

Päev-päevalt tõusevad «alma materi» seinte vahel uudismaa-aste «aktiivad». Peadpööritava kiirusega kasvab uudishimulike teadataht-jate protsent, kes sõbramehe kombel nelja silma all pinnivad «vete-rane»: «Ole meheks, ütle ausalt, kuidas seal ikka päriselt on?»

Uudismaal on kõik «mitte mäh-gult». Siin kehtib seadus, mille järgi avastad ja leiad enda, sõbrad, kaaslased. Usu «veterane», kui nad Sulle heast südamest ütlevad: «Ole täitsa, tule vaatama!». See tähendab, tule päriselt ja alati-seks Noorusemaale. Saa tema scaduslikuks asukaks. Oiguse sel-eks annab Sulle Su oma vaba ta-

he kasvatada muskleid ja näidata, et Sa pead sulepea ja konspektide ka telliskivi ja mõrdiga ringi käia oskad.

Keegi pole ju sündinud meister. Uudismaal võid Sa aga nädala-paariga saada oma ala «spetsiks». Ja kui alguses kipubki viltu veda-ma ja brigadir oma vaaderpassiga Su töö ja vaeva lammutamist vää-rivaks kuulutab, pole katki veel midagi. Laod uuesti ja muheled habemesse, kui paari kuu pärast oled välja teeninud kategooria ja oskuse mitte viriseda, kui raske on.

Kui Sa pead lugu heinaajast ja talguõllest, siis Sa ei kahetse, kui pisiad luisu seljakotti ja sead sam-mud üle EOE läve. Sinu töökäsi oodatakse seal. Ehitusmaleva hak-kaja rahvas lööb heinaajal kõik pühapäevad «surnuks» loosungi all: «Mede rahval oo talgud!» Ja heinaaeg on Saaremaal tore aeg. Kes hoolib valutavast seljast, kui õhtu pärast päevatööd nõuab laulu ja lustilist meelt. Väsimust pole. Uudismaal on see mõiste tundmatu

Kui soovid, õpi näitejuhtimist

Selle õppeaasta alguseni töötas TRU klubi näitering ENSV teene-lise kunstniku Eilen Liigeri juhti-misel. Seiest ajast on paljudele tartlastele meelde jäänud niisugu-sed lavastused nagu «Enne kukke ja koitu», «Kuni on veel aeg...», «Unustatud kurat» ja paljud tei-sed. Aiates käesolevast õppeaas-tast hakkas näiteringi juhendama RAT «Vanemuise» näitleja Juhan Saar. Tema lavastusena esietendus 2. aprillil Ardi Liivese komöödia «Kallimast kalim». Uue näiden-diga sellel aastal enam peale hakata ei jõua.

Tuleval aastal võib näiteringi juures hakata omandama ühis-kondliku erialana näitejuhtimist. Opettöö kestab kaks aastat, prak-tiiste tundide ja teoreetiliste lüengute näol. Oppeplaan näeb et-te pikema tutvuse Stanislavski teostega «Näitleja töö endaga» ja «Näitejuhtimistunnid». Samuti omandatakse teadmisi lavakujun-dusest ja grimmist. Korraldatakse mitmesuguseid seminare ja kohtu-misi.

J. PAADAM

EI USU...

ja tunnustamata suurus.

Kui Sa oled kangema soo esin-daja ja pead plaane saada oma su-vepuhkus mööda «metsikult», tsi-vilisatsioonist eemal, ära kõhkle. Uudismaal on see õige koht, kus keegi ei loe Sulle moraali — miks ja kuidas. Võid endale südamera-huga ette kasvatada kõige sasi-tuma habeme ja maailma pikimad vuntsid või vastavalt iseenda poolt loodud moe-joonele kasvatada pös-kedele vägevad «bakenbardid» ja lasta pea päris nullile ajada. Mit-te keegi ei hakka Sinu peale selle-pärast näpuga näitama.

Aga kui oled romantik, kui Sa uudismaale ei tule ainult «pikka

ENE MIHKELSON

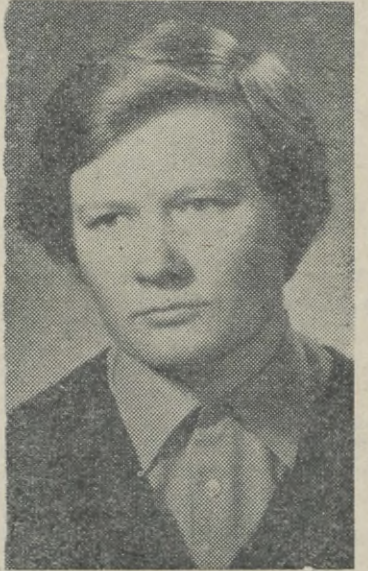
Ene Mikkelson õpib eesti kirjan-duse eriharu IV kursusel.

Ta kuulub nende autorite hulka, kes oma esimest ilukirjanduslikku eneseväljendust mitte kohe ava-likkuse ette pole kiirustanud too-ma ja on läbi teinud pikema küp-semise iseeneses.

Hiljuti arutati Ene Mikkelsoni töid Tartu Noorte Autorite koondi-ses (ettekannet Paul-Eerik Rum-molt) ja leiti, et tegemist on tuge-vate eeldustega ja omanäolise autoriga.

Ene Mikkelson püüab luule kau-du tagasi minna selle «põhja, alu-mise juurelise põhja» juurde, et selle olemust tunnetades suut-ennast ja maailma näha vabana kõigest juhuslikust, keskpärasest. võltsist. Hüljata illusioonide maa-ilm ja alustada kõige algusest peale, et ei häviks võime näha ja mõtestada maailma värskest ja kordumatult.

Loodetavasti kõneleb alljärgnev ise enese eest.

Õhk on täis tähti

Ummargusel rohtukasvanud maal on minu hurtsik. Niikaugele, kui silm ulatub, on rohi, siimapiir, kord hommikuõhetusest punane nagu veri minu soonis, arvan ma teadvat, kord palavusest kollane nagu tolm januseil külavaheteedel, kord sinine ja jahe täis tühjust ja soo-vimatust.

Tuul tuleb kaugelt maa servalt, on see lääs või ida, ma ei tea seda, igast küljest avaneb samasugune vaade, ja lokib armunud poisina rohupikade juukseid. Jahedana, rahulikuna, teades, et need kuuluvad taie, teades, et armastus on maa ja taevast vastastikku, et tema kaudu leiavad nad ühenduse.

Ta teab, et hullamiseks ja peitemänguks ei ole vajadust, kuid nähes nende igatsust, haarab tedagi mittetuulelik kihk ning ta paneb ohu liikuma vastu maad ja maa annab end maha saatet kahetsemata ära päevase kuumuse.

See on ilus hetk keset tühjust, õhumasside ja kaugete tuulte vaiki-mist, undamist, torme ja üksindust. Miski ei sega seda, ei muuda olematuks. See on igavene, ajatu ja ajast-aega kestev. Iga hetk on seesama, mis ta oli eile ja ometi teine. Iga hetk on terve igavik, lõp-matuult kestev, lõpmatuult värske, lõpmatuult ise ja noor. Selles vaikuses ja rahus keset polvepikkust ja ühesarnast ja roheist rohtu istun hüti uksel, tuul liigutab riideräbaid selle avausel, liiviseb üle mu nää soo-jana nagu paitus, kuigi on juba jahe.

Õõsiti sõidavad hurtsiku uksest sisse tähed, osa neist vaatlavad liik-matuult mustas tühjuses minu magavaid silmi nii, et tunnen neid läbi laugude endasse tungivat. Näen neid unes vahel terve õõ.

Nad ei kõnele midagi, ümbrus rohob oma hingetusega, tühjusega, inimeste puudumisega. Nad lihtsalt tulevad unes mu ette, korraes seda, mida võiksin näha, istudes õõsel keset hiiglakirikut, siniste ja hõbejate laternate särades ülal, igal pool, kuhu ka iganes vaatan.

Ma ei ole väsinud, ma ei piinie, ei esita küsimusi. Lasen neid tulla endasse midagi mõtlemata, midagi soovimata, imestuseta. Puhkan nende seas, unestan sõnad, üksinduse mõistmiseks ei ole mõõtu, sest omataolisi ei ela mu ümber. Olen niisama üks nagu kõik, mida näen, niisama kaduv, niisama igavene.

Minu seisund on kannatus samal määral kui õnn, rahvarikkus ja üksiolek, armastus ja armastuse puudumine.

Ma ei anna sellele nime. Nimetuna tahan viibida siin, oma liigi esindaja niisama nagu rohi või tähed või must ja rammus maa või õhk, kes tuule liikudes asetab end ümber. Hommiku saabudes ei vaata ma kahetsedes kahvatut tühja taevast ning ei tunne end oma unelmais olevat petetud.

Tean, mis on olemas ja mida olen näinud, tean, et ümbritsev on eraldamatult minus. Alustan ringkäiku oma hiigelaia.

Minu töö on selles kõndida, igal pool leida ühte ja sedasama, näha ikka ühetäolisi taimi, ikka ühetäolisi oma värvirikuses, kirevuses ja nimetuses ning lasta neil minu kaudu end näha. See ei muutu mulie kunagi tüütavaks, jõuan pidevalt iseendasse, ikka enam jõuan ma endasse.

Ohtuks olen kaugel keset lauskmaad ja loojangutaevast kumab tume-punasena, raudhõõgavana mu hurtsik. Aeg on asuda tagasiteele. Enne pimeduse saabumist olen sealsamas, kust hommikul alustasin. Näib, nagu oleks õhtu pikendanud oma saabumist, et jõuaksin lõpetada oma teekonna temas.

Tähed kukuvad kõlinal kõrgesse rohtu, ilma et jõuaksin midagi soo-vida. Taevast, tikitult jälle täis neid, puudutab maad, puudutab säten-dades rohukõrsi jalgade ees. Õhk on täis tähti, õhk on täis avarust, maailmade kaugeid tuuli.

Pärast kolmandat kukelaulu kuskil kauges külas maakera nägema-tul serval pühitakse minema mu hurtsik. Tuleasetki ei jää seliest jä-rele, rohi tõuseb uuesti püsti ja augustiöödel libisevad läbi õhu tähed mulda, täitumatutest unelmaist tiined ja hingetud.

Ene MIHKELSON

rubla) taga ajama, kui Sa tuled sealt otsima ja avastama romanti-kat — siis ei ole Sul midagi kao-tada ja kahetseda, kui ühined meiega. Sest vaata, uudismaal võid Sa unustada kõik. Jääb ainult loojuv päike, sügavust võtlev õh-tutaevast, lõkkelleegi hüplev helk kadakamütsidel ja teie kahe varjud õhtuhämaruses, kui lähete otsima tähti, mis langeksid korraga. Ja mitte kusagil pole kuu nii kõega-katsutavas kauges kui Nooruse-maal, sest seal on mitte ainult üks kuu, vaid täpselt nii mitu kuud, kui palju Sa parajasti just näha soo-vid. Ja mitte keegi ei keela Sind iga päev maha käimast pikka tee-konda, et teretada esimesena idas ahetama lõõvat koitu. Ja pole ke-dagi, kes küsiks Sult sissepääsulu-ba, kui tuled hilja.

Aga kes teab, võib-olla pead Sa

lugu kartulikoormisest? Siis ole meheks ja vaata juba aegsasti, kust saad nii suure kohvi, kuhu kartulikoormismasin sisse mahub. Kui Sa sellise «masinavärgi» uudismaale kaasa tood, oled otse-kohe «tehtud mees» ja kuulus üle maleva. Jutt jutuks, aga taskunuga võta kaasa, sest kartulikoormine on tõesti tänuväärne töö ja iga uudismaalane lööb selles heamee-lega kaasa.

Vahest oled hoopiski uskmata-te toomaste kyllast? Võib-olla oled oma lipukirjaks võtnud mitte midagi uskuda enne, kui ise pole käi-nud ja oma silmaga näinud. Kõik on meie enda teha. Nooruse-maa ootab Sind! Ja kui Saka seda ei usu, siis tule tõesti pa-rem ise vaatama.

LEILI PADEVEST

Õppekavas hiina, jaapani, pärsia, ... keel

TRÜ on vanimaid ülikooli Nõukogude Liidus. Orientalistika aga on üks neid vähesi distsipliine TRÜ-s, mis on temaga ühevanused. Tänavu võib orientalistika Tartu ülikoolis tagasi vaadata 335-aastasele kestusperioodile. See on auväärne juubel.

Eesti nõukogude orientalistika sünniaastaks aga on 1955. Nimetatud aasta tähistab ühtlasi rea uute orientalistide distsipliinide ilmumist õppeplaani, mida ei tundnud endine Tartu ülikool.

Rööbiti sellega kuulub Eestile (kuigi mitte otseselt Tartu ülikoolile) NSVL ulatuses ajaline prioriteet Aafrika rahvaste keele ning kultuuri uurimises. Eriti täheldatav on seik, et kui mineviku Tartu ülikoolis peale mõne erandi tegelesid orientalistikaga võõrad, oli afrikano-
nõukogude ülikoolilise ainevallana ainuüksi eestlaste käes (vt. Abram Drizdo, Eesti Aafrika-uurijast. — «Keel ja Kirjandus» nr. 11, 1965, lk. 675—681).

Orientalistika tänapäev TRÜ-s austab eelkäijate loodud kuulsaid traditsioone. Silmas pidades aja nõudeid on ta aga oma tegevussfääri mitmeti avardanud. Kaug-Ida keeltest on õppekavas hiina, tiibeti ja jaapani keel; Kagu-Aasia keeltest indoneesia ja vietnami keel; India keeltest vana-india ehk sanskriti ja mitmed uus-india kee-

led (hindi, bengali); Iraani keeltest tadžiki-pärsia keel; semiidi keeltest klassikaline araabia keel; türki-tari keeltest osmani-türgi keel; peale selle mitmed Aafrika keeled (suaheeli, hausa).

1965. aasta veebruaris toimunud ja TRÜ orientalistikakabineti 10. aastapäevale pühendatud üleliiduline orientalistika-alane konverents näitas, et TRÜ-s võrsunud noor orientalistide koolkond on juba saavutanud austava tähelepanu ja tunnustuse kogu Nõukogude Liidus.

See aga pole veel kõik. TRÜ orientalistide uurimused (eriti semiootikas) on leidnud soodsat vastuvõttu mitmes Lääne-Euroopa orientalistikakeskuses. Eriti väärib esiletõstmist L. Mäli uurimusele «Nullväärne tee» Pariisi instituutides Collège de France ja Ecole Pratique des Hautes Études Semiootika Laboratooriumis omistatud tähelepanu ja tunnustus.

Käesoleva aasta augustis toimub New Yorgis järjekordne ülemaailmne orientalistide konverents. Kui selleks ajaks ilmub TRÜ Toimetiste sarjas TRÜ orientalistikakabineti juubelikogumik «Tõid orientalistika alalt I», satub TRÜ nimi ka üle «suure lombi» maailma orientalistide eliidis kätte.

PENT NURMEKUND

KUNSTIKABINET

Metsajärv, linoollõige. E. TEGOVA

Kunstiõpetus Eestis on juba enam kui 160 aastat vana. 1803. a. asutati Tartu Ülikoolis Zeichenanstalt — joonistuskool, mille tegevus kestis 90 aastat. See oli 19. saj. I poolel ainsaks kunstiõppeasutuseks Baltimaail. Selles koolis töötasid õppejõududena vaselõike- ja akvatintameister Karl August Senff ja tema õpilane August Hagen. Viimane joonistuskooli õppejõud oli eestlane W. F. Kruger, aidamehe poeg, kelle kivitrukitoõrda tegutses 1850-ndate aastate lõpuni, mil fotomenetuse leviku tõttu hakkas kaduma vajadus reprodutseeriva kunsti järele.

Kunstiõpetuse traditsioone jätkatakse meie ülikoolis. 1957. a. avati TRÜ kunstikabinet dots. Juhan Püttsepa eestvõtteel. 1962. a. sügisest juhib kabineti tööd Kaljo Põllu.

Kunstikabinetis õpitakse joonistamist, graafika tehnikaid, akvarellimaali, keraamikat, kunstiajalugu ja plakatkirja. Nimetatud ained võetakse läbi viie kuni kuue semestri jooksul.

Talvised tööd esitatakse kevadistel aruandenäitustel. Igal aastal käiakse õppematkadel. Seni on külastatud Moskva ja Leningradi kunstimuuseumi, sügiseti joonistatud saarte loodust. Saaremaa- ja Hiiumaa-matkadel on suureks abiks olnud kabineti aulilise loodusteadlane Jaan Eilart. Eeloleval suvel on kavas minna Lapimaale.

Viimase kahe aastaga on tihenendud sidemed Eesti Riikliku Kunstiinstituudiga.

Väikeste näituste korraldamine kohvikus on kujunenud tavaks. Mitmesuguste tehnikate katsetamiseks pakub kunstikabinet üsna palju võimalusi. On hakatud tegema klaasimaali, mis viib isetegevustast veidi lähemale nõudlikule õlimalile, proovitakse kuivõela ja sööviltust. «Olete kangemad eksperimentaatorid kui meie,» märkisid külalised kunstiinstituudist. Sageli vahetatakse omavahel kunstialast kirjandust, kabineti oma raamatukogu on paraku veel tilluke.

Eesmärk on mitte niivõrd arendada meisterlikkust, kui isetegevuse kaudu aidata sisse elada kunsti, kujundada tark vaataja. ASTA HIIR

Kodunduskabinet

moodustati 1957. a.

Vastuvõtt kursustele toimub esimese õppenädala jooksul.

Sisepääsu tingimuseks — hea tahel Arvestades erinevaid soovide on töö kodunduse alal jaotatud kolme peamisse harru.

1. Ettevalmistus tööõpetuse õpetaja kutse saamiseks. Õpitakse 3 aastat. Opetöö lõpul tuleb sooritada kõigil pedagoogiline praktika kooli ühe õppetunni ulatuses.

2. Ühiskondliku kodukultuuriinstruktori kutse omandamine. Kur-

suste lõpul tuleb sooritada katsed läbivõetu kohta.

3. Fakultatiivne kursus. Ühe õppeaasta jooksul antakse põhilised teadmised kodundusest.

Opetöö toimub sisuliselt ühise kava alusel, erinevus on aga mahus.

Kodunduskabinetis õpitakse tundma järgmisi distsipliine:

- 1) toitlustamine,
- 2) rõivastus ja dekoratiivtekstiil,
- 3) kodu sisustamine.

Fakultatiivselt võetakse läbi teadgel kudumine.

RSK

See oli paar kuud tagasi, kui ilmusid esimesed tagasihoidlikud teated, et ülikoolis alustab taas tööd vahepeal varjusurmas olnud Rahvaste Sopruse Klubi.

Neid, kes esimesele kutsele reageerisid, ei olnud just palju. Siiski vaati juhatus, tehti ettepanekuid klubi tuleviku suhtes. Nüüd on mõned üritused juba seljataga ja tulevikuplaneerimist ei tunda puudust. Täiesti õnnestunuks võib pidada märtsi lõpu toimunud õngari õhtut, kus saime seliast maast üsna tõhusa ülevaate.

Aprilli esimestel päevadel lõppes UTU konverents. Konverentsi ajal oli ülikoolis palju külaasi vennasvabariikidest. RSK liikmetel olid siis kiired päevad. Päeval ja ööl töid rongid ja bussid külastis Tartusse. Sõpru tuli vastu võtta ja aidata neil end sisse seada. Tööd jätkus ka meie giididele, kes tutvustasid Tartu vaatamisväärsusi.

21. aprillil ootavad meid sõprusfestivalide viilnuse üliõpilased. Samal ajal on klubi esindajad TPI tudengite poolt korraldataval sõprusfestivalil Tallinnas.

Ees on suvi. Tore oleks see vee- ta väljaspool koduvabariiki. Siingi pakub RSK oma liikmetele mõningaid võimalusi. Paarkümmend klubi liiget saavad oma suvise töö teha kaukaasias asuvas eesti kolhoosides. Augustis on meil Käärikul reserveeritud kümme kohta Lvovi ja Kaunase üliõpilastele. Niisama palju RSK-lasi sõidab nende suvelaagritesse Leedusse ja Ukrainasse.

Ootame oma ridadesse täiendust nende näol, kes asjast tõsiselt huvitatud on. Sügisel saame kindlasti juurde palju värsket jõudu, et töö jälle käima panna.

H. PUUSEPP

TEATED

TÄHELEPANU!

Ajutiselt laenutatakse Teaduslikus Raamatukogus ainult eesti-keelset perioodilist ja välismaist (ilmunud 1945. a.) kirjandust.

Abonement (asukohat rüderuumis) on avatud esmaspäevast reedeni kella 14—17 ja laupäeval 10—13.

Lugemisruum (alumisel korru- sel) on avatud igal tööpäeval kella 8—19.

Motohuvilised!

Viimastel aastatel on meie vabariigis järjest populaarsmaks muutunud nii motosport kui ka mototurism.

Motosport aia ei kuuu mitte ainult ringrasõit, vaid ka kross, sõerajasõit, jäärajasõit, malmepäevasõit, malmvõistlus, vigursõit jne. VIGURSOIT sobib kõige rohkem algajatele motosportlastele, sest see ei nõu mootorratast, arendab soodsust ja võimekust võitluses kiiresti omandada III järgu. Aprilli lõpus avanebki võimalus näidata oma võimeid ALMAVO innavõistustel. Meie moto-klubi organiseerib osavõtu nimetatud võistlustest, samuti eeltreeninguid.

Motoklubil on kavas ka mitmed motomatkad, näiteks maikuu esimeseks dekaadiks on taotatud luba Hiiumaale sõiduks jne.

Lähemalt kõiki neid küsimusi arutame esmaspäeval, 24. aprillil s. a. kell 16.15. Kõigi asjast huvitatul koguneda peahoone tuajesse kella alla.

TRÜ moto-klubi

Lõppes konkurss

TRÜ botaanika-aias peasisse- käigu ümbruse kujundamise kavandite konkursi tulemused: I ja II auhinna väärilisi kavandide esitajate hulgas ei leidunud. III auhinnaga otsustati premeerida kavandid märgu- sõnaga «M. Laane» ja «Kavand». Ergutuspreemia otsustati anda kavanditele märgu- sõnadega «Tulbinupp», «Igihali» ja «Kullerkupp».

Tänane ajaleht on mõeldud kesk- kooliõpetajatele meie ülikooli tutvustamiseks. Lisalehte saab toime- tusest.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu. Ühikooli 17/19. III. Üksiknumbril hind 2 kop. Tellimise nr. 2488. MB 02950.

Lauldud on palju

Meie üliõpilaselu kirevatest argipäevamälestustest jäävad kahtlemata meelde aastad, mil kuulusime TRÜ naiskoori lauluperre. TRÜ naiskoor on üks suuremaid isetegevuskollektiive ülikoolis. Käesoleval ajal on kooris üle 100 liikme.

TRÜ naiskoori asutamise päevaks võib pidada 3. märtsi 1945, mil tolleaegne TRÜ rektor professor A. Koort kirjutas alla loale praeguse TRÜ naiskoori asutamiseks. Koori kauaaegseks dirigendiks oli Richard Ritsing, kes juhatas koori 18 aastat. Alates 1962. a. juhatavad koori noored dirigendid Linda Taal ja Vainke Uibopuu. Koori põhiliseks iseloomujooneks on olnud alati nooruslikkus, lauljate keskmine vanus pole ületanud 23—25 a.

Lauljaid on palju ja lauldud on palju. Pika tegevusaja kestel on lauldud laule eesti, vene ja Lääne klassikast, rahvalaule ja tänapäeva heliloojate laule.

Koor on esinenud kontsertidega nii meie vabariigis kui ka väljaspool. Kontserdimatkad on viinud meid Leningradi, Pihkvasse, Vilniusse, Kiievisse, Riiga, Moskvasse. Kõige viimane ja pikim reis oli kontserdimatk Armeeniasse, mis on

kahtlemata üks huvitavamaid koori ajaloos. Meelde on jäänud erakordne külalislahkus, millega meid Armeenias vastu võeti ja kogu sealoleku ajal ümbritseti.

Koor on osa võtnud kõikidest vabariiklikest ja Tartu laulupäevadest.

Kontserdivälisest tegevusest võiks märkida teiste kooride tervitamisi nende kontsertide puhul, samuti koosviibimisi koos teiste kooridega. Sügisene laulupoolaasta on alati lõppenud ühise lõbusa koosviibimisega Tartu Akadeemilise Meeskooriga näärpuu all. On ette võetud suusamatku, huvitavaid kehtumisi muusikategelastega. Püüame muuta traditsiooniks niusuguseid laululaagreid, nagu toimus möödunud aasta augustis looduslikult kauni Saare järve kaldal.

Meie koori on alati võimalik tulla neil, kel on tahtmist ja huvi, muidugi ka oskust laulda.

Kevadpäevad on meil, nagu kogu ülikoolis, pereheitmise päevad. Sügisel aga tuleb täiendus — uued tublid noored, vastsed üliõpilased. Ootame teid, keskkooliõpetajad!

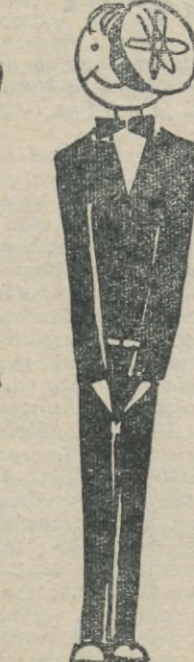
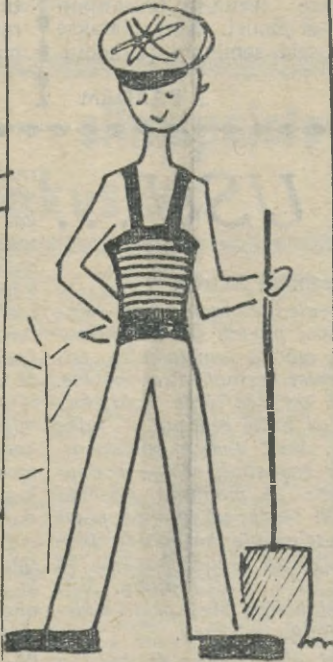
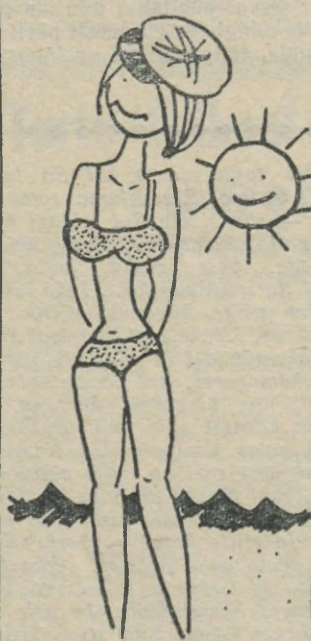
ENE LANKOTS,
TRÜ naiskoori laulja

PÄEVAKAJA

Teatavasti iseloomustavad tänavu kevad-suvist moepilti erksad ja julged värvitoonid. Ja veel! Noore sihvakasärelise neiu meelcheaks on moodne rõivas tänavu ennenägematult lühike.

Moekunstnikud ütlevad, et mood rõhutab terviklikkust. See- pärast, tudeng, riie! oma tark pea vormimütsi ka siis, kui Sul on seljas lendlev suvekleit, ka siis, kui Sa teed ühiskonnale kasulikku tööd ehitustel, või siis, kui Sa lihtsalt kaevad kuskil kraavi.

A. Oissari karikatuurid.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (689) Reedel, 21. aprillil 1967 XXI aastakäik

Kohtume MINISTRIGA

Ajaloo-Keeleteaduskonna par-
teiorganisatsiooni kutsel esineb
Eesti NSV haridusminister sm.
F. Eisen meie üliõpilastele ja õpe-
põhjustele ettekandega teemal
«EESTI NSV ÜLDHARIDUSLIKU
KOOLI TÄNAPÄEV JA ARENGU-
SUUND SEOSSES ÜLEMINERU-
GA ÜLDISELE KESKHARIDU-

SELE».

Pärast ettekannet vastab sm.
Eisen esilekerkinud küsimustele.
Kohtumine ministriga leiab aset
neljapäeval, 27. aprillil algusega
kell 15 Vanemuise t. 46, õppehoone
suures auditoriumis. Sinna ooda-
takse kõiki tulevase pedagooge ning
nende õppejõude.

KASVATUSKÜSIMUSI kõrgemas koolis

JAAN REINET,
TRÜ üldfüüsika kateedri dotsent

Üliõpilaste, tulevaste kõrgema
haridusega spetsialistide kasvata-
mine nõukogude kõrgemates kooli-
des on tänapäeval üks aktuaalse-
maid ja murettekitavamaid küsi-
musi mitte ainult ülikoolide ja ins-
tituutide juhtkonnale ja õppejõudu-
dele, vaid ka rõhuvale enamikule
üliõpilaskonnast.

Vaatamata selle küsimuse era-
kordselt suurele tähtsusele on
seda suhteliselt vähe analüüsitud
kõrgemate koolide ajalehtedes veer-
gudel ja veelgi vähem arutatud
õppejõudude ja üliõpilaste ühistel
koosolekutel, kursuseõhtutel jne.
Seepärast pean vajalikuks selle kü-
simuse mitmekesisest käsitlemist
mitte ainult loengutel ja seminari-
des, vaid ka ajakirjanduses, eriti
aga kõrgemate koolide ajalehtedes,
et ära kuulata laiemat ringkonda,
kaasa arvatud ka üliõpilaste endi
ettepanekud, mis võiksid olla ka-
suks üliõpilaste kõlbelsel kasvata-
misel ja moraalse palge kujunda-
misel.

Allpool on toodud TRÜ Füüsika-
Matemaatikateaduskonna filosoofia-
seminaris allkirjutanu poolt pee-
tud ettekande kokkuvõte.

* *

Üliõpilaste kommunistlik kasvata-
mine on tähtsaim ülesanne, mil-
lega peavad tegelema tänapäeval
meie maa kõikide kõrgemate koo-
lide kollektiivid. See seisneb kõr-
gete kvalifitseeritud spetsialistide
ettevalmistamises, nende marksist-
lik-leninliku maailmavaate ja kom-
munistliku teadlikkuse kujundami-
ses ning kodanikutunde kasvata-
mises.

Kommunistliku kasvatusaluseks
on loov töö, mis on nõukogude kõr-
gema kooli lahutamatuks osaks.

Üliõpilaste maailmavaate ja
veendumuste kujundamine, nende
teaduslik kasvatusaluse teostub pea-
miselt loodus- ja ühiskonnateadus-
teaduste kaudu. Loodusteadused mitte
ainult ei õpeta loodusseadusi tund-
ma, vaid rajavad ka aluse mark-
sistliku maailmavaate kujunemi-
seks.

Ühiskonnateaduste juhtiva osa
tunnustamine noorsoo maailma-
vaate kujundamisel ei vähenda min-
gil määral loodusteaduste osatäht-
sust selles protsessis. Asi seisneb
selles, et loodusteadused ei anna
teadmisi mitte ainult looduse sea-
dustest, vaid nad on ka marksistlik-
leninliku maailmavaate teadusli-
kuks tõestuseks ja seoses sellega
omavad nad suurt tähtsust üliõpi-
laste veendumuste kujunemises,
nende teaduslikus kasvatuses. See-
tõttu ei või loodusteaduste õppe-
jõud piirduda ainult õppematerjali
edasiandmisega. Nii või teisiti peab
ta selgitama seda materjali, peab
esitama filosoofilisi üldistusi.

Üliõpilaste põhilise kodanikuko-
hus, seega ka moraalne kohus seis-
neb neile antavate teadmiste heas
omandamises. Üliõpilastele pakuta-
vad teadmised iseloomustavad aga
õppejõudude suhtumist oma eri-
alasse. Seepärast pole ükskõik, kui-
das õppejõud suhtub õppetöösse,
loengumaterjali valikusse.

Häid õppejõude, andekaid peda-
googe on nõukogude kõrgemates

koolides palju, kuid vaatamata sel-
lele tunnevad meie kõrgemad koo-
lid siiski nende järele suurt puu-
dust. Seda põhjustab üliõpilaskonna
kvantitatiivne, eriti aga kvalita-
tiivne kasv. Viimane nõuab meilt
oma teadmiste, pedagoogilise meis-
terikkuse ja eesrindliku kogemuse
oskusliku omandamise pidevat
täiustamist.

Üliõpilaste kõlbelse kasvatus-
probleem haarab tänapäeval suurt
küsimuste ringi, millega nõukogude
pedagoogid peavad pidevalt tege-
lema. Seejuures tuleb silmas pida-
da ka kasvatusel neid külgi, mis on
seotud üliõpilase eaga, sooga ja
teiste iseärasustega.

Huvi ühiskondliku elu erinevate
külgede vastu on olnud teataval
määral üliõpilase eest. On näiteks
teada, et noorsoole on iseloomulik
suur vastuvõtlikkus, siirus ja otse-
koheus ning tegutsemisind. Tuleb
arvestada, et üliõpilane, noor in-
imene puutub kokku üha suurema
nähtuste ringiga ning seejuures ka
suure hulga negatiivsete nähtus-
tega, mis tavaliselt jäätavad neiu
või noormehe vastuvõtlikku psüühi-
kasse jälgi. Need nähtused säili-
vad kaua mälus otseku kontrastina
meie tegelikkusele, meie tavalisele
elule ja tööle. Seoses sellega võib
mõnedel üliõpilastel tekkida vale
arusaamine, nagu süveneks amo-
raalne käitumine meie ühiskonnas.
Tegelikult tõendavad faktid, et ne-
gatiivsete nähtuste arv nõukogude
ühiskonnas väheneb. Seepärast on
vaja üliõpilaste väärarusaamasi
sügavalt ja mitmekülgsest paljas-
tada.

Muidugi mõista on kõrgema kooli
õppejõu tähtsamaid ülesandeid
äratada üliõpilastes huvi õpitava
aine vastu, teaduse vastu üldse.
Pole midagi kurvemat, kui näha
oma kuulajate igavlevaid nägusid,
tajuda nende ükskõiksust kõige
selle vastu, mida nad peavad mõist-
ma ja omandama. Üliõpilaste üks-
kõiksuse põhjust tuleb eelkõige ot-
sida õppejõu enda töös, tema või-
metes ja oskuses äratada huvi. Sel-
leks et lõöks lõkkele üliõpilase
huvi, peame ise põlema armastu-
sest oma töö vastu.

Kõige efektiivsem viis üliõpilase
huvi äratamiseks on tema lülitami-
ne uurimistöösse. Kui ta tead-
lase juhendamisel püüab visalt la-
hendada konkreetset ülesannet, siis
on saavutatud ka üliõpilase õpin-
gute muutumine huvitavaks ja pin-
geliseks ning arenevad mitmekül-
gsest tema kalduvused ja võimed.

Kasvataja ja kasvandiku suhetes
omab tähtsat kohta vastastikune
austus ja usaldus. Usaldus tekib
printsipiaalsuse ja õigluse tulemu-
sena. Ühe või teise üliõpilase käitu-
mises võib meile miski mitte meel-
dida, kuid tema teadmiste objek-
tiivne hindamine on meie esimene
kohus. Kui seda nõuet on mingil
määral rikutud, siis hiljem jätab
õppejõu igasugune jutt aususest ja
õiglusest üliõpilased külmaks. See-
ga austus ja usaldus õppejõudude
vastu kujuneb välja eelkõige õppe-
jõudude endi suhtumisest oma
töösse, üliõpilastesse, kolleegi-
desse.

Ainult armastusest teaduse, oma
aine vastu on mõnikord vähe oma
(Järg 2. lk.)

Orientalistika ühest päevaprobleemist

Vastavalt NSVL TA Ühiskonna-
teaduste Sektsiooni määrusele ja
Ajaloos Osakonna Büroo otsusele
toimus 14.–17. märtsini k. a. Le-
ningradis NSVL TA Aasia Rahvaste
Instituudi Leningradi osakonnas
üleliiduline koordineeriv nõupidami-
ne Ida rahvaste kultuuri ajaloo
uurimise organiseerimise küsimus-
tes. Ajaloolis-kultuurilise protsessi
jälgimine ja uurimine Idas omab
praegu erakordset teaduslikku ja
poliitilist aktuaalsust. Ja seda eriti
seoses osaga, mida etendavad nüüd
Idas kultuuripärandi säilitamise
probleemid. Nõupidamisel esines
suunavate ettekannetega rida
NSVL juhtivaid kultuuriajaloolasi-
orientaliste. NSVL TA akadeemi-
kuist kõneles N. J. Konrad Ida
kultuuri ajaloo uurimise tähtsama-
test probleemidest ning P. F. Ju-
din marksistlikult kultuurikäsitu-
sest. NSVL TA korrespondentide-
liikmeid käsitles J. A. Petrosjan
Ida rahvaste mineviku kultuuri
uurimise peamisi suundi ning
J. P. Tšelõšev sama kaasaja raami-
des. Ettekanded väideti, et antud
silmapilgul on peamiseks ülesan-
deks välja selgitada meie maal lei-
duvad sihtteadiku uurimise organi-
seerimise võimalused ja ühendada
orientaaltadustega tegelevate asu-
tuste jõupingutused selleks väga
tähtsaks ürituseks. Asja moodusta-
tud NSVL TA Ajaloo Osakonna
Büroo üleliiduline kirjastuslik see-
ria «Ida rahvaste kultuuri ajalugu»
eesotsas toimetuskollegiumi esi-
mehe akadeemik N. J. Konradiga
peab tagama ajaloolis-kultuuriliste
uurimuste publitseerimise.

Seeria üldteaduslikuks eesmä-
rgiks on kultuuriajaloo kui teadus-
liku uurimise eri haru tugevda-
mine meie maal. Seeria teaduslikuks
eriülesandeks aga on meie maa
mitmesugustest teaduslikes keskus-
tes Ida rahvaste kultuuri ajaloo
uurimisel tehtava töö materiaalse
baasi avardamine.

Püstitatud eesmärkide ja võetud
ülesannete täitmist taotleb seeria
järgmiste viit liiki väljaannete
kaudu: 1) publikatsioonid, s. o.
Idamaade kultuuriajaloo täht-
simate kirjalike allikmaterjalide
ning materiaalse kultuuri mäles-
tiste väljaanded; 2) monograa-
fiad, s. o. uurimused, mis valgus-
tavad Idamaade kultuuri ajaloo
tähtsamaid etappe kõige vanema-
test aegadest tänaseni; 3) kogu-
mikud, s. o. Idamaade kultuuri
ajaloo üksikuid aspekte ja küsimusi
käsitlevad kirjutised; 4) tõlked
võõrkeeltest; 5) populaarteada-
suslikud väljaanded, mis
võimaldaksid laiemal lugejaskon-
nal tutvuda Idamaade mineviku ja
oleviku kultuuriga. NSVL TA Aja-
loo Osakonna Büroo kõnesoleva
üleliidulise kirjastusliku seeria or-
ganiseerimise keskuseks on Aasia
Rahvaste Instituudi Leningradi
osakond.

Et TRÜ Nõukogude Liidu ühe
vanema kõrgema õppeasutuse
omab idateaduste viljelemisel kaua-
aegsed kogemusi ning kuulsad
traditsioone, siis on ka meie orien-
talistid kutsutud andma omapool-
set panust sellesse üleliidulisse
ühisüritusse. Kaasa võiksid lüüa
kõik need, kelle uurimistöö on kui-
dagiviisi seoses Ida rahvaste kul-
tuuriga.

Meiepoolse panuse konkretiseeri-
miseks ja esialgse perspektiivplaan-
i koostamiseks palutakse kõiki asja-
huvilisi esitada käesoleva kuu kes-
tel oma soovid ja ettepanekud
kaastöök TRÜ orientalistikakabi-
netile. Mais—juunis oodatakse ni-
metatud perspektiivplaanil pärale-
jõudmist aga juba Leningradi
keskuses.

P. NURMEKUND

EESTI I VABARIIKLIK ÜLI-
ÕPILASKONVERENTS TOI-
MUB 15. JA 16. MAIL TAL-
LINNAS.

Aulas

Homme tahetakse põrandat poonida

Teisipäeva õhtul löödi paika aula poodiumi viimased lauad.
Kohe asusid tööle parkettijad. Tega on seal ligi poolsada ruut-
meetrit. Nelja mehe käes aga läheb see ruttu.

Ülejäänud töödest rääkis töödejuhataja L. Kukkk järgmist:
«Maalritöödel on varsti ots käes. Ülalpool rõdu ongi kõik
juba lõplikult valmis. Ka allpool rõdu näeb ruum nii välja,
nagu peab. Siiski jätkub siin veel mõneks päevaks tööd. Vii-
mast värvikihti tahavad saada akende sein, poodiumipoolne otsa-
sein, sambad, pilastrid, sammaste alused ja aknalauad. Siis
eemaldame parkettpõrandat kaitsva papikihi, parketikilpide ser-
vad sikeldatakse ja põrand lihvitakse veel kord (esialgse lihi-
vi said kilbid juba tehases).

Laupäeval tahame hakata poonima aula põrandat. Kui see on
valmis, siis võib toolid sisse tuua. Kui saabuvad valgustid,
klub mõni päev nende ülespanekuks.»

Et ülikooli haldusprorektor sm. V. Simm oli esmaspäeval ja
teisipäeval Tallinnas, siis pöördusime valgustite ja toolide asjus
tema poole.

«Valgustid ja toolid saame kätte õigeaks ajaks. Kahtlus on
vaid seinabrade suhtes, kuid valmistajad lubasid ka need õi-
geks ajaks ära teha. 29. aprillil saab 1. mai piduliku koosoleku
aulas ära pidada.»

19. aprillil 1967.

A. PABUT

Kangesti meeldis see punane pliats ...

Õpetaja Järve oli minu klas-
sijuhataja. Ta on hea õpetaja,
suurepärane inimene. Imetlen
tema tohutut sihikindlust,
ausust, inimikkust. Tahame
olla temasarnased. Kuidas ta
sai selliseks, kuidas ta suudab
selline olla!

Kui õpetaja kuulis, et tal pa-
lutakse kirjutada tulevaste pe-
dagoogide jaoks, ütles ta: «Kir-
jutasin, nagu mõtlen, on siin
õpetajaamet pooli või vastu
rohkem, seda ma ei tea. Üles
kiita seda ei luba, siis valetak-
sin. Õpetaja olla pole sugugi
kerge. Aga on inimesi, kes ker-
gega ei lepi. Huvitavat tege-
vust siin aga jätkub.»

● Kelleks tahtsite lapsepõlves
saada?

«Õpetajaks. Kangesti meeldis
see punane pliats, millega õpetaja
vihikutesse nii suuri ja ilusaid
hindeid kirjutas. Siis ei teadnud
ma veel, et vihikute parandamine
on õpetajatöö üks raskemaid ja
tänamatumaid ülesandeid, et «viit»
ja «nelja» ei tule kõige sagedami-
ni kirjutada.»

● Kas vahepeal pole mõnele
teisele elukutsele mõelnud?

Pärast keskkooli lõpetamist läks
palju klassikaaslasti arstiteadust
õppima. Mu vanemad soovisid, et
teeksin sama. Kuna tundsin, et
haigete miljöo halvab mu töövõit-
met, viisin oma dokumendid far-
maatsia-osakonda — see ka tohtri-
teaduse naaberal. Endal aga sü-
da valutas ja valutas.

Keskkoolipäevil olin tutvunud
mõningate psühholoogia- ja peda-
googikaalaste teostega, mis süve-
dasid huvi inimese ja tema kaju-
nemise vastu.

Sisseastumiseksameid tegin siis-
ki Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja
sattusin pooleldi juhuslikult asja
aatud loogika-psühholoogia osa-
konda. See oli huvitav ja vaimset
rikas kollektiiv. Lõpetamisest möö-
dub kevadel 15 aastat, aga kursu-
sekaaslastel seisaksid nagu praegu-
gi su kõrval. Tundub, et just neil
aastail saime täiskasvanuiks, aja-
sime piiri hea ja kurja vahele,
hakkasime mõndagi mõistma ene-
ses ja teistes.

● Mõtted lõpetamisel?

Lõpetamisel tundus, et just õpi-
laste ette on vaja viia kirjandus-
teoste rikkus, tarkus ja töed, mille
meile olid südamelähedasteks
teinud V. Althoff, J. Käosaar,
V. Adams ja J. Feldbach; et koo-
li tuleks kaasa võtta prof. Koorti
tasakaalukus ja tarkus, prof. Ra-
muli mitmekülgsus, avar maailma
nägemine, olukordade mõistmine
ja suur inimlikkus, G. Laugaste
rangus ja õiglus.

Klass ei või ju ükskõikseks jää-
da kõige selle vastu! Elav inimene
tundus mulle palju huvitavam ro-
hupurkidest, mõnest toimetus-

lauast, paberivirnast, muuseumist
ja isegi edasiõppimisest.

● Kas elu on teinud korrektsiiv-
nendes seisukohtades?

Nüüd tean, et ränk on punase
tindiga kirjutada numbraid, eriti
«puudulikke»;
et on õpilasi, kellest su sõnad lä-
hevad nagu mööda;
et on vanemaid, kes ei mõista,
et laps on kodu peegel, et inimene
oma lapsepõlve ja kodu terve elu
hinges kannab ja seepärast on olu-
line, milline on lapse kodu;
et peale südamehäirete võib inim-
hingedest leida julmust ja jõhk-
rust.

Kui veel lisada, et küllalt raske
on olnud mitmeid pedagoogika
põllul peetud kampaaniaid mitte
kaasa teha, siis jätkuks vist põhi-
jusi, et õpetajaamet mõne kergema
vastu ümber vahetada.

● Miks te siiski olete veel õpe-
taja?

Igas klassis on õpilasi, kelle
hinges rikas maailm ja sõnakunst
midagi suurt helisema paneb; keda
uskuda ja usaldada suudad; kes
koolipõlve ideaale ka elus maha ei
müü sooja koha, kerge tee nimel.
Nende pärast tahaksid olla just
õpetaja.

Inimesed väsisid — iga elukut-
se juures. Mind on siis aidanud
Tammisaare ja Solohovi teosed.
Edasi õpetan rasket eesti keelt,
edasi otsime kirjandusest suurt,
kaunist, ülevat, mõistame hukka
väiklase, inetu, madala — ja loo-
dame, et see teritab meie silma
elu ja inimeste mõistmiseks ja hin-
damiseks.

● Mis on seoses koolitöega

a) kõige kurvem?

Kui noor inimene saab keskkooli
lõputunnistuse, aga tal pole ellu
kaasa viia ei seestmist ega välist
kultuuri, vaimseid huve ega vastu-
tustunnet elu ees.

b) kõige raskem?

Õpetaja tööpäeval on küll algus,
aga lõppu nagu polegi. Alati on
midagi veel tegemata.

Mõnikord juhtub sedagi, et eba-
kompetentne inimene sulle õpetab,
kuidas keelt ja kirjandust õpetada.
Siis on raske suud pidada.

c) kõige rõõmsam?

Kui näed, et need õpilased, kel-
le hinge juurde jõudmiseks kulus
mitu aastat, lõpuks sinust aru
saavad ja hiljemgi heaga meenu-
tavat.

Kui kohtad oma endisi õpilasi ja
näed, et nad on iseendaks jäänud,
et neil läheb elus hästi, neist on
saanud elu peremeht (mitte mõi-
samonaka ellusuhtumisega elu-
rentnikud).

Pedagoogitöös on momente, mil-
lele ütleksid Fausti sõnadega:
«Hetk, viibi veel, nii kaunis sa!»
Need annavad jõudu, nende tõttu
suudad mõndagi taluda.

Küsitles H. Toomla

Студенты на архивной практике

Уже несколько лет подряд русские филологи IV курса проводят половину своего последнего студенческого лета в Ленинграде. По учебному плану они должны пройти архивную практику.

Лишний раз побывать в Ленинграде — в его театрах, музеях, на выставках — уже само по себе приятно и интересно. Не менее интересна и полезна работа в литературных архивах, т. е. собственно практика. На архивной практике студенты получают навыки работы с рукописью, с порядком хранения и выдачи документов, со всей организацией архивного дела. Эти знания и навыки необходимы каждому филологу, будет ли он учителем или библиотекарем. Каждый филолог должен хоть раз в жизни подержать в руках рукопись писателя. Знакомая в архиве с цензурными делами, разбираясь в рукописи известного писателя и читая его письма, человек, увлеченный литературой, ощущает живую творческую радость первооткрывателя.

Архивная практика дает возможность будущим дипломантам собрать архивные материалы по намеченным темам своих дипломных работ. На практике прошлого года студентка А. Мальте «накопала» много интересного материала по студенческому движению в Дерптском университете, В. Яансен собрала по цензурным делам ценные сведения для своей дипломной работы «Русская культура и литература на страницах эстонской печати 1905—1907 гг.», Б. Артюхов нашел для своей работы ряд неопубликованных писем А. Блока.

Результаты архивной практики «овеществляются» не только на страницах дипломных работ студентов. За несколько лет студенты нашего отделения, работая в ленинградских литературных архивах, нашли довольно много таких материалов, которые можно рассценивать как настоящие научные открытия.

Летом 1964 года было найдено большое количество нигде не уч-

тенных и не опубликованных документов с автографами М. Горького, характеризующих его деятельность в качестве председателя Комиссии по улучшению быта ученых (Петроуоу) в 1919—1921 гг. Найдены материалы составляют основную часть подготовленного к печати кафедрой русской литературы «Горьковского сочинения». Эти материалы значительно дополняют изданную Институт мировой литературы «Летопись жизни и творчества М. Горького».

Летом 1965 года за время архивной практики просмотрели огромное количество цензурных дел по эстонской периодической печати. По линии драматической цензуры были просмотрены дела по разрешению эстонских пьес и театральных постановок. На основе работы студентов в журнале «Кээл и Кирьяндус» был опубликован обзор цензурных материалов по истории эстонской печати и театра. Обнаружены были неизвестные материалы о попытках журналистской и издательской деятельности Ф. Р. Крейцвальда, Э. Борнхёе и других выдающихся деятелей эстонской литературы и культуры. Студенты составили полную картотеку цензурных экземпляров эстонских пьес, хранящихся в театральной библиотеке им. А. В. Луначарского. Это единственное полное собрание эстонских пьес, представленных в свое время в цензуру, не было доселе известно исследователям эстонской литературы и театра.

Интересные и ценные материалы собраны и на практике 1966 года. Готовится к публикации подборка первых, еще детских, стихов А. Блока, найдены любопытные материалы о начале литературной деятельности А. Блока. Была составлена картотека хранящихся в Рукописном отделе Государственной публичной библиотеки им. М. Е. Салтыкова-Щедрина рукописей и писем наиболее видных писателей начала XX века. Осуществлен сплошной просмотр дел по драматической цензуре пьес на русском языке за 1900—1917 гг., в результате которого можно получить хорошее представление о цензурной политике того времени. Многие из выявленных и собранных студентами материалов ждут еще соответствующей научной обработки и будут использоваться для научной работы кафедры и будущих поколений студентов.

В. И. Беззубов

Отрывок из дневника фольклорной практики 1966 года

(По следам проф. Оскара Калласа)

В Красное и Опочку люди съезжаются на ярмарки и праздники. Жители упоминают Опочку и Красное так же часто, как французы Париж. От Опочки дорога идет на Псков, областной центр, до него 130 км.

Фалеево растянулось на гряде холмов. Отсюда далеко видно: с одной стороны — низина, с другой стороны тоже низина. В низине дорога, через дорогу — Ломы, сразу за Ломами встает стеной лес. Бродят по лесу испуганные лоси да ухают глухари. В двух километрах от Ломов по дороге лежат деревни Агафоново и Подсанница. И там тоже лес, деревья табуном подступают к самым избам. Из леса раньше делали все: дома, лодки, миски, ульи долбили из стволов дерева (их здесь называют «колодами»), лапти из лыка плели. Теперь лапти не носят, да и деревянную чашку редко встретишь, а дома все еще из бревен рубят, как в старину. Ворота крепкие, тесовые, забор высокий, глухой, так просто не прошибешь. Окна высоко над землей, смотрят на мир весело, наличники голубые или белые, резные, к крыльцу ведут 2—3 ступеньки, здесь их называют «крыльцы»; вместо ручки у двери кольцо. На коньке обязательно петух или другая птица из дерева вырезана, иногда красная звезда вместо птицы стоит. Соломенные крыши почти что и не видишь, всё больше лучинкой (бранкой) покрыто или шифером и черепицей.

У леса да у болот люди годами землю отвоевывали. Поля такие, что трактор мало по прямой ходит, все вертится, танцует на клочке земли, а вокруг болота; на высохших болотах торф режут. В ямы быстро собирается вода и деревенские мальчишки ходят на «торфянки» купаться и ловить «шутучек». Зимой «торфянки» замерзают, тогда раздолье гонять на них шайбу.

В деревне Подсанница среди болот укрылось озеро Малое. Берега зыбкие, мокрые, так и колышутся под ногами. Вода в Малом черная. На дно не становишься и не заметишь, как затянет в ил. Но на Малом все же можно купаться. Другое дело Саморок. Затерялось озеро в лесу, когда-то большим было, «Бариновым» его еще называют. Жил на берегу его барин — рыбы было в озере много, кормил ее барин рисом и ловить никому не давал. Ничего не осталось от бывшей барской усадьбы, а озеро заросло, заболо-

Дед Сенька

тели его берега так, что к воде и не добраться. Белые лилии, удивительно красивые, как хлопья снега, застыли на воде. Сосны бросают тени на воду, да шапки облаков опрокинулись в синеву. Над камышами неслышно парит орёл. Тихое, печальное, таинственное озеро Саморок...

Еще дальше за лесом плещет в берега озеро Цыган. Вода в нем черная и прозрачная. Это озеро глубокое. Когда-то, говорят, купался и утонув в нем цыган, вот и назвали с тех пор озеро Цыганом.

Далеко видно от Фалеева. Станешь спиной к дороге — новая картина. По склону холма сбегает деревенские огороды, а за огородами начинается болото и лес на болоте. За лесом опять холмы, а на холмах село Якушево. В нем школа. Ребята бегают в школу через болото — всего 2 км. Весной через болото не пройдешь — топко. На болоте много змей. Их здесь называют «Сусой Сусоевичи». От змеиног укуса лечит баба Пронька «заговорами» и какими-то примочками. За Якушевым, через луг перейти, деревня Заречье, рядом Мокрица. Почему Заречье, никто не знает.

Журчит между кочек маленький ручеек, перебраться можно, а речки нет. Живет в Заречье Катя Егорова, она же и Зарецкая. Пожила она много на свете, много видела. Хорошо поет Катя Зарецкая. Голос сильный, чуть хриловатый, как будто солнцем обожжен и ветром обвеян. Когда Катя поет на праздниках, плачут бабы. А в Агафонове живет удивительная старушка — баба Груня. Ей уже девятый десяток, а она все еще жизнерадостная. Неожиданно появилась она перед нами, загадала загадку, смутилась и исчезла в своем тесном углу.

В Ломах на старой сосне на самой верхушке живет аист. Рядом изба деду Миньки. Ребята спросили у Миньки, верно ли, что аист приносит счастье. Дед промолчал. Знает Минька сказки: выпьет стаканчик, тогда садись и слушай...

По пригоркам и холмкам, как горошины, разбросаны деревни. На лугах пасутся стада, желтеют поля, стеной стоит лес, стынют озера, круг за кругом проплывает солнце.

Таков этот старинный край!
Е. Голиков, Л. Гершман, Б. Маслов
II курс рус. фил.

Из истории летних практик студентов-русистов

История диалектных и фольклорных практик нашего отделения начинается собственно почти сорок лет тому назад, в 1928 году, когда под руководством энтузиастов этого дела профессоров П. Аристе и П. Арумаа было начато планомерное, систематическое изучение и обследование этногенеза русских поселений на территории Эстонии. Фактически именно за первое довоенное десятилетие силами студентов и их руководителей-преподавателей и был в основном накоплен тот русский архивный фонд, который хранится сейчас в литературном музее им. Крейцвальда и содержит свыше 13 000 страниц рукописного текста (24 тома русских песен, сказок, поговорок, пословиц, обрядовой поэзии и т. д.). Следует отметить, что это первое довоенное десятилетие было по преимуществу фольклорным.

В послевоенное время, наоборот, заметно оживилась работа по собиранию диалектных материалов, т. к. возникла необходимость в весьма сжатые сроки выполнить предельные требования по составлению атласа русских говоров на территориях, примыкающих и граничащих с территориями, на которых говорят на русском языке. На основе собранных во время экспедиций диалектических материалов было составлено описание русских говоров Причудья и Принаровья, территория которых была включена в общий том атласа к северо-западу от Москвы. Кроме того, на основе тех же материалов было написано немало курсовых, а также дипломных работ, посвященных либо монографическому описанию языка от-

дельных деревень, либо типичным особенностям языка местного русского края.

Третье десятилетие летних практик студентов-русистов было посвящено изучению и собиранию диалектной лексики в соответствии с общесоюзными планами собирания материалов для составления диалектных региональных словарей. На основе экспедиционных студенческих материалов, собранных за третье десятилетие был составлен и издан региональный словарь русских старожильческих говоров Литвы, Латвии, Эстонии (Рига, 1962).

Для последних пяти лет характерно известное затухание диалектных работ и, наоборот, заметное оживление в области собирания фольклорных материалов. Достаточно указать хотя бы на тот факт, что за последние три года фольклорный архив кафедры русской литературы обогатился не одной, а несколькими тысячами страниц хорошо записанного фольклорного текста, который со временем пополнит русский фонд литературного музея, собранный в довоенное время.

Хочется пожелать, чтобы сорокалетие фольклорных и диалектологических практик и сорокалетний стаж работы нашего отделения в этой научной области филологии не прерывался по крайней мере еще несколько последующих десятилетий, т. е. изучение русского края еще далеко не закончено, его нужно продолжать, учитывая, что этим делом, помимо русского отделения ТГУ, у нас в республике никто не занимается.

Т. Ф. Мурникова

ВУЗ — ШКОЛА

Наиболее значительным событием в этом семестре на отделении русского языка и литературы была педагогическая практика, которую недавно закончил IV курс. Чтобы быть достаточно объективными в оценке результатов этой практики, мы решили предоставить слово «бывшим учителям». Вот те несколько вопросов на которые мы попросили их ответить. Думаем, что ответы на эти вопросы будут интересны не только для студентов, но и для непосредственных руководителей этой практики.

1. В КАКОМ КЛАССЕ ВЫ ПРОХОДИЛИ ПРАКТИКУ?
2. ЧТО ВАМ ОСОБЕННО ПОНРАВИЛОСЬ (ЗАПОМНИЛОСЬ) В ВАШЕЙ ПРАКТИКЕ?

* В шестом классе. Последний урок — наверное потому, что удалось, наконец, понять класс и суметь увлечь его.
* В восьмом классе. Уроки без «наблюдателей».
* В пятом классе. Дети.
* В восьмом классе. Мой класс.
* В восьмом классе. Мой класс и преподаватель русского языка.

3. ЧТО ВАМ НЕ ПОНРАВИЛОСЬ В ПРАКТИКЕ?

* Учебники. Слишком сильная опека.
* Всё.

* То, что за две недели на студентах хотят свалить всю работу в школе.
* Излишняя опека.
* Темп. Слишком много требуют за слишком маленький промежуток времени.

* Я противник урока классного руководителя на первом этапе практики.
* Учительский коллектив, обстановка в школе.

4. ЧТО ДАЛА ВАМ ПРАКТИКА?

* Удовольствие работать с детьми — множеством разных характеров и настроений. В научном смысле — ничего.
* Ничего.

* Почти ничего. Нас не учили, а требовали, чтобы мы всё сразу делали на «хорошо».

* Уверенность в том, что «не боги горшки обжигают».

* Опыт.

* Не боюсь звонка на урок и входа в класс.

* Узнала, что такое класс, почувствовала обстановку школы.

5. ДОВОЛЬНЫ ЛИ ВЫ СВОЕЙ РАБОТОЙ?

* Нет, не довольна.

* В основном, да.

* Определённо не могу сказать.

6. КАКОЙ ВЫ ХОТЕЛИ БЫ ВИДЕТЬ ПРАКТИКУ В ДАЛЬНЕЙШЕМ?
* Университет должен иметь базовую школу, где к нам относились бы не как к гостям, учили бы нас работать, давали

бы возможность экспериментировать.

* Трудно сказать. Хороший, умный коллектив педагогов, большая самостоятельность практикантов.

* Надо предоставить возможность работать творчески, а не по указке учителя.

* Трудно сказать.
* Большую свободу и самостоятельность.

Страницу подготовили
И. Газер, В. Белобровцев

Raadioloengud

Kolmapäeval, 26. aprillil

Inglise filoloogias osakonna I kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Nora Tootsi loeng inglise keele ioneetikast «Kuidas omandada mõningate raskemate inglise keele täishäälikute hääldamist».
2. Järnalistika eriharju üliõpilastele dots. Juhan Peegli loeng kaasaegsest välismaisest ajakirjandusest «III. Kodanliku ajakirjanduse praktikast. 1. Ajakirjanik ja toimetust».

Reedel, 28. aprillil

1. Oigusteaduskonna II kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Endel Ploomi loeng nõukogude tsiviilõigusest «Hagi aegumine».
2. Ajaloo-keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi viimane loeng ladina keele algkursusest (XV, XVI).

Paar sõna Antonioni kaitseks

(VT. AJALEHT «EDASI» 2., 9., 16. APR.)

Uhes on kõik üksmeelsed: Antonioni on suur kunstnik, Antonioni film äratab mõtteid.

Vastukaaluks E. Siimanile: Aldo surm loob masendava meeleolu. Surm ei saa olla tüüline, tähtsusetu — või ta on tähtsusetu sama-võrd, kui on tähtsusetu inimelu üldse. Kõik oleneb, mille suhtes me vaatame. Optimism, mis rajaneb «vääkese» inimese kannatuste ignoreerimisele, ei ole humanistlik optimism.

Kui me ei näe Aldo surmas traagikat, siis kaotab igasugune edasine arutamine mõtte. Inimesi sureb meie ümber iga päev. Antonioni kui kunstniku geniaalsus on selles, et ta elust võetud juhtumi teeb meile kõigi asjaks ja sunnib meid koiki sellele mõtlema.

Küsimus pole inimese suurus. Kannatused on need, mis Antonioni käsituse järgi inimese suureks teevad. J. Paju võrdleb «Ahastust» õigustatult antiiktragöödiaga. Tragism on tõepoolest a-gustet lõpuni masendavalt jõuline, hoolimata kangelas egoismist ja «nõrkustest», mida paljud vaatavad taile andeks ei suuda anda. Terve teose vältel jälgisid peategelast nagu vaenulikke jõud, mis meenutavad antiiktragöödiate kurikuulsat moirat — saatust. Lõpuks viivad need jõud kangelase mõõdapääsmatule hukkamisele.

Antonioni ei taha kõike suuselt ära öelda. Ta jätab vaataja otsustada ka Aldo surma küsimuse. Ometi pole see peamine ja tähtsaim koht filmis, nagu võiks arvata. Alustada ei tule Aldo surmast, vaid elust, millele see surm oli üksnes loogiliseks (kuigi ehk mitte ainuvõimalikuks) järjekes. On's üldse oluline, misviisi täpselt Aldo hukkab? — autor ei peatu sellel ligemalt, ta esitab kukkumise eemalt Irma silmade läbi nähtuna. Aga olgu, andkem endale andeks igi-inimlik iha kõike «lõpuni lahendada». Igal juhul — eitame me Al-

do enesetappu või mitte — oleks vulgaarne süüdistada Irmat (või ükskoik keda teist, kasvõi Aldot enast) mõrvas.

Probleem on ilmselt laiem kui üksiku inimese iseloomunõrkus, laiem kui kahe olendi, Aldo ja Irma vastastikkü sassaetud isiklik elu. Selliseid perekonnadraamasid võib olla ju rohkesti, nad ei tarvitse igakord vaid nii julma ja otsesõnase tragismiga lõppeda. Asi pole kaugetri üksikisiku tahtes või poikapaisuses olla nii- või teistsugune.

Me ei saa tänapäeval, kus eksistentsialism on juba läbikäidud etapp inimliku tunnetuse ajaloos, ignoreerida seda positiivset, mida 100 filosoofiine ja esteetiline vool ühiselt ühiskondliku ja indiviidualse elu aspektide nägemiseks, millest inimene enese senises sotsiaalselt egotsentriuses vastandamises ülejäänud maailmale kõrgiit üle vaatas. Oma lapseas ei tõmmanud inimkond jäika piiri iseenda ja looduse vahete, antiikaja inimese võttis end naiviselt kui osa kõigest olevast, kes sarnaselt kõige muuga allub juhuslikkuse ja paratamatuse — jumalate tujude ja muutmatu saatuse — toimele. Siit ka antiiktragöödiate ja «Ahastuse» sugulus.

Antonioni mõistmine eeldab inimese käsitamist samasuguse välis-te tegurite mõjule alluva nähtuse-na nagu kõik teised reaalse maailma esemed ja nähtused. Maailm ei ole hoopiski meie teadvuse ega tahte produkt. Inimene võib enesele näida küll «oma õnne sepana», kuid üksnes teatud tingimustes: siis, kui ta on tunnetanud jõudusid, mis viivad ta sellele õnnele. Aldo enda jaoks selliseid jõudusid ei näinud, kuigi otsis. Neid ei näe ka Antonioni. Kas vaataja näeb?

Filmi probleemiks on tõepoolest inimese õnne küsimus ja seda vaadeldakse Aldo saatuse kaudu, kuid vaja on näha peategelasest kauge-

male. Aldo kohtab oma rännakuil palju inimesi, keda juhus on õnnetuks teinud. Ta pole erand. Veelgi enam, Seni on Antonioni vaadanud inimese õnne ikkagi vaid üksikust seisukohast, kitsalt isiku ümber põimuvate juhusete ja paratamatuste saadusena. Kuid ta muutub lausa sotsiaalseks süüdistajaks, kui näeme tehasevõravaist mõõdatamavat inimhulka. Irma karjet ei kuulda, on parajasti midagi tähtsamat kui ühe inimese surm, kusagil on ohus sadade inimeste õnn. Irma karje on üldinimliku ahastuse väljendus, Aldo traagikas on koondatud kujul üldinimlik traagika. Aldo surm on lepitushoover üldisele kannatusele. Mõttetu surm, jah — aga kas surmal üldse on mõtet?

Sellest vastuolust kasvabki välja filmi kogu traagika. Antonioni austab elu kui ülimalt väärtust, teiselt poolt näeb ta, kui tühi on juhuslikud asjaolud selle väärtusetuks võivad muuta. Elu väärtuse ja väärtusetuse saatustlik vastuolu sunnib teda süüdistama valutama inimese pärast. Juhan Paju toob muuhulgas näitena sõja kui selle vastuolu ühe kõige drastilisema avaldusvormi. Ja me mõistame Michelangelo Antonioni, kui näeme, et vastuolu, millest ta kõneleb, avaldub valusana kõikjal, kus puuduvad ühiskonna ja selle üksiklikkeme, vaba isiksuse harmooniliseks arenguks vajalikud olusuhed.

Üldiselt lugevat Antonioni end optimistik, kuid antud filmi puhul ei eita ta ka ise seda, et teos on sügavalt pessimistlik. Mis mõtet siis meilgi seda teha? Optimism ja pessimism on vaid tühjad sõnad, kui neid ei vaadelda seoses asjaoludega, millest nad välja on kasvanud. Alles ses seoses võime neid hinnata ja põhjendatud mure inimese pärast on filmis «Ahastus» enam väärt kui optimism, mis nüisugusel juhul ei või kõlada teisiti kui õõnsana ja variserlikuna.

E. KRAUT

„Rajaca“ loominguline õhtu

«Rajaca» toimetust on viimase ajal korduvalt rünnatud küsimuste-ga uue etenduse kohta. Viimasest esinemisest on möödunud juba kaks kuud, ent huvi «Rajaca» programmi vastu on endiselt suur. Käesoleval pühapäeval ongi jälle võimalus järjekordset etendust jälgida.

Kui te arvate, et kavas on ainult vanad naljad, siis te eksite rängalt. On ka palju uusi ja päevakohaseid. Seekordne esinemine on mõeldud «Rajaca» loomingulise õhtuna. Toome uuesti päevavalgele kõik, mis varemates programmides huvitavat oli, ja täiendame alles viimasel etendusel esitatud paremaid numbreid. Kava on võetud ka mitmeid täiesti originaalseid ja algupäraseid asju.

Kuuldavasti esinevad sellel õhtul verivärskete lavajõudude kõrval ka mitmed veteranid.

Oma aastapikkuse tegevuse jooksul on esinetud kuul korral. Kuuesolev seitsmes esinemine korda läheb, kavatsevad «Rajaca» tegelased pensionile minna. Nii et pühapäevane etendus on viimane neile, kes on jõudnud «Rajacas» armuda, ja esimene neile, kes varem pole jõudnud meie programme jälgida.

Nagu ikka, tuleb tulla alguseks ja algus on täpselt ettenähtud ajal.

Mis siis muud kui kohtumiseni ülikooli klubis — pühapäeval, 23. aprillil kell 20.

TEATED

Esmaspäeval, 24. aprillil kell 19 on Vanemuise tn. 46 zooloogiaauditooriumis geneetika, botaanika ja zooloogia ringi ühine ettekandekoosolek teemal «Liigi mõiste kaasaegselt käsitlest».

Klubis

23. aprillil kell 12 LASTE SÖPRUSPIDU Kohtuvad EPA, majavalitsuse nr. 9 ja TRÜ lasteringid. Samas tehakse teatavaks laste joonistusvõistluste tulemused.

* * *

Laupäeval, 22. apr. kell 20 kohtub meiega RAT «Vanemuise» peanäitejuht KAAREL IRD. Küsimused palume esitada klubisse kirjalikult või telefonil 04/579. Tants.

Sõidame laupäeval, 22. apr. k. a. Ahjale. Käime Illimari-paikades ning jõuame varahommikuks Järvseljale kevadist tedremängu vaatama. Paneme soojad riided ülle, kängitame jalad matkapäri, surume võileiva ja märkniku taskusse! Koguneme kell 14.45 bussijaama.

JUHATUS

MEI mängib Tartus

Eeloleval nädalavahetusel mängivad Tartus TRÜ võimlas Moskva Energeetikainstituudi korvpallurid.

Laupäeval kell 17 on moskvalaste vastaseks Tartu üliõpilaskoondised, pühapäeval kell 12 TRÜ Spordiklubi esindused.

Kõik jooksukrossile!

26. aprillil ja 4. mail 1967. a. toimuvad Tähtvere pargis (meestele kell 18, naistele kell 17) TRÜ teaduskondadevahelised murdmaajooksu meistrivõistlused.

Võistlustel on kavas: meestele 1000 m ja 3000 m, naistele 500 m. Kõiki võistlustest osavõtjaid autastatakse murdmaajooksu embleemiga, võitjat teaduskonda viimliga ja iga ala 3 paremat autastatakse diplomiga.

TRÜ spordiklubi

GEOGRAAFIDE KINO

Neljapäeval, 27. aprillil kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suure ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme. 1. See maa on Tšiili. 2. Kohtumised Itaalias. 3. Krakatau poeg.

TÄHELEPANU!

Pühapäeviti peahoone riidehoid suletud.

Erivajaduste puhul (konverentsid ja muud üritused peahoones) palun eelnevalt (hiljemalt reedel) sellest teatada.

Peahoone komandant

TRÜ ÕPPEJÕUD, TEENISTUJAD, ASPIRANDID!

Tuleme kokku ja võtame üheskoos vastu saabuva Mai 29. aprillil TRÜ kohvikus algusega kell 20.

Osavõtuks palume registreerida hiljemalt 26. aprilliks TRÜ ametiühingukomitees.

TRÜ ametiühingukomitee

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Otsiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 2651. MB 02975.

ENNE VIIMAST ALA

13. aprillil toimus massisportürituste konkursi raames kuues üritus: õine orienteerumine. Võistles 161 üliõpilast, neist 121 Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Üllatuseks oli seni kursuste arvestuse juhtpositsioonil olnud geograafia I kursuse puudumine. Sajaprotsendiliselt oli väljas inglise I kursuse (spordiorganisator V. Dognar), absoluutarvudes tõi kõige enam inimesi välja inglise II kursuse (spordiorg. Helle Nigola) — 19 üliõpilast. Osakondadest esinesid väga hästi ajaloo- ja võõrfiloloogias osakond. (Kummastki võistles 60% üliõpilastest). Peale kuue ala on paremusjärjestus järgmine.

Kursuste osas (100 võistleva kursuse või õpperühma seast):

1. ajaloo III 5.60 p. 6,5 võimalikust (spordiorg. Toivo Kõressaar),
 2. —3. geograafia I (M. Keskküla) ja ajaloo IV (L. Atspool) võrd-selt 4.82,
 4. inglise I 4.32 (V. Dognar),
 4. inglise II 3.58 (H. Nigola),
 6. ajaloo II 3.48 (E. Kivistik),
- Osakondade paremusjärjestus (17 võistleva osakonna seast):
1. ajaloo 3.52 (spordiorg. Ella Pavels),
 2. geograafia 2.78 (Mall Paju),
 3. võõrfiloloogia (Aime Porro),
 4. Oigust. (Kalle Kask).

Teaduskondade paremusjärjestus:

1. Ajaloo-Keele 2.09 (spordinõukogu esimees Lembit Atspool)
2. Bioloogia-Geogr. 1.70 (Mall Paju)
3. Oigus-Majandus 1.32
4. Füüsika-Matem. 1.25
5. KKT 0.76 (kehakultuurilased).

Iga kursuse, iga õpperühm tutvugu oma kohaga peale kuut ala TRÜ Spordiklubis (ruumipuudusel me ei saa kõigi 100 kursuse ja kõigi osakondade tulemusi siin avaldada) ja tehku kõik, et parandada oma positsiooni.

Kursuste vanemaile ja spordiorganisatoreile teadmiseks, et spordinõukogu teeb iga spordiorganisatori kohta kirjaliku iseloomustuse vastavalt aasta jooksul tehtud tööle. Tehke kõik, et see oleks hea või vähemalt rahuldav. Selleks aga toome kursusekaaslased jooksurajale. Lembit ATSPPOOL, TRÜ Spordinõukogu liige

Komsomolidokumentide vahetamise graafik

Esmaspäeval, 24. 04. 67. a.	raviosakonna VI kursuse, bioloogiaosakonna II kursuse, raviosakonna VI kursuse, bioloogiaosakonna II kursuse,
Teisipäeval, 25. 04. 67. a.	bioloogiaosakonna III kursuse, geograafiaosakonna I kursuse, stomatoloogiaosakonna V kursuse
Kolmapäeval, 26. 04. 67. a.	geograafiaosakonna II kursuse, geograafiaosakonna III kursuse, geograafiaosakonna IV kursuse,
Neljapäeval, 27. 04. 67. a.	geograafiaosakonna V kursuse, geoloogiasakonna I kursuse, geoloogiasakonna II kursuse,
Reedel, 28. 04. 67. a.	geoloogiasakonna III kursuse, geoloogiasakonna IV kursuse, geoloogiasakonna V kursuse,
Laupäeval, 29. 04. 67. a.	füüsikaosakonna (teor.) I kursuse (eesti õpperühm).

Teadmiseks espoolnimetatud kursuste sekretäridele: informatsiooni saamiseks palun kõikidel pöörduda TRÜ komsomolikomiteesse. Viimane tähtaeg esmaspäeval, 24. aprillil.

TRÜ naiskond 20. korda

ENSV meistriks

- Korvpallureile jagati medaleid
- TRÜ meeskond «pronksile»
- Väravpallinaiskond sai hõbemedalid

Hiljuti peeti EPA võimlas vabariigi meistrisarja viimased kohtumised korvpallinaiskondadele. Enne viimast mängupäeva oli TRÜ naiskonna kõrval teoreetiline võimalus esikohale ka Tallinna «Dünamol». Kuid meie esindusnaiskond tegi pretendentide omavahelises kohtumises juba esimeste mänguminutitega praktiliselt selgeks ajakirjanike ekslikud prognoosid. Tugev kaitsemäng, rahulik ja läbimõeldud liikumine ründealal koos kiire söödamänguga andis sageli võimalusi takistamatuks viskeks. Ja enamik võimalusi realiseeriti korviks. Poolajavileks juhtis TRÜ esindus lausa mäekõrguse üleolekuga — 49:22. See oli hea korvpall!

Küllap oli 30-punktilises eduses raske ennast sundida mängima täispingega. Pealegi oli küsimus — kes keda? — juba lahendatud. Teisest küljest võis mõnel mängijal olla sooviks senist ülisuurt punktidevahet kruvida veelgi kiiremini suuremaks. Aga lõppes see nagu sellistel puhkudel ikka: viskeid hakati sooritama kiirustades, sageli ülemääraselt raskest positsioonist ning arvestamata kaasmängijate asetust, kaitstes aga mängiti kergemalt, vastastele anti liiga palju «eluruumi». Küll tegi Nõukogude-maa teeneline treener Edgar Naarits vahetusi, võttis minutilise vahetaja arupidamiseks, kuid mängu-initsiatiiv kaldus siiski dünamolaste poolele. Viimastel minutitel õnnestus Tallinna tütarlastel 30-punktilist vahet isegi 9 punkti võrra mahakärida. Lõpugongi ajal märgiti teadetetahvile tagajärjeks 79:58. Seega tuli TRÜ naiskond 20. korda järjest Eesti NSV meistriks.

Vabariigi meistri kuldmedali said: Oigusteaduskonna diplomand Evi Volmer, Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane Mari Vaikmaa, sama teaduskonna III kursuse üliõpilane Kersti Voolaid, Füüsika-Matemaatikateaduskonna II kursuse üliõpilane Vilve Kõõbi, Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilane Marje Kiho, Kehakultuuri-teaduskonna II kursuse üliõpilane

Lille Laos, TRÜ kasvandikud Valve Kaasik ja pärast I ringi mängu Soome elama asunud Astrid Määtänen (kes hiljutistel Põhja-maade meistrivõistlustel hinnati Soome naiskonna parimaks), Tiio Kukki ja Elle Lapp.

Suhteliselt tagasihoidlikult esinesid TRÜ II ja TRÜ III naiskond. Neist esimene pidi leppima V ja teine VI kohaga.

Üle mitme aasta tegid heameelt meeskorvpallurid. Esimese ringi lõpetas TRÜ meeskond nelja võidu ja kolme kaotusega. Teises ringis saadi viis võitu juurde ja ponnistust hinnati pronksmedalite vääriliseks. Ettepoole jäid meistriks tulnud Tallinna «Kalev» 12 ja eelmise aasta meister TPI 11 punktiga. Seejuures kaotati teises ringis kalevlastele 6 ja TPI üliõpilastele 5 punktiga. Samal ajal oli meie mees Anatoli Krikun EPA meeskonna suurimaks korvikühtsiks!

Pronksmedalitega tulid Tallinnast tagasi Jaan Lentsius (KKT III), Heino Lill (KKT III), Oleg Reinas (A I), Ants Saar (KKT II), Andres Tamm (KKT II), Isaak Gedõgušev (A I), Ib Lamp (KKT I), Vill Jukk (KKT I) ja Arvo Lill.

Lõikuspidu pidasid ka väravpallurid. Möödunud laupäeval viigistas TRÜ naiskond Pärnus «Noorus» vabariikliku koondisega 16:16, pühapäeval pidi vastu võtma kaotuse 13:27 «Normalt». Tehase naiskond lõpetas meistrisarja mängud 27, TRÜ 23 ja «Noorus» 20 punktiga. Siinjuures tuleks esile tõsta just koolinoorte tublit mängu ja märkida, et naiste korvpallis tulid koolitüdrukud toime samuti pronksmedalite võitmisega. Hea atestaat enne üleliidulist spartakiaadi.

Sügisel tähistab TRÜ väravpallinaiskond oma tegevuse 5. aastapäeva. Selle aja jooksul on vabariigi meistrivõistlustelt toodud ühel korral kuld-, kahel korral hõbe- ja ühel korral pronksmedalid.

Möödunud nädalal alustasid TRÜ võimlas «medalitejahti» võrkpallurid.

peeti Tallinnas Eesti NSV üliõpilaste meistrivõistlused lauatenнисes. Võitis TPI TRÜ ja TPedi ees.

V. LENK

1. mai

P. PÄRNA PLAKAT.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (690) Reedel, 28. aprillil 1967 XXI aastakäik

NOORMEHED JA NEIUD! OMANDAGE SIHIKINDLALT TEADMISI!
OLGE OKTOOBRIREVOLUTSIOONI ÜRITUSE USTAVAD JÄTKAJAD,
AKTIIVSED UUE MAAILMA EHITAJAD! HOIDKE JA ROHKENDAGE
VANEMATE PÕLVKONDADE SAAVUTUSI! ELAGU TUBLI NÕUKO-
GUDE NOORSUGU!

NLKP Keskkomitee hüüdlausest 1. maiks 1967. a.

Ole tervitatud!

Inimesed, kes külmunud nägudega istu-
sid lukustatud uste taga, kuulsid ühel
õhtul ülemeelikut koputust oma värava-
tele. Kevad on käes! Saatis talve pensio-
nile ja tuiskas maruhoona tänavaile. Käh-
ku valla ukSED ja aknad! On saabunud
soovide ütlemise tund. Linnad, külad, ini-
mesed, linnud ja loomad, metsad, jõed,
järved ja ... — kõik on korraga saanud
täis muusikat. Veel kirjutamata laulude
muusikat. Ja koos kevadega kihutab tuule-
hoona üle maa soovide ja unistuste lõppe-
matu kirev rongikäik.

Linn on tulvil täis joovastavat mulla-
lõhna. Igale kevadel on see nii, muutuma-
tult ja alati. Asfaldi puudutanud jalatald
tunneb maa hingust. Teerajad tarduvad
hardusest, justkui tahaksid nad igaveseks

jääda truuks viimatitallatud jälgedele.
Rahutult rullib jõgi oma hallikassinist lai-
netust läbi kevadrohelise linna. Ja silda-
del seisavad tüdrukud, suured ja väikesed
tüdrukud, kes ootavad oma parve ja par-
vepoissi.

Õhtuvidevikus vajub maa kohale kibe
suitsupilt. Mai on saabunud! Igas aias,
igas linnas, igas külas põlevad muistsed
kulu- ja risuhunnikud. Ja praksu tuli
kuulutab kõigile uue tulekust. Uue tule-
kust, kes jõuab läbi kibedamaitse ja
suitsulõhnalise videvikumantlisse mähku-
nud maa inimeste juurde.

Ole tervitatud Sina, kes sa oled nii uus,
rahutu ja sinililleline, Sina — Mai, Esi-
mene Mail

LAUPÄEVAL, 29. APRILLIL ALGUSEGA KELL 13 TOIMUB AULA
AVAMINE JA 1. MAI TÄHISTAMISE PIDULIK AKTUS.

INGERLANE

Joelit ja Maarjat ma ei mäletagi enam nii hästi nagu värviliste verandaklaasidega endist mõisamaja. Nemat ja see maja on minu lapsepõlv.

Tea suuri muhklikke jalakaid. Need ulatusid üle katuse ja ma kartsin nende käginat tuulistel õödel. Kord lõi väikjalakasse ja selgel oli piki tüve suur korvas põletusjalg nagu paranematu kõhuhaav. All katkise vundamendi juures tinisesid heledad kõrred igavalt ja tasa. Aed oli täis metsikute käre-roosade lilledega läbikasvanud põõsaid.

Jalakate all oli meie liivahunnik. Kirikupäeviti jätsid puude külge seotud hobused sinna pruune tolmuiseid pabulaid. Ümber kirikuküla kaardus nigel soine mets. Üsna majade tagant algasid kõrkjad. Suvepäeviti kiiskasid kõrkjatihnikud päikeses. Aeg-ajalt pahuatas puhmaist tillukesti kirjusid linde. Soo algas natuke kaugemalt.

Meil oli sooserval mängimine kõvasti keelatud. Mäletan ühe õõtsikusse sattunud koera kiljatust. Hele suvepäev oli ümberringi ja hauduv vaikus.

Joel ja Maarja olid kirikuõpetaja lapsed. Maarja oli tõsine, vana näoga tüdruk imesiledate pruunide juustega. Tal olid rohelised nõõbiga kingad ja kehvad hambad. Joel oli paks.

Veel oli Ingerlane. Ingerlane tuli enamasti õhtuti ja oli alati nälgane. Mäletan, et tal olid kaunid pikad jalad ja käed. Me ei näinud teda kordagi palitust. Ingerlase isa oli lähikonnas juhtöödel ja jõi.

Kui Ingerlane tuli, ronisime verandale. Salaja. Meie emad ei lubanud Ingerlasega mängida. Ve-

randal kükitasime suure punase aiatooli ja mingi eatu pangelille taha. Mina pidin siis Ingerlasele toast karaskit ja liha ja muud söömist varastama. Siis vahtisime, kuidas ta sõi. Ta ei vaadanud meile kunagi silma. Ma mäletan lillade aknaklaaside valgust Maarja juustel ja kaelal ja tüdruku ärevat lõõtsutamist. Mäletan võibsevate huultega Joelit ja vaikust, kui Ingerlane ennast kägarasse kiskus ja pea põlvede vahele pani.

Nüüd ta valitses meid. Me ei kutsunud teda kunagi. Me teadsime, et me ei saa temast ära.

Ta rääkis, et oli lamanud meres ja laulnud ja väikesed kalad kõditanud ta õlgu. Siis tulnud kõik veelinud. Nad polevat teinud üldse häält. Neid olnud nii palju, et taevast ei paistnud sugugi. Nad jäänud rippuma õhku ja kiikunud temaga kaasa nagu raske pime tekk. Nad tõstnud ta üles ja kandnud läbi valge tuule. Ta tundnud väikeste vanade linnade torne kammivat oma juukseid ja õhukesti rabedaid tähti takerduvat oma kulumudes. Tal olevat üks alles.

Kord oli ta olnud helepunastes saalides, kus ei olnud seinu ega lagisid, olid ainult eesriided värvilistest õhust ja läbi nende sai käia. Siis saanud ta puuks ja tundnud aastarõngaid kasvavat endast läbi.

Mitmeid kordi rääkis ta väikesest ühesilmalisest, kes tuleb enne õöd ja mängib temaga ja on talle hell.

Ingerlane kadus tihti mitmeks päevaks, isegi nädalaks. Teadsime vaid, et ta kunagi ei käi isaga koos väljas ja et tal kusagil on ikka ka kodu. Neil päevadel ei sobinud meil mängud. Me kartsime, et ta enam ei tulegi, ja kandsime eneses ebamäära st süütunnet tema äraole-

ku pärast. Ta polnud nagu meie ja me võõrastasime tema omaetteolekut. Me ei suutnud temast kahju tunda ja meil oli sellest natuke halb.

Agakuunagi ei jäänud Ingerlane väga kauaks ära. Tuli taas, kõhnenamana, võõraste selginenud silmadega ja me ootasime läbematult videvikku, et ronida verandale.

Ükskord oli ta Joeli läbi peksnud. See oli õige imelik — ta enamasti ei teinud meist väljagi, ei kõnetanud nimepidi. See oli õige imelik.

Hiljem tunnistas Joel, et ta oli püüdnud Ingerlasele järele hiilida.

Kord õnnestus see meil siiski. Kõigil kolmel. Mäletan meid kõhuli märjas samblas pingsalt läbi võseriku vahtimas. Kohe kõrval oli vesi ja aeg-ajalt tõusis kollaste pilliroogude vahelt jämedaid pruune mulle. Natuke eespool askeldas Ingerlane lootsikuga. Ta sõudis soojärvele. Vesi järves läikis õliliselt ja raskelt, täis roheline kõntsa saprekesi. Aerulööke peaaegu polnud kuulda, vesi liikus vähe. Veidralt kõikus Ingerlase kitsas piht läikiva vee kohal edasi-tagasi. Vahepeal tõmbas ta aerud paati ja kummardus näoga üle ääre. Meile näis, et läppunud röske lehk sooheinte vahelt aina tungib meile ninna, pähe, südamesse. Meil hakkas jube.

Mitu päeva pärast seda lamasi me voodis ranga soopalavikuga. Mitu päeva piinasid meid ahistavad nägemused. Käis arst ja avas saladuse meie emadele ainsa sõnaga: «Soo.»

Sügisel kadus Ingerlane meie kandist ja hiljem pole ma teda enam kohanud.

ASTA HIIR

ningast Suurele Korstnale poja. Väikese printsi pärast läheb küll nii mõnigi punane telliskivi sinu peas, oo kuningas, halliks, kuid seda suurem on meie kõigi rõõm, kui ta kord täismeheks sirgub.»

Targal oli õigus. Veel enne, kui kolm päeva selle kõrge kuuse otsa jõudsid ronida, mis meil toa taga kasvab, tõi naabermaja katusel elav punase nokaga kurg kuningale-kuningannale Väikese Korstna.

Rõõm hakkas klouniks. — Pidu

väikesest korstnast

ris ära on mind väsitatud,» kurtis Tehas.

Seni, kui teised oma muresid ja rõõme kuningale pakkusid, seisid vana tark Muuseum tagasihoidlikult nurgas. Ajaviiteks nükkis ta oma vasest raudrüüd vastu krobelist graniitseina läikima. Ainult tema teadiski, miks muinasjutukuningad kurvad on. Viimaks pani kuningas kõrvulukustavat raudrüükolinat tähele:

«Sina, mu armas Muuseum! Kas tõesti sinagi ei oska mind aidata?»

«Mina ei oska!» solvus kõike-teadja. «Kõrgeauline valitseja on mures sellepärast, et ta on juba vana ja tal pole veel pärijat. Aga varsti pühib koristajatädi Tuul murepilved ära. Meie kallis kuninganna. Elektriiaam kingib ju oma ku-

tõusis pilvedeni. Hiir püüdis kassi kinni, kass haukus koera peale, kana sõi rebase ära. Minu kahe-saja-aastane vanaema küsis mu saja-aastase vanaisa käest: «Kas mängime keksumängu?» Vanaisa vastas: «Ma sõön enne mäesuuruse tordi ära ja rüüpan järvetäie morssi peale!» Oli vast pidul!

Aganüüd läheb päris jutt edasi.

Väike Korsten kasvas nagu vägilane kunagi: päevaga üle laua-ääre, kahega katust katsuma, kolmepäevaselt aga kippus televisioonimasti tippu. Ta oli täpselt niisama vallatu jõmpsikas nagu sina, nagu Buratino, nagu Aatomik. Ronis üle linnamüürist plangu, katsus suure Lennukiku valusaid-valusaid tiivanukke. Nii ta kasvas isama lossis kuni tuli aeg kooli min-

na. Olgugi prints, oli ta laisk vahel ja õpetaja pani päevikusse kahe. Kuningas-kuninganna muidugi pahandasid ja ei andnud magustoiduks tilkagi nafta.

Väike Korsten tahtis väga suur olla ja hakkas salaja koos Väikese Veduriga suitsetama. Tõmbasid ühe suitsu, suitsetasid kaks, tossutasid terve paki. Aga oh hädal! Väike Vedur muutus nii mustaks nagu laps, kes vett kardab, ja valge Väike Korsten läks suitsetamisest kollaseks nagu kõige hapum sidrun. Ta pisikesed kopsud täitusid tahmaga ja mis veel hullem — nõgi hakkas hirmus valusalt põlema.

On kena, et juba teist korda «Vanemuise» stuudiote töö nii elavat avalikku diskussiooni on tekitanud. Sest nagu üsna hiljuti filosoofia doktor Asmus ajalehes «Sovetskaja Kultura» väitis, et ka väga agar eitamise kunstiteosele tunnus, rääkimata sellest, kui esineb korraga ägedat eitamist ja agarat jaatamist. Ja just seda on olnud ka hiljuti «Valtoniana» puhul, mille kohta hinnangud olid üsna alternatiivselt positiivsed ja negatiivsed, ja nüüd jälle Juhan Liivi ja Paul-Eerik Rummo luuleõhtu kohta.

Pea tunnistama, et mina, vaatamata sellele, et mul on palju toredaid sõpru enam-vähem omaealiste luuletajate hulgas, ise eriline luulearmastaja ei ole. Luule on minu jaoks omamoodi kirjanduslik kammermuusika. Ja ega kammermuusika armastajad muusikaarmastajate hulgas ole kunagi olnud eriti palju. Sellepärast on mul mõneti raske diskuteerida näiteks Jaan Undiga, kes väidab, et luuletust ei tohi üldse teatriliseerida ja et luuletuse kõige parem nautimise vorm on üksinda isendalet lugemine. Olen meelsasti nõus seda uskuma, nii, nagu ma üldse meelsasti tahan igas asjas uskuda asjatundjaid. Ja antud juhul, kuivõrd

Üllatuslikult kujunes just see õhtu üheks suuremaks elamuseks paljudele seminarist osavõtjatele ja on ka hiljem positiivsel äramärkimisel leidnud keskajakirjanduses ilmunud kirjutustes «Vanemuise» töö kohta, kusjuures eleuvuse eriliseks põhjuseks oli võimalus «Suitsu

PUNKTI PANEKUKS

musi. Ja lõpuks arvestan ma ka Paul-Eerik Rummo kui autori arvamusel, kelle nõusolekuta luuleõhtu ei oleks üldse sellisena sündinud ja kes juba oma isiklike esinemistega luuleõhtul aktsepteerib ka selle praegust vormi.

Muide, pean pihitama midagi, mis laiale «Vanemuise» sõprade ringile on vähe teada. Muude lavastuste hulgas, mida me näitasime käesoleval talvel toimunud seminaridel, oli paaril korral kõne all olev luuleõhtu. Esimest korda me näitasime seda õhtut seminarile, mis koosnes eranditult väga paljude erinevate liiduvabariikide teatriteadlastest, solistidest professoritest, doktoritest, teaduslike kandidaatidest. Pean tunnustama, et tegin seda üsna vääriseva südamega, teades, et tõlge selle kava jaoks teatril puudub.

pöörilõultadel» võrrelda Voznesenski luule põhjal koostatud «Antimaailmad» nimelise etendusega Moskva «Taganka» teatris. Huvi on, mitmed, nende hulgas ka nimekas teatriteadlane I. Vassiljev, pidasid meie noorte luuleõhtu lavastust põhimõtteliselt õigemaks kui taolist lavastust «Tagankal». Ja õigemaks just sellepärast, et meie noored püüdsid teatrivahenditega maksimaalselt mõistatavaks ja haaravaks teha luulet ennast, sest et «Taganka» teatris luuletused olid vahendiks, mille peal teater demonstreeris oma kunstilisi võimeid ja esteetilisi tõekspidamisi. Eks ole ju iidsetest aegadest nii, et luuletust võib lugeda selleks, et näidata, kui hea sõnakunstnik keegi on. Kuid luuletust võib lugeda

SEST SAADIK, KUI KODUKUUSIKUS

tulihänd läks läbi puude, kaheks tükiks kärises liha ümber mu luude.

Hiljem mitmeid kordi on käind tulesilmne mu juures. Üks pool püüab maasse kõduda, teisel on kivil juured.

Süda see kahekstahutu aiaab ainult, ei tea. Ringi rändab mu rahutus kõrkiide kaljude peal.

Siis, kui ühel kaljutipus kinni on pihud, teine liivanõmme peal nutta tihub.

Siis, kui kõrbetormis vaibub hüüdjate hää, ronkmustad ilid prassivad kuusikulatvade pääl.

Üks kõrv valvab vaikust lepikus sajuniiskes, teine on päeval ja ööl lukus vedurikriiskes.

Üks pool räägib ikka tõtt, teine vassib ja laimab. Ainult see nõmme peal nutja üht-teist aiaab.

*

INSANLAR

Linn öös musta asfaldi läikene nagu hiiglasuur tume silm, vikerkestal üks tulede virr-varr. Sel tuhmil peeglil vaarub ta vastu ja halab: Insanlar, insanlar ... Jäävad seisma Içeri Şehiri poolt tulijad: Ne var? Inimesed tähendab insanlar, Mis on juhtunud? — ne var? See, kes vastu taarub, on tsadras naine, vana naine. Ne var? Ma arvan, ta ütles, et midagi ei saa parata, oo insanlar, insanlar. Kvartalnurgal nuuskiv tuul, see narride narr, ukerdab tsadrahõlmus. Ne var? Tänaval kohal mõllikult tiniseb tarr. Ja need, kes saavad aru, ja need, kes ei saa, kordavad: Ne var, insanlar?

A. OISARI illustatsioon

na. Olgugi prints, oli ta laisk vahel ja õpetaja pani päevikusse kahe. Kuningas-kuninganna muidugi pahandasid ja ei andnud magustoiduks tilkagi nafta.

Väike Korsten tahtis väga suur olla ja hakkas salaja koos Väikese Veduriga suitsetama. Tõmbasid ühe suitsu, suitsetasid kaks, tossutasid terve paki. Aga oh hädal! Väike Vedur muutus nii mustaks nagu laps, kes vett kardab, ja valge Väike Korsten läks suitsetamisest kollaseks nagu kõige hapum sidrun. Ta pisikesed kopsud täitusid tahmaga ja mis veel hullem — nõgi hakkas hirmus valusalt põlema.

Võib-olla oleks Väike Korsten hoopis ära põlenud, kui kuningas poleks kuue paisu ja seitsme veehoidla tagant kutsunud hea võluri Korstnapühkija.

Kaua olid mõlemad poisid voodis pikali, kuid võlur arstis nad nii terveks, et kumbki enam ühtegi rumalust ei teinud. Koolis õppisid nad ainult viitele ja Väikesest Vedurist sai elektrivedur ja Väikesest Korstnast aatomielektriiaam, kes enam ialgi ei suitsetanud ja inimestele palju head tegi.

VII 1966. a. Saaremaal

OLEV TÕELEID

ka nii, et näidata, kui hea on luuletus.

Usun täiesti, et Jaan Undil on õigus, kui ta väidab, et tõelisele luulenautiljale on luuletuse graafiline pilt niisama tähtis nagu tõelisele suurele muusikatundjale armastajale on elamust pakkuv puhtgraafiline noodipilt. Ja mõnigi muusikamees saab partituurilehest suurema elamuse kui keskpärasest ettekandest. Kuid see on siiski väga kitsa ringi spetsialistide professionaalne lõbu. Paul-Eerik Rummo luule ei ole mitte kohe esimesel hetkel väga laialdasele lugejaskonnale mõistetav. Muidugi, tõelise luuleharrastaja silmis see ei vähenda tema luule väärtust, võib-olla isegi tõstab. Kuid kas meie eesmärgiks peab olema selle luule mõistatule hulga piiramine või maksimaalne laiendamine? Mina arvan, et laiendamine. Ja seepärast tuleks selle luuleõhtu hindamisel võtta üheks mõõdupuuks ka asjaolu, kas selle õhtu tulemusena Paul-Eerik Rummo luule mõistjate ja armastajate hulk vähenes või kasvas. Ma arvan, et kasvas. Mulle on üsna mitmed minutaalsed luule mitteasjatundjad phtinud, et tänu luuleõhtule muutus Paul-Eerik Rummo luule mõistatavaks, ja seda mõnel juhul kasvõi ainuüksi juba

sellepärast, et neid ei seganud tema luule kiripildis puuduvad punktid ja komad, mis mäletatavasti üsna tõsiselt on häirunud väga paljusid vanemapoolseid inimesi, kes oma pika eluea jooksul punkti ja komaga on paratamatult harjunud. Ja nende pahandajate hulgas on olnud ka selliseid lugupeetud inimesi, nagu kunagine hea kooliõpetaja ja praegu väga hea kirjanik Aadu Hint.

Niisiis, kõige eespool toodu põhjal tahaksin väita, et Jaan Undi protest luuleõhtu vastu on üks neist subjektiivselt õigetest seisukohtadest, mis on kunsti puhul väga meeldivad seni, kuni nad ei pretendeeri objektiivsele lõplikule tõele. Kahjuks aga Jaan Undi arvamus pretendeerib sellele. Kui meil poleks tegemist noore inimesega, oleks taoline keelan-käsin toon muidugi väga paha. Noorte puhul aga mulle isiklikult meeldib imperatiivsus oma subjektiivsete seisukohtade kaitsmisel.

Senini olen ma rääkinud peamiselt luuleõhtu teisest poolest. Mis puutub luuleõhtu esimesse, s. o. Juhan Liivi poole, siis ma nõustun kõigiga, kes ütlevad, et see on esialgu lavastuslikult vähem õnnestu-

(Järg 3. lk.)

KÄÄRIKU KROONIKA

11.—15. aprillini toimus Käärikul kevadkool Ida rahvaste kultuuri spetsiifiliste probleemide uurimiseks. Selle organiseeris TRÜ orientalistikakabinet. Tähelepanu keskpunktis oli kolm sümposiooni: 12. aprillil «Hinayāna» (polemiseerivate ettekannetega esinesid A. Pjatigorski ja V. Toporovi); 13. aprillil «Mahāyāna» (L. Mäll, B. Ogibenin ja A. Pjatigorski); 14. aprillil «Tantrayāna» (A. Gerassimov). Kitsamatele probleemidele oli pühendatud rida ettekandeid: O. Volkova rääkis dharmade teooriast, U. Masing mädhayamika filosoofiast, J. Zavadskaja hiina dzenkunstist, L. Menšikov Prajñāpāramitā kirjandusest Hiinas, J. Gluštsenko Nepaali kultuurielust jne. Kolme loengu ja neid saanud originaaltekstide lugemisega sü-

vendati osavõtjate oskusi Ida kolme kirjanduskeele alal. Paali keelt vahendas T. Jelizarenkova, sanskriti keelt — O. Volkova ning klassikalist tiibeti keelt — L. Mäll. Kevadkooli iseloomustas sündimatu ja vaba arvamustevahetus. Arutatavad probleemid avavad uusi teid eriti nõukogude orientalistikateaduse nendes harudes, mis 20. ja 30. aastail ülemaailmselt esirinnas sammusid, kuid mis minetasid oma juhtiva koha isikukultuse karmidel aastatel. Kõigi osavõtjate nimel (neid oli aga 30) palju tänu TRÜ rektoraa-dile ja orientalistikakabinetile kevadkooli hea organiseerimise eest. B. OGIBENIN, NSVL TA Aasia Rahvaste Instituudist

IDA JA LÄÄS (6. saj. e. m. a. — 20. saj. m. a. j.)

1) AGGI-VACCHAGOTTASUTTA (Majjhimanikāya, I, 483—485)

Nõnda olen ma kuulnud. Kunagi viibis Bhagavat Sāvatthis, Džeta metsas, Anāthapindikā suvilas. Siis saabus sinna, kus Bhagavat oli, rändmunk Vatšagotta. Nad terovitasid teineteist ja vahetasid sõbralikke lauseid.

Vatšagotta istus ja küsis: «Oo Gotama, kas auline Gotama pooldab teooriat: «Maailm on igavene, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Maailm on igavene, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab siis teooriat: «Maailm ei ole igavene, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Maailm ei ole igavene, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab teooriat: «Maailm on lõplik, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Maailm on lõplik, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab siis teooriat: «Maailm on lõpmatu, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Maailm on lõpmatu, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab teooriat: «Eluprintsiip ja keha on üks ja sama, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Eluprintsiip ja keha on üks ja sama, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab siis teooriat: «Eluprintsiip ja keha on erinevad nähtused, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Eluprintsiip ja keha on erinevad nähtused, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab teooriat: «Inimene eksisteerib pärast surma, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Inimene eksisteerib pärast surma, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab siis teooriat: «Inimene ei eksisteeri pärast surma, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Inimene ei eksisteeri pärast surma, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab siis teooriat: «Inimene eksisteerib ja ei eksisteeri pärast surma, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Inimene eksisteerib ja ei eksisteeri pärast surma, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

«Kas auline Gotama pooldab siis teooriat: «Inimene ei eksisteeri pärast surma ja pole ka eksisteerimata, ainult see on tõde, vastupidine on vale?»»

«Ma ei poolda teooriat: «Inimene ei eksisteeri pärast surma ja pole ka eksisteerimata, ainult see on tõde, vastupidine on vale.»»

* * *

2) J. ROBERT OPPENHEIMER «SCIENCE AND THE COMMON UNDERSTANDING», New York 1954:

«Kui me küsime näiteks, kas elektroni asukoht jääb samaks, me peame vastama «ei»; kui me küsime, kas elektroni asukoht muutub aja jooksul, me peame vastama «ei»; kui me küsime, kas elektron seisab, me peame vastama «ei»; kui me küsime, kas ta liigub, me peame vastama «ei». Buddha andis samad vastused, kui tal küsiti inimese «mina» olukorra kohta pärast surma; 17.—19. sajandi teaduse traditsioonile on sellised vastused aga võõrad.»

Paali ja inglise keelest L. M.

(Algus lk. 2)

nud. Kuid Mati Undi idee üles ehitada see osa õhtust lõigule Juhan Liivi traagilisest biograafiast on kindlasti huvitav ja edasiarendamist väärt. Muidugi, «Vanemuises» ei ole ideedest kunagi eriti puudus. Ja kuna ideede hulk aiva kasvama kipub, aga nende ideede realiseerimiseks musta argipäevatöö tegijate hulk vähenema tikub, siis on idee hinnaks «Vanemuises» alates 1. jaanuarist 1967. a. 0,2 kopikat (kuni selle tähtajani oli idee hind 2 kopikat) — 1961. a. vääringus). Kuid minu arvates ei piirdu Liivile pühendatud luuleõhtu väärtus siiski mitte ainult idee väärtusega, vaid seal on ka muid toredaid väärtusi, kas või mõned väga head luuletuste esitamisid.

Ja nii ma tahaksingi lõppkokkuvõtteks öelda, et mul on väga hea meel, et kaks Tartu Riikliku Ülikooli žurnalistikaosakonna lõpetajat Ela ja Mati Undi näol on oma praktilise tööga juba näidanud, et

meie tänapäeva ülikooli žurnalistikaosakond võib anda teatritööks võimelisi inimesi, nagu kunagi teoloogiateaduskond andis «Vanemuisele» Karl Menningu ja alles hiljuti geoloogiaosakond Evald Hermaküla, kes ka juba on jõudnud saada teatritegelaseks.

KAAREL IRD

Tuletame meelde!

Ülikooli komsomolikomitee suvetööde staap kuulutab välja suvetööde embleemi kavandi võistluse. Tingimused on järgmised:

1. Kavandil ei tohi olla üle 3 värvitooni.
 2. Mõõtmed 7×8 cm.
 3. Kavandil peaks olema märgitud tekst: «TRÜ, suvi 1967».
- Kavand esitada märgusõna all komsomolikomiteesse hiljemalt 10. maiks 1967. a. Juurde lisada ka kinnine ümbrik, milles on andmed autori nime, eesnime, osakonna, kursuse kohta. Kavandivõistluse parimatele preemiad!

Suветööde staap

ABU ABDULLAH DŽAFAR IBN MUHAMMAD RUDAKI (10. sajand)

Mustsilmse piigaga rõomusta kevadekuul — maailm on muinasjutt, nägemus, uni ja luul. Mõõdunu sootumaks kadugu meelest, sest nüüd hind on vaid sellel, mis käes, ja ei millelgi muul.

Olen vaid mina ja piiga, kel uimastav juus, olen vaid mina ja armsama suhkrune huul. Onnetu see, kes on kinkida kartnud ja juua, õnnelik kingib ja tihti tal veinikann suul.

Too meile lõhnavat veini ja saagu mis saab, kahju, kuid maailm on udu vaid, pilved ja tuul.

Ta tuli siia! — Kes? — Mu arm! — Ja millal? — Koidu eel! Ta põgenes. — Kes vaenlane tal? — Isa pahameel. Kaks korda suudlesin ma teda. — Mida? — Tema huuli! Kas huuled? — Ei! — Siis mis? — Rubiin — ja nagu tuli leel!

Veel üksnes häda minu juurde toovat rada teab ja palavikuhoog mind soojusega meeles peab. Kui janutules põleb suu, siis ainult silm mu huulte peale pisarate mõru kannu seab.

J. GLUŠTSENKO, A. PJATIGORSKI JA B. USPENSKI ASJAKUULDUD ETTEKANDE ÜLE MÕTTEID VAHETAMAS.

LOUIS RENOU (1896—1966)

Louis Renou'd ei ole enam. Meie ajastu suurim vedade uurija ning laia diapasooniga indoloog suri, jättes muu hulgas lõpetamata veda hümnide oivalised tõlked, mis ilmusid seerias «Études védiques et paninéennes» (Uurimused vedast ja Paninist) alates selle esimesest köitest ning avasid vedade uurimises uue etapi.

Näib võimatu anda täielikku ülevaadet kogu tema mitmekesisest uurimistegevusest, mis kestis pea-aegu pool sajandit.

Tema pärand ei koosne ainult tohutust hulgast eri küsimusi käsitlevaist kirjutistest, mille loetelu täitnuks paljusid lehekülgi, vaid ka arvukaist raamatuist, millest igaühe ilmumine oli epohhi loov ja mis alatiseks jäävad usaldatavateks teeluhtudeks neile, kes soovivad süveneda mõnda indoloogiaharusse.

Samuti on raske täpsustada tema otsest eriala: oli see filoloogia, lingvistika või mütoologia? Nii tema «La valeur du parfait dans les hymnes védiques» (1925) kui «Traduction du Dighanikāya» (1948), tema «Lectures on Indian Religions» (1953) kui «Hymnes spéculatifs du Véda» (1956) (meenutame siinkohal vaid tema üksikuid töid) on tähtsuselt võrdsed.

Ootusärevusega avati siiani ajakirju «Journal asiatique» või «Iranian Journal» või mistahes muud indoloogilist kogumikku leidmaks mõnd tema vastset kirjutist, mis alati kihasid uutest faktidest, teravmeelseist ja ootamatuist tähelepanekuist. Rõõmuga oodati «Études védiques et paninéennes» iga järgmise köite ilmumist.

B. O.

*

Mis kasu pilgupöördest palveorva poole, kui süda kuulub piigadele Buhharaas. Me jumal võtab armusosinaidki kuulda, ent mitte tühje palvekummardusi maas!

Minu Kaabast ära viisid, kirikusse tõid sa ning usutuks ja sõbrulegi võõraks löid sa. Nüüd kummardan ma palves üksnes kalli lävel; oh arm, kui võõraks usule mind teha võid sal

*

On üksindusepuhkel süda valust veristund, ent ainult õnne tunnen valus ega leia und — ma öid vaid õnnest mõtlen, ohates: oh jumal, kui lahusolek see, siis mis on kohtumisetund!

*

Me üpris tihti kurvastuseks näinud, et pole targa isa ehe poeg. Ei isa vaimuvara ega aru saa päranduseks targa mehe poeg.

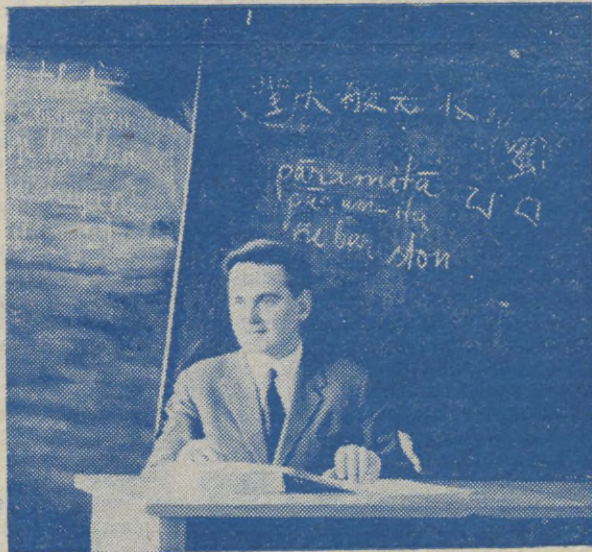
*

Ilm ikka selline ja selleks jääbki — ta keerises me lennul üles-alla. Kord tõstab meid ta kuningate ausse ja kingib krooni, pärja, meelevalja. Ent samas viib meilt, mannetuult, ta ehted ja vaotab meie peale oma talla.

*

Siin kojast nautisin ma külluslikku õnneuima, mu päralt oli kuningate au ja pühakute usk. Nüüd maja sama veel ja linngi endisena seisab, oh ütle aga, miks nii ruttu rõõmutulvangust sai tusk?

Pärsia keelest H. UDAM

L. MALL VANA TIIBETI TEKSTI SELETAMAS.

ŠAISLAM ŠAMUHAMEDOV

Taškendi Riikliku Ülikooli idateaduskonna dekaan, tuntud iranist ja iraani klassikalise kirjanduse tähtteoste tõlkija vene ning usbeki keelde, on ka andekas poeet. Alates idamaistest rubaiidest ning lõpetades kaasaegse poliitilise luulega, viljeleb ta kõiki poeetilisi žanre võrdse osavusega nii vene kui usbeki keeles. Meie üliõpilastele ning õppejõududele esines S. Samuhamedov esmakordselt luuletusega «Sõprade südamed», mis valmis poeedi viibides TRÜ orientalistikakabineti 10. aastapäeva tähistamiseks peetud juubelikonverentsil 1965. a. veebruarikuu lõpus ja ilmus Ly Seppeli tõlgituna ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» sama aasta 5. numbris. Järgnevalt Ly Seppeli tõlkes luuletaja kolm rubaiid.

Tarkust õpi noores eas, siis vanalt peas on oidu. Võid sõbraks võtta pimedat, kuid pimehingest hoidu. Tea, ülal kustuda võib kuu, kuid päike mitte iial. Vaid ise päike olles väikse pilve varjust oled hoitud.

*

Kui võim on suurem tema kandja arust, veel otsid inimest — oh püüdu üleaurust! Kes tarkust täis saab pealaest tallani, sel alles kõrkus tundub ajast-arust.

*

See on ju mägi, su viipel ei nihku ta paigast. Sõbra turjal põhjusest ära pruugi kaigast. See on ju mere viis laineid kaldale keeda. Kas tõesti tänu su heidetud kivile lainetav meri sai tast?

M I H K E L T E N N U S

Otsustada oli raske

Paar nädalat tagasi kuulutati Ajaloo-Keeleteaduskonnas välja ühiseamatubade-vaheine konkurs — konkurs parimale toale. Aeg — 2 nädalat. Nüüd, möödunud esmaspäeval tuli komisjon uuesti kokku, et teha varasemate kontrollkäikudel siimapaistnud (nii väga heast kui päris halvast küljest) tubade valikkontroll.

Leningradi mnt. 89.

Eelkõige sellest, et ühiselamu avar, ius fuajee oli must. Veel enam — räpane. Samad sõnad ka ühiselamu treppide kohta — tolm, liiv, paberitükid, suitsukonid: ühe sõnaga kõikvõimalik rämps, mida võoral siimal mitte ainult ebamugav, vaid ka häbi vaadata on. Ja selline on kodu! Niisuguse viisiikaardi järgi tekib eelaimus, et tubadestki midagi sarnast leida võib. Onneks õigustas külastatud tubadest vaid üks (544, kus elavad vene II kursuse üliõpilased Boris Maslov, Vadim Mulin, Jakov Veitisi ja III kursuse Gabriel Superfin) meie kahtlust. Tuba oli vähemalt kuu aega pühkimata, pesemisest rääkimata, laud prahti täis, voodit teeb kodus neil ilmselt ema või vanaema, ise nad seda ei oska(!), aknad on kardinatega, seinad tühjalt, raamatuid me selles toas ei näinud. Häbi!!!

Agateised toad. Rõõm oli käia tubades 529, 530, 533, 541, 350. Puhtus, kord kõigepealt, kardinate, endatehtud raamaturiulid puupüsti kirjandust täis, vaipugi võis põrandal näha (530), seinatel graafikat, seinaplaate jne. Ühe sõnaga nende tubade seast parimat leida oli probleem. Kõik olid ühtviisi head. Ja et komisjon 533. toa (ajaloo III — Toivo Kõresaar, eesti III — Toomas Leito, eesti II — Andrus Saar, Rein Saukas) I kohale tõstis, oli vahest tingitud arvestusest, et poisid ühiskondlikke kohustusi (eriti ühiselamu vastu) ikka korralikult täitnud on, kuigi ka teiste vastu pretensioone ei kuulnud. Raske oli...

Oi, kui raske, sest Pälsoni 14 oli viielisi tubasid märksa enam. Veidi aitas ehk see, et tuba 307 (eesti fil. II kursuse — Helle Kulo, Jutta Haasma, Tiit Roosmaa, Tiina Bergman, inglise fil. II k. — Mare Neidlich) ka möödunud aastal auhinna tookordsesse elukohta Peedule võitis ning nüüdki esimeste hulka püüdes. Raadio, mis auhinna oli, otsustatigi neile jätta. Tuba 426 (inglise III kursuse üliõpilased Helle Ehrberg, Aime Porro, Tiia Karukäpp, Milvi Peri) võis aga seinale riputada nägusa seinaplaadi ning süüa torti.

Tiigi tn. 14 tubade hulgast valiti välja 3, mis kaalumisele tulid — 103, 204 ja 210. Ehkki ka teised toad hubased olid, arvati esikohale — 210 (Aino Ehala, Aita Loo, Reet Paap — saksa IV kursuse). Tiigi tn. 78/80. Et see maja õigustatult Vana-Tiigi nime kannab, selles võis veel kord veenduda. Maja lausa kisendab remondi järele. Et aga sealgi end mugavalt sisse seada võib, seda kinnitasid eriti toad 232 ja 126 (viimasest hiljem). Toas 232 elavad II kursuse 2 «inglast» — Külli Kissa ja Ulve Kala ning 3 «eestlast» — Aimi Hollo, Eilen Poolma ja Inna Tšubits. Nende tuba kaunistab nüüdsest ilus akvarell.

Tahaks aga juttu teha tubadest 126 (Tiigi 78/80) ja 313 (Pälsoni 14).

Tuba 126 (elanikud — Ann Parts, Tamara Indre, Sonja Sirila, kes I kursusel inglise keelt õpivad) — tüdrukud on ise toa mööbli mäitsevalt must-valge printsiibil üle värvitud, toa seinale on aukude varjuks sõega kena pannoo joonistatud. Sõnaga — tuba on väga ilus, aga... Ikka juhtub mõni asi. Nii siingi — tüdrukutel oli suur pahandus valvagraafikust mittekiinipidamise pärast ja komisjon toa ilu, korda jne, hinnata ei saanud, sest võistluse tingimused viitasid ka niisugustele kohustustele.

Tuba 313, kus elavad V kursuse eesti filoloogid Helle Hindrikus, Ene Kaaber, Tiit Eimre (+Tiina Alla, kes aga praegu Tartust pike-mat aega ära on olnud) ja IV kursuse üliõpilane Maret Rebane, jäi samuti võistlusest välja, kuigi tuba viie väärt oli, sest tüdrukud peavad kõõgikoristamist alandavaks (ikka-gi V kursust!).

Võistlus on läbi, kuid loodame, et toad mitte ainult komisjoni-karuse pärast korras polnud.

Agu TAMM

T. PAULSON

UUDISMAA OOTAB!

Eesti üliõpilaste ehitusmaleva traditsioonid said alguse Kasahstanist. See oli 1964. aastal, kui 124 verisulis uudismaalast läksid, kohvrid käes, Balti jaamas rongile, et sõita vastu tundmatusele. Nüüd on asi muutunud. 1965. a. uudismaa ja 1966. a. Saaremaa on andnud palju kogemusi, on andnud meile sadu arste ja filolooge, kellel on müürsepa kutsetunnistus.

ELKNO Keskkomitee ja EÜE staap otsustasid tänavu saarte ja Ungari kõrval saata rühma ka Kasahstani. Ehitama hakatakse vanas tuttavas kohas — Kotorkulis. Oma kliimaatilistelt tingimustelt ja maastikult ei vasta see koht üldse väljakujunenud arvamusele uudismaa stepist ja kuumusest. Korrutame meie Haanja kõrgustiku kahega ja saamegi Kotorkuli — metsaga kaetud kuplid, kuplite vahel maalilised kalarikkad järved.

Ehitamisele tuleb keskkool 640 inimesele. Põhilisteks töödeks on müüritööd. Rühma orienteeriv suurus — 50 inimest. Nagu on juba traditsiooniks kujunenud, komplekteeritakse rühm kõikide Eesti kõrgemate koolide tuengitest. Elama hakatakse eelduste kohaselt Kotorkuli Zooveterinaariatehnikumi ühiselamus. Väärrib märkimist, et see maja on meie oma kätega ehitatud.

Need tudengid, keda huvitavad võõrkeel või rahvusvahelised suhted, leiavad seal oma «hobby» harrastamiseks palju võimalusi. Nimelt ca 30 km kaugusele Borovoje kuurordi külje alla asutatakse rahvusvaheline üliõpilaste ehituslaager «Planeedi noorus». Esialgsete andmete kohaselt kuuluvad sinna kõigi rahvademokraatiamaade, siis prantsuse, Ladina-Ameerika jt. maade üliõpilasnoorsoo esindajad.

Väljasõit toimub orienteerivalt 21.—22. juunil Tallinnast, tagasi saabume septembri esimestel päevadel. Kasahstani-rühma võetakse vastu tudengeid samadel alustel kui teisi EÜE liikmeid. Tuleb täita komsomolikomitees ankeet-avaldis EÜE-sse astumiseks ääremärkusega «Kasahstan», sooritada 20. juuniks arvestused-eksamid, varuda endaga kaasa optimismi, nooruslikku elujõudu ja...

... ja kohtumiseni Balti jaamas!

T. MIGUL,
Kasahstani rühma komandör

Matkavõistlus

TRÜ Spordiklubi matkasektsioon korraldab Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva tähistamiseks ja matkamise kui parima tervisespordi populariseerimiseks matkavõistluse. Konkurs parima osakonna segitamiseks peetakse 1.01.67.—15.10.67. Arvesse lähevad:

- 1) kategooriamatkadest osavõtt (dokumendid esitada hiljemalt 15.10.67.);
- 2) puhkepäevamatkadest osavõtt;
- 3) järgusportlaste ettevalmistamine;
- 4) ühiskondliku kaadri (matkaorganisator, instruktor, instruktor-metoodik, kaugmatkajuht) ettevalmistamine;
- 5) matkamarsruutide koostamine. Koostatud marsruudi kirjelduse juures peab olema arvestatud: marsruudi alg- ja lõpp-punkti sobivust Tartu töötajatele, huvitavaid vaatamisväärsusi ja matka kindlat eesmärki. Marsruut võetakse läbivaatamisele, kui ta on korrektselt vormistatud, varustatud kiometraaži ja ajakulu tabelitega, skeemide, fotode ning vaatamisväärsuste lühikese kirjeldusega ning on osakonna matkagrupi poolt läbitud;
- 6) fotokonkurss. Esitatakse 3—10 matkaalast fotot (soovitav sektsiooni tööst 1967. a.) suuruses, mille külg pole mitte alla 18 cm;
- 7) teaduskondade ja osakondade suusapäävad;
- 8) matka propaganda (matkaõhtud, loengud jne.).

Uritustest teatada 7 päeva enne ürituse toimumist TRÜ Spordiklubisse. Parimatele auhinnad.

KOMSOMOLIDOKUMENTIDE VAHETAMISE GRAAFIK

Kolmapäeval, 3. mail 1967. a.

stomatoloogiaosakonna IV kursuse; füüsikaosakonna teor. III kursuse (eesti õpperühm); füüsikaosakonna teor. IV kursuse (eesti õpperühm); füüsikaosakonna teor. V kursuse (eesti õpperühm);

Neljapäeval, 4. mail 1967. a.

füüsikaosakonna teor. II kursuse (vene õpperühm); matemaatikaosakonna teor. I kursuse (vene õpperühm); füüsikaosakonna teor. IV kursuse (vene õpperühm);

TÄHELEPANU!

MAIDEMONSTRATSIOONIKS KOGUNEME 1. MAIL KELL 10.45 AKADEEMIA TÄNAVALE.

28. aprillil kell 18 üh.tead. aud. 212 toimub NLKP ajalooringi töökoosolek teemal:

Skandinaaviamaade kommunistlike parteide olukorrast ja taktikast. Esineb ajaloo prof. L. Loone.

Tänase aja/ehe kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased Gunnar Paal ja Kalju Kass.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийахлик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidmanni nim. trükikoja trükk. Tarku Ülikooli 17/19. III Osk. numbril hind 2 kop. Tellimise nr. 2835. MB 05205.

Klubis

Pühapäeval, 30. aprillil kell 21 MAIPIDU

Juhatus

Looduskaitsekabinet (Vane-muise 46—26) on avatud inst-ruktorikandidaatidele konsultatsioonideks ja iseseisvaks tööks 28. aprillil ja 3., 4., 5. mail kell 20—22.

Hilinenud vastus J. Peeglile

Isaliku autointervjuu autor jätis — tõenäoliselt meelega — rea lõpetamata otsi. Allakirjutanu loeb ise ennast veel osalt tudengite hulka ja tahaks mõnda lahkelts jät-tud lõngaotsa näppida, kuigi läbi Arstiteaduskonna prisma... Just noid lasteaiamentaliteedi omi.

Võib-olla käiks ka 5-aastane vaevaliselt... kui teda kogu aeg oleks süles hoitud? Muide näib, et heli-lititud laps kipub hoidjalt sageda-mini «limukat» lunima (resp. põh-jendamata eksamipikendus, põhjen-damata stipendiumitaotlus) kui too, kes omapead õiendab või kes väik-semal peab silma peal hoidma...

Lahtise tule kasutamisel loobub väikelaps mitte pärast korduvaid veenmisi-keelamisi, vaid pärast esi-mest kokkupuudet leegiga — ja ala-tiseks. Sellest järeldus hoidja jaoks. Selles mõttes tundub, et lasteaianduse likvideerimine pole «ainult üliõpilaste enda kätes».

Praktikas pole vist võimalik olu-kord, et noored inimesed ei teeks rumalusi. Iseasi on, kuidas neile reageeritakse ja kes seda teeb. Pa-raku käib see sageli nii, nagu P. Pussaku viimases uurimuses «Kuritöö ja karistus».

Muidugi on eksimisi mitmesugu-seid.

Kui enamik tõsisemaid eksimusi leiabki karistamist administratiiv-korras, jääb siin puudu üks kompo-nent: vahetult kaastaste poolt hä-bistatud või väljatõugatud inimese seisund (võrreldav värvide kand-mise õiguse äravõtmisega, raskem karistus omaaegses Tartu Ülikoo-lis).

Peale selle esineb veel iga masti kergemaid (administratiivkoodeksi järgil) eksimisi ja süütegusid. Põ-hiosas need, mis on vastuolus kül-tuurse inimese ülalpidamisega...

Ja nende puhul pole sekundaarne ahel, s. o. tagasimõju teistele põr-mugi vähema tähtsusega!

Kui kasvõi need üksikud, kes tee-vad häbi vana ülikooli ja tänase üliõpilase nimele, jäävad n.-õ. indi-ferentsseesse õhkkonda, siis võib kin-del olla, et õige varsti on ka üm-berseisjalil omamoodi arusaamine käitumisest, sest elavad (ja veenva-mat!) etalooni pole käepärast ja eks-sistellist «vähikestel seaduserikkumis-tel» ole ka oma pseudovõlu.

Siinkohal on kindlasti õigus vii-data ühiskondlikele organisatsioonide-le, eelkõige komsomolile, kes pole... jne. Kas pole Teie kirjelda-

Sinu töölaua taha istub homme keegi teine, avab laualaeakad ja leiab sealt kõik, mis töötegemiseks vajalik. Võimalik, et paljut nipet-näpet veel Su oma valmistatust. Hoolikalt puhastatud, rivistatud, hästi hoitud tööriistad jätavad Sinu hea mälestuse Sinu töö jätkaja-le. Võib-olla tuleks selle eest tä-nada kunagisi peremehi, kes nõud-sid tööliselt korda ja täpsust. Kuid mitte kõikidest ei saanud korralik-ke ja enda suhtes nõudlikke.

Mihkel Tennus täidaks ka veel praegu väga täpselt oma kohustu-si, kuid tervis pole enam endine.

Võib arvata, et Mihkel tunneb puudust kaastöötajate järele, kui viibib esimesi päevi puhkudel. Ka töökojas on tema koht saanud au-väärseks. Kuid eksperimentaaltöö-kojal on ilus komme kutsuda endi-si kaastöötajaid pühade ajal koos-viibimistele.

Mihkel Tennus töötas ülikoolis 15 aastat, soovime talle südamest rahulikkust ja haigusteta vanadus-puhkust.

Rõõglt maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (691) Laupäeval, 6. mail 1967 XXI aastakäik

Ajakirjanduse päeva KÄSKKIRI

Seoses ajakirjanduse päevaga avaldan tänu aktiivse töö eest ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuses

üliõpilastele

1. Sirje Endrele
2. Asta Hiirele
3. Tiit Kamberile
4. Linda Kruusteele
5. Helle Kulole
6. Varje Laatsile
7. Anu Oissarele

8. Heidi Puusepale
9. Tiit Roosmaale
10. Leili Padevestile
11. Lia Sääsele
12. Helve Toomlale
13. Olev Tõeile

ja õppejõududele

1. filol. kand. Asta Veskile
2. filol. kand. Ellen Uuspõlle
3. v.-õp. Johannes Feldbachile

Ühtlasi premerin järgmisi toimetuse aktiivsemaid ja kohusetundlikumaid liikmeid

1. Sirje Endret
2. Olev Tõeile
3. Linda Kruusteed
4. Helle Kulot
5. Anu Oissart

6. Varje Laatsi
7. Heidi Puuseppa
8. Tiit Roosmaad
9. Helve Toomlat
10. Asta Hiirt

prof. F. KLEMENT,
rektor

RÕÕMUPÄEV

29. aprill. Tuul tuhistas paha-selt puukstest ja hallidest pilvekangastest aina tibus vihma. Päikest polnud juba hommikust saadik. Ent ülikoolis polnud sel päeval looduslikku päikest vajagi. Oli olemas oma päike. 29. aprill oli õnnepäevaks mitte ainult ülikooliperele, vaid kogu Tartu rahvale.

Meie ülikooli rektor prof. F. Klement lausus maiaktuse avasõnadeks:

«Tänavu on meil erakordne 1. mai aktus. Taas avame auala, mis on kõige püham paik meie ülikoolis...»

Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green lõikas läbi valge lindi. Ta ütles:

«Tänavune aasta näitas, kui raske oli ülikoolil elada ilma oma aulata. Kümned tuhanded kõrge-ma haridusega eriteadlased on siin kätte saanud diplomid, siin antakse uutele üliõpilastele üliõpi-laspiletid, siin autasustatakse pa-rimaid teaduslikke töötajaid.»

...Raske on meenutada päeva 21. detsember 1965. Auala hävis tules terveni, enamik peahoone ruume oli kahjustatud. Tartlane käis sel päeval mitu korda ülikoo-li juurest läbi. Inimesed kahtlesid:

«Kas on võimalik taastada üli-kooli aulat niisama ilusaks, nagu ta oli?» Polnud uudiseks, et ülikoo-li auala oli parima kõlaga kontser-disaal Tartus.

«Akustika niisamasuguseks...», kahtlesid (mitte ainult) skeptikud.

Ülikoolile pakuti abi kõikjalt. Lühikese ajaga taastati peahoone auditooriumid ning ruumid. 1. sep-tembril võttis uuesti noorenenud vana ülikool vastu uusi üliõpi-lasi.

Auala... Tulid vanad meistri-mehed, kes oma elutöö ammugi olid teinud; tulid noored ning energilised töömehed. Tulid ja pa-nid auala restaureerimisse oma töö ning armastuse. Tervelt aasta käis pingeline töö. Suletud uste tagant kostis kopsimist teinekord hommikuni välja. Meistrid tahtsid, et auala oleks üleni uus ning sa-mal ajal stiilne, et laes, rõdues, sammastes ning lühtrites oleksid ühendatud tänapäeva ehituskunst mineviku ilu ning traditsioonide-ga. Töö pidi olema mitte hea, vaid parim. Tublide meistrite vir-kust, armastust ning kollektiivset tööd kroonis edu. 29. aprillil või-

sime oma silmaga näha, et auala on kuni väiksemate üksikdetaili-deni täiuslik.

1. mai tähistamise ning auala avamise pidulikul aktusel ütles EKP Linnakomitee esimene sekretär V. Meister:

«Oleks tore, kui Tartu linna ehi-tajad tulevikus töötaksid alati nii, nagu siin, taastades Tartu Riiklik-ku Ülikooli peahoonet.»

Pidulikul maiaktusel anti pare-matele meistritele aukirjad. Nende auks plaksutati uues aulas peope-sad tuliseks, nende tööd ei jõutud küllalt imetleda. Nimetagem neid, kellele võlgneme tänu auala ilu eest: tööde juhataja Lembit Kukk, auala restaureerimise projekti autor Kalvi Aluve, kunstnik Kornelius Tamm, arhitekt Leila Pärtelpoeg, tehnilise järelevalve insener EPA õppejõud Mihkel Leibur, kunstnik Ellen Tamm, laudsepp Eino Uus, ülikooli haldusprorektor Viktor Simm (kes rääkis auala pärast te-lefonitraadid punaseks) ja kulutas mõningate Tallinna asutuste ukse-linke ning lävesid sedavõrd, et need vajavad kapitaalremonti), Sa-muel Kull, Harald Metsa jpt. Üli-kooli auala ilu eest võlgneme tänu ka mööblivabriku «Standard» tooli-meistritele, Aruküla puidutööstuse tisleritele, Tartu Remondi- ja Ehi-tusvalitsusele, Riikliku Ehitusko-mitee Teadusliku Restaureerimise Töökojale, Tallinna Kunsti-toode-te Kombinaadile jt. asutustele. See oli kõikide armastus, kõikide töö ja tänu — kõikide rõõm...

F. Klement avas piduliku mai-aktuse. Esmakordselt kõlasid vast-valminud auals NSV Liidu ja Eesti NSV hümmi pidulikud helid.

«Auala seob minevikku ja täna-päeva, professoreid ja üliõpilasi, tehtud tööd ning tulevikukavatsu-si...» nii alustas päevakohast kõnet TRÜ dotsent, ühiskonnateaduste õppejõud L. Valt. «Me sei-same suurte tähtpäevade lävel — Suure Sotsialistliku Oktoobri-revo-lutsiooni 50. aastapäev, V. I. Le-nini 100. sünniaastapäev, K. Marx ja F. Engelsi 150. sünniaastapäev. Tähtpäevad on uute sihtide sead-miseks...»

Tervituskõned. Tehakse kokku-võtteid lõppeva õppeaasta korda-minekutest. Aukirjade kätteandmi-ne... Kaua kaikus aplaus auala valge lae, sinakashallide seinte ning läikivvalgete sammaste va-hel, kui autasustati parimaid üli-õpilasi-teadusliku töö tegijaid.

Parim ÕPPERÜHM, parim ÜHISELAMU

25. aprillil toimunud ülikooli ametiühingukomitee koosolek pani punkti võistlusele «Parim õppe-rühm» ja kinnitas ühiselamute-vahelise võistluse võitja.

ÕPPERÜHMADEST pälvis esi-koha Arstiteaduskonna raviosa-konna V kursuse, Füüsika-Mate-maatikateaduskonna keemiaosa-konna IV kursuse ja Kehakultuu-riteaduskonna IV kursuse ees. Kahte esimest autasustati ühise ekskursiooniga 4 100 rubla ulatu-ses ja kenakultuur.asi 50 rub-laga.

Kokkuvõtete tegemisel arvestati peale õppeedukuse ka ühiskondli-ke tööde koormust kursusel.

ÜHISELAMUD reastasid puh-tuse ja korra järgi:

1. Tiigi tn. 14,
2. Pälsoni tn. 23,
3. Tiigi tn. 78,
4. Pälsoni tn. 14,
5. Leningradi mnt. 89.

Esimest autasustati televiisori-ga, Tiigi tn. 14 ja Pälsoni tn. 23 ühiselamu nõukogu said õiguse osa võtta ekskursioonist Kiievisse.

M. SOOSALU

Korraldatakse kõrgema kooli pedagoogika konverents

Viimastel kursustel on paljudes Nõukogude Liidu kõrgemates koo-lides hakatud huvi tundma kõrge-ma kooli pedagoogika küsimuste vastu. Et saada ülevaadet sel alal tehtava uurimistöö olukorrast ja sellele hoogu juurde anda, korral-dab TRÜ 18.—20. maini s. a. Tar-tus teaduslik-metoodilise konve-rentsi kõrgema kooli pedagoogika küsimustes.

Konverents on mõeldud põhili-selt ülikoolisisese üritusena, kuid selle sisustamisele aitab kaasa peale ülikooli enda õppejõudude rida üleliiduliselt tuntud teadlasi teistest kõrgematest koolidest. Eriti suurt huvi on tuntud konve-rentsi vastu Eesti NSV kõrgema-tes õppeasutustes.

Konverentsi raamides toimub kaks plenaaristungit ja töö kol-mes sektsioonis, peale selle üks diskussiooniõhtu.

Plenaaristungitel esinevad prof. A. Pint (Moskva), prof. A. No-vodvorskis (Kaunas), prof. J. Sa-marin (Leningrad), prof. J. Pime-nov (Saraatov), dots. O. Iva-štšenko (Riia), dots. J. Kalits (Tartu), dots. E. Koemets (Tar-tu), asp. M. Titma (Tartu) jt. Teemadest võib märkida järgmisi: täiskasvanute pedagoogika asend pedagoogika süsteemis, üliõpilaste kasvatamise spetsiifika loengute najal, üliõpilaste kasvatamise pla-neerimisest sotsioloogiliste uuri-(Järg 2. lk.)

EESTI NSV MN RIIKLIKU KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE KOMITEE ESIMEHE KÄSKKIRI

Tööraha rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul õnnitlen kõiki õppeasutuste, teaduslik-metoodilise kabineti ja komitee töötajaid, õppejõude, üliõpilasi ja õpilasi ning soovin jõudu ja edu uuteks saa-vutusteks õppe-, teaduslikus ja ühiskondlikus töös Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni aastapäeva väärikaks tähistamiseks.

§ 1

Tööülesannete eeskujuliku täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest avaldan kiitust järgmistele seltsimeestele Tartu Riiklikust Üli-koolist:

Raimond Hagelbergile — kateedrijuhatajale, Helga Kurmile — dotsendile.

§ 2

Tööülesannete eeskujuliku täitmise ja ühiskondlikust tööst aktiiv-selt osavõtmise eest premeerin järgmisi seltsimehi TRÜ-st:

Mihkel Tennust — tehnikut, Salme Metsa — koristajat-käskjalga.

M. PESTI

TRÜ rektori KÄSKKIRI

Tervitan rahvusvahelise töölipühä 1. mai puhul ülikooli õppejõude, töölisi, teenistujaid ja üliõpilasi.

Soovin kogu kollektiivile indu ja jõudu uuteks saavutusteks teadusliku ja pedagoogilise töö vallas. Seniste paremate töö-tulemuste ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest tõstan esile järgmisi seltsimehi:

FOTO ASETADA AUTAHVLILE

ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDRIST

Lembit Vait — filosoofia kateedri juhataja kt., dotsent Vilmar Ruus — NLKP ajaloo kateedri dotsendi kt. Ivan Volkov — teadusliku kommunismi kateedri dotsent

ARSTITEADUSKONNAST

Elmar Karu — kateedrijuhataja, professor Leo Schotter — professor Leo Päi — kateedrijuhataja, dotsent Jaan Riiv — kateedrijuhataja, dotsent Elmar Vasar — vanemõpetaja Henno Tikko — assistent Enno Teeäär — assistent Hilja Kurvits — assistent Virve Kask — assistent Ado Truupõld — vanem teaduslik töötaja Johannes Laidna — vanemlaborant Eve Rauk — VI kursuse üliõpilane Hilja Roosaar — VI kursuse üliõpilane Mai Maser — V kursuse üliõpilane Olga Pavlova — IV kursuse üliõpilane Imbi Tusti — IV kursuse üliõpilane Silvi Saretok — III kursuse üliõpilane Toivo Hinrikus — III kursuse üliõpilane Inna Tenberg — III kursuse üliõpilane Viktor Nasarov — II kursuse üliõpilane Anne Pitsalu — II kursuse üliõpilane Mart Karlis — I kursuse üliõpilane

FÜSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

Osvald Seeman — dotsent Margus Tõnnov — assistent Diana Salganik — III kursuse üliõpilane Peeter Saari — IV kursuse üliõpilane

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

Ellen Uuspõld — õpetaja

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

Arnold Vaiksaar — dekaan Ethel Kudu — vanemõpetaja

(Järg lk. 2)

Eriti oodatud oli aktuse teine osa, mil pidid esinema Tartu Riik-liku Ülikooli naiskoor ning Tartu Akadeemiline Meeskoor. Ja kui kõlas laul ning helid kajasid pu-

hastena läbi ülikooli kõige püha-ma paiga, tundsin südames kum-malist õnnevärinat. Sama tunnet lugesin kõrvalistujate nägudelt. Akustika on olemas!

... See päev oli rõõmupäev. Päev enne Esimest Maid.

S. ENDRE

TRÜ rektori KÄSKKIRI

(Algus lk. 1)

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

Jenny Ananjeva — kateedrijuhataja, dotsent
Heli Ruusaar — assistent, kaugõppe prodekaan
Kalju Parvel — vanemõpetaja
Jüri Elgas — II kursuse üliõpilane
Tiia Sepp — III kursuse üliõpilane

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

Viktor Masing — vanem teaduslik töötaja
Rein Tenson — II kursuse üliõpilane

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

Arnold Susi — õppe-eksperimentaaltöökoja insener
Lembit Valdmaa — komandant

AVALDAN KIITUST

ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDREIST

dotsent Inge Undile, õpetaja Boris Maistele,
dotsent Vambola Türgile, laborant Nadežda Türnile,
dotsent Rem Blum-Russakule, laborant Ludmilla Kokinile.
vanemõpetaja Kalev Kogerile,

ARSTITEADUSKONNAST

dotsendi kt. Leonid Vainerile,
vanemõpetaja Leo Nurmandile,
assistent Dagmar Kuldevale,
„ Erich Kivivarele,
„ Lia Sildverile,
„ Viktor Särgavale,
„ Regina Kaskmetsale,

nooremale teaduslikule töötajale Laur Karule,
vanemlaborant Mall Türiale,
laborant Imbi Viikmaale,
vanempreparaator Salme Muttikule,
aspirant Ain Kaasikule,
üliõpilastele

Lydia Laulikule, Inna Sarvele,
Viive Kokamäele, Vladimir Petrovile,
Raivo Kõllele, Valja Leedole,
Reet Käärikule, Olga Lansakajale,
Juta Noorele, Heidi-Oie Hinrikusele,
Elli Männikule, Ruuben Rahumetsale,
Ludmilla Abidovale, Virve Marandile,
Zoja Štšukinalle, Evi Kasele,
Jaan Marssile, Sirje-Maria Poolakesele.

FOUSIKA-MATEMAATIKATEADUSKONNAST

dotsent Paul Prüllerile,
dotsendi kt. Uno Nõmmele,
vanemõpetaja Aare Koppelle,
„ Karl Arivale,
„ Heino Tüرنpule,
vaneminsener Elmar Talvistele,
insener Inno Lilvile,
nooremale teaduslikule töötajale Enno Saarestele,
tehnik Anu Käärikule,
tehnik Olga Nurmeotsale,
laborant Endla Kaasikule,
üliõpilastele

Artur Kuznetsoville, Nehama Steinvasele,
Hilja Pikkorile, Piret Keresele,
Arvo Kasele, Tiia Järvanurmele,
Jaan Ehasalule, Tiit Heinmetsale,
Milvi Lemendikule,

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

professor Jaan Konksule,
dotsendi kt. Agnia Reitsakule,
õpetaja Jaan Soonvaldile,
„ Mari-Ann Palmile,
„ Aurelie Allile,
aspirant Urve Hattole,
vanemlaborant Helju Hajandole.
üliõpilastele

Taima Talvele, Evi Männile,
Anne Kurepalule, Juhan Paadamile.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

vanemõpetaja Toomas Karule,
„ Erich Kübarsepale,
„ Evi Krassile,
õpetaja Osvald Allikale,
„ Pärja Tiidote,
üliõpilastele
Avo Virvesele, Rein Kukele.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

kateedri juhataja kt. dotsendi kt. Herman Pautsile,
vanemõpetaja Endel Ploomile,
„ Martin Loimile,
assistent Vaiki Luigalehele,
„ Inge Müürile,
nooremale teaduslikule töötajale Ivar Siimonile.
üliõpilastele

Jüri Kasesalule, Priit Peetsile,
Peeter Malvile, Jaak Adamsoole,
Vaiki Saarile, Aita Suitsmardile,
Aime Aedlale, Elju Valdrele,
Enno Oidermaale,

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

kateedrijuhataja dotsent Vello Tohverile,
dotsent Ülo Pavelile,
laborant Linda Laaneloole,
agronoom August Miljanile,
üliõpilastele

Eva Mailendile, Kersti Pavelile,
Priit Pärnale, Liina Riismaale,
Jaan Tänavotsale, Enn Loigule,
Mall Pajule, Tiit Liipilale,
Voldemar Möttusele, Ellen Avile,
Madis Tammertile, Ene Tomingale,
Thea Heinrichsonile,

(Järg lk. 4)

Korraldatakse ...

(Algus lk. 1)

muste baasil; üliõpilasealise noor-soo psühholoogia tundmaõppimisest; õppe- ja kasvatustööst I kursuse üliõpilastega; mõningaid üliõpilaste iseseisva töö küsimusi jne.

Uhe sektsiooni töö on pühendatud kasvatusküsimustele kõrgemas koolis. Siin on ette nähtud 3 ettekannet õpetajate ettevalmistamisest kõrgemas koolis: O. Krjadz-dene (Vilnius), L. Dambran (Dangarpils) ja H. Kurm (Tartu) ning mõned ettekanded muudel kasvatusteemadel.

Kõige sisutihedamaks töötab kujuneda kõrgema kooli — didaktika sektsioon. Siin esinevad ettekannetega põhiliselt TRÜ õppejõud, nagu A. Blumfeldt, I. Kull, E. Laugaste, G. Laugaste, L. Keres, Ü. Lepik, J. Madisson, A. Tikk jt. Teemad puudutavad üliõpilaste ajabüdzeti uurimise tulemusi, üliõpilaste teadmiste püsivust, seminaride ja eriseminaride juhtimise meetodikat, õppefilmide kasutamist jne.

Programmõppe küsimustega tegeldakse omaette sektsioonis. Siin esinevad K. Toim (Tartu), U. Agur (Tallinn), H. Vallner (Tartu), A. Blans (Riia), S. Cisere (Riia), O. Haas (Tartu).

Diskussiooniõhtu on pühendatud küsimustele, kas kõrgema kooli õppejõud vajavad pedagoogilist ettevalmistust. Diskussiooni juhib H. Liimets (Tartu).

Konverents algab 18. mail kl. 11. Plenaaristungid toimuvad TRÜ aulad, sektsioonide koosolekud peahoone auditooriumides. Konverentsi ettekannete teesid antakse välja vene keeles ja ilmuvad lähemal ajal. A. ELANGO

KASVATUSKÜSIMUSI kõrgemas koolis

(Algus «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 12 s. a.)

JAAN REINET,

Ühiskondlike organisatsioonide funktsioonide laiendamine aitab tunduvalt kaasa ühiskonna mõju tugevdamisele isiku kõlbelses kasvatuses. Uha enam piiratakse inimese kollektiivist eraldumise võimalust; antakse tugev löök «passiivse ja leplikuse psühholoogiale» isikute suhtes, kes rikuvad meie moraalinorme.

Kollektiiv on nii inimese eluolustikulise kui ka tootliku tegevuse kõige rangem, õiglasem ja heatahtlikum kohtunik. Ei ole paremat moodust inimese kasvatamiseks kui nõudlike ja rangete, peen-tundeliste ja heasoovlike seltsimeeste kollektiivne mõju.

Kuidas seda rakendada praktikas kõrgemate koolide üliõpilaste kasvatuses, selleks on palju võimalusi. Neid kõiki analüüsida käesolevas artiklis ei ole võimalik. Seepärast lubatagu esitada siinkohal vaid mõned praktilised ettepanekud, millest võiks juhinduda näiteks Tartu Riiklikus Ülikoolis. Need on järgmised.

Kollektiivi kasvatamise kõige olulisemaks algrakuks kõrgemates koolides on kursused ja kursuse pii-rides üliõpilaste õpperühm, kus kasvatustöö eest on vastutav üks õppejõud, nn. kursuse või õpperühma juhendaja.

Igal esimesel kursusel määratakse rektori käskkirjaga (dekaani ettepanekul) kursuse vanem ja tema abi kõige edukamate ja distsiplineeritumate üliõpilaste hulgast. (Kui kursusel või õpperühmas on mees- ja naisüliõpilasi, siis tuleb silmas pida, et kursuse vanem ja tema abi oleksid erinevast soost.) Kui esimesel kursusel on üle 50 üliõpilase, siis tuleb kursust jaotada õpperühmadeks (25—30 üliõpilast) ja ka igale õpperühmale määrata õpperühma vanem ja tema abi. Vanematel kursustel (alates II kursusest), kus üliõpilased üksteist hästi tunnevad, on soovitatav lasta kursusel või õpperühmal valida kursuse või õpperühma vanem ja tema abi. Valitud vanemad ja abid esitab dekaan rektorile kinnitamiseks. Samuti määratakse ka igale kursusele või õpperühmale juhendav õppejõud.

Kursuse või õpperühma juhendaja koos kursusevanema ja tema abiga (õpperühmade vanemate ja

Taastatud aula avamise ja 1. mai puhul saabub ülikooli perele palju õnnitlustelegramme.

«Sellest ajast peale, kui ma 53 aastat tagasi astusin esmakordselt üle Tartu Ülikooli imetlemisväär-selt kauni aula läve, on mul olnud palju õnnelikke tunde, kui võisin üliõpilasena, õppejõuna ja lõpuks rektorina viibida selle piduliku ruumi seinte vahel. Täna on mul suurim rõõm õnnitleda meie ühist alma materit ja selle peret teda tabanud suure õnnetuse kurbade tagajärgede likvideerimise eduka lõpuleviimise puhul. Olgu see aula ka omalt poolt täna ja kaua hummegi meie nõukogude teaduse progressiivsete saavutuste ja otsingute innustajaks ja edasikutsu-vaks sümboliks.

HANS KRUUS,
Tartu ülikooli endine üliõpilane,
professor, rektor»

Veel tervitasid meid isiklikult 1. mai puhul A. Vader, A. Veimer, A. Green, G. Ernesaks koos Riikliku Akadeemilise Meeskooriga.

Maitervitusi saatsid meile veel Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kirjastuskomitee, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kinematograafia Komitee, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituut, Kirjastus «Valgus», NSVL TA Majandusmatemaatika Keskinstituudi Eesti Filiaal, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Moskva Riiklik Ülikool, Moskva Riiklik Pedagoogiline Instituut, Kiievi Riiklik Ülikool, Lvovi Riiklik Ülikool, Irkutski Riiklik Ülikool, Kaasani Riiklik Ülikool, Jakutski Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Saraatovi Riiklik Ülikool, Vilniuse Riiklik Ülikool, Turkmeeni Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, Kišinjovi Riiklik Ülikool, Riia Polütehniline Instituut, Karjala Riiklik Pedagoogiline Instituut, Harkovi Riiklik Ülikool, Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tallinna Pedagoogiline Instituut; ajalehe «Noorte Hääle» toimetuse, ajalehe «Молодёжь Эстонии» toimetuse, ajalehe «Spordileht» toimetuse, ajalehe «Õhtuleht» toimetuse.

Millist probleemi puudutad oma sõnavõtus?

Mida loodad konverentsilt?

Hanno Ohvril, III kursuse üliõpilane:

● Mu ettekande teema on «Kas klassikaline või kaasaegne loeng». Et loengute maht pidevalt suureneb, on konspekterimine muutunud puhtmehhaaniliseks tegevuseks. Siinjuures jääb üliõpilane ilma kõige tähtsamast — loengu jälgimisest. Tal ei jätku selleks lihtsalt aega, sest kogu energia on koondunud kuuldu ülesmärkimisele.

Oma ettekandes püüangi seda probleemi veidi analüüsida ja teha ettepanekuid selle kohta, kuidas me oma aega ja energiat konspekterimisel vähem kulutaksime ja loengust rohkem kasu saaksime.

● Loodan, et kohtan seal niisamasugust entusiasmi kui viimasel ülikooli komsomolikonverentsil. Tulemusi ootan. Tahan, et need otsused, mis seal vastu võetakse, viidaks kiiresti ellu; et üliõpilasnõukogu, mis valitakse, hakkaks tööle.

Anu Roos, III kursuse üliõpilane:

● Sõnavõtus tuleb juttu ühiskonnateaduste õpetamise ja õppimisega seotud probleemidest TRÜ-s ja TPI-s.

Komsomoliorganisatsiooni ideoloogilisest tööst rääkides tuleb kõigepealt silmas pida üliõpilaste huvitatust ühiskonnateadustest, mis on tähtsaks maailmavaadet kujundavaks teguriks.

Esitatavad mõtted ja seisukohad põhinevad TRÜ-s ja TPI-s läbi viidud küsitluste andmetel.

Vastavate küsimustike abil selgitati välja üliõpilaste arvamused ja ettepanekud õppeprotsessi paremaks organiseerimiseks. Põhilisemad nendest on:

NLKP ajaloo osas — õpetada seda ainet pärast poliitilist ökonomiat ja filosoofiat, suurendada seminaride mahtu loengute arvel. Teha ettepanek kõrgemate koolide NLKP ajaloo kateedritele läbi viia ulatuslik uurimistöö selle aine õpetamise meetoodika kohta.

Filosoofia osas — õpetada filosoofiat pärast poliitilist ökonomiat, soovitatav vanematel kursustel. Suurendada dialektilise materialismi kursuse ulatust. Käsitleda suuremas ulatuses eriala filosoofilisi probleeme.

Ehkki näiteks ühiskonnateaduste õpetamise järjekorra muutmine pole teostatav ülikoolisisest ega ka meie vabariigi ulatuses, tuleb sellest küsimusest siiski rääkida, lootes, et seda probleemi veel tõsiselt kaalutakse.

nende abidega) organiseerivad õppeaasta algul uute üliõpilaste ja viimase ning eelviimase kursuse üliõpilaste tutvumisõhtud. Tutvumisõhtute eesmärk on luua tihedat sama osakonna kõige nooremate ja kahe viimase kursuse, s. t. vanemate, õppetöös kogenud üliõpilaste vahel.

Tutvumisõhtul või selle järelpäevadel valib noor üliõpilane endale viimase kursuse üliõpilaste hulgast akadeemilise vanema seltsimehe, sõbra — meesüliõpilased meesüliõpilaste ja naisüliõpilased naisüliõpilaste hulgast. Eelviimase kursuse üliõpilased aga valivad endale esimese kursuse üliõpilaste hulgast akadeemilise nooruki eespool mainitud viisil. Seejuures tuleb silmas pida, et igal esimese kursuse üliõpilasel oleksid niihästi viimaselt kui ka eelviimaselt kursusest olemas akadeemilised vanemad sõbrad, kes vabal ajal teatris või ülikooli klubis või kohvikus viibides

oleksid noore üliõpilase kaaslased, kellelt noor üliõpilane võiks õppida töökogemusi ja üliõpilaselu häid traditsioone.

Need viimase ja eelviimase kursuse üliõpilased, akadeemilised vanemad sõbrad, seltsimehed koos kursuse ja õpperühma vanema ja abiga võtavad osa kõigist esimese kursuse üliõpilaste üritustest, et suunata ja abistada noort üliõpilast tema töös ja isiklikus elus ning tema kõlbelise karakteri kujunemisel.

Kursuse (õpperühma) vanem ja abi peavad hästi tundma õppima kogu oma kollektiivi ja jälgima oma kaasüliõpilaste suhtumist õppetöösse ning eriti põhjalikult tundma õppima oma kollektiivi liikmete moraalsel palet ja kõlbelist käitumist ning häid ja halbu iseloomujooni.

(Järgneb)

Ei ole leela maasta leitud...

IKKA LEIDUB VEEL, MIDA RAAMATUSSE RAIUDA

Eesti rahvaluuleteaduse ajaloo üks silmapaistvaid lehekülgi on eesti rahvaeepose «Kalevipoeg» koostamine 1850.—1861. a. seni kogutud juttude ja laulude põhjal. Eepos sai eesti kirjanduse üheks tugisambaks ning vaimustas edasi töötama rahvaloomingu kogumisel ja uurimisel. Teine silmapaistev lehekülg kõneleb dr. Jakob Hurda organiseeritud rahvaluulekogust selle 122 000 leheküljega, kuhu on kirja pandud palju uniikaalseid. Kolmas sisukas lehekülg jutustab Eesti Rahvaluule Arhiivi ellukutsumisest 1927. a. Eesti Rahva Muuseumi ühe osakonnana, kuhu koondati kõik seni kirjapandud nii teaduslikkudele seltsidelt kui ka eravaldusest. Arhiivi ülesandeks fikseeriti rahva vaimuvärra kättesaadavaks teha kõigile huviosalistele. Eraldi on statuudis kõnet Tartu ülikooli üliõpilastest, kelle uurimis- ja praktikabaasiks uus asutus pidi kujunema. Rohkem kui 70 üliõpilast on oma diplomija kursusetöö andmed ammutanud siit, peale selle uusi aineid juurde toonud ning oma noorusliku entusiasmiga ja kultuuritahtega aidanud materjale korraldada. Mitmed rahvaluule erialal lõpetanud on leidnud siit ka oma töökoha, omandanud esimese teadusliku kraadi ning jätkavad süvenemist uuete saavutusteks.

Neljandal leheküljel on lugeda Kirjandusmuuseumi asutamise esimesel nõukogude aastal 1940 ja Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluule sektori loomisest 1947. a., millega eesti rahvaluule sai esmakordselt iseseisva uurimiskollektiivi.

On's veel nüüd, pärast nii pikka ja põhjalikku rahvaluule kogumist leida, mida kirja panna ja alal hoida? Kas siis ei piisa sadadesse tuhandetesse küündivaist laulu-, jutu-, vanasõnade, kõnekäändude, mõistatuste ja pajatuste variantidest, tuhandeid laulu- ja pillilugude nootidest, sadadest fonograafirullidest, sadadest meetrist magnetofonilintidest, suurtest pildikollektsioonidest, joonistest, kitsas- ja laifilimidest? Ikka veel tulevad Kirjandusmuuseumile kirjad kohapealseilt korrespondentidelt, ikka veel terved käsikirjad võistlusmaterjali, ikka käivad Kirjandusmuuseumi, akadeemia töötajad ja ülikooli õppejõud ning üliõpilased igal suvel küsitlajatena kolhoosi-, sovhoosi- ja tööstustöölise juures, ikka leidub, mida parberisse panna.

Igal kõige päikesepaistelisemal suveperioodil on üliõpilased, enamasti koos viisikirjutajatega, maal oma paarinädalasel saagijahil,

sest vajadus rahvaloomingu esimese allika, rahva juurde tagasi tulla jääb ikka püsima. Ikka vajatakse lisaandmeid, lünkade täidet, ikka tabatakse uutki, mida aastakümnete töös ei ole kätte saadud. See võib küll olla pisuke, aga võib aidata selguse saamiseks oluliselt kaasa.

Eesti rahvaluulekogusid nimeatakse rahvusvaheliselt maailma parimate ja täiuslikumate hulgas. Miks siis on veel vaja kogumist jätkata?

Esiteks pole kõik maakohad ühesuguse intensiivsusega läbi töötatud. Leidub veel selliseid, kust varem vähe andmeid saadi ja kuhu hiljem tuli seda rohkem tähelepanu pöörata.

Mõne eriküsimuse uurimisel koostatud topograafiline pilt on toonud lüngad täie selgusega esile. Nii juhtus allakirjutatuna poolt 1950. aastal koostatud Kalevipoja-muistendite atlasega, mis 1951—1959 täiendaval kogumisel lisandunud andmetega tunduvalt muutus. Katku-muistendite teemal kirjutatud A. Abeli diplomitöö näitab valgeid laike levikukaartidel, ja ei ole usutav, et seal kunagi seda populaarset muistendiliiki poleks tuntud.

Teiseks on rahvaluule elus väga tähtis jälgida loomingu kasutamist horisontaalses ja vertikaalses läbilõikes, et selguks, mis tuleb uut ja mis kaob. Selleks on vaja mõne aja möödudes sama maa-koht uuesti vaatlusele võtta ja läbi kirjeldada.

Kolmandaks võib uurija sattuda ebatäpselt või võõriti noteeritud tekstide ette. Neid on vaja kontrollida, küsitavused kõrvaldada ja tekstid arusaadavaks teha. Seesuguseid kontrollivaid järeleuurimisi tuli rohkesti teha Kalevipoja- ja Tõllu-muistendite kohta enne nende trükiilmis seadmist. Mitmed üliõpilased aitasid siin tõhusalt kaasa, nende nimed on märgitud tekstide juures või kommentaarides.

Neljandaks ei peetud varasemal kogumisel mõningate liikide või tüüpide kirjanemist vajalikuks, näit. mitmesuguseid pajatusi, uuemaid laule jm. Neid tuleb siis hiljem katsuda kätte saada, kui nad on säilinud.

Viieandaks pakuvad mõned maa-kohtad veel suurepäraseid võimalusi kompleksseks uurimiseks, nii näit. Setumaa, kus laulutraditsioon koos kommetega moodustab praegugi osa elust ega ole taandunud mälestusobjektiks.

Kuuendaks võimaldavad meie käsutuses olevad tehnilised vahendid andmeid jäädvustada peale vihiku ka filmis ja magnetofonilindil. Inimeste tema tegevuses ja miljöös edasi anda lihtsa sõnalise kirjeldamisega, nagu tehti seda varem paratamatuse tõttu, on palju raskem ja tulemused on ebatäpsemad.

Üliõpilaste osa selles tänuväär-ses teaduselõigus on olnud alati tähelepanuväärne. See ei saa vaibuda ka edaspidi. Oleks vaid soovida, et see laiuks veelgi rohkem uurimise suunas. Võimalused ja vahendid on selleks praegu nõutaval tasemel olemas.

E. LAUGASTE

SÕNAKUNSTI ALGALLIKAS

Sõnakunsti algus on folkloorist. Kui palju kordi on neid M. Gorki sõnu korranud mitte ainult humanitaarteadustega tegelejad. Keele, kirjanduse, žurnalistika, soomeugri, ajaloo jt. erialade üliõpilastel on tulnud aga korduvalt kasutada neid sõnu seminarides, erialastes töödes, eksamitel jm. Me kõik oleme teadlikud, et oma rahva tõelist ajalugu on võimatu mõista, kui ei tunta suulist rahvaloomingut. Erinevate kunstide ajalugu veidigi lähemalt vaatlema hakates ei pääse ükski uurija mööda folkloori osast selles.

Noorte hulgas väga kõrgelt hinnatud džässmuusikast (kaasa arvatud biitmuusika) juttu tehes on tavaline, et viimast peetakse kindlalt ainult tänapäevaseks nähtuseks, millel pole vähematki seost folklooriga. V. Ojakääru huvitava raamatuga «Džässmuusika» tutvumise järel on mõnedki džässifanaa-

tikud tõsiselt pettunud — autor tegelevat tarbetult töölaulude, spirtuaalide ja blues'idega!

Analoogilist pettumust on üle elanud mitmedki moodsast kirjandusest vaimustuses olevad noored, kui nad veidigi sügavamalt on asunud kirjandust analüüsima. Tõeliselt hea kirjanik on aga alati leidnud folkloorist hindamatut tuge oma loominguks.

Meeldiv on, et viimasel ajal ka nooremate kirjanike hulgas on süvenenud huvi folkloori vastu. Teiselt poolt on kahju, et viimastel aastatel on vähenenud huvi rahvaluule uurimise vastu.

Kirjanduse ja rahvaluule vahelised suhted on aga erutav ja uurima kutsuvate teemadega piirkond. «Eesti rahvaluule ülevaade» ja «Eesti kirjanduse ajaloo» ilmunud köited näitavad, et rahvaluule ja kirjanduse vaheliste suhete eelnev sügavam uurimine oleks andnud

Mida meeldivat leidis rahvaluulet kogudes Lääne-Eestis

Kes kooli sunnilõhutusel korra või kaks «Kalevipoega» on lugenud, jääb siiski tihti rahvalauluse kui üpris igavasse asjasse suhtuma. Kes aga «Vanemuises» «Meestelaule» on näinud, jagab hoopis vastupidist suhtumist. Meile, kes me rahvaluule eksamikski seda vanavara — nagu rahvaluulet varem nimetati — igal viisil tükikideks liigendama olime õppinud, küll sisu, küll vormi-mentide poolest, nii et emotsionaalne külg vahel tagaplaanile jäi, meile oli üpris värskendav kaks nädalat elava rahvaluulega tegelda.

Menetluspraktika toimus juuli esimesel poolel, seega ilusal ja meile õnneks ka vihmavaesel ajal. Meid oli kolm esimese ja üks neljanda kursuse üliõpilane, ülesandeks Märjamaa—Kullamaa ümbruses frontaalselt rahvaluulet üles kirjutada.

Õõbisime Märjamaa kooli internaadis ja olles kõik kursis segaintrite eest peetava võitlusega, naeratasime vaid elutargalt, kui internadi juhataja kõhkes ainukest noormeest meie naabertuppa paigutamast.

Esialgu läksime kogumisretkele kõik koos ja meile, kes me esmakordselt selle asjaga kokku puutusime, oli pisut hirm inimestega kontakti leidmise pärast. Esimestel päevadel kauplesime tihti, kes rääkimist alustab, hiljem aga kujunes see välja juba iseenesest. Inimesi oli mitmesuguseid, paljud osutasid sõnaahtraiks ja väitsid, et nad on kõik unustanud ning «mis nüüd mina, kuid naaber on mul küll suur jutumees!»

Seda enam vaimustas meid, kui nende kahe nädala lõpupoolel leidsime inimesi, kes olid nõus laulma kauemgi, kui meie käsi kirjutada jõudis.

Esialgu käisime Märjamaa ligedal laudes jalgsi, hiljem kasutasime juba juhuslike autode abi. Käisime läbi enamiku küladest Märjamaa—Kullamaa vahelisel teel, olime kaks päeva Kullamaal, käisime ka Rapla pool, Raplaski, ning ühel laupäeval jõudsime kogu Kärusse. Meie rõõmsaks üllatuseks saime sealt mõned read regivärssigi.

Põnevamad paigad, mida enda jaoks avastasime, olid Kullamaa ja Koluvere loss. Kullamaal õõbisime lisaks kõigele lagunenud küünis, mis meie teekonnale romantika hõngu lisas. Kullamaa on teatavasti väike alev ning otseselt rahvaluulealast materjali ei leidnud me siit palju: väideti kõik lauluinimesed just mullu talvel surnud olevat. Parim mälestus jäi aga vanast surnuaiast, XIII—XIV saj. vahetusel pärinevast kirikust ja vanast linnusepaigast Rohumäest. Siin kuulsime ka põnevaid lugusid Koluvere hullust krahvist ning Würtembergi printsessist Augusta Carolinast, kes kunagi Katariina II õukonnas sätas, siis Koluvere lossis vangis oli ning lõpuks Kullamaa kiriku põranda alla maeti. Toredaim puu, mida nägime, oli hiigelsuur vana ohvipärn Sipa silla lähedal; toredaim pill aga üks kohaliku meistri valmistatud puurel ühe endise talu kambri-nurgas.

Materjale kogudes küsisime-urisime umbes sellise skeemi järgi: milliseid laule kohal on lauldud, milliseid jutte jutustatud, kuidas peeti vanasti pulmi, kus kiigel käisite, kus tantsisite, kuidas roosi või ussihammustust raviti, kas krati või luupainajaga on tegemist olnud, milliseid rahvaluule kogujaid kohapeal on olnud jne. Kõige põnevama loo kuulsime ühe kolhoosi vana sepa suust, kes väitis, et oli ise noores

eas kratiga kembelnud ja tal praegugi veel krati löögist arm alles. Kratilood olid Märjamaa ümbruses üldiselt väga populaarsed ja neid rääkisid meeleldi ka muidu oige kinnised vestluspartnerid. Laulud, mida üles kirjutasime, olid tavaliselt hilisemad ja rüümlisid ning nende sisu vemmaloorsilikult lustakas või siis lahkumineku kurbusest ja muudest haledaist asjadest täidetud. Tõsimeelselt neid kogudes õppisime neis isegi mingit omapärast, kui mitte ilu, siis ilujanu nägema (sest «... pärisluiged ei tulnud järvele», nagu kirjutas A. Suurmann oma luuletuses). Küll aga tõesime jälle, et too igavaks peetud regivärss võib väga palju pakkuda, kui ta kordumatus ja võlu saladuse lõpuks on avastatud.

Ka anekdootlikke juhtumeid on meelde tuletada. Eriti mõnusana meenub üks sõjaka olemisega vanaperenaine, kes otse küsis: «Miste, noored lapsed, kibedalt heina-ajal küla mööda hulgute ja igasugust tühja-tähja korjate». Vastasime siis kogu oma esimese kursuse tudengi väarikusega, et käime juba ülikoolis. Perenaine hakkas siis nimelt pärima, kui vana ma olen, ja Tõnult, kui vana tema on. Vastuse ära kuulanud (meil on aastane vanusevahe), lõi ta käsi kokku ja lausus: «Oh, pole viga, mina olen ka oma mehest kümme aastat vanem.» Kirjutades lauluridu «Ambroosius on ladna mees» või «Lilla istus kamberis» turtsime selle õpetliku lause üle pikka aega naerda.

Läänemaa, kus need kaks nädalat veetsime, oli rahvaluule osas umbes kolm-nelikümme aastat läbi käimata ja palju materjali seetõttu juba unustusse vajunud. Ka on see maanurk alati haritum olnud ning sel põhjusel kui ka rahva üldise vaimu tõttu tublisti lauluvaesem Lõuna-Eestist ja eriti Setumaast.

Siiski kogunes lõpuks ümberkirjutusi umbes kümme vihikut ning meile jäi rahuldustunne nähtud paikadest, vestlustest mitmesuguste inimestega ja tehtud tööst.

R. PÖLD,

eesti fil. II kursus

Käisime rahvaluulet kogumas Valga rajoonis

kunagi näinud, usub ta nende olemasolu võimalikkusse.

70-aastaselt setu laulikul Anni Hallapuul, kes on siirdunud elama Valga rajooni, oli väga mitmekesine repertuaar. Talle võis nimetada ükskõik millise teema, laulu sel teemal teadis ta kindlasti.

Olin väga üllatunud, kui ma töölaule küsitledes laulikult ka ühe käskivõilaulu kuulsin, kuigi laulja ise pole enam käskivõiga töötanud.

Laialt tuntud laul kõlab järgmiselt:

Jahva, jahva, kivikene, kisu, kivivitsakene. Kivi poole omma toodu

Küüvast, omma saadu Saaremaalt.

Jahva, jahva, kivikene, pere taht üks meil leibä

peenikest,

latse vatsku valgit.

Jahva, jahva, kivikene, kisu, kivivitsakene.

Väga palju teadis laulik ka tavandi-, nalja- ja ringmängulaule.

Kauem kui kuskil muljal vestlesime Miina Tammeiga ligastest. Tema laulis meile peale rahvalaule ka omaloomingulisi pilkelaule kohalikel ainetel. Korra pilgutatsime tema silma ja sõnas: «Oodake,

kui vanamees ära läheb, küll ma siis laulan laule, mis laulud on.» «Vanamees» aga istus voodi servale: «Ei saa välja minna, ta hakkab siis siin lori ajama.» Nii jäidki meil need «lorilaulud» kuulmata, aga toredad olid kuulnud lauludki.

Mitte ainult täiskasvanud, vaid ka lapsed püüdsid meile kõigiti abiks olla. Kord juhatasid nad teed, kord aitasid üles otsida vanaema või vanaisa õuest või alast. Üks väike ligaste poiss aga laulis meile ühe hingetõmbega ette «Tõmba, Jüri!». Kui me kõik naerma hakkasime, oli ta väga hämmastunud: seda laulu ju pole ühekski raamatus ja koolis seda ka ei õpetata, ainult vanaemalt on ta seda kuulnud.

Algas kahtlustega, lõppes paljude materjalivihikutega, töö ise viis meid kontakti huvitavate inimestega, nii olid meile need nädalad väga kasulikud. Peale vihikut, mis me lugusid, laule ja mõistatusi täis kirjutasime, tõime kaasa ka palju kogemusi ja toredaid elamusi.

PÄRJA KELDRIMAGI,

eesti filoloogია II kursuse üliõpilane

RSK käis Vilniuses

21.—24. aprillini olid 16 RSK tüdrukut külas Vilniuse Riikliku Ülikooli Loodusteaduskonna rahvaste sõpruse klubil «Helesinine planeet». Kuna see oli «Helesinine planeet» esimene üritus, jäi organiseerimises mõndagi vajaka, kuid kõik puudused tegi heaks leedulaste soe suhtumine ja abivalmidus.

Külalisi oli kaheksast kõrgemast

koolist: Riist, Leningradist, Lvovist, Užgorodist, Brestist, Voronežist, Jerevanist ja Tartust. Kolme päeva jooksul tutvusime ülikooliga, vaatatasime linna ja võtsime osa sõprusõhtuist.

Tulevikus tahame samalaadse üritusega toime tulla. Vilniusest saime selleks kogemusi.

H. TOOMLA

A. JÄRV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk Tартu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbrid 2 kop. Tellimise nr. 2992, MB 05427

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (692) Reedel, 12. mail 1967 XXI aastakäik

VÕIDUPÜHA

5559 aasta jooksul on olnud 14 513 sõda, milles hukkus 31,4 miljardit inimest.

Teises maailmasõjas hukkus ligi 20 miljonit nõukogude inimest. Kõik siin maailmas on kummaliselt vastuoluline. 20-aastane nooruk armastab kinos sõjafilme vaadata, loeb innu ning hasardiga sõjajutte ja mõtiskleb mõnikord selle üle, et tõelist kangelaslikkust sai üles näidata ainult sõjapäevil. Need, kes sõja koredates sinelites läbi tegid, ei armasta kinos sõjateemalisi pilte vaadata ning loevad taolisi raamatuidki suure kibestumisega südames. Nende jaoks on sõda eelkõige mitmesajakilomeetrilised rännakud, mis kestsid ühtejärgi öid-päevi; haavatasaamised, lahingute väsimus, elu kõrvuti surmaga, rindesõprade kaotus. Sõja kangelaslikkusküsi on suhteline. Sõjas olid kõik kangelased.

On olemas lein, mis ei kao kunagi. Sõjapäevade nukrus sööbis rindemehele alatiseks südamesse. Nii on ka Võidupüha sisuks paralleelselt suur rõõm ning kaotuste nukrus.

«Me pole elu kunagi põlanud, ja ma arvan, et keegi pole päikest armastanud rohkem kui meie,» kirjutas kommunist Wilhelm Gõwe enne oma hukkimist fašistlikus koonduslaagris. «Jätke mulle paik oma südames, et ma jääksin teie elama.»

9. mail 1945. aastal kajas võidusaluu üle Nõukogudema. Sõjamehed hakkasid tagasi tulema koju, kes Kuramaalt, kes Poolamaalt, kes Berliinist.

Kõik siin maailmas on kummaliselt paradoksaalne.

Sõja lõpp tähendas tagasipöördumist sünnimaale ning tagasitulekut mitte kunagi. Sõjapäevade kangelaslikkus on heroiliselt ülev ning traagiliselt karm. Need, kes sõjas olid, ei saa seda kunagi unustada, aga nad tahaksid unustada.

Saksamaa on andnud maailmale Hegeli, Schilleri, Goethe ja Kanti kõrval Hitleri.

Rahu on sinine taevas, sumedalt kohisev mets ja roheline rohi. Rahu on kaevikute süvendid põldude ääres ning rasked miinid, mida ikka veel leitakse.

Võidupäev tähendas sõjamehele pikka puhkust ning igavest sõjaväsimust. Jah, kõige paremini maitses uni esimesel rahupäeval...

«Лучше всего спится в первый день, когда кончится война. Соловьи, и те вас не разбудят. Штатские в такой день сбиваются с ног, а солдат завалится, где придется. Лишь бы над ухом не звонил будильник. И ещё не будил солдата телефон. А видит он во сне друзей, которые заснули, чтобы никогда не проснуться. О них ему снится больше всего. В первый день после войны не очень-то хочется просыпаться. Проснешься и не знаешь: смеяться что все это пережил и выжил. Или плакать?» (Л. Ашкенази)

INTERVJUU

9. mail 1967. Sõja lõpust on kalendri järgi möödas 22 aastat. Rahulikke tööaastaid. Paljudest endistest sõjameestest on nüüd saanud lugupeetud arstid, insenerid, valitsusejuhid, õppejõud. Ajasime juttu endiste rindemeeste, praeguste Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududega. Vestlus toimus kolme teema ümber:

* Kus Teid tabas võit?
* Sõja-aastad olid rängad. Raskuste sekka lahinguvõidud, üksikud puhkuseminutid. Tagasimeenutusena palume Teil rää-

kida oma rindeteest.

* Kas nüüd, rahuaastail, on kokkupuuteid endiste rindesõpradega?

DOTSENT JOHANNES KALITS:

«OLIN Tartus, Kalevi tän. 24, kus tol momendil asus üks Eesti Laskurkorpuse üksusi.

ESIMENE lahing oli minu jaoks Velikije Luki all. Tolle lahingu võidust aga olin n-õ. juba eemale transporditud. Viibisin haavatuna haiglas. Võidust lugesin ajalehtedest. See tegi ütlemlata rõõmsaks ja tublisti tervemaks.

Narva vabastuslahingutest võtsin

osa suurtükiväelasena. Narva linna sissemarsimise rõõm sai paraku osaks ainult jalaväele, suurtükivägi jäi Narva jõe taha positsioonidele.

Raskused? Eks esimestel õppustel oli kõige raskem. Nagu ütles Suvorov: «Raske õppustel, kerge lahingutes.»

Esialgu olime laagris Kirovi oblasti ühes linnakeses. Kui moodustati Eesti Laskurkorpuse, tulid ka kõige väsitavamad õppused. Pikad talvised rännakud võtsid võhma üsna välja.

Kõige suurem rõõm oli muidugi ööl vastu 9. maid, mil teatati Saksamaa kapituleerumisest. Usun, et keegi sõjameestest poie oma eisu ei enne ega pärast nii kõva haait teinud, kui siis.

KOKKUPUUTEID on rohkesti. Praeguse filosoofia õppejõu Min-hail Makaroviga olime Suure Isamaasõja ajal ühe korpuse mehed.

Eesti Laskurkorpuses oli tollal praegune Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimene asetäitja Arnold Green, kes on rahuaastaingi väga tubli inimene.

Kunagise 354. polgu komsomolbüroo sekretäri Edmund Naariga istusime sõjapäevade ajal tunti ühe laua aares (mina olin büroo iiige). Rahuajal osad mingil määral vahetusid — tema tegi üliõpilasena mulle eksameid. Seegi on kontakt.

Omaagee roodukomandöri J. Pekriga oleme kokku saanud mitmel korral. Ta lõpetas TRU Oigusteaduskonna ja töötab praegu kooindirektorina raskestikavataivate laste erikoolis.

Rindesõpru on palju. Sekka niipalju, et ühiskondlikud organisatsioonid võiksid rohkem organisээрida nii vanade rindemeeste kokkutulekid kui ka nende kohtumisi noorsooga. Mottevanetused oleksid väga kasulikud.»

DOTSENT ENDEL LAASIK:

Olin Gorki oblastis Rabotki rajooni kolhoosis, kus töötasin toial pearaamatupidajana. Rindemehe tee katkes minu jaoks 1942. a. talvel. Sain Velikije Luki all käest ja jalast haavata, nii muutusin sõdurina kõlbmatuks.

RINDETEE algas nagu paljudel teistelgi esmalt õppustega.

Raskematest raskem oli sõja algus. Arasõit Tartust oli 4. juulil 1941. aasta suvel. Olin siis 21-aastane.

...Perroon ja jaamaesine olid tihedalt saatjaid täis. Kui eselon liikuma hakkas... Ma pole hiljem kunagi näinud pilti, mil kõik korraga — lapsed ja täiskasvanud, noored naised ja halli habemega taadid — nutavad. Saatjad jooksisid rongiga kaasa, niikaua kuni jõudsid. See oli ju lahkumine kaugele ja võib-olla alatiseks.

Mäletan minekut eeslinnile. See oli 1942. a. novembri lõpus, kui saime käsu minna Velikije Luki alla. Nii pikk oli teekond. 100 kilomeetrit — kolm ööpäeva järjest. Läksime otse, üle põldude, metsadest läbi. Lumi oli kohati tublisti üle põlve. Ma kuulsin miinipildujaroodu. See tähendas muuhulgas seda, et peale tavalise sõdurivarustuse (karabiin, 2 granaati, gaasitorbik, katelok ja seljakott) oli igaühel veel kandmiseks 22 kg miinipilduja osi. Kui kohale lõpuks jõudsim, vajus iga mees sinna, kus parajasti seis. Moonavoorid, mis liikusid teed mööda, jõudsid alles päev hiljem kohale.

Käisin möödunud suvel Velikije Lukis. Nägin paika, kus me sõjapäevil positsioonid sisse võtsime. 9 miinipildujakaevikut on alles. Nende peal kasvab noor mets. Otsekui sõjaarmide katmiseks. Mäletan, kuidas me noid süvendeid miinipildujate jaoks kaevasime. 5 päeva (õigemini ööd) higistasime oma sõdurilabidatega külmunud maa kallal.

10.—15. detsembrini oli Luki all sulaselge põrgu, tulistamine oli nii äge. Meie roodu kuulus 61 meest, neist jäi puutumatuks ainult 3. Ligi pooled said kas kohe surma või surmavalt haavata. Mina ise jäin ellu imekombel. Elus juhtub mõnikord õnnelikke situatsioone, mille kohta ei siis ega ka palju aastaid hiljem õiget seletust ei oskagi anda.

Läksime ühel päeval koos teise sõduriga (tema oli samuti Tartust pärit) lahinguilesannet täitma. Vaenlase miin kukkus meie kahe vahele, minust pool meetrit. Sõber hukkus momentselt, mind paiskas õhulaine mitu meetrit eemale... õnneks. Onnetuseks tegi miinikild oma töö...

Lahingusõprus. Seda mäletab

iga sõjamees veel kaua. See oli ustavus ning truudus üksteisele, mille jaoks vannet ei antud. Sõja kannatused olid selleks liiga suured, et neile üksinda oleks suutnud vastu pidada. Sõjamehed olid üksteisele vennad. Jah, mindki toodi, kui haavata sain, ära päris tiheda tulevahetuse alt. Kolmest abiandjast hukkus kaks... Jäin ellu, kuigi lisaks haavadele oli külm jõudnud ära võtta käed-jalad ning kuulmine kah tükiks ajaks läinud. Edaspidiseks eluks oli haigla, hiljem töö. Tagalas oli tol ajal sama raske. 1943. aastal oli pöud. Rinne vajas toitu sellest hoolimata. Tagalas sai tol ajal vaid 400—500 g leiba päevas ja see oli ainuke toit.

NENDEGA, kes ellu jäid, on aeg-ajalt kohtumisi olnud. Mu oma vend sõdis puutumatult kuni võiduka lõpuni ja töötab praegu Tartus. Roodukaaslastest elavad lähedasemad üks Jõgeval, teine Avinurmes.»

DOTSENT EDGAR SALUMAA:

«VOIT jõudis minuni, või vastupidi, Kuramaal. 8. mai oli ärev. Hommikul saime käsu liikuda eeslinnile. Terve päeva kestis rännak. Traadita telefoni abil levis sel päeval sõdurite hulgas teade, et Saksamaa kirjutab mõne tunni pärast kapitulationiaktile alla. Rahu oli lähedal... Ohtu eel peatusime kuskil metsa ääres. Südaööl ärkasin hirmsa paugutamise peale. Seekord oli tulistamine võidusaluu.

MINU rindeteel on sarnane teiste eestlastest sõjameeste omaga. 1941. a. juulis sõitsime Tartust välja. Õppused, rännakud. Esimesed tuleristsed sain Velikije Luki all. Sõjamehe teed alustasin 19-aastasena, 1941. a. detsembris jõudsin koos tuleristsetega 20-ndasse eluaastas. Velikije-Luki vabastamise järel läksime Narva alla, siis Saaremaale. Mäletan, kuidas ületasime Muhu-Saaremaa tammi. Minek algas juba varahommikul. Liiguti rühmade kaupa, läks ära terve päev. Sakslased hoidsid tammi viimast osa 200—300 m ulatuses pideva tule all. Kuulsin, kuidas meie eelposti sõdurid hõikasisid:

«Poisid, jookske nüüd kähkul!»

Mul oli lisaks tavalisele sõdurivarustusele veel 25 kilogrammi raskune raadiojaam seljas. Mis sa seal ikka jooksed! Nii ma siis laskisin vinta-vanta mööda tammi Saaremaa poole. Kahel pool tammi peksis tuli suuri veefontääne üles. Meie omi langes sel õnnetul tammil rohkesti.

Meenub teinegi episood Saaremaa päevilt. Meie pataljon läks edasi, mina aga jäin oma raadiojaamaga teadet polgu staapi lähedale. Teekond teistele järele jõudmiseks kujunes teistsuguseks, kui olin ette võinud arvata. Jäin saksa «Junkersite» tule alla. Lennukid tegid oma kolm-neli ringi tee kohal ära. Ei olnud aega kuskile kaugemale minna, olin sealsamas tee kõrval pikali. Kuulipildujate tuli paiskas mullatükke ja rohukamarat vaevalt meetri kaugusel minust üles. Niisugused episoodid olid sõjas tavalised. Elu või surm, see oli õnne küsimus.

MEIE ülikoolis on praegu üle 90 sõjaveterani. Kontakt üksteisega on loomulikult olemas. Rahuajal on olnud nii, et juhus viib endiste rindekaaslastega kokku. Käisin tänavu talvel Moskvast. Tagasiteel sattusin ühte kupeesse tuntud laskesportlase Enn Meriväljaga, kes oli Suure Isamaasõja päevil meie sideroodu ülemaks.

Sõda tegi inimesed küpsemaks ja karmimaks. Paljud minu polgukaaslastest olid sõja lõppedes 23- või 24-aastased, aga andsid 30-aastase mehe ellusuhtumise moodud välja. Rindemehed said läbikäidud teega n-õ. elukogemuste akadeemia diplomid kätte. Endistest sõjameestest sai pärast 1945. aastat meie elu juhtiv kaader. Nii näiteks oli J. Kalits pikka aega TRÜ komsomolikomitee sekretär, E. Laasik ametiühingukomitee esimees jne.»

... Võitu saavutada oli raske, sest vaenlased hoidsid kangekaelselt kinni igast külast, igast tänavast... 9. mail heiskas Nõukogude sõdur punase lipu Riigipäevahoone katusele. Vabastatud Euroopa linnades juubeldasid inimesed.

«В одном городишке через месяц после войны показывали кинохронику первых дней мира в Европе. На экране был фельдмаршал Кейтель, покидающий зал, где подписал капитуляцию, и вокруг сверкали молнии — правда не от бога, а от журналистов.

Помню яркий, слепящий фейерверк на Трафальгар — сквер в Лондоне, а вдруг в Москве и тотчас же в Нью-Йорке, высокими струями била вода из фонтанов, небо пламенело от радости.

Триумфальная арка в Париже была освещена дюжиной прожекторов, чужие люди целовались страстно, точно влюбленные, и все это под звуки чешской польки, которая прославилась в ту страшную войну...»

(Л. Ашкенази)

Kirja pannud S. ENDRE

Võistlustööd

1. mai aktusel tehti teatavaks üliõpilaste võistlustööde konkursi tulemused.

AJALOO-KEELETEADUSKOND

I koha said:

HELLE PLAKSO ja **KAIE PAL-LAS** vene filoloogia IV kursuselt töö eest «XVIII saj. lõpu ja XIX saj. alguse vene kirjanikud Eestis»,

IRINA GAZER vene filoloogia IV k. töö eest «S. M. Tretjakov (1892—1939)»,

LIIDIA TAMMEMÄGI eesti filoloogia V k. töö eest «Marie Underi luule hilisemad redaktsioonid»,

JAAK PÖLDMÄE eesti filoloogia VI k. töö eest «Eesti silprõhulise luule meetrilisest struktuurist 1920-ndail aastail»,

VELLO TÕNSO ajaloo-osakonna VI k. töö eest «Saksa sõjalaevastik Inglise-Saksa suhetes enne Esimest maailmasõda»,

LIIVIA KALDA ajaloo-osakonna VI k. töö eest «Joss Fritz ja tema osa 1502., 1513. ja 1517. a. Hormkingades»,

ESTER HANSEN inglise filoloogia VI k. töö eest «Kõnefiguuride tõlkeprobleemid»,

REET RANNASTE inglise filoloogia V k. töö eest «Muudatused sõjavärgses inglise keele morfoloogias».

II koha said:

ARSENI ROGINSKI vene filoloogia IV k. töö eest «P. A. Grabbe. Bioloogiline ülevaade»,

BORIS TUHH vene filoloogia III k. töö eest «A. Bloki lüürlised draamad ja sümbolistlik teater»,

MIRALDA KOOR vene filoloogia IV k. töö eest «A. A. Ahmatova revolutsiooniline bibliograafia»,

MERIKE RAJANGO ajaloo-osakonna IV k. töö eest «Võitlus nõukogude võimu eest Läänemaal 1917. a.».

OIGUSTEADUSKOND

I koha said:

VALDO KUKERMAN VI kursusest töö eest «Kolhoosnike pensioneerimisest Eesti NSV-s»,

PEETER TEESALU VI k. töö eest «Töötajate ühiskondlikud organisatsioonid ja nende õiguslik asend Nõukogude sotsialistlikus riigis»,

VELI SIIBERG IV k. töö eest «Töölise ja teenistujate töötaja õiguslik reguleerimine NSV Liidus»,

HEINO KRUUSMA V k. töö eest «Psühholoogia osa isikute ja laipade äratundmiseks esitamisel»,

JOHAN MÄRTENS VI k. töö eest «Kodumaa reetmise subjektiivne külg»,

AAVO OMANN I k. töö eest «Kodanliku Eesti 1933. a. põhiseadus ja fašistliku diktatuuri kehtestamine Eestis»,

JÜRI ELGAS II k. töö eest «SSÜP võitlus ühte demokraatlikku Saksamaa eest»,

MERIKE BORUNOVA IV k. töö eest «Menetluse lõppemine tsiviillasjas kohtuotsuseta».

II koha said:

ANU MENGEL III k. töö eest «Töölise ja teenistujate töötaja režiim»,

ENN BEKKER II k. töö eest «Asutava kogu valimised Eestis 1917. a.».

(Järg 2. lk.)

2 PÄEVA PÄRAST ALGAB EESTI I ÜLIÕPILASKONVERENTS

Esimene päev, 15. mai

«Üliõpilase huvidest ja maa-ilmavaatest» — TRÜ aspirant M. Titma.

«Üliõpilase osa ja koht Nõukogude ühiskonnas» — ettekandja R. Blum, filosoofiateaduste kandidaat.

«Kõrgema kooli lõpetanute ja nende ülesannetest» — ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Veimer.

Teine päev, 16. mai

«Vabariigi kõrgemate õppeasutuste komsomoliorganisatsiooni ülesanded ja teed ÜLKNÜ XV ja ELKNÜ XIII kongressi otsustest tulenevate ülesannete täitmiseks» — ELKNÜ Keskkomitee sekretär K. Adamson.

«Kõrgema õppeasutuse erinevate organite koostöö ja funktsioonid» — ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee esimees M. Pesti.

Teadmiseks osavõtjaile!

● Konverentsi töö algab 15. mail täpselt kell 10.00 Tallinna Pedagoogilise Kooli aulast Räägu t. 49. (Sihtkohta jõudmiseks Tallinnas kasutada elektrirongi või trammi — väljuda Tondi peatusest).

● TRÜ delegatsioon sõidab Tallinnasse rongiga, mis väljub 14. mail kell 17.29. (Sõidupiletid palutakse säilitada komanderingu vormistamiseks.)

● Tütarlapsed majutatakse TPEDI ühiselamusesse, noormehed TPI ühiselamusesse Mustamäel.

Kui konverentsi tööst ei ole võimalik osa võtta, palutakse sellest kohe teatada komsomolikomiteesse.

Lektor ja kuulaja

26. aprillil toimus Bioloogia-Geograafiateaduskonna metoodikakomisjoni organiseerimisel seminar õppejõududele ja aspirantidele, kus võeti kokku õppeaasta jooksul tehtud töö tulemused. Kuulati professor J. Auli ettekannet loengute metoodikast ja tähelepanekute loengutel esinenud puuduste kohta ning dotsent L. Viilebergi informatsiooni õppeaasta jooksul toimunud lahtistest loengutest. Ettekanded kutsusid esile elava mõttevahetuse.

Ühises arutelus leiti, et loeng peab käsitlema esitatava aine tähtsamaid lõike, tõstma üles probleeme, millele üliõpilased ise vastuse leiaksid. Liigendamata loengu pisiküsimused väsitavad kuulajaid, sageli jäävad sealjuures olulisemad momendid esile toomata. Lektor peab oskama näha nii loengu seoseid teiste distsipliinidega kui ka asendit aine enda piires. Loengu või teema lõppemisel on oluline kokkuvõtete tegemine — see annab ülevaate, kui kaugele on jõutud. Tähtis on ka viitamise järgmise loengu teemal — kuulaja saab teada, millises suunas mõtteid edasi arendada, et kohe järgmise loengu alguses esitatava ainega kontaktis olla.

Hästi ettevalmistatud, auditooriumi taset arvestav, loogiliselt, selgelt, kuid sealjuures elavalt esitatud loeng haarab kuulajaid; monotoonset konseptist maha lugesed aga kaotab lektori kontakti auditooriumiga ning kõige väär-

tuslikum sisu ei jõua kuulajateni. See kõik muidugi ei tähenda, et loengu õnnestumine oleneb ainult lektorist. Oluliseks momendiks on üliõpilaste täpne ilmumine loengutele — hilinejad jäägu ukse taha.

Väga palju sõltub sellest, kuidas lektor end ruumis tunneb — valgustus, näitliku materjali kasutamise võimalused, tahvli kvaliteet — kõik need asjaolud mõjutavad loengu pidamist.

Teaduskonnas peetud 20 lahtise loengu sisulise külje ja kaasaegsuse osas olulisi vigu ei leitud, küll aga märgiti ära puudujääke terminoloogias — mõnikord puudus terminite kasutamisel ühtsus nii kateedrite kui ka osakonna piires.

Lahtiste loengute kuulamine näitas, et sellised loengud on vajalikud puuduste kõrvaldamiseks ning väärtuslike kogemuste edasiandmiseks. Tulevikus oleks võimalik otstarbekas laiendada lahtiste loengute ulatust, luues sidemeid TRÜ ja EPA vastavate kateedrite vahel.

Järgmisel õppeaastal peeti metoodikakomisjonis vajalikuks «luubi alla» võtta praktikumid, rotaprindil paljundatavad juhendid, üliõpilaste iseseisev töö ning nende suunamine järjekindlale aktiivsele kaasaloomisele nii praktilistes töodes kui ka loengute kuulamisel.

H. MOORITS

KASVATUSKÜSIMUSI kõrgemas koolis

(ALGUS «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» nr. 12 s. a.)

JAAN REINET,
TRÜ üldfüüsika kateedri dotsent

Kui kursuse või õpperühma vanem või abi märkab tema kollektiivi kuuluva üliõpilase juures moraalselt laostumist, ebaväärikat käitumist, kõlbelise taseme langust, siis on ta kohustatud viivitamatult sellel teemal üliõpilasega omavahel vestlema, andma talle abi ja nõu nendest puudustest vabanemiseks ning paluma üliõpilase akadeemilisi vanemaid sõpru-seltsimehi kaasa aidata nende väärnähutuste kõrvaldamiseks.

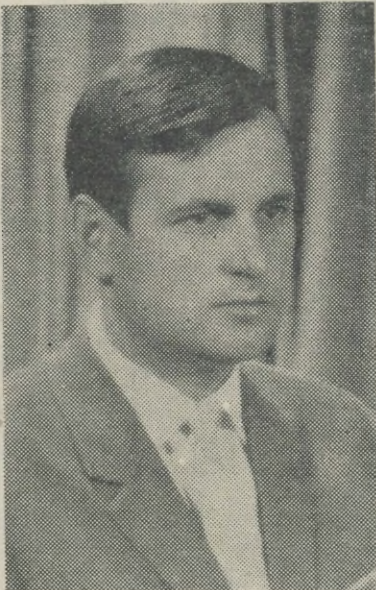
Juhul, kui kursuse või õpperühma vanema ja abi ning akadeemiliste vanemate seltsimeeste-sõprade isiklikud kontaktid ja veenmine ei aita üliõpilasel vabaneda isiklikus elus ilmnunud väärnähutustest, on nad kohustatud viivitamatult sellest teatama kursuse juhendajale, kes arutab küsimust koos kursuse komsomoli alorganisatsiooni sekretäri, ametiühingu rühmaorganisatööri, kursuse (õpperühma) vanema või abiga ja akadeemiliste vanemate

seltsimeestega, ära kuulates ka üliõpilase enda seletused väärnähutuste kohta ja ettepanekud nendest vabanemiseks.

Kui eelmises punktis mainitud asja arutamisel ilmneb, et on vaja küsimust arutada laiemas ulatuses, siis kutsub kursuse juhendaja kokku kursuse koosoleku, kus arutatakse igakülgsest läbi üliõpilase isiklikus elus esinenud väärnähutused ja võetakse vastu otsus üliõpilase käitumise suhtes, määrates süüteo korral vastava karistuse, mis võib olla kas üliõpilase käitumise avalik hukkamõistmine kursuse ees või kogu kursuse ajutine (1–2 nädalat) kõigi sõbralike sidemete lõpetamine mainitud üliõpilasega, s. t. süüteo kordasaatnud üliõpilase ajutine hülgamine oma sõprade ja seltsimeeste poolt, jne.

Kui aga kursuse kui kollektiivi oma vahenditega ei suuda üliõpilast mõjutada väärnähutustest loobuma või on tegu raskema süüteoga, siis esitab kursuse (õpperühma) juhendaja vastavad materjalid dekaanile, kes teeb rektorile ettepaneku üliõpilase karistamiseks vastavalt süüteo suurusele.

Millist probleemi puudutad oma sõnavõtus? Mida loodad konverentsilt?

Tõnu Saar,
II k. üliõpilane:

Võistlustööd

(Algus lk. 1)

MAJANDUSTEADUSKOND

I koha said:

JAAK ADAMSOO II kursusest
töö eest «Rootsi majandus ja majanduslikud suhted teiste riikidega».

VALVE KRUUSMA V k. töö eest «Laste piimakööki varustamine toidukaupadega ja sortimendi kaubateaduslik hinnang Pärnu ja Tartu andmeil».

SALME PAJU (V k. mittestats. üliõpilane) töö eest «Põhivahendite kasutamise efektiivsus Viljandi Piimatoodete Kombinaadis».

MART SÖRG (V k. mittestats. üliõpilane) töö eest «Võimalusi sovhooside lühiajalise krediteerimise korra täiustamiseks».

KALJO VINN (V k. mittestats. üliõpilane) töö eest «Toodangu omahind ja kasum Saaremaa Piimatoodete Kombinaadis».

II koha said:

ANU BÄRENGRUB IV k. töö eest «Liikuv kaubandus Paide Rajooni Tarbijate Kooperatiivis 1965. aastal».

MALLE NOORMETS IV k. töö eest «Töö teaduslik organiseerimine ETKVL Tartu Rajoonidevahelises Kaubabaasis».

LIIA-ANNI PHILIPS IV k. töö eest «Perfokaartide kasutamisest kaubanduses».

PRIIT PEETS III k. töö eest «Kaubautomaadid NSV Liidu jae-kaubanduses».

Selline kollektiivi mure ja tähelepanu iga üksiku üliõpilase suhtes ja üksiku vastutus kollektiivi ees tuleks asetada kõrgemate koolide kasvatustöös esikohale.

Kuid kasvatustöö akadeemiliste vanemate seltsimeeste-sõprade poolt ei piirdu vaid esimese ja teise kursuse üliõpilaste kasvatamisega ja nende eest hoolitsemisega, vaid see tihe side jäägu ka siis püsima, kui akadeemilised vanemad sõbrad on kõrgema kooli lõpetanud ja tööle suunatud ja kui nende akadeemilised «lapsed» on jõudnud kolmandale kursusele. Eelviimasele kursusele jõudes on üliõpilasel õigus juba ise endale valida akadeemiline nooruk, kelle kasvatamine jääb nüüd juba tema südameasjaks.

Need akadeemilised sõbralikud sidemed, mis tekkisid üliõpilaspölvades kaasüliõpilaste vahel, argu katkegu viimase kursuse üliõpilaste lõppaktusel, vaid kehtu pidevalt edasi ka vilistlaste ja ülikooli mahajäänud üliõpilaste vahel. Seega moodustagu sama eriala vilistlased ja üliõpilased ühe suure akadeemilise pere kas akadeemilise ühingu või seltsi näol. Kõik vilistlased otsigu ka juba auväärt vanuses alati tagasiteed oma haridus- ja vaimulähte juurde kas üliõpilaspäevade ühises peres või akadeemiliste seltside, akadeemiliste ühingute kaudu. On tingimata vajalik, et need aka-

● Räägin omavalitsusest ja üliõpilaste ametiühingust.

Sisuliselt ei ole üliõpilaste omavalitsus mitte viimaste aegade suurväljamõeldis, nagu üldiselt (ja ekslikult) arvatakse. Midagi sarnast võis täheldada ülikoolis kuni 1949. a. sügiseni, s. o. ajani, mil liideti kokku kaks ametiühingut: üliõpilaste ja õppejõudude-teenistujate oma.

Nüüd otsime jälle teid ja võimalusi üliõpilaste osatähtsuse suurendamiseks ülikooli elus. Aga kas ei ole just üliõpilaste ametiühing selleks garantiiks, mis tagab üliõpilastele omavalitsuse? Pealegi — praeguse ametiühingu ees seisvate probleemide ring on liiga lai. Ja mida ongi üliõpilastel öelda, kui lahendatakse küsimusi, mis puudutavad õppejõudude ja teenistujate korteri-, töö-, puhkuse-, sotsiaalkindlustuse, töötulide lahendamise, kvalifikatsiooni tõstmise, lasteade ja -sõimede jne. asju. Üliõpilaste ees seisavad teised probleemid, mis on seotud nende elu-oluga ja mille lahendamisega nad kahtlemata ka toime tulevad.

Väidetakse, et üliõpilaste ametiühing satuks õige varsti majanduslikesse raskustesse — üliõpilastelt laekuvatest liikmemaksudest saadav summa ei kata kõiki kulutusi. Kuid varasematel aegadel oli ülikoolis ja on ka praegu mitmetes Moskva ja Leningradi kõrgemates koolides asi korraldatud nii, et osa üliõpilaste ametiühingu kulutustest on võetud õppejõudude ametiühingu eelarvesse. Miks ei võiks meilgi nii olla? Seda enam, et õppejõudude ametiühingul läheks raskeks kõigi oma summade kulutamine.

Muidugi nõuab igasugune reorganiseerimine suurt eeltööd. Esimeseks sammuks võiks olla praeguse TRÜ ametiühingukomitee töö ümberkorraldamine. Nimelt tuleks komitees moodustada kaks põhilist sektorit: õppejõudude ja üliõpilaste oma. Edasine tööjaotus toimuks juba vastavalt nende sektorite ees seisvatele ülesannetele.

● Tahaksin loota, et konverentsil valitseb töömeeleolu ning et see ei kao ka vastuvõetud otsuste täitmisel.

Teadusliku töö aruandlusest

Teadusliku töö rõõmudele väga vastandlikuks elamuseks on oma töö kohta aruande koostamine. Teistele aga, kes peavad paljude aruanded kokku sobitama, lühendamapikendamata, tabelleerima, liigilistatuma otsima otsima jne. — nende on aruandlus tõsine ja raske töö. Teadusliku töö aruandluse koostamine-vormistamine nõuab (pro-)dekaanidelt kuni kuuajalist tahtepingutust, iga teaduskonna masinakirjutajalt 1–kuni 2-nädalast tööd ning teadusala prorektori ja ta aparatuuri maksimaalset pinget kuni kuu aja vältel. Aasta lõpus ja alguses (ligi 2 kuu jooksul) hekseldatakse läbi ja esitatakse muudetud kujul järgmisele instantsile: kateedrijuhatajate poolt kateedri töötajate aruanded, dekaani poolt kateedrite aruanded, prorektori poolt teaduskondade aruanded. Siis köidetakse kõik formulärid kokku, osa pannakse riulile, osa saadetakse ära. Sapiienti sat!

Rahvakontrolli grupp võttis plaani lasta kõrvalseisjatel seda aruandluse ringkäiku vaadata ja seejärel tutvustada kujunenud muljeid kõigile asjaosalistele, mida ka alljärgnevalt tehakse.

Üldmulje — vägevi! Igalt teaduskonnalt laekub kandidaadi, prorektori käe alt aga doktoridissertatsioon: 1962. aastal 4 köidet, 1967. aastal ainult 1. Kuigi aruandluse maht on tunduvalt vähenenud, leiduks vahest siiski abinõusid selle edasiseks vähendamiseks. Sellesuunalised ettepanekud on järgmised.

1. Valminud käsikirjade ja tööde arvestamise aluseks on praegu nende kohta täidetavad perfokaardid. Tuleks loobuda iga tühise ajalehe- või kalendrisabaartikli perfokaardile kandmisest. Uue kaardi täitmist ilmunud töö kohta

deemiliste ühingute või seltside liikmed igal õppeaastal või semestril tuleksid kokku vana alma mater uuesti kujundatud aulasse arvutusmatemaatikute või füüsikute või keemikute vm. akadeemilise ühingu või seltsi nime all.

Selle ühingu (seltsi) koosolekul peetavate ettekannete hulgas võiks olla vana ja auväärselt vilistlaste ning õppejõudude ettekannetega kõrvuti ka noorte üliõpilaste ettekandeid.

Niisugustes kollektiivides kujunev noor inimene, üliõpilane, näeb isikliku arenemise vabadust mitte kollektiivist irdumises, vaid oma püüdluste ühendamises teiste inimeste jõupingutustega vastastikuse abi ja toetuse alusel. Seega õpib üksikisik niisuguses kollektiivis üha enam kooskõlastama oma huve ja püüdlusi teiste kollektiivi liikmete huvide ja püüdlustega, õpib seadma üldrahvalikku eesmärki oma põhiliseks eesmärgiks.

On hädavajalik, et iga inimene mitte ainult ei mõistaks, vaid ka tunnetaks endas kollektiivsustunnet, oskaks õigesti ühendada isiklikke ja kollektiivi huve.

Kollektiiv otsustab inimese üle

võimaldaks vältida käsikirja kohta täidetud kaardi täiendamine. Perfokaarte peaksid kateedrid saama sellisel arvul, mis võimaldaks duplikaadi endale jätmist (kirjutusmasin võimaldab korraga 3 duplikaati saada). Mitte nõuda, et perfokaardile peaks kantama annotatsioon trüki avaldamiseks sobival kujul.

2. Osa dekanatidelt nõutavaid tabeleid võiks saata täitmiseks juba kateedritesse. Rotaprint aruandluse hõlbustamise teenistusel.

3. Kõige mahukam aruande osa on probleemide aruanne, sellest aga moodustab 30–70% täpselt plaanist mahakirjutatav osa. Et Ülikoolist edasi saadetakse aruanded ainult riigil plaanis olevate probleemide kohta, siis võiks teiste probleemide puhul loobuda plaanis toodud andmete kordamisest ning asendada need probleemide, teema ja töö numbriga. Tuleks kaaluda võimalusi teadusliku töö aruandluse viimiseks perfokaartidele.

4. Tuleks soovitada uute teemade ja probleemide püstitamisel ning nende lõpetamisel juhendaja poolt organiseerida täitjate ja lähedaste teemade-probleemide juhendajate ja täitjate osavõtul arutelud. Teema-probleemi lõpetamisel oleks vaja anda sisuline hinnang tehtud tööle.

5. Olemasolevate instruksioonide ja juhendite täiendamiseks või parandamiseks ja aruandluse mahu vähendamiseks küsida ettepanekuid kõikidelt aruandjatelt, dekanatidelt ja kateedritelt veel kevadel — kuni aruandlusega seotud elamused on alles värsked. Millised ettepanekud on teil?

H. LING,
rahvakontrolligrupi liige

mitte selle järgi, mida inimene ise endast mõtleb või räägib, vaid tema tegude, tema käitumise järgi.

Eriti aga on vajalik, et kõik kõrgema kooli õppejõud oskaksid hinnata ja rakendada oma õppe- ja kasvatustöös kollektivismi printsiipi.

Silmas pidades eespool mainitud, on tänapäeva nõukogude kõrgemate koolide õppejõududel vaja arvestada paljusid faktoreid, kui ta tahab tunda rõõmu oma õppe- ja kasvatustööst ja kui ta tahab võtta oma õpilaste ja kasvandike austuse ja lugupidamist.

Kõik õppejõud, jälgides pidevalt üliõpilaste osavõttu õppetööst, peavad üliõpilaste õpetamisel ja kasvatamisel juhtima tähelepanu mitte ainult töö sisule, vaid ka selle vormile, mitte ainult loengute ja praktiliste tööde kõrgele teaduslikule tasemele, vaid ka pedagoogilisele meisterlikkusele; tuleb mitte ainult teadmisi jagada, vaid ka kujundada veendumusi, tuleb pöörata tähelepanu mitte ainult ideoloogiale, vaid ka psühholoogiale, tuleb tegelda mitte üksnes üliõpilaste teadlikkuse tõstmisega, vaid ka nende käitumiskultuuri arendamisega.

Miks mitte DISKUSSIOON?

Selles kirjutises tahan avaldada mõningaid mõtteid seoses filosoofia õppimisega meie ülikoolis.

Füüsika-Matemaatikateaduskonnas hakatakse filosoofiat õppima II kursusel. Kuigi teistes teaduskondades on mõningaid erinevusi, toimub õppetöö umbes niisamasuguste programmide alusel.

Marksistliku filosoofia õppimine algab dialektilise materialismiga. Loengud toimuvad kord üle nädala, kusjuures seminarid on nädalas kord. Mis on loengu eesmärk, see peaks olema igaühel selge. Suure auditooriumi ees ei suuda õppejõud muud anda kui abimaterjali filosoofia põhimõtete omandamisel. Mis on aga seminari eesmärk? Minu teadmist mööda toimuvad dialektilise materialismi seminarid umbes järgmistest tingimustes.

Vastavalt programmidele valmistuvad üliõpilased seminariks ette. Seminaril vastab üliõpilane antud punkti piirides, mis ta teab (seda on harilikult võrdlemisi vähe), ja õppejõud võtab siis jutuotsa enda kätte. Ma ei ütle, et kõigis rühmades täpselt samuti on. Võib juhtuda, et rühmas on kaks-kolm üliõpilast, kes püüavad juttu enda käes hoida, võib leiduda üksikuid gruppe, kus toimub teravaid mõttevahetusi ja enamik rühma liikmetest võtab seminarist aktiivselt osa. Kuid üldine pilt kipub jääma ikka selline, et enamik seminari ajast on aktiivses osas õppejõud, kes püüab tudengitele pähe ajada teadmisi filosoofiast.

Oigus on neil, kes ütlevad, et filosoofiat ei saa ära õppida, küll aga tuleb õppida. Sealjuures võib materjali omandada mitut moodi. Üks võimalus on raamatumaterjali mehaaniline omandamine, mõistete pähejätmine, kogu materjali vastuvaideldamatu omandamine. Sellised õpijad lepivad kõigega, mis on raamatutes antud, ning oma arusaamistes toetuvad nad teiste mõtetele ja järeldustele. Sellistele õpijatele loob soodsa pinna praegu valitsev seminaride süsteem.

Teist liiki õppijate hulka paigutaksin need, kes teiste mõtteid, järeldusi ning valitsevaid põhimõisteid omandades «liigutavad» ka oma peaaugusid. Nende ette kerkib alati probleeme ja küsimusi, millest nad aru ei saa. Nad ei lepi näiteks mehaaniliselt sellega, et teadvus on materia omadus või et maailmas valitsevaid loodusseadusi ei saa inimese muuta. On palju neid, kes ütlevad mõtlemata, et ma olen materialist. Kuid endale sisemiselt selgeks teha, miks ma olen mate-

rialist — see on juba keerukam probleem.

Filosoofia aine omandamine eeldab dialektilist mõtlemist. Esimese õppimistüübiga seda ei saavutata, mida aga ei saa öelda teise tüübi kohta. Mõtlemine seisnebki käesoleval juhul olemasoleva materjali seaduslikus läbitöötamises ja sellest oma subjektiivse peegelduse saamises. Võib tõesti juhtuda, et üliõpilase kujutlused ja arusaamised ei lange kokku teiste põhimõtete või valitsevate kujutlustega antud probleemist. Et nüüd tööle lähemale jõuda, et aru saada, kellel on õigus, selleks on vaja vaidlusi, arutlusi-diskussioone.

Diskussiooni eelised peaksid kõigile selged olema. Igaüks avaldab oma mõtteid, olenemata sellest, kas need on valed või õiged, ning see loob nagu julgema õhkkonna. Tähtis on see, et üliõpilane hakkab mõtlema antud probleemide üle ning õpib väljendama oma mõtteid keele vahendusel. Ülikoolist väljuvad ju enamikus teadlased ja pedagoogid, kellele on vaja diskuteerimisoskust. Kus siis veel õpitakse diskuteerima kui mitte ülikoolis?

Järeldusena võib öelda, et diskussioone tuleb korraldada. Ma teeksin ettepaneku asendada selline õppimisvorm nagu seminar (filosoofia) uue õppimisvormiga, nimelt diskussiooniga.

Nüüd veel mõningatest probleemidest seoses selle õppimisvormiga.

Diskussiooni hinnatakse eelkõige selle järgi, missugune on ta sisuline külg. See sõltub aga peamiselt seminari juhatajast. Diskussiooni juhtida on aga suur kunst ning selles võib saada esimeseks takistuseks võimekate diskussiooni juhtide (õppejõudude) puudumine.

Muutusi tuleks teha programmi- des, sest praegused seminarid kavad ei vasta sel juhul vajadustele. Tuleb arvutada seda, et peamine eesmärk on panna inimesed mõtlema, mitte aga kuhjata peadesse mehaaniliselt omandatud materjale. Diskussioonil keerlev mõttevahetus tuleb maksimaalselt seostada antud erialaga, mis suurendab ka huvi tekkinud arutluste vastu.

Kas diskussioon õnnestub või ei õnnestu, see sõltub ka osavõtjate teadmistest. Ma ei vaidle vastu, et «head lobisejad» võivad ka diskuteerida. Kui diskussioonijuht näeb, et osavõtjate teadmised antud küsimuses on vähesed, võib ta mõttevahetuse juhtida hoopis teiste probleemide juurde, mis ei nõua mitte niivõrd teadmisi, vaid mõttelist kaasaelamist. On ju ka sellisest

diskussioonist kasu: üliõpilane võtab diskussioonist aktiivselt osa ja kui tema mõtted ei ühti teiste omadega, on ta sunnitud ennast väljendama.

Kuid on selge, et on vaja ka uusi teadmisi koguda, mille alusel üliõpilane teeb uusi järeldusi, seostab neid endiste mõtete ja teadmistega. Uute teadmiste kogumine ongi aluseks mõtlemise arengule. Et filosoofia diskussioonid jääksid ikkagi õppevormiks, siis on õppejõududel hindamise näol hea stiimul panna tudengid uusi teadmisi koguma. Hea diskussioonijuht suudab tänu sellele stiimulile korraldada diskussioone nii, et kõik võtavad aktiivselt arutlust osa ja kui vaja, siis koguvad uusi teadmisi, mis aitab veelgi kaasa diskussiooni õnnestumisele.

Esialgu on muidugi raske korraga muuta kõik filosoofia seminarid diskussioonideks. Kuid täiesti reaalse oleks, et näiteks järgmisel õppeaastal toimuksid sellised arutelud kord kuus.

Diskussiooni õnnestumine sõltub väga palju sellest, millistes tingimustes ta toimub. Kui keegi tahab näiteks keemia ringauditooriumis head diskussiooni korraldada, siis võib arvata, et see üritus ebaõnnestub. Eelkõige peab diskussioon toimuma vastava suurusega ruumis. Ka ruumi värvid omavad küllaltki suurt tähtsust. Praegune «klassi tüüpi» laudade asetuse ruumis on samuti võrdlemisi võimatu heade diskussioonide korraldamiseks. Minu arvates sobiks hästi laudade asetuse poolringina, kusjuures ei istuta üksteise selja taga. Kas just kohv peab laual olema, see on muidugi omaette probleem. Üldse jääks see rohkem psühholoogide otsustada, millised tingimused on siin kõige paremad.

Ülikooli ruumikitsikus muidugi takistab selliste spetsiaalsete ruumide ehitamist diskussioonide jaoks, kuid võib-olla on tõesti võimalik leida paar hubast ruumi, mis vastaks antud tingimustele.

Iga uus toob kaasa raskusi ja muresid. Selle õppimisvormi kasutuselevõtmiseks me ei kaota midagi, ainult võidame. Järelikult ei ole põhjust ka vastuseisuks. Kui ka lugejad ühinevad minu seisukohtadega, siis ei ole muud, kui tekkivad raskused ja mured tuleb võita.

Kui ei olda nõus, siis palun — põhjendage!

G. NÕMTAK

Toimetuse märkus: Õppetöö vormide mitmekesistamise küsimusi ei tohiks jätta üksikõikseks. Ootame filosoofia kateedri arvamust artiklis puudutatud küsimuste kohta.

ÜHE

Teda oodatakse, ja siis sünnib ta ilmale — tütarlaps. Kodustele rõõmuks, päikesele paitada. Ta on nii väike, nii abitu, nii armastatud, ta on veel sellisel määral laps, et ei oska midagi soovida, oodata.

Aegapidi kõhrestuvad ähmased kontuurid ümbritsevast maailmast, ja nende põhjal arvab ta — ema ja päike on loodud vaid tema hellitamiseks. Rohkemat ei olegi vaja.

Tal on oma ajaarvamine — see algab pühapäevast ja jõuab jälle pühapäeva. Neid pühapäevi on palju ja mitmesuguseid: kaduva aasta viimane ja sündiva aasta esimene päev õunte ja karamellikompekkidega haljail kuuseokstel, märtsikuu kaheksas päev lihtsa salmiga omajoonistatud alpikannikaardil ja elava punase alpikanniga, siniste õhupallidega esimesed tunnid maid...

Peagi tuleb juurde veel üks pühapäev — esimest korda koolil

need leiavad aset ja millised vahepealsed produktid esinevad. Vastavate seaduspärasuste tundmine võimaldab juhtida reaktsioone soovitud suunas, saavutada nende kulgemiseks optimaalsem kiirus ja saada hea saagi.

Seejuures on oluline sobivate katalüsaatorite valik ja mitte asjata pole laboratooriumi nimetuseksi seotud mõisted «kineetika» ja «katalüüs».

Püütakse lahendada kaugemal seisvat ülesannet: leida üldine seos reageerivate ainete struktuuri (ehituse) ja kulgevate protsesside seaduspärasuste vahel. Viimase ülesande lahendamine võimaldaks lõpptulemusena leida reaktsiooni läbi-

Kõhklusi ühe kirjutise puhul

Ajalehes «Noorte Hää» nr. 40 k. a. ilmus pikem kirjutis pealkirja all «Semiootika, lingvistika, kirjandusteadus...», kus rida autoreid käsitleb semiootika-alast uurimistööd TRU-s. Nende ridade kirjutaja müllab sõõbisid eriti kaks seika: 1) semiootika on noorteadus ja 2) semiootika on kompleksne teadus. Eridistsipliinidena hõlmab ta kirjandusteadust, kunstiteadust, keeleteadust, kosmoselingvistikat. Keeleteaduses on välja kujunenud uus haru — strukturealne lingvistika, mis selgitab keelte ehitust kaasaegsel etapil ja tegeleb nn. generatiivsete grammatikate koostamisega...

Semiootika kui kompleksne teadus on fakt ega vaja kommenteerimist. Tema ea suhtes aga tuleb tõstatada küsimus sellest, kas kirjutises sõna saanud autorid pole sulgenud endid ajalisel liiga kitsastesse raamidesse (mida semiootikud mujal ei tee), madalad heitmaks pilku kaugemale aegade taha. Siis tõdenuksid nad ju, et juba meie ajaarvamisele eelnenud sajanditel tegeldi Indias vägagi intensiivselt samadel aladel analoogiliste küsimustega, mida meil nüüd suvatsetakse nimetada uuteks ning nendega tegelevat teadusharu nooreks!

Käesoleva kirjutise ülesandeks on neile seikadele lühidalt tähelepanu juhtida. Lühidusest piirdumegi üksnes märkusega, et Muinas-India lingvistid kasutasid keelte kirjeldamisel juba teadlikult erilistel printsiipidel rajanevat väga algebraliseeritud metakeelt. Nii võiks Panini grammatikas sanskriti keelele osaks saav väga põhjalik kirjeldamine olla eeskujuks meie lingvistidele eeskätt just seetõttu, et ta kujutab endast tõelist keele generatiivset grammatikat.

Ent Muinas-India mitmesuguste koolkondade lingvistide-filosoofide analüüsiv-kirjeldav vaim oli tegev

veel terve rea teiste teaduste, kunstide ning religioossete tööks pidamise valdkonnas. Tekkis teooriaid, mille aktuaalsus ja tõepärasus säilis üle aegade tänapäevani. Sellest üks konkreetne näide.

TRU orientalistikakabinetti saabus äsja kiri Pariisist instituutide Collège de France ja Ecole Pratique des Hautes Etudes juures asuva Sotsiaalse Antropoloogia Laboratooriumi Semiootika (nõnda nimetatud prantslased semiootikat) grupi (Laboratoire d'anthropologie sociale. Groupe sémiologique) teaduslikult töötajalt Julia Kristevalt. Kirja autor tõstab esile TRU Toimetistes 1965. a. ilmunud kogumikus «Tööd semiootika alalt II» leiduva TRU aspirandi-indoloogi Linart Mäli uurimuse «Nullväärne tee» suurt teoreetilist ja praktilist väärtust oma uurimistöö suhtes. Olgu märgitud, et Julia Kristeva tegeleb tänapäeva semiootika põhjendaja Ferdinand de Saussure'i seni avaldamata tekstide lahtimõtestamisega (F. de Saussure'i «Anagrammid» on seni vaid osaliselt publikseeritud J. Starobinski poolt ajakirjas «Mercure de France» 1964. Kunagi jäid nad avaldamata peamiselt seetõttu, et teadlane oli neis oma ajast liiga kaugel ette jõudnud; nüüd aga ootavad kogu maailma semiootikud pikisilmi nende publikseerimist). J. Kristeva ütleb olevat avastanud uuritavates tekstides kolme semiootilise süsteemi olemasolu, mis vastavat täpselt neile tõlgendustele, mida L. Mäll teeb oma kõnesolevas artiklis budistlike teooriates. Et see kõik oli J. Kristevale abiks tema uuringuks, siis palub ta luba tsiteerida L. Mäli semiootika-alaseid töid ja viidata neile oma järgnevas ekskursioonis — sümboolse loogika valdkonda. Ka soovib ta L. Mällilt edaspidigi saada publikatsioon, milles viimane käsitleb budistlikke või teisi kõne tüpoloogiaga seotud semiootilisi süsteeme. Lõpetuseks lisame, et TRU orientalistid näevad üht oma eesmärki just sellelaadilises uurimistöös. Saavutatut tõestabki valitud suuna õigsust. Teistsugune lähenemine antud küsimuste kompleksile viib paratamatult väärijäreldustele.

P. NURMEKUND

BIOGRAAFIA ALGUS

Ega järgnevagagi palju muutuu — pühapäevad on lõputud, vaid aastate kulgedes kaotab esimene september oma kunagise võlu.

Aastate kulgedes ärkab temas midagi temale uut... Esimesed tõised pilkude püüdumised ja vaa-dete tabamised, valsiroom... Ta on varakevadine maa. Võib-olla seepärast selginebki temas arusaamine, et maailm ei ole egotsentriline süsteem, et on veel teisi inimesi...

Ta hakkab armastama Tšaikovskit, leiab siis, et Tšaikovski on liiga ilus, Mendelssohn seevastu sügavam, Schubert kainenem.

Ja ajaarvamine on tal teistsugune. Kalendris punasega märgitud päevad ei ole alati pühapäevad, vahel ei ole seda hällipäevgi, mis ometi peaks olema ainult temale määratud. Aga pühapäev võib olla ka reede, mis sellest, et külm või rajune...

Oma uute pühapäevadega astub ta ellu, nagu öeldakse. Mitte olla hall, põhimõtteks on: kas kullas või mullas!

Ainult, et alati nii ei saa, sest tihti räägitakse ühti ja tehakse teist, siis öeldakse, et eelnenu põhines valele, aga tehakse ometi peaaegu samuti. Siin õpib ta vihkama; see vihkamine on kõikehaarav, vihkamine heidab varju sellelegi, mis tegelikult ei olegi vihkamist väärt.

Füüsika-Matemaatikateaduskonna probleemlaboratooriumid

Pooljuhtide ja luminesentsi probleem-laboratoorium

Pooljuhtide ja luminesentsi probleemlaboratoorium on asutatud 1960. a.

Laboratooriumi uurimise ja problemaatika kuulub tahke keha füüsika valdkonda. Uurimistöö teaduslikud suunad langevad suures osas ühte Teaduste Akadeemia Astronoomia-Füüsika Instituudi omadega.

● Millised on peamised uuritavad probleemid?

1. Infrapunase kiirguse mõju luminesentsile.

2. Elektroluminesentseerivate kondensaatorite valmistamine ja viimaste omaduste uurimine.

3. Luminesentseerivate ainete elektriliste ja spektraalsete omaduste uurimine.

4. Nõrga voolu elektroonika. Nõrgade vooludega (10⁻¹⁴—10⁻¹⁶) on tegemist näiteks tahkete kehade, pooljuhtide, dielektrikute, kosmiliste uurimiste valdkonnas ja biofüüsikas. Selliste voolude mõõtmiseks tuleb välja töötada vastavad meetodid ja vahendid.

● Kas tulevikus hakatakse uurima ka muid probleeme?

Tuleviku probleemid on senitehtu jätkuks. Nendest tähtsaim, millega tegelda kavatsetakse, on õhukeste, mitte paksemate kui 1 mikron tah-

ke keha kihtide uurimine, eriti sellise keha pinna uurimine. Vastavad uurimistööd tuleb teha kõrges vaakuumis — 10⁻⁹ mm Hg. Selliseid seadmeid oleme me hakanud ka valmistama.

● Milliste temperatuuride juures te oma eksperimente teete?

Temperatuurist tingitud segavate mõjude vältimiseks on katsetusi vaja teostada võimalikult madala temperatuuri juures. Meie senised uurimused on toimunud vedela lämmastiku temperatuuril. Lähemal ajal tahetakse välja jõuda temperatuurini +4° K järgi ja veel madalamalegi.

Ülalolevast võib jääda mulje, nagu tegeleks antud laboratoorium ainult nn. «puhta teadusega». Tegelikult nii see päris pole. Suur hulk töid tehakse mitmete ettevõtete tellimusel (Moskva, Leningradi ja teiste linnade asutused).

Keemilise

kineetika ja katalüüsi probleem-laboratoorium

Laboratooriumis uuritakse orgaanilist keemiat kineetiliste meetodite abil, s. t. otsitakse seaduspärasusi, mille järgi keemilised reaktsioonid kulgevad, millise kiiruse juures

Uut teatmekirjandust

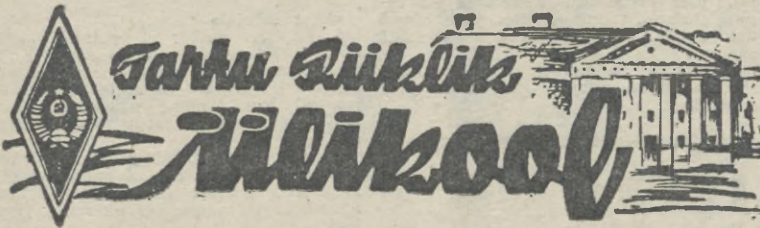
Книги на иностранных языках по вопросам государства и права, поступившие в библиотеки г. Москвы. Бюллетень № 8: январь-июнь 1965; Бюллетень № 9: июль-декабрь 1965. Москва 1965—1966.

Сводный каталог русской книги гражданской печати XVIII века. 1725—1800. Том IV: Периодические и продолжающиеся издания. Москва 1966. 287 лк.

Varu Rikklik
ülikool 3

TIJU KAMBER

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»)
г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk.
Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oskisnumbr
hind 2 kop. Tellimise nr. 3194. MB 05229.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (693) Reedel, 19. mail 1967 XXI aastakäik

MEIE ÜLIKOOI HOONETEFONDIST

Tartu Riikliku Ülikooli valduses on üldse 72 hoonet üldkubatuuri- ga 419 480 m, neist 10 hoonet asuvad väljaspool Tartut (Käärikul, Vellaveres, Kvissentalis ja Praagal). Hoonete koguarvust on õppehooneid 19, õppe-abihooneid (vivaariumid, kasvuhooned jt.) 10, administratiiv-teenindavaid hooneid 8, spordibaaside hooneid 7, üliõpilaste ühiselamuid 6 ja elumaju 22. Osa õppehooneid on ehitatud juba möödunud sajandil (Teaduslik Raamatukogu, vana-anatoomikum jt.), suurem osa käesoleva sajandi algul, nii et hoonete keskmine iga on ligikaudu 60 aastat. Hoonete vanusest on tingitud ka mittevastavus kehtivatele tuletoorje-, ohutustehnika, ja elektriseadmete jaoks kehtivatele eeskirjadele.

Oma soliidse ead tõttu on hoonete üldine amortisatsiooniate kõrge, seega ka remondivajadus. Olgugi et hoonete kapitaalremontidiks eraldatud summad näitavad pidevat kasvutendentsi (1955. a. — 29 tuhat rubla, 1960. a. — 99,7 tuhat rubla, 1965. a. — 136,2 tuhat rubla, 1966. a. — 224 tuhat rubla), ei ole need suutnud senini katta hoonete suure arvu ja vanuse tõttu kõiki vajadusi hoonete nõuetekohaseks korrashoiaks ja eksploatatsiooniks. ENSV Ministrite Nõukogu kavandas 17. aprillil abinõud Tartu Riikliku Ülikooli hoonete kapitaalremontide 1967.—1970. a. finantseerimiseks (1967. a. — 314 tuhat rubla, 1968. a. — 267 tuhat rubla, 1969. a. — 263 tuhat rubla ja 1970. a. — 260 tuhat rubla). Kui arvestada, et normi järgi on ette nähtud TRÜ hoonete kubatuuri aastaseks kapitaalremontid normiks 120 tuhat rubla, siis näeme, millist hoolitsust meie hoonete fondi ajakohastamise ja kordaseadmise eest valitsus tunneb.

Kõige halvemas olukorras on Teadusliku Raamatukogu hoone, üks vanemaid arhitektuurimälestusmärke ja unikaalsemaid raamatukogusid. Teadusliku Raamatukogu hoone konstruktsioonide ülekoormus on selline, et mõni aeg tagasi tuli hoone kasutamiseks sulgeda. Selle kuu jooksul alustatakse ülekoormuse vähendamiseks raamatute osalist evakueerimist. ENSV Ministrite Nõukogu otsustas 20. aprillil, et otsekohe alustatakse uue raamatukoguhoone projekteerimist. Samaaegselt moodustati sm. A. Greeni eesistumisel komisjon, kes peab

leidma lahenduse raamatute paigutamiseks, seni kui valmib uus raamatukogu — pealegi tuleb arvestada, et kuni uue raamatukogu valmimiseni tuleb mahutada väga soolide kogus raamatuid.

Selleks et suurendada remontide mahtu Tartu Riiklikus Ülikoolis, moodustas vabariigi valitsus TRÜ vanemtöödejuhataja jaoskonna, varustas seda ka mehhanismidega (1966. a. saadi ekskavaator-buldooser «Belaruss» ja 1967. a. autokraana ning kompressor).

Praegu on remondi- ja ehitustööde üheks peamiseks takistuseks tehnilise dokumentatsiooni puudumine. Ka selles suunas on TRÜ-d abistatud ENSV Ministrite Nõukogu määrusega 20. aprillist 1967. a. on TRÜ kapitaalremontide tehnilise dokumentatsiooni koostamiseks eraldatud liimiti Kommunaalprojekti 8 tuhande rubla ulatuses. Peale selle saime Ehituskomitee abiga liimiti 10 tuhande rubla ulatuses remondidokumentatsiooni koostamiseks teistes projektorganisatsioonides.

Selliste kapitaalremondi mahtude realiseerimine ainult suvekuudel on muidugi mõeldamatu. Seda tuleb teha aasta läbi ka paralleelselt õppetööga. Selline töö tekitab raskusi ja ebameeldivusi mõlemale poolele — nii õppetöö teostajatele kui ka ehitajatele. Aga kui töötada vastastikuse arusaamise õhkonnas, siis saame ruumide ajakohastamisega hakkama, on see ju meie kõigi ühine huvi.

Ministrite Nõukogu eespool nimetatud määrus näeb ette veel TRÜ telefonikeskjaama numbrite suurendamist praegusest 100-lt numbrilt 200 numbrini.

Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee on andnud lubaduse suunata 1967. a. suvel ehitusremontitöödele appi spetsialiste Tallinna Polütehnilisest Instituudist ja Tallinna Ehitus- ja Mehhaanikatehnikumist.

Tartu Riikliku Ülikooli hoonetefondi olukorra parandamise eest hoolitseb ENSV valitsus. Nüüd on vaja võimalused tegelikkusse realiseerida.

ON VAJA, ET TRÜ ÜLIÕPILASTE-EHITAJATE PAREMIK REGISTREERIKS ENNAST APPI SUVETÖÖDELE. MEIE ALMA MATER VAJAB TÖÖKASI.

V. SIMM, TRÜ prorektor

Ajalooringi 6. suurekskursioon

«Palun astu aga järjekorda,» ütlesid minu kursuse noormehed, kui olin oma spordikoti ülikooli kivitrepile maha asetanud. «Buss sõidab kohe ette, et poleks segadust, järjekorda, järjekorda.»

Nii oli see 6. majal pilvisel hommikutunnil, kui ajaloo-osakonna üliõpilased Kuramaale sõitu alustasid. Siis ei teadnud keegi, et vihm ja pilvine taevast näitavad end vaid esimese päeva lõunani, päike aga paistis kõikidel järgmistel päevadel lõunast õhtuni.

Igal hommikul oli ekskursiooni «raadioeetris mõistatamise ja pakumise saade: mis kellaks päike välja tuleb?»

«Kuramaa suurekskursioon oli maailm parim ekskursioon,» oleks kuulutanud Karlsson, kui ta oleks sõidu kaasa teinud. Juba algusest peale tekkis bussis tore kollektiiv, naeru- ja teadmishimuline. Ekskursantide ühiseks pereks liitmisel mängisid tähtsast osa ringhääling «Ajalooline tõe» ehk «Võitimatult ajalugu» ning loosungid, mis pärinesid eelmiste suurekskursiooni- de traditsioonide pagasist.

Ekskursiooniks olime tellinud ehtsa turismibussi, kus ei puudu-

nud ka teaduse uuemad saavutused, nagu mikrofon, mis väsisit küll pöidla ära (kuuldavuse saamiseks tuli üks nupp kõvasti pöidla all hoida), raadio, pehmed istmed ja sümfaatne bussijuht. Mikrofonist ja õppejõud Piirimäest kokku sai üks tore lustakas raadiojaam, kus sõna anti nii teaduse- kui naljameestele.

Ekskursiooni loosungid liigitasime kaheks: positiivseteks ja negatiivseteks. Positiivsed tõstavad siinkohal esile: Ekskursant ei virisel Noorus on risk ja romantikal.

Kõik bussisviibijad peale ühe — väga sümfaatse bussijuhi — olid ajaloolased ja neile polnud Kuramaa hertsogiriigi eksisteerimisfakt kuigi tundmatu. Läksime ju teadmise- ja eesootavad huvitavad mälestusmärgid ja enne nendega nii-öelda isiklikult tutvumist pidi palju uurima, et neid õigesti hinnata. Igaühes meist põles suur soov näha oma silmaga ka ehtsat liivlast, eestlaste hõimurahvast ja üks loosungeist kõlaski: Oma silmaga olen ma kõike näinud!

LIIVI LUBJA, ajaloo-osak. I kursusest

Nõukogude Eesti üliõpilaskonna esindajad olid koos

Selle nädala alguses, esmaspäeval ja teisipäeval tuli Tallinnasse kokku esimene vabariiklik üliõpilaskonverents. See oli esimene sellelaadne üritus Nõukogude Liidu kõrgemate koolide ajaloos.

Ettekannetest (neid oli 5) peeti kõige huvitavamaks filosoofiateaduste kandidaadi R. Blumi «Üliõpilase osa ja koht nõukogude ühiskonnas» ja aspirant M. Titma «Üliõpilase huvid ja maailmavaate analüüs». Elavalt reageeriti U. Vooglaiu, E. Loone, I. Gensi, I. Toome, S. Endre, T. Saare ja P. Joandi sõnavõttudele.

Konverents saatis telegrammi Moskvast toimuvale teaduslikule konverentsile «Noorsugu ja sotsialism».

Teaduslik-metoodiline konverents

Teaduslik-metoodiline konverents kõrgema kooli pedagoogika küsimustes alustas eile oma tööd. Toimus plenaaristung, kus pärast prof. F. Klementi avasõna esinesid dots. J. Kalits TRÜ-st, prof. A. Novodvorskis Kaunasest, dots. O. Ivaštšenko Riiast ja dots. Koemets Tartust.

Pärast plenaaristungit toimus tööd kahes sektsioonis.

Täna toimub tööd didaktika sektsioonis (peah. audit. 102), kus esinevad dots. L. Keres («Raviasakonna VI k. üliõpilaste õppetöö koormusest»), dots. J. Pimenov (Saraatov) («Üliõpilaste ajabüü- žeti uurimise meetodikast»), dots. V. Tšubukov (Saraatov) («Seminariide läbiviimise meetodikast» ja teid selle parandamiseks»), prof. U. Lepik («Katse selgitada välja üliõpilaste teadmiste püsivust»), dots. J. Madisson («Eriseminaride juhtimise meetodikast»), A. Tikk («Õppetöö vastavusest kaasaegsuse nõuetele»).

Ettekanded toimuvad ka programmpöppe sektsioonis (peah. audit. 139). Töö algab sektsioonis hommikul kell 10.

Laupäeval, 20. mail kell 10 algab TRÜ aulas plenaaristung, kus esinevad prof. J. Samarin (Leninigrad), dots. J. Pimenov (Saraatov), dots. H. Palamets, dots. H. Liimets, dots. A. Päril ja aspirant M. Titma.

Õppejõud omavahel

Küllalt on olnud kurtmisi õppejõudude-teenistujate vähese kaasaloomise pärast spordis ja mitteküllaldaselt meelepäraste ürituste organiseerimise aadressil.

Käesoleval õppeaastal püüti selles suhtes pakkuda natuke enamat. Käärikule organiseeritud suusabussidest oli osavõtjaid 300. Kõige rohkem oli neid Füüsika-Matemaatikateaduskonnast — 63 inimest, kõige vähem Bioloogia-Geograafiateaduskonnast — 13 inimest.

Kord nuriseti vähete aja sisustamise võimaluste üle. Seda arvestades leidis TRÜ Emajõe spordibaas võimaluse kaks korda nädalas anda hokiväljak õppejõudude-teenistujate valdusse. Kasutajaid oli aga kogu talve jooksul ainult 6 inimest!? Informatsiooni puudulikkuse üle ei saaks ka nuriseda, sest õppejõudude-teenistujatele oli jagatud kätte (küllaltki suure tiraažiga) ürituste kalenderplaani.

«Võiks vähemalt kabevõistlusegi organiseerida,» on kuulnud ütlemisi. Ka need on nüüd seljatanud. Poolteist nädalat enne võistluste algust toimetati võistlusjuhendid dekanatidesse, kuid kohale ilmusid ainult kolm(!) viieliikmelist võistkonda! Nagu kurtsid kehakultuurikollektiivi nõukogu liikmed, olid järsku kõik muutunud maletajateks.

Pikemat aega oma teaduskonnas spordiorganisatoritena töötavad õppejõud kurdavad, et selline passiivne õppejõudude-teenistujate hulgas on aastate jooksul progresseeruv.

A. PIND

Võistlustööd

KEHAKULTUURITEADUSKOND

I koha said:

ANN LAURIK ja LJUSSA VATSAR IV kursusest tööd eest «TRÜ naiskeskmaajooksjate optimaalse treeningukoormuse määramiseks südame löögisageduse, maksimaalse vererõhu ja jooksukiiruse järgi intervallimeetodi kasutamisel»,

MARI NAAR IV kursusest tööd eest «Lasteaia-ealiste laste kehalise ja vaimse arengu näitajad»,

II koha sai

REET OTS IV kursusest tööd eest «Treeningukoormuste suurusest 15- kuni 17-aastastel võimlejalatel tütarlastel».

III koha said:

LIIVI PAJU IV kursusest tööd eest «Erialase vastupidavuse ja organismi mõningate funktsionaalsete näitajate seosest keskmaajooksudes»,

EBE-KAI AUN IV kursusest tööd eest «Käteholamiinide kontsentratsiooni muutusi veres stardieelses seisundis».

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND

I koha said:

AIN KALLIS (lõpetas detsembris 1966. a.) diplomitöö eest «Hajusa kiirguse sõltuvus pilvisusest (Tartu andmel)»,

HELLE PALUSALU ja AINA PEEBO geograafiaosakonna V kursusest tööd eest «Kahe Kagu-Eesti oru terrassid nende orgude arenguloo ilmetajana»,

TÖNIS VARDJA (lõpetas 1966. a. detsembris) tööd eest «Floridsiini metabolismi produktide dünaamika õunapuudes»,

LIINA RIISMAA bioloogiaosakonna V k. tööd eest «Pärnu rajooni kooliõpilaste füüsilisest arengust»,

TÖNU TAMM (lõpetas 1966. a. detsembris) diplomitöö eest «Bioloogilise informatsiooni ülevaade probleem kõrgematel organisatsioonidel»,

SONIA VEIMER bioloogiaosakonna VI k. diplomitöö eest «Сезонная динамика аминокислот у некоторых ягодных культур».

II koha sai

MILVI PAJUSAAR (lõpetas 1966. a. detsembris) diplomitöö eest «Toorpiima mikrobioloogilisest kvaliteedist».

ARSTITEADUSKOND

I koha said:

REET KÄARIK, AILI VOLMER ja AINO TALUR ravi- osakonna V kursusest tööd eest «Funktsionaalsetest ja morfoloogilistest muutustest neeru- pealiste koortes eksperimentaalse nefrogeense hüpertoonia puhul (eksperimentaalne uurimus)»,

HILJA ROOSAAR raviosa- konna VI k. tööd eest «Periteer- se seganärvi kahjustuse mõjust nahasse ja nahahaava paranemisesse»,

RICHARD VILLEMS ravi- osakonna V k. ja RISTO TANNER bioloogiaosakonna VI k. tööd eest «Koera kohunäärme ribonukleiinhappe 5S fraktsioonist»,

MILVIMOKS ja ENERAJUK raviosakonna VI k. tööd eest «Vereplasma sümptomaatiliste ka- tehholamiinide sisaldus südame isheemilise tõvega haigetel»,

ILVI LAANEMETS, MARE LEBASTE, MARIS NILP ja HELGI SAKS raviosakonna VI k. tööd eest «Elektrilise ja mehhaanilise süstoli kestuse nihe- test mitraalriiketega haigetel vahelduval kükitamisel ja seis- misel»,

ANNE TAMPERE raviosa- konna VI k. TIJU LAUK, MAI MASER, MARJA-LIIS MÄGI ja SIRJE SAKSA raviosakonna V k. tööd eest «Sünnitajate tok- soplasmoosist infitseeritus Tar- tu linnas ja rajoonis»,

HELLE KIRT raviosakonna III k. tööd eest «Emakakaela mitmekihilise lameepiteeli atüü- piliste muutuste taandarenemi- se võimalustest»,

REET HARMANTS, MAIE LARENS ja MARIS HAUG ravi VI k. tööd eest «Kolpotsüto- loogilistest nihetest raseduse lõpul»,

MERIKE MARTINSON, MALL RIIKJÄRV ja HELVE VAHTER raviosakonna VI k. tööd eest «Dermatogluüüfide mikroanomaaliat uurimise kliinil- lise väärtusest oligofreeniaga lastel»,

KATRIN MOOSTE, TIJU LAURIMAA, ELLE MÄNNIS- TE raviosakonna VI k. ja ILMA SAAR raviosakonna V k. tööd eest «Väikelaste antropomeetri- lisi andmeid ENSV-s»,

AMANDA ROES ja NAIMA TOHT raviosakonna III k. tööd eest «Maovähi lahangujuhtude kliinilis-anatoomiline analüüs (Tartu haiglate ja Tartu Pro- sektuuri andmetel 1950—1964. a.)»,

HELGA ANNIST raviosakon- na IV k. tööd eest «Sääreluude diafüsaarse murdude ravist diafiksatsiooniga».

II koha said:

MARE DANIEL ja EBBA SÖDOR raviosakonna IV k. tööd eest «Fluorogrammidel nähta- vate aordi kaltsifikatsioonide ja roiete anomaaliat esinemis- sagedus».

Loengutekstide KONKURSS

Eesti NSV Ühingu «Teadus» juhatus on välja kuulutanud noorte lektorite vahelise loengutekstide konkursi tähtajaga 1. juuli 1967.

Konkursi eesmärgiks on loengulisele tööle rohkem noori kaasa tõmmata, muuta loengute sisu mitmekesisemaks.

Osa võivad võtta kõik noored alla 28 aasta.

Loengutekste võib esitada ühiskondlik-poliitilistel, loodustea- duslikel, põllumajanduslikel, teaduslik-tehnilistel jt. teemadel. Teksti pikkuseks arvestada 45—60 min. (22—30 masinakirja lehte), soovitat lisada näitlik materjal. Loeng võib olla nii eesti kui vene keeles.

Käskkirjad tuleb esitada 2-s eksemplaris 1. juuliks 1967. a. algorganisatsiooni kaudu ühingu «Teadus» linna- või rajooni- organisatsiooni juhatusele.

Tööle lisada märgusõnaga varustatud kinnine ümbrik autori perekonna-, ees- ja isanime, aadressi, töökohaga, ühingu «Tea- dus» liikmed näitavad ära ka algorganisatsiooni.

Läbivaatamisele ei kuulu tööd, mis on varem osa võtnud vabariiklikest konkurssidest.

Paremaid töid premeeritakse järgmiselt:

kolm	I preemiat	50 rbl.
viis	II „	40 rbl.
kümme	III „	25 rbl.

Konkursi tulemused teatatakse Suure Sotsialistliku Oktoobri- revolutsiooni 50. aastapäevaks.

Kas mitte uus kvaliteet?

Käesolev mõtteavaldus sai tõuke oma tekkeks G. Nõmtaki artikli «Miks mitte diskussioon?» ilmumise (12. mail s. a.), II kursuse üliõpilasega võin — vähemalt oma kursuse kogemustest — kinnitada, et G. Nõmtak ei eksi mitte milleski, kui ta lühidalt kirjeldab filosoofia-seminari miljööd meie ülikoolis. Ja tõepoolest — ka kõige korralikum, kõige visam õppejõud ei saa oma üliõpilastele filosoofiat «sisse süstida», kui need (või vähemalt nende enamik) kärsitult kella piiluvad — saaks aga ära, pääseks vaid küsimisest... Ka seminari pidamine on akt või toiming, mille kohta kehtivad üldised dialektika seadused — ei saa opereerida ainult ühe poolega! Mida ette võtta?

Järgnevaga püüangi arutluseks välja pakkuda konkreetse ettepaneku.

Pole kellelegi saladuseks, et igal kursusel (ühel enam, teisel vähem) leidub tüdrukuid ja poisse, kes peavad ülikooli enamaks kui «diplomivabrikuks». Siinkohal ei kavatse ma aga teha mingit analüüsi erinevate üliõpilaskihide kohta, nende maailmavaatelisti jms. erinevusi silmas pidades — see osutuks liiga keeruliseks ja mahukaks. Tahan aga rõhutada objektiivset fakti, et üliõpilase ja üliõpilase õppimistungi (siinkohal ei tule aga vahetada mõisteid «õppimine» ja «tuupimine» e. formaalne õppimine) vahel võib valitseda ja valitseb erinevus. Inimese õppimistungi sõltub väga mitmetest teguritest, üheks oluliseks soodustajaks peaksid aga olema loomuliku eeldused, anne antud alal. Nüüd tekibki küsimus, kas mitte päästa need üliõpilased seminaril haigutamisest sellega, et luua esialgu, vähemalt filosoofia õpetamise osas, täiesti uus, üliõpilaskoolilise õppeformeringu, kuhu vastavalt iga seminarijuhendaja soovitusel kuuluks 2—3 (mõnel poolt — kaks märksa rohkem või veidi vähem) paremat, asja vastu huvi tundvat tudengit kursusele. Nii tekiks küllaltki arvukas, teaduskondadevaheline (!) korpus, keda liidaks ühine soov: sügavamalel nähtuste juurtenil

Senises õhkkonnas osutuks võimalikuks pidada loengud lühendatud korras, tekiks nii vajalik, mõlemapoolselt aktiivne, loominguline kontakt. Ükski sädelev, sügav loeng ei jäta aga oma mõju avaldamata...

Ent praeguses olukorras ei piisa lektori suurimatestki pingutustest, et saavutada loenguga täit efekti — kuulajaskond on enamasti liiga ükskõikne.

Minu teadmist mööda loetakse meie ülikoolis dialektilist materialismi teaduskonniti, s. o. kuuele erinevale auditooriumile (võib-olla eksin arvuga), mis oma suuruselt peaksid olema mõnevõrra erinevad. See annaks võimaluse teostada kõnesolev idee kuulajaskondade arvu muutmata — kõigi kuue hulgast

moodustada uudne koondis, kaks väiksemat järelejäänut liita. Tavaline lahendus peaks olema vaba ületamatuist majanduslikest rakustest. Põhjalikult tuleb aga läbi vaadata tunniplaanid! Et see uudne avangard koosneb kõige erinevamate tunniplaanidega kursuste inimestest, tuleb võib-olla loengu ajana kõne alla mingi pärastõunane kellaärg (kas kell 17, 18 või isegi 19), mis, nagu kogemused on näidanud, peaks ka psühholoogilisest vaatevinklist vastuvõetav olema. Veidi kergem on ehk kellaaja suhtes lahendust leida kahe (loengu ajaks) liidetud teaduskonna puhul (kui selline liitmise üldse vajalikuks osutub).

Uus formering jaguneks, nagu praegusedki, seminarigruppidesse, ainult selle vahega, et gruppide tase oleks ühtlasem ja tugevam — märksa. Ja siinkohal toetan täiel häälel G. Nõmtaki soovitatud diskussioonivormi. Usun, et keegi ei kahtle lauseste tulevargis, mida tavalisel seminaril kuulda võiks.

Ehk oleks mõeldav moodustada ka seminarigrupid võimalikult erinevate teaduskondade, erinevate kursuste tudengitest — see laiendaks nende üldist silmaringi, mitmekesistaks, õpetaks diskuteerima (pro vaidlema) iga laadi partneriga (vastasega). Ka siin tuleks vist arvesse ainult hilisem kellaärg, see-eest aga laitmatu emotsionaalse mõjuga ruumis (mille tarvilikkust enam pole vaja tõestada).

Arvan, et diskussioonil kui kõige vabamal, loomulikumal mõtete väljendamisel vormil on — suurepärase juhtimise korral — kindlasti võime «äratada» kõik seminarid mistahes ainevallas, mistahes kursusel.

Lõpetuseks. Võib-olla jääb lugejal mulje, nagu propageeriks käesolev kirjatükk mingi üliõpilasaristokraatia asutamist. Siiski! Tegemist on kainelt ratsionaalse (võib-olla isegi ratsionaliseerimis-??) ettepanekuga, mis pealegi tõstaks üliõpilase peale kulutatud rubla rentaablust...

Usun, et ilma eriti üle jõu käivate majanduslike lisakulutusteta (seminarigruppide arv peab siiski mõnevõrra tõusma) looks tavaline lahendus olukorra, millel oleks mitmes mõttes etteulatu tähtsus. Võib-olla annaks see kõige eelnimetatu kõrval mõjuva hoobi ka tudengite nii ajast ja arust läinud paberilt mahalgemise küstile, seda enam, et õpime ülikoolis, kus arvatavasti ainukesena Nõukogude Liidus on võimalik õppida kõnekunsti akadeemilisel tasemel.

Usun, et sellega tekiks tudengite kontingent, kelle peale kogu ülikoolil oleks alust uhkust tunda.

Toetades täielikult G. Nõmtaki seisukohti, kutsun kõiki asjastpuudutatuid ja pädevaid siintõstatatud ideed üle arvamust avaldama.

T. VELLISTE

Teaduslik või populaarteaduslik?

Teadusliku kommunismi alused on ülikoolis ühiskonnateadustest viimane. Me ootasime sellelt distsipliinilt kokkuvõtet kõigest eelnevast. Ootasime kaasaja probleemide põhjalikku teaduslikku ja huvitavat käsitlemist.

Nüüd on see kursus läbi ja eksam tehtud (ainult «headele» ja «väga headele»). See peaks tähendama, et me oleme varustatud teadusliku maailmavaatega. Aga kas see ei tähenda pigem seda, et meil on küllalt suur loosungite tagavara ja et me teame marksismi klassikute teoste pealkirju ja sisukordi?

Meil oli 36 tundi seminare. 25 inimest oleks võinud tervelt 36 tundi rääkida kaasaja probleemidest, oma kohast ühiskonnas. 25 omanäolist, peaaegu kõrgema haridusega väljakujunenud vaadete ja inimest. See oleks pidanud olema meie kõigile väga huvitav. See oleks pidanud meile palju andma.

Aga ei olnud huvitav. Miks?

Meil oli ka seminari moodi seminare. Vaidlusega, aga need vaidlused ei viinud kuhugi välja. Miks? Minu arvates sellepärast, et

täpselt samuti või veel edukamalt oleksime võinud vaielda intris või kohvikus, kuna meie vaidluse juhendamine seisnes vaid lauses: «Vaidluses sünnib tõde!».

Miks on RSR-i koosolekud huvitavad, aga teadusliku kommunismi seminarid pole?

Kui me ülikooli lõpetame ja tööle läheme, kui meil oodatakse kindlat poliitilist selgroogu, ei aita, kui räägime roiskuvast kapitalismist ja varisevast kolonialismist ahelatest. Me saame aru, et 36 tundi teadusliku kommunismi seminare ei tee veel kellestki poliitiliselt haritud inimest. Aga need 36 tundi ka!

Kas meie teadmiste puhul ongi õige öelda: teaduslik kommunism? Pigem on see populaarteaduslik.

Tihti peale räägitakse, kuidas kirjanuse õpetamine keskkoolis peletab noored tüki ajaks, mõned ka alatiseks kirjanusest eemale. Kas midagi samasugust ei toimu ka ülikoolis marksismi klassikute suhtes? Võib isegi ühiskonnateaduste suhtes üldse?

REET KARUKAPP,

AAPELI

Üks inimene tuli mäest alla apteegi poole. Ta oli suhteliselt väike inimene, seda oli juba kaugel aru saada. Kui ta natuke lähemale tuli, oli näha, et tal olid punased juuksed ja kui ta siis apteegi kohal peatus, paistsid ka ta nina ümber olevad tähnid, need on niisugused väikesed pruunid täpid, mida päike heas tujus olles teeb mõningate valitud isikute nina ümber.

See oli Vinski, see punaste juustega ja tederähnine poiss.

Vinski avas apteegi ukse ja poetas ennast sisse. «Kung» tegi ukse kinni oiev keel.

«Mida võiks olla?» küsis apteeker.

«Kas ma saaksin nähamauks tegevat pulbrit?» küsis Vinski.

«Ja-an, aga kas vanemad või seda uuemat, seda patentpulbrit?»

«Loomulikult patentpulbrit. Olen kuuunud, et see on parem. See on vist vänsmaal leitud?»

«Jaa. Külap vist. Selle nimi on «Läbi sena» pulber. Võn soovitada. Vaadake, kallid noorhärja, kui seda suua, ei muutu ainult nähtamatuks, vaid võib ka läbi seinte käia. Prantsuse leutis.»

«Teadagi, küllap siis on prantsuse leutis. Seda just tahaksin. Eks seda vist pannakse suhu?» küsis Vinski.

«Täpselt nii. Just nii, kuid sellest ei aita. See käib nii: pistate suhu väikesse näpuotsatäie pulbrit, siis tokstake parema jala kannaga vasaku jala suurt varvast ja ütlete mõttes: «Läbi seintel» Samal siimapiigul olete nähtamatu ja võite ka läbi seinte käia, kui juhtute sellises paigas olema. Kui tahate jälle nähtavaks saada, ei tarvitse teha midagi muud kui täpselt vastupidi: tokstake vasema jalaga parema jala suurt varvast ja ütlete: «Seinte läbit» samal siimapiigul olete endine.

«Ja-ah, arvan, et sain aru,» ütles Vinski.

«Täna», noogutas apteeker.

«Asi on iseenesest kaunis lihtne.»

«Kõik suured asjad on lihtsad,» ütles apteeker ja ronis lae alla nähtamatuks tegevat pulbrit tooma.

Vinski sai kenakese kotitäie pulbrit.

Nii nagu Vinski ulatusliku eluloo alguses selgesti tähendati, olid Vinskil punased juuksed, mis tähendab üldiselt seda, et ta oli eriti talukas: mida muud tähendas ka tema otsus paigutada liigne künnemargaline nähtamatuks tegeva pulbri alla.

Seda protreed pole siin maailmas niisama tühja ja nalja pärast, vaid et öelda kord keerutamata ja avalikult, et Vinski ei olnud sugugi mingi niisugune tossike ja mammapoeg, kellel temaealisi tublisid poisse pahetihti peetakse. Mitte sinnapoolegi.

Mis oleks saanud kellaööja Liisast, kui poleks olnud Vinski ja nähtamatuks tegevat pulbrit!

«Kellaööja Liisa on kukkunud mudajärve ja uppunud,» rääkisid mõned. Teised rääkisid, et mustlased olid varastanud kellaööja Liisa ja endaga kaasa viinud. Kolmandad teadsid, et apteekri koer olevat Liisa keskmise sõrme läbi hammustanud, aga see oli nüüd küll liialdus, sest apteekri koer oli surnud juba kaks aastat tagasi.

Alles kui kellaööja ja tema naine ise turuplatsile tulid, saadi teada, kuidas asi õieti oli. Kellaööja istus murtud mehena turulaua peal, niisama murtud naine kõrval ja rääkis rahvahulgale õnnetusest.

Oli juhtunud nii:

Kellaööja oli läinud hommikupoolel enne jumalateenistust kirikusse kelli lööma. Ta oli Liisa endaga kaasa võtnud, sest et ta Liisat nii väga armastas ja et Liisa kellaöömist nii väga armastas. Koos olid nad kellaorni roninud ja kellaööja oli oma kelli löönud looja kiituseks ja inimeste kirikusse õhutamiseks. Liisa oli istunud sel ajal kenasti kambri nurgas pingil. Löömise lõpetanud, oli kellaööja koju läinud, lükanud ukse enda järel kinni ja tornist alla laskunud.

Koduteel oli tal järsku meelde tulnud, kuhu see Liisa jäi. Tõsi mis tõsi, nüüd tuli talle meelde, et sinna see tüdruk jäi, üles kellatorni. Kellaööja oli tagasi läinud, roninud üles ja tahtnud ust avada, kuid ei olnud seda lahti saanud.

«Mispärast sa siis ei saanud?» hüüti kellaööjale kõrva, sest ta oli peaaegu kurt.

Terve linna Vinski

«Ei olnud võtit!» hüüdis kellaööja vastu.

«Sul ei olnud võtit?»

«Ei o. n. üdi! See on kellatornis, aknalauala peale vist panin.»

«Unustasid Liisa ja võtme sinna luku taha!»

«Kindel kaup!»

«Ohhoh!»

Linnapeagi oli turule tulnud. Ta võitis nüüd juhtimise enda kätte.

«Teie tütar on seal kellatornis luku taga?» küsis ta kellaööjalt.

«Nii jah, härra linnapea.»

«Liisa on tarvis sealt välja tuua ja kohet!» hüüdsid inimesed ja eakamad naised vaimustusi nutma.

«Rahval on õigus,» ütles linnapea.

«Liisa tuleb tornist ära tuua, ütlen mina! Või on ehk kellelgi teisi ettepanekuid?»

«Tooge tuletõrjeülem siia!» käskis linnapea ja kohe mindi tuletõrjeülemale järele.

Tuletõrjeülem tuli vastpestud ameti-kuues ja ta oli lenda saaga kaasa võtnud. Lendsalk sõitis Kõpose halli ruunaga ja üks tuletõrjajaist puhus pasunat. Ülem ise juhtis hobust, kes peatus turuplatsil paksu rahvasumma keskel.

Ülem tuli vankrist mahia, kohendas kübarat ja kamasandas:

«Redelid, püs-tit!»

Lendsalk haaras reipalt redeli ja joostes viidi see kellatorni seinale ääres. Teine mees tassis redelit teisest otsast. Redel aga ulatus hädavaevu poole tornini.

«Redel on liiga lühike,» ütles linnapea.

«Asjatundjana arvan täpselt sedasama,» ütles ülem. «Redel on liiga lühike.»

Et tuletõrje ei suutnud Liisat tornist välja aidata, muutusid inimesed üha murelikumaks.

Siis astus raehoonde palkonile linnapea juurde keegi teine isik. Linnapea rääkis midagi häälega, mis nagu rahvapargi valjuhääldaja üle turuplatsi kandus. Ta lausus:

«Kodanikud, meie linna on ähvardamas suur õnnetus! Kellaööja Liisa piinleb üksinduses seal kõrgele kellatornis. Kuid nüüd näete siin, minu kõrval ühte inimest, noormees Vinski, kes ütleb, et ta on võimeline toime tulema ameerika lukuga suletud uksega ja Liisa tornist alla tooma. «Kuid,»

jätaks linnapea, «noormees Vinski seab tingimuseks, et tema tornimineku ajal ei tohi keegi tulla lähemale, kui nelikümmend sammu. Kas nõustutakse sellega?»

«Kelleks ta meid peab? Või oleme me uudishimulikud? Võime pöörata selja tema poole, kui ta nii tahab!» hüüdsid inimesed ja olid veidi pahased, kuid suurem osa oli juba hüüdes kindel, et mistarvis nad peaksid selja pöörama.

Nii marssis Vinski kellatorni poole. Rahvahulk järgnes talle täpselt neljakümne sammu kaugusele tornist ja jäi kaelu õieli ajades ootama.

Nüüd oli Vinski ülal kellatornis selle lukustatud ukse ees. Tal oli nähtamatuks tegevat pulbrit vaid paar näpu täit kaasas, kuid ta mõtles, et selleks korraks peaks piisama. Rahulikult võttis Vinski koti taskust, kallast pulb-

ri suhu ja neelas alla. Siis ta koputas tugevasti parema jala kannaga vasaku jala suure varba pihta ja pomises poohääl:

«Läbi seintel!»

Seige, et pulber ei petnud selles kõige täbaramaski olukorras. Kuigi kellatorni üks oli ebatavaliselt paks ja sellel oli igasuguseid hulle raudu küljes, oli Vinski mõne sammuga sellest läbi ega tundnud isegi õlanukkidega midagi.

Kambri nurgas pingil istus väike tüdruk. Ta nuttis nii, et punast-vagetkirju tutt pealael värises. Terve kena lompikese oli vaene tüdruk nutta jõudnud.

Aknalaual oli nahkrihmaga võti.

Vinski tegi tuntud kunstiga end jälle nähtavaks ja ütles:

«Hel, Liisa, mis sa siin pillid?»

Liisa võttis kätel näo eest ja vaatas imestunult.

«Kat ta oled Vintki?»

«M. n. olen Vinski.»

«Päiit tõeline Vintki?»

«Päris tõeline.»

Liisa silmad särasid nagu kaks märka tinanööpi.

«Kutt ta tulid?»

«Uksest.»

«Ai, uktett. Aga tiit ei pääse ju, tee on lukut!»

«Ma tulin läbi ukse.»

«Ai!»

«Ai,» ütles Liisa veel ja ei küsinud rohkem, sest väikesed lapsed on tihti nii arusaajad, et ei küsi iseenesest mõistetavaid asju.

Vinski pühkis käega pisarate jäljed Liisa põskedelt. Liisa kohendas veidike tutti ja nad hakkasid käskikäs tornist alla laskuma. Lukukeel pöördus kergelt Vinski tugevate sõrmede vahel seestpoolt nii, et polnud isegi võit vaja, selle oli Vinski piüksitaskusse pistnud.

Rahvahulk ootas hinge kinni pidades. Kui nad siis kellatornist välja astusid, Vinski talutamas käekõrval kenasti tipsivat Liisat, hakkasid inimesed lausa kisendama. Mõned hüüdsid «Elagu!», mõned hüüdsid «Hurraal!» ja mõned tegid ainult «ööö,» sest nad ei teadnud, mis keeles oleks peenem hüüda ja vaimustatud inimestest moodustatud auvaravaist tulid Liisa ja Vinski turuplatsi keskele. Liisa ema oli, nagu peabki, õnnelik, et sai tagasi oma väikesse tütre ja Liisa isa oli niisama õnnelik, et sai tagasi selle vigurivändast tornivõtme. Kõik naersid ja nutsid ja rääkisid ühekorriga ja tuttavad sülelesid võraid ja võrad sülelesid tuttavaid ja kõigil oli hea meel Liisa pääsemise üle, nii nagu ei olnud juba ammu.

Siis kuuldis taas raehoonde palkonilt linnapea hääli:

«Kodanikud!»

Et täna on kirjutatud meie linna ajalukku uus lehekülj, kellatorni valutamise lehekülj ja selle kirjutajaks on meie kõigi imetluse pärvinud Vinski, siis olen otsustanud selle hetke jäädvustamiseks kõrgema seadusandliku võimuna anda talle aumini. Lugupeetud võignikele olgu siinkohal meenutatud, et see on selle poolest praktiline autasu, et see saajale nii nagu andjalegi midagi ei maksa. Niisiis, kodanikud, tänasest peale olgu selle minu kõrval seisva noore mehe nimi «Terve linna Vinski!».

Kuid Vinski isa ja ema olid Vinski üle nii uhked, et nad ei mällanud magama minna ja kutsusid pagari pere enese poole külla juttu ajama üldse kellatornidest, väikestest tüdrukutest ja kodutulist rändureist.

Seevastu läks Vinski ise kohe, kui oli esimestest õnnitlejatest lahti pääsenud, plekiseppe Falcki töökoja taha õngeusse kaevama, sest kõige selle kära hulgas ta polnud unustanud, et õhtuks oli Lassi ja Hanskiga kokku lepitud Maljalahele särjepüügile minna ja tal oli hästi teada, et olgu nüüd kellelgi mis aumini tahes, särgi õngit-sedes peavad igapähele omad ussid kaasas olema. Muud midagi.

Teostes «Koko kaupunki Vinski.»

Keskikoulu lukukirja. 1965. a.

Soome keelest tõlkinud: A. HIIER

URMO PRUUL

Tallinna etüüd

Kui aknais lööb helkima tulesid, siis rahutus välja mind ajab. Mu kärsitud jalad mind kannavad, mu samme siis võlvides kajab.

On vanalinn sünge ja tõsine, kuid armsam ta mulle kui uus. Meis kahes on mingit sugulust, kas hinges või milleski muus.

Reigi kirik, linoollõige

Aino Tuhkanen (geogr. IV) 67

...OLI ÜKS ÕUNAGA PILT

Uhel pärastlõunal läksime Kalju Põllu ja Jaak Kangilaskiga kunstnik Juhan Pütsepa poole, tema ateljeesse, et natuke juttu ajada kunstikabineti asutamisest kümme aastat tagasi — see oli siis, kui dotsent Pütsepp kunstikabineti juhataja oli.

Jutt algab muidugi sellest, mis maailma kunstielus praegu toimub, millised suunad ja tendentsid on arenemas ja mille kõrgpunkt juba möödas. Otsingutest ja katsetamises kõneldes ütleb majaperemees, et üks neinadki teinud kunagi kõik ajastu toodud voolud läbi.

«Kaheksateistkümnendal aastal hakkasin näitustel käima, varsti ise õppima Triigi juures, pärast Vabbe juures. Ega siis olnud nii-

sugust läbikäimist kunstnike vahel nagu praegu, igaiüks katsus ikka salajas hoida, mis ta teeb, näituse ajaks millegagi üllatada. Ma mäletan, ükskord panin ma kolmnurkse pildi välja — Aadam ja Eeva. Kes teab, kas ta nüüd sel-pärast parem sai, et kolmnurkne oli, aga oli ikka jälle midagi uut. Teistsugust kui teistel. Ja kui ma ei eksi, Konrad Mägi vist oskas selle pildi isegi ära müüa. Jah, sel ajal olid sellised asjad moes. Ükskord oli Vabbel üks pilt õunaga, muidu ei olnud midagi aru saada, aga keskel oli suur kuldne õun. Ma tean, üks härra tuli ja ostis selle ära. Vaevalt, et nad paljut aru said Vabbe piltidest, aga ta oli moes ja osteti.

Sai ikka proovitud kõikepidi. Kuni kahekümne kuuendal või kahekümne seitsmendal aastal oli Vabbel ükskord selline pilt väljas: kitkutud kana, täielikult ja täpselt, nii nagu ta on. Kahvel ja nuga ka veel seal kõrval. Ja Vabbe ise nii vaimustatud sellest pildist, see alles on midagi! Meie jäime siis üksteisele otsa vahtima, et mis see siis nüüd peab tähendama. No ja hakkasime aegamööda igaiüks oma teed otsima. Oma teed minema.

Nüüd on jälle omad uued tuuled ja otsimised, ainult kohe imelik on, kui mõni vana kunstnik äkki hoopis uut moodi tegema hakkab. «Kui see tema senisest arengust ei tulene,» ütleb Jaak Kangilaski. «Jah, kui ta enne midagi niisugust teinud ei ole.»

Nii me istume ja arutame vane-maid ja uuemaid aegu meie kunstis ja kunstnike elus.

Siis seame jutu KUNSTIKABINETILE ja tema tekkeloole. Ja kuuleme, et kabineti loomisel oli küllaltki oluline osa dotsent A. Pärilil, kes oli tollal Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan.

«Bibliograafid olid juba ammu nõudnud, et neile õpetataks mitmesuguseid šrifte, raamatuviit-rünide kujundamist jne., et neile on seda raamatukogus hädasti vaja. Sel ajal parajasti hakati üldse laiemalt rääkima esteetilisest kasvatuses. Mõni aeg tagasi oli loodud ülikooli muusikakabinet. Päril hakkas siis asju ajama kunstikabineti asutamiseks. Rektoraat toetas, andis ruumid ja summad.

Dotsent Pütsepp plaanitses parajasti Tallinnast Kunstiinstituutist äratulekut ja võttis pakkumise hakata ülikooli kunstikabineti esimeseks juhatajaks vastu. «Esimene aasta oli raske küll. Ruum oli väike, pedagoogika auditooriumi eesruum. Rahvast tuli algul küll palju, aga rohkem uudisnime pärast vaatama, mis seal õige tehakse. Varsti kadus suurem osa ära, ainult bibliograafid käisid hoollega ja mõned üksikud asja tõsisemalt võtjad: Kartna, Viljako, Mart El-ler. Edaspidi läks paremaks, saime suuremad ruumid, tulid sportlased ja Ott Raud, teie, Jaak Kangilaski ja teised. Hakkasime väljas joonistama käima ja näitusi korraldama. Rektor käis meid ikka vaatamas, tuli üldse igapädi kõiges vastu. Niisamuti Sildmäe, tookordne õppeprorektor. Aegamööda saime nagu tuntumaks, ajalehemehed hakkasid käima, «Izvestijas» oli pikk lugu. Selline kabinet on ainulaadne Liidu ülikoolide hulgas. Moskvas on küll ka stuudio, kus joonistamist saab õppida, aga ei ole ühtegi ülikooli, mille juures oleks selline kunstikasvatusega tegelev asutus.»

«Jah, see on vanade ülikoolide traditsioon, anda üliõpilastele võimalus tutvuda kõigi inimkultuuri valdkondadega,» ütleb Kangilaski. «Tähtis pole kabineti käijast kunstnike teha, tähtis on panna inimesi kunsti mõistma, kasvatada isiksust,» lausub Kaljo Põllu. Ja selle mõttega võiksime oma loo lõpetadagi.

P. VIHALEMM

Kunstiõpetus Eestis saab kabinet avati 10 aastat taga-tänavu 164-aastaseks. 1803. a. si ja peab tänavu juubeli-asutati Tartu Ülikoolis sünnipäeva. Seda märgib Zeichenanstalt. Nüüd on meie üliõpilastööde näitus kunsti-vabariigis kunstikool ja kunsti-instituut, esimese joonistus-kooli kohale on aga astunud TRÜ kunstikabinet. Kunsti-

Ühest näitusest

Alljärgneva autor ei preten-deeri arvustusele, siin on kirja pandud vaid vaatajat haaranud tunne. Esitatud kirjutis on autori esimene sellelaadne trükit-ilmuv katsetus.

Kohvikukülastajal on selle aasta jooksul olnud võimalus näha mitut näitust: esimene oli jaanuaris Olav Maranilt, teine Tallinna noortelt kunstnikelt, siis meie üliõpilase Ain Sarve poolt kogutud eksliibrid- ja praegu ekspositsioon Lembit Sarapuult.

L. Sarapuu piltidele on omane meeldiv mõttlik rahu, mõtte ja teos-tuslaadi vahel valitsev harmoonia.

Tahaksin pühenduda noorte kunstnike näitusele. Ma ei hakka töid hindama ja liigitama mingi-suguse «ismi» alla, vaid tahaksin rääkida tunde või seosest meel-diva pildi ja minu kui vaataja vahel.

Kaminasaalis oli kohe ukse kõr-val kaks Jüri Arraku julget läiki-mist sinisel — lausa mälestuseks lapsele, kes peitub minus. Tahad näpuga katsuda, silitada; ja veel see silmatorkav uks, mis keset ra-hulikust kutsus ennast lahti tege-ma.

Järgnesid Tõnis Vindi ratsio-naalsed kaalutlused — tume, ühtne joon ja kontrastina joonte peenus. Liikumistes kerge joonte mäng ja korrapäratud plekid. See on mida-gi vastandite ühtsusest. Sarnane oli ka Jaan Klõšeiko kaine elutu-te kastide kontrastne mõju ometigi seotud elustava tõmbumisega.

Samas kõrval elusad vormid Kristiina Kaasikult, mis oleksid na-gu pidevas arengus kas siis sala-pärase sisemise protsessina või puhkemisena.

Teises otsaseinas oli kaks Vello Tamme värvi helendumist ruumis. Värvi ise nagu moodustaks kombi-tavad ruumilised kujundid ja muu-tuks otsvalt orgaaniliseks. Nende vahel oli Jüri Arraku komposit-sioon, ka siin oli midagi elusat: plastiliste punaste rahulik-voolav tunglus nagu tühja keskpäiga poo-le.

Kaminasaalis oli ka kaks graafi-list lehte: Marju Mutsult graatsili-ne pruut pärja ja kahiseva looriga; Silvi Liiva-Luikojalt ofort — taga-sihoidliku keskme vahekord peale-tungiva ümbritseva.

Ja viimasena siit saalist Tiitu Pallo väga meeldiv õhtuselt rahu-lik värvisobing. Temalt oli ka kolm väiksemat kompositsiooni ruumi-dest ja kehast, mida kombib kiir.

Vahesaalis oli vastastikku kaks Enno Ootsingu keerutuslikku kom-positsiooni, millest sain mingisuguse tunde all vingerdava elastsu-setunde.

L. Singilt oli meeldivam «Kom-positsioon nr. 4» — kindlameelne püüe teadaoleva eesmärgi poole.

Rõdusaalis olnud Jüri Arraku töös oli mingi irooniline tunne: sihipärane keskne rist triumfeeri-mas jooni tagasihoidliku kuldse üle. Ja viimasena Jaan Klõšeikolt «Kahekõne» mehe ja naise vahel, kes näivad teadvat teineteise voo-rusi ja nõrkusi ja selletõttu suuda-vad kokku kuuluda.

Selline ei pruugi olla muidugi igaiühe mõttemäng. Vaataja vaate-nurk võib kõgeli isegi autorit ülla-tada, see aga ei tohiks takistada igaiühel enesel kunsti nautimast.

PEETER URBLA

Mitte päris kollane päike

Kunagi ma oskasin kole hästi joonistada. Olin kohe peaaegu na-gu päris kunstnik. Meie kunstika-binetis panin ka oma nime kirja, et hakkas õppima graafikat ja ak-varelli ja keraamikat ja plakatkir-ja ja ... noh, õnneks polnud too-kord tunniplaanis rohkem õppe-aineid.

Varsti ma oskasin juba natuke-ne vähem joonistada. Aga minu poolkõrge hariduse ja kõrge intel-ligentsi kõrval oli see muidugi kõõmes. Ja siis toimuski meie esi-mene ekskursioon. Läksime kahe-kaupa reas üle Raeoja platsi ja jõudsime Emajõe äärde. Sügis oli seal parajasti. Lõhnas vee ja päi-kese järele. Vesi lõhnas nagu ve-si ikka ja veel natuke nii ekstra Emajõe moodi. Kuid päike — oi sa pagan — ei olnudki ju kollanel! Ja ma tahtsin kangesti seda mitte päris kollast värvi järele teha, ma segasin kokku palju värve, nii pal-ju, et lõpuks sai sellest kõigest pa-berile suur ja määrdund servade-ga auk. Ja ma olin kole õnnetu. Aga siis tuli õpetaja ja tema vaat-as seda paberit hoopis niiviisi vastu valgust, et päikene paistis just augu koha pealt läbi ja säras nii kenasti mittekollasena. Ja ta ütles veel, et neil värvidel seal augu ääres pidi ka ikka mingit Emajõe hõngu juures olema. Mina

ei hakanud talle kõiki peensusi ära seletama, kirjutasin ainult au-gule suurte tähtedega oma nime alla — olgu siis vähemalt tõestu-seks, et istusin 1,5 tundi lõhnava Emajõe ääres ja vaatasin päikest ja ei teinud pahandust. Ja mu tu-ju oli jälle hea.

Aga siit peale ma ei osanud hoopiski enam joonistada, ma jät-sin peaaegu selle tulutu tegevuse. Mul tekkis palju vaba aega ja ma õppisin peale enese tundma ka tei-si suuri kunstnikke. Ja selleks ma käisin juba õige mitmel ekskur-sioonil. Käisin koos teistega Mosk-vas ja Leningradis ja Saaremaal ja Hiiumaal ja mujalgi. Nägime palju toredaid asju ja ma teadsin juba, et nende kohta öeldakse — kunstiteos. Ja kui vastu valgust vaadata, võib nendes asjades tões-ti palju päikest näha.

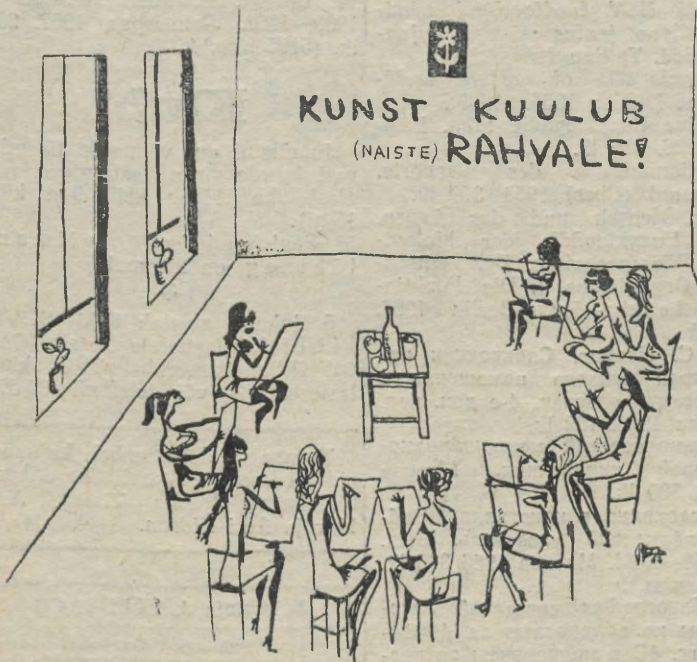
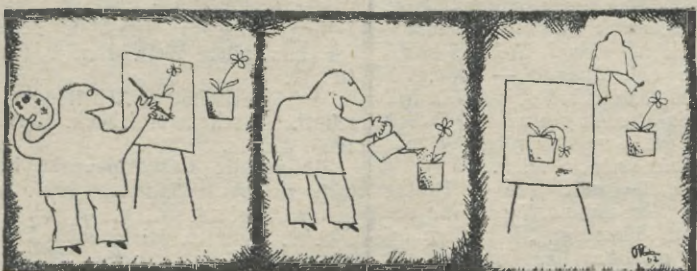
Aga kord ma sattusin kokku ühe hoopis imeliku päikesega. Too oli joonistatud oma mitu tuhat aastat tagasi ja ta kiired looklesid nagu merelained. Mina jälle polnud ela-deski kõveraid päikesekiiri näinud. Selle eest olin kuulnud sõna «rea-lism» ning ... minust oleks vist küll kunstikriitik saanud, kui ma siis poleks kuulnud ühe targa me-he juttu, et valgus pidi ainult üks suur lainetamine olemagi ja ...

edasi ma sellest jutust tegelikult aru ei saanud. Siis ma mõtlesingi, et kui õpiks õige uuesti joonistami-se selgeks. Et teeks siis ka midagi tuleviku tarkade jaoks mõistatada. Aga kahjuks ma hoopiski ei tea, mille üle need tuleviku inimesed pead murdma hakkavad. Ja mul tekkis hoopis tahtmine teada saa-da, kuidas see tuhandeaastane päi-kesemees nii ettenägelik oli.

Sellepärast ma jätsingi nüüd ka kunsti ja mind hakkasid hoopis inimesed huvitama. Aga nende pä-rast ei tulnud mul enam ühtegi ekskursiooni teha, neid oli igal pool niigi mu kõrval. Ja meie kunstikabineti oli neid juba 30. Neid 30 inimest uurisin ma õige kaua aega ja sain palju teada nen-de kohta. Nad on tõesti targad. Nad arvutasid välja, et omatehtud kohviserviis saab hulga odavam kui poest ostes. Ja nad on ka kül-lalt ökonoomsed. Nad joonistavad oma pildid vahel aknalaasile ja nii saavad aknaraamidest koha-kaasluse alusel ka pildiraamid.

Aga need inimesed on ka natu-kene mõistatuslikud. Ma ei saa kuidagi aru, miks bioloog joonis-tab just heeringa selgroogu ja aja-loolane vana küünlajalga...

AINA LAUL

P. PÄRNA JOONISTUSED.

Klassikalise filoloogia auditooriumi häämaras nurgas valendas Platoni aristokraatlik mõttejapale ja Veenuse puus. Epidiaskoobi valgusviik projekteeris üle tahvli riputatud vana maakaardi valgele seljale luust ja kivist esemete kujutusi. Kaasnesid õppejõu selgitused: «Kunda inimene... 6—7 tuhat aastat tagasi... leiud välja-kaevamistelt Kunda Lammasmäel... tegeldi jahipidamisega, kalastati järvel, merele ilmselt veel ei sõandatud minna... sama kultuuri iseloomulikud jooned ilmnevad laiemal alal Läänemere kallastel. Kunda inimese usundlike tõekspidamiste kohta on raske midagi öelda...»

Elva

(Alguskatkend I. Luhaääre jutustusest)

PARTISANI KÕNE

Pälsoni tänava ühiselamu valvelaua ja komandanditoa vahet saigis üksikult ja rühmiti «rebaseid», kellest vanemate kursuste õpilased oma kohvritega mõõda astusid, kindlal sammul koridorihämarikku juba eelmisest aastast teada toa poole suundudes.

«Ei ole enam ruumi, teie lähete Elva,» tuli komandant rebaste hulka, orderiblankeetide käes. Ometi oli enne uue õppeaasta algust lausa rähni kombel majast välja toksitud kõik aja jooksul siia elama jäänud eksmatrikuleeritud, kaugõppijad ja ei tea mis imelik rahvas.

Koridori lõpust tuli kiirel kõnkuval sammul kohvriga poiss, kelle punetavat luist nägu kattis otsekui kõrvetada saanud habemede. Ta vahetas komandandiga paar vinget sõna ja rüsis välisukse poole. «Viimane partisan läks,» tähendas keegi.

Majas sellevõrra palju vaba pinda ometi ei tekkinud ja ülevoolavast õnnest tulvil «rebaseid» vormistamis valvelauas oma ärasõidu-dokumente, ilma et selle toimingu tähendus olekski nendeni jõudnud, ja rattasid siis Elva rongile.

Vaguniesikus seisis kohvrite kõrval Ilmar Rohtmaa, ajaloo-osakonna üliõpilane. Talle oli ikka meelindud seista vaguniesikus. Poisi jõulise intelligentse näo järgi poleks öelda võinud, et ta Haapsalu kandi põlisest metsatalust pärit on.

«Daativ, daativ,» lalises keegi väikemees ema süles.

«Vaata, kui tark juba,» särtsatasid Ilmari silmad. Sel suvel sai ikka rassitud raamatutega. Daativ... Mis sina ka daatiivist tead, ütlesid vahet «taat»... Hellas... Emamaalt lahkunud oli ilus komme võtta oma laeva kaasa tuli Ateenast ja süüdata see oma uue koloonia kodukolde. Tartu... Terve Tartu rajoon on ülikooli kolooniaid täis — suvest tühjaks jäänud pioneerilaagrid, puhkekodud — Peedu, Elva, Kärevere, Kukulinn...

Kui tuli buss mõõda kääruulist maanteed või võrises rong mändidealusesse Elva, ikka ja jälle suundus sel päeval hajali rida kohvritega noormehi pioneerilaagri poole. Esimesed küsisid teed, tagumised vaatasid, kus ees veel kohvriga poiss mändide vahel vilkus ja läksid silmnäol järele. Männituka sees suvila, eemal tei-

ne, all orus järvelik, jalgrajad siia ja sinna. Avar mändidealune plankaadadeta linn! Keskikool on läbi, keskaeg on lõppenud!

Läbi hõreneva männiku valendas ees kahekordne maja — pioneerilaager.

Kes aga päralt jõudis, sikutas esikust kõrge vurna pealt voodi refoompõhja ja käristas selle kõrvaltuppa või trepist üles. Trepist alla aga tuligi tagasi terve trobikond vooideid, poisid nende vahel aga laulsid:

«Tuli siis Tartu mees, Tartu mees, ütles: siin ei ela sees elu sees, elu sees!

Jääte siin veel külma roaks, külma roaks, selle toa teeme parem puhketoaks, puhketoaks!»

«Puhketoaks! Puhketoaks!» lauldi sellise lihtsameelse helditud rõõmuga, et vaat mis tore mõte jah — puhketoaks! Kõik sõnad ei tähendanud täna midagi, nad olid vaid iselaadse rõõmu esilepurske katkendlikud vormid. Igamees vaatas teisele: näe, tark inimene, sai sisse... konkurss oli ometi kolm komaga... ja eks mina ka omajagu... hoiame ühte... Ondsus valitses maa peal. Kui kaks ühe kursuse poissi vastamisi juhtusid, siis — «Vennad läksid...»

«Kui eile vennad...»

«Kus vennad on?»

Kui Ilmar ülemise korruse esimese toa ukse avas, jättis seal vooideid rebiv Kulno ühe kõrgvoodi ülemise korruse monteerimise katki, hüppas alla ja pakkus Ilmarile üht sasiksoletud saksa ajakirja: «Kas sa ehk suvatseksid pilku heita neile veetlevaile lehekülgedele.»

inimene

«Ojaa, meeleldil!» Ilmarile meenus ühest vanast inglise keele õpimise brošüürist külaliste vastuvõtmist käsitlev peatükk: valitud vestlus... Siin peremees toob naistepiltidega ajakirja ja istub kohe su juurde vana rombaka voodi servale muljeid vahetama.

«Teeme toa korda,» vaatas Ilmar asjalikumalt ringi, «õhtul tulevad meie tüdrukud soolaleivale.»

«Ära räägil Kus vennad on?» Kulno leekiõpruun sassis pea ilmus kõrgvoodi tagant.

«Läksid hea ja parema järele.» Õhtul tulid tüdrukud. Siin ajalehtedega kaetud vastamisi lükatud punakaspruunide lauakobakate taga sai uus kursus teadlikuks oma olemasolust. Tõsi küll, paljud puudusid veel.

«Kõrtsimees, valget!» hõigati Kulnole, kes lauatsa ja nurgas toolile püsti pandud spordikoti vahet talitas.

Siis otsustati Cicero auks teha kõnevõistlus. Tüdrukud kirjutasid teemad paberiribadele ja puistasid need laiail keset lauda. Kõned algasid.

«Kõrtsmik, sinu kord!»

Kulno võttis... «Olla edasiviiv jõud»... Lahendame selle teema muusikaliselt?»

«Laske kääl!»

Kaks teist meest tagusid kopsikutega potikaant tar-ram-am amp-amp-ahh ja Kulno karjatas iga pausi ajal: «Löö puruks neetud kapitaalid!»

«Braavol Aga meie majas on partisan! Kutsume tema kui vana kolleegil!» soovitas keegi.

21. mail on TRÜ spordipäev!

Rongkäigu algus kell 11 Kingissepa tn. 19. Spordipäeva kavas: massvõimlemine, rahvatants, teatevõistlused, hobuste kõrgema kooli sõit, jalgratturite viimase mehe sõit, mootorratturite vigursõit, värvapalli võistlus, mudellennu demonstratsioon. Üliõpilane, tule pühapäeval staadionile!

«Õigel Partisan! Partisan tegev- väkkel Partisan!»

«Kes see partisan on?» — «Vist üks kaugõppija, kes ei püsi oma kodukohas elama.»

Lärmil peale ilmus uksele sama punaka habemeudemega vesihallide silmadega poiss, keda mitmed päeval Pälsoni tänava ühiselamust väljumas olid näinud.

Heik vaikust, keegi ei mõistnud nagu midagi öelda. Siis tõusis Ilmar: «Mu daamid ja härrased! Nagu meieni on kandunud suusõnalisi pärimusi endistest aegadest, on Elva inter olnud alati partisaniliikumise keskuseks. Nii on meil täna õhtul au paluda üht veteranidest... paluda lauda ja osa võtma meie Cicero auks korraldatud kõnevõistlusest.»

«Täna,» lausus ükseliseisja ja muulates: no ma võin teile ju ka samas toonis... — lisas: «täna, noored sõbrad.»

Siis kummardus partisan teemat võtma. «Noorsoo ülesanded.» Tüdrukud turtsatasid.

«Noorsoo ülesanded,» kordas kõneleja ja heitis vilksiti pilgu laua ümber voodiservadel istujale, nagu tahaks selgeks teha, kui palju nad juba klaasi tõstnud on. Seejärel alustas ta rahulikult, vahel mõtteid koondades, ja ta sõrmede automaatsetest liigutustest võis aimata, et poiss on harjunud kõnelema, aeg-ajalt valides teese ja tsitaate perfokaartidelt.

«Noorsoo ülesanded. See on elu eesmärgi küsimus. Keegi ei vaidle vastu, kui ütlen, et eesmärk on — elada sisukalt. Aga mis on sisukas elu? Saada võimalikult rõhkest elamus. Inimene on raha lugemine elamustisaldav toiming, elamusi tuleb iga päeval pise- maid ja suuremaid nagunii. Mida üldse saab saada peale elamuste? Asjad võivad tulla küll inimese juurde materiaalsel kujul: raamat, toit... kuid inimene omastab nad ometi elamustena — nõrgem või tugevam, meeldiv või ebameeldiv elamus. Siit tekib küsimus, kas on olemas mingid suurimad elamused ja on nad igauhele samad? Minu arvates on. Ka neile, kes sellele ei mõtle — kui koolipoiss ülesande lahendust ei tea ja otsidagi ei püüa, ega see ei tähenda, et seda polegi — tema lihtsalt ei saa kunagi teada, muud midagi.

Suurimaks elamuseks aga on vaieldamatult hingelähedus. Te saate aru, mis ma mõtlen? Tunne, mis tekib, kui vanas raamatus satud hästi lähedaselt omastele lehekülgedele... ja sõpradega vaidlus- hoos järsku avastad, et tunned midagi samalaadset. Kui loed ammu- surnud kirjaniku teost — see mees, kes kirjutas, on sinust juba mõõtmatu kaugel ajas, sa ei saa temaga rääkida. Lähedaste sõpradega oled palju päevi koos, kuid ka ikka, teil tulevad eraldi lahendada paljud igapäevased probleemid, vaidlete küll, jalutate pundis mõõda linna, siis lähete

TRÜ võidukad käsipallurid

Nädalavahetusel võitsid Tallinnas Eesti NSV kõrgemate koolide meistritiitli TRÜ värvapalli nais- ja meeskond ning võrkpallinaiskond.

V. PALL

laiali igaüks oma koju. Aga kui poiss ja tüdruk on hingesugulased, on see täius, sest lähedasemateks ei saa keegi saada, kui nemad. See on hingeläheduse täius.

Seda ilu ei suudeta tavaliselt mõista. Igatahes... mitte päris nii. Tuntakse, et igapäevase töö seas on midagi kõditavat, elevust- tekitavat ja igutakse selle üle — igavuse peletamise viis töökaaslaste seltskonnas. Kui oleks peale armastuse veel paar niisama tugevat, samasuguselt paljude mõistmisvõim- mest üle käivat ilulähedust, kui ära- ropendatud siis maailm võiks välja näha!

Ainult armastus väikekodanlus- tub, labastub peagi. Ka ainult tööle pühendunud inimene ei tea õnnest midagi. Elu eesmärk on armastuse ja töö suhe (töö alla mõtlen üldse tegevust, idee ajendil te- gutsemist...)

Armastus ainult välisest ilust on amoraalne, täiesti ükskõik, on seal tegemist abieluga või mitte — amoraalne, kuivõrd välistab võimaluse teostuda hingeläheduse täiusel — kellegi välist ilu armastav võib tunda hingelähedust küll raamatutest, kunstist, koosolust sõpradega, kuid hingelähedus oma täiuslikumal kujul — poisi ja tüdruku hingelähedus pole talle ju momendil mõeldav.

Elu eesmärk on töö ja armastuse suhe — niiviisi kord saavutatud, saavutatud oma tegevusala, töö, suuna ja armastatu leidmise- ga — ei lõpe eesmärk ometi kusa- gile ära, nagu saavutatud eesmärgid ikka hahtuvad. Suhe ei saa ju täituda ega kaduda — suhe. Töö ja armastuse suhet pole hoida liht- ne, seda ei oska paljud ja siis öien- davad: pole olemas tõelist armastust, pole seda ja teist...

No meile pole see veel isegi probleemiks, enamasti pole me veel jõudnud lähtesegi. Meil, Elva inimestel on alles üks kahest: kellel armastatu, kellel vähem või rohkem kindel ettekujutus oma tööst, huvideringist vähemalt, tulevases tegevusalast. On neidki, kel pole kumbagi.

Sellepärast on meile praegu esimeseks kui soovite — ülesandeks jõuda elu eesmärgi lähtesse.»

«No noh. Kohe näha, et vend on palju tudeerinud,» tonkas Kulno Ilmarit.

«Tjaa, ära räägi,» kaalutles Ilmar mõtetega nagu kusagilt eemalt tulles.

Eesti NSV territooriumi administratiivne jaotus seisuga 1. jaanar 1967. Tallinn 1967. 72 lk.

Encyclopedia of modern architecture. London 1965. 336 lk.

Kleine Enzyklopädie Film. Leipzig 1966. 916 lk.

Dictionnaire des sports. St.-Amant (Cher) 1963. 379 lk.

Der Mensch und das Leben. Eine Enzyklopädie der biologischen Wissenschaften. Der menschliche Organismus. I. Die Funktionen. Leipzig—Jena—Berlin 1966. 160 lk.

Г. С. Исаров. Справочник на- имателя жилого помещения в вопросах и ответах. 4-е доп. изд. Москва 1966. 122 lk.

Военно-морской международно- правовой справочник. Москва 1966. 500 lk.

Дислокация в кристаллах. Библиографический указатель. Вып. 2. 1959—1964. Москва 1966. 366 lk. (5471 nim.)

Библиография советской литературы по водорослям за 1963—1940 гг. (С дополнениями за предыдущие годы). Ленинград 1966. 169 lk. (3821 nim.)

СССР в новой пятилетке. Справочник. Москва 1966. 215 lk.

TEATED

EÜE TRÜ staap teatab

● Avaldusi ehitusmalevasse astumiseks võetakse vastu kom- somolikomitees 10. juunini.

● EÜE vabariikliku staabi teatel võtavad ehitusmaleva tööst meie vabariigis osa 60 Ungari RV ja 30 Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi üli- õpilast. Ehitusmalevasse kuulu- vad ka Nõukogude Liidu 15 kõrgema kooli esindajad.

● Kõigi ehitusmalevasse as- tunud üliõpilaste üldkoosolek toimub 5. juunil kell 18 TRÜ keemiahoone ringauditooriumis.

*

EÜE Kasahstani rühma kan- didaatide kokkutulek toimub 20. mail 1967. a. kell 16 komso- molikomitees. Ilumine vaja- lik!

Raadioloengud

Kolmapäeval, 24. mail

1. Saksa filoloogia osakonna V kursuse üliõpilaste vanemõpetaja Felix Kibbermanni loeng «Saksa keele õpetaja klassivälisest tööst».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Kehakultuuriteaduskonna I kursuse, Bioloogia-Geograafiateaduskonna III kursuse üliõpilaste vanemõpetaja Aino Lunge loeng «Lapse psüühilise arengu üldised seaduspärasused».

Reedel, 26. mail

1. Eesti filoloogia ja bibliograa- fia osakonna V kursuse ja võõr- keelte osakonna IV kursuse üliõpi- laste prof. Villem Altko loeng «XX sajandi saksa kirjanik- ke — Thomas Mann».

2. Kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilaste prof. Mihkel Kase loeng «Sportlase toitlus».

Uut teatmekirjandust

Veröffentlichungen deutscher so- zialistischer Schriftsteller in der revolutionären und demokratischen Presse. 1918—1945. Bibliographie. Berlin und Weimar 1966. 657 lk.

Biographisches Lexikon. Politi- ker aus aller Welt. Berlin 1966. 163 lk.

Sozialistische Arbeitswissen- schaft. Taschenwörterbuch. Berlin 1966. 475 lk.

Bibliografie Československé histo- rie za rok 1955. Praha 1957. 193 lk. (3573 nim.)

F. W. Putzger. Historischer Welt- atlas. Jubiläumsausgabe. 87. Auf- lage. Berlin und Bielefeld 1965.

Atlas zur Geschichte der deutschen Ostsiedlung. Berlin und Bielefeld, 1958. 33 lk.

H. Lasch. Architekten-Bibliogra- phie. Deutschsprachige Veröffent- lichungen 1920—1960. Leipzig 1962. 215 lk. (3702 nim.)

Железные дороги СССР. На- правления и станции. Москва 1966. 150 lk.

Русские советские писатели-про- заики. Биобиблиографический ука- затель. Том 4. Раковский-Степа- нов. Москва 1966. 592 lk.

Библиография трудов Институ- та им. Н. Н. Миклухо-Маклая. 1900—1962. Ленинград 1967. 281 lk. (5195 nim.)

Klubi

Juunikuul on võimalik täiendavalt juurde võtta lastetuppa lapsi (lastetuba töötab kella 9-st kuni 15-ni).

Registreerimise viimane tähtaeg on 25. mai.

*

5. juunist alustab tööd SUVE- KLUBI koolialastele lastele. Osa- võtjail registreerida TRÜ klubi lastesektoris või telefonil 04/579.

Tänase ajalehenumbri kujunda- sid III kursuse žurnalistide eriarhu üliõpilased Renita Timak, Asta Iiir ja Anti Kidron.

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тар- туский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тарту- ского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Oksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 3353. MB 05250.

PÄEVAKAJA

A. OISSARI karikatuur

Vana-Tiigi hoov aprillikuu viimastel ja maikuu esimestel valgetel öödel.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (694)

Reedel, 26. mail 1967

XXI aastakäik

Kuidas TRÜ lõpetanud toime tulevad?

H. KURM

Teiste kasvatusasutuste kõrval, mis täidavad ühiskonna progressi nimel seatud ülesandeid, on küllaltki kaalukas koht koolil, kes nõukogude ühiskonnas valmistab kommunistliku korra ülesehitajaid ja kaitsjaid. Kaasaja teaduse ja tehnika areng esitab järjest suuremaid nõudeid uue põlvkonna ettevalmistamiseks. Ka TRÜ lõpetanud pedagoogid peavad sellesse andma oma panuse.

Milline on TRÜ lõpetanud pedagoogide ettevalmistus, kuivõrd nad sobivad õpetajaks, see ei selgu kaugeltki veel õpingute ajal (juurde arvatud pedagoogiline praktika). Noore õpetaja edukus õppe- ja kasvatusstööd ilmneb esimestel tööaastatel. Nagu näitavad Helsingi Ülikooli Pedagoogilise Instituudi direktori professor Mati Koskeniemi uurimused, võivad teatavad omadused, mis üliõpilasel-praktikandil olid nõrgalt arenenud, esimestel tööaastatel kompenseeruda teistega. Vastav soodne pedagoogiline keskkond avaldab positiivset toimet ja lõpetajast võib kujuneda edukas pedagoog. Et aga ülikoolipoolsele ettevalmistusele jääb siiski nimetamisväärt osa pedagoogilise töö eelduste loomisest, siis ei ole TRÜ lugenud oma ülesannet täidetuks kvalifikatsiooni ostmisega ja on tagasisideme saamiseks püüdnud:

a) tundma õppida oma kasvandike (ca 200) hilisemat arengut, et välja selgitada põhilisi probleeme ja raskusi, mis lõpetanutel on esinenud tegelikus koolitöös ja mis sõltusid ülikoolipoolsest ettevalmistusest;

b) võtta kasutusele abinõud pedagoogilises ettevalmistuses esinenud puuduste kõrvaldamiseks;

c) korraldada teaduskonniti lõpetajatele kokkutulekuid, mille eesmärgiks on tutvuda vastava teadusala uusimate saavutustega, pedagoogika ja metoodika uute seisukohtadega.

Ülikooli lõpetanute toimetulekut pedagoogilises töös hakati uurima 60-ndail aastail. EKP TRÜ Komitee ja pedagoogika kateeder koostasid spetsiaalse küsitluskava, mis pidi andma informatsiooni nii aine kui metoodika tundmisest, kvalifikatsiooni tõstmisest, kasvatusstööga toimetulekust (ettevalmistatus klassijuhatajatööks, pioneeri- ja komsomolitööks), samuti noorte õpetajate osavõttust ühiskondlike organisatsioonide tööst. Püüdsime ka selgusele jõuda, kui-

võrd ülikooli poolt antud iseloomustus vastas noore pedagoogi tegelikule tööle.

Ülalnimetatud küsitluskava alusel intervjuerisid erikomisjonid, mis koostati metoodikutest, pedagoogika kateedri liikmetest, järgnevaid isikuid:

1. TRÜ lõpetanuid (küllastades võimaluse korral ka nende tunde);

2) koolide direktoreid ja õppealajuhatajaid;

3. TK Haridusosakondade töötajaid, HO juhatajaid, inspektoreid;

4. parteikomiteede ja komsomolomiteede vastava ala töötajaid. Uurimus viidi läbi järgmistes linnades ja rajoonides: Kingissepa, Rakvere, Viljandi, Võru, Põlva ja Tartu.

Pisut teistsuguse küsitluskava alusel uurisime pedagoogilisel alal praktika-aasta sooritanud ülikooli lõpetanute arvamusi oma ettevalmistuse kohta 1965/66. õppeaastal. Tartu linna (osalt ka rajoonide) koolide õpetajatele ja direktoreile töötamise välja spetsiaalse küsitluse, mille vastused andsid informatsiooni meie lõpetanute kohta.

1965/66. õppeaastal korraldati Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo abil uurimus nii V kursuse pedagoogilisel praktikal viibivate üliõpilaste hulgas kui ka metoodikute, aineõpetajate, kooli juhtkonna juures, milliseid andmeid samuti on kasutatud.

1967. aastal uuris ajalooõpetajate ettevalmistamist ja nende toimetulekut oma tööga Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee, kelle andmeid samuti kasutasime.

Et esialgu sellise informatsiooni kogumine lähtus tegeliku elu vajadusest ja ei olnud planeeritud uurimuseks, siis korraldati ainekide eri aastatel mõnevõrra erinevalt, samuti ei teinud komisjonid, kes intervjuu korras andmeid kogusid, oma tööd võrdse sügavusega, mis raskendab kogutud informatsiooni teaduslikku läbitöötamist ja ulatuslikumate üldistuste tegemist.

Tuleb nentida, et ka ülemaailmses ulatuses puudub praegu ammendav õpetamise ja õppimise teooria. Püüdsime siiski olemasolevast materjalist välja tuua meie arvates kõige olulisema.

1) TRÜ lõpetanute teaduslik-teoreetiline ettevalmistus.

Hinnang teaduslik-teoreetilise

ettevalmistuse kohta, mis saadi väga erinevatest allikatest, on positiivne. Ettevalmistus hinnati heaks või vähemalt rahuldavaks kõigil pedagoogilistel erialadel. Ainult 2-le üliõpilasele on antud negatiivne hinnang.

Ometi esineb siin mõningaid puudujääke, millest tuleb rääkida. Näit. nii üldajaloo kui ka NSVL ajaloo loengutes tuleks esitada rohkem ajastut iseloomustavat olustikulist materjali, mis võimaldaks tulevastele õpetajatel anda õpilastele konkreetsemat pilti ajaloo ühest või teisest perioodist. Tuleks parandada ka ettevalmistust kodu-uurimisalasest tööks.

Vene keele osakonna vene üliõpilaste teadmised eesti keelest on liialt napid töötamiseks eesti koolides, kuhu neid aga tingimata vaja on suunata.

Kirjanduses tuleks senisest enam tähelepanu pöörata teoste analüüsimiskusele. Probleemiks on: kas peaks ülikool kõik valmis kujul üliõpilasele kätte õpetama, et seda saaks siis keskkoolis edasi anda, või on tarvis anda üldisi oskusi, mis võimaldaksid toime tulla muutuvast õppeprogrammis sageli vahetuvate teoste analüüsimisega.

Uurimisandmed osutasid sellele, et TRÜ varasemate lõpetajate (kuni 1958. a.) valmistamis raskusi õppematerjali käsitlemise metoodilised probleemid. Noorte õpetajatele heideti ette eakohasuse printsiibi mitteametust, õpetatava aine raskepärast esitamist, õpilaste vähest aktiviseerimist. Neid põhjustas lühiajaline metoodikakursus ja vaid 6-nädalane praktika. Seetõttu heideti 27,1% lõpetanust ette metoodilist küündimatus. Metoodikakursuse suurendamine ja terve semestri vältav pedagoogiline praktika on viimastel aastatel lõpetajate osas kaasa aidanud selle puudujäägi leevenemisele. Tuleb aga nentida, et ülikoolil on selles osas ulatuslikke ülesandeid. Eelkõige tuleb senisest veelgi suuremat tähelepanu pöörata nooremates klassides, s. o. IV—VIII klassides õpetamise metoodikale.

Metoodikaprobleemide üheks koostisosaks on näitlikustamine, eriti vastava aparatuuri kasutamiskuse andmine. Uurimisandmed näitasid, et tehniliste vahendite, nagu kitsasiilmi aparatuur, dialektori «LET», filmoskoobi, dialektoprojektori ja magnetofoni kasutamiskuse ei ole piisav. Töötades välja tulevastele pedagoogidele vajalike oskuste ja vilumuste loetelu, nägime ette alates tulevast õppeaastast metoodikakursuse raamides vajalike oskuste andmise.

Huvitavad teadmised, katsed jne. ei pääse vajalikul määral esile, kui nende esitamisviisid on puudujääke. Vähene ilmeks aine esitamises ja halb kõnetehnika on aastaid kestnud puudused. Andas selles osas õpetust fakultatiivselt, nagu seda 3 viimase aasta jooksul on katsetatud, ei ole tulemusi andnud.

Uurimistulemused näitasid, et mõningaid raskusi valmistab noore õpetajale erialase ringi juhendamise. Metoodikakursuses ja eriti pedagoogilises praktika jooksul on kindlasti vaja sellealaseid teadmisi ja oskusi avardada. Raskuseks on asjaolu, et paljudes koolides, kuhu üliõpilased praktikale suunatakse, erialaringe ei ole ja vastavaid oskusi anda on seetõttu küllaltki raske.

(Järgneb)

Eesti NSV I vabariiklikust ÜLIÕPILASKONVERENTSIST loe lk. 2 ja lk. 3

Ülikoolis pidas loenguid leedu professor

Ülikooli teaduslik-metoodilisel konverentsil, mis peeti kõrgema kooli pedagoogika küsimustes, oli üheks külaliseks Kaunase Polütehnilise Instituudi pedagoogika ja esteetilise kasvatus kateedri juhataja professor Andrius Novodvorskis. Professor Tartu sõpruslinnast pidas enne konverentsi loenguid meie ülikooli noortele õppejõudele ja aspirantidele.

Missuguseid teemasid te käsitlesite?

Minu loengud olid pealkirjastatud nii: «Loengute ettevalmistamise metoodika ja loengud ülikoolis», «Üliõpilaste teadmiste hindamine».

Pidada loenguid hästi ja huvitavalt, see nõuab suurt ettevalmistust ja pedagoogilisi võimeid. Kaunase PI oli esimene Nõukogude Liidus, kus asuti 1962. aastal ette valmistama inseneridest pedagooge, neid, kes hakkavad pidama loenguid kõrgemas koolis. Enne KPI-d tegeles sellega ainult Oxfordi ülikool, esimesena maailmas.

Kas te lugesite loenguid ainult õppejõududele või ka üliõpilastele? Lugesin ainult õppejõududele ja aspirantidele, kuigi on väga kahju, et ei olnud võimalust kohtuda

TRÜ üliõpilastega. Järgmisel korral tahaksin kindlasti pidada loenguid ka üliõpilastele.

Professor A. Novodvorskis alustas loengut eesti keeles. Ta ütles, et kui tal veel kord õnnestub esineda Tartus, siis teeb ta seda juba täielikult eesti keeles. Huvitav on siinjuures mainida, et professor A. Novodvorskis, kes on elukutselt insener, huvitub ka filoloogias. Ta valdab prantsuse, inglise, saksa, tšehhi, poola, itaalia, vene ja läti keelt. Instituudis loeb ta pedagoogikat.

Millised muljed on teil Tartust, kas ta erineb millegagi teistest ülikoolilinnadest?

Tahaksin öelda ilma komplimentideta, et Tartu on ideaalne üliõpilaselinn. Puudub see suurlinnale omane müra ja tunglemine, mis teeb närviliseks ja raiskab aega. Tartus lubab iga koht keskenduda. Ja üliõpilased annavad Tartule täiesti oma näo.

Lubage mul üle anda Tartu üliõpilastele palav tervitus Leedu üliõpilaste nimel ja soovida palju, palju edu arvestusteks ning eksamiteks.

Vestlesid R. MÄGI ja V. LAATS

Töö, mis vajab tegemist

Õppeaasta hakkab lõpule jõudma. Ees on praktika, rännuteed, uudismaa. On neidki, kes kuuks ajaks ülikooli juurde suvetöödele jäävad.

Suvelöödega seotud probleeme tutvustab meie TRÜ kapitaalühitusosakonna vaneminsener sm. Liik.

Missugused töö- ja teenimistingimused on suvistel ehitusobjektidel?

Töö toimub meil samadel alustel nagu igal pool ehitustel. Me varustame üliõpilasi tööriistadega. Palga makstakse tükitöö alusel, sellepärast on konkreetset kuupalga praegu raske välja pakkuda. Paar aastat tagasi ehtasid Kehakultuuriteaduskonna poisid Kinks, Kartseviski jt. Kääriku katlamajale katust ja kaevasid kanalisatsioonitrasse. Töö tehti hästi ja küllaltki kiiresti. Kvaliteet tipp-topp. Kuus teenisid poisid igaüks 150 rubla. Ent on olnud ka juhuiseid, kus teenitakse 40 rubla.

Kuulds, nagu suhtutaks üliõpilastest ehitajasse ebaausalt, ei pea paika. Meil maksab põhimõtte — kuidas töö, nõnda palk. Tööd jätkub kõigile.

Miks on siiski viimastel aastatel kuu keskmine teenistus nigel olnud? Põhjust pole vaja kaugelt otsida. Mõõdunud aastal oli meil töötavatest üliõpilastest 25% poisse ja 75% tütarlapsi. Jõu poolest jäävad tüdrukud poistele alla. Töö, mida teavad 5 tüdrukut, teeksid ära 2 poissi. See lööbki

alla palga ja töötatavuse.

Tänavu tahaksime tööle võtta 60 kuni 70 üliõpilast kuus, neist 15 tütarlast. Veel kord tahaksin rõhutada, et teenistus sõltub täiel määral igast töölisest. Peamine on julge pealehakkamine.

Missugustel objektidel tuleb tänavu töötada?

Objektide nomenklatuur on üpris suur. Kõikide projekte me pole veel kätte saanud, seepärast on praegu raske öelda.

Kindlad on:

● Tiigi tn. 80. Seal tuleb ehitada elukortereid.

● Hapnikuballoonide hoidla Riia maantee lõpus.

● Leningradi mnt. 2. Füüsikakorpus.

● Toomemäele ehitatakse ladu.

● Peahoone füüsikute ruumide ümberehitamine.

● Vanemuise tn. 46. (Vestibüülile tuleb betoonlagi peale ehitada.) Peale selle käib pidev jooksev remont.

Kuidas ehitustöölised suhtuvad üliõpilastest abilisestesse?

Mõõdunud aastal oli arvutuskeskuse ehitusel puudus müürsepadest. Neid tuli tuua pärast töö lõppu teistelt ehitustelt. Appi tulid tudengid. Päeval kandis nad telliseid ja segu tellinguile, öhtul said müürsepad laduda. Ehitajad olid üliõpilastele väga tänulikud.

Uudismaa ja suvelööd?

Uudismaa on väga tervitatav algatus. Uued kohad, uued inimesed, miljöo ja romantika. Miks aga suhtutakse eelarvamusega suvelöödesse? Käiakse mujal ehitamas, kuid peaks ikka püüdma ka oma ülikooli korras hoida.

Meil ei ole tudengile pakkuda ei kadakast karjamaad, ei erilist romantikat. Meil on töö, mis hädasti vajab tegemist.

T. ROOSMAA

võllastena... Nii kulges sõit Leningradist Eesti pinnale — Vanakülla.

Siin mõned vaikusküllased päevad, mida harva segas üksik püskuv vihin mõne meie poisi või tüdruku suunas, kes oli üks metsa marjule läinud. Veel minidest puhastamata metsas, käisime seda viisi marjul ükskhaaval kõik, kartmata öela metsavennna püssikuule. Vakselt pohli noppides ehmusime oksapraginast, tõstisime pead — märkasime vaid suurt isapõtra.

Oli varahommik, kui Vanakülas aknaklaasid mürsuplahvatustest klirisema hakkasid. Naised jooksid

(Järg lk. 3)

OIE REINTAM-TOMING

NII ALUSTASIME MEIE

SUGIS 1944

Ülikool jäi terveks — kas jäi? Seisan pikas koridoris ja kuulen seinale riputatud reproduktorist:

«Освобожден город Тарту.»
«Вечная слава павшим героям.»
«Смерть немецким оккупантам.»

«Vabastati Tartu.» Tõusen kiki-võrre, et lähemale seista reproduktorile. Kas korraldaks? Ja, järgmisel päeval — kuid Tartu oli siis jälle okupantide käes. Nii «rändasid sa käest kätte», tükk piksest Isamaast ja Emajõe, millesse praegu imbub seltsimeest ja «kultuursete» metslaste veri. Nagu elavaks niisutas see kogu maa, ning linnaga räägid mõttes nagu Kellega, sest — Mis on muutunud Kelleksi. Kes langes ja kes jäi elavate nimekirja, ja elavate hulgas otsid ka Ülikooli.

September, oktoober. Nüüd seisangi, kiri näpu vahel ja otsin Tähe tänavat. Kiri on ristiema sellimehelt tema Tartus elavale vennale. Ristiema on kommunist. Ta mehe tapsid Tallinnas fašistid, poeg langes samuti võitluses okupantidega. Perekonnanast jäi ellu ema, kes, nagu miljonid teised emad, ei tea oma poegade kalmuküngast.

Ema olevat lasknud mind kombekohaselt ristida, olgugi et kodus räägiti kirikust kriitikaga. Kooliõdedega sai läbi käidud kirikud ja vaadatud ka mõnda palvemaja protseduuri. Sealne müstilisus ainult pagendas elava lapsehinge nendest jumalakodadest veelgi kaugemale. Aga vaderiks valimise komme meeldis küll — ja näe, antud juhul tuli isegi kasuks. Nüüd on lootust ulalust saada.

Oma kohustuste kõrgusele jäi ju ainult too vader, kes oli samast ühiskonnaklassist. Kuhu jäi too teine — keskariduse omandanud õpetajaproua? Ema mäletas, et niimevalimisel olevat just tema pidanud tähtsaks, et nimi tuleks täiesti eestipärane. Nii, nii, aga miks sa, täiesti eestipärane proua, lippasid nüüd Saksamaale, jättes maha isegi oma kooliõpetajast mehe?

Oled sa nüüd rahul? Ei usu, sest loodus vormib kojuigatsuse nii parunlike kui tänavaplikale, nii sinule, pruuni katu levitajale, kui ka punasele kommunistile. Ja milline su maailmavaade nüüd võiks olla? Kes teab, sest «similia similibus curantur» — ja nii nagu toimub assimilatsioon ja dissimilatsioon igas organis, nii analüüsib ning sünteesib ka aju, ja seetõttu jääb nõrk lootus: hiljem või varem, aga sinu pseudohiilguse kummaruse maneerid ravigi välja see kassikuld ise.

Ka praegu toob instinkt sind Soome lahe vastaskaldale, et sealt

I vabariiklik üliõpilaskonverents

ULO VOOGLAID, TRÜ ASPIRANT:

● Konverentsi tööga jäin rahule ning ei saa kuidagi ühineda siit-sealt pudenenud vihjetega, nagu tuleks kahetseda seda teoreetiseerimist. Enne, kui midagi teha, tuleb mõelda, mida teha ja kuidas teha.

Konverentsil räägiti niihästi kiiduväärsest meie üliõpilaselusest kui ka mõningaist juba ammu omavahe-likes kõnelustes naeruväärseteks tunnistatud nähtustest, mis otsest takistavad üliõpilaste elu sisukamat organiseerimist. Mitte ainult deklareerimise korras. Võimete kohaselt püüti leida negatiivsete nähtuste põhjusi, allikaid.

Meeldiv oli tõdeda üliõpilaste seisukohta, et igal ametikohal peaks töötama sellele kohale kõige sobivam isik, et kõrgema haridusega kaader peab kasvama vääriliseks vahetuseks praegusele.

Konverents otsis teid, kuidas rakendada iga inimese (ka üliõpilase) mõistust, võimet, energia ühisteks jõupingutusteks. Kui kõik (ka üliõpilased) arvaksid täpselt seda, mida need, kes on momendil kõrgemal seisval ametikohal, ja need omakorda seda, mida neist kõrgemal seisvad isikud jne., poleks ühiskonna progress üldse mõeldav.

● Mulle meeldis eriti filosoofiateaduste kandidaadi R. Blumi ettekanne «Üliõpilase osa ja koht nõukogude ühiskonnas» selle sügavalt mitmekülgse teoreetilise käsitluse tõttu. See ettekanne vääriliseks arvatakse, et see on laiemat tähelepanu kui vabariikliku üliõpilaskonverentsi auditoorium.

Sõnavõtjatest jäi meelde Sirje Endre. Ta oli üliõpilasajalehe probleemi hoolikalt läbi mõelnud, esitas poolt ja vastu argumentid ning lisas teoreetilisele käsitlusele ka nn. konstruktiivsed ettepanekud. Sirje Endre kritiseeris niihästi praegusi kõrgemate õppeasutuste ajalehti kui ka vabariiklikku ajakirjandust ning põhjendas vabariikliku ühtse üliõpilaslehe vajalikkust.

Lootustandva juristina esines Tõnu Saar. Vajadus lahutada üliõpilaste ametiühing õppejõudude ametiühingust pidi pärast tema sõnavõttu saama vaieldamatuks ning selle kogu üliõpilaskonnale ammu selgeks saanud ülesande lahendamise edasilükkamine võib sündida üksnes avaliku arvamuse ignoreerimise (mitte asjast ebaõige arusaamise) teel.

V. Tarassovi sisukas ettekanne, mis käsitles üliõpilaste omavalitsust, läks kahjuks esituslaadist ole-nevalt mõnevõrra kaduma.

Hea oli Hanno Ohvrili sõnavõtt õppetöö vormidest.

● Ei meeldinud, et konverents oli linna serval, et sellele ei pööratud ajakirjandus (eriti noorsooajakirjandus) väärilist tähelepanu, et mõni suhteliselt uudne mõte seati osa auditooriumi hulgas nagu kahtluse alla.

JAAK ALLIK, TRÜ:

Läsin konverentsile vastuoluliste tunnete ja negatiivse hoiakuga, ka nüüd on jäänud konverentsist mingi vastuoluline poolikuse ja rahulolematuse tunne. Muidugi on selge, et palja rääkimisega probleeme ei lahenda, kuid paistab, et moment konverentsi korraldamiseks oli valitud ebasobiv.

Mõned probleemid, mida konverentsil käsitleti, olid ilmselt pseudoprobleemid, mõned polnud veel küpsenud (omavalitsuse detailsed küsimused ühes või teises institutis, ajaleht, üliõpilasnõukogu) aga mõned jõudnud juba hapnema ninna (ametiühing).

Ohest küigest roomustas, teisest kurvastas vägagi see, et konverentsi kandsid peamiselt sõnavõtjad Tartu ülikoolist. See annab lootust, et järgmisel ülikooli komsomolikonverentsil valitseb asjalik töömeeleolu ja printsiipsus. Ning sellest võib loota ka praktilist tulu, mida üliõpilaskonverents muidu vaevalt andis. Peab ütleva, et õppejõud ja aspirandid andsid oma sõnavõttudes üliõpilastele silmad ette, kõige eredamalt ja positiivsemalt jäidki meelde sm. Blumi ja Titma ettekanded ja sm. Vooglaiu ja Loone sõnavõtt.

Taoliste konverentside peamist positiivset väärtust ma näengi selles, et nad just julguse ja aususe küsimuses osutuvad paljudele raskeks proovikiviks, kus mitmed iseloomujoone avalduvad väga eredalt ning ka see konverents sundis mind ümber hindama mitmeidki seisukohti ja inimesi.

TÕNU SAAR, TRÜ:

● Meeldis konverentsil valitsenud tsekkohesuse ja printsiipsuse õhkkond.

● Meeldejäävamateks olid sm. Blumi ettekanne ja sm. Loone sõnavõtt — väga asjalikud ja hästi üles ehitatud.

● Et konverentsil otsust vastu ei võetud, siis jäi lõpp kuidagi lahtiseks, umbmääraseks.

MARRE AIMRE, TRÜ:

● Siin räägiti paljudest probleemidest, enamikus on nad juba tutavad ülikooli ajalehe kaudu. Uudsenä tundus mulle üliõpilasajalehe küsimus.

● Sm. R. Blumi ettekanne, sest seal oli sügavalt nähtud asjade olemust, ja Ulo Vooglaiu sõnavõtt — tema ütles välja paljugi seda, millest enamasti ainult mõeldakse, aga ei räägita. Veel meeldis Sirje Endre sõnavõtt.

● Sm. Veimeri ettekanne ei täitnud ootusi, ei olnud nagu päris omal kohal. Oleksin kõrgema kooli lõpetanute ülesannetest palju konkreetsemalt kuulda tahtnud. Ka mõned sõnavõttud jäid üldiselt ebaoluliseks, ega sobinud seetõttu konverentsi asjaliku töömeeleoluga.

Et televisioonis ja vabariiklikus ajakirjanduses (vt. «Noorte Hääle» nr. 116, 19. mai s. a. lk. 2 ja «Edasi» nr. 118, 21. mai s. a. lk. 1 ja lk. 4) on juba I üliõpilaskonverentsi tööst ülevaadet ilmunud ja et meie ajaleht enne konverentsi avaldas põhilise osa TRÜ delegaatide sõnavõttudest, siis toome käesolevas ajalehes vaid mõtteid seni vähem käsitlust leidnud esinemistest.

PEETER VÄHI, TPI KOMSOMOLIKOMITEE SEKRETÄR:

Inimsuhted muutuvad järjest keerukamaks. Kõrgema kooli ülesanne on üliõpilase maailmavaate, tema oma seisukohtade kujundamine. Maailmavaate kujundamine on usaldatud õppejõududele. Seega on iga õppejõu-teadlase tegevus suuremal või vähemal määral seotud poliitikaga. Eriti peavad ühiskonnateaduste õppejõud ja komsomolorganisatsioon tunnetama üksteise mõistmise ja koostöö vajadust.

TPI-s (nagu ülikooliski) korraldati ankeet ühiskonnateaduste õppimise kohta ja õpetamisest. Vastas 116 üliõpilast (ankeete 150). Enamik vastajast oli IV–V kursusel. Meeldivaimaks osutus poliitilise ökonomia kapitalismi osa, tänu aine tihedusele. Kõige vähem meeldis NLKP ajalugu (kordamine, igav ettekandmine lektori poolt). Soovitati kirjutada parimate lektorite loengukonspekte, tunduvalt suurendada filosoofia õpetamist TPI-s, suurendada ka sotsioloogia ja psühholoogia õpetamist. Ühiskonnateadustel on täita tähtis osa loovalt mõtleva isiksuse kasvatamisel. M. I. Kalinin on öel-

nud, kui tal on mingi ülesanne, siis igal järgneval momendil tahaks ta seda lahendada erinevalt.

«Habemega» probleem on vähene informeeritus. Komsomolikaadri käsutuses on faktiliselt vaid vabariiklike ajalehtede informatsioon, mis on tavaliselt üsna napp ja vananenud. Näiteks sm. Demitševi ettekande vastu (Moskvas ideoloogiaalasel nõupidamisel) on suur huvi, kuid sellest täpselt öieti midagi ei tea.

Valepropagandat saab ümber lükata ainult faktidega.

RIHO ALTROV, TRÜ:

Uks tähtsamaid ülesandeid on loomingulise isiksuse kasvatamine. Üliõpilase kui isiksuse arenemisele on määrava tähtsusega tema ühiskondliku vastutuse tunnetamine. Näidata kätte tema koht tulevikus — see oleks võti tema käitumisele olevikus, s. o. õpingute ajal. Konservatooriumis on viimastel aastatel komsomoli autoriteet tugevasti kasvanud. On suudetud korrigeerida seisukohta: õpingud ja komsomolitöö on kaks isasja. Oleme sisse seadnud kontrolli akti-

(Järg 3. lk.)

V. MAASKI foto.

Milline on üldmulje konverentsist? • Kelle sõnavõtt meeldis? Miks? • Mis ei meeldinud konverentsi töös?

F. KLEMENT, TRÜ REKTOR:

● Suurepärasele. See viib edasi meie tööd ja elu. Oma ülesande konverents täitis. Arutleti tõsiselt, avameelselt, võitluslikult ja julgelt. Kui moni sõnavõtt ehk polnudki päris õige, siis see polegi nii oluline, sonavõtja näitas vähemalt omamoodi indu, tahet. Tore, et võeldakse masside aktiivsuse eest. See on tähtis ja õige ülesanne.

● Ettekannetest meeldisid R. Blumi ja M. Titma omad enam kui teised. Diskussioonidest aga Sirje Endre sõnavõtt vabariikliku üliõpilasajalehe vajalikkusest. Sirje Endre esitas hästi argumenteeritud põhjaliku ja tõsise sõnavõtu. Meeldisid teisedki — näiteks Tõnu Saar.

R. Blum käsitles oma küsimust laialdaselt, filosoofilisest aspektist, mitte kitsalt, empiirilistelt, vaid seoses tänapäeva elu üldprobleemidega. M. Titma ettekanne oli nõrgem, tegemist oli konkreetse sotsioloogilise uurimisega. Tema üldistused baseerusid antud faktilisele materjalile.

● Ei meeldinud ettevalmistus. Selle käigus oli äpardusi. Organisatoorne külg oli nõrk. Pidev edasilükkamine. Eesmärgi puudumine. Samuti toimus ettekannetes muutusi. Mõnedel oli arusaamine, et juhtiv osa konverentsil peab olema presiidiumil, mitte üliõpilastel. Asi läks välja peaaegu määraseni.

Nõus pole mõne sõnavõtuga.

V. Tarassovi sõnavõtt pole rahul üliõpilaste seisukohtade absoluutiseerimisega üliõpilaseluse korraldusse puutuvates küsimustes. Tema järgi üliõpilased otsustavad õppeplaanide küsimusi. Milleks siis veel õppejõud? See seisukoht on enam väärt kui see, et kogu ülikooli juhtimine peab olema õppejõudude käes.

Tiit Järve lihtsustas probleemi. Kas looduseaduste arvestamine tähendab seda, et noormees peab õõbima oma tütarlapse juures toas, kus elab veel 4 tüdrukut? See pole lahendus, vaid äärmine lihtsustus. Uhiselamus on see sigadus. Ma pole looduseaduste vastu, vaid sigaduse vastu.

On kahju, et sm. Veimer piirdus ainult informatsioonilise materjaliga, ei rääkinud aga teema tõelisest küljest. Ta jättis puudutamata küsimuse, kuidas planeeritakse kaadrit ja kuidas seda kasutatakse.

M. PESTI, KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE KOMITEE ESIMEES:

● Konverents toimus elavas arvamuste avaldamise õhkkonnas. Kahtlemata õigustas I üliõpilaskonverents end täiesti. Tahaksin rohkem näha keskendumist praktilistele ja väiksemate probleemide juures. Läbi pole vaieldud ühtegi probleemi, pole diskussiooni. Palju on teoretiseerimist. Sellest aga midagi ei muutu. Teoretiseerimine on küll

huvitav, kuid eelkõige on vajalik praktiline töö.

● Mulle isiklikult meeldis EPA üliõpilase P. Joandi sõnavõtt. Väga asjalik. Lausa üllatas, et selline ettekanne tuli EPA-st. Väga asjalik arutelu oli ametiühinguküsimuse üle, plusside ja miinuste vaagimine.

● Ei meeldinud see, kui oraator läks välja aplausi peale. Meeldiks, et oleks vastupidi. Oraatorite tase oli madal. Argus. Venivus. Polnud sõnavõttu, mis oleks õigustanud ühiskonnateaduste õppejõudude ja komsomolorganisatsioonide kasutegurit.

TÕNU KOGER, TPI:

● Üsna asjalik konverents — öeldi välja hulk tõdesid, millest senini avalikel tribüünidel pole räägitud.

● Põhiettekannetest Mikk Titma oma, just konkreetsuse pärast ja ka tema seisukoht komsomolorganisatsiooni ülesehituse võimalikkusest. Sõnavõttudest meeldis U. Vooglaiu kriitiline lähenemine probleemidele. E. Loone rõhutas väissuhte laiendamise vajadust. S. Endre kriitika «Noorte Hääle» kohta oli ka väga asjalik.

● Sm. Veimer ei rääkinud kahjuks küsimustest, mis ette nähtud ega püsinud ka sellel teemal, mille endale ise võttis.

Veidi ebakohasena ja selle konverentsi raamidesse mittedsobivana tundus D. Mihhailovi sõnavõtt.

(Algus 2. lk.)

vistide üle: kes neist on tõeliselt aktiivne? Püüame ka koordineerida komsomoliorganisatsiooni ja teiste ühiskondlike organisatsioonide (eeskätt ametiühingu) tööd.

Meie eriala kaadri järelkasv on väga halvasti kindlustatud ja see pidurdab vabariigi muusikakultuuri arengut.

ILJA GENS, TPI:

Nõukogude Liidu ja Soome vahel on heanaaberlikud suhted. Küllalt olulised on seejuures suhted üliõpilaste vahel. Kahel viimasel aastal on TPI-l külas olnud Heisingi Kõrgema Tehnikakooli esindajad. Ent vahel tahaks olla ka mitte ainult hea peremees, vaid ka hea külaline.

NLKP Keskkomitee peasekretär sm. L. I. Brežnev ütles oma ettekandes ÜLKNO KK pleenumil 1. veebr. 1967 järgmist:

«Nõukogude noorsugu ei ole rahvusvahelises elus kõrvaltvaataja, ta võtab sellest alati aktiivselt osa. Komsomoli rahvusvahelised sidemed, meie noormeeeste ja neidude mitmekesine kontakt oma eakaaslaste ja klassivendadega välismaal — see, seltsimehed, on kogu meie maa välispoliitilise tegevuse väga tahtis löik.»

E. LOONE, TRÜ ÕPPEJÕUD:

Üliõpilaste kontakti kodanliku kultuuri ja ideoloogiaga ei ole võimalik vältida. Ja seda ei olegi tarvis.

2 päeva ÜLIÕPILASKONVERENTSI

olid mõneti nagu kokkuvõtteks teatavast perioodist meie komsomolielust ja ilmselt ka meie ülikooli elus üldse. Olid otsade kokkuvõtteks, mitmete mõtete lõpunimõtle-miseks.

Me oleme kümneid ja kümneid kordi mitmesugustel koosolekutel kõnelnud loova, iseseisvalt mõleva isiksuse kasvatamisest kõrgemas koolis. Ja ometi on see kõik jäänud suures osas sõnadeks ja elu on käinud oma rada.

Sellepärast oli hea meel konverentsisaalis valitsenud tervest võitlusvaimust. Hea meel oli sõnavõtte-dest, kus räägiti, et inimene kasvab alati tegevuses, praktikas, ühiskondlikes suhetes, inimest ei saa kasvatada ainult sõnade abil, sõnadest ei kujune veendumusi. Maailmavaade ei moodustu ainult ajalehtedest, koosolekutest, ühiskülastustest ja kursuseõhtutest.

Milline on üliõpilase osa ja funktsioon, mil määral on tal õigus kaasa rääkida oluliste sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste probleemide lahendamisel?

Kõige masendavamalt mõjub inimesele see, kui teda tõsiselt ei võeta. Kui talt ei võeta vastu seda, mida ta endast anda tahaks ja saaks, kui temasse ei suhtuta kui mõtlevasse inimesse, kes tahab kõike paremini teha ja õigemaks seada. Kui sellel ei lasta areneda, seda ei toetata, ei tunnustata.

Nende hulgas, kes tulevad I kursusele, on väga harva «passiivseid». Inimesed, kes lähevad oma esimesele töökohale, tahavad kõike hästi teha. Kui neilt ei osata seda vastu võtta, kui nad ümbritseva õhkkonna tõttu ei saa vastavalt sellele tegutseda, kui nad ei saa

Miks ei peaks me ideoloogilisi kontakte tahtma?

80% TRÜ üliõpilastest on kommunistlikud noored — järelikult kommunistliku ideaali pooldajad. Miks seda mitte levitada? Tuletagem meelde V. I. Lenini sõnu kuulsast kõnest Soome vaksalis selle kohta, et meie ülesanne on põhjalikult, visalt ja kannatlikult selgitada oma seisukohti.

HANNO OHVRIL, TRÜ:

Teaduslase informatsiooni ülikiire kasv on viinud olukorrani, kus näiteks praeguse füüsikaosakonna III kursuse üliõpilase erialaste teadmiste hulk on ligikaudu niisama suur kui füüsikaosakonna lõpetanud 10 a. tagasi. Järeldus sellest saab olla ainult üks: on vaja põhjalikult läbi mõelda, milliste vahenditega kindlustada ülikoolis õppimise aastate võimalikult ökonoomne ja efektiivne kasutamine. Et loengute maht pidevalt suureneb, muutub loengul käimine sageli puhtmehaaniliseks konspetsierimistegevuseks. Siinjuures jääb üliõpilane ilma kõige olulisemast — lektori mõtte jälgimisest ja kaasamõtle misest.

Olukorrast väljapääs — hea õpik või trükitud loengukonspektid. Loengukonspekte kasutades saaks üliõpilane jälgida õppejõu mõttekäiku. Tal tarvitseks üles märkida selgitused, täiendused ja täpsustused antud materjalile. See võimaldaks ka õppejõul rohkem tähelepanu pöörata värskete informatsiooni esitatavate probleemide valdkonnas.

ise luua oma olemasolu tingimusi, siis kujunevad neist ajapikku probleemivabad tarbijalikud pürjeliid.

J. A. Davõdov kirjutab Marxi töid käsitlevas raamatus «Töö ja vabadus»: «Küsimus ei ole selles, et midagi takistab individuaalsusel väljendada ennast individuaalsuse- nena. Kui tal oleks, mida väljendada, väljendaks ta end (ja ta väljendab iga kord maksimaalse sellest, mis tal on). Küsimus on selles, et ühiskondlikud tingimused, individuaalsuste vastastikused suhted toodavad neid just kui individuaalsuste osakesi, kui ühekiilg- seid, vaesestatud individuaalsusi.

Seega on probleem selles, miks ühed või teised tingimused kujund- dasid ja kujundavad ühekiilgset individuaalsust ja millised tingi- mused nõuavad igakiilgset ja universaalset isiksust.»

Kuni me ei jõua reaalse suhte- teni, reaalse ja tõsise tegevuseni, võime me lõputult silte külge klee- pida: ühtedele «aktiivsed», teistele «passiivsed», ühtedele «inertsed», teistele «loovad» jne. Sellest midagi ei muutu.

Sm. A. Veimerile esitati küsimus, kas riigi juhtimiseks on vaja kõr- gemat haridust, spetsiaalset ette- valmistust? «Jaa, kahtlemata,» vas- tas sm. Veimer. Milline peaks see ettevalmistus olema? Kuidas seda kindlustada?

Need probleemid ootavad eda- sist, sügavamat käsitlemist. On hea meel, et konverents andis loot- susi nende küsimuste võimekate lahendajate suhtes.

P. VIHALEMM

NIIL

(Algus 1. lk.)

välja, lapsed süles. Püüdsime neid rahustada, rahustasimegi. Varsti veendusid nad isegi, et natside lennukid enam ei küündinud meie- ni, olugi et olime frondist ainult 20 km kaugusel.

Veel veidi ootust ja — meie, «üksikud», läksime Narva, — lin- na...? Ahervaremed, ahervaremed, ainult paar tervet majakest. Ööbi- sime linnaärses küüns heintel. Järgmisel päeval rongile; ja süda- ööl — tere, kodulinn Tallinn!

Hommik palistas kõnniteed min- skirt'i kandvate neidudega, lisan- dusid laiad kõrgendatud vattõla- kud. Meeldis — ei? Võõras oli. Ja linn jättis väga väsinud mulje. Ei, Ülemiste vanake, uputada me lin- na ei lase.

Niisiis tööle, tööle, taastama oma kodul Kodu — seda enam polnud. Tuttav võõras elas mu endises kodus. Ainult enne sõda

JATKAME MÖTTEVAHETUST

vt. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 15 ja 16

et ühiskonnateaduste seminaris loksab koolipoisilik mentaliteet. Et viimane avaldub mujalgi ja omab kalduvust progresseeruda, on va- jalik, et me selle delikaatse küsi- muse ees silmi kinni ei pigistaks. Eriti siis, kui räägime omavalitsus- est.

T. Velliste tegi julge ja lausa tehnilist üksikasjadeni põhjenda- tud ettepaneku filosoofia semina- ride reorganiseerimiseks. Pole kaht- lust, et väljapakutud lahendus tuleb kasuks mitte ainult ühiskonna- teaduste omandamisele, vaid mõt- teaktiivsusele meie ülikoolis üldse.

Ettepaneku autor jättis erinevate üliõpilaskihtide analüüsi kõrvale, pidades seda õigusega liiga mahu- kaks. Tundub siiski, et saavutatav efekt on otseses sõltuvuses üliõpi- laskonna koosseisust. Seetõttu, pre- tenderimata mingisuguselegi am- mendavusele, püüaksin välja tuua mõned «kategooriad», olulised se- minaride ja paljugi muu seisuko- halt.

Kõigepealt

- 1) üliõpilased arenenud vastu- tustundega, mitmekülgsed ja laia silmaringiga, kes tunne- vad vajadust töötada ja õppi- da oma huvialal, kes viivad igale poole kaasa mõtteerka ja printsepialse atmosfääri. Ohe sõnaga: tõelised üli- õpilased;
- 2) need, kes tahavad saada heaks spetsialistiks oma väljavali- tud alal. Opivad põhjalikult vaid eriaineid, kõik muu mõ- jub nende arvates segavalt või ei puutu neisse. Nimeta- gem neid «spetsialisti- deks»;
- 3) nn. «intelligendid», kes tulid ülikooli oma haridusta- set tõstma. Teadusliku tööga ei tegele, küll aga armasta- vad «seltskondlikku elu kõr- gel intellektuaalsel tasemel»;
- 4) nn. «printsipiaalsed». Näevad vaeva ülikoolis õppi- misega, kuna iga nõukogude noor peab püüdlema... jne. Ei suitseta ja lõovad energi- liselt kaasa ühiskondlikus töös;
- 5) «ratsionalistid» — al- luvad võrrandile: kõrge(m) haridus = kõrge palk;
- 6) «diplomiigatsejad». Loevad näppudel eksameid, mis on veel lõpetamiseni jää- nud. Iseloomulik enne «letti minemist»: «Issand! Saaks ometi mahal!»;
- 7) «juhuslikud» — ei teagi, miks nad ülikoolis on;
- 8) «muutlikud» — aja jook- sul vahetavad oma «klassi- kuuluvust»;
- 9) kõik ülejäänud ja need, kes ei kuulu ühtegi «klassi».

Toodud liigitus ei pretendeeri mingile avastusele. Kõik me teame isegi oma puudusi ja voorusi. Sa- muti ei puuduta see klassifikatsi- oon kõige vähemalgi määral vaim- seid ja hingelisi omadusi ning või- meid. Lõpuks, nagu pole puhtaid koleerikuid ega flegmaatikuid, ei kuulu ka ükski konkreetne tudeng ainult ühte klassi.

Peale ülaltoodud liigituse, mis määrab suhtumise ühiskonnate- adustesse ja muidugi õppimisse ning elusse üldse, on igasuguste

Tänaval tuleb vastu Helene Ku- ma, kes väga lihtsalt ütleb: «Kui lähed Tartusse õppima, võta doku- mentid ja asuta seal kommunistlik noorsooühing».

Nüüd siis tõusen hommikul juba Tartus — esmakordselt pärast kol- me aastat puhaste koduhõnguliste linade vahelt.

Tee viib Ülikooli. Registreerisin end kantseleis. Tarvis tegutseda. Millest alata?

Tuli ka eluase leida, — olugi et ajutises peatuskohas pererahvas lahke oli, ei sobinud neid pikaaja- liselt tülitada väikeses kor- teris. (Ei tahtnud neile näi- data, et peale enese ja seljas- oleva mul midagi polnud.) Läksin praeguse kohaiku ruumidesse. Seal oli esimene ühiselamu, nii teisel kui ka kolmandal korrusel. Rõõm- sameelsed tütarlapsed istusid põ- randal, kuhu oli pandud õlgi. Li- nad olid neil endil kaasas. Mul aga polnud linu, poest osta ka vabalt ei saanud ning «turuhinda» raha- tasku ei kannatanud. Tagalast tul- nukal, kes tahab organiseerida kommunistlikku noorsooühingut — heita pörsana põhkudele, linadeta, vahetuspesuta — pole võimalik. Otsi, otsi mingit muud võimalust,

See on avalik saladus,

mõttevahetuseürituste seisukohalt tähtis veel järgmine jaotus.

Selle skaala ühte otsa kuuluvad võivad igast asjast, sealhulgas ka mitte miinestki mittemidagiultvalt mitu tundi rääkida (nn. lobisejad). Teises otsas asuvad need, kes suu- davad oma (või raamatu) sõnu pa- remal juhul vaid paberi abil kuul- davale tuua. Viimased jagunevad teravalt piiritletud alamrühma- desse:

- a) «kartlikud» — kel kartuse- kramp suu suleb või kes liht- salt ei oska oma mõtteid va- balt väljendada;
- b) «arenematud» — kes muidu kadestamisväärse soravusega vaterdavad, kuid eksamil ja mujal, kus ei räägita eelse päeva naljakatest sündmus- test, saavad vaevalt sõna suust. Seega inimesed, kes eriti oma pead mõtle- mi- sega ei vaeva.

Rakendades toodud kahte klassi- fikatsiooniprintsiipi üheaegselt, võib täheldada, et «arenematud» kuuluvad peamiselt «juhuslike», «diplomiigatsejate» ja ka «printsipiaalsete» hulka. «Lobisejad» on nähtavasti oma võimed välja aren- danud juba koolipõlves, vähenõud- liku õpetaja ajaloo ja ühiskonna- teaduse tundides. Ülikoolis see liik degenereerub kiiresti, kui vaid se- minarijuhendaaja ei lähtu printsiip- bist: parem tühi koor kui mitte mi- dagi. Seetõttu edaspidi me seda kategooriat ei käsitte. Vaatleme nüüd, milline on VÄLJAPAKUTUD LAHENDUSE EFEKTIIVSUS SELLE KLASSIFIKATSIOONI ALUSEL.

On pikemata selge, et koolipoisi- liku mentaliteedi kandjaks on põ- hiliselt «ratsionalistid», «diplomi- igatsejad» ja «juhuslikud». Ning kuna nad tihti peale kuuluvad üht- lasi ka «arenematute» hulka, ei ole vasti vaja selgitada, kui suur on nende osa aktiivse mõttevahetuse loomisel.

Siiski, kuni pole suudetud raken- dada meetodeid *alma mater*'i uste sulgemiseks nende kolme klassi esindajate jaoks (mitte ära segada uste sulgemisega, kui kedagi on vaja eksmatrikuleerida), tuleks teha kõik, et nad oma klassikuuluvust vähemalt lõpuõhtuks jõuaksid va- hetada.

Mõttevahetuses toodud ettepa- neku kohaselt eraldatakse «sikud lammastest». Tänu sellele muutub üliõpilaste paremik privilegeeritud seisuseks, mis kahtlemata annab hoobi väärle mentaliteedile, ku- jundades avaliku arvamuse viimase jaoks ebasoodsaks. Privilegeeritus ei tohi muidugi tähendada seda, et õppejõud «intervaidluskubi» liik- mete suhtes rakendaksid «oma- meeste poliitikat». Neilt nn. äravalitutelt tuleks eks- samil kahtlemata palju rohkem nõuda. Vastasel korral muutub avangard aristokraa- tiaks. Mõõdamines olgu märgi- tud, et sama kehtib ka semestri- aegse aktiivsuse liigse silmaspida-

sest organisatsioon ju tuleb asu- tada! Kas tõesti sõidad tagasi, üt- led, et ei õnnestunud?

Suurtes linnades olen kohanud inimesi, kes pärast ärevaid koos- olekuid jalutavad loomaaias. Ka minu jalad viisid tänavale hulku- ma mööda looduse «loomaaeda».

(Järgneb)

Massispordi ürituste konkursist

Oppeaasta lõpp läheneb. Veel session ja siis algab suvepuhkus. Ka massispordi ürituste viimased alad on toimunud. On aeg teha kokkuvõtteid.

Teaduskondade arvestuses kujunes paremusjärjestus järgmiseks:

- I A-K — 2.38
- II B-G — 2.04
- III O-M — 1.58
- IV F-M — 1.43
- V KKT — 1.09 (I)
- Osakondadest oli 17 hulgast paremad:
- I ajaloo — 4.06
- II geograafia — 3.35
- III võõrkeeleloogia 3.12
- IV õiguse — 2.51
- V keemia — 1.99
- VI bioloogia — 1.73
- 100 kursuse või õpperühma 10 paremat olid:
- I ajaloo III — 6.80
- II geograafia I — 6.69
- III ajaloo IV — 5.04

(Järg 4. lk.)

mise kohta üldse. Antud aimest tõ- siselt huvitatud üliõpilane oman- dab kahtlemata mõne lõigu eriti põhjalikult, kuid teadmise, et õppe- jõud seda eksamil arvestab + inimi- lik laiskus ja ajapuudus võivad viia aine kui terviku hoopiski pin- nalisele omandamisele.

Niisiis, seminar jäeti ilma «kand- vatest jõududest», kes nähtavasti peaksid kuuluma «tõeliste» ning «intelligentide» hulka. Nendele tuli see muidugi kasuks. Nemaad saa- vad nüüd lähedalt vaielda, kui vaid auditorium liiga suur ei ole (viimane on väga tähtis tingimus, sest on karta, et pikk sõnaootamise järjekord inimesed närviliseks teeb).

Alles jäid siis kõik ülejäänud klassid ja kõikide klasside «kartli- kud». «Tõeliste» hulka kuuluvad «kartlikud» sattusid nüüd üldiselt soodsasse olukorda. Alaväärsust sisendavad «kuuldouad» on eemal- datud, kogu seminari õnnestumine lasub nüüd nende õlgadel. Mõned aga panevad diskrimineerimist pa- haks ega püüagi enam suud lahti teha. Kaldun arvama, et kokkuvõt- tes olukord halveneb, käegalõõmise meeleolu süveneb. Ja millist õppe- jõudu sundida sellist seminari pi- dama või niisuguses atmosfääris lugema?

PRAEGUNE OLUKORD pole muidugi kaugeltki kiiduväärne. Madalale asetatud latt + jällegi inimlikud nõrkused soodustavad ebaõige suhtumise levikut ka «tõe- liste» hulgas. Eriti halb on see, et «kartlikud» «spetsialistid» saavad tuge oma mentaliteedile, nähes se- minaris palagani, kus nad on sun- nitud istuma ja mida peetakse na- iivsetele inimestele suupruukimise võimaluse andmiseks. Võhiklik ja üleolev suhtumine ühiskonnate- adustesse muidugi kasvab. Siiski on praegune olukord soodus «kartlike» ja «arenematute» ümberkasvatami- seks. Kui nende kategooriate esin- daja on oma jutu paberi pealt ma- ha lugenud ja keegi nüüd nende väidetele kallale tormab, kas ei unusta esimesed nüüd oma arguse ja kas teised ei hakka enesekait- seks mõtlema?

Lõppude lõpuks, kui vaid eest- vedajad püüaksid koos õppejõuga hoolitseda kogu grupi mõttevahe- tusse tõmbamise eest, kas ei muutu siis nii mõndagi? Kõigi jaoks huvitavad ühiskonnateaduste semi- narid aitavad ehk muuta nii mõne- gi «klassikuuluvust». Kõik see eel- dad muidugi ka õppejõu õiget suh- tumist seminarisse. Seminar ei to- hiks olla loengul kuuldu või raam- matust tuubitu «ülesütlemise» ko- haks eesmärgiga arvestust saada. Oppeprogrammist kramplik kiinni- pidamine tuleb samuti ainult kah- juks.

Lõpetades selle, teema delikaat- susest tingituna kohati parkinson-liku targutuse, milles ehk mõndagi tõsiselt võetavat leiub, ja kõike öeldut silmas pidades tuleksin välja kompromisettepanekuga, mis peaks sisaldama mõlema võimaluse eeliseid. Niisiis — luua tea- duskondade vaheline fak- kultatiivne õppegrupp (mitte ring). Sellise lahenduse kor- ral säiliksi ka praeguse korralduse üks eeliseid — võimalus käsitleda filosoofiat tihedas seoses eri- aladega.

Sellega lõpetan. Loodan, et luge- jal pole põhjust kõiki neid liigita- misi autorile pahaks panna.

P. SAARI

Mööda endist Rüütli, mis küllalt- ki varemeis, Raekoja esine — ühe- poolset varemeis, edasi Vanemu- ne — varemeis, all Emajõe ääres kerkis rusude keskel nagu väike madal teatrihoone. Mulle teatri- hoone näiv maja osutus turu- hooneks.

TRÜ SPORDIPÄEV

Kell 12. Ülikooli staadion. Kostab marsiheliseid. Juba nad sammuvadki staadionile. Meie ülikooli sportlased: võimlejad, kergejõustiklased, sõudjad, orienteerujad, suusatajad, rat-

sasportlased... Kõiki ei jõua loetledagi.

Avatakse TRÜ spordipäev, mis on Tartu linna suvespartakiaadi avauituseks.

Möödunud spordiaasta tulemustega võib igati rahule jääda. Järjest enam üliõpilasi võtab osa sektiioonide tööst. Kõige aktiivsem on sporditöö Ajaloo-Keeleteaduskonnas, kes sai rändkarika juba mitmendat aastat järjest.

Spordipäeva kava juhatavad sisse ülikooli rahvakunstiansambli rahvatantsijad. Nüüd on rohelisel murul must-kollastes kostüümides võimlejad. Liigutuste korrigeeritus, plastilisus — esineb naisvõimlejate valikrühm.

Et sportlaseks saada, tuleb maast-madalast peale hakata. Järgmise esinejaterühma keskmine vanus on 6,5 aastat (noorim esineja on 4-aastane). Need on TRÜ lasteaias kasvandikud. Tirelid ja hüpped, hundirattad ja kätelisid — kõik esitatakse meisterlikult ja pealtvaatajate-spordisõprade heatahtliku naerulagina saatel.

Publikut tutvustatakse orienteerumisspordiga, sambo (самозащита без оружия), džudo ja karate võtetega.

Ja nüüd sammuvad staadioniväljakule sinises dressis massvõimlejad — üle kolmesaja üliõpilase. Väga huvitava kava on kokku seadnud õppejõud M. Kamarik ja E. Peebo. Silmale ilus vaadata. Esinemise lõpul moodustatakse võimlejate poolt väljakule 50 — juubelinumber.

Kõige nooremaks spordialaks meie ülikoolis on batuudihüpped. Treener F. Tambergi juhendamisel harjutavad ka spordimeditsiini I kursuse üliõpilased P. Stšetkin (pildil) ja I. Stšelin, kes demonstreerisid oma oskusi spordipäevalgi.

Elavalt reageeritakse pendelteatejooksule. Tasavägises võistluses jagunesid kolm esikohta KKT I, F-M, ja KKT II võistkonna vahel. Karikavõitja A-K võistkond jäi viiendaks. Palju elevust tekitas kombineeritud teatevõistlus. Võistlejail tuli joosta tõkkeid, kotis, tabada õhupüssist täispuhutud õhupalli 15 m pealt, püstitada telk kõigi nõuete kohaselt, süüdata lõke ja nööri läbi põletada. Osa võitsid KKT, B-G II ja B-G I võistkond ning sellises järjestuses lõpetatigi. Kehakultuurilasest lastur oli kõige täpsema silmaga ja see tõigi nende võistkonna esikohale.

Meie ülikool on ainus Liidus, kus üliõpilastel on võimalus osa võtta ratsaspordisektsiooni tööst. Ratsaspordi kõrgemat kooli demonstreerisid A. Linnus hobusel

Repertuaar ja E. Paltser hobusel Nord. Tõeliselt galantne ja aristokraatlik spordiala. Huvitav on märkida, et hobune Repertuaar on olümpialane, ta võitis osa 1956. a. Stokholmi olümpiamängudest.

Oma osavust demonstreerisid ALMAVU mootorratturid. Vigur sõidurada oli koostatud leidlikult. Parimaks osutus nr. 109 all startinud H. Vissor. Publik elas kaasa mudellennukite õhuvõitlusele ja väravapallivõistlusele TRÜ ja «Norma» käsipallurite vahel.

Spordipäeva kava lõppes jalgratturite viimase mehe sõiduga. Rajale kihutas üle kümne rattamehe. Iga ringiga langes üks sõitja välja. Lõppkokkuvõttes võitis R. Pihu «Dünamost».

Kell näitab neljandat pärastlõunatundi. Spordisõbrad lahkuvad rahuldustundega

T. ROOSMAA

TEATED

Suvelööd

Palume kõigil grupporgidel tutvuda oma kursuse üliõpilaste tööle määramisega. Nimekirjad on komсомolikomitees. Ootame teid igal tööpäeval kella 14—15. Muudatuste tegemine vastavates nimekirjades on välistatud pärast 30. maid k. a.

Suvelööde staap

KULASTAGE ÜLIÕPILASTE KÄSITÖÖDE NÄITUST

kodunduse kabinetis (Üliõpikooli tn. 18-a II korrus). Avatud 26.—31. maini kl. 11—18.

Raadioloengud

Kolmapäeval, 31. mail
1. Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna III kursuse ja Kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Aino Lunge loeng «Noorukiea psüühilised iseärasused».

Klubis

28. MAIL

kell 13 TRÜ laste KEVADPÄEV.

Esmakordselt kooliminevatel lastel koguneda TRÜ kohvikusse kell 14.

Ootame kõiki lapsi TRÜ klubisse LASTE KEVADPEOLE.

Lastesektor

LASTE SUVEKLUBI

TRÜ klubi juures alustab 5. juunil tööd laste suveklubi. Klubi tööst võivad osa võtta kõik kooliealised lapsed, kelle vanematest vähemalt üks kuulub TRÜ klubi ametiühingusse.

Osavõtjatel registreerida TRÜ klubis.

Suveklubis õpime pioneeritarkusi, käime matkadel ja ekskursioonidel, õpime massitantse- ja mängu, tutvume uute raamatutega, vestleme käitumisest ja lauakommetest, võistleme telgipüstitamises, toidu-keetmises ja muudes matkatarkustes, nuputame viktoriine jne.

Koos käime 4 korda nädalas, kella 10-st—15-ni (teisipäevast reedeni).

Uusi liikmeid registreerime juurde kogu suvelaagri jooksul!

Kohtume suveklubis!

TRÜ lastesektori juhataja

Massispordi ürituste konkursist

(Algus lk. 3)

- IV inglise I — 4.89
- V inglise II — 4.58
- VI ajaloo II — 3.88
- VII saksa I — 3.67
- VIII matemaatika (teor.) I — 3.32
- IX õiguse I — 3.16
- X saksa III — 2.92

Individaalparemusjärjestus on praegu selgitamisel ja siin oleks vajalik, et kõigi teaduskondade ja osakondade spordijuhid astuksid läbi TRÜ Spordiklubist, kus kontrolliks, kas pole juhuslikult välja jäänud mõni tema osakonna üliõpilane, kes on kõigest 7-st üritusest osa võtnud.

Samas anda ära ka järgmiseks õppeaastaks teaduskonna ja osakondade sporditöö juhtimisele kandideerivate isikute nimekiri (soovitatav koos iseloomustusega senise töö põhjal). Teretulnud on ka igat liiki ettepanekud massispordi ürituste konkursi tingimuste, tulemuste arvestamise, autasustamise korra jms. muutmise kohta (soovitatav kirjalikult).

L. ATSPÜÖL

Uut teatmekirjandust

Научная организация труда. Москва 1966. 142 lk. (1383 nim.)
Применение экономико-математических методов и вычислительной техники в планировании и организации производства. Библиографический указатель. Москва 1966. 57 lk. (391 nim.)

Автоматизация химической промышленности. Библиографический указатель 1964 (2 полугод.) — 1965 (1 полугод.). Москва 1966. 108 lk. (932 nim.)

Библиографический указатель литературы по полярной литературе. Вып. I. 1922—1939 гг. Кишинев 1966. 110 lk. (812 nim.)

Эффект Мессбауэра. Библиографический указатель 1958—1964. Москва 1966. 82 lk.

Практическое использование гальваномагнитных явлений в полупроводниках. Ленинград 1966. 133 lk. (799 nim.)

Водные ресурсы, их изучение, использование и охрана. Библиографический указатель литературы за 1965 г. Минск 1966. 295 lk. (2102 nim.)

Транспирация и ее значение в жизни растений. Библиографический указатель 1959—1964. Ленинград 1966. 185 lk. (1051 nim.)

Флора Западной Сибири. Библиографический указатель. Томск 1966. 105 lk. (1228 nim.)

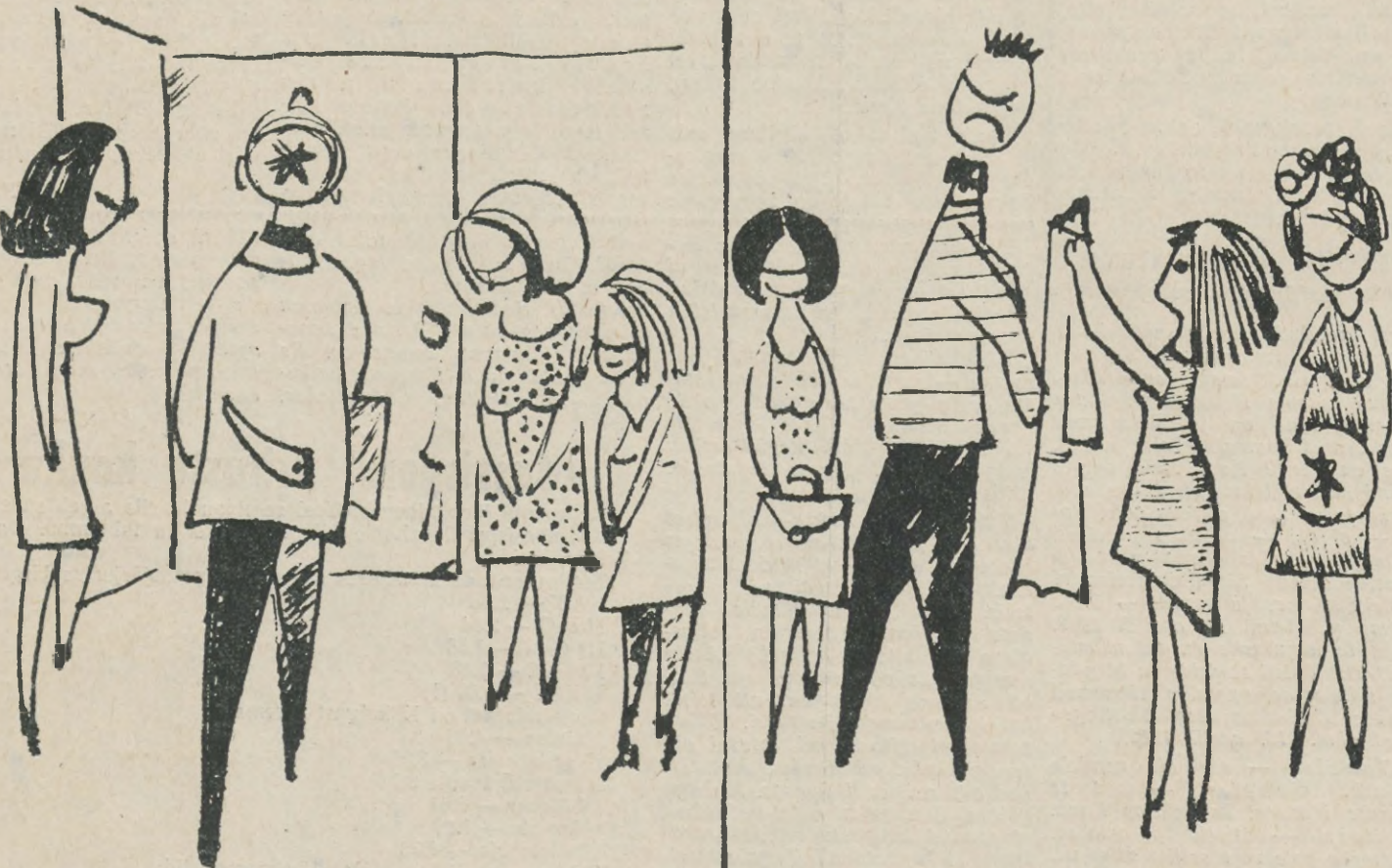
А. К. Тарасенков. Русские поэты XX века. 1900—1955. Москва 1966. 486 lk.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbrid 2 kop. Tellimise nr. 3645. MB 05281.

PAEVAKAJA

A. Oissari karikatuur.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (695)

Reedel, 2. juunil 1967

XXI aastakäik

Kuidas TRÜ lõpetanud toime tulevad?

(ALGUS «TARTU RIIKLIK ÜLIKOO» NR. 17.)

Meie lõpetajate suurimad raskused ilmnevad klassijuhataja töös. Klassijuhatajatöö üksikud momendid, nagu näit. klassijuhataja tunni andmine, töö lastevanematega, ka pioneeri- ja komsomolitöö juhtimine teeb muret 30%-le lõpetanutest.

Selle raskuse täielik kõrvaldamine ei ole ülikooli võimuses. Klassijuhataja väga eripäraseks tööks, kõigiks klassijuhataja ülesanneteks ette valmistada ei olegi võimalik. Edukalt töötamiseks on vaja küllaldast elutundmist, suurt eruditsiooni. Klassijuhataja peab tundma nii kultuuri-, spordi- kui ka erinevate teadusalade probleeme, ta peab olema hästi informeeritud poliitilistest sündmustest.

Õpetajale, eriti klassijuhatajale, on vajalik suhtlemisoskus. Seda ei saa õpetada mingi loengusarjaga, vaid siin on eelkõige õpetajaks elu. Küll tuleks meil senisest enam tähelepanu pöörata võimalustele õppejõudude ja üliõpilaste vaheliseks suhtlemiseks ja võimaldada jämedate suhtlemisvormide, argooskuse vastu, mis nii mõnigi kord ilmneb ühiselamuis. Argooskeele taga kujuneb vastav suhtumine kaasinimestesse, mis toob kaasa hoolimatuse, kohusetundetuse, ülbuse.

Kahtlemata on vaja klassijuhatajail vestlemisoskust. Kus ja kunas seda arendada, sellele oleme mõelnud pedagoogide ettevalmistamise uues oskuste ja vilumuste nomenklatuuris.

Klassijuhatajale peaks nimetamisväärselt abi pakkuma pedagoogilise psühholoogia tundmaõppimine. Teaduskondadest oli pedagoogiline psühholoogia ainult Matemaatika-Füüsikateaduskonna õppeplaanis. Praegu taotletakse selle distsipliini sisseviimist ka teistesse õpetajaid ettevalmistavatesse osakondadesse.

Pedagoogilise praktika uue juhendi rakendamiseks on senisest suuremad ülesanded ette nähtud klassi juhatamise praktikas. Pedagoogikakursusesse viidi alates käesolevast õppeaastast praktilised tööd (eriti seoses klassijuhataja tööga), nagu tööplaani koostamine, eetiliste vestluste ja poliitinformatsioonide plaanide tegemine ja nendega esinemine, klassiohtude näidiskavade valmistamine, nende analüüs.

Töök lastevanematega on uue juhendi kohaselt ette nähtud juba praktika ajal mitmeid konkreetseid ülesandeid. Et anda töök lastevanematega noorele õpetajale enam

kindlust, selleks tuleb põhjalikumalt käsitleda arengusühholoogiat, käitumisraskusi, informeerida normaalsest arengust kõrvalekaldumise põhjusi.

Juba aastaid toimub Käärikul instruktiivne pioneerilaager. Selle laagri praktika ja pioneeritöö teoreetiliste küsimuste käsitlemine on aidanud vähendada raskusi selles tööloigis. Pioneeritöö teoreetiliste küsimuste suhteliselt nõrk läbitöötamine üleliidulises ulatuses ja mitteküllaldane töö praktikabaasis jätab aga aastateks meile veel lahendamataid probleeme.

Vajaksime aega, et anda noortele õpetajatele algteadmisi näitekuunstist, mängude organiseerimisest, lektorile vajalikest teadmistest ja oskustest.

Tuleb nentida, et nendes teaduskondades, kus on pedagoogika eriharu, näit. Matemaatika-Füüsikateaduskond (1. lennu annab lähemal ajal ka Kehakultuuriteaduskond ja lähemas tulevikus Bioloogia-Geograafiateaduskond), on üliõpilaste pedagoogilise hoiaku kujundamine tunduvalt hõlpsam. Raskusi on meil Ajaloo-Keeleteaduskonnas pedagoogilise hoiaku kujundamisega, sest selle osakonna lõpetajad ei tea kohalemääramiseni, kas neid suunatakse tööle õpetajatena või lähevad nad arhiivi, kirjastusse, muuseumi või mujale. Nii oli käesoleva aasta eesti filoloogia osakonna lõpetanutele, keda valmistati ette pedagoogikuteks, ette nähtud ainult 15 kvalifikatsioonile vastavat kohta. Lõpetajaid oli aga 34. Pakuti välja 6 vabapioneerijuhit või kasvataja ametikohta, ent selleks neid ette ei olnud valmistatud. Perspektiivide selgusetus ei soodusta pedagoogilise hoiaku kujundamist.

TRÜ poolt väljaantud iseloomustused oma kasvandikele on olnud üsnagi objektiivsed. Enne väljasõitu rajoonidesse võeti välja ülikoolipoolsed iseloomustused ja kõrvutati neid hiljem kohapeal saaduga või töökohtadelt nõutud iseloomustustega. Ainult 6,5% kohta lõpetajatest on antud erinev hinnang.

TRÜ-s on laekunud informatsiooni EKP TRÜ Komitees läbi arutanud meetodid kollektiiv. Pedagoogika kateeder ja õppeosakond on rakendanud abinõusid ülalnimetatud puuduste leevendamiseks.

Ülikooli lõpetanute kujunemisel heaks pedagoogiks on oluline koht täita ka koolidel. Koolides, kus praktiseerivad meie üliõpilased,

peaksid õpetajad töötama otseku meie assistendide. Nad vajaksid selleks spetsiaalset väljaõpet. Näiteks korraldatakse Soomes praktikakoolide õpetajatele 4-kuulised kursused ja neist õpetajaist kujunevad töelised abilisid nende seisukohtade eluviimisel, mida kõrgem kool soovib. Kas ei tuleks meilgi seda teha?

Ka kool, kuhu noor õpetaja tööle asub, omab suuri funktsioone. Ei saa ülikool kujundada n.-õ. valmis õpetajat, ta loob selleks eeldused. Kui koolid noori pedagooge üle koormavad liialt suure tundide hulga (näit. üks meie inglise keele eriharu lõpetaja andis 39 tundi nädalas, paljudel on poolteist koormust), kui neid kohustatakse õpetama aineid, mida nad ülikoolis üldse õppinud ei ole, (näit. 1967. a. Kesk- ja Erihariduse Komitee poolt nõutud iseloomustused näitasid, et ajaloolastest ca 1/3 õpetas kas geograafiat, inglise keelt või kehalist kasvatus), siis ei ole siin ülikoolipoolne ettevalmistus süüdi.

Meie arvates ei tuleks esimest aastat tööle asuvat õpetajat panna ametisse ka klassijuhatajana — sageli kooli kõige raskemasse klassi —, vaid võimaldada tal esimesel tööaastal n.-õ. sisse elada kooli miljöösse.

Ei ole ka õige paljude koolide praktika kuhjata noored õpetajad üle ühiskondlike kohustustega. Nii näit. tuli inglise filoloogia lõpetajal A. Pettail Vaeküla Internaatkoolis olla partei ja riigikontrolli kaastöörühmit, ametiühingukomitees, õppenõukogu sekretär, ühiskondlik raamatulevitaja, komsomolukomitees sekretäri asetäitja jne.

3—4 ühiskondlikku kohustust oli ankeetide andmeil paljudel meie lõpetajail. Meie arvates on aga 1—2 mahukat ühiskondlikku ülesannet küllaldane.

Pedagoogilis-metoodilist juhtimist vajavad noored õpetajad samuti kooli juhtkonna poolt. Kui meie koolide direktorid vabaneksid eelkõige majanduslastest funktsioonidest ja saaksid kujuneda oma õppeasutuse pedagoogilisteks juhudeks, oleks sellest eriti noortele õpetajatele suur abi.

Oma pedagoogilist tööd alustavad õpetajad vajaksid ka vastavaid käsiraamatuid. Soome noor õpetaja leiab vajalikke näpunäiteid sellistest teostest, nagu «Tähtsate õpetaja» (oskuslik õpetaja) ja «Õpetaja tee algatapp». Mingi praktiline «Õpetaja meespea» oleks hädavajalik ka meie pedagoogilist kundi algavatele noortele.

Kokku võttes. Meie lõpetanute hulk, kellelt andmeid koguti, ei ole küllaldane, probleemi läbitöötamise meetodikas on puudujääke ja seetõttu tuleb nimetatud andmeid vaadelda kui esialgseid. Põhjalikuma ülevaate saamiseks tuleks teha hoolikalt läbimõeldud meetodikaga uurimus.

Kahtlemata on vajalik õpetajate ettevalmistamise parandamiseks uurimisi jätkata. Ainult nii võime saada ülevaate kõigist neist jõududest, mis avaldavad toimet noore pedagoogi kujunemisele nii kõrgeinas õppeasutuses kui ka esimestel tööaastatel koolis. Noore õpetaja areng on kasvamisprotsess, milles nagu teistelgi kasvatusaladel ainult siis rahuldavaid tulemusi on võimalik saavutada, kui me suudame kindlaks määrata iga faktori osa selles. Selles mõttes kannavad vastutust nii kõrgema õppeasutuse õppejõud, kooli pedagoogiline kollektiiv kui ka HO inspektorid.

H. KURM

TA ON JUBA ÕIGE LÄHEDAL

On jäänud veel viis päeval! Ülikoolipere elab sessioonile!

Sessioon jälitab üliõpilast ühiselamutoas, auditoriumis, raamatukogus. Sessioon jälitab õppejõudu — kateedris ja auditoriumis, korteris, kuhu üliõpilane kaitsmise eelõhtul kursusetööd tõttab viima.

Sessioon ei anna üliõpilast ka siis vabaks, kui see pasunahelide peale ühiselamu rõdule koolilaste lau-lupeo- või abiturientide tõrvikutega rongkäiku vaatama jookseb, silmis ja huulil nukker-lõbus-üleolev muie.

Peahoones on sagimist. Kellegi auditorium on eksamiruumiks määratud. Õppejõud ahastab, üliõpilane rõõmustab.

Räägitakse arvestuse-eelset mõistukõnet — «kirjud olevat tubli ja aasta mõlemad».

Samas tõtlevad heledad kleidid kõrvu tumedate ülikondadega aulasse.

Samas istub keegi «seminarkas» ning ei tea midagi sellest, et korrus allpool diplomeid ja lillesülemeid antakse.

Mõnikord kostab sealt alt tšellot või klaverit. Lähed rõdule kuulama.... aga kuidas kontsentree-ruda, kui homme...

Kodu poole minnes märkad ehk, et Kastani aedades õitsevad õunapuud...

Ja toas laul on klaasides kullerkuppe, piibelehti, mida lüürilised naabrid Peedul noppimas käisid...

Ent meeleolutsemiseks pole aega. Unenäogi asemel ootab lõpetamata kursusetöö. ON JÄÄNUD VEEL VIIS PÄEVA!

H. KULO, eesti filol. III k.

Võistlustööd

FÜÜSIKA-MATEMAATIKA-TEADUSKOND

I koha said:

EDA-TIIA PUNGAR VI kursusetöö eest «Nõtkete jäik-plastiliste ümmarguste plaatide ja lammede sfääriliste koorkute tasakaalust»,

ELVI MUKS VI kursusetöö eest «Polariseeriva voolu katkestamisele järgneva potentsiaali languse uurimine hõbe- ja kuldelektroodidel»,

MARI-ANN PLOOM VI kursusetöö eest «Vesiniku katoodsest eraldumisest vases»,

HELLE VIIT VI kursusetöö eest «Muutuva poorsusega avio-niitembraanide omadustest»,

MIHKEL KERIKMÄE VI kursusetöö eest «Mangaani mikro-hulkade määramine kristallfosfori Sb₂O₃Mn alusel»,

TIINA ALLMERE VI kursusetöö eest «M-asendatud bensoiil-atseentoniitriilide mõningate omaduste uurimine»,

JUTA ASENBUS VI kursusetöö eest «Grignardi reaktsiooni uurimine etüüleetri ja isopropüüleetri segudes»,

HELGI ÄKKE VI kursusetöö eest «Süsivesikute paberkromatograafiline ja elektroforeetiline määramine»,

ENE RAMPE V kursusetöö eest «Viperidae sugukonda kuuluvate mürkmadude süstemaatikast ning nende mürkide keemilisest koostisest»,

VITALI MARKOV VI kursusetöö eest «Захват мю-мезонов легкими ядрами»,

II koha said:

SAIMA TUNGEL VI kursusetöö eest «Nikkelelektroodi pinna oleku galvanostaatilise uurimine»,

LEMBIT SOSSI VI kursusetöö eest «Valguse levimine mitte-homogeenses kihilises dielektrilises keskkonnas»,

SIRJE KUNINGAS VI kursusetöö eest «Tähtede Gem Leo ja 68 Tau atmosfääri keemiliste koostiste määramine»,

TOIVO ROOD VI kursusetöö eest «Vasega aktiveeritud CdS monokristallide luminesents ja fotojuhtivus»,

VASSILI ALTUHOV VI kursusetöö eest «Зависимость внутренней сопротивляемости ионизационной камеры от некоторых ее параметров»,

SIIRI KASK VI kursusetöö eest «Grignardi reaktsiooni uurimine dietüüleetri ja tetrahüdrofuraani segudes»,

(Järg 4. lk.)

OIE REINTAM-TOMING

NII ALUSTASIME MEIE

(Algus «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 17)

Piki Riia maanteed liikus kolonn noori mehi — vangid-töölised. Tulid kolonnis, lauldes. Hea, et laulsid. Tundus, et linnud oksel siristasid kaasa. Siristasid kaasa, sest inimesed ei täristanud relvi.

Tahes-tahmata mõtlesin sellele, et neil vangidel arvatavasti on, kus õõbida, on linnad ja voodid.

Meie isadele-vendadele anti magamiseks pinnasetekk. Olgu muld teile kerge!

Astun tagasi mööda Ülikooli tänavat ja järsku kuulen ülemata mõnusat mulgi murrakut. Nõjatan majaseinale ja vaatan üksisilmi eite-taati, kes rõõmsa maailma esindajatena kiitsid lämmet päiva.

Nende asjalikku juttu tajusin muusikana.

Tarvis oli ulualust. Nii läks jalutuskäik Tähtverre. Majad olid enamikus terved, kuid neil kõigil kas puudusid aknaklaasid või olid ainult jäänud mõningad suuremad klaasitükid ette. Ülikoolis küll anti õppejõududele aknaklaasi. Uhe aknaklaasi pärast üliõpilasel haldusprorektor Rāgo käest erandit saada ja teha esimest visiiti taolise küsimusega — võimatu. Ees seisis ju üliõpilaste organisatsioonide jaoks ruumide taotlemine ja seda oli tarvis tema käest.

Järgmisel päeval kõnnin jälle mööda tänavaid ja ring läheb üha suuremaks. Ja näe, korraks vilgatas Dagmar Randla (Normeti) elurõõmus nōbinina. Ta ajas kellega

gi juttu. Tundsin mõlemat vestlejat, sest olime koos olnud Uljanovskis. Selliste kaaslaste juures võis välja laduda: Otsin eluaset. Muidu istu kasvõi rongi ja sõida tagasi Tallinna. Jutuaajamine lõppes sellega, et lubasin hakata tööle meditsiiniõena (1/2 kohaga) — töökoht kindlustas eluaseme. Nii siis komsorg, meditsiiniõde ja Arstiteaduskonna kolmanda kursuse üliõpilane. Liialt, loomulikult liialt! Kuidas neid asju omavahel jaotada? Ode olin sunnitud olema, arstiks soovisin õppida, aga kommunistlik noorsooühing ülikoolis oli tarvis taastada.

Läksin linna komsomolukomiteesse ja palusin kommunistlike noorte nimekirja. Nimekirja asemel sain ühe nime — Evi Prink, aktiivne kommunistlik noor juba 1940. aastast, viibinud ka tagalas. Siis palusin ülikooli 1940. aasta kommunistlike noorte nimekirja. Ulatati pikk nimestik. Kirjutasin

kõik välja. Läksin ülikooli kantseleisse — võib-olla keegi neist õpib? Ei leidnud.

Ja siiski, otsimiste järel leidsime nii mõnegi. Tuli Sulev Jānes — kommunistlik noor 1940. aastast. Küll ellu jäänud, kuid kannatanud kommunistlikule noorele osaks saanud raskusi okupatsioonipäevil. Ja siis registreerus veel üks. Ei mäleta nime, mäletan ainult välimust. Pikakasvuline brunett noormees, nimetas end tartlaseks. Tean, et meil oli pikk ja äge jutuaajamine metsatöödele minemise suhtes. Pidime ju kommunistlikest noortest kedagi saatma... Noormees läski metsatöödele vastu tahtmist ja ei tulnudki meie juurde tagasi.

Sulev Jānes vastutas ametiühinguorganisatsiooni eest. Tema olime juba ametlikult valinud selle töö peale, olime siis ise ka ainukesed ametiühingu liikmed. E. Pringile (foto) oli jäänud raskemaid alasid — ideoloogilise töö organiseerimine.

Oleks veider olnud, kui jõulise mehekogu asemel oleksime saanud metsatööle selle hapra tatarlapse.

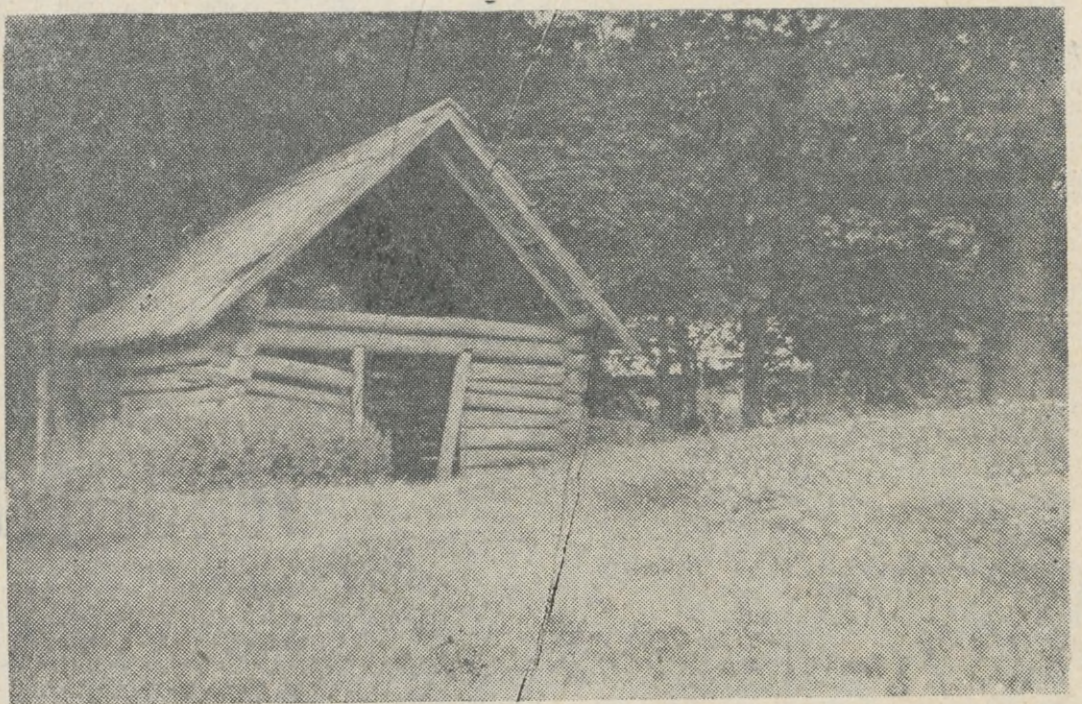

(Järg 2. lk.)

Soovime head puhkamist!

Üleile, viimasel maipäeval austati ülikooli aulas rektori kantselei juhatajat Alviine Kurge, kes pärast 45-aastast pidevat ülikoolis töötamist siirdus ammu väljateenitud pensionile. Palju sooje sõnu öeldi selle ääretult kohusetruu, sirgjoonelise ja lõbusa naise aadressil, ning need ei olnud ainult juubelijutuna mõeldud. Alviine Kurge tunneb igauks, kes on minigile paberile vajunud ülikooli pitsatit või kellel on olnud tegemist sissetulevate või väljaminevate kirjajadega. Kirjavahetus suureneb mitte aasta-aastalt, vaid päev-päevalt. Kõik nad tuleb sorteerida, registreerida, adresseerida, kontrol-

Seda pilti vaadates...

Kullerkuppude aeg on käes... Minule kahekümne-esimene kullerkupuline kevad. Ja ikkagi nagu lahutaks tollest ajast ainult mõne-ööpäevaline eemalolek.

Nende samade imelikult tasases tuulevaikus seisvate haabade ja hõbepajude taga lookleb oma sikk-sakke tehes Mustjõgi. Ikka seisab veel nobedate päikesekiirte pleegitatud ja aastakümnete jooksul vihmapiiskade niisutatud lüguvaju-nud küün.

Siin... siinsamas me jooksim.

EMALE

Sina oma vallatu viieaastase plika-tirtsuga. Mustjõe ääres käisime tihti ja alati pärast suplemist korjasime kullerkuppe. Ja ikka sain ma Sinu käest tõelda. Lilled olid nii ilusad ses värskes tallamata heinas. Oli mesilaste sumin ja liblikate lend. Seepärast ei piisanud mulle väikesest kimbust. Tahtsin murda sületäite kaupa. Aga rohkem sõtkusin ma maha. Kui olime koju jõudnud, olid paljud öied juba närtsinud.

...Ja kuigi need lapsepõlve päikest täis päevad on kusagil aastate taga, tulevad mõnikord kõik läbi-elatud hetked jälle tagasi. Nii juhtus ka seda pilti vaadates. ...Jälle kohisevad puud Mustjõe kallastel, öitsevad kollased kullerkupud, veel on alles see viltuvajunud küün.

Ainult minule on see hoopis teistsugune kevad, esimene kevad ilma Sinuta. Kevad, mida Sina enam ei näinud.

V. LAATS

Sirje Peenemaa

Ma pole lill...

Kas oled näinud rukkilille silmi kesk kollast välja, mis kui põll on on maas, või kevadises metsas sinililli, mis häbelikkust põõsas varjavad;

või varsakapju heledamaid päiksest end vannitamas oja selges vees, või kullerkuppe sihvaka ja väikseid veel pisarates öisest kastemeest;

või pääsusilmi laulmas lillal niidul, täis naeruhelki iga pisem öis, või kassikäppi tillukesel kingul, või karikakra kollast silmevõid;

või tulikaid kui õhtuulset taevast, või kannikesi hapraist-hapramaid, või takjanuppe — nüüd vist juba naerad... kuid siiski leppima pead minugal

Etüüd Emajõel

Vaher jälle on öitsemisvaalus, rohust piilumas võilille silm. Kirsioksad kui merevahus, toomesaus on takerdunud pilv

lumivalge, täis lõhnasid süli, vaata, valemid peast veel viib! Mida teha, kui varane suvi lippab väljadel ringi kui hiir!

Sasib tuul lausa kiuslikult juustes, päike silmisse kiiskab meil vee. Tore sõita jõe jahedus huultel, maha jääb tuhatvärvine tee.

Tunnen õlal su sõrmede sooja, pilk on taevasinest täis... Paha suvi, sa segadustooja, kuhu valemid peast küll jäid?

Kiire sõit, näe, nad laintesse poetas, igast valemist vetikas sai. Oh sa hing, kust nüüd välja nad loed sa, on ju jõgi nii otsatult lai...

Tartu Kirjanike Majas

toimus esmaspäeval Leelo Tungla uue värsikogu arutelu. Väga huvitava põhiretsensiooniga esines Aleksander Suuman, kes analüüsis luulekogu plüsse ja miinuseid. Seejärel vaeti luuletusi ühises vestlusringis. Võib-olla just selle tõttu mõõdukasi arutelu üsna rahulikus õhkkonnas, et enamik kohalviibijast (neidki kahjuks vähevõitu) olid autori eakaaslased ja luuletustega juba varem tuttavad. Leiti, et pärast mõningast ümber töötamist võib luuletuskogu trükkis avaldada.

I. SENDER

LEELO TUNGAL

Quasi una fabula

Nii meie tuleme hõbepaleest — tolladrapeeringud nõrgumas veest, viramas kuljuste vaskised kellad... Kuis on su silmad nii kirjud ja hellad! Kodu on pargiteel lomp nagu laip — kallid, sa temale viska me vaip! Kergetel kingadel torni sa üles minu kui kuningatütre viid süles. Tümisest kirjatud päikliparkett, saalis kui rõvaist me vääname vett... Ah, kui ei taha, siis endki ei teeni me — mantlibrokaat kukub diivanileenile. Seotuna sõrmede valevaist klambreist läbi taas kõnnime kõikidest kambreist. Ohtul, kui peekreis on põlemas vein, küünaldes küütleb me pärlmutter-sein, läheme käsikäes südame põksel saalides sätima hiirtele lõkse...

MARTS, 67

(Algus lk. 1)

kella alla, lugesin kuulutusi ja vaimustusin tolle õhtu ühest elamusrikkaimast momendist. Vaikne peahoone. Arvatavasti polnud minigugust valvet nagu praegu (uste kinnipanemisest rääkimata). Olin pikas koridoris koos vägeva orelimuusikaga, mis voogas ülikooli kirikust ja pani vibreerima kõik seinad. Orel ja laul, mõttetult sõnadele vaatamata siiski pühalik, vägev, hingepuhastav muusika oli väsinud hingele nagu sportlasele taastumisperiood. Kes laulsid? Ülikool laulis — oli see ju ülikooli kirik. Nagu hoop näkku — ja siiski ilus ja võimas, kuid milleks? Orelihelid, pannes vibreerima kivimüürid, masseerisid ka inimest. Aitas see neid? Võimalik, kuid kas on vajalik viia raskused mõistuse tasapinnalt emotsioonideni kirikuõpetaja vahendusel? Jääda lootma asjade lahendust iseenesest, uskuda issandasse ja mitte inimese võimsusse? Loomulikult mitte! Seda enam tundsin rõõmu, et vähemalt suurem osa noorusest võis selle õhtu mõõda saada ja kohata aasta hommikut rõõmsalt — ilma kirikupapita ja tegevustahet loovutama paneva müstikata.

Kas praegu kasutatakse kiriku ruume otstarbekalt? Meie oludes, kus isegi Teaduslik Raamatukogu satub «süüteoõrri» — vist küll. Avaramate võimaluste puhul ei loobuks ükski muusikahuviline kontserte kuulamast just sellises helikojas.

Tollal aga möllas veel sõda. Künagised üliõpilased hoidsid käes püssirauda — mõlemal pool rinnet, ühest rahvusest, ühest koolipingist ja juhtus ka — ühest

perekonnast. Homo sapiens hävitas homo sapiens'il! Teadmised läbivad emotsionaalse sõda, et tegudes kinnistuda veendumusteks, maailmavaateks («Edasi» järgi I üliõpilaskonverentsil mais 1967). Kiri-kui emotsionaalne sõel on küll ainult ootumiks. Ka emotsioone on vaja saavutada mõistust allutamata!

Tookord tuli asjaga leppida, reaalselt olukorda tunnistada, igas halvas leida selle parem külg ja oodata... Kuldsi siiski ligi paar aastat, enne kui ülikooli nõukogu üksmeelselt hääletas kiriku sulgemise poolt.

Jaauar. Arvestused, eksamid — kas nad olid? Ei mäleta, sest minule see üliõpilase peamine — õpetöö — ei olnud kahjuks veel peatõõks. «Vahele» ma ei jäänud. Kolmanda kursuse eksamite alusel sain kõrgendatud stipendiumi (efekti vähendamiseks peab nime-tama, et tollal anti kõrgendatud stipendium meile kõigile, kellel ei oinud hinnet alla «nelja»).

Ühiskondliku tööga oli rabelemist rohkem. Nõukogude armeest polnud veel tagasi pöördunud endised üliõpilased, kelle seast oleks kindlasti saanud sekretäri. Ja nii tuli ikka kolmel rindel edasi rühkida.

Uusaasta paiku toimus ka parteiorganisatsiooni koosolek. Nägin siis esmakordselt rektor A. Koorti. Atleetiline, rahulik ja tasakaalukas — nii nägin rektorit hiljemgi ja nii kerkib mälestus mu vaimusilmade ette, kui kummardun tagasihoidliku kalmukinka kohale.

Sellel koosolekul tunti komsomoliorganisatsiooni vastu esmakordselt ka «ametlikku» huvi. Andsin väikese ülevaate olukorrast.

Küsitleti ka koosseisu. Tundus, et ülikooli esimene sõjajärgne õppe-ja vist ka teadusala prorektor Harald Haberman jäi rahule, et selline organisatsioon siiski juba olemas on. Vähemalt nii rääkisid tema alati uut hindavad silmad ja rõõmsameelne bassihääli. Vaatamata sellele, et siis moodustasid ülikooli parteiorganisatsiooni nii TRÜ (koos põllumajanduslaste teaduskondadega), «Vanemuise» kui ka kunstikooli kommunistid, oli koosolekuruum siiski pooltühhi.

Pärast uut aastat sai hoo sisse ka ametiühing. Tehti algust isetegevusega, vanameister Richard Ritsingul on selles hindamatud teened. Tema laululehtedelt toimusid aulas ühislaulmised. Selleks polnud tarvis olla «laululind» ega ka kooriläge, nagu tänapäeval. Laul oli siis vabam ega omanud veel professionaalset iseloomu. Teatavasti puudub laulvas inimeses skeptiline ellusuhtumine. Seda ju tarvis oligi. Alles mõni kuu tagasi oli kadunud haakristi kand ja ülikooli paraaduks avati jälle üliõpilastele. (Okupatsiooni ajal, nagu teavad rääkida kohalviibijad, oli see üliõpilaste jaoks suletud). Palju indu spetsiaalse laulukoori ellukutsumise üritusse andis ka Irene Maaros, kuigi meie kommunistlike noorte pulbitsev innukus ei olnud alati kooskõlas tema distsiplineeritud tarmukusega.

Ametiühing sai endale ruumi kolmandal korrusel.

Eraldati fonde tööstuskaupadele. Kursused esitasid nimekirjad, mille alusel orderid välja jagasime.

Jaauari lõpul või veebruaris nägin sõdurimundris Jaan Partsi. Ta tahtis õppida. Peas olksatas

mitte, et Parts tuleb panna õppimisvõimalusi «välja teenima». Läksime parteiorganisatsiooni sekretäri sm. L. Rootsi poole. Põhimõtteliselt saime kokkuleppele. Kuupoolteise pärast andsin Jaan Partsi-le ametlikult üle komsomoliorganisatsiooni juhtimise ning juba hoogsalt töötava ametiühingu.

9. mai 1945 algas meil farmakoloogialoenguga. Esimene, kelle käest rahust kuulsin, oli prof. Kingissepp. Pärast esimest loengut läksime aulasse miitingule. Pole ma vist ühelegi miitingule läinud nii sügava rahuldustundega. Sõnad veeresid mul iseenesest. Millal ma jõudsin sõnavõtuks valmistuda? Jaa, selline küsimus esitati. Ette valmistada, läbi mõelda? Niisama kaua, kui kestis sõda. Niisama kaua töötasime sõja lõppemiseks. Mõtlemapääd töötada — selleks pole inimene võimeline. Just läbimõeldud tegevus aitas tollal üle saada raskustest. Ja tookordne «ettevalmistus» polnud mitte ainult läbi mõeldud. Ta oli läbi tunnetatud.

Võidupäeva hommik jääb alati-seks meelde. Päikesepaisteline päev nagu seegi, mis tõi ootamatut surma ja alustas ligi nelja-aastase sõjamõllu. Algus oli pühapäev, lõpp — tööpäev. See tööpäev muutus aga pühapäevaks — ei, rohkem — pühaks (ametlikult küll alles mõned aastad hiljem).

Mustadele leinarüetele hakkas paistma päike. Kas ta pleegitab nad heledamaks? Veidi.

Sügava tänutundega mõtlen patoloogilise anatoomia õppetöö korraldusele III või «prof. Valdese kursusel». Professor püüdis töötada iga üliõpilasega individuaalselt. Prof. Valdes andis ja nõudis tead-

misi. Ja nõudis korda, sisendas plaanipärasust, õpetas hindama aega. See oli vajalik, ehkki tookord pelgasime seda tunnistada. Aga praegused üliõpilased?

1945/46. õppeaasta algas juba elavamalt. Tagalast pöördusid tagasi tütarlapsed, sõjaväest nii mõnedki noormehed. Palju aitas ametiühingu töös E. Hopp. Julgenalt lülitusid töösse okupatsiooni üleelanud endised kommunistlikud noored. Organisatsiooni astusid uued üliõpilased. Innukaimad olid Johannes Kalits, Valdeko Virkoja ja vennad Riikojad, kellel mõlemal elutee katkes liiga vara.

Komsomolitöösse lülitusid tõsiselt Helga Oonel (Ertis), Kaljo Rago, Elmar Loige, Liidia Kalde, Akiivo Lenzner. Krimmist tulid tagasi energiline ja arutlev Heinrich Tiido ja tookord päris jõumees Martin Boston. Kommunistlike noori abistasid üliõpilased Ea Jansen, Robert Looga, vennad Endel ja Olev Laasikud, Linda Oja, Hans Bochman, õed Bersitskajad, Erich Närep, Arnold Andersen jt. Juristid andsid esimese agara klubijuhataja Irene Rummeli. Laulukoori edasised hinged — esinased olid Marta Taba (Kadari) ja Helju Ernesaks.

Silma paistis ajaloolaste kursusel, kus õppisid Juhan Kakk, Karl Siilivask, Hillar Palamets, Asta Künnap, õed Ongod (üks õdedest oli filoloog). Samal kursusel õppis veel Ellen Plotnik, kes praegu kontsentreerib vaimu doktoritöö tarvis.

Niisiis, arengu tunnetamiseks ja takistuste ületamiseks (neid on küllalt ka tänapäeval) kõigile palju, palju tolaaegset nooruslikku energiat ja temperamentit!

Oleks vaja arutada

Ülikoolis me omandame teadmisi ja oskusi mitte ainult edaspidiseks tööks, vaid ka eluks. Kas aga alati on loodud keskkond, kus üliõpilase isiksus saab loomulikult ja harmooniliselt areneda, et kujuneks välja tark, inimlik ja aktiivne ühiskonna liige?

Küsimus on väga lai ja komplektseeritud, seetõttu puudutaksin ainult selle ühte aspekti.

Ole 2000 meie alma materi üliõpilastest elavad ühiselamutes.

Sirvides 1950—60. a. ühiselamute elanike mälestuskilde, torkab teravalt silma suur soojus, heldimus, heatahtlik muie, kui jutt kaldu ühiselamute peale. Oli kitsam kui praegu, aga igal toal oli oma nägu, valitses tore seltsimehelik õhkkond, organiseeriti (ilma iga-suguse korralduseta) üritusi, mis liitsid tudengeid üheks tervikuks. 1961.—1967. a. meenutustes sellised noodid puuduvad. Enamasti kõik piirdub oma toaga-lahingud linnanoorsooga. Elamistingimused on muutunud paremuse suunas, kuid ühine vaim on kadunud.

Segaühiselamute likvideerimise põhjuseks olid moraalsed kaalutlused. Kas see andis loodetud tulemusi?

Hiljuti läbiviidud ankeedist võib välja lugeda Vana-Tiigi ühiselamu tütarlaste kurb-nukrat appihüüdu: «Kaitske meid pättide eest!» Kes on vähegi tuttav selle ühiselamu olukorraga õotundidel, mõistab, mida see tähendab.

Esimene väljapääs: tõsta valve valvsust! Kuid... on olemas tagavara sissepääsud, järeletehtud võimed, avatavad aknad, väljakeeratavad korgid+keelatud vilja ja seikluste mekk. Oletagemgi, et valve suudab kinni püüda kutsutama külalised. Kutsututele leitakse ikkagi moodus.

Arvukad käskkirjad, õised kontrollretked ainult soodustavad «mitte vahele jäämise tehnika» täiustamist.

Üliõpilaskonda peetakse ju üldiselt kõige paremate ja progressiivsemate taotlustega ühiskonna grupiks. See eeldab kõigepealt teatud usaldust tema vastu. Mõned üleastumised, mis ei mahu ametlikesse normidesse — peab siis nende järgi otsustama kõigi üliõpilaste üle ja asetama neid ebanormaalsesse tingimustesse.

Inimese käitumist ja ellusuhtumist mõjutavad kõige rohkem teod ja kogemused, mis lähevad läbi emotsionaalsuse prismas.

Võrrele tütarlast, kes on kasvanud vendade keskel, sellega,

kelle kasvatustööd on olnud sookaaslastel. Pea alati on tege-mist suure erinevusega: esimene lööb kõikjal kaasa, käitub loomulikult, on seltsimehelik.

Ülikoolis peaks tudeng olema keskkonnas, mis tingiks kollektiiv-sustunde, otsekoheuse, aususe jt. omaduste loomuliku arengu.

Seda tuleks tagada mitte sarja-mise, käskkirjadega, vaid kesk-konnaga. Oma kursuse tütarlapse laitus või kiitus mõjub noormehele palju enam kui hoopis rangem karistus ülaltpoolt.

Ja kas poleks selline seltsimehe-lik, sõbralik vaim eelduseks, et kursusel tehakse kõike loomuli-kult, asjalikus ja toredas õhkkon-nas, ilma sundimiseta.

Milleks sarjata passiivseid üli-õpilasi, pigem loogem olukord, kus tudeng saaks muutada kohan-duvast, käskude ja keeldudega üm-berpiiratud indiviidist vabaks, ak-tiivseks kollektiivi liikmeks.

Alles siis on mõtet rääkida isik-liku ja kollektiivse vastutustunde kasvatamisest, omavalitsusest ja muust.

Praegune olukord pole kiidu-väärt. Rakendatakse meetodeid nagu käskkirjad, väljaheitmised jne. Sellist valitsemissüsteemi püüab muuta efektiivsemaks hil-juti loodud kolmeliikmeline kom-isjon, mis koosneb administrat-siooni, ametiühingu ja komsomoli esindajatest. Nähtavasti on see praeguses olukorras ainus tee korra tagamiseks. Kuid kas just see ei tekitagi kahtlust, et päris-põhjused peituvad kogu asja enda korralduses.

Üleminek segaühiselamutele nõuab tingimata igakülgsed ette-valmistusi: kogemuste omandami-ne teiselt kõrgematelt õppeasu-tustelt, teovõimelise kaadri kasva-tamine, vastav arutelu ajalehe veergudel. Sellega tagaksime se-gaühiselamutes seltsimeheliku vai-mu, juurduksid tavad ja tradit-sioonid, mis pidurdaksid negatiiv-seid arengutendentsi.

Peale ühiselamu nõukogu, kes peab olema väga autoriteetne ja omama küllalt volitusi tegutsemi-seks oma äranägemise järgi, saaks kohapeal edukalt kasutada kur-suste ja osakondade büroode abi. Vastasel korral võib karta, et sel-line süsteem kaotab juhitavuse. Arusaadavalt ei tule segaühisela-mute taas moodustamise suhtuda kui kõigi teravate probleemide ühel hooil lahendamisse. Igäl juhul võiks see olla üheks eelduseks,

mis teeb üldse võimalikuks tõeli-se kasvatustöö, mille aluseks on ju alati teatav vastastikune mõist-mine.

Praegune olukord pole kaugeltki rahuldav. Sellepärast olekski vajalik vaba arutelu, et teada kogu ülikooli kol-lektiivi arvamust.

*

Mina olen samuti sigaduste vastu ühiselamus, tahaksin väga, et ülikool annaks mitte ainult kõr-gema erialase ettevalmistuse, vaid kujundaks oma lõpetajaid haritud inimesteks selle sõna kõige pare-mas mõttes.

Oma osa on siin ka elu korral-damisel ühiselamutes.

T. JÄRVE

Võistlustööd

(Algus lk. 1)

ILME LILLIALLIK VI kursu-selt töö eest «Mõningate nitroal-kaanide ionisatsioonikiiruste uuri-mine kahekomponentses süstee-mis dioksaan — vesi».

III koha said:

VARPO REDI II kursuselt töö eest «Ühe aeroioonide loendaja mõõtekondensaatori optimaalse konstruktsiooni arvutus».

JELENA ASARI V kursuselt töö eest «Исследование некоторых фотоэлектрических свойств суль-фида кадмия».

SIIRI KOPPEL VI kursuselt töö eest «Humiinhapete mõningate koostiscomponentide paberkroma-tograafiline määramine».

KADRI HINNOV VI kursuselt töö eest «Mõningate alküülmag-neesiumbromiidide ja pinakoliini vahelise reaktsiooni uurimine».

REPLIIK

MIKS?

Kevadisel ajal on üliõpilastel-õppuri-tel kahesuguseid raskusi: esimest tüü-pi raskused on üldtund ja üldist laadi — anda sessiooni alguseks 7—8 arvestust, paluda arvestuste ja eksa-mite tähtaegadele pikendust jne.; teist tüüpi raskused eksisteerivad nende jaoks, kellel «sess» algas juba mär-tis—aprillis või mai esimestel päeva-del.

Eksamite etteegemine peaks ju täiesti soovitud ja soositav nähtus ole-ma. Üliõpilane arvab, et kui ta juba õppejõuga arvestuse-eksami aja suhtes kokkuleppele on jõudnud, siis on kõik korras. Muidugi on vaja nüüd veel kirjutada dekanaadile avaldus, et... Udismaalase või giidi vastav taot-lus tuleb rahuldada. Ent üliõpilane-mittegiid ja -mitteudismaalane küsib, miks ei võiks ka tema enne sessiooni oma teadmistest aru anda?

H. KULD

Tartu Riikliku Ülikooli FOTOKONKURSI JUHEND

TRÜ komsomolikomitee ja Kino-fotolaboratoorium kuulutavad välja fotokonkursi.

E E S M Ä R K:

1. Jäädvustada TRÜ kollektiivi liikmete tööd ja puhkust juubeliaastal.
2. Populariseerida fotokunsti, tõsta fotoamatöörade tööde ideelist ja kunstilist taset.

V O I S T L U S T I N G I M U S E D:

1. Konkursist võivad osa võtta kõik TRÜ kollektiivi liikmed.
2. Esitatud fotod peavad kajastama meie kollektiivi elu ja tegevust juubeliaastal.
3. Fotode pikema serva minimaalne pikkus peab olema 24 cm, teise serva pikkus on vabalt valitav.
4. Tööd tuleb esitada märgusõnaga varustatult hiljemalt 10. oktoobriks k. a. ELKNU TRÜ Komiteesse. Kinnises ümbrikus esitada tööde juurde autori perekonna- ja ees-nimi, töö-, õppimiskoht (teaduskond, osakond, kateeder jne.), elukoht ja andmed fotode kohta.

P R E M E E R I M I N E

Antakse välja

- üks — I preemia — 30 rbl.
- üks — II preemia — 20 rbl.
- üks — III preemia — 10 rbl.

Vastavalt laekunud tööde tasemele on žüriil õigus jätta mõni auhind välja andmata või anda rohkem samapreemialisi auhindu.

Laekunud töödest korraldatakse näitus TRÜ kohvikus. Paremad tööd avaldatakse ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ja saadetakse edasi linna fotokonkursile.

Žürii koosseisu kuuluvad esindajad ELKNU TRÜ komiteest, TRÜ Kino-fotolaboratooriumist, Tartu Fotoklubist ja TRÜ rek-toraadist.

Teadmiseks!

Üiõpilased, kes ei ole tulnud koos oma kursusega komsomoli-dokumente vahetama, saavad seda teha kuni 20. juunini igal tööpäeval kell 10, 14 ja 15, laupäeval kell 10 ja 11.

Kohale tuleb tulla täpselt!

ELKNU TRÜ KOMITEE

Loe ja jäta meelde!

(Ettevaatusabinõud ujumisel)

Kuumad suvekuud meelitavad meid kõiki veekogude äärde. Pa-raku pole aga kõigi ujumisoskus kaugeltki veel rahuldav. Paljud meist ei ole teadlikud ohtudest vee-kogudel ja unustavad elementaar-sed ettevaatusabinõud, mille taga-järjeks on õnnetus. Seepärast tu-letame meelde, et:

- 1) suplema ära mine kunagi ükski, vaid koos kaaslasega või vähemalt selle teadmisel;
- 2) vette mine ainult seal, kus põhja sügavus ja iseloom on teada ja uju kalda suunas või vastuvoolu piki kallast;
- 3) kui tunned, et hakkad vä-sima ja oma jõududega kaldale ujuda ei jõua, siis hüüa hä-benemala appi;
- 4) kui juhtud veekasvudesse või -keeristesse, siis säilita ra-hu. Jões pääsed veekasvudest hõlpsalt välja rahulike tõmme-tega pärioolu ujudes. Järvel

aga uju tagasi. Veekeerisesse sattudes hinga sisse, lasku vee alla ja tugevate jalgade tõuge-tega uju keerisest eemale;

5) pea ees hüppa vette ainult selleks ettenähtud kohtades;

6) ära mine kunagi vette ko-he pärast sööki;

7) ära viibi kaua vees väsi-nuna, kergesti võib kramp tul-la;

8) paadisõidul ära tõuse ku-nagi püsti, ära vaheta kaaslase-ga kohti ega istu paadi serval. Kõikuma hakanud paat võib vä-ga kergesti ümber minna;

9) hoidu sõitvaist laevadest ja mootorsõidukitest kauge-male, sest mootori töötamisel tekivad tugevad veekeerised, mis võivad heagi ujuja vee alla kiskuda ja raskelt vigasta-da.

Tudeng, jäta need nõuanded meelde!

TRÜ veespordi kateeder

TEATED

Uut teatmekirjandust

Химикаты для сельского хозяй-ства. Библиографический указа-тель иностранной литературы. Москва 1966. 188 lk. (1306 nim.)

Силовые бумажные и металло-бумажные конденсаторы. Библио-графический обзор. Москва 1966 г. 92 lk. (478 nim.)

Высшая школа. Сборник основ-ных постановлений, приказов и инструкций. Том 1—2. Москва 1965. 432, 355 lk.

Произведения советских писа-телей в переводах на иностран-ные языки. Отдельные зарубеж-ные издания. 1958—1964. Библио-графический указатель. Москва 1966. 361 lk. (7530 nim.)

П. Кананов и И. Вулых. Зару-бежная литература о музыке. Ре-феративный указатель за 1954—1958 гг. Вып. 3, часть 1: Виды и жанры музыки. Москва 1966. 475 lk.

Диссертации, защищенные в Латвийском государственном уни-верситете им. Петра Стучки 1945—1963. Библиографический указатель. Рига 1966. 100 lk. (250, 20 nim.)

Латышская наука и литература. 1910. Указатель статей из перио-дических изданий. Рига 1966. 512 lk.

TEATED

ÕPPEJÕUD JA TEENISTU-JAD!

Kui soovite veeta suvepuh-kust koos oma perekonnaga, kasutage selleks Vellavere puh-kebaasi.

Baas töötab juuli- ja augusti-kuu jooksul.

Avalduste esitamise tähtaeg 15. juuni 1967. a.

TRÜ ametiühingukomitee

*

TUUSIKUD, TUUSIKUD!

Veel on võimalik saada puh-kekodutuuksikuid juunikuuks. Tuusikutega saab lähemalt tut-vuda ametiühingukomitees. Ka-sutage ära soodne võimalus puhkuse veetmiseks.

TRÜ ametiühingukomitee

Järgmine ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» number ilmub reedel, 16. juunil.

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тар-твский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тарту-ского государственного университета. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 3710, MB 05523.

PÄEVAKAJA

P. PÄRNA joonistus

«Me pidime just eksamil minema...»

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (696) Reedel, 16. juunil 1967 XXI aastakäik

Aasta lõppes, teine algab

6. juunil toimus Ajaloo-Keele-teaduskonna parteikoosolek. Parteibüroo sekretär Hillar Palamets esitas aruande parteibüroo tööst 1966./67. õppeaastal. Parteikoosolek, ära kuulanud sekretäri aruande ja sellele järgnenud sõnavõttude (K. Bachman, H. Liimets, J. Peegel, L. Eringson, E. Turu, E. Salumaa, L. Loone jt.), märkis oma otsuses, et juhendades kõrgemalisesvate parteiorganisatsioonide direktiivide ja otsustest, on teaduskonna parteiorganisatsioon aruandeperioodil saavutanud mõningat edu õppejõudude, laborantide ja üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel.

Uude Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroosse valiti: H. Palamets, L. Eringson, J. Konks, M.-A. Palm, A. Lunge, K. Taev ja K. Allikmets.

Pärast koosolekut vestlesime Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretäri H. Palametsaga.

● Missuguste probleemidega tegeles Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioon aruandeaastal?

«Esimeseks probleemiks oli kollektiivi kommunistlik kasvatamine, mis toimus mitmesugustes vormides.

Esiteks, Regulaarselt tegutsesid 7 filosoofilist seminarit, mille tööst võttis osa enamik õppejõude ja laborante. Paljud õppejõud on aktiivselt lülitunud Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva eelsesesse propagandatöösse. Esinetakse nii ühingu «Teadus» liinis kui ka ajakirjanduses.

Teiseks. Poliitiline kasvatustöö üliõpilastega. Teaduskonna parteiorganisatsioon on tugevdanud sidemeid komsomoliorganisatsiooniga (testviktoriaalide korraldamine, üliõpilaste informeerimine poliitilistes küsimustes RSR-i kaudu jne.). Parim side oli meil ajaloo-osakonna komsomolirühmaga.

Kolmandaks. Korraldasime kohutisi vabariigi juhtivate töötajatega (haridusminister sm. Eisen,

EKP Keskkomitee osakonnajuhataja sm. Ranne).

Teise põhiprobleemina nimetasin järjekindlat tööd üliõpilaste pedagoogilise ettevalmistuse paremustamiseks.

Kolmanda põhiprobleemina märkis parteibüroo tegevust (koostöös dekanadi ja ametiühingorganisatsiooniga) kaadriküsimuste lahendamisel.»

● Kuivõrd võib aruandeaastal tehtuga rahule jääda? Võib-olla nimetaksite suuremad puudujäägid ja nende põhjused?

«Et põhiülesanded on täidetud, siis andis koosolek senisele tegevusele rahuldava hinnangu. Suuremad puudujäägid? Me ei suutnud ideoloogilise tööga sisuliselt haarata kõiki teaduskonna kollektiivi liikmeid, samuti oli töö parteitu aktiiviga nõrk. Puuduste põhjused on ilmselt järgmised: 1) kaunis paljudel kommunistidel on kontakt üliõpilastega liiga vähe, 2) parteilaste enesedistsipliin meie teaduskonnas on liiga madal. Rääkides töö teaduslikust organiseerimisest peab silmas pidama eelkõige iseenda tegevuse teaduslikku suunamist. Igaühel peaks olema konkreetne päevaülesanne plaan perspektiivsete ülesannete baasil. Vastasel juhul läheme tahes-tahtmatult reaalsuse piiridest välja, hindame oma võimeid mõnikord üle ning jääme pidevalt ajahäta.

Veel. On halb, et mõnel kommunistil jätab soovida parteidistsipliini (koosolekutele hilinemine, liikmemaksude tasumise viivitamine jms. näilised pisiasjad). Mis puutub üldse töödistsipliini laiemalt vaadatuna, siis pole see teaduskonnas ei õppejõudude ega ka üliõpilaste hulgas vajalikul tasemel.»

● Keda Te seate teaduskonna parteilastest eeskujuks seniste parteilaste ülesannete täitmise põhjal?

«Professor Jaan Konksu, kelle parteiliseks ülesandeks oli teadusliku töö koordineerimine meie teaduskonnas. Tema tegevuses paistavad silma järjekindlus ja range

loogiline süsteem. J. Konksu iseloomustab väga hea oskus suhelda inimestega. Tema kontroll teadusliku töö komisjoni esimehena pööratud eelkõige mitte kriitika tegemine, vaid igale inimesele perspektiiv andmine teadusliku töö alal.

Mari-Ann Palm ja Viive Hatto juhtisid valimiste ajal TRU ringkonnakomisjoni tegevust — iseenest väga vastutustrikas ja aeganõudev kohustus. Mõlemad tegid praktilise poliitilise töö tuleproovi auga läbi.

Kiitust väärivad Aino Lunge, Linda Ariva, Lembit Atspool, Helga Kurm. Neid nimesid võiks palju üles lugeda.»

● Õpetamisprotsessis on kaks põhilist poolust: õpetaja ning õpetatav. Kuidas hindaksite õppejõude ning üliõpilaste vahelisi kontakte õppe- ja kasvatustöö valdkonnas?

«Mida tihedam ja asjalikum on kontakt, seda parem õppetööle. Teatud distants peab siiski säilima. Arvan, et üliõpilane peab õppejõudu kartma ning armastama. Ainult armastusest ka ei piisa. Väga palju on muidugi õppejõudu enda isiksusest. Mulle tundub, et väga hea kontakt on kujunenud H. Liimetsal, U. Vooglaidil, J. Peegilil, H. Piirimäel, J. Lotmanil, Z. Mintsil, P. Sigalovil, P. Aristel. Nemat mitte ainult ei esita kaasaja aktuaalseid probleeme, vaid otsivad neid koos üliõpilastega.

Muuseas, kahjuks on rohkem neid õppejõude, kel kontakt piirdub maharäägitud loenguga.»

● Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioon astub uude tööaastasse. Missugused põhilised probleemid on seatud tegevuse eesmärgiks?

«Esiteks. Õppejõudude töö tähtsamaks suunaks kujuneb süstemaatiline tegelemine uue teaduse, s. o. kõrgema kooli pedagoogikaga.

Teiseks. Komsomoliorganisatsiooni suurem abistamine. Peame tema tegevust suunama nii, et järjest rohkem üliõpilaselu probleeme lahendaks komsomoliorganisatsioon iseseisvalt. Praegu on peamine viga selles, et komsomoliorganisatsioon võtab küll endale ülesandeid, lahendab neid, kuid ei suuda lõpuni järjekindlalt olla. N.ö. i-le jääb punkt panemata.

Kolmandaks. Sidemete tugevdamine teaduskonna ja selle õpetanute vahel (töö koostööd ja ajakirjanduse alal töötavate lõpetanute, kokkutulekud, kontaktid teaduslikes asutustes töötavate ülikooli kasvandikega jms.)

Neljandaks. Eesmärk on luua kraadita õppejõududest 3 teadusliku uurimistöö rühma: keeleteaduse, kirjanduse ning keeleteaduse metoodika alal. Süstemaatiline töö nendes teaduslikes kollektiivides peab tagama, et oma nurgas nokitsemise asemel kujuneks sisukas kollektiivne tegevus.»

Intervjueris S. ENDRE

SA LÄHED ...

Varsti algab Sul uus, senistest erinev suvi. Pole oluline, kas saartel, mandril, Ungaris, Kasahstanis.

Tunned rahuldust esimestest oma käega paika pandud kividest või esimesest meetrist raudteest. Avastad endas loomisrõõmu, tahtmise teha ikka paremini.

Su ümber on rühmakaaslased. Osa neist saab mõttekaaslasteks, sõpradeks.

Töö ja keskkonna mõjul toimub Sinus paljude väärtuste ümberhindamine. Raamatutarkuse jaoks sedapuhku aega ei jätku. Su ees on lahti elu tarkuseraamat. Õpi sellest.

Suveööd on lühikesed. Ometi mahutad neisse killukese õnne, lennukaid unistusi.

Oled üliõpilane-ehitaja. Sinult oodatakse palju ja seepärast tuleb Sa kõigega toime.

TRU Komsomolikomitee

Suurpäev Mihhailovskojes

NSV Liidu Kirjanike Liidu sekretariaadi otsuse kohaselt korraldati 4. juunil Mihhailovskojes (Pihkva oblast) I üleliiduline luulepäev.

Suure poeedi A. S. Puškini sünniaastapäeva pühendatud suursuurepäevast sõitis osa võtma arvukas poeetidepere, rohkesti kirjanikke ja kirjandusteadlasi Vene föderatsiooni

ningist ja paljudest liiduvabariikidest, nende seas Boris Polevoi, Irakli Andronnikov, Silvia Kaputikjan, Bella Ahmadulina. Pidustustest võtsid osa ka Puškini lapselapselapsed.

Enam kui sada tuhat Pihkva-maa elanikku, küllalised Leningradist, Moskvast, ja Baltikumist (eriti rohkesti Eestist) võtsid soojalt vastu sõnakunstnikke, kes esitasid luuletusi ja tervitasid Puškini kaasmaalasi.

Noorte erilemmikuks sai poetess Bella Ahmadulina, kelle autogramme soovis mälestuseks saada paar-kolmsada noort-pidulist.

Bella saatis oma tervituse ka Tartu üliõpilastele.

Fotol: Bella Ahmadulina loeb oma luuletust Puškinist.

LÄBI EKSAMITE,

«Tead, mu närv on juba krusis?»

«Noh, mis siis lahti on?»

«Midagi. Tead, magada kahenam ei jõua.»

Eksamisessioon on alanud. Ja nii nagu ikka, on ta ühele tormijooksuks aja ja mäluga võidu, teisele vaid kokkuvõtete tegemiseks, kolmandale...

Valge peaga tüdruk nutab. Nutab, sest teadis «viie» peale, sai aga kraad nõrgema hinde. Professor P. Aristel ütles: «Üle töötanud.» Küsimine veel, kuidas eesti filoloogid I kursuse end näitas eksamil, mis matriklilise kantakse nimetuse all «Sissejuhatus keeleteadusse».

«Eksamitulemused on väga head: 14 «viit», 10 «nelja», üksainsa «rahuldav». Oma 34-aastasest aaszi juures võin öelda, et praegune eesti keele I kursuse on üks tugevamaid, eliitkursus. Ta oli ka omamoodi eksperimentaalkursuseks, sest sel aastal suurendati esimest korda üliõpilaste iseseisva töö mahtu.

Näiteks foneetikat ma üldse ei lugenud, selles aines sai küsimusi, mille kohta trükitud pole, hoopis põhjalikumalt käsitleda.»

Kas jäi keegi vastajaist eriti meelde?

«Jaa — üliõpilased Unt, Vilvoja, Idavain ja Mägi, kes olid lugenud ka allikaid, mille tundmist otseselt nõutud pole. Anna Zigure

rääkis minu soovitusel kohaselt algul läti keeles, emakeeles, aga siis pidi ikka eesti keele peale üle minema — terminid hakkasid takistama.»

See oli killuke FILOLOOGIDEST.

TÄPPISTEADUSTE esindajaid me parajasti eksamiruumides ei kohanud, tõttasime seepärast Füüsika-Matemaatika-teaduskonna dekanadi, kus prodekaan sm. Raymond Tani juhtus vaba olemas. Küsimusele, kas mõni kursuse eriti positiivselt või negatiivselt semestri vältel silma on paistnud, me kindlat vastust ei saanud. Saimme aga teada, et III kursuse matemaatik Hain Samoil ja Juhan Koni füüsika II kursusest on juba kõik 5 eksamit ära jõudnud teha, ja kõik «õ» peale. Juhan Koni puhkavat juba kuskil Alpides.

Kuidas teil dekanadis üldse suhtutakse eksamite ettevalmistamisega?

«Täiesti positiivselt. Oleks neid ettevalmistajaid ainult rohkem. Ent meie teaduskonnas võtavad tohutul aega praktikumid, nii et üliõpilane lihtsalt füüsiliselt ei jõua midagi suurt ette teha. Hoopis rohkem on eksamite järeletegijaid ja see on hullem. Siin tuleb juba otsida põhjused.»

Pärisime veel IV kursuse teadusliku kommunismi RIIGIEKSAMITE kohta — läbikukkujaid seni pole olnud, üksikud «kolmed», ena-

mikus head hinded.

Nii on need riigieksamid läinud mujalgi, kuigi sõna «riigieksam» on iseenesest aukartust äratav. Erineb ju riigieksam tavalisest eksamist kasvõi sellegi poolest, et vastata tuleb komisjoni ees. Täna

optimaalne ja tagama efektiivse võimaluse üliõpilaste teadmisi kontrollida kas individuaalse vestluse, kollokviumi või seminari vormis. Üliõpilase iseseisva töö maht suureneks, samuti tõuseks seminaride osatähtsus. Praegu on aga ses-

LÄBI ÜLIKOOI

on 13. juuni. Homme kell 8 jõuab kätte Oigus-Majandusteaduskonna V kursuse kord. Põrumist!

ÜHISKONNATEADUSTE MAJA II korrus jääb kitsaks. Kehakultuuriteaduskonna IV kursusel on poliitilise ökonomia eksam. Üks tütarlaps toetub vastu seina ja loeb veel viimaseid tarkusesõome. Keegi kurdab peavalu üle, keegi otsib külmaveekraani. Need, kel veel eksameid pole, istuvad konsultatsioonidel. Konsultatsioonid «statsidele» ja «mittestatsidele». Nüüd on veel võimalus pinnida õppejõudu, eksamil on osad vahetatud.

Püüame koridoris kinni VANEM-ÕPETAJA SM. TAMMARU. Jutt võtab iseenesest asjaliku suuna.

Kuidas Teie kui õppejõud suhtute eksamitesse? Mida arvate eksamite ettevalmistamisest?

«Mulle isiklikult tundub, et praeguse õppetöö korralduse juures eksameid ära jätta küll ei saa. Aga ma arvan, et on olemas võimalus üliõpilaste teadmisi edukalt ka eksamiteta kontrollida. Õppetöö vorm peaks sellisel juhul olema

sioonil nii juhuslikkust kui ka subjektiivsust. Juhuslikkust üliõpilaste juures ja subjektiivsuse momente õppejõudude juures, mis on tingitud ülekoormatusest ja väsimusest.

Eksamite ettevalmistamisega on võimalik sessiooni koormust ja pinget vähendada. Kuid ühiskonnateaduste, eriti filosoofiliste ainete puhul, pole ettevalmistamine kuigi efektiivne. Ma olen eksamite ettevalmistamise poolt, kuid teatud reservatsioonidega. Olen seisukohal, et eksamid võib ette teha ainult siis, kui üliõpilane on materjali täielikult omandanud ja jõudnud sisse-mise vajaduseni. Väliste tegurite surve (näiteks suvetöö, uudismaa) eksamite ettevalmistamist ei poolda.

Tihti peale tundub, et üliõpilastel jääb just seminaritööst vajaka. See on isegi puudulik. Ette võivad teha võimekad. Näiteks täppisteaduste alal on väga andekas üliõpilane juba paari aastaga võimaline kandidaaditööks, samal ajal, kui osa kursust pingutab keskparaste tulemuste pinnal. Filosoofia kui õppeaine nõuab väga suurt tööd. Ja selles aines eksami ettevalmistamine on üldse üks suur küsimärk.

On tehtud juttu trükitud loengukonspektidest. Filosoofia õpetamise puhul, ma arvan, ei ole selline abinõu kuigi efektiivne. Anda üliõpilasele võõras filosoofiline tekst ning nõuda, et teksti jälgides ja õppejõudu kuulates ta ka mõtleks...?

Ühiskonnateadustest, filosoofiast arusaamine nõuab soliidset arengutaset. Sellise taseme saavutamiseks jääb kahest semestrist väheks, vähemalt kolm semestrit oleks normaalne. See aga ei ole neist ega meie ülikoolist.

PÄEVA LOPUL oli üllatav kohutamine Rudolf Jõksiga, maestroga, kes on Tartu Muusikakoolis 38 aastat õpetanud inimesi laulma. Ülikooli aula. Ja Rudolf Jõksi jüngrid. Viimane proov enne lõppkontserti.

20., 21., 22. juunil kaitstakse selle aasta viimaseid diplomitöid. Lõpuaktused. Ja siis laulab meie rahvas.

HELLE KULO
LEILI PADEVEST

Eesti nukk reisis Ungarisse

Debrecen on nagu Tartugi ülikoolilinn. Lajos Kossuthi nimelises Ülikoolis, Meditsiini Instituudis ja Agraarinstituudis opib kokku umbes 3000 üliõpilast. Huvitav on ka see, et Debreceni Ülikooli peanoone (enitatud 1927. a.) tuletab meelde mete peahoone. Debreceni Ülikooli kahes teaduskonnas — filoloogiateaduskonnas ja loodusteaduskonnas — opib 2000 tudengit. Filoloogiateaduskonna moodustavad kaneksa osakonda — ajalugu, ungari keel, ungari kirjandus, vene keel, vene kirjandus, saksa keel ja kirjandus, inglise keel ja kirjandus ning filosoofia. Loodusteaduskonnas on neil osakonda — matemaatika, orgaaniline keemia, anorgaaniline keemia ning füüsika. Veel ühes suhtes on DU-l veidi sarnasust TRU-ga — seal õpib 1400 tüdrukut ja ainult 600 noormeest.

Debreceni Ülikooli avar raamatukogu mahutab poolteist miljonit köidet. Raamatukogu kasutatakse võrdlemisi intensiivselt, sest raamatud eest tuleb kaupluses maksta suhteliselt rohkem kui meil ja seda eriti teistest maadest saabunud kirjanduse eest. See-eest pole probleemiks «Neue Zürcher Zeitung» (SZFV), «New York Herald Tribune» (USA), «La Monde» (Prantsusmaa), «The Illustrated London News» (Inglismaa) jt. kodanlike riikide ajalehtede ja ajakirjade lugemine. Nimetatud perioodikaga võib raamatukogus tutvuda.

80% Debreceni Ülikooli üliõpilastest kuuluvad Ungari Kommunistlikku Noorsooühingusse (ungarikeelne lühend — KISZ). Üldjoontes on KISZ-i ees samasugused probleemid nagu meie komsomolilgi. Kuid on ka spetsiifilisi probleeme. Kasvõi see, et poliitiline võitlus noorsoo hulgas on terav ning pole suurt erandlik nähtus, kui üliõpilane eksmatrikuleeritakse tema poliitiliste vaadete pärast; või see, et tudengid võtavad osa 1957. a. loodud relvastatud töölisliitlast tööst.

Türkoloogia-alasel teaduslikul konverentsil Leningradis

NSVL TA Aasia Rahvaste Instituudi Leningradi osakonna ja A. A. Zdanovi nimelise Leningradi Riikliku Ülikooli idateaduskonna ühisel organiseerimisel toimus ajavahemikus 7.—10. juunini k.a. Leningradis türkoloogia-alane teaduslik konverents, mis oli pühendatud Leningradi teaduslike instituutides ja kõrgemates õppeasutustes türkoloogia alal tehtava teadusliku töö 50-le aastapäevale ning Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. juubeliaastale. Leningradi türkoloogide kõrval oli konverentsist osa võtna kutsutud suur hulk küllalisesinejaid teistest Nõukogude Liidu linnadest ja vennasvabariikidest. TRU orientalistikakabinetist oli allakirjutanul au olla kutsutute hulgas ning ühtlasi esineda ettekandega.

Konverentsil esitati ühtekokku ligi 50 ettekannet türgi rahvaste ajaloo, kultuuriloo ning filoloogialt. Peale türkoloogide tohtinuks neist terve rida pälvida ka fenno-ugristide tähelepanu. Nimetaksime mõned: 1) Türgi värsiteooria mõningaid probleeme (V. M. Zirmunski); selles esitati rohkesti näiteid ka soome-ugri värsitehnikast. — 2) Türkismid vana-vene keeles (O. V. Tvorogov); meil seisab samalaadne töö veel ees. — 3) Kõneviisi- ja ajakategooriad kui partitsiibi diferentseeritud tunnused (N. A. Baskakov); ettekanne kujutas endast väga huvitavat üldkeelteaduslikku arutelu. — 4) Protektiivsed kaashäälikud türgi keeltes (A. M. Stšerbak); ettekandes esitati näiteid ka soome-ugri keeltest.

Ettekanded türgi rahvaste ajaloo ja kultuuri alalt aga olnuksid nauditavad kõigile ajaloolastele, etnograafidele ja folkloristidele.

Konverentsi redaktsioonikomisjon, mille koosseisu kuulusid kõik küllalisesinejad, esindajad Leningradi, Moskva ja nende vennasvabariikide teaduslikest instituutidest ning kõrgematest õppeasutustest, kus tegeldakse türkoloogiaga, koos-

(Järg 4. lk.)

Debreceni Ülikooli 1800-liikmelist KISZ-i organisatsiooni juhib 39-liikmeline komitee, kelle eesotsas onakorda on nn. täidesaatev komitee ehk büroo — sekretär, sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal, sekretäri asetäitja poliitja propagandatöö alal, sektorite juhatajad (töötavad õppe-, välissuhete, kultuuri-, spordi-, majandus-ökonomika- ja ühiselamusektori), peale selle kuuluvad büroosse veel mõlemad teaduskonna sekretärid. Ka teaduskonna büroo koosneb 11-st analoogilise ametikohaga inimesest.

Debreceni Ülikooli KISZ-i organisatsioonile tuleb kindlasti kasuks see, et komsomolitöö juhtimisest võtavad osa ka noored õppejõud. Näiteks kui komitee sekretär asistent, välissuhete sektorit juhatab inglise keele õppejõud Csapó József. Peale komitee liikmete on sellesse sektorisse koondatud ka teisi üliõpilasi. Aktiivsed kahepoolsed sidemed on välissuhete sektoril Jugoslaavia, Nõukogude Liidu, Soome ja Bulgaariaga, Saksa Demokraatliku Vabariigiga, Poola, Inglismaa, Prantsusmaa jt. riikidega. Neil päevil sõitiski grupp Debreceni üliõpilasi Prantsusmaale. Sidemete pidamiseks eraldi riikidega on loodud 4- kuni 5-liikmelised grupid, kus on kindlasti partneri keelt valdavalt tudengid, samuti inimesed, kes tunnevad hästi vastava maa majandust, kultuuri, noorsoo-organisatsioonide elu ja tegevust jne. Grupi liikmed peavad kirj vahetust vastava maa kõrgemate koolidega, organiseerivad delegatsioonide vahetust jne. Olgu märgitud, et vahetuse suhtes on ülikooli KISZ-i organisatsioonil küllalt kaaluv sõna öelda, sest umbes poole kuludest vahetuses kannab KISZ-i komitee (ülejäanu tasub tudeng).

Mis puutub üldse KISZ-i organisatsiooni rahalistesse vahenditesse, siis Debreceni Ülikooli komitee andmetel on organisatsiooni aasta-

käive umbes 100—150 tuhat forintit (13 Ft=1 rubla), mis on küllalt suur summa. Huvitav on märkida, et ka 50% liikmemaksudest jääb ülikooli komitee käsutada.

Väga hea mulje jäi Debreceni Ülikooli ühiselamustest. Viimased paiknevad vahetult peahoone lähedal roheluseküllal maa-alal ning mahutavad kokku 1050 inimest. Sellist probleemi pole, et kohti vähe jääks, pigem vastupidi. Tänu sellele on ühiselamutes eraldi hästi sisustatud osa külalistele. Ühiselamud on segaühiselamud. Erinevaid korpusi ühendab õhukoridor, mis halva ilma puhul tingimata soodus on.

Hakkas silma, et õppejõud kandsid valgeid kitleid ja seetõttu võis neid juba eemalt eraldada — mõnikord tudengitele üpris kasulik.

Meil õnnestus viibida ka Debreceni linna komsomolikonverentsil. Tähelepanav oli konverentsi korraldus. 300 delegaati istusid valge linaga kaetud laudade taga, rüüpasid kohvi või gaseeritud vett, vahel ka suitsetasid ja jälgisid hoolikalt (!) ettekandja iga sõna. Kui keegi tuli välja mõne uue originaalse mõttega, siis kõlas üksmeelne heakskiit. Meelde jäi eriti konverentsi algus, kus delegaatide hulgast väljus varem kindlaksmääratud inimene (kuid mitte funktsionäär), selgitas konverentsi kokkutsumise vajadust ning tegi ettepaneku tööpresiidiumi valimiseks. Konverentsil käsitleti paljusid probleeme, mis meile olid lähedased (õppetöö kaadri valik ja kasvatamine, intelligentse inimese probleem), kuid esikohal oli küsimus — «mida sa mõtled, kelle poolt sa oled».

Kohtumisel Debreceni noortega andsime üle rahvariides eesti nuku. Tänu sõnade juurde lisasid ungari noormehed: «Eesti tüdruk on tore, aga oleks ta elus...» Lubasime, et varsti tuleb meie delegatsioon Debreceni külla.

ANTS RIESEN

„Rohelise“ EÜE-lase meelespea

Kallis tulevane EÜE-lane! Kui Sul on tõsisem nõu ja tahtmine saartele sõidust osa võtta, siis ära unusta kaasa võtmast tervet rida eluliselt vajalikke esemeid. Loetelu neist leiad alljärgnevas õpetuses.

Kui pakid oma kohvrit või täidad seljakotti, siis võta päevakorda kõigepealt ihukatted. Oluline on päevitusülikond, sest ega keegi taha suiselt Saare- või Hiiumaalt valgena tagasi tulla. Mis puutub vastupidavasse tööülikonda, siis katsume meie selle Sulle muretseda, kuid dressipüksid töölkäimiseks võiksid ikka kotipõhjas olla. Vajalikul määral pesu ja muid rõivastusesemeid, ka vihmamantel on Sul kindlasti olemas. Jalanõudest on seniajani kaasa võetud tenniseid, ketse, kingi, liiga ei tee ka kummikud, säärrikud ja teised jalavarjud. Rahuliku südamega pista kotisoppi vanaema kootud lambavillased sokid, sest kes teab, mis Sind säraval ööl ees ootab. Oma pea katmiseks kasuta rätikut või kui Sa noormees oled, siis tingimata baretti — see on kõige praktilisem. Juba väljasõidu päeval antakse igale malevlasele vorm, mis sümboliseerib EÜE liikmeskonna ühtsust, on nägus ja mugav. Iga rühm õmbleb varsti maleva embleemi kõrvale oma embleemi ja hakkajamad rühmad tõmbavad pähe värviliste nakkadega uljad mütsid. Head vaimu selle tarvis!

Eespool nimetatud asjad olid mõeldud nüüdela püsti oleku ajaks. Et aga pikali heita, on vaja põhukotti, tekk, linu ja padjapüüri — selle eest hoolitseb majand, kellele Sinu töökaed abi hakkavad andma.

Kasahstani rühmas on üheks olulisemaks peetud nn. noa ja kaholi küsimust. Nuga olgu kaasas, asendamatu on ka lusikas, mis aga puutub kaholisse, siis võib see ju ka olemata olla, sest lõpuks ta nagunii kaob ära. Nimetatud vahenditega sööb koturkuullane kaasavõetud katelokist või kausist, mille põhjale on oma nimetähed võib kraapida. Et tee on iga söömaaja kaaslane, siis on selle pruukimiseks vaja kruusi, mis olgu suur ja jahe (neil kahel omadusel on väga tähtsad tagamõtted).

Edasi lao pagasisse nõelu ja nõope, naelu, nüti, kreemikarpe, seepi, harju, medikamente (eriti kahesuguse toimega kõhu-rohte), käterätik, ninarätikuid jne., jne.

Mis puutub habemeajamisvahendisse, siis need tuleb kaasa võtta. Julgemad mehed võivad proovida habet kasvutada, aga hoidku nad selle eest, kui lõuakate ähvardab tulla punakas ja üsna kesise tihedusega.

Pillimees pangu tingimata oma pill kotti, olgu see kasvõi mitme keeruga pasun. Eriti hinnas on akordionid. Klaverimängijal ei maksa end üle pingutada, küll aga kuluvad ära grammofoon ja magnetofon.

Jahimehel ja kalamehel on lõputud võimalused kaastlasi mille-gagi üllatada (peale jahi- ja kalamehejuttude). Lugejalgi tuli meelde rasvane angerjapojukene.

Vihmastel päevadel jätkub aega ka kirjanduse lugemiseks. Mõeldamatu on fotoaparaadi, kirjapaberi ja ümbrikkude koju unustamine. Kui Sul on olemas teatud melanchoolse ilmega foto, siis pista ta tingimata kohvrissi. On hea seda vahel salaja vaadata ja õrnalt ohata. Muidugi on kõige parem võimaluse korral foto asemel vastav originaal ise kaasa võtta (seda eriti sellepärast, et Tartu kinod reklaamivad — parim rohi armastuse vastu on uus armastus).

Võta veel kaasa tublit tööindu, ohtrat optimismi, pool kohvritäit naeru, teise poole süvenit, pilte jm. meie väliskülaliste jaoks, samuti tosin märkmikke muljete ülestähendamiseks ja uute sõprade aadresside talletamiseks ning lõpuks teadmine, et meil valitseb «kuiv seadus».

EÜE-s on julge pealehakkamine kolmveerand võitu.

EÜE Staap

KOKKULEPE

Üliõpilaste ehitusrühmade vahetuse kohta suvelaagris TRÜ ja KISZ-i Keskkomitee vahel

Kuna Debreceni Lajos Kossuthi nim. Ülikoolil on objektiivsed raskused töökoha leidmisega Tartu RÜ üliõpilastele, siis on KISZ-i Keskkomitee seisukohal, et üliõpilaste vahetusega seotud probleemid tuleb lõplikult lahendada.

Vastavalt kokkuleppele ÜLKNO Keskkomitee ja KISZ-i Keskkomitee vahel veebruarist 1967 mõlemad pooled leiavad, et:

1. Vahetatakse 20 inimesest koosnevaid rühmad. Tartu RÜ võtab vastu 20 ungari üliõpilast (noormehed ja tütarlapsed), KISZ-i KK — 20 noormeest Badaszony'i suvelaagrisse.

2. Mõlemad rühmad töötavad 4 nädalat ja pärast tööaega on ette nähtud 10-päevane puhkeprogramm.

3. Lähetajad maad maksavad sõidukulud kuni vastuvõtuni. Puhkeprogrammiga seoses olevad kulud tasub vastuvõtja pool.

4. 15. juuliks 1967. a. peavad rühmad olema vastavalt Tallinnas või Budapestis. On vajalik, et grupid teataksid oma täpse saabumisaaja.

5. Nõukogude Eesti üliõpilased, kes saabuvad Budapesti, saavad taskuraha 300.— Ft., ungari üliõpilased Tallinnas vastavalt 22.— rbl.

6. Kokkuleppes määratakse kindlaks, et vastuvõttev pool muretsseb tööriietuse, v. a. jalanõud.

7. Täpse puhkeprogrammi kohta lepatakse hiljem kokku.

Budapest, 29. mai 1967. a.

TRÜ poolt
EINAR SAVISAAR
KISZ-i Keskkomitee poolt
GEMES SANDOR

BADACSONY Balatoni äärde

Kuurdordilinn Badaszony on siis esimene koht Ungari Rahvasvabariigis, kus Eesti tudengid oma käed ehitusele külge löövad.

Elama hakatakse telkides päris Balatoni lähedal koos teiste Nõukogude Liidu ja sotsialistlike maade üliõpilastega. Tööd algavad Budapest—Tipoltza raudteeliinil, mis vajab õgvendamist, samuti hakatakse laiendama vaksaleid. Suure kuumuse tõttu algab suvekuudel tööpäev hommikul kella viiest ning kestab kuus tundi. Pärast lõunat on ette nähtud puhkus. Meie grupi juht kuulub ka laagri juhtkonda, mis koosneb majandusjuhust, tehnilisest juhust (insenerist) ning paaristist. Laagri tööd aitab juhtida laagri nõukogu, kellel on oma õigused ja kohustused. Ungarlaste sõnade järgi juhitakse laagrit demokraatliku omavalitsuse printsiipide alusel. On loota häid kogemusi!

Badaszony'is on head võimalused vaba aja veetmiseks. Välismaalt saabunud tudengitel on kasutada klubi, kus korraldatakse isetegevuskontserte, tutvustatakse oma maad ja saavutusi. Spordiväljakud võimaldavad pallimängu kuni väsimuseni. Päeva võib alustada ja lõpetada Balatonis.

Suvekuudel viibib Balatoni ääres väga palju turiste kõige erinevatest maadest. Sellepärast on loomulik, et tuleb kokku puutumisi lääneriikide noortega. Praegu huvitavad maailma eriti Vietnami, Araabia ja Hiina probleemid. Kindlasti toimub vaidlusi, pörkavad kokku arvamused, kuid see on meile vajalik karastus.

Meie rühma oodatakse Budapestis 15. juulil.

TÄHELEPANU!

EÜE laiendatud staabi koosolek toimub Tallinnas esmaspäeval, 19. juunil kell 18 TPI õppehoones Kohtu tn. 4 auditooriumis M-10. Kõigil rühmakomandöridel, nende asetäitjatel ja meistritel osavõtt kohustuslik.

EÜE liikmete üldkoosolek toimub Tallinnas teisipäeval, 20. juunil kell 10 Uues Tombis Salme tn. 12 kolmandal korrusel. EÜE liikmetel kontrollida oma vastuvõtmist malevasse ELKNO TRÜ komitees.

Väljasõit rühmadesse pärast üldkoosolekut. Kõigil kaasa võtta passid.

Первый раз в свой первый класс

... Мерле — рыжая девчонка с очень белым лицом... Март — высокий мальчик на предпоследней парте... Урве — чёрненькая девочка, похожая на пупсика... Калю — похож на волшебника из фильма «Белый арап», Аго — толстяк на первой парте...

Не удивляйтесь: это мои дети. «Мои» — на 10 уроков и один классный час о Вьетнаме и Китае, «мои» — с понедельника следующей недели, а сегодня — среда. Я сижу с другими практикантами — всеми однокурсниками сбоку, вдоль стены, и слушаю урок в «своем» классе. Лица детей я вижу в профиль и рассматриваю очень внимательно, ищу отличительные особенности. Когда учительница вызывает кого-нибудь по имени, я врываюсь глазами в ученика и приказываю себе — «запомни, запомни, запомни!» Самогипноз действует, я запоминаю. В промежутках между запоминаниями думаю: «Господи, кто меня просил лезть в филологию? Ведь я эстонский-то с грехом пополам знаю! Как же я с ними разговаривать буду?!» Утешения опытных учителей проходят мимо моих ушей: каждый начинает всё сначала. Это сказал кто-то из классиков, кажется, Толстой, но сейчас я даже в своих филологических познаниях не уверена.

Урок идёт в «ритме джаза» и вызывает у меня жгучую зависть, я успеваю ещё раз проклясть свой педагогический склад ума и — «Урок окончен. До свидания.»

На показательном классном часу я узнаю, что в «моём» классе читают больше всего Дюма, Купера, Свифта и Верна. Это не водовосвеляет, но ничего, в конце концов 10 уроков и один классный час — не такое уж длительное знакомство, — утешаю себя.

В пятницу мы опять сидим на уроке, и опять рассматриваю их профили. Боком от меня сидит малюсенький симпатичный мальчик. Не успеваю рассмотреть его, как меня толкают в бок, и подруга пишет: «Когда будешь давать уроки, поставь ему пятерки ради меня». Хмыкаю и в тот же момент толчок в бок с другой стороны: «Смотри, какое у этого мальчика романтическое и одухотворенное лицо.» Дался им этот ребёнок! На всякий случай смотрю на его тетради имя — его зовут

Удо, а Виталка уже проверяет ему ошибки в тетради, и наш знакомый воспринимает это как должное.

В субботу уроков нет, зато я приношу черновик конспекта. — Спрашивайте тех учеников, которые хорошо учатся, — советует мне учительница. Но я решаю действовать самостоятельно, спрашивать буду средних учеников, даже не средних, а тех, которые еле тянут — Удо и Меэлиса.

В понедельник — не успеваю проснуться, как меня прошибает холодный пот, сегодня мой первый урок. Словно в лихорадке умываюсь, иду в город — привычной дорогой, завтракаю в студенческой кафе, тащусь в школу. На моем конспекте появляется подпись «высшей инстанции» — учительницы — «разрешаю».

Итак, мне разрешили войти в класс с тридцатью тремя маленькими людьми, с тридцатью тремя лицами и характерами, манерами вести себя. Мне разрешили всё, что я сочту нужным: наставить всему классу парочку или пятерок, выгонять из класса, устраивать контрольные или оставлять после уроков, отпускать ехидные остроты типа «А голову ты дома не забыл?» или «Твой сосед будет в окно прыгать — и ты вместе с ним?». А ещё мне надо помнить, как в школе мы не любили учителей, подстраивали им десятки фокусов со стульями и кнопками, придумывали им клички: помню была у нас учительница — «рубль двадцать».

Сколько воды утекло! Мне хочется сказать им: «Я ведь знаю все ваши фокусы — и кнопки, и шпаргалки, и подсказки, и списывания, записки с объяснениями в любви, летающие по рядам, и глобокомысленные лица, хозяева которых думают в этот момент о вещах, столь же близких к уроку, как, например, я — к ядерной физике. О чём они думают? — О большой перемене, или о том, что надо списать пример по математике, о спортивной передаче или о плохой погоде, о том, что порвался ботинок или что после уроков, наконец, он увидит Майе из соседнего класса, в общем, о чем бы то ни было, но мне от этого не легче. Мне хочется ещё многое им сказать, а мой эстонский язык сильно хромает, но, наверное, если

б я даже говорила по-эстонски так же, как они сами, я бы не сказала им ничего этого: авторитет учителя — ведь неприкосновенная!

До пол-шестого, до начала урока, я маячу по городу, захожу во все магазины, иду в читалку и смотрю журналы мод (ни на что другое я сейчас не способна), потому что в мозгу моем копошится одна жалкая мыслишка: «Провалю, непременно провалю!», а глаза мои, как хронометр, отсчитывают по 5 минут.

Пол-шестого, т. е. за 20 минут до Голгофы, я сижу в учительской и заедаю дрожь мятыми конфетами. Звонок. Хватаю журнал и конспект и темпом спринтера на стометровке мчусь в класс. Уф-ф! Я в классе. Открываю журнал и голосом, который не слышу, говорю: «Удо и Меэлиса, к доске! Удо, напишите нам план пересказа, Меэлиса расскажет рассказ о лицах Славы.» Меэлиса открывает рот и... молчит. Удо тоже молчит и ничего не пишет. Краснею и говорю: — Меэлиса, ты читал дома рассказ? — ...

— Ты можешь отвечать? — ...
— Меэлиса, можешь ли ты отвечать?

Ну, что тут сделаешь?! Хотя ори, хоть ставь двойку, но я не делаю ни того, ни другого и говорю: садись, стараясь не смотреть на него. Поворачиваюсь к Удо — история повторяется. У мальчика дрожат губы и садится он совершенно подавленно. Я — в панике: кого спрашивать? Но вот тянется рука, и я хватаюсь за этот шанс, как утопающий за соломинку.

— Пять. Ещё рука. Ещё пятерка. И ещё одна.

Работает почти весь класс, удивленно выслушивают в чужих устах свои имена (ага! приём сработал!) и поднимают руки.

Откуда-то шум! Иметь бы ещё пару глаз на спине... А вон Ивар тянет руку, он отличник, это не интересно, пусть посидит... Когда я говорю «Тийт», подсказывают сразу трое: будем знакомы, я знала только одного... А что там на последней парте? — Калю, как перевести «Ma seisan tahvli juures? Сосед, помоги!» (какой противный паренёк с наглым взглядом, второгодник, наверное). «Калю, садись! (сосед остаётся стоять)...» Чертыхаюсь про себя: этот Оскар ещё хуже, чем мы были в своё время — сидит под носом у учителя, на первой парте среднего ряда и вертится, как юла! Ну, и темперамент!...

Удо сидит подавленный, уже предчувствуя двойку, а Меэлиса — ничего, отошёл. А может быть, почувствовал, что я к нему отношусь с особой симпатией?! Не дай бог!

Объясняю новый материал, смотрю на часы и застаиваю в

ужасе — времени остаётся — ещё 10 раз то же сделать, что уже сделано. И откуда оно взялось в таких громадных количествах, это самое время? Надо срочно занять их чем-то, скорей, скорей, иначе начнётся шум и — пиши пропало.

Голос мой легко перекрывает гул в коридоре: а теперь — задание 380. Они не успели, конечно, заметить моего ужаса и послушно открывают книги. Смотрю на часы — время как будто остановилось. Слышу свой голос как будто со стороны — задание 381 — и думаю: «Сколько можно! Уж не задать ли им весь учебник сразу?» Но всё идёт спокойно, задание выполнено, и я прошу: «Меэлиса, повесь, пожалуйста, на доску картину!» — Он даже рад, вешает картину молниеносно. По картине работают все. — Что ты делаешь перед завтраком? а перед обедом? (мы проходим творительный падеж с предложением «перед») (а перед занятиями? Я иссякаю, времени — ещё пять минут. «Запишите домашнее задание»... Из последних сил дотягиваю время: проверяю, все ли записали задание. Все.

В отчаянии подхожу к столу, и слёзы навёртываются на глаза: «Провалила!» Самые горькие секунды в моей жизни, но... все-таки бывают на свете чудеса, и не всегда у меня бутерброд падает маслом вниз, — и мне иногда везёт (всё это я додумываю потом), а в ушах у меня звенит чистый и радостный звонок.

Урок окончен. — говорю я, и ко мне тут же подходит Меэлиса. Удо! — зову я, а когда он подходит, говорю, что сегодня не буду ставить им двойки, но завтра — чтобы они завтра всё, слышите? всё знали. Меэлиса кивает головой, а Удо молчит, через минуту говорит по-эстонски:

— Учителница, я не понял, что я должен сделать.

— Ты должен приготовить задание на завтра — я тебя спрошу.

Он (улыбаясь радостно) — Так это же просто.

— Очень рада, что это просто. Значит, договорились?

Подходит тот самый «страшный» второгонник, я очищаю его костюм от мела: уже успел испачкаться! — и говорю — ты понимаешь, что я тебя завтра спрошу?

— Конечно, — говорит он спокойно, и я вдруг понимаю, что он очень славный паренёк, и совсем не страшный и что уже все страхи позади, что я «не провалила», как вдруг меня пронзает мысль:

«У меня нет никакого педагогического таланта!»

Но покой и тепло уже завладели моим мозгом и телом, и мысль эта повисает в воздухе.

Завтра в 14.10 я даю свой второй урок... И. ГАЗЕР

СЛЕТ ВЫПУСКНИКОВ

С 3 по 5 июня с. г. состоялся очередной, пятый по счёту, слет выпускников отделения русского языка и литературы, в котором приняло участие около 70 человек, прибывших из различных мест республики и других городов нашей страны.

Оргкомитетом была проделана большая работа; были разосланы вопросники, в которых сообщалась тематика конференции, а также задавались вопросы выпускникам относительно их работы и т. д.

Многие выпускники охотно откликнулись на это. Все одобряли тематику конференции, где шла речь о преподавании русского языка и литературы в школе. Кроме того, многих интересовали вопросы педагогики и психологии, особенно последние достижения в этих областях (Л. Лоопер), а также вопросы методики преподавания русского языка в эстонской школе (В. Сепп, М. Мерноя). Консультацию желали получить по видам глагола (Л. Лоопер), по вопросам художественного перевода (Е. Соколова), по видам творческих письменных работ в эстонской школе (М. Мерноя), по подбору эстонской литературы для учащихся русских школ (С. Советников) и др.

Где еще, как не в своей alma mater, поделиться опытом своей работы и получить ответы на все животрепещущие вопросы, касающиеся преподавания своего предмета.

Члены кафедр русского языка и литературы учли пожелания своих выпускников и выступили на конференции с соответствующими докладами. Так, например, проф. Ю. М. Лотман говорил на тему «Литературоведение и школа», ст. преподаватель Н. Я. Стороженко — «О некоторых направлениях современной методики преподавания неродного языка», ст. преподаватель Б. Я. Недзвецкий — «Некоторые актуальные вопросы педагогики», доц. З. Г. Минц — «Монографический анализ стихотворений на уроках русской литературы».

От выпускников выступила учительница VIII средней школы г. Тарту Л. П. Белохина на тему «Использование диафильмов на уроках русского языка в V—VI классах эстонской школы».

Но докладов было много больше — всем хотелось полнее и глубже осветить свои вопросы, из-за недостатка времени не все смогли выступить. Это надо учесть в следующий раз и устроить работу по секциям.

Выпускников интересовали вопросы, над какими проблемами работают члены кафедр русского языка и литературы.

В индивидуальных беседах выпускники обменивались опытом работы и консультировались со своими преподавателями.

Слет закончился банкетом, на котором была переключка по годам выпусков. Каждый выпуск исполнил свой злобленный номер (пели, плясали, танцевали, декламировали). Под бурные аплодисменты были зачитаны телеграммы тех, кто не смог приехать. Следующий слет решили провести в первое воскресенье июня месяца 1970 года.

С. Оленева,
ст. преподаватель кафедры русского языка

признавались удивленно. Да. Это так.

Власть перешла от бессильного к сильному.

Сильное всегда рождает в основе своей восхищение.

Пусть тайное восхищение, пусть в подполье души их, но — восхищение.

Восхищение к врагам своим? Да можно ли допустить это? Вот тут-то путями тончайших ассоциаций и родилось удивление.

Удивление-то можно допустить к врагам своим. Вполне можно. Но это только обман, обман оптический и обман чувства. В основном, это было иное...

Итак, было удивление. Удивление перед сильной рукой, перед сильнейшим желанием сильного. Удивление и страх, страх и восхищение...

Помните ли вы, как в те же недавние дни один талантливый остроумец сравнил Россию с женщиной, — ее желание к подчиненности, полнейшей и рабской, ее

(Продолжение на стр. 4.)

М. М. ЗОЩЕНКО

М. М. Зощенко (1895—1958) — известный писатель-сатирик. Его творчество получило известность в 1922 году. Но мало кто знает, что к этому времени он написал уже довольно много рассказов и миниатюр. Публикуемое произведение «Чудесная дерзость» — один из первых фельетонов М. М. Зощенко, подписанный псевдонимом М. М. Чирков, который писателем позже не использовался, — написано осенью 1918 года в Петрограде, к первой годовщине Октябрьской революции.

Фельетон передан нашей газете вдовой писателя Верой Владимировной Зощенко через студента отделения русского языка и литературы В. Белобровцева, подготовившего текст к печати.

Фотография М. М. Зощенко сделана на фронте в июле 1916 года. Публикуется впервые.

ЧУДЕСНАЯ ДЕРЗОСТЬ

(Фельетон Мих. Чиркова)

История любит авантюристов и говорит о них много. Часто больше, чем об ином гении...

Вот я перелистываю в душе своей старые, блеклые страницы недавнего прошлого.

Много и много в них печального, еще больше давно умершего, а еще больше, вот смотрите: целая пачка страниц о Керенском...

Вы помните, как ухмыляясь и захлебываясь шуршал Петроград, что бессильны их властелин Керенский, что противно чувствовать над собой бессильные его руки, что слов много, бездна слов и нет смелой дерзости, дерзости властелина, дерзости творческой и непримиримости к врагам своим. Не было этого. Да и как могло быть, если там, где начинается властелин, там кончается уже Керенский...

Керенский... Душа его — маленькая накрашенная кокетка... Мы очень помним нарядные его фразы, слова четко отрывистые и подчас громкие, они вливались чаще в воздух, чем в сердца наши.

Мы еще помним его урок, урок политического бессилия. Его же бессильные руки чаще делали преступления, чем балгодеяние.

И вот когда многое прошло уже, те далекие дни вспоминаются нам, как нечто неясное, тусклое и многогоречивое.

А и много же говорил бессильный властелин!

Но об этом можно вспоминать только с тихой и задумчивой улыбкой и говорить шепотом, как об ушедшем уже в неведомое царство призраков и теней.

Но вот недавние дни. Не помню Куприн, не помню Тан в минуту прекраснотушния обмолвился удивленно, что ему, де, «импонирует власть большевиков», что он чувствует, что эта власть сильная, что эта власть как и должно быть: сильная и непримиримая к врагам своим.

Он говорил об этом искренне и как бы удивленно. И я помню, как потом буржуа долго шуршал и переваривал эту счастливую мысль и тоже как бы удивленно поводил плечами и брезгливо и недовольно жевал губами: «а и крепко держатся большевики. Ой, как крепко... Это вам не Керенский!...»

О, тогда многие ходили сгорбленные и недовольные и тихо брызжали: «Крепко же, черт дерю...»

И верно, было крепко и смело и пускай дерзко.

Дерзко даже над всем миром.

Право же, я ни мало не ошибусь: все печати признавались, что «крепко», и все удивленно покачивали головами.

И было крепко, и смело, и пускай дерзко...

Чудесная дерзость всему миру! Я повторил несколько раз, что

MEIE SALME

Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri pere saatis hiljuti kaua-aegse ja hoolika tööga väljateenitud pensionile kateedri vanemlaborandi Salme Vaino.

Pärast ülikooli lõpetamist botanika erialal 1946. aastal hakkas S. Vaino asjaloodud taimefüsioloogia kateedri juures tööd tegema küll assistendina, küll laborandina. Ta leidis vahepeal mahti ka Tartu Õpetajate Instituudis tulevase pedagooge õpetada.

Ja nii on meie Salme olnud enam kui kahekümne aasta vältel üks püsivamaid ja kohusetundlikumaid kateedri pere liikmeid. Mis selle aja sees kõike küll ei ole pidanud tegema ja oskama!

Sõjajärgsel ülesehitusperioodil tuli küttepuid varuda, lotje laadida ja tühjendada, taastamas käia ja sealjuures kindlustada häireteta õppetöö. Tuli ette valmistada taimefüsioloogia, taimeanatomia, mikrobioloogia ja taimekasvatuse praktikume ja sageli neid ka juhendada. Selleks aga tuli taimi kasvatada nii Kvissentali peenardel kui ka termostaadis ja käia kolhoosipõldudel suhkrupeete ja maisi hankimas. Praktikumideks väljapandud nõud ja vahendid on alati säranud nii, nagu polekski nad tavalisest klaasist, vaid kõige puhtamast kristallist.

Taimekasvatuse kabineti eksponaadid on Salme poolt kogutud ja hoolega kohale pandud, kateedri raamatud on kaotsimineku eest hoitud, reaktiive, pudeleid, purke, paberit, korke ja aparatuuri varutud.

Salme on töötanud agitaatorina, olnud valimiskomisjoni liige, ametiühingurühma sotsiaalkindlustuse

volinikuna südant valutanud kateedri kemikaalidest mürgitatud õhu ning külmade ja niiskete ruumide pärast, ta on lõpetanud marksismi-leninismi õhtuülikooli.

Salme on aidanud meie kateedri noortel õppejõududel teadusliku kraadi taotlemiseks katseid rajada nii Sangastes, Toomal, Nõukogude Armee kolhoosis ja mujal. Sügisel oli ta aga alati üks neist, kes katse-lappidelt hoolega saaki kogusid ja seda mitte ainult päikesepaistel, vaid mõnikord isegi kuuvalgel. Siis jälle kiiresti kateedrisse tagasi ja kirjutusmasina taha. Praktikumijuhendid, aruanded, teaduslikud tööd — kõigeaegselt valmis. Sealjuures on ta alati olnud tasakaalukas, vaikselt ja tagasihoidlik, enda huvid ja soovid sageli tagaplaanile jättnud.

Salme on suutnud leida ka südamisoojust ja materiaalseid vahendeid varakult isata jäänud vennalaste kasvatamiseks, rõõmu ja muret jaganud küll Arne, Mati, Maille ja Hennuga. Nüüd aga on alati oodatud abimeheks juba pisikestele Matidele.

Ja kui veel lisada, et Salmel õnnestub peaaegu alati saada ilmutavaid luuletus- ja jutustustekogusid ja õhtutundidel neist rõõmu tunda — pean imestama, kuidas küll üks inimene seda kõike nii märkamatu on suutnud teha.

Soovime Salmele veel palju, palju päikesepaistelist päevi, jätkuvat jõudu pisiküsimuste lahendamisel nii oma kui ka teiste elus. Ja veel soovime, et ta meie kateedrit ei unustaks ja ikka vahel mahti leiaks meie juurde sisse astuda!

H. MOORITS

ЧУДЕСНАЯ ДЕРЗОСТЬ

(Продолжение. Начало на стр. 3.)

любовь к властелину, смелому и отважному.

Многие помнят это. Тогда ведь все кричали: «Да, это так, это гениальная и вернейшая мысль.» И ждали, и жаждали власти сильнейшей и дерзкой. Чтобы замарать, уничтожить под сильной рукой, под свист занесенного хлыста.

Если это так, то поистине желание России-женщины исполнилось.

Кровавый рубец на нежной спине буржуа — воистину след влас-

ти сильнейшей, след чудесной дерзости всему миру.

Так что же нужно еще? Было бессилие и все кричали: «Сильней!»

И вот исполнилось желание... Целуйте же хлыст, занесенный над вами...

Вы говорите, что жестоко? Да, но зато властно...

Вы говорите, что крови много? Может быть, может быть...

А, впрочем, меньше для того, чтобы захлебнуться в ней...

ПÄEVAKAJA

A. OISSARI joonistus

KOLME NÄDALA PÄRAST

ütleb kogu Tartu:

SVEIKI ATVYKE I DRAUGYSTES ŠVENTE!

SVEICINĀTI DRAUDZĪBAS SVĒTKOS!

ЛАСКАВО ПРОСИМО НА СВЯТО ДРУЖБИ!

САРДЭЧНА ЗАГРАШАЕМ НА СВЯТА ДРУЖБЫ!

ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ НА ПРАЗДНИК ДРУЖБЫ!

TERE TULEMAST SÕPRUSPEOLE!

Nii võtab põline ülikoolilinn vastu kalleid ja kaugeid külalisi, kes saavad III üliõpilaslaulupeole.

GAUDEAMUS IGITUR!

Kes veel ei tea, mida see tähendab, tehku kähku selgeks!

* Meie seas ei ole ühtki tudengit, kes oleks osa võtnud esimestest üliõpilaslaulupidudest (1956. ja 1958. aastal).

* Ei ole ühtki vilistlast, kes oleks osa võtnud esimestest üliõpilaslaulupidudest ja veel tänagi ei meenutaks soojuse ja vaimustusega neid unustamatuid elamusi.

* Ei ole veel sündinud need tudengid, kes peavad järgmist üliõpilaslaulupidu Eesti pinnal, sest...

...ees ootavad Leedu, Valgevene, Ukraina ja mitmed soojad maad!

* Igal tudengil on kordumatu võimalus saada unustamatu elamus ja olla suurejoonelise internatsionaalse sõpruspeo vääriliseks peremeheks!

Sedel õpetajalt

KYLLIKKI MÄNTYLÄ

«Ma oleksin tahtnud veel kala, isa, kuid ole hea ja söö oma kala rahulikult lõpuni, küll mina jüuan oodata.»

Siis me Valitsusega vaatasime teineteist soolasambaiks kangestunuina ja Pesamuna küsis osavõttlikult: «Kat ta oled hilmsus haige, Ediklapt?»

Pärast hommikueinet me läksime lastetuppa, olles valmis võitlema igalpäevast võitlust lastetua mänguasjade kapi kraamimise pärast. Kujutlege meie hämmastust, kui leidsime Esiklapse juba täies koristamistuhinas.

«Ma siin juba alustasin,» ütles ta vaid tagasihoidlikult ja lõi meile süütu pilgu suurtest sinistest silmadest. Siis me ei suutnud end enam ohjeldada ja toppisime käed Esiklapse kaelusest sisse, et kat-suda, kas Esiklapse on kõrge palavik.

Kuid isegi palavikku ei olnud. «Kindlasti on talle koolis väga mõjuvalt räägitud heast käitumisest, näiteks usuõpetuse tunnis,» ütles Valitsus. «Küsi õige, mis ained tal hommikupoolikul olid!»

Kuid Esiklapse oli olnud vaid ilukirja tund.

Siis me sirdeldasime paar ruttakat kirja ja küsisime Pesamunalt, kas ta läheks meie kirju raamatukaupluse postkasti viima (selleni ulatub Pesamunagi raamatupoe trepil seistes).

«Mit ta maksat?» küsis Pesamuna. «Kat maksat kakt penni?»

Kuid sellele nõudmisele ei jõudnud me midagi vastata, sest Esiklaps tuli kui tormihoo ja hakkas Pesamuna noomima:

«Emalt palka nõudma! Oi, häbene! Tuleb nüisugust poissil!»

Siis Esiklaps ütles meile väga viisakalt, et ta viib hea meelega need kirjad kohe posti ja päris tasuta.

«A-aga,» ökitasime meie, «sa pead ju kooli minema...»

«Pean muidugi,» ütles Esiklaps, «aga küll ma jüuan enne need kirjad ära viia. Mul ei taroitse ju sinna nii varakult minna, niisama öue peale hullama.»

«See pole tõsi, see on uni,» ütlesime meie omaette.

«Vabandust, ma ei kuulnud, kas ema ütles midagi?» küsis Esiklaps uksest tagasi pöördudes viisakalt. Kogu selle aja, mis Esiklaps koolis oli, arutasime me oma mõttes, mis temaga oli juhtunud.

Siis tuli Esiklaps koolist, kuid ei see olnudki enam too muster-Esiklaps, vaid päris tavaline Esiklaps. Tõi jalgadega esikupõrandale koormajao lund, viskas oma käpinkud lambi peale kuivama, pani mütsi naela otsa nii, et see otsekohe põrandale kukkus ja tormas siis meie juurde, paisates minu ette märja kortsunud sedeli: «Siin on sulle sedell! Meie õpetaja saatis selle. Selle oli sinule toomiseks andnud ta naine.»

Sellega korda saanud, tuiskas Esiklaps lastetuppa ja hüüdis Pesamunale, et nüüd hakatakse mängima seda maailma suurimat pommitamist.

«Kat ta tiid ei olegi enam haige?» küsis Pesamuna imestades. «Pole ma kunagi olnudki,» vastas Esiklaps.

«Olid ju,» väitis Pesamuna, «olid kindlalt, kui ütledid «olge lahked» ja lugesid koolitükke kätkimata ja viidid kilju potti ilma lahata ja...»

«Ah! kuuldus Esiklaps mühatavat. «See oli ainult selle sedeli pärast. Õpetaja ütles hommikupoolikul, et ta annab õhtul mulle kirja kojuviimiseks. Mina arvasin, et see on nüisugune kiri, mille Antti sai, kui akna ära lõhkus, ja mille Pentti sai, kui peitust mängides Olli kuue lõhki rebis. Sellepärast ma katsusin neile meele järele olla, et nad vähem vihastaksid, kui see kiri tuleb. See oli vaid nii profülaktika mõttes, nagu isa ütleb, kui ta peenelt räägib.»

«Kibe kadi!» ütles selle peale Pesamuna.

Soome keelest A. HIIR

Türkoloogia-alasel...

(Algus 2. lk.)

tas ja esitas plenaaristungile kindlustamiseks projekti, milles nähakse ette türkoloogide üleliidulise assotsiatsiooni rajamine, eriajakirja asutamine jne. Fennougriste aga peaks eriti huvitama see osa projektist, milles rõhutatakse vajadust uurida türgi rahvaste keelelisi ning kultuurilisi kokkupuuteid teiste rahvusrühmadega. Teatavasti on ju uraali (soomeugri-samojeedi) ja altai (türgi-tatari-mongoli-mandžu) rahvaste vahelised suhted üpriski iidseid ja mitmekülgseid. Seni on kõnesolevate suhete uurimisega tegelnud meie sugurahvaste hulgast eeskätt ungarlased ja soomlased. Eesti türkoloogidel ja fennougristidel aga seisab ees avar tööpõld, ja nad on kutsutud kaasa töötama selles ühises suurürituses.

Edasi otsustati plenaaristungil taotleda kõikide konverentsil peetud ettekannete ja muude materjalide trükkis avaldamist.

Riiklike Lenini preemiate määramise komisjoni kirjale, milles sooviti teada konverentsist osavõtjate arvamus prof. K. K. Judahinile käesoleval aastal Lenini preemia andmise asjus tema suure leksikograafilise töö «Kirgiisi-vene sõnas-tik» (ilmunud 1965. a.) eest, reageeris plenaaristung üksmeelse heakskiiduga.

Konverentsi organiseeriva komitee esimeheks ja konverentsi üldjuhendajaks oli NSVL TA akadeemik A. N. Kononov, kelle suur vastutulelikkus ja külalislahkus on TRU türkoloogidele hästi tuntud.

PENT NURMEKUND

EÜE-lased, kes sõidavad tööle 5. juulil, kogunege 5. juuli hommikul kell 10 Tallinna Pedagoogilise Instituudi fuajeesse.

* * *

EÜE Ungari rühma koosolek toimub Tallinnas 17. juunil kell 10 TPI komsomolkomitees. Arvestada seda, et nimetatud rühm töötab 20. juunist 8. juulini EÜE Tori ja Kabli-Treimani rühmades. Osavõtt tööst nendes rühmades on kohustuslik.

EÜE STAAP

SUVETÖÖD!

Tööle määratud üliõpilaste nimekirjad on välja pandud peahoone fuajeesse. Informatsiooni suvetööde kohta saab komsomolkomiteest igal tööpäeval (v. a. laupäev) 14–15-ni.

Suvtööde staap

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4014, MB 05581.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (697) Reedel, 23. juunil 1967 XXI aastakäik

Riigieksamid kaugõppes

Diplomitööde kaitsmine ja riigieksamid toimuvad kaugõppes käesoleval kevadel Oigus-Majandus-, Ajaloo-Keele- ja Kehakultuuriteaduskonnas.

Oigusteaduskonnas on osavõtt diplomitööde kaitsmisest ja riigieksamiest plaanile vastav. Kõik riigieksamid on sooritanud juba 26 üliõpilast. Nii oli ka plaanis ette nähtud.

Majandusteaduskonnas on diplomitööde kaitsmine ja riigieksamid lõppenud ning ülikooli lõpetavad nüüd 48 kaugõppeüliõpilast, neist 22 rahanduse ja krediidi, 14 kaubandusökonoomika ja 12 kaubatundja erialal. Plaanis oli lõpetajaid 52. 3 üliõpilast ei tulnud riigieksami teha.

Lõpuaktus on mõlemas teaduskonnas 24. juunil.

Suurim arv üliõpilasi (179) oli lubatud Ajaloo-Keeleteaduskonnas

diplomitööde kaitsmisele ja riigieksami teha. Riigieksamitele tuli ainult 109 üliõpilast, s.o. 64%.

Parim on õppetööst osavõtt raamatukogunduse ja bibliograafia erialal. 36 riigieksamitele lubatud üliõpilasest tuli riigieksameile 33 ehk 91%.

Kõige nõrgem on eesti filoloogia. 36 riigieksamile lubatust on kohale tulnud ainult 14 ehk 39%.

Saksa keele ja kirjanduse erialal tuli riigieksamitele kateedri poolt lubatutest 75%, inglise keele ja kirjanduse erialal 64%, vene keele ja kirjanduse erialal 60%.

Vähene on osavõtt ka ajaloo alal: 46 lubatust tulid kohale 26 ehk 60%.

Riigieksamid kestavad Ajaloo-Keeleteaduskonnas kaugõppijatele kuni 29. juunini.

L. KANGUR

MILLISES OLUKORRAS ON ÜLIKOOI TÖÖRUUMID?

TRÜ parteikomitee otsusega tehti rahvakontrolli grupile ülesandeks välja selgitada, missugune on kateedrite, teaduskondade ja üldse ülikooli tööruumide olukord. Selle ülesande täitmiseks moodustati kolm ruumide kontrollimise gruppi, kes vastava formulari abil said kõigepealt kateedritelt endilt andmed tööruumide arvu, suuruse ja koormatuse kohta ning seejärel kontrollisid ka komisjonidega peaaegu kõiki kateedreid. Kokku kontrolliti 361 tööruumi üldpindalaga 8500 m². Kogutud andmed võimaldasid koostada ruumidega varustatuse pinge-rea, teha mõningaid praegusi võimalusi arvestavaid ettepanekuid. Need löid eelduse, et edaspidi toimuvad ruumide (ümber-) jaotamised läheksid «täppi».

Üldmulje tööruumidega varustatusest on kurb: ühe alalise töötaja kohta tuleb keskmiselt 8,4 m² tööruumide pinda (laboratooriumid, kateedrite ruumid, raamatukogud, kabinetid jm.) ja ühes toas töötab keskmiselt 3 inimest. Arvestades asjaolu, et diplomandid ja isegi nooremad üliõpilased (hici!) püüvad teadusliku töö radadele, kahanevad esitatud keskmised üsna tunduvalt. Komisjon pidi sedastama kõigile tuntut: üleliigseid tööruume TRÜ-s ei ole, samal ajal aga selleks, et tagada normaalseid töötingimusi, oleks enamikule kateedritele vaja tööruume juurde. Ruumikitsikus eri kateedrites ja eri teaduskondades on midugi erinev: mõne kateedri töötingimuste õige vähesuse halvendamise hinnaga oleks võimalik teises kateedris töötingimusi tunduvalt parandada. Arvatavasti tuleb mõnedel juhtudel ka sellisele kompromissile minna, mis töötingimustel on ühele poolele ebameeldiv — valulikkuse aste on aga kahtlemata pöördvõrdeline kollektiivsustunde ja ülikooli ühise pere liikmena tundmise astmega.

Teaduskondade järjestus (alates kõige raskemates tingimustes olevatest) ja nende tööruumide olukorra lühike iseloomustus on toodud alljärgnevalt.

I. Füüsika-Matemaatikateaduskond

Ühe töötaja kohta tuleva põrandapinna jaotus on väga ebaühtlane: füüsika-matemaatika kateedris keskmiselt 3,3 m², keemia kateedris — 12 m², teaduskonna keskmine — 7,5 m². Lahedates oludes kateedreid ei ole, küll aga on üks kateeder hoopis ilma ruumideta ja leidub kateedreid minimaalse põrandapinnaga. Keemia kateedrite lahendus on näiline — peaaegu kõik ruumid on aparatuuri ja inimestega üle koormatud. Mõned füüsikute ruumid asuvad keldrikorrusel. Seal on hinnalisi aparate riknenud.

II. Arstiteaduskond

Kõrvuti väga suures ruumipuuduses olevate kateedritega on paljud kateedrid suhteliselt lahedates tingimustes: 8 kateedris on töötaja kohta pinda alla 5,5 m², 6 kateedril aga üle 20 m² töötaja kohta (patoloogiline anatoomia — 34,5 m², farmakoloogia — 30,5 m², histoloogia — 27,4 m², füsioloogia — 25,6 m², patoloogiline füsioloogia — 24 m², kohtumeditsiin 20,5 m²). Erilises ruumikitsikuses olevad kateedrid asuvad võõral pinnal.

III. Ajaloo-Keeleteaduskond

Ühe töötaja kohta tulev pind on väiksem ülikoolis — 3,2 m². Kõige «rikalikumalt» on pinda loogika ja psühholoogia kateedril — 4,7 m². 2 kateedrit kasutavad samu ruume. Ühes toas töötab keskmiselt 6 töötajat!

IV. Üleülikoolilised kateedrid

Kõik kateedrid on ruumipuuduses — ühes toas töötab keskmiselt 5,5 töötajat. Erandiks on kunstkabineti, mille käsutuses on 19 m² suurune laborandi ruum ja 48,5 m² suurune juhataja ja üliõpilaste tööruum, mida kasutatakse ainult õhtupoolikuti k. 15—19.

V. Majandusteaduskond

Ülikooli keskmisest tihedama asustatusega, mõned allüksused suures kitsikuses. Keskmiselt 4,3 töötajat ühes toas (ja 6,2 m²).

VI. Bioloogia-Geograafiaduskond

Varustatud tööruumidega üle keskmise: keskmiselt üle 2 töötaja toas (ja 12,6 m² põrandapinda). Palju põrandapinda kinni kollektiivide ja raamatukogu all.

VII. Kehakultuuriteaduskond

Tööruumidega enam-vähem normaalselt varustatud.

VIII. Rektoraat ja administratiiv-majandusosakond

Normaalsed tingimused: ühes toas keskmiselt 2,3 inimest (ja 7,7 m² pinda). Praegu pooltühi õppeosakonna 67 m² suurune üldruum. Minimaalselt kasutatakse kunstniku (sm. Pilter) ruumi.

1. ja 2. juulil
toimub

TRÜ aulas

G. F. PARROTI

200-nda

sünnipäeva

tähistamise

konverents

Konverentsi päevakord

Laupäeval, 1. juulil kl. 10 (TRÜ aulas)

Avasõna — TRÜ rektor prof. F. Klement

G. F. Parrot ja Tartu Ülikool

— L. Eringson ja P. Müürsepp (Tartu)

G. F. Parroti tegevus Riia perioodil

— J. Stradins (Riia)

G. F. Parroti elektrokeemia-alastest tööst

— U. Palm (Tartu)

G. F. Parrot ja meditsiin

— V. Kalnin (Tartu)

G. F. Parrot looduse uurimise arendajana

— J. Eilart (Tartu)

Tartu linn ülikooli tegevuse algusaastail XIX sajandi I poolel

— P. Prüller (Tartu)

Pühapäeval, 2. juulil kl. 11 (TRÜ aulas)

G. F. Parrot füüsikuna ja Tartu Ülikooli füüsika kateedri esimese juhatajana

— P. Prüller (Tartu)

G. F. Parroti maailmavaatest ja pedagoogilistest tõekspidamisest

— E. Oissar (Tallinn)

G. F. Parrot ja talurahvaküsimus Liivimaal

A. Traat (Tartu)

Akadeemik Parroti ja Hatšatur Abovjani suhetest

— P. Akopjan (Jerevan)

G. F. Parroti rahvuslikust kuuluvusest

— V. Vaga (Tartu)

G. F. Parrot tema kaasaegsete hinnangutes

— E. Kudu (Tartu)

Ettekannete pikkus 15—20 minutit

Konverentsi ajal avatakse G. F. Parroti bareljeef TRÜ peahoone fuajees ja mälestustahvel füüsikakabineti endises asukohas (aud. 102). Samas ruumis on näitus G. F. Parroti tööst.

IX. Oigusteaduskond

Olukord rahuldav — töötaja kohta 9 m² põrandapinda, toas keskmiselt 3,7 töötajat.

X. Biofüüsika laboratoorium

Suhteliselt väikese töötajate arvuga (15) teaduslik laboratoorium, mis hõivab suhteliselt väga suure pindala — 343 m², sellest 207 m² korralikke tööruume ja 136 m² abiruumi. Ühe töötaja kohta 13,8 m² pinda.

XI. Meditsiiniline kesklaboratoorium

Suhteliselt lahedates tingimustes (ühe töötaja kohta 8,9 m²), kuid ruumid teaduslikule laboratooriumile vähesobivad. Ruumide kogupindala 240 m², seda kasutab 27 töötajat.

H. LING

Üliõpilane ja õppejõud

7., 8. ja 9. juulil toimub Tartu linnas III üliõpilaslaulupidu. Meie armsasse Tartusse sõidab 63 külaliskollektiivi. Kui Sa tahad hakata külaliskollektiivi giidiks, siis tule ja teata oma soovist ülikooli komsomolikomiteesse.

Tee seda kiiresti, sest juuni lõpus toimub giidide instrueerimine.

Komsomolikomitee

TÄNAVU ALGAS NII

EOE. TALLINNAS, 20. JUULI...

... KELLA KUMNEST KAHE-TEISTKUMNENI...

Jaani Tombi nim. Kultuuripalee vestibüül on täis kohvreid, mitmesuguse mahuga kande- ning seljakotte, palle ja muud, mis annab tunnistust reisile minekust.

Kolmanda korruse saal sumiseb ärevalt.

«Kus rühmas sa tänavu oled?» — «Kohe vaatan.» — «Aga mina olen uuesti Kõljalas.»

Möödunud aastate ehitusmalevasi on siin üsna palju — Nooruse maa meelitas uuesti avastajaid, romantikuid, ehitajaid. Arvi Tops TPI-st oli möödunud aastal Muhu rühmas brigadiriks, aasta varem käis Kasahstanis, nüüd on tema käe all Kabli rühm. Enn Bekker TRÜ-st on komandöriks Kahtlas. Juba lepataksegi kokku rühmade kohtumisõhtu suhtes.

Ülikoolist on tuttavaid üldse palju: Jutta Noor, Tõnu Saar, Anne Kurepalu, Väino Palm, Helve Toomla jt. Ellen Poolma sõidab sedapuhku ise küll Kasahstani, kuid tuli kaaslasini ära saatma. Enamik kohalviibijaid (paraku on tulnud ainult pool EOE koos-

seisust) sõidab töökohtadele juba täna.

Rühma nimekirjast oma nimi kindlaks tehtud, tuleb minna komandöri juurde registreerima.

Kõrvalruumist saab vormirõivaid. Tänavu on need kenamad kui möödunud aastal: tüdrukutel kaitsevärvi seelikud ning veidi heledamad pluusid, poistel beezid särgid.

Kõik kohalviibijad saavad kätte ka esiknumbri ajalehest «Noorte Hääl Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas.» Lehe väljaandmise eest vastutavad Ants Sild ja Juhan Paju. Kaastööd oodatakse igalt malevaslase.

... KELL 12

Koosolek samas saalis. Kirju rõivastus on vahepeal ühtse vormi vastu vahetatud.

Ehitusmaleva komandör Toomas Elverk esitab aruande EOE staabi tööst ettevalmistusperioodil, selgitab veel kord ehitusmaleva töö eesmärke: kaasa aidata vabariigi maaehitustel; tugevdada side-meid vabariigi üliõpilaste vahel; kasvatada tulevase juhte; sisustada üliõpilase suvi kasulikuks.

Järgnevat soovib Toomas meeles pidada igal malevasel.

Möödunud aastal oli pahandusi mitmesuguste materiaalsete väärtustega. Käesoleval aastal antakse esemed välja allkirja vastu. Mõnedes rühmades hoiti lohakalt ka ehitusmaterjale. Siin toob Toomas näiteks ainult ühe arvu — Saaremaal maksab üks telliskivi 5 kopikat.

Ehitusmalevas valitseb «kuiv seadus». See tähendab, et alkohoolsete jookide tarvitamine ehitusmalevas viibimise ajal on keelatud, välja arvatud:

1) õlu pärast sauna,
2) talgutel (NB! Talgutete minekuks tuleb küsida luba ehitusmaleva staabilt),

3) sünnipäevade tähistamisel. Põhimõte on selline: oleme täiskasvanud ja peame end ise kontrollima.

Peaaegu kõik rühmad asuvad mere ääres. Seetõttu tuleb mees pidada, et omavoliliselt paadiga mereleminekuks on keelatud. Sama kehtib ujumise suhtes.

Töönädala pikkuseks on 45 tundi.

Üldkoosolekul arutatakse veel vaba aja veetmise küsimusi ning malevas toimuva rühmadevahelise (Järg 2. lk.)

TÄNAVU ALGAS NII

(Algus lk. 1)

lise konkursi korraldamist. Kinnitati EÜE põhikiri.

Soojalt tervitatakse sõpru Armeenias ning Lätist, kes käesoleval aastal koos meiega ehitama hakkavad.

... KELLAOSUTID LÄHENEVAD POOLE KAHELE.

Malev marsib kultuuripaleest «Estonia»-tagusele väljakule. Siin ütlevad oma soove töörohkete suveks kaasa ELKNU Keskkomitee sekretär K. Adamson, Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee esimees M. Pesti, TPI rektor A. Aarna,

RKI rektor J. Vares, EKP Kingisepa rajoonikomitee sekretär V. Kaarna, Tallinna trusti «Põllumajandusehitus» juhataja K. Hallik ning Kingisepa MEK-i ülem O. Tammo.

Maleva n.ö. paraaditsemine on sellega lõppenud, nüüd oodatakse tegusid. Selleks on kõige tähtsam — mitte viriseda ja igal pool ise käed külge lüüa.

Ja sõidetaksegi rühmadesse täis kirjutama üliõpilassuvede kroonika lehekülgi.

LINDA KRUUSTEE

Tähelepanuks EÜE-lastele!

Teisipäeval pidasid tänavuaastase EÜE liikmed oma üldkoosoleku, marssisid lõbusas hoos «Estonia» teatri juurde, jätsid saatjatega hüvasti ning astusid bussidesse. Esimene suurem grupp malevasi jõudis hilisõhtul saartele ja Pärnu rajooni, kus neid kenasti vastu võeti.

Kohale jõudsid meie kauged sõbrad Armeenias, vormikuued tõmbasid selga Tadžikistani üliõpilased, tulemata ei jäänud ka meie lõunanaabrid Läti Riiklikust Ülikoolist ja paljud teised.

Kahjuks polnud mõnel meie ülikooli rahvast mees tuntu vanasõna — «meest sõnast, hõrga sarvist». Inimest oodati, valmis oli pandud maleva vorm ja rinnamärgid. Tema aga ei ilmunud. Lugemata jäi tal ka EÜE verivärske ajalehe esimene number. Viiekordne veteran Mati Kalkun tundis tõsist muret. On ju inimese tarvis tehtud juba küllalt kaalukaid kulutusi, ehitusorganisatsioonile lubatud teatud arv tudengitest töömehi.

Niisiis. NEID, KES LUBASID PLATSI OLLA 5. JUULIL, OOTAME 5. JUULI HOMMIKUL KELL 10 TALLINNAS SALME TN. 12. J. TOMBI NIM. NOORSOO KULTUURI-PALEES. Ootame ka neid, kelle pärast teisipäeva hommikul südant tuli valutada.

Kellel on eriline soov enne 5. juulit saartele jõuda, see peab pöörduma ELKNU Keskkomitee kooliosakonda (telef. 47-585) EÜE komandöri asetäitja A. Vahtra poole.

Hiljemalt 28. juuniks tuleb aga sõitjatel saata ELKNU KK-sse EÜE staabi nimele piiritsiooni sissesõitmise ankeedid. Tühjad ankeedid saadetakse EÜE liikmetele koju, kuid neid võib saada ka ELKNU TRÜ Komiteest iga päev.

Leidub üliõpilasi, kes pole komsomolomitees käinud ennast sõiduks registreerimas. Seda tuleb viibimata teha. Tahaksime loota, et 5. juulil võtab saarerahvas vastu kõiki EÜE-lasi, kes on avalduse esitanud. Tühjalubajaid karistama hakata pole ju kellelgi tahtmist.

ANTS RIESEN,
EÜE komandöri asetäitja

Ungari RV. Debreceni ülikool

Debrecen, 26. mail 1967

KOKKULEPE

Debreceni Lajos Kossuthi nimelise Ülikooli komsomolomitee kutsel külastas Tartu Riikliku Ülikooli komsomolomitee kolmeliikmeline delegatsioon Debreceni 25.—27. mail 1967. a.

Külaskuse eesmärk: täpsustada Debreceni Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli vaheliste sidemete kuju ja vormi.

Peale selle tutvus TRÜ delegatsioon Debreceni Ülikooli komsomolomitee organisatsiooniga (KISZ) töoga.

Läbirääkimistest võtsid osa — TRÜ poolt:

Riesen, Ants
Savisaar, Einar
Toome, Indrek (TPI)
Debreceni Lajos Kossuthi nim. Ülikooli poolt:
Mojzes Jánosné
József Csapó
Tibor Szász
Pál Tóth
György Bazsa
Margit Järgmist:

1. Mõlemad pooled toetavad sõprusliikumise arenemist Debreceni Lajos Kossuthi nim. Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel. Need sidemed aitavad kaasa sõprusliikumise tugevdamisele kahe maa vahel.

2. TRÜ delegatsioon tänab Debreceni Ülikooli komsomolomitee kolmeliikmelist delegatsiooni Tartusse, et veelgi täpsustada edasisi sidemeid. Delegatsiooni saabumise üksikasjad fikseeritakse kirja teel.

3. TRÜ delegatsioon tegi ettepaneku vahetada 1967. a. suvel 30-liikmelised ehitusrühmad. Seda vahetust pole võimalik teostada mõningate objektivsete asjaolude tõttu. Debreceni Ülikooli vahetab tänavu suvel ehitusrühma Kilevi T. Sevtšenko nim. Ülikooliga ja seetõttu ei saa vahetada teist gruppi.

4. Mõlemad pooled on nõus sellel suvel (1967. a.) vahetama valuutavabal alusel üliõpilaste turismigruppe.

5. Enne 15. juunil tulid see küsimus täpsustada, samuti teha kindlaks sõidu marsruut ja täpne aeg.

6. Enne Debreceni Ülikooli delegatsiooni saabumist Tartusse täpsustavad mõlemad pooled edasiste teaduslike, kultuuriliste, sportlike jt. sidemete võimalused. Debreceni Ülikooli komsomolomitee toetab TRÜ ettepanekut vahetada 1968. a. suvel hilooloogide grupe. Antud küsimust täpsustatakse kirja teel.

7. Debreceni Ülikooli komsomolomitee toetab KISZ-i ja ELKNU kõrgemate organite ettepanekut üliõpilaste ehitusrühmade vahetamise kohta valuutavabal alusel. Mõlemad pooled pöörduvad selles küsimuses (vahetus 1968. a.) KISZ-i ja ELKNU keskkomitee poole.

TRÜ poolt:
(Ants Riesen)
Debreceni Lajos Kossuthi nim.
Ülikooli poolt:
(Mojzes Jánosné)

tiks olid ka teised üliõpilaselu küllad.

Mitmekülgne lähenemine ja tõsine süvenemine üliõpilaspõrleemidesse, teaduslikult põhjendatud kasvatuslike nõuannete väljatöötamine toob hindamatut kasu noore kõrgelt kvalifitseeritud spetsialisti, organisaatori, kasvataja ja kodaniku kujunemisele.

M. ASMANE
(Ajalehest «Padomju students»)

Hääle ja lõhnade biograafiast

Vee võimust maa üle

EEVA-LIISA MANNER

Paljud mu teosed on sündinud vastikustundest, need aga on sündinud armastusest: need hääle ja lõhnade elukäigud. Olen armastanud maad ja vett, nad on lamanud kõrvalt nagu abielupaar, üks kiiresti soojenedes, teine soojust tagasi hoides, üks kuumana, teine jahedana, üks keerulisena, teine lihtsana; erinevatena, teineteist tundmata, truudusega ühendatud.

Olen armastanud neid nii, nagu võib armastada vaid asju, mida ei mõisteta. Olen ise sündinud mõlemast, minus on mõlema kokkusobimatud ained, seepärast pole ma kumbki. Olen veri ja tuhk ja aistingud. Tean, mis ma olen; kes olen? — ei tea. Tean, kus olen; miks? — ei tea. Tean, kust tulen: materiasest ja igatsusest. Kuhu lähen, ei tea.

Olen rannal, minus on tühjus, tahaksin pöörduda tagasi algusse — vette, mis on mind köitnud. Ma ei igatse surma, vaid elu, täis hõljumist ja und. Mina keeruline igatsen vee sügavat lihtsust, sest maal on palju liigimesid, kuid vesi on ise isa.

(kogust «Nii vahelduvad aastaajad»)
Soome keelest ENE ÖUNAS

Kiri Poolast

Kallid sõbrad!

Me kirjutame teile Krakovist, mis on Poola kõige vanem teaduslik keskus. Meie linnas on 11 kõrgemat õppeasutust enam kui 20 tuhande üliõpilasega. Poola üliõpilaste ühing on organisatsioon, mis väljendab kõigi üliõpilaste huve, tegeleb kõigi üliõpilaselu puudutavate küsimustega: õppe- ja kasvatus, majandusliku kindlustamise, kultuuri, turismi, välismaaga sidemete loomisega.

Poola Üliõpilaste Ühingu üheteistkümne õppeasutuse nõukogude tööd juhatab ringkonnakoostöö välismaaga sidemete arendamise küsimusi lahendab välisasjade komisjon.

Meie organisatsioonil ei ole siiani sidet teie ülikooliga. Loodame, et sidemed ja koostöö aitavad meil tutvuda ja vahetada kogemusi, aga tulevikus ka delegatsioone, isetegevuskollektiive, üliõpilaste rühmi jne.

Pöördume teie poole ettepanekuga sisse seada side meie organisatsioonide vahel. Teeme ettepaneku vahetada teateid meie kõrgemate õppeasutuste tööst, organisatsioonidest, vahetada üliõpilaskirju, fotosid. Me arvame, et peale meie organisatsioonide vaheliste suhete peaküsimuste kindlaksmääramist on olemas kõik tingimused selleks, et realiseerida koostöö plaan. Oleme kindlad, et koostöö on mõlemale poolele väga huvitav ja toob kasu meie organisatsioonidele.

Saadame teile südamliku ja sõbraliku tervituse.

PUU Ringkonnakoostöö Välisasjade komisjoni esimees
Andrzej Zalucky

UURIDA — SELLEKS, ET ÕPETADA

Teaduslik-teoreetiline konverents «Sotsialism ja noorsugu» oli pühendatud noorsookasvatuse teadusliku juhtimise põhilistele printsiipidele. Selline konverents viidi meie maal läbi esmakordselt. Organiseeri jaoks olid ÜLKNÜ Keskkomitee, NSVL TA Presiidium ja NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium.

Filosoofid, ajaloolased, ökonomistid, sotsioloogid, pedagoogid ja komsomolitöötajad esitasid viie päeva kestel 12 sektsioonis 700 osavõtjale 350 ettekannet noore põlvkonna kasvatamise probleemidest mitmesugustes aspektides.

Ulatusliku koha teadlaste loominguiliste kollektiivide töös võtavad endale üliõpilaskonnaga seotud probleemid. Nii tegelevad üliõpilase ühiskondliku aktiivsuse tõstmise küsimustega sotsioloogid Novosibirskis ja Sverdlovskis, kollektiivisid sidemeid üliõpilaskonnas uuritakse Voronežis, üliõpilaskonna kõlbelise kasvatus küsimusi — Simferopolis, suhtumist õppetöösse — Lvovis. Suurimate kogemustega on aga Leningradi Riikliku Ülikooli juures asuv sotsioloogia laboratoorium. Laboratoorium korraldab sotsioloogilisi uurimisi noorte elu kohta, õpib tundma ühiskondlike organisatsioonide osa üliõpilaste kasvatamises, üliõpilaste omavalitsuse «küpsenemise» teid. Laboratooriumi kaastööliste poolt on uuritud üliõpilaste väljalangemise põhjusi, töötatakse teema kallal «Nõukogude noorsoo ideaalid ja plaanid eluks».

On välja töötatud uurimistööde programm «Kasvatustöö täiustamise teed kõrgemas õppeasutuses», projekt «Õppe- ja kasvatustöö perspektiivplaan ülikoolis kogu õppetöö perioodiks», on välja töötamisel meetodika üliõpilaskonna probleemide uurimiseks.

Üliõpilase — tulevase spetsialisti vastutuse kasvatamisele pühendas oma esinemise filosoofiateaduste doktor V. Jadov.

Kasvatustöö vormide sõltuvus üliõpilaste huvide ja vajadustest nõuab konkreetset üliõpilaskonna koosseisu tundmaõppimist. Nii

eraldavad Leningradi sotsioloogid viit põhilist kõrgema kooli tudengi tüüpi:

«professionaalne tüüp» — tegeleb ainult teadusega, ei võta osa kooli ühiskondlikust elust;

«iseseisev tüüp» — üliõpilane, kes on süvenenud enese ja ümbritseva maailma uurimisse, tegeleb enesearendamisega, enesekasvatusega, kuid kes ei soovi enda nahal kogeda õppeasutuse kasvatustöö mõju;

«inertne tüüp» — ei tegele täie koormusega ei teaduse ega ka ühiskondliku tööga, nõrgalt reageeriv kasvatusprotsessi vormidele;

«egoist» — üliõpilane, kes isiklikest huvidest ajendatuna tegeleb teadusega ja ühiskondliku tööga. Suhtub aktiivselt kõigisse ühiskondliku elu vormidesse, kuid vaid neis raamides, mis rahuldab oma «mina»;

«ühiskonnategelane» — üliõpilane, kes võtab aktiivselt osa kõrgema õppeasutuse elust, see tuleb mõnikord isegi kahjuks tema õppe- ja teaduslikule tööle. Suhtub aktiivselt kõikidesse kasvatusprotsessi vormidesse.

Üliõpilaskollektiivide tüpoloogiliste iseärasuste teaduslik analüüs annab võimaluse palju konkreetsemalt välja töötada kasvatusliku iseloomuga üritusi.

Üle 200 meie maa teadlaste tegeleb noorsoo vaba aja probleemidega. Üliõpilaste vaba aja büdžetti uuritakse Leningradis, Kaunases, Petrozavodskis, Novosibirskis. Kõrvutades eri uurimistööde resultate, tegid sotsioloogid kindlaks, et üliõpilane magab keskmiselt 7 tundi, pühapäeviti 8 tundi. Armatuim puhkuse vorm on jalutamine (20 minutit kuni 2—3 tundi suvel). Populaarne on kino. Pühapäeviti õpivad kogu suurest üliõpilaste armeest kuni kella 4-ni peamiselt meedikud.

Üliõpilaste haigestumise põhjuste uurimine Leningradi tulevaste arstide poolt näitas, et suurim üliõpilaste haigestumise protsent on I ja IV kursusel. Tõsisemateks haigusteks on närvisüsteemi funktsionaalsed häired ja kõrgenenud vere rõhk. Tunduv osa üliõpilastest põeb nn. «pirukatõbe», mis põhjustab tõsiseid maohaigusi. Arutluse objek-

O. TÖELEIU foto

J. PEETSO foto

AGA VAIKUST POLEGI

Mõnikord tundub, et elu polegi muud kui üks lõppematu sündmuste ahelik. Päevad tõttavad ühtesoodu, seisatad hetkeks ja kõik meenub taas: rõõmud, nukurusehetked, pikad õhtud raamatute taga, lugemisaegade mõttlik vaikus, kümned eksamid, kõnelused sõpradega, argipäevade askeldav tõtlikkus. Ikka on vaja kuhugi rutata, ikka on mingi töö ees, ikka ootab kas koosolek, sõbra sünnipäev, ametlikud ja mitte-ametlikud kohtumised, ikka oodatakse sind kusagil, ikka kummitab lähemal või kaugemal mõni kuupäev, varuks suuremad või väiksemad kohustused, ikka veenad õhtuti mõtteis kella, et see ometi veel ei lõpetaks päeva. Aastate möödudes tuhmub lapsepõlveaeg ja otsekui unustaksid endised tuttavad. Uute päevade saabudes oled alati hetke vane, maks saanud ning igal hommikul ärkad tundega, et see päev on täiesti uus ning võib kaasa tuua midagi seniolematu.

Vahel tundub, et meie igapäevane elu polegi midagi muud kui üks lõppematu uuendamise ja jällelelmise — päevad kordavad üksteist ja on ometi uued, tänased tuttavad ning sõbrad kordavad mingisuguste joontega eilseid ja on alati uued, tänaste tööde aluseks on enamasti ammutehtu. Nii on see alati olnud. Argipäevade iseloomujooned on lõppematu askeldamine, kurvastused ning rõõmumomendid segi. Argipäevad on enamasti ühetooniliselt rahulikud. Kõik tundub olevat omal kohal kuni sinnamaani, kus sind ühel täiesti tavalisel päeval haarab äkki kummaline tunne kuskil üksinduse ja pessimismi vahel. Olete kindlasti kogenud neid õnnetuid päevi, mil ebaõnnestumised jooksevad kokku nagu kümned külavaheteed suurele maanteele. Pisitüüdi naabritega, rahapuudus, pahandused isiklikus (ja ühiskondlikus!) elus, ebaõnnestunud arvestus... Juhtubki nii, et selsamal täiesti tavalisel päeval võtad sa üsna vaikselt reisikoti, kuhu paned järgmise eksami konspektid, Saint-Exupéry «Väikese printsi» ja Walt Whitmani luule-raamatu, märkmiku ja joonistusploki ning sõidad ära... lapsepõlve-maale.

«Kui keegi veel küsiks, küllap siis vastaksin, et tahaksin olla alles väike Illimar.» (Fr. Tuglas)

Niikaua, kui ma mäletan end eksisteerivat, olin ma ikka olnud vana-meest meelest pahr laps. Just nii üldigi — pahr. Ei jõutud mul ilmiski tutist kinni haarata, sest olin enne juba läinud.

Ah, need põldudevahelised auklikud teed, kõrged kiviaiad ja taamal salapäraselt vaikiv mets. «Selle metsa taga on järvi, siis suur raba ning siis jälle mets, ei sellel olegi lõppu.» ütles vanaema.

«Kuis nii, pole lõppu...?» mõtlesin endamisi. Aga vanaema lisas: «Ära sa metsa mine, seal on koll.»

Kuidas mitte minna, kui tahad kõike teada saada ning näha, ja kui koduüel on iga rohulehe lõhngi tuttav. Kuidas mitte minna, kui ehk metsa taga lõpebki too saladuslik joonsirge silmapiir, mis on kindlasti nii kõrge, et sealt saab üle ainult maailma kõige pikema redeliga. Kuidas mitte minna kuulama, kuis vaikib see tumm tume laas.

... Ükskord ma jõudsingi oma hulkumiste tagatipuks õhtu eel põlismetsa äärde. Ikka sügavamale, järjest kaugemale... kui kõrged puud! Kui selle kuuse latva jõuaks ronida, küllap näeks siis ka üle silmapiiri? Milline pehme sammal, jalad lausa vetruvad peal. Ja vanad kopitanud kannud. Kui õige istuks siia, kuulaks vaikust. Aga vaikust polnudki. Vana krobeline tüvega mänd sosistas midagi sammaldunud kuuskedele, kaugemal õitsusid kuused kummaliselt kauni meloodia saatel, isegi sammal sosistas vaikset ning pidevat juttu.

See oli esimene kohtumine metsaga. Tagantjärele mõeldes oli see armastus esimesest silmapilgust. Ega ma tookord metsalagendikul istudes ei teadnud, et metsal pole tööpoolest lõppu enne, kui kusagil Väikse ookeani rannikul või Madagaskari tipul, mis meie jaoks tähendab peaaegu lõpmatust. Ma ei teadnud ka, et silmapiirist saabki üle minna... tarkuse ning teadmistega. Ainult need teevad inimese julgeks, kõikesuutvaks ning alati vabaks. Ma ei teadnud tookord isegi seda mitte, et õige varsti kannab aeg mind väga kaugele tollest väikesest metsalagendikust, kus puud vestavad päeval ja ööl oma uinuvat salapärasest monoloogi. Vaevalt võisin ma aimata, et edaspidi tulen ma siia ikka ja jälle tagasi, et koguda vaikust, rahu, meloodiat ning sünteesida sellest optimism. Pärast sellist külaskäiku võin ma minna, et

«jälle olla keset kilda käreavat jälle igapäevast musta kohvi juua jälle muredega heidelda ja luua jälle mitte hirmu tunda riski ees jälle tulle heita kui on miski ees jälle kuulda nuttu millega ei harju kanda kaasas varju õnnelikult varju» (V. Nezval)

SIRJE ENDRE

TARTU LINN ÜLIKOOI TEGEVUSE ALGAASTAIL

(XIX saj. esimene pool)

Ajalooliste sündmuste hindamiseks kaasajal, neisse sisseeelamiseks tuleb neid vaadelda konkreetse ümbruskonna taustal. G. F. Parrot, kelle 200. sünniaastapäeva tänavu meenutame, elas Tartus XIX saj. esimesel veerandil 1800.—1826. a. Tähtsam osa tema elutööst toimus 1802. a. avatud Tartu Ülikoolis.

Tartu linn kannatas raskesti Põhjasõja ja eriti 1763. ja 1775. a. olnud suurte kahjutulede läbi, mil tuleroaks langesid raekoda, enamik paremaid maju ja isegi Ema-jõe sillad. Linna ülesehitamiseks anti 1775. a. riigi poolt 10 aastaks 100 000 rubla ilma protsendita ehituslaenu. Ehituslaenu alusel toimus uute majade ehitamine kindla plaani järgi. Linn jaotati kolmeks osaks: esimese moodustasid kesklinn sirgete tänavate ja rohkete uute kivimajadega, teise Riia tänav ümbruse eeslinn ja kolmanda — teisel pool Emajõe Peterburi tänav ümbruse eeslinn. 1790. a. oli linnas 3603 elanikku ja 1792. a. oli linnas 76 kivi- ja 460 puitmaja; 1794. a. olid Jaani kiriku ümbrus ja Toomemägi ehituste pooltest veel väga hõredad.

Ukaasidega 4. V 1799. a. ja 5. I 1802. a. eraldati Tartu Ülikoolile tema statuudi nn. plaani kohaselt Toomemägi ja selle jalamil asuva XIV sajandist pärineva ja 1704. a. Põhjasõjas varemetesse varisenud Maarja kiriku maa-ala peahoone ehitamiseks.

Ülikooli ehitused teostas põhiliselt tsiviilehituskunsti professor ja arhitekt J. W. Krause (1757—1828).

Tartu Toomemäel paeluvad kõigepealt tähelepanu Toomkiriku varemed. Toomkirik ehitati gooti stiilis XIII sajandil. Ta hävis aga sõdades ning 1624. a. kahjutules. Varemetesse ehitati J. W. Krause plaani järgi aastail 1804—1806 ülikooli raamatukogu hoone. Raamatukoguhoone paiknes lagedal mäel ja temast vasakul Tähtvere mäel asus üksik tuulik.

Toomemäelt suundus linna nn. Inglisilla alt Suur-Toome tänav. Sild ehitati 1814.—1816. a. ja lammutati 1836. a. seoses uue silla ehitamisega (1836.—1837. a.) tolleaegse ülikooli ehituskunsti professori, galvanoplastika leiutaja M. H. (B.) Jacobi projektide järgi. Sillale paigutati 1913. a. G. F. Parroti pronksreljeef, sign. C. Wetter-Rosenthali poolt ja pealkiri «Primo rectori Universitatis Dorpatensis».

Kui heidaksime pilgu linnale 1830. a. paiku Roosi tänavalt, siis oleksid Toomemäel näha kõik ülikooli tähtsamad hooned: raamatukogu Toomkiriku varemeis, 1805.—1808. a. ehitatud sisehaiguste kliinik, mille kõrval on 1809.—1810. a. ehitatud Väike-Toomemäe valvurimaja (praegu on sellel kohal Tartu linna kliiniline sünnitus-maja), sellest veidi eemal vasakul Riia tänav mägi.

näeksime klassitsistlikus stiilis vana anatoomikumi, ehitatud J. W. Krause poolt 1803.—1805. a. (tiitvad 1825.—1827. a.) ja astronoomia observatooriumi, rahva seas populaarset Tartu tähetorni, ehitatud samuti J. W. Krause poolt 1809.—1810. a. 1825. a. ehitati Tähetorn muistsete eestlaste linnuse, pärastise piiskopilossi kohale.

Peatume mõttes J. W. Krause plaanide järgi aastail 1804—1809 ehitatud klassitsistlikus stiilis peahoone ees, kujutatuna A. Hageni akvatintal 1827. a. Peahoone puuduvad tiibhooned. Peahoonest vasakul on näha tähetorn (praegu varjab selle TRÜ keemiahoone) ja endise M. J. v. Bocki maja ülikooli peahoone poolne tiib. Maja asub endise Kaupmehe (Ülikooli) ja Väike-Maarja (V. Kingissepa) tänav nurgal ning oli ülikooli ajutiseks peahooneks 1802.—1809. a. Teisel korrusel asuvas suures saalis (praegu ühiskonnateaduste kateedrite suur auditorium) avati 1802. a. ülikool ja seal asus 1802.—1809 ülikooli füüsikakabinet, mille juhatajaks oli G. F. Parrot. See maja, mille alumine korrus on võlvitud lagedaga, on üks Tartu vanemaid maju ja hoone aluspinna suurune krunt on määritud juba Tartu linna plaanil 1650. a. Selle originaal on Rootsi Sõjaarhiivis Stockholmis. Tõenäoliselt varises hoone Põhjasõjas, sest Tartu Magistraadi revisjoni protokollis järgi osts seal asuva varemeis maja 1729. a. raehärra Linck. Viimase pärijad müüsid oletatavasti taastatud hoone 1781. a. M. J. v. Bockile. Viimane ehitas ja liitis (ajavahe-mikus 1782—1787) vanale hoonele uue klassitsistlikus stiilis hoone (Ülikooli tn. 16). Selle ajaloolise maja osts Tartu Ülikool 1839. a.

Endise Kääri (21. Juuni) ja Poe tänav nurgal asus füüsik E. Lenzi sünnimaja, mille mansardkorrusel (aastail 1805—1807) oli Tartu esimene ajutine astronoomia observatoorium. Poe tänav ääres asus Kaubahoov, ehitatud 1816.—1821. a., ja selle vastas V. J. Demut-Malinovski projekti järgi 1848. a. püstitatud vene väepealiku M. Barclay de Tolli mälestussammas.

Siirdunud Riia tänav suunas, möödume Aia (Vanemuise) ja Ülikooli tänav nurgast ja jõuame varsti Riia tänav alguses asuvate majade nr. 6 ja 8 juurde (praegu ehitatava Vanemuise teatri eest mööduva tänav jõepoolne väljak). Need majad kuulusid 1804.—1841. a. G. F. Parrotile (elas siin kuni 1826. a.). Pärast poja J. F. Parroti varajast surma (1841. a.) müüs ta need trüükikoja omanikule H. Laakmannile. Seal veidi edasi minnes jõuame Riia tänav käänakule, kust paistab Riia tänav mägi.

Sellel lõpetame oma ringkäigu ülikooli algusaastate Tartus, mille kohta ülikooli 25 aasta juubeli kogumikus 1827. a. märgiti, et «suurem osa linnast pakub vaheldust lillerikaste aedade ja elamutega, on rõõmus ja kutsuv, nii jõe orus kui ka selle külgedel laiuv, ja varjatud asendi tõttu pehme kliimaga, rõõmustav», siin on kirjeldatud ülikooli asutamise aegset Tartut XIX saj. algul linna rahvastiku ja majanduselu kiire tõusu ajal. Ülikooli asutamine 1802. a. sai sõna otseses mõttes pöördepunktiks Tartu ajaloos (H. Kruus, Tartu XIX sajandil ja XX sajandi algul). 1802. a. oli Tartus 96 kivimaja, 454 puitmaja, 3534 elanikku, nende hulgas 46 üliõpilast. Väikesed käsitööliste majad, nõrga võimsusega kaubandusettevõtted keset maa üldist vaesust, kivilinenud seisuslikud asutised (raad, gildid, tsunftid) ja hädavaevalt hingitsev koolielu. 1826. a. oli Tartus 127 kivimaja, 697 puitmaja, elanikke 8590, neist üliõpilasi 391. 25 aasta jooksul oli immatrikuleeritud 2394 üliõpilast.

Mõne aastakümnega kujunes Tartu Ülikool väljapaistvaks vene teaduse ja kõrgema hariduse keskuks (Eesti NSV ajalugu, 1952). Siin õppis rohkemist teistest Venemaa kubermangudest pärit üliõpilasi... Seega oli Tartu Ülikool tähtis kõrgema haridusega kaadri sepikoda. Siin töötas palju maailmakultuursid vene teadusemehi, nagu astronoom W. Struwe, kirurg N. I. Pirogov, füüsik M. H. (B.) Jacobi. Siin said hariduse ka üksikud eestlased, kes on eesti rahva kultuurilises arengus palju korda saatnud (Kr. J. Peterson, Fr. R. Faehmann, Fr. R. Kreutzwald).

K. E. Baer kirjutab 1868. a. järgmist: «Kui ma põhja poolt tulles seda linna /Tartu/ esmakordselt silmasin imposantsete varemetega Toomemäel, kus vanadest rusudest raamatukogu ehitatud, siis näis mulle, nagu kiirgaks sealt valgust üle kogu ümbruskonna». — «Meie Tartus viibimise ajal oli ülikool kuulus üle kogu Venemaa», kirjutab N. I. Pirogov 1884. a. Ja tööpoolest, suurem osa kateedreid oli komplekteeritud väljapaistvate inimestega, nagu rektor J. Ph. G. Ewers (ajaloolane), W. Struwe (astronoom), C. F. Ledebour (botanik), J. F. Parrot (füüsik), M. H. Rathke (zooloog).

G. F. Parroti aegse ülikooli kollektiivi tubli töö ja siiras armastus oma ülikooli vastu rajas Tartus kindla aluse õppeasutusele, millest poolteise sajandi jooksul on võrsunud meie nõukogudeaegne Tartu Riiklik Ülikool.

P. PRULLER,

üldfüüsika kateedri dotsent

GÉZA KÉPES

KIRI EMALE

Iga kord kui kirjutan Sulle, mu Ema, mõlen oma lapsepõlve peale: varakult läksin kodunt, lahti end rebides sinust.

Olin siis neliteist, kui noorusekeeris mind haaras. Seltsimatu, kärsitu, eluga rahulolematu — selline olin. Ja sina lootsid, et kõigest sinule räägin. Uhele mu sõbrale kurtisid kibedalt: «Ei ole mul enam poega...»

Ometi olin Su poeg ja selleks lõpuni jäin, olles uhke, et mul on selline ema. Ma rääkisin Sinu keelt, Sinu rüht mul täiesti oli ja Sinu silmade kaudu nägin ma maailma.

(nagu väikesed lapsed, vaikselt ritta end seadnud, kuulasime Sinu laulu, eriti armastasin, kui triikides laulsid: «Eiisadest peale oleme sinusse uskunud...»)

Kui põgenesin kodunt, pingule tõmbus Su närvide punane võrk, püüdes rabelevaid mõtteid kui kalu, kui sääski ja linde.

Kord nägid unes, et mu käekell, mille oma teenistuse eest ostsin, purunes kildudeks. Ja mu kirjad, mis läksid, läksid tühjalt. Sina täitsid nad elavate värvidega.

Mida kirjutada Sulle, Ema? Kas seda, et mu külmunud hing avaneb jälle? Huvasti jätaavad elavad ja surnud veel minu eluajal, jagades ennast kui leiba, ja lapsed ning lapselapsed nende pilkudes ja liigutustes igavesti edasi elavad.

Ungari keelest ENE OUNAS

Tartu Riiklik
Ülikool 3

Suvelööd!

1987.a. suvelööde alguse päevaks on 10. juuli. Ootame tööle määratud üliõpilasi täpselt allpool toodud ajal ja kohas:

1. Ülikooli kapitaalehituse osakond.
Koguneda 10. juulil ja 3. augustil kell 9 Kingissepa tn. võimla hoovi (garaaži juurde).

2. Kirurgia haigla.
Tulla 10. juulil ja 3. augustil kell 9 otse objektile.

3. Raamatukogu.
Koguneda Toomele raamatukogu hoonesse kell 9. Töö on peamiselt juulis, kes siis ei saa, tuleb augustis.

4. Nõo Keskkool.
Koguneda 10. juulil ja 3. augustil betoonitehasesse (Betooni tn. 2 Tähtveres) kell 9.

5. Rannu 8-klassiline kool.
Koguneda 10. juulil kell 9 peahoone ette. Töö toimub ainult juulis.

6. Vastuvõtukomisjon.
Üliõpilastel, kes sellesse on määratud, palutakse tulla tööle nimekirjas ettenähtud ajal. Minna otse vastuvõtukomisjoni.

7. Otepää.
Töö toimub juulis. Kogunemine kell 9 peahoone ette.

8. Kolhoos «Avangard».
Töö toimub juulis. Koguneda kell 9 peahoone ette.

9. Tori näidissovhoos.
Töö toimub juulis. Kogunemine kell 9 peahoone ette.

10. Kääriku.
Kogunemine 10. juulil kell 9 Kingissepa tn. võimla juurde.

Üliõpilased (juulis töötavad), kes soovivad alustada töid varem, võivad seda teha, sõlmides eelnevalt kokkuleppe komso-molikomitees.

On vaja, et kõik, kes on töölemääratute nimekirjas, ilnuksid vastavale objektile õigeaegselt.

Kursuste grupporgid peaksid veel kord oma kursuse rahvale seda meelde tuletama!

HEAD KOHTUMIST!

Suvelööde staap

JAANIÖÖ

Maa on pilgeni täis rohelust, õisi, soojust. Ole tuttavate ja tundmatute maailmade kanduvad kaugete tähtede laulud.

Me läheme koos läbi lõbusa rahvasumma, tantsime lõkke valguses, kräunutame kiigelaudu peaaegu üle võlli ja tahame siis olla kuskil päris omaette, päris kahekesi.

Tulevik peidab end õhus. Kusagil kaugel, kusagil lähedal on sõnajalgade õitsemishetk.

Jõesosin paitab me varbaid, rohus heliseb ritsika viis. Su juuksed mu peopesa all on pehmed kui jõeäärne liiv.

Su silmade tähed ja päikesed kutsuvad enese poole. Jaanituli loidab, ka meis.

Olen su karmhellades kätes ühtaegu väike ja suur, arglik ja hulljulge. Olla nüüd pöörasemast pöörasem, olla nüüd tasaseim tasastest!

See kohin ... Kas jõgi või mets selle kaldal? Või suveöö ülemlaul:

«Jäädagi nii — nagu näo, käsi kae, süda südame vastas ...»

On suve lühike öö. JAANIÖÖ.

Hämarik

Kui õige kirjutaks kroonikat?

Ülikooliaastad... Kui tihti need hiljem meenutatakse ja ikka üsna suure soojuse ja hea annuse huumoriga. Igaüks säilitab fotosid kursuse- ja grüpiõhtutest, loengutest ja praktikumidest. Igas rühmas on alati oma naljavennad, vembumehed ja nende vempe tule-tatakse meelde ka veel siis, kui kunagisel Tootsil on portfellis doktoriväitekiri või kui seesama mees on juba juustesse halli kogunud ja professori tiitliga. Korraldatakse lendude kokkutulekuid ja nendel meenub alati üks või teine juhtum, tark või rumal tegu. Aga kui palju siiski ununeb! Pole tarvis olla psühholoog, et avastada tõetera: inimese mälu on petlik.

Kuidas siis teha nii, et lendude kokkutulekud võiksid osaliseltki taastada möödunud koolipäevi? Aga kroonika! Kui õige kirjutada kroonikat! See on iseenesest ju nii lihtne: ühel nädalal kirjutab üks, teisel nädalal teine. Nii ikka edasi. Igaüks paneb sellesse sündmused, ütlemised ja veel lisaks oma isikliku stiili. Selline kirjapanek arendaks igaühe väljendusvõimet. Ja kui ka kõik ei soovi üritusest osa võtta, siis võib üksainuke entusiast 100 grammi tinti ja mõned head minutid ära raisata. Foto, karikatuur või venimalvärsski oleksid omal kohal. Ja siis, kui kroonika-raamatusse juba poole õppeaasta elu sisse on kantud, on vahva grüpiõhtul mõned lookesed sellest raamatust ette kanda.

Niisiis — kes soovib, see proovib!
LIIA VASSILJEVA,
raviosakonna I kursuselt

Rahulolematusest ja stoilisest rahust

Vihma tibutab. Hea, ei kisu välja... Päike lõõgub taevast. Et ta kaoks... Muidu suhteliselt rahulik intri elu on häiritud. Kõige tavalisemaidki askeldusi saadab erutus: mis saab? Isegi süües kaonduvad mõtted vägisi ühte punkti — sessioonile.

Pöörane vastuolu. Onnelikud ja õnnelud, «püha» rahu, samas ahastamapanevalt segased näod. Pinevus. Siis lõpeb kõik ja inter saab jälle tagasi oma vana näo. Seni...

«Kuidas sessioon «istub»?» Vastajad jagunesid kaheks: konservatiivid ja eitajad. Mõned mõtted sessioonist.

— pärast eksamit on selline tunne, et oled millegagi hakkama saanud, aga millega, ei tea,

— eksamid on muutunud igapäevasteks, kadunud on I kursusel valitsenud eksamite tegemise võlu, erutus.

— sessioon mõjub kõvasti tervisele. Ega's neid joodud kohviliitrid korstnasse kirjutata. Kõik läheb endi tervise arvele.

— ergutusvahendid: kohv, kofeiin, kõiksugused vitamiinid, hästi palju rohelist ja — hea tuju.

— uut eksamite andmise süsteemi on vaja. Senine ei õigusta end. Tulemused jäävad nigelaks, närvidelegi mõjub halvasti. Omandatud teadmiste hulk jääb küllalt kesiseks.

— ajan materjali teatud tunniks pähe. Siis tean kõike väga hästi. Juhtun hiljem sisse minema...

— praegune töökorraldus rahuldab mind täielikult. Milles aasta ringi rabada?

— Olen pideva töö poolt. Tehku igaüks eksamid siis, kui ta tunneb end küpse olevat. Muidugi teatud aja (näiteks semestri) jooksul olgu kõik sooritatud.

Vastakad mõtted. Kes teab, kui õiged või valed. Eks seda ütle igaühele oma «mina». Sessioon aga kestab...

Uut teatmekirjandust

Новые зарубежные журналы по естественным наукам и технике. 1965—196. Москва 1966. 57 lk.

И. М. Левинова и Б. М. Парчевская. Герберт Джорж Уэллес. Библиография русских переводов и критической литературы на русском языке. 1898—1965. Москва 1966. 167 lk. (867 nim.)

А. Квятковский. Поэтический словарь. Москва 1966. 375 lk.

С. Борщевский. «Отечественные записки» 1868—1884. Хронологический указатель анонимных и псевдонимных текстов. Москва 1966. 94 lk. (1293 nim.)

Е. М. Блинова. «Литературная газета» А. А. Дельвига и А. С. Пушкина. 1830—1831. Указатель содержания. Москва 1966. 208 lk.

Документы ЦГИА СССР в работах исследователей. Библиографический указатель. Вып. 2. Книги, статьи и публикации на русском языке. 1958—1962 гг. Ленинград 1966. 327 lk. (2239 nim.)

Seda pilti vaadates...

R. NIGOLI foto

* * *

Koordinaadid: kakskümmend üks kraadi idapikkust, viiskümmend kaks kraadi põhjalaiust. Ta elas selles linnas ja oli kunagi veidi üle kahekümne.

Koordinaadid: kakskümmend viis kraadi idapikkust, viiskümmend üheksa koma viis kraadi põhjalaiust. Ta elas selles linnas ja oli kunagi veidi üle kahekümne.

Siis nad ei kohtunud. Nad kohtusid alles aastal kaks tuhat üheksasada kuuskümmend seitse. Soomlastel on sõna «sielunlintu». Nad kohtusid kahekümne viienda meridiaani ja viiekümne üheksanda paralleeli ristil.

Kolmas oli neist sugupõlve võrra vanem, aga elas neist kahe sugupõlve võrra vähem. Ta tuli kuulama, kuidas oldi edasi elatud.

Üks rääkis Dachaut, hiina müürist ja vahakujude muuseumist. «Ei ole käinud,» vastas teine.

Üks rääkis Peter O'Toole'ist. «Ei ole näinud,» vastas teine.

Üks rääkis Johnny Hollydayst. «Ei ole kuulnud,» vastas teine.

Üks rääkis Kandinskist. «Olen lugenud,» vastas teine.

Teine rääkis materialistlikust maailmakäsitlusest.

Üks rääkis eksistentsialismist. Teine rääkis eksistentsialismist.

Mõlemad rääkisid eksistentsialismist.

Kolmas lahkus.

See oleks olnud aastal tuhat üheksasada kuuskümmend seitse kahekümne viienda meridiaani ja viiekümne üheksanda paralleeli ristil.

H. KULO

TURISMITUUSIKUD!

(Täishinnalised)

Krimmi partisanirajad	4. 07.	5—6 tuusikut	à 65 rbl.—
Gutsuuli—Bukoviina	13. 08.	1 tuusik	à 70 rbl.—
Volgograd (10 päeva)	22. 07.	1 tuusik	à 45 rbl.—
Seligorsk	21. 08.	2 tuusikut	à 60 rbl.—
Taga-Kaukaasia nr. 45	15. 07.	2 tuusikut	à 85 rbl.—

Kirjandusvõistlusest

ELKNO TRÜ Komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse poolt väljakuulutatud kirjandusvõistluse (publitsistlikes žanrides) tulemusi vaagides otsustas žürii I ja III preemia jätta välja andmata. II koha vääriliseks peeti vene filoloogია üliõpilase IRINA GAZERI võistlustöö «Первый раз в свой первый класс».

Toimetuse tuletab meelde, et ilukirjanduslikes žanrides kirjutatud tööde (luuletus, jutustus, novell, lühisatiir, -humor, följeton, lühinäidend, filmistsenaarium) ESITAMISE TAHTAEG ON 15. OKT. K. A.

Novosibirski Riiklik Ülikool teatab, et nende V üliõpilaste teaduslikul konverentsil ettekantud TRÜ üliõpilaste M. Tammerti, R. Tanneri ja R. Villemisi tööd said kõrge hinnangu. Uuritavas küsimuses näitasid üliõpilased häid teadmisi, nende tööd olid tehtud kõrgel meetodilisel tasemel.

Kõigile, kes mind minu pensionile saatmisel mees pidasid ja selle päeva tähistamise minule unustamatuks mälestuseks kinkisid, ütlen südamliku aitäh!

A. KURG

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Tartu Riiklik Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu. Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 4127. MB 06908.

Järgmise ajalehe pühendame esimesele rektorile G. F. PARROTILE

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (698) Reedel, 30. juunil 1967 XXI aastakäik

ELUS EDASIASTUJAILE

Ei ole väga palju neid hetki, millal Sul on erilist põhjust jääda peatuma, selleks et käidud tee pilku tagasi heita ja see siis tulevikku suunata. Üks neist hetkedest saabub Sinu jaoks, kui Sa lahkud ALMA MATERIST.

Lahkud, et edasi astuda teel, mille oled valinud. See ei ole roheline tee. Aga Sa lähed. Lähed noorusliku trotsi ja visadusega.

Lähed Sina, noor teadlane, hinges soov ja kärsitus — uurida, avastada, luua. Lähed Sina, noor õpetaja, andma kümnekordselt tagasi oma rahvale seda, mida ta Sulle on andnud.

Soovime, et Sa võtaksid kogu eluks kaasa ülikoolipäevade komsomolielu rahutu, otsiva ja võitleva vaimu.

Usume, et Sa leiad tee meie ühiskonnas kõige uue ja progressiivse eest võitlejate esiridadele. Sest sa lähed ju elus edasi astujate teed mööda...

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

G. F. PARROT

(1767—1852)

1802. a. avatud Tartu Ülikooli esimene rektor ja füüsik

G. F. Parrot. P. Smirnofi ja F. G. Kügelgeni lito, 1804.

Tartu Ülikooli ja tema füüsika kabineti rajamisel 1802. a. osutas suuri teeneid G. F. Parrot, kelle sünnist möödub käesoleva aasta suvel 200 aastat.

Georges Frédéric (Georg Friedrich) Parrot sündis 24. VI/5. VII 1767. a. Prantsusmaal kuulvas Montbéliard'i linnas kirurgi Jean Jacques Parrot' viimase, kaheksateistkümnenda lapsena (Joon. 1). Perekonna pärimused viitavad Parrot'ide suguvõsa šoti päritolule ja asustumisele Montbéliard'i XVIII saj. keskel.

Ta lõpetas kodulinna gümnaasiumi. Aastail 1782—1786 õppis Parrot ülikooliõigustega Karl Akadeemias Stuttgardis tema enda sõnade järgi vormiliselt ökonoomilisi teadusi, tegelikult aga huvi ja kaldumuse sunnil matemaatikat ja füüsikat. Jõudmata vormistada doktori-dissertatsiooni, lahkus Parrot ülikoolist, oli aastail 1786—1788 Normandias koduõpetajaks ja 1788—1795 eratundide andjaks Karlsruhe ja Offenbachis. 1795. a.

siirdus ta Liivimaale Fr. v. Sieversi perekonda kodukooliõpetajaks. 1796. a. valiti ta vastasutatud Liivimaa Üldkooli ja Õkonoomilise Ühingu (asus Riias) alaliseks (palgaliseks) sekretäriks. Selles ametis olles osutas Parrot suurt ettevõtlikkust ja energiat ning andis 1802. a. välja ühingu publikatsioone.

G. F. Parrot' huvi teadusliku töö vastu avaldus juba ülikoolis. Aastail 1791—1802 avaldas Parrot 20 artiklit füüsika, meteoroloogia ja tehnika alalt peamiselt ajakirjas «Voigts Magazin für das neueste aus des Physik und Naturgeschichte». Tuginedes nendele teaduslikele töödele andis Königsbergi Ülikool 12. IV 1801 G. F. Parrot'ile filosoofiadoktori kraadi.

G. F. Parrot' elukäiku mõjutas otsustavalt ülikooli taasavamine Tartus 1802. a. Tartu oli ülikoolilinn juba XVII sajandil. 1632. a. rajas Rootsi kuninga Gustav Adolf Academia Gustaviana, mis töötas Tartus 1632.—1656. a., Academia Gustavo-Carolina nime all ajava-

Elus edasiastujaile

SÄILITAGEM HUVID

JA PERSPEKTIIVITUNNE!

On ju nii, et argipäev — ükskõik kui palju ta ka tööroõmu pakuks — ikkagi kulutab inimest. Esiplaanile hakkavad vägisi kerkima pisiasjad, need koormavad ja nudistavad kuidagi. Kui nüüd inimene nendest üle olla ei suuda, siis argipäevastub ta ka ise selles mõttes, et kaotab nii suure plaani ega oska või taha enam vaadata kaugemale.

Kui nüüd jälle saadame ära oma lõpetajaid ja soovime neile kõike head ning ilusat, siis tahaksime küll kangesti, et nad seda suurt plaani ei kaotaks ega argipäevastele muredele lootusetult alla ei jääks. Ülikool vist ikka suutis pisutki avada ust teaduse ning

perspektiivide manu, lubas kõigil sinna maailma sisse vaadata. Tahaks väga, et see sissevaade — mida õppejõud aasta-aastalt avardada püüavad — igapäevases töös ei kaoks, et see oleks aluseks üle raskuste ulatuvaile huvile. Kui seda suudate, siis ei ole nudistumist ning tuimumist karta ning võime teist tulevikus paljugi head kuulda.

Ülaltooduga ei ole sugugi tahtnud öelda seda, et noor septsialist suhtuks üleolekuga sellesse töösse,

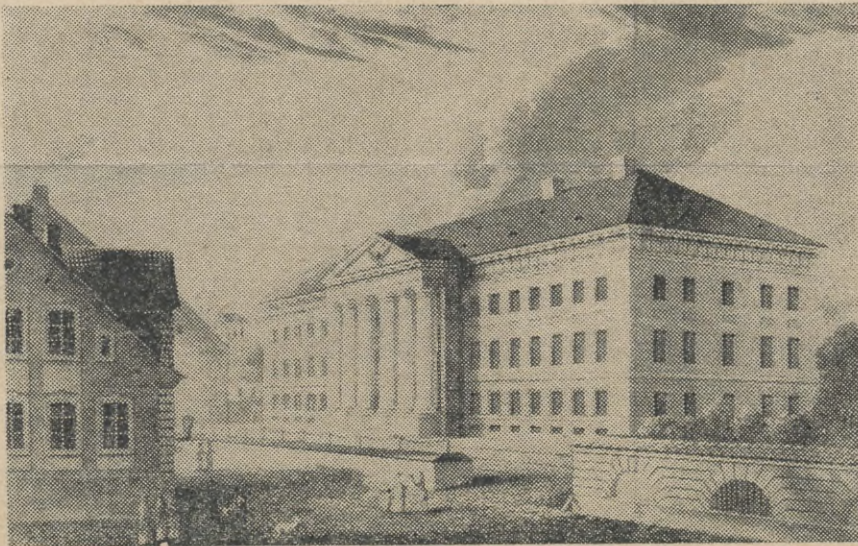
mida tal iga päev teha tuleb, pidades seda enda jaoks liiga «madalaks». Ei, selline suhtumine oleks

lihtsalt totter. Selles töös, mis on paratamatult täis vastuolusid, ei tohi kuluda, tuleb säilitada huvid ning perspektiivitunne. Ainult sel kombel oleme üle argipäeva hallist poolest ning leiame tööst selle peamise — tööroõmu.

Tahaks väga, et seda omadust kõigile jätkuks ja kui me seda teis oleme suutnud pisutki kasvatada, siis võime vaid heameelt tunda.

J. Peegel,
Ajaloos-Keel. dekaan

Tartu Ülikooli peahoone. A. Hageni akvainta. 1827.

hemikul 1690—1699 ning Pärnus 1699—1710, kus tema tegevuse katkestas Põhjasõda. Pärnu linna ja Liivimaa kapitulationiaktid 1710. a. nägid ette ülikooli taasavamist Liivimaal, selle kinnitas ka tsaar Peeter I 12. X 1710. a. Eesti- ja Liivimaa rüütelkondade ja Tartu ning Pärnu linna rae taotlused ülikooli taasavamiseks Liivimaal (vaatamata Vene valitsuse pooldavatele seisukohtadele) ei andnud XVIII saj. jook-sul reaalseid tulemusi.

Esimese tõuke ülikooli asutamiseks Venemaal (peale Moskva ülikooli asutamist 1755. a.) andis Paul I ukaas 1798. aastast, mille järgi vene alamatele keelati õppimine välismaa ülikoolides ja nad kutsuti tagasi Venemaale. Kerkis üles uue ülikooli asutamise küsimus. Baltimaadel võistlesid kolm linna ülikoolilinna auväärse nimetuse pärast: Tartu, Pärnu ja Mitavi (Jelgava). Tartu ja Pärnu toetusid muude argumentide kõrval ka vanale ülikooli-

linna traditsioonile. Mitavi aga seal juba leiduvale akadeemilisele gümnaasiumile. Vene senat, uurinud põhjalikult seda küsimust, pooldas ülikooli asukohana kolme Balti kubermangu keskel asetsevat Tartut. Tuginedes senati otsusele, kinnitas Paul I 4. mail 1709. a. Tartu Ülikooli statuudi nn. «Plaani», milles ülikooli tegevuse juhtimine pandi Liivi-, Eesti- ja Kuramaa aadli poolt valitud kuraatorite kolleegiumile. Asutatava ülikooli valdusesse eraldati Toomemäe ja selle jalamil asuva XIV saj. pärineva ja 1704. a. varemetesse varisenud Maarja kiriku maa-ala.

Kuraatorite kolleegiumi ettepanekul võttis G. F. Parrot 1800. a. algul vastu puhta ja rakendusmatemaatika professori koha ja alates 10. XII 1800. a. loeti ta Tartu Ülikooli teenistusesse astunuks. Lah-

kunud teenistuskohalt Riias, siirdus ta maikuu 1801. a. Tartu ja novembris 1801. a. alustas mehhaanika alal eraviisi loenguid, mis kestsid kuni ülikooli avamiseni aprillis 1802. a.

Ülikooli avamise ajal puudus ülikoolil oma maja. Kuni praeguse peahoone ehituse (a. 1804—1809) lõpetamiseni kasutati algul õpetööks riiginõunik M. J. v. Bocki maja, mille teine korrus ühes suure saaliga oli antud ülikoolile tasuta kasutamiseks. (Praegu maja Kingissepa tn. 12/Ülikooli tn. 16, mille teisel korrusel asuvad ühiskonnateaduste kateedrite ruumid.)

(Järg 2. lk.)

Tartu Ülikooli asutamiseakt 12/24. XII 1802. a. koos pitsieriga. Akt säilitatakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus

Ülikooli esimene rektor ja üliõpilased

G. F. Parrot pani suurt rõhku üliõpilaste kasvatusküsimustele. Tema aktiivsel kaasabil koostatud üliõpilaste käitumisreeglites asetatakse rõhk üliõpilaste autundele, rõhutatakse, et üliõpilasseisusega kaasaskäivad suured eesõigused ja eelised esitavad omalt poolt suuri nõudmisi ja kohustusi. Ta ei jaganud nende vaateid, kes soovitasid üliõpilaste pidevat järelevalvet, kuna oheliku otsas talutades olevat võimatu kasvatada teadlikke riigikodanikke. Teiselt poolt aga nõudis ta igale üliõpilastepoolsele korralikkumisele kohest karistust, sest nad peavad juba algusest peale tunnetama vastutust oma tegude eest. Kergemeelsusest või ärplemisest tingitud duelle ta taunis, küll aga pidas ta neid vajalikeks tõsis- te auküsimustes, nagu näiteks daamide au kaitseks — ta ise ole- vat olnud hea vehkleja ja olevat pärimustekohaselt esimese «pauki- mise» (vehklemisduelli) sisse ju- hatanud. Selleks et «kasvatada meie hoolde usaldatud noormeeste õilsaid tundeid kauni looduse kaas- abil» tegi ta teoks Toomemäele pargi rajamise mõtte. Ta soovitas õppejõudude ja üliõpilaste omava- helist suhtlemist väljaspool õppe- tööd, mistõttu nii tema ise kui ka mitmed teised professorid pidasid kindlatel nädalapäevadel «vaba laua päevi» üliõpilastele. K. E. Baer, kes õppis Tartu ülikoolis 1810—1814, kasutas seda õigust sageli G. F. Parrot' ja Chr. Lede- bour'i juures ja hindas kõrgelt se- da võimalust, kuid oli ka neid, kes kasutasid selliseid külastäike pa- rema kõhutäie saamiseks. Ka Fr. R. Kreutzwald mainib oma mälestustes õppejõudude ja üliõpi- laste vahelist head suhtlemist. Ju- ba 1803. a. taotles G. F. Parrot üliõpilaste vaba aja veetmise eest muretsedes Tartu intelligenti klubi «Akadeemilise Musse» asu- tamist, kuid see õnnestus alles 1814. a.

Et Tartu Ülikooli liberaalselt meelestatud professorkond G. F. Parrot'ga eesotsas oli reaktsiooni- lise aadelkonna ja linna kodanluse enese vastu häälestanud, siis püü- ti uut ülikooli valitsuse ees igati mustata. Igast üliõpilaste väikse- mastki ulakusest, ülemeelikust temburst või kokkupõrkest sellide- ga tehti suur number ja G. F. Par- rot'l tuli sageli kaitsta üliõpilasi nii kuraator M. Klingerit kui ka keisri enese ees. Peab muidugi mõnma, et üliõpilased käitusid sageli muu Tartu elanikkonna suhtes küllaltki ülbelt. Et ülikooli põhimääruse järgi üliõpilased allu- sid ülikooli, mitte kohalikule koh- tule ja neid võisid korrarikumiste puhul vahistada ainult ülikooli pedellid, siis tekitas see linna kor- ravalvuritega sageli arusaamatusi. Üliõpilased suhtusid sooja poole- hoiuga oma tulihingelisse rektori- sse. See ilmnas juba 1804. aastal,

kui nad tellisid tolle aja nimekalt portretistilt Gerhard Kügelgenilt G. F. Parrot' portree ja esitasid palve selle ülesriputamiseks tule- vasse raamatukogusaali. Algul keel- dus Parrot ise selleks luba and- mast, üliõpilased ei jäänud sellega rahule ja esitasid oma palve keis- rile. Keiser andiski oma nõusoleku tingimuse, et samas ruumis ei tohi siis üles riputada ühtegi keiserliku perekonna liikme portreed. Et Parrot oli samal ajal tellinud üli- kooli raamatukogu jaoks keiser Aleksander I portree, siis loomuli- kult Parrot' portreed raamatukogu saali üles ei riputatud ja ta anti üle G. F. Parrot'le. Veel eelmise sajandi lõpul rippus maal Parrot' pojapojale kuuluvas Kuusna mõi- sas, praegu on aga tema asukoht teadmata. Ülikooli algusaastail oli üliõpilastel kombeks eriti lugupee- tud õppejõududele õhtuse tõrvik- rongkäiguga ja «vivat» (elagu) lauluga oma austust avaldada. G. F. Parrot'le on selline austus- avaldus mitu korda osaks saanud. Ühest nüisugusest rongkäigust 1812. a., kui üliõpilased Parrot'd tema rektoriiks valimise puhul tõrvikrongkäiguga tervitasid, on üli- õpilane Kolbe 83 salmi pikkuse lu- gulaulu luuletanud, kus Parrot'l lastakse liigutatuna talle osutatud tähelepanust terveks oma ameti- aastaks kartserid tühjendada. Fr. R. Kreutzwald on osa võtnud tõrvikrongkäigust, mis korraldati G. F. Parrot'le tema Tartust Peter- burgi siirdumise puhul.

Et G. F. Parrot' pärisorjusevas- tased vaated olid üldtuntud, siis võib pidada austusavalduseks te- male ka seda, et üliõpilased vali- sid peahoone nurgakivi panekul 1806. a. oma esindajaks esimese talupoja Tartu Ülikoolis — lätlase Karl Villiamsi.

Mis puutub üliõpilasorganisat- sioonidesse, siis pooldas G. V. Par- rot' üldist üliõpilaskonna jagu- nemist teaduskondade järgi ja oli kategooriliselt osa üli- õpilaste püüde vastu moodus- tada Saksa ülikoolide eeskujul üliõpilasorganisatsioonid maa- kondliku kuuluvuse järgi (Land- mannschaft'id, hilisemate korporat- sioonide otsesed eelkäijad). Siin toetas teda teiste hulgas ka tolle- aegse Eestimaa kubermangu üliõpi- lasorganisatsiooni «Estonia» senio- riks valitud K. E. Baer, kes hil- jem oli arstiteaduskonna senior.

G. F. Parrot uskus heasse ini- meses ja seepärast püüdis ta oma suhtlemises üliõpilastega alati apelleerida nende autundele ja ne- de ees seisvate ülesannete suuru- sele. Kuigi üliõpilased sageli kuri- tarvitasid seda tema veendumust, hindasid nad ometigi seda kõrgelt. Oma mälestustes annab K. E. Baer G. F. Parrot'le kui õppejõule kõrge hinnangu, ta loengud olevat olnud selged, loogilised ja väga elavad.

E. KUDU

Kui juhtute Leningradi sõit- ma, siis ärge unustage külasta- mast Smolenski kalmistul (tramm nr. 24) G. F. Parrot' hauda. Samal kalmistul on mae- tud ka meie ülikooli esimene kuraator M. Klinger, kuulus füüsik M. H. (B.) Jacobi ja võib-olla teisiigi meie ülikooli endisi nimekaid kasvandikke. G. F. Parrot' kalm asub surnu- aia värvast sisse minnes vasa- kut kätt surnuaia nurgas. M. Klingerit kalmu juurde tuleb minna mööda peateed kuni tea- duste akadeemia viitsepresiden- di Heinrich Strochi mälestus- märgini, seal pöörata vasemale kuni planguni. M. Klingerit kal- mu hooldab Leningradi kul-

tuoriosakond. G. F. Parrot' kalm oli aga korrastamata. Nüüd korrastasid selle Lenin- gradis viibivad füüsika kateed- rite õppejõud. Haul on mäles- tusemärk: punasest graniidist kuubil tumehallist graniidist sammas, millel on olnud oma ajal vist veel urn või rist või midagi muud. Punasest granii- dist alusele on sisse raiutud saksa keeles Georg Friedrich Parrot ja sünni ning surma- daatumid. Seoses Tartu Raadi- kalmistu muutmise meie lin- na teaduse ja kultuuritegelaste nekropoliks on avaldatud arva- mist G. F. Parrot' ümbermat- mise kohta tema poja kõrval.

Tartu Ülikooli esimene rektori Georges-Frédéric Parrot' juubeli puhul 5. juulil on põhjust peatuda ka tema rahvusliku päritolu ja te- ma nime küsimusel, sest selles po- le täit selgust. On saanud tradit- siooniks tema nime ja eesnimede saksapärase hääldamine ja trans- kriptsioon, ka on üsna laialdaselt levinud arvamus, et ta oli saksla- ne. Selline arvamus on aga täiesti ekslik. See on tekkinud ilmselt see- tõttu, et uurijad pole püüdnud küllalt teadlikult ja tähelepanelikult orienteeruda tolle ajastu keeruka- tes geograafilis-ajaloolistes, poliitilistes ja lingvistiilistes olukorda- des.

Alljärgnevalt katsume tõestada, et Parrot polnud ei sakslane ega saksastunud, vaid oli prantslane, sündinud Prantsusmaal prantsuse perekonnas, et tal on prantsuse eesnimed ja prantsuse perekonna- nimi.

Parrot' sünnikoht on Montbé- liard'i linn, mis asetseb Prantsus- maal Franche-Comté provintsis (mitte Elsassis!), praeguses Doubs' departemangus. See on põline prantsuse ala, mis on alati olnud asustatud prantslaste poolt. Saksa keelepiir kulgeb umbes 30 kilo- meetrit Montbéliard'ist ida pool. Keelepiir on siin olnud kogu aeg püsiv, selle nihkumist pole kunagi toimunud.

Alates X sajandist oli Monbé- liard samanimelise feodaalse kää- busriigikese keskuseks. XV sajandi alguses polnud valitseval sugu- võsal enam meessoost järeltulijaid ja viimane Montbéliard'i krahv Etienne de Monfaucon pärandas oma valduse lapselapsele, kes oli raine. See daam abiellus a. 1407 Württembergi krahvi Eberhard IV-ga ja tõi mehele kaasavarana kaasa Montbéliard'i krahvkonna. Nii sattus see kuni Prantsuse re- volutsioonini (a. 1793) Württem- bergi valdusse. Montbéliard'i elani- kud olid nüüsiis Saksa riigi alamad, kuid siin püsis kogu aeg prantsuse administratsioon. Jäid kehtima põlised Prantsuse määrad ja seadused. Württembergi valitsejad ei teinud kunagi vähimatki katset Montbéliard'i saksastada ega püüd- nud seda asustada sakslastega. Võiks veel märkida, et Montbé- liard'il polnud ühiseid piire Würt- tembergiga; Montbéliard asus 120 kilomeetri kaugusel Württembergi piirist. See oli nagu mingi väike saar Prantsusmaa valduste keskel.

Kui ametlikes dokumentides Par- rot' kodumaa («Vaterland») on märgitud Württemberg, siis on mõeldud sellega tema koda- konda: olid ju saksa riigid tollal veel iseseisvad. Teiste pro- fessorite «kodumaana» märgitakse Preisit, Saksimaad, Baierit jne., mitte Saksimaad.

Sakslased andsid Montbéliard'ile saksapärase nimetuse Mömpelgard. Selle saksakeelse nime tarvitamine on mõttetu.

Feodalismi perioodil ei ühtinud rahvuste ja keelte piirid absoluut- selt poliitiliste piiridega. Seepärast on mõttetu kasutada neid kohani- mesid, mis üks või teine võimul olnud rahvas ajutiselt andis tema- le kuulunud linnadele; kasutada tuleb ainult nende linnade vanu ajaloolisi rahvuslikke nimesid.

Suur tänu!

Pearaamatupidaja on see, kes asutuses pidevat riiklikku kontrolli toetab, kes vastutab, et rahaliste vahendite ja materiaalsete väärtuste kasutamisel peetakse silmas vastavaid seadusi ja määrusi ning iga kopika kulutamine läheks asja ette.

Seda vastutavat ülesannet on Tartu Riiklikus Ülikoolis täitnud 1951. a. peale KARL PIKKAT. Kuusteist aastat on ta selle tööko- hal vastu pidanud.

K. Pikkat sündis 15. okt. 1901. a. 1921. a. lõpetas ta Põltsamaa reaalkooli. Jätkas haridust Tartu Ülikooli Majandusteaduskonnas, mille lõpetas 1936. a. Oppimine ülikoolis toimus töö kõrvalt.

1925.—1940. a. töötas Karl Pik- kat Eesti Laenu- ja Hoiuühisuses Tartus. 1940. a. viidi ta üle NSVL Riigipanga Tartu osakonda, kus töö katkes saksa fašistlike vägede sissetungi tõttu. Okupatsiooni ajal töötas ta pearaamatupidajana ko- halikes tööstusettevõtetes.

Peale meie maa vabanemist asus K. Pikkat 1944. a. sügisel tööle vanemraamatupidajana Tar- tu Kunstiinstituuti. Selle likvidee- rimisel 1. veebruarist 1951. a. tuleb ta Tartu Riiklikku Ülikooli.

Tartu Riiklik Ülikool ja tema majapidamine on aastast aastasse

Sakslane või prantslane?

Selles prantsuse linnas Montbé- liard'is sündinud Parrot oli prants- lane. Tema prantsuse päritolu koh- ta on olemas dokumentaalsed and- med — sissekanne Montbéliard'i kiriku sünniregistrisse. Selle sisse- kande fotokoopia säilib TRU ra- matukogus. Toome alljärgnevalt selle dokumendi eestikeelses tõlkes:

«Georges Frédéric, vannutatud haavaarsti Montbéliard'i endise esimese linnapea härra Jean Jac- ques Parrot' ja tema auväärsse abi- kaasa Marie Marguerite Boigeol'i poeg, sündis 5. juulil kell 7 õhtul, ja peale sündimist lapse nõrkuse tõttu ristiti alguses kodus nõuniku ja arstiabi härra David Charles Emmanuel Berdot' poolt, toodi ki- rikusse sama kuu 7. päeval a. 1767 Montbéliard'i kodaniku, kaupmees härra Georges Frédéric Fayot' poolt, kes asendas oma poega, ristitiisa Jean Frédérici, ning ristima, sa- muti juba mainitud Montbéliard'i linna kodaniku, Sveitsi Jenneri riig- gemendi arsti härra Jean Nicolas Mequillet' auväärsse abikaasa Catherine Elisabeth Boigeol'i poolt.

D. du Vernoy».

Parrot' emakeel oli prantsuse keel. Hiljemini õppis ta küll ära ka saksa keele, kuid täiuslikult valdas ta ainult oma emakeelt. Seda tooni- tab sõnaselgelt tuntud Parrot' uurija, balti saksa ajaloolane Fr. Bienemann vanem oma teoses «Der Dorpater Professor G. F. Par- rot und Kaiser Alexander I» (1902). Lk. 20 kirjutab ta, et kui Parrot a. 1782 saadeti õppima Stuttgarti Karli Akadeemiasse, ei osanud ta sõnagi saksa keelt. Sama- tes teoses esitab Bienemann Par- rot' ja Aleksander I kirjavahetuse saksakeelses tõlkes, kuid mõned tekstid toob ta siiski prantsuse keeles ja märgib sel puhul: «Die erste Anrede [Parrot' tervituskõne a. 1802, mil keiser külastas Tartut] und das erste Schreiben an den Monarchen im Originaltext dienen als Proben der Herrschaft über Seine Muttersprache, deren Kraft und Schwung er im Deutschen doch nimmer erreicht hat.»

Parrot' kaasaegeid toonitavad ka seda, et ta eelistas kasutada prant- suse keelt.

Parrot' perekonnanimi on täies- ti prantsuspärane ja absurdne on hääldada seda saksa- päraselt — rõhuga esimesel silbil ja t-ga nime lõpul. Loomuli- kult tuleb seda hääldada nii, nagu teisiigi samalaadseid nimesid — Diderot, Berthelot, Herriot, Magi- not, Creusot, Peugeot, Cortot, Cor- ot, Lancelot jt.

Parrot' nimi on muide Prantsus- maal väga levinud; nagu mulle teatas keegi tuttav pariislane, ole- vat Pariisis telefoniraamatus 24 selle nimega isikut. G. F. Parrot'

isa sugulase järglane on Prantsuse riiklike muuseumide direktor, tun- tud arheoloog André Parrot.

Parrot'le pandi ristimisel eesni- meks Georges-Frédéric. On aru- saamatu, miks peame meie tingi- mata just nimelt saksapäraselt kirjutama ja hääldama prantsuse päritoluga teadlase nime, kes elas 57 aastat Venemaal ja kuulub si- suliselt vene teaduse ajalukku! Kahtlematult meeldib see võltsing väga saksa šovinistidele ja saksa «Kulturträgertumi» idee pooldaja- tele, kuid meil pole mingit põhjust end neist mõjutada lasta.

1. Parrot'le pandi ristimisel ni- meks Georges-Frédéric.

2. Seda nime pole ta juriidilise aktiga muutnud.

3. Ka tegelikult pole ta sellest kunagi loobunud, vaid ka- sutas seda alati kõigi oma emakee- les (prantsuse keeles) koostatud dokumentides ja teostes.

Miks peame meie siis kasutama Georg Friedrich?

Tollal oli endastmõistetav, et prantsuse professori nime Georges- Frédéric saksa keskkonnas ja sak- sa keeles kirjutati saksapäraselt Georg-Friedrich.

Täiesti väärtuseta Parrot' «saks- luse» tõestamisel on viide asja- olule, et osa oma töödest avaldas ta saksa keeles. Kas siis teadlase rahvusliku päritolu määramisel on aluseks keel, milles ta oma teosed avaldab?

Parrot' puhul tuleb muide mär- kida, et ta osa oma uurimustest avaldas saksa keeles olude sunnil. Prantsuse Kodanliku Revolutsiooni puhkemisel a. 1789 katkesid Par- rot'l kui Württembergi alamal suhet Prantsusmaaga. Hiljemini ta- kistasid Napoleoni sõjad ja Vene- Prantsusmaa vastuolud läbikäimist Prantsusmaaga. Parrot'l olid tek- kinud suhted saksa asutuste ja teadlastega ja nii avaldas ta oma uurimused saksa väljaannetes. Et Baktikumis oli saksa keel üldiselt levinud, avaldas ta ka siin oma töid saksa keeles. Oluline on siiski märkida, et oma tähtsaima siin kirjutatud teose trükkis ta prant- suse keeles; see on kuueköiteline «Entretiens sur la physique» (1819—1824). Peale Peterburi asu- mist a. 1826 avaldas ta aga pea- aegu kõik oma arvukad uurimused prantsuse keeles.

Balti saksa ajaloolane F. Biene- mann van., saksa marurahvosluse äärmuslik esindaja, ei püüa sugugi teha Parrot'ist sakslast ega tumes- tada tema prantsuse päritolu küsi- must; vastupidi — kõikjal toonitab ta sõnaselgelt, et Parrot on prant- suse keskkonnas, Prantsusmaal ja prantsuse perekonnas sündinud prantslane, prantsuse nime ja ees- nimega, et ta emakeel («Mutter- sprache») oli prantsuse keel, et ta ainult seda keelt täiuslikult val- das.

On tekkinud kummaline olukord: sakslased ei tunnista Parrot'd sakslaseks, seda püüavad aga iga hinna eest teha eestlased!

Näide, et see on traditsioon, on väärtusetu; kui traditsioon muu- dab täiesti asja sisu, siis tuleb sellest loobuda.

V. VAGA

kasvanud. Karl Pikkat rakendas oma teoreetilised teadmised ja kogemused TRU arvepidamise eda- siarendamisele ja korrashoiule. Ta on viinud raamatupidamise töö tasemele, mis on nõutav kõrgemas koolis. Aastate kestel on ta komp- lekteerinud kaastöötajate koossei- su, kellest igaüks täidab oma üles- andeid hästi. Alati on ta rahulda- nud seadustele vastavalt ülikooli administratsiooni, õppejõudude kui ka üliõpilaste õigustatud nõudmisi. Nõudmisi on palju, kuid piirid on eelarvega antud ja neid ületada ei tohi. See «ei tohi» ei ole aga alati ja kõigile mõistetav ja see just teeb pearaamatupidaja töö eriti raskeks.

Rahulik tasakaalukus ja ka na- pisonaalne huumor on aidanud ta- sandada mõnegi töö käigus tekki- va terava nurga. Aastad ja tehtud töö lubavad nüüd Karl Pikkatil minna teenitud puhkusele. Soovi- me, et see «päris vanusepiir» jääks veel kaugete aastate taha.

Kaastöötajad ütlevad suur tänu kooskäidud aastate eest. Töö on meid õpetanud üksteist vastastikku austama. Hoiame kõrgel meisse kasvatatud kollektiivsustunde ja raamatupidajate töö põhinõuded: seaduslikkuse, täpsuse ja tähtaja- lisuse.

TRU pearaamatupidaja
asetäitja
ELSA ODRATS

Kilde G. F. Parrot'st

G. F. Parrot arvas, et professor peab loobuma õppetööst enne, kui ta vananemise tõttu kaotab võime noori kaasa tõmmata ja innustada. Küpsem iga tuleb pühendada teaduslikule tööle. Oma põhimõtte kohaselt lahkuski ta professorikohalt niipea, kui pensioniks vajalik 25-aastane staaž täis sai.

Toome pargi eest võlgneva tänu G. F. Parrot'le. Tema viibimise ajal Peterburis 1802. a. otsustati ülikoolile antud Toomemägi jaotada professoritele ehituskruunkideks (ka tol ajal valitses Tartus korterikriis). Peterburist naasnud G. F. Parrot saatis Opetatud Nõukogu (tolleaegse nimetusega Konseil) liikmetele ringkirjana oma eriarvamuse (votum separatim): üksikisikute huvide tuleb allutada üldsuse huvidele ja Toomemäele rajada park, et kasvatada «meie hoolde usaldatud noormeestest ja ka linnakodanike seas õilsaid tundeid kauni looduse abil». Tema arvamusega ühinesid prof. Morgenstern, Balk jt.

Plantatsioonikomisjoni koosseisu kuulus G. F. Parrot veel pärast oma emireteerumist, kuni ümberkohtumiseni Peterburgi. Seega töötas ta plantatsioonikomisjonis kõige kauem kõigist ülikooli komisjonidest.

G. F. Parrot' noorpõlvesõber, ülikoolikaaslane ja koolivend, kuulus prantsuse loodusteadlane G. L. Cuvier on pühendanud talle kaks luuletust. Ühe kirjutas ta Parrot' lahkimise puhul ülikoolist. Selles tuleatakse meelde koos veedetud aegu ja manitsetakse vanu sõpru mitte unustama. Teine luuletus on kirjutatud nende viimasel kohtumisel, siis kui Cuvier tuli Parrot'd asendama kodukooliõpetaja kohale Normandias.

G. F. Parrot sündis 1767. a. 5. juulil õhtul oma vanemate 18. lapsena enneaegselt ja nii nõrgana, et arst otsekohe hädaristimise ette võttis. Et lapsukene 24 tunni vältel mingit elumärki ei olnud andnud, siis pandi ta kasti ja otsustati mätta. Kui ema last enne matmist veel kord näha tahtis ja kasti kaas lahti tehti, avas lapsuke silmad ja näis emale vastu naeratavat. Sügav tänutunne ema vastu, kes talle kaks korda oli elu kinkinud, säilis G. F. Parrot' elu lõpuni.

Hoolimata sellest, et ta sündis enneaegselt ja väga nõrgana, elas G. F. Parrot 85 aastat ja 15 päeva vanaks, säilitades elu lõpuni teovõime ja ärksa vaimu.

G. F. Parrot oli kolm korda abiellus: esimest korda šveitslanna Suzanne-Wilhelmine Lefortiga, kellega oli kaks poega, teist korda abiellus ta Liivimaal Amalie von Hausenbergiga, kellega ta pidas Peterburis kuldpulmi, mispuhul Tartu Ülikool teda tervitas. Pärast teise abikaasa surma abiellus ta kolmandat korda Peterburis Caroline Falliga.

G. F. Parrot' matrikli number Stuttgardi ülikoolis (Karli Akadeemias, samas, kus veidi aega enne teda oli õppinud Fr. Schiller) oli 1000.

G. F. Parrot'le omistati avaldatud teaduslike artikkelite eest 1801. a. Königsbergi Ülikoolis dr. phil. kraad. Tema habilitatsioonitöö füüsikaprofessori kutse omandamiseks Tartu Ülikoolis oli «Füüsika ja keemia mõjust arstiteadusele koos füüsikalise teooriaga palaviku ja tiisikuse kohta».

G. F. Parrot' seisukohad rahvaskoolide kohta on mõju avaldanud nii meie põhjanaabrite soomlastele (kuni Helsingi Ülikooli avamiseni kuulus nn. «Vana-Soome» Tartu Ülikooli kooliringkonna koosseisu) kui ka meie kõige lõunapoolsema vennasvabariigi Armeenia rahvaskoolide arengule (Hätsatur Abovjani kaudu).

Kui XIX sajandi alguses immatrikuleerimiskulude rektor vastse üliõpilase kätt surus, siis ei tähendanud see rektoripoolset õnnesoovi üliõpilasele nagu praegu, vaid üliõpilane töötas oma parema käe andmisega kinni pidada üliõpilaste käitumisreeglitest.

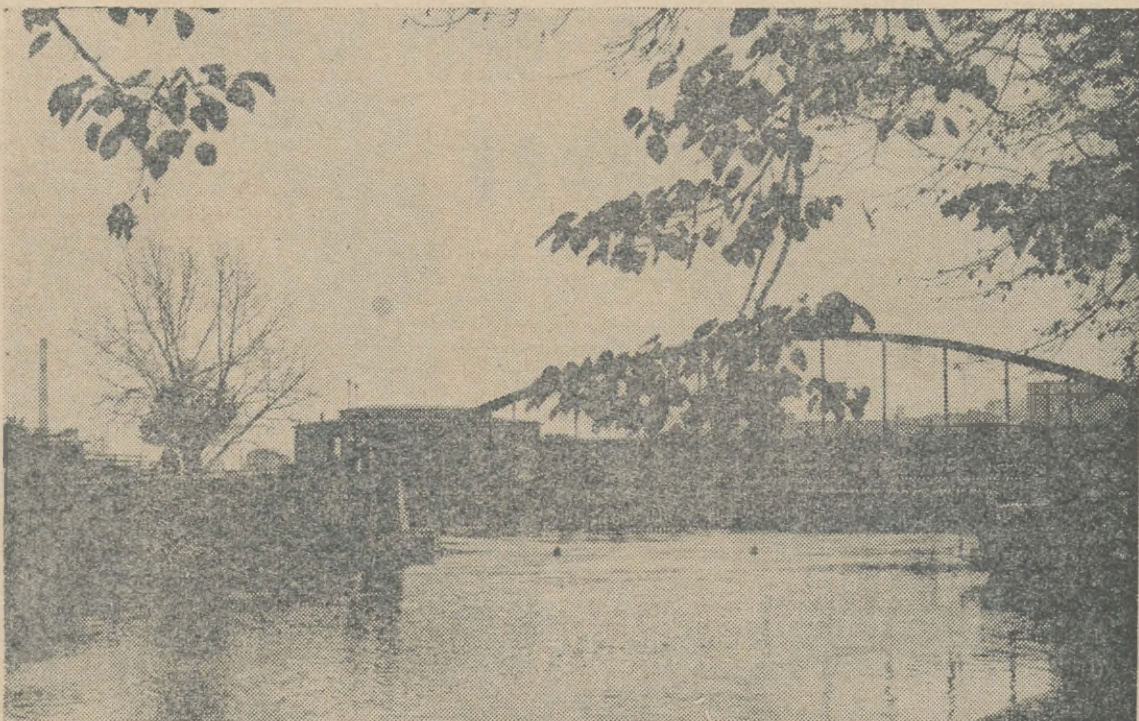
Igal kevadel maikuu, olevat G. F. Parrot kutsunud kirjaga mustal tahvil «õõbikuid» üliõpilaste lauljate hulgast Toomele raamatu-kogu juurde varemissse ja Toome sildadele võidu laulma.

G. F. Parrot olevat prof. K. Morgensternile öelnud, et ta pidavat tööd koolikomisjonis tähtsamaks oma professuurist. Ta töötas koolikomisjonis tema enda väljenduse järgi kõige meelsamini kõigist ülikoolis peetud ameteist ja lahkus selle koosseisust 1821. a., kui ta üha suureneva reaktsiooni tingimustes tundis, et ta seal kaasa töötada ei suuda: «Kus seadus pole enam kooskõlas liberaalse vaimu ega tõelise koolikorraldusega, seal pole mul midagi teha,» kirjutas ta keisrile oma lahkumisavalduses.

Oma elu lõpuni võitles G. F. Parrot allasurutud rahvaste õiguste eest. Ta pöördus Aleksander I poole palvega vabastada Kreeka türklaste ikkest. Pärast Poola ülestõusu kirjutas ta Nikolai I-le, paludes tal oma nime teha surematuks sellega, et anda poolakatele tagasi nende riik endistes piirides, selle asemel et uputada ülestõus verre.

Kui Napoleoni vägede pealetungi ajal taheti ka eesti ja läti talupojad relvastada, et neist partisanisalku moodustada, siis kirjutas Parrot Aleksander I-le, et eesti ja läti talupojad, selle asemel et minna võitlusse prantslaste vastu, ootavad relvade kättesaamist ainult selleks, et õiendada oma vanu arveid mõisnikega.

Üles noppinud E. KUDU

O. TOELEIU foto.

Professor Aleksandra Raatma

Tartu Riikliku Ülikooli peret ja meie vabariigi arste tabas valus kaotus — 22. juunil 1967. a. suri raske haiguse tagajärjel Arstiteaduskonna kohtuarstiteaduse professor Aleksandra Raatma.

Pärast Eesti NSV vabastamist fašistlikust okupatsioonist kutsuti A. Raatma Tartu Riikliku Ülikooli kohtuarstiteaduse õppejõuks, kellele ta töötas vahetpidamata kuni oma surmani. 1946. a. kinnitati NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi Kõrgema Attestatsioonikomisjoni poolt A. Raatmale professorikutse.

Prof. A. Raatma energilisel organiseerimisel ja juhtimisel taastati kohtuarstiteaduse kateeder ja laboratoorium, aga samuti anatoomia-kateeder, mille juhataja ta oli lühemat aega oma põhitöö kõrval. Suured teened on prof. A. Raatmal mitte ainult arstide noore põlvkonna kasvatamisel, ta on olnud ka tihedalt seotud juristide ettevalmistamisega, õpetades Õigusteaduskonnas kohtuarstiteadust.

Ulatusliku õppetöö kõrval oli A. Raatma aktiivselt tegev kohtu-

meditsiini ekspertiisi praktilises töös, andes konsultatsioone meie juurdlus- ja kohtuorganeile keerukamates erialaküsimustes. Oma aktiivse teadusliku tegevuse sidus A. Raatma samuti ekspertiisi praktiliste vajadustega, pühendudes põhiliselt äkksurma ja traumatoloogiliste probleemide uurimisele.

Prof. A. Raatma organisatori-

võimed leidsid rakendamist ka väljaspool tema eriala. Aastail 1950—1951 oli ta TRÜ aspirantuuri juhendajaks, 1954—1959 aga Arstiteaduskonna prodekaaniks. Ta andis suure panuse teaduskonna õppetöö organiseerimisse, uute distsipliinide ja ajakohaste metoodiliste printsiipide juurutamisse. Tema teeneid teaduskonna ja kogu ülikooli ees on hinnatud medaliga «Ennastsalgava töö eest Suures Isamaasõjas» ning korduvate esiletõstmistega TRÜ rektori käskkirjades.

Oma kolleegidele ja üliõpilastele ei olnud A. Raatma mitte üksnes erudeeritud spetsialistik ja kogunud pedagoogiks, vaid eelkõige avarasüdameliseks ja alati abivalmis kaaslaseks. Südamlikkus, sõbralikkus, mõistev suhtumine ja sügav taktitunne — need iseloomujooned tegid A. Raatmast ühe armastatuma ning lugupidatavama kolleegi ning õppejõu Arstiteaduskonnas.

Mälestus prof. A. Raatmast jääb meie südamesse. Tema inimlikud jooned ja suur kohusetunne on kõigil eeskujuks ning innustajaks.

III ÜLIÕPILASLAULUPIDU

8. juulil

Kell 14.30 hakkab tegelaste värviküllane rongkäik — üle 3000 laulja, üle 500 tantsija, üle 200 mängija — «Vanemuise» pargist liikuma. Marsruut kulgeb mööda R. Pälsoni tänavat EPA peahoone juurde, kus peatatakse ja lastakse kõlada tervituslaulul. Edasi liigutakse mööda Riia ja Ülikooli tänavat TRÜ peahoone

ette. Siin toimub sama tseremoonia, mis EPA juures. Edasi suundutakse mööda V. Kingissepa tänavat Tähtvere parki ja sealt lauluväljakule, kus kl. 16 algab avakontsert kooride ja orkestrite osavõtul. Samal õhtul ja samas kohas algab kl. 21 rahvakunstiõhtu.

9. juulil

Pühapäeva hommikul kl. 10-ks kogunevad kõik osavõtjad Elva

lauluväljakule, kus algab kolm tundi vältav improviseeritud sõpruskontsert. Lauljad ja tantsijad on nii esinejateks kui ka publikuks — kõigi teiste asjahuviliste kõrval. Sama päeva õhtul kl. 19 algab Tähtvere väljakul lõppkontsert, millest võtavad osa lauljad, mängijad, tantsijad, kes pärast kontserdi lõppu siirduvad tõrvikutega rongkäigus läbi linna lõkkeõhtut pidama, oma pidu lõpetama.

Uut teatmekirjandust

Тематика исследований по документальным материалам в центральных государственных архивах СССР за 1963 год. Справочник. Вып. 2. Москва 1965. 259 lk.

Библиографический указатель работ, выполненных в лаборатории экспериментальной физиологии по оживлению организма АМН СССР с 1936 по 1966 г. Москва 1966. 51 lk. (593 nim.)

Дислокации в кристаллах. Библиографический указатель. 1959—1964. Вып. 2. Москва 1966. 366 lk. (5471 nim.)

Университетское образование в СССР и за рубежом. Библиографический указатель русской и иностранной литературы за 1950—1960 гг. Москва 1966. 645 lk.

Н. Kulpa ja U. Mägi. Revolutsioonilise liikumise ajaloo Tartus. XIX s. 80-ndad aastad — juuli 1940. Bibliograafiline nimestik. Tartu 1965. (Trükit. 1966). 107 lk. (905 nim.)

Библиография статей журнала «Вестник микробиологии, эпидемиологии и паразитологии» за 1922—1940 гг. (Саратов тт. 1—19)

Flegmaatiline daam

Tuttavakssaanud kohutav ragin äratas laupäeva hommikul mrs. Mary Crowshaw'i: üks auto purunes parajasti vastu tema maja seina.

See oli kolmas sedasorti äratas seitse nädala jooksul sellele daamile, kelle maja asetseb eriti ohtlikus lõigus Wrightstowni (USA) peatänaval: iga kord on seinad pragunenud, aknaruudud killunenud ja vundament kahjustatud.

Kui mrs. Crowshaw'd küsitleti tema muljete kohta, vastas ta tagasihoidlikult, et ta on pisut tüdinud kogu sellest värgist.

(«Humanité»)

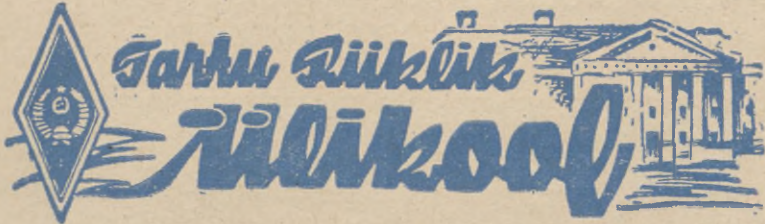
Selle õppeaasta viimase ajalehe numbril pühendame III üliõpilaslaulupeole.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Oskinumbril hind 2 kop. Teilmise nr. 4219. MB 05290.

Tartu. Riia (21. juuni) tn., vaatega raekoja suunas. Parevalt teine ühe- ja kolmekorruselise maja Riia tn. 6/8 kuulusid 1804.—1841. a. G. F. Parrot'le. F. Schlateri lito 1850. a. paiku.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (699)

Reedel, 7. juulil 1967

XXI aastakäik

Homme ja ülehomme

toimub

III ÜLIÕPILASLAULUPIDU

Sveiki atvykę į draugystės šventę!

Sveicināti draudzības svētkos!

**Ласкаво просимо на свято
дружби!**

**Сардэчна запрашаем на свята
дружбы!**

**Добро пожаловать на
праздник дружбы!**

Terve tuloa ystävyysjuhlaan!

Tere tulemast sõpruspeole!

Kõikidele rahvastele arusaadavas keeles

Laulukeel on arusaadav kõikidele rahvastele maailmas.

Laul ühendab rahvaid võitluseks helgete eesmärkide eest, tugevdab sõprustunnet.

Vietnamis, Kreekas ja paljudes teistes kohtades meie planeedil tahavad rahu ja sõpruse laulu lämmatada tumedad sõjajõud. Kuid laul on tugev nagu rahvaski ja ei alistu. Ühiste jõupingutustega saavutavad rahvad õiguse vabadusele, õnnele, laulule.

Kutsugu laul meid alati ühendama jõupingutusi võitluses rahu ja sõpruse eest!

Kujunegu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud III üliõpilaslaulupidu Tartus vennasvabariikide noorte eredaks sõpruspeoks!

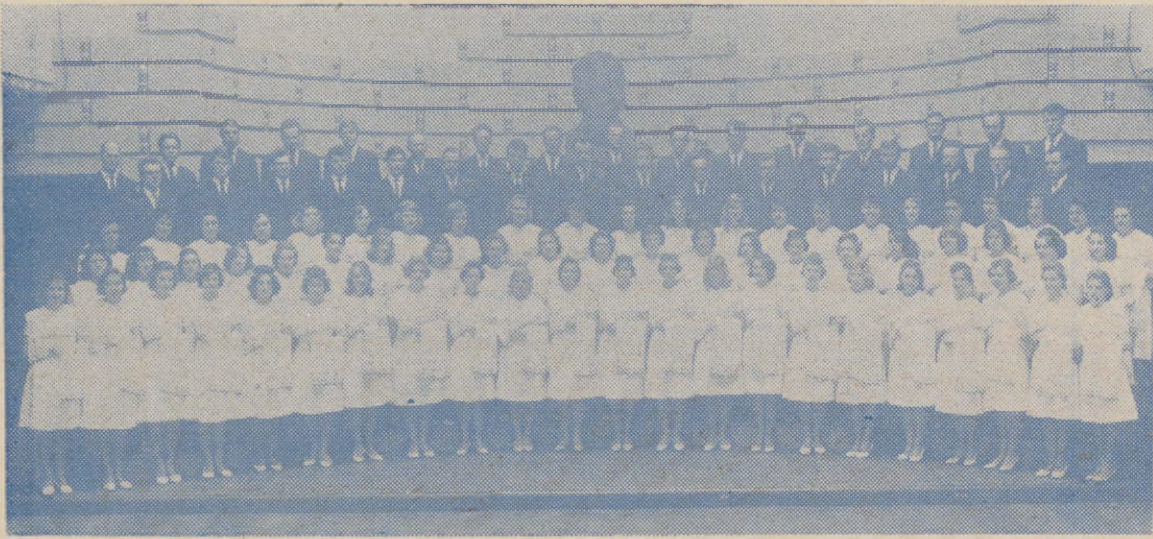
Olgu meie nooruslik laul hümniks parteile, kommunismi ehitavale rahvale, nõukogude noorsoole!

M. KLEMENT,

EPA rektor, III üliõpilaslaulupeo
peakomisjoni esimees

NEMAD TULEVAD PEOPLE

P. STUČKA NIM. LĀTI RIIKLIKU ŪLIKOOLI
TANTSUANSAMBEL «DANCIS» (LĀTI NSV
TEENELINE KOLLEKTIIV)

P. STUČKA NIM. LĀTI RIIKLIKU ŪLIKOOLI SEGAKOOR (RAHVAKOOR)

LRU rahvakoor on vanim Lāti ūlīpīlaskoor. Ta asutati 18. oktobrī 1920. a. 30. aprīlī 1921. a. andsid lauljad juba esimese avaliku kontserdī.

Koori on juhātanud kolm diriģenti — Arturs Bobkovics (1920—1950), Lāti NSV teeneline kunstiteģelane Haralds Mednis (1950—1957) ja Lāti NSV teeneline kunstiteģelane Daumants Gallis 1957 — tāsaseni).

Selle aja jooksul on antud ligi kaudu 600 kontserti. Pole vist kohtā Lātimaal, kus pole kōlanud koori laul. On antud lāti nimekate heliloojate J. Vitolsi, E. Darziņš j. autorikontserte, vōetud osa muusi-

kaliste suurvormīde (Beethovēni IX sūmfoonīa, Verdi «Reekviem», J. Graubīnšī «Lese poeg») esitāmiest ja ooperietendustest. Jne.

LRU koor on sagedāne kōlāline vāljāspool Lātit. Kontserte on antud Moskvā (1955, 1960, 1962, 1965), Leningradī (1955, 1963), Kaasanī (1962, 1966), Kiievī (1964), Minskī (1959), Tallinnā (1924, 1953, 1958), Tartus (1924, 1953, 1956, 1963), Viļņiūs (1957, 1959), Kaunās (1924, 1934, 1954, 1957), Volgamaal ja Uraalī (1966), Soomes on vībitud kahel korral — 1936. a. ja 1962. a. VIII ūlemaailmsel noorsoofestiva-

lī (viimasel kāis osa lauljāid Riia ūlīpīlaskoorī koosseisus).

Koor on osa vōtnud vēne ja ukraiņa kunsti dekaadi kontsertīdēst, ūlīpīlaslaulupīdēst Tartus ja Riias, kōīgīst vābarīiklīkēst ja paljudest vāīksema ulatusega laulupīdēst, mis on peetud pārast 1920. a.

Vābarīīgi koorīdē vāhelīstēl konkurssīdēl on LRU rahvakoor harjunud vōitma kogu aeg esimesī kohti.

Edusammude eest nōukogude koorīkultūri arēdāmīsl anti koorīle 1960. a. rahvakolēktiīvi auni-mētus.

Ansambel tōōtab juba 1946. a. galēs. Esimesēks suurmāks edusammuks oli lauraadi nīmetuse vōitmīne VI ūlemaailmsel noorsoofestīvalī Moskvā 1957. a. 1960. a. laulu- ja tantsupeo konkurssīl vōīdēti esīkoht. Sama korratī vīīs aastat hīļēm ja īga-aastastēl tantsuansamblē vōīstlūstēl.

Ansambli iseloomustāb āgar kontserdīteģevus Lātīs ja vāljāspool vābarīīgi pīrē. 1965. a. vōītīs rūhm ansambli līkmeīd osa Baltī vābarīīkē kultūrīnādālāt Saksa DV-s. 1966. a. tēgi ansambel

kaasa lāti kunstīdekaadīl Moldāvīa NSV-s. Hīļutī pōōrdus kolēktiīv tagasī Rūmeenīast, kus kohtutī seālsetē ūlīpīlāstē ja teīstē nōortēga.

Teīne ansambli iseloomustāv jōon on elāv, lōomīngulīne teģevus. Kolme āstā jōoksul on kolēktiīvīs sūndīnūd ūlē kōmne uue tantsu. Nēdē autorīks on ansambli juht Uldīs Zagatā.

Praegu on ettevalmīstāmīsl nōukogude vōīmu 50. āstāpāēvāle pūhēdatūd kāvā.

KAUNASE MEDITSINIINSTITUUDI RAHVATANTSURŪHM

Kolēktiīv sūndīs 1951. a. nīng sēlēsē kuulub praegu 12 nās- ja 12 meēstāntsījāt, samutī 2 akordīonīstī. On vōētud osa vābarīīklīkēst tantsupīdēst ja festīvalīdēst, kāīdud kontsertē andmās Moskvā, Tartus, Kiievī, Tallinnā, Leningradī j. m.

Tantsurūhmā juhīks on Algīmantas Bukauskas.

V. I. LENINI NIM. VALGEVENE RIIKLIKU ŪLIKOOLI RAHVAPILLI- ORKESTER (RAHVAORKESTER)

1947. a. organīseerūsīd VRU rahvapīllīmuusīkā entūsīastīd rahvapīllīrūhmā. Sēdā asus juhtīmā konservātōorīumīs ōppīv fīlōlōgīā- ūlīpīlāne Nikolāi Korsak. 1953. a. kasvas rīng 30-līkmeīlēsēk orkestērīks ja hākkās andmā kontsertē. Sēlēsē āstāst alātēs hōīāb diriģēndīkeppī Mihhail Līssītson. Praegu kuulub kolēktiīvi koosseīsū 60 īnīmēst.

1956. a. soorītās orkester omā esīmēsē reīsī vāļjāpōolē vābarīīki — Tartusē, et vōtā osa I ūlī-

ōpīlaslaulūpeost. Osa vōētī kā kaks āstāt hīļēm Riias peetūd II ūlī-ōpīlaslaulūpeost. 1954. a. alātēs on esīnetūd kōīgīl Valģevēne NSV kunstīlīsē īsetēģevusē ūlēvāatūstēl, festīvalīdēl, dekaadīdēl ja vōīdētūd nītmēl korral esīkoht. 1956. a. pā-rast III Valģevēne kunstīdekaadī anti kolēktiīvīlē rahvāorkestēri auni-mētus.

Orkestēri saatēl on esīnēnūd ooperī- ja bālētītēatrī, rādīo ja televīzīōnī solīstīd.

V. KAPSUKASE NIM. VILNIUSE RIIKLIKU ŪLIKOOLI AKADEEMILINĒ KOOR (LEEDU NSV TEENELINE KOLLEKTIIV)

Koorī asutāmīsāastā on 1940 (esīmēne kontsert oli 27. jānuārīl 1940. a.). Asutājāks ja esīmēsēks diriģēndīks oli helīlōojā Konradas Kaveckas. Pārast asēdāsīd tēdā Antanas Ilčiukas, Vincas Arnas-tauskas ja Jonas Motekaitis, 1948. āstāst kuni tāsasēni on diriģēndī kohāl Leedu NSV teenēlīne kunstnīk Pranas Slīžys.

Alg-āstāīl oli lauljāīd 67, vīī-māsel ājāl āgā 150—200. Ūhtēkōk-

ku on koor- andnūd ūlē 500 kontserdī.

Leedu NSV 1945. a. laulūpeol sāavutās kolēktiīv tēīsē, jārgmīsl āstāst āgā juba esīmēsē kohā. Sēdā austāvāt kohtā ēī lōovutātūd jārgnēvātēlģī laulupīdēdēl (1950. ja 1955. a.). 1957. a. tūlī koor esīmēsē vābarīīklīkū noorsoofestīvalī lauraadīks.

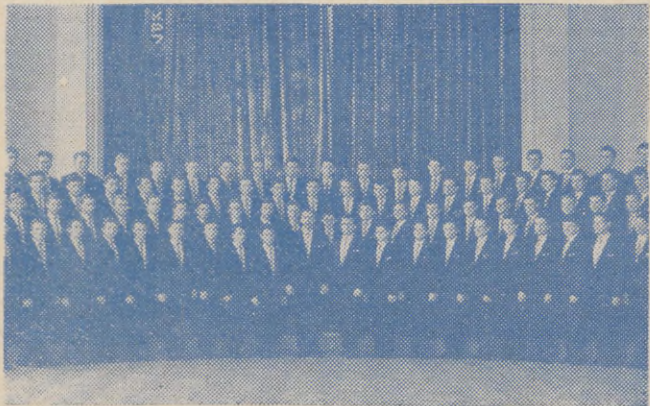
Kordūvālt on kāīdud kontsertē andmās vāļjāspool vābarīīki —

Minskī, Lvovīs, Ūģgorodīs, Kiievīs, Odessās, Riias, Tartus, Tallinnā, Leningradīs. Endāstmōīstētā-vālt lauldī kōos tēīstē vennās-vābarīīkē ūlīpīlāstēgā 1956. a. I ūlī-ōpīlaslaulūpeol Tartus ja 1958. a. II ūlīpīlaslaulūpeol Riias.

Teenētē ēēst leedu ja nōukogude muusīkākultūri pōpularīseerīmīsl anti koorīlē Leedu NSV teenēlīsē kolēktiīvi nīmetus.

KAUNASE POLÜTEHNILISE INSTITUUDI MEESKOOR

I üliõpilaslaupeo sünniloost ja sellest, kuidas on kulgenud III üliõpilaslaupeo ettevalmistus, milliseid külaliskollektiive on Tartusse oodata, rääkis meile laulupeo propaganda-toimkonna esimees A. Luur.

Mõte korraldada ülelüliduline üliõpilaslaulupidu sündis lõplikult 1955. a. Tartus. Ühel Tartu Akadeemilise Meeskoori üldkoosolekul arutati seda päris pikalt-laialt. Tallinnas enne üldlausepeo rongkäigu algust arutasime asja koos naiskooriga. Vätkkoosoleku üksmeelne seisukoht oli — paneme käd külge ja teeme mõtte teoks.

Ja teoks sündiski see 1956. a. suvel Tartus. Toimus I üliõpilaslaulupidu, millest võttis osa ligi 2000 üliõpilasesinejat. Ühiselt otsustati muuta taoline üritus traditsiooniliseks. Et tudeng saaks osa võtta vähemalt kahest laulupeost,

KPI meeskoor on ainuke Leedu kõrgemate koolide meeskoor. Sünniaasta 1957; asutaja ja praegunegi dirigent on Leedu NSV teeneline kunstnik Juozas Sidlauskas.

Koor armastab palju reisida. Tema laul on kõlanud Riias, Siauliais, Tartus, Tallinnas, Leningradis, Minskis, Kiievis, Bakuus, Jerevanis, Tbilisis, Batumis, Sotšis jm. Oma olemasolu jooksul on koor andnud 190 kontserti.

1963. a. võttis koor osa esimesest vabariiklikust meeskooride kokku-

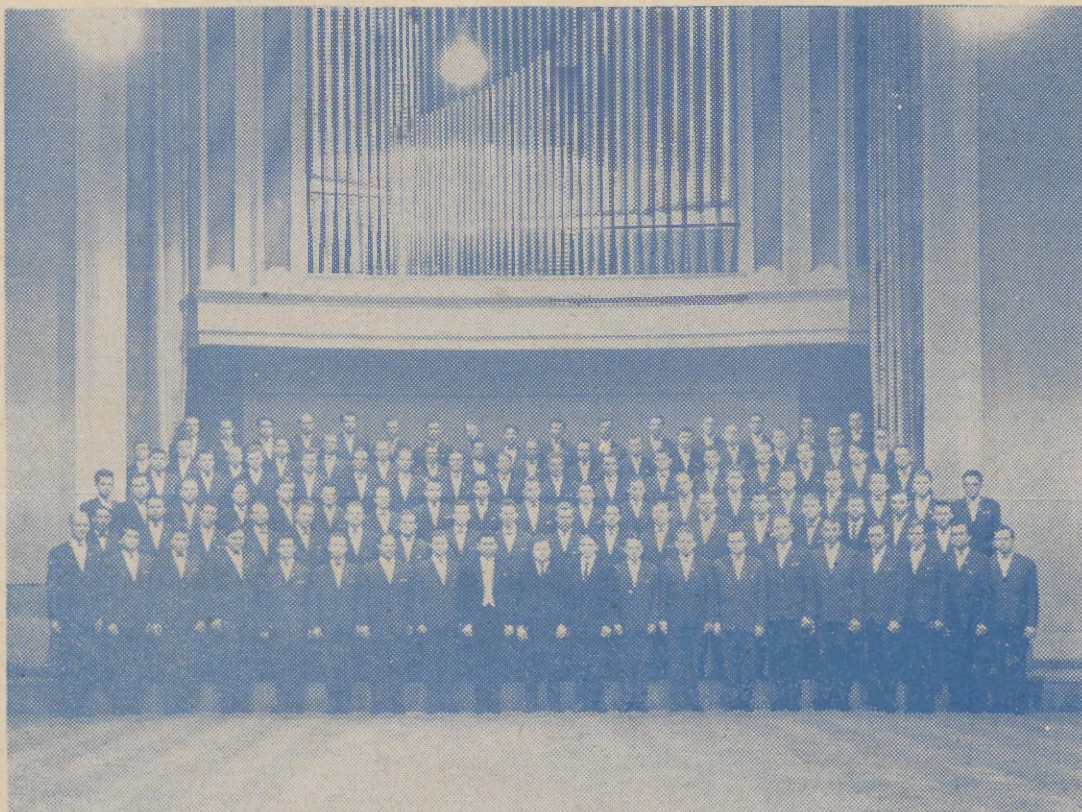
tulekust, kus ta tunnustati üheks paremaks Leedu NSV isetegevuskollektiiviks ja I koha vääriliseks.

1965. a. tunnustati kollektiiv Kaunase parimaks meeskooriks.

Kollektiivis on juurdunud rohkesti traditsioone. Igal aastal kohutatakse Siauliai, Vilniuse ja Liepaja pedagoogilise instituudi naiskooriga. Pidulikult tähistatakse uute lauljate vastuvõtmist ja veteranide ärasaatmist.

Kodumaa 50. juubeliaasta on koori 10. juubeliaastaks.

TALLINNA POLÜTEHNILISE INSTITUUDI AKADEEMILINE MEESKOOR

Tallinna Polütehnilise Instituudi Akadeemiline Meeskoor on vanimaks Tallinna üliõpilaskooriks. Koori kauaaegse dirigendi Arno Kallikormi juhatusel anti esimesed kontserdid 1945. a. lõpus. Praegu on peadirigendiks Eesti NSV teeneline kunstitegelane Harald Uibo ja dirigendiks Ants Üleoja. Avalike esinemiste arv jõudis 1967. a. mai-kuus 500-ni.

Tegevliikmete arv on pidevalt olnud tublisti üle saja (praegu 110). Kõigi nende aastate jooksul on kooris laulnud 620 tehnikauliõpilast, kellede hulgast on sir-

gunud teaduse doktoreid ja kandidaate, ettevõtete direktoreid ja peainsenere, nimekaid muusikategelasi.

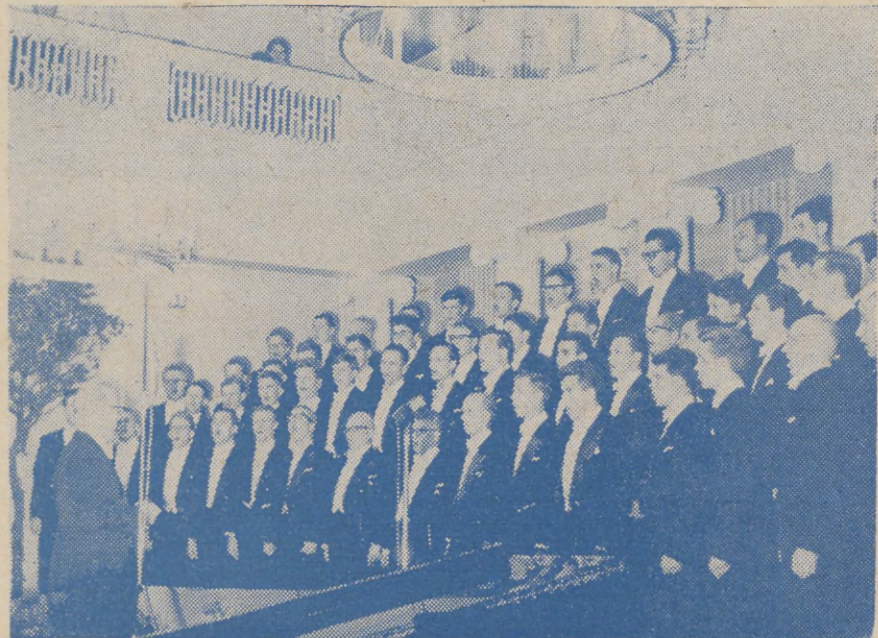
Koor on laulnud nii Tallinnas kui ka paljudes vabariigi linnades, alevites ja kolhoosiklubides. Üheistkümnelt korral on reisirid väljapoole vabariiki. Pikemateks matkadeks on olnud 1963. a. marsruut Volgograd—Kuibõšev—Moskva ja 1967. a. marsruut läbi Poola, Saksa DV, Tšehhoslovakkia, Austria, Ungari ja Jugoslaavia. Viimase sõidul tutvustas koor 16 esinemise jooksul eesti isetegevuslikku

meeskoorilaulu rohkem kui 15 tuhandele kontserdikülastajale, lisaks veel lindistused Poola ja Zagrebi raadios ning Berliini televisioonis.

Repertuaaris on 22 aasta jooksul olnud kokku 246 laulu või pikemat kooriteost. Viimaste hulgast võiks nimetada T. Vettiku «Tantsusüiti», Z. Kodaly «Karadi laule», J. Sibeliuse teost «Snõfirid».

Koori on autasustatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga, laureaadi nimetus on võidetud paljudel isetegevuskonkurssidel.

TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR

Tartu Akadeemiline Meeskoor asutati 1912. a. omaaegse populaarse helilooja ja dirigendi Juhan Simmi poolt. 1924. a. asendas Simmi Leenart Neuman. 1933. aastast alates kutsuti juhatajaks praegune Eesti NSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing, kes töötab sellel kohal tänaseni.

Oma pika tegevusaja jooksul on Tartu Akadeemiline Meeskoor esinenud loendamatu kontsertidega kodumaa ja vabariigi teistes paikades.

Tartu Akadeemilist Meeskoori on korduvalt autasustanud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga. Esikohti on võidetud arvukatel konkurssidel vabariigis. Ülelülidulisel ja ülemaailmsel noorsoofestivalil Moskvas 1957. a. võideti laureaadinimetus.

GAUDEAMUS IGITUR 1967

NSVL rahvakunstnik G. Ernesaks pärast oma laulu «Mu isamaa on minu arm» juhatamist.

See foto on pärit TRÜ väljaandest «Esimene üliõpilaslaulupidu».

siis pidi laulupidu toimuma iga 2 aasta järel.

II laulupidu oligi kavakohaselt 1958. a., ja nimelt Riias.

Saabus pikk vaheaeg, kus keegi millegipärast nagu ei sõandanud mõtet uuesti üles võtta. Ja taas tuli esimene sõna tartlastelt. Hakati tegema ettevalmistusi III üliõpilaslaupeoks, mis toimubki nüüd, 8.—9. juulil Tartus.

Seekord on registreerinud osavõtjaid 4000 ümber. Külaliskollektiividest saabuvad enam-vähem kõik Baltikumi kõrgemate koolide muusikakollektiivid (umbes 60 kollektiivi), koorid, orkestrid ja tantsurühmad Valgevenest, Leningradist, Petrozavodskist ja Armeenias. Saabuvad Leningradi Riikliku Ülikooli akadeemiline koor, O. Kuusineni nim. Petrozavodski Riikliku Ülikooli segakoor, Jerevani Riikliku Ülikooli koor. Osavõtjad kollektiivid on kõik teenekad ja kõrgetasemelised.

Laupeo aujuht on NSV Liidu rahvakunstnik RAM-i peadirigent Gustav Ernesaks, üldjuhiks — Richard Ritsing, kes on ühtlasi ka laulupeo repertuaaritoimkonna esimees. Rahvakunstiõhtu aujuht on Eesti NSV rahvakunstnik Ullo Toomi, üldjuhiks Eesti NSV teeneline kultuuritegelane Helju Mikk. Liiduvabariikide koorid esinevad oma nimekamate koorijuhide taktikepi all. Juba esimesest laulupeost on tuttavad Vene NFSV teeneline kunstitegelane Grigori Sandler ja Leedu NSV teeneline kunstnik Pranas Sližys.

Laupeo läbiviimiseks organiseeriti laulupeo peakomisjon, mille esinaiseks on EPA rektor M. Klement. Kõige kibedam töö algas kohe repertuaaritoimkonnas. Tehti kindlaks ühendkooride laulud (esitatakse ju üks laul kõigi osavõtjate emakeeles), tunti huvi külaliskollektiivide repertuaari vastu.

Tänuväärse töö on ära teinud dekoratsioonitoimkond. Neil on valminud laulupeo märgi, mälestusmedali ja suveniiride kavandid. Mälestusmedal, mille autoriks on kunstnik L. Leola, antakse igale osavõtvale koorile. Kavas on välja anda laulupeo album, kogukam kui eelmise.

Julgelt võib öelda, et seekord meil tõrvikutest puudus ei tule, neid on tellitud suurel hulgal. Tohtu töö tegid ära majutamistoimkond, transporditoimkond, toitlustamistoimkond jt. peo organiseerijad.

Abi suurürituse korraldamisel osutasid ka vennasvabariigid. Nii saime Kaunase tekstiilikombinaadist rätiriide, samas linnas trükite ka laulupeo afišid. Needsamad rohelised ja kollased, mis meid suurele peole kutsuvad.

Laupeo rongkäik hakkab liikuma Vanemuise pargist 8. juulil kell 14.30. Esimene peatus tehakse EPA ees, kus lastakse kõlada tervituslaul. Sama koratakse ka ülikooli ees. Edasi minnakse Tähtvere lauluväljakule, kus läheb lahti tudengite rõõmu ja sõpruse pidu. Tudeng, jälgi müürilehti ja jõua õigeks ajaks kontserdile, sest see kulgeb vastavalt kavale!

Pühapäeva õhtul, pärast lõppkontserti Tähtvere lauluväljakul, toimub tõrvikutega rongkäik läbi linna. See on laulupeo lõpp. Pärast lähevad kõik kollektiivid sõpruslõket tegema.

Paljud koorikollektiivid ja tantsuansamblid on avaldanud soovi ülikooli aulas kontserti anda. 1956. a. esinesid aulas Kiievi ja Leningradi koorid. Menu oli tohtu, aplausidel ja lauludel ei tulnud niipea lõppu.

Kontserdi täpne aeg avaldatakse teadetetahvilil või «Edasis». Jälgige pidevalt reklaami!

Enamik külaliskollektiive peaks jõudma kohale 6. juuli õhtuks.

Oleme kindlad, et pidu läheb korda. On see ju nooruse pidu, tudengite sõpruspidu. Siin sõlmitakse sõprus tugeva sõlmega. Tähtis on, et tudeng tunneks end täisõigusliku peoperemehena, oleks lahke ja abivalmis, poleks aplausi ja kiidusõnadega küti. Lilledel viimise omal algatusel on väga tervitatav. Laupeol leiab igaüks endale palju uusi sõpru ja saadud mälestused soojendavad veel paljude aastate pärast südant.

Meenub, et veidi aega pärast esimest laulupidu sõitis Tartu Akadeemiline Meeskoor kontsertmatkale mööda Liitu. Kui jõudime Kiievisse, võttis meid vastu Kiievi Polütehnilise Instituudi segakoor, kes oli selle tarvis kolhoosist suviselt töödelt linna sõitnud. Kogu Kiievis viibimise ajal olid nad meie saatjateks. Viimasel õhtul istusime Dnepri kaldal, laulsime ja tervitasime hommikust päikesetõusu. Tore ja südamluk oli.

Või jälle 1957. a. Moskvas ülemaailmsel noorsoofestivalil. Meie hoidsime Leningradi RÜ segakoorile põialt, nemad meile. Soojalt on meid vastu võetud igal Baltikumi kontsertmatkal.

See sõprus on tudengite sõprus, tugev ja kindel. Nüüd, III üliõpilaslaupeol, kohtume jälle.

Vesties Tiiu ROOSMÄÄ

1956. a. Tartus, 1958. a. Riias. Nüüd lisandub — 1967. a. Tartus. Sellest, mis peitub nende arvude taga ning TRÜ laulu-naistest oli meelsasti nõus rääkima meie naiskoori kauaaegne liige TRÜ teaduslik sekretär sm. Irene MAAROOS. Vestluses kasutatud tsitaadid on võetud TRÜ väljaandest «Esimene üliõpilaslaulupidu».

✱

Eestlasi on ikka laulurahvana tuntud. Esimese üliõpilaslaulupeo korraldamise idee tekkis meie üliõpilaskooride omaaegsel dirigendil K. Ritsingul. TRÜ naiskoor ja Tartu Üliõpilasmeeskoor haarasid mõttest õhinaga kinni.

Esimese üliõpilaslaulupeo peakomisjoni kuulusid TRÜ rektor prof. F. Klement esimehena, Eesti NSV teeneline kunstitegelane dirigent R. Ritsing esimese aseesimehena ja EPA ametiühingukomitee esimees L. Järv teise aseesimehena.

Organiseerimistööde käigus saadeti kutsed laulupeost osavõtuks Moskva, Leningradi, Minski, Kiievi, Riia, Kaunase, Vilniuse, Petrozavodski, Tallinna ja Tartu üliõpilaskollektiividele. Laulupeo aujuhatajaks otsustati paluda Tartu Üliõpilasmeeskoori asutaja ja esimene dirigent, muusikaveteran Eesti NSV rahvakunstnik Juhan Simm. Üldjuhtideks valiti Läti NSV teeneline kunstitegelane Haralds Mednis, Leedu NSV teeneline kunstnik Pranas Sližys, Leningradi Zdanovi-nimelise Lenini ordenit kandva RÜ segakoori dirigent G. M. Sandler ja Eesti NSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing. Rahvakunstiõhtu üldjuhiks valiti Eesti NSV rahvakunstnik Ullo Toomi ja temale abiks Helju Mikk.

Kronoloogiliselt:

6. juulil kell 10 toimus laulupeo platsil Toomeorus esimene peaproov. Laulupidu algas laupäeval 7. juulil kell 23 rahvakunstiõhtuga, millele eelnes tõrvikutega rongkäik läbi linna. «Peo avatseremooniast jättis eriti sügava mulje sõprustule läitmine. Süütetule tõi ja süütasid tuleurnis eesti rahvarõivais rantsitkud. Süütamise ajal laulsid ühendkoorid R. Ritsingu juhatusel V. Muradeli «Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu hümnit».

Järgmisel päeval, s. o. 8. juulil toimus samas (Toomeorus) lau-

LAULUD NÜÜD LÄHEVAD ...

lupäev, mis kujunes pidustuste kulminatsiooniks.

«Juba algusest peale reageerisid kuulajad ettekannetele väga sooja poolehoiduga, nõudes kordamisi, lisapalu ja autoreid juhatama...»

Kogu esimene üliõpilaslaulupidu oli lõpmata tore ja kujunes suureks sõpruse sümboliks. Vihm ei suutnud segada ei rahvakunstiõhtut ega laulupäeva. Toredasti õnnestunud lauludega meelitasime päikesegi välja. Ja kui peo lõpp kätte jõudis, ei tahtnud keegi lahkuda. Üldist meeleolu aitas tõsta see, et laulupeo külaliste seas olid valitsuse liikmed ning meie tuntud muusikategelased G. Ernesaks, T. Vettik jt.

Järjest tõusva vaimustuse peamiseks põhjuseks oli muidugi ettekannete kõrge kunstiline tase. Nii mõnedki koorid näitasid otse professionaalsel meisterlikkust.

Eriti vaimustatud olime Kiievi Lenini ordenit kandva Polütehnilise Instituudi ning Leningradi Zdanovi-nimelise Lenini ordenit kandva Riikliku Ülikooli segakooridest. Esimest neist juhatas Ukraina NSV teeneline kunstnik Lidia Padalko,

teist G. M. Sandler. Kooridel oli väga hea kava, mis kanti ette kõrge kunstimeisterlikkusega. Aulas toimunud kontsertidel oli neil täis- saal kuulajaid.

«Esimene üliõpilaslaulupidu kujunes suursündmuseks, sellest võtsid osa seitsme vennasrahva — vene, ukraina, valgevene, läti, leedu, karjala ja eesti üliõpilaste isetegevuskollektiivid üle 2.200 laulja, tantsija ja mängijaga (Tartust 464, Tallinnast 424 ja väljastpoolt Eesti NSV-d 1300 üliõpilasisegevuslast)».

✱

1958. a. Riias toimunud teisest üliõpilaslaulupeost võtsid osa TRÜ naiskoor ja Tartu Akadeemiline Meeskoor. Laulupeo muljed on kahvatumad, kuigi pidu toimus looduslikult väga kenas kohas. Tartus näis kogu linna elanikkond üliõpilaslauljate rõõmupäevi kaasa elavat (kokku üle 25 000 kuulaja). Riias polnud seda märgata.

Pärast esimest üliõpilaslaulupidu ilmus pidulik eriväljaanne «Esimene üliõpilaslaulupidu», teisest lau-

lupeost mingit sellist mälestuseset ega ajaloolist dokumenti ei jäänud.

Sel suvel tuleb kindlasti vana traditsiooni ka ses mõttes jätkata, et kohe pärast peo lõppu ilmutada materjalid mälestuseks kõrgemate koolide muusika- ning laulukunsti viljelejatele ning nende kunsti sõpradele.

Kolmandale üliõpilaslaulupeole on lubanud tulla mitukümmend külaliskollektiivi. Eriti kõrget esinemiskultuuri ootame Armeenia RÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna segakoorilt, keda juhatab ka eestlastele hästi tuntud dirigent Oganess Tšekidžjan. Loodame, et koor valmistab meile meeldiva üllatuse kontserdiga TRÜ aulas

✱

«Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor asutati 1945. a. kevadsemestril. Kui esialgu oli kooris ainult 25 üliõpilast-laulusõpra, siis juba sama aasta sügisel andis koor semestrikontserdi 120-liikmelise koo-

III üliõpilaslaulupeo ürituste kava

III üliõpilaslaulupeost võtavad osa Vene NFSV, Armeenia, Valgevene, Leedu, Läti ja Eesti NSV üliõpilaskoorid.

LAUPÄEVAL, 8. JUULIL 1967. A.

kell 14.30

kell 16

Tähtvere lauluväljakul

kell 21

Tähtvere lauluväljakul

kell 11

Elva lauluväljakul

kell 19

Tähtvere lauluväljakul

PUHAPÄEVAL, 9. JUULIL 1967. A.

OSAVÕTJATE RONGKÄIK

Vanemuise pargist läbi Pälsoni—Riia—Ülikooli—Kingsissepa tänava Tähtvere lauluväljakule.

AVAKONTSERT

Pidulik avamine, ühendkoori esinemine, külaliskooride esinemine rahvusliku repertuaariga.

RAHVAKUNSTIÕHTU

Esinevad kõik tantsuansamblid ja -rühmad. Saadavad rahvapilliorkestrid, koorid ja puhkpilliorkestrid.

SOPRUSKONTSERT

Esinevad üksikud külaliskoorid, -orkestrid, -tantsurühmad.

LÕPPKONTSERT

Esinevad Eesti ühendatud üliõpilas- ja vilistlaskoorid, külaliste rahvatantsukollektiivid ja orkestrid ning ühendkoor osavõtjate rahvaste lauludest koosneva kavaga.

Juubelikonverents tõstatas probleeme

Üsna varakult ja mitmekülgselt reklaamitud G. F. Parroti (G. F. Parrot') konverents tõi 1. ja 2. juulil ülikooli aulasse asjahuvilisi kuulajaid-rääkijaid. Enamuse moodustas seekord veel kohalik publik, olgugi et Leningradist oli osavõtjaid ka 30 — viimaste siia-sõidu peaesmärk oli küll veidi teine: tutvumine füüsika õpetamise korraldusega füüsikaosakonnas, eriti üldfüüsika kateedris. Külalisi oli ka Riias ja Moskvast. Meie üliõpilasi ei märganud. Ka õppejõude oli vähe. Kas on selline tähelepanu meie ülikooli ühele silmapaistvale minevikumehele rahuldav ja kas saab antud juhul ka rahuldavat hinnangut lugeda küllaldaseks, on esimene probleem, mis konverentsi käigus tekkis.

Konverentsi avas rektor prof. F. Klement. Oma avakõnes rääkis ta vajadusest põhjalikumalt uurida kõrgema kooli (koolide) ajalugu Tartu linnas. See annaks meie aluse nimetada G. F. Parrotit kas esimeseks või kui mitte esimeseks, siis nii ja nii mitmendaks rektoriks. Rektori isikliku arvamuse kohaselt tuleks Tartus rääkida kahest teineteisest täiesti sõltumata ülikoolist: Academia Gustavianast ja 1802. a. avatud ülikoolist. Siis võib ka Parrotit täie õigusega nimetada ülikooli esimeseks rektoriks. Rääkides G. F. Parrotist tõi F. Klement eriti esile tema energiat ja tahet aktiivselt sekkuda intensiivse teadusliku töö kõrval õppe- ja teadusliku töö ning kultuurielu organisatoorsesse probleemidesse ja tema tähelepanuväärseid tulemusi nende lahendamisel. See on omadus, mida meie tänapäeva väljapaistvate teadlaste juures sageli tikutulega otsida tuleb.

FAI vanem teaduslik töötaja P. Müürsepa ettekanne oli pühen-

datud G. F. Parroti elu ja tegevuse kirjeldamisele eriti tema Tartu ülikooli perioodil. Huvitav oli Läti TA vanem teaduslik töötaja J. Stradiņši ülevaade G. F. Parroti osast Läti teaduses ja kultuurielus. Dots. U. Palm näitas, et G. F. Parrotit võib nimetada mitte üksnes füüsikuks vaid ka keemikuks.

Pärast vaheaja väljakuulutamist järgnes konverentsisündmuste kõige pidulikum osa. Osavõtjad laskusid fuajeesse. Avalaul aulasse viivale trepile rivistunud meeskoori ansambli R. Ritsingu juhatusel. Rektori sõnavõtt ja kätte eemaldamine G. F. Parroti reljeef-portreetil, mille autoriks on Endel Taniloo. Ka siinsamas tõstatas rektor probleemi: miks mitte rohkem tähelepanu ja mälestusmärke ülikoolile nime teinud teadlastele? Füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilane P. Saari rääkis lugupidamisega Parroti ja üliõpilaskonna seltsimeheliikest suhetest ja oli üllatunud sellest, kui võrd sarnased olid mõned tolaaegsed üliõpilaste ja õppejõudude ees seisvad probleemid tänapäevastega. Reljeefi avamistseremoonia lõppes Gaudeamusena sama ansambli esituses. Sündmus oli tõepoolest pidulik.

Edasi siirduti füüsika kabineti endisesse asukohta aud. 102, kus dots. P. Prüller andis lühülevaate siin töötanud füüsikutest. Dots. A. Mitt eemaldas katte G. F. Parroti, E. Lenzi, J. F. Parroti, M. H. (B). Jacobi ja F. L. Kämtzi memoriaaltahvliit. Samas ruumis on avatud ka näitus G. F. Parroti töödest. P. Prüller tegi ettepaneku nimetada aud. 102 Parroti auditooriumiks. Mida arvab sellest ülikooli üldsus ja rektoraat?

Pärast vaheaega jätkas konverents oma tööd. Loeti ette tervitustelegrammid Montbeliard'ist ja kuulati TA Loodustea-

duste ja Tehnika Ajaloo Instituudi teaduslikult töötajalt O. Ležnjovalt (Moskva) ettekannet Parroti tegevusest Peterburi Teaduste Akadeemias. V. Kalnin tõstis esile G. F. Parroti meditsiinialastes töodes neid kohti, kus on märgitud, et meditsiini omandab vaid siis teadusliku iseloomu, kui ta baseerub mehhaanika, füüsika ja keemia printsiipe arvestaval füsioloogial. J. Ellart räägib Parrotist kui Vene loodusvarade uurimisele innustajast. Konverentsi esimene päev lõpes dots. P. Prülleri rikkalikult illustreeritud ülevaatega möödunud sajandivahetuse aegsest Tartust.

Ettekannete jälgimist soodustas trükitehniliselt küllalt hästi valminud konverentsi kogumik (selle eest suur tänu eeskätt kirjastusgrupi kollektiivile) ja raadiotranslatsioon (V. Kiis ja tõlkijad sm. L. Erlingson, H. Leemets, H. Pak). Õhtupoolikul tutvuti Tõraverse Observatooriumi ja Lõuna-Eesti vaheldusriikka loodusega.

Konverentsi teisel päeval rääkis P. Prüller esimese rektori tegevusest füüsikakabineti rajajana. Juba sel ajal oli füüsikutel kitsas. Osa aparate pidi G. F. Parrot oma kodu hoidma. Sellele vaatamata olid aga eraldatud summad (kabineti rajamiseks eraldatud summa oli 18 000 rbl., aasta eelarve esialgu 1500, siis 2500 rbl.) küllaldased füüsikakabineti muutmiseks üheks paremini varustatuks kogu Euroopa ülikoolide ulatuses. Edgar Oissar rääkis Parroti filosoofilistest vaadetest, TA Ajaloo Instituudi vanem teaduslik töötaja A. Traat G. F. Parrotist kui talurahva õiguste eest seisjast. Prof. V. Vaga ettekande eesmärgiks oli G. F. Parroti prantsuse päritolu esiletõstmine ning tema nime prantsuspe-rase kirjutamis- ning hääldamisviisi ainuõigeks tunnistamine. Hu-

vitavaid andmeid G. F. Parroti kui inimese kohta tõi TRÜ Teadusliku Raamatukogu vanembibliograaf Elsa Kudu. Ka tema pidi kahetsusega tunnistama, et G. F. Parroti tegevust on uurinud peamiselt möödunud sajandi ajaloolased.

Ettekannetele järgnenud diskussiooni käigus võeti kõige rohkem sõna prof. V. Vaga poolt püstitatud probleemi kohta. Diskussiooni käigus väideti, et G. F. Parroti nime prantsusepärase kirjutamis- ning hääldamisviis võib teaduse ajaloo segadust tekitada. Dots. T. Ilomets ja U. Palm tunnistasid oma sõnavõttudes G. F. Parroti 200-le sünnipäevale pühendatud konverentsi igati õnnestunuks (nenedega ühines O. Ležnjova) ning väljendasid soovi näha seda teedrajavana Tartu ülikooli teiste väljapaistvate teadlaste mälestuse jäädvustamisel. Samuti pidasid nad vajalikuks G. F. Parrotile pühendatud raamatu kirjutamist ja selle nõuetekohast kirjutamist Eesti Riikliku Kirjastuse kaudu.

Konverentsil vastuvõetud resolutsioonis märgitakse kaasaja teaduse ajaloolaste vähest huvi G. F. Parroti ja teiste ülikooli silmapaistvate isiksuste tegevuse uurimise vastu ning kutsutakse üles sellega aktiivselt tegelema eeskätt just meie ülikooli teadlasi. Pole vist õige tunda õppida neid külalisettekandjate materjalide põhjal. Niisugune tendents on aga olemas. Otsustatakse pöörduda Nõukogude Liidu TA Loodusteaduste ja Tehnika Ajaloo Instituudi poole G. F. Parrotile pühendatud teose trükiplaani võtmiseks lähematel aastatel. Arvestades G. F. Parroti teeneid Tartu ülikooli kujundamisel väljapaistvaks teaduse ja kultuuri keskuseks teeb konverents ettepaneku Tartu Linna TS Täitevkomiteele Tartu linna mõne tänava või

rikollektiivina, Siitpeale on lauljate arv pidevalt kasvanud.»

Naiskoor on muutunud ülikooli tuntuks isetegevuskollektiiviks. Oleme osa võtnud kõikidest Tartu linna ja rajooni laulupäevadest ning Eesti NSV üldlaulupidudest.

Viimasteks õnnestunud esinemisteks on laulureisid keskkoolidesse ning Läti Riiklikku Ülikooli. Möödunud semestril noore dirigendi L. Taali diplomikontserdil Tallinnas said niihästi dirigent kui koor kõrgeima hinde.

Uudeks töövormiks on laululaager Tartu lähistel. Möödunud aastal oli see väga töö- ning muljeteküllane.

Koori dirigendid Vaike Uibopuu ja Linda Taal on väga andekad, energilised noored naised. Mõlemad laulavad vabariiklikus koorijuhtide segakooris, on esinenud Ungaris, Soomes. Reisidelt on nad toonud koori repertuaarile täienduseks väga meeldivaid kaasaegseid kooripalu.

Muidugi tahame edukalt osa võtta ka kolmandast üliõpilaslaulupeost.

Kirja pani LINDA KRUUSTEE

pargi (näit. park tulevase füüsikakorpuse asukohas, TRÜ klubi vastas) nimetamiseks Parroti-nimeliseks. Samuti peab konverents soovitavaks G. F. Parroti ümbermatmist Leningradis likvideerimisele kuuluvast Smolenski kalmistult Tartusse.

Tundub, et konverents õnnestus. Loodame, et see on tõepoolest alguseks paljudele järgnevatele samalaadilistele üritustele.

Konverentsi organiseeriva komisjoni nimel

K. KUDU

Uut teatmekirjandust

Справочник секретаря первичной организации. Москва 1967. 271 lk.

М. Аваков и В. Глозман. Справочник по трудовому законодательству. (В вопросах и ответах). Минск 1966. 388 lk.

Труд и заработная плата на предприятии. Справочное пособие. Москва 1967. 398 lk.

В. А. Дьяков. Деятели русского и польского освободительного движения в царской армии 1856—1865 годов (Биобиблиографический словарь). Москва 1967. 256 lk.

Почепко, Г. П. и Фролова, И. И. История зарубежных стран. (Европа, Америка, Австралия). Библиография иностран. библиографий. Москва 1967. 412 lk.

Б. Л. Кандель. История зарубежных стран. Библиография русских библиографий, опубликованных с 1857 по 1965 год. Москва 1966. 255 lk.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Tartu Riikliku Ülikool» («Tartuskiy gosudarstvennyi universitet») g. Tartu Эстонской ССР. Орган Tartusкого государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbril hind 2 kop. Tellimise nr. 4372. MB 5288

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (670) Reedel, 1. septembril 1967 XXI aastakäik

JÕUDU TÖÖLE, ÜLIÕPILANE JA ÕPPEJÕUD!

Oled üliõpilane. Kindlasti on Sul veel harjumatu seda sõna enda kohta kuulda. 11 aastat õpilane ja nüüd esimest päeva üliõpilane. Kuid ega Sa olegi veel õige tudeng! On ju tudengiks löömine olemata ja ka esimene eksamisesseioon tuleb selleks ära teha, et teenitult tudengi nime kanda.

Usume, et oled meie sekka tulnud kindla tahtega tublisti tööd teha. Ja seepärast ei tohiks Sind ka kohutada esimesed raskused. Kui oled veendunud püstitatud eesmärgi õigsuses ja kui Sul jätkub visadust, siis tuled kõigega toime.

Peagi harjud üliõpilaseluga.

Omaks ja lähedaseks saavad Sinu kursusekaaslased. Omaks muutub meie õppe-
raamatukogu oma tööõhkkonnaga. Istud seal ja teed uusi avastusi. Mis sellest, et varem on need juba teiste poolt leitud. Sinu jaoks on nad uued, nad teevad Sind rikkamaks ja teadusejanulisemaks.

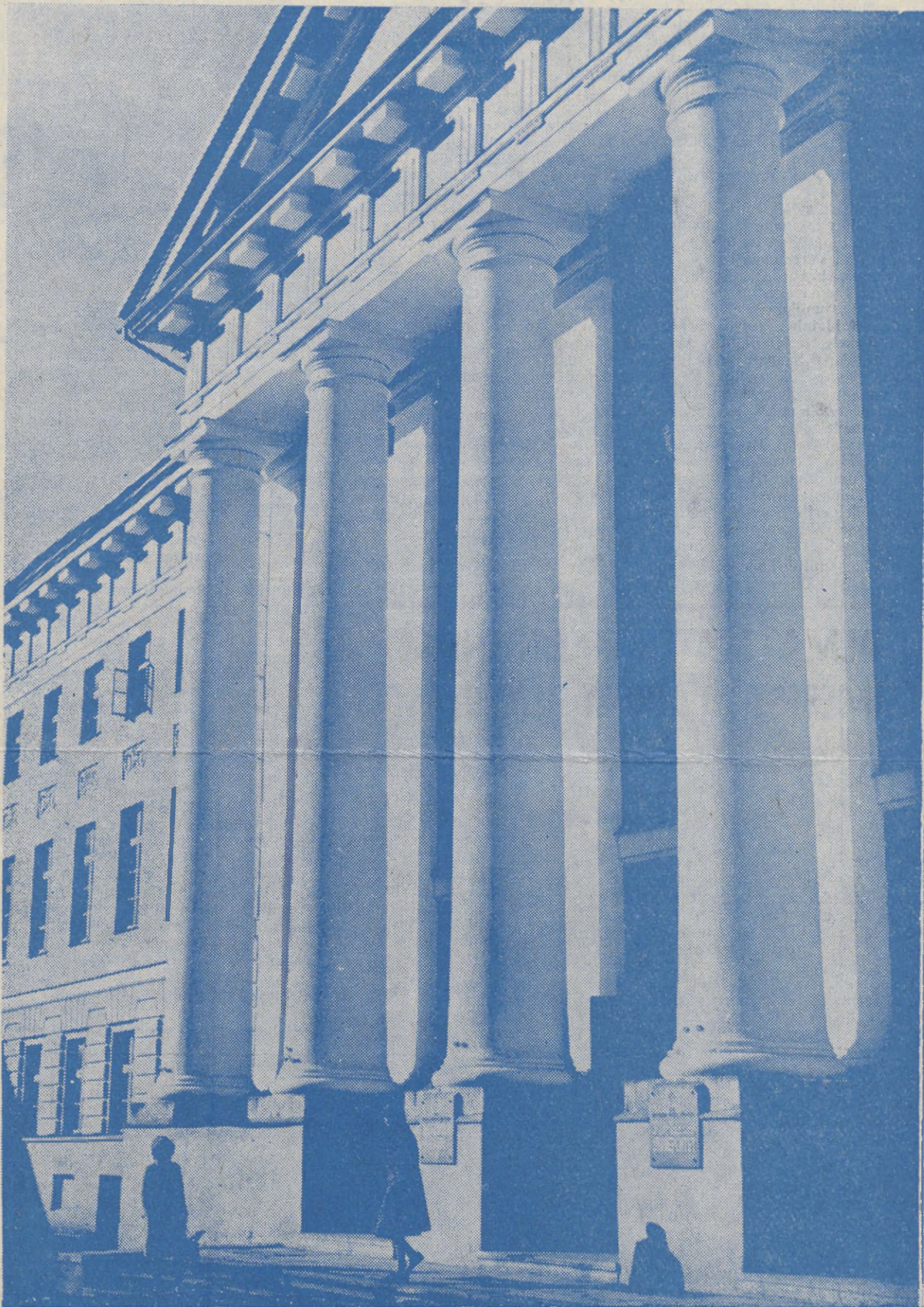
Omaks saavad meie üliõpilaskohvik ja -klubi. Peagi veendud, et pärast õpinguid on seal tore aega veeta. Ja muidugi sport. Kui Sul jätkub mehisust, siis saad oma spordimeisterlikkust tublisti tõsta.

Oled üliõpilane. Täie õigusega saad osa võtta üliõpilaspäevadest, Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva tööst, oma ülikooli ehitustest, üliõpilaskonverentsidest, üliõpilaslaulupidudest jm. Kuid vähe on sellest, kui kasutad ainult õigust osavõtuks. Alati pead midagi omalt poolt andma, ainult siis tunned täit rahuldust ja rõõmu. Võib-olla leiad juba järgmisel aastal tee ehitusmaleva rühma Eestis, siis ootavad Sind veel Kasahstani ja Ungari ning teiste riikide ehitused. Kui oled hakkaja ja ühined meie naiskoori või Akadeemilise Meeskooriga, siis annad oma laulu juba järgmisel suvel IV üliõpilaslaulupeole Leedus.

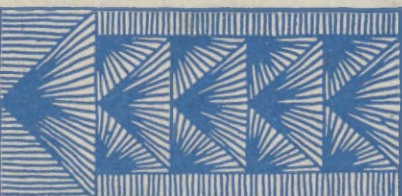
Tead ju, et ühiskond vajab suurte teadmiste ja juhtimis- ning organiseerimiskogemustega spetsialiste. Seepärast ei tohi sulguda ainult raamatu taha. Sa pead hingega lülituma üliõpilaselu probleemidesse, üliõpilaselu juhtimisse. Komsomoliorganisatsiooni töö annab hea võimaluse juhtimis- ja organiseerimisvõimete arendamiseks.

Teha on palju. Mõtle põhjalikult läbi, vestle vanemate tudengitega, planeeri hästi aega ja ole sihikindel oma plaanide elluviimisel.

Palju jõudu Sulle!

HUVITAVAT
ÜLIKOOI
AJALOOST

ALMA MATER TARTUENSISE ESIMESEST 10 000-st ÜLIÕPILASEST

165 aastat tagasi astus ligi 100-aastase vaheaja järel taas Tartu ellu tudeng, ja sellest ajast alates on ta pidevalt olnud meie Emajõe Ateena lahutamatu osa. Sellele, keda huvitavad meie alma materi esimesed aastakümned, on rikkalikult trükitud materjali käepärast, alates esimese filosoofiaprofessori G. B. Jäsche koostatud ülikooli

ava-aktuse kirjeldusest ja seal peetud kõnede tekstidest. (G. B. Jäsche. Geschichte und Beschreibung der Feyerlichkeiten bey Gelegenheit der am 21-sten und 22-sten April 1802 geschehenen Eröffnung der neu angelegten Kayserlichen Universität zu Dorpat in Livland. (Tartu), 1803.). Sellest, mida tudengitele on aastate jooksul õpe-

tatud, annavad ülevaate iga semestri alguses väljaantud loengutekavad.

1889. a. ilmus A. Hasselblatti ja G. Otto poolt koostatud «Album Academicum der Kaiserlichen Universität Dorpat». Selles 1007-leheküljelises teoses on toodud kuni 1889. aastani immatri-

kuleeritud 14331 üliõpilase lühibiograafiad immatrikuleerimise järjekorras. Teos on varustatud alfabetaalset nimeindeksiga. G. Otto ja A. Hasselblatt on teinud enda poolt korjatud rikkalikust materjalist kokkuvõtliku ülevaate ja avaldanud selle 1891. aastal pealkirja all «Von den 14 000 Immatriculierten Dorpats. Streifzüge in das «Album

Academicum» der Kaiserlichen Universität Dorpat». Dorpat 1891. Esitame alljärgnevalt mõned andmed viimatinimetatud teosest.

G. Otto ja A. Hasselblatt tegid kindlaks, et kuni 1880. a. on Tartu ülikool andnud 18 akadeemikut Vene Teaduste Akadeemiale Peterburis, 71 professorit Tartu Ülikoolile, 100 professorit teistele Venemaa ülikoolidele, 39 professorit välismaa ülikoolidele (peamiselt Saksa, aga ka Sveitsi, Hollandi ja Itaalia ülikoolid), 10 professorit Tartu veterinaarinstituudile ja Riia polütehnilisele instituudile, 21 professorit lütseumidele, polütehnikumidele ja teistele Venemaa kõrgematele õppeasutustele, 8 professorit välismaa lütseumidele, polütehnikumidele, kunstiakadeemiatele ja teistele kõrgematele õppeasutustele, 38 dotsenti ja lektorit Tartu Ülikoolile (kaasa arvamata need, kes hiljem professoriteks said), 29 dotsenti ja lektorit teistele Vene ülikoolidele ja 10 dotsenti välismaa ülikoolidele. Kokku teeb

see välja 344 endist Tartu Ülikooli kasvandikku, kes kõrgemates koolides õppejõududeks said. Kui sellest arvust maha arvata need 30, kes selle tõttu on kahe- või rohkemkordselt arvestatud, et nad mitme kõrgema õppeasutuse juures on töötanud, siis jääb 314 Tartu ülikooli esimese 10 000 kasvandiku seast võrsunud ülikoolide õppejõudu. See teeb välja üle 3% neist, kes enne 1880. aastat Tartu ülikoolis on õppinud.

See suhteliselt suur arv on osaliselt tingitud 19. sajandi alguse tõsta ülikoolist tulnud professorite arvust, teiselt poolt aga näitab professorite instituudi avamine Tartus ülikooli omaaegset kõrget taset. (Järg 2. lk.)

TRÜ 1987 SUVE TÖÖD

TÖÖTATI HÄSTI

Kahjuks oli ka praagitegijaid

Septembri algus kutsus auditooriumidesse ka need 500 üliõpilast, kes võtsid osa suvetöödest Tartus ja selle ümbruses. Põhiliselt oldi abiks oma ülikooli hoonete ehitamisel ja remontimisel. Töötati veel kirurgiahagla objektidel, Käärikul, «Avangardi» ja Puhja kolhoosis, Orumäe sovhoosis, Tori näidissovhoosis, Rannu 8-kl. koolis, ülikooli raamatukogus ja vastuvõtukomisjonis.

Tööandjate poolt tuli üliõpilaste kohta kiitev hinnang: «Üliõpilased oskavad väga hästi töötada ja valdav osa ka tahab seda teha.» Eriti ne tänu paluti edasi üelda Tiigi tn. 78 hoovimaja remontijatele (töötasid juulikuus), keemikutele Ando Kaldalule, Toivo Allikale, Aare Lahele, Rein Mällile, Urmas Käärile, Ants Saapale ja paljudele raamatukogus töötanuile. Ka teises vahetuses oli rohkesti tublisid töömehi. Kõiki siin üles lugeda ei jõu. Nimetaksime Uno Juust, Ain Kalameest, Inno Maasikat, Jaan Truud, Elju Ernemäge, Anu Pääsot ja Anne Kunderit. Kõigile nendele üliõpilastele, kes näitasid end suvetöödel eriti heast küljest, korraldatakse Käärikul tasuta puhke-laager (sellest teatame eelnevalt).

Kahjuks mitte kõik ei töötanud hästi. Disziplineerimatust näitasid

üles füüsikaosakonna üliõpilased Tatjana Belinskaja, Ljudmilla Lõsko, Sergei Jagodin, Jüri Pjankov, Vladimir Staromoitov ja Vladimir Ostrovski. Olgu märgitud, et kaks viimast tegid palju praaki, mis tõi tulutut lisatööd teistele. Katsed teha nendele poistele midagi selgeks leidsid übe vastulöögi.

Aastate jooksul püsinud töötasu probleemist hakkame juba üle saama. Kokkuvõttes näitavad, et palk ei olnud sugugi madal. Konkreetseid andmeid on olemas esialgu ainult juulikuus kohta, mille jooksul teeniti välja 3303 rbl. Üliõpilased Kalle Kelder ja Jüri Pikk teenisid 16 päevaga ~ 68 rbl.

Igal aastal on olnud sekeldusi tudengite tööle ilmumisele. Sel aastal oli neid, kes oma lubadust ei täitnud, üpris vähe. Kuid — altvedajaid ootab ebameeldiv üllatus — ühiselamunimekirjast nad sel sügisel ennast ei leia.

Suvi on möödas, lõppenud on ka suvetööd. Uus õppeaasta paneb töömeestele hoopis uued kohustused. Usume, et olete niisama tublid kui juulis ja augustis. Täname teid veel kord! Soovime palju, palju kordaminekuid.

ELKNU TRÜ Komitee
suvetööde staap

I kursusele

Raamatukogud uuel õppeaastal

Käesolev artikkel on mõeldud peamiselt I kursuse üliõpilastele. Kuid ei ole vist üle-arune informeerida ka teisi lugejaid, sest Teaduslik Raamatukogu on peaaegu suletud juba märtsist alates. Kahjuks ei ole võimalik Teaduslikku Raamatukogu avada nüüpea, sest koormuse vähendamiseks ja avariilukorra likvideerimiseks pole kätte saadud Raudteetehnikumi ühiselamu pinda.

Olukorrast sõltuvalt toimub I kursuse üliõpilaste registreerimine Õpperaamatukogus, V. Kingissepa tn. 5a. Kõigil teistel pöörduda Teadusliku Raamatukogu abonementi (asukoht riidehoius). Ümberregistreerimine toimub kas Õpperaamatukogus või Teaduslikus Raamatukogus. Varem laenatud kirjandus tuleb tagastada kõigisse TRÜ raamatukogudesse. Endastmõistetavalt tuleb tagastada viivitamatult eelmisel õppeaastal laenatud kirjandus ka sel juhul, kui käesoleval õppeaastal kirjandust laenata ei soovita. Üksikuid juhtudel võidakse pikendada ka eelmisel õppeaastal välja antud kirjanduse tähtaega.

Õpikuid tuleks esmajoonel hankida Õpperaamatukogust, sest Teaduslikus Raamatukogus on neid enamasti ühes eksemplaris. Venekeelseid õpikuid pole praegu Teaduslikus Raamatukogus üldse võimalik välja anda.

Kõigil lugejatel palutakse meele pidada, et kirjandust laenutatakse Õpperaamatukogus semestriks ja Teaduslikus Raamatukogus kuuks. Defitsiitset kirjandust laenutatakse lühemaks ajaks.

Teaduslikust Raamatukogust on praegu võimalik saada eestikeelset, võõrkeelset (ilm. 1945. a. alates) ja perioodilist kirjandust. Kataloogid nimetatud kirjanduse kohta asuvad riidehoiu juures. Kirjandust saab kasutada ka lugemistoas, mis asub I korrusel (tuba nr. 101, välisusest sisenedes pöörata vasemale). Lugemistuppa on võimalik tellida ka käesoleva aasta perioodikat. Samuti saab lugemistoas uudiskirjandusega tutvuda.

Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastel on võimalik peale Teadusliku ja Õpperaamatukogu kasutada Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu, mis asub peahoones. Selle raamatukogu kasutamine toimub üldnimetatud raamatukogudest saadud lugejapileti alusel.

Lõpuks toome raamatukogude lahtioleku ajad:
Teadusliku Raamatukogu abone-

ment:
tööpäevadel kl. 14—17,
laup. 10—13;

lugemistuba:
tööpäevadel kl. 8—20,
laup. 8—16.

Õpperaamatukogu:
tööpäevadel kl. 8—22,
laup. kl. 8—17,

pühapäev. kl. 12—18.
Ajaloos-Keeleteaduskonna raamatukogu:
tööpäevadel kl. 9—22,
laup. 9—20.

K. LEPIK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu
teenindamisosakonna juhataja

ALMA MATER TARTUENSISE ESIMESEST 10 000-st ÜLIÕPILASEST

(Algus 1. lk.)

Teaduskondade järgi jaguneb see arv järgmiselt: Arstiteaduskond — 87, Ajaloo-Keeleteaduskond — 41, Matemaatika-Füüsika teaduskond — 37, Oigusteaduskond — 18 ja Usuteaduskond — 13. Kokku on Tartu Ülikool kuni 1880. aastani andnud professoreid 34-le ülikoolile (neist Tartu ülikoolile 71) alates Tomskist ja Kaasanist kuni Utrecht ja Messinani. Nimetatud teosest võime veel lugeda, et sama ajavahemiku vältel on Tartu ülikoolist tulnud 30 astronoomi, kes töötasid Tartust Irkutskini, Peterburist Odessa ja Tbilisini. Nendele lisanduvad 50 maadeuurijat, neist 9 on osa võtnud ekspeditsioonidest ümber maailma. Kõige innukamalt on uuritud Aasiat — Siberi alasid ja Kaukasust, kuid isegi Lõuna-Ameerikasse on Tartu ülikoolist pärinevad maadeuurijad jõudnud. Arste andis ülikooli esimene 10 000 kokku 2259, nende hulgas 1163 dr. med. Keskkoolide direktoreid oli esimese 10 000 lõpetaja hulgas kokku 58,

neist Läänemere kubermangudes 58, teistes Venemaa kubermangudes — 30, keskkoolide õpetajaid — 547 (Baltimaadel 209, teistes Venemaa kubermangudes 388), alama astme koolides töötas Baltimaades 276, teistes Venemaa kubermangudes 189, kokku 465, kokku üle 1100 Tartu Ülikooli esimese 10 000 hulgast pühendasid end pedagoogi kutsele. Teoses on toodud andmeid ka muude elukutsete kohta (kõrgemad riigiametnikud, advokaadid, diplomaadid jne.). Tartu üliõpilaste edaspidiste aastakäikude kohta puudub kahjuks taoline ülevaatlilik teos. Silmas pidades üha suurenevat üliõpilaste arvu Tartu ülikoolis on niisuguse ülevaate koostamine ka üha raskemini ja raskemini teostatav. Paljude pärast 1880. aastat lõpetanute kohta oleks praegu ka vist võimatu üldse andmeid saada, küll aga peaks nõukogude-aegse Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanute kohta ülevaatliku teose kirjutamine veel võimalik olema.

E. KUDU

Kiri Ungarist

ruerimist suureneb sõidukiirus kuni 90 kilomeetrit tunnis. Töö ise on väga proosaline. Loobime mulda astmete kaupa kõrgemale.

tahte üle üllatunud. Kuid see ei ole ka ime — meie brigadid koosnevad uudismaaveteranidest, kel paljudel on kaks või kolm aastat tööd Kasahstanis seljataga.

Epitötabor Badacsonys

Igal õhtul kell 19 kohaliku aja järgi kõlab Balatoni ääres asuvas «Latinka Sándori» töölaagris (epitötabor) laagriülema, gümnaasiumiõpetaja Laszló Kövesdi käsklus: «Laager valvel!»

Algab 170 meesüliõpilase järjekordne rüüstus. Nende hulgas on 70 üliõpilast Nõukogude Liidust. Ohtuks on päevane kuumus vaibunud, paljud Põhjamaa mehed käivad enne õhtusööki veel korra Balatonis ujumas. Ja siis algavad spordivõistlused või kontserdid.

Laagrit on juba külastanud Budapesti kitarristid. Siin käisid Bremenist pärit Saksa FV turistikud ja tsehi turistikud Gottwaldovist.

Budapesti kitarristide biitmuusika ajas kogu laagripere rõõmsasse meeleolu. Saksa FV noortega istusime ühise lõkke ääres. Meie poisid laulsid TPI V kursuse tudengi Indrek Toome loodud saatemuusikaga laagri populaarset laulu «Liisaa», mis on pärit «Peoleo» repertuaarist.

Kell 4.30 on laagris äratus, kell 5.40 tööle sõit. Sõidame rongiga 20 kilomeetri kaugusele. Raudtee muldvallil on meie töökoht. See raudtee on ehitatud 1908. aastal ja rongid ei saa seal sõita üle 50 kilomeetri tunnis. Pärast rekon-

Villid peopesades on juba paranenud ja mahatunud nahk uuega asendunud. Aga päike praeb ikka ühtsoodu ja ninad kestendavad.

Kitev, Harkov, Kalinin, Alma-Ata, Tartu ja Tallinn — need NSV Liidu linnad saatsid üliõpilasi «Latinka Sándorisse». Laagri on organiseerinud Ungari Kommunistlik Noorsooliit. Peale Eesti rühma on kõigil kaasas ka 10 naisüliõpilast. Tüdrukud töötavad Balatoni järve vastaskaldal. Nende töökoht on üle saja kilomeetri laagrist. Neid korjavad virsikuid ja muud puuvilja. Laager on suur, peale meie maa noorte töötavad seal ka ungari tütarlapsed.

«Latinka Sándor» on isemajandav laager ja seepärast on suurt rõhku pööratud sotsialistlikule võistlusele. TPI V kursuse üliõpilase Andres Luiga brigaad on kaks kolmpäevakut järjest tulnud esikohale 220%-lise päevanormi täitmisega. Esikohaga käib kaasas ka rahaline preemia — 50 forintit. Teine eestlaste brigaad oli esimese kolmpäevaku järel neljandal kohal ja pärast teist kolmpäevakut teisel kohal.

Kohalikud raudteetöölised on Nõukogude Liidu üliõpilaste töö-

Esimesel päeval tundus varane äratus harjumatu. Töö lõpeb kell 12 päeval. Siis on vaba aeg. Nüüd on tööriist ammu käes.

Esimesel pühapäeval käisime ekskursioonil Veszpremi linnas. Siin on kõrvuti uued keemiatehaste hooned ja vanaaegse arhitektuuriga majad. Sõjamuuseum, kuninganna Margaretha kloostri varemed, kirikud ja VII—VIII sajandi arhitektuur — see kõik tõmbab turiste ligi.

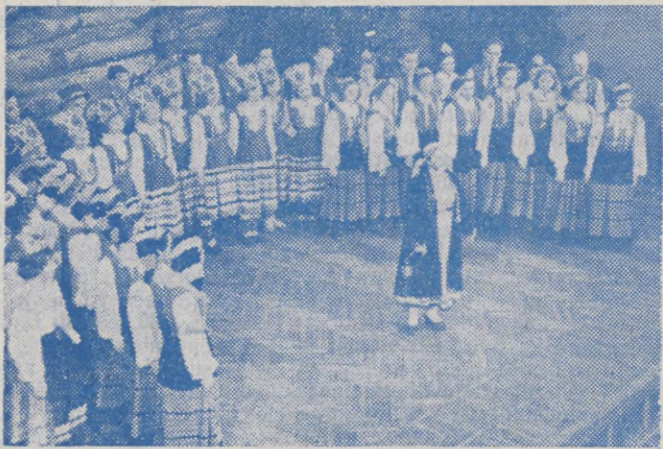
«Latinka Sándoril» on kaks paati, kuhu 10 meest sisse mahub. Balatonilt paistab Badacson, koht, kus me elame, väga kaunis olevat. Kõrge mäe otsas on veinimuuseum koos restoraniga.

Toit tundus algul kuidagi harjumatu — liiga palju pipart ja suipikku on teistsugused kui Eestis. Praegu oleme juba harjunud. Töö on paljudel meestel kilosid maha võtnud, kuid haige pole meist keegi olnud.

Ungari rühm

R. VIIR

JUUNIS, JUULIS JA AUGUSTIS ILMUNUD «NOORTE HAALE» LISALEHEST «NOORTE HAALE» EESTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVAS.

EESTI KULTUURIPÄEVADEST MOSKVAS (22.—27. AUG.) VÕTSID OSA KA MEIE ÜLIÕPILASED. TRÜ RAHVAKUNSTIANSAMBLILE OLI SEE JUBA MITMES ESINEMINE PEALINNAS.

Tartu Riiklik
Ülikool

Mida me teame Ungarist peale «Egeri tähtede» ja «Pál tänava poiste», peale Petőfi ja Budapesti, peale 1956.a. mässu ja moodsa «Ikaruse»?

Mida me teame Tadžikistanist? Tema pealinn on Dušanbe, tema õhus on idamaade, puuvilla ja rohelise tee hõngu.

Mida teame Lätimaast? Oleme hülkunud Riita vanalinnas, kuulunud orelikontserti Toomkirikus, käinud ... Jah, küllap Lätimaast ja lätlastest teame juba veidike rohkem. Ikkagi üledesed.

Kui nüüd kõigi kolme maa üliõpilased ühes Eesti kaardile kändmata punktis kokku said ja kui liisandus veel grupp eestlasi, nii et rühmas poolteise kuu jooksul poolsada liiget oli, selge, et siis palju uut ja huvitavat kuuldi, nähti, läbi elati, üksteisest rohkem teada saadi.

Tadžikid kuulusid rühma EUE tänavuse tegevusperioodi algusest — 20. juunist. Algul oli tublisti tegemist nende nimede meeldeajamisega: Abdulla Razikov, Mirzoahmad Mirzojev, Ahmatšo Bo-bojev, Ismat Saidaminov, Sodi Soimov, Amirhon Rasulov ja Abdugafur Nurullojev. Lisaks huvitavale kõlale on igal neist nimedest ka oma, idamaine tähendus (Ahmatšo — kuningas, Abdulla — Allahi poolt õnnistatud). Peale Amirhoni ning Ahmatšo saavad kõigist ehitusala spetsialistid. Seepärast saigi Sodi väga hästi hakkama brigadi ülesannetega.

Tublid töömehed olid ka head laulumehed. Vist esmakordselt kuulis «Sõpruse» kolhoosi ja sinise ümbruse rahvas kõlmas doirait, helisemas tadžiki armastuslaule, tadžikikeelseid värse ning nägi võõrapäraseid rahvatantse.

Tadžiki õhtul kuulsime palju huvitavat vabariigi minevikust, olevikust ja tulevikust, rääkisime priudiröövidest ja söime šašlõkki, mida poisid ise valmistasid.

Lätlasi oli vaid kolm: Antons Troška, Niina Razgale ning Peteris Pipinš. Kaaslased, kellele võib alati kindel olla.

Raskem on kirjutada ungarlastest. Neid oli kõige rohkem ning kõigist võiks kirja panna midagi meeldejäävat. Meile tulid nad kahes grupis: üks väiksem grupp Debrecenist, vahetuses Tartu Riikliku Ülikooliga, teine Budapestist, vahetuses Jelgava Põllumajanduse Akadeemiaga.

Ungarlasi huvitas Eestis kõik, sõna otseses mõttes kõik. Mida endast kujutab EUE, miks on Eestis põllumajandus nii vähe mehhaniseeritud, kuidas kasvata me komso-maalkaadiit jne. Kõige sagedasemaks küsimuseks rühmas oli

SUVISES PAABELIS

«Miert? — Miks?» Ühistes vestlustes püüdsime mõndagi vastata.

Tööd tegime kolmel objektil. Iglas ehitasime veiselauta (põhitööks betoneerimine), Kablis garaaži ning pumbamaja (müüritööd) ja sigalat (vundamendi tegemine). Ungarlased olid vaimustuses Maestrost. Nii hakkasid nad kutsuma rühma instruktorit, teene-list õpetajat Heino Lillemäge, kelle käe all ehituskunst selgeks sai. Kõikidega oskas ta rääkida, oli kaaslasteks niuhasti peolauas kui palliväljakul. Tore mees!

Kaks vaba päeva nädalas, vaba õhtupoolik pärast 9-tunnist päevatööd — selle sisustamiseks sai mõndagi tehtud.

Ühist laulurepertuaari jätks pikkadeks õhtutundideks külluses, lisaks õpiti veel mitu eesti ja ungari laulu. Mõnikord tantsisime. Lemmikantsuks näis ungarlastele olevat midagi moderniseeritud rütmifoxi-taolisi, aga kõige populaarsemaks sai hoogne tšaardaš.

Vaimustas meri. «Ungari meri», nagu kutsutakse suurjärve Balatonit, on ju palju väiksem. «Sellist võimsat ilu, nagu pakkus Balti meri õhtupäikeseloojangus, siller-aavalt heledal suvepäeval või siis augustikuu alguspäevade raevukas tormis, seal juba ei näe. Ei unune meresõidud Kihnule, kus vanad talumajad ja rahvariided veel ikka au sees on, kus kirikuväravatel on niuistsed meremeeste märgid — sõda ja ankur — maa ning mere sümbolid. Mälu jäid Riia, Tallinn, Pärnu, Vaimustas Tallinna vanalinn, tema teravatipuline siluett.

Palju sportiti. Kuigi sõpruskoh-tumisel Toris tuldi tagasi tõeliste lahinguvigastustega, käis pallimäng ikka edasi. Populaarsed olid lauamängud.

Käisime külas Häädemeeste pioneerilaagril, korraldasime ümbruskonnas kontserte.

Mis ungarlaste juures eriti silma hakkas? Välimuselt polnud nad üldsegi nii tumedad kui madjareist võinuks arvata.

Viisakus ... Tervituseks lausutakse igal kohtumisel (ka siis, kui neid päevas mitu on) sõbralik «Szervusz!», iga kogemata antud müksu või tütarlaste seltskonnas lausunud vandesõna (olgu see siis ungari või mõnes muus keeles) saatis kohe «pardon». Tütarlaps pidi alati uksest esimesena sisenema, ka siis, kui kõõgitoimkonda kuulaval ungari noormehele olid käed sööginõusid täis. Karjumist

ei armastatud. Ja kuigi Eestimaal neile muidu meeldis, siis meie viisakuse tase oli neile mõnikord üllatuseks.

Küideti eesti tütarlapsi: «Meil naised nii rasket tööd ei tee. Ja meil ei oska paljud tüdrukud süüa keeta».

Kokku oli tüdrukuid 14, 2 ungarlannat, Nina Jelgavast, ülejäänud eestlased. Elasime Lennart Pilleri (rühma komandör) nimelises naisterahvaste magamise- ning puhkeruumis ja Kabli hotellitüüpi «Bordellis». Selle viimase nimetamine ei tohiks aga kellegi suud kahemõttelisele muigele venitada. Vembuka nimetuse taga peitus hoovipealne kuur (mis parata, endise koolihoone ahtakesed ruumid ei mahutanud kõiki ning poolele rühmale oli peavarjaks tavaline kuur), kus elasid näiteks rühma komandöri asetäitja Anne Kurepalu, Tiit Põldemaa (keda rühm Kapteniks kutsus) ja tema kursusekaaslane Valve Junts Tallinna Pedagoogilisest Instituudist — täna-ku hakkavad nad tööle koolmeistritena, ning meie parimad kokad, TPI toitlustamistehnoloogia viimase kursuse üliõpilased Epp Kübar ja Ilona Vanaveski. Nii et mõnele vastuvõtmatu nimetuse taga peitus terve sisu.

Et allakirjutanu ka möödunud aastal EUE-sse kuulus, võib ta julgesti öelda — Kabli tüdrukud olid tõesti tublid. Kiituseks on Maestro sõnad: «Kui mul ikka üks tüdruk müüriti puudub, on tühi koht kohe tunda.» Tänavu olid tüdrukud müürseppadeks, poisid abitoodel.

Kokka meil polnud ja nii tuli iga päev kahel tüdrukul kõõgimuresid kanda. 50-le suule on raske toitu valmistada. Väsitas ära, aga kasu oli ka — kokakunsti saladused on kindlamalt käes, võib julgelt ungari rahvustoitegi valmistada. Ja nagu ütlesid ungarlased, on eesti tüdruk üks asendamatu lüh-bus ja hea tüdruk, kelle viiks koiagi kaasa.

Nii me siis elasime. Kõnekeelega saime varsti korda. Sõnake vene, inglise või saksa keelt + žestid ja mimika. Nii tuli selgus mõtetele. Lühemad jutud rääkisime peagi maha nn. eesti-ungari segakeeles. Lähedaseks said üksteise mõtted ja plaanid, lähedasemaks tuhandete kilomeetrite kaugusel asuvad maadki.

Igaühel meist on nüüd mõnikümme suurepärase sõbra, kellega tuleva suveni soovad kirjad. Siis aga ... Kohtumislootus on üks tore ja optimistlik asi.

Kabli, august 1967

LINDA KRUUSTEE

RAHVASTE SÕPRUS. Torilaste jaoks ei ole need kõlavad sõnad. Leidmisrõõm oli neile osaks langenud, sest nad olid jõudnud selle suurepärase sõna tuumani ja olid seeläbi rikkamaks saanud. Erinevatest rahvustest noored koh-tusid sellel suvel Taali lossipargi põliste tammede all. Ometi leiti ühine keel. Nooruse keeleks nimetavad nad seda.

Kell tiksus südaõõtundi. Hom-

Kõik see oli,

EUE Tori rühm saadab täna teele oma perest esimesi lahkujaid. Ring sai täis. Debreceni üliõpilaste-ehitajate grupil jõudis kätte aeg mõelda lahkumisele. Kuus oli neid,

Varahommikused bussisõidud objektidele, töörõõm, ühine mure ootamatute tööseisakute pärast, tuim väsimus kontides pärast töö-päeva lõppu, karastav kümb-lus

kõik see tegi rikkamaks

kes kuu aja eest olid võtnud ette pika reisi kaugest Ungarist, et oma abivalmis käed külge lüüa Tori näidissoo-koosi ehitustel. Ja nagu ikka, tundub tagantjärele aeg tuuletüüvil lennanuna.

Debreceni kõrgemate koolide ühise häälekandja «Egyetemi Elet» («Ülikooli Elu») toimetaja Garami Laszlo ütles meile lahkudes:

«Miski ei kesta igavesti. On tulnud aeg lahkuda. Aga oma südamesse talletame mälestustena kõik need unustamatud ja nii lühikesed päevad, mis veetsime koos teiega siin Taalis. Meile jäävad mälestused ja teadmine, et Eestis, Lätis, Armeenias ja Ungaris elavad meie väga head sõbrad, kes meid alati ootavad, meile mõtleavad ja meie üle siirast rõõmu tunnevad.»

Kaks ärasaatmispidu, kaks lahkumissohtut. Nädala eest üks, nädala pärast teine. Lahkumiskurbus ja kaotamiskurbus seovad mõlemat päeva omavahel. Leidmis- ja äratundmisrõõm aga jääb neist. Sai selgeks, kui rikkaks igauks meist on saanud selle paari lühikese suvekuuga. Ühe katuse all elasid sõbraliku perena kuue rahvuse esindajad: venelased, lätlased, ungarlased, tšehhid, armeenlased ja eestlased.

Pärnu jões, sõpruslõke, laulud, ekskursioonid Tartu, Riiga, Jelgavasse, Tallinna, Pärnu, Viljandisse. Ägedad jalgpallimatšid Toris, Kablis ja Viljandis, uute liikmete vastuvõtmised ja ärasaatmised — kõik see oli, kõik see tegi rikkamaks. Tagantjärele jääb püsima ainult hea, ainult ilus.

Tõr näidissoo-koosi direktor sm. Viita ütles meile:

«Meie rahvas jääb teid mäletama. Ja kui hakkavadki unustama, siis teie poolt laotud garaažimüürid, lauda vundament ja põrandad, silohoidlad jäävad teist ja tule-tavad unustajatele meelde, et näe, siin ma seisan, noorte kätest vaeva ja rõõmuga üles kerkinud. Siin ma seisan ja seisma jään, sest noored on tugevad, noorus püsib kaua ja minu müüridesegi on kätketud noorusehinge.»

Tervitussõnad Pärnu komsomol-perelt, tänusõnad MEK-ilt, aukir-jad, kvalifikatsioonitunnistused, suveniirid, kingitused, Tori märgid, lilled ... Palju lilli ...

«Sõbrad, tõstame tervitusklaasi Armeenias ja Eestis rahva igavese ja kestva sõpruse auks!» lõpetas oma tervituse Jerevani üliõpilane, tulevane ökonomist MERÜZAN AKOPIAN.

mikul kell viis lahkuvad armeen-lased, seejärel tuleb buss järele Gõdõllõ ja Budapesti üliõpilastele. Ja jelgavalastele. Niigi lühikesed tunnid tunduvad kolm, neli, viis korda lühematena.

Koridoris kõlab «Karavani» nuk-ker meloodia. Merüzan laulab oma lahkumislaulu. Kuulatakse pead norgus.

«Aitab, sõbrad!» hõikab Miša, võtab oma bajaani ja hetke pärast rõkkab tantsuruum üleemeelikust rütmist. Seigimaraton ja seejärel meeletu tšaardaš.

Viimased rutakad read kirjutatakse sõbra märkmikku, käepigistused, sülelused.

«Me ootame teid!»

«Kirjutat!»

«Kohtume Jerevanis!»

«Kohtume, kohtume ... Hüvasti sõbrad!»

Veel paistavad lehvitatavad käed ja siis ongi kõik. Taali lossi ette jääb väike kobar mahajääjaid — 7 tüdrukut ja 8 poissi. 3. septembriks tuleb neil viia lõpuni juunis alus-tatud töö. Objektid, mis üliõpilas-rühmadele usaldatud, tuleb lõpetada. Kohtumiseni ülikoolis!

Tori, august 1967. a.

L. PADEVEST

Prof. A. KASK sai 65-aastaseks

16. augustil sai 65-aastaseks eesti keele kateedri juhataja professor Arnold Kask.

Eesti filoloogias osakond ülikoo-lis oleks kujutlematu ilma profes-sor Arnold Kaseta. Sõjajärgsete aastate jooksul on ta üld- ja eri-kursustel õpetanud kõiki eesti fi-loloogias üliõpilasi, kasvatanud meie emakeeleõpetajate, korrekto-rite, toimetajate kaadri. Kolleegid on ta selles pingsas pedagoogitöös alati imestama pannud oma tohu-tu töövoime, kohusetunde, korrek-tuse ning täpsusega.

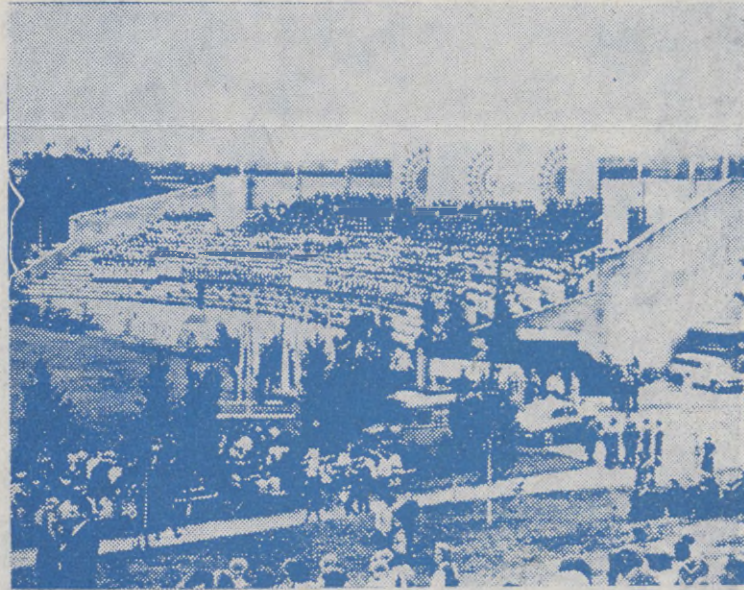
Tundes teadlasena küll ühevõrra hästi eesti murdeid, keeleajalugu, tänapäeva ning mineviku eesti kir-jakeelt, on prof. Kase huvid vii-mastel aastatel olnud suunatud

just viimasele alale — eesti kirja-keelele. Sellelt alalt valmis tema doktoritöö, peatselt peaks ilmuma mahukas õppevahend, mis põhineb avaldatud ning ümbertöötatud aurimustel eesti kirjakeele ajaloo-st. Avaldamiseks on loovutatud ka eesti keele ajaloolist foneetikat kä-sitlev teos, mis oleks oieti esimene sellelaadiline pärast Kettuneni häälikuloo ilmumist. Tema üksikkä-sitlusi eesti keeleteaduse alalt, te-ma osavõttu ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi ning Ema-keele Seltsi tööst ei jõua siinkohal lähemalt käsitleda.

Teaduskonna elust on prof. Kask alati innuga osa võtnud. Ta on eesti filoloogia osakonna juhataja, kaua aastaid juhtis ta teaduskonna metoodilist komisjoni, praegu aga juhatab teaduskonna teaduslike kraadide taotlemise nõukogu. Tema käe all on õppinud ja õpib praegu eesti keele eriala aspirante.

Visa ja tulemustega silmapais-tev pedagoog ning teadlane — see on prof. Kase iseloomustamiseks kahtlemata õige. Kuid kolleegid ning õpilased lisavad siia juurde veel rea sümpaatseid iseloomujooni: äärmiselt tagasihoidlik, alati heatahtlik, mitte kunagi tujukas, jne. jne., mis juubilaril samavõrdselt iseloomustavad. Seepärast ongi prof. Kase õnnitlejate pere nii suur. Kolleegid ning õpilased soo-vivad algaval õppeaastal äsjasele juubilarile head tervist ning jaksu alustada veel paljusid õppeaastaid ikka sellesama, meile nii tuttava tööarmastuse ning energiaga.

Silentium ad cantum!

Kellelegi ei ole uudiseks, et meie rahvast peetakse laulurahvaks. Et tudengitelgi on tugevad ja oma-näolised laulutradsioonid, seda kiputi viimasel ajal pahatihti ära unustama. Tänavu suvel aga and-sid üliõpilastest lauljad endast jälle nii kõvasti märku, et kaja veeres üle liidu ja kaugemalegi — peeti maha III üliõpilaslau-lupidu.

8. ja 9. juuli, Tartu, 4000 esine-jat ligemale 10 rahvusest, 30 000 pidulist korraga lauluväljakul (iga teine tartlane, eakast inimesest beebivankris olijani välja), tule-tukkidega rongkäigud, õised sõp-ruslõkked Emajõe lual ja keskelt-läbi viis pluss ilm — seda ei unus-tata niipea!

Kõige rohkem hämmastas nii kaugemaid kui ka lähemaid küla-lisi see, et kõik tuli nii ootamatult — suurejooneline ja emotsionaalne tudengite sõpruspidu purskus pea-aegu täielikust vaikusest. Aga mis seal imestada — suurem osa ette-valmistusajast läks igasuguste tar-vilike ja tarbetute kooskõlastamiste peale ning päris töö algas alles siis, kui ilmad juba soojad olid. Et aga pidu siiski toredasti korda läks ja aiva küideti head organi-seerimist, selle peale ei jõudnud organiseeritud ise enam muiatagi — viimastel päevadel liikus peako-misjoni tuumik ainult kange kohvi najal.

Iga tore traditsioon nõuab jät-kamist ja kogemused edasiand-mist. Seda arvestasid ka oma jär-

ge ootavad leedulased ja kulutasid hoolega kõrgeid uksti. Nii saigi III üliõpilaslauupeo lõpp uue peo al-guseks — tervituseks sõna võtnud Leedu NSV kõrgema hariduse mi-nistri asetäitja Václavas Pranaitis esitas oma vabariigi valitsuse ni-meline ametliku üleskutse kõikidele osavõtjatele — tulla järgmisel su-vel IV üliõpilaslauupeole Vilniuses!

Seega on siis selge, et KÕIKI ÜLIÕPILASI-ISETEGE-VUSLASI OOTAB EEL-OLEVAL SUVEL IV ÜLI-ÕPILASLAULUPIDU! Et asi on otsustatud, siis võib ja tuleb ettevalmistustega kohe pihta ha-kata. Ja et seekord on aega märk-sa rohkem, siis peaks järjekordne pidu olema suureks sammuks edasi ka kunstilises mõttes.

Aga nüüd, noored tudengid, kii-resti laulma, tantsima või mängi-ma! Kõikides kollektiivides töö ko-he käimal! Eesti delegatsioon peab Leedus hästi esinema.

E. TOOM,
III üliõpilaslauupeo peakomisjoni vastutav sekretär,
Tartu Akadeemilise Meeskoori esimees

Tartu Riiklik
Ülikool 3

ÜLIKOOI KARTSERITEST

Ülikooli kartserid olid omalaad-
seks mineviku mälestusmärgiks

möödunud aegade üliõpilaselust,
selle tavadest, kommetest.

Esimesel silmapilgul ei öelnud
nad külastajale kuigi palju. Initsia-
aalid, frivoolsed joonistused, aas-
taarvud, vapid...

Sügavamal tutvumisel avasid
nad terveid lehekülgi ülikooli aja-
loost. Veelgi tõstis nende kui mi-
neviku kultuurimälestiste väärtust
see, et samalaadsed ruumid olid
mujal aja jooksul ümber ehitatud,
teiseks otstarbeks ära kasutatud.

Kartserid. Milleks oli neid üli-
koolile tarvis? Tänapäeva tudengi-
le võib see olla pisut arusaamatu.

Üliõpilane oli omal ajal kohus-
tatud kandma vormiriietust. Selles
mundris ei vahistatud teda linna
korraldajate poolt, rääkimata
kohtupidamisest tema üle. Ülikoo-
li oli oma — alguses ülikooli-
hiljem professorite kohus, kus aru-
tati üliõpilaste süüasju, määrati
karistusi.

Riiklikus Ajaloo Keskarihiois
säilitatavad dokumendid — kartsa-
raamatud, ülikoolijuhataste proto-
kollide raamatud, üliõpilaste toimi-
kut jt. lubavad praegugi taaselus-
tada mõningat meie vanima kõrge-
ma õppeasutuse elust ja olust, ju-

tustavad sellest, mille eest karis-
tati ning kui suur oli karistuskoo-
rem...

2- kuni 5-päevase (vahel aga ka
kuni kahepäevase) arestiga pidi
arvestama tudeng, kes rikkus lin-
nas öörahu, ratsutas Toomemäel,
lõi akna sisse, varjas oma nime ja
seisust, sõitis luba küsimata Tar-
tust ära, jättis tagastamata raama-
tukogu raamatud, suitsetas ülikoo-

li ruumides, kasutas võõrast eki-
paaži, solvas riiehooldajat, söimas
voorimeest, pidas ennast teatris
etakohaselt üleval, jättis tasumata
võla, solvas daami.

Suurem — 2- või 4-nädalane ka-
ristus ootas kaupmehe petjat, kale-
jat, linna piires tulistajat, võõrasse
korterisse tungijat, lapse peksjat,
duellantid...

Põhjusi oli palju...

Ülikooli kohus, nagu võib oletat-
da, varjas tihtipeale (küllap suure-
mate ebameeldivuste ärahoidmiseks
ülikoolile) riigivõimude eest mit-
meid raskemaid kuritegusid. Eriti
hoolsalt tehti seda duellide puhul:
liivimaa prokurörile teatati põhi-
selt vaid nendest duellidest, mida
ei saanud enam varjata, mis lõp-
pesid raskete tagajärgedega.

Kartseri seintel oli säilinud va-
nemaid märkmeid alates 1887. aas-
tast (võib oletada, et siis tehti
seal viimane seinte valgendamine,
mis hävitas varem tehtud joonistu-
sed ja kirjad).

Joonistuste seas oli viimase aja-
ni neid, mis olid kartseri seintele
tekinud 1900. a. veebruarist mär-
tsini. Need kuulusid põhiliselt kol-
mele «autorile»: Jean Rodetskile,
Vladimir Suritsanile ning Edgar
Frischile. Näib, et nendest vaid
Rodetski lõpetas hiljem ülikooli
(Arstiteaduskonna). Teised kaks
aga (nagu paljud ülejäänud kart-
serite külastajaist) kuuluvad roh-
kem «igaveste üliõpilaste» kilda.

Nimetatud kolm meest olid seo-
tud ühe vahejuhtumiga — kaardi-
mängust alanud tüliga, hilisemate
solvamistega, kakluse, peksmise ja
ahvardustega. Joonistamiseks aega
neil jätkus — eriti Rodetskil ja

Suritsanil. Nendele määrati karis-
tusajaks terve kuu.

Kartserite seintel olnud joonis-
tustest olid Rodetski «seinamaa-
lid» kõige parema «kunstnikukäe-
kirjaga» tehtud.

Selle kolmiku produktiivsus oli
üsna suur — nende «töödang»
moodustas lõviosa ülikooli kartse-
rite seintel olnud joonistustest.

J. KALJUNDI

Ungari üliõpilased Eestimaal

Kava kohaselt toimus kolmeteistkümnemele Tori ja
Kabli ehitusrühmas töötanud Debreceni üliõpilasele
10-päevane ekskursioon mööda Eestit. Käidi Pär-
nus, Tallinnas, Viljandis. 17. juuli õhtul teroitasime
ungarlast Tartus.

Tutvuti ülikooliga, linnaga, aeti juttu meie rek-
toriga. Sõideti Jõgevale, kus veedeti imetore õhtu
pere. Tamme iluaias ja suvemajas.

Laupäeval käidi EPA-s, Etnograafia- ja Kunsti-
muuseumis. Pärastlõunal seati bussinina Otepää

suunas. Teel põigati Tõraverre. Käärikul ootas
saun, pidulik õhtusöök, tantsud-mängud.

Pühapäeva hommikul aeti tunnike tõsist juttu.
Räägiti erinevatest ja ühistest probleemidest. Tehti
plane edaspidise kontakti hoidmiseks. Ära ei jää-
nud ka paadisõit Pühajärvel.

Meilt sõideti kolmeks päevaks Leningradi ja
sealt juba koju.

A. SINIVEER

Uut teatmekirjandust

Nõukogude Eesti noodikirjandus
1940—1960. Koondbibliograafia.
Tallinn 1967. 712 lk.

Soome-ugri ja samojeedi keele-
teadus Nõukogude Liidus. 1964.
Tallinn 1965. 287 lk.

Venälais-suomalainen, suomalais-
venäläinen ja latinalais-suomalais-
venäläinen kalasanasto. Helsinki
1967. 29 lk.

Bücherkunde Ostdeutschlands
und des Deutschlands in Ostmittel-
europa. Böhlau 1963. 560 lk.

R. A. v. Lemm. Dorpater Ratsli-
nie 1319—1889 und das Dorpater
Stadtamt 1878—1918. Ratsperso-
nen, Beamte und Angestellte des
Rats und des Stadtamts von Dor-
pat von 1319—1918. Marburg/Lahn
1960. 192 lk.

Statistisches Jahrbuch der Deut-
schen Demokratischen Republik
1966. 11. Jahrgang. Berlin 1966.
608, 110 lk.

Encyclopaedia Britannica. Vol.
1—23. Index. London a. o. 1963.

Encyclopaedia Britannica. World
Atlas. London a. o. 1963.

Britannica World Language Dic-
tionary. Vol 1—2. London a. o.
1963.

Справочник профсоюзного ра-
ботника 1967. Москва 1967.
559 lk.

Д. Э. Розенталь. Справочник
по правописанию и литератур-
ной правке. Для работников
печати. Москва 1967. 408 lk.

Словарь русских пословиц
и поговорок. Москва 1966.
535 lk.

Художественная литература,
литературоведение, искусство
1965 г. Рекомендательный ука-
затель литературы. Москва
1966. 264 lk.

С. Борщевский. «Отечествен-
ные записки» 1868—1884. Хро-
нологический указатель ано-
нимных и псевдонимных тек-
стов. Москва 1866. 96 lk.

TEATED

* KOMSOMOLIKOMITEE

BURGO esimene töökoosolek
sel õppeaastal toimub kol-
mapäeval, 6. septembril k. a.
kell 14 komsomollikomitees.

* OSAKONDADE SEKRETÄ-
RIDE esimene nõupidamine
toimub neljapäeval, 7. sep-
tembril k. a. kell 15 koms-
omollikomitees.

* I kursuste üliõpilased, kes
kuuluvad komsomolliorgani-
satsiooni, peavad end või-
malikult kiiresti arvestus-
sektoris kas ajutisele või
alalisele arvele võtma.

* Täna õhtupoolikul jõuab Tar-
tusse tagasi Eesti Üliõpilaste
Ehitusmaleva Kasa h s-
t a n i rühm. Kes rühm on
tublisti tööd teinud ja see-
tõttu väärib ka toredat vas-
tuvõttu. Täpne saabumisaeg
selgub alles täna ja seda on
võimalik teada saada kom-
somollikomiteest.

Kodundushuvilised!

Teisipäeval, 5. sept. kell 15
komplekteeritakse kodunduska-
binetis rühmad sügissemestriks.
Samas on uute liikmete vastu-
võtt.

Lauljad!

TRU naiskoor alustab
tööd 4. sept. k. a. kell 18 peah.
aud. 204.

Uusi lauljaid võetakse vastu
4. ja 7. sept. kell 18 samas.

Klubi

2. ja 3. sept. toimub

SEMESTRI AVAPIDU.

Algus kell 20.
Sissepääs 30 kop. Kaasa võt-
ta üliõpilaspilet.

TRU klubi lastesektor
võimaldab eakohast tegevust nii
mudilastele kui ka koolialiste-
le.

Mudilaste jaoks on las-
tealaprofiliga mängurühm, kus
lapsed viibivad tööpäevadel kel-
la 9—15-ni ja laupäeval 9—13-
ni. Mängurühma üllalpidamisega
seotud kulud tasuvad lapseva-
nemad. Mudilastele on loodud
veel laulu- ja tantsuringi.

Koolialistele on võima-
lik osa võtta näiteringist, an-
samblist, võimlemis- ja spordi-
ringist. Huvi peaks pakkuma ka
huvitavate kohtumiste klubi.

Ringidesse registreerida ja
lähemaid teateid saab TRU klu-
bis Tähe tn. 3.

Lastesektori juhataja

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-
туский государственный университет»)
г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тарту-
ского государственного университета.
Hans Heidemann nlm. trükikoja trükk.
Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbril
hind 2 kop. Tellimise nr. 5752, MB 05372.

THA TOOMET (AJALOO II) k. 1967

Juba üheteistkümnendat aastat võtab TRU kunstikabinet vas-
tu kõikidest teaduskondadest uusi üliõpilasi-kunstientusiaste.

Kabinetis õpilakse joonistamist, akvarellmaali, graafikat, ke-
raamikat, plakatkirja, kunstiajalugu jm. Suvel käiakse loomin-
guliste matkadel, talvel aga Moskva ja Leningradi kunstimu-
useumides. Paari nädala eest saabusime loominguliselt ekspedit-
sioonilt Lapimaale. Seal valminud töödest avatakse 15. sept.
järjekordne näituste hooaeg TRU kohvikus. Paljud meie üliõpi-
lased esinesid oma töödega suvel toimunud vabariiklikul ise-
tegevuslike kunstnike teoste näitusel Tallinnas.

Argu teid kohutagu eelteadmiste vähesus, sest hea tahte ja
pealehakkamisega saab palju ära teha.

Tunniplaaniga saab tutvuda TRU kunstikabinetis (Ülikooli
tn. 16) iga päev 12.30—15.00.

TOIMETUSE LIIKMEDI

TULEME JALLE KOKKU

4. SEPT. KELL. 16.30.

VASTSED SULEMEHED

ESIMESTELT KURSUS-

TELT, TEID OOTAME

KA! NEED, KELLEL ON

KAVATSUS ULIKOOLIS

ZURNALISTIKAT ÕPPI-

DA, PEAKSID KOHE

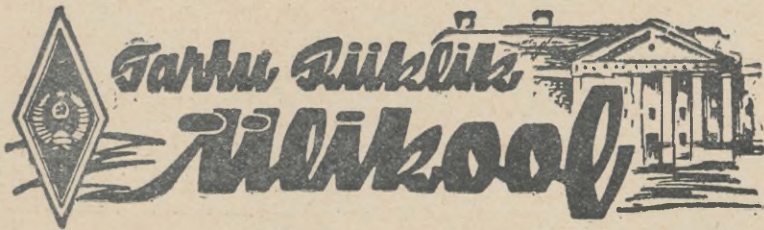
ALGUSES TEE MEIE

JUURDE LEIDMA. ASU-

ME PEAKHOONE III

KORRUSEL, TUBA 302.

TOIMETUS

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU komitee ja ametiühingukomitee häälekanaja

Nr. 24 (671) Reedel, 8. septembril 1967 XXI aastakäik

Suure alustamise päev

Sügis on rändudelt tagasipöör-
dumise aeg. Kes Kasahstanist, kes
Kaukaasiast, kes Saaremaalt, kes
lihtsalt Tallinnast, Narvast või
Peipsi äärest. Tullakse pruunidenä
ning puhanutena, vastu pikale töö-
aastale.

1. september on pidulik ja pisut
nukker päev. Kohtumisrõõm ja sä-
rasilmad, palju lilli ja aula kroon-
lühtrite mahe valgus — see on pi-
dulikkus. Ja nagu alati, on ilus
suvi liiga lühike olnud ning sügis
tuleb pikk — see on nulkus.

Igasugisene uus vahetus TRÜ-s on
tänavu 912 üliõpilast mulluse 835
asemel. 912 oli neid, kes pidasid vastu
eksamite närvilise võitu õhkkon-
nale ja väljusid n.-õ. kilbi peal. Eri-
nevalt möödunud aastatest on tä-
navune sisseastuja kuidagi noore-
näolisem. Vahest ka tarmukam ning
energilisem. Sisseastujate nimel
kõnelnud Jaan Kikas ütles, et oma
tervituskõne peab ta väga lühikeseks,
sest ülikoolis on vaja rohkem te-
gusid ja vähem sõnu. Tema sõnade
kinnituseks võiks mainida värsket
fakti, et ainuüksi neid, kes soorita-
sid kõik sisseastumiseksamid väga
heaole, oli üle kolme-
kümne: KRISTA MAGI, ANU
TAMMERAI, JAAN KIKAS,
MARE MUST, SIIM KALLAS,
LAINE TOOMSALU, HEINO
SILDOJA jt. Nende auks kaikus
kõrgele aula lae alla aplaus, nende
auks mürtsus tušš.

Palju häid sõnu lausuvad värs-
ketele üliõpilastele J. Tammeorg,
J. Lotman, L. Loone, E. Salumaa,
H. Kabur, V. Meister ja H. Eemois.
Tsiteerime teadusala prorektori
J. Tammeorgi sõnavõttu:

Meil on terve rida aktuaalseid
küsimusi, millele on vaja antud
momentil pühendada erilist tä-
helepanu. Lubage, et ma pea-
tuksin mõningatel tähtsamatel
nendest.

Septembris tuleb meil kavan-
dada teaduslik töö 1968. aas-
taks. On veelgi vajalik kaaluda
meie temaatika komplekssemaks
muutmist.

Uute uurimistööde kavandami-
sega tuleks meil veelgi rohkem
tähelepanu pöörata kõrgema koo-
li pedagoogika küsimuste teadus-
likule läbitöötamisele. On vaja-

lik, et selle küsimusega tegelek-
sid kõik kateedrid, et see haa-
raks kõiki meil õpetatavaid ai-
neid ja moodustaks teaduskon-
na, osakonna või haru piires
tervikliku probleemi. Põhjalikult
on meil vaja uurida teiste maa-
de kogemusi ja teha sellest va-
jalikke järeldusi. Julgelt tuleb
kaaluda meie traditsioonilisi,
sageli isegi dogmaatilisi õpetä-
mise võtteid ning rohkem raken-
dada eksperimenti. Tänuväärt
tööd on siin teinud meie suhte-
liselt noor sotsioloogiliste uuri-
muste grupp. Pidasime vajali-
kuks nimetada see ümber sot-
sioloogiliste uurimiste komisjo-
niks ning seada peamiseks uuri-
missuunaks kõrgema kooli õpe-
kasvatustöö küsimused. Seega
ei käsitletaksi siin mitte ainult
õppetöö küsimust, vaid haa-
raks kogu õppekasvatustöö ter-
vikuna. Esimesed tulemused on
meil juba olemas, tuleb asuda
nende rakendamisele.

Aasta-aastalt on paranenud
meie suhted välismaade kõrge-
mate õppeasutustega. See on
kõige tõhusam viis kiirelt ja
operatiivselt orienteeruda to-
hutu kiirusega kasvavas tea-
dusliku informatsiooni laviinis,
ära kasutada teiste teadlaste
uusimad saavutused ja edasi
tungida teaduse sügavustesse.
Hiljuti saabus 10-kuuliselt ko-
mandeeringult tagasi vanem
teaduslik töötaja Lembi Allik-
mets. Professor Jüri Saarma vii-
bib praegu Genfi teaduslikul
konverentsil. Spetsialiseeritud
ekskursioonil Soomes on suur
rühm Bioloogia-Geograafiatea-
duskonna õppejõude. Lähemal
ajal sõidab pikemaajalisele ko-
mandeeringule Ungarisse ra-
handuse ja krediidi kateedri
assistent E. Pajupuu. Füüsika-
Keemia- ja Matemaatikateadu-
skonna õppejõud O. Mankin ja
M. Rahula kutsuti kolmeks aas-
taks Alžiiri õppejõududeks. Meie
õppejõududele on ette näha veel
pikemaajalisi komandeeringuid
Rootsi, Prantsusmaale, Saksa
DV-sse ja Inglismaale.

Ja nüüd mõned nõuanded üli-
õpilastele, eriti nendele, kes tä-
na astuvad meie kollektiivi liik-
meks.

Ülesanne nr. 1 on ümber
orienteeruda uues õppimise süs-

teemis. On vajalik, et te juba
esimesest päevast peale tunne-
taksite, et õppimine ülikoolis on
hoopis midagi muud kui äsja
lõpetatud keskkoolis. Siin puu-
dub igatunniline kontroll, ena-
masti ka igatunniline seleta-
mine. See aga ei tähenda veel
et iga päev ei tuleks õppida.
Oppida tuleb nüüd iseenese
jaoks ja niisuguse arvestusega,
et te ka semestri või kahe-kol-
me pärast seda kõike teaksite.
On tarvis, et te juba algusest
peale mõtleksite ja aru saaksite,
mida on tarvis mees pidada
ja mida mitte, mis on teaduslik
töö ja mis ainult illustreeriv
materjal. On tarvis omandada
loova mõtlemise printsiip. Teie
kõige suuremaks sõbraks olgu
raamat ja siis õppejõud oma
loengu ja täiendustega. Üks ei
asenda teist. Teie teadmised
peavad olema järelsus kahe-
tarkusest.

Üliõpilasel ei koosne ainult
õppimisest. See on elu täis noo-
rustuld, otsinguid, elurõõmu ja
romantikat. Kõige jaoks jääb
aega, kui teie olete ise oma
aja peremees. Arge kartke ühtki
ühiskondlikku ülesannet. Innuga
täidetud ülesanne on endale lõ-
bus ja toob rõõmu teistele. Meie
oleme küll ja küll näinud igav-
levaid hädavaremeid, kellel ei
jätkevat millekski aega, sealsa-
mas aga kurdavad, et on igav.

Ehk küll partei ja valitsus
erilise hoolega suhtub ülikoo-
lisse, mille tulemusena meie
sellel aastal saime käiku anda
uue ühiselamu, on meil siiski
praegu veel kitsas ja osa üli-
õpilasi tuleb majutada ajutiselt
väljaspoole Tartut. Kitsastes
tingimustes kipume me tihti
unustama õige elamiskultuuri,
vajaliku puhtuse ja üsna tihti
ka asjaolu, et ühiselamus ela-
vad peale minu ka teised. Siin
on rida eeskirju, millest tuleb
rangelt kinni pidada, ja sel ju-
hul on ka vilets ühiselamutuba
mugav. Puhtus ja kord ei ole
mitte luksus, mitte väline sära,
vaid iga haritud inimese para-
tamatu vajadus, mida ka ras-
kustes unustada ei tohi. Teil tu-
leb kõikidel pärast lõpetamist
töötada vastutavatel ja juhtiva-
tel kohtadel ning nõuda puhtust
ja korda nendelt, keda te juhite,
õpetate või arstite. On hea, kui
needki harjumused on omanda-
tud ülikoolipõlves.

Prof. L. Loone ütles oma kõnes:
«Teaduse säravatesse kõrgustesse
ei vii laia maanteed...» Pikad
loengud ja seminarid, laboratoori-
umide tööks vaikus, väsitavad eks-
samiisessioonid — ülikooli tööpäe-
vad tulevad tõsised. 1. september
on suure alustamise päev. Ülikooli
täna sisseastuja on mõne aasta
pärast insener, arst, jurist, õpetaja,
ökonomist. Igal alal tuleb olla vä-
ga hea spetsialist ja pärast ülikooli
lõpetamist tuleb töötada nii, et töö
oleks alati uus.

1. september oli suure alustamise
päev. Ees seisab üliõpilasel, täis
noorustuld, romantikat ja otsin-
guid.

SEITSMES

1. septembril anti aulas 114 tule-
vasele matemaatikule kätte üliõpi-
laspiletid. Selles pole midagi eba-
tavalist. Igal sügisel toimuvad pi-
dulikud aktused, kus verivärsked
juristid, filoloogid, keemikud ja
matemaatikud saavad üliõpilaspile-
tid. Kuid 1. septembril 1967 läheb
ülikooli ajalukku päevana, mil avati
seitsmes teaduskond — Mate-
maatikateaduskond.

Nagu ütles avakõnes teadusala
prorektor J. Tammeorg, ei eraldu-
nud matemaatikud omaette teadus-
konnaks mitte selleks, et neid ei
segataks, vaid hoopis selleks, et ise
paremini teisi «segada». «Tänapäe-
val on matemaatika haaranud oma
valda juba ajaloo ja kirjandustea-
duse, tema abi vajavad isegi folk-
loristid.»

Dekaan E. Jürimäe nimetas noo-
rima teaduskonna ühe ülesandena
huvi äratamist matemaatika vastu
ja tema levitamist mittematemaati-
kute seas.

«Kõik areneb ja muutub,» sõnas
endise Füüsika-Matemaatikateadu-

konna dekaan A. Mitt. Ta võrdles
uut teaduskonda noore võrsega,
mis on eraldunud 111 aastat kasva-
nud tüvest — kunagisest Mate-
maatika-Loodusteaduskonnast.

Soojalt võeti vastu vanima õppe-
jõu G. Rõõgi kõne. Professor Rõõgi
rääkis tõest ja selle osast meie
elus. Ta soovitas alati mees pi-
dada, et õppida tuleb mitte eksa-
miks, vaid töö tunnetamiseks.

Algebra kateedri juhataja O. Her-
miste, kes kõneles matemaatikateadu-
duse arengust Tartu ülikoolis, üt-
les, et kunagi pole matemaatika
prestiiz nii kõrge olnud kui täna-
päeval.

Paljude heade soovide ja õnnit-
luste kõrval jäigi kõlama see tõde,
et matemaatika on ala, ilma milleta
ükski teine teadus praegu enam läbi
ei saa. Sellepärast on uue teadus-
konna ees seisvad ülesanded eriti
vastutusrikkad.

Teised teaduskonnad soovivad, et
noorim vend oma ülesannetega
hästi toime tuleks.

T. TALLO

Meie ülikoolis on võimalus õppida Aafrika keeli

Sel sügissemestril on võimalik
õppida TRÜ orientalistika kabineti
juures mitmeid Aafrika keeli, tut-
vuda suaheeli rahvaluule ja ban-
tuistika probleemidega.

Välismaisele aafrika keeleteadu-
sele, tema mitmesugustele koolkon-
dadele pilgu heitmiseks on ette
nähtud suaheeli keele teoreetilise
grammatika kursus. Antud kursu-
ses saab veel ülevaate tähtsama-
test keeleteadlastest afrikanistikas
ja suaheeli keele uuest arengu-
suundadest, mis peaksid filoloogi-
dele huvi pakkuma.

Suaheeli keele praktilises kursu-
ses tutvutakse ääretult huvitava
rahvakeelega, mis on rikas vana-
sõnadest, kõnekäändudest, aforis-
midest jms.

Õppetöö orientalistika
kabinetis algab 1. ok-
toobril. *Rahati njema* (suaheeli
keeles: «Head õnnel») kõigile
Musta mandri keeltest huvita-
tuile!

RIITA NOORSALU,

TRÜ inglise keele õpetaja

Sõprus-internatsionalism

Selle deviisi all toimus esimene
rahvusvaheline üliõpilasfestival
NSV Liidus. Selle organiseeris
Riia Meditsiiniline Instituut.

Kolm päeva on liiga lühike aeg
selleks, et kõiki osavõtjaid tundma
õppida. Oli seal ju esindatud Nõu-
kogude Liidu 18 kõrgemat õppe-
asutust. Nendele tuleb juurde ar-
vata veel poolakad, tšehhid, ungar-
lased, bulgaarlased, jugoslaavlased,
vietnamlased. Üksmeelselt ot-
sustati kõigi osavõtjate nimel saa-
ta kiri ÜRO peasekretäri U Ta-
nile ettepanekuga lõpetada Iisraeli
agressioon Araabia rahvaste vastu.

Festivali avaaktusel võitis sooja
poollehoiu vietnami noormehe esi-
mine. Ta rääkis oma kodumaa
noortest, nende võitlustest. Need
kolm vietnami noormeest, kes õpi-
vad Moskva Rahvusvaheliste Su-
hete Instituudis, olid pidevalt kõigi

tähelepanu all. Igaüks tahtis ves-
telda võitleva maa noortega.

Kaks päeva kõlasid lustakad
üliõpilaslaulud Bulduri mändide
all. Telkide read kuni jõeni, dele-
gatsioonide lipud, rõõmsad päevi-
tunud näod. Iga delegatsioon ku-
jundas oma telgid vastavalt soo-
vile ja traditsioonile. Üritused vii-
di läbi noortele omase elurõõmu ja
hooga. Kes elas merest kaugel,
seda vaimustasid Riia rand ja
Daugava. Kelle koduks olid stepi-
avarused, hingas vaimustatult
männimetsa lõhnu.

Laagriperre oli suur, tegevust
palju. Sündmustega hoidis kõige
paremini kursis fotoleht «Camp's
News». Jõudumööda püüdis seda
teha ka kuulus «Armeenia Raadio
Stuudio». Tuju oli pidevalt 5+
hoolimata sellest, et hommikune
(Järg 2. lk.)

Mis siis selle suve jooksul teoks
sai?

Selle ajaga ja kiire töötempo
juures ehitasime valmis garaaži
kümnele masinale, aula, spordi-
saali, paigaldasime kooli vunda-
mendi, ladusime kuni akendeni üles
pesukojade seinad, viisime katuse
alla ühe ühiselamu (üldse on neid
seal kolm), rajasime 86 meetri
pikkuse soojustrassi, viisime läbi
heakorrasustööd tehnikumi asupa-
gas.

Esile tuleks tõsta meie ülikooli
poisse Tõnu Siimsood, Tõnu Kollot
ja Eimar Rahumaa, kes võtsid
endi peale Kurort Borovojesse viiva
maantee äärde koduõja kangelas-
tele mälestussamba püstitamise.
Mälestussammas ehitatakse Leni-
nigradi Kunstiinstituudi üliõpilaste
projekti järgi. Kunstnikud ise lõo-
vad usinasti kaasa. 10. septem-
briks loodetakse selle tööga maha
saada.

Milliseks teie tööpäev kujunes?
Alustasime oma tööd iga päev
kell 8, lõpetasime kella 20 paiku.
Lõunat pidasime ühe tunni. Kuid
juhtus ka, et tööhoog rauges alles
kella 22 ajal.

(Järg 2. lk.)

Me töötasime ja lõbutsesime hästi!

Peamiselt TRÜ ja TPI
üliõpilastest komplektee-
ritud 39-liikmelise Ka-
sahstani ehitusrühma töö-
periood hõlmas ajavahe-
mikki 30. juunist — 25.
augustini. Selle aja jook-
sul tehti tõesti hiiglaslik
töö. Ära: viidi lõpule
1964. a. alustatud Kotur-
kuli Zooveterinaariateh-
nikumi hoonetekompleksi
ehitamine ja jõuti veel
mujalegi käed külge lüüa.

Neid, kellele tee ehitus-
malevasse polnud enam
uus, oli seal rühmas küm-
me. Viimaste hulka kuu-
lub ka rühma komandör
Mihhail Kutšer (esimest
korda oli ta samal objek-
til 1965. a.). Küsimusele,
kas ta kavatseb ka järg-
neva suve veeta ehitus-
malevas, vastas ta jaata-
valt.

Kuigi Mišal on pingu-
tusi nõudev tööperiood
selja taga, paistab ta väl-
ja energiline ja reibas.

TÖÖ, JUHTIMINE, AEG JA KOHT

Me töötasime ja lõbutsesime hästi!

2 Tartu Riiklik ülikool

Vestles TIJU KAMBER

Sõprus-
internatsionalism

Viimase laagripäeva hommik algas spordivõistlustega. Deviisiks oli: «Hoogsamalt, julgemini, võiduni!» Toimusid võrk- ja jalgpallimatsid kahe võistkonna «Severnõi» ja «Južnõi» vahel. Võrkpallis läks festivali olematu karikas Lõunameestele. Jalgpall oli tõeline favoriidide jõuproov. Põhjamaalsed pal-

JUUNIS, JUULIS JA AUGUSTIS IL-
MUNUD «NOORTE HAALE» LISALE-
HEST «NOORTE HAAL» EESTI ÜLI-
OPILASTE EHITUSMALEVAS.

Millist edasiminekut oli märgata võrreldes 1965. aastaga? Meie käsutuses oli kaks auto-

Lõpurivistusel kingiti igale delegatsioonile mälestusesmedal, lilli. Tänuosõnu festivali organiseerijatele lausused delegatsioonide juhid. Avaldati loost, et selline tore algatus muutub traditsiooniks. Tore oli muidugi see, et alguse tegid meedikud, kõige humansema elukutsega inimesed. Kuigi meil on välja kujunenud enam-vähem kindel festivali struktuur (ettekanded, vaidlused, seminarid), siis Riias oli korraldatud veidi teisiti. Vaidlused käisid väikestes rühmades, vesteldi lõunasöögil, vahetati muljeid matkal. 400 üliõpilast NSV Liidust ja rahvademokraatiamaadest moodustasid kolme päeva jooksul sõbraliku pere.

TIJU ROOSMA

KIRJANDUS KUNST KRIITIKA

FRIEDRICH DÜRRENMATT

Meil põhiliselt dramaturgina tuntud Sveitsi kirjanik F. Dürrenmatt on kirjutanud ka proosat, jutustusi, laaste, groteske. Neis oma loomingu algperioodi kuuluvais lugudes lahkab autor sõjajärgse Euroopa paljusid vastuolusid. Uhtlasi ütleb autor nende tihti religioosseid motive sisaldavate lugudega mõistvat

kohut iseenda üle. F. Dürrenmatt on pärit pastori perekonnast ning õppinud isegi paar aastat ülikoolis teoloogiat.

Allpool toodavas groteskis seletatakse väga omapäraselt jumala tõelist funktsiooni ja inimese ning jumala suhteid.

A. K.

inimesist. Inetuim. Mul on kulda. Mul on naine ja kaks last, mul on sõbrad. Ükskord ei ole mul enam

TIMUKASULANE

midagi. Ma vananen, ma suren, saan selleks, kes oled sina. Mu elu on laskumine tühjusse. Sinu oma jääb samuti tühjusse. Ma kadestan sind. Sa oled õnnelikem inime. Olen nautinud paljusid lõbusid, kuid need kõik katkesid. Tülgastus jäi. Su rõõm on ammen-damatu. Ta on igavene. Sa piinad. Su käte all murdub katki illusioon inimesest. Jääb kisendav loom. Su pisingi liigutus tekitab lõputut hirmu. Sa oled algus ja lõpp. Teen sulle ühe ettepaneku. Vahetagem oma osad. Sa saad mu naise, mu kulla, mu nooruse. Mu võimu. Las mina saan timukasulaseks. Saagem kokku kahe aasta pärast. Ära unusta seda. Muidu jääme igavesti vahetatuiks. Võõra sõnad vasardasid ta kõrvus. Klaas kukub. Veri voolab üle laua. Maas lamavad killud. Ta näeb võõra nägu. See on ilus. Ta rõivad on luksuslikud. Ta suudleb kitsaid käsi. Ta kuuleb end naervat. Nad astuvad saali. Varjud lendavad üle seinte. Aknad on tühjad, laes ripuvad nahkhiired. Põrandaks on peegel. Ohvrianum särab siniselt. Suits tõuseb püstloodis. Ta ulatab võõrale käed. Valgus muutub pime-daks. Varjud irduvad seintelt. Ohk

laulab. Nahkhiired laes kõiguvad kui väikesed kuljused sinna-tänna. Aknad pöörduvad. Ta näeb timukasulast. Vormitu hiigelkuju. Jõllitavad paised. Mädanev lõust sirab vastu. Uks siim hiilgab punaselt. Silma-muna on mädapaise. Suu ilatseb. Ta põgeneb. Läheb läbi tänavate. Ta samm muutub rahulikumaks. Ta on otsustanud mitte enam tagasi pöörduda. Ta kitsad käed mängivad kepiga. Päike tõuseb. Majad helgivad. Taevas on nagu kauge meri. Inimesed lähevad tööle. Üks neiu naeratab talie vastu. Ta astub ühte majja. Müürid on valged. Koerad tõmbuvad tagasi. Teenrid teevad talle kummardusi. Ta suudleb lapsi. Tuleb naine. Ta

on õrn, juuksed blondid. Ta jalg on väike. Ta naeratab. Ta libistab käega üle naise rindade. Oo on vaikne. Päev on kaugel. Tuba hingab korrapäraselt. Pimedus on soe. Naine on alasti. Ta nahk on nagu pilv. Päevad mööduvad. Kuud kerkivad. Aasta möödub. Tänavad on tühjad. Käed mängivad kepiga. Hõbe säte-dab. Taevas laskub maale. Pinnas on valge. Lumi rudiseb. Ta läheb läbi aiee. Lumel lamab oks. Väike laps karjub. Oks on nagu piinapihid. Ta istub tugitoolis. On piine. Vein on vana veri. Pimedus roomab pooridesse. Vaikus piinab. Kaminatuli loidab punaselt. Valges müüris selle kõrval on pragu. Ta lööb saapakannaga krohvi maha. Nähtavale tulevad kivitahud. Ta tõuseb püsti ja läheb välja. Ta piit-sutab koerad surnuks. Määratud tund ligineb. Ta korraldab peo. Saal sumiseb. Lauad kool-duvad. Tuled hubisevad üle nägu-de. Naistel on ümarad õlad. Mehed naeravad. Varjud põgenevad üle seinte. Kuskilt kostab nilbus. Ta suudleb. Ta rebib kleidi lahti. Vein voolab üle laua. Veri tarretub. Ta hüppab üles. Ta ruttab minema. Ta tormab läbi tänavate. Majad vil-listavad. Tornid kasvavad noolkii-relt taevasse. Tänav laskub alla. Majad vajuvad kokku. Nad sule-vad ta tee. Ta teeb endaie ruumi ja sööstab saali. Ohvrianum on pur-nenud. Aknad jõllitavad talle vas-tu. Põrand on kaetud kõrvanud nahkhiirtega. Ta ootab. Ta huuled vabisevad. Timukasulast ei tule. Ta hiilib tagasi. Taevas on nagu külm kiitkivi. Ta maja on pleeki-nud. Ta naine magab. Ta lamab va-gusi. Naise juus on kui kuld. Ta tõstab tõrviku. Tuli voogab üle valge ihu. Voodi on piinapink. Keegi oigab. Veri on punane. Ta istub, ta on vait. Valgus on ere. Akna taga möödub inimesi. Kõne-lejad räägivad. Ta tõuseb. Koh-tunikud peavad kõnet. Käik viib ikka sügavamale. On kitsas. Põ-rand on kivist. Seinad kivitahu-kaist.

Avaneb uks. Ruum on nelinurkne. Leek hubiseb talle vastu. Ohk on niiske. Nurgast kerkivad varjud. Tangid tõusevad tuest. Vari tuleb lähemale. Ta karjatab. See on timukasulane.

Ta on põranda külge needitud. Ta suu rõõgib. Kivist lagi langeb. Ohk liimub pooridesse. Pommid on oi-gavad maakerad. Piinakamber on maailm. Maailm on piin. Timuka-sulane on jumal. Ta piinab.

Inimene kisendab:
Miks sa ei tulnud?

Jumal naerab:

Kas peaksin taas inimeseks saama?
Inimene oigab:

Miks sa mind piinad?

Jumal naerab:

Mul pole varju vaja.

Inimene sureb.

Saksa keelest tõlkinud A. KIDRON

ENE MIHKELSON, V k. üliõpilane

Mängib õhk sügise kollastel lehtedel ja taevas kummardub üle ning võtab ka kõige väiksema enese sisse.

Siinsamas ja täna möödub kõik ning ei tule enam midagi kaunimat nende kestetud päevade vastu. Koltub vili põldudel, variseb maha, salved saavad täis, kõik salved saavad täis vastu talve ja vingeid tuisuseid tuuli.

Need mühlkikud, tumepruunid ja kulunud teed saavad läbi-pääsmatuiks hangedeks keset mugavat tumedat metsa, lumest lookas, oöst pime ja taevastest nägematult seisab ta siin.

Ja üksikud majad tema kääru-des, keset sinavaid külmast hõo-guvaid hangi, keset kuupaiste elavat hõbedast valgust, maga-vad lõpuni omad uned, kangastused möödunud aegadest, armas-tusest ja surmast, mis suleb silmad ja loob uue, teistele näge-matu valguse.

Valguse, milles ühenduvad algus ja lõpp ainsaks tõliseks oleskeiuks, ainsaks, mis ühendab ja seletab ühendamatud asjad, meie hirmud, argised päevad, pisisündmused eluks. Valguse, milles helendub maa keset kollaseid külmi sügiseõhtuid, ja puud kui suured loomad seisavad tumemustadena vastu taevast, ja inimesed kõnnivad terve elu ühest legendiku äärest teise.

Üks laps läheb selles valguses üle muru, üle kokkukuivanud nartsinud rohu, ta õiad varisevad külmast ja silmadel on kau-gete taevaste sinkjas läik, ta ei mäleta kunagi seda õhtut ning keegi ei tea seda minekut.

Tulevad uued, taas tulevad uued, üks laps läheb üle ererohe-lise, üle kollase, üle halli maa ja kaob ühte teedärsesse majja, mille ees puud toimust on tuhkhjad ja päike loojub, pannes sä-rama teede tuha puulehtedel.

Tuleb õõ ning kui laps kord ärkab, on ta täiskasvanu ning läheb üle paljude väikeste legendike ja teede, laps üle hiigla-maa, läheb ja kestab oma mured, päike loojub ja tõuseb ning õhtu ühendab minejaid tohtu taeva alla.

Taeva alla, kus kõnnib tuul ja õhk magab ja lainetab kevade hiirkõrvutistel lehtedel, kevade lubadustel ja soovidel, õhk, kes sureb suve küpsuses, puitunud laperdavais lehis ja peidab end sügise kahina alla, mis kuulub rahu.

See tee läheb ja lõpeb ning ei kordu kunagi meie jaoks, ükski õhtu ei tule tagasi, ükski viive ei meenuta meid, silmad saavad mulda ja vaatavad taevast, aastasadu vaatavad taevast ja pilvi, lapsed vaatavad pilvi, surnud surevad pilvis ja sünnivad uued õnned.

See sõna suri juba enne sündi, tuul ohkas ja sai olematuks nagu see, et tänane õhtu pole jõudnud veel saada ööks, nagu see, et me kõneleme igavesti igituttavaid sõnu ning avastame üha uuesti nende mõtte, nagu see, et sünd ja surm jätkuvad vanamoeliselena ja lihtsana nagu elu, ning ükski sõna ei saa neid muuta, nagu see, et kedagi oodatakse igal hetkel ja kokkuvõetuna ootus ei lakka, nagu see, et kannatus ühendab end inimestes ja kõik igatseb täiust, et end murda ja saada olematuks.

Kestavad päevad üle muru ja kaua saame veel seisma ja oo-tama nende lõppu, kaua sisustama igavikule hetki, surelikud, et teha surematuks need ajatud ajahetked, mis ei puutu kellessegi. Kaua peatuvad silmad äkki tajutaval õhtul, lehevärinal keset teispoolsuse heitlevat valgust, päeva ja õõ püri, surma ja sünni ühisjoonel ning kõik ühendatu näib igikestev ja lõpmatu üksi-olek.

Saab täis, igal sügisel saab täis üks hiiglaring, üks laps läheb üle legendiku, üks mees seisatub teises servas ja vaatab talle vastu, ta juustel sädeleb päike ja tuhkhall saab kummalise krooni nagu puulehtedel seal maja ees, kui enne õhtut üks teine laps ruttas koju.

Tühi maja seisab kuuvalguses kui muistne loss, unustatud on tee tema juurde. Tuul, lõgistades lahtivaajunud ukse linki, kostab kui muistse lauliku laul keset ammumöödunud mäletamatut ööd. Ta laulab, kuidas vihmad määnavad maja katuse ja tormid lõhuvad seinapalkidest läbi tee, kuidas lõpuks on püsti veel vundamentidest ja kasvab neile sammal ja rohi ja tasanub see koht ning keegi ei tea, mis siin kunagi oli.

Ei tea, et keegi laulis õõ tulekul unelmad ja õnnetused ühe-võrdselt liikuma, et elu voolas ta sõrmede alt ebakõladena üldi-ssesse harmooniasse, et aastad on võtnud iga ta sõna nüüd ja halliks ja koltunuks ja targaks teinud nende tähenduse.

Et see kõik ei vasta tõele, et tuul kõneleb hingetule ööle iga-kord ühte ja sama, ühte ja sama vana lauliku laulu ja kuigi võib leida siia kord tee ja sajandisinisest saalis puhata puhtaks oma tühised mälestused, unistustele anda elu lõhn ja armastus kuulutada surematuks, võib vastuvõtjaks olla vaid rohi.

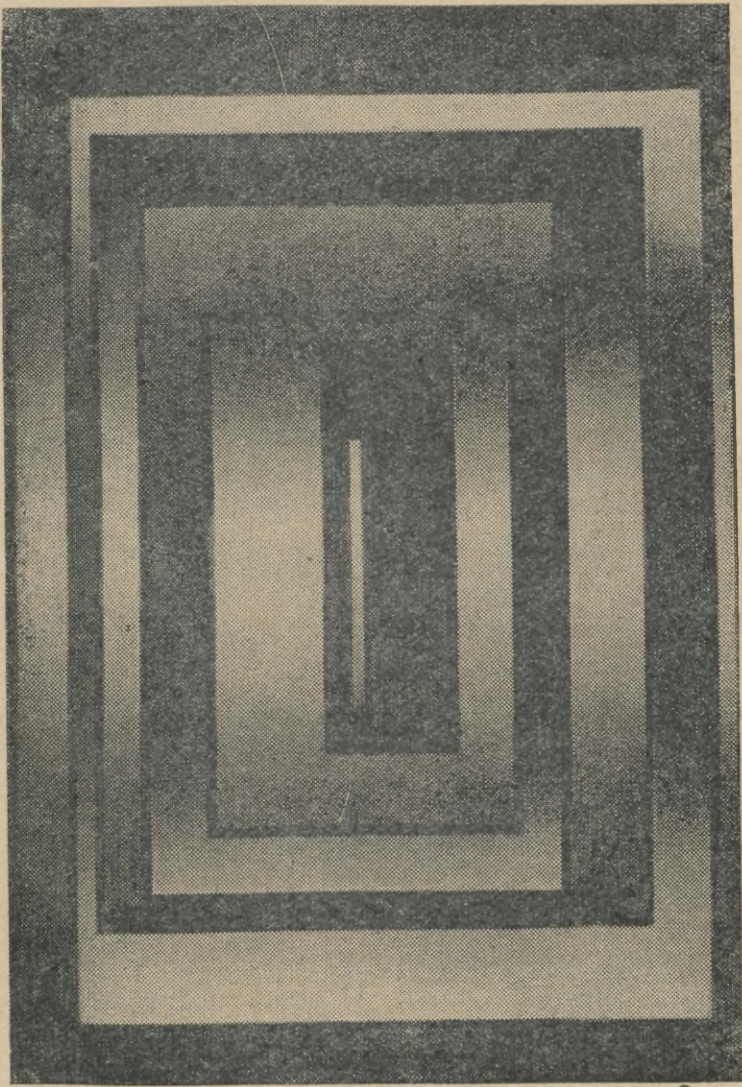
Igavene rohi inimkäte poolt lootud eludel ja kasvab ja sureb ta taas ja tuule hääli üle tema ei lõpe ka siis mitte, kui kõik on unustanud lihtsad ja inimlikud laulud.

Läbi põrandalaudade kasvab rohi tupp, tühjad ja kõledad saalid helendavad hõbedaselt kuu aknaraamistuses, pilved liu-guvad lahtistest avadest sisse ja metsade taga keset kaugeid põlde kohtuvad taevast ja maa, sajandid sajanditega, õnn ja valu kasvavad eraldamatult kokku ja aeg laotab end erapoole-tuna kõige üle kuulutades iga mööduva hetke igavikuks.

Rändavad hinged, kes poolikuse või liigse täiusetaotluse tõttu pole endasarnast leidnud, istuvad kuuvalguses imelikult hiilga-vail sari-kail teineteise vastas ja sõnatu jutt elust ja inimeste maailmast selles ja teedest, mis ei olegi teed, vaid kõigesole-mine ja tarkusest, mis seisneb raamide puudumises, kestab terve kollakassinise öö.

Tõsised on kohalejõudnute silmad, kujutud nende naeratused ja puude varjudest puude varjudesse hõljudes igatsevad nad vabaks end täitumatuses.

Vana maja aga vaikib ja vaikib tuulgi momendiks end temale tuges, siis tõuseb ta jälle ja kaob. Link lõnksatab korra-ks, nagu elav loom liigutab ahnalaik end põrandal ja rohi selles valguses on kellegi silmad, kellegi sõnad, süda, mis enam ku-nagi endasarnasena ei ela.

ZBIGNIEW GOSTOMSKI OPTILINE OBJEKT XXXIV, maalitud reljeef.

„Moodsa tantsu prohvet” ja tema kool

Riitta ja tüdrukud tantsuhoos. Moodne tants on liikumine, mitte asendid, ja ka ilme on osa liikumisest. Tants nõuab palju vaeva, ütleb Riitta, kuid sel peab olema ka oma rõõm.

«Moodsa tantsu põhi-idee on see, et inimene tantsib, mitte see, et esitataks võimalikult kergelt ja kenasti 18. sajandi koreograafiat,» ütleb Riitta Vainio.

Riitta Vainio on Moodsa Tantsu Kooli juhataja ja moodsa tantsu hing Soomes, teda nimetatakse «moodsa tantsu prohvetiks».

Ta ütleb: «Moodsa tantsu aluseks ei ole võimalikult kaunis ja tantsuline liikumine. Klassikaline ballett on sündinud aristokraatia tarvis, õuetantsuna, ja see joon püsib tal praegugi. Moodne tants on sündinud masinaajajärgul. Selles avaldub, selles peab avalduma kaasaegne inimene, tants peab avama elu kõik küljed, mitte üksi pidupäevase. Tuleb lähendada sellest, et on midagi öelda. Igal tantsul peab olema oma iseloom. Moodne tants annab enam võimalusi kui klassikaline ballett, sest moodne tants ei rajane «kindlaksmääratud liigutustel. Lavale võib mis tahes liigutus.»

Tantsukunstis on võhikul raske mõista moodsa tantsu müstilisena tunduvat olemust. «Müstikat siin ongi,» kinnitab Riitta Vainio. «Ma peaksin olema veel ka teoreetik, neist

asjadest ei oska siin keegi kirjutada, kuid kunagi ei ole mahti, sest kõige sellega on nii kuhutavalt tööd,» ütleb ta.

«Kui plaanitsen midagi, siis pean kavandama algusest peale, läbi mõtlema finantseerimise alates.»

Moodsa Tantsu Kool on ainus sellelaadne Soomes. Kui Riitta Vainio tuli 1961. a. Ameerikast Philadelphia tantsuakadeemiast õppinud tantsijana Soome, pidi ta kõike alustama nullist. Oli vaid Ooperiteatri ballett ja selle iseloom oli sootuks teine. Riitta Vainio tegi hoolega tööd, propageeris ja õhutas («Võisin olla õige agressiivne tookord,» ütleb ta ise) ja pidas oma jooni, kuigi klassikalise balletiga harjunud krimsutatsid nina, imestasid ja ütlesid: «See on veider.»

Riitta Vainio tegi neid «veidraid» tantsu, esitas neid mitmetel lavadel ja televisioonil. Ja ei kestnud kaua, kui moodne tants oli in ja pop ja kooli hakati lausa ründama. Nüüd on õpilaste vool väibunud, kaasaajooksikud — need, kes tahtsid tantsida «moodsalt» vaid sellepärast, et see on mood, on maha jäänud.

Nullist alustanud

Moodsa Tantsu Koolil on nüüd oma administratsioon, toetusühing, palju õpilasi ja võimekaid maailmakuulsaid tantsijaid käib seal tunde andmas. Külalisõpetajatena tegutsesid Ameerika kuulsused Cora Cahan ja Norman Walker.

«See läheb kogu kaliks,» ütleb Riitta Vainio, «kuid nad töötavad hülgavalt.»

Moodsa Tantsu Koolis on veel nii asjaarmastajaid kui ka ettevalmistusrühmi. «Moodne tants sobib kõigile, kellel on võimalus seda õppida, teine lugu on see, et kõik ei õpi mõistma selle iseloomu nii, et suudaksid tõepoolest sisu edasi anda. Kõigepealt on tants ränk keheline treening, põhi on võimlemiskool. Kooliõpilased on tantsust väga huvitatud, selle peaks lülitama võimlemisõpetajate ettevalmistusse.»

Väike õrn ja tütarlapselik Riitta Vainio on teinud moodsa tantsu heaks ränka tööd ja saavutanud märgatavaid tulemusi, kuigi moodne tants on Soomes praegugi veel vaeslapse osas, nagu Riitta ise tunnistab.

(Ajalehest «Kansan Uutiset»)

Tõlkinud A. HIR

TEATED

Komsomolikomitee õppe-sektori esimene töökoosolek uuel õppeaastal toimub teisipäeval, 12. septembril k. a. kell 18 komsomolikomitees.

*

Rahvaste sõpruse klubi juhataja esimene töökoosolek toimub 8. septembril kell 16.30 komsomolikomitees.

*

Komsomolikomitee siseorganisatsioonilise sektori esimene koosolek on reedel, 8. septembril kell 15 komsomolikomitees.

*

Osakondade ja ravisosakonna kursuste siseorganisatsioonilise töö eest vastutajate esimene töökoosolek toimub esmaspäeval, 11. septembril k. a. kell 16 komsomolikomitees.

*

Arstiteaduskonna üliõpilaste ametiühingubüroo liikmete ja kursuste volinike nõupidamine on neljapäeval, 14. septembril kell 19 komsomolikomitees.

KOMSOMOLIARVESTUSEST

Vanemate kursuste üliõpilased, kes kuuluvad komsomoli, ja kes on ülikooli tulnud mõnest teisest kõrgemast õppeasutusest, akadeemiliselt puhkusele või töölt, peavad meie komitee arvestussektoris end arvele võtma. Kaasa tuleb võtta komsomolipilet.

Tütarlastel, kes on vahetanud nime seoses abiellumisega, tuleb vahetada komsomolidokumendid.

MENETLUS-PRAKTIKA ÕHUS

Dnepropetrovski lennuväljal on argipäevane hommik. Tõusevad ja maanduvad sihvakad TU-1 ja AN-id, mille õhkutõusmisel tuleb pähe võrdlus abitult tiibu vehkiva pardipojaga — nii väikestena tunduvad kandepinnad ja neli propellerit ta kõhuka kere kõrval, viikad IL-id ja AN-2-d, nina uudistavalt ülespoole. Iga lennuk laseb kuuldavale ainult temale omast müra ja kui sellele lisada dispetšeri jutt, kes valjuhääldaja vahendusel jagab reisijatele vene- ja ukrainakeelseid teateid, saab sellest lennujaama helitaust.

Reisijad sebiavad oma kohvritega registreerimisluukide ümbruses ja tunglevad raudväravate taga, oodates lennukisse laskmist. On saabujaid ja lahkujaid, vastutulnuid ja saatjaid. Kui vaadata mõni aeg seda pealt ja kuulata sinna juurde kaugete lennujaamade nimetusi, tunned soovi istuda ükskõik millisesse lennukisse ja lennata. Suvalisse kohta.

Rahulikult ja asjalikult on seal, kus teistest lahus seisavad kolm IL-14 — meteoroloogilise polügooni lennukid. Algavaks tööpäevaks teevad siin ettevalmistusi aeroloogid — inimesed, kellele lendamine on lakanud olemast meelelahutus ja muutunud tööks. Neil tuleb õhus olla ka siis, kui lennuk viskleb nagu haavatud lind ja Aerofloti lennukid lennuilma ootavad.

Meie, IV kursuse füüsikute ülesandeks suvise praktika ajal on lennata koos NSVL TA Atmosfäärfüüsika Instituudi teadlastega ja mõõta Päikese lähilainelist kiirgust. Selle täpne kindlaksmääramine oleks samm edasi pikaajalise ilmaprognooside teoorias.

«Hy, ребята, как самочувствие?» pärvivad piloodid enne väljalendu nailonsärke lennuriituse vastu vahetades. «Tip-top,» näitame meie. Oleme lendamisega juba harjunud. 5-liikmelise meeskonna moodustavad kogenud lendurid, kelle põhitöök on uute lennukite katsetamine. Esimene piloot on soliidsel neljakümne aastates katselendur, kelle kuuereväärne ehv

märk «5000 avariideta lennutundi». Ta räägib vähe, kuid mõjukalt, ja naer on tal rohkem silmades. Tüürimees on veidi vanem, tisedusele ja kiilaspäisusele kalduv. Sõjas tuli tal lennata luurelennukil Berliini kohal. «Ükskord,» jutustas ta, «saime ülesande leida Hitleri residents ja teha kindlaks, kas ta lennuk on veel aias või mitte. See oli päris sõja lõpul.»

Mehaanik kamandab kõik lennukisse, suleb ukse ja asub mootoreid soojendama. Müra läheb nii suureks, et peame üksteisega kõnelema kas karjades või kate abiga.

Veerund tunni pärast roolib meie IL-14 stardirajale, rebib end õhku, teeb tiiru lennuvälja kohal, lendab üle Dnepri ja võtab kursi lõunasse. Lend mõõtmiskohta (polügoonile) kestab harilikult 30–40 minutit. Kes saab oma aparaadid tööle, võib ülejäänud aja lesida langevarjuhunniku otsas ja alla vaadata või hommikust lehte lugeda.

Siis annab lennu juht Vitali Petrovitš vilega märku, et algas esimene «ploštadka». See tähendab, et mõne minuti kestel hoiab piloot masina rangelt ühel kõrgusel. Kaks viit — lõpetada mõtmised. Edasi tõuseme 100 meetrit kõrgemale ja kõik kordub taas. Pärast iga tõusu on kergem töötada, vähemaks jäävad tõusvad ja langevad õhuvoolud ja Ukraina hilissuvine palavus annab järele. Kui lennuväljal on 28°, siis 1,5 km kõrgusel vaid 15°. Sellel kõrgusel lendamine sarnaneb kihutamisega laudsiledal teel.

Kui ükski välisest mõõteriistadest ei purune, siis teeme veel horisontaallende kolme tunni jooksul ja kammime atmosfääri läbi 2 km kõrguseni. Nüüd järgneb sujuv laskumine ja tagasilend. Viimase vältel löbustab meeskond end madallennuga 40 m kõrgusel. All jooksevad kanad laiali, mehed aga hindavad Dnepri-äärseid õunaaedu ja jutustavad anekdoote. Kolme šassii rakatsused maandumisrajal kuulutavad lennu lõppu. Mehhanik surub gaasi koraks põhja ja paneb siis mootorid seisma. Jälle on tunda kerge valu kõrvades, seekord ootamatust vaikusest.

Lendurid peavad riideid vahetades nõu, kuhu minna lõunatama pärast viietunnist õhusloksumist. Neile on tööpäev läbi. Ekspeditsiooni liikmetele mitte, sest õhtupoolik veedetakse laua taga, arvutustelükat käes.

Meiegi sõidame lõunatama. Auto viib meid mööda auklikku külavahetesse väikesse Haidaki külla otse Dnepri kaldale. Suplus kulub marjaks ära.

Umbrus on künklik ja maapinda lõhestavad sügavad uhtetorud, mille põhjas kasvab kõige lopsakam taimestik, mida siin augustis näha võib. Sellepärast siis võib siin kuulda kitsede määgimist, seapõrsaste ruigamist ja kanade kaagutamist — kogu individuaalsektori elav varandus on siin sööma pandud.

Ohtuti astub mööda tolmust Naberežnaja tänavat külakari. Lärmi on siis laialt, nii inimeste kui ka loomade suul.

Pea iga maja juurest viib jalgrada alla jõe äärde oma kaevu juurde. See on ainuke külas ja naised näivad liikuvat siin põhiliselt kaelkookudega.

Ohtul läheb vara ja kiiresti pimedaks. Tülles küla teisest servast õhtusöögil, võib pöörata jõe poole ja kõrgel kaldal veidi seisatada.

Võib lihtsalt pea kuklasse ajada ja tumedas lõunamaa taevas siravaid tähti uudistada, lasta mõtetel jõuda kauge Tau Ceti täheni ja tunda kummalist rahuldust mõtetest, et me pole nähtavasti üksinda selles kõiksuses.

Võib vaadata üle jõe, kus säravad maapealsed tähed — suurlinna tuled, mis lisaks veel vees peegelduvad. Sel viisil linnast saadud pilt on tükk maad suurejoonelisem lennuki pardalt nähtust.

Suuri ja moodsaid maju on selles linnas vähe, valgusreklamaid on hõre ja müra ning suitsu on palju. Mis on siin suurejoonelist, küsite, ja võib-olla on teil õigus. Siiski — siia, kus kunagi asus Zaporozje Setš, kus mitte kaugel meie külast seisab mälestussammas Bogdan Hmelniškile Poola kindluse vallutamise eest, on inimesed paari sajandi jooksul rajanud miljonlinna. Kunagi oli siin kõnnumaa — nüüd inimeste maa. Inimene on tundmatuse ni muutnud nende kohtade ilmet. Kuid see inimene on veel kaunikesti madalal arengutasemel, võrreldes looduse tarkuse ja ettenägelikkusega.

Arvatakse, et on tähti, millel kunagi eksisteerinud mõistlik elu on mingil põhjusel hävinud (või hävitatud). Aga võib-olla on seaduspärane, et iga kõrgeltarenenud tsivilisatsiooni arenguloos saabub nii suure energia ja nii vähesel mõistuse periood, et ta end ise

Pärast vihma.

M. AROLDI foto.

hävitat? Kuid see on küsimus tähtedele. Tähed aga vaikivad — eestlugu veel.

Dnepropetrovsk, august 1967

ENN KAUP
HANNO OHVRIL

Võtsime vastu külalisi

Kolmapäeva lõuna paiku jõudsid Tartusse EÜE-s töötanud Kiievi Polütehnilise Instituudi, Harkovi Riikliku Ülikooli ja Usbekistani üliõpilased. Külalisi võttis vastu meie komsomolikomitee. Neile tutvustati ülikooli ja Tartut.

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nlm. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5930. MB 05381.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (672) Reedel, 15. septembril 1967 XXI aastakäik

JUBA ON EKSAMID

Alles paar nädalat on esimesest septembrist möödunud, aga juba on «tuubikum» eksamiaegset pinget täis. Tundub, nagu polekski vahepeal suve olnud. «Tuubikumi» raamatukoguhoidja ütleb, et lugemisaal on iga päev tudengitest tulvil. Saan veel teada, et kõige rohkem laenutatakse arstiteaduslikku kirjandust.

Esimeseks jutukaaslaseks saab viimase kursuse bioloog Risto Tan-

ner. Et ülikooli väga edukalt lõpetada, tuleb tal järgmisel kolmapäeval ümber teha filosoofia eksam.

Enamikul siinoliist on aga ees meditsiiniline kirjandus. Selgub, et Ajaloo-Keeleteaduskonna neljandad kursused annavad meditsiinis riigieksamit. Täna tuleb põialt hoida vene filoloogidele. «Kõva põrumist» soovime ka kõikidele teistele, kel selles kuus eksamid on.

H. TOOMLA

Üliõpilased EÕT-s

Igal aastal suunatakse TRÜ-st pedagoogiliste eriharude üliõpilasi praktikale pioneerilaagritesse. Seoses sellega, et ELKNU Keskkomitee organiseeris tänava suvel esmakordselt uuelaadse ürituse keskkooli vanemate klasside õpilastele — Eesti Õpilaste Töömaleva (EÕT) — siis saigi mitmetele üliõpilastele praktikakohaks töömalev, kus nad täitsid komandöride kohuseid.

Laagri siseelu korraldamine ja tööde organiseerimine majandites jäi üliõpilaste kohustuseks. Üldse oli laagrit vabariigis seitse. Meie töötasime Tõdulaane laagris Põlva rajoonis. Põllutöödel abistasime V. Sassi nim. sovhoosi, metsa- ja maaparanduslike tööde objektid asusid Rõpina Metsamajandis. See-ega oli õpilastel võimalus teha peaaegu kõiki maatöid ja üldjoontes tutvuda töökorralduse ning eluga maal. Tehtud sai põllul heina- ja köplamistöid, metsas aga puhastamis- ja sihte. Saime maitsta ka kraavitööde «mõnuseid».

Esimestel vabadel õhtutundidel

korrasime oma elamist-olemist, sest kui Tallinnast õpilastega pärale jõudsime, ootas meid ees ainult tühi metsavahimaja ja heinaküün nariidena. Üsna ruttu sai kord majja. Küüni ehk hotelli «Ammelgas» asusid elama poisid. Tütarlaste elamine ristiti «Tõusvaks Päikeseks». Sööki valmistasid õpilased ise, neid juhendas kokk.

Et meie laagri rahvas töötas viis päeva nädalas, siis jäi piisavalt aega sportimiseks, isetegevuseks ja ekskursioonideks. Spordis kohustusime EÕT «Tuleviku» kolhoosi rühmaga, Salla rühmaga ja EUE Marienthali rühmaga. Kõik need kohtumised tulid meie laagriperele kasuks. Maleva kokkutulekul Tõl-

las tunnustati Tõdulaane rühm kõige paremaks. Tasuks saime 2-nädalase keskursiooni Kaukaasiasse.

Loodame, et EÕT-st sirgub väärilisi järglasi EUE-le.

K. SIILIVASK ja V. KASS,
matemaatika ped. haru
IV kursusel

Rahvakunstiansambel jõudis koju

Meie rahvakunstiansamblile oli see suvi õige töörohke: üliõpilaskoolipidu, treeninglaager Tõrvas, nädal aega proove Tallinnas, siis Eesti kultuuripäevad Moskvas ja Uljanovskis. Esmaspäeva hommikul jõudsid meie tantsijad-lauljad-mängijad tagasi Tartusse.

Vabariiklikest ajalehtedest võisime iga päev lugeda meie isetegevuslaste menukatest esinemistest kultuuripäevade kontsertidel. Mida aga asjaosalised ise oma reisist arvavad?

Vestlesime saabumispäeva õhtul ansambli esimehe Arvo Kisperi, liikmete Liia Hüüsi ja Rāni Laanmaaga.

ARVO KISPER:

Moskvas meil iseseisvat kontserti ei olnud. Meie ansambli kasutati nii-öelda «garneeringuks». Andsime üle lilli ja kingitusi. Käisime ka

kohtumisel ühe diviisi sõjameestega. Vastuvõtt oli seal õige südamlilik. Üldiselt aga jättis kultuuripäevade organisatsiooniline külg Moskvas meie arvates veidi soovida. Sageli saime alles vahetult enne oma etteastet teada, mida meil tuleb laval teha.

RĀNI LAANMAA:

Eesti kultuuripäevad nagu kadusid pealinna ürituste mõllus ära. Reklaami oli nigelavõitu. Moldaavilased oskasid juba kaks nädalat enne oma esinemisi Moskva endist rääkima panna. Ega Moskvas kõik nii libedalt läinudki, kui lehest lugeda võis. Ajalehemeeste lood olid meie meelest nagu head veini maitnud inimese jutud.

Ja veel üks mõte. Rahvust peab tutvustama ikka rahvakunsti kaudu. Rahvusvaheliseks

(Järg 2. lk.)

VII rahvusvahelised kõrgemate koolide suvekursused Greifswaldis

10.—26. juulini toimusid Greifswaldis VII rahvusvahelised kõrgemate koolide suvekursused saksa keele ja kirjanduse alal.

Kursuste juhataja prof. dr. phil. habil. Wolfgang Spiewok vastas toimetuse mõningatele küsimustele selleaastaste suvekursuste kohta.

Küsimusele suvekursuste eesmärgist vastas prof. dr. Spiewok: «Osavõtjateks saksa keele ja kirjanduse rahvusvahelistest kõrgemate koolide suvekursustest, mis sel aastal toimuvad 7. korda, on põhiliselt välismaised germanistikat õppivad üliõpilased, aga ka saksa keele õpetajad ja kolleegid välismaalt. Kursus peab võimaldama osavõtjatele süvendada oma teadmisi saksa keele ja kirjanduse alal ning andma ka igakülgse pildi Saksa DV ühiskondlikust elust. Sel viisil võimaldab kursus intensiivistada sidemeid välismaaga kõrgema kooli tasemel ning tõsta Saksa DV prestiiži.

Kas suvekursused leidsid head vastuvõttu?

Tõepoolest. Kui me 7 aasta eest alustasime sellise töövormiga, oli see ainus omataoline kursus Saksa DV-s. Samal ajal toimus Erfurdis kursus välismaistele saksa keele õpetajatele. Algul oli meil reeglina 60 osavõtjat. Juba möödunud aastal tõusis avalduste arv hüppeliselt: 1966. a. saime kokku 168 avaldust kursusest osavõtuks. Suure raskusega suutsime kursust laiendada. Käesoleval aastal hakkavad esmakordselt Greifswaldi kursuse kõrval toimuma paralleelkursused Rostockis, Berliinis ja Leipzgis.

Vaatamata sellele on kõikidele kursustele tung suur. Ka meie pidime sellel aastal uuesti ettenähtud mahut laiendama. Seoses sellega on huvitav märkida, et sel aastal tuleb suurim delegatsioon Prantsusmaalt, sest möödunud aastased kursused meeldisid prantslastele väga. Üheks edusammuks on ka see, et endised kursustest osavõtjad on otsustanud jätkata või lõpetada oma saksa keele õpingud Saksa DV-s.

Milline on sel aastal kursuste koosseis?

Sel aastal suutsime 150 avaldusest rahuldada ainult 92. Suurimaks on Prantsuse delegatsioon 32 üliõpilasega, järgnevad Poola delegatsioon 22, Tšehhoslovakkia 14, Soome delegatsioon 6 ja Rumeenia 6 osavõtjaga. Esmakordselt on meil sel aastal külalised Nõukogude Liidust: 10 inimest saabuvad Eesti NSV-st ja nimelt Tartust. Lõpuks viibivad meie hulgas veel külalised Taanist ja Jugoslaaviast.

Milline on kursuste programm?

Vastavalt kursuste eesmärgile on meil 2 programmi: keeleteaduslik ja kirjandusteaduslik. Keeleteaduslik programm hõlmab ülevaate- loengute kõrval (näit. loengud saksa rahvuskeele arengutendentide kohta) eelkõige suulist vestlust ja foneetikat. Kirjandusteaduslik programm käsitletakse romaani Saksa DV-s ning proosaloomingut Lääne-Saksamaal. Nagu igal aastal, toimuvad ka tänava arvukad forumid ja diskussioonid poliitilistel ning kultuuripoliitilistel teemadel. Ekskursioonid Rügeni

saarele, Rostocki ja Weimaris, sõprusõhtud, filmid ning mitmesugused kultuuriüritused annavad võimaluse tundma õppida meie ühiskondliku elu erinevamaid alasid.

Mis iseloomustab tänavuaastasi kursusi võrreldes möödunud aastatega?

Me oleme möödunud aastate kogemustest õppinud ning võtnud arvesse paljude meie külaliste soovitusi. Vastavalt sellele püüame tänava anda meie välismaistele külalistele ülevaate võimalikult paljust ühiskondliku elu aladest. Nii külastatakse Stralsundi laevaehitustehast, Dersekowi põllumajanduslikku artelli ja Wiecki mere-sportikooli. Arvukad ettekanded (näit. rannaalade arhitektuuri ja Saksa DV teatriloomingust) annavad informatsiooni meie kultuuri-elust.

Ma võin öelda, et me ei ole veel kunagi nii siiralt kohtunud kui sel aastal. Kõik külalised tundsid suurt huvi sotsialistliku ülesehitustöö tundmaõppimise vastu. Nii algatas Prantsuse delegatsioon (väljaspool kursuse programmi) mõttevahetuse meie haridussüsteemi ja kultuuripoliitiliste küsimuste kohta. Mainimisväärsed on samuti ka sümboolikud suhted välismaiste külaliste ja nende sakslastest juhendajate vahel, mis, nagu kogemused näitavad, arenevad kauakestvateks sõprusühendusteks.

Greifswaldi ülikooli ajalehesi
«Unsere Universität»
Tõlkinud A. KOVERJALG

Nad täiendasid end Saksa DV-s

näide suurepäraselt ja huvitavalt ülesehitatud, meetodiliselt läbimõeldud, hästi ettekantud loengust.

A. EHALA:

Teoreetiliselt meie üliõpilased palju uut juurde ei saanud, sest olime ikkagi vanemate kursuste esindajad, enamik osavõtjaid aga käis veel II või III kursusel. Samuti tuleb öelda, et meie teoreetiline ettevalmistus ülikoolis on suhteliselt kõrge tasemega ja meil ei tulnud punastuda.

R. PAAP:

Keelega saime hakkama ja rääkimisega harjus ka ära. Erilisi arusaamatusi keeleoskuse pärast polnud.

L. OTSMAA:

Tüdrukud esinesid tublilt. Julgust ja pealehakkamist oleks siiski rohkem tahtnud näha, eriti vestluse juures. Peab olema lobisemishimulisem, see tuleb kõneoskusele kasuks. Muidu jäädi meie grupiga rahule. Keeleoskus leiti olevat tublisti üle keskmise taseme, hääldamisel samuti jämedaid vigu ei leitud.

Ja ikka ning jälle toonitati südamliselt vastuvõttu ja ääretut külalislahkust, mis meie delegatsioonile Saksa DV-s pea igal sammul osaks langes. Eesti delegatsiooni ja Eestimaa vastu tunti tõsist ja siirast huvi. Eriti lähedaseks saadi prantsuse üliõpilastega, kellele jutustati palju Nõukogudemaast, liiduvabariidest, nende elukorraldusest ja Eestimaast, millest prantslastel siiani peaaegu midagi lähemalt ei olnud kuulnud. Sõlmiti sõprusühendusi, vahetati aadresse, autogramme, mälestuseseid. Kursustest nabal aial käidi välisõitudel Rügeni saarel, Rostockis ja sadam'innas Warnemündes. Tutvuti Stralsundi laevaehitustehase-

ga, kus valmistatakse NSVL-le kapl'üügitraalereid «Atlantik» ja «Troopik». Ka põllumajanduskooperatiivi jõuti sisse astuda ja lähemalt uurida saksa põllumehe eluolu.

27. juulil, pärast kursuste pidulikkust lõpetamist sõideti Greifswaldist läbi terve SDV Weimarisse Goethe ja Schilleri maile.

Viimasel päeval külastati Buchenwaldi koonduslaagrit.

R. VESKIMEISTER:

Sünge paik. Krematoorium, piinaruumid. Laagri territoorium ise on lage. Barakke pole säilinud. Nende asukohad on turuplatsidele märgitud. Muuseum fotode, eksponaatidega, kogu oma masendavusega. Meile näidati lauda, kus Ilse Koch nälgis inimestelt nahka, millest valmistati käekotte ja muid nahkesemeid.

U. VASAR:

Kilomeeter laagrist eemal ühel mäeküljel asub mälestusmärk. Poolkaarekujuline Rahvaste allee 18 igavese tulega. Prof. Cremeri skulptuuridegrupp kellatorniga tagaplaanil.

Kuulsime ka Buchenwaldi kella.

L. OTSMAA:

Kui nüüd otsad kokku võtta, tahaksin veel vaid öelda — meid võeti, võetakse ka edaspidi vastu suure rõmuga. Greifswaldi ülikool ja Tartu ülikool on väga huvitatud vastastikuse sidemete tugevdamisest. Rohkem pealehakkamist ja initsiatiivi meie poolt ja asi hakkab liikuma. Suvekursused on tore asi, aga kasulik oleks, kui meie üliõpilased saaksid õppeperioodil viibida kuu või semestri mõnes saksa ülikoolis ja seal õppida saksa keelt. Vahetuse korras peaks ju olema võimalik seda organiseerida. Sellise kasuliku ürituse eest tasub hea seista.

Vestles LEILI PADEVEST

ALUSTAME FAKULTATIIVSETE KEELTE-KURSUSTEGA

Varasemate aastate eeskujul on mitmete teaduskondade üliõpilased avaldanud soovi õppida fakultatiivselt võõrkeeli. Ajaloo-Keeleteaduskond organiseerib praegu vastavalt laekunud soovivaldustele õppegrupe, et alustada töõga võimalikult kiiresti. Dekanaat aga saab organiseerimistöö hõlbustamiseks üliõpilasi esitada oma soovid võimalikult peatselt, et töõga võõrkeelte (inglise, prantsuse, saksa, soome jt.) õpetamisel kiiremini peale hakata. Palume siis rutata!

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanat

10. juulil 1941. aastal jõudsid fašistid Tartu lähemale. Rühm milit-sionääre liikus Võru tänavalt Teguri tänavale. Raudteeülesõidu kohal silmati soomusautot ja tanketi. Need lähenesid. Soomusautol oli varda ümber punane lipp nagu Punaarmee lahingumasinatelgi. Kui aga auto kiirel sõidul keeras Teguri tänavast alla, lõi lipp tuules lahti ja paljastas haakristi. Vint-püssidega oldi soomuse vastu relvitud. Nii tulid Tartusse fašistlikud okupandid.

Tartu Ülikoolis algas fašistlik okupatsioon julma terroriga. Mõr-vati üheksa ülikooli õppejõudu: professor Artur-Tõeleid Kliimann, professor Peeter Rubel, professor Lazar Gulkovitš, dotsent Voldemar Päll, lektor Leopold Silberstein, assistendid August Kajand, Elmar Kruus ja Väino Lang ning õpetaja Aleksander Lõoring. Õppetööst kõrvaldati professor Alfred Koort ja professor Arnold Humal.

Fašistlikud okupatsioonivõimud ei likvideerinud ülikooli otsekohe ja ametlikult, teda lasti vormiliselt eksisteerida. Oma valitsemise esimese aasta jooksul ei osutanud okupatsioonivõimud mingit huvi ülikooli käimapanemiseks. Lubati korraldada üksnes lõpuksameid 20. novembrist kuni 31. detsembrini. Määratud tähtpäeval tunnistati lõpetanuks üksikud üliõpilased.

Okupantide esimeseks sammuks oli ülikooli peasissekäigu reserveerimine aarialastele. Juba 1. augustil 1941 ilmus ajalehes «Postimees» teadaanne, et ülikooli peahoones ei toimu asjaajamine senistes ruumides, vaid hoopis teises tiivas. «Rektori juurde, sekretariaati ja majandustoimkonda pääseb Gildi tänavalt, selleks ehitatud uue trepi ja ukse kaudu,» teatas ajaleht.

Tegelikult pidid rektor Kant, ülikooli sekretär Kauri, kõik õppejõud ja üliõpilased käima läbi ukseks kohandatud akna.

1942. aasta jaanuarikuus otsustasid okupatsioonivõimud kasutada eestlasi fašistidele vajalikel elu-aladel. Luba anti õppetööks sõjalukorras tähtsates teaduskondades — arsti-, loomaarsti- ja põllumajandusteaduskonnas.

TARTU ÜLIKOOI haakristi võimu aastatel

Ralf R. Parve jun.

Ülikool avati alles 29. jaanuaril 1942. Aktusele ülikooli aulasse saabusid «kõrged külalised», nagu Eesti kindralkomissari Lietzmanni esindaja *Brigadeführer* (kindralmajor) Aster, Tartu piirkonnakomissar Meenen ja «Eesti Omavalitsuse» juht Hjalmar Mäe. Ülikooli aula mitu toolirida olid täis fašistlike sõjaväelasi ja ametnikke.

Avakõnes teatas Aster, et teaduslikku tööd peab kandma võitlev hoiak, selleks et «kaasa aidata meie mandri eelseisva saatusküsi-

muse otsustamisele meie juhi Adolf Hitleri poolt seatud eesmärgi vaimus». Vaevast usutav, et aulast viibijad olid kuulnud Hitleri «mõtiskelu» tulevase Euroopast. Ta oli kunagi oma parteijõugu juhtivatele tegelastele seletanud:

«Tuleb härrasteklass ja mitmesuguste parteiliikmete grupp, mis on paigutatud rangelt hierarhiliselt. Nendest allpool on nimetu mass, kõige alamad igaveseks. Veel madalamal on võidetud välismaalaste klass, kaasaegsed orjad.»

Hjalmar Mäe lisas veel Asterile, et «töökohustusest meie kodumaa ja meie tuleviku vastu meie käesoleva aasta esimesel poolel korraldame ülikoolis kaks töösementrit.» Okupatsioonivõimude korralduse sõnastas Mäe oma kõnes niiviisi, nagu oleks «töökohustuse» tähtsime tulnud üliõpilaste ja avalikkuse üldisel soovil.

Tegelikult kujunes õppetöö mingiks lühendatud õppesüsteemiks, kus vaevast nelja ja poole kuu jooksul taheti läbi võtta kogu aasta kursus. Vähe sellest, et taoline õppeaeg ei suutnud anda üliõpilastele rahuldavaid teadmisi, selle aja kestel saadeti ülikooli õppejõude ka metsatöödele. Nii näiteks viibis eemal ülikooli õppetööst 1942. aasta märtsikuus 40 õppejõudu, kes varusid sel ajal «töökohustusest» metsas puid.

Õppejõud, kellel ülikooli juures tööd ei olnud, teenisid elatust eksaminaatoritena, muuseumi töötajana ning koostasid aruandeid ja seisukohti küsimustes, mida vajasisid administratiiviasutused ja sõjalised võimud. Seega asus teatud osa õppejõude koostöösse okupantidega, kuna aga enamik oli sunnitud tegelema sellise tööga, mis ei suutnud nende teadmiste ja võimetele midagi pakkuda.

1941/42. aastal tehti fiktiivne üliõpilaste hulga üldarvestus. Need loenduste andmed on väga suvalised ega näita ligilähedaltki tegelikust õppetööst osavõtjate arvu.

1942. aastal kehtestati okupatsioonivõimude poolt määrus, mille järgi ülikooli astuda soovija pidi enne sooritamata aastase kestusega «riigitöötööstustuse». Sundusliku riigitöötööstustuse sisseastumine ülikooli astujatele oli esimesi eesti noorsoo sundvärbamise vorme fašistlikku töö- ja sõjaväeteenistusse.

Ilma eksamiteta võeti ülikooli vastu neid, kes olid vähemalt pool aastat teeninud Saksa sõjaväes või siis silma paistnud «bolševismivastase võitlusega». Sisseastujad pidid täitma arvukate küsimustega ankeedi, sealhulgas vastama ka küsimusele, millega tegeles üliõpilaskandidaat alates 22. juunist kuni Saksa vägede tulekuni. Õppe-

jõud pidid välja töötama lühendatud õppekavad, et Saksa sõjaväes olevad üliõpilased saaksid ülikooli lõpetada lühema aja jooksul.

2. septembril 1942 sõitis rida õppejõude Saksamaale «teadusliku töö ja enesetäiendamise otstarbel ning vastavate alade käsitlusviisiga tutvumaks». Need olid kõik õigus-teadlased ja läksid praktikale Berliini ja Müncheni ülikooli juurde omandama natsliku õigusemõistmise põhiluseid.

1942/43. õppeaastal avati Tartu Ülikoolis lõpuks ka humanitaarteaduskonnad. «Õppetööd» alustasid õigus-, filosoofia-, majandus- ja matemaatika-loodusteaduskond. Nendes neljas teaduskonnas õpetati lühendatud õppekavade, nn. «sõjaaegsete erikursuste» järgi, panes rõhku peamiselt «praktilist laadi humanitaarteadustele». Lühendatud õppekavad nägid ette endise nelja põhilaine asemel ühe pea- ja kahe kõrvalaine läbivõtmist. Õppeprogrammide alalist ümberkorraldamist ja õppeviiside muutmist tõttu ei saanud kogu okupatsiooni-aja jooksul toimuda mingit korrapärast õppetööd. Õppejõudude aineline kitsikus ja poliitiline surve ei võimaldanud teha ei õppe- ega teaduslikku tööd.

Tõsi küll, 1942. aastal kuulutas nn. ida-alade komissar Lohse välja üliõpilastööde konkursi, kuid nagu allpool loetletud teemad selgesti näitavad, taheti neid töid kasutada fašistlikule Saksamaale sõjalukorras kasulikuks otstarbeks:

1. Ettepanekud Ida-alade Riigikomissariaadis esineva veejõu majanduslikuks kasutamiseks.

2. Kartulikasvatuse laiendamise võimalusi.

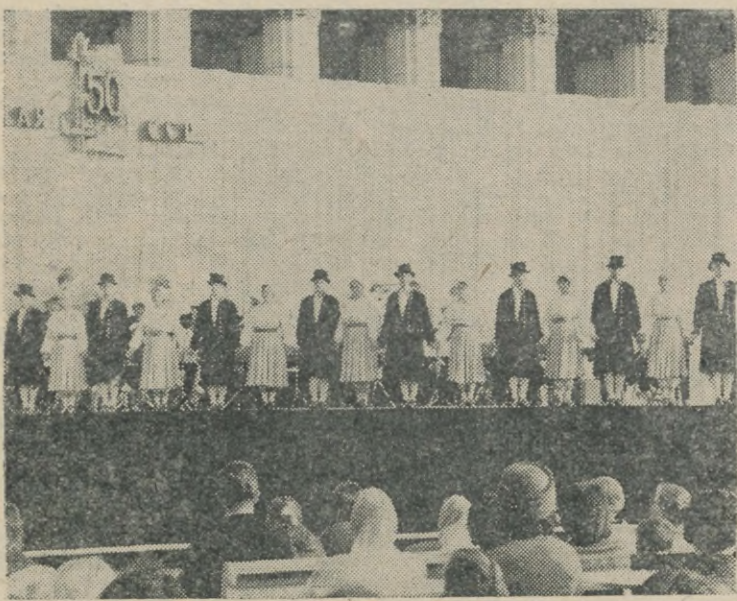
3. Võimalusi jõudlusvõimeliseks piimakarja omamajanduslikuks kasutamiseks.

4. Tüüfusepisikute-kandjate ravi.

1943. aasta algul teostati järjekordne nooremale aastakäikude sundvärbamine, mis haaras ka üliõpilasi. Märtsikuus saabus sel puhul Tartusse Eesti Julgeolekopolitsei juht, massimõrvar Ain Ervin Mere. Tartu ajaleht «Postimees» kuulutas 4. märtsil 1943:

(Järg 3. lk.)

Rahvakunstiansambel jõudis koju

(Algus lk. 1)

saanud kunstiga on ju kõik niikuinii tuttavad ja peab olema tõesti suur meister, et sellega Moskvas nii-öelda «mütsiga lüüa».

LIIA HUUS:
Avakontserdi ajal Kremli Teatris kuulsingi publiku seast märkust: «See pole ju rahvuslik!»

ARVO KISPER:
Taheti näha meie rahvarõivaid ja tantsu, kuulda meie rahvamuusikat. Täiesti väär on arvata, et meie rahvakunst huvitab võrast publikut vähem kui estradi- või ooperikunstnike esinemised.

RÄNI LAANMAA:
Aga rahvatants segakavaga kontserdis küll mõjule ei pääse. Ta lihtsalt ei sobi ülejäänud numbritega kokku. Edaspidistel küllalis-esinemistel tuleks seda arvestada.

ARVO KISPER:
Uljanovskis oli meie ansambli viis iseseisvat kontserti, tantsisime ka ava- ja lõppkontserdil. Lõppkontsert toimus draamateatri tuliuues hoones. See tehti korda just seks puhuks ja lausa uskumatu kiirusega.

Kõik esinemised läksid tõepoolest

suure aplausi saatel. Tore oli tunda, et publik on tähelepanelik ja vastuvõtlik. Lemmikantsudeks kujunesid naisrühma «Uraali kadriil», segarühma «Otsapandjatse» ja «Nääriskokk».

Tohutu menu oli vokaalsolistil TONIS UIBOL.

RÄNI LAANMAA:
Tundus, et Uljanovski ja selle ümbruskonna rahvale olid Eesti kultuuripäevad tõepoolest suursündmuseks. Sealne publik ei ole ju külalistega nii hellitatud kui Moskva oma.

ARVO KISPER:
Meie ansambli kontserdid Uljanovskis olid külastajate arvu poolest «Laine» kontsertide järel teisel kohal. Ajalehtede arvates koguni esimesel!

Reklaami meie vabariigi kultuuririitustele tegid kohalik televisioon ja ajalehed. Ja meie ise ka! Linna vahel liikudes kandsid õige mitmed rahvarõivaid.

RÄNI LAANMAA:
Uljanovskis kohtusime ka kohalike eestlastega. Need on kunagiste väljarändajate järeltulijad. Smorodini külas on neid oma 60 peret. Meie kontserdist olid nad väga

huvitatud. Pärast kontserti ajasime nendega juttu ja laulsime ühiselt vanu laule.

ARVO KISPER:
Kõige meeldejäävam oli siiski kohtumine Uljanovski Pedagoogilise Instituudi üliõpilastega.

RÄNI LAANMAA:
Selles oli tõepoolest midagi suurest, nemand ulatasid meile leiba-soola ja meie Aime Haavakivi neile elava sõprustule.

LIIA HUUS:
Pärast aga tuli iseenesest nii, et lõksime rahva sekka. Tudengid on ikka tudengid!

RÄNI LAANMAA:
Kohtumisi üliõpilastega oleks võinud üldiselt rohkem olla. Uljanovskis on veel Polütehniline Instituut ja Põllumajanduse Akadeemia.

LIIA HUUS:
Vahva kontsert oli see, mille andsime just enne ärasõitu oma korteriperemeestele. (Me elasime koos Pioneeride Palee lastekooriga ühes pioneerilaagris). Seda kontserti polnud keegi ette mõelnud. Kõik tuli, nii nagu tuli. Ja korda läks!

ARVO KISPER:
Isendile tegime ka kontserte. Meil oli isegi oma improviseeritud džässorkester oma Louis Armstrongiga.

Linna ennast nägime vähe. Külastasime Leniniga seotud paiku, tund aega sõitsime Volgal.

Uus Uljanovsk sarnaneb väga Tallinna Mustamäega.

Tööd enne väljasõitu oli muidugi kõvasti, eriti pingutav oli Tõrvalaager. Siin andis tunda, et aasta jooksul olime töötanud plaanitul ja esinenud vähe. 1/5 õnnestumistest oleme tänulikud treeneritele Milvi Lingile, Henn Tiivelile ning ava- ja lõppkontserdi üldjuhile Iraida Generalovale.

Kaasa tõime õige rohkesti kingitust ja aukirju. Ise arvame, et oleme võimalised rohkem ära tegema ja eks teenelise ansambli nimetus kohustab ka millekski.

Kirja pani R. TIMAK

JUHTUMISED ŠVEJKI maal

«Inimesed,» ütles väike prints, «poevad kiirrongidesse, kuid nad ei tea enam, mida nad otsivad. Siis nad rabelevad ja tormavad ringi...»
(A. de Saint-Exupéry «Väike prints»)

Pikkadel sügisõhtutel pöörduvad mõtted tagasi suvele. Aeg sünteesib muljeid ja rännuteedest võib hakata kokkuvõtteid tegema. Reisi-ma minnakse alati kindlatel põhjustel. Levinumateks on sealjuures (olenevalt iseloomust) igatsus tundmatu järele (isiklik avastamisrõõm!), tuttavate imetus («Mööda, kui huvitav!», enesearmastus (mis võimaldab tuttavatele hooltult lausuda: «Austraalia?» Jah, mullu käisin seal...) jne.

Kunagi vestlesid «Werner» kohvikus omavahel kaks daami. Üks neist, vormikas, väärakas, 60-ndates aastates daam sõnas õhates: «Ah, kui ma lõunas veel saaksin ära käia, jumal, siis võiksin surra...!» Kohandasin selle hüüatuse enda jaoks ja mõtlesin, et kui ma Tšehhimaal võiksin ära käia ja Šveiki-nimelise mehega näost näku juttu puhuda saaksin, siis... võiksin üsna rõõmsameelselt edasi elada.

«Sputniku» tuusik viis 36 rännuhimulist noort 7. augusti õhtul piiri-linna Tšopi poole. Poole tosina erandiga olime kõik esmasel välismaale sõitjad, kes olid hoolega järginud printsipi: «Enne kui lähed Prahasse, käi Nuustakul ära...»

Ma teadsin Tšehhimaast täpselt niipalju, kui on üldiselt vaja teada enne reisile minekut. Teadsin, et 1961. a. rahvaloenduse põhjal on seal 13 745 577 elanikku, neist 9069 tuhat tšehhi ja 3836 tuhat slovakk, et maa pindala on 128 000 km², et kuldne Praha on üks maailma kaunimaid linnu ja et tšehhi õlu on natuke kuulsam ja kangem kui saarlattel. Tšehhimaad olin hakanud armastama neist hetkedest peale, kui tegin Jaroslav Hašeki Švejkiga — muidugi mõttes! — läbi ühe võrratult huumoriküllase teekonna.

Kaks nädalat on ette vaadates pikk ja meenutades üllüühike aeg. Tšop—Cierna—Praha—Karlovi Va-

ry—Brno—Gottwaldov—Bratislava—Cierna—Tšop. Kohtumised, kirjavahetuse sõlmimine, 3 filmi-täit pilte (114 võtet!) ja mälestused. Kui uuesti sünnimaa pinnal olime, laulsid rongirattad meile meloodiat Tšehhimaal ilusast loodusest, põhjamaalasele ebaharilikult kuumadest ilmadest ja sõbralikest inimestest. Nii sündiski intervjuu iseendaga.

● Kuidas jäi reisi põhieesmärgiga ehk kas ma nägin Švejki?

«Meie päevil võib Praha tänavail kohata meest, kes ei aima isegi, mida ta öieti tähendab meie uue suure ajastu ajaloos. Ta käib tagasihoidlikult oma teed, ta ei tülita kedagi ja ajakirjanikud ei tülita ka teda, et paluda intervjuid. Kui te küsiksite tema käest, mis on ta nimi, vastaks ta teile lihtsalt ja asjalikult: «Ma olen Švejk...»

(J. Hašek «Vahva sõdur Švejk juhtumised maailmasõja päevil»)

Niisiis, ma nägin teda. Meenu-tagem vaid Saint-Exupéry Väike-se (Järg 3. lk.)

«Üliõpilasnoorsugu haarab relvad käte. Noortel on võimalus valida sundtöökohustuse või Eesti Leegioni vahel.»

Ülikooli aulas peetud kõnes mainis Mere inimesi, kes hoidusid okupatsioonialja eemale igasugusest avalikust tegevusest ja tegelesid «sosistamise, kritiseerimise ja siunamisega». Niisugused isikud lubati tulevikus pidulikult ilma jätta «uue ühiskonna hüvedest». Et selliseid inimesi küllaldaselt leidus, annab tunnistust järgmine teade 31. märtsi «Postimehes»:

«Endine eesti allohviter ja praegune üliõpilane O. M. mõisteti kuini edaspidiseni töö- ja kasvatuslaagrisse, kuna ta kusagil võõraste majas on teinud halvustavaid märkusi Eesti Leegioni kohta.»

Samal ajal tungis natslik ideoloogia üha pealetükkivamalt ülikooli ellu. 1943. aasta teisel poolel asutati okupatsioonivõimude surve all ülikooli juures antropoloogia ja rassiteaduse instituut. Paraku ei suutnud see «teadus» ülikooli juures end läbi lüüa.

1943/44. õppeaastaks avaldas soovi ülikooli astuda üle poole vähem noori kui okupatsioonialja esimesel aastal. Lisaks sundtöökohustusele tuli nüüd väljaspool Tartut elavail üliõpilaskandidaatidel hankida sõiduload eksamile sõiduks oma elukoha politseijaoskonnast. Eksamiperioodiks ei olnud suur hulk soovivaldajaid katsetele ilmunud ning mitmes teaduskonnas jäid eksamid ära. Fašistlik terror tugevnes, üha jõhkramalt tungis sõjaterminoloogia ka õppe-

töösse. 1943/44. õppeaasta immatrikuleerimisaktusel näiteks teatas tolleaegne üliõpilaskonna juht T. Reinhold:

«Teadus on rakendunud sõja teenistusse ning instituute ja raamatukogusid võib nimetada sõjaliselt tähtsateks käitisteks.»

Kui 1942. aastal pidi ülikooli astumise eel läbi tegema «riigitöötähtsust», siis 1944. aasta jaanuaris panid okupatsioonivõimud maksma uue sundkohustuse. Selle põhjal pidi iga ülikoolis õppida tahtev naisabiturient viivitamatult peale keskkooli lõpetamist läbi tegema üheaastase töö- või asendusteenistuse. Haridusdirektooriumile saadetud juhendis abiturientide kohta on öeldud:

«Niisiis, kes ei taha, et teda jäädavalt välja lülitataks õppimisest ülikoolis, peab hiljemalt kohe pärast küpsuskatse sooritamist ilmutama riigitöötähtsust.»

Kõige saatuslikumaks eesti üliõpilastele ja kogu eesti rahvale kujunes paljude aastakäikude mobilisatsioon, mille saksa okupandid ja nende käsilased panid toime 30. jaanuaril 1944. Fašistid tahtsid lõplikult hävitada meie rahva täisealise meessoo okupantidele lootusetuks muutunud sõjas. Sundvõimude ja mobilisatsioonide tõttu oli Tartu Ülikooli 1944. aasta alguseks jäänud 261 meesüliõpilast.

16. veebruaril 1944 kuulutas rektor Edgar Kant välja loengute vahetaja 15. märtsini. Tööle jäid üksnes arsti- ja loomaarstiteaduskond. Sellest ajast peale õppetöö ülikoolis faktiliselt katkeski.

Juba veebruarikuus nõudsid sakslased Tartu Ülikooli ja kõigi eesti kultuurivarade evakueerimist Ida-Preisimaale Königsbergi. Seda nõudmist korraliti veelgi konkreetselt 16. märtsil 1944. Edgar Kant viibis sel ajal parajasti Tallinnas, kui talle juba järgmisel päeval saadeti Tartu ülikoolist telefonogramm, kus teatati resolutselt:

... «kogu Ülikooli õppepersonal seisab vankumatult ja üksmeelselt Tartu Ülikooli evakueerimise vastu väljaspoole Eesti piire.»

Kuid okupatsioonivõimud ei olnud selle otsusega rahul ning nende soovil toimus 21.–23. märtsini uuesti teaduskondade ning rektoraadi ja dekaanide kolm nõupidamist. 23. märtsil pidi Kant kokkuvõttes neist nõupidamistest teatama telefonogrammiga Tallinna:

«Tartu Ülikoolil puuduvad veenvad motiivid, mis põhjendaksid ja õigustaksid ülikooli evakueerimist Königsbergi resp. Ida-Preisimaale.»

Õppejõudude ning ülikooli personal vastuseis oli kategooriline ning üksmeelne. Isegi selline fašistide käsilane nagu endine kodanliku vabariigi peaminister J. Uluts oli õigusteaduskonna liikmete nõupidamisel 22. märtsil ühinenud otsusega, et «puuduvad veenvad põhjendused Tartu Ülikooli evakueerimiseks väljaspoole Eestit...»

Okupantide nõudmise täitmise korral oleksid ülikooli varad võinud kaduma minna või siis teel Königsbergi sõjatules hävida, pea-

legi on selgelt näha, et fašistid püüdsid visalt omastada eesti rahva kultuurivarasid.

Tartu Ülikooli varad päästis hävingust esmaajoones Nõukogude armee pealetung. Eesti NSV idapiiril olid fašistid ehitanud võimsad kindlustused ja lootsid nende taha püsima jääda. Nad kiitlesid: «Saksa armee on loonud Narva ja Peipsi järve vahel raudse barjääri, mida bolševikel ei lähe korda ületada.»

26. juulil 1944 murdsid Leningradi rinde väed, kelle koosseisu kuulus ka Eesti Laskurkorpus, läbi vaenlase võimsatest kindlustustest ja vabastasid Narva. 25. augustil vabastasid 3. Balti rinde väed Tartu.

Rektor Edgar Kant jõudis aegsasti pageda Tallinna. Okupatsioonivõimud olid pealinna toonud ka Tartu ülikooli rahakapid. 18. septembril käskis Kant ülikooli laekahoidjal Rudolf Kõval endale välja anda ülikoolile kuuluvad kuld- ja hõbemündid, medalid ning 4 naela plaatinat üldväärtuses 429 000 rubla (vanas rahas). Vastu andis rektor, professor ja varas Kant järgmise sisuga tõendi:

«Käesolevaga tõendan, et olen ülikooli laekur härra Rudolf Kõva'lt vastu võtnud tema hoiul olnud väärtesmed, välja arvatud sularaha.»

Tallinnas Edg. Kant, 18. XI 44 rektor
Sellele tõendile on allpool kaheksastundega peale kirjutatud:

«Kahju küll! Tuleb kinnitada.»
19. 09. 44.

Oli võimatu keelduda Kandi nõudmisest, sest tema selja taga seisis gestaapo. Edgar Kant oli ju 182. Saksa Välikomandantuuri resident ning värvati komandantuuriülema Müller-Lichtenau poolt isiklikult komandantuuri ruumes. Pärast Eestist pagemist andis Rootsi valitsus sellele gestaapo agendile oma riigis peavarju ning Lundi ülikool võimaldas tal selles kõrgemas õppeasutuses loenguid pidada.

Tartu ülikooli töötajad võitlesid ennastalgavalt eesti rahva vara riisumise ja Saksamaale vedamise vastu. Kui baltisakslased pastor Eermaa ja Speek tahtsid Tartu Ülikooli arhiivid Riiga toimetada, viisid ülikooli töötajad vägevõimuga pakitud varakastid üle maa laiali.

Tartu Ülikooli 300-aastasest ajalukku jäävad kõige süngemate lehekülgedena püsima fašistliku okupatsiooni aegsed aastad. Ülikoolile tekitatud materiaalsed kahjud ulatusid vanas vääringus üle 42 miljoni rubla. Nõukogude armee pealetung takistas fašistide rüüsteplaani. Ennastalgavalt kõiki abinõusid heaks pidades peitsid inimesed enda algatusel nii linna kui maale Tartu Ülikooli varasid, et säilitada need oma rahvale, viisid keldritesse, põõningutele ja kirikutesse, takistades nõnda raamatukogude ja väärtuslike sisseadete hävingut.

ILU AGA VARJAB END LIHTSUSES

Printsi head nõuannet, mis soovitas meil otsida nähtavast maailmast nähtamatut. Kõige imepärasem on see, mida ei saa kunagi näha, vaid ainult südamega tunda. Svejki saatis meid nähtamatuna läbi Tšehhi, Moraavia ja Slovakkia. Ta pakkus meile kosutavat pilseni õlut, juhatas oma kodumaa kõige kaunimatesse kohtadesse, muretses alati ilusa ilma ja hea tuju eest, viis meid õigeaegselt raudteestadesse ja jättis südamliselt hõvasti Cierna-Tšopis. Svejki ülimast viisakusest ja taktitundest on kilukese saanud kõik tšehhi müüjad; Svejki korraarmastus on hoidnud linnad puhtad ja loonud maamajad oma punaste katuste ning värviliste ehituskividega muinasjututaolisteks. Nagu Svejki oli oma põhiolomuselt heatujuine, harjusime ka Tšehhimaad nägema kui rõõmsat ja värviküllast maad. Igale õhtul istub vahva sõdur Svejki «Kafika» õllekeldris, mida rahvas tunneb «Svejki keldri» nime all ja kus valmistatakse ainulaadset 13° firmajooki. Siit ostab iga Prahat külastav turist endale Svejki-nimelise suveniirklaasi.

Ja lõpuks — midagi Svejkest oli ka meie giidis. Jan Hrabets on kõrgema kunstiharidusega lõbus tšehhi noormees. Giidina töötas ta esimest suve. Oskas lugu pidada huumorist, tegi ise (head) nalja ning võis lõpmatuseni vaielda abstraktse kunsti üle.

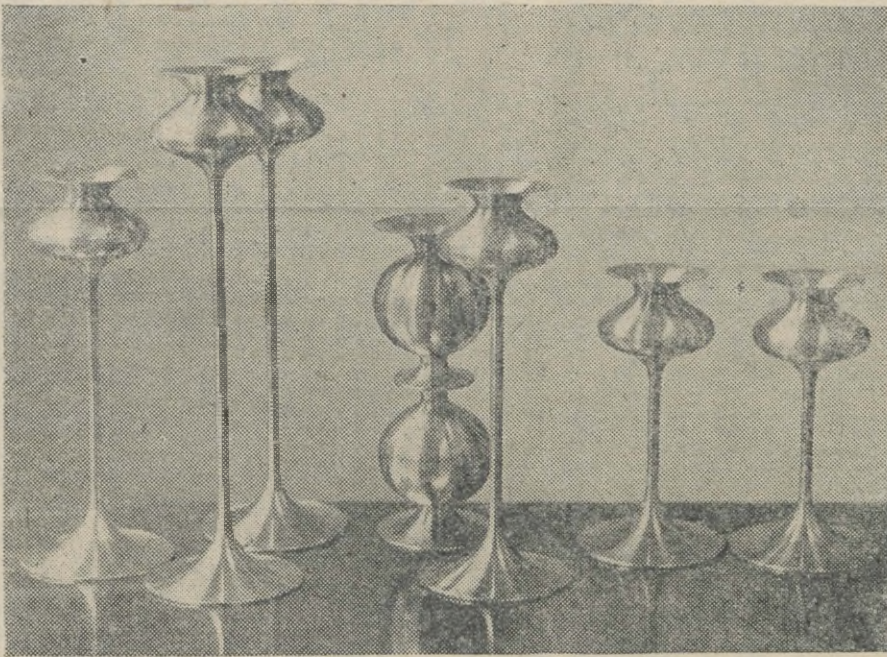
● Kas reisile pandud lootused õigustasid end ehk mida on Tšehhimaal pakkuda külalistele?

«Svejki ei suutnud end talitseda, lehvitas spaleeris seisvale rahvale mütsi ja hüüdis «Nazdar!» (tervist — tšehhi k.) See mõjus nii kaasakiskuvalt, et rahvahulk hüüdis valjusti vastu: «Nazdar!» Hüüd levis ja varsti kaikus terve jaamaesine. Kuski eemal jaama kandis hakati karjuma: «Juba tulevad!»»

Muidugi ei võetud meid Tšehhimaal niisama tormiliselt vastu kui Svejki omal ajal Budejovíci jaamas. Prahas on iga päev tuhandeid turiste ja kõiki neid ei jõua ovatsioonidega vastu võtta. Piisab sellestki, kui igas väiksemaski ajalehekioskis küsib müüja teenistusvalmilt hea saksa keeles: «Bitte, sprechen Sie Deutsch, Französisch oder Englisch?» mille peale meie pisut kohmetult tõttasime keskmise keeleoskusega seletama, et kahjuks ainult saksa keelt.

Reisile pandud lootused õigustasid end mitmekordselt. Tšehhi pakub külalistele rohkem, kui see on võimeline kuulma-nägema, vastu võtma.

(Järg 4. lk.)

KULDKEPP LEILI. Künnapalad, 1931.

Millal võib olla ka üks igapäevases elus kasutatav tarbees kunstiteos? Ega vist kergem ole vastata küsimusele, kus on piir kunsti- ja tarbeeseme ja lihtsalt iluasja vahel. Me ei erista oma keelepruugis tarbe- ja dekoratiivkunsti, ometi peaks selge olema, et kuigi igapäevase tarbekunsti (nagu kogu viisakuse kunst üldse) on ühtlasi dekoratiivne, ei saa me sugugi väita vastupidist. Siiski näeme tarbekunsti näitustel palju selliseid töid, millel mingit otsest rakenduslikku mõtet ei ole. Kogu probleem tundub u tähendamisenähtuse, kui sellest vahelegemisest ei sõltuks mitmed teoreetilised küsimused, nagu näiteks sisu ja vormi suhted tarbekunsti. Selge on ka, et mingi konkreetse kunstieseme hindamisel tuleb rahget vahet teha, kas esemel on mingit rakenduslikku funktsiooni või on ta mõeldud ainult vaatamiseks. Kuid on vist õigem jätta keerukad terminoloogiküsimused kunstiteadlastele otsustada ja minna otse näitusele, palgest palgesse kunstiga, olgu see siis milline tahes, kas dekoratiivne või rakenduslik.

Praegu Tartu kunstimuuseumis avatud näitusel tutvume kõigepealt keraamikaga. Raske on kunstnikul selles midagi uut öelda, läbiproovitud vormid kipuvad aina korduma. Minnakse siis vormiotsinguis sageli otse monstroosete liialdusteni, äärmise keerukuseni. Ilu aga varjab end lihtsuses: siin on Eva Ole ja Aino Miguli vaasid, Helene Kuma ja Tiina Lassi lauanõude komplektid, milles toreda sünteesi

leiavad vormi lihtsus ja muistri keerukus. Eriti meeldivad oma laoonilisusega Tiina Vaino tööd, kus tundub kõige rohkem rahvuslikkust. Elgi Reemetsa keraamika on sel näitusel vägagi huvitav, kuid oma kirevuses tundub liialt slaavipäraseks ja meie maitsele võõrana. Küll aga on tema loomakujutustega rahkehistööd näituse kaunimate

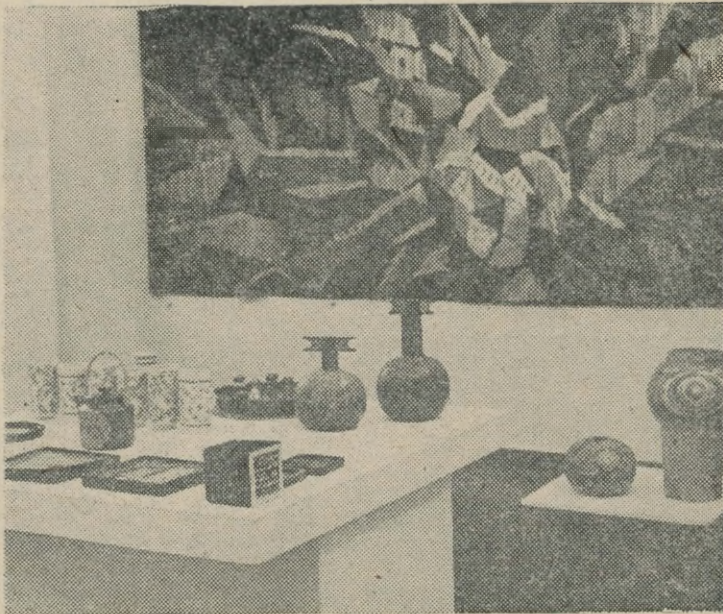
seast. Nahkehistöö on vist alati olnud meie tarbekunsti tugevaim ala, kui ka sellel näitusel. Meeldisid veel Ella Summataaveti kujundatud «Toomas Nipernaadi», «Väike prints» ja «Salamina», Urve Variku joonistuslikult tugeva kujundusega albumid ning Esta Vossi, Aino Lehis ja Ella Külvitööd.

Kõige veetlevamaks tarbekunsti- haruks pean ma metallitööd. Siin pakusid huvi Alo Räägu ja Salme Rannami massiivsed künnapalad, Eve Lohi ja Aino Kapsa rasked keed ning eriti ehk Jüri Arraku maitsekad peenelt töödeldud ehted.

Vaipadest olid huvitavamad Ellen Hanseni omad.

Keegi väliskülataja kiitis külalisteteraamatus rahvuslikkuse ja kaasaguse sünteesi meie rakendusteades. Mis aga määrab kaasaguse tarbekunsti, kunstiharust, kus puudub sisu lahutatavus selle

tavapärase mõtte? Paljudele oli meeldinud E. A. Uustalu «Aatom», nimetuse järgi kindlasti kaasagene teos, samuti kui Haiu Raadiku dekoratiivvaasid «Kosmos» ja «Maa». Võib kindlasti vaielda kõigi kolme töö meeldivuse üle, see sõltub individuaalsest maitsest, ometi ei näe ma neis kaasagust, sest seda taotledes on kunstnikud juhitud milleski välisest, tarbekunsti seisukohalt täiesti ebaolulisest.

VAADE NÄITUSESALA.

Näib, nagu ei usaldaks kunstnik vormi, et sellele veel sildi juurde kleebib. (Ma ei eita tarbekunsti eseme «ristimist» kui niisugust, samas saalis meeldisid mulle väga Jüri Arraku «Aednik» ja «Jaani-tuli» ning nende poeetilistest tekstist on allkirjad lahutamatud. Tahtsin vaid öelda, et tarbekunsti, nagu mujalgi, peab enda eest kõige rohkem kõnelema siiski teos ise ja dekoratiivkunst juba oma spetsiifika poolest nõuab eelkõige tuginev vormile.)

Kuid mida siis ikkagi pidada kaasaguseks tarbekunsti? Kas moodi? Tundub igatahes, et vanemad aegsed postkaardidelt tuttavad intiimsed rooside ja looridega pildikesed, mida me veel paar aastat tagasi maitsetuse musterkuudeks oleksime pidanud, ei näigi meile enam maitsetutena. Olemegi vist väsinud üldistatud vormidest, plakatlikest pindadest, «klassikalise täiuse» kehastajatest. Iga täius väsitab. Kaasag vajab taas rohkem intiimsust. Liikumist selles suunas näitavad minu arvates Esta Voss, Aino Lehis ja Anu Ivask. Viimasest tahaksingi rääkida eraldi.

Kahtlemata on Anu Ivask terve näitus kõige huvitavam ja omapärane autor. Võrdsele kaunid on nii ta metallitööd kui ka keraamilised emalitud seinaplaadid ja taldrikud, tegelasteks võluvad looritatud nägudega daamid, kuningat, printsid ja printsessid muinasjutumaailmast ning Eeva ja Adam — naiselikkuse ja mehelikkuse ürgkujud. Kõik antud läbi tiheda lüürilise läbielamise, veidi huumorikalt, veidi nukralt. Dekoraatiivne lisab õp-kunsti väljendusvahendite õnnestunud kasutamine, mida teiste kunstnike juures ei kohanud.

Näitus meeldis. Rohkem oleks ehk oodanud keraamikutelt jatekstilist kunstnikelt, ka klaas- ja puuehistöö jäid kahvatuks — just esinenud autorite vähesuse tõttu.

Mulle tundub, et meie tarbekunsti rahvuslikku palgesse hakkab üha rohkem tungima jooni teistelt rahvastelt. Tänapäeva tihenevate suhete maailmas on kosmopolitism üsna ootuspärane. Ei tohiks midagi võõrastavat olla lähenemises kasvõi Mehhiko, Aafrika või Idamaade kunstile — teistes kunstiliikides on see protsess ju nagu-nii käimas. Siiski pole ülevõtmine mõeldav oma ja võõra sujuva kokkusulamiseta ja siin nõuab juba head maitset selle tunnetamine, mida sobib üle võtta ja mida mitte. Lõppude lõpuks peame kindlasti hoolt kandma selle eest, et meie kodu jääks ikka eesti koduks ja et meie külalised tunneksid end külalistena — külalistena Eestimaal.

P.S. Näitus on avatud selle kuu lõpuni.

E. KRAUT

Tartu Riiklik
Ülikool 3

JUHTUMISED ŠVEJKI MAAL

(Algus 2. lk.)

PRAHA Kreml on kümme korda suurem ning ilusam, kui seda postkaartide põhjal oleks võinud ette arvata.

Kremlis asub Tšehhoslovakkia valitsuse residents. Rahvas räägib, et aastas korra pääsevat kõik linnalased presidendi jutule. Poisikesed käivad keskpäeva ajal uudishimutemas, millal riigilipp alla lastakse, sest siis jääb residents tühjaks ja president on läinud linna õlut jooma. Kordki elus näha presidenti, siis võib ...

Praha hrad on ehitatud XIV—XX sajandil ja siin on mälestusmärke ning arhitektuuritähiseid kõikidest aegadest. Otsisime nime-tuse «kulde Praha» saladust ja leidsime. Rahulikult volav Vltava, kitsad tänavad, kümned purskkaevud, palju neonreklaami. Ja kui hommikuti seista Petrini mäel, siis võib näha, kuidas linn lõõb särema päikesekiirte mängust. Kui kõrbe teeb ilusaks see, et ta varjab endas linnale võlu ja pealinna uhket ilu. Kui mötlen Prahale, siis meenub mulle kõige enam maailma mõtlikem purskkaev Praha Kuninglikus pargis. Kui panna kõrv vastu veejuga sätendavat alust, kuuled tasast, kuid imekaunist muusikat. Giid jutustas, et iga inimese jaoks laulab see purskkaev eri melodiat, ainult armunute jaoks ühesugust (Mendelssohni «Pulmamarssi»).

BRNOS on kollased väikestest kividest tänavad, milliseid ma olen seni näinud ainult joonisfilmides. Brno vanalinn meenutab meie Tallinna. Samas on Brno ka moodsa ehituskunsti demonstreerimise linn. Hotellid «International» ja «Continental», suvehotell «Družba», uus moodne teatrihoone. Viimane on tõepoolest tehnika uusim ime. Sel-

● Minu kõige ilusamad reisi-üllatused ja vastupidi.

«Svejk ja tema kaaslased jälgisid kõike huviga. Nende jaoks oli kõik midagi täiesti uut ja hakanas neile meeldima.»

Olin vaimustatud Moraavia maailmakuulsast karstialast. Sealsetes Macocha maa-alustes koobastes leidub arvukalt eri kuju ja värvi stalagmiite ja stalaktiite, igaühel oma poeetiline nimi — «Iga-vedes armastajad», «Jänes», «Ingel» jne. Suurimaks reisielamuseks kujunes 750 m pikkune paadisõit maa-alusel jõel, mille sügavus küündis kuni 75 meetrini. Jõgi lõpes müstilises ja salapärasel muinasjutusaalis. Kõik kokku oli pisut nagu unenägu, jäi üle vaid sulgeda silmad ja soovida, et see niipea ei lõpeks.

Slovaki Rahvusgalerii park. Ilu, armastuse ja harmoonia sümbol.

mise täiuslikust hekslimasinast on nüüd saanud vaatamisväärsus. Esmakordselt elus kaotas lause «kivid kõnelevad» minu jaoks tra-farete tähenduse.

● Mida ma Tšehhimaalt kaasa toin?

«Kas jaama on raske pil-distada?» küsis vahtmeister. «Kergem kui miskit muud,» vastas Svejk, «sest jaam ei liiguta en-nast, vaid seisab ühe ko-ha peal paigal, ja jaama-le ei tule ütelda, et ta teeks naeruse näo.»

Toin kaasa 113 fotot liikumatu-test objektidest eespool nimetatud põhjusel. Ühe erandi moodustas reisikaaslane Henn, kelle ma tabasin kauni Lõuna-Slovakkia loodu-se taustal filmivahetamise protses-silt, mistõttu ta püsis ühe koha peal paigal üsna tõsise näoga.

Toin 2 pastapliiatsit, (mitte ilu-) kirjandust, kümneid embleeme ja

«narkomaania» pilseni õlle vastu, head mälestused ja senisest suure-ma rännuigatsuse.

«Mõnel inimesel ei saa eluilmast küllalt,» tähendas Svejk heasüdamlikult.

● Mille üle ma suurt hämmas-tust tundsin?

«Ma arvan, te mõistate mind?» päris leitnant Dub. «Ja-jah, mõistan hästi,» vastas Svejk. «Meie juu-res «Karika» kõrtsis käis ikka üks vanahärra, kes ütles ilmast-ilmast, et küll on imelik, kui suur on temperatuuri vahe suve ja talve vahel, et ta on väga hämmastunud, miks inimesed pole seda senini märganud.»

Inimesed hämmastuvad ikka sel-lest, mida nad oma senises elus pole tähele pannud või sellest, mis neil senini puudunud on. Tšehhi linnade paljudes vabaõhukohviku-tes istuvad (kal) tütarlapsed nä-gusate väikeste õlleklaaside taga. Olu on ajaviite- ja tervisejook ... Tšehhimaal. Ma mõtlesin, et mis oleks siis, kui meil Tallinnas või Tartus ...

Lüüriline kõrvalepõie. Tšehhi tütarlapse omapäraks on lühikeseks lõigatud poisipea, kõrvarõngad ja miniseelik. Tšehhi noormees armastab teksase pükse, sõidab punase «Jawaga» mõistliku kiirusega ja vilistab melodiiad paremini kui halb orkester.

● Mille järele ma Tšehhimaal igatsust tundsin?

«Mis teil viga on?» küsis sõjaväearst. «Mul on põl-ved paistes,» vastas Svejk lihtsalt.

Mere ja puhanud jalgade järele. Meie reisi üldpikkuseks Tšehhimaal pinnal oli 1885 km ja viimase rän-nupäeva õhtul oli mul tunne, et olen selle maa jalgsi läbinud.

● Kas on veel midagi, millest ma rääkida tahaksin, aga mille kohta ma ei oska küsimust esita-da?

«Peaasi on ikka selgelt rääkida,» arvas Svejk. Kellel on kalduvus palju rääkida, peab enne mõt-lema, mida ta ütleb. Ot-sekohene inimene, kes ütleb seda, mis ta mõtleb, saab harva vastu ham-baid, aga kui saabki paar korda, siis on edaspidi ettevaatlikum ja hoiab seltskonnas keele ham-maste taga. Tõsi küll, si-hukese inimesest mõtleb igaüks, et ta on salaka-val ja jumal teab mis, kui ta aga mõne hea na-hatäie saab, siis peab ta end mõistlikult ülal ja valitseb ennast, sest ta peab aru saama, et tema on üks, tema vastu aga palju inimesi.»

Mul ei ole midagi lisada, kui et tahaksin järgmisel aastal. Vahe-mere äärde sõita, kaasa võtaksin kohvritäie eesti õunu.

SIRJE ENDRE

Stseen pantomiimist «Inimene ja masin».

TEATED

Uut teatmekirjandust

Словарь атеиста. 2-е доп. изд. Москва 1966. 319 lk.

Советский Союз. Армения. Моск-ва 1966. 343 lk.

Г. В. Ефремов. Литература по неорганическому химическому анализу. Ленинград 1967. 76 lk.

Химия углеводов. Библиографический указатель. (1961—1964). Москва 1966. 328 lk. (4995 nim).

Химизация народного хозяйства — одно из направлений технического прогресса в СССР. Библиографический указатель книг, статей из журналов и газет «Правда» и «Экономическая газета» за 1958—1965 гг. Москва 1967. 209 lk. (1999 nim).

Научная и методическая работа Института санитарного прос-вещения за 1929—1964 гг. (Указа-тель литературы). Москва 1966. 110 lk. (2314 nim).

Техника безопасности, произ-водственная санитария и гигиена труда в пищевой промышленности. (Аннотированный указатель оте-чественной и зарубежной литера-туры за 1961—1966 гг.) Москва 1966. 36 lk. (206 nim).

История техники. Библиографи-ческий указатель 1960—1961. Моск-ва 1967. 230 lk. (2831 nim).

Австралия и океания. Экономико-статистический справочник. Москва 1966. 230 lk.

Õppejõud-tennisistid!

Ülikooli Spordiklubi organi-seerib meesõppejõududele

LAUPÄEVAL, 23. SEP-TEMBRIL

tennise-esivõistlused. Kui ilm lu-bab, siis mängitakse ka paaris-mängud.

Võistlusteks registreerimine algab teisipäeval, 19. septemb-ril.

I. KUUSMAN,

võistluste peakohtunik

RSK

RSK (rahvaste sõpruse klubi) üldkoosolek toimub 26. sept. kell 18. Koguneme kella alla. Ootame uusi ja vanu liikmeid!

Klubi

Laupäeval, 16. sept. kell 20

EESTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEVA LÖKKE-OHTU

Mandri õlu. Uusi ja vanu nal-ju + aktiivne kaasalöömine. Sissepääs 30 kop. (EÜE-lased saavad sisse vormiritetuses). Einelaud.

*

Pühapäeval, 17. sept. kell 20

PUHKEOHTU

Sissepääs 30 kop.

Raadioloengud

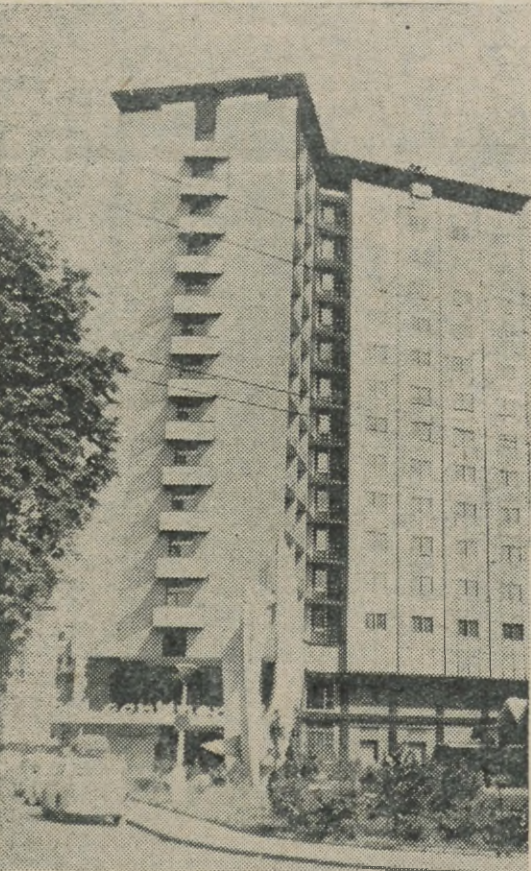
Reedel, 15. sept.

1. Kõigile psühholoogiat õp-pijaile vanemõpetaja Aino Lunge loeng «Väikelapse psüühiline areng». 2. Kõigile kaugõppijaile TRO Teadusliku Raamatukogu kata-logimisosakonna juhataja Hel-je Kapsta vestlus «Raama-tukogude kataloogid ja nende kasutamisest».

Tunneme kaasa Anule ABIKAASA ootamatu surma puhul. Inglise filoloogia IV k.

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Тарту Рийклик Юликоол («Тар-туский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тарту-ского государственного университета, Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 6119. MB 05396.

Brno. Hotell «Continental».

les ülipidulikus hoones valitsevad klaas+küberteknika. Ehitamine läks maksma 120 miljonit krooni.

Brno tänavail nägin originaalset ringikujulist neonreklaami. Ohtuti on tunne, nagu tantsiks tähted siinsamas meie pea kohal.

Moodsa arhitektuuriga hoonete-kompleksi täiustavad sageli abstrakt-sed skulptuurigrupid. Meenu-tan hotelli «Continental» ees olevat skulptuuri «Linnud», mis sümboli-seerib vabadust ja rännuigatsust.

GOTTWALDOW — kingade linn. Linna 55 000 elanikust töötab 26 000 «Sviti» tehases (meile tun-tud kunagise jalanõude maailma-töösturi Bata nime all), mis tervi-kuna moodustab linnakese linnas. Gottwaldov oleval kõige urbanist-likum linn Tšehhoslovakkias, seda just oma ehitusansambli poolest.

BRATISLAVAST mäletan Doo-naud, Nõukogude sõjameeste — Bratislava vabastajate — mäles-tussammast Slavini mäel ja Slova-ki Rahvusgaleriid (ehitatud aastail 1759—1763). Viimases nägime kõr-vuti muinsusdžöövritega kaasaeg-se kunsti näiteid.

Tšehhi puhkpillimuusika tundus olevat süntees arhailisest rahvaloo-mingust ja kaasaegsest džässmuu-sikast — pisut nukker, äärmiselt meloodiline ja pehmetämbri-line.

Kolmandaks üllatuseks oli Praha Pantomiimteater. Tšehhi moodne pantomiim on juba aastaid maail-makuulus ega vaja kommentaare. Tol külastusõhtul nägime Ladislav Fialka trupi esituses lühipantomii-mide kogu «Etüüdid» (1960. a. la-vastus). See on nagu humoristlike ja tõsiste (igapäevase elu) stsee-nide filosoofiline kogu. Jäi meelde etüüd «Inimene ja masin». Inimene lõi masina ja aegade vältel täius-tas seda. Täiustas seni, kuni masin muutus äkki küllalt targaks ja võimuahneks (kui inimlik!), et tõusta oma looja vastu ... Muide, Ladislav Fialka, pantomiiniteatri kunstiline juht ja suurepärase näitleja oleval Tšehhimaal Švejk-i ga võrdse populaarsusega mees.

Ebameeldivaid muljeid oli üks — Spielbergi loss, kunagine Lääne-Euroopa süngim vangla. Teise maailmasõja ajal rajasid fašistid samasse koonduslaagri, kus hukati ligi 100 000 inimest. Elu hävita-

suveniire, mõned suuremad kerge-tööstuse esemed, Švejk-i klaasi,

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ
komitee ja ametiühingukomitee häälakandja

Nr. 26 (673) Reedel, 22. septembril 1967 XXI aastakäik

Tähelepanu! Üliõpilaspäevad!

Esmaspäeval, 18. septembril toimus ELKNÜ TRÜ Komitee büroo. Päevakorra põhipunktina arutati Tartu III üliõpilaspäevade organiseerimist. Pidustused toimuvad novembri keskpaiku. Juba moodustatakse meie ülikooli komsomolipere hulgas alakomisjone, kes hakkavad hoolt kandma Tartu III üliõpilaspäevade ettevalmistamise eest. Lähemalt üliõpilaspäevade ajast, programmist ja ettevalmistuse senistest plaanidest võib lugeda meie ajalehe järgmisest numbrist.

RINDEMEESTE PIDUPÄEVAD TALLINNAS

Täna algab Tallinnas 41. Kaar-diväe Eesti Tallinna Laskurkorpuse 25. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents. Tallinna sõidavad mitte ainult korpuse veteraanid, vaid ka teiste väeosade esindajad, samuti külalised paljudest liiduvabariikidest.

Et 22. septembril, s. o. täna, täitub 23 aastat Tallinna vabastamisest, siis tutvustatakse külalistele linna arengut ja tulevikuplane.

23. septembril kell 17 algab Tallinna Laevastiku Ohvitseride Majas ülelinnaline pidulik koosolek.

Aastapäeva piduaste kõrgpunktiks kujuneb 24. september. Kell 12 algab rongkäik, mil korpuse veteranid marsivad Toompealt Võidu väljaku kaudu Lauluväljaku. Hil-

jem toimuvad improviseeritud kontserdid. Vaatajate-kuulajate ette astuvad endised Eesti Laskurkorpuse võitlejad — kunstimeistrid ning isetegevuslased. Muidugi peajatakse rindejuttu ja meenutatakse läbikäidud sõjateed. Saab maitsta ka ehtsat sõdurisuppi.

24. septembril on võimalus ka meie ülikooli esindajail osa võtta Eesti Laskurkorpuse 25. aastapäeva tähistamisest. TRÜ ALMAVÜ organisatsiooni korraldusel väljub 24. septembri hommikul kl. 6.30 (peahoone eest) autobuss Tallinna.

Üliõpilased ja õppejõud! Kui olete sõidust huvitatud, palume teatada hiljemalt laupäeval, 23. septembril kl. 11.30 TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedrisse A. PILDILE (tel. 333).

Kas majandusteadlane peab tundma nõukogude õigust?

1. Kas majanduslike suhete õiguslik reguleerimine on vajalik?

NLKP Keskkomitee 1965. a. septembripleenumil kavandatud majandusreformi elluviimisel on vajalik ja paratamatu õiguse kasutamine, sest majanduslikud ülesanded tuleb lahendada õiguslikus vormis. Sisu on alati teatud vormis, sest ilma vormita ei saa olla ka sisu. Iseküsimus on, kas vorm alati vastab sisule või mitte. Reguleerides õigusnormide abil majanduslikke suhteid, tuleb püüda saavutada olukord, kus vorm võimaldaks sisul arendada vastavalt objektiivsete majandusseaduste nõuetele.

Õigusvormide abil määratakse kindlaks näiteks ettevõtete ja nende kõrgemalseisvate organite õigused ja kohustused, samuti garantii õiguste ja kohustuste realiseerimiseks. Seega väljenduvad ka majanduslikud juhtimismeetodid õiguse kaudu, kuid õiguslik reguleerimine ei tohi muutuda ettevõtete väiklaseks hooldamiseks, kõrgemalseisva organi subjektiivse tahte pealesurumiseks.

NLKP Keskkomitee 1965. a. septembripleenumi eesmärgid, mis on tsentralismi likvideerimist, vaid demokraatliku tsentralismi tugevdamist, üldriiklike ja kehaliste huvide senisest paremat sidumist majanduse juhtimisel. Sellepärast eeldab majandusreformi elluviimine ka rea õiguslike küsimuste lahendamist, nagu ettevõtete ja nende kõrgemalseisvate organite õiguste ja kohustuste kindlaksmääramist planeerimisel, sanktsioonide rakendamist nende suhtes, kes rikuvad ettevõtete õigusi, ettevõtetele antavate ebaõigete või ebaseaduslike korralduste peale kaebamise korra kindlaksmääramist jne.

Selleks, et sotsialistliku rahvamajanduse arendamise printsiibid järjekindlalt ellu rakendataks, tuleb kehtestada vastavad õigusnormid

ja tagada viimaste õige rakendamine. Majandus ei saa areneda ilma õigusliku reguleerimiseta. Järelikult peab majandusteadlane selleks, et majandust õigesti korraldada, tundma ka õiguslikke vorme, milles toimuvad majanduslikud protsessid. Selleks aga, et neid tunda, on vajalik omandada nõukogude õiguse alused.

2. Millises ulatuses peab majandusteadlane tundma nõukogude õigust?

Kõrgema haridusega majandusteadlaste ettevalmistamise protsessis õpetatakse neile ka nõukogude õiguse põhiküsimusi. Kuidas ja millises ulatuses seda teha, oli arutlusobjektiks Moskva Finantsinstituudis korraldatud üleliidulisel seminaril.

Seminarist osavõtjad leidsid, et nõukogude õiguse õpetamise mahu kriteeriumiks peab olema teadmiste ulatus, mis on vajalik kõigile majandusteadlastele, sõltumata nende spetsialisusest. Kuid peale üldkursuse tuleks õpetada veel ka erikursusi, mis arvestaksid antud spetsialisuse iseärasusi ja noore spetsialisti tulevast tööd. Enamik seminarist osavõtjaid pidas vajalikuks, et nõukogude õiguse üldkursuse programm majandusteadlastele haaraks kõik tähtsamad õigusharud ja oleks ühine kõigile kõrgematele majanduslikele õppeasutustele, kuid programmi rakendamine peaks toimuma diferentseeritult, sõltuvalt õppeasutuse (teaduskonna) profiilist ning kooskõlastatult teiste õppeainetega. Arusaadavalt tuleb seejuures programmi võtta ja õpetada ainult neid õiguslikke küsimusi, mis ökonomisti töö seisukohalt on vajalikud. Seminaril tõsteti üles küsimus vajadusest õpetada ökonomistidele senisest rohkem õiguse teooria seliseid küsimusi, millel on suur (Järg 2. lk.)

TERVETULO!

TRÜ staadionil

homme kell 16

ja

ülehomme kell 16

matškohtumine kergejõustikus

Helsingi Ülikool

ja

Tartu Riiklik Ülikool

SÕPRUSKOHTUMISTE TRADITSIOON TAASTATI HELSINGI JA TARTU ÜLIKOOLI VAHEL 10 A. TAGASI. ESIMEST KORDA VOISTELDI VASTSEL TRÜ STAADIONIL 1957. A. KAOTUSE KIBEDUST ON TARTLASED TUNDNUD AINULT ÜKS KORD — 1961. A. HELSINGIS. KUID — SEL AASTAL ON SOOMLASTE POOLT VALJA PANDUD KÕIGI AEGADE KÕVEM VOISTKOND. MITMED HELSINGI VOISTKONNA LIHKMED ON SOOME KOONDISE LIHKMED.

NIISIIS — ÜLIÕPILASED JA ÕPPEJÕUD! LAHEME KÜLALISI TERVITAMA JA OMA-SID INNUSTAMA!

NB!

ELKNÜ TRÜ Komitee jätkab möödunud kevadsemestril alustatud loengute sarja komsomoliaktiivile. «Sügisvoores» avaloengu teemal «Teadlase ja teaduse osast ühiskonnas» peab dotsent Viktor Palm kolmapäeval, 27. septembril kell 18 peahoones aud. 139. Ootame kuulama, küsima ja vaidlema kõiki asjast huvitatuid.

Veidike enesereklaami

Lähtekoht — Tartu. Sihtkoht — Tallinn. Pagas — kurjad mõtted. Kõrgemad koolid ja üliõpilased. See on probleem, mis ei huvita ainult meid, tudengeid, vaid kindlasti kogu vabariiki (võib-olla väike liialdus). Pea igas peres on mõni, kes kulutab ülikooli uksi.

Kuidas kajastada meie elu-olu, probleeme ja teisi taolisi küsimusi, sellele püüti vastust leida 15. septembril «Noorte Hääle» toimetuses. Koos olid ajalehe kooliosakond, toimetuse asetäitja, kõrgemate koolide komsomolisekretärid. Mina olin ainus «vaene patune», kes pidi asendama meie sekretäri.

Seni on jäänud informatsioon ülikoolist väga kesiseks ja lausa kurioosseks. «Noorte Hääle» toimetust tahtis möödunud aastal innukalt anda materjale UTÜ-st. Tulemus — ilmus viis artiklit sotsioloogiaringist. Parim näide plaanipärasusest. Muust informatsioonist ei tasu kõneldagi. Nii mitmedki asjad, kus oli probleemihõngu, tehti hõngutuks. Kaob üliõpilane kui tõeline järgnevat aastakümne majandus- ja kultuurielu juhtija. Need lüngad tuleb täita. Kui praegu pole veel vabariiklikku üliõpilasajalehte, siis peab nüüd eelkõige ära kasutama olemasolevat vabariigi noorsoo häälakandjat «Noorte Hääle». (Ükskõik kui halb või kui hea see ka poleks). Peab silmas pidama põhieesmärki — anda enesest märku laiemale lugejaskonnale.

Kooskäämise esialgsed resultaadid. «Noorte Hääle» on nõus andma kaks lehekülge kuus meie probleemidele. Kuidas asi organisatsioonilisest küljest liikuma hakkab? See selgub üsna varsti. Kõik muu oleneb meist endast. Kirjutame ausalt, ilma ilustamata meid ümbritsevatest probleemidest. Võitleme oma sõna eest!

A. SAAR

PEATSELT

UUDE TEATRIMAJJA?!

Kui 1960. aastal peatselt valmima pidanud uue teatrihoone «Vane-muine» nurgakivi asetamise tseremooniast osa võeti, lootsid vähemalt I kursuse üliõpilased veel tudengipõlves uues majas etendusi näha. Aeg on edasi läinud, tolleaegsest I kursusest on saanud diplomiga spetsialistid, kuid uus teatrihoone on ikka veel ehitusmeeste käes.

Viimased prognoosid on aga paljutootavad. Uus teater valmib põhiliselt selle aasta lõpuks. Et töid on veel küllaltki palju teha jäänud, paluti ka meilt, üliõpilastelt, mõningat abi. Juba on käinud abiks juristid, stomatoloogid, füüsika ped. II kursuse ja osa mat. pedagooge. Põhimõtteks on saanud, et iga tudeng töötab vähemalt 3 tundi. Kindlasti on hiljem teatrikülastajana siis meeldiv öelda: «RAT «Vane-muine» hoone valmimisel olen ka mina kaasa löönud.»

Nüüd tooksin ära edaspidise töögraafiku.

22. sept. stomatoloogia IV kursuse kell 17,
25. septembril ravi VI (vene) kursuse kell 16,
26. sept. ravisakonna III kursuse kell 14,
27. sept. ravisakonna III kursuse kell 14,
28. sept. ravisakonna III kursuse kell 16.30,
29. sept. ravisakonna IV (vene) kursuse kell 16.

Tuleb minna ehitusobjektile ja otsida üles sm. Kool, mees, kes juhatab ühiskondlikus korras tehtavat tööd.

H. EMOIS

K. RAUA foto

A black and white photograph showing a large crowd of spectators gathered in a stadium. The stands are filled with people, and the field is visible in the foreground. The image is somewhat grainy and has a historical feel.

Amici-ti-a
 La-lal-lal La-lal-lal La-lal-lal La-lal-lal fl
 Amici-ti-a, a-mi-ci-ti-a, a-mi-ci-ti-a, ami-ci-ti-a.

-

See oli tudengite sõbruspüüde, millel polnud mingisuguseid vaheaegu, keegi ei väsinud. See oli III üliõpilaslaulupüüde, kust igaüks läks koju hea tuju ja lustiga, et sõita Vilniusse neljandale.

need helid pärinevad?) ja milline seos on nendel helidel üliõpilaslaulupidudega?

Kas majandusteadlane...

(Algus lk. 1)

praktiline tähtsus, nagu õigusnormi kehtivus ajas ja ruumis, õigusnormi tõlgendamine jt., samuti näidata majanduse ja õiguse vastastikuseid seoseid ja majanduslike protsesside reguleerimise mehhanismi.

3. Millal ja kuidas õpetada õigust majandusteadlastele?

Selleks, et kujundada kõrgema haridusega majandusteadlast, kes vajalikul määral orienteerub ka õiguslikes küsimustes, tuleb üliõpilastele õpetada nõukogude õiguse küsimusi mitte enne, kui III kursusel, s. o. siis, kui nad tunnevad juba majandusliku nähtuse sisu, sest õigusliku vormi varajase käsitlemine ei anna positiivseid tulemusi. Tingimata peeti vajalikuks ka praktikumide korraldamist nõukogude õiguses, et anda majandusteadlasele oskus õiguslike materjalide kasutamiseks ja kinnitada nende teadmisi. Et aga kehtiva õppeplaani järgi tundide arv ei võimalda kõigi vajalike küsimuste käsitlemist, rääkimata praktikumide korraldamisest vajalikul hulgal, siis otsustati taotleda nõukogude õiguse kursuse mahu suurendamist NSVL Kõrgema ja Kesk-Erihariduse Ministeeriumilt õppeplaanis leitudvate reservide arvel. Seejuures peeti vajalikuks arvestada nõukogude õiguse suurt kasvatustlikku osa spetsialisti kujunemisel.

Selleks, et parandada nõukogude õiguse õpetamist majandusteadlastele, eriti aga neile, kes õpivad kaugõppe korras, peeti vajalikuks vastavate õpikute koostamist, näitlike õppevahendite valmistamist ja seaduslike materjalide kogude väljaandmist, sest ilma selleta ei saa toimuda nõukogude õiguse edukat õpetamist ega õppimist.

Erinevaid seisukohti avaldati selles osas, kas nõukogude õigust õpetada ökonomistidele traditsiooniliselt õigusharude järgi või üksikute komplekskümistuste viisi (näiteks omandiõigus, rahvamajanduse õiguslik reguleerimine jne.). Allakirjutanu arvates peaks õpetamine ka edaspidi toimuma õigusharude lõikes, sest praktikaski tuleb ju majandusteadlasele tegemist teha ühe või teise õigusharu normidega.

Õpetamise parandamiseks soovitati rohkem tegelda õpetamise meetodika küsimustega ning luua Moskva Finantsinstituudi juurde nõukogude õiguse õpetamise meetodiline kabinet. Nõukogude õiguse õpetamisel majandusteadlastele peeti vajalikuks põhitähelepanu pööramist nõukogude tsiviilõiguse ja tööõiguse küsimustele, millega kõigil majandusteadlastel oma töös paratamatult tuleb küllalt ulatuslikult kokku puutuda. Soovitati üliõpilasi-majandusteadlasi kaasa tõmmata õiguslike küsimuste uurimisele üliõpilaste teaduslikes ringides. Seminaril tehtud ettepanekud vormistati soovitusena ja esitati NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-Erihariduse Ministeeriumile.

4. Milliste õiguslike küsimustega praegu tegeldakse?

Peale nõukogude õiguse õpetamise

mise küsimuste käsitlemist esines seminarist osavõtjale ettekandega õiguslikes küsimustes rida väljapaistvaid teadlasi ja juhtivaid töötajaid. Nii esinesid NSV Liidu Teaduste Akadeemia Õiguse Instituudi tsiviilõiguse sektori juhataja prof. V. S. Tadevosjan, nõukogude seadusandluse uurimisinstituudi direktor prof. Bratus, sama instituudi teaduslik töötaja prof. Fleisits, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Töö ja Tootasu Komitee osakonna ülem õigusteaduse kand. S. S. Skurko, VNFSV Ministrite Nõukogu Arbitraaži peaarbiteri asetäitja S. D. Ordonski, UAKN-i Kõrgema Kooli dots. V. V. Karavajev jt.

Nimetatud esinejad rääkisid neist probleemidest, mis seisavad õiguse ja õigusteaduse ees seoses majandusreformi elluviimisega. Nagu selgus ettekannetest, valmistatakse praegu ette hangete uut põhimäärust, kusjuures nähakse ette vastutuse tugevdamine hange- te mittetäitmise eest. Uuritakse probleemi riigiorganite vastutuse kohta ebaõige planeerimise eest, inkorporeeritakse õigusakte ja toiniub ettevalmistustöö nõukogude seadusandluse süstemaatilise kogu väljaandmiseks. Pidevalt tegeldakse töötasude täiustamisega, eriti ergutusfondide moodustamisega ja nende arvel töötajatele preemiate maksmise küsimustega. Uuritakse võimalusi ettevõtete õiguste laiendamiseks tootustamise alal. Ka tuleb uurida ja üldistada töötasutamist uuele planeerimise ja materiaalse stimuleerimise korrale üheläinud ettevõtetele, et töötada välja soovitusi tootustamises kirjjade õigeks reguleerimiseks.

Sotsiaalkindlustuse küsimustes on dots. Karavajevi arvates nüüd põhiprobleemideks tööliste ja teenistujate ning kolhoosnike sotsiaalkindlustuse lähendamine ja unifikseerimine, palga arvestamise lihtsustamine, toita kaotuse puhul pensioni maksmise laiendamine kõigile isikuile, kes faktiliselt olid tema ülalpidamisel ning sünnitootuse ja matusetoetuse määra suurendamine. Selleks, et ettevõtteid oleksid huvitatud abinõude rakendamise haigestumiste ja traumatisi vähendamiseks, oleks tema arvates vaja kehtestada sotsiaalkindlustuse maksete kahesugused tariifid — ühed nn. eelistariifid neile ettevõtetele, kus profülaktiline töö on korras ja haigestumisi ning traumajuhtumeid vähe, teised kõrgendatud tariifid aga ülejäänud ettevõtetele. Ka vajab tema arvat- es uuesti läbivaatamist haigus- toetuse suuruse kindlaksmääramine sõltuvalt staazist ja edasi- kaebamise korra täpsustamine sotsiaalkindlustuse organite otsuste peale. Selleks, et vääriiselt hinnata neid, kes töötavad ettevõttes rohkem, kui on vajalik pensioni saamiseks, tuleks sellistele töötajatele anda tööveterani aunimetust.

H. SIIGUR,

dotsent, õigusteaduse kandidaat

Koidikul tõi neeger, kes läks peremehe muuladele toitu viima, sõnumi kolonel Henry Maxwellile, viimane aga helistas šerifile. Šerif kihutas Jimi enda ees linnavanglas- se, pistis ta ühte kongi ja läks koju einestama.

Kõndides mööda tühja vangi- kongi, pani Jim pluusinööbid kinni ja istus siis narile jalgu kangitse- ma. Hommikused sündmused olid toimunud nii kiiresti, et polnud mahti isegi janu kustutada. Neeger tõusis ja läks ukse kõrval seisva veeämbri juurde, kuid šerif oli unustanud sinna vett kallata.

Vanglaõuele oli kogunenud juba hulk mehi. Kui Jim kuulis nende kõnekõminat, läks ta akna juurde ja vaatas välja. Samal momendil sõitis vangla juurde auto ning kuus või seitse meest pugesi seal- välja. Mehi kogunes aga vangla- õuele mõlemast tänava otsast.

«Jim, mis sul seal kodus hommi- kul juhtus?» päris keegi.

Jim surus näo trellide vahele ja vaatas rahvahulka. Ta tundis neid kõiki. Jim püüdis mõistatada, kuidas küll kõik linnaelanikud tema siinviibimisest juba teavad. Keegi teine kõnetas teda. «See oli muidugi õnnetus, eks ju Jim?» Mööda tänavat sõitis keegi värviline puu- villakoormaga puhastusmasina poole. Kui vanker jõudis vangla ette, andis poiss ohjaotsega muu- ladele säre, et neid sörkima sun- dida.

«Mulle ei meeldi mitte üks raas, et seadusel on sinu peale hammas verel, Jim,» lausus keegi.

Šerif tuli piki tänavat ja vibu- tas käes toidumannergut. Ta trügis läbi rahvasumma, keeras ukse lah- ti ja asetas manngu kambripõ- randale.

Mitu meest astus šerifi seljataha, ei üle tema õla vangikongi vaada- ta.

«Mu naine tegi sulle hommiku- söögi. Sa õige söö väheke, Jim- poju.»

Jim vaatas toidunõu, šerifi ja avatud vanglaust ning raputas pead.

«Ma ei ole näljane,» sõnas nee- ger. «Tütar on näljane, aga ... kole näljane.»

Šerifi käsi nihkus püstolipär- ale ja ta taganes uksest välja. Taan- dumine oli nii äkiline, et ta astus enda taga seisvatele meestele var- vatele.

«Ära mängi lolli, Jim-poju,» hoi- kas ta. «Istu aga maha ja ole ra- hulik.»

Šerif sulges ukse ja lukustas sel- le. Astus siis mõned sammud eemale, seisatas ja vaatas padrui- pesasse, et veenduda, kas kuul on ikka raas.

Rahvas akna all surus ligemale. Paar meest kolkisid vastu trelle, kui Jim välja vaatas. Kui ta neid uudishimutsejaid vaatas, surus ta oma lõua raudvarbade vahele ja haaras kätega trellide ümbert kin- ni.

«Jim, no kuidas see küll juh- tus?» päris keegi.

«See oli ju kogemata, kas pole tõi, Jim?»

Näis, nagu pääseks Jimi pikk kitsas nägu läbi trellide. Šerif as-

Ersikine Caldwell

TÜTAR

tus akna juurde, et vaadata, kas kõik on korras.

«Ole rahulik, Jim-poju,» sõnas ta.

Mees, kes oli Jimi palunud rää- kida, lükkas šerifi eest ära. Teised mehed aga surusid ligemale.

«Mis siis juhtus, Jim?» küsis toosama mees. «Kas juhtus õnne- tus?»

«Ei,» vastas Jim, sõrmed üm- ber trellide. Ma võtsin püssi ja lasksin.»

Šerif rõhus end jälle aknani. «Lase käia, Jim. Räägi, kuidas see juhtus!»

Näis, et ainult kõrvald takistavad Jimi nägu trellidest läbi pääse- mast.

«Tütar ütles, et tal on kõht tühi, ja ma ei kannatanud seda enam välja. Ma ei kannatanud, et ta üt- leb nii!»

«Ära ärritu, Jim-poju,» ütles šerif, tungides ühe ropsuga ette, et järgmisel hetkel uuesti tagasi lü- katud saada.

«Tütar ärkus öösel jälle üles ja ütles, et tal on kõht tühi. Ja siis ma ei kannatanud enam, et ta nii ütleb.»

Keegi trügis läbi rahvahulga, ku- ni jõudis aknani.

«Miks sa, Jim, ei tulnud minult oma tütre jaoks söögipoolist küsi- ma. Sa tead ju, et ma oleksin and- nud kasvõi oma viimase iwa.»

Šerif tungis jälle ettepoole.

«See oli ülekohtune niimoodi te- ha,» rääkis Jim. «Ma töötasin ju terve aasta ja meil oli leiba mõle- mile.»

Neeger jäi vait ja vaatas nägu- sid sealpool trelle.

«Mul jäi peale viljarendi ära- maksmist küllalt järele, kuid nad tulid ja võtsid kogu mu vilja. Ma ei saanud ju minna kerjama, mul oli küllalt, et ära elada. Kuid nad tulid ja võtsid kõik ära. Kui tütar täna hommikul jälle ärkas ja üt- les, et ta on näljane, siis ei kannat- tanud ma seda enam välja.»

«Jim-poju, mine õige heida nüüd narile,» soovitas šerif.

«Aga ikkagi ei tohiks väikest tüdrukut niimoodi maha lasta,» targutas keegi.

«Tütar ütles, et tal on kõht tü- hi,» seletas Jim. «Seda rääkis ta terve eelmise kuu. Ja täna öösel ärkas ta üles ja ütles seda jälle. Ma ei kannatanud seda enam väl- ja.»

«Sa oleksid pidanud saatma oma tütre meile, Jim. Meie naisega oleksime talle ikka midagi hamba alla leidnud. Kuidas võib tappa ni- sugust väikest tüdrukut?»

«Mul jätkus kogu perele,» sõnas Jim. «Ma ei kannatanud seda enam välja. Tütar oli näljane kogu möödunud kuu.»

«Ole rahulik, Jim-poju,» ütles šerif, üritades ettepoole trügida.

Rahvamurd lainetas.

«Ja nii sa võtsidki hommikul püssi ja lasksid ta maha?» päris keegi.

«Kui ta täna hommikul ärkas ja ütles, et tal on kõht tühi, siis ei kannatanud ma seda enam.»

Rahvas pressis ligemale. Mehi kogunes vangla juurde igast ilma- kaarest ja uustulnukad trügisid ettepoole, et Jimi juttu kuulda.

«Seadusel on sinu peale hammas verel, Jim. Kuid see on ju ebaõig- lane,» mainis keegi.

«Ma ei saanud sinna midagi pa- rata,» ütles Jim. «Tütar ärkas jäl- le nä üles.»

Kogu vanglaõu, tänav ja tühi plats teisel pool külies kubises meestest ja poistest. Kõik rõhusid ettepoole, et Jimi kuulda. Selleks ajaks teadis juba kogu linn, et Jim Carlisle oli tapnud oma ka- heksa-aastase tütre Clara.

«Kelle pooleteramees Jim on?» huvitus keegi.

«Kolonel Henry Maxwelli oma,» vastas keegi rahva hulgast.

«Jim on olnud kolonel Henry rentnikuks juba oma 9 või 10 aast- tat.»

«Henry Maxwellil polnud mingit õigust kogu saaki endale võtta. Tal on vilja enam kui küllalt. See on ülekohtus, et ta Jimi saagi liht- salt endale võttis.»

Šerif trügis veel kord ette.

«Seadusel on sinu peale hammas verel,» ütles keegi. «Kuid see ei ole õiglane.»

Šerif kiilus õla meestesumma ja pääses niimoodi ligemale.

«Miks Henry Maxwell võttis sul- saagi, Jim?»

«Ta ütles, et ma olen talle võl- gu, sest üks muul heitis kuu aega tagasi hinge.»

«Sa peaksid vist narile heitma ja tsipake puhkama, Jim-poju,» sõ- nas ta. «Vota kingad ära ja viska pikali, Jim-poju.»

Šerif tõugati hoolimatult kõrva- le.

«Aga sa ei tapnud ju seda muu- la, Jim?»

«Muul kukkus küünis surnult maha,» vastas Jim. «Ma polnud seal läheduseski. Lihtsalt kukkus surnult maha.»

Rahvas tungles järelejätmatult. Esimesed seisjad litsuti vastu vanglaseina, sest tagumised taht- sid jõuda kuuldekaugusse. Keskmis- sed oid aga nii tinedalt üksteise vastu surutud, et ei saanud üldse liigutada. Kõik rääkisid valjusti.

Jim nagu oli litsutud varbade vahele ja käed pigistasid rauda nii, et sõrmenukid olid valged.

Kätega vehkides läks rahvahulk üle tänava tühjale ehitusplatsile. Keegi hüüdis midagi ja ronis auto katusele, kus hakkas täiest kõrist vanduma. Rahvahulga keskelt mur- dis üks mees endale teed oma auto juurde. Ta istus rooli taha ja sõit- tis minema.

Jim hoidis trelle ja vaatas väl- ja. Šerif seisis seljaga rahvahulga poole ja ütles midagi Jimile. Nee- ger ei saanud aga aru, mida ni- melf.

Mees, kes oli puuvillakoormaga teel puhastusmasina juurde, peatus ja uuris, mis on juhtunud. Ta vaat- ras rahoahulka ehitusplatsil ja Ji- mi trellide taga. Hüüded teisel pool tänavat muutusid tugeva- maks

«Milles asi on, Jim?»

Keegi mees astus üle tänava vankri juurde, asetas jala kodara- tele ja rääkis midagi koorma otsas istuvale mehele.

«Tütar ärkas täna hommikul üles ja ütles, et ta on näljane,» seletas Jim.

Ainult šerif kuulis ta sõnu.

Mees hüppas koorma otsast al- la, sidus ohjad ratta külge ja tur- gis läbi rahvamassi autoni, kus karjuti ja vannuti. Kuulatanud mõ- ne hetke, tuli ta koorma juurde ta- gasi, kutsus tänavanurgal seisvast neegritegrupist ühe mehe ja ula- tas talle ohjad. Neeger sõitis koor- maga minema, endine juht aga läks tagasi rahvasumma.

Siis naases ka mees, kes oli autoga ära sõitnud. Ta istus veel viiru rooli taga, kuid hüppas siis välja. Avanud tagumise ukse, tõm- bas ta välja endapikkuse raudkan- gi.

«Murdke vanglauks maha ja laske Jim välja,» sõnas keegi. «See on ülekohtus, et ta seal istub.»

Rahvahulk ehitusplatsil läks liikule. Kõneleja hüppas autoka- tuselt maha, ja mehed liikusid üle tänava vangla poole.

Esimene, kes jõudis tolle kuue jala pikkuse kangi juurde, tõmbas selle välja pehmest maapinnast, kuhu see oli löödud.

Šerif taandus.

«Ole rahulik, Jim-poju,» lausus ta.

Pöördus siis ise ümber ja hak- kas kiirustades mööda tänavat kodu poole sammuma.

Kogust «Modern English and American Short Stories» Tõlkinud O. LUHAVEER

Uut teatmekirjandust

Soome-ugri ja samojeedi keele- teadus Nõukogude Liidus. 1964. Bibliograafia. Tallinn 1965. 288 lk.

A. Л. Гольберг. Международное значение Великой Октябрьской социалистической революции. Указатель литературы. Москва 1967. 128 lk.) (529 nim.).

Революционно-исторический календарь-справочник. 1967. Москва 1967. 383 lk.

Народное хозяйство СССР в 1917—1920 гг. Библиографический указатель книжной и журналь- ной литературы на русском язы- ке. (1917—1963 гг.) Москва 1967. 619 lk. (9311 nim.).

И. Дворников, Р. Лившиц, М. Ру- мянцева. Трудовое законодатель- ство. Справочная книга для про- фактива. Москва 1967. 528 lk.

Meyers kleines Lexikon. In 3 Bänden. Bd. 1 A-Globus. Leipzig 1967. 884 lk.

Ökonomisches Lexikon. A—K. Berlin 1967. 1192 lk.

Kui murule tulid lätlased — tantsukollektiivid «Dancis», «Vektors» ja «Laima» —, oli aplausitorm vägev. Esitati palju toredaid läti tantse, kõik viimistletult ja andumusega. Teh- tud tööd hindas publik vääriiselt. Lätlasi peeti õigustatult peokangelasteks.

Hoiduge elektritraumadest!

Elektritraumasid esineb kuigi teiste õnnetusjuhtumite seas küll suhteliselt vähe, kuid neid saaks veelgi vähendada, kui kõik oleksid teadlikud elektri ohtlikkusest. Praktiliselt aga on teadmised elektritraumade tekkemehhanismist kahjuks väga umbmäärased.

Alljärgnevalt antakse lühike ülevaade elektrivoolu mõjust inimorganismile. Elektri ohtlikkust põhjustavad järgmised faktorid: 1) voolutugevus, 2) sagedus, 3) voolu mõju kestus, 4) voolu tee inimkehas, 5) kahjustatu keha-kaal ja sugu.

VOOLUTUGEVUS

Voolutugevuse mõju inimorganismile võib jaotada nelja gruppi, nii nagu nähtub juuresolevast tabelist. Selles antud voolutugevuste alumised ja ülemised piirid sõltuvad inimese tervislikust seisundist.

SAGEDUS

Nagu teile alltoodud tabelist nähtub, on vahelduvvoolu mõju inimorganismile tunduvalt suurem kui alalisvoolu puhul. Katsete tulemusena on teada, et inimese närvisüsteem reageerib põhiliselt ainult voolutugevuse ja suuna muutustele teatavas sageduseastmikus. Nii näiteks alates 100 kuni 200 kHz tunneb inimene voolu läbimisel ainult soojuslikku toimet ning seega kõrgsageduse voolutugevuste kohta juuresolev tabel ei kehti.

Alalisvoolu puhul mõjub närvisüsteemile põhiliselt ainult sisse-ja väljalülitamine.

VOOLU MÕJU KESTUS

Katsed on näidanud, et inimese närvisüsteemi tundlikkus vahelduv-

voolu suhtes langeb järsult 1-st sekundist pikema voolu mõju puhul. Saadud tulemused näitavad, et voolutugevuse mõju inimorganismile on pöördvõrdeline ajaga. Nii näiteks, kui antud voolutugevus 1 s kestel on surmav, siis 0,01 s mõju kestuse puhul tekib südame fibrillatsioon alles kuni 100 korda suurema voolutugevuse puhul.

VOOLU TEE JA SUUND INIMESE KEHAS

Alalisvoolu puhul voolu tee kulgemisel käest kätte (ristisuunaline voolu tee) on voolu mõju vähem ohtlik kui voolu tee puhul peast või käest jalgadesse (pikisuunaline voolu tee). Kui alalisvoolu negatiivne poolus on ühendatud inimese jalgadega, siis on oht väiksem.

Vahelduvvoolu puhul on risti- ja pikisuunaliste vooluteede puhul inimorganismi kahjustused analoogilised ülalkirjeldatuga.

KANNATANU KEHAKAAL JA SUGU

Katsete tulemusena on teada, et voolutugevus, mis kutsub esile südame fibrillatsiooni, on võrdeline kehakaaluga. Samuti on kindlaks tehtud, et naistel ja lastel on voolutundlikkus ja krampe tekitavad voolutugevused üks kolmandik kuni pool väiksemad meeste vastavatest voolutugevustest.

INIMKEHA ELEKTRITAKISTUS

Inimkeha elektritakistus koosneb naha ja keha sisetakistusest. Peale selle sõltub inimkeha üldine elektritakistus sellele ühendatud pingest ja voolu läbimise kestusest. Keha elektritakistus väheneb näiteks viieminutilise voolu läbimise puhul

3 kuni 50%. Samuti väheneb keha elektritakistus tunduvalt üle 100 V pingel puhul. Mõõtmiste tulemusena on teada, et 1 cm² inimnaha takistus, sõltuvalt selle niiskusest, on mõnest oomist kuni 200 kΩ. Keha sisetakistus ristisuunas on ca 1000 Ω ja pikisuunas ca 700 Ω. Pea sisetakistus ristisuunas on ca 300 Ω.

OHUTU PINGE PIIRVÄÄRTUSED

Ülaltoodud andmetest selgub, et ohutuks pingeks eriti ohtlikes ruumides on vahelduvpinge kuni 12 volti ning alalispinge kuni 40 V.

Ohtlikes ruumides loetakse ohutuks vahelduvpingeks 36 V ja alalispingeks 110 V, kuid siis peab arvestama seda, et ka need pinged võivad olla ohtlikud, kui ei täideta ohutustehnika eeskirju. Nii näiteks on teada juhtum, kus vees alasti-olev mees suri 35 V vahelduvpingega elektrikölisti liini ümber keha mähkimisel.

ELEKTRITRAUMADEST HOIDUMINE

Elektritraumadest hoidumiseks on vaja täita kehtivaid ohutustehnika eeskirju. Kõige rohkem elektritraumasid tekib statistilistel andmetel just inimestega, kes ignoreerivad ohutustehnika eeskirju ja ise räägivad, et nemad elektrist midagi ei tea, aga siiski kasutavad elektriaparaate või laualampe. Muide olgu märgitud, et just elektri-laualambid on põhjustanud küllalt palju elektritraumasid. Elektritraumasid saaks tunduvalt vähendada, kui nende tekkepõhjusti selgitatakse koolides ja kodudes samuti, nagu õpetatakse ohutut liiklust.

PRANTSUSE KAASAEGSEST BALLETIST

Augustikuus toimunud iga-aastane kultuurifestival Avignonis leidis prantsuse ajakirjanduses elavat vastukaja. Märksa rohkem kui festivali teistest teatrietendustest kirjutati Maurice Béjart'i kahest balleti-eksperimentist. Seekordne Avignoni festival oli arvult XXI, kuid balletti on lavastatud ainult kahel viimasel. Initsiaatoriteks olid aasta tagasi Jean Vilar ja Maurice Béjart. Peaesmärk oli tuua balleti, mis küllaltki kaua oli reserveeritud vaid eliitpublikule, rahva ette. Ja kaks Avignoni festivali tõendasid, et rahvas armastab ja mõistab tantsu niisama hästi kui Pariisi privilegeeritud koorekihti.

Tuntud progressiivne koreograaf ja lavastaja Maurice Béjart on väsimatu uute teede ja väljendusvahendite otsija, traditsioonide ründaja.

«Romeo ja Julia», Hector Berlioz'i muusikaga, valminud juba enne festivali, saavutas publiku ja kriitika üksmeelse heakskiidu. See teos on klassikalise balletikunsti ja moodsate otsingute õnnestunud süntees. Käsitledes Shakespeare'i tuntu ja kulumata süžeed, andis Béjart sellele omapärase lavalise lahenduse ja ühtlasi laiendas teema piire. Teose mõtet selgitades ütles Béjart, et ta sooviks oli luua «koreograafiline poeem, kus labürintis jälitavad teineteist armastus ja vihkamine».

Eesrüde avanedes ei näe vaataja Verona tänavaid ja losse, vaid tavalist balletiproovi. Lavale tuleb jutustaja, kes hakkab rääkima legendi Romeoost ja Juliast. Kaks tantsijat kehastuvad siinsamas peakangelasteks, ja jutustamist jätkab tants. Julge koreograafia toob esile süžee dramatismi, noorte hingede ja kehade ilu. Pärast traagilist lõpplahendust tõusevad tantsijad ja taas jätkub laval balletiproov. Berlioz'i muusika viimastesse taktidesse lõikuvad äkki kuulipilduja-valangud ning kostavad sõnad: «POISID JA TUDRUKUD, ÄRGE SÕDIGE, VAID ARMASTAGE!»

Teise ettekandmisele tulnud teose — «Missa olevikule» («Messe pour le temps présent») — lõi Maurice Béjart spetsiaalselt Avignoni festivaliks. Ta pühendas selle Patrick Beldale, oma andekale õpilasele, järglasele ja sõbrale, kes mõne kuu eest hukkus autoõnnetusel. «Missa olevikule» on üheksast nähtava seoseta osast koosnev sünteetiline lavastus. Muusika, tantsu ja liikumisega on ühendatud ka sõna. Autor toetub budhismi filosoofiale. Mitmes osas kasutab ta idamaiseid tantsu- ja muusikaelemente. (Béjart huvitus kaua aega India kultuurist ja filosoofiast). Ohes intervjuus lisas autor, et balleti nimetuses sõna «missa» sisaldab ka saksa kirmese tähendust.

Esimene osa — «Puhang» algab idamaise viisiga. Kükivad tantsijad ümbritsevad India lauljat, kes saadab end viinal, võludes keeltest õrnu ja salapäraseid helidevõrke. See on pöördumine elu allikate, inimese ja liikumise sünni poole.

Teine osa — «Keha». Tantsijate aeglasi liigutusi, näiliselt kuivi ja abstraktseid balletiharjutusi saadab budistlik tekst. Mõttisklus inimese olemusest, palve inimkeha — paratamatult kadumisele määratud kesta — jumaliku ilu poole.

Järgneb «Maailm» — inimhulk, hullumas groteskse, traagilise ja absurdsel informatsiooni tulvast. See pole muud kui kollaaž ajalehe «Le Monde» tavalistest päevauudistest («Esimene vesinikupomiplahvatus ... kammermuusika festivalil ... jne. Liikumine on pingeline ja kiire nagu jalgpallimäng ... Kriitika hinnang «Maailma» kohta on väga vastandlik. Ühed peavad seda «Missa» kõnekaimaks osaks, teised heidavad ette mõttelagedust.

«Tants» — hümn plastika ilule ja tantsu võidukäigule, alates folkloorist ja idamaa müstilistest tantsudest ning lõpetades tänapäeva rocki ja šeihi ohjeldamatus rütmis vallanduva elurõõmuga. Rütm elektriseerib nii tantsijaid kui publikut. Selles osas näitab oma võr-ratut meisterlikkust Paolo Bortoluzzi, Béjart'i ansambli parimaid meestantsijaid. Maurice Béjart ütleb: «Tants — see on püha, oluline. Tänapäeva noortele on šei eluliseks vajaduseks.»

Järgnev osa — «Paar» — viib vaataja ilu, armastuse ja harmoonia maailma. Mehe ja naise pas de deux'd suadavad Olemlaulu võrsid.

Kuues osa «Mein Kampf» on brehtilik satiir võidurelvastumise ja sõjajumala kummardamise püüa, hoiatus inimeks: natslik sõjaväemuusika ja marss võivad viia taas massinõrvadele. Maurice Béjart: «Tahtsin näidata, et me kõik võime relvastumise ja marssimiste tuhinas muutuda natsideks. See on nagu oopium ...»

Järgmine osa «Öö» toetub Nietzsche sõnadele: «Ma usaksin ainult sellist jumalat, kes oskab tantsida.»

Pärast «Vaikuse» õrna koreograafilist kangast järgneb lõpposa — «Ootus». Istuvatel tantsijatel on käes punased vilkuvad lambid, kuuldub lennukite müra. Inimesed ootavad. Ka sellele osale heidab kriitika ette ebaselgust. Autor ise aga seletab «Ootust» intervjuus nii:

«Ma olen sügavalt optimistlik. Selle ootamine, mis toimub pärast vaikust ja laskub tantsijate vilkuvatest tulukestest moodustunud lennuväljale, avarale, tühjale ja kõvale nagu Baalbeki terrassid, selle ootamine on õnnelik ootus. On olemas teisi asustatud maailmu. Inimesed on vennad.»

Veel heidetakse «Missale» ette: vaatamata tekstide ilule on neid liiga palju kasutatud: tekstis peituvad mõtteid võiks parem edasi anda koreograafia keeles.

«Missa» üle vaieldakse, kõike ei peeta selles õnnestunuks, kuid ükskõikseks ei jäta see julge teerajamine kedagi.

Ajalehest «l'Humanité» ja «Les Lettres Françaises» lugenud ja kokku võtnud MERIKE ROOP, prantsuse filol. IV kursus.

EÜE klubis

Kahesugune publik oli laupäeval ülikooli klubis. Olid Rippuvad Kõrvarõngad ja olid Presentseelikud, kelle kohta Kõrvarõngad mainisid, et milleks küll need Presentseelikud siia on tulnud. Aga Presentseelikud tulid oma õhtule — Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva lõkkeõhtule.

EÜE-lased ei oodanud, et see lõke südemeid pilluks nagu Saaremaal või Kasahstanis. Laval lõdmas ehine imitatsioon. Ent keskkond + akadeemiline Tartu oli oma kahe nädalaga mõjunud nii, et ka punast projektorit oleks võinud pida lõkkeks Hiiumaa metsapeolt.

EÜE tuli laulma 1967. aasta uudismaalaule, EÜE tuli autogramme andma ja võtma lõkkeõhtu visiitkaardile (TRÜ rotaprint, tiraaz 200). Ees- ja hüüd- ning perekonnanimed, initsiaalid ja kummalised sinusoidid.

EÜE-le pakuti kummalist viktoiriini, mille kummalistele küsimustele «Mis ja miks ...» tuli vastata tõepoolest kummaliste keerutamisega. Võitis «saarlaste» 2-liikmeline esindus. Võidetud auhinnatordi sõi ühiselt Kõljala ja Kahtla rühm.

TEATED

Laupäeval, 23. sept. kell 20 SÜGISBALL

✱

Pühapäeval, 24. sept. klubi reserveeritud

✱

Alustab tegevust puhkpilliorkester.

Proovid toimuvad klubis igal esmaspäeval ja neljapäeval kell 19.

Oodatakse kõiki puhkpillihuvilisi!

✱

Reedel, 22. sept.

1. Ajaloo-Keeleleaduskonna I ja II kursuse üliõpilaste dots. Richard Kleisi I loeng ladinakeele algkursusest.

2. Oigusteaduskonna I kursuse üliõpilaste dots. Jüri Jegorovi loeng «Feodaalse riigi ja õiguse ajalugu».

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Тарту Рийклик Юликоол («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета, Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk hind 2 kop. Tellimise nr. 6291. MB 07116.

EÜE ALBUMIST.

Mille poolest me erinevame?

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (674) Reedel, 29. septembril 1967 XXI aastakäik

ÜLIÕPILASPÄEVAD

Tänavu toimuvad üliõpilaspäevad 17.—19. novembrini. Programmi projekti alusel toimub 17. novembril TRÜ aulas aktus — kõneldakse üliõpilaskõnnist, tervitatakse külaliskõnnikuid. Hiljem toimub pressikonverents.

18. november on üliõpilaskõnni kõrgpunkt. Eelkõige toimuvad seminarid, kus arutatakse mitmesuguseid üliõpilaskõnni puutuvaid probleeme. Meie traditsiooni kohaselt algab kell 18 tõrvikutega rongkäik. Tänavu ei maeta kedagi maha ega äratata üles. Rongkäigu kestel asetatakse lilli Parroti, Kreutzwaldi jt. suurmeeste ausammastele.

Sama päeva õhtu tootab lõbus tulla — järgnevad koosviibimised Tartu klubides printsibiil: «Ega nalja ei saa, kui seda ise ei tee.»

19. november viib külalised ja üliõpilaspere aktiivi maailma parimasse spordi- ja puhkelaagrisse Käärikul.

TRÜ komsomolikomitees tegeleb (juba!) orgkomisjon (juhatajaks H. Eomois) üliõpilaspäevade ettevalmistamisega. Orgkomisjoni eestvõtmisel rakenduvad peatselt ettevalmistustöösse alakomisjonid.

Lugupeetud asjahuviline tudeng!

Peo heaks kordaminekuks on iga nupukas nõuanne tervetunud. Komsomolikomitees oodatakse sind iga mõistliku tööaja piirides.

Vahetati kogemusi lõunanaabritega

Ajavahemikul 21.—24. septembrini viibisid Majandusteaduskonna õppejõududel külas kolleegid P. Stutska-nimelise Läti Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonnast prodekaan dots. Zile juhtimisel. Mõlemat kollektiivi seovad juba pikajalised sõprussidemed. Seekordse külaskäigu eesmärgiks oli vahetada kogemusi selle üle, kuidas uus majandusreform peaks kajastuma õppe- ja teaduslikus töös.

Külalised tutvusid TRÜ ja Tartu linna mineviku ja kaasajaga. Teaduskonnas vahetati mõtteid õppetöö organiseerimise ja õppeplaanide üle. Kateedrites oli arutelu objektiks üksikute ainete õpetamine. Isiklikes vestlustes olid kesksel kohal teaduslikud probleemid.

Oppida on mõlemal poolel küllaltki palju. Meie lõunanaabrid on taastanud Majandusteaduskonnas viieaastase õppeaja ning selleks ise uued õppeplaanid välja töötanud. Seal rakendamist leidnud põhimõtteid tutvustas meile nende rahvamajandusharude ökonomika kateedri juhataja dots. V. Zenka. Pole kahtlust, et rakendatud uuendused (mitmed uued õppeained, õppeainete loogilise järgnevuse printsiibi süvendamine, õpetamise kontsentreerimine jt.) aitavad tõsta õpetamise kvaliteeti. Tunnustavat hindamist väärivad riialaste saavutused aineprogrammide läbiviimisel, sidemete korraldamisel praktikaga jmt. alal. Meie kogemustest pakkusid külalistele tõsist huvi töö, mida tehakse uute üliõpilaskandidaatide ettevalmistamisel, spetsiaalse kallakuga keskkoolide mõju tulevaste spetsialistide ettevalmistamisele (külalised ka Nõo keskkooli), teaduskonna kateedrite vaheliste sidemete organiseerimine, majandusliku analüüsi meetoodika valdkonnas tehtav teaduslik töö, rotaprintidil väljaantavad õppevahendid, üliõpilaste iseseisva töö organiseerimine jt. probleemid.

Mõttevahetus tõi välja ka ühiseid kitsaskohti. Nendeks on kaadri ettevalmistamise kasvutempo ja materiaal-tehnilise baasi kasvutempo vahel valitsevad disproportsioonid, liigne šabloonilisus kasvatusliku otstarbega ürituste läbiviimisel ja õppejõudude aja sagedane ebaratsionaalne kasutamine.

Külalistele meeldisid väga Kääriku ja selle kasutamine, üliõpilaskohvik ja TRÜ staadion, kus elati kaasa meie üliõpilaste jõukatsumisele soomlastega.

H. HAGELBERG

Ennäe tublisid tudengeid!

Et «Vanemuine» kuu aja pärast valmis on, selles ei kahtle optimistid mitte. Pisikese panuse seni pikaleveninud töösse annavad nüüd ka TRÜ tudengid. Mõõdunud neljapäeval tabas fotolääts stomatoloogia III kursuse üliõpilased ehitus peal ringi rassimas. Tööd jätkus laudade tassimisest kuni hoone välisseinte puhastamiseni.

Foto 1: Ega pole paha töö sekka ka kümnekond sekundit objektiivi ees poseerida. Kunagi lastelastele näidata, et...

Paremalt: Marika Raude, Evi Paju, Kiira Savin, Angelika Rada, Jutta Härmand.

Foto 2: Oleme uue «Vanemuise» ehitamisel tõepoolest kaasa löönud!

Foto 3: Kumb kumma üles kaalub? (vasemal asub Evi, paremal tsemendikott). Kahevõitluse lõpetas enda kasuks Evi, s. t. ta sikutas vastase tubli 10 meetrit edasi.

Foto 4: Veel on teatrihoone ees tellingud...

SEE POLE REKLAAM

Kuue samba vahelt läbipugenud noor inimene on muidugi tüdinus olemast tavaline reanimine või reastatud massinimene. Soovitakse aega veeta huvitavalt ja kasulikult, «luua ja olla originaalne» nagu võib-olla vaimustatult vastati ühele hiljutisele ankeedile. Hakates nüüd peahoone teadetetahvilt lugema kõikvõimalike ringide, ringikeste, klubide ja seksioonide reklaamkuulutusi, on uustulnukal muidugi raskusi selle õige leidmisega, kus oma talenti kõige kergemini välja valada saab.

Oma kuulutuse on sunnitud üles panema ka RSR, selline on juba traditsioon. Et te mitte oma aega ja vaimuenergiat asjatult ei kulutaks, selleks püüan anda teile mõningaid eelteadmisi selle organisatsiooni kohta.

Kõigepealt tuleb tunnistada, et nimetatud ringis ei saa ükski üliõpilane midagi luua ja veel vähem olla originaalne. Meie asemel loovad meile tegevust maostid Hiinas, natsionalistid Indoneesias, monarhistid Kreekas ja homoseksualistid Dallases. Meile jääb üle vaid nende tegevust jälgida ja analüüsida. Sellega RSR otseselt tegelebki. Ka originaalne on meil raske olla, sest see, et üliõpilased välispoliitika vastu erilist huvi ei tunne, see on üldiselt teada ja tuvastatud mitmete testide, küsitluste ja mõnikord ka loomupäraselt avalduva nõmedusega. Seega, kui te seni pole poliitikast huvitunud, tulge kindlasti RSR-i, seal palju teisigi selliseid, kes käivad kohvi joomas, meie ilusalt presidenti imetlemas või pagan teab miks.

Te muidugi saate aru, et see eelmine jutt on vaid eneseiroonia ja olete juba taibanud, et RSR-i min-

na ei maksa. Just seda palub teil ka valitsev senat, kellel tuleb lahendada raskeid territoriaalseid probleeme. Oma esimesed tegevusaastad tegutses RSR ülikooli kohvikus. Mõõdunud aastal tuli demograafilise plahvatuse tõttu üle kolida ringauditooriumisse, sest 258 inimest kohvikusse ei mahtunud. Võib-olla tuleks mõelda mingile sanktsioonistüsteemile.

Teiseks probleemiks RSR-is on võitlus võimu pärast. Mõõdunud aastal riigipöördekatset maha surunud ja üldsuse survele konstitutsioonilise monarhiaga leppima pidanud direktor Toomas Leito on ilmselt opositsiooni ussina oma rinnal soojendanud. «Noored vihased mehed» eesotsas R. Ruutso, R. Sinijärve jt. kavatsevad anda otsustava lahingu.

Valimiskoosolekul on hääleõigus igal osavõtjal ja uksest lastakse sisse iga tulija, nii et suurt osa mängib siin ka võistlevate grupeeringute oskus laiul masse koosolekuruumi meelitada.

Mis puutub ringi töökavadesse, siis see on muidugi riiklik saladus. Vaidlus selle üle, kas informeerida RSR-i presidenti, ettevalmistavaist riigipöördeist ja agressioonidest, on kuuldavasti ÜRO-s arutustel. Selle küsimuse positiivne lahendamine muidugi kergendaks meie tööd tunduvalt, kuid kutsuks esile teatavaid komplikatsioone mujal.

9. oktoobril.

J. ALLIK

Välissuhetest

Siiamaani pole TRÜ-l olnud kuigi kindlaid sidemeid välismaa ülikoolidega, kuigi kirjavahetus mingil tasemel on eksisteerinud. Sel suvel said siiski teoks esimesed sammud kontaktide suunas. Greifswaldi keelelaagris käis 10 meie saksa filoloogi. Debreceni ülikooliga vahetati ehitusrühmi.

Sidemete loomise ja tugevdamise suunas tegutseb ülikooli kasvavas progressioonis, kuigi kõik ei laabu küllalt lähedalt. Tuleval aastal on kavatsus vahetada delegatsioone Oulu ülikooliga.

Sellel aastal kutsus meid endale külla Krakovi ülikool. On kavatsus läkitada sinna kolmeliikmeline delegatsioon.

Kirjavahetus jätkub Helsingi ülikooliga.

Komsomolikomitee juurde on loodud kolmeliikmeline sektor välisasjadega tegelemiseks. Kahtlemata valitseb üliõpilaste seas elav huvi sidemete vastu teiste ülikoolidega. Kontakt on mõeldav esialgu kolmes tasapinnas: delegatsioonide läbirääkimised, isetegevusrühmade ja keelerühmade vahetamine.

Mida suuremat huvi ja aktiivsust üliõpilased ise üles näitavad, seda märgatavamad on tulemused. Tänapäeval on ülikoolidevahelised kontaktid vajalikud ja mõõdapääsmatud.

T. LEITO

Mõni sõna RSK-st ja sellest, mis tema sees leida on

RSK, ümber panduna rahvaste sõpruse klubi, oli paar aastat «varjusurmas». Mõõdunud semestril sai tema «äratajaks» praegune V kursuse žurnalist Maire Raidmaa. Tema oli ka esimeste ürituste eestvedaja. Meeldejäävamateks nendest oli Ungari õhtu ülikooli kohvikus, kütlaskäik Vilniuse Riikliku

Ülikooli Loodusteaduskonna RSK-le, UTU konverentsi külaliste vastuvõtmine ja nende vaba aja korraldamine (töötasime siis giididena). 3 meie inimest võtsid osa rahvaste sõpruse nädalast Jerevani

H. Abovjani nim. Pedagoogilises Instituudis.

Tänavu kavatseme algusest peale agaralt tegutseda. Lähemad enam-vähem kindlad plaanid on sellised. Juba sel nädalavahetusel käime ära Mihhailovskojes. Järgmise nädalavahetuse veedame Käärikul. Hoolitsemise komsomolikongressi ja tudengipäevade külaliste eest ning aitame nõu ja jõuga ürituste kordaminekule kaasa. Istume koos ülikooli kohvikus. Korraldame Saksa DV õhtu. Kavas on luua oma agitbrigad (loodame pille

22. septembril 1967. a. tähistas oma 70. sünnipäeva ja arstlik-pedagoogilise tegevuse 40. aastapäeva ülikooli nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsent Ludmilla Peetri t. Nurmand.

L. Nurmand sündis 23. augustil 1897. a. Dnepropetrovskis sõjaväearsti perekonnas. Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna lõpetas ta 1926. a.

L. Nurmand on töötanud assistendina Tartu Ülikooli naha- ja suguhaiguste kateedris ja arstina Tartu Ülikooli Nahapoliiklinikus ning Muuli leprosooriumis prof. A. Paldrocki juhendamisel. 1945.—1947. a. töötas L. Nurmand Eesti NSV Tervishoiu Ministeriumis naha- ja suguhaiguste inspektori- ja Vabariikliku Naha- ja Suguhaiguste Dispanseri peaarstina. 1947. a. valiti L. Nurmand TRÜ dermatoloogia-veneroloogia kateed-

Intervjuu prof. Paul Aristega

11 küsimust teemal: „Naapurivisa“

Kuidas tekkis «Naapurivisa» idee?

«Euroopas ja mujal maailmas korraldatakse juba ammu suuri rahvusvahelisi viktoriine, millest Soome ikka osa on võtnud, sest tõttu on Soomes huvi igasuguste viktoriinide vastu märksa suurem kui meil. Soome on Euro- ja Intervisiooni süsteemis võistelnud Poola, Tšehhoslovakkia, Rootsi, Norra, isegi Austraaliaga. Soome Reklaamtelevisiooni ja Eesti Televisiooni küllaltki tihe kontakt viis iseenesest välja selle moodsa suhtlemisvormi rakendamiseni.»

Ja kuidas saadi nimi uuele võistlussarjale?

«Soonlaste viktoriintraditsioonid on tüvest visa 'jõud, visadus' kujundanud uued sõnad visaila ~ visailen 'viktoriinil võistlema' ning visailu 'viktoriinivõistlus'. Eesti ja Soome on naabrid, niisiis — «Naapurivisa».

Teie suhtumine ettepanekusse olla kohtunikuks «Naapurivisas»?

«Kohtunikuks pidi olema inimene, kes mõlemaid keeli oskaks. Ja peale selle olen ma muidki veidrusi kaasa teinud — pandi filmis mängima, ja mängisingi Tallinna Televisioonistuudio «Romantikutes».

Tundsate te oma viktoriinikolleegi, Soome-poolset kohtunikku, juba varem?

«Praegune Helsingi Ülikooli läänemere keelte professor Lauri Posti, kes mõne kuu pärast saab 60-aastaseks, oli mõnda aega Tar-

saadal), et siis sisustada klubiõhtuid. Tulevikus tahame külla sõita Moskva Riikliku Ülikooli samalaadsele klubile.

Plaane on veel palju ja tore-daid.

Praegune juhatus käib koos ajutiselt. Oiged presidendi- ja juhatuselised leivad aset veebruaris, siis oleme omavahel enam tutv-tavad, oskame leida õigeid kandidaate. Seni täidab presidendi kohuseid Taavi Tammsaar, IV kursuse saksa filoloog.

On tarvis luua oma klubile kindlad traditsioonid, peaksime hakka-ma endale nime ja märki nuputama. Selleks on tarvis paljude abi.

Uusi liikmeid võtame vastu oktoobrikuu jooksul. Kes vähegi meie ettevõtmistest huvitatud on, tulgu kindlasti.

H. TOOMLA,
RSK peasekretär

Dots. L. Nurmand 70-aastane

ri juhatajaks. Kandidaativäitekirja kaitses ta 1949. a. teemal «Suguhaiguste esinemine ja nende vastu võitlemine Eesti NSV-s». Dotsendikute omandas ta 1952. a.

L. Nurmandi sulest on ilmunud enam kui 40 teaduslikku ja populaarteaduslikku artiklit, mis on avaldatud nii vabariiklikes kui ka üleliidulistes väljaannetes.

Käesoleval ajal töötab L. Nurmand TRÜ nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsendina, täites samaaegselt menetluspraktika üldjuhendaja ülesandeid teaduskonnas.

Juubilar võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Ta on täitnud Eesti NSV peadermato-veneroloogi ülesandeid, on Vabariikliku Dermatoloogide Seltsi esimees ja Üleliidulise Dermato-veneroloogide Teadusliku Seltsi juhatuselise liige. Mõnede korral on L. Nurmand valitud Tartu Linna Tööraha Saadikute Nõukogu saadikuks ja rahva-kohtu kaasistujaks.

Soovime juubilarile, keda tunn-takse sõbraliku ja abivalmis arsti-na ning õppejõuna, head tervist ja edu edasises arstlikus, pedagoogilises ja teaduslikus töös.

tus üliõpilane. Tutvusime 35 aasta eest tudengipõlves Helsingis, kus mina tollal õppisin.»

Oli ka soomlaste võistkonnas tut-tavaid mehi?

«Ei, mina neid näinud ei olnud. Aga ESKO KIVIKOSKI on populaarne mees kogu televisioonimaailmas.»

Kuulus Eesti võistkonda mõni teie kunagine õpilane?

«Otseselt minu õpilast ei olnud, ent Tartu Riikliku Ülikooli poiss oli küll — TOOMAS UBA, õpib kaugõppe VI kursusel ajakirjan-dust.

Oluksite Eesti võistkonnas, kui suur oluks teie täistabamuste protsent?

«Ma ei oleks palju ära vastanud. «Naapurivisa» võib täiesti võrrelda spordivõistlusega, ja igasugune sport nõuab tõsist treeningut. Kõik «Naapurivisa» küsimused olid selliselt valitud, et vastamine nõudis treeningut pluss üldharidust tõepoolest kõrgel tasemel.»

Keda peate meie võistkonna kind-laimaks meheks?

«Raske öelda, aga ütleme nii: Tiidus ja Pant. Muuhulgas Hardi Tiidus juhatab ka orkestrit ning laulab. Käisime temaga Porvoos RÜNEBERGI maja vaatamas, teel läksime viineribaari sisse. Soomes astub küll nii mõnigi kodanik äris või tänaval juurde: «Lubage teile öelda, ma nägin teid eile televisioonis...» jne., aga selles viineribaaris pakuti meile üllatavalt tervituseks tasuta viinervorsti, salatit ja kalja. Põhjus selgus mõne aja pärast, kui paar ettekandjat palusid Hardi Tiidusel laulda üht tuntu-d ameeri-ka šlaagrit, mida keegi nii ilusasti ei laulvat kui ainult tema. Tiidus vastas: «Laulaksin küll, aga kahjuks pole mul orkestrit kaasas.» Pikapeale suutiski ta veenvalt seletada, et ilma orkestrita ikka laulda ei saa ja keerutas end niimoodi

välja. Nii populaarne mees on Soomes Hardi Tiidus.»

Siin-seal on öeldud-kirjutatud kriitilisi sõnu eestlaste saatejuhtide aadressil. Huvitav oleks teada teie suhtumist...

«Saatejuhi nägu ma ei näinud, häält ei kuulnud — esinemine televisioonis on juba niisugune.

Vastan vaid, et soome keelt peaks «Naapurivisa» saatejuht teataval määral oskama.»

Teie muljed võistlusõhtu lõbus-tusosast?

«Meelde jäi noor laulja PEETER TOOMA, Pikku Pietari, nagu soomlased teda kutsusid (Peeter Saul oli vaid Pietari), kellele esine-mine «NAAPURIVISAS» oli esma-kordseks televisioonis ja teistkord-seks üldse (debüüt sündis Moskvas). Tema interpretatsioon laulu-le «Oh ma vaene vaevamees, tillu-kene teomees» oli väga südame-lik. Huvitav on märkida, et noormees laulab rahvalaule ja huvitub eriti niisugusest moodsast muusikast, mis põhineb rahvalaulul. Peeter Tooma õpib praegu Tallinna Muu-sikakoolis oma avastaja Heli Lää-tse käe all.

Mis eelnes ja mis järgnes kat-su-muste kaamerate ees?

«Käisin Soome-ugri Seltsi ette-kandekkoosolekul; uued ja vanad tuttavad, sõbralikud koosviibimised, teinekord kohvitassi taga... Hel-singi rohkem kui 2000 õppuriga ülikoolis üliõpilaskohvikut sellisel kujul ei ole nagu meil, ent ülikooli peahoones asub 2-saalline lektoo-riumiga kohvik õppejõududele.

Viimase Soome-sõidu elamusli-kem elamus oli ALFRED JARRY «ROI UBU» (= Kuningas UBU) absurdisteatri näidend. Sel-lest kirjutan ma ise peagi meie le-hele.

Ootame!

Vestles HELLE KULO

KVN • KVN • KVN

Ülikooli klubil on saanud heaks traditsiooniks iga-aastased KVN-id, ikka oodatud ja soovitud. Üht-teist on juba plaanitatud ka selleks õppeaastaks, kuidas aga asi tegelikult välja kujuneb, see selgub edaspidi. Et KVN on tudengite seas väga populaarne, siis on endastmõistetav, et kaasa lüüa tahab igaüks. Arvestades olukorda, antakse seekord igale osakonnale õigus välja panna oma võistkond. 10-liikmelised KVN-i võistkonnad oleksid seekord järgmised: Keha-kultuuriteaduskond, Oigusteadus-kond, Majandusteaduskond, ees-ti filoloogid, vene filoloogid, võõr-filoloogid, ajaloo-osakond, bio-loogiaosakond, geograafiaosa-

kond, Arstiteaduskonna I ja II kur-sus, Arstiteaduskonna III ja IV kursused, Arstiteaduskonna V ja VI kursused, kõik raviosakonna vene õp-perühmad, spordiarstid, stomato-loogid ja farmatseudid, füüsika-osakond, keemiaosakond, füüsiku-pedagoogid, matemaatikaosakond, matemaatikud-pedagoogid.

Võistkondadesse jaotamisel on arvesse võetud osakondade ja gruppide suurus. KVN-i käigus esitab žürii igale võistkonnale 3 küsimust või ülesannet. Lõpuks tuleb esitada veel isetegevusnumber.

Võistkondade esinemist hinna-takse järgmiselt: sissemars — ku-ni 10 punkti, küsimus või ülesanne vastasvõistkonnale — 5 punkti,

õige vastus — 8 punkti, isetege-vus — kuni 20 punkti, publiku poo-lehoid — 2 punkti, «pisihuligaan-sused» — kuni 3 punkti, sobival momendil poetatud vaherepliik — 1 punkt.

Esimene kohtumine toimub 22. oktoobril ülikooli klubis. Kes esimestena tulle lähevad, sellest informeerib eelnevalt ülikooli aja-leht. Kõikide üleskerkinud küsi-muste ja pretensioonidega pöörduda matemaatikaosakonna IV kur-suse üliõpilase MATI RABOVIT-RA poole.

KVN ootab kõiki asjahuvilisi!

TOOMEL

Pragune näitus ülikooli kohvikus pakub vaatajale midagi polaarjoone tagant.

See oli augustikuu alguse soojadel päevadel, kui käise-emblemile ühendati: TRÜ kunstikabinet—Lapimaa. Ilmadega vedas. Temperatuur ulatus +30°-ni. Peab küll tunnistama, et see vedamine polnud päris juhuslik: asjatundjad on ürikese soojalaigu Lapimaa suves ammu välja uurinud. See algavat augusti esimeste päevadega ja lõpetavat paar nädalat hiljem.

Meie marsruudi võiks üles tähendada umbes nii: Tartu—Leningrad—Apatiō—Kirovsk—Kukisvumtšorr—Ramsay—Tšasnatšorr—Hibinō—Leningrad—Tartu.

Jalgsimine algas Kirovskist. kaugemale — mägedesse. Kõrval

Laplast me ei näinudki

Ees ja külgedel mäed, ebatõenäolised enesesestõmbunud hiiglased. Ohtuhakul olime juba päris nende seas.

Meie esimese väimustuse mäge kutsuti Kukisvumtšorriks. (Nimekus on lapikeelne, tšorr-mägi). Selle turjal turnimiseks kulus mitu tundi soojast harjumatu-valgest ööst, milles hämarust oli vaevalt tund.

Mööda kitsaid vanu laplaste radu liikusime inimasustusest üha kaugemale — mägedesse. Kõrval

pahistas jõgi oma vett üle kivide. Ilm oli kuum. Alles liustikul tuli mõnus jahedus.

Jõudsim Ramsaysse. Kitsas ja sügav kuru, kahel pool siledad kiivised seinad. Kõrgel pea kohal lausa rippumas vetest lahtilõigatud kaljukamakad.

Raisakull karjus.

Sünge, isegi öudne. Räägiti sosal. Vallatused pole lubatud — mäed ei jätta kergemeelseid karistamata.

Millegagi me vist siiski teenisi-

me vihase vihmavalingu kaela. Varju ei olnud enne paaritunnist käimist kusagilt loota.

Ohtul lõkke ääres riideid kuivatades peeti maha Lapimaa I laulu-püha.

Tšasnatšorr oli rahulik lauge-küljeline mägi. Lahke pealegi: pooltel teel kostitas meid ohtlalt sinikatega ja kividel nirisev vihmavesi rõõmustas iga kuiva kurku. Tipul ootas vaikus. Ootab küllap alati ja igaüht, kes arvab endal tema juurde asja olevat. Täisvaikus, põdrasamblik, lumelaigud.

Mägedest lahkusime taas jõe-äärt pidi, kõrvust varvasteni selle kohinas.

Ohtuks jõudsim polaarjoone-taguse majapidamise hoolega silutud kapsa-kartuli-sibula ridadeni Hibinōs, suure Imandra järve ääres.

Laplast me ei näinudki. Hibinōs tõeldi üks elavat, aga too oli puhkusele sõitnud. Põdranahkseid susse saime vaid ühe paari.

PIIBE UIP
Kõigil TRÜ kunstikabineti liikmel, ka neil, kes soovivad õppima tulla, koguneda teisi-päeval, 3. okt. kell 17 kunstkabinetti (Ülikooli tn. 16).
Pärast lühikest informatsiooni külastatakse ühiselt kunsti-fondi keraamika-ateljeed.

John Howard Lawsen

AMEERIKA KULTUURIST

«INOSTRANNAJA LITERATURA»

Mis on dekadents? Kas ta on tõesti haigustekitav udu, mis mürgistab USA väimse elu atmosfääri?

Mõni lugeja võib arvata, et marksistliku maailmavaatega kirjanikule pole mõtet esitada nii «elementaarset» küsimusi. Alatas formuleeritakse marksistlikku seisukohta Lääne kultuuri suhtes õige lihtsalt: kapitalism on oma lagunemise viimases staadiumis, seetõttu mandub tema kultuur pidevalt ja kõik selle erinevad suunad pragmatismist ja psühoanalüüsist eksistentsialismini, kubismist absurdini, müüdist mõttetuseni on üldise allakäigu silmanähtavateks tunnusteks.

Selles formuleeringus pole miski vale — kui mitte arvestada, et ta lihtsustab keerulist ajaloolist protsessi, ignoreerib ühiskondliku elu peegeldumise eripära inimeste teadvuses, asendab arusaamise klassivõitluse dünaamikast kive-nud ettekujutustega.

Nagu sotsialismimaades, nii ka Läänes ei saa kultuuri vaadelda ainult kui poliitilise ja majandusliku elu vastukaja. Kahtlemata ta on vastukaja, kuid üldine, omanäoline, tihti küll moonutatud, vastu-rääkiv. Seejuures tungib ta nii sügavale inimeste teadvusesse, et paratamatult mõjutab ka nende käitumist.

Ma olen pikemat aega kirunud tendentse tänapäeva Ameerika kirjanduses, dramaturgias, kriitikas ja filosoofias. Mulle näib, et tugevad voolud ja vastuvoolud meie väimse elus, nende pidev vaheldumine kuust kuusse ja aastast aastasse viitavad Ühendriikides toimuvale võitlusele, mis võib mõjutada nii meie edaspidist arengut kui ka rahu kogu maailmas.

Teiste maade intelligents suhtub meie kultuuris väga mitut moodi. Ohelt poolt teda tunnustatakse ja kiidetakse, mistõttu tal on teenimatult suur mõjujõud. Teisest küljest arvustavad paljud välismaa kriitikud teda üldises plaanis, süvenemata, pidades teda nähtuseks, mis ei vääri tõsist tähelepanu.

Ühekülgne arvamus olude kohta Ameerikas ei selgita reaalselt olukorda: väide, et meie kultuur kasvab ja õitseb, on niisama petlik kui arvamus, et ta kujutab endast tardunud massi.

Vasakpoolsed intelligendid omavad meie kultuuris üsna tähtsusetut kohta. Nende mõju ehk kasvab, aga praegu on ta väike, ja kui arvutada vaid järjekindlalt vasakpoolsed jõud, kujuneb meie olukorra hinnang paratamatult pessimistlikuks.

Jean-Paul Sartre ütles selle hinnangu välja, kui ta keeldus sõit-mast Ühendriikidesse protesti märgiks Ameerika agressiooni vastu Vietnamis. Sartre'i tegu võib heaks kiita, aga tema avaldusel on eba-meeldiv alltekst:

«Ma arvan, et inimene Ameerika vasakpoolses ringkondades, inimene, kes selgelt mõistab olukorda ja oma isoleeritust riigis, mis on täielikult imperialismi ja antikommunismi müütide mõju all, — ma arvan, et see inimene, kellesse ma suhtun suure lugupidamisega, on üks neetud inimesi sellel maal.»

Kas olla vasakpoolne on siis ameeriklase jaoks needus? Ja kas on õige nimetada teda «isoleerituks», kui tema huvid vastavad miljonite kaaskodanike huvidele? Kas võib pidada valitsuse poliiti-

kat ja seda toetavat massilist propagandat puhtaks kullaks? Ühendriikide nägu ei ole selline, nagu teda kujutavad poliitikud ja publitsistid.

Ühendriikides elavad inimesed konkreetsetes tingimustes, konkreetsetes ühiskondlikes ja klassisuhetes. Mulle paistab, et Sartre näeb ainult degradatsiooni, kohanemist, orjameelsust. Ta ei lähtu klassianalüüsist. On ironia elementi selles, et Sartre ise oma eksistentsialismi filosoofiaga on mõnede vasakpoolsete intelligentide veendumust mööda vastutav ameerika kultuuri seisukorra eest.

Kõik loodetavasti mõistavad, et ma ei taha ümber teha ega revideerida marksismi teooriat. Ma räägin tema loovast rakendamisest. Inimene — nagu ka ühiskond — on pidevas muutumisprotsessis.

Protest verepoliitika vastu Vietnamis on liikumine, abstraktne maalikunst ja absurditeater on ka liikumised. Kirjanikud ja kunstnikud tegutsevad läbimõeldult või «kire mõjul» ja meie peame enne-kõike küsima, missugused asjaolud vormivad nende teadvust. Olustik, milles elab Ühendriikide intelligents, teeb ta sõltuvaks riigimasinast. Selle üks osa on nii-nimetatud «kultuuriasutused». Nad tegutsevad kahel viisil: teostavad vahet finantskontrolli kommertsettevõtete üle ja juhivad ühiskondlikke ning poolühiskondlikke organisatsioone — ülikoole, muuseumi ja kultuuritsentrumeid, nagu Lincoln-centrum New Yorgis. Intelligendid, kes töötavad «kultuuriasutustes», saavad tasu, mis on vahel liigagi rikkalik. Ainult et väga harvadel juhtudel jõuab humanitaarharidusega inimene vastutava koha ja võimu juurde.

Kirjanikud ja kunstnikud on nõrkinud neile määratud kannupoisiosast. Nende ees on «lahendamatu» dilemma: kui nad avalikult astuvad välja võimude vastu, kaotavad nad kõik. Kui nad toetavad võimu, tajuvad nad oma loominguist suutumatust ja jõuavad moraalse pankrotini. Süsteem, mis valitseb nende elu ja elamisvahendite üle, solvab nende kõlbelsi töek-pidamisi ja — eriti viimase kahe aasta jooksul — sisendab neisse hirmu.

Vaatleme tähelepanelikumalt keskklassist pärineva intelligendi osa Ühendriikides. Tema isiklik õnnetus polegi nii individuaalne, kui ta ise arvab. See on üks osa ebasabiilsetest ja seepärast hirmu esilekutsuvatest klassivahekordadest. Väärtuste hukkumine kapitalistlikus ühiskonnas on iseloomulik kapitalismi ja kolonialismi lagunemisele kogu maailmas.

Tänapäeval ei usu ükski mõistusega inimene, et meie süsteem garanteerib «elu, vabaduse ja õnne». Keskklassist intelligent on täht-tähelt võttes tõesti «keskel». Ta on selle vastu, et teda kistaks võitluse koos rõhututega, ta erineb mitte ainult oma positsiooni, vaid ka teadvuse, tunnete, veendumuste poolest. Samal ajal sunnib teadmine, et ta on malend jõudude käes, mida ta ei valitse, teda kuidagi tegutsema.

Ameerika intelligentsi üha laienev osavõtt poliitilisest elust on selle positsioonivahetuse baromeet-riks. Käärimine on kõige tugevam noorte hulgas: need ähvardab sõda kõige vahetumalt, neid teeb kõige rahutumaks avalikkuse võimetus ellu viia mõistlikke eesmärke ja kujunenud olukord ei vasta

nende materiaalsetele huvidele. Oppejõud tõmmatakse poliitilise võitluse teele tänu sellele, et neid «valgustavad» nende endi üliõpilased, ja veel tänu sellele, et töö ülikoolis — ütlen seda, demonstreerides meie riikliku süsteemi kõige halvemaid külgi — ei anna neile hüvitusi, mida mõnikord saavad kirjanikud ja kunstnikud. Seetõttu saavutab protestivaim kõrgemates koolides suurema ulatuse kui protest kirjanike ja kunstnike seas. Uha sagedamini toimuvad avalikud diskussioonid, sõjavastased ja igasugused muud demonstratsioonid. «Uus vasakpoolne liikumine» on juba saavutanud küllaldase mõjujõu noorte seas ja on seetõttu ka arvutute artiklite teemaks Ameerika ajakirjades.

Märkimisväärsed on aga ka faktid kunstnike ja kirjanike protestist. Rahvusvahelist tähelepanu pälvis kuulsa poeedi Robert Lowelli keeldumine vastuvõtust Valges Majas ja mõnede sellest vastuvõtust osavõtnute rahulolematust Ühendriikide sisepoliitikaga. Arthur Miller keeldus minemast tseremoniale Valgesse Majja, kus president kirjutas alla seaduseprojektile riiklikust abist kunstile. Milleri kiri presidendile on terav protest sõja vastu Vietnamis ja siiski kirjutatakse seesama Arthur Miller, kelle viimastes näidendites me oma suureks kurvastuseks kohtame ideed «esimesest pattulangemisest», eneseanalüüsi pundart ja kõlbeliste absoluutide otsimist. Ei saa lahutada millerlikke piinavaid «vaimuotsinguid» näidendites «Pärast pattulangemist» ja «See juhtus Wish'is» tema otsustavast keeldumisest külastada Valget Maja. Need näidendid ilmutavad autori piinavat soovi eemaldada need sisemised ja välised takistused, mis segavad tema kunstilist arengut, ja võitlus nendega tõigi Milleri teadliku poliitilise tegevuseni, mis muide ei tähenda, et temast on saanud aktiivne vasakpoolsete jõudude toetaja või et ta nüüdsest peale on täiesti järjekindel inimene ja kirjanik.

Lugeja võib küsida, miks see artikkel algas küsimusega dekadentsist ja mis suhted on dekadentsil nende ühiskondlike väljaastumistega, millest ma kirjutasin eespool. Need väljaastumised on tugevasti mõjustatud nendest ideedest, mida kriitikud, kes peavad end marksistlike vaadete väljendajaks, tembeldavad sageli dekadentlikuks.

«Uuele vasakpoolsele liikumisele» on avaldanud tugevat mõju freudismi ja eksistentsialismi ideed, samuti absurditeater ning kirjandus ja kunst, mis räägivad inimnatuuri pahelisusest, laostumisest ja meeleheitest. Ma ei toeta neid ideid ega tõsta neid esile loominguiliste alustena kunstis või elus. Kuid ma tahan mõista, millega nad köidavad kirjanikke ja mil moel, vaatamata oma väärsusele, võivad nad mõnel juhul olla isegi energiaallikaks. Ma tahan aru saada, milline tähendus on neil inimeste jaoks, kes nendega opereerivad, ja kuhu lähevad need inimesed.

(Järgneb)

GG

Käärikul toimus ülelüliduline generatiivse grammatika konverents. Lähemalt võib sellest lugeda eilest «Edasist». Olgu vaid parandatud mõningad ebatäpsused (need pärinevad V. Ernitsa sulest).

1) S. Saumjan töötas sektorijuhatajana Vene Keele Instituudis;
2) osavõtjaid Armeenias polnud;
3) 2. veeru 2. lõik desorienteerib;
4) J. Kaplinski, H. Rajandi, M. Remmeli ja H. Oimu ettekanded ei käsitlenud eesti keele küsimusi;
5) semiootika selline definitsioon on esmakordne.

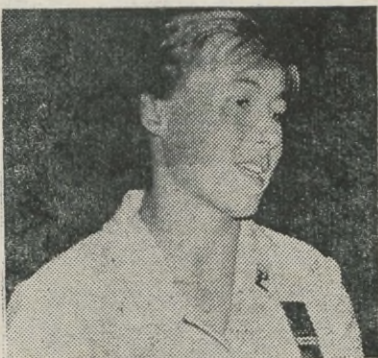
M. EREL

KOLM rahvaste spartakiaadi „kulda“ TARTUST said kutse Mehhiko eel- olümpiaadile

Nõukogude «kergejõustikukuningas» Rein Aun peab nõu oma treeneri Fred Kuduga.

F. Kudu ütles, et Mehhiko eelolümpia võistlused on mõeldud kohanemiseks.

See foto on tehtud Laine Erikust siis, kui ta saabus Tokio olümpiamängudele. Tänavu ei ole EPA üliõpilane Laine Erik kaotanud ühtegi 800 meetri jooksu. Tänavu kirjutati tema nimele ka NSV Liidu rekord — 2.03,6.

Mart Paamal on vist õige hea meel, et tal Toomas Savi (81.20) näol Tartus jälle vääriline treeningukaaslane on.

HYUS — TRÜ

Ülikooli staadion 10-aastane • Karikas jääb Tartusse

Möödunud nädalavahetusel oli ülikooli staadion Helsingi Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli kergejõustiklaste päralt.

Meenutagem, et juba 1923. a. leidsid kahe riigi üliõpilased-kergejõustiklased kontakti nn. SELL-i mängude (Soome—Eesti—Läti—Leedu) raames. Tavaliselt peremehtesid neil võistlustel tugevad soomlased, 1936. aastal oli nende võit eestlaste ees vaid poolepunktine, kaks aastat hiljem tuli aga meie esimene võit.

1957. a. oli esimene sõjajärgne kohtumine, mis peeti ülikooli asja- valminud staadionil. Siit alates oli edu Tartu sportlaste poolel: pärast sõda on võidetud kõik matsid, välja arvatud 1961. a. hilissügisene kohtumine. Siis jäi ühepunktiline võit teisele poole lahte (143:142).

Enne tänavust kohtumist teatati Helsingist, et saabutakse kõigi aegade parimas rivistuses. Meil puudusid seevastu esindusest NSV Liidu rekordimees kümnevõistluses Rein Aun (7979 punkti), vigastuse tõttu jäi kõrvale Eesti kõigi aegade kolmas kaheksakümne meetrimees odaviskes Toomas Savi (81.20). Kaasa ei teinud ka K. Jurkatamm, H. Mägi, K. Kikamägi, A. Tammert, T. Matsin. Paistis juba, et meil on põhjust pessimismiks. Ja veel 180° pööre seni ilusana püsinud ilmas. Oli selge, et klassiga tulemusi ei tule.

Esimene ala oli 110 meetri tõkkejooks. Meie senine parim Kalju Jurkatamm oli haige ja seetõttu tuli Soome kaksikvõit kergelt. P. Hytti- nen läbis distantsi 15,2-ga.

Olukord tasakaalustus aga pärast 80 meetri tõkkejooksu. Meie kaksikvõit (M. Torim 11,3, H. Kalam 11,5). Helsingi parimana sai Pirkko Heikkilä 11,6.

Kaksikvõidu 100 m jooksus töid Tartule E. Brossmann (11,0) ja E. Akkel. Muide, nädalpäevi tagasi

püstitas E. Brossmann kutsekooli nr. 17 asfaltkummirajal peetud Eesti esimestel jooksuvõistlustel isikliku tiptulemuse (10,8).

Suur huvi valitses meeste odaviske vastu. Meie värve kaitses esimene numbrina Mart Paama — neljanda rahvaste spartakiaadi «kuld» ja vabariigi rekordimees (84.05). Mart tundis võistlustele eelnenud nädalal uut vabariigi rekordi käes olevat. (Ta käis proovimas isegi koolinoorte võistlustel Seal oli tema tulemus aga alla 80 meetri.) Eelviimane katse tõi Martile võidu tulemusega 80.64. Seda tulemust tuleb igati hinnata, sest meeste odaviske ajal puhus tugev külgtuul. Tuletame lugejatele meelde, et M. Paama tänavune parim tulemus on 83.88.

Teise koha odaviskes sai soomlane Mikko Dernjatin, mees, kes parandas oma isiklikku tiptulemust tervelt 8 m võrra — 75.08. Isikliku rekordi sai teinegi soomlane — Lars Avellan — 73.52.

Seevastu oli naiste odavise soomlastel alla igasugust arvestust. Võitis meie Eva Talts — 47.50. (isiklik rekord 48.68).

Meeste kaugushüppes tegi pealtvaatajatele närviködi Paavo Kivine, kes alles viimasel katsel sai 7.63. Teise koha võitis Reijo Toivonen — 7.21. Kolmandaks platseerus tänava oma isikliku rekordi 7.41-ni viinud E. Brossmann. Tema hüppas 7.19.

Meeste 400 m jooksu võitis ettearvatult Olavi Laakso. Tema tulemus on märkimisväärne (47,8). Isiklike rekorditega järgnesid talle E. Laasner (49,5) ja A. Menning (49,8).

Kuulitõuke parim oli Kaupo Metsur (16.08). Naiste kõrgushüppe parim Ene Rampe (1.500). Pirkko Heikkilä sai sama tulemuse ning jäi teiseks. Meeste kõrgushüppes

kuulus võit Lipetskist Tartusse õp- pima asunud Boris Tolmatšovile — 1.95. R. Seppänen oli teine sama tulemusega. Muide, B. Tolmatšovi rekord kümnevõistluses on 6912 punkti. Noormees peaks endast veel rääkima panema.

Omamoodi taktikajooksuks kujunes 1500 meetri jooks, kus Endel Pärnal tuli konkureerida Paavo Hyvõsega. Mõlemad võistlejad läbisid distantsi tihedalt teineteise sammus. Viimastel meetritel osutus paremaks Pärna lõpuspurt.

Esimesel võistluspäeval oli haige- jäänud kaela pärast murelik Tõnis Matsin. Teisel päeval mehe enesetunne paranes siiski sedavõrd, et ta läks jooksma 800 meetrit. Seal tuli ka võit.

Kui esimesel võistluspäeval tõm- bas 1500 meetri jooksus Paavo Hyvõse võidule kriipsu peale Pärna lõpuspurt, siis järgmisel päeval 5000 meetri jooksus soomlane juba teadis, mida karta. Suurema jao võistlusmaast oli ees külalisvõist- leja. Viimast ringi mindi lähima rind-rinnas. Hyvõnen vaatas kogu aeg üle õla, et näha, millal Endel jätkab kiirema tempoga. 100—150 meetrit enne lõppu tuligi kiirendus ja Endel Pärn võitis ka teise dis- tantsi, seekord 0,4 sekundiga. Seda võitu tuleb meie võistlejal igati hinnata, sest Pärna isiklik tiptu- lemus sellel distantsil on soomlase omast üle poole minuti nõrgem. Ajad olid matšil aga vastavalt 15.15,6 ja 15.16,0.

Teise päeva tulemustest väärib veel mainimist Olavi Laakso 22,2 200 meetri jooksus. Pool distantsi juhtis Viktor Kirilenko, aga ta pidi vigastuse tõttu katkestama. Madis Ainso vasar lendas 63.70-ni.

Need olid märkimisväärsed momendid tänavuselt kergejõusti- kumatšilt, mille esimese võistlus- päeva punktide seis oli 89:61 ja lõpptulemus 168:127.

Puhusime juttu meie võistkonna veterani Kaupo Metsuriga. Ta üt- les, et peale tema on veel kümme aastat tagasi peetud ülikooli staa- dioni avavõistlustest alates kaasa teinud Mart Paama. Soomlastest võis tähtpäeva pidada võistkonna kapten Reijo Toivonen.

Kaupo lisas veel, et need võistlu- sed on andnud talle palju sõpru teisel pool lahte. Nendega vahetab ta kaarte ja ajakirju-ajalehti. Nii et võistlused on omamoodi sõprus- sillaks.

GUNNAR PAAL

KARIKAS JÄÄB TARTUSSE

TEATED ÜTÜ

4. oktoobril kell 18 toimub kohviku piljardisaalis peda- googikaringi koosolek.

Päevakord:

1. Soome rasketiskasvatata- vate juures (H. Liimets).
2. Edaspidisest tööst ja ju- hatuse valimine.

TÄHELEPANU!

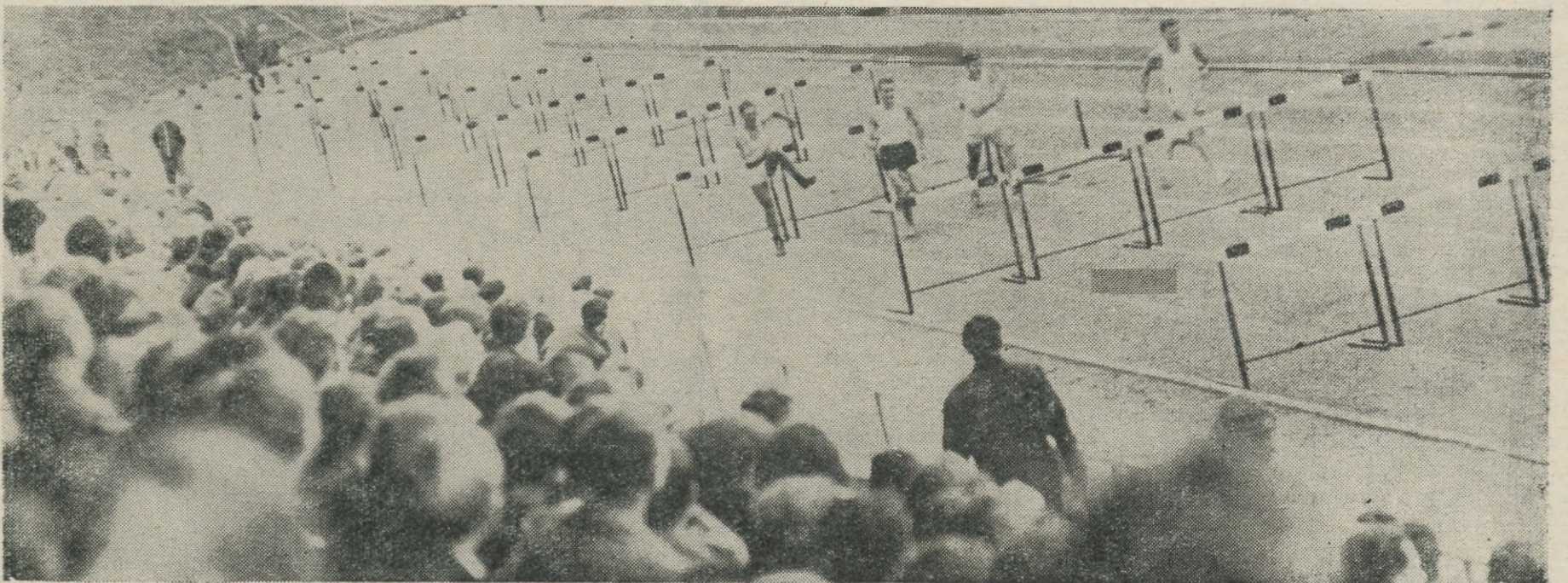
Teisipäeval, kella 16—18-ni toimuvad keemiaringauditoo- riumis üliõpilaskooliline fakulta- tiivkursuse «Arvutusma- sinad ja programmeerimine» loengud. Esimene loeng on 10. oktoobril. Lektore- riteks on TRÜ arvutusmate- maatika kateedri õppejõud ja TRÜ arvutuskeskuse töötajad. Loengutes tutvustatakse elekt- ronarvutite töö põhimõtteid ja kasutamise võimalusi, program- mide koostamist ja TRÜ arvu- tuskeskuses olemasolevaid programme.

Loengute kuulamine on vöi- maldatud kõigi teaduskondade üliõpilastele ja õppejõududele. Arvutusmatemaatika kateeder

* * *

Teisipäeval, 10. oktoobril al- gusega kell 20 korraldab ENSV Riiklik Filharmoonia TRÜ aulas KONTSERDI EESTI RAHVA- LAULUDEST. Esinevad Ellen Laidre ja setukoor. Kontserdi käigus antakse selgitavaid märkusi esitavate rahvalaulu- de kohta.

Üliõpilastele müüakse pileteid à 50 kop. Soovitav on osta pile- teid organiseeritult (kursuste kaup) peahoone kassast.

H. KARRO FOTOD

Tartu „Kalev“ Tšehhoslovakkias

Kuidas õnnestus sõita võistlus- reisile Tšehhoslovakkiasse?

Juba kevadel Tallinnas toimu- nud rahvusvahelisel korvpallitur- niiril leppisid treenerid sõidu suhtes kokku ja nüüd sügisel saigi see teoks.

Missugustes linnades võistlesite?

Kohtusime Tšehhi korvpallurite- ga viies linnas. Partubices oli meie vastaseks linna meeskond. Prahas võistlesime kohaliku «Spartaga» ja Tšehhoslovakkia koondisega.

Milline on Tšehhi korvpalli tase?

Tase meie omast palju kõrgem ei ole. Meie paremad mängijad olid NSV Liidu koondise treeninglaag- ris. Nende puudumine andis oma- jagu tunda.

Tegu oli meil tšehhide keskmä- gija Zideki katmisega. Kuigi ta oli hiljuti olnud põlve pärast operat- sioonilaul, suutis ta treeninglaag- ri lõpuks oma vormi taastada. Kät- tesaamatud oli ka nende kiirränna- kud.

Kõige raskem oli mängida koon- disega. Esimeses mängus olid mõ- lemad võistkonnad enam-vähem võrdsed. Mängu saatuse otsustas kohtunike ebaobjektiivsus. Kaota- sime 15 punktiga. Viimases kohtu- mises kaotasime poolaja 3 punk- tiga.

Ega tase väga erinev olnudki.

Mida on õelda tšehhide mängu- maneeeri kohta?

Tšehhid pooldavad kiiret mängu. Igal võimalikul juhul kasutatakse kiirrännakut. See oligi nende edu pandiks. Meeskonnas on neil paar hea visketabavusega mängijat, kel- lele on välja töötatud kombinatsi- oonid, kes mängitakse vabaks... Üheks resultatiivsemaks on Kon- vička, kes Tallinnas toimunud rah-vusvahelisel korvpalliturniiril tõi meeskonnale igas mängus ligi 30 punkti.

Kõik liikmed on võrdse füüsilise ettevalmistusega, nad vahetatakse välja lühikeste ajavahemike järel. Rünnakule jääb alla kaitsemäng.

Tavaliselt mängitakse mees-mehe kaitset. Maa-ala kaitses on neid see-eest kergem murda kui mõnda Liidu meeskonda.

Resultatiivsemaid mängijaid vas- tasvõistkonnast ja meilt?

Tšehhid peavad oma Zidekit Euro- pa parimaks keskmängijaks. Ta on 206 cm pikk, hea visketabavu- sega. Vise on täpne ja pehme, «is- tub» igalt poolt. Suure töövõimega on tagamängija Pištelak, kes kor- raldas pidevalt mängu kõiku taga- las. Tugevad on ka tagamängija Růžicka ja juba kõne all olnud Kon- vička.

Meie omad. Jans oli igati mees omal kohal, samuti Heino Lill. Tub- listi kosus võistlusreisil lõpuks Arvo Lill. Üldiselt oli vorm hea ja ene- setunne ka.

Oli teil ka ühiseid treeninguid?

Põhilise aja veetsime ühes spor- dibaasis. Hommikupoolikul olid treeningud koos, õhtupoolikul pida- sime võistlusi. Treeningutel olid mõlemad meeskonnad jagatud kah-

te koosseisu. Harjutasime sega- võistkondadega. Nii sai paremini tundma õppida vastaste treeningu- meetodeid ja mängumaneeri. Imi- teerisime teiste riikide meeskondi. Võtsime läbi pressingu ja kiirrän- naku, mees-mehe kaitse ja maa-ala kaitse.

Õhtupoolsed võistlused toimusid mitteametlikult, viie veaga välja ei löödud. Ainult punktid pandi kirja. Ühised treeningud andsid meile palju õpetlikku ja uusi kogemusi.

Kes võiksid medalitele tulla Soome?

Kindlaks medalipretendendiks on NSV Liidu meeskond. Tugevat konkurentsi pakub Tšehhi koondis. Ker- gelt ei saa võtta ka Soome mees- konda, kui arvestada, et viimases kohtumises Liidu meeskonnaga Soome kaotas vaid 11 punktiga. Kõne alla võib tulla ka Jugoslaa- via, isegi enne Soomet.

Sellisteks suurvõistlusteks on raske prognoose teia.

JAAN LENTSIUSEGA vest- les TIJU ROOSMAA

KLUBI

Tudeng, sind oodatakse klu- bisse laupäeva õhtul kell 20. Tule kuula ja vaata, mida tegid kvarteti poisid ja neiuksed noored Eesti kultuuripäevadel Moskvast ja Uljanovskist.

Ole õigel ajal kohal! (Täp- sus on kuningate viisakus.)

Teater «Vanemuine» hoone juu- res töötavate üliõpilaste töögraa- fik:

29. IX ravisakonna IV k. (vene õpperühm)

2.—4. X keemiaosakond

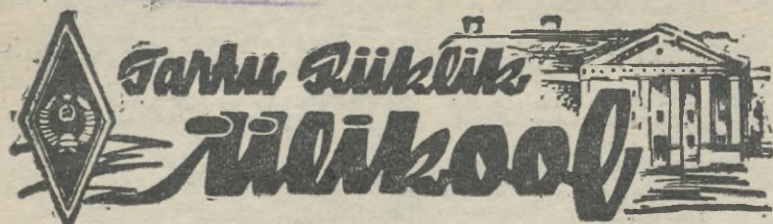
5.—9. X ravisakonna IV k.

OIENDUS

Meie ajalehe eelmise numbrisse on sahtunud eksitav viiga. Kirjutise «Kas maiandusteadlane peab tundma nõuko- unde õigust» kolmanda lõigu viiendast reast tuleb lugeda «... üldriiklike ja kohalike huvide senisest paremat sidu- mist maianduse juhtimisel».

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийблик Юликоол («Тар- гуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тарту- ского государственного университета. Hans Heidemägi nim. trüki-koja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üks kuu hind 2 kop. Tellimise nr. 6511. MB 07042.

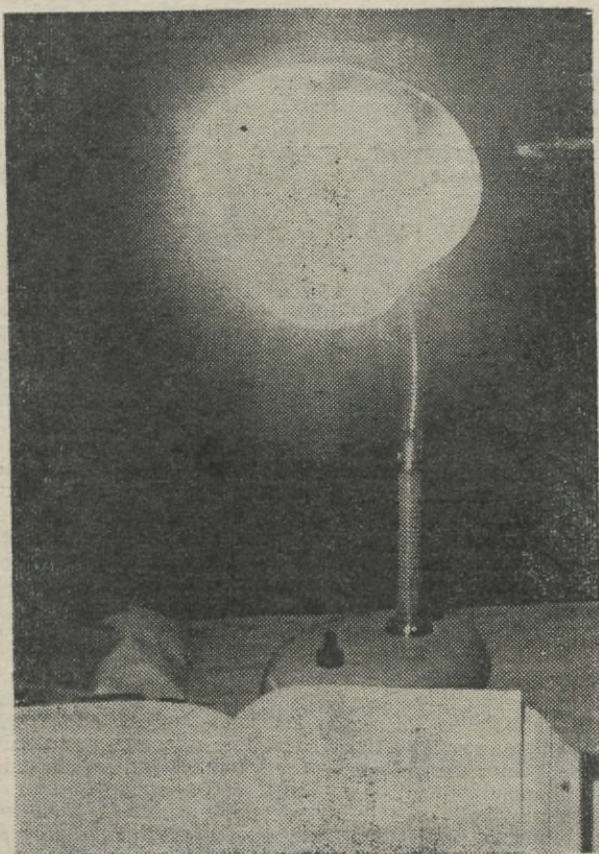

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (675) Reedel, 6. oktoobril 1967 XXI aastakäik

Verivärskete kaasvõitlejale

TIPUD OOTAVAD VALLUTAJAID...

«Kui olin väike poiss, siis elasin ühes vanas majas, millest jutustati, et sinna olevat varandus peidetud. Keegi muidugi polnud suutnud seda avastada ega olnud seda arvatavasti ka otsinud. Kuid see muutis kogu maja nõiduslikuks. Minu maja varjas mingit saladust oma südame põhjas...» (A. de Saint-Exupéry «Väike prints».)

Kõikidel asjadel öeldakse olevat lõpp ja algus, kõik on millestki tingitud, kõiges maksab kahelda. Maa- ilma kõige populaarsem küsimus olevat «miks?». Lapseeas tekkinud küsimustele leiab lahenduse, vana maja saladused polegi enam saladused, vaid kunagi kuulnud muinasjutt. Ometi on maailmas nii palju otsida ja leida, avastada ja õppida. Sa otsid vastuseid, otsid järk-järgult, aste-astmelt. Sageli ei kustu su lamp ühiselamu toas veel pärast kesk-öödk, sest «... jõuda oma töös täiuslikkuseni, anda endast viimane — see on suur õnn, kuid samal ajal on see ka väga ohtlik. Oht seisab selles, et tipus ei saa püsida liikumatult...» (K. Paustovski). Kõik tipud ootavad vallutajaid: taasleidjaid ja ainuavastajaid.

KIRJAD PÄRAST MOSKVAT

ANN SIITAM

26.—29. septembrini toimus Moskvast üliõpilane teaduslik konverents teemal «Oktoober ja ajakirjanduse areng». Tartust olid seal aspirant Ülo Vooglaid ja mina, 3. kursuse eesti filoloog. Peale konverentsi pakkusid viis Moskvast veedetud päeva ka muid pealinna- muuljeid ja nüüd neid sõeluma hakates ei jäänud muud üle, kui püüda nad paari «kirja» kirja panna — et mitte tunda südame- tunnuspiinu mingi informatsiooni- žanri seaduste rikkumise pärast. Olgu siis ette vabandatud teemast kõrvaleminekute pärast!

1

Konverents avati juubeliaastale väärilise pidulikkusega Ajakirjani- ke Majas Suvorovi puisteel. Ette- kannetes (Ajakirjanike Liidu juha-

tuse esimehelt M. Zimjaninilt, aja- kirja «Kommunist» peatoimetaja asetäitjalt J. Bugajevilt, Ühiskon- nateaduste Instituudi dotsendilt A. Rapohhinilt jt.) rõhutati, et veel kunagi pole ajakirjanduse levik meie maal nii tihe olnud, kuid ka antikommunistide kallaletungid muutuvad kapitalistlikus ajakirjan- duses üha oelamaks ja professio- naalses mõttes oskuslikumaks. Lää- nes kasutatakse praegu teadlikult mitmesuguseid propagandavõtteid, mille mehhanismi meie veel üksik- asjaliselt ei tunne.

Kui rääkida mõjust, mis ühel või teisel massikommunikat- siooni vahendil, näiteks radio- või televisiooni jaamal, ajalehel, ajakirjal on, siis peaks arvestama väga paljusid tegureid, alates sel- lest, kes on autor, missugune on (Järg 2. lk.)

Vene filoloogide konverents

28.—30. septembrini k. a. toimus TRU vene keele kateedri initsiatiiv- vil üliõpiladevaheline teaduslik-me- toodiline konverents, mis oli pü- hendatud vene keele õpetamise ak- tuaalsetele küsimustele.

Konverentsile sõitis külalisi mit- metest meie maa linnadest: Mosk- vast, Leningradist, Riist, Vilniu- sest, Siialiaist, Tallinnast ja mu- jalt.

Oma sissejuhatavas sõnavõtus tervitas vene keele kateedri juhata- ja dots. S. Smirnov külalisi ja soo- vis, et meie ametialased sidemed tugevneksid iga aastaga.

Palju oli külalistelt ettekandeid. Näiteks prof. B. Beljajev (Moskva) ettekanne oli teemal «Võõrkeelte õpetamise meetodika uusimate printsiipide psühholoogiline ana- lüüs». Dots. A. Jacikiavičius (Siau- liai) jutustas võõrkeele õppimise psühholoogilistest testidest. Noo- rem teaduslik töötaja J. Panjoro- va (Moskva) valgustas oma ette- kandes teemat «Emakeele arvesta- misest vene keele õpetamisel võõr- keelenas».

Ka teiste külaliste esinemist kuu- lati suure huvi ja tähelepanuga.

TRU vene keele kateedri õppe- jõud esinesid samuti aktuaalsete ettekannetega: A. Metsa «Interfe- rentsete verbiidiga sõnaühendite aktiveerimise mõningatest võte- test», S. Oleneva «Vene keele klas- sivälistest lektüürist mittetiloloogil- listes teaduskondades», S. Maasik «Vene tegusõna aspektide omada- mise raskustest eesti üliõpilastel», K. Leemets «Kirjanduslikud tööd praktilise stilistika alal keeletea- duskonnas» jne.

Esinejad vastasid kuulajate kü- simustele ja seejärel toimus ette- kannete arutamine.

Konverentsi viimasel päeval vöe- ti vastu otsus ja valiti vene keelt võõrkeelena õpetamise meetodika koordineeriv komisjon.

Järgmine taoline konverents ot- sustati korraldada Vilniuses tule- val aastal. Üliõpilaskohvikus kor- raldati bankett, kus külalised ja konverentsi korraldajad lähemalt tutvusid.

Linna tutvustamiseks korraldati ekskursioon.

S. OLENEVA

Oktoober — kahe revolutsiooni kuu. Oktoobris (vana kalendri jär- gi) sündis esimene sotsialistlik riik, uue järgi saadeti 4. oktoobril 1957. aastal sellest riigist orbiidile esimene kunstlik satelliit. 50 ja 10 — tänavu tähistame korraga mõlema «sünnipäevalapse» juube- liit. Oleks mõtetu veel kord loetle- ma hakata, mida nad on muutnud inimkonna kivinema kippuvates tavades, mida andnud ja milleks innustanud. Pidutsemistuhinas ki- pume unustama asjade teist pool- lust — vastuseisu, ohte, vastuolu- sid, mis kaasnevad igale ja püüa- vad pidurdada iga liikumist. Nen- de mitte-teada-tahmine, maha- vaikimine on võrdne enesetapuga. Ajalugu on seda juba korduvalt tõestanud.

Tehiskaaslaste jälgimiseks on paljudes riikides loodud vaatlus- jaamad. Tartu «Luno» on assistent Märt Liiganti juhtimisel kogu oma kümneaastase tegevusaja vältel Nõukogudemaa enam kui poolesaja nimekaimu seas esimeste hulgas olnud. Ja seda meie laiuskraadil, mis jälgitavate sputnikute arvu ja selgete ilmade poolest eriti helde pole. Lisaks tuleb arvestada ka se- da, et meie tehiskaaslaste vaatlus- jaamas teeb põhilise töö ära üks inimene — laborant Evald Vares. Üliõpilaste osa, kes seal poole ko- haga töötavad, jääb E. Varesse meisterliku töö kõrval üpris tühi- seks. Ajakirjanduses pole «Luno» tegevus seni peaaegu käsitlemist leidnud.

«Koordinaadid...». Optiline riist, mille kõrval binokkel on kää- bus ja teleskoop hiiglane (korraga mahuvad vaatevälja näiteks Suure

Keda valime komsomolikomiteesse?

TRU komsomoliorganisatsiooni XV konverentsi teisel päeval, s. o. 15. oktoobril toimuvad ülikooli uue komsomolikomitee valimised. Neist, kes hakkavad meie komsomolielu juhtima uuel aruandeaastal, sõltub paljuski meie edu või ebaedu. Seepärast palume kõiki kommu- nistlikke noori põhjalikult kaaluda, kes allpool toodud kandidaatidest on parimad esindajad meie komiteesse.

Ettepanekuid on tehtud praeguse komitee ja osakondade ning Arsti- teaduskonna büroode poolt seisuga 3. oktoober k. a. Ootame täienda- vaid ettepanekuid!

Uue komitee koosseisu on esitatud:

1. Aare, Toivo	(eesti k. III)	—	ideoloogiasektoris
2. Allik, Jaak	(ajalugu III)	—	—
3. Alliksoo, Tiina	(saksa k. II)	—	kultuurisektoris
4. Bekker, Enn	(õigust. III)	—	ideoloogiasektoris
5. Endre, Sirje	(eesti k. V)	—	—
6. Eomais, Henn	(õigust. IV)	—	—
7. Golikov, Jevgeni	(vene k. III)	—	—
8. Jaanson, Inna	(bioloogia IV)	—	org. töö sektoris
9. Kenkmann, Paul	(ajalugu IV)	—	ideoloogiasektoris
10. Kõresaar, Toivo	(ajalugu IV)	—	spordisektoris
11. Käärrik, Reet	(ravi IV)	—	ideoloogiasektoris
12. Leito, Toomas	(eesti k. IV)	—	—
13. Liiv, Asta	(ravi IV)	—	—
14. Malv, Peeter	(õigust. III)	—	—
15. Mihhailov, Dimitri	(füüsika V)	—	—
16. Morna, Kalle	(õigust. II)	—	—
17. Mäetamm, Külli	(eesti k. V)	—	ühiselamute sektoris
18. Mänd, Sirje	(ajalugu III)	—	viimaste kursuste sektoris
19. Oidermaa, Enno	(õigust. IV)	—	org. töö sektoris
20. Paadam, Juhani	(vene k. II)	—	ühiselamute sektoris
21. Roos, Anu	(keemia IV)	—	kultuurisektoris
22. Ruukel, Raivo	(KKT IV)	—	õppetöö sektoris
23. Savissaar, Einar	(ravi VI)	—	viimaste kursuste sektoris
24. Siniveer, Anne	(eesti k. V)	—	—
25. Soevere, Nelly	(Majandust. III)	—	õppesektoris
26. Sutt, Toomas	(komitee sekretär)	—	org. töö sektoris
27. Tammsaar, Taavi	(saksa k. IV)	—	ideoloogiasektoris
28. Vihalemm, Peeter	(eesti k. V)	—	—
29. Villemson, Viivi	(õigust. III)	—	—
30. Zilmer, Kaarel	(KKT IV)	—	org. töö sektoris

ELKNU TRU Komitee

Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonnas (ÜET-s)

alustame õppetööd hiljemalt 25. oktoobril.

Registreeritakse järgmistele erialadele:

1. Ajalehe kirjasatja (ÜET dekanaadis)
2. Nõukogulikud kombetalitused (ÜET dekanaadis)
3. Rahvatantsu instruktor (TRU klubis)
4. Peotantsuinstruktor (TRU klubis)
5. Peotantsuinstruktor (palutakse ka möödunud aastal soovi avaldanutel ümber registreeruda).
6. Looduskaitse instruktor (ÜET dekanaadis või looduskaitseringis)
7. Ekskursioonijuht (ÜET dekanaadis)
8. Kodukultuuri instruktor (kodunduskabinetis)
9. Raamatukogundus (ÜET dekanaadis)
10. Kunstnik-dekoraator (kunstikabinetis)
11. Filmidemonstraator (ÜET dekanaadis)
12. Matkainstruktor (ÜET dekanaadis)
13. Spordierialad (KKT, kehalise kasvatus kateeder sm. B. Matvei)

Omandage ühiskondlik eriala juba ülikoolis!

I kursuse üliõpilased, lõoge aktiivselt kaasa!

Märkus: ÜET dekanat asub peahoones tuba nr. 208.

MAA VARJU!

Vankri tagumised rattad, hakkab valvama etteantud piirkonda. Juba tababki okulaari niitrist sputniku ja liigub temaga kaasa. Sputnik satub kohakuti tähega — välgkiire vajutus aega fikseerivale lülile ning positsiooni lõplikult leidmiseks tuleb suurest tähtlasest leida kohtumispäiga täpne asukoht ja arvutada aeg. «Kui lihtne!» võib mõni öelda. Aga püüdke maailma- atlasest, kuhu pole kirjutatud üh- tegi nime, leida otsitavat linnal! Neid aga on vähem kui tähti, mil- lest palju (nagu suurem osa te- hiskaaslasest) on palja silmaga nähtamatud. Harva lähevad kap- riisid sputnikud üle suurtest, tun- tud tähtedest, sagedamini püüavad nõrkadestki mööda hiilida — positi- sioone tuleb aga võtta mitte üks, vaid mitu! Kui algaja suudab hä- daga pooleks ühe täpselt üles lei- da, siis Evald Vares, kes on lu- noidi isegi Siirusele «kinni naelu- tanud», ei käi üle jõu ühele tehis- kaaslasel 6—7 positsiooni võtmi- ne. Maa kaaslastel on sarnased inimestega — nad on suured ja väikesed, tugevad ja nõrgad, ki- red ja aeglased. Ühed teenivad elu (teadus, side, ilm jne.), teised sur- ma (nn. salajased). Võiks ju pida- da sümboliseks seda, et viimati nimetatud püsivad orbiidil suhteli- selt vähe aega, kui järjest ei star- diks uusi... Ka salakavalaid on, mis kord säravad heledalt, siis «kustuvad», «peidavad» ennast, et uuesti ilmuda seal, kus neid oodatagi ei oska.

Kirjelatu on ainult üks osa tööst, mis aitab määrata sputniku- te lennutrajektore. Eriprogramm

«INTEROBS» — see romantika- hõnguline nimi ei viita nagu selle- le, et atmosfäärikaunitar võiks te- ha takistusi sputniku poissmeheli- kumisele. Luuletajad võrdlevad ar- mastust sageli Päikesega ja siia- gi on ta segatud — õige aktiivselt pealegi. Arasetatult: Päikese ak- tiivsus tekitab atmosfääris «sooje- maid tundeid», mis omakorda muu- dab tehiskaaslaste liikumist. Vii- maste jälgimine aitab selgitada, kuidas on seotud Päikese aktiiv- suse fluktuatsioonid ja perioodili- sed muutused atmosfääri olekuga. Tähtsus? Suureneb maavälise uuringute täpsus, avastused kos- moses aga mõjutavad otseselt tehnika arengut Maal (näit. aato- mienergia kasutuselevõtt jt.). Kõi- gi arenemumate riikide (ka Aafri- ka!) tehiskaaslaste uurijaid ühen- dab «Kosmilise triangulatsiooni» programm.

Külm! Harva on Eestis nähtud sellist pakast kui mullu talvel. Pii- ritus termomeetris kippus vägisi kiikama, et mis seal number 40-st ülalpool ikka on. Selged, ilma Kuu- ta talveööd on aga astronoomide- le lõikuskuudeks. Sõrmed kohmetu- vad teleskoopi satelliidi kannul juhtides (kibu tuleb küünle alla, nagu vanarahvas ütlev). Kohe, nüüd kohe taban põgeniku heledal tähel, millele ta läheneb. Kuid... äkki on lunoid kadunud. «Maa varju!» ütleb Vares.

Vähe on selgeid öid, selgeks mõtlemata öid. Pilved tulevad sa- geli ootamatult, siis, kui on kõige kiirem, kui neid kõige vähem vaja on.

OLEV TÕELEID

Eduard Veidenbaum — Tartu ülikooli kasvandik

3. oktoobril möödus 100 a. tema sünnist

Kõrge lauba alt suunatud puuriva pilgu ja tõise ilmega vaatab meid noormees, kelle elu ja käekäik on tihedalt seotud Tartu ülikooliga. Mida me temast teame?

See on läti poeet-revolutsionäär Eduard Veidenbaum (1867—1892). Ta sündis Cese lähedal Glaznieki külas keskmiku perekonnas. Viis aastat hiljem kolis Veidenbaumide perekond Kalači külla. See on poeeti lapsepõlvkodu. Seal ta õppis lugema ja juba 8-aastaselt sai jagu keskmise raskusega matemaatika-ülesannetest. Keskkoolihariduse omandas Veidenbaum iseseisvalt. Paistes silma lugemiskire ja juurdleva mõistusega, seisis ta oma teadmiste poolest peajagu kõrge-mal eakaaslastest ja õppis juba lapsena tundma usu rahvavastast iseloomu.

1886. a. sooritas Veidenbaum Riia kubermangu gümnaasiumi lõpuklassi eksamid ja 1887. aasta sügisel astus ta Dorpati (praeguse Tartu) ülikooli Oigusteaduskonda.

Rahva õnne ja helge tuleviku eest võitleva poeeti saatus osutus traagiliseks. Ta elas ajal, mil võitlusse ratsionalistliku läti kodanluse vastu astusid välja eesrindlikult meelestatud õpetlased. Ideeliseks keskusteks said Riia ajalehe «Die-nas Lapa» («Päevaleht», 1886—1897) kirjasut ja demokraatlike

üliõpilaste ringid Venemaa linna-des. Selle suuna esindajad moodustasid nõndanimetatud «Uue voolu», mille teeneks on terve plejaadi läti revolutsionääride üleskasvatamine. Selle ideeliseks juh-tideks said J. Rainis, P. Stucka, F. Rožins ja E. Veidenbaum, esi-mese läti keelse, juba gümnaasiumi-päevil kirjutatud marksistliku ar-tikli «Märkmeid rahvaökonomiast» autor. Seoses maadvoitud reakt-siooniga seisis ideoloogilise võitlu-se päevakorras kirjanduse ja kul-tuuri probleemid.

Tartu periood etendas väga täht-sat osa poeeti maailmavaate väl-jakujunemisel. Ta kuulas professo-rite Erdmanni, Schmidt'i ja Berg-bomi loenguid, samuti ka Lauten-bachi loenguid läti poeesiast. Lü-hikese ajaga sai Veidenbaumist polüglott: ta valdas täielikult läti, vene, saksa, prantsuse ja ladina keelt, luges või rääkis ka eesti, inglise, kreeka, hispaania ja heeb-reä keeles.

Määratu oli progressiivse vene kirjanduse mõju Veidenbaumile. Ta kuulas professor P. A. Viskova-tovi erikursust vene kirjandusest, kus peatähelepanu pöörati Puškini, Lermontovi ja Gogoli loomingule. Väites, et vene keel on praegu täht-saim asi elus, pidas Veidenbaum esmajoones silmas vene keele rolli

eesrindlike ideede levitamisel. Kui 1888. aastal asutati Läti Üliõpilaste Kirjandusteaduslik Selts (1888—1899), millest kujunes välja üks «Uue voolu» keskusi, oli Veidenbaum ta rajajate ja tuliste poolehoidjate hulgas. See uus ühing loodi vastukaaluks «Lettonia» korporantidele ja ta liikmed tegid endale ülesandeks tutvuda eesrindli-ke ideedega, mida nad leidsid Mar-xi, Engelsi ja Plehhanovi teostest. Materialism, dialektika, Darwini õpetus — see huvitas neid.

Juba aastaid hiljem külastasid «Pipkalonija» (Läti Üliõpilaste Kirjandusteadusliku Seltsi teine, hu-moorikas nimetus, mis tekkis pä-rast Peeter Pipkalej liikmeksastu-mist) koosolekuid ka eesti rahvu-sest üliõpilased. Teiste seas võib nimetada kolme tuntumat: E. Vil-de, J. V. Veski ja E. Sõrmus.

Veidenbaum ja tema mõttekaas-lased tundsid huvi ka progressiiv-seste vene ja välismaiste kirjanike vastu, lugesid ja diskuteerisid «Pipkalonija» koosolekutel Puškini, Lermontovi, Gogoli, Tolstoi, Turge-nevi, Schilleri, Heine, Flaubert'i, Maupassant'i ja Ibseni teoste üle.

«Pipkalonija» liikmete poolt kir-jutatud parimad artiklid, sealhul-gas ka E. Veidenbaumi omad, avaldati trükitis Tartus ilmunud ko-gumikus «Pürs» («Veimevakk», I osa ilmus 1891. a., II osa — 1892. a., III osa — 1894. a.).

Veidenbaumi luule iselärasuseks on originaalne ja järsk väljendus-viis. Paljud Veidenbaumi luuletu-sed algavad piltidega kaunist loo-dusest, mis on poeedile väga süda-melähedane, kuid lõpevad revolutsioonilise üleskutsuga. Oitsva loo-duse taustal on aga kujutatud rõ-hutud, alandatud inimest. Veiden-baumi novaatorlus väljendub tee-mades, mida ta käsitleb. Töö ja sotsiaalse ebaõigluse teemad on kandvad tema luules.

Luuletused poeeti eluajal ei il-munud, need käisid käest kätte kä-sikirjaliselt ja töölisel lugesid neid ahnelt.

Ükskõik kui andekas ka inimene pole, julm tegelikkus seda ei arves-ta. Alaline rahapuudus ja edutult lõppenud töötöingud võtsid oma: 1892. a. talvel Veidenbaum külme-tus tugevasti ja pärast lühiajalist haigust suri.

Veidenbaum ei leidnud talle elu-liselt vajalikku sidet tööliiklassi-ga. Selles on tema tragöödia. Kuid rahvas ei unustanud teda ja võitis temalt selle, mida poeet ise ei pi-danud küpseks — ta luule. Läti proletariaat läks 1905. aastal võit-lusse, lauldes Veidenbaumi tõlgi-tud «Marseljeesi». Just siis sai eht-sa kõla poeeti kirglik üleskutsu võitlusele vabaduse eest. Niisugu-sena me tunneme teda, 25-aastast vabaduslaulikult.

D. SPRIVUL,
III k. filoloog

KIRJAD

(Algus lk. 1)

tema prestiiž ja usaldusväärsus, kelle nimel ta esineb, ning lõpetades vastuvõtjate jagunemisega demograafiliste, sotsiaalsete jt. tun-nuste järgi. Alles viimasel ajal on hakatud rääkima tohutust hulgast vahendavatest faktoritest, mis omakorda informatsiooni vastuvõtu mõjustavad, nagu mitteametlik arvamusel liider vastuvõtja tutvuskonnas, nn. väikesed grupid, kuhu vastuvõtja kuulub selle tõttu, et ta grupis valitsevate normide, arva-mustega pidevalt nõustub jne. Sa-muti on igauhel palju kergem vas-tu võtta informatsiooni, mis sobib tema ettekujutusega maailmast ja täiendab seda, kui sellist, mis esi-tab «võõraid» asju, toob esile oota-matuid seoseid. Informatsioon omandatakse valikulisel, mõnikord asub ta üsna väärale kohale vastu-võtja kujutluste süsteemis. Nii on vastuvõtja ühtlasi uus looja. Omaks võetud informatsiooni (laas-mõttes) analüüsides leiaksime kindlasti erinevusi võrreldes selle-ga, mida anti. (Siit edasi mõeldes jõuaksime ka nn. uue kunsti ja sel-le vastuvõtmise juurde!)

Kuid nüüd uuesti konverentsist. 2 päeva toimus töö 9 sektsioonis. Ajakirjanduse sotsioloogia sektsioonis, mille tööst meie osa võtsi-me, moodustasid ühe osa ettekan-netest ülevaated teoksilolevatest

konkreetsetest sotsioloogilistest uu-rimustest. Uuritud on lugejate hu-visid, aktiivsust, demograafilist struktuuri, seda, millistes kombi-natsioonides esinevad tellitavad ajalehed ja ajakirjad, kirjasaatjate kontingenti, seda, kui võrd kordub kohalikes lehtedes keskajalehtede ja telegraafiagentuuride poolt antud informatsioon jne. Novosibirskis on uuritud ka ajakirjanikke, nende huvialasid, kutsehaigusi, elutingimusi, väikesi gruppe, kuhu nad kuuluvad jne. «Izvestija» toi-metuse probleemiks on praegu for-maliseeritud keele loomine, mille abil saaks kodeerida toimetusse tu-leva tohutu kirjade voolu sisu.

Konverents rõhutas vajadust töö-tada selliste uurimuste jaoks välja ühtne meetodika, sest praegu alus-tavad ikka uued ja uued toimetu-sed uurimist mingis kitsamas lõ-gus ja korduvad samad metodo-loogilised vead.

Teise osa sotsioloogiasektsiooni ettekangetest moodustasid massi-kommunikatsiooni probleemide teo-reetilised käsitlused. Moskvalased J. Prohhorov, J. Serkovin ja Leni-ngradi ülikooli aspirant A. Aleksejev on moodundastaastast massiko-munikatsioonialasest Kääriku se-minarist osavõtnutele tuttavad. J. Prohhorov rääkis sellest, et lu-gejate väga erinevaid huvisid peab leht lahendama mitte eri teemade rohkuse, vaid kvaliteedi kaudu. Lu-gejad janunevad siiski konfliktis-tuatsioone ja seda, mis nende elu-

olu otseselt puudutab, kuid huvid ja meeleolud muutuvad väga ki-i-resti. Toimetuse ja autorid ei saa ilma massipsühholoogiat põhjalikult tundmata lugejat soovitud suunas mõjutada.

J. Serkovin käsitles massiko-munikatsiooni osa hoiaku kujune-misel. Hoiak on alateaduslikuks valmisolekuks tegutseda mingil kindlal moel ja tihedalt seotud veendumustega. Hoiaku kujunda-misel on tähtsaks teguriks autori isikupära, individuaalsus, mis aga meil tihti isegi publitsistikas puu-dub. Positiivse näitena tõi Serko-vin Agranovski ja Sturaa.

A. Aleksejev astus muu jutu sees välja sõna «kommunikatsioon» ka-sutamise vastu (коммуникация), pakkudes selle asemel vene keeles välja sõna общение. Ta täpsustas ka teisi kasutatavaid mõisteid.

Ülo Vooglaid rääkis mõistest «informatsiooniväli», mille abil saaks jälgida, kui võrd massiko-munikatsiooni eri kanalid üksteist edasiantava informatsiooni osas dubleerivad. Informatsiooniväljas on iga sümbol määratud 2 koordi-naadiga: kanaliga, kus ta on esi-tatud, ja ühiskondliku organiseeri-tuse astmega, milles ta n.ö. elus esineb. See seisukoht pole veel üksikasjalikult välja töötatud, kuid tekitas ka sel kujul huvi isegi poo-lakates ja tšehhides, kes sotsioloogiasektsiooni tööst osa võtsid.

(Järgneb)

ELKNÜ TRÜ Komitee aruande teesid organisat-siooni XV konverentsile

14. oktoobril alustab tööd Tartu Riikliku Ülikooli komsomoli-organisatsiooni XV konverents.

Allpool toodud teesides on fikseeritud organisatsiooni tegevust iseloomustavad seisukohad ja probleemid, mida ELKNÜ TRÜ Komitee peab kõige olulisemateks käesoleval ajal ja lähemas tulevikus. Eelolev konverents kujuneb sisuliselt TRÜ üliõpilas-konna foorumiks (1. oktoobri seisuga moodustavad komsomoli-organisatsiooni liikmed ligi 90% meie üliõpilaskonnast), kus leiavad käsitlemist meie üliõpilasi erutavad suured ja väikesed probleemid. Ootame asjalikke sõnavõtte ning meie elu ja tege-vuse kitsaskohtade printsiipiaalset kriitikat. Viimasega kaasne-gu omapoolsed konstruktiivsed ettepanekud.

1. Oma tegevuses juhindus ELKNÜ TRÜ Komitee ELKNÜ XIII kongressil, ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XIV konverentsil ja Eesti NSV I üliõpilaskonverentsil püstitatud printsiipidest. Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni põhi-eesmärgiks on võtta osa sügavate teoreetiliste teadmistega ja prakti-liste oskustega, iseseisvalt mõtlema ja otsustava nõukogude spetsialisti kujundamisest; saavutada, et üliõpilased suhtuksid aktiivselt meie maa sise- ja välispoliitikasse ning võitleksid jär-jekindlalt kõige selle vastu, mis takistab meie maa progressi.

2. ELKNÜ TRÜ Komitee loeb vabariigi üliõpilaskonverentsi olu-liseks tähtsaks Nõukogude Eesti I üliõpilaskonverentsi. Märki-misväärse panuse konverentsi ettevalmistamisse ja sisulisse õn-nestumisse andsid Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaskonverentsioo-nid, aspirandid ja noored õppejõud. Komitee peab vajalikuks käesoleva õppeaasta sügissemestril üksikasjaliselt tutvustada TRÜ komsomoliorganisatsiooni I üliõpilaskonverentsi materja-lidega, mille alusel analüüsida üliõpilase kohta ja ülesandeid meie ühiskonnas.

3. Komsomoliorganisatsiooni töö edukuse paratamatuteks eel-dusteks on juhtiva kaadri järjekestvus ja aktiivi teoreetiliste teadmiste ja praktiliste juhtimisoskuste kõrge tase. Olukord komitee juhtiva kaadri järjekestvuse osas oli täiesti ebanor-maalne: komiteest osaliselt sõltumatutel põhjustel vahetus kolmveerand aasta jooksul kolm komitee sekretäri — Jaak Kaarma, Jaan Kork, Toomas Sutt. Kaadri valikul tuleks arves-tada järgmist printsiipi: kõige suuremad nõudmised esitada komitee sekretäri, büroo liikmete ja Arstiteaduskonna kandidaa-tide suhtes. Järgneksid komitee sektorite juhatajad ja osakon-dade (raviosakonna kursuste) sekretärid, seejärel ülikooli komi-tee, Arstiteaduskonna büroo liikmed, grupiorganisaatorid.

Tõhusamaks tuleb muuta algorganisatsioonide büroode sekto-rite juhendamine komitee vastava sektori poolt.

Juhtiva kaadri valik ja juhendamine on tööloik, kus partei-organisatsioonide praktiline abi on eriti vajalik.

4. Erilist tähelepanu tuleb pühendada esimeste kursuste kaa-satõmbamisele ülikooli komsomoliellu.

Komitee ja osakondade büroode oluliseks ülesandeks on esi-mestele kursustele vanemate üliõpilaste õppe- ja teadusliku tegevuse üldistatud kogemuste edasiandmine.

5. Komitee poolt püstitatud TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuse põhi-eesmärgid on leidnud tunnustuse organisatsiooni liikmete enamiku poolt. Samal ajal ei ole suudetud luua ees-märkide elluviimiseks vajalike vahendite süsteemi. Komsomoli-aktiiv tunnetab kitsaskohti, kuid puudub positiivne programm puuduste kõrvaldamiseks (näiteks omavalitsuse alal).

6. Ideoloogiline töö on komsomoliorganisatsiooni tähtsai-maks tegevusloiguks kõrgemas koolis.

Komitee on seisukohal, et senisest rohkem tuleb tähelepanu pöörata aktuaalsete sisepoliitiliste probleemide käsitlemisele.

Teatud populaarsuse on saavutanud komsomoliaktiivile kor-raldatud lektoorium, kus leiavad käsitlemist nii üldpoliitilised kui ka vahetult teaduse arenguga seotud aktuaalsed probleemid. Ideoloogilise töö efektiivsuse tõstmise üheks vahendiks on selle seostamine erialaga. Põhjalikumalt tuleks käsitleda erialaga vahetult seotud filosoofilisi ja poliitilisi probleeme, kasutades seejuures viilistlaste abi.

Ideoloogilise töö üheks efektiivsemaks vormiks on kujunenud rahvusvaheliste suhete ringi avalikud koosolekud. Märkimis-väärsed on RSR-i saavutused lektorite ettevalmistamisel, kelle töö on leidnud tunnustust nii TRÜ üliõpilaskonna kui ka Tartu linna töötajate hulgas.

Teaduskondade parteibürood peaksid pöörama senisest suure-mat tähelepanu komsomoliorganisatsioonide ideoloogilise töö sisulisele juhendamisele.

7. Nõudlikkus enese vastu, teadmiste omandamine on iga kommunistliku noore otseseks kohustuseks.

Erilist tähelepanu tuleb komsomolil pühendada ühiskonna-teaduste õppimisele ja õpetamisele meie ülikoolis. Koostöös ühiskonnateaduste kateedritega jätkata võimaluste väljaselgita-mist ühiskonnateaduste põhjalikumaks omandamiseks.

Üliõpilastepoolne semestri õppetöö ja sessioonide tulemuste analüüs on end õigustanud.

8. Pole leitud ühist keelt kõigi asjaosaliste organite ja orga-nisatsioonide vahel ühiselamu elu juhtimise printsiipide suhtes (arusaamatusi majutamisel käesoleval sügisel). Komsomoli-organisatsioon pole selles küsimuses suutnud oma liikmete huve lõpuni kaitsta.

9. Ei ole saavutatud olulist progressi tööjaotuses ametiühingu ja komsomoliorganisatsiooni vahel. Kõige enam on selles osas ära tehtud Arstiteaduskonnas.

Arstiteaduskonna kogemused lubavad kindlamini asuda üle-ülikoolilise üliõpilaste ametiühingubüroo loomisele.

10. Kultuuriliste ja sportlike ürituste organiseerimise suhtes on komitee seisukohal, et komsomolikomitee vastava sektori kompetentsi jääksid eeskätt poliitilise iseloomuga üritused (nagu poliitilised tähtpäevad, üliõpilaspäevad jne.).

11. Komsomoli siseorganisatsioonilise distsipliini nõrkust demonstreerib komsomolidokumentide vahetamine käesoleva aasta kevadsemestril. Samal ajal ei suutnud nimetatud üritus märkimisväärselt olukorda parandada. Siseorganisatsioonilise töö tähtsaimaks ülesandeks on komsomoliarvestuse kordasead-mine sügissemestril.

Organisatsioonilise informatsiooni korraldus ei rahulda vaja-dusi. Parem on olukord Arstiteaduskonnas, kus teaduskonna in-formatsioonibületääni kasutab ka komsomoliorganisatsioon.

12. Komsomoli tähtsaks ülesandeks on üliõpilaskonna pari-mate esindajate ettevalmistamine NLKP-sse astumiseks.

Noorte kommunistide osa TRÜ komsomoliorganisatsiooni juh-tiva kaadri osas tuleb lugeda ebaküllaldaseks.

Eriti taunitav on, et mõnedes komsomoligruppides ei suhtuta NLKP-sse astumiseks soovitusse andmisse küllaldase nõudlikku-sega.

Tihedam peaks olema koostöö kommunistlike noorte etteval-mistamisel NLKP-sse astumiseks teaduskondade parteibüroode ja ELKNÜ TRÜ komitee vahel.

(Järg lk. 4)

Toimetusest: Meie sõsarõppeasutuses Tallinna Riiklikus Konservatooriumis algasid lavakunstikateedri III lennu diplomitendused. Et tihendada kontakti Tartu ja Tallinna üliõpilasnoorsoo vahel, otsustas meie ajaleht neid jälgida.

Ajaloolaselt ei nõua keegi diplomitõona doktoriväitekirja. Ka arst ei pea pärast lõpetamist kohe südametoimete kallale astuma, ta on meister, kui pimesoolegi suudab eemaldada. Kunstis on olukord teistsugune. Pole väikesi roole, on väikesed näitlejad või õigemini — on kunstnikud ja käsitöölised. Näitleja lavale astudes on vaid kaks võimalust: kas ime sünnib või mitte. See ei olene rollist ega teatrist, ei lavastajast ega dramaturgist; vaataja näeb kas liamletit või näitlejat NN-i, kes püüdlult püüab sisendada endale ja publikule, et ta on Hamlet. Ning siin ei piisa püüdlikkusest ja usinusest, vaja on annet. Seoses sellega kerkib seaduspärane küsimus, millised ametid on üldse õpitavad ja milliseid ei õpi kõige parema pedagoogi juures. Arvamus, et kõik teed on lahti ja kõik on õpitav, kujundas (ja kujundab) meis terav vajadus spetsialistide järele kõigil elualadel, see sunnib paratamatult tegema hinnaalandust. Probleemil on veel teine külg. Paistab, et küsimus oma ande suurusest ja võimekusest tekitab vaid andekail inimestel, kes peavad raskeid siseheitleusi ja kõhkluste alustades tihti kustutavdi küünla. Andetul ja rihtsal sellist küsimust ei teki, ta lihtsalt saadab luuletused ajakirja toimetusele, astub teatrinstituuti, laseb end valida juhtivale kohale. Et ajakiri peab kord kuus ilmuma, teatrinstituut täis lennu komplekteerima ja et ükski jumala poolt loodud koht ei tohi tühi seista, siis me loeme, vaatame, allume, mui-game, söimame ja jälle loeme... See on avatud uste poliitika kurb külg ja tundub, et ukseid on liialt paakil ka kunstimaailma. Oigustatult räägitakse luuleinflatsioonist, aga parem pole olukord ka lava-laudadel.

Selliste skeptiliste mõtetega läksin vaatama lavakunstikateedri diplomitendust «Ime sünd». Huvi-tav oli otsustada, kes siis tulevas-test näitlejatest (ja selleks nad saavad, olenemata diplomitendusest) on suutnud oma siseheitleu-se positiivselt lõpetada ja kellel neid pole olnudki.

W. Gibson on tuntud meie lava-

Et puruneksid klaasseinad

de viimaste aastate erutavama ja mõttetihedama näidendi «Kahekesi küigel» autorina. Ka Panso sundis vaatamata ebaõnnestunud «Emale» ootama kõige paremat. Küsimär-giks jäid seega vaid näitlejad.

Gibsoni näidendi süžee on liht-ne. See on lugu pedagoog Annie Sullivanist, kes äratav kapten Kelle-ri 6-aastase kurtumma ja pime-da tütre Heleni teadvuse. See fakt, n.ö. pedagoogiline kangelastegu, oleks loo siuks, kui teda mõista täht-tähelt. Tegelikult on see näi-dend suhtlemisest inimeste vahel, võitlusest üksikute mõistmise eest. Näidendi iga stseen on probleem, probleem meie igapäevast elust.

Helen Kelleri lugu on seda väärt, et sellest jutustada. Kurtummas, pimedast, kuni kuuenda eluaastani kõigest ümbritsevast mitte midagi tead-vast tütarlastest mõistusest last, kellest Gibson on kirjutanud oma näidendi. Mari Lille Helen ei olegi mingi nõiaunes Okas-roosike, veel ei ole olemaski tu-levase Helen Kelleri intellekti. Ta on talumatu metsik laps. Temaga tuleb toime panna ime — luua talle teadvus, anda talle võime teha ennast inimes-tele arusaadavaks ja mõista kõike ümbritsevat. Seni on ta lihtsalt «väike lukustatud lae-gas» ja keegi ei tea veel täp-selt, kas temas peitub aare või on laegas tühi.

Milline ülesanne noorele näitlejale — mängida last, kes ei teagi, et igal asjal on nimi, kelle oma maailmas puudub kõik nähtav ja kuuldav. Ta ju peaaegu ei polegi inimlaps. Mari Lill teeb laval ränkasket füüsilist tööd. (Teksti tal ju pole.) Väga meeldis, et tema Helen ei mõju haledalt liiguta-vana oma abitus rabelemises. See annaks kogu loole senti-mentaalse maigu. Lugu aga po-le sugugi sentimentaalne.

Kindlasti saaks Helen Kelle-rit mängida hoopis teisiti, hoo-pis lummutavamalt ja nüansi-rikkamalt. Võimalusi peaks see roll ju lõpmatuseni pakkuma.

Mari Lill pani uskuma, et üks võimalikest on tema variant.

Nähtud etenduse järel aga tekkis (ikka õnneks!) mõte, et selle näidendi kui mitte päris peategelane, siis teine ja mitte vähem tähtis tegelane igatahes on Annie Sullivan (Mari Urb-soo) — noor, haritud, pisut veider tüdruk. Annie võib veider olla: on ju temagi olnud «väike lukustatud laegas» — pime tütarlaps. Suure maailma kõigis selle värvides-vormides on ta endale just äsja saanud ja ta pole temaga veel päriselt har-junud...

Tüdruk tuli oma esimesele töökohale, Kellerite majja, esi-mese kasvandiku kodusse. Pikk rongisõit, vastutlunud maja-proua, abivalmis härra kapten, käegakatsutav võimalus teenida raha ja üle kõige — esmakor-de tunne: mitte mind ei kas-vatata — mina kasvatati!

See tüdruk peab korda saat-ma ime. Aga kuidas tehakse ime? Algab aega ja närve neelav duell. Annie ja Heleni tummuseid ei halasta kum-magi osa täitjale. Igal sammul, žesil, ilmel on oma tähendus ja «tähendus» jõudis lavalt vaiksesse saali.

Mari Urbsoo Annie on imeto-re ja veenev. Nurgeline, ise al-es kujunemata ja sageli endas kahtlev, aga väga haaratud oma suurest tööst — ime loo-misest.

Annie kirjutab. Hääldeb val-justi ja hoolikalt sõnu «pro-bleem», «distipliin». Tundub, et need sõnad on temale alles uued, kulumata ja et tema jaoks on kole tähtis omada niisugust sõnavara ja osata selle-ga ümber käia.

Annie surub meeleheitliku kiir-rusega Heleni peopesale tähe-märke. On lausa tajutav tema väsimus, hetkeline kõhklus — kas saab midagi muuta selles lapses, kes ikka veel ei taipa, mida talt oodatakse. Annie räägib Heleni vanematega ja temas on aimata võimekat pe-dagoogi Annie Sullivan.

Lavastus ei kõida ainult pea-tegelaste pärast. Gibsoni näi-

dehdi peen psühholoogilisus nõuab täpset jälgimist, diktee-rib etenduse närvilise mee-le-olu, rütmivahelduse. Näidend on rikas ja võib oletada, et iga etendus võib kujuneda sootuks omanäoliseks, igal etendusel võib-olla koguni oma peatege-lane.

R. TIMAK

Kurtumma Helenit võime võtta kui sümbolit üha suuremast kurt-tummastumisest meis ja meie üm-ber. Annie õpetab Helenit saama aru märkide keelest, kuid samas kõrval jätkub aastaid kestnud draama kapten Kelleri ja ta vane-ma poja James'i vahel, kes ometi räägivad ühesugust keelt, kuid ei mõista teineteist paremini kui He-len ja Annie. Jamesi kuju on kaht-lemata näidendi kolmas peaosa, roll, mis seob üksikfakti kurtum-mast tütarlastest tänapäeva sot-siaalse tegelikkusega.

Võõrandumine ja üksindus on kaasaja teravad probleemid. V. Beekman ja M. Traat on ilm-selt teineteist sõltumatult kirju-tanud oma värskes proosateoseis klaasseinast, mis eraldab inimesi üksikest. See pole juhuslik. Klaasseinad on olemas ja tegemist pole mitte semantilise barjääriga. Just mittemoistmise traagika, üks-teisest möödarääkimine ja mööda-elamine ning tuhanded suured ja väikesed tragöödiad, mis sellest tulenevad, on Gibsoni näidendi si-uks.

Kapten Keller on meie tüüpiline kaasaegne. Üheks ja enesekindel, julge selja taga rääkimises ja saa-matu näkku ütlemises, kuid samal ajal siiralt head sooviv, närviline inimene. Võib-olla liigne enese-kindlus, mis teatud kindlal piiril läheb üle teravateks sisemisteks kahtlusteks, ongi üheks enesese-tõmbumise peapõhjuseks. 20. sajandi inimesed nagu kardaksid üks-teisega suhelda, häbeneksid inimi-likke tundeid ja nõrkusehetki, ala-ti kramplik «keep smiling». Kuid samal ajal on inimesele kui ühis-kondlikule olendile siiras ja vahe-tu suhtlemine hädavajalik ja sel-lest hoidumine muutub tragöö-diaks. See on probleem, mille la-hendamine seisab sotsialistliku ühiskonna ees, sest klaasseinte

lõhkumine, «inimlik inimene» on marksistliku humanismi põhialu-seks.

Üheks teeks, mis ühendab ini-mesi, on kunst ja eelkõige teater. Gibsoni näidend on nõiduslik. Saal ei saa jääda üksikõikeks. Tal on valida — kas olla haudvaikne, ja siis on pikki minuiteid vaikus la-val ja vaikus saalis, või naerda — naerda laval jonniva lapse ja abi-tu õpetajanna üle. Sellel etendusel naeru kuulmine tekitab jubeda tunde. Klaassein naerjate ümber meenutab Lumekuninganna paleed. Üksikõiksus ja üksindus on lahuta-matud.

Raske on hoiduda epiteetidest ja ülivõrdest noortest näitlejatest rääkides. Imet tabamata on suut-nud hooaega maha mängida vaba-riigi juhtivad teatrid, seda üllata-vam ja vapustavam oli tõsine annus kunsti üliõpilaste esituses. Mõttepinge laval muutus mõtte-pingeks saalis ja saal oli haud-vaikne.

Lausa ebainimlikult raske rolli-ga tuli toime Mari Lill. Sama peab ütleva ka Mari Urbsoo kohta. Suurepäraselt lava- ja partneritunne-tust näitas Helle-Reet Helenurm. Eraldi tahaks rääkida Andres Otsa James'ist. Kerge oluks minna sel-le rolli loomisel välist teed möö-da. Ots suutis tabada James'i hin-geelu. Väliselt staatiline James elas laval pidevalt. Ots suutis kanda osa ka siis, kui tal polnud ei teksti ega tegevust ja just see aitas näidendi filosoofiliselt akt-sentreerida. Lavastaja on teinud tohtu töö, kusuures ta käsi on etenduse käigus peaaegu märka-matu.

Raske on muidugi peale esimest lavastust öelda kindel «jaa» või «ei» ime sünni kohta konkreet-ses näitlejas. Võimatu on eristada isik-sust ja rolli, teha vahet uue väl-jendusvahendi ja stambi vahel. Need vahekorrad tulevad ilmsiks järgmisi lavastusi vaadates. Ta-haks loota, et «ei» pole selles koos-seisus kellelegi öelda.

Teiste klaasseinte kõrval kasvab klaassein ka Tartu ja Tallinna loova ja mõtleva üliõpilaskonna vahel. Üliõpilasnõukogu ja muud utoopilised plaanid siin ei aita. Et seina veidigi purustada, jääb üle soovida Tartu rahvale kaasa-elamist oma Tallinna eakaaslaste kaotustele ja võitudele. Üheks või-maluseks on Noorsooteatri lava 1967/68. a. hooajal.

J. ALLIK

John Howard Lawson

AMEERIKA KULTUURIST

(Algus ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 27)

Võõrandumine on saanud popu-laarseks sõnaks meie kultuuris, te-ma all mõeldakse inimese eraldu-mist oma elukeskkonnast, inimeste eraldatust üksteisest, nende võime-tust armastuseks ja sõpruseks ning selle tagajärgedena meeleheidet, umbuskul ja moraalsest nihilismi, mis viib neid rahulduse otsinguile seksuaalelus, loomuvastastuses, narkootikumides ja mõttetutes vä-givallaaktides.

Suur osa Ameerika kirjandusest ja kunstist on pühendatud võõran-dumise ideele, mis sellisel teel jõuab rahva sekka. Paljud neist teostest on dekadentlikud selle sõ-na otseses mõttes. Pole raske tões-tada, et sellest ajast, kui võõrandu-mise idee moodi läks ja temast haaras kinni propagandamasin (ki-no- ja televisioonikompaniid, aja-kirjad, ajalehed, kirjastused, teat-rid), teenib ta võimu, veendes inimesi nende jõuetuses, võrutades neid ühiskondlikust tegevusest.

Kuid võõrandumise idee levik peegeldab raskusi, mida Ameerika ühiskond läbi elab. Valitsev klass pole võimeline neid kõrvaldama, igal juhul mitte nende vahendite-ga, mis on tema käsutuses ja mida ta võib kasutada ilma riskita.

Vaatleme õige mõnd viimase aja kirjandustest, mis kujutab võõ-randumist. Siin on häbitu porno-graafia: «Candy» Mason Hoffen-bergi ja Terry Sautern'i bestseller, tollesama Terry Sautern'i, kes kir-jutas stsenaariumi sõjaväestasele filmile «Doktor Strangelove ehk kuidas ma hakkasin armastama pommi». Filmis olid raev ja kü-nism; teatud tasemel on nad (kü-nismi ülekaaluga) säilinud ka

«Candys». See on hullumeelne bur-lesk: Sautern ei talu Ühendriikides valitsevat olukorda ja irvitab kõi-gi kehtivate «pühade» printsiipide üle, kuid see nägemuste ja eks-tsentriliste erootiliste situatsioonide segu on tehtud ilmse arvestusega ärilisele edule.

Näide avalikust kommenteest kir-jandusest võiks olla Done Calhoni «Dando nool». Siin räägitakse bis-nesmenist, on ka armuintrüüg, sisu on vaba igasugusest tõsisest mõt-test.

Hubert Salby «Viimane kõik Brooklyni» tungib dekadentsi maile märksa sügavamalt sisse kui nood kommuniste. See on enamare-nenud kujutluse ja tõsisemate ka-vatsuste viil. Salby jutustused Brooklyni urgastest on agoonia-karje. Progressiivse ajakirja «Dia-logue» veergudel diskuteeriti selle raamatu üle. Walter Lawenfells kri-tiseeris oma sõbralikus pöördumi-ses Salby poole viimast «ühesilma-lisuses kaheksa mõõtmega maail-mas» ja kutsus teda tungima tema enda joonistatud õudsete piltide kaudu sotsiaalse motiivide süga-vama mõistmise juurde. Vastates Lawenfellsile kirjutas Salby, et teda huvitab «armastus, mis elab kasvõi varjatult igäühes meist... Ma kirjutan vägivaldast mitte sel-lepärast, et olen misantroop, vaid seepärast, et minu mõistus on tulvil, vahel kuni lõhkemiseni, va-jadusest armastuse järele».

Samas ajakirjas nimetas Leslie Wulf Hedely seda raamatut «kole-tislikuks» ja lisas, et see näitab «kultuuri pidevat mandumist, mis teebki võimalikuks selliste raama-tute ilmumise ja leviku».

Lawenfells'i ja Salby diskussioo-nis oli tähtis koht loomingulistel probleemidel. Mis puutub Hede-

ly'sse, siis tema vaatlleb raamatu ilmumise fakti tema kõbelist sisu ignoreerides kui üldise laostumise tunnust. See on väärt suhtumine nii autorisse kui ka raamatu ob-jektiivsesse mõjusse.

Dekadentsi probleemi dialektika eeldab kahe võitleva poole uurimist. Need on need, kes hoiavad riigivõimu, ja need, kes astuvad välja selle vastu. Oleks tõepoolest imelik, kui rahvusliku poliitika ju-hid tahaksid äkki näidata Ameerik-tal sellisena, nagu ta peegeldub kultuuris. Samal ajal, kui presi-dent ülistab «suurt ühiskonda», näitab kultuur, et see ühiskond on surmavalt haige. Käsitades tohutut propagandaaparaati, ei suuda või-mulolijad ometi saavutada kultuu-ritegelastelt toetust oma poliitikale. Esimesed tajuvad opositsiooni ja püüavad seda murda ähvardustega või lihtsalt meelitavad vastaseid.

Ma püüdsin üldistes joontes vi-sandada aluse mitmetahuliseks lä-benemiseks Lääne kultuurile ja peatusin põhjalikumalt olukorral Ameerika Ühendriikides. Läheneda tuleks kolmest aspektist: ajalooli-sest, esteetilisest ja ideoloogilisest.

Kõik need aspektid puudutavad küsimusi, mida marksistlik mõte pole veel vajalikul määral uuri-nud. Kahekümneajand sajandil pais-tab kodanlik ühiskond silma kul-tuuri kiire arenguga. Paljude sel perioodil loodud šedöövrile vastu tunnevad marksistid sügavat lugu-pidamist ja isegi aukartust. See-juures muidugi süvenevad kunstni-ku ja kirjanikud kapitalismi tingimustes elades kodanluse ellu ja, saades tasu valitsevalt klassilt, on nad tema ideoloogia mõju all.

Keegi ei saa eitada Nõukogude Liidu ja teiste sotsialismimaade marksistliku mõtte mõju Lääne in-telligentsile nüüd ja tulevikus, kuid siiski said Läänes kõige mõjuka-mateks filosoofilisteks õpetusteks pragmatismi ja positivismi mitme-sugused vormid, Freudi ja teiste psühhoanalüütikute õpetused, ja veelgi hiljem — eksistentsialism.

Need filosoofilised süsteemid ei ole marksismiga kooskõlas. Kuid inimeadvuses ei teki ideed puhtal

kujul. Kunst ei ole «puhas» või ot-sene ühiskondlike vaadete väljen-dus.

Hädavajalik on uurida kunstni-ku keerulist ja vastuolulist tead-vust, ainult siis saab täiel määral mõista kunstiteost ja otsustada, kuidas ta hakkab mõjutama inimese tegusid, nende saatust.

Sartre'i katse ühendada eksis-tentsialism marksismiga kasvab välja tema spetsiifilisest koge-mustest ja peegeldab teatud ele-mente tänapäeva Prantsusmaa ühiskondlikust elust. Seetõttu vaa-delda eksistentsialismi ainult kui reaktioonilist või koguni fašistlik-ku ideoloogiat tähendab minna inimese ja meie ajastu ülima lihtsus-tamiseni. Täpselt niisamuti on voi-matu mõista Picasso loomingut, kui kõigile selle lätetele — kubis-mile, sürrealismile, primitivismile, positivismile, mitmesugustele freu-distlikele ja eksistentsialistlikele sümbolitele ja kujunditele — ripu-tada lihtsalt külge vastav sildike ja kindlalt unustada, et neidsamu filosoofilisi ja kunstilisi voolusid väidab keerukates seostes me näeme tema kõige eredamates ühiskondli-kel teemadel tehtud töodes — näi-teks «Guernicas».

Kas me saame mõista Heming-wayd, kui me ei uuri tähelepaneli-kult tema pidevaid mõtisklusi sur-mast, tema arusaamist elust kui mosaiigist, mis koosneb läbielatust (arvamusi, mis mõjutas tema ka-rakteriseerimise meetodit ja stiili), tema usku sellesse, et inimesed või-vad saavutada täiuslikkuse ainult eksistentsialistliku mehisuse akti-des?

Ei tohi piirduda mõttega, et ühe või teise kunstniku, näiteks Hem-ingway, erandlik andekus ja inimlik võlu nihutavad tagaplaani-le tema väärad ühiskondlikud ja filosoofilised ideed. Sellisel arva-musel pole midagi ühist inimese olemuse mõistmisega.

Faulkneri kunst erineb Heming-way omast; Faulkneri keskkond (aga keskkond kujundab loova isiksuse!) on teine. Kuid mitmeid fooknerlikke mõtteid ja kujutlusi võib kohata ka Hemingway teos-

tes, sest nende loomingul — erine-vustele vaatamata — on ühine kul-tuuriline ja klassiline alus.

Pöördume varasemasse perioodi. Dreiser kirjutas mõned oma suur-test romaanidest kahekümneenda aastaja esimestel aastatel mõju-tatuna Spencerist ja sotsiaaldarvini-smist — ebaajaloolistest ja vi-gastest teooriatest. Me ei saa sul-geda silmi ideoloogia vääruste ees, küll aga peame välja selgitama, mis aitas ja mis takistas Dreiserit tungimast Ameerika kapitalismi olemuse ja tema ühiskondliku mõ-juni.

Kas meil on põhjust USA ajalugu viimase viiekümne aasta jook-sul hinnates piirduda pragmatismi iseloomustamisega sõnadega «impe-rialismi filosoofia»? Kas see iseloo-mustus haarab ikka kõik William James'i mõtted inimesest ja univer-sumist? Kas ta selgitab Holms'i, Black'i, Douglas'e jt. juristide ju-riidilisi teooriaid ja Ameerika sea-duste nendepoolseid tõlgendusi? Kas ta aitab kaasa ajalooliselt õigele arusaamisele «uuest kur-sist», kuna Franklin Roosevelt ja tema kaaskondlased juhindusid sel ajal just pragmatismist?

Kas me võime väita, et Freudi õpetuse eduks pole mingeid põhju-si? Oigem oleks vaadelda küsimusi, mida Freud tõstatas, kui reaalseid probleeme, mis tekkisid tänu ko-danlikule ühiskonnale.

Freudi ekslikud vaated antropo-loogiale, tema lihtsustatud ajaloo-mõistmine ei vasta nendele küsi-mustele. Kuid ka marksismil on veel palju teha inimese sisemise emotsionaalse elu tundmaõppimi-sel.

Ei tohi unustada, et kunst, mis kujutab haiget ühiskonda, nakatub ka ise tihti haigusesse, mida ta kirjeldab; laostumine haarab ka kunstniku ennast ja temas algab

(Järg lk. 4)

**Tartu Riiklik
Ülikool 3**

... teesid ...

(Algus lk. 2)

13. TRÜ komsomol on saavutanud edu ühiskondlike tööde organiseerimisel ja neist osavõtmisel. Paremini kui möödunud aastal olid organiseeritud suvetööd Tartus. Tublilt töötasid meie üliõpilased EÜE-s, sealhulgas Kasahstanis ja Ungaris.

14. Üliõpilaspäevad on muutumas meie üliõpilaste traditsiooniks. Iga järgnev aasta peaks andma uut üliõpilaspäevade sisulisele küljele.

15. Pärast pikemat vaheaega on tööd alustanud Rahvaste Sõpruse Klubi, mis on teinud mõndagi ära internatsionaalsete suhete tugevdamiseks vennasvabariikide noortega.

Süsteemaatilisemaks ja järjekestvamaks tuleb viia suhted NSVL teiste kõrgemate õppeasutustega. Häid saavutusi selles osas on Arstiteaduskonnas.

16. Tänavu võime esmakordselt rääkida reaalistest saavutustest kontaktide loomisel välismaa, eeskätt sotsialismimaade üliõpilastega. On kujunenud eeldused sidemete edasiseks arendamiseks Ungari RV, Saksa DV, Poola RV ja Soome Vabariigi üliõpilastega.

Taotlema suuremaid võimalusi TRÜ üliõpilastele õppekursioonideks, turismireisideks jms. välismaale.

17. Fikseerida ELKNO KK, Tartu Linnakomitee ja EKP TRÜ Komitee osa ülikooli komsomolorganisatsiooni töö suunamisel ja juhendamisel.

ELKNO TRÜ Komitee

AMEERIKA KULTUURIST

(Algus lk. 3)

võitlus kompromissi ja meeleheite vastu, mis ähmaselt peegeldab ümbritsevat tegelikkust. Kui see on tõsine kunstnik, sunnib tema loomingu impulss, eneseväljendamise vajadus teda julgelt küsimusi püstitama, puudutama haiguse sotsiaalseid juuri.

Kestab lagunemine — tuntud vaimsete väärtuste purunemise protsess USA-s. Kultuur on «dekadentlik», aga see mõiste on küllalt

keerukas ja vastuoluline. Peamiseks mõjuvaks vahendiks dekadent-si vastu inimestes ja ühiskonnas on opositsioon kehtiva korraga ja võitlus oluliste muudatuste eest. Ja me täheldame, et opositsioon USA-s tugeneb — nii intelligent-si seas kui elanikkonna põhimassis.

(Lühendatult ajakirjast «Inostrannaja Literatura») Tõlkis R. TIMAK

itd

i tak dalej — ja nii edasi — sel- hist pealkirja kannab ajakiri, mida annab välja Poola Üliõpilaste Liit. Ajakiri ilmub kord nädalas ja on oma sisult ja kujunduselt väga mitmepalgeline. Allpool on püütud anda väike ülevaade mõnest aja- kirja numbrist, mis Krakowi üliõpi- lastel meile saatsid.

Et tegemist on üliõpilasajakirja- ga, siis on peatähelepanu pööratud tudengile mitmesugustele külge- dele. Palju huvitavat on kirjutatud suvekuudest — puhke- ja õppe- laagritest, ülemaailmsest üliõpilas- teatrite festivalist, mis toimus 21.— 30. aprillini k. a. Nancys, meesüli- õpilaste sõjaväelaagrist. Ei puudu ka kriitilised artiklid, leitakse, et tudengid on passiivsed.

Tähelepanu leiab Poola üliõpilas- liikumise ajalugu — igas numbris ilmub vastavasisuline artikkel.

Läbi mitme numbrilise ilmub artikli- te sari «CIA tegevus üliõpilaste hulgas», kus paljastatakse selle an- tiprogressiivse organisatsiooni mahhinatsioonid. Pikem kirjutis il- mub ka antikommunistide propa- gandaaparaadi tegevusest Ida- Euroopa maades.

Üliõpilaste tarbeks on igas numbris ka «Juriidilise nõuandla» nurk.

Palju ruumi on ajakirjas pühen- datud noorte elule Läänes ja Idas, filmiuudistele; tutvustatakse pop- muusika tegelasi, filmitähti.

Ei puudu ka fotoinformatsioon viimase aja sündmustest. Oma koht on poliitilisel kommentaaril.

Peale selle — intiimelu küsimusi puudutavad kirjutised, esperanto- rubriik, kus avaldatakse ka kirja- sõprade aadresse kogu maailmast, lühijutte, populaarseid laule ja pea- murdmist.

Ülevaate koostas M. ARU, inglise filoloog III kursuselt

Kolhoosijutt

Oh õnne, nüüd olen siis ometi ÜLI- OPILANE. Eksamite raskus möödus ja lisaks veel kuldne kolhoosiaeg. Meie töötasime Valga rajooni sovhoosis «Tähe». Töö või asi! Põhupane, kartuli- võtmine — puhas mõnitamine. Ja käsu- tavad, õpetavad meid, ÜLIÕPILASI. Vastasime, et korjaku ise oma kartuleid, kui kogu aeg õpetavad.

Muldu oli meil vahva kursus. Igata- hes hea kaardimeeste pundi saime kok- ku ja kui päike lõunataevasse keris, oli hea põhuhunnikus külitades ässasid ja trumpe pakkuda. Töö asjus oli ka nii- sugune üksmeel, et lase aga olla. Ega siis või põllutööga ennast ära katkesta- da, sest terve ülikooliaeg seisa veel ees ja ega meile ometi põllutöö eest arvestust või eksamihinnet panda.

Füüsika-Keemiateaduskonna I kursuse lõbus ja TÕKKAS kollektiiv

Kõik massispordi- üritustele!

Käesoleva aasta oktoobrikuu teine pool on eriti tihe massispordiüri- tuste poolest. Tähtsamateks on VTK võistluste nädal ja kehakultuuri- ürituste konkursi sarjas toimuvad jooksukrossid ning orienteerumis- võistlused.

VTK võistluste nädal toimub 16.—20. oktoobrini ja on mõeldud kõi- gile kehalise kasvatuse tundidest osavõtjatele II—IV kursuse üliõpi- lastele. Võistlused toimuvad tunniplaanis ettenähtud kehalise kasva- tuse tundide ajal ning kavas on 100 m jooks, hüpe (kaugus või kõr- gus) ja heide (granaat või kuul).

Kooskõlastatult dekanaatidega toimuvad jooksukrossid sel sügisel teaduskondade kaupa neile sobival päeval. Krossid toimuvad Täht- vere pargis algusega kell 17 alljärgneva graafiku kohaselt:

Teisipäeval, 17. X Bioloogia-Geograafia- ja Kehakultuuriteaduskond
Matemaatikateaduskond
Arstiteaduskond
Füüsika-Keemiateaduskond
Ajaloos-Keemiateaduskond
Õigusteaduskond
Majandusteaduskond

Reedel, 20. X

Kõigil krossipäevadel võetakse vastu ka teiste teaduskondade üli- õpilasi.

Orienteerumisvõistlus on sel sügisel «õine» ning toimub neljapäeval, 26. X algusega kell 20 «Vanemuise» pargis (Tiigi tn.).

TRÜ Spordiklubi palub kõiki spordiorganisatoreid ja teaduskon- dade spordinõukogusid tulla tegevuse kooskõlastamiseks lähema nä- dala jooksul Spordiklubi kantseleisse V. Kingissepa tn. 19.

TRÜ Spordiklubi

„Rajacas“ on täie tervise juures

Kui te nüüd arvate, et Rajacas on pensionile läinud, siis te eksite rängalt.

Rajacas on oma elu parimates aastates ja õitsva tervise juures. Käib igal hommikul Toomemäel jooksma ja tõstab sangaga pommi. Peale kõige muu tervitab Rajacas oma noori sõpru ja laseb neile edasi öelda, et oktoobrikuus on ilusad kuivad ilmad.

Esiatendus toimub muidugi nagu alati 7. oktoobril 1967. a. ülikooli klubi suures saalis, algusega kell 20. Pileteid õhtule on raske saada. Programm on, nagu alati, kurb-tõsise sügava psühholoogilise all- tekstiga.

Eriti soovitame tulla noorukestel esimese kursuse tudengitel, kes elus nii vähe veel kogunud on. Ja keegi ei tea ju öelda, kas nad tule- val aastal veel ülikoolis käivad. Pealegi on see «Rajaca» viimane eten- dus.

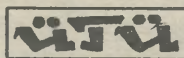
Hea oleks, kui teised saaksid ka tulla! Sõber võtke muidugi kaasa.

Täielikult uus programm!

Saame siis seitsmendal kokkul

RAJACAS

TEATED

TRÜ hospitaalsisehai- guste ringi töökoosolek toi- mub 6. okt. kell 18 Tartu Vaba- riikliku Kliinilise Haigla sise- osakonna auditooriumis. Päeva- kord: 1. Immunitetid ja im- munitedi patoloogiad (dots. L. Päi). 2. Aruanne 1966/67. õ/a tööst (üliõp. E. Männik). 3. Uue tööplaani koostamine. 4. Uute liikmete värbamine.

RSR

Esmaspäeval, 9. okt. kell 18 on üt. auditooriumis nr. 212 avakoosolek teemal

«MIKS PUHKES SODA LÄHIS-IDAS?»

Samas toimuvad ka presi- dendiavalimised. Tulge toetama oma kandidaate!

ARSTITEADUSKONNA KOMSOMOLIKONVERENTS TOIMUB 11. OKTOOBRI, S. O. KOLMAPÄEVAL, ALGU- SEGAL KELL 17 TRÜ AULAS. DELEGAATIDE REGIST- REERIMINE ALGAB 15 MI- NUTIT ENNE KONVERENTSI ALGUST.

ARSTITEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROO

Teisipäeval, 10. oktoobril al- gusega kell 20 korraldab ENSV Riiklik Filharmoonia TRÜ aulas KONTSERDI EESTI RAHVA- LAULUDEST. Esinevad Ellen Laidre ja setukoor. Kontserdi käigus antakse selgitavaid märkusi esitatavate rahvalaulu- de kohta.

Üliõpilastele müüakse pileteid 50 kop. Soovitav on osta pile- teid organiseeritult (kursuste kaupa) peahoone kassast.

Uut teatmekirjandust

М. Фасмер. Этимологический словарь русского языка. Пере- вод с немецкого и дополнения О. Н. Трубачева. Том. 2 (Е — муж). Москва 1967. 671 lk. (4673 sõnaseletust).

Библиографический указа- тель научных работ сотрудни- ков Пермского гос. универси- тета. 1916—1965. Пермь 1966. 451 lk. (6270 nim).

Художественная литература. Литературоведение. Искусство. 1964. Рекомендательный ука- затель литературы. Москва 1966. 328 lk.

Художественная литература. Литературоведение. Искусство. 1965. Рекомендательный ука- затель литературы. Москва 1966. 264 lk.

Muusikahuviline tudeng!

Eeloleval hooajal on Sul võimalik külastada TRÜ aulas toimuvaid solistide kontserte kontserdikaardi alusel.

Kontserdikaardi 1967 omanikuna võid Sa omal valikul külastada 6 alljärgnevatest kontsertidest:

6. oktoobril	— Margarita Voitse lauluõhtu,
10. oktoobril	— Ellen Laidre kontsert eesti rahvalauludest,
17. oktoobril	— Tiit Kuusiku kontsert,
22. oktoobril	— Vladimir Alumäe viiulikontsert,
24. oktoobril	— Emil Gilels klaverikontsert,
27. oktoobril	— A. Markovi viiulikontsert,
30. oktoobril	— Gleb Akselrodi klaverikontsert,
31. oktoobril	— Galina Kulkina lauluõhtu,
14. novembril	— Maria Grinbergi klaverikontsert,
20. novembril	— Mare Teearu viiulikontsert,
22. novembril	— Jelena Solovjova lauluõhtu,
24. novembril	— V. Kastelski klaverikontsert,
29. novembril	— V. Zuki viiulikontsert,
7. detsembril	— A. Homitseri tšellokontsert,
13. detsembril	— E. Butšinskaja viiulikontsert,
16. detsembril	— Jüri Pärja kontsert,
21. detsembril	— R. Bobrineva lauluõhtu.

Kontserdikaardi omandamisel kindlustad Sa oma viibimise kont- serdil ka stipipäeva eel ja kuuled ühe kontserdi tasuta (kontserdi- kaardi hind 3 rbl., odavam kont- serdipilet 60 kop. — arvesta kokku!).

Kontserdikaardi omanikuna ei jää Sa ukse taha ka kuulsaimate interpretide esinemise ajal!

Omanda kontserdikaart juba tä- na TRÜ ametiühingu komiteest!

OIENDUS

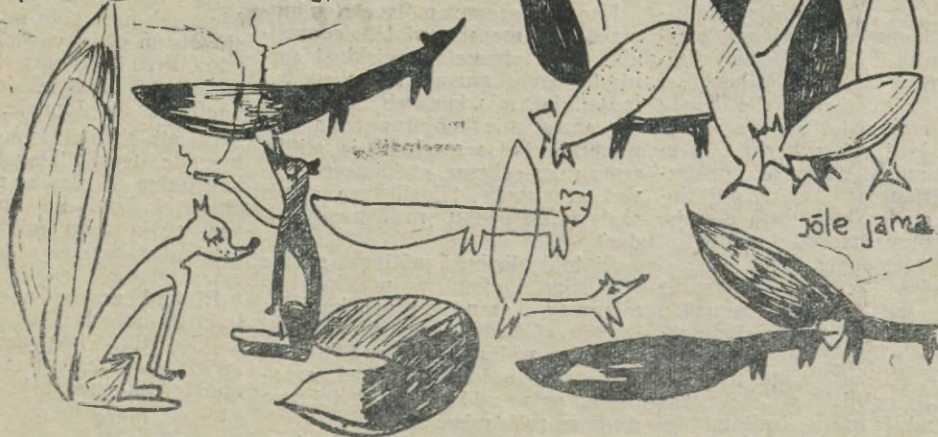
Meie ajalehe eelmises numbris avalda- tud tõlkes «Ameerika kultuurist» lugeda 3. veeru teises lõigus «... ja «See juh- tus Vichy's»...»

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол («Тар- туский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тарту- ского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 6697. MB.07078.

PEAHOONE ON REBASELOUNA TÄIS

KAS SA SUITSETAD TRESORIT?

A. Oissari karikatuur.

MÄGEDEST, ALPINISMIST JA «FIRN'-IST

Miks ma tegelen alpinismiga?

Alpinismi võib vaadelda teatud piirialana spordi ja mägiturismi vahel. Ta annab alpinismiga tegelejale seda, mida ei anna ükski spordiala eraldi võetuna.

Siin on vaja jõudu, osavust, kindlat kätt, head reageerimisvõimet, visadust, tahtejõudu, otsustusvõimet, jne. — kõiki neid hädja ja vajalikke omadusi, mida inimestes kasvatab sport. Kuid alpinismil on haruldane omadus, mis lisab talle erilise võlu — siin puudub täielikult konkurentsi moment, ja palju selgemalt kui ühelgi teisel spordialal tunnetad kaaslast, tema sõprust ja abistavat kätt. Samal ajal jääb alles püüd eesmärgi poole — ja veel millise poole! See

da oskavad hinnata vaid need, kes ise on mägedes õppimisedes, ääretus vaikuses, tumedas taavas vilkuvate tähtede all alustanud teekonda üles — tipule!

Eesmärgile püütakse jõuda tavaliselt kõige kaunimaks ajaks — päikesetõusuks. See on vaade, mida tasub näha! Kuidas vähehaaval lööb helendama kõrgemate tippude päikesepoolne külg, siis igilumised nõlvad, lõhestatud mustade kaljusaarekestega, üksik pilvemüts mõne kõrgema tipu ümber, mis asub tihti allpool sind, ja kuidas lõpuks üle selle võimsa avaruse oösel nii tume olnud taavas muutub sini-siniseks ja särav päike haarab oma võimusesse kogu mäestiku. Nüüd peab alla kiirustama, sest varsti muudab päike lumekooriku pehmeks ja lumiseid teelõike on hoopis raskem läbida, sulatab jääseintel lahti külmunud kivid, mis võivad tipuvallutajaid mõnikord pisut ebameeldivalt üllatada.

Ja veel! Kuski mujal ei tunnetata sellist täielikku usaldust, lähedust ja vajadust kaaslaste järele kui siin — mägedes! Liigud sõbraga sama kõie küljes ja nii teineteist kordamööda aidates, julgustades jõutakse lõpuks eesmärgile — tipu. Ja kui tihti on marsruudil sinu elu täielikult sõbra kätes — kõik sõltub sellest, kuidas ta julgustab sinu minekut, kuivõrd kindel sa võid ta peale olla.

See mägedes tekkinud ääretu usaldus kaaslaste vastu kandub igapäevasesse ellu. Nende kaaslaste peale, kellega oled vallutanud mäetippe, võid alati kindel olla. See teadmine muudab sind elus palju tugevamaks.

Umbes nii võiks sõnastada alpinismi romantikat.

Vale oleks jätta mainimata, et ka siin on oma kõõgipool, tihti kurb ja veel sagedamini raske. See juhtub tavaliselt siis, kui ununeb, et nendel teedel peab valitsema kaaine mõistus, julge ettevaatus ja hea orienteerumisoskus, peab jätkuma jõudu ka loobumiseks ja oskust teha õige otsus — nagu seda nõuab olukord.

Kui aga tuntakse vaid oma jõust ja mägede avarusest suurt minekust, kõrvale jäetakse mõistlik marsruudihinnang, alpinismitehnika üksikasjad, julgustunõuded — harva jätavad mäed karistamata sellise üleastumise.

Ja ometi on miski, mis tõmbab nii kindlalt, et seda, kellele alpinism ja mäed on meeldima hakanud, ei heiduta mingi raskus. Pigem vastupidi — innustab ja õpetab ühtlasi.

Vastuseks pealkirjas toodud küsimusele oleme püüdnud kokku võtta selle, mida on õelnud tuntud alpinistid, ja ka selle, mida ise arvame.

MÕODUNUD AASTAL SÕIDETI ELBRUSE IDA-TIPULE MOTOORRATAGA, MIS SEISAB SEAL PRAEGUGI.

1. Klubil on oma embleem, oma vorm, rinnamärk, mille omanikuks saavad vaid need, kes teevad läbi toredad «scripsituduurid». See eeldab, et klubi tegutseb juba pikemat aega.

TRU-s hakati alpinismiga tegelema 1959. a. sügisel. Huvi on märkida, et NSVL alpinismi föderatsiooni aseesimees P. S. Rotatajev, kes muuhulgas uurib ka ajalugu peab esimeseks arvestatavaks vene alpinistiks meie ülikooli esimese rektori G. F. Parroti poega J. J. F. W. Parrotit, kes on viibinud ekspeditsioonidel mitmes mägiarajoonis ja kelle eestvedamisel toimusid nii mõnedki esmavallutused.

2. Kui palju on klubi liikmeid?

Seda on õige arvestada selle järgi, kui palju inimesi on viibinud laagris. Üldse on täitnud märgi «NSVL alpinist» normatiivid 122 inimest, kuhujuures neist 50 on praegu järgusportlased. Tänavu suvel viibis Tartust alpilaagrites 40 inimest.

OHUTU, KIIRE JA MUGAV ON LASKUDA TIPULT NII.

«FIRN'-IST

3. Saavutused?

Ülikooli alpinistid on neljal korral tulnud Balti kõrgemate koolide meistriteks kaljuronimises. Pidevalt on osa võtnud Eesti koondise liikmetena Balti liiduvabariikide matškohtumistest.

RASKESTI LIGIPÄASETAVAS KOHTADES KASVAB UHKE ALPI EDELVEISS.

ELBRUS

RÄÄGIME TÕUSUST ELBRUSELE...

... KABARDIINI-BALKAARI ANSV TERRITOORIUMIL ASUB KAUKASUSE KÕRGEIM TIPP ELBRUS JA SUUR OSA KAUKAASIA ALPILAAGRITEST.

Elbruse vallutamine ei nõua erilist alpinismitehnikat, vaid ainult head füüsilist ettevalmistust ja kõrguse talumist.

Juuli lõpus tõusis Elbrusele 2000-st inimesest koosnev grupp. See tõus pühendati Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale.

Osa võttis inimesi väga paljudelt eluualadelt, kelledest vaid vähesed olid varem tegelnud alpinismiga. Seetõttu olid alpiniaadi kümnest päevast seitse pühendatud ettevalmistustele, minimaalsete oskuste omandamisele. Osavõtjad saabusid Elbruse jalamile lippude, loosungite ja piltidega ehitud veoautodel. Kõik olid pidulikus meeleolus.

Alpinistidest moodustati 25-liikmeline üldine töö- ja päästemeeskond, kes saadeti 8 päevaks 4100 meetri kõrgusele, kus algab igilumi ja on retkest osavõtjate viimane õomaja, ette valmistama trassi suurtõusuks.

Sellesse rühma kuulus kaheksa eestlast, neist 5 TRU alpinismisektsioonist.

Tööd olid järgmised. Kandsime seljas üles päästetöödeks vajaliku varustuse; poolteisemeetrised toored puutoikad, millega markeerisime tõusuraja Elbruse idatipuni ja vedasime sinnamaale ka telefoni-kaabli. Tipule asetati urn pealkirjaga: «Mitte avada enne 100. aastapäeva», kuhu iga osavõtja pidi laskma plekist žetooni oma nime ja kodulinna.

Kõige massilisem tõus Elbrusele

võis alata. Nüüd oli meie ülesandeks liikuda ahelikus kolonnide järel, nõrkenuid alla toimetada ning tagasi tulles viimasena laskuda, et keegi maha ei jääks. Ilm oli õnneks ilus ja kõik läks algul hästi. Oli omapärane näha ligi 2300 inimest lippude ja loosungitega kolonnides liikumas mööda lumist nõlva tipu poole. Kuid treenimatus ja kõrgusega harjumatus muutsid varsti oluliselt pilti. Lõpuni pidas vastu tuhande inimese ümber, kuid ega sellepärast žetooni ei jäänud urnis väheks, sest tagasimineja andis žetooni sellele, kes edasi läks.

Inimesed said proovida oma vastupidavust ja hiljem, kui all orus miitingut peeti, olid kõik juba päris lõbusad. Pidutseti tõelise lõunamaise temperamendiga.

TRU alpinismisektsiooni viieliikmelisele rühmale, kelle vanemaks oli füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane P. Vürst, oli aga spartakiaadi orgkomitee eriti tänulik, sest see rühm paistis silma nii distsipliini, oskuste kui ka hea tahte poolest.

Tublimaid autasustas orgkomitee tunnistuste ja rinnamärkidega.

Lehekülje organiseeris TRU Spordiklubi alpinismisektsioon.

KÖÖK 6000 M KÕRGUSEL. ÜKS KIIRESTI VALMISTATAVAID JA MAITSVASID TOITE ON LUMEST JA KONDENSEERITUD PIIMAST TEHTAV JÄÄTIS.

4. Kuidas ja kus tegutsetakse?

Alpinismisektsioone on vabariigis kaks — Tallinnas ja Tartus TRU juures. Tartu sektsioon tegutseb Kehakultuuriteaduskonna suusakateedri juures. Üldise füüsilise ettevalmistuse treeneriteks on sama kateedri õppejõud Erna Abel ja Osvald Allikas. Spetsiaalsed treeningud toimuvad Toome keldriseinal ja Laiuse lossi varemil. Võistlustel käiakse veel Rannamõisa pangal, Karjala maakitsusel ja mujal.

Treeningud toimuvad kolm korda nädalas. Traditsiooniliseks on sama treeninglaager Käärikul, mis toimub talvisel õppeaheajal.

Suvel viibitakse tuusikutel alusel mägirajoonides alpilaagrites, kus toimub spordijärgu tõstmine. Suvine hooaeg lõpetatakse alpinistide õhtuga, kus tseremoniaalselt luuakse klubi täieõiguslikeks liikmeteks suvel mägedes käinud algajad alpinistid.

5. Kui kõrgele on tõustud?

Mäetippudele on tõustud Kaukaasias, Tjan-Sanis ja Pamiris. Koos teiste Eesti alpinistidega tähistasid Eesti NSV 25. aastapäeva 1955. a. 7134 m kõrguse V. J. Leninini nimelise tipu vallutamiseks ka kaks ülikooli alpiklubi kasvandikku.

6. Kas on olnud kokkupuuteid välismaa alpinistidega?

Alles hiljuti tuli Poolast turismimatkal tagasi üle 30-liikmeline grupp Eesti alpinistide, nende hulgas muuigi ka meie klubi liikmeid. Viibiti Varssavis, Požnanis, Krakovis ja Zakopane ümbruses Tatra mägedes. Mitmel korral kohtuti Poola alpinistidega.

7. Nagu ikka, ka tulevikuplaanidest?

1968. a. sügisel kavatses osa võtta NSV Liidu ametiühingute meistrivõistlustest kaljuronimises, mis toimuvad Krimmis.

Üks suuremaid üritusi on 1970. a. planeeritud ekspeditsioon meie maa kõrgeimasse punkti, 7495 m kõrgusele Kommunismi mäetipule.

Selliste ürituste läbiviimiseks on loomulikult vaja ette valmistada järjest uusi järgusportlasi alpinismis. Perspektiivi on rohkem noor meestel, aga nagu praktika kinnitab, ei jää hätta ka tubli tahtmise-ga tütarlapsed.

8. Kas on veel midagi huvitavat, millest tahaks kõnelda?

Rääkida võiks palju huvitavat kohtumistest alpilaagrites, kus leidub inimesi kõikjalt Nõukogude Liidust, tihti ka välismaalt — Poolast, Tšehhoslovakiast, Austriast ja mujalt.

Eestis on üks meeldejäävamaid üritusi talvine alpinistide vastlasõit, mis toimub tavaliselt kusagil Lõuna-Eestis. Võisteldakse külalistega Lätist ja Leedust, proovitakse koos vastlatoite ja hilisõhtul toimub tõrvikutega sõit lumisel maastikul, mis pakub pimedas oivalist vaatepilti.

9. Ja kokkuvõttes — selleks, et hakata tegelema alpinismiga, on vaja?

Üldiselt — vaid huvi ja head tahtmist.

Konkreetselt — suusaspordi kateedri juures uurida välja alpinistide treeninguajad ja hakata käima treeningtundides.

Spetsiaalsete küsimustega aga võib pöörduda Tartu Alpiklubi «Firn» kauaaegse presidendi, EPA füüsikakateedri õppejõu V. Pargi poole.

VALLUTAJATE OOTEL ...

EPP KAIDU, ÜLIKOOOL JA „VANEMUISE“ TEATER

PUHAPAEVAL TAHISTATI «VANEMUISES» LAVASTAJA EPP KAIDU 30-AASTAST TEATRITÖÖ JUUBELIT.

JUTUSTAB ENSV RAHVA-KUNSTNIK EPP KAIDU.

● MISSUGUSED ON OLNUD ÜLIKOOOLI JA «VANEMUISE» TEATRI SUHTED?

«Mida rohkem aastaid tagasi, seda elavamad. Praegu on hoopis loiuks jäänud. Rääkida võiksin sellest ajast, kui mina õppisin «Vanemuise» lavakunstistudios. See studio loodi 1934. aastal protestiks tol ajal teatris valitsenud sisutusele repertuaaris. «Vanemuises» oli siis nimelt aeg, mil mängiti ainult operette.

Studio oli meil kõrgetasemeline. Prof. P. ARISTE luges foneetikat, prof. A. KOORT — karakteroloogiat, J. SEMPER — stiilõpetust, prof. G. SUITS luges kreeka teatri ja kirjanduse ajalugu, A. SUITS õpetas kõnetehnikat, J. SÜTISTE — deklamatsiooni, V. JOHANSON — kostüüme ja kombeid, K. ADER — deklamatsiooni ja kõnetehnikat jne. AUGUST SUNNE (ainuke päris teatriinimene) andis lavapraktikat ning oli ühtlasi kogu ettevõtmise juht.

Selliste inimestega kokkupuutumine ja nende loengud — see harjutas mõtlema. Mina unistasin varem ikka ülikoolist, aga majanduslikel põhjustel ma niikaugele ei jõudnud. Meie studio oli aga täiesti ülikooli tasemel.

Muide — mingit tasu meie lektorid ei saanud, talvel töötasime kütmata ruumides.

Studios õppisin koos K. IRDI, E. TOONA, A. SATSI, B. MIKKALI, P. RUUBELI, J. SAMMULI, A. VIIRUGA. Ka praegune «Vanemuise» direktor A. KÄLVO ja asedirektor K. SAHK on seal õppinud.

Õppeaeg oli neli aastat — kolm teoreetiliste ainete õppimiseks, neljas lavapraktika jaoks. Aga praktika oli vabatahtlik.

● See oli vist pärast sõda, kui ülikooli rahvas «Vanemuises» etenduste arutelusid korraldas?

«Arutelusid hakkasime tegema 1947. a. Pärast etendust jäime saali — tudengid, näitlejad, harilikult ka mõned õppejõud ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Kõju saime kella 3—4 ajal.

JUTUSTAB PROF. PAUL ARISTE

● Milline oli 1934. a. teatrikunstistudio lektori silmaga?

«Me käisime koos Saksa teatri ruumides, praeguses «Vanemuises». Teatri endaga kindlat sidet polnud, ainult kostüüme saime sealt.

Huvitav on see, et studiosse koondusid progressiivse maailmavaatega inimesed, nagu Kaarel Ird, Epp Kaidu, Benno Mikkal, Paul Ruubel, Voldemar ja Karl Ader, G. Suitsu abikaasa Aino Suits ning tütar Maret Suits jt.

See oli kool, kus õpilased ja õpetajad moodustasid täiesti ühtse kollektiivi, vahet polnud mingisugust.

Ind oli suur, katsetati, töötati palju, igaüks otsis, sest koos oli

JUTUSTAB TARTU LINNA TERVISHOIUOSAKONNA JUHATAJA GUIDO ARRO

● Kuidas etenduste arutelud alguse said?

«Üliõpilaste ametiühingukomitee sai sel ajal teatrit hinnalandumusega pileteid. Ohtute organiseerimine algaski just vajadusest äratada tudengis huvi teatri vastu, süvendada teatrilast analüüsioskust.

Algul käis koos ainult näiteringi rahvas, hiljem auditorium kasvas tunduvalt.»

C. И. Селешников. Астрономия и космонавтика. Краткий хронологический справочник с древнейших времен до наших дней. Киев 1967. 303 lk.

A. Л. Гольдберг. Международное значение Великой октябрьской революции. Указатель литературы. Москва 1967. 128 lk.

История советского общества в воспоминаниях современников. Аннотированный указатель мемуар-

Foto: H. KAPPO

Nõukogude kord oli alles uus, igaüks sai sellest omamoodi aru ja vaidlus läks enamasti ikka poliitika peale. Ei kartnud me kuraditki! Arutelud olid meil hästi ette valmistatud. Põhitöö tegi ära toleagegne Arstiteaduskonna üliõpilane Guido Arro. Tema jagas teemad kätte. Kes rääkis kujundusest, kes osatäitmisest, kes tükist, lavastusest jm. Olid ka kohustuslikud sõnavõtjad. Nii sai jutt alati hoo sisse. Saal oli meil rahvast täis, vahel oli isegi nii, et üks leer oli all saalis, teine rõdul.»

● Mida Te praegusest studiost arvate?

«See on väga huvitav asi. Meie eesmärk pole kõiki neid noori näitlejaks kasvatada. Peamine eesmärk on, et nad saaksid teada, mis see teater õieti on.

Mina arvan, et kõik eesti keele õpetajad peaksid siit läbi käima. Õpetajad peavad õpetama lapsi deklameerima. Aga nad ise kipuvad tihti peale moogerdama, vigurdavad ja moonutavad mõtte päris ära.»

● Kas üliõpilasteater meil oleks mõeldav?

«See oleks tore. Ameerikas ju riiklikke teatreid polegi, kõik head trupid on ülikoolide juures. Seal on ülikoolides teatrifakulteedid, teatriinimesi koolitatakse ka filoloogide hulgast. Meil võiks see siis olla eesti kirjanduse kateedri ülesanne. Tšehhid on väga huvitav teater,

inimesi väga mitmetest koolkondadest. Igal õpilasel oli võimalus tutvuda eri vooludega, ise valida, ise avastada. See välistas üksluisuse ja just sellepärast kasvasidki sellest vaid paar aastat eksisteerinud studiosist välja laiahaardelised inimesed, kes andsid eesti teatritele palju.

Muide, sellesama liigse progressiivsuse pärast sunniti meie haruldast kollektiivist lahkuma Kaarel Ird. Surve väljastpoolt oli liiga tugev. See rusutud ja kurvas meeleolus õpetajate koosolek, kus sellest talle teatada tuli, on väga teravalt meelde jäänud.

● Teie õpilaste hulgas oli ka Epp Kaidu?

«Jah, studios õppis äärmiselt

● Millega tagati vaidlusõhtu sõnavõtuelavus?

«Igaüks meist lahendas oma ülesande erinevalt: kes akadeemiliselt, kes teravamalt. Sõna võtsid vastates ka näitlejad ja lavastajad. Olenevalt teosest ei piirdunud jutt muidugi mitte ainult etendusega, vaid haaras ka ühiskondlikke elu alasid. Teisiti poleks saanudki näit. Jakobsoni «Võitlus rindejooneta» lavastust analüüsida.»

● Kas analüüsiti kõiki žanre või ainult sõnalavastusi?

«Kõiki, nii draamat kui ka operetti, ooperit ja balletti. Viimase

niinimetatud «Must teater». Algul oli neil ainult kümme miimikut. Mängivad ilma tekstita. See on üks huvitavamaid teatreid, mida mina näinud olen.

Teatrit võib praegusel ajal teha laua all ja laua peal, saali keskel ja saali nurgas. Mis teil viga oleks? Kohta peaks ikka leidma.

Üliõpilasteatri juht peab olema entusiast ja teie mõttekaaslane, hea oleks, kui ka eakaaslane. Ärge loote, et mõni, kes kuskilt väljast tuleb halturalt tegema, teiega ka midagi ära teeb.

Repertuaar? See peaks olema kaasaegne. Vahel mõned ekskursid vanasse Kreekasse.

● Mida Te praegustelt tudengitelt ootate?

«Et nad käiksid «Vanemuise» etendustel, et neil oleks oma kindel suhtumine meie teatrisse ja et nad natuke rohkem loeksid, mis mujal tehakse. Oleme teinud saalis ankeeti. Ankeedi vastustes tahetakse ikka näha Dürrenmatti, Frischi, Mrožekit. Aga kui vaadata, mis sellesamale soovijale teatris meeldinud on ja kuidas ta üldse vastab, võib arvata, et neid autoreid ta küll lugenud pole. Tahaksin tudengilt sügavamat huvi ja asjatundmist.

Arutelusid võiks ikka ka teha. Ega esialgu rohkem vaja olegi kui 10—15 entusiasti. Küll siis saaks edasi.»

tagasihoidlik, vaikelt tähelepanelik tütarlaps. Meelde jäi tema oskus igasse väiksemassegi harjutusse sisse elada. Väga tähelepanelikult jälgis ta alati teiste poolt loodavaid tüüpe ning oskas ikka hiljem leida sõnavõttudes neid külg, mida teised polnud märganud. Oma mõtted esitas ta alati asjalikult. Sellega tahaksin ma rõhutada, et juba siis oli Kaidul olemas näitejuhile nii vajalik jälgimisoskus.»

● Millal ja miks studio oma töö lõpetas?

«Need paar aastat, mis me üldse koos käisime, maksime pidevalt väga kõrget üüri ja töötasime kütmata ruumides. Lõpuks olime lihtsalt majanduslike võimaluste puudumise pärast sunnitud töö katkestama.»

puhul oli kõne muidugi üldisem, tantsu spetsiifikat me ju ei tundnud.»

● Oli teil kokkupuuteid ka lavastaja Epp Kaiduga?

«Jah. Aruteludel viibis ta alati, selgitades ja rääkides lavastajapoolsetest kavatsustest. Oma arvamus võis alati talle ja teistelegi lavastajatele avaldada, Ird pealegi lausus: «Tooge mängu ka mädamunad ja tomatid, kui me seda väärt peaksime olema.»

Kirja pannud R. TIMAK ja S. KIIN

Uut teatmekirjandust

ной литературы. Ч. 2. Вып. 2. Журнальные публикации 1928—1957 гг. Москва 1967. 252 lk.

Организация управления промышленностью. Библиографический справочник 1917—1967. 604 lk. (5638 nim.)

Указатель государственных стандартов 1967 (по состоянию на 1 ян-

варя 1967 г.) Издание официальное. Москва 1967. 667 lk.

Б. Л. Кандель. История зарубежных стран. Библиография русских библиографий, опубликованных с 1857 по 1965 год. Москва 1966. 255 lk. (1246 nim.)

И. А. Мельчук, Р. Д. Равич. Автографический перевод. 1949—1963. Критико-библиографический справочник. Москва 1967. 517 (1430 nim. ja kriitilist artiklit).

KIRJAD PÄRAST MOSKVAT

(Algus ajalehe 28. numbris)

ANN SIITAM

Üldiselt oli meie seksisoonis mõlemal päeval kuulajaid arvukalt. Nad jagunesid aga üsna mitmeks eri tasemeks. (Ja siit edasi mõeldes jõuame ka selleni, mis momendil on ajakirjanduse sotsioloogia arenguraskuseks.) Kõige arvukamasse gruppi kuulusid ajalehetöötajad, keda huvitab sotsioloogilise uurimise puhtpraktiline külg: kui palju küsimusi võib ankeedis olla, mis laadi nad peaksid olema jne. Neile on uudiseks, et teooria praegusel arenguastmel praeguste meetoditega kogutud andmeid ei saa eriti usaldusväärseks pidada. Teine grupp, ühiskondlike organisatsioonide esindajad, planeerivad saadud tulemuste rakendamist praktikas, samuti arutlemata nende usaldusväärsuse üle. Kolmandaks grupiks võis pidada õppejõude ja aspirante (neist mõne ettekandeid püüdsin eespool refereerida), kes paremini tunnevad põhimõisteid, teavad, et ilma teoreetilise aluseta edasi töötada ei saa. Nende tasemete ühtlustamiseks on veel mitmel taolisel konverentsil mõndagi teha.

Ja lõpuks — niisuguste konverentside vooruseks on ka see, et nad pakuvad võimaluse leida neid, kellel on sinuga ühine kitsam teema, saab kuulda tuest, alles kasutusele võtmata meetoditest ja hüpoteesidest. See läks meil korda — ja lisas protsente konverentsi kasutegurile.

2

Võimalusi kultuuriliseks meelelahutuseks või eneseharimiseks

(kuidas kunagi) pakub Moskva muidugi ülikoolikult.

Maneež on sarja Oktoobrirevolutsiooni aastapäevale pühendatud kunstnäituste päralt. Vene NFSV kunstnike näitus, mida nägin, pani mõtlema sotsialistlikust realismist kui meetodist. Puškini-nimelise muuseumi kõrval väikeses majakeses aga olid eksponeeritud Goya «Capricho'd» muuseumi fondidest. Vaatajaid oli mõlemas kohas rohkesti.

L. Feuchtwanger on oma romaanis «Goya» sellest ofortide sarjast pikalt rääkinud, paljusid töid kirjeldanud, mitmetest on raamatus reproduktioonid. Kõigi nende 76 lehe originaalis nägemine oli aga kaugel rohkem, kui oskasin oodata.

...Inimesed on alati maskides, keegi ei tunne teist — ega iseenast. Fortuuna saadab julmalt põrnu oma hiljutised soosikud. Inkvisitorid ja ohvrid. Nõiasabatis. Deemonid — koerte, eeslite, nahkhiirte ja igasuguste olematute loomade taolised... See on kummaliline ja terviklik maailm, mis sealjuures ei jäta mingit müstilisuse tunnet.

Goya oli rikas ja õnnelik õuemaalija. Eelarvamustega, mahajäänud, uhke ja inkvisitsioonihirmust piinatud Hispaania andis talle need nägemused — ja tema andis nad läbi oma kahtluste ja hirmu, läbi oma haiguse, läbi kõikevõitva vajaduse midagi öelda —

maailmale tagasi. Feuchtwanger kirjutab: «neid tundeid ei olnud ta võimeline sõnades väljendama. Kuid maalida neid võis». Ja veel Feuchtwanger: Goya «on teinud nähtavaks hirmu, sügava, salajase, mis rõhub kogu maad».

Tundub, et kui «Capricho'de» poliitiline väärtus jäi 18. sajandi lõpu, siis kunstiline väärtus elab praeguseni ja edaspidi.

3

«Rossijas» algas ja lõppes iga Moskvas olnud päev. Sellest gigantsest hotellist on alles osa valmis, tube räägitakse tulevat 6000. (Kahjuks ei õnnestunud mul kusa-gilt saada päris täpseid andmeid.) Hoone on põhiplaanilt risküliku-kujuline, keskele jääb suur siseõu. Majas on restoran, baarid, igal korrusel einelauad, kõik vajalik riiete korrastamiseks jne. Ehitatakse kontserdisaali, hoone jõepoolses tiivas on suur kino.

Kõik need andmed ja hotelli vestibüüli nägemine võtavad algul natuke kõhedaks: pisike inimene võib siia tükiks ajaks kaduma jääda! Aga siis teatavad kaks meelodilist heli, et lift jõudis pärale ja üks kuuest massiivsest uksest avaneb hääletult.

«Kaheteistkümnendale,» ütled liftineule võimalikult kindla häälega. Üleväl koridoris kaob see hiiglaslikkuse tunne päriselt. Pehme vaibataoline materjal, mis põrandat seinast seinale katab, summutab sammud. Valvelauast antakse snep-rivõti ja sa keerad lahti ühe neist tumedast puust udest. Toas on kolme poolega kõrge aken varbakardinate ja heledate raskest siidist kõrvalkardinatega, põrandalamp, pööratavad tugitoolid (il-

ma käetugedeta), valge telefonöölaual...

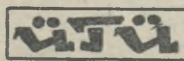
Pärast südaööd kustutad toas kõik tuled, lükkad kardina kõrvale ja vaatad Kremlit, tuledest virvendavat linna ja jõge. Otse all aga on pisikesed kirikud, mida suurejoonelise hotelli kõrval praegu hoolikalt taastatakse. Hotellist jõe poole jääb väike stiilne neoklassitsistlik hoonestus — üks Moskva vanemaid kirikuid. Endisesse Hiina linnaajaku on loodud ülimalt omapärane arhitektuuriline ansambel.

Viimasel päeval läksin ma Tallinna rongile otse Lužnikist Jugoslaavia esraadiartistide kontserdilt. Esines «Sinine ansambel» koos kolme solisti: Aljonka Pintariči, Radmila Mikiči ja George Marjanovičiga. Viimane andis kava kõige huvitavama osa ja tõelise elamuse. (Kujutlen, et nii, nagu esineb tema, esines ka Edith Piaf — olles kogu oma jõu, kogu olemusega jäägitult laulus.)

Juba 1963. aastal Tallinnas esinedes jäi Marjanovič meelde oma repertuaariga, mis nagu ei mahugi tavalise esraadiolaulu mõistesse. Nüüd Moskvas olid kõik ta laulud oma loodud sõnadega. Ka viise on ta hakanud ise komponeerima. Need on mõnikord kelmikad ja vallatud, siis üksinduse ja ootuse laulud. «Oli üks pois» — armastas lõbusat elu, aga nüüd on ta püssi all Vietnamis ja ümberringi on ainult surm... Sõbrale, kelle tütarlaps on maha jätanud, ütles Marjanovič: peab oskama ka kaotada!

10 aastat esraadiil on teinud Marjanovičist suurepärase lavalise liikumise ja kaasaegse muusika tunnetusega kunstniku, kelle kontakt saaliga algab kohe, kui ta vaikelt, peaaegu sosinal hakkab mikrofoniga oma esimese laulu sisu.

TEATED

Ajalooringi järjekordne töökoosolek toimub 18. oktoobril k.a. kell 19 (peahoone aud. 139).
Kavas: J. Holsti ettekanne «Inglise kuninga ja Vene tsaari kohtumisest Tallinna reidil 9. juulil 1908».

17. oktoobril kell 18 toimub Mitsurini tän. 38 (aud. 5) GE-NEETIKARINGI avakoosolek. Kavas:

1. Geneetikaringi tööperspektiividest (T. Sutt).
2. Aruande moodunud aasta tööst (J. Soom).

Poliitilise ökonomia ringi aruande- ja valimiskoosolek toimub 20. oktoobril 1967. a. algusega kell 18 Vanemuise tän. 46 (aud. 105).

Päevakorras:
1. «Poliitiline ökonomia kui teadus ja uurimisprobleemid poliitilise ökonomia alal» (sm. Bronštein).

2. Aruande ringi senisest tööst. 3. Majandusteadlaste klubi asutamine.

4. Ringi uue juhatus ja klubi juhatus valimine.

Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilaste osavõtt kohustuslik, teistel soovitatav. Ootame kõiki asjahuvilisi!

TRÜ klubis

Laupäeval, 14. oktoobril kell 20.00 komsomoli konverentsi delegaatide puhkeõhtu.

Pääse 30 kop., delegaatidele tasuta.

Pühapäeval, 15. oktoobril kell 20.00

NOORTE TUDENGITE ÕHTU

Õpetatud nõukogu istungi algus kell 20.15.

1. kursuse üliõpilastele sissepääs kutsetega. Kutsed saadaval komsomolikonverentsil.

Pääse 30 kop.

Õppetöö kodunduses I ja II kursuse üliõpilastele algab kolmapäeval, 18. oktoobril kell 15.00 kodunduse kabinetis (Ülikooli 18-a).

TÄHELEPANU!

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingu komiteele on saabunud 1967. a. IV kvartaliks alljärgnevad tuusikud.

Sanatooriumidesse:

Pjatigorsk 4.—29. 12. 1967

Kemer 12. 12.—8. 01. 1968

Palanga 13. 12.—7. 01. 1968

«Rahu» 7. 12.—1. 01. 1968

«Sputnik» 21. 12.—15. 01. 1968

«Laine» 31. 12.—25. 01. 1968

Puhkekodudesse:

Tširulisi (Läti NSV)

Narva-Jõesuu

Laulasmaa

Pühajärve

"

Kõik tuusikud on 30%-lise avaldused TRÜ a/ü-komiteele.

TRÜ a/ü-komitee

*

Plakatkirja lühikursus üliõpilastele ja ülikooli töötajatele alustab tööd teisipäeval, 17. oktoobril kell 15.00 TRÜ kunstikabinetis (Ülikooli tn. 16). Tunnid toimuvad kord nädalas. Kaasa võtta karp redissulgi.

Tähelepanu!

Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering alustab oma järjekordset tegevusaastat traditsioonilise sügismatkaga Taevaskotta.

Pühapäeval, 15. oktoobril istume Tartu-Põlva rongile, mis väljub kell 10.10. Tagasi Tartusse jõuame õhtul kell 21.49. Jalga pane matkajalatsid, taskusse või seljakotti mehine või-leib.

Teretulnud on kõik need, kes esimest korda meie ettevõtmistele kaasa tulevad.

Juhatus

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19, III. Üksiknumbr hind 2 kop. Tellimise nr. 6851. MB 0951.

SPORT

Mängudestaadion Käärikul

Ülikooli Kääriku õppe- ja spordibaasis pole lähematel aastatel näha lõppu ehitustöödel. Suuremate rajatiste kõrval aga läks mõõdund nädalavahetusel kaiku mängudestaadion. Nüüd saab ühaegselt harjutada või võistlust pidada 2 korvpalli-, 2 võrkpalli- ja 3 tennisväljakul. Talvel aga mahub tennisplatseid lahedasti jäähokiväljakul. Plaanitud lõpetati värvapalliväljakul, järgmisel aastal ootab rajamist jalgpalli harjutusväljak ja pallimängijatele väga vajalik laudpörand. Nende suuremate objektide vahele mahuvad sulgpalli- ja kurnimänguväljakud ning palliõn lauatenise ja muude lauamängude harrastamiseks. Siis ületatakse normaalmõõtmelise kergejõustikustaadioni üldpindala tunduvalt ja järelikult on mõnetus mängudestaadion täiesti kohane.

Kääriku mängudestaadioni avavõistlustele olid saabunud TPI tennisistid ja Läti Kehakultuurinstituti korvpallurid. TRÜ tennisemängijad kaotasid Tallinna üliõpilastele 4:7. Korvpallivõistlused andsid tulemuseks 1:1. Meie meeskond võitis 59:44, naiskond (II koosseis, sest TRÜ esindusnaiskond tuli samal ajal Kohtla-Järvel Eesti NSV karikavõitjaks) aga kaotas 33:59. Järelevõistlus korvpallis peeti pühapäeval V. Kingisepa tn. võimlas. Seekord võitsid mehed 68:42, naised kaotasid jällegi — 47:57.

Samal ajal olid TRÜ võrkpallurid Riias külalisteks Läti Kehakultuurinstituti. Esimesel päeval saadi kaks võitu: mehed 3:0 ja naised 3:1. Teisel päeval jäid mõlemas mängus peale riialased võrdse tulemusega 3:2.

V. LENK

Raadioloengud

Reedel, 13. oktoobril 1967. a.

1. Oigusteaduskonna III kursuse üliõpilastele dots. Endel Laasiku loeng «Eluruumi üürilepingu sõlmimine Eesti NSV tsiviilkoodeksi järgi» II.

2. Kõigile II kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Ervin Kivimaa loeng «EKP tegevus põllumajanduse kollektiviseerimise ettevalmistamisel».

Kolmapäeval, 18. oktoobril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi III loeng ladina keele algkursusest.

2. Inglise filoloogია III kuni V kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Gustav Liivi loeng «Metafoor inglise keeles».

Reedel, 20. oktoobril

1. Kõigile I kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Kalev Kogre loeng «Partei taktikast revolutsiooni rahuliku arengu ajajärgul (veebruari kuni juuli 1917. a.)».

2. Kõigile saksa keele üldainena õppijatele vanemõpetaja Alice Habermann loeng «Artikli kasutamise saksa keeles».

SPORT

Pühapäeval Tartu—Helsingi korvpallis

Helsingi Ülikooli ja TRÜ vahelised traditsioonilised spordivõistlused on igal aastal kergejõustikus ja meeste korvpallis. Kergejõustiklased pidasid jõuproovi ära mõni nädal tagasi TRÜ staadionil. Põhjanaabrite korvpallimeeskond jõuab aga Tartusse eeloleval pühapäeval.

Võistlus Helsingi Ülikooli ja TRÜ meeskonna vahel on pühapäeval kell 18.30 EPA võimlas. Soomlaste esinduses ootame Tartusse EM-võistlustest osavõtnud mehi, nagu Jorma Pilkevaara, Jyrkki Immonen ja Lars Karel. TRÜ meeskonnas näeme värsket Euroopa meistrit Anatoli Krikuni, rahvaste spartakiadil hõbemedali saanud Heino Lille ja Jaan Lentsiust. Soome Vabariigi presidendil U. K. Kekkoneni poolt väljapandud rändkarikas on praegu hoiul Tartus.

Esmaspäeva õhtul kohtub külalistega EPA meeskond.

V. LENK

TEATED

Arstiteaduskonna õppejõude-teenistujate ja üliõpilaste ametiühingu KONVERENTS toimub neljapäeval, 19. oktoobril algusega kell 17 Lutsu tän. 2.

PÄEVAKAJA

A. OISSARI karikatuur

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (677) Reedel, 27. oktoobril 1967 XXI aastakäik

TEOORIA OSATÄHTSUS PEAB TÕUSMA

Säärane mõte jäi kõlama 13.—14. oktoobrini Moskvas toimunud majandusajaloo ainekomisjoni koosolekul. Seda rõhutas eelkõige NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poliitilise ökonoomia õpetamise sektori juhataja dotsent V. D. Mitrofanov. Ta märkis, et majandus saab edukalt areneda siis, kui ta tugineb teooriale. Kuid teooria ei ennetata veel alati praktikat. Vähe ilmub majandusalaseid metodoloogilisi töid, eriti rahvamajanduse ajaloo alal. Majandusalastes töodes lööb ikka välja empirism — lihtsalt faktide kirjeldus ilma järgneva analüüsita. Üldistusi on aga eelkõige vaja, sest nii võib välja tuua tehtud vead, et neid mitte enam korrata, ja üldistusi on vaja ka kui kogemusi teistele sotsialismi ehitavatele rahvastele. Näiteks peaks olema selge, kus lõpeb majandusseaduste tunnetamine ja algab majanduslik voluntarism. Praegu me aga seda öelda ei suuda.

Ka õpetamine peab senisest rohkem tuginema teadusele, õppejõu teaduslikust tööst saagu osa ka üliõpilased. Üliõpilaste uurimistööst antakse informatsiooni vastavates teaduslikes ringides. Veelgi on vaja suurendada õpetamise kvantiteeti — isegi ettevõtete ja asutuste juhtijatest on 40% kõrgema haridusega, teistest rääkimata. Ka õpetamisel tuleb senisest rohkem tähelepanu pöörata teooriale. Heaks kiideti nende õppeasutuste tegevus, mis praktiseerib mitmesuguste spetsiaalkursuste õpetamist (kaasaegne majanduslik olukord, kaasaegsed majandussuhted, tänapäeva majandusteooriad, erikursus sotsialismi poliitilisest ökonoomiast).

Seoses Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevaga on imperialistlikes suurriikides hoo- gustunud antikommunismi propa- ganda. Väga suurt tähelepanu pöö- ratakse Nõukogude Liidu majan- duslikule olukorrale. Nii on USA-s

kirjutatud meie kohta mitte vähem kui 1500 doktoritööd, meil aga USA majanduse kohta 8. Järeldus: me peame rohkem tähelepanu pöö- rama imperialistlike riikide majan- duslikule olukorrale ja saadud teadmisi kasutama antikommunis- mi-vastases võitluses.

Välismaa elu ja oluga parema tutvumise võimaldamiseks on Moskvas loomisel nn. informatsioo- ni instituut, mis hakkab ette val- mistama tõlkeid võrreldes tead- duslikest ajakirjadest, teeb ja levi- tab välismaal avaldatud teadusli- kest artiklitest annotatsioone, üle- vaateid ja retsensioone. Kollektiiv- seid tellimusi lubatakse täita (pä- rast organiseerimise lõpetamist) 9 kuu jooksul!

Prof. V. T. Tšuntulov rääkis rah- vamaajandusajaloolaste lähemaist ülesannetest nii õppe-teadusliku kui ka kasvatustöö osas. Enamik sõnavõtjaid peatus samuti samadel probleemidel. Ühiste jõududega ta- hetakse luua üliõpilastele jõukoha- sed stabiilsemad õpikud, anda väl- ja näitlikud õppevahendid, pidada juba järgmise aasta mais metoodi- line konverents. Teadusliku töö osas määratakse kindlaks selle pea- mised suunad, osutatakse abi dis- sertantidele (ka käesoleval koosole- kul kuulati ära kahe doktoritöö kir- jutaja plaanid ja senine töö), val- mistatakse ette V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks. Ka- vatsetu organisatsiooniliseks taga- misetu võeti vastu üksikasjaline ot- sus.

Teaduslikest probleemidest oli seekord kavas «Üleminekuperiood ja arenevad maad». Sissejuhatavalt võttis sõna P. Lumumba nim. Rah- vaste Sõpruse Ülikooli dotsent A. M. Podkolzin. Mitmetunniline vaidlus tõestas, et vaieldavaid probleeme on majandusajaloolastel palju. Komisjoni järgmine koosolek otsustati pidada järgmise aasta märtsis.

V. KRINAL

I kursuse üliõpilasele

VÄITEID JA VASTUVÄITEID KONSPEKTEERIMISE ASJUS

Konspekterimine on selline toi- ming, mis akadeemilise pere noo- rimatele liikmetele on traditsiooni- liselt küllaltki peamurdmist teinud. Hea on, kui loeng kulgeb rahuliku sõrge tempos, millega suudetakse parajasti sammu pidada. Aga mis siis teha, kui õppejõu didaktiline pegasus hakkab ootamatult peruta- ma, nii et midagi korralikku ei jõua paberile panna? Esimestel õppenä- dalatel konspekteritakse tavaliselt väga püüdlult ja korralikult. Ise- gi liiga püüdlult, nii et konspek- teerimine hakkab peagi tunduma tuima teotööna akadeemilisel kes- põllul. Kas ongi siis üldse mõtet konspekterida, eriti veel, kui min- gisugune õpik on olemas? See kü- simus on aastast aastasse uue va- hetuse ette kerkinud ja iga aasta- käik on oma kogemuste varal selle- le ka kuidagi vastuse leidnud. Ol- gu alljärgnevalt esitatud mõningad tüüpilised õppejõupoolsed väited ja vastuväited konspekterimise kohta.

Esimene väide: KONSPEKTEE- RIMINE TÄHENDAB ÕPPEJÕU TUTU ÜLESKIRJUTAMIST. MIDA ROHKEM ON ÜLES KIRJUTA- TUD, SEDA PAREM ON KONS- PEKT.

Ei tähenda. Õppejõud on elukut- selised kõnelejad. Nende jutt loeng- utel on tavaliselt pikk ja paljusõ- naline, kusjuures ühe küsimuse juurde tullaakse mitmel korral taga- si. Pole mingit tarvidust kõige sel- le ülesmärkimiseks. Pealegi oleks see tehniliselt jõukohane üksnes vi- lunud stenograafilise, mitte aga al- gajale üliõpilasele.

Minu arusaamist mööda tähen- dab konspekterimine õppejõu suu- lise ettekande tuuma leidmist ja selle lühidat, kuid tingimata süste- mikindlat ülestähendamist. Kirjuta- misprotsess ise on hoopis teisejär- guse tähtsusega, võrreldes nende mõlemisprotsessidega, mis toimu- vad konspekterija peas ja mille tulemusena sõnastub süsteem, mis lühidalt kirja pannakse. Õppejõu lausete üleskirjutamine ei ole nii- siis kaugeltki veel õppejõu ettekan- de konspekterimine.

Teine väide: ÕPIKU OLEMAS- OLU KORRAL EI OLE KONS- PEKTEERIMISEL MINGIT MÖ- TET.

On küll, kuid siis võite valida kahe võimaluse vahel: kas kons- pekterida õpikut (kui loengutel esitatakse sellega põhiliselt kokku- langev) või loengut ennast. Kons- pekterimise eesmärgiks ei ole mit-

te niivõrd informatsiooni salvesta- mine kui selle esmane läbitöötami- ne ja sellega vajalike eelduste loo- mine hilisemaks iseseisvaks tööks. Konspekterimine on õppimise üks vorme ja, nagu kogemused tõenda- vad, küllaltki efektiivne vorm, kui sellega tõsiselt tegeldakse. Kui tu- leb kiiresti omandada ulatuslik materjal, siis ei tea soovitada pa- remat menetlust kui koondkonspek- ti koostamine ja selle alusel AK- TIIVNE kordamine. Õpiku kerge lu- gemine ilma kirjalike märkmete tegemiseta on niisama hea kui loen- gu mahaistumine, avatud juturaa- mat laulalekas.

Kolmas väide: KONSPEKT OL- GU SELLINE, ET AINULT ISE KUIDAGI ARU SAAD, SEST «EGAS KONTS POLE RAAMAT, MIS ON MÄÄRATUD KOIGILE LUGEMISEKS».

Ei ole õige. Ega asjata ei nime- tata kõrgema kooli õppeaineid dist- sipliinideks, mida omandatakse mitte episoodidena, vaid kindlas süsteemis. Just sellise süsteemi võ- malikult kiiret ja selget omanda- mist võimaldabki õigesti korralda- tud konspekterimine. Korralikult liigendatud, märkmete tegemiseks piisavalt laiade servadega kons- pekt võimaldab muuta loengutel tehtud ülestähendused poolfabri- kaadist täisväärtuslikuks õppeva- hendiks, kui konspekti kantakse hiljem loetud kirjandusest täiendu- si ja kommentaare, tehakse ääre- märkmeid, allakriipsutusi, skeeme jne. Korralik konspekt ei ole min- gil juhul keskkoolist pärinev ata- vistlik nähtus, mida pruugiks hä- beneda. Julgen kinnitada, et ena- mik meie abituriente on täiesti saa- matud ulatuslikuma faktilise ma- terjali loogilisel ülesmärkimisel. Igatahes näitavad seda aastast aastasse sisseastumiseksamite ette- valmistuslehed, kus selge loogilise plaani asemel on õpiku ümberju- tustus. Käesoleval sügisel vaatasi- me läbi üle 600 ajaloo-eksami ette- valmistuslehe ja võisime konstatee- rida järgmist: selge plaan esines 11% lehtedest, mingi plaani algeid võis märgata veel 22%, ilma iga- suguse plaanita oli jutt kirja pan- dud ülejäänud 67% eksami soori- tajatest.

Neljäs väide: KONSPEKTEERI- MISEL TULEB VOIMALIKULT PALJU LÜHENDADA. SELLEKS TULEB SÕNADEST VÄLJA KIR- JUTADA VAID ESIMENE SILP.

Lühendamisele olen nõus. Ainult silpide väljakirjutamisega aga mit- te. Keskkoolis võis sellise menetlu- sega kuidagi läbi saada, kõrgemas koolis, kus teadmiste omandamine peab toimuma hoopis detailiseeri- tumalt ja täpsemalt, viib selline lühendamine tavaliselt ummikusse. Seepärast on iga üliõpilasel tarvis välja töötada oma isikupärane lü- hendite süsteem, mida ta ka- sutaks kogu üliõpilaspõlve jooksul ja veel hiljemgi. Üheks võimalu- seks oleks selles osas araabia kirja- le omase ainult konsonantide mär- kimise printsiibi osaline rakendami- ne. Nii oleks Tallinn — Tln, Tartu — Trt, ülestõus üst, ülesanne — üln, talupoeg — tpg, tähelepanu — tp jne. Sageli esinevate pikkade väljendite tarvis on otstarbekas ka- sutusele võtta mingi tingmärk. Näiteks tuli mul väga sageli kok- ku puutada terminiga kohalik aja- looline materjal. Esialgu lühenda- sin koh. aj. mat., siis juba k. a. m., kuni lõpuks jäin peatuma kreeka tähe γ juures. Lause Autor nõuab suurema tähelepanu pööramist ko- halikule ajaloolisele materjalile kirjutasin konspektikeeles järgmi- selt: Autor → enam tp γ-le. Mõni- gi kord kipuvad lootusetult segi minema lühendid sõnadest kapita- listlik, kapitalist ja kapital, mis märgitakse kõik ühesuguse kap-iga. Aga ka siin on võimalik kergesti vahet teha, kasutades omadussõna märkimiseks ~, nimisõna puhul ○ ja tegijanime puhul +. Seega oleks kap~ — kapitalistlik, kap○ — kap- ital ja kap+ — kapitalist. Antud lü- hendid on loomulikult täiesti mee- levaldsed ja ei oma eeskujudena mingit normivat tähendust. Kuid oluline on idee. Ka kirjavahemär- kide lisamisega saab nii mõndagi ära teha. Sest kui teie süsteemis N tähistab Norrat, siis Nõukogude tähistamiseks võib julgelt kasuta- da N!. Kui Poola on P (Prantsus- maa vastavalt F ja Preisi Pr), siis P! märgiks parteid. Võimalusi on palju. On ainult tarvis pea tööle panna ja oma süsteem välja kujun- dada. Ja seda kohe esimese kursu- se esimestest õppenädalatest peale.

H. PALAMETS

Varszawska Jesien 1967

Juba mitmendat aastat järjest külastab grupp eesti muusikuid septembrikuul Varssavit. Sinna- sõiduks on põhjust — kogu maailmas leiab suurt vastukaja rahvusvaheli- ne kaasaegse muusika festival «Varssavi sügis».

Üldse sõitis NSV Liidust sel kor- ral Poola pealinna 4 gruppi: Mosk- vast, Tallinnast, Novosibirskist ja Riias. Mul oli võimalus viibida fes- tiivali grupi koosseisus, mille moo- dustasid Tallinna Konservatooriu- mi üliõpilased, ansambel «Collage» ja mõned inimesed «Vanemuisest».

Põhilise osa ajast (10 päeva) viibisime Varssavis, reisi lõpupäe- vadel külastasime Chopini sünni-

kohta Żelezowa Wolat, Krakovit ja Oswiecimi.

Arvult oli festival üheteistkü- nes, osa võttis 22 riiki. Olid saabu- nud mitmesugused kollektiivid: sümfooniaorkestrid, ansamblid, koo- rid ja solistid. Valdavas enamikus esitati viimaste aastate loomingut ja spetsiaalselt festivaliks kirjuta- tud teoseid. Aukohal olid kaasaegse muusika klassikute kompositsioonid (Schönberg, Berg, Messiaen, Stra- vinski, Sostakovitš, Hindemith). Mitmed teosed olid juba teistel rah- vusvahelistel festivalidel tunnustust leidnud ning Varssavis said kriiti- kud ja teoreetikud veel kord kont- rollida publiku suhtumist esitata-

vasse. (Peab meelde tuletama, et peaaegu kõike mängitud võib nime- tada kaasaegse modernismi viima- seks sõnaks, välja arvatud loetle- tud klassikute teosed.)

Eriti arvukalt sai kuulda poola heliloojate uudisloomingut. Poolas tegutseb suur hulk komponiste, kes esinevad rahvusvahelisel muusika- arenil. Nad dikteerivad olulisel määral modernse muusika arengut. Loomulikult kirjutab teatud helilo- oja grupp ka traditsioonilist muu- sikat, kuid need teosed ei ärata kuigivõrd tähelepanu.

Kogu festivali programm jagunes kahte ossa: päevased kontserdid konser-

vatooriumi saalis olid mõeldud kam- mermuusika (eksperimentaalmuusika) ettekandmiseks, õhtused sümfoonia- kontserdid aga ulatuslikemate teoste esitamiseks. Üheksa päeva jooksul toi- mus seitseteist üritust, neist kaks oope- rietendust. Üheksale õhtusele kontser- dile oli sissepääs garanteeritud abone- mendiga, kammermuusika juurde pää- sesime isikliku valuuta eest ostetud pääsmetega. Muidugi püüdsime kuula- ta, mis kuulata andis, sest säärase hu- vitavat festivali ei toimu igal pool. Mul õnnestus viibida neljateistkümnel kont- serdil.

Esitati küllaltki palju eksper-imentaalloomingut, mille eesmä- rgiks pole mitte niivõrd sisuline külg kui uute väljendusvahendite otsimine. Suurt tööd on ära tehtud pillide ja inimhääle tehniliste või-

mete analüüsimisel ja uurimisel. Üks selliseid kõrgetasemelisi teo- seid oli jugoslaavlane Ivo Malec'i kantaat sopranile, harfile ja mag- netofonile (magnetofonilt tuli elekt- ronmuusika, mis kujutas endast heli- tausta.) Meil on levinud arvamus, et harf on n.-ö. naiste pill, Varssa- vis kuulsime aga mitme hea mees- harfisti mängu. Kantaadi esitas Pariisi kaasaegse muusika grupp. Soolopartiid laulis Colette Herzog — erakordselt painduva ja puhta häälega sopran. Teksti ei olnud, se- da asendasid häälikud ja silbid. Tehnilisi võtteid, mida helilooja siin kasutas, on kõiki raske loenda- da: sosin, loodushääle imitatsioon, glissandod, laulmine heliistel kaas- häälikutel, kiirkõne silpidel. Äärmis- selt suure täpsusega esitatud teos oli kammerkonsertide menukaim.

(Järg 4. lk.)

Kaks aastat eraldi

Ülikooli ametiühinguorganisatsi- onidel on aruande ja valimiskon- verentside aeg. 19. oktoobril toimus Arstiteaduskonna ametiühingu kon- verents.

Juba teist aastat eksisteerib Arsti- teaduskonnas õppejõudude ja üli- õpilaste ametiühing eraldi, kumma- gi tööd juhib oma büroo.

Konverents kuulas ära mõlema büroo esimehe aruanded. Õppejõu- dude ametiühingu esimees sm. Kask rääkis, et teaduslikuks tööks on

ebasoodsad tingimused, need on vaja kindlasti likvideerida.

Üliõpilaste ametiühingubüroo esi- mehe Jüri Enneti aruanne teki- tas elevust. Esineja rõhutas suu- rema objektiivsuse vajadust toe- tuste maksmisel. Räägiti võistlustest parima ametiühingurühma nimele. Selle organiseeris üliõpilaste ameti- ühingubüroo koos komsomoliorga- nisatsiooniga. (Vahemärkus. Koo- stöö nende kahe organisatsiooni va- hel on Arstiteaduskonnas tähelepa- nuväärne.) Võistlusel saavutas I koha VI kursuse 8. rühm (spordi- arstid). Kahele esimesele kohale tulnud rühmi premeeriti 50 rublaga. Materiaalne stimulatsioon aitab tõsta ka ühiskondliku töö kvali- teeti.

Ebarahuldavaks loeti ametiühin- gu-alane töö vene õppekeelega rüh- mades (see on üleülikooliliselt va- lus küsimus).

Valutati südant ka Teadusliku Raamatukogu ja ühiselamuproblee- mide pärast Ametiühingul tuleb nende küsimuste lahendamiseks osutada igakülgselt abi.

Sooja õhkkonna lõi aktivistide autasustamine.

Kokkuvõttes tunnustati läinud aruandeaasta töö kordalainuks. Igati õigustas end üliõpilaste ame- tiühing kui iseseisev organisatsi- on. Ise otsustades ja juhtides saa- vad noored kogemusi ja küpsust.

H. PUUSEPP

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool“ lugejatele

Möödunud nädalal ei ilmunud ajalehe järjekordne number, sest organid, kelle nimel ajaleht ilmub, said hilinemisega ma- terjali TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverentsi kohta ega jõudnud kokkuleppele töö valgustamise kõigis aspektides. Antud küsimuses kuulas 23. oktoobril vastava informatsiooni ära TRÜ parteiorganisatsiooni üldkoosolek ja otsustas pidada vajalikuks avaldada ajalehes igakülge ja objektiivse informatsiooni kon- verentsi tööst.

TRÜ Parteikomitee

ELKNÜ TRÜ organisat- siooni XV konverentsist loe lk. 2 ja 3

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XV KONVERENTS OKTOOBER 1967

TÕSINE, ANALÜÜSIV, JULGE

14. ja 15. oktoobril k. a. toimus TRÜ aulas ülikooli komsomoli-organisatsiooni XV konverents.

Delegaate oli 277, külalistena viibisid konverentsil ELKNÜ KK I sekretär Rein Pollimann, ELKNÜ KK üliõpilasnoorsoo-osakonna juhataja Uno Ojamaa, kohal olid ka ELKNÜ KK häälekandja «Noorte Hääle» toimetuse esindajad ning delegatsioonid Minski Polütehnilisest Instituudist, Vilnuse Riiklikust Ülikoolist, P. Stučka nim. Läti Riiklikust Ülikoolist, TPI-st, TPedl-st ja EPA-st. Konverentsi tööst võtsid osa TRÜ rektor prof. F. Klement, parteikomitee sekretär E. Salumaa, õppejõud ja aspirandid.

Konverents oli analüüsiv, printsiipiaalne, julge. E. Salumaa konstateeris oma sõnavõtus, et iga aastaga muutub meie komsomoliaktiiv poliitiliselt küpsemaks. Tõepoolest — esineti asjalike, põhjalikult argumenteeritud sõnavõttudega.

Konverentsi töö lõpul andis M. Reinfeldt üle ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjad meie tubimatele komsomoliaktivistidele: Paul Kenkmannile, Toomas Leitole, Peeter Vihaemale, Jaak Allikule, Sirje Endrele jt., kokku 32-le TRÜ komsomoliaktivistile.

Konverentsi aruande teesid on avaldatud ajalehe 27-ndas numbris. Konverentsil võttis sõna üle 20 delegaadi. Konverentsi pressigrupp (Helle Kulo, Leili Padevest, Tiit Paulson ja Tiit Roosmaa) annab ülevaate peamistest sõnavõttudest, küsimustest ja vastustest probleemiti.

Informatsioonist

Kui keegi esitaks küsimuse, kas informatsioon kui selline on üldse vajalik, siis tunnistasime selle küsimuse asjatuks.

On selge, et ilma piisava poliitilise informatsioonita ei saa üliõpilane poliitiliselt mõelda ega otsustada. Ilma informatsioonita pole mõeldav demokraatia.

Konverentsil kerkis üles probleem: miks puudub komsomoliorganisatsioonis tihti informatsioon alapoole? Selline olukord tõstatab omakorda küsimuse: kas ÜLKNÜ lihtliige peab üldse osa võtma oma organisatsiooni poliitilise joone määramisest ja kuidas ta praeguse informatsiooni taseme juures seda teha saab? Just selle ümber nii laiemas kui kitsamas mõttes keerles jutt konverentsi mõlemal päeval.

PEETER VIHALEMM: «Kulvõrd ma tegelen kommunikatsiooni probleemidega, inimestevaheliste suhetega, informatsiooni leviku, vastuvõtmise ja säilitamise seaduspärasuste uurimisega ja eelkõige massikommunikatsiooniga, oli minu ülesandeks ülikooli komsomolomitees kaasa aidata komitee töösuna väljatöötamisele, arvestades üliõpilaste informeeritust, huvi ja suhtumist probleemides välis- ja sisepoliitikas, ülikooli elus ja komsomolitöös. Kahjuks pean ütlima, et mina ja mu kaaslased ideoloogiasektoris olime oma tegevuses asetatud üsnagi keerulisse olukorda.»

Põhjus? Inimestel on suur informatsiooni-nälg, nälg faktide järele. On triviaalne tõde, et seda, mille ümber on salapärasuse varjund, kaldutakse rohkem vastu võtma, see nagu tekib rohkem huvi ja arutlusi. Kui võrd nii kuulujutud kui välismaa raadiojaamad esitavad oma informatsiooni nii, nagu kardetaks seda meil tuua nõukogude avalikkuse ette, on loomulik, et koos faktidega võetakse sageli vastu ka kommentaarid.

P. VIHALEMM: «Mida peab niisuguses olukorras tegema ülikooli komsomolomitee ideoloogiasektor? Kuidas anda vastulööki, näidata, kus on tõde? On kolm võimalust ja nende kombinatsioonid. 1. Tunnistada kõik need, kes kuulujutte ja välisraadio informatsiooni kuulavad ja usuvad, poliitiliselt ebaküpseteks ja hakata võitlema nende vastu organisatsiooniliste vahenditega. Kogemustest teame, kui väheviljakas on see tee, ja et ta viib harilikult vastupidistele tulemustele. 2. Kaasa aidata kuulduste levimisega? Aga kust saaks ideoloogiasektor sel juhul kinnitust, et sellised sündmused tõesti on aset leidnud, et see ei ole vaenlase laim? 3. Kolmas võimalus — täielikult maha vaikida seda laadi

ärevustekitav informatsioon.» Millise tee nendest kolmest peaks valima ülikooli komsomolomitee ideoloogiasektor?»

On teada, et informeerimatus, informatsiooninälg viib selleni, et inimene kaotab kindlustunde. Inimene ju õpib katsete-vigade meetodil.

P. VIHALEMM: «Probleemiks on ka komsomoli siseorganisatsiooniline informatsioon. Kui palju on ülikoolis kommunistlike noori, kes teavad, kuidas, milliste tulemustega ja mida arujatakse komiteedes, büroodel, pleenumitel, alates üleliidulisest ja vabariiklikust Keskkomiteest, ja lõpetades ülikooli komiteega?»

Võiks meelde tuletada järgnevat tsitaati: «Saladus on bürokraatia üldine alus.» (K. Маркс, Ф. Энгельс «Сочинения», т. I, стр. 272). Pidev saladuslikus oleks viinud selleni, et juhtivatele kohtadele vabariigi komsomoliorganisatsioonis võisid pääseda sellised inimesed, nagu Suuresaar, Merivälja, Rand, kes kompromiteerisid end kogu vabariigi ees. Mida peab sellises olukorras tegema ülikooli komsomolomitee ideoloogiasektor? Kuidas säilitada ja ära kasutada suure vaevaga saavutatud niikeid inimeste teadvuses ja suhtumises?»

P. Vihaelem pöördus ideoloogiasektori nimel nende küsimustega ELKNÜ KK I sekretäri R. Pollimanni poole. Kahjuks ei andnud R. Pollimann ammendavaid vastuseid.

Lootusega lootusetust

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» sotsioloogilise analüüsi järeldusest tulenevad küsimused: «Miks ei kirjutata meie häälekandjale õppejõud, aspirandid ja vanemate kursuste üliõpilased?»

VI kursuse tudeng: «Tiraaž 2500 eksemplari ja selle jaoks kirjutada? Milleks?!»

Õppejõudude puhul on asi keerulisem. Küllap on lugu nii, et väga tõsistest probleemidest, millest nad võiksid kirjutada, pole peaaegu ei mõtet ülikooli ajalehe veergudel kirjutada — leht jääb ju oma pere keskele ja tema häält pole üldrahalikus mastaabis üldse kuuldav. Õppejõudude puhul tulevad arvesse ka teised faktorid — võib-olla on nende autoriteet ja teadmised liiga kõrged (!!) ülikooli väikeseformaadilise ajalehe jaoks.

SIRJE ENDRE: «Jookse ühe loo järel mitukümmend korda, põnimõttel «ühel» korda mõnda, üks kord lõika.»

Informatsiooni ülekandmise vahendina teenib meie ajaleht oma osa ära.

S. ENDRE: «Teame, et TRÜ UTU koosolekud toimuvad seal ja seal ning ei auto-moto kabinet võtab uusi asjaini vastu. Aga seite eest ei tea me absoluutset, mida tenakse näit. TPedl-s, EKKI-s või konservatooriumis.»

Meie ülikooli üliõpilastega on niisugune lugu, et ehkki komandik kollektiivist on Arstiteaduskonna üliõpilased, ei tea me nende eust (ajalehe kaudu) midagi. Miks toimetuse ei organiseeri? Organiseerib küll, aga ... ühiskondlikel asustel. Hea ajaleht pole aga seinalehe vaimstegemine. Pool meie eutõost on kindlasti ühiskondlik töö, aga seie kasutegur?»

Kuidas saaksime kursis olla mitte ainult ülikooli, vaid kogu vabariigi, Nõukogude Liidu ja välismaa üliõpilasprobleemidega?

S. Endre raakis oma sõnavõtus küsimusest, millest vabariigi üliõpilaste hulgas on viimasel ajal palju juttu tehtud — vabariikliku üliõpilaste loomise ideest. «Vabariikliku üliõpilasajalehte on vaja kui meie mõtete, probleemide ja nende analüüsi edasikandmise vahendit, on vaja kui vahendit iseseisvalt mõtleva, poliitiliselt laia silmaringi ning sügavate veendumustega spetsialisti kasvatamiseks.»

KUSIMUS SAALIST: «Millisel seisukohal on selles suhtes ELKNÜ KK büroo?»

R. POLLIMANN: «ELKNÜ Keskkomitee büroo pole sellekohast ametlikku otsust teinud, küll aga toetab seda ideed. Peamiseks raskuseks on praegu just paberipuudus.»

Ainult sõnadega kaugele ei jõua. On vaja ametlikku otsust vabariikliku üliõpilasajalehe loomise kohta. See oleks esimene vajalik samm, et idee jõuaks vabariigi juhtivate organiteni.

Septembris toimus «Noorte Hääle» toimetuses kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide sekretäride osavõtul nõupidamine. Leiti, et «Noorte Hääle» juurde oleks võimalik luua isegi kord nädalas ilmutuv lisaleht. Kas ei saaks seda paberifondi ära kasutada iseseisva üliõpilasajalehe loomiseks? Sellele lisanduks veel praeguste Eesti NSV kolme kõrgema kooli ajalehtede paberifond.

S. ENDRE: «Ma ei suuda lihtsalt aru saada, miks näiteks raudteelastel ja niilistatel on oma ajaleht, aga üliõpilastel mitte?»

Tavaliselt öeldakse: «Aga palun, miks te ei kasuta «Noorte Hääle»?»

«Noorte Hääle» on maa-, linna-, kooli-, töölise- ja muu liikide noorte ajaleht. Samuti ei saa rahul olla nimetatud ajalehe tasemega. Suvel ilmunud «Noorte Hääle» lisalehes «EÜE» avaldati pidevalt artikleid ja «Helmil on tavaline tiitlarlaps. Ta laob müüri, nii et tolm taga. Ta ei anna villijatele armu. Ta ei tee kilplasetööd. Vabal ajal mängib ta korvi- ja võrkpalli.» Kommentaarid on liigsed.

Igas meie töös pole mitte kõlava nimega eesmärk tähtis, vaid selle eesmärgi mõte.

S. ENDRE: «Vabariiklik üliõpilasajaleht on vajalik alnuükski seetõttu, et kaoks ära tendentslik informeeritus ja «keegi kuskil midagi vist ikka teeb.»

Loodan, et mu sõnavõtt polnud asjatu, ehk kui, siis — arst ravib ju ka lootusetuid haigeid.»

R. POLLIMANN: «Ajaleht on vajalik ja küsimus tuleb lahendada.»

Kohustused peavad vastama õigustele. Aga õigused?

Esimesel vabariiklikul üliõpilaskonverentsil anti ELKNÜ Keskkomitee büroo poolt delegaatidele tutvumiseks Eesti Üliõpilasnõukogu põhimääruse projekt, kus olid ära toodud EÜN põhieesmärgid ja funktsioonid:

- 1) sidemete loomine teiste vabariikide üliõpilastega, üliõpilaste, lõpetanute, õppejõudude ja teadlaste sidemete tugevdamine;
- 2) esindada meie üliõpilaskonda vastavate organite kaudu läbikäimisel välismaa üliõpilastega;
- 3) soodustada meie vabariigi kõrgemate koolide üliõpilaste vahelisi sidemeid ja ühiseid üritusi.

TOOMAS LEITO (EÜN-i liige): «Kahjuks ei toiminud projekti arutelu ja hääletamist projekti heakskiitmiseks, sest konverents oli teoreetilis-metoodilist laadi, mitte midagi otsustav. Nii jääme ootama, millal meil õnnestub rakendada oma energiat EÜN-is. Lõpuks saime kutsed ilmutada 9. oktoobril EÜN-i koosolekule. Kutsed saime kätte kaks päeva enne koosolekut, mis kahtlemata pole piisav aeg, et garanteerida kõigi liikmete kohaleilmumist, rääkimata mingist ettevalmistusest või vajalike materjalidega tutvumisest. Kohapeal ilmes, et ELKNÜ Keskkomitee büroo oli vahepeal kinnitanud põhimääruse, mis mõnes punktis oluliselt erineb konverentsil laialijäetud põhimääruse projektist. EÜN-i liikmeid ja kõrgemate koolide komsomoli-sekretäre ei olnud eelnevalt informeeritud, rääkimata konsulteerimisest selle küsimuse üle.»

Mundatud EÜN-i struktuuris. Varem: EÜN-i koosseis kinnitatakse ELKNÜ KK bürool kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide, a.ü. ja teiste kõrgemate koolidega tegelevate organite poolt tehtud esildiste

põhjal.» Muudetult: «EÜN moodustatakse ELKNÜ KK poolt kõrgemate õppeasutuste, partel-, komsomoli-, ametiühingu ja teiste organisatsioonide Eesti NSV Riikliku Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee ning teiste kõrgema hariduse korradusega seotud organisatsioonide esidusest.» Onel juhul Keskkomitee kinnitab, teisel juhul moodustab, minnes mõnda EÜN-i seisukohadest ja tehtud ettepanekutest.»

R. POLLIMANN: «EÜN on ELKNÜ KK mittekoosseisuline organ, ühiskondlik organ, mis töötab Keskkomitee juures, osakond, mis allub Keskkomiteele nagu iga teinegi ühiskondlik organ.»

T. LEITO: «Üliõpilaskonverentsil oli ELKNÜ KK büroo poolt EÜN-i koosseis esitatud 15-liikmeline, 7. oktoobriks oli EÜN-i koosseisu suurendatud 15-ilt 22-le liikmele.»

Töökoha järgi toodi EÜN-i koosseisu juurde kõrgemate koolide sekretärid, ELKNÜ KK üliõpilasnoorsoo-osakonna juhataja ja EÜE komandör. EÜN-i esimees oli Keskkomitee büroo poolt juba kinnitatud, minnes mõnda järgmistest printsiipidest, mis oleksid kaadri valikul loomulikud:

- a) kandidaadid esitada kõrgemate koolide komsomoliaktiivi keskelt, kes tunnevad kõrgemate koolide komsomolitöö spetsiifikat ja kellel on kõrgema kooli komsomolitöö kogemusi;
- b) on loomulik, et kaadri valikust informeerib Keskkomitee ka kõrgemate koolide komsomolisekretäre.»

* * *

ELKNÜ KK üliõpilasnoorsoo-osakonna juhatajaks määrati U. Ojamaa, kusjuures kõrgemate koolide komsomoliaktiivi tema kandidatuurist ei informeeritud.

Konverents esitas nõudmise, et kõrgemate koolide komsomolitööd ELKNÜ KK-s peaks juhatama inimene, kes oleks kompetentne kõrgemate koolide komsomolitöö spetsiifikas ning omaks konakti ja vastastikust arusaamist kõrgemate koolide komsomoliaktiiviga.

R. POLLIMANN: «Me hindame kõrgelt teie komsomoliaktiivi. Oleks pidanud siiski rohkem nõu pidama teie aktiiviga.»

* * *

Töökorra projektist: EÜN-i liikmetele saadeti koos kutsega ka töökorra projekt. Mitmed punktid aga sellest loovad olukorra, milles EÜN ei saa normaalselt töötada.

T. LEITO: «Töökorra projekti 3. punkt sisaldab:

«Koosolekul on arutamisel ja otsustamisel ainult päevakorras märgitud küsimused, kusjuures üksikuid küsimusi võib koosolek otsustada välja jätta. Koosolekul ülestõstetud küsimused võidakse otsuse alusel võtta järgmise koosoleku päevakorda.»

Kommentaar: tähendab, arutada võib ainult neid küsimusi, mis varem on päevakorras kinnitatud, ja kui kerkib mingi pakiline probleem, peab ootama paar kuud, kuni järgmise koosolekuni, et seda siis arutada.

Punkt 7: «EÜN-i otsuseid võib muuta ja tühistada ELKNÜ KK sekretariaat.»

Tähendab, EÜN võib otsuse võtta küll vastu, kuid sekretariaadil on tsiteeritud punkti alusel õigus otsust muuta või tühistada isegi EÜN-i eelnevalt informeerimata.

T. Leito ja M. Titma pidasid vajalikuks, et töökorra projekt enne kinnitamist veelkord üksikasjalikult läbi arutataks, ja et see kindlustaks EÜN-i viljaka töö ELKNÜ Keskkomitee juures.

Ühiskonnateaduste õpetamisest

Reet Karukäpp (geograafia VI k.): «Et teaduslik kommunism on ühiskonnateadustest ajaliselt viimane, ootamise temast kaasaja sise- ja välis poliitiliste probleemide huvitavat ja teaduslikku käsitlust.»

Võib eeldada, et on väga huvitav, kui 25 ülikooli peaaegu lõpetanud inimest valdavad kaasaja probleemide üle ja oma koha üle ühiskonnas teadusliku kommunismi kateedri õppejõu juhendamisel. Aga ei olnud huvitav. Ma ei ütle seda kõikide viimaste kursuste nimel, küll aga oma kursuse ja veel mõne seminarirühma nimel, kes töötasid (õigemini löid aega surruks) ühe ja sama õppejõu (sm. Ounapuu) juhendamisel. Igas seminarirühmas 25×36 inimitundi=900 üliõpilastundil!

Kas «neljad» ja «viited» teaduslikus kommunismis tähendavad, et oleme varustatud teadusliku maailmavaatega?

Kui teaduslik kommunism on teadus kaasajast, siis on üliõpilane vähe NLKP dokumentide selgeõppimisest.

Üliõpilane tahab selle õppeaine käsitlemisega saada kaasaja kohta sügavat teaduslikku analüüsi.

Passiivsus ja aktiivsus üliõpilaste hulgas on samuti tagajärg, mitte põhjus. Põhjus on kuskil selles kandidis, millest rääkis oma sõnavõtus Peeter Vihaelem.

Küsimused, mida esitas Peeter Vihaelem, on just samalaadsed, mida esitatakse teadusliku kommu-

nismi seminari juhendajale. Kuidas saab siis vastust oodata komsomoliteaduste ideoloogiasektorit, kui vastus jääb saamata ka teadusliku kommunismi kateedri õppejõult?

Et meist saaksid haritud inimesed

Teatavasti saab efektiivselt töötada ainult igakülgselt haritud inimene, kellel on autoriteet ühiskonnas. Komsomolitöö peab samal ajal järgima elu nõudeid.

Aspirant LAUR KARU esitas konverentsile süsteemi, mille alusel osutuks võimalikuks valmistada üliõpilane ette nii, et ta tulevase spetsialistina ei teeks ülikoolile häbi.

Selleks tuleks üliõpilane I kursusel viia kurssi ülikooli eluga, anda juhtnööre ka n.ö. «vaimseks hügieeniks» (sest teatavasti põhiline osa üliõpilaste vaimsetest rikestest saab alguse just esimestel kursustel).

II kursusel järgneksid UTU ja teadusliku töö probleemid, samuti tutvustamine psüühoo- ja seksuaalhügieeniga. III kursusel tuleb käsitleda kutse-eetika küsimusi + kunsti-, muusika-alased lektooriumid. Samuti tuleb õppida kõnekunsti. Viimastel kursustel tuleb viia põhitähelepanu eriala filosoofilistele probleemidele ning teadusliku propaganda teostamisele laialdaste masside hulgas.

Õppesektorist

rääkisid konverentsil õppesektori juhataja Anu Roos ning Arstiteaduskonna üliõpilane Sirje Meiel.

Komsomoliorganisatsioonil on alati olnud õigus teha dekanaadile ettepanekuid karistamiseks, kuid on puudunud võimalused üliõpilaste ergutamiseks. Anu Roos esitas ülikooli komsomoliteaduste õppesektori ettepanku: võtta ergutuste puhul aluseks osakonna komsomoliteaduste büroo otsus. Edasi esitada kandidaadid dekanaatidele, seejärel kaadriosakonda ning rektorile. Kandidaadid peaksid olema esitatud vastavalt 10. oktoobriks, 10. veebruariks, 10. aprilliks. Samuti peaks komsomoliteaduste büroo olema õigus kooskõlas rektoriga teha ettepanekuid üliõpilaste premeerimiseks üliõpilaspäevade puhul ja kevadise komsomolikonverentsi puhul.

Ülikooli õppesektori arvates peaks osakonna komsomoliteaduste büroo tegelema õppedistsipliiniga, eriti noorematel kursustel, kus loengutelt puudumine mõjutab eksamisessiooni tulemusi. Noorematele kursustele tuleks tutvustada ülikooli elu, stipendiumide määramise korda, anda metoodilisi nõuandeid eksamite-arestuste perioodi kohta, jagada konkreetse praktilise töö kogemusi teiseks semestriks.

Võõrfiloloogide ettepanek

T. VELLISTE: «Tänapäeval ei võeta enam tõsiselt haritlast, kes ütlevad, et võõrkeel pole vajalik. See on ju informatsioon küsimus: See on meie jaoks hädavajalik teaduslik, kultuurilase ja muu informatsiooni küsimus. Seega arengu küsimus!»

Opime ju nende maade keeli, kus me ise viibinud ei ole. Huvi, mida tunneme antud maa vastu, jääb enamikus rahuldumata. Seega on vähe lootka ka arenemist.

T. VELLISTE: «Paljude Minski, Moskva, Leningradi ja Riia II kursuste üliõpilaste jalad on astunud näiteks Thames'i kaldal. Kuid millega oleme me ära teeninud olukorra, et meil pole küllaldaselt võimalust: käia maades, mille keeli õpime? Välja arvatud üks külastus Greifswaldi, mida igati tervitada tuleb.»

T. Velliste tegi võõrfiloloogia osakonna komsomoli üldkoosoleku nimel konverentsile ettepaneku luua komsomoliteaduste büroo välissuhete sektor, mis tegeleks välissuhete arendamisega nii sotsialistlike maade kui ka kapitalistlike maade progressiivsete üliõpilastega.

Rahvusvaheliste sidemete loomis-
sel on üliõpilastele abiks Rahvus-
vaheliste Suhete Klubi, mis pärast
pikka jõudeaega näib olevat tööle
hakanud. Kevadel käidi külas Vil-
niuse ja Jerevani klubikaaslastel,
korraldati Ungari-teemaline õhtu.
Klubi organiseerib kirjavahetust
teiste maade üliõpilastega.

TAAVI TAMMSAAR: (RSK president):
«Meil käivad aeg-ajalt külas üliõpilas-
delegatsioonid teistest liiduvabariikidest.
Üliõpilaspäevadele sõidab aga külalisi
eriti rohkesti. RSK tahab kõiki hästi
vastu võtta. Pahatihti on aga heast
tahtsist vähe. On vaja ka rahalisi va-
hendeid. Rahaprobleemi paremaks la-
hendamiseks teeme TRÜ komsomoliko-
miteele ettepaneku eraldada uuel fi-
nantsaastal RSK-le kindel summa kom-
somolikomitee eelarvest.»

Praegu on organiseerimisel RSK
agitbrigad, mis hakkab andma
kontserte. Vajaduse korral saame
ka oma külalistele esineda.

TAAVI TAMMSAAR: «Teine väga va-
lus küsimus on külaliste majutamine.
Ka selles osas tuleb midagi ette võtta,
sest muidu jookse pea halliks ja ikka
pole kaugelt tulnud külalisi kuhugi
panna.»

Kirvelöögimee- toodi vastu

SIRJE ENDRE — «Kas olete
kuulnud või näinud nn. kir-
velöögimeetodit?»

Igal aastal suureneb vastuvõtt üli-
kooli, aga ühiselamukohti ei jätku — see
on kõigile teada. Sealjuures on olemas
kaks tõe: TRÜ haldusorganid on huvita-
tak, et võimalikult rohkem üliõpilasi
saaks ära majutatud, ja iga üliõpilane
on huvitatud, et ta saaks (pro leiaks)
mugava kodu ühiselamus. Need kaks
tõde näivad kattuvat kuni sinnamaani,
kui tuleb meelde, et on olemas
ühiselamu eeskirjad. Viimasel ajal
näivad haldusorganid omaks võtvat sel-
sukohta, et iga sugune üleastumine ees-
kirjadest viib väljaheitmisele. Olen sel-
lega täiesti nõus, et süüdlasi tuleb ka-
ristada, aga keda millisel määral? Kõiki
ei saa ühe mõõdupuuga võtta. S. kur-
suse üliõpilase, diplomand Eha Pirs-
oga juhtus imelik lugu. Mõõdunud keva-
del unustas ta valsesse minemata. Rõ-
hutan veel kord — unustas. Korra-
rikkumine, eks ole — ühiselamu valve-
graafikust mittekiinnipidamine. Mõni
päev pärast seda toimus rahvakeelse ter-
miniga nn. kõrge tribunali, mille otsus
oli — välja heita. Eha on tagasihoid-
lik vaikne tüdruk ka kõvale sõnale vas-
tu ei hakka, pigem läheb tagurpidi uk-
sest välja.

Nüüd küsimus: kas väljaheit-
mise otsus oli õige?

Ei. Argumentid:

1. Eha Pirs oli sel päeval haige ja
sai samal päeval kuse lähedase inimese
matusele.

2. E. Pirs määrati Kukulinna ühis-
elamusse (diplomand Kukulinnas?!).
Õppepraktikal peab ta olema Elvas igal
hommikul kell 8 (ligi 40 km!). Eha on
väga nõrk tervis. Seni on tal õppeidu-
kus olnud hea ja eesti filoloogia osa-
konna kirjanduse eriharus on ta üks
tugevamaid. Võimalik, et selle semestri
lõpus seda öelda ei saa...

Kui võrd arvestati nimeta-
tud koosolekul kõiki neid
tegureid? Vist üldse mitte — koh-
tadega on nappus, lõppe välja ja pa-
neme korraliku asemele.

Võidakse küsida: aga kus oli komso-
mol? Komsomol, konkreetselt öeldes
kursuse büroo ja osakonna ühiselamute
sektor võib vahalt mainida: meie olime
puu otsas, kui pauk käis. Milleks
on olemas ühiselamunõukogu-
d, kui üldse nende sõna
kuulda ei võeta? (Pälsoni t. 14
ühiselamu nõukogu astus E. Pirs eest
välja)...

* * *

Väljavõtte JAAK ALLIKU sõna-
võttust:

«TRÜ komsomolbüroo ideoloogiasek-
tor on kehtiv ühiselamu sisekorraees-
kirjad punkt-punkti läbi arutanud ja
koostanud täpsed ettepanekud nende
muutmiseks.

Kõigepealt — ühiselamusse majuta-
mine. Praeguste eeskirjade kohaselt ma-
jutavad üliõpilasi majutamiskomisjonid
neile eraldatud elamispiinna limidi pii-
res. Ilmselt tuleks need otsused koos-
kõlastada ühiselamu nõukoguga, mis tä-
hendab seda, et ilma nõukogu otsuse-
ta ühtki inimest ühiselamusse ei paigutata.
Samuti tuleks nõukogule anda õigus
teha rektoraadile ettepanekuid elamis-
piinna limidi loomise kohta teaduskon-
dade vahel. Üliõpilast võib ühiselamust
välja tõsta vaid rektori kirjalik-
kirja alusel. On vaja sisse võtta
punkt, mis näitab, et rektor ei tee
sellist otsust ühiselamu-
nõukoguga kooskõlastama-
ta, s. t. ilma et nõukogu oleks asia
arutanud ja esitanud rektorile motivee-
ritud seisukoha.

Printsiipiaalse tähtsusega on punkt
ühiselamute külastamise korrast. Prae-
gused eeskirjad on siin laokoonidised.
§ 21 näeb ette, et külalised võivad vii-
bida ühiselamuses kella 12-st 23-ni. Prak-
tiliselt tähendab see, et toast, kus kül-
alistel on vajadus viibida kauem, läheb
esindaja kell 23 valvelauda ja võtab
sealt ära külaliste dokumendid. Kui aga
mingi hilisõine kontroll avastab külali-
se, lõpeb asi suure pahandusega. Selli-
ne olukord on ebanormaalne, sest kes
ajab oma kodaniku külalised
kellaaja järgi välja? Ja
tihti on lausa tungiv vajadus jätkata
probleemi arutamist, kaardimängupar-
tiid või juua lõpuni tass kohvi. Seepä-
rast teeme ettepaneku sõnastada § 21
järgmiselt:

«Külalised võivad viibida ühis-
elamus kella 10-st 23-ni. Erandjuh-
tudel võib valve toakollektiivi taot-
lusel külastusaega pikendada. Sel
puhul:

a) valve märgib külalise või kü-
lauseid erivihikusse, naidates ära
isiku, kelle vastutusel külaline
uniselamus viibib, ja kellaaja, mil-
leni on külastusaega pikendatud;

b) pärast kella 23 ühiselamus
olevad kõrvalised isikud võivad vii-
bida vaid selles toas, kus nad kü-
las on;

c) pärast kella 23 ühiselamus vii-
bivate isikute dokumendid jäetakse
valvelauda kuni nende lahkumise-
ni.»

Selline kord on vaheastmeks praeguse
süsteemi ja normaalse elu vahel, kus
külalised võivad viibida toas kui kaua
tahes ilma eriuise registreerimiseta.

Tähtis küsimus on ka nn. partisani-
lus ja külaliste majutamine. Teeme ettepa-
neku võtta eeskirjades järgmine pa-
ragrahv: ühiselamu elanikel
on õigus toakollektiivi
nõusolekul majutada tup-
pa väljastpoolt Tartut
külla sõitnud isikuid. Kül-
aline on kohustatud esitama ühiselamu
valvele passi. Vajalike andmete märki-
miseks tuleb külastataval teatada valve-
le toa number, kuhu külaline on maju-
tatud, ja külalise lahkumise aeg.

Ühiselamu valve:

a) kannab majutatava isiku passi-
andmed erivihikusse, lisades külastatava
nime ja toa numbrit;

b) on kohustatud jälgima, et majuta-
tav ei rikuks NSVL passimäärustikku.

Ühiselamunõukogu võib lubada pike-
mat aega vabal kohal ajutiselt elada
isikuil, kes on sisse kirjutatud väljas-
pool Tartut asuvasse TRÜ ühiselamuis-
se.

Selline kord loob eeldused külalist
legaalseks vastuvõtuks ja annab see-
tõttu õiguse karistada normidest üles-
tujaid.

§ 19 keelab ühiselamutubades suitse-
tamise. Selle paragrahvi väljajätmise
lahendab iga toa kollektiiv iseseisvalt.
Siis saab lahti ka lausa koomilisest si-
tuatsioonist, et 25-aastane abielumees
peidab lugupeetud õppejõu tuppa sise-
nedes kohmetunult suitsu varrukasse,
tuletades meelde algkoolipäevaseid pi-
nutaguseid nurki.

Selge on ka vajadus jätta eeskirjadest
välja § 18, mis keelab alkohoolse-
te jookide toomise ühiselamusse
ja nende tarvitamise seal. Ma ei räägi
sellest, et seda punkti niikuini ei tä-
deta; mitte selles pole asi. On selge, et
alkoholi tarvitamise vähenemist ei saa-
vutada käskude ja keeldudega või alko-
holimüügi piiramisega. Siin on ainsaks
teeks üldise kultuuritaseme tõus, kääri-
de kadumine materiaalse ja vaimse ta-
same vahel, tõsine tegelemine õppe- ja
teadusliku tööga.

On vaieldamatu, et joomine on pahe,
kuid veini võtmine sõprade ringis ühis-
elamus on tahes-tahimata muutunud
tavaks. Siin on probleem selles, et
muuta alkoholi tarvitamine kutsuraks
ja lõpuks on ka selge, et nimetatud pa-
ragrahvli sisseviimine praegusesse ees-
kirjadesse on tingitud mitte tõest, et al-
kohol on mürk, vaid soovist kindlustada
ühiselamus kord ja rahu.

Ja seda enam tuleb pöörata tähelepa-
nu § 20 alapunktile: «Ühiselamus on
keelatud kaaselanike rahu rikkumine.»
Just see, aga mitte printsiip «ei taba-
ta, pole varas» peab saama peamiseks
põhjuseks ühiselamust väljaheitmiste
ja teiste karistustele.

Need on ühiselamu sisekorra eeskirja-
de muutmise ettepanekud. Üldse teeb
ideoloogiasektor ettepaneku viia eeskir-
jadesse üle 50 suurema ja väiksema pa-
randuse ning täienduse.»

Kitsaskohtadest EÜE töös

Nelja aasta jooksul on eesti üli-
õpilased-ehitajad töötanud umbes
150 objektil kogumaksumusega 1,2
miljonit rubla. Tänavu püstitati 41
objekti kogumaksumusega 0,5 mil-
jonit rubla. EÜE tulevikuvõimalu-
sena võib näha tema kasvu Eesti
Üliõpilaste Töömalevaks, mis orga-
niseeriks tööd niihästi kõrgemate
koolide juures kui mujal.

«Oleks aeg EÜE-d juriidiliselt tun-
nustada, anda välja ehitusmalevat
puudutav Eesti NSV Ministrite Nõuko-
gu määrus, mille abil saaks lahendada
palju murettekitavaid varustusküsimusi
materjalide ja mehhanismide osas,»

lausus konverentsile EÜE koman-
döri asetäitja 1967. aastal ANTS
RIESEN.

Seni on EÜE-st liialt palju räägi-
tud kui üliõpilaskonna kasvutamise
vahendist, organisatsioonist, kus
loovalt areneb noore inimese initsia-
tiiv. Tänavu jäi näiteks ainult
kavatsuseks laiaulatuslik komsomo-
li ning üliõpilaskonverentside, samu-
ti Eesti I üliõpilaskonverentsi ma-
terjalide arutelu.

Põhjuseks oli siin niihästi male-
va staabi töö kui ka see, et ELKNÜ
Keskkomitee ei suutnud malevale
tagada ühtki eksemplari üliõpilas-
konverentsi stenogrammist. Ka mit-
med ülikooli n.-ö. «helgemad pead»,
keda kutsuti kaasa aialma diskus-
sioonide ja vestluste läbiviimisel,
ei leidnud võimalust osa võtta EÜE
tööst (kasvõi mõne päeva jook-
sul).

EÜE võttis tänavu vastu Debre-

ceni ülikooli ehitusrühma. Peab au-
sult tunnistama, et kogemustest tu-
li puudu: liiga vähe suhtles maleva
juhtkond Debrezeni rühmaga, päris
õige polnud rühma poolitamine, ei
osatud ette näha vajaliku tööfrondi
suurust jne. Kahjuks jäi siin
ELKNÜ Keskkomitee abi minimaal-
seks, kuigi selle vajalikkusest oli
juttu juba üliõpilaskonverentsil.

Ei ole tõenäoline, et praegused üliõpi-
lasliidrid ELKNÜ Keskkomitees võiksid
EÜE tegevuse organiseerimisele märki-
misväärselt abi osutada — kasvõi selle-
pärast, et nad pole kunagi ehitusrüh-
made tööga tuttavad olnud.

Tänavu suvel tekkis olukord, kus
ELKNÜ Keskkomitee abi osutus häda-
vajakuks. Sumas pidades, et EÜE juht-
kond igal aastal on vahetunud, peaks
Keskkomitees olema inimene, kes oleks
üksikasjadeni kursis ehi-
tusmaleva probleemidega.»

REKTORI PROF. F. KLEMENTI SONAVÖTUST:

Ülikooli rektor sm. F. KLEMENT
informeeris avariolukorrrast Tea-
duslikus Raamatukogus ja rääkis
võimalusest seda lahendada.

Kui Raudteetehnikum viiakse
järgmisel semestril Tallinna, siis
saab osa raamatukogu fonde paiguta-
da tehnikumi ait vabanevale
pinnale. Kuid meil tuleb raamatu-
kogu ülemistelt korrustelt juba
praegu välja viia 300 000 raama-
tut, et tagada ohutut töötamist alu-
mistel korrustel. Seepärast oleme
sunnitud pöörduma tehnikumi poole
ettepanekuga anda ühiselamu
meie kasutusse. Omalt poolt pea-
me leidma tehnikumi õpilastele ela-
mispiinna.

(Toimetuse märkus: Teadusliku
Raamatukogu küsimus oli hiljuti
arutusel EKP Keskkomitee bürool,
kus leiti lahendus nii Raudteetehni-
kumi õpilaste kui ka meie üliõpilas-
te ja raamatukogu fondide ümber-
paigutamiseks.)

Rektor prof. F. Klement andis
omapoolse hinnangu konverentsile:

«Oli kuulda kriitikat, kibedaid
asju. Kõik on kahjuks tõde.

Konverentsil oli mõõdalaskmisi,
kuid see on siiski maks selle eest,
et me üldse saavutaksime rahva akti-
viivsuse. Kui me tahame, et keegi ei
eksiks, siis tahame, et keegi ei rää-
giks, ja see oleks konformism. Siis
oleks vaikus — kalmistu vai-
kus (Aplaus). Kas seda on vaja?
Kui keegi viltu laseb, siis on see
maks aktiivse suhtumise saavuta-
mise eest. Eksijale suudame tõe
alati selgeks teha.

Hea, et konverents on aktiivne.
Osa sõnavõttudest olid teoreetilist
laadi, konverentsil neid pikalt aru-
tada ei saa — see kujuneks teoree-
tiliseks seminariks. On halb, et
me niisugustel teemadel
oma seminarides ei
vaidle.

Kuidas me läheneme asjadele?
Kas läheneme ainult kriitiliselt või
otsime ka konstruktiivset lahendu-
st? Kui me viimast ei tee, on
halb. Tahan tuua paralleeli — krii-
tiline ja sotsialistlik realism. Meie
sõnavõttud peaksid sisaldama seda,
mida nõuab sotsialistliku realismi
mõiste — näidatud peab olema ka
positiivne suund, mis oleks eesmärgi-
le suunav.

Meie ülikool ei tohi anda ainult
kitsa eriala spetsialiste, peame
andma ka ministreid, rektoreid,
keskkomitee ja ülikooli sekretäre,
peame andma poliitiliselt ja loo-
valt mõnlevat kaadrit. Tulevaste
ühiskonnategelastena peame oska-
ma näidata positiivset suunda.

Ma arvan, et meie komsomolikon-
verentsi terav aktiivsus näitab, et
ülikoolis kasvab ühiskonnale vaja-
lik kaader. Meie komsomoliorgani-
satsioon täidab oma suurt ülesan-
net.»

AHTO VELLAMAA (TPI komsomoli-
komitee I sekretär): «Ajalooteaduste
kandidaadile M. Gerassimovile kuulu-
vad sõnad: «Ükski praegu olemasole-
vaist teadustest ja kõik nad koos ei
suuda vastata küsimusele: mis on in-
ime. Nad on nagu kurva anekdoodi
pimedad, kes võtsid nõuks teha kind-
laks, mis asi on elegant? Igaüks puu-
dutas üht osa elevandi kehast ja püüdis
siis looma ammendavalt iseloomustada.
See, kes hoidis kinni lõndist, kinnitas
üht, kes kompas jalga, rääkis teist
jne...»

Just meie tegevuse objekti — inimese
erakordusest ja teiselt poolt meie
praktiliselt tegevuse kohatisest lünkliku-
sest tulenevad mõõdalaskmised (mis
alati pole tingitud komsomoliorganisat-
siooni juhtidest), ja väga drastilised
mis jätvavad iga inimese kui isiksuse
arengusse sügavad jäljed.

Minu arvates on üliõpilastel praegu
tendents iseseisvalt, oma vigadest ja
edusammudest õppides, jõuda aru-
saamisele meid ümbritseva elu
kõigis küsimustes. Kui kiiresti see toi-
mub, on isegi, aga lõplike tõde-
de lõputu kordamisega seda
ei saavuta. Oma tegevuse kõi-
ge väiksemaski küsimuses peame alati
olema valmis vastama küsimusele:

mille nimel? ja teisest küljest
andma endale aru: kuidas?»

See aga nõuab alati analüüsi.
Tuleb tunnustada: me ei ole harjunud
seda tegema, leida üliõpilast, kes tege-
leks iseenda, oma kaaslase tegevuse
analüüsi ja hindamisega, ei olegi liht-
ne. Seepärast rõõmustab mind eriti tä-
naste ettekannete ja sõnavõttude ise-
loom.

On hea konstateerida, et eriti viimas-
tel aastatel on meie, s. o. vabariigi
kahe kõrgema kooli seisukohad paljudes
küsimustes ühtinud.

Usun, et meie koostöö jätkub ka uue,
valitava komiteega. Selleks soov: olgem
oma tegevuses meie ajastu väärlilised!»

Uus komitee

Konverentsil valitud komitee
koosseis:

*

Toivo Aare, Jaak Allik, Tiina Alliksoo,
Enn Bekker, Sirje Endre, Henn Eemois,
Jevgeni Golikov, Inna Jaanson, Paul

Kenkmann, Malle Koorts, Reet Käärk,
Miralda Laagus, Meeli Lehtsalu, Too-
mas Leito, Paul Luga, Peeter Malv, Di-
mitri Mihhailov, Kalle Morna, Külli
Mäetamm, Evi Mänd, Enno Oldermäe,
Kaie Orvik, Juhan Paadam, Toivo Pun-
ga, Ülle Rein, Ants Riesen, Anu Roos,
Tiit Roosmaa, Mendel Rudnik, Ruth
Saar, Lembit Saveljev, Virve Siirak,
Nelli Soevere, Toomas Sutt, Kaarel Zil-
mer, Taavi Tammsaar, Erika Tõnta,
Peeter Vihalemm, Viivi Villemson.

ELKNÜ TRÜ komitee büroo
koosseis:

Toomas Sutt, Sirje Endre, Henn
Eemois, Reet Käärk, Enn Bekker,
Kaie Orvik, Virve Siirak, Mendel
Rudnik.

ELKNÜ TRÜ Komitee valis kom-
somolikomitee esimeseks sekretä-
riks TOOMAS SUTI ja tema ase-
täitjaks SIRJE ENDRE. Komsomo-
likomitee mittekooosseisuliseks sek-
retäriks valiti HENN EEMOIS.

Konverents otsustas:

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XV konverents otsustab:

- Hinnata ELKNÜ TRÜ komitee tööd aruandeperioodil rahuldavaks.
- Kiita heaks tegevusprintsipi, millest on juhitud TRÜ komso-
moliorganisatsiooni esindajad ELKNÜ Keskkomitees ja EÜN-s.
- Jätkata komsomoligruppide õiguste laiendamist kui tähtsat print-
siipi ideoloogilise töö süvendamisel gruppides; kindlustada komitee-
poolne range nõudlikkus gruppide õiguste ja kohustuste praktilisel
teostamisel. Samuti tõsta nõudlikkust valitud aktiivi suhtes kõigis lüli-
des.
- Kohustada kõikide teaduskondade (osakondade) komsomoliorga-
nisatsioonide koostöös parteiorganisatsiooniga välja töötama teaduskon-
na (osakonna) spetsiifikat arvestav ideoloogilise töö kompleksne pers-
pektiivplaan.
- Jätkata eelmise konverentsi otsuse täitmist omavalitsuse arenda-
mise perspektiivplaani väljatöötamise kohta.
- Kohustada komiteed laiendama sidemeid vilistlastega, kasutades
selleks üliõpilaspäevi, eriala klubisid jms.
- Korraldada vestlused üliõpilaskandidaatidele senisest kõrgemal
tasemel, taotleda vestlustulemuste arvestamist üliõpilaste vastuvõtmis-
sel ja kindlustada selle alusel komsomolitöö diferentseeritumaks muut-
mine esimestel kursustel.
- ELKNÜ TRÜ komitee sektoritel ja sekretariaadil saavutada rea-
geerimine ülikooli vastavate instantside poolt nii komsomoligruppide
kui ka üksikute kommunistlike noorte poolt tehtud ettepanekutele; pida-
da seda poliitilises töös vastavate organite spetsiifiliseks osaks. Eri-
list tähelepanu pöörata aruande- ja valimiskoosolekute käigus tehtud ette-
panekutele.
- Tagada RSK-s uuesti selliste tõhusate töövormide rakendamine,
nagu seda olid talvised ja suvised matkad Karpaatidesse, Kesk-Aasias-
se, Siberisse, Karjalasse jne.
- Kohustada valitavat komiteed lahendama arvelt mahavõtmata
lahkunud kommunistlike noorte probleem ja likvideerida liikmemaksu-
võlgnevused 1967/68. õppeaasta lõpuks.
- Saavutada EÜN töölerakendamine ja sisuline töö vabariigi üli-
õpilaselu juhtimisel vastavalt I üliõpilaskonverentsi printsiipidele.
- Intensiivistada kontakti teiste maade noortega, kasutades neid
kontakte meie ideoloogia aktiivseks propageerimiseks.
- Kohustada ELKNÜ TRÜ Komiteed koostöös parteiorganisatsioo-
niga kindlustama üliõpilaste osavõttu meie valvsuse tugevdamiseks
rakendatavast abinõudest.
- Kiita heaks komitee ideoloogiasektoris väljatöötatud printsiibid
ühiselamu sisekorra eeskirjade muutmiseks, kohustada komitee büroo
need ettepanekud konkretiseerima ja esitama rektoraadile.
- Lugeda mitterahuldavaks senised lahendusvariandid ülikooli
raamatukogu ülekoolituse likvideerimiseks. Kohustada sekretariaati
taotleda kiiremas korras üliõpilastele vastuvõetava lahenduse leidmist.
Pöörduda EPA komsomoliorganisatsiooni ja rektoraadi poole palvega
leida võimalusi abistada ülikooli tekkinud olukorra lahendamisel.
- Ülikoolisisese informatsiooni igakülgse ja täieliku leviku kind-
lustamiseks pöörduda vabariigi kõrgemate organite poole leida võima-
lusi teise palgalise koha saamiseks ajalehe «TRÜ» toimetuses.
- Moodustada meie komitees üliõpilaste välissuhete sektor.

Kiri ELKNÜ Keskkomiteele

Konverents pöördus kirjaga ELKNÜ Keskkomitee ja kõrgemate par-
teiorganite poole rea konverentsil ülestõstetud probleemide lahendami-
seks.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XV konverentsi tööd arutati 23. skp.
ka EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul, kus rõhu-
tati vajadust tõhustada komsomoli parteilist juhtimist, samal ajal juhtiti
EKP Keskkomitee tähelepanu ELKNÜ Keskkomitee mõningate tööta-
jate ebaõigete töömeetodide ja -stiilide, (näiteks sm. U. Ojamaa määra-
mine ELKNÜ KK üliõpilaskonverentsi juhatajaks) ja paluti kõr-
gemate parteiorganite abi nende väärnähete kõrvaldamiseks.

24.—28. oktoobrini toimub Tartu Riiklikus Ülikoo-
lis Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aas-
tapäevale pühendatud

TEOREETILINE KONVERENTS.

Konverentsil töötavad NLKP ajaloo, ajaloo, ma-
jandusteaduse, keele ja kirjanduse, matemaatika,
füüsika, keemia, bioloogia-geograafia, arstiteaduse ja
kehakultuuri sektiioonid. Konverentsil esineb ligi 90
ülikooli õppejõudu.

Täna, 27. oktoobril töötab matemaatika ja füüsika
sektiioon. Laupäeval, 28. oktoobril kell 10 algab
aulas konverentsi plenaaristung.

Varszawska Jesien 1967

(Algus lk. 1)

Huvitav oli samal kontserdil Luc Ferrari (Prantsusmaa) «Und so weiter» («Ja nii edasi») elektrikla-verile ja magnetofonile. Esitas Gerard Freymy, andekas pianist, kes 16-aastaselt alustas kontsertreie Euroopas (õppis 3 aastat ka Moskvas Neuhausi juures). Pianist polnud siin üksnes interpreet, vaid samal ajal ka tehnik, kes teose kestel muutis klaveri akustilisi omadusi (spetsiaalsete abil), ja ka trummi- ning gongilööja. Mõlemad pillid asusid käelatuses. Juhtus ka nii: vasak käsi mängib klaverit, parem trummi. Põhiliselt esitas pianist suuri helikobaraid erinevates registrites (kõige lihtsamini saab neid mängida käelaba ja küünarnukiga; see võte ei aratanud enam kelleski imestust). Helitämbrite skaalat aitasid laiendada spetsiaalsed haamrikesed (mäng keelte), kuulid (keelte kraapimine), harjad (klaveri kõlakasti hõõrumine). Magnetofonimuusika koosnes klaveripartii parodeerimisest ja elektroniimuusikast ning see justkui võistles elava esitusega. Teos oleks

võinud jätkuda samas vaimus veel hulk aega — sellest ka pealkiri «Und so weiter».

Varssavi noorteklubi kohtusime muuhulgas 29-aastase poola helilooja Zigmunt Krauzega. Ta rääkis, et niisugustel eksperimentidel on hindamatu tähtsus. Eriti andekad heliloojad teevad parimate eksperimentide najal üldistusi ja väljendavad üldinimlikke ideid juba uues kvaliteedis. Selliseks tipptoseks kujunes festivalil Penderecki «Dies Irae», kuid sellest veidi hiljem.

Sel aastal ei vilistatud välja ühtegi teost, küll aga juhtus seda möödunud aastal. See näitab osavõtjate tõsisemat suhtumist festivali programmidesse. Neid, kes loodavad ekstravagantsete efektidega edu saavutada, jääb järjest vähemaks.

Varssavi publik on suurepäraselt kompetentne kõiges esitatavas. Ei puudu ka heatahtlik humorimeel. Kui ühel eksperimentaalil viis lavatööline klaveri juurest lava taha klaveritooli ja noodihoidja, et pianistil oleks klaverikeeltega mugavam haamrikesega mängida, saatis seda tegevust aplaus.

Kaasaegse muusika leviku poolest on olukord Poolas küllaltki sarnane olukorraga meil. Festivali kontserte külastavad kõige enam üliõpilased, muudest põhiliselt humanitaaralade inimesed (nende arv on küllaltki suur) ja muidugi muusikud ise. Laiu rahvahulki see muusika ei haara. Siin pole midagi imestada, sest kaasaegse muusika mõistmine nõuab tunduvalt suuremaid eelteadmisi kui klassikalise muusika mõistmine, rääkimata est-raadimuusikast.

Väga operatiivne on nootide ja heliplaatide valmistamine ja levitamine. Festivalil mängiti kõik poola heliloojate teosed (ka esiettekan-ded) trükitud nootidest. Heliplaatidele võeti ainult poola muusika. Lindistused toimusid otse kontsertide ajal ja järgmisel või ülejärgmisel päeval võis plaadi osta kas plaadipoest või veel parem — õhtul enne kontserti filharmonia fua-jeest.

Buffalo (USA) sümfooniaorkestri solistide rühm esitas huvitava kava. Kolm väikest pala oli mõeldud kolmele timpanile. Puhas lõõplimuusika andis tõelise elamuse eriti tänu erakordselt või-

mekale mängijale (Jan Williams). Ameeriklase Carteri «Adagios» neljale solistile ja magnetofonile oli kasutatud kollaažitehnikat. Kulminatsioonist kostab helimassidest üle Bachi võimendatud klaverikontsert.

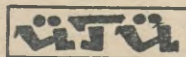
Üks kontsert oli pühendatud blokk-füüsimuusikale. Blokkfütüti kasutati renessansiajastul, puhuti teda nagu praegu klarnetit. Nüüdsel ajal on pilli huvi aratanud omapärase kõla tõttu.

Kõige erakordsem ettekanne toimus amfiteatrit meenutavas suures Keskstatistika valitsuse saalis. 88-liikmeline Pariisi raadio ja televisiooni orkester (dirigent Charles Bruck) asetis üle terve saali laiali. Kuulajale istmeid polnud, osa publikut asus kiiludena orkestri vahele ja osa mitmekordsetele ringrõududele. Teose pealkiri oli «terre-tekto», autoriks kreeklane Xenakis, tuntud arhitekti Cersbusier' kaastööline. Jga orkestrant kasutas lisaks oma pillile igasuguseid plagisteid, viileid, käristeid. Kõik see kestis 15 minutit, siis paluti publikul «ümber asetuda»: need, kes olid rõdul, tulid alla ja vastupidi. Siis kordus kõik otsast peale. Tekkis väga huvitav akustiline efekt. Kummalgi korral jäi täiesti erinev stereofooniline mulje.

Festivali tippteosed selgusid aga sümfooniakontsertidel.

ALO POLDMAE,
Tallinna Konservatooriumi
IV kursuse üliõpilane
(Järgneb)

TEATED

Geneetikaringi ettekandekoos-olek toimub 31. okt. 1967. a. kell 19 Mitsuurini tn. 38, auditooriumis nr. 5.

Päevakord:

- 1) Nõukogude geneetika saavutustest.
(dots. Ü. Pavel).
- 2) Aktuaalsetest probleemidest geneetikast.
(Ü. Kosk, J. Soom).

Raadioloengud

Kolmapäeval, 1. novembril

1. Kõigile II kursuse üliõpilastele dots. Lembit Valdi loeng «V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» tundmaõppimisest».

2. Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilastele dots. k. t. Valner Krinali II loeng «Sissejuhatus tsiviilõigusesse».

*

Reedel, 3. novembril

1. Kõigile inglise keele õppe-jaile õpetaja Malle Laari esimene loeng «Küsilausest moodustamine inglise keeles».

2. Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilastele dots. k. t. Valner Krinali III loeng «Sissejuhatus tsiviilõigusesse».

*

Reedel, 10. novembril

1. Kõigile inglise keele õppe-jaile õpetaja Malle Laari II loeng «Küsilausest moodustamine inglise keeles».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi IV loeng ladina keele algkursusest.

Klubis

TRÜ KLUBI LASTESEKTOR

1. novembril kell 17 on Tartu II keskkoolis pidulik koondus. Kontsertosas esineb TRÜ klubi laste näitering.

3. novembril kell 18 TRÜ klubi mudilaste ja koolialiste laste oktoobripidu.

Tähelepanu!

Alates 1. novembrist kuni 20. novembrini 1967. a. tehakse inventuur ülikooli varustusladudes (Aboviani 4 ja Suur-Kaar 88). Inventuuri ajal kaupu välja ei anta.

Varustusosakonna juhataja

Tudengid, kes huvituvad esperantost, võivad seda õppida Tartu kultuurihoone esperanto klubis. Kokkutulekul igal teisipäeval kell 19 kultuurihoone kolmandal korrusel.

Plakatkirja lühikursus üliõpilastele ja ülikooli töötajatele alustab tööd teisipäeval, 31. oktoobril kell 15.00 TRÜ kunstkabineti (Ülikooli tn. 16). Tunnid toimuvad kord nädalas. Kaasa võtta karp redissulgi.

Suaheeli keele tunnid algajale toimuvad teisipäeviti kell 18 orientalistika kabinetis. Edasijõudnuile esmaspäeval kell 18—19.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksikunumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7080, MB 07260»

Koripallo Korvpall

Ülemöödunud nädalavahetusel toimus ülikoolilinnas hooaja esimene rahvusvaheline kohtumine, kus olid vastamisi TRÜ ja Helsingi ülikooli pallimehed. See oli teiseks osaks iga-aastasest traditsioonilisest matšist kahe ülikooli vahel. Nagu teate, oli kergetõustikukohtumises ülekaalukalt parem meie esindus.

Korvpallimatš peeti neljandat aastat Soome vabariigi presidendi Urho Kaleva Kekkose rändkarikale. Seni on need kohtumised võitnud Eesti.

Kahjuks ei sõitnud meie linna kolm Soome rahvusmeeskonna mängijat, kes tegid kaasa tänavustel Euroopa meistrivõistlustel oma kodumaal (Soome jäi kuuendaks). Need olid Jorma Pilkevaara, Jyrki Immonen ja Lars Karell. J. Pilkevaara arvati muide ka sümboolsesse Euroopa koondisse. Meeskonnakaaslased põhjendasid nende kolme eemalejäämist õppetööga ülikoolis.

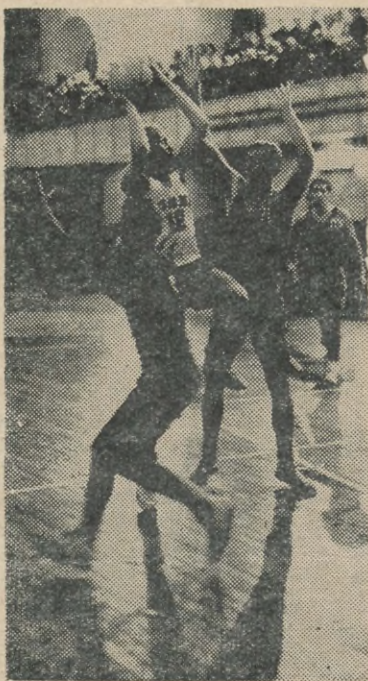
Meie meeskonnas tegi seevastu kaasa kogu eliit. Esimese numbrina muidugi EM võistluste «kuld» Ana-

tolik Krikun ja rahvaste spartakiaadi «hõbedasse» meeskonda kuulunud Heino Lill ja Jaan Lentisus.

Põhiliselt tuli rahvas vaatama ikka kolme kuulsat soomlast ja pingelist mängu, mis oleks tulnud nende osavõtul, aga muidugi pakus huvi ka alanud sisehooaeg.

Juba esimestest sekunditest ei valmistanud esimene poolaeg pettumust. Soomlased hoidsid palli maksimaalselt enda käes. Enne kolmekümne sekundi süttimist tabulool tabas pall kindlakäelisest viskest korvi ja soomlased asusid juhtima. Alles neljandal mänguminitul läks meie esindus ette 9:7. Terve esimene poolaeg läks Vestmani ja Piibehele moodi. Kord Vestman all ja Piibehele peal ja vastupidi. Kuus korda oli mängu seis viigiline ja viis korda juhtisid külalised. Soomlaste mäng oli rajatud pealevisetele keskpositsioonilt. Soodsale positsioonile korvi alla ei suudetud läbi murda.

Meie esinduse mängijad tegid seevastu terve rea üksiklähimurde ja see aitaski meie eduseisul kas-

GUNNAR PAAL

ÜTÜ

ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek toimub 31. oktoobril keemia ringauditoriumis kell 18. Esindusnormid: igast ringist — 2 üliõpilast, osakonnakoostöökogust — 5 üliõpilast, ÜTÜ nõukogust — 12 üliõpilast.

Külalistena palume koosolekust osa võtma ka ringide ja

ÜTÜ juhendajaid-õppejõude.

Ringide aruandluslehtede blanketid on ÜTÜ toas, peahoone tuba 116. Ringide vanematel palutakse neid täitmiseks võtta ja tagastada 30. oktoobriks ÜTÜ tuppa või osakonnakoostöökogusse.

Looduskaitseringist

Looduskaitsering astub sel sügisel oma kümnendasse tegevusaastasse. Ringi juhendajaks on Jaan Eilart.

On koosolekud, kohtumised kirjani-loodusesõpradega ja huvitavaid ekskursioone. Suvel on võimalik praktiliselt kaasa lüüa looduskaitsealases töös. Juba kolmandat aastat on ringi liikmed käinud ekspeditsioonidel. Esimesel neist uuriti inimese kahjulikku mõju loodusele tööstuslikus Põhja-Eestis. Teine toimus Saaremaal, ühes oma-pärasemas Eestimaa kandis. Sel suvel kaardistati seal haruldaste taimede leiukohti.

Ringil on kaunid traditsioonid. Nendeks on iga-aastane avamatk Taevaskotta, ühine vana-aasta ära-saattmine, ringi aastapäeva tähistamine ning õppeaasta lõpulõke Järveljal.

Ülemöödunud pühapäeval toimus ringi avapäevase matk Taevaskotta. Pärast J. Eilarti sõnavõttu Suur-Taevaskojas peeti ära traditsioonilised käbisveeõistlused. Edasi kulges matk piki Ahja jõe kallast Rüdjarve kaudu Valgemetsa suunas. Puhkepeatusi kasutati mitmete taimede ja samblike tundmaõppimiseks. Öhtu eel jõuti Valgemetsa, kus külastati kuulsat «noia maja». Kunstnik Vanda Juhansoo kujundatud aed ja majake on haruldane vaatamisväärsus.

Edaspidi on kavas ekskursioon Põhja-Eestisse, tutvumine Tartu näidisovvhoosiga, temaatilisi koosolekuid ja huvitavaid kohtumisi. Ringis saab omandada ühiskondliku looduskaitseinstruktori elukutse.

E. KALDER,
keemia VI kursusest

Kaitseme alma materit!

30. sept. kella 18—19 vahel toimus õppehoones nr. 4 Ülikooli t. 16 tulekahju, mis tänu töötajate kohele otsustavale tegevusele kustutati veel enne tuletõrje kohalejõudmist. Kahju on seetõttu õnneks minimaalne, selle eest oleme põhiliselt tänu võlgu sm. Rebasele, Annmanile jt. Kahjutule tekkimise põhjus ei ole veel lõplikult selgitatud. Kahtlustatakse süütamist ja seetõttu on väga oluline, kui keegi nägi eespool toodud ajavahemikul kedagi majja minevat või sealt lahkuvat kohvik «Tartu» vastas oleva ukse kaudu, teatada sellest otsekohe rektoraadile. Selliste juhtumite edaspidise kordumise ärahoidmiseks on võetud tarvitusele mitmesuguseid abinõusid. Kuid vajaja on, et kõik üliõpilased ja teenistujad pööraksid senisest rohkem tähelepanu tööruumide ohutuse küsimustele. Komandantidele on ülesandeks tehtud rangelt kontrollida rektori käskkirja nr. 801 täitmist, eriti võtmajanduse korrastamise osas.

TRÜ klubis

On loositud välja KVN-i võistkondade esinemisjärjekord. Pingelisesse nuputamise- ja vaimukusetulle astusid kõigepealt eesti filoloogid ja arstiteaduskond (III—IV kursused) 22. oktoobril.

Edasi läheb nii:

Õigusteaduskond
vene filoloogid
spordiarstid
füüsika pedagoogid
keemiaosakond

—võõrfiloloogid,
—füüsikaosakond,
—Majandusteaduskond,
—Kehakultuuriteaduskond,
—Arstiteaduskond (I—II kursused),

Võistkondadel palutakse kaasa võtta taktika ja strateegia vastase võitmiseks, pealtvaatajail — naer (või pisarad) ja loosungid. Edasine informatsioon meie ajalehe järgmises numbris.

**AU SUURELE
OKTOOBRILE,
MIS PANI ALUSE
UUELE AJASTULE
INIMKONNA
AJALOOS!**

Rõlgi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (678) Reedel, 3. novembril 1967 XXI aastakäik

Mõne päeva pärast tähistab ülikooli pere koos nõukogude rahvaga Suure Oktoobrirevolutsiooni viiekümndat aastapäeva. On möödunud pool sajandit nendest päevadest, mil Petrogradis võitis sotsialistlik revolutsioon, esimene sellelaadne inimkonna ajaloos. Algas uus ajastu — sotsialismiajastu.

Möödunud viiskümmend aastat pole olnud töörahvale kerged. Kahes sõjas tuli võidelda tõsiste vaenlastega. Nad võideti. Võit kodusõjas tähendas võitu kontrevolutsiooni üle, võit Suures Isamaasõjas — võitu rahvusvahelise pruuni katku — fašismi üle. Sõdade vahel ja pärast Suurt Isamaasõda tehti tõsist ja tublit tööd sotsialistliku majanduse loomisel, ehitamisel ja korrastamisel ning juubelpäevadel on meil õigus kõnelda suurtest saavutustest, kuigi oleme ka teadlikud oma puudustest ja tegematajätmistest.

Tartu Riiklik Ülikool võib juubelpäevadel väikese rahva suurskoolina ette kanda, et ka siin on tööd tehtud.

Teadusliku asutuseks on TRÜ meie maa soliidsemaid. Siin töötab arvukas teadlaste pere, kes on Oktoobrirevolutsiooni juubeliks taastanud Tartu Ülikooli ajaloolise kuulsuse. TRÜ kuulub nüüd nende vähestes Nõukogude Liidu kõrgemate koolide hulka, kes omavad tänapäeval rahvusvahelist kuulsust ja tunnustust.

Kaadri sepikojana on Tartu Riiklik Ülikool nõukogude korra ajal, täpsemalt 1944. a. kuni 1967. aastani andnud 10 721 spetsialisti. See on küllaltki palju, kuid arenev elu nõuab üha rohkem. Ja ülikool on valmis andma rohkem: praegu õpib Tartu Riiklikus Ülikoolis 3900 üliõpilast statsionaarselt ja 2386 kaugõppe teel, seega kokku 6286 üliõpilast. Ning ärgem unustagem, et see pole piir — vastuvõtu kontingent kasvab iga aastaga.

Praeguse üliõpilaskonna poliitilise ilme iseloomusteks võiks tuua paar arvu: 1944. a. sügisel, kui ülikool pärast fašistide väljakihutamist alustas oma tööd, oli Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu liikmeid ülikoolis 4 (loe: neli!) nüüd on nende arv 2803.

Kuid asi ei seisa arvudes. Aasta-aastalt muutub üliõpilane mehisemaks, poliitilises elus aktiivsemaks, kasvab teadusjanu (sellest kõneleb UTÜ-s tehtav töö). Noor kodanik on teadlik neist suurtest kohustustest ja vastutusest, mis lasuvad temal tulevikus.

Kommunism tähendab peale kõige muu elu teaduslikku juhtimist ja selleks peab tänane üliõpilane valmis olema.

«Meie ülikool ei tohi anda ainult kitsa eriala spetsialiste, peame andma ka ministreid, keskkomitee ja ülikooli sekretäre, peame andma poliitiliselt ja loovalt mõtlevat kaadrit», — selliselt tõlgitseti äsjatoimunud komsomolikonverentsil ülikooli kasvatusprogrammi.

Tähistades Nõukogudemaa tähtsat juubelit tuleta me meelde suure Lenini seisukohta: kommunistlikus ühiskonnas peavad riiki juhtima teadlased. See on ka meie ülikooli programm tuleviku jaoks.

Ja lõpuks, juubelpäevadel kokkuvõtteid tehes meie elu saavutustest, rõõmustab meid küll kõige enam see, et meie maal on kasvanud uus inimene — teovõimeline, julge, elu analüüsiv ja edasitunglev, uhke oma inimväärikusele.

Selle kõige eest võlgname tänu kuulsale juubilarile. Seepärast ütleb ülikoolipere koos kogu rahvaga: **AU SUURELE SOTSIALISTLIKULE OKTOOBRI-REVOLUTSIONILE!**

Suure Oktoobri juubeli puhul õnnitleme ülikooli kollektiivi liikmeid ja soovime kõikidele edu meie ühises töös:

üliõpilastele — saada tublideks spetsialistideks, Oktoobri ideaalide eest võitlejateks;

õppejõududele — nõukogude spetsialistide ettevalmistamisel; tööliste ja teenistujatele — õppejõudude ja üliõpilaste eduka tegevuse tingimuste kindlustamisel.

Rektor F. KLEMENT
EKP TRÜ Komitee sekretär V. Ruus
A/Ü Komitee esimees H. KABUR
ELKNU TRÜ Komitee sekretär T. SUTT

T Ä N U NÕUKOGUDE VÕIMULE

Vilekümne aasta jooksul, ajal, mil maailma sündis ja arenes maailma kõige progressivsema riigikorra maa — Nõukogude Liit, on ka Tartu ülikool labi teinud suure arengutee. Kui võrrelda praegust aega Esimese maailmasõja perioodiga, siis iseloomustavad meie arengut järgmised asjaolud: üliõpilaste arv on tõusnud ligi 3 korda, lõpetajate arv kasvanud samuti kolmekordseks, õppejõudude arv viiekordseks. Kui siia lisada veel probleemlaboratooriumide teaduslik kaader, siis võime arvestada, et praegusel hetkel kujutab ülikool endast 6 korda võimsamat teaduslikku kollektiivi kui seda oli tsariaegne Tartu ülikool.

Ei ole võimalik väljendada arvudes teadusliku produktiooni suurust, ent ka siin võime näha nõukogude korra viljastavat mõju, ja seda isegi palju lühema perioodi jooksul. Kui võrrelda aastate algul TRÜ õppejõud publitseerisid ainult mõnikümne teadusliku töö, siis aastakümne lõpuks tõusis see arv juba 739-ni, möödunud aasta lõpuks 1213-ni. 1956. aastal ilmus ainult 179 tööd, 10 aastat hiljem ilmus neid juba üleliidulistes väljaannetes ja välismaal 187, seega rohkem kui tol ajal kõigis allikates kokku.

1950. aastani ei olnud enamikul kateedreist veel kindlat teadusliku uurimise suunda. Aastakümne lõpuks on jõutud juba niikaugele, et hakatakse looma probleemlaboratooriume. Praegu töötab neid 10 (155 töötajaga). Vastavad nõusolekud on saavutatud juba ka 11. (psühhofarmakoloogia laboratooriumi) avamiseks. Luba taotletakse praegu veel kolme laboratooriumi loomiseks.

Intensiivse teadusliku töö najal kasvab ka kaader. Aasta-aastalt suureneb kraadiga õppejõudude arv. Ainuüksi käesoleval aastal, tänase seisuga, on 36 meie kollektiivi liiget kaitsnud kandidaadi- ja 6 doktoriväitekirja. Need on suuremad arvud kui kunagi varem. Ent mis veelgi rõõmustavam — juba valminud või valmimas käsikirjade järgi võib arvata, et hoogne tempo püsib ka järgnevatel aastatel. Juubeliaastal anti üleliidulisel üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatusel neljale meie ülikoolis valminud võistlustööle parima töö medal. Ka see on saavutus, mis trumpab üle eelmised aastad.

Tunduvalt on paranenud sidemed NSV Liidu uurimisasutustega. Suur hulk TRÜ töid, peamiselt Arstiteaduskonnast, on võetud NSVL TA koondplaani. Meie väljaannete, konverentside, sümpoosionide ja uute uurimissuundade tõttu tuntakse Tartu ülikooli mitte ainult kogu Nõukogude Liidus, vaid ka välismaal. Ei tsari-Venemaal ega kodanlikus Eestis polnud selliseid tingimusi noorte talentide arenguks, uute uurimissuundade rajamiseks ega ka nii laiaulatuslike sidemete loomiseks teiste ülikoolidega kui praegu.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeval võime öelda, et tänu nõukogude korra tingimustele oleme taastanud Tartu ülikooli kunagise hea nime. Hoidkem seda ja tõstke ta veelgi kõrgemale!

J. TAMMEORG,
teadusala prorektor

PRAKTIKUMIS.

V. RUZANOV foto.

NB!

23. oktoobril oli TRÜ parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Lähemat informatsiooni selle kohta saate lugeda ajalehe järgmisest numbrist.

TRÜ rahvakontrolli-grupis

Neljapäeval, 26. oktoobril toimus Üldkoosolek otsustas valida TRÜ rahvakontrolligrupi üldkoosolek. Uueks esimeheks valiti sm. grupi büroo koosseisu Eugen Harry Ling, zooloogia kateedri dotsendit kt.; asetäitjaks Tullio Ilomets orgaanilise keemia kateedrist.

ARVE JA FAKTE

● TRÜ on nõukogude võimu aastatel andnud ühiskonnale 10 721 spetsialisti.

● K. a. 1. oktoobri seisuga õpib TRÜ-s 6286 üliõpilast, neist 3900 (24 rahvusest) statsionaarselt ja 2386 mittestatsionaarselt.

● Ajaloo-Keeleteaduskonnas (4 eriala) õpib statsionaarselt 713, Arstiteaduskonnas (5 eriala) 1177, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas (3 eriala) 372, Füüsika-Keemiateaduskonnas (2 eriala) 635, Matemaatikateaduskonnas 421, Õigus-Majandusteaduskonnas (6 eriala) 126+276, Kehakultuuriteaduskonnas 180 üliõpilast.

● Stipendiaate on TRÜ-s 70%, neli üliõpilast (Liina-Mai Toding, Juho Kirs, Peeter Viha-lemm ja Mare Daniel) saavad Lenini-nimelist stipendiumi, üks üliõpilane (Piret Keres) J. V. V. re-se nimelist ja üks üliõpilane (Helbe Nutt) V. Burdenko nimelist stipendiumi.

● Ajavahemikul 7. okt. 1966. a. — 1. nov. 1967 on TRÜ-s kandidaadi väitekirja kaitsnud 36 ülikooli õppejõudu, doktorikraadi on saanud 4 teadlast. Üldse on nimetatud ajavahemikul TRÜ-s kaitsnud 84 väitekirja. Üksi nende vormistamisel on rektor andnud 480 alkirja, teaduslik sekretär 8000 alkirja.

● TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondide suurus:

1940. a. — 722 000 köidet,
1945. a. — 1 045 000 köidet,
1959. a. — 2 283 000 köidet,
1967. a. — 2 707 700 köidet (1. jaan. seisuga).

Alates 1947. a. muretsetakse raamatukokku õpikuid ja muud õppekirjandust suure eksemplaride arvus. 1956. aastaks, õppe-raamatukogu avamise ajaks, oli õppekirjanduse fondi suurus 39 400 köidet. Praegu on õppe-raamatukogus üle 100 000 trüki-üksuse õpikuid ja muid õppevahendeid.

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU RIIKLIKU KÕRGEMA JA KESK-ERI- HARIDUSE KOMITEELT

Vastavalt Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee kolleegiumi otsusele 25. maist 1967. a. muudeti üliõpilaste ühiskonnateadustealaste teaduslike tööde konkurss iga-aastaseks. 1967/68. õppeaasta konkurss otsustati pühendada ÜLKNÜ 50. aastapäevale. Konkursi läbiviimise tähtsajad on samad mis eelmisel õppeaastal, s. o. konkursi esimene etapp (õppeasutustes) toimub märtsis—aprillis ning parimad tööd esitatakse vabariiklikule komisjonile 1. maiks.

Esimese ühiskonnateaduste konkursi üks suuremaid puudujärke oli komsomoli ajalugu käsitlevate tööde vähesus. Uuel konkursil määrab vabariiklik komisjon eriauhinnad parimatele töödele komsomoliorganisatsioonide ajaloo alal.

Väärtuslikumate tööde saamiseks ELKNÜ ajaloo kohta on soovitatav valida kitsamaid teemasid. Seda nii ajaliste kui ka territoriaalsete piiride osas, näiteks mõne vabriku või kolhoosi komsomoliorganisatsiooni ajalugu, mõne maakonna komsomoliorganisatsiooni ajalugu teatud kitsamal etapil (näiteks 1940—41 või 1944—1945). Soovitatav on ka uurimistööd TRÜ komsomoliorganisatsiooni ajaloo alal.

KODUMAA SUURE JUUBELI PUHUL ÖNNITLESID

TRÜ KOLLEKTIIVI

M. Gorki nimeline Uraali Riiklik Ülikool, T. Sevtšenko nimeline Kiievi Riiklik Ülikool, Tšernovtšõ Riiklik Ülikool, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, M. Kirovi nimeline Aserbaidžani Riiklik Ülikool, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Brjanski Tehnoloogia Instituut, Gorki-nimeline Permi Riiklik Ülikool, Vilniuse Riiklik Ülikool, Daugavpils Pedagoogiline Instituut, Riia Polütehniline Instituut, Tallinna Polütehniline Instituut, Põlevkivi Instituut, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Instituut, ENE toimetuse, kirjastus «Valgus», Eesti NSV Sõjamineisterium, RAT «Vanemuine», EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Rajooni TSN Täitevkomitee, Tartu Jõesadam.

Arstiteaduskond JUUBELIAASTAL

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskond on viimase kahekümne kahe aasta jooksul saanud ellu 3187 kõrgema haridusega spetsialisti, neist 2276 arsti, 538 farmatseuti ja 373 stomatoloogi, kes töötavad meie vabariigi tervishoiuasutustes.

Andmed töökohtadelt näitavad, et rõhuv enamik teaduskonna lõpetanuid tuleb hästi toime nendele pandud ülesannetega ning on võitnud, töölades kas raviaarstina, stomatoloogina või farmatseudina, eianikkonna poolehoidu ja usalduse. Esitatu räägib sellest, et teaduskonna õppejõudude kollektiiv on tõsiselt suhtunud spetsialistide ettevalmistamise ja kasvatamise küsimustesse, organiseerides õppekasvatustööd nii, et teaduskonna lõpetajad pärast ülikoolist lahkumist võivad edukalt täita oma ülesandeid praktilise meditsiini alal ning omavad samal ajal oskusi ja võimeid tösta oma erialast kvalifikatsiooni eseseisva tööga. Selleks aitab kaasa ka asjaolu, et viimastel aastatel on pööratud rohkem tähelepanu teaduste eseseisvale omandamisele, teadusliku mõtlemisvõime arendamisele, kliiniliste uurimismeetodite omandamisele ning professionaalse vastutustunde süvendamisele.

Suuremat tähelepanu on hakatud pöörama õppe- ja menetluspraktika paremale organiseerimisele ning on suurendatud praktilisteks töödeks ettenähtud tundide arvu. Alates käesolevast õppeaastast viiakse senisest suuremal määral praktilisi töid läbi õppebaaside poliklinilistes osakondades ja raviosakonnas kuusendal kursusel ka maa-arstijaoskonnas. Õppejõudude kollektiivi kuulub 46 suurte praktiliste kogemustega arsti, samuti teaduslike töötajaid meie vabariigi teadusliku uurimise institutidest.

Rohkem kui kunagi varem pannakse rõhku õppejõudude erialase ja pedagoogilise kvalifikatsiooni tõstmisele. On muutumas heaks traditsiooniks, et igaal aastal saadab Tartu Riiklik Ülikool spetsiaalsetele õppejõudude jaoks organiseeritud täienduskursustele Moskva ja Leningradi arstide täienduskursustele 8—12 õppejõudu, et tösta õppejõudude erialaseid ja pedagoogilisi teadmisi. Meie õppejõud abistavad rajooniarste nende kvalifikatsiooni tõstmisel ühiskondlikel alustel töötava arstide täiendamise ja spetsialiseerimise kateedri kaudu. Tunduvalt on teaduskonnas aktiveerunud õppemethodiline töö. Igal aastal toimub teaduskonna õppemethodiline konverents ning võetakse kasutusele abinõusid, et aktiveerida kateedritesest õppemethodilist tööd. On pööratud tähelepanu selle töö uute vormide ja kaasaegse õppe tehnika kasutamisele. Suurt huvi pakub teaduskonna õppemethodilise komisjoni katse, mis taotleb teoreetilistes õppeaines omandatud teadmiste püsivuse väljaselgitamist ning nende rakendamise ja edasarendamise faktiilist olukorda kliinilistes õppeainetes. Esimesed tähelepanekud selles töös näitavad, et see võib osutuda heaks meetodiks esivate puuduste avastamisel ja kõrvaldamisel. Tartu Linna Täitevkomitee kaasabil muretseti ja rakendatakse teaduskonna kirurgia kateedris õppe- ja ravitöös kalihinnalisi televisiooniseadmeid. Uut õppeehnikat on võetud kasutusele ka eistes kateedrites.

Paranenud on kliiniliste kateedrite koostöö baasasutustega ning viimasel ajal Tartu Linna Tervishoiuosakonnaga. Viimase juurde on moodustatud meditsiiniline nõukogu, mille tööst võtavad osa kõikide kliiniliste kateedrite juhatajad. Koostöös Eesti NSV Tervishoiuministeriumiga töötati välja uus kliinilise haigla põhimäärus, mille eesmärgiks on likvideerida esinenud kitsaskohad ning luua kõik soodsad tingimused ravi-, õppe- ja teadusliku töö tegemiseks õppebaasides.

Juubeliaasta kujuneb pöördeliseks ka teaduslik-pedagoogilise kaadri kasvu seisukohalt. Esimese poolaasta jooksul on kaitsnud väitekirja meditsiinidoktori teaduslik kraadi saamiseks kolm õppejõudu (dotsendid E. Raudam, A. Klement, E. Tünder). Real õppejõududel (dotsendid Ü. Arend, L. Päi jt.) valmivad doktoridissertatsioonid veel käesoleval aastal. Praegu on 128-st teaduskonna õppejõust meditsiinidoktori teaduslik kraad 15-l, meditsiinkandidaadi teaduslik kraad 70-l õppejõul, ülejäänud õppejõud valmistuvad dissertatsioonide kaitsmiseks. Suurt tähelepanu pöörab teaduskond teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisele aspirantuuri kaudu. Praegu on teaduskonnas 46 aspiranti, neist 15 sihtaspirantuuri Nõukogude Liidu suurtes teaduslikkudes keskustes. Teaduskonnas on ette valmistatud teadusliku kaadri kasvu plaan kuni 1980. aastani, milles peetakse silmas rahvamajanduse arendamise, meditsiiniteaduse kiire arengu ja uute suundade arengu vajadusi.

H. VAHTER,
Arstiteaduskonna dekaan

Teaduskond on astunud samme, et suurendataks üliõpilaste vastuvõttu, arvestades meie rahvamajanduse konkreetseid vajadusi. Nende ettepanekute tulemusena avati juba käesoleval aastal eseseisev pediatraia osakond. Ette on nähtud sanitaariosakonna avamine ja spordimeditsiini osakonna muutmine keskuseks, mis valmistaks spordiarste ette ka teistele liiduvabariikidele. Teaduskonnas on võimalusi ka farmatseutide ettevalmistamise suurendamiseks.

Suurt tähelepanu pööratakse teaduskonna õppebaaside väljaarendamisele. Koostöös tervishoiuorganitega on välja töötatud Tartu meditsiinkeskuse väljaehitamise plaan lähemaks 15—20 aastaks. Selle esimene etapp on rohkem kui 330 voodikohaga kirurgiahaigla valmimine 1969. aastal. Positiivset mõju ehituse käigule avaldas Tartu Linna Täitevkomitee otsus, mille alusel moodustati autoriteetne komisjon, kes aitab lahendada ehituse käigus tekkivaid kitsaskohti. Et kindlustada kirurgiahaigla kiiremat eksploatatsiooni andmist, suunas teaduskond sellele objektile suvekuudeks tööle 100 teaduskonna üliõpilast, kes hoone valmimisel hakkavad praktilisi oskusi omandama haigla baasil. Kirurgiahaigla valmimine loob tunduvalt avaramaid võimalusi nii ravi-, õppe- kui ka teadusliku töö paremaks korraldamiseks. Juba on asutud koguma lähteandmeid uue õppekorpusse ja hoone kompleksi ehitamiseks kesk-laboratooriumile ning uutele avatavatele probleemlaboratooriumidele. Nimetatud hoone ehitamine on planeeritud järgnevasse viisaastakusse.

Edukalt arendatakse teaduskonnas niisuguseid teaduslikke probleeme nagu südame ja veresoonkonna füsioloogia, patoloogia ja allergoloogia, inimese mikrofloora, aeroionisatsiooni, psühhofarmakoloogia, närvisüsteemi ja sekretoorse protsesside biokeemia, närvisüsteemi inskulaarsed haigused, gastroenteroloogia jt. Viimastel aastatel pööratakse enam tähelepanu teaduslike probleemide koordineeritud ja komplekssemale uurimisele, kusjuures üldist tunnustust on leidnud tihe koostöö keemikute, füüsikute ja matemaatikutega. Selle koostöö tulemusel on valmistatud ja rakendatud praktikasse rida originaalseid aparate. Rohkem kui varem on teaduslikku uurimistööks kaasa tõmmatud ka praktilisi arste. Jõukohase panuse annavad üliõpilaste teadusliku ühingu raames töötavad teaduslikud ringid. Tunduvalt on laienenud teaduslikud sidemed nii üleliiduliste kui ka välismaa teaduslike keskustega. Suurenenud on trükiste arv.

Teaduskonnas on võimalusi ja perspektiive teadusliku uurimistöö edasiseks arendamiseks ja süvendamiseks. Teadusliku kaadri kasvu kõrval on siin suur tähtsus vabariigi valitsuse poolt ülesnäidatud hoolsusel. Valitsuse kaasabil on teaduskond viimastel aastatel saanud teaduslikuks uurimistööks vajaliku kallihinnalist aparatuuri (elektronmikroskoop, ultrastentri-fuug, elektroentsefalograafid jm.), ning on avatud uusi probleemlaboratooriume. Teaduskonnas on välja töötatud teadusliku uurimistöö perspektiivplaani pikemaks perioodiks, mille täitmisse suhtub teaduskond täie vastutustundega.

Vanaga lõpparve, uuega...

UTU ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEKULT

Teisipäeval tegi UTU kokkuvõtte 1966/67. õppeaasta tööst. Aruande- ga esines UTU nõukogu esimees Uno Siimann. Ta tõi hulga arvulisi andmeid võrdluseks 1965/66. õppeaastaga.

Aruandeperioodil tõusid peaaegu kõik näitajad. Kuid see pole olemasoleva töö põhiliseks kriteeriumiks. Peaõhk tuleb panna kvaliteedile. Mõne sõnaga peatuti ka XII konverentsil, mis leidis kõrge tunnustuse üliõpilises ulatuses.

Ilmus neli kogumikku konverentsi materjale. Viies on koitmisel. Nende kogumike vastu tuntakse huvi nii meil kui ka välismaal.

Meie üliõpilased võtsid aktiivselt osa UTU konverentsidest teistes kõrgemates õppeasutustes. Organisatsioonisiselt töötas möödunud aastal teistest paremini Arstiteaduskonna nõukogu (esimees A. Lipping.)

Teravamad küsimused, mis andsid end möödunud aastal tunda, on nõrk side üliõpilaste ja õppejõudude vahel, vähene informatsioon ringidest, leebe suhtumine osakonnakogu töö puudustesse, kirjastusküsimus.

Tähtsamateks probleemideks on praegu UTU koht ülikoolis spetsialistide ettevalmistamisel, UTU ja kõrgema kooli pedagoogika, konkursitööde hindamise printsiibid, side sotsialistlike ja kapitalistlike maade üliõpilastega.

Ettekandele järgnes sõnavõtte. Avaldati arvamust, et UTU-sse peavad kuuluma kõige andekamad üliõpilased, kellel on tõsine huvi teaduslike probleemide vastu. Seinne eeskiri kirjeldas ainult UTU liikmeks saamise korda. Nüüdsest peale tuleb igal aastal kontrollida üliõpilaste vastavust ringi liikme

nõuetele. Sellega kaotame kvantiteedis, võidame aga kvaliteedis.

Lõpuks on hakatud ülikoolis hindama teadusliku töö samaväärsust komsomolitööga. Tegelemine teaduslike küsimustega peaks ülikoolis ikkagi esikohal olema.

Millised on möödunud aasta tulemused teaduslike tööde konkursidel? Vabariiklikul konkursil auhinnati 66 tööd. See aasta oli eriti edukas üliõpilises ulatuses. Võitsime neli kuldmedalit. Need töid meile A. Koldits, M. Kont, M. Sintsi, L. Mehilane, T. Laas, E. Ravis ja A. Ots. Aukirja sai U. Paap.

Ning veel kord kirjastamisküsimustest. Vähe abistati autoreid konkursitööde vormistamisel, ei suudetud korraldada kõigi teeside trükkimist enne konverentsi. Edaspidi peavad osakonnakogud selle küsimuse lahendamise enda peale võtma.

UTU nõukogu töö hinnati rahuldavaks. Valiti uus nõukogu, mille esimeheks sai Kalju Põder. Uus nõukogu peab oma töös lähtuma tehtud kriitikast ja vastavast otsusest.

Lõpuks kõnelesid prorektor J. Tammeorg ja UTU saksa keele ringi liikmed sõprusühendustest TRU ja Greifswaldi Ülikooli vahel. Paajutati oma muljetest, tudengite elulolust Saksa DV-s, tänavapildist ja muidugi õppetööst. Detsembris saabub Tartusse Saksa DV delegatsioon ja võib loota, et gruppide vahetamine saab traditsiooniks. Kasu on mõlemapoolne.

Milline mõte jäi koosolekust kõlama? Pigem vähem, aga paremini!

A. SAAR

AITÄH

... ütleb Tartu Leivakombinaadi juhtkond TRÜ Füüsika-Keemiaeaduskonna üliõpilastele Tiit Lepmanile, Aime Viirale, Marju Rikandile, Aarne Prukile ja Anne Raile. Nimetatud üliõpilased töötasid käesoleva aasta septembrikuus Tartu Leiva-

kombinaadis, omandasid kiiresti tehtava töö võtet ja iseloomu, suhtusid väga seltsimehelikult kaastöötajatesse ja paistsid silma distsipliinarmastusega.

... ütleb Palde Rajoonidevahelise Koduloomuuseumi direktor T. Lauk TRÜ Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilasele Aino Kilgile, kelle juhendamisel organiseeriti nimetatud muuseumis 6.—13. septembrini Paide IV seentänavas.

2.

Varszawska Jesien 1967

Festivali üheks tippteoseks kujunes Krzysztof Penderecki «Dies irae», mille esitasid Szumanowski nimelise filharmoonia orkester ja keor Krakovist. Juhatas Henryk Czuż. Kaastegevad olid kolm solisti: sopran, tenor, bass. «Dies irae» ehk Oswieci mi oratorium on pühendatud surmalaagris hukkunute mälestusele. Oswieci mi ohvrite mälestusansambli avamisel tänavu kevadel kõlas sama teos ettekantuna vabas õhus.

Meil oli võimalus näha oma silmaga hitlerliku Saksamaa suurimat surmakombinaati. Laager jaguneb 2 ossa: Oswieci mi kivibarakid ja Brzezinka puubarakid. Esimesed on kõik säilinud, teised aga enamasti sakslaste poolt maha põletatud. Kogu laager säilitati sellisena nagu ta nägi välja pärast vabastamist. Piinakambrid ja ruumid, kus surmati inimesi tsüklon B-ga, krematooriumid, valveputkad, kahekordsed traataiad, muuseumi eksponaatidena tonniide kaup juukseid, jalanõusid, riideid, kohvreid, toidunõusid, proteese, igasuguseid tarbeasju...

Selle kõige nägemine masendas rohkem kui kõik varemkuuldud või nähtud informatsioon kokku. Ühtlasi pani taoline ringkäik sügavalt mõtlema sellele, mis on olnud ja mille vastu tuleb tulevikus nimel võidelda.

Inimesed, keda siia kokku veeti, ei teadnud, et neid ootab surm. Isegi taagri peavärava kohal rippuv «loosung» «Arbeit macht frei» («Töö teeb vabaks») ei olnud kurjakuulutatav. Tegelikult algas teisel pool väravat. Tegelikuseks oli neli miljonit hävitatud inimest!

Poolakate ja itaallaste ühistööna valminud mälestusmärk on lihtne ja mõjuv. Ansambli keskpunktis seisab kivirahn sümmeetrilise marmortahvliga, sellel kahele poole jäävad pikad stiliseeritud kiviblokkide read, mis kujutavad piinatud inimesi ja virmalaotud laipu. Ansambli ees maas asuvad paarkümmend kivitahvlit, iga rahvuse jaoks üks ja

nendel vastavas keeles mälestussõnad hukunuile.

«Dies irae» tekst on valitud piiblist, kaasagsete poola ja prantsuse poetid luulest (Broniewski, Roze-

HELILOOJA WITOLD LUTOSLAWSKI.

wicz, Aragon, Valery) ning Aischylose luulest. Kogu teose tekst esitati tõlgituna ladina keelde (vaid Aischylos oli kreeka keeles). Vanade keelte kasutamisega püüdis Penderecki väljendada üldinimlike ideede surematust. Mulje, mille jättis teos, oli erakordne. Kuulajaid vapustas kaasagsete vahendite suur väljendusjõud. Kaua ei lastud autorit ja dirigenti lavalt minema. Nii kuulajate kui esinejate seas võis näha pisaraid pühkivaid inimesi. Poolakatele avaldas «Dies irae» muidugi erilist mõju, sest Oswieci mi tragöödia toimus just nende maal.

Poola rahva kannatusi viimases sõjas käsitlesid veel mitmed teosed, neist tõi-

50

OKS NELJAST UUEST ÜHISELAMUST.

Uut teatmekirjandust

Ежегодник Большой Советской Энциклопедии. 1966. Москва 1967. 627 lk.

Сводный указатель библиографических списков и картотек, составленных библиотекми Советского Союза в 1965 году. Общественные науки, художественная литература, искусство. Москва 1967. 94 lk. (1091 nim.)

М. И. Шумилов. Борьба за

Советскую власть на севере России 1917—1922. Указатель литературы. Петрозаводск 1967. 200 lk.

СССР в цифрах в 1966 году. Краткий статистический сборник. Москва 1967. 192 lk.

Г. П. Почетко, И. И. Фролова. История зарубежных стран. (Европа. Америка. Австралия). Библиография иностранных библиографий. Москва 1967. 412 lk. (1368 nim.)

Финансы, деньги и кредит СССР. Библиографический указатель 1948—1966. Москва 1967. 479 lk.

Краткий справочник архитектора. Промышленные предприятия. Киев 1967. 503 lk.

Библиографический указатель отечественной и переводной литературы по светотехнике за 1965—1966 гг. Часть I. Москва 1967. 272 lk. (1792 nim.)

Реферативная информация. Бытовое обслуживание населения. № 5. Москва 1966 33 lk.

Каталог книг по химии, химической технологии и смежным отраслям (1953—1963 гг.) ЦНТБ Химической промышленности СССР. Москва 1966. 691 lk.

sis esile Peter Kolmani (Tšehhi) «Monumento per 6000 000».

Ainukese teosena festivalil tuli kordamisele poolaka Henryk Gorecki «La Musiquette II». Pala kestis umbes 5 minutit. Alguses mängisid ainult vaskpillid, siis tulid juurde 2 klaverit ja siis löökpillid. Kulminatsioon kujutas endast löök- ja vaskpillide tohutut kanonaadi. Puhkpillimeestele polnud ette nähtud ühtegi pausi, seepärast olid pillide partiid kirjutatud hästi pikka- dele noodilehtedele. Need mahtusid korraka mitmele puldile. Pillimehed nihutasid end aeg-ajalt ühelt loolt teisele, mängu katkestamata. See kompositsioon meenutas struktuuri Arvo Pärdi «Perpetuum mobile», mis 1965. a. festivalil tuli samuti ainukese teosena kordamisele.

Festivali raames etendus 2 ooperit: sakslase Paul Dessau «Lukulluse needmine» ja austerlase Alban Bergi «Wozzeck». Mõlemad kanti ette Berliini Riigiooperi näitlejate poolt.

«Lukullus» käsitleb antiik-Rooma temaatikat. Lukullus saavutab suuri võite sõjaväljal, talle püstitatakse mälestussammas, koolis õpitakse tema elulugu. Ooperi teine pool kujutab kohtupidamist teises ilms. Lukullust süüdistatakse kuritegudes rahva vastu. Kogu ooperit läbib ironiline loon. Sümboliseks mõistetakse hukka ka XX sajandi sõlad ja sõjaroimad. Üldplaanilt läi «Lukullus» siiski venima.

Väga tugeva mulje jättis «Wozzeck». Seda peetakse XX sajandi parimaks ooperiks. Aluseks on Georg Büchneri tragöödia. Tegevuskohaks väike Saksa garnisonilinn 1820-ndail aastail. Ooper valmis 1921. aastal. Tegevus areneb raudse järjekindlusega, sama pidevalt areneb pinged. Raske atonaalne muusika seab lauljate ette rasked ülesanded. Berliini ooperi lauljad tulid sellega suurepäraselt toime. Meie inimesed arvasid, et juba

«Wozzecki» pärast tasus «Varssavi sügisele» sõita.

Wozzeck on kapteni tentsikuks, samal ajal ka «katsejäneseks» doktori juures, kes teeb temaga psühholoogilisi eksperimente, kuna Wozzeck pole päris normaalne. Ta fantaasia töötab pidevalt, tihti ilmuvad nägemused. (Üks puutub kutabki nägemust loojuva päikeseketta rööjutusel). Wozzeckil on ebaseaduslik poeg Mariaga. Ta armastab Mariat ja kui tambuurmajor võrgutab Mariat, tapab Wozzeck oma armsama ja viskab leiba järve. Kartes, et keegi võib verise noa leida, püüab Wozzeck seda võimalikult kaugelt järve visata. Segaduse huos läheb ta liiga sügavale ja upub.

Etendused mängiti vaheaegadeta (nii mõnigi närvitses seetõttu). Kaasagseid oopereid on niiviisi päris hea kuulata, kuigi algul tahis vaheaegade harjumus ratsionalismi hukka mõista. «Wozzeckile» poleks vaheaeg küll kasu toonud, sest tegevus arenes nii pidevalt.

Varssavi Suur Teater jätab suur-

suguse mulje. Teda loetakse maailma suuremate teatrite hulka. Sõja ajal hoone purustati, taastamine lõpetati Poola riigi 1000. aasta pidustusteks. Väliskujundus ehitati üles endisel kujul, sisekujundus kaasaegselt. Eriti võlus meid saali kuplitaoline lagi, mis väga sarnaneb Kuu maastikuga kraatrite ja meredega. Huvitav oli jälgida ka lavatehnikat. Palju kasutatakse projektsioonidekoratsioone, need ei jää sugugi alla ehtsatele.

Fuajees olid eksponeeritud teatriplakatid. Nende teostus oli kaas- aegne ja kõrgetasemeline.

Festivali vääriliseks lõpetuseks oli Poola tuntuima helilooja Witold Lutoslawski (sünd. 1913.) II sümfoonia. Juhatas autor.

Kontsertide kõrval jäi aega ka tutvuda Varssaviga, käia muuseumides, kohvikutes, kinos.

ALO POLDMAE

OOPERI- JA BALLETITEATER.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (679) Reedel, 17. novembril 1967 XXI aastakäik

17. NOVEMBER PRAHAS Mahalaskmine kohtuotsuseta

Natslik armee saavutas kõigil runnetel ühe võidu teise järel. Saksa allveelaevad ründasid USA ja Suurbritannia laevastikke, idarindel vallutasid hitlerlikud diviisid Kiievi, Odessa, Harkovi ja lähenedes Moskvale. Sellises sõjalisel situatsioonis toimus 17. novembril 1941 Londonis manifestatsioon, organiseeritud Tšehhoslovakkia Üliõpilaste Keskkliidu (okupatsioonivõimude eest põgenenud tšehhi ja slovaki üliõpilaste organisatsioon) ja briti üliõpilaste poolt. Üliõpilaste organisatsioonide esindajad kahekümne kuult maalt võtsid sellel manifestatsioonil vastu resolutsiooni, mille kohaselt kavatsesi 17. november kuulutada rahvusvaheliseks üliõpilaspäevaks. Rahvusvaheline Üliõpilasnõukogu, mis asutati 1941. a. Londonis ja mille eesmärgiks oli ühendada kogu maakera üliõpilaste jõupingutused võitluseks fašismi vastu, saavutas selle, et 17. novembril hakati tähistama rahvusvaheliselt.

Traditsioon, mille kohaselt tänapäevani 17. novembril pühitsevad kogu maailma üliõpilased, sai alguse 1939. a. sügise traagilistest sündmustest saksa fašistide poolt okupeeritud Tšehhoslovakkias.

16. märtsil 1939 kuulutas Hitler välisasjade minister Ribbentrop välja Tšehhimaad ja Moraavia protektoraadi asutamise. Wehrmachi, gestapo ning SS-laste natslik omavoli rõhus Tšehhoslovakkia. Kommunistide ja antifašistide arreteerimisele pidi järgnema maa majanduslik nõrgestamine, intensiivne germaniseerimine ja lõpuks tšehhi rahva ümberasustamine ja hävitamine. Vastupanuliikumine, mis tekkis maal üheaegselt hitlerlaste tulekuga, kasutas iga võimalust, et märku anda oma olemasolust. Sündmused, mille juurde me tagasi pöördume, algasid 28. oktoobril 1939, vabariigi aastapäeval.

Juba paar päeva varem levitati lendlehti, milles kutsuti inimesi üles tähistama rahvuspuha, streikima, mitte kasutama trammi ja mitte ostma ajalehti. Saksa politsei valmistas end ette.

1939. aasta 28. oktoobri hommikul läksid inimesed tööle ja üliõpilased loengutele puna-sini-valgete trikolooridega revääridel. Esimesed arreteerimised toimusid juba kella kümne paiku. Kell pool kaksteist kogunesid Václavi ja Vanalinn väljakule arvukad rahvahulgad. Nn. Tšehhimaad ja Moraavia protektoraadi tolleaegne riigisekretär K. H. Frank märkis, et demonstratsioonidest võitis osa ligi kümme tuhat inimest, kes hüüdsid loosungeid «Elagu Tšehhoslovakkiale», «Maha Hitler!» jms. Keskpäeval helistas Hitler isiklikult Prahasse ja käskis võtta tarvitusele vastavad abinõud.

Kella kahe paiku päeval tekkis teine demonstrantide kolonn Jungmanni tänaval ja Karli väljakul. Kostavad esimesed lasud. Kell neli käsis Hitler Franki üksikõik milliste vahenditega demonstratsioon lõpetada.

Kell pool viis tulistati juba Václavi väljakul. Kella kuue ja seitsme vahel toimusid kokkupõrked Vodičkova ja Zitne tänaval. Mezihranske ja Zitne tänaval nurgal sai kõhtu raskelt haavata arstiteaduse üliõpilane Jan Opletal.

Veel kaks tundi kestsid üksikud lasud ja alles kella üheksa paiku jäi linn vähehaaval vaikseks. Haiglas võitles surmaga üliõpilane Jan Opletal. Veel samal õhtul tuli teda opereerida. 4. novembri õhtul Opletali olukord halvenes järsult ja ta suri 11. novembril kell 11.45.

Teade Opletali surmast levis kiiresti elanikkonna hulgas, kutsudes esile nõrdimust ja viha. Matused olid määratud 15. novembrile. Sakslased kartsid kordusdemonst-

ratsiooni. Valitsusvõimud ei saanud matuseid ära keelata, kuid osavõtt nendest oli piiratud langenu sugulaste ja tuttavatega.

Ometi saatis 15. novembri hommikul kirstu Jan Opletali põrmuga pikk rongkäik. Peagi järgnesid ka laismivastased väljaastumised. Rüngrat K. H. Franki autot. Üliõpilased hüüdsid natsismivastaste loosungeid ja laulsid Tšehhoslovakkia riigihümnit. Veel ööl vastu 16. novembrit informeeris Franki isiklik sekretär Hitlerit uutest sündmustest. Berliinist saabus käsk arreteerida ja maha lasta viimaste demonstratsioonide juhid, üheksa üliõpilast. Suur hulk üliõpilasi pidi arreteeritama ja saadetama kontsentratsioonilaagritesse.

Selle range korralduse tegi Hitler 16. novembri nõupidamisel riigikantsleis, kus kohal viibisid riigiprotektor Neurath, K. H. Frank, ja Tšehhoslovakkia saadik Chvalkovsky. Peale selle tehti korraldus edaspidi sulgeda kõik tšehhi kõrgemad koolid esialgse tähtjaga kolm aastat ja hooned ning siustus üle anda sakslastele.

Chvalkovsky helistas Berliinist protektoraadi presidendile Hachile. Ta tegi korralduse, et veel 16.—17. novembril sakslased hoivaksid kõik tšehhi kõrgemad koolid ja ühiselamud.

Sama päeva õhtul — 16. nov. 1939 — toimus Tšehhi Üliõpilaste Rahvusliku Liidu ruumides üliõpilajuhatuse koosolek; arutati majanduslikke ja finantsküsimusi. Poole kümne ajal tungisid ruumidesse gestapolased ja SS-lased. Kolm juhatuset aktivisti kuulusid mõne tunni pärast juba nende üheksa hulka, kes Hitleri käsu kohaselt maha lasti.

Väljavõte K. H. Franki tunnistusest: «Üliõpilaste mahalaskmise, arreteerimise ja asumisele saatmise eest olen peale Hitleri, Himmeleri ja riigiprotektori vastutav ka mina. Ma ei oska öelda, miks valiti välja ja lasti maha just need üheksa üliõpilast. Küsimusele, kas see eksekutsioon oli mõrv, pean vastama, et inimliku tunde ja inimlike seaduste kohaselt tuleb see tunnistada mõrvaks. See oli esimene juhtum Tšehhoslovakkias; Lidice ja Ležaky tulid pärastpoole.»

Üheksa üliõpilast saatis saksa salapolitsei Ruzyni kasarmutesse. 17. novembril 1939 lasti nad eksekutsioonikomando poolt ilma kohtuotsuseta maha.

Frank ei osanud öelda, miks just need üheksa. Enamikul neist polnud midagi ühist demonstratsiooni organiseerimisega. Kõigist üheksast mahalastust võib öelda, et nad olid põhjendamatult toimepandud politseimõrva ohvrid.

17. novembri keskööl tungis gestapo tšehhi tehnikaülikooli hoonesse, enne koitu hoivati üliõpilasi ühiselamud. Peaaegu kõik Praha üliõpilased veeti veoautodel Ruzyni suurtükiväekasarmutesse. Alles kella viie paiku 18. novembri hommikul teatas SS-ohvitser, et on suletud tšehhi kõrgemad koolid, et üheksa «süüdlast» on maha lastud ja et nad transporditakse juba paari tunni pärast Reichi.

18. novembri hommikul väljus Ruzyni raudteejaamast esimene rong, mis SS-dokumentides oli tähistatud nimetusega «Sonderaktion Prag vom 17. 11. 1939.» Selle sihtpunktiks oli Sachsenhauseni koonduslaager.

17. novembri tähendus ületas Tšehhoslovakkia piiri. Sellest kujunes rahvusvaheline võitlustraditsioon mistahes ebaõigluse ja terrori vastu. See sai üliõpilaste ühise võitluse sümboliks vabaduse, humanismi ja demokraatia eest.

PETR KOUDELKA,

Tšehhoslovakkia Noorsooühingu liige

TÄNA ON RAHVUSVAHELINE ÜLIÕPILASPÄEV

Rahvusvahelisest üliõpilasliikumise

Progressiivses üliõpilasliikumises etendab juhtivat osa Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit (RÜL), mis nagu Ülemaailmne Demokraatlik Noorsooühendustsioon, aktiivselt ja järjekindlalt teeb rahvusvahelise kommunistliku ja demokraatliku liikumise huvidel vastavat poliitikat.

RÜL-i organiseerimise ajalugu kandub 1939. aastasse, kui Karlovy Ülikooli üliõpilased organiseerisid fašistide poolt okupeeritud Prahas protestidemonstratsiooni arstiteaduse üliõpilaste Jan Opletali tapmise pärast.

1946. a. Prahas toimunud I ülemaailmsel üliõpilaste kongressil asutasid mitmete maade kõrgemate õppeasutuste esindajad Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu (RÜL), kelle osusel tähistatakse 17. novembril rahvusvahelist üliõpilaste päeva.

RÜL-i põhiülesanneteks on rahu kindlustamine, rahvuslike vabadusliikumiste toetamine Hispaanias, Portugalis, Iraanis, Panamas, Venetsueelas, Lõuna-Koreas, Lõuna-Vietnami jm. Teravatakse sõltumatus eest peetava võitluse aktiivne Alžeerias, Tunesias, Marokos. Ka Saksamaa probleemi rahuliku lahendamise küsimus on RÜL-i võitlusväljal, samuti kui võitlus Ameerika aatomipommide katsetuste vastu ja Aafrika rahvaste vabadusvõitlus. Sõltumatu olukorras tõuseb esiplaanile üks või teine külg. Ei või unustada ka võitlust üliõpilaste probleemide ümber, üliõpilaste demokraatiseerimise ja üliõpilaste huvid eest.

Uued probleemid tõstatab ülemaailmne teaduslik-tehniline revolutsioon. Ta seab RÜL-i ette uued ülesanded.

Võitlus tuleviku intelligentsi majandusliku missiooni ümber tuleb maakera üksikutes maades lahendada erinevate meetoditega ja eri viisil.

RÜL-i mõju tugevnemine on seotud progressiivsete ideaalide toetamisega. Sekretariaat on tihedalt sidemetes rahvuslike organisatsioonidega.

Praegu on RÜL üliõpilaste liitudest kõige autoriteetsem. Temasse kuulub 2/3 kõigist üliõpilaskoondistest ja üle 80 maa esinduse.

RÜL-i toetusel on organiseeritud kõrgemate koolide üliõpilaste rahvusvahelisi kokkutulekuid, nagu üliõpilaste-ühenduste rahvusvahelised konverentsid Roomas, Londonis, Pariisis, Kopenhaagenis ja Leningradis; meditsiiniõpete õppeasutuste üliõpilaste rahvusvahelised seminarid Oslos, Berliinis ja Leningradis, juriidiliste õppeasutuste üliõpilaste seminarid Sofias jne.

RÜL annab ka rahvusvahelisi stipendiume, ta on organiseerinud ühiselamute ning haiglate sisustuse ja raamatute kogumist Aasia ja Aafrika maade jaoks.

Nõukogude Liidus õpib ligi 10 000 välismaa üliõpilast. Nõukogude Liit maksab ka stipendiume raskustes olevate maade üliõpilastele, et need maad saaksid ette valmistada spetsialistide kaadrit.

Fragmentaarselt Tartu Ülikooli üliõpilaste liikumist ning organisatsiooni.

Marksistlike ideede levik Tartu üliõpilaste hulgas on seotud sila õppima asunud vene üliõpilastega, mis sai võimalikuks 1890-ndate aastate algul, kui Tartu Ülikoolis kehtestati saksa keele asemel ametliku õppekeelena vene keel. Ametlikult puudusid üliõpilastel igasugused poliitilised õigused. Oli keelatud osavõtt poliitilise iseloomuga illegaalsest organisatsioonidest, üldkoosolekute pidamine, kollektiivsete taotluste esitamine jne. Ainult reaktiivsest meelestatud saksa korporatsioonide tegevust ei piiratud, sest neile toetus ülikooli administratsioon võitluses revolutsiooniliste meeleolude vastu üliõpilaskonna seas. Üliõpilaste tegevust ülikoolis valvas ja piras nn. üliõpilaste inspeksioon ja distsiplinaarkoitus.

Vaatamata materiaalsetele raskustele ja poliitilistele kitsendustele tundis üliõpilaste eesrindlik osa suurt huvi teadusliku töö vastu. XX sajandi algul oli ülikoolis 10 teaduslikku seltsi ja ühingu. Üliõpilased hakkasid neid kasutama poliitiliste referaatide pidamiseks, sotsiaaldemokraatliku kirjandusega tutvumiseks, teiste õppeasutustega sidepidamiseks jne. Eriti aktiivselt tegutsesid Vene Üliõpilaste Selts ja Üliõpilaste-Arstiteadlaste Selts. Ülevenemaalise üliõpilaste liikumise aktiveerimisega ühines XX sajandi algul ka Tartu Ülikooli üliõpilaskonna paremik. 1917. a. veebruarisündmuste ajal registreerub Vene Üliõpilaste Selts sotsiaaldemokraatliku organisatsioonina, organiseerides üliõpilaste aktiivset osavõttu veebruarisündmustest Tartus. Seltsi liikmete jõudu ja poliitilise võitluse kogemusi näitab kasvõi üliõpilaskonnaliitide organiseerimine, kes võitis ära relvad tsari politseilt. Seoses SSOR-iga lahkus rida eesrindlikult meelestatud üliõpilasi ja õppejõude Tartust NSV Liitu.

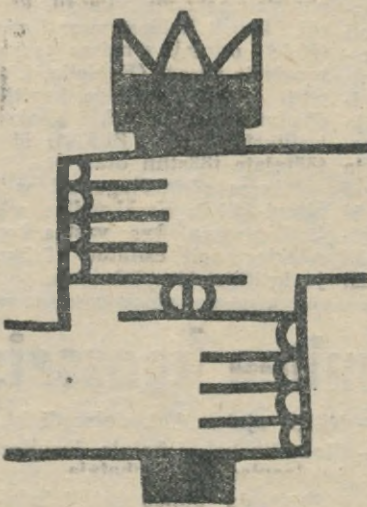
Kuigi 1920. aastal vastuvõetud põhi-seadusega anti Eesti kodanlikus vabariigis formaalselt rida demokraatlike vabadusi ja õigusi, jäid need vaid sõnadeks, tegelikult kehtis edasi 1918. a. kehtestatud sõjaolukord. Neil Esimese maailmasõja järgselt revolutsioonilise kriisi aastail, milal eesti kodanlus oli lääne imperialistide toetusel maha surunud töölisklassi relvastatud võitluse Nõukogude Eesti eest, ilmes selgelt tema püüd tõmmata õppivaid noori oma sõjduvette. Tartu Ülikoolis ja keskkoolides loodi kodanlike noorsooseltside, kus Edgar Kanti taotles kodanlikud noorukid ülistasid Schopenhaueri ja Nietzche filosoofiat, kutsudes noori tegelema «vaid oma asjadega».

Kodanluse sellisele poliitilisele, mille eesmärgiks oli noorsoo eraldamine po-

(Järg lk. 3)

Tähelepanu! Üliõpilaspäevad!

ÜLIÕPILASPÄEVAD

19 • TARTU • 67

Täna algavad Tartu III üliõpilaspäevad. Ülevaate saamiseks programmist soovime tutvuda artiklitega «Tänavu on teisiti» (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» 3. nov. 1967. a.) ja «Kolme päeva pärast» («Edasi» 14. nov. 1967. a.).

Üliõpilaspäevade embleeme müüakse alates laupäevast, 18. novembrist kella 12-st TRÜ peahoones, TRÜ keemiahoones ja EPA peahoones. Embleemide eest saadud summad kasutatakse Tartu III üliõpilaspäevade kulutuste katteks.

Allpool on avaldatud teaduskondade rivistumise plaan rongkäiguks, mis algab laupäeval, 18. novembril kell 18 TRÜ peahoone eest. Kolonni laius algel rivistamisel on 12 inimest. Liikumist alustavad teaduskonna (osakonna) kolonni reapaarempoolsed 6, neile järgnevad vahetult vasakpoolsed 6. Seega kujuneb kolonni laius 6 korda 6 inimest.

Palume kõikidel rongkäigust osavõtjatel olla kohal loosungite, hea tuju ja tudengimütsidega juba kell 17.30.

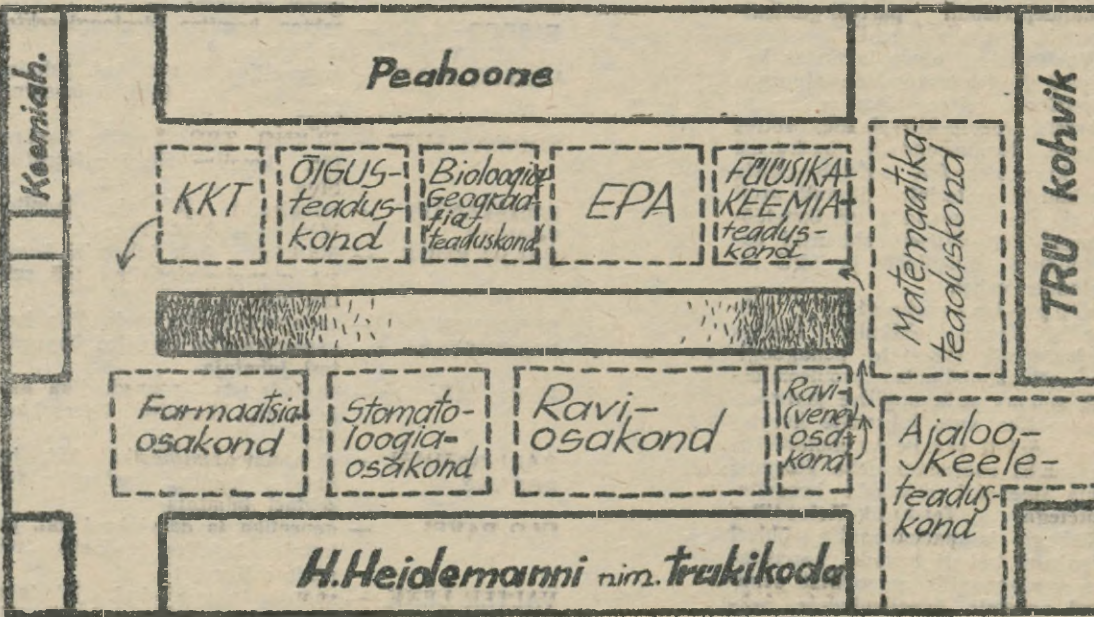
Osakondade ja teaduskondade sekretärid! Oma kolonni ülesrivistamisel tegutsege põhimõttel — lühikese ajaga sirge rivi!

TÄHELEPANU! Rongkäik alustab liikumist raketi märguande peale.

Teadmiseks igale üliõpilasele! Löögem väarikalt, lõbusalt, vaimukalt kaasa igal üliõpilaspäevade üritusel, on ju Tartu III üliõpilaspäevad pühendatud rahvusvahelisele üliõpilaspäevale. Peame mees veel, et meie üliõpilaspäevade värvikus — see kuulub tervele Tartule kui ülikoolilinnale.

NB! Üliõpilaspäevade karneval toimub pühapäeval, 19. novembril kell 20 EPA aulad.

Tartu III üliõpilaspäevade orgkomitee

AASTA KOKKUVÕTE

TRÜ parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekult

Ülikooli kommunistid võisid 23. oktoobril k. a. oma aruande- ja valimiskoosolekul rahuldustundega konstateerida mitmeid kordaminekuid organisatsiooni põhiülesannete täitmisel. Sihikindlaks muutus ideoloogiline töö ülikoolis. Aruandeaastal astuti esimesed sammud ideelispoliitilise kasvatustöö teadusliku põhjendatuse ja kompleksuse suunas. Koos rektoraadiga töötati välja ülikooli arendamise perspektiivplaani aastaks 1967—1980. Algust tehti ka ideoloogilise kasvatustöö perspektiivse, teaduslikult põhjendatud planeerimisega pikemaajaks perioodideks, millist praktikat aruandekoosolek igati aktsepteeris.

Olulise saavutusena tuleb märkida parteiorganisatsiooni mõju kasvu üliõpilaskonnas, eriti komsomoliaktiivi hulgas. Aruandeperioodil pälvis ülikool partei ja valitsuse kõrge tunnustuse — teda autasustati Tööpunalipu ordeniga. TRÜ nime on hakatud taas mainima meie maa silmapaistvamate, ülemaailmselt tuntud kõrgete õppeasutuste hulgas.

Rohkesti tähelepanu pöörati nii aruandes kui ka sõnavõttudes ideoloogilise kasvatustöö päevaprobleemidele. Üksikajaliselt vaeti komitee ideoloogia-sektori tegevust (juhataja U. Vanaaseme). Kiitvalt märgiti autori töös ära ülikooli komsomoliorganisatsiooni saavutusi üliõpilaste initsiatiivi arendamisel ja komsomolile antud õiguste laiendamisel, edusamme üliõpilaskonnas printsiipsaalsuse, puudustesse leppimatu suhtumise väljakujundamisel ja üliõpilaste ühiskondliku aktiivsuse tõstmisel. Ideoloogilise töö pearõhk asetati mõõdund tegevusaastal individuaalse töö süvendamisele õpperühmades. Kursusejuhendajatele nõuti tihedamat kontakti kursusel ainet õpetavate õppejõududega. Kasvas tähelepanu marksismi-leninismi teooria omandamise vastu nii üliõpilaste kui õppejõudude poolt. Ülikoolis tegutses 23 filosoofilist seminarit õppejõududele ja abipersonalile. Ühtekokku võttis nendest osa 546 töötajat. Enamikule neist seminaridest anti koosolekul kiitev hinnang. Puudujääke fikseeriti teoreetilise õppuse organiseerimises ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsioonis (sekretär L. Stolovitš).

Üliõpilaste ideoloogilise kasvatustöö suunamisel omistati peatähtsus õppeprotsessile, kusjuures erilise koht selles jäi ühiskonnateaduste õpetamisele. Koosolekul kõneldi märgatavast edust ühiskonnateaduste kateedrite teaduslikus ja õppetöös (suurenes teaduste kandidaatide ja doktorite arv jms.) ühiskonnateadlaste hulgas. Aruandes ja sõnavõttudes (I. Sildmäe jt.) hinnati kõrgelt äsjaast NLKP Keskkomitee otsust, mis käsitleb ühiskonnateaduste arenguprobleeme kaasajal. Tulenevalt sellest otsusest seadis koosolek ühiskonnateaduste kateedrite ette suured ülesanded nii teaduslikus uurimistöös kui ka õppe-metoodilises tegevuses. Koosolekul analüüsiti veel võimalusi maksimaalse ühtsuse saavutamiseks õppe- ja kasvatustöös, mille puuduste eest aruandeperioodil parteiorganisatsioonile etteheiteid tehti.

Vastuvõetud otsus kohustas komiteed ja teaduskondade algorganisatsioonide välja töötama kompleksid perspektiivplane, võttes arvesse teaduskondade iseärasusi ja kasutades ära sotsioloogiliste uurimuste materjale. Samuti peeti vajalikuks tugevdada nii õppetöölaseid kui -väliseid sidemeid õppejõudude, üliõpilaste ja TRÜ lõpetanute vahel.

Õppe-kasvatustöö sektor H. Kurmi juhtimisel tegeles järjekindlalt tulevaste pedagoogide ettevalmistamise probleemidega, suunas pedagoogilise ja metoodilise praktika uute juhendite koostamist. Astuti samme ka metoodikute kaadri suurendamiseks ülikoolis ning tihendati sidemeid baasettevõtetega. Teaduslik-Metoodilise Nõukogu ja parteikomitee ühisel algatusel hakati kevadel korraldama pedagoogilis-metoodilist seminari noortele õppejõududele. Sektor seadis nõudeks võrdsete hindamiskriteeriumide kehtestamise kõr-

gema kooli õppejõu töö üksikute komponentide, eriti teadusliku ja metoodilise töö suhtes. Oma tegevuse üheks põhiülesandeks pidas sektor loova mõtlemisvõime arendamist üliõpilastes, teadusliku mõtlemise harjumuste kujundamist õppeaastatele järgneva loovaks tööks. Nimetatud seisukoht leidis kajastamist ka vastuvõetud otsuses.

Kuigi Tartu Riikliku Ülikooli teadusliku töö positiivsed traditsioonid progresseerusid sellelgi aruandeaastal (ainuüksi doktori-töid kaitses sel ajal 6 õppejõudu, neist 5 kommunisti; üha sagedamini toimub ülikoolis mitmesuguseid teaduslikke konverentse, sümposiume, jpm.), kritiseeriti koosolekul omegi rohkesti just selle valdkonna kitsaskohti. Jutt on sellest, et ülikooli laboratooriumide aparatuur ei vasta täielikult kaasaja nõuetele, kuigi tehtud kulutuste ja saadud teadusliku produktiooni suhe on meil vägagi efektiivne. Kritiseeriti teadusliku töö finantseerimise ja materiaalse kindlustamise süsteemi paindumatust, aspirantuuri ja kaadrite planeerimise jäikust, mis praktiliselt ei võimalda selle tegevuse perspektiivset korraldamist. Neid asjaolusid silmas pidades seadis koosolek uuele komiteele ülesandeks luua paremaid materiaalseid ja organisatsioonilisi eeldusi edukaks teaduslikuks uurimistööks. Suuremat tähelepanu nõuti ka ettevalmistustööle aspirantuuri kandidaatidega ning individuaalse ideoloogilise töö parandamist aspirantide hulgas.

Organisatsioonilise töö saavutustest kõneldes väärilisimist tööd edukas korraldamine ajutistes parteigruppides (TRÜ nõukogus, teaduskondade nõukogudes). Rohkesti tähelepanu osutas sektor organisatsiooni kasvuga seotud probleemidele, otsuste täitmise kontrollile, samuti kaadrite paigaldamise küsimustele. Aruandeaastal jälgiti ka ühiskondlike ülesannete jaotamise ja täitmise käiku nii tervikuna kui ka teaduskondade lõikes ning üldistati sellega seadist positiivseid kogemusi.

Orgsektor ja kogu komitee tegeles ka kõikide ülikooli ühiskondlike organisatsioonide juhtimise ning suunamisega. Õppe-kasvatustöö probleemide lahendamisel oli tema esimeseks abiliseks ja reserviks ülikooli komsomoliorganisatsioon. Koos ELKNU TRÜ Komiteega tehti mitmeid vajalikke ja kasulikke üritusi. Arutati üliõpilaste initsiatiivi arengu küsimusi ja komsomoliorganisatsioonile antud õiguste kasutamist. Teatud abi anti aruandeperioodil organisatsioonile komsomoli juhtiva kaadri valimisel. Kuid nagu ilmselt reast

sõnavõttudest (F. Klement, V. Palm, R. Blum, S. Endre jt.), seisab parteiorganisatsioonis ja -komiteel veel ees rohkesti tööd komsomoliorganisatsiooni parteilise juhtimise läbimõeldumaks ja operatiivsemaks korraldamiseks. Seda arvestades pühendas koosolek oma otsuses rohkesti tähelepanu Kommunistliku Noorsooühingu poliitilise kasvatamise ja parteilise juhtimise probleemidele.

Koosolekul analüüsiti veel parteikomitee osa ametiühingorganisatsiooni tegevuse suunamisel. Märjiti edusamme ametiühingorganisatsioonide kindlustamisel kaadriga ning tööd koordineerimisel parteiorganisatsiooni ja ametiühingu vastavate sektorite vahel.

Teistest suurematest probleemidest, millest räägiti sõnavõttudes, märgitagu arstide täienduskultuuri avamise juba ajalukku ulatuvat küsimust, mille lahendamiseks nüüd tööpoolest näib olevat astutud esimesed konstruktiivsed sammud. Avamist takistavaks motiiviks peeti ülikooli materiaalse baasi nõrkust. Kõigest sellest rääkisid J. Saarma, L. Tähepõld ja L. Lentsman.

Arvutuskeskuse muredest kõneles koosolekul J. Reimand. Viimastel aastatel on sel asutusel tulnud üle elada rohkesti arenguraskusi. Keskus on saanud kaadri kasvubaasiks teistele talistele vabariigis. Kuid mitte alati pole väljaõppinud kaadri arvavool toimunud neil asjaoludel. Tihti on võimekad spetsialistid lahkunud seetõttu, et ülikool pole suutnud leida luua vajalikke materiaalseid tingimusi. Ka keskuse tehniline aparatuur on praegu juba moraalset ja füüsiliselt vananenud. Perspektiivi puudumise meeleolusid soodustab juhtivate instantside ükskõiksus arvutuskeskuse murede suhtes. Nii pole vaatamata kohapealt tulnud initsiatiivile, seni arutatud arvutuskeskuse tegevusprobleemide muijal kui Matemaatika-teaduskonna parteialgorganisatsioon.

Koosolekul tehti veel asjalikke ettepanekuid täienduskursuste organiseerimise kohta vabariigi juristidele õigusteaduskonna baasil, kritiseeriti ülikooli haldusaparatuuri remonttööde organiseerimises esinevate puuduste pärast (F. Kudu, I. Okk) tehti etteheiteid tööd kvaliteedile üksikutele objektidele. Konkreetset kriitikat tehti ka ELKNU üksikute töötajate tööstiili osas.

Pikema sõnavõtuiga esines koosolekul EKP Keskkomitee sekretär L. Lentsman, kes vastas kommunistide poolt esitatud küsimustele ja kriitilistele märkustele.

EKP TRÜ Komitee koosseis

sekretär	VILMAR RUUS	— NLKP ajaloo kat. dotsendi kt.
sekretäri aset.	MIHHAIL MAKAROV	— filosoofia kat. juhataja, komitee ideoloogiasektori juhataja
"	KARL SIILIVASK	— NSV Liidu ajaloo kat. juhataja, komitee organisatsioonilise töö sektori juhataja
"	HARRY LING	— zooloogia kat. dotsendi kt., TRÜ rahvakontrolli kaastöögrupi esimees
"	FJODOR KLEMENT	— rektor, komitee ideoloogiasektori liige
"	VIKTOR PALM	— orgaanilise keemia kat. juhataja, komitee ideoloogiasektori liige
"	TOOMAS SUTT	— ELKNU TRÜ Komitee sekretär, komitee ideoloogiasektori liige
"	KONSTANTIN VOINOV	— erikateedri juhataja, komitee ideoloogiasektori liige
"	KALJU KUDU	— üldfüüsika kat. juhataja, komitee organisatsioonilise töö sektori liige
"	BENJAMIN NEDZVETSKI	— pedagoogika ja metoodika kat. vanemõpetaja, komitee õppesektori juhataja
"	JAAN RIIV	— sisehaiguste propedeutika kat. juhataja, komitee õppesektori liige
"	KARL-SAMUEL REBANE	— eksperimentaalfüüsika kat. juhataja, komitee teadusliku töö sektori juhataja
"	ULO PAVEL	— geneetika ja darvinismi kat. juhataja, komitee teadusliku töö sektori liige
"	VALTER LENK	— spordimängude kat. juhataja, komitee rühakultuuri ja sporditöö sektori juhataja.

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Õnnetult Tartu Riikliku Ülikooli töötajaid ja üliõpilasi mele kodumaa suure juubeli — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva puhul.

Ülikooli pere on nõukogude võimu aastatel saavutanud häid tulemusi teaduse, õppe-kasvatustöö ja ühiskondliku tegevuse alal. Soovin, et meie töötajad ja üliõpilased oleksid niisama edukad oma töös ka tulevikus.

Selleks jõudu ja raugematut indu! Seniste töötulemuste eest tõstan esile järgmisi tublimateid.

ASETADA FOTO ÜLIKOOI AUTAHLVILE

ÜLEÜLIKOOI LISTEST KATEEDRITEST

dotsendid Ernst Matrov ja Rem Blum

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

professor Hilda Moosberg, dotsendid Pavel Relman ja Juhan Peegel, van.-õpetaja Ellen Turu, õpetaja Aurelie All, laborant Anita Rõõm, üliõpilane Evi Mänd.

ARSTITEADUSKONNAST

professor Vladimir Fainberg, dotsendid Eugen Tallmeister, Akivo Lenzner, Robert Looga.

dotsent Albert Kliiman, van.-õpetaja Mart Kull, van.-preparaator Feliks Valge, üliõpilased Lembit Mehilane, Einar Savisaar, Nadežda Voronina, Enn Kurvits, Ivar Vaasa, Adolf Essenfeld, Evi Juhan, Inna Tenberg, Ruuben Rahumets.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

dotsent Arvõ Rõõmusoks, üliõpilane Aarne Valk.

FÜSIKA-KEEMIA TEADUSKONNAST

prodekaan Raimond Tani, professor Paul Kard, dotsent Jaan Reinet, van. teaduslik töötaja Vello Past, üliõpilane Ants Tara.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

dekaan Arnold Vaiksaar.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

professor Paul Vihalem, assistent Jaan Pikk, üliõpilane Helgi Hurma.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

van.-õpetaja Erich Jõgi, üliõpilane Tõnis Kelder.

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST

direktor Laine Peep, osakonnajuhataja Helje Kapsta.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

tõlk Klavdia Rõžova.

AVALDAN KIITUST

ÜLEÜLIKOOI LISTEST KATEEDRITEST

dotsent Georg Rekterile, õpetaja Ester Zimmermannile, laborant Evi Kaljasele, personaalpensionäridele Jelisaveta Kõlaotsale ja Aleksandrina Petersonile.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

dotsent Alice Habermannile, dotsendi kt. Helmut Piirimäele, van.-laborant Helga Hansenile, üliõpilastele Ruth Veskimelstrile, Pärja Keldrimäele, Reet Kasikule, Male Raitarile, Tõnu Jaanusele, Helle Pikkorile, Ellen Niidule, Ivan Kulikule, Silvia Tob'asele, Tiia Siskale, Mart Arule, Mare Hallasele, Urve Martinsonile, Kalle Keldrile, aspirant Linnart Mäilile.

ARSTITEADUSKONNAST

professoritele Georg Klingissepale, Albert Valdesele, Nikolai Veiderpassile,

dotsent Leo Päile, dotsendi kt. Elmar Vasarale, assistent Juri Ksenofontovile, van.-preparaator Harri Kurmle, üliõpilastele Viktor Sarapuule, Jutta Noorele, Lemba Raukile, Anne Martinile, Ahe Merele, Muza Vorotontsevale, Karl Müllerile, Inna Lilimile, Hell-Mare Miile, Viktor Nazarovile, Tamara Issaltšikovalle.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

dotsendi kt. Harry Lingile, van.-õpetaja Ago Kongole, van.-laborant Lo Järveküljele, teaduslikule töötajale Hella Mooritsale, töölisele Nadežda Lukile, üliõpilastele Üstav Mikkel'saarele, Peeli Villmannile, Jaan Varjunile, Aarend-Mihkel Rõugile, Jaak Olejole, Tõnis Saadrel.

FÜSIKA-KEEMIA TEADUSKONNAST

dotsent Vladimir Rõvsele, dotsendi kt. Ruth Liasele ja Igar Braunile, van.-õpetajatele Henn Laanperele, Vello Loodmaale, Valdo Rutasele ja Ülo Haldrele, van.-insener Liile Pungale, laborant Elle Karlsonile, van.-preparaator Ivar Kurv'sale, tehnik Andres Lõhmusele, aspirant Valeri Vassiltšenkole, üliõpilastele Eli Aadusole, Mare Tammele, Jelena Asarile, Vladimir Tarassovile, Risto Tammelole, Juhan Konile, Mats Sellenthalile, Valdek Sileile.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

dotsentidele Silvia Ojale, Johannes Laidverele ja Fred Kudule, dotsendi kt. Valter Kalamile ja Roman Nõvandile, van.-õpetajatele Vilma Jürismale, Ethel Kudule, Evi Krassile, Liidia Uustalile, Erna Abelle ja Peeter Parisele, õpetajatele Pärja Tiidole, Liivia Parisele ja Jaak Maarosile, van.-laborant Nora Kuttile.

ÕIGUS-MAJANDUSTEADUSKONNAST

professor Abner Uustalile, dotsent Eero Rannakule, van.-õpetajatele Julius Adojaanile, Lembit Lillele, Erik Truuväljale, Peeter Kasele ja Maimu Kuusele, assistent Heli Ruusaarele, van.-laborant Rudolf Nigolile, laborant Hilja Nammile, üliõpilastele Elille Peelingule ja Vera Jasnajale.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST

dotsent Simson Baronile, dotsendi kt. Ene Tiitule, van.-õpetajatele Rein Jürgensonile, Kaljo Soonetsile, Heino Türipule, van.-laborantidele Reet Samelile, Laine Karule, Helgi Arbile, van.-insener Uno Tinnile, insener Mare Kalbergile, tehnik Arnold Jõksile, üliõpilastele Paul Roomeldile, Tiit Mägilale, Peeter Puuseppile, Ülle Uusile, Jüri Afanasjevile, Heiki Jokile, Reet Leidmaale, Hans Klauksile, Laine Vainole.

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

teaduslikule sekretärile Irene Maarosile, sekretär Aino Juursoole, komandantidele Silvia Kilgile ja Lembit Valdmaale, vanemraamatukoguhoidjatele, Linda Lassile, Hilda Tänavale, Ilme Mesipuu, restauraator Virve Nagelle, van.-insener Johannes Temmole, brošeerija Helve Mõttusele, laohoidja Maie Kahnile, majahoidjatele Gustav Lippingule ja Salme Veberile, keskküttekütjatele Alide Pendrale, Meeme Kriisemannile, Albert Kukele, August Savile, koristajatele Emilie Kaldale, Alvine Bluumile, Ella Kleinile, Ella Hallikule, lausepp Adolf Juursoole, valvuritele Ludvig Pohlakesele ja Marie Sirgele, õppemeister Ott Rannakule, õppesõidu instruktor Heno Juursoole.

VANEMTÖÖDEJUHTAJA JAOSKONNAST

pottsepp Elmar Annukile, müürseppadele Aleksander Bogdanovile, Nikanor Spassovile, Galaktion Belovile, abitööline Helmi Sinimäele.

Heade tulemuste eest teaduslikus töös, leningute täitmisel ja aktiivse kaasaaitamise eest sellel alal premeerin järgmisi seltsimehi

MEDITSIINI KESKLABORATOORIUMIST

Mart Viikmaad, Kiira Loti, Salme Kangurit, Imbi Viikmaad, Endla Malmi, Mail Pedajat, Ilmar Lood.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kirjastuskomitee avaldab tänu arvutuskeskuse töötajale Airi Laumetsale kaasabi eest ajalehe «Edasi» toimetuse ankeedi «Teie arvamus?» põhjal korraldatud sotsioloogilise uurimuse andmete kodeerimisel ja töötlemisel elektronarvutis.

*

22.—27. aug. k. a. toimusid Moskvast Eesti NSV kultuuripäevad. Hea esinemise eest avaldas NSV Liidu kultuuriminister J. Furtseva teiste kunstiliste kollektiivide seas tänu ka Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansamblile ja tema juhile, teenelisele kultuuritegelasele H. Mikkelile.

Mõni aeg tagasi hommikul tööle tulles leidsin eest kaks tütarlast ülikooli ajalehe juurest. Sain kuulda, et ajalehes on ilmunud kaks tõlget «moodsast balletist». Mind paluti teemat jätkata.

Lugesin tõlked (üks Riitta Vainio koolist, teine Maurice Béjart'i balletist) läbi ja jäin mõtlema: kaks täiesti erinevat koolkonda ja mõlemad kohtuvad mõiste all moodne.

Alati, kui on tegemist sõnapäraga *moodne ballett*, kipuvad suunurgad vägisi üles tõusma (mehub žargoon «jää moodsaks»).

Et see teema kord juba üles on võetud, tahaksin lugejale tutvustada, kui kaua ballett juba moodne on olnud.

Tihti olen kuulnud küsitavat, kas *klassikaline tants* taandub *modernantsu* ees? Sellele vastaksin küsimusega: kas *klassikaline muusika* taandub *modernmuusika* ees? Paistab, et selline vastus jäi õhku rippumal. Aga *klassikaline kirjandus*?

Et aga erinevad tantsustiilid omavahel juba ligi 100 aastat on sõdinud ja et *klassikaline tants* oma eluõiguse iga kümne aasta järel jälle jalule on pidanud seadma, on fakt.

Esimene avalik väljaastumine *klassika* vastu toimus XIX sajandi lõpul Lääne-Euroopas.

Leiti, et *klassikalise balleti* alus — väljapoolsus — on loomuvastane, tantsu vorm aga surnud ja ebaloomulik, sest nõuab kogu aeg pinget.

Esimeseks reformatoriks, kes püüdis tantsu vabastada, sai Sveitsi muusikaõpetaja E. Jacques-Dalcroze (1865—1950). Tema põhimõte — liikumine peab välja kasvama muusikast — on siiani au sees. Oma põhimõtet kasutas ta aga valesti. Soovides saavutada üksikute kehaosade sõltumatust, (iga kehaosa liigutus pidi vastama eri häälele muusikas) muutis ta inimese muusikainstrumentiks. Liikumine muutus oma olemuselt koordineeritud võimlemiseks, millest hiljem kujunes välja *rütmika*. (Õppeainena oli see kasutusel NSV Liidu koreograafiakoolides. Hiljem asendati muusikaõpetuse ja klaverimänguga.)

Suurima tantsijana on ennast ajalukku jäädvustanud I. Duncan (1874—1927). Diletant tantsukunstis, ilma füüsilise ettevalmistuseta, suutis ta tantsijana vallutada kogu

Õpetlik välisreis

Ülikooli esindajate sõidud raja taha on viimastel aastatel järjest sagedasemad. Hiljuti jõudis reisilt Saksa Demokraatlikku Vabariiki tagasi geograafia kateedri aspirant Ivar Arold. Et sõidu kohta lähemalt kuulda, esitasime talle paar küsimust.

1. Milline oli sõidu sihtpunkt ja mis seal toimus?

Erfurdis ja Halles peeti SDV Põllumajandusteaduste Akadeemia Maastiku-uurimise ja Looduskaitse Instituudi korraldusel rahvusvaheline sümposium teemal «Maastikuhooldus veekogude kallastel». Sellest võttis osa ligi 100 teadlast 9 riigist. Nõukogudemaad esindas kaks tartlast: prof. E. Kumari ja mina.

2. Miks pidasite vajalikuks sümposiumi osa võtta?

Erfurdis ja Halles arutlemisel olnud probleemid on lähedalt seotud suurte ettevõtmistega meie vabariigis — maastike muutmise ja planeerimisega. Kui käesoleval

viisaastakul kuivendatakse meil igal aastal 42 000 ha, siis aastail 1971—1975 kasvab kuivendatav pindala 70 000—75 000 ha-le aastas. Sellele lisanduvad kultuurtehniliselt parandatavad maad. See-ega allub lähemas tulevikus ligi 1/3 vabariigi põllumajanduslikust maast ehk ca 1/5 kogu territooriumist aktiivsele ümberkujundamisele. Et parandatavad maad paiknevad hajutatult, siis kujundatakse maastikku ümber 65—70% ulatuses vabariigi territooriumist. Lisades maaparanduslike ümberkujunduste uute teede, asulate ja puhkekohtade rajamise, näeme, et meil tuleb tegemist teha täiesti uue kultuurmaastiku loomisega. Inimese eluks, tööks ja puhkuseks optimaalse keskkonna loomise ja loodusliku tasakaalu säilitamise põhimõtteid meie oludes on veel välja töötamata. SDV kultuurmaastike uurijad eesotsas prof. dr. L. Baueri ja dr. H. Weinitschkega on aga saavutanud rahvusvahelise tunnustuse.

Minu poolt uuritav teema «Maastike planeerimise probleeme melioreeritavatel maadel» püüab meie vabariigi kaguosa näitel, lühikeses erinevates maastikutest eeldustest, lahendada mõningaid olulisemaid küsimusi, mida peab arvestama kultuurmaastike loomisel. Et meie maal alles asutakse maastikke planeerima ja kohapealsed eeskujud puuduvad, siis oli osavõtt sümposiumist mulle esmakordseks võimaluseks seni ainult kirjanduse kaudu tundmaõpitut vahetult näha looduses.

3. Milliseid probleeme sümposiumil käsitleti?

Põhiküsimusteks olid joogiveehoidlate rajamine ja hooldamine, vee-erosiooni ja üleujutuste poolt tekitatavate kahjude vältimine, puhkealade rajamine veekogude kallastel ja veekogude kaitse. Sümposiumi käigus toimus 3-päevane ekskursioon.

4. Kas Halles sõitsite kohe koju?

Ei. Sümposiumile järgneval nädalal avanes võimalus külastada mitmeid uurimisasutusi Halles, Eerliinis ning Potsdamis ja teha sõit SDV põhjaossa. Müritzi jär-

ve ääres tutvusime hiljuti rajatud puhkealaga, viibisime looduskaitse õppekeskuses Müritzhofis ja Serahni bioloogiajaamas.

5. Üldiselt on teada maastikuhoolduse ja looduskaitse kõrge taseme SDV-s. Mis tõrkas meie maastikega võrreldes silma?

SDV lõunaosa tasandikel ei näinud ühtegi looduslikku sängis voolavat jõge. Peaaegu kogu taimkate on inimegevuse tagajärjel muutunud. Suur kultuuristatuse aste tundus esialgu harjumatu. Veidi isegi häirivana. Looduslik tasakaalus olevaid alasid leiame ainult arvukate looduskaitsealadena. Vete reostamine on probleemiks mitte ainult meile, vaid kohati veel rohkem sakslastele. Sõiti jäänud põlde ja võsastikke me seal ei näinud. SDV põhjaosa rohkete järvede ja männimetsadega sarnaneb meie Lõuna-Eesti künkliku maastikuga. Sood on peaaegu kõik üles haritud, mistõttu mõni 2—3 ha soo on suur vaatamisväärsus. Plaanis on isegi ühe Rostocki lähedase kuivendatud soola viimise tagasi looduslikku seisundisse.

H. MARDISTE

„Modernballett“, ajalugu, kaasaegsus

Lääne-Euroopa. Olles erakordselt musikaalne, omades tugevat lavalist sarmi ning suurt individuaalsust, oli ta imeks, mis sünnib kord sajandis. Sellist esilekerkimist soodustas aeg enne ja pärast I maailmasõda, mil võidutses loosung «ligemale loodusele».

Duncan kasutas esinemiseks ainult head muusikat. Ta tantsis palju jalu, kreeka kitoonis. Tantsul puudus tehnika. Väljendas ennast peamiselt käte plastika abil. Et esinemine oli improvisatoorne, tekkis vastuolu sügava muusika ja väheste liigutuste vahel.

Duncani *moodne tants* sai moeks. Prantsusmaal, Inglismaal, Kreekas, hiljem ka Venemaal, avati kõikjal stuudiod, kus õpetati tant-sima-improviseerima «nii nagu teeb seda Duncan». Varem-hiljem kõik need stuudiod suleti ja «väikesed duncanid» ei saavutanud menu publiku hulgas. Näiliselt lihtsate väljendusvahendite kopeerimine, mõistmata individuaalse ande ainukordsust, viis krahhini, kuid inspireeris paljusid andekaid inimesi otsima väljendusvahendeid oma andele vastavalt.

Sajandi 20. aastatel tõusis Sak-samaal uus vool, nn. «väljendus-tants» (Ausdruckstanz) või «uus kunstiline tants» (Neue künstlerische Tanz) koos Rudolf von Labani (1879—1958) nimega, kes esimesena töötas välja tantsu treening-süsteemi ja üleskirjutuse, mida kasutatakse praegu mitmetes maades. Sama tants hargnes erinevate nimetuste ja muutunud vormidega kiiresti üle maailma maade, saades aluseks mitmetele erinevatele tantsuvormidele, inspireerides sadu tantsijaid ja ballettmeisterid viljelema seda vormi nii eraldi kui ka koos teiste tantsustiilide, sealhulgas ka klassikaga.

Parimaks Labani kooliga tantsijaks peetakse Mary Wigmani (sünd. 1886). Tema esinemine erines tunduvalt tema eelkäijast Duncanist, kelle tants oli vahetu ja lihtne. Wigmani tants oli eks-

pressiivne, isegi ekstaatiline. Teda huvitasid sügavad hingelised vappustused ja teravad üleelamised. Vastupidi Duncani ilu- ja harmooniaotsinguile leidis Wigman, et laval esitamiseks sobib kõik, ka vördjalik.

Esikoht tema loomingus kuulus pateetilis-abstraktsetele kujudele (hirm, kurbus, kannatus, surm jms.).

Vähem või rohkem tuntud *plastikatantsijad* (see nimetus näib siiski kohasem ja levinum olevat), kes andsid soolokontserte, olid kõik Labani ja Wigmani õpilased, nagu H. Kreutzberg (töötas praegu Lääne-Saksamaal), G. Palucca, tegutses Dresdeni koreograafilises koolis, mis ka tema nime kannab), D. Bereska, R. Belenson, M. Lenaru, C. Derp jt.

Ka Eestist käidi välismaal teadmisi kogumas. Esimesed tagasi-jõudjad andsid oma teadmised edasi esimestele entusiastidele, kellest hiljem kujunes meie balleti alustugi (Gerd Negro, Rahel Olbrei ja Iva Michalovska Tallinnas, Ida Urbel, Hilja Aren Tartus).

Omaette koolkond tekkis Ameerikas. Juba XIX saj. lõpul nähti Ameerika lavadel tantsijaid, kes esinesid hoopis teises — Idamaa tantsudele lähedases maneeris.

Tuntum on St. Denis (sünd. 1878), kes pöördus idamaa klassikaliste tantsude poole mitte huvist etnograafia vastu, vaid soovist leida uus väljenduslaad.

Koos oma partneri T. Sainiga asutas ta kooli nimega «Denishain», mille otseks programmiks oli üleskutse inimestele: olgem lihtsad, mehised, tugevad!

Sellest koolist on pärit paljud kuulsad *modernantsijad*, kes jõudsid kaugele ette oma õpetajatest.

M. Grahami nimega on seotud terve pool sajandit *modernantsu* Ameerikas. Tegutsenud kaua soolotantsijana, töötas ta välja uue tantsuvormi, asutas stuudio, kogus trupi ja

hakkas esinema suurte lavastustega, tantsides peaosi (tantsib ka praegu, sündinud 1893!). Toetudes pika tantsupraktika jooksul saadud kogemustele, süstematiseeris Graham *modernantsu* meetodika.

Tema treeningusüsteem erineb saksa *vabatantsust* erineva füüsilise ettevalmistuse poolest. *Vabatants* on ka sõna otseses mõttes «vaba»: ei kanooniseeri liigutusi, kuigi määrab kindlaks esitatava sisust tingitud vormi.

Grahami *modernants* on konkreetsete liigutuste süsteemikindel kasutamine (nagu) klassikalise tantsu puhul A. Vaganova poolt süstematiseeritud harjutused, millest koosneb tantsija eluaegne igapäevane treening).

Füüsilise ettevalmistuse aste on Grahami tantsukoolides tugevam kui *plastika*, nõrgem aga kui *klassika* puhul.

Maailmas eksisteerib kõrvuti palju erinevaid tantsustiile ja eluõigus on kõikidel. Et aga *klassikaline ballett* on vallutanud endale esikoha ja seda positsiooni kangekaelselt kaitseb, on tingitud sellest, et *klassika* annab ikka veel kõige tugevama ettevalmistuse ja et *klassika* on «kirjaoskaja», kes ainukesena omab rahvusvahelist terminoloogiat prantsuse keeles. Omades piiratud arvu positsioone, millest kõik saab alguse ja kuhu kõik lõpeb, saab võimalikuks liikumise professionaalsus (kuid ka akadeemilisus).

Emotsiooni kui alati liikuva ja muutuva väljendamine *plastilises tantsus* nõuaks tehniliseks analüüsiks arvutusmasinat, mis peale koordineerimata liigutuste registreeriks ka emotsionaalsuse astme. Sellepärast polegi võimalik, vähemalt praegu, väljendustantsu lahata ja süstematiseerida. Kas seda ongi vaja, on omaette küsimus.

Kõige kaasaegsem mitmetahuline kaasaja väljendaja tantsukunstis on see, et kõrvuti eksisteerivad mitu erinevate aluste ja põhimõtete tantsustiili, kus ka mood dikteerib oma.

Tagasi tulles varem avaldatud tõlgete juurde, võiks öelda, et Riitta Vainio stuudio töö on võrreldav Duncani stuudioga, Maurice Béjart aga on üks ajastu suuremaid koreograafe.

Tema ja teiste kaasaegsete parimate koreograafide tutvustamine jäägu aga edaspidiseks.

ÜLO VILIMAA

I kursuse üliõpilased!

TRÜ komsomolikomitee õppe-sektor korraldab teisipäeval, 21. novembril kell 18 keemia ringauditooriumis esimeste kursuste õhtu. Juttu tuleb iseseisva töö spetsiifika ülikoolis, eksamite ja arvestuste sooritamisest ning muudest üliõpilastele aktuaalsetest probleemidest. Noorte tudengitega vestleb E. Koemets pedagoogika kateedrist, aspirant L. Karu ja üliõpilane P. Vihalemm ja teised.

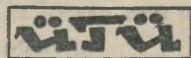
Et keemia ringauditoorium mahutab 250 inimest, saame võimaldada osavõtu sellest üritusest umbes ühele kolmandikule eesti õppekeele kursustest.

I kursuste gruppidele palume hiljemalt teisipäeva hommikuks tuua esimeste kursuste õhtust osavõtjate nimekirjad komsomolikomiteesse.

Üritus on huvitav ja väga vajalik. Loodame, et kursuste delegatsioonid, kes sellest osa võtavad, panevad tööterad kõrva taha ja jagavad hiljem oma muljeid kursusekaaslastele.

A. ROOS, Õppesektori juhataja

TEATED

Geneetikaringi diskussiooniõhtu toimub 21. nov. kell 19 Mitsurini tn. 38. aud. 5.

Teisipäeval, 21. nov. kell 18 toimub

PSÜHHOLOOGIARINGI KOOSOLEK

(ühiskonnateaduste maja aud. 108).

TÄHELEPANU!

ELKNO TRÜ komitee revisjonikomisjoni nõupidamine toimub teisipäeval, 21. novembril k. a. kell 16 TRÜ komsomolikomitees. Kõikidel komisjoni liikmetel osavõtt kohustuslik.

ELKNO TRÜ Komitee sekretariaat

NB!

Komsomolikomitee lektoriumis toimub järjekordne loeng kolmapäeval, 22. novembril kell 19 peahoone aud. 140.

Prof. J. Saarma vestleb teemal «Inimestevahelised suhted ja psühhohügieen».

R S R

Esmapäeval 20. novembril kell 18 üt. aud. nr. 212

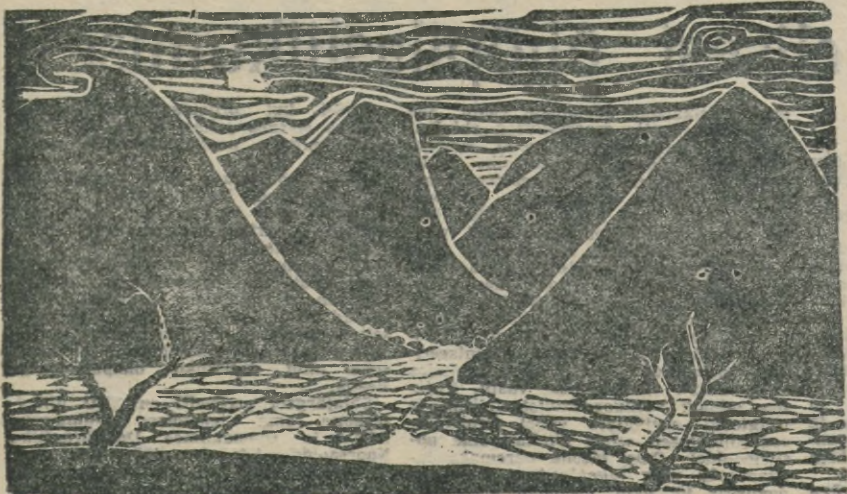
RSR-i «suur ring»

I. Pressikonverents.

II. Viktoriin.

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk Tартu, Ülikooli 17/19. 111. Oksikunumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7646. MB 10110.

LAPI MAASTIK, LINOOLLOIGE.

ANNE KOLDE, 1967.

KÕIGILE!

ESIMENE VABARIIGISI SAJANDI KULTUURIELU SUURSÜNDMUS!

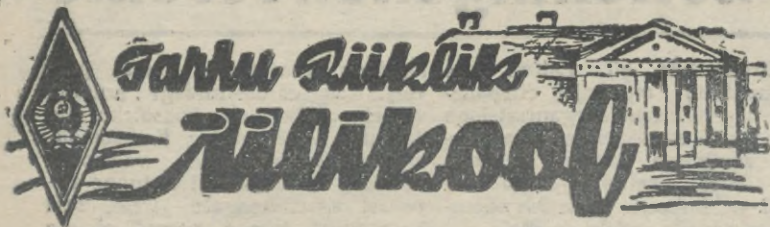
Hakkame kirjutama KOLLEKTIIVSET AJALEHEROMAANI Looma maailma parima kirjaniku kuju! ILMUMISKOHT — ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» (joonealune)

AUTOR — vaprate pealehakkajate veel loomata kollektiiv.

SÜNNIAEG — 1967 kuni

Kui Sa üldse kunagi oled midagi kirjutanud ja kui Sa ka kunagi pole midagi kirjutanud, aga Sa tahad seda teha, siis tule

ESMASPÄEVAL, 20. nov. 1967. a. kell 16 ülikooli kohviku rõdusaali. Seal, tuntud soojendava kivihihniku (ahju) taga ootab Sind ÜKS MEES. Tal on käes üleriigiline raudteelaste ajaleht «Гудок», millel on auk keskel. TA OTLEB SULLE, ET...

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (680) Reedel, 24. novembril 1967 XXI aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Rahvusvahelise üliõpilaspäeva puhul premeerin üliõpilasi — kommunistlikke noori eeskujuliku õppeaduse ja aktiivse osavõtu eest Kommunistliku Noorsooühingu tööst alljärgnevalt:

Enn Bekker	— Oigusteaduskonna III k.
Ülle Rein	— bioloogiaosakonna III k.
Ene Kees	— bioloogiaosakonna IV k.
Rein Kukk	— Kehakultuuriteaduskonna IV k.
Tiia-Ene Parts	— keemiaosakonna VI k.
Boris Sulitsenko	— füüsika (vene) osakonna III k.
Elmar Mustimets	— raviosakonna V k.
Viktor Sarapu	— raviosakonna VI k.
Paul Luga	— raviosakonna VI k.
Mare Kaare	— võõrkeelte osakonna IV k.
Kaarel Haav	— ajaloo-osakonna V k.
Lia Sääsk	— vene filoloogia osakonna IV k.
Anatoli Filonenko	— spordimeditsiini osakonna IV k.
Hell-Mare Mitt	— raviosakonna III k.
Jüri Afanasjev	— matemaatika pedag. osakonna III k.
Kaja Kälde	— raviosakonna IV k.
Inna Tenberg	— stomatoloogiaosakonna IV k.
Urve Seier	— füüsikaosakonna III k.

Rektor prof. F. KLEMENT

Kaks ja pool tundi komsomolikomitees

21. novembri õhtupoolikul toimus ELKNO TRÜ Komitees ülikooli komsomoliaktiivi kohtumine ELKNO Keskkomitee teise sekretäri L. Ananitsiga. Külalisena võtsid kohtumise osa G. Kaldovski ÜLKNO Keskkomiteest ja U. Ojamaa ELKNO Keskkomiteest.

L. Ananits õnnitles ülikooli peet kordaläinud üliõpilaspäevade puhul ja tervitas kokkutulnud esimese kohtumise puhul. «Olen valmis vastama kõigile küsimustele, sest mul on huvitav teada saada, millega tegelete, millised raskused teil on, mis teid huvitab.»

Paaritunnise vestluse käigus püüti leida vastuseid mitmetele aktuaalsetele probleemidele ideoloogilise ja organisatsioonilise töö vallas.

L. Ananitsile esitatud küsimused puudutasid informatsiooniprobleemi, kaadripoliitikat, ajakirjandust,

eelseisva ELKNO kongressi ettevalmistuskäiku ja organisatoorseid laadi probleeme. Anti edasi üliõpilaskonna rahulolematuse ja pretensioon noorsooajalehe «Noorte Hääle» taseme kohta. Põhjendati kasvavat nõudmist vabariikliku üliõpilastele järele. Esitati järelepärimisi I vabariikliku üliõpilaskonverentsi materjalide pikaleveninud ettevalmistuskäigu kohta. Vastati L. Ananitsi küsimustele.

Lõpetuseks märkis keskkomitee teine sekretär, et käesolev kohtumine ülikooli aktivistidega ei jää viimaseks. «Kohtumisi peaks olema sagedamini. Kontakt kõrgemate koolidega, vastastikune side ja organisatsioonilise töö korraldamine kõrgemates koolides on kitsaskohad, mis vajavad lahendamist ja mõlemapoolset tähelepanelikkust lähenemist.»

L. PADEVEST

Suures ringauditooriumis

Möödunud teispäeval korraldas ELKNO TRÜ Komitee õppeosakond I kursuse tudengite õhtu. Räägiti asjadest, mida ei tunda.

Et varsti algab eksamisessioon, siis tehti juttu õppimisest. Iseseisva töö spetsiifikast rääkis pedagoogika kateedri dotsent E. Kõrre, eksamite ja arvestuste tegemise korda selgitas TRÜ õppeosakonna juhataja V. Haamer. U. Noodla Teaduslikust Raamatukogust soovitas kasutada raamatu-

kogu abi, et saada vajalik õppe-materjal ja orienteeruda selles. Täpsemat teavet kooli raamatukogust saadame läbi teha bibliograafiakursused.

Huvitavalt rääkisid üliõpilaste omavahelistest suhetest, nende osast ja kohast elus aspirant L. Karu ja žurnalistika eriharuv kursuse üliõpilane P. Viha-lemm.

R. PADAR

ESIMENE VABARIIGIS!

LOE LK. 3.

Sajandi kultuurielu SUURSÜNDMUS!

Pressi-konverentsist

17. novembri õhtul ootas üliõpilaspäevade külalisi pidulik banketilaud meie kohvikus.

Tervitustööstiga avasid pressikonverentsi ELKNO TRÜ Komitee I sekretär Toomas Sutt ning II sekretär Sirje Endre. Toomas tutvustas seejärel ülikooli, presideenti ja pressit, et külalised teaksid, kellel, mida ja kuidas küsida.

Küsimusi oli asjalikke ning ka niisuguseid, mis veel kord tõestasid, et eyside-vahelisi sidemeid tuleb mitte ainult laiendada, vaid ka süvendada (näit. küsimus «Kas teil ka ÜTO konverents on?»).

Enne kui rõdusaalist muusikat kostma hakkas, tegeles banketipressikonverents bel canto'ga laulehtede abil ja ilma ning külalised Petrozavodskist, Kaunasest, Vilniusest, Riist annetasiid võrustajale kingitusi. Riia delegatsiooni esindaja: «Ma tean, et meil on ühine meri. Ja ma tean, et teil on palju laevu, aga meie tahaksime veel ühe lisada...» Miniatuurne puufiligraan — sel korral üliõpilassõpruse sümbol.

H. KULO

Rongkäigust

Laupäeva õhtul kella kuue paiku oli ülikooli peahoone ümbrus nagu rahvaste rändamine. Pealtvaatajad, TRÜ sinise- ja EPA rohelise-põhjalised teklid, sekka halle TPI ja tumepunaseid TPed'i omi. Kohal olid ka üliõpilaspäevade külalised Riist, Kaunasest, Moskvast ja mujalt.

Kui olid süttinud tõrvikud, sööstis taevasse rakett. See oli start. Mitmetuhanded kolonn hakkas liikuma marsruudil Ülikool—EPA—Pälsoni tn.—Vallikraavi tn.—Toome.

Kõige ees mootorratturid, siis ratsanikud, siis külalised ja rektorid, siis pikk-pikk rongkäik tulekandjaid tudengeid.

Toomel püüdnud rongkäik tulede saravaks amiteatriks, mille lavaks sai ülikooli esimese rektori G. Parroti sild.

Kõnelesid TRÜ rektor F. Klement ja EPA rektor M. Klement. Siis oli järg «Rajaca» käes. Nende poolt esitatud «Sinaseaduse laul» läks kohe massidesse.

Kokkuvõttes võib öelda, et rongkäik, tõrvikud ja vana Toome nende säras olid pidulikud ja mõjuvad, eriti esimeste kursuste üliõpilastele.

M. KLAAS

Esimene

Parroti silla juures lehis alles tõrvikute tuledega, kostsid «Rajaca» lauluhääled ja kõlasid hurraa-hüüded rektoritele, kui samal ajal pabistasid juba mõned tudengid Faehlmanni mälestussamba juures, kus varsti pidi algama üliõpilaspäevade esimene lauleõhtu. Esinejateks olid «Vanemuise» õpetustudio liikmed Ave Alavainu, Laine Välbe, August Kavald jt.

Et ise sai ka osaliselt tegijate hulgas oldud, ei julge nagu hinnanget anda. Õhtu kujuneb suuresti improviseerituks, sest oli esimene omataoline ja paljud asjaolud, mida alguses aimatagi ei osanud, kippusid üldmõju vähendama. Kõigepealt: kui palju meil üldse selliseid massidele määratud vabaõhu-lauleõhtuid on tehtud (või kas üldse on?) Siit siis ka sellised hädad nagu halb kontakt publiku

ja esinejate vahel (enamik rahvast ei näinud midagi). Ka asetab esinemine vabas õhus deklamaatori ette hoopis teised nõuded kui lugemine lavalt. Faehlmanni luuletuste valik oli hea, ülejäänute puhul aga mõnevõrra juhuslik. Esitamisega oli taas vastupidi: kaasaegsed humoristlikud naljalood kukkusid paremini välja, kuid ajas kaugete Faehlmanni epigrammide ja luuletuste puhul oleks kuulaja vajanud rohkem esitajapoolset läbitunnetaust. Faehlmanni asju oleks pidanud lugema suurema rõhuga, nüüd kippusid nad jääma samale tasemele tänapäeva naljalektüüriaga. Seetõttu jäi ehk kogu õhtust pisut juhuslik ja mõõdalibisev mulje.

Hea on aga, et õhtu toimus just Faehlmanni juures ja et me sel kombel tähistasime rahvusliku kultuuri suurmehe ülikooli astumise saja viieteistkümnendat aastapäeva, mis varsti kätte jõuab. Kogemustest õpitakse, ja loodame, et järgmiste üliõpilaspäevade lauleõhtu juba paremini õnnestub.

E. KRAUT

Laupäevaõhtul

olid rajooni kultuurimajas peo-peremeesteks Füüsika-Matemaatika-teaduskond ja Ajaloo-Keeleteaduskond.

Kultuurimaja saal mahutab ca

200 inimest, kutseid oli aga 300. Tuli avada ekspromtriidehoid «Omal riskil», s. t. mantlid laoti lihtsalt ühte kõrvalruumi laudadele. Ja siiski jäi peohimulisi veel ukse taha.

Sissejuhatuseks tantsiti, varsti aga tõmmati lavaeesriided kinni ja kui nad uuesti lahti läksid, istus laval «presidium». Sinna olid arvatud «kolhoosiklubi juhataja», eesrindlikud farmitöölised ja võimalisõpetaja. «Klubijuhataja» pidas maha ettekande ja siis näitasid ka teised presidiumi liikmed oma võimeid. Esinesid vokaalduo, siis tulleelaja ja jälle vokaalduo. Ka ilulugemist tehti. Selgituseks olgu öeldud, et tuld neelas «võimlemisõpetaja», kelle suureks unistuseks on jõuda mustkunstnikuna maailmaareenile.

Kui etteasted parajasti läbi said, püüdis «kolhoosis» tuntud huligaan Kosta Kämäl piduliste rahu rikkuda, kuid ta toimetati vastavate organite poolt kõhku kõrvale ja kord oli jälle majas.

Siis asus orkester oma kohale ja jätkas tants.

Peab ütlema, et nn. «eeskava» ei olnud mitte kõige hoolikamalt ette valmistatud, muljed on kesisevõitu. Palju päästis asja «klubijuhataja» (Mati Rõbovõitra) ladus jutt.

M. KLAAS

K. RAUA ja V. MAASKI fotod

13. novembril toimus ülikooli 18. ametiühingukonverents

13. novembril toimus Tartu Riikliku Ülikooli 18. ametiühingukonverents. Aruandega möödunud aasta tööst esines komitee esimees H. Kabur.

«Oma töös lähtus komitee NLKP programmist ametiühingutele esitatud ülesandest «... aidata töötajatel omandada riigi ja ühiskonna juhtimise oskust,» alustas sm. Kabur.

Aruandeaastal tegeles TRÜ ametiühingukomitee oluliste põhiküsimustega. Peatähelepanu oli pööratud laiemale hulga üliõpilaste kaastöömisele elu-olu ja õppetööd puudutavate küsimuste lahendamisel.

Kõrgemates koolides korraldati üliõpilaste elu-olu, puhke- ja töötajate ühiskondade parema organiseerimise konkurss 1. juulist 1966 — 1. juulini 1967. Kokkuvõtteid tehti kodus 50. aasta juubeliks. Ülikool tuli võitjaks, saades NSV Liidu Keskerihiruse Ministeeriumi ja Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Ametiühingu Keskkomitee aukirja ning 1000 rubla preemiat.

Senisest aktiivsemalt on tegeldud üliõpilaste ja töötajate vaba aja tervisliku ja kultuurse sisustamisega. Organiseeriti mitmeid õnnestunud massisportüritusi, talvel tehti pühapäeviti regulaarselt väljasõite Käärikul.

Ankeetküsitluse põhjal selgitati välja õppimisvõimalused ühiselamu- ja üliõpilaste vahel.

Korraldati võistlus «parimale õpperühmale». Kokkuvõtteid tehti kahel korral. Esimene kord 1. detsembril (I kohale tuli Oigusteakademi IV kursus), teist korda 1 mail (I kohale tuli Arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse IX rühm).

Jätkati juba eelmisel aastal alustatud teadusliku töö tingimuste uurimist. Arstiteaduskonnas korraldati ankeetküsitlus, mille tulemusi analüüsiti teaduskonna ametiühingubüroo. Dekanaadile ja parteiorganisatsioonile esitati omapoolset konkreetset ettepanekut kitsaskohtade likvideerimiseks.

Õppe- ja teaduslikud komisjonid tegelesid õppekirjanduse probleemidega, seda just üliõpilaste õppekirjandusega varustamisel.

Edaspidi tuleks üliõpilaskomisjonil veelgi tihendada kontakti komsomolikomitee õppetöösektoriga.

Õppejõudude komisjon aga suunaku pearõhk õppekirjanduse väljandmisele.

Ideoloogilise töö komisjoni (komisjoni esimees sm. K. Indre) ülesandeks oli koos TRÜ parteikomitee vastava sektoriga suunata ideoloogilist ja poliitilist kasvatus-tööd TRÜ kollektiivis.

On ära kuulatud rahvakunstiansambli, meeskoori ja naiskoori esindajate aruanded internatsionaalsest kasvatus-tööst nendes kollektiivides.

Kuidas on hoolitsetud üliõpilaste ja töötajate heaolu eest? Selle kohta tuli ametiühingukomiteel teha oma tegevusaasta alguses ettekanne Opetatud Nõukogus. Elav mõttevahetus tekkis punkebaaside rajamise ümber. Otsuses fikseeriti Vellavere sauna ehitamine, uue puhkebaasi rajamine. Vellaveres on selle aastaga mõndagi tehtud. Kevadel organiseeriti töötajate-puhkajate hoogtööpäevi aia ja maja korrastamiseks. L. Polli täitis oma lubaduse ja juhendas seda tööd. On rõõmustav, et saun on juba paigale monteeritud, võib oletada et see valmib eelolevaks suusahooajaks.

Uue puhkebaasi rajamise koht ja võimalused ei ole kahjuks veel välja selgitatud. Poleks oodanud seda passiivsust, millega vastati TRÜ ajalehes avaldatud komitee üleskutsele — organiseerimiskoosolekule ei tulnud ühtegi asjahuvilist. Komitee katsetab veel kord organiseerimiskomiteed kokku kutsuda. Kui asjahuvilisi ei leidu, tuleb edaspidi leppida olemasolevate puhkebaasidega. Mis puutub Käärikusse, siis on see eelkõige õppebaas, puhkuseks saab seda kasutada vaid võimaluse piires.

Tuusikutest. Üldiselt on ülikool saanud neid piisavalt. Enam peasisid kõrgemalseisvad organid arvestama ülikooli töö spetsiifikat — töötajate puhkused on ju enamasti III kvartalis (juulis—augustis).

Suur nõudmine valitseb välisrismituusikute järele, nende saamine ametiühingu süsteemis on aga vähenenud. Nii ei saanud TRÜ ametiühingukomitee sel aastal oma töötajatest ühtki terviklikku gruppi. Mõningat ebakorrektsust välisrismigruppide komplekteerimisel võib ette heita vabariikliku komitee töötajatele.

Üliõpilaste tervise eest hoolitseb ja kontrollib seda TRÜ arstipunkt. Haigestumus on üliõpilaste hulgas umbes 4 korda väiksem võrreldes Tartu linna töötajate üldiste näitajatega. Kiita ei saa aga üliõpilaste vastutustunnet. Näiteks suur osa üliõpilaskonnast ei suutu tõsiselt kaitsesüstimisest ja profülaktilisest läbivaatusse. Kuid juba mitu aastat pole korraldatud profülaktilist läbivaatust ülikooli töötajatele. Kui see nüüd viimati toimus, avastati 4 küllaltki kaugele arenenud lahtise TBC juhtu ja veel teisipi haigusi.

Massilise kehakultuuritöö eest oli komitees vastutav H. Tidriksaar. Suuremaks kordaminekuks võib lugeda seda, et üle mitme aasta organiseeriti taas töötajate spordiseksioon, mis mitmel spordialal ka tööd alustas. Endiselt on osavõturohkeimad meeste ja naiste võimlemisrühmad (U. Sahva ja E. Peebo juhendamisel). Mõni päev tagasi tuli Vilniuse Ülikoolist kutse nelja ülikooli (Vilniuse, Tartu, Riia ja Kišinjovi) vahelisele õppejõudude-töötajate jõuproovile males, kabes ja lauatenises. Löödulate ettepanek on muuta selli-

sed võistlused traditsioonilisteks. Naisüliõpilased on kõige hulgaliselt koondunud naisvõimlemise osakonda, mis tegutseb juba 10 aastat. Esinemisest 50. aasta juubeli auks «Vanemuise» teatrilaval võttis osa üle 300 üliõpilase

Tervistavatest spordilaagritest on TRÜ-s traditsioonilisteks kujunenud lõpetajate riigieksamite eelset nädalased tervistavad laagrid Käärikul. Ka on veel nn. «preemia-laagrid» (mitmesuguste konkursside võitjaid autasustatakse tervistavate spordilaagrite tuusikutega) ja üliõpilaste teaduslike ringide ning ühiskondlike organisatsioonide aktiivi väljaõppe-laagrid. Neljanda laagrilisena esinevad veel sportliku kallakuga laagrid.

Kokkuvõtvalt — suhteliselt vähesed tuusikute arvel on püütud võimaldada suuremale arvule üliõpilastele pinge lõvestust tervistavates spordilaagrites.

Kultuuritöö ja isetegevuse organiseerimisel tegutses kaks omaette komisjoni. Üks (H. Ruussaare juhtimisel) tegeles töötajatega, teine P. Rivise juhtimisel üliõpilastega. Riiklike pühade, näärde ja naistepäeva ajal korraldati üliõpilaskoolilisi töötajate puhkeõhtuid. Et osavõtt neist oli suhteliselt väike, läi õhtu «omahind» kalliks. Ilmselt tuleb otsida uusi vorme. Näiteks on kavatsus anda teispäeviti TRÜ ametiühingu klubi töötajate kätutusse.

Ametiühingurühmades on olnud kultuuriloe elav. On organiseeritud ekskursioone õppe- ja puhkuse eesmärgil. Rohkesti on käidud teatri-etendustel, kunstinäitustel.

Üliõpilastel langeb ametiühingu kultuurikomisjoni töö kokku komsomolikomitee vastava sektori tööga.

Üldiselt on teaduskonnasisene isetegevus jäänud kursuste tasemele. Erandiks on bioloogide ja geograafide huumori- ja satiiri-programm «Rajacas». Regulaarselt tootab ka nn. geograafide kino.

Ühiselamutest. 1. sept. 1967. a. oli TRÜ-l 5 ühiselamut 2353 normaalkohaga (4,5 m² üliõpilase kohta). Majutati 2456 üliõpilast. Praegu on normaalkohtade defitsiit juba 349. Kui aga võtta aluseks Ministrite Nõukogu määrus, mille kohaselt sanitaarmiinimumiks iga üliõpilase kohta on 6 m², siis jääb puudu 1072 kohta.

On vaja kohe asuda uue ühiselamu projekteerimisele ja ehitamisele, taotlema, et meie tulevastes ühiselamutes oleks iga korteri jaoks oma sanitaarsõlm dušiga, nagu see on Kiievi, Lvovi jt. ülikoolide ühiselamutes.

Lubamatu on Leningradi mnt. ühiselamu olukord, kus kõikides köökides pole senini veel pliite, pole ka sooja dušši. Mis puutub ühiselamute sisekorra eeskirjadesse, siis, nagu teada, olid need viimasel komsomolikonverentsil äge-

da kriitikatule all. Esitati üsna kardinaalseid muutmise ettepanekuid. Komsomoliorganisatsioon peaks oma ettepanekud laialdasele arutlusele panema, et seejärel koos ametiühinguorganisatsiooni ja ülikooli administratsiooni niga otsustada, mida muuta.

Korteriprobleem ülikooli õppejõudude seisukohalt jääb ülikooli kaadriprobleemiks. Kui arvestada, et ENSV Ministrite Nõukogu määruse järgi on miinimumpinnaks 3 m² (igale perekonnaliikmele (1), siis ei vaja esitatud väide enam tõestust. Ja teine «igavene» probleem — lasteaiad. Olemasolevas lasteaias on vaid 60 kohta. Linna poolt tulevaks aastaks lubatud juurdeehitust ei saa ehitusorganisatsioonide vähesed võimsused tõttu tegema hakata. Selline suur töö on ka ülikooli niigi ülekoormatud töödejuhatajaosakonnale üle jõu käiv. Kiita tuleb lasteaiade lastevanemate komitee otsinguid olukorra kergendamiseks. Tehti kaalukas ettepanek, mille järgi minimaalse ümberehitamisega on võimalik tööle rakendada senise kahe 30-lise rühma asemel kolm 25-list rühma. Sellega suureneks ka sisuline töö rühmades.

SÕNAVÕTUD olid põhiliselt kooskõlas konverentsi üldsuunitlusega. S. Aid pöördus konverentsist osavõtjate poole küsimusega: «Miks on meid siin nii vähe?» (täiesti põhjendatud küsimus, sest kvorumit puudumise tõttu ei saadud läbi viia komitee valimisi, vaks.

K. Soonets rääkis rahvakunstiansambli tööst, raskustest, mis on seotud puudulike harjutamistingimustega. Praegu kuulub rahvakunstiansambli juba 6 kollektiivi. Igal tantsukollektiivil peaks olema nädalas 5—6 korda harjutusi. Ülikooli klubis on kasutada ainult üks saal. Ülikooli ametiühingukomiteel on vaja astuda samme, et rahvakunstiansambel saaks jätkata oma tööd.

Suurimaks puudulikkus ametiühingukomitee töös oli organisatsioonilise töö nõrkus. Komitee otsused ja juhtnõuad ei jõudnud rühmadeni ning tagasiside oli nõrk.

Vähe tähelepanu pöörditi ka aktiivi väljaõppele ja instrueerimisele. Kokkuvõttes hindas konverents ametiühingukomitee töö rahuldavaks.

H. PUUSEPP

TRÜ ametiühingukomitee koosseis:

Helve Kabur, esimees.
Linda Polli, laekur.

Komisjonid tööks õppejõudude ja teenistujatega:

Margus Tõnnov, aseesimees, organisatsioonilise töö komisjoni esimees.

Arvo Tikk, õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees.

Feliks Kinkar, ideoloogilise töö komisjoni esimees.

Arne Kivistik, kehakultuurikomisjoni esimees.

Aino Siimon, kultuuritöö ja tervisekomisjoni esimees.

Hella Moorits, šefluskomisjoni esimees.

Regina Kaskmets, elamu-heaolu komisjoni esimees.

Ado Jaagosild, töökaitses ja ohutustehnika komisjoni esimees.

Aasa Helbe, töö laste ja noorukitega.

Elli Kool, aktiivi kooli juhataja.

Inge Orgo, komitee juriskonsult.

Komisjonid tööks üliõpilastega:

Anti Liiv, asesimees, organisatsioonilise töö komisjoni esimees.

Peeter Malv, õppetöö komisjoni esimees.

Mati Rõbovõitra, kultuurikomisjoni esimees.

Raissa Tuhkru, kehakultuuritöö ja tervisekomisjoni esimees.

Olev Sakk, ühiselamute komisjoni esimees.

Helvi Tallmeister, ühiskondliku toitlustamise kontrollimise komisjoni esimees.

TARTU III ÜLIÕPILASPÄEVAD

Karneval! EPA-s

Pühapäevahõltuse karnevali EPA-s avasid kaks TRÜ päritoluga kostüümide buketi: helesinistes beebüsketes poisid ja riisi jagavad hiinlannad.

Peategevuse — tantsu vahel ja ajal õitses õige lõunamaine äri: kolonisaator müüs orjatore, mustlasmoor pani kaarte ja 2-meetrine minirietuses šarmantne «daam» flirtis kuradi, sõdurpoisi ning muude pörguuke meestega. Peagi saabus sellele õhtu supermadonnale ka konkurent, kellel oli eelkõige tegu oma ne'jandik-pikkuse kavalieriga. Neidi kapiiise rahuldades tuli tillukesel peigmeespoisil «nõrgema poole» põlvele toetatud redelit mööda musi andma ronida. Konkurents on konkurents ja nemad võitsidki karnevali peaulinna.

Tants aga jätkus, ainult äri enam ei õitsenud. Orjad varustatud, kolonisaator õilsatel motiividel tapetud. Pruupeaar pandi aubinnaga ning Mendelssohni saatel paari ühel noorel targar mehel sai aga 4 köidet teaduslikku kirjandust läbi loetud, mil'lest selgus tõde: Taaralinna ja selle klubisid mööda ringi leekiv T'ndengivaim jõudis sel õhtul ka EPA-sse.

S. KIIN

Käärikul

Pühapäeva veetsid meie külalised koos ülikooli ja Eesti Põluma-janduse Akadeemia komsomoliaktiiviga Käärikul. Kohe pärast kohale jõudmist algas dispuut teemal: «Komsomoliorganisatsiooni ideoloogilise töö strateegiast ja taktikast kõrgemas koolis». Sellest võttis osa 35 inimest: Leningradi RÜ-st, Riia RÜ-st, Kaunase Meditsiiniinstituudist, Vilniuse RÜ-st, Petrozavodski RÜ-st, Riia Meditsiiniinstituudist, TPedi-st, EPA-st, TRÜ-st. Ehkki diskussiooni teema ja põhiteesid küllakutsutui eelnevalt saadeti, ei olnud Tartusse saabunud oma kooli komsomoliorganisatsiooni ideoloogilise töö sektori töodes-toimingutes kuigi kompetentsed. Oli ühiseid probleeme, neid arutati, kuid tundus, et mujal pole püütud neid teoreetiliselt — põhjus-tagajärg-meetodil mõtestada.

Paljud külalistest huvitusid TRÜ Rahvaste Sõpruse Klubi tööst.

Pärastlõunal tutvusid külalised Käärikuga.

Õhtul lauldi-tantsiti ühises ringis. Kes aga parajasti ei tantsinud, see ajas kohviklaasi juures juttu,

vaidles edasi päeval selgusetuks jäänud probleemide üle.

Et vastastikku hulk uusi sõpru leiti, on ütlema tagi selge.

T. PAULSON

Asjadest, mis parandada tahavad

PRESSIKONVERENTSIST:

Küsimused, mis esitati meile ja meie kohta tõendavad veel kord, et meie sidemeid teiste kõrgemate koolidega ei tule mitte ainult laiendada, vaid süvendada.

RONKÄIGUST:

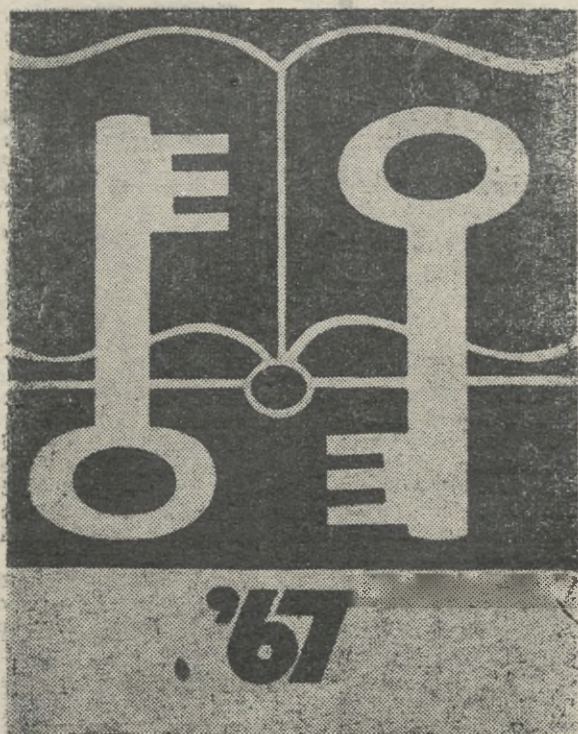
Laulu oli vähe. Mõned laulud ei vastanud üliõpilaste tasemele. Võiks ometi ükskord laulmata jätta «Minu lahutatud naine», «Klaara ja Veera», «Madonna Teresa» jms. Rääkimisest, et on vaja uusi laule, on vähe. Tegutseda tuleb kasvõi eeskujul võttes «Rajacast» (näit. nn. sinasõpruse laul).

Plakateid ja loosungid pidanud olema rohkem ja üliõpilasklubi vaimukamaid. Kohati jättis nende kultuuriine tase soovida (näit. «Elagu fihvid!»).

Pidulik osa Toomel tekitas kohatise venimise tõttu rahulolematust.

Meie rektorile sob.b tudengimüts hästi.

INFORMIIN?!

Tule, võistle, võida!

15. novembril algas Eesti NSV-s järjekordne bibliograafiakuu. Sel puhul ilmunud artiklist võis lugeda, et praegusel ajal raamatukogude ja teatmekirjanduse osatähtsus üldises teaduse ja tehnika arengus järjest tõuseb; et raamatukogude kataloogide, sõnastike, leksikonide, entsüklopeediate, teatmik-ke jt. teatmeteoste ning bibliograafiate iseseisva kasutamise oskust õpetatakse juba alates üldhariduslike koolide algklassidest ja lõpetatakse kõrgemate koolide aspirantidega.

Üliõpilastele on raamatukogunduse ja bibliograafia õppused I ja II (III) kursusest hästi tuntud. On olnud algusest peale väga tublisid rühmi, samuti neid, kelle tublidus ja teadmistejanu on õppuste käigus kasvanud. On kahjuks aga ka neid, kelle arvates õppused on kellegi poolt väljamõeldud asjatu ajaraiskamine, neile pakutavad teadmised aga täiesti üleliigsed.

Iga haritud inimene (ka 2.—3. klassi õpilane vastavalt oma eale)

aga peab teadma, kust ja kuidas leida talle vajalikke fakte, teadmisi või vajalikku kirjandust.

Seepärast eelnimetatud õppusi ka korraldatakse.

Et õppustel «treenitud» või ka iseenese tarkust proovile panna, korraldab Teadusliku Raamatukogu koos komsomolikomiteega eelmise aasta eeskujul INFORMIINI. See on lõbus, põnev ja asjalik (oleneb ka osavõtjast!) võistlusmäng teatmekirjanduse kasutamise oskusest. Arvestatakse vastuse leidmise kiirust, täpsust, leidlikkust ja ka vaimukust.

Võistlus toimub 3-liikmeliste teaduskondade, kursuste, rühmade või ka «segavõistkondade» vahel. Võistkondadel palutakse registreeruda TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemistoas töötaja juures hiljemalt 29. novembril kella 12-ks.

Üliõpilased, moodustage ruttu oma võistkonnad! On veel võimalus konsultatsiooni korras «õpetust» saada õppuste korraldajalt. Otsige nad üles Toome raamatuko-

gust. Mitut liiki võistlustel vajaminevaid teatmeteoseid saab veel lehitseda õpperaamatukogus.

Tutvuge üksikasjalikult võistlusjuhendiga.

Osa võtma kutsutakse ka eelmise aasta võistkondi, eriti Ajaloo-Keeleteaduskonda ja Arstiteaduskonda, kes juba siis uut informiini nõudsid. Nüüd on paras moment saabunud!

Oodatakse võistkondi vähemalt igast teaduskonnast ja rohkearvulist pealtvaatajaskondal!

INFORMIIN toimub neljapäeval, 30. novembril kell 19.00 ülikooli kohviku rõdusaalis.

M. KÜMNIK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu peabibliograaf

Informiini juhend

Eesmärk. Aratada üliõpilastes huvi teatmeteoste ja bibliograafiliste väljaannete kasutamise vastu.

Püüda selgitada teaduskondadevahelist paremust teatmeteoste kasutamise oskuses.

Aeg ja koht. TRÜ kohviku rõdusaalis neljapäeval, 30. novembril kell 19.

Juhtimine. Võistluse korraldab TRÜ Teaduslik Raamatukogu koos TRÜ komsomolikomiteega.

Osavõtjad. Teaduskondade 3-liikmelised võistkonnad.

Tingimused. Võistkondadele esitatakse küsimusi voorudena, igas voorus 3—6 küsimust. Küsimustele vastatakse kohvikusse toodud vajalike teatmeteoste baasil.

Tulemuste arvestamine. Arvestamisele kuuluvad kiirus (vastuse leidmiseks kulutatud aeg), täpsus (kui üksikasjalik on vastus, näit. kas ainult sünniaasta või ka kuupäev), vastuse leidmise otstarbekus, üldine teatmeteoste tundmine ning ka võistlejate teravmeelsus (osata tabavalt, hästi ja lühidalt improviseerida zürri poolt esitatud teemal). Võrdsete punktide seisu puhul esitatakse lisaküsimusi.

Autasustamine. Informiini võitjate autasustamine toimub pärast võistluse lõppemist ühises kohvilauas. Esimesed 3 võistkonda saavad Kääriku spordilaagri tuusiku (iga võistkonna liige 6 päeva). Igale osavõtjale antakse mälestuseks koos bibliograafiakuu embleemiga.

Võistkondade registreerimine toimub TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemistoas (ruum 101 Toomel) kuni 29. nov. kell 12.00.

Pealt vaatama ja oma võistkonda ergutama võivad tulla kõik.

See foto on tehtud mõõdunud aastal enne informiini algust.

MÕLK

KAHEPUUDASEL

SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust
autori illustatsioonidega

Esimene anne

1. PEATÜKK: Hele karjatus pi-medal ööl ehk nõiduslik neiu nagu välgu valguses.

Aivo Poomvillil oli täna erakordset halb päev. Hommikul kell 10 oli ta läinud dotsent Kreisi juurde ladina keele eksamine. Kui- gi ta surmkindlalt oli uskunud oma õnnetähele, oli ta siiski kõige labasemal kombel läbi põrunud. Mitte ainult nende neetud Gallia sõjalugude tõlkega (kui on ikka kuraat nuhtlus, kui riigimees või väepealik kirjanikuks hakkab!), vaid ka grammatikaga: kõik käänd- ja pöördkonnad, ablatiivus absolutus'ed ning accusatiivus cum infinitiivo'ed olid osanud end nii kenasti puntrasse keerata, et neid isegi dotsendi heatahtliku abiga (nn. suunavad küsimused!) ei suudetud lahti harutada. Tulemuseks oli muidugi tühi koht õpinguraamatus, «mitterahuldav» protokolliis, asjatult märjaks higistatud särk, ko'm tühja jooks- nud valget juuniööd nina kaks heiget Issanda päeva. Nii see noorus läheb ja ei tule iial tagasi. Kõige hullem — kui kustuvat stipendio-

tust mitte arvestada — oli see, et Maieke oli neid päevi-öid palju kasulikult osanud pruukida. Kui moraalselt lömmi taotud Aivo Tiigi tänava poole jalutas, et üldnimetatud hella tütarlapse lohus- sõnadest oma muserdatud hingele palsamit leida, jalutas Maie talle ühe EPA poisiga vastu. Mõlemad olid nii kudrutamise süüvinud, et nad vastutuliijat ei märganudki. Nende näod reetsid lõbusalt veedet- ööd ja see, kuidas poiss kätt ümber Maie piha hoidis, ei jätnud Aivo Poomvillale mingit kahtlust selles, et tema käel seal veel ku- nagi ruumi leiduks...

Kui ta nüüd otsekuu noor intel- ligentne utiilihunik keset Tiigi tänavat seisis ning kaugenevale paarile tühja pilguga järele vahtis, tuli Jants. Jants oli just sessiooni alguseks kombineerinud arstipabe- ri ning seetõttu täis optimismi, mida oluliselt oli aidanud tõsta kodust saadud rahakaart. Ta lõi sõbramehlikult Aivole õlale ning kui ta vestluse arenedes oli teada saanud seltseime kurvameelsuse põhjuse, ütles ta nagu surm Lak-

si Tõnisele: «Lähme ära siit!» Taiplik lugeja aimab ehk juba, et sõbrad mitte just veeämbri- l- hutust otsima ei läinud, kuigi see ühiskondliku toilitustamise ettevõtte, kuhu nad algul sisenesid, ühe voolava veekogu nimetust kannab. Jah, paraku nii see oligi, et meie sõbrad kaldusid teele, mis neid õhtu eeli üle tänava «Temposse» edasi viis. Oleks ülekohtune neid noori inimesi nende iseloomu- nõrkuses süüdistada. Süüdi oli eeskätt Aivo Poomvillil õnnetus, mida sõber ammutuntud ravimee- tootiga leevendada püüdis. Ka on palju rohkem süüdi kursusehoo- dajad, kes murega ei valva, et roored süüdi hinged juba alguses kõlvatutest kohtadest eemale saaks noitua.

Vahepeal oli juba õhtu kätte jõudnud. Sõbrad lahkusid «Temp- pest», sest Jantsil oli kuhugi kella pealt minna. Nad jätsid ihapoe ees vaimukate lahkumissoovidega hüvasti ning Aivo Poomvill suun- dus 21. Juuni tänavat pidi üles, et l'olsoni ühiseiamusse minna. Kui- gi tema kõrgem närvitalitus oli manustatud alkoholi tõttu osaliselt pärssimis seisundis, ütles dekanadi poolt kasvatatud tingrefleksi talle, et sessiooni ajal peab üliõpilane eksameid tegema. Seleks on vaja ette valmistada. Ettevalmistus aga nõuab konsepte ning neid tahtiski Aivo oma kursuse tütarlaste poolt hankima minna.

Vahepeal oli taevast äkitselt pak- sude pilvedega kattunud. Ohk muutus lämbeks. Kõik ennustas varasuvist äikest. Kui Aivo Poom- vill Vanemuise ning Pälsoni nur- gale jõudis, oli suveõhtu nii pime- daks muutunud, et vaevalt mõne sammu peale näha võis. Langesid esimesed rasked viisad.

Aivo Poomvillil ees liikus mingi ebamäärane kogu. Kõpsuvate sam- mude järgi võis oletada, et see tü- tarlaps oli. Nüüd lõhestas esimene võimas välgulöök pimeduse, kostis

hele karjatus, eeskondija pöö- ras ennast korra ringi ning Aivo Poomvill nägi hetke jooksul ta nägu: ehkki see oli hirmust kahvatu otsekui neegri negatiiv, oli ta ometi nõiduslikult ilus — sirge ninake, mustad kulmud, roosiline

suu ja kõik see ilu oli ümbritsetud pronksikarva juustest, mis õlga- deni alla langesid. Uhtlasi jõudis Aivo veel näha, et hirmsasti ehma- tatud neiu ühe asja kukkuda las- kis.

Siis valitses jälle pilkane pime- dus. Ladinallanges vihm asfaldi- le. Jalga jala ette pannes liikus Aivo edasi. Midagi valendas jalge ees. Aivo tõstis selle üles — need olid mõned paberilehed, ta surus nad pikku ning astus ühiselamu poole, mille sissekäiku esiku süga- vusest nõrk tuluke valgustas. Nõi- duslik neiu oli kadunud, tema he- le karjatus aga värisas Aivo kõrvades edasi.

Ta sisenes ühiselamu esikusse, astus mõned sammud valvelaua poole ning hakkas undishimulikult uurima oma leidu. See oli ohutus- tehnika loengute konsekti kat-

Uut teatmekirjandust

P. Klein. Die UNO. Kleines Nachschlagewerk. Berlin 1966. 214 lk.

Modern science dictionary. London 1961. 559 lk.

The international dictionary of physics and electronics. 2nd ed. Princeton, New Jersey a. o. 1961. 1355 lk.

A bibliography of Princeton publications. 1965—1966. Prin- ceton, New Jersey 1967. 98 lk.

Weltgeschehen 1945—1966. Internationale Zeitgeschichte. Berlin 1967.

Literaturen der Völker der Sowjetunion. Leipzig 1967. 439 lk.

СССР в цифрах в 1966 году. Краткий статистический сбор- ник. Москва 1967 192 lk.

Г. П. Почетко, И. И. Фроло- ва. История зарубежных стран. (Европа, Америка, Австралия). Библиография иностранных библиографий. Москва 1967. 412 lk. (1368 nim.).

Финансы, деньги и кредит СССР. Библиографический ука- затель 1948—1966. Москва 1967. 479 lk.

Краткий справочник архи- тектора. Промышленные пред- приятия. Киев 1967. 503 lk.

Библиографический указа- тель отечественной и перевод- ной литературы по светотех- нике за 1965—1966 гг. Часть I. Москва 1967. 272 lk. (1792 nim.).

Реферативная информация. Бытовое обслуживание насе- ления. № 5. Москва 1966-33-lk.

Каталог книг по химии, хи- мической технологии и смеж- ным отраслям (1953—1963 гг.) ЦНТБ Химической промыш- ленности СССР. Москва 1966. 691 lk.

Советский Союз. Армения. Москва 1966. 342 lk.

Informiin? Viktoriin?

Mis vahe on informiini ja vikto- riini vahel?

Viktoriini küsimustele tuleb vas- tata peast, toetudes vaid mälus salvestatud teadmistele.

Informiini küsimustele vastatakse «spikri» — teatmeteose abil. Aga kas Sa ka tead, missugusest teat- meteosest kõige kiiremini ja täpse- malt vastust leida? Kui osav Sa oled leidma vajalikke fakte, seda tahabki INFORMIIN selgitada.

kend — mõned lehed kortsunud kartongkaante vahel. Kuid siis jäi Aivo Poomvillil piik peatuma alla- kriipsutustel: «Me ei aisti enne kui oieme pinge all. 1% on kõigist, aga 10—20% lõpeb surmaga, sest ei rakendata õiget abi. On vaja kunstl. hing. Tenti 10 päe- va vältel ja sai ellu (Raudam). Kõrgeping 250 V, madal p. 250. Onnetusjuhud pooleks. Kõr- ge p. lükkab, madal p. tõmbab ligi. Kui liin katkeb ja ots on maas. Mida lähem, seda suurem on pingelaeng. Põhifaktoriks on voolutuge. 0,1 A nii alal, kui vah. voolu puhul surmav...»

Uhe hetkega muutus Aivo Poom- vill täiesti kaineks.

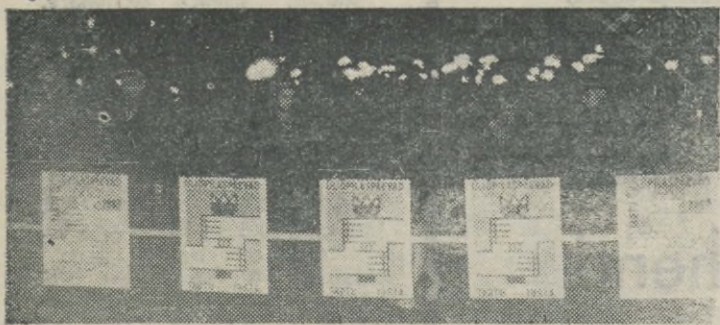
Ei, ei, siin ei saanud olla midagi juhuslikku! Allakriipsutused pidid midagi tähendama, siia oli peide- tud mingi kohutav saladus: pin- ge all, lõpeb surmaga, ei õiget abi, õnnetusjuhud, ots on maas, surmav! Kind- lasti ei ehmatanud neiu kui ees- rindliku maailmavaatega ning pea- legi veel ohutustehnikat õppinud inimene mitte väigust, vaid ta ar- vas, et teda jälitatakse. Neiu hele karjatus, tema kaame nägu väljen- dasid surmahirmu, teda seiras õudne oht, tal polnud õiget abi, teda ootas külm haud (ots on maas)!

Vasardavate meelekohtadega ning värisevate sõrmedega sirvis Aivo Poomvill konsekti. Kuid edasi oli seal vaid asjaik teaduslik jutt sellest, et pärast higistamist tuleb särki vahetada, miline peab olema ideaalne tripihoidja jne. Ja mis peamine — ei ühtegi allakriip- sust.

Mida teha? Kuidas nõiduslikult iisust hädasolijat aidata? Kuhu ta oma surmahirmus kadus?

Tütarlapse hädakarjatus ikka veel kõrvus, ahastavad küsimused peas üksteist taga ajamas, astus Aivo Poomvill nõtkuvi põlvi valve- laua poole. (Järgneb)

TARTU III ÜLIÕPILASPÄEVAD

T. KAIVO foto

K. RAUA foto

V. MAASKI foto

H. KARRO foto

● Hoiame nooruse ja sõpruse tuld! — seda väljendas üliõpilaspäevade embleem.

● TRÜ komsomoliorganisatsiooni esimesel sekretäril Toomas Sutil tuli üliõpilaspäevade pidulikul avaaktusel vastu võtta rohkesti kingitusi.

● Üliõpilaspäevade esimeselt ballilt.

● «On täna meie pärald Taaralinn...» laulis Bioloogia-Geograafiateaduskonna ansambel G. Parroti sillalt.

Praha

üliõpilaste kohvikus

Prahas Vltava kaldapealsel paikneb kohvik, mida turistidele määratud trükised tutvustavad kui ühte öistest lõbustuskohtadest. Kuid juba poolteist kuud ei pea see iseloomustust enam paika: uksele on silt «Ainult üliõpilastele». Meie vabariigiga elanike arvult peaaegu võrdse Praha linna 32 000 üliõpilast on saanud oma kohviku. Hirmus raske on uudishimu maha suruda (liitki kui meenub, et Tartu «analoo» juba pisikeses juubeli vastu valmistub). Nii seangi ühel oktoobriõhtul sammud «Vltava» poole. Sissepääsu ees paarkümmend ülelliget, kellele sees ei paista ruumi leiduvat. Fuajees valvemas olevale noormehele räägin ära, et kust ja kes. «Te ikka õpite selles Tartu ülikoolis», pärib ta täpsustamise mõttes. Kordan seletuse nn. keskosa. Nüüd muutub vorme nõutuks. Ei hämmelda «mitte-omamaalane», vaid «mitte-üliõpilane». Hiljem selgub, et pärast avamisel viibinud Karli — ülikooli rektorit olen teadaolevalt esimene õppejõud, kes selle kohviku läve ületab. Tuleb oodata, kuni valvur käib juhtkonda eriolukorrad informeerimas.

Kohvikus hakkab silma rõivastuse mitmekesisus. Tumedad ülikonnad ja valged kraed eksisteerivad rahumeelselt koos ruuduliste särkide ja teksaspükstega. Tõsi — harjumatu. Pikemata on aga selge, (mille alusel just, polegi nii lihtne öelda), et üliõpilased tunnevad end hästi vabalt (ärgu mõeldagu siia juurde midagi halvamaigulist) ja mõnusasti. Eks see olegi kõige tähtsam.

Esimene korruse saali tantsupõrandal kohal lagi puudub, mistõttu teist korrust võib vaadelda ka hästi avara rõduna. Ülemisest saalist on suurema osa hõivanud mängijad: piljard, male, suure hasardiga manipuleeritakse lauajalgpalli.

Juhatuses ruumis valitseb töömeeleolu: paar poolikut tassi kohvi, alustatud kook, lõpetamisel biisteek, kirjutusmasina tärn. Tutvustamistseremoonia. Üks noormeestest osutub kohviku direktoriks. Kohviku asutamisel oli ta Praha noorsooühingu üliõpilaskomitee funktsionäär, nimetatud organ oli kohviku asutamise initsiaatoriks. Juhatuses ülejäänud liik-

med, muidugi üliõpilased, tegutsesid ühiskondlikel alustel. Kohal on tulevane majandusteadlane, meedik ja ehitaja. Muide, viimane veetis möödunud suve Kasahstani ehitustel ja loeb seda veendunult oma senise elu õnnestunumaks ettevõtmiseks.

Kohvik on avatud iga päev ja töötab kindla kava kohaselt. On teada, millisel nädalapäeval on diksiländ, millisel biit, millisel normaalse muusika. Muide, nii nad ütlesidki — normaalne. Kui jutumärgid olid, siis õige tillukesed. Kavas on ka kohtumised huvitavate inimestega, diskussioonid tõsisematel teemadel. Palun näiteks nimetada mõne teema. Küsimus osutub ettevaatamatuks — senini pole veel diskussioone toimunud. Teadagi, alguse asi.

Kõneldakse ka raskustest. Riidehoidjad, uksehoidjad, mängude saali hooldajad ja mõned teised on juhatuses palgalised, kohvik kui toitlustus- (ja mitte ainult toitlustus-) ettevõtte allub aga hoopis teisele asutusele. Ja huvid pole alati samasuunalised. Katsun lohudada, et see vastuolu pole mõistliku asjaajamise juures sugugi ületatamatu. «Meil, Tartus...»

Kohviku materiaalse varustatuse asjus ollakse optimistid, sest kõrgemate koolide juhtkonnad suhtuvad kohvikusse hoolitsevalt, on laekunud väärtuslikku täiendust sisustusele. Nõuanded sotsialistliku võistluse korraldamiseks rektorite vahel kohviku abistamise alal kutsuvad esile elava vastukaja. Mõttebarjäär laguneb, vastastikune arusaamine läheneb täielikule. Mõistlik on aga asuda minekule, ikkagi õppejõud üliõpilaste kohvikus. Ja küllap juhatusel on veel tööülesandeid.

Huvastijätul palutakse Tartu üliõpilasi tervitada ja Prahasse satumisel «Vltavast» läbi astuda. Hoiatan, et niisama suusoojaks on ohtlik seda öelda: kui üks tuli hoopis kutsumata, mis siis teised veel kutsumise peale... Direktor siiski kartma ei löö.

Niisiis, üliõpilased, olete oodatud külalised üliõpilaskohvikus «Vltava».

A. RAIK,
Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaan

ÜTO Arstiteaduskonna nõukogule on saanud kutseid teiste ülikoolide ÜTO konverentsidele.

● Kuibõševi Meditsiinilises Instituudis toimub 1968. a. märtsis Vene NFSV kõrgemate koolide ühine ÜTO konverents teemal «Venoosse süsteemi anatoomia, füsioloogia ja patoloogia». Teesid saata 1. jaanuariks 1968. a.

● Tšitaa Riklikus Meditsiinilises Instituudis toimub 1968. aasta märtsis Vene NFSV kõrgemate koolide ühine ÜTO konverents teemal «Kliiniline ja eksperimentaalne hematoloogia». Teesid saata 10. detsembriks k. a.

● Moskva Setšenov'i nimelises I Meditsiinilises Instituudis toimuvad konverentsid alljärgnevalt.

Kardiovaskulaarse patoloogia alal 1968. a. veebruaris. Teesid saata 1. jaanuariks 1968. a.

Radiatsiooni meditsiini alal 1967. a. detsembris. Teesid saata 5. detsembriks k. a.

Regulatoorse funktsiooni probleemide alal 1968. a. märtsis. Teesid saata 1. veebruariks 1968. a.

SPORT

Läbi porist, veest...

Kolm päeva, 15.—17. novembrini, selgitasid TRÜ ratsasportlased parimaid endi hulgast. Libe rada tegi võistlustingimused raskeks. Rahulematust tekitas ka asjaolu, et kümnekonna võistleja kohta oli ainult 4 (!) ratsahobust. Niisiis: algratsastamise manööversõidu võitis Virve Pell (mat. V) hobusel Artek, 44,5 punktiga. Kergema klassi takistussõidus oli parim Helle Audo (ravi IV) hobusel Kuura, läbides ainsana parkuuri 0 karistuspunktiga. Algratsastamise kahevõistluses (kahe eel-

mise ala kokkuvõttes) sai meistritiitli Tiit Sinisaar (eesti II) hobusel Kuura — 96,0 p., oies nii manööversõidus kui ka kergemas klassis teine (42,0 p. ja 4 kp.).

Keskmise klassi sõidus osutus ülikooli parimaks ratsutajaks Andrus Saar (eesti III) — 4 kp., järgnesid Martin Kivisoo (eesti IV) — 4,5 kp. ja Helle Audo — 6 kp.

Kuue takistussõidu järjestus oli: 1. Helle Audo, 2. Peep Ravis (õig. III), 3.—4. Andrus Saar ja Ellu Paltser (õig. II).

SELETUS

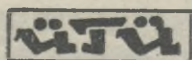
Üliõpilaspäevade käseembleemi trükkimisel on autori P. Lukatsiga kooskõlastamata muudetud tehnilistel põhjustel käseembleemi põhikavandit, mistõttu käsemärk ei vasta autori kavandile.

III Tartu üliõpilaspäevade orgkomitee

Kallis Mare! Sinu kursusekaaslased ja õppejõud tunnevad sulle kaasa

ISA
kaotuse puhul.
Inglise filoloogia III kursuse

TEATED

Psühhiaatriaringi töökoosolek toimub 30. nov. kell 18 psühhoneuroloogia haigla auditoriumis. Päevakord: 1. Depressioonid, nende diagnostika, profülaktika ja ravi (K. Varandi, V. k.). 2. Haige demonstratsioon.

Lugejate konverents

Teisipäeval, 28. nov. kell 17 toimub Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus lugejate konverents teemal

VAIMSE TÖÖ HOGIEEN

1. Väsimuse probleeme vaimse töö puhul — dots. M. Epler.
2. Vaimsel alal töötaja päeva-režiimist ja ajabüüdetist — assistent V. Ratnik.
3. Olustikulised tingimused ja vaimne hügieen — noorem teaduslik töötaja L. Tanning.

Geograafide kino

Teisipäeval, 28. novembril kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditoriumis järgmisi geograafilise sisuga filme: «Reisialmanahh nr. 19», «London 1851 — Montreal 1967», «Kohtumised Prantsusmaal», «Jaapani novellid», «Üliõpilaste suvi», «Tuulest kiiremad», «Me oleme sinuga, Vietnam».

PRESSIKLUBI

hüüab oma vanad ja uued liikmed kella alla kokku 28. novembril kell 18.

Kaasa võtta nuga puuviljakoorimiseks.

AUTO-MOTOKABINET TEATAB:

Autokursuste II rühm alustab tööd 28. novembril kell 18. Mootorrattakursused algavad 30. novembril kell 18. Soovi-jatel tulla V. Kingissepa 19, auditorium 301.

TEADMISEKS

Haridus- ja Teadusala Töötajate Maja

EKSKURSIONIDE PLAAINIGA

1968. aastaks saab tutvuda TRÜ ametiühingukomitees. Kiirus-tagel

Registreerimine toimub kuni 1. detsembrini.

TRÜ ametiühingukomitee

Ujuja!

Katsevõistlused Sulle toimu- vad 30. novembril ja 1. detsembril. Võistluste algus mõlemal päeval kell 21.45.

TÄHELEPANU!

Üliõpilaspäevade embleem on võimalik omandada (pro: osta) TRÜ komsomolikomiteest kas individuaalselt või organiseeritult (igal tööpäeval kella 10—15-ni).

Tartu III üliõpilaspäevade orgkomitee

Klubis

Laste kevadpäevade ja oktoobripeo pilte saab näha ja tellida klubis Tähe tn. 3, esmaspäeval ja teisipäeval kella 15—17-ni.

Lastesektori juhataja

Onnekruusid ääretas!

HELVE KAJANDI

ja

ENN KURVITS

Onnitleb ravi V kursuse.

Onnekruusid ääretas!

OTIENDUS

Eelmises ajalehes artiklis «Aasta kokkuvõte» peab esimese veeru III lõigu seitsmendas reas olema nii: «Klit-valt märgiti sektor...».

Artiklis «Rahvusvahelisest üliõpilaskoostööst» (lk. 3) lugeda II veeru lõpus: «... noorsoo-organ satsioonidega, nagu «Ühendus» ja «Veljesto».

Toimetaja: J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет», г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Haus Heidemanni nim. trükkikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksikunumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7792, MB 10114.

Kõigi maade proletarlastel, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (681) Reedel, 1. detsembril 1967 XXI aastakäik

POOLTEIST KUUD ON MÖÖDUNUD

TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverentsist. Kuidas on õnnestunud täita neid ülesandeid, milleks konverents meid kohustas?

Veel möödunud korral oli iga kolmas (!) TRÜ kommunistlik noor liikmemaksude osas võlglane. Osaliselt oli see tingitud objektiivsetest põhjustest (osakondades valiti uued orgsektorid, arvestussektori juhataja vahetumine jt.), paljudel juhtudel aga vastutustundetusest. Käesoleval kuul on olukord märgatavalt paranenud tänu komitee büroo siseorganisatsioonilise töö sektori ja arvestussektori tõhusale tööle. Seni on liikmemaksude osas võlglasteks matemaatika, vene filoloogiga ja ravi (vene) osakond.

Konverentsil esitatud ühiselamu sisekorraeskirjade osalise muutmise projekt on leidnud elavat vastukaja. Tuleb silmas pida, et meil on tegemist ikkagi projektiga (kus rida seisukohti põhimõtteliselt erinevad senistest), mille suhtes peavad oma seisukoha avaldama nii üliõpilased, õppejõud kui ka administratsiooni esindajad.

On selge, et ilma põhimõteteliste muudatusteta pole võimalik parandada olukorda ühiselamutes. Tuleval kuul toimub nimetatud küsimuses komitee pleenum, mille tööst kutsutakse osa võtma kõiki asjaosalisi. Neil päevil tegi komitee ettepaneku uuesti läbi vaadata ühiselamute komisjonis rida küsimusi, sest nende arutamisel oli rikutud elementaarseid tööprintsiipe (nii näiteks ei arutatud küsimusi vene keeles, kui see osutus vajalikuks).

Hästi funktsioneerib ja on enamat õigustanud komitee õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste premeerimise süsteem.

Kohusetundlikult suhtusid üliõpilased oma ülesannetesse pühade- ja pühadeaegse valve organiseerimisel ülikooli objektidel. Neil päevil alanud Teadusliku Raamatukogu evakueerimistöödest võtavad osa vabatahtlikud ka meie üliõpilaste hulgas.

Üldjoontes õnnestunuks võib lugeda ka möödunud Tartu III üliõpilaspäevi, mis toimusid organiseeritumalt kui varem. Üliõpilaspäevad aitasid kaasa sidemete tugevnemisele paljude meie vennasvabariikide ülikoolidega.

Märgatavalt on süvenenud koostöö EPA komsomoliorganisatsioo-

niga. Ühelt korraldati üliõpilaspäevad. Hiljuti toimunud EPA komitee pleenumist ideoloogilise töö küsimustes võtsid osa TRÜ komsomoliaktiivi esindajad. Lähemal ajal toimub mõlema kõrgema kooli komsomolikomitee õppektorite ühine töökoosolek. EPA üliõpilased ja aspirandid on aktiivselt osa võtnud meie ideoloogiasektori töökoosolekust.

Lähemal ajal korraldab TPI komsomolikomitee teoreetilise seminari kõrgemate koolide komsomolitöö spetsiifika. Selle seminari tööst võtavad osa ka meie aktiivi esindajad. Vabariigi üliõpilaskonna ühiste ettevõtmiste edukamaks korraldamine oleks vajalik EON-i töölerakendamine nendest printsiipidest lähtudes, mis püstitati I vabariiklikul üliõpilaskonverentsil.

On tugevnenud ja muutunud mitmekesisemateks meie komsomoliorganisatsiooni sidemed Tartu asutuste ja ettevõtete noortega. Nende suhete arendamisel oleme lähtunud ülikooli spetsiifika. Ideoloogiasektori poolt korraldatud seminaridest ja loengutest on alati osa võtnud ka asutuste ja koolide esindajad. Õigusteaduskonna kommunistlikud noored võtsid oma sef-luse alla kammivabriku noorte poliitringi RSR-i aktivistid juhendavad lisaks loengulisele tööle ka mitmete asutuste ja koolinoorte RSV tööd.

Komsomoli Keskkomitee esitamine omapoolsed soovid välisvahetuseks 1968. aastaks. Esialgse plaani järgi toimiks vahetus järgmiste kõrgemate koolidega: Debreceni Ülikool (ehitusrühma vahetuse suhtes kokkuleppe sõlmitud), Krakovi Ülikool (ehitusrühma vahetus), Greifswaldi Ülikool (filoloogide vahetus), Oulu Ülikool (delegatsioonide vahetus).

Homme algaval Tartu linna komsomoliorganisatsiooni XVI konverentsil käsitlevad meie esindajad probleeme, mis on seotud komsomoliorganisatsiooni koha ja funktsioonidega meie noorsoo elus, samuti komsomoliorganisatsiooni tegevuse teadusliku analüüsi ja sellest tulenevate järeldustega.

T. SUTT,
ELKNU TRÜ Komitee sekretär

Tervitus linna komsomoliorganisatsiooni XVI KONVERENTSILE!

Täna on Aafrika päev

IDA-AAFRIKA ÜLIKOOOL Dar es Salaami kolledž

Ida-Aafrika Ülikooli alla kuulub kolm kolledži: Makerere (Uganda pealinnas Kampalas), Nairobi (Keenia pealinnas Nairobi) ja Dar es Salaami kolledž (Tansaania). Neist vanim on Makerere kolledž.

Viimasel ajal on juhtivaks kujunenud Dar es Salaami kolledž. Teatavasti on Ida-Aafrika Ülikooli peaks Tansaania president dr. Julius Nyerere. Seetõttu on Dar es Salaami kolledž tugeva rahvusliku kallakuga õppeasutus, mis tegutseb 5. aastat. Niisuguse lühikese aja kohta on kolledžil küllaltki suur koosseisuliste õppejõudude arv. Teaduskondi on põhiliselt kolm. Nende osakonnad on järgmised.

I. Ühiskonnateaduste teaduskonnas: 1) majandus, 2) geograafia, 3) ajalugu, 4) keel ja lingvistika, 5) kirjandus, 6) poliitika, 7) sotsioloogia.

II. Õigusteaduskond.

III. Loodusteaduskonnas: 1) botanika, 2) keemia, 3) matemaatika, 4) füüsika, 5) zooloogia.

Dar es Salaami kolledži juures on mitmed instituudid: hariduse instituut, suahiili keele uurimise instituut, majanduse uurimise büroo jne.

Tansaania on teaduslikult tööks tungivalt vajadus. On vaja ette valmistada kursuste ja loengute programme Ida-Aafrika üliõpilastele, anda Ida-Aafrikale rahvuslikku kaad-

Dar es Salaami kolledž.

rit. Ka välismaa spetsialistide tuleb võimaldada teadusliku töö tegemist (praegu töötavad kolledžis 18 maa spetsialistid).

Tansaania valitsus pöörab suurt tähelepanu teaduslikule tööle, sest ülikooli peaesmärk on aidata kaasa Aafrika rahvuslikule arengule.

Hariduse instituut tegeleb hariduse probleemidega, nagu koolide ning õpetajate kolledžite õppeprogrammide ning õpetamise meetodite arutlemisega.

Suahiili keele uurimise instituut on tegelikult välja kasvanud Ida-Aafrika Suahiili komiteest. Instituut asutati 1964. a. ja teda juhib W. M. Whitely, tuntud lingvistika-

professor Dar es Salaami kolledžis. Instituudi eesmärgiks on uurida keelt, kirjandust, leksikograafiat, terminoloogiat, kontrollida ajakirja «Suahiili» väljaandmist. See ajakiri ilmub kaks korda aastas (märts, aprill).

Majandusliku uurimise büroo asutati 1965. a. detsembris. Selle eesmärgiks on toetada majanduse sotsiaalset arengut.

Dar es Salaami kolledži ja tema uurimisinstituutide eesmärk on arendada teadust oma riigi huvides.

RIITA NOORSALU

Teisipäeval

Rahvakunstiansambel ratastel

Vabariigi teeneline kollektiiv alustas oma uut tegevusaastat kontsertide sarjaga. Alles see oli, kui viibiti Eesti NSV kultuuripäevadel Moskvas ja Uljanovskis. Järgnes suur kontsert RAT «Vane-muises» Tartu linna õpetajatele. Novembri algul aga võeti osa «Vane-muise» teatrihoone avakontserdist.

Möödunud laupäeval sõitis rahvakunstiansambel jälle kontsertmatkale. Seekord Rakvere rajooni. Laupäeva õhtul esineti täissaalile Rakvere I Keskkoolis. Pühapäeva lõuna ajal ja õhtupoolikul jälle la-

val. Ohtusel kontserdil Väike-Maarja Kultuurimajas avaldas publik lootust edaspidigi Tartu kollektiivide esinemisi näha.

Rahvakunstiansambli kontsertide kava oli koostatud repertuaari paremikuks, mida pakuti ka Eesti NSV kultuuripäevadel Moskvas ja Uljanovskis.

Praegu on ansambli ettevalmistamisel uus suur tantsu- ja muusikalavastus «Tantsu ja lauluga läbi Euroopa». See saab kunstküpeks järgmiseks semestriks. Kuid juba detsembris korraldab ansambel ülikooli klubis õhtu «Tulge närid tubajale», kus lõovad kaasa ka kõik külalstajad. Seda, kuidas see välja näeb, näete juba 23. detsembril.

A. KISPER

Teadusliku kommunismi õpetamisest

Nõukogude kõrgemad õppeasutused peavad ette valmistama mitte ainult häid spetsialiste, vaid kasvata-ma ka veendunud kommunisti-ehitajaid. Selle ülesande täitmisel onab tähtsat kohta teadusliku kommunismi kursuse. Alates 1963. aastast, mil see võeti kõrgemate koolide programmidesse, on tehtud palju teadusliku kommunismi probleeme lahendamisel ja selle aine praktilisel õpetamisel. Eriti soodsat mõju teadusliku kommunismi ja teiste ühiskonnateaduste arene-misele on avaldanud NLKP abi-nõud võitluses isikukultuse tagajär-gede likvideerimise eest ja võitlus subjektivismi ja voluntarismi vastu.

Ent teadusliku kommunismi õpe-tamises on veel palju puudusi. Kriitilised märkused, mis tehti üli-kooli ajalehe veergudel ja TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV kon-verentsil, on üldiselt õiged. Puu-duste põhjused on mitmesugused. Teaduslik kommunism kui õppeaine ei ole veel täielikult välja kujune-nud, õppeprogrammi muudetakse tihti, rida tähtsamaid küsimusi jääb valgustamata, esineb teiste ühis-konnateaduste valdkonda kuuluvate küsimuste dubleerimist. Tuleb ar-vestada ka seda, et teadusliku

kommunismi kateeder on alles võrdlemisi noor. Ta alustas tööd ajal, mil teadusliku kommunismi õpetamises polnud veel mingeid kogemusi. Mõned kateedri õppejõud on pedagoogitöös alles algajad.

Kateedri kollektiiv mõistab neid raskusi ja puudusi ning püüab oma tööd parandada. Eriti raskeid ja väheuuritud probleeme arutatakse teoreetilistel seminaridel. Kateedri kollektiiv on juba välja andnud kaks loengute kogumikku, praegu valmistatakse ette kolmandat. Mõ-nede küsimuste sügavama uurimise eesmärgil kuulatakse seminarides referaate, mis koostatakse uusimate andmete põhjal. Et paremini tun-dma õppida üliõpilaste arvamusi ja soove loengute ning seminaride suhtes, oleme kutsunud kateedri koosolekutele mõnede kursuste üli-õpilasi.

Oleks ekslik arvata, et teadusliku kommunismi teooria omandamisel sõltub kõik ainult kateedri kollek-tiivist. Kursuse omandamine on mõeldamatu ilma üliõpilaste tõsise iseseisva tööta. Kogemused näita-vad, et rühmades, kus üliõpilased tõsiselt töötavad, mööduvad semi-narid huvitavalt ja elavalt. Möö-

dunud õppeaastal kanti füüsikute, ajaloolaste, geograafide ning mee-dikute IV ja V kursuste seminarides ette äärmiselt huvitavaid refe-raate antikommunisti kriitikat, mittemarksiistliku sotsialismi kaas-aegetest kontseptsioonidest. Idas, mitme partei süsteemist sotsialismi ajal, teaduslik-tehnilise revolutsio-oni sotsiaalsetest tagajärgedest jm. Nende referaatide arutamine kutsus alati esile elava diskussio-oni. Loengutel ja seminarides püsti-tati teravaid ja aktuaalseid küsi-musi, mille arutamine kestis ka pä-rast loenguid. Paljud üliõpilased, nagu V. Tarassov, V. Plehhanov, U. Mölder, H. Klaus, K. Jaanits jt. on näidanud, toetudes teaduslikele allikatele, iseseisvat, originaalset lähenemist ühtedele või teistele probleemidele. Ja pole juhuslik, et riigi eksamikomisjon hindas kõr-gelt nende rühmade üliõpilaste teadmisi ja oskust marksistlik-le-ninliku metodoloogia vaimu hin-nata kaasaja tähtsamaid poliitilisi probleeme.

Kuid on ka vastupidiseid näiteid. Üliõpilaste mitteüldalase etteval-mistuse tõttu mööduvad seminarid mõnedes rühmades passiivselt ja igavalt. On juhtumeid, kus iga üli-

õpilane valmistab ette ainult ühe küsimuse ja sõna võetakse vasta-valt eelnevale kokkuleppele. Kui sellisel juhul tekibki diskussioon, jääb ta sageli pealiskaudseks.

Teadusliku kommunismi kursuse-ga lõpeb ühiskonnateaduste õppi-mine. Kursus on üles ehitatud sel-lise arvestusega, et üliõpilased saaksid kasutada NLKP ajaloo, fi-losoofia ja poliitilise ökonoomia kursustest talletatud teadmisi. Kuid selle õppeaasta kontrolltööd näita-vad, et paljud üliõpilased on unu-stanud varem läbiõetu ega oska se-litada mõisteid, nagu ühiskondlik-majanduslik formatsioon, sotsiaal-ne revolutsioon, proletariaadi dik-tatuur, kapitalismilt sotsialismile ülemineku periood jne. Nii aga te-kivad lisaraskused, sest õppejõud on sunnitud kordama varemõpitu-t. See omakorda kutsus esile tugeva-mate üliõpilaste rahulolematuse, sest neid huvitab probleemide sü-gavam analüüs.

Tõsta loengute ja seminaride külastavust ning aktiveerida üliõpilaste iseseisvat tööd saab teadusliku ja metodilise töö eda-sise parandamise ja täiustamisega, arvestustel ja eksamitel esitatavate

nõudmiste suurendamisega. Kuid see on asja üks külg. Iga üliõpi-lase, eriti iga kommunistliku noore kohuseks on tõsiselt ja iseseisvalt süveneda teadusliku kommunismi probleemidesse.

NLKP Keskkomitee osutab suurt tähelepanu ühiskonnateadustele. Selle aasta augustis vastuvõetud otsuses «Abinõudest ühiskonnateaduste edasiarendamiseks ja nende osa suurendamisest kommunistli-kus ülesehitustöös» öeldakse, et ka-teedrite tähtsaimaks ülesandeks on tulevaste spetsialistide marksistlik-leninliku maailmavaate, kommunistliku teadlikkuse ja kõrge moraali-sete omaduste kujundamine, noorte kasvatamine aktiivseteks kommu-nismiehitajateks, patriootideks, in-ternatsionalistideks.

Kommunistliku ühiskonna üles-ehitamisel esilekerkinud ülesanded, vajadus täiustada juhtimist seoses ühiskonna arenguga, samuti ideo-loogilise võitluse teravnemine maailmas nõuavad teoreetilise mõtlemise arendamist ja kaadrite poliitilise hariduse taseme tõstmist. Neid ülesandeid saab lahendada ainult partei ja komsomoliorgani-satsiooni, kateedrikollektiivide ja üliõpilaskonna ühisel jõul.

I. VOLKOV

20 AASTAT geograafiaringi

Eeloleval esmaspäeval tähistatakse geograafiaringi asutamise 20. aastapäeva. Ringi loomise tegelik kuupäev on küll 10. oktoober 1947. a., kuid väljakujunenud kombe kohaselt peetakse selle puhul detsembri algul väike teaduslik konverents ja osakonna õhtu.

Ringi algusaastail olid peamised töövormid üldkoosolekud, mille temaatika oli õige lai. Vesteldi reisimuljetest, suurtest maadeavastustest, teaduse saavutustest jne.; käsitlemist leidis muidugi ka Eesti geograafia.

1954. aastast ringi struktuur muutus. Üldkoosolekute arv vähenes, tegevus kandus erialasektioonidesse. Sektsioonide arv on vastavalt üliõpilaste huvidele ja spetsialiseerumisele muutunud. Üheaegselt on tegutsenud kuni 8 sektsiooni. Praegu töötavad füüsilise geograafia, majandusgeograafia, kliimatoloogia ja hüdroloogia-okeanograafia sektsioon. Koosolekutel, mis toimuvad keskmiselt kord kuus, kantakse ette iseseisva uurimistöö tulemusi, tutvutakse erialase uudiskirjandusega ja teaduse saavutustega, korraldatakse ekskursioone jne.

Sektsioonide paremad tööd on ette kantud ringi üldkoosolekutel ja konverentsidel. Igal aastal on kaks konverentsi: lisaks üleülikoolilisele ÜTÜ konverentsile peetakse detsembri algul ringi aastapäeva-konverents.

Üliõpilaste võistlustöid on kirjutatud ligi 20. Praeguste geograafiakandidaatidele K. Kildemale ja A. Raigile anti (vastavalt 1951. ja 1955. a.) Kõrgema Hariduse Ministeeriumi preemia. Viimastel aastatel on saanud mitmed uurimused

vabariiklikul konkursil auhindu.

Mullu anti A. Allpere ja E.-M. Veske ühistööle «Geograafia-alase õppevahendi koostamise kogemusi» (juhendajad dots. S. Nõmmik ja dots. J. Silvet) I vabariiklik preemia. Nende ingliskeelne 6. klassi geograafiaõpik võeti Haridusministeeriumi esitusel kirjastamisplaani. Käesoleval aastal sai vabariiklikul konkursil II preemia A. Peebo ja H. Palusalu töö «Kahe Kagu-Eesti oru terrassid nende orgude arenguloo ilmetajana» (juhendajad v.-õp. E. Hang ja asp. T. Liblik) ja III preemia A. Kallise uurimus «Hajusa kiirguse sõltuvus pilvisusest (Tartu andmetel)» (juhendaja I. Undla FAI-st).

Viimastel aastatel on üliõpilased olnud seotud Eesti NSV looduslike ressursside ja Tartu arengu uurimisega ning Eesti NSV atlase koostamisega, need tööd on kateedri plaanis. Aktiivselt on tegutsenud selles osas majandusgeograafia sektsioon, mille põhiliseks uurimisobjektiks on saanud Tartu linn. Üle 30 üliõpilase on osa võtnud kateedri lepinguliste tööde täitmisest.

Geograafilisi teadmisi on populariseeritud ajakirjas «Eesti Loodus» ja ajalehtedes. Üliõpilaste paremad teaduslikud uurimused on avaldatud Eesti Geograafia Seltsi aastaraamatutes, «Eesti Looduses»; ülikooli rotaprindi vahendusel on trükiavalgust näinud 2 geograafiliste tööde kogumikku.

Üliõpilaste iseseisvat uurimistööd on juhendanud kõik kateedri õppejõud ja aspirandid. Rohkem vaevalt on näinud dotsendid E. Varep, S. Nõmmik ja A. Raik ning v.-õp. E. Hang.

Geograafiaringis alustasid oma teaduslikku tegevust paljud geograafid, kes praegu töötavad uurimisasutustes ja kõrgemates õppeasutustes.

botaanikaringi

Homme tähistab TRÜ ÜTÜ botaanikaring oma 20. aastapäeva. Ring loodi 10. novembril 1947. a. taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juurde. Kõik 123 spetsialisti, kes viimase 20 aasta jooksul on ülikoolis omandanud botaaniku eriala, olid õpingute ajal ühtlasi botaanikaringi liikmed. Neist 13 on bioloogiakandidaadid, paljud töötavad TRÜ-s, EPA-s, ZBI-s, toiduainetetööstuses, paljud õpetajadena koolides.

Kateedri töös on põhiprobleemiks «Eesti NSV flora ja vegetatsioon, nende päritolu, areng, kasutuselevõtt ja rekonstruktsioon», millega on tihedalt seotud ka üliõpilaste

praktiline tegevus. Jõudumööda on kaasa löödud Eesti taimkatte kaardistamisel soode, niidukoosluste, metsade, veekogude algofloora ja makro- ning mikroseente uurimisel. Tööd on tehtud ka Hibiinides, Polaar-Uraalis ja Kasahhi NSV-s. ÜTÜ konverentsidel on esinenud rohkem kui 50 tööga, on võetud osa teiste ülikoolide teaduslikest konverentsidest, esitatud 9 auhinnatööd.

Üliõpilaste tegevus (välitööd suvel ning referaat- ja ettekanded koosolekud ning laboratoorsed tööd talvel) käib tööühmades. Peamised on floristika, algoloogia, mükoloogia ja lihenoloogia rühm.

BOTAANIKARINGI 20. AASTAPÄEVA TÄHISTAMISE KAVA.

Pidulik aktus — kell 10 (taimesüstemaatika suures auditooriumis).

1. Avasõna — H. Trass.
2. 20 aastat botaanikaringi — T. Raia (V k.), J. Jaanson (IV k.).
3. Uutest liikidest Eesti flooras — M. Kask.
4. Tervitused.

Pärgade asetamine Tartu botaanikute haudadele — kell 12. Teoreetiline konverents — kell 15.30 (taimesüstemaatika suures auditooriumis).

1. Seente eluvormid ja süstemaatika — E. Parmasto.
2. Mikroseente geograafilisest levikust — P. Põldmaa.
3. Samblike sünnusidest Polaar-Uraali jääliustike moreenil — J. Martin.
4. Samblike biokeemiast — E. Nilson.
5. Pärnu lahe fütoplankton — J. Tenson.
6. Reovete bioloogilise puhastamise probleemid — O. Sakk ja A. Roosma (IV k.).
7. Tsütotaksonoomiline meetod kõrgemate taimede süstemaatikas — A. Roos (IV k.).
8. Mere põhjataimestiku uurimisest — T. Trei.
9. Läänemere laidude flora ja selle genees — H. E. Rebassoo.

Alfred Fleisch, professor, Šveitsi kodanik

kogu sellele kohale dotsent Alfred Fleisch, kui talendika ning väga perspektiivika füsioloogi.

1927—1932, A. Fleisch, nüüd juba professori tööperiood Tartu Ülikoolis tõestas, et see valimine end õigustas. Euroopas ilmusid kapitalaalsed käsiraamatud, A. Fleischilt telliti füsioloogia-alaseid artikleid. A. Fleisch töötas ja kirjutas tohutul. Üle 40 trükise viie aastagal Kõik tema põhilised tööd läksid n.-õ. maailmakirjandusse. Nende päevade edukaim mees Tartu Ülikoolis? Alfred Fleisch tõi meie ülikoolile kuulsust, paljudes kohtades hakati kõnelema Dorpati asemel Tartust ...

A. Fleisch oli suur metoodikainovaator. Temalt tuli intervallograafi idee. Esimesena maailmas konstrueeris ta intervallograafi. Algul kasutas ta oma Pulszeit-schreiber'it vaid südame löökide kestuse registreerimiseks (täpsus tchutu — 0,01 sek.). Hiljem hakkas ta registreerima ka hingamis-sagedust, ekstrasüstoleid, tilkade langemise kiirust, reaktsioonikiirust jms.

Eriti tähtsaks kujunes A. Fleisch'i pneumotahhograaf. Nüüd mõõdeti suure täpsusega ka õhu liikumise kiirust hingamisel. Uus metoodika andis uusi tulemusi: kui enne uuriti põhiliselt vaid neid närvimpulse, mis reguleerivad hingamislihaste tööd, siis A. Fleisch'i teesiks oli: «Lihased, mis hingamist tagavad, on samuti ka im-

pulsside allikaks.» A. Fleisch sai sellega propriotseptiivse regulatsiooni teooria pionieriks.

Ka vereringe regulatsiooni alal ütles prof. Fleisch uut. Väheuuritud küsimused respiratoorsest arütmist, venoosse verevoolu kiirusest, südame minutimahu muutustest, perifeerse vereringe regulatsioonist jpt. said A. Fleischilt originaalse ja tõepärase seletuse.

1932. aastal pakuti Alfred Fleischile professuuri Lausanne'is, kodumaal ... Ent tema kaalunud saavutused ning uuendused kuuluvad Tartu-perioodi.

«Vahepeal on Tartu Ülikool tugevasti kasvanud ja on muutunud, nagu ma Tartu Riikliku Ülikooli Toimetiste järgi otsustada võin, tähtsaks õppe- ning teaduslikku uurimistöö keskuseks.

Tartu Ülikoolile soovin ka edaspidiseks viljakat arengut. Teile, kõrgesti austatud härra Rektor, ning kogu ülikooli juhatusele avaldan kõige sügavamat tänu.

Teie Alfred Fleisch.»

A. Fleisch'i juhendamisel kaitse-sid juba enne sõda 4 meie ülikooli õppejõudu doktoridissertatsiooni. Tema metoodikale ja aparatuurile teetuvaid väljajärgseid dissertatsioone on meie ülikoolis 9 (J. Saarma; A. Rulli, M. Epler, Ü. Lepp, R. Looga, O. Imelik, J. Riiv, A. Viiru, H. Sildmäe).

Hallipäine meditsiinimaestro, võtke vastu ülikoolipere lugupidamine!
HELLE KULO

Mõttevahetuse korras

Aktiivsuse teema on ikka meie ajalehest aeg-ajalt läbi vilksatanud ja nähtavasti jätkub see edaspidigi. Oli aeg, mil põhiteemaks oli: «Kuidas aktiivsust tõsta?» Nüüd aktiivsust ikka juba on, temaatika kaldub kvaliteedi valdkonda. Loodetavasti on kunagistel aktivistidel siin rohkem kaasa rääkida.

Praeguste ja kunagiste komsomoliaktivistide poleemikast on nüüd juba kuu aega möödunud (vt. S. Endre artikkel «Kas aktivist või kõrvalseisja?» 29. okt. «Edasis»). Mõtetel on olnud aega selgida. Allakirjutatu arvates väärivad edasarendamist eriti kaks mõtet.

1. AKTIIVSUSE DEFINITSIOON.

Kordame: «Ühiskondlik-poliitiline aktiivsus on mõtte ja teoga kaasaaitamine mingisuguse sotsiaalse grupi positiivse programmi elluviimisele.» Nüüd, kus aktiivsuse mõiste on aspirant L. Karu suu läbi selgesti formuleeritud, omandab S. Endre kirjutise küsimus pealkiri erilise jõu.

Vastamisega S. Endrele ärge mõtlemata rutatagu. Tahaksin veel kord rõhutada, et abstraktne aktiivsus kui niisugune pole muud kui bürokraatlik sekeldamine. Loov on konkreetne aktiivsus, s. t. konkreetse sotsiaalse grupi konkreetse programmi elluviimisele kaasaaitamine. Seega tuleb meil, ülikooli kommunistlikel noortel, enne küsimusele vastamist (kas olla aktivist või kõrvalseisja?) endale väga selgeks teha, missugust sotsiaalset gruppi me tahame aktiivselt toetada ja missuguse programmi elluviimisel. Nimelt sellisena tuleks mõista üliõpilase J. Tamme püstitatud nõuet: «... selgitada meie põhi-eesmärk.»

Kui aktivist, siis mille nimel?

2. KOMSOMOLIORGANISATSIOONI TEGEVUSE ARENGU TENDENTS PAARIL VIIMASEL AASTAKÜMNEL. Kõne all olevast artiklist ei järeldu, et punkt 2 vestlusringis sellisel üldisel kujul üles tõsteti. Kuid aspirant M. Titma iseloomustab arengu tendentsi järgmise detailiga: «Erinevalt sõjajärgseist aastatest on näiteks praegu komsomoliorganisatsiooni tegevus kandunud põhiliselt organisatsiooni sisse.»

Tõepoolest, selline tendents on olnud. Kuid üks ole meil ju EÜE näol konkreetne näide vastupidisest: viimastel aastatel on jälle hoogu võtnud tendents kanda tegevus organisatsioonist endast välja, vahetult rahvamajandusse ja meie riigi ühiskondlik-poliitilisse ellu.

Oletame, et insener projekteeris masina, mis ei suuda muud teha peale iseenda kruvikeste-mutrikes-te kooshoidmise. Arvatavasti nätsutab see insener oma paberid kokku ja viskab prügikorvi. Temal on selleks selge kriteerium: masina kasutegur võrdub nulliga.

Nulliga võrdub töö kasutegur ka sellisel ühiskondlik-poliitilisel organisatsioonil, mis suudab vaid iseenda lagunemist vältida. Keda aga huvitab tühi töö? Igatahes mitte mõtleval inimesel. Tulemus: passiivsus sellise organisatsiooni suhtes. Kahjuks on sõjajärgse perioodi komsomolitöö ajaloos just selline «organisatsiooni sisse» suundumise tendents esinenud. Sellel tendentsil ei puudunud ka oma ühiskondlik-poliitilised juured.

Noor kasvav (s. t. komsomoli-ealine) põlvkond on juba loomu

poolt kriitiliselt meelestatud. Ebaseaduslikult juhtpositsioonil seisvate isikute bürokraatliku poliitilise võimu säilitamiseks isikukultuse perioodil oli just vaja kriitika-meelse põlvkonna ühiskondlik-poliitilise töö viljatust. Sealt see komsomoli passiivsus pärit ongi.

Seaduslikkuse taastamise ning demokraatlike printsiipide realiseerimise suunale on kaasnenuud ka noorsoo ühiskondlik-poliitilise tegevuse kasuteguri mõningane tõus, komsomoli populaarsuse kasv. Hea niel on nentida, et meie ülikooli komsomoliorganisatsioon sammub selle suuna avangardis. Viimane konverents andis sellele veel kord kinnitust.

Niisiis: tendents komsomoliorganisatsiooni tegevuse suunamisele organisatsioonist väljapoole, meid vahetult ümbritsevasse ellu. Üliõpilasnoorsoo probleemid ei piirdu üliõpilaste endi «kasvatamisega», kitsalt ülikoolisestest ja komsomolisestest muredega.

Meil on küllalt ajendeid konkreetseks ühiskondlik-poliitiliseks aktiivsuseks, küllalt lahendamata eiulisi küsimusi. Keskel kohal on just meie vabariigi majanduselu ja poliitika probleemid. Seisab ju igaks meist varem või hiljem valiku ees: kus on minu konkreetne töökoht, minu koht vabariigi rahvamajanduses?

Kes meist ei valuta kord südant näiteks sellistel teemadel: Ma lõpetan ülikooli, olen palju vaevalt näinud, närveerinud, mõnestki mugavusest loobunud. Aga töökohal on mu palk tihti palju väiksem kvalifitseerimata tööliste omast. Kas viis aastat pingelist õppetööd ei loo mulle võimet oma kvalifikatsiooni kaudu ühiskonnale rohkem anda? Ülikooli lõpetanute ei ole meie vabariigis sugugi nii suurt puudust kui näiteks transpordi- ja abitööstest. Nähtavasti ei arene meie rahvamajandus mitte just päris sellises suunas, mis vastaks meil olemasoleva tööjõu struktuurile.

Tehkem siis aegsasti selgeks, missuguse programmi elluviimine vastab kõige paremini meie ja kogu rahva huvidele? Siis on meil ka selge, mille nimel ja kuidas ta-sub aktiivne olla.

R. TANNER,
bioloogia VI k.

Uut teatmekirjandust

The Penguin Encyclopedia. Aylesbury, Bucks 1965. 647 lk.

The Penguin English Dictionary. Aylesbury, Bucks 1965. 800 lk.

Handbook of Surgery. 3rd ed. Los Altos, California 1966. 723 lk.

American Library Directory. 23rd ed. New York 1962. 1066 lk.

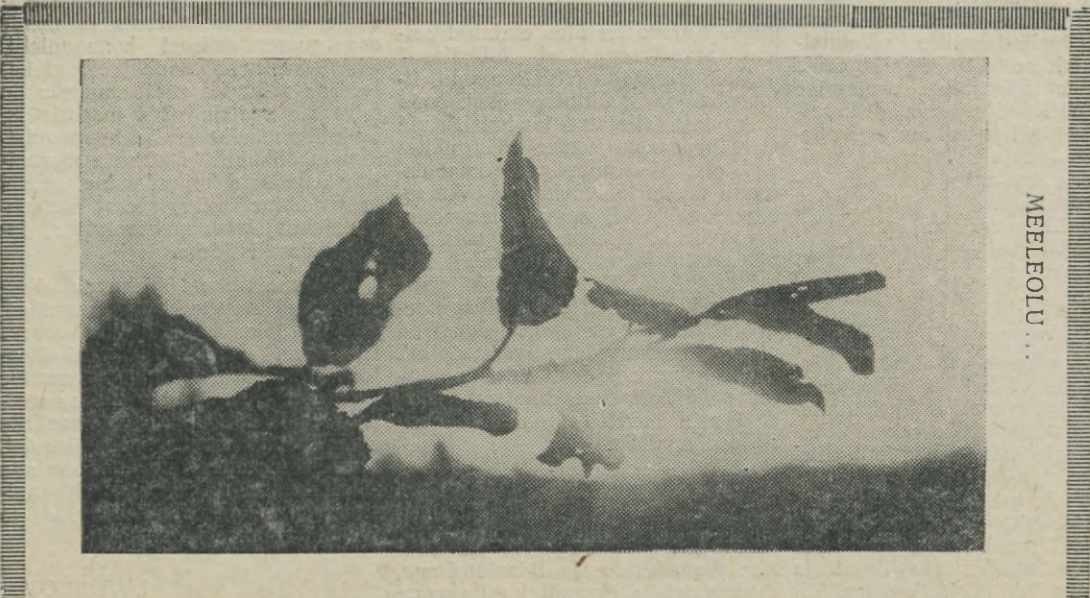
Mathematisches Wörterbuch mit Einbeziehung der theoretischen

Physik. Bd. 1—2. Berlin—Leipzig 1967.

J. Reichow. Filmkünstler A—Z. Leipzig 1967. 332 lk.

Перечень действующих нормативных документов по строительству. По состоянию на 1 мая 1967 г. Изд. официальное. М., 1967. 92 с.

Справочник по экономике лесной промышленности. М., 1967. 288 с.

TARTU ÜLIKOOI REKTORID

Meie armastame (kahjuks sageli ainult külalistele) kõnelda meie *alma materi* kuulsusrikkast minevikust, tema traditsioonidest, kuulsusriikkaist õppejõududest ja kasvandikest. Halb on see, et oleme ise puudulikult informeeritud, veel halvem on aga see, et desinformeerime oma külalisi, mõnikord aga paljastame oma informeerimatust. Üks selliseid sagedasi puudusi: kui kõneldakse, et see või teine tuntud teadlane oli ka Tartu ülikooli rektoriks, projekteerib meie teadvusesse tänapäev, mil sama rektor seisab ülikooli eesotsas aastakümnete vältel. Ülikooli algusaastail polnud olukord sugugi niisugune. Tollal valis õpetatud nõukogu igal aastal enese hulga rektori.

Kõige ülevaatlikum teos Tartu ülikooli tegevuse esimese 100 aasta kohta on E. B. Петухов. Императорский Юрьевский, бывш. Дерптский университет за сто лет его существования (1802—1902), том 1—2. Юрьев 1902—1906, mille lisa Статистические таблицы и личные списки ... annab rektorite nimestiku järgnevalt:

1. aug. 1802—1. aug. 1803
1. aug. 1803—1. aug. 1804
1. aug. 1804—1. aug. 1805
1. aug. 1805—1. aug. 1806
1. aug. 1806—1. aug. 1808
1. aug. 1808—1. aug. 1810
1. aug. 1810—1. aug. 1812
1. aug. 1812—1. aug. 1813
1. aug. 1813—1. aug. 1814
1. aug. 1814—1. aug. 1816
1. aug. 1816—1. mai 1817
1. aug. 1817—1. aug. 1818
1. aug. 1818—1830. a. lõpp
1. jaan. 1831—1. jaan. 1834

1. jaan. 1834—1. jaan. 1836
1. jaan. 1836—1. jaan. 1839
1. jaan. 1839—1. jaan. 1842
1. jaan. 1842—16. nov. 1842
2. dets. 1842—1. jaan. 1851
1. jaan. 1851—1. jaan. 1858

13. jaan. 1858—5. veebr. 1865
5. veebr. 1865—18. jaan. 1868

22. veebr. 1868—22. veebr. 1876
22. veebr. 1876—7. nov. 1881
7. nov. 1881—7. nov. 1885
7. nov. 1885—18. jaan. 1890
18. jaan. 1890—27. sept. 1892
27. sept. 1892—18. mai 1901
25. juuni 1901—1902
1903—1904
1905—1907
1908—1913
1914
1915—1917
1917—1918

Saksa okupatsiooni ajal 1918. a. oli rektoriks prof. C. Dehio. Ta andis ülikooli üle kuraatorile Peeter Põllule, kes täitis esialgu ka rektori kohustusi — vahepeal andis P. Põld kuraatori kohustused üle prof. (tookord veel mitte prof.) Jaan Sarvele (Punaarmee Tartus viibimise ajal).

Rektorid olid

1920—1928 Heinrich Koppel
1928—1937 Johann Köpp
1937—1940 Hugo Kaho
1940—1944 Hans Kruus
(Saksa fašistliku okupatsiooni ajal oli Tartus rektoriks Edgar Kant)
1944—1951 Alfred Koort
Alates 1951. aastast Fjodor Klement

Nagu näha, on meie ülikooli rektorite hulgas terve rida nimekaid teadlasi, kes pole oma nime jättnud mitte ainult meie ülikooli, vaid ka maailma teaduse ajalukku.

TRU ajaleht avaldab edaspidi lähemaid biograafilisi andmeid nende kohta.

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust
autori illustratsioonidega

Esimene anne

Juba ta näost ja kogu olemisest pidi näha olema, et midagi kohutavat, traagilist ja saatuslikku on juhtunud (mõnikord reedab seda meie maine kest, ilma et meie vaim meile sellest aru annaks). Igatahes noogutas valvelaue neiu Aivole üsna mõistvalt ja oli valmis teda ilma tülika paberimäärimiseta edasi laskma. Kuid Aivo Poomvill kui tõeline üliõpilane ei tahtnud sellest kuulda ega liikunud paigast enne, kui oli valvelauda jättnud dokumendina kuupileti neist ammumöödunud öndsast päevist, kui ta veel rongiga Tartu ja Elva vahet pendeldas.

II PEATÜKK, LÜÜRILINE RAHVAMALEVLANE EHK AR- MASTUS ESIMEST SILMA- PILGUST

Aivo Poomvill sõitis kahe kütuga kaamelil seljas aegamisi üle

jalakäijate silla. Kui kaamel mööda sillakaart ülespoole ronis, seadis Aivo end esimesele kütule, selg ettepoole, ja toetas jalad vastu tagumist kütü. Kaamel on tark loom, ta oskab ka juhtimata üle jalakäijate silla minna. Kaamel hirnatas õige lõbusa häälega ja miilitsad nägid, kuidas Aivo kaameliga ikka kõrgemale ja kõrgemale tõusis, nad torkasid viled suhu ja pistisid tulise valuga silla poole.

Vahepeal oli kaamel juba päris tippu jõudnud, ka tema pööras nüüd pead, et mis need miilitsad seal vilistavad. Siis hakkas ta rahulikult edasi astuma. Aivo Poomvill istus nüüd tagumisele kütule ja toetas jalad vastu esimest kütü. Ta võis jälle kaamelit juhtida, kuigi selleks polnud üldsegi vajadust.

Kui nad piki Emajõe äärt Leninigradi maantee poole sõitsid, õot-

Varszawska Jesien 1967

3.

Rahvuslike suurmeeste austamine Poolas on üldine ja püsiv. Austamist pole muudetud «hooajanähtuseks», s. t. mingist juubelist sõltuvas. Selles veendusime kasvõi vabaõhukontserdil Lazienki pargis Chopini mälestussamba juures. Igal pühapäeval mängitakse siin Chopini klaveriloomingut. Seekord esines poola pianist Jerzy Kowaszwski. Lapsed, vanakesed, noored — kõik kuulasid keskendunult suure meistri muusikat.

Samas pargis asub poola ülikute loss. Praegu mängitakse siin vanamuusikat. Pillimehed kannavad rokokoo-aegset riietust. Mõnedel meist õnnestus näha Lazienki lossis kaht lühiooperit: Telemani ooperit «Pimpinone» ning Mozarti ooperit «Bastien ja Bastienne».

Peaaegu iga päev kohtasime linnas ka tänavamuusikuid. Huvitav vaatepilt avanes ühe haigla juures: 6- või 7-liikeline mustlasansambel liikus haigla ühe akna alt teise alla ja mängis südamlikke viise (omamoodi psühholoogiatundmine). Haiged olid liigutatud ja pildusid tänavale raha. Kontrabassimängijal oli pilli edasinihutamise tegetmist, ta toksas selleks pilli põlvega, mängu katkestamata.

Külastasime Varssavi džässiklubi, mis asub vanalinnas väikeses keldris. Igal õhtul kell 23 kogunetakse kuulama džässit. Kõige sagedamini esineb siin Wanda Warska ja instrumentaalkvartett.

Pakutakse kohvi ja veini, kohv on aga Poolas nii kange, et isegi suured «kohvihaiged» alguses ehmusid. Paljud vanalinna keldrikorused on muudetud kohvikuteks või restoranideks. Kohvikuid kohtab igal sammul, seepärast ei näe kunagi, et keegi peaks kohvikusse pääsemiseks ukse taga ootama (Tallinnas ollakse ootamisega harjunud). Palju on tehtud selleks, et külastaja tunneks end hubaselt ja sundimatu. Mõitmel pool kannavad ettekandjad vanaaegset riietust, mööbel on sageli vanaaegne, keldrite seintel põlevad küünlad või huvitavad lambid.

Kaasaegset kunsti propageeritakse Poolas laialt. Moodsaid maale või skulptuure nägime sageli kohvikutes, parkides skulptuurinäitusi. Eriti põnev oli kunstiinstituudi üliõpilaste maalide näitus, mida pidevalt eksponeeritakse Varssavi linnamuüri.

Mitmeid huvitavaid näitusi vaatasime «Zachetas» — kunstimuseumis. Unustamatu optilise mulje jätsid brasiilia kunstniku Mevannier'i plakatid, mitmed neist lauselasid (op-art kunst).

sus neile hulganisti vastu teisigi kaameleid, kõigil ilusasti tudengid seljas, kuigi oli õõ. Kord möödusid nad vasakult, kord paremalt, et huvitavam oleks. Kui nad parajasti vastutulijatest paremalt pooli möö-

Chopini mälestussammas Varssavis.

Tavaliselt üllatavad lossid oma suursugususega, pole aga kuigi hubased. See-eest Wilanowe loss Varssavis üllatas just mingi erilise mugavuse ja hubasusega. Ei oskagi öelda, millest täpselt selline tunne tekkis.

Kinodes nägime eranditult häid filme. Heade filmide valik on suur. Kinod on väga palju, seetõttu piletitega polnud kordagi raskusi. Üliõpilased saavad kinno poole hinnaga. Parimad filmid, mida õnnestus näha: jaapani «Naine liivas», inglise «Vastikus» (peaosas Catherine Deneuve — prantsuse näitleja, filmi aluseks — paranoia kulg), prantsuse «Önn» («Cherbourg'i vihmavarjude» vaimus, teksti vähe, kogu film Mozarti muusikaga), Fellini «Kaheksa ja pool», Antonioni «Öö» ja USA superfilm Sophia Loreniga «Rooma impeeriumi lagunemine».

Varssavi sai sõja ajal kohutavalt kannatada. Terve linn oli varemeis, 1,3 miljonist elanikust jäi alles 150 000. Praegu on linnas juba 1,2 miljonit elanikku. Karestamisväärtne on poolakate visa tahe säilitada minevikumälestisi. Vundamentidest purustatud vanalinn ehitati tervelt üles nii, nagu ta seisis enne sõda.

Tahtmatult mõtled, miks vaielatakse meil kümme aastat Niguliste kiriku pärast, kas teha torn või mitte. Ja tagajärjeta. Kuid Varssavis taastati mitte üks kirik, vaid kõik vanalinna hooned (ja mitte ainult Varssavis).

Suurlinnakärade vaatamata tunnend end Varssavis rahulikuna. Punane tuli keelab — see on seaduseks isegi siis, kui läheduses pole ühtegi liiklusvahendit.

Tänaval suitsetatakse harva. Naised suitsetavad palju rohkem kui meil.

Veidi Krakovist. Krakov oli kaua aega Poola pealinnaks, sellest ka luksuslikum vanalinn. Siin on 105 kirikut, paljud neist arhitektuurimälestised. Kirikutes käiakse palju. Kuulsaim kirik asub keskväljaku ääres. See on Maria kirik, mille erineva pikkusega tornide kohta räägib legend: kaks venda ehitasid keskajal kumbki ühte torni. Ühel neist edenes töö kiiremini, teine vend kadestas teda ja tappis võistleja. Nuga, millega vennatapp teostati, ripub seniajani kiriku seina küljes.

Igal täistunnil kostab kõrgemast tornist neljas suunas trompetisignaali. See on ajalooline traditsioon.

Krakovi lähistel käisime kuulsas Wieliczka soolakaevanduses. See on asutatud 17. sajandil. Lõputu soolalaalide ja -koridoride labürint on muudetud omapäraseks völmajaimaks. Siin põimuvad tsivilisatsioon ja loodus. Saalides asub mitu kirikut, spordisaal, kinosaal, näitusesaaliid kaevanduse ajaloost, maa-aluse järvega saal jms. See völmajaim asub 120—200 m sügavusel.

See jäi meie viimaseks reisiobjektiks Poolamaal. Rong viis meid jälle pealinna, kus nägime veel kord oma uusi Poola tuttavaid ja siis asusime teele piirilinna Bresti poole.

Hästi tore reis oli. Vaikselt peame plaani, et äkki käime korra veel ära.

ALO POLDMAE,
konservatooriumi üliõpilane

«Ärge häbenege, ma olen rahvamalevlane ja minu kohuseks on inimesi aidata,» selgitas neiu.

See veel puudus! Soss! vajus

Poomvilla peas nagu jänesed plekk-toru mööda igaviku poole, murumunad suus.

Särgikaelus poos üha tugevami-ni. Aivo Poomvill hakkas õudsetes külmavärinates kogu kehast rappuma, ta surus hambad kokku, pani silmad kinni ja katsus pead vastu puutüve toetada nii, et see ei kolk-suks.

Varsti hakkas tal parem.

Kui ta silmad uuesti avas, ei tahtnud ta neid esimesel pilgul uskuda.

Imevõlv rahvamalevlastest neiu seisis ta ees ilma ühegi materiaalse katteta, käed ja pilk kõrgustes se suunatud — nagu muistne jumalanna. Nüüd tundis Poomvill ta ära. See on unenägu, sähvas kõigepealt mõte läbi pea. Ta pigistas uuesti silmad kõvasti kinni, kuid enne kui ta nad uuesti avada jõudis, imetlemaks neiu kirjeldamatuid võluseid, kostis kiljatus — ja kaunitar oli kadunud.

Pikemalt mõtlemata sõostis Aivo Poomvill talle järele — ei, ärge mõelge, et ta midagi halba plaanitses, talle lihtsalt meenus korraga, et tütarlapse konsept seisis ikka veel ta pöues, ja nüüd tahtis ta seda omanikule iga hinna eest tagastada. Kuid duširuumi garderoobis leidis ta eest vaid hommikumantli ja pehmed seemisnahksete servadega toasussid.

Poomvill ohkas raskelt, võttis maast ühe sussi, vaatlles seda mõlikult ja pistis siis otsustavalt põue — saladusliku konsepti kõrvale.

Duširuumis pahisema jäänud vesti tegi tühjade kiviseinte vahel õudseli kajavat häält ja see ennustas süngeid sündmusi. (Järgneb)

Napilt viimaseks

Möödunud nädalavahetusel lõppes «Edasi» korvpalliturniir — viimased kontrollkatsed enne NSV Liidu esiliiga mängu.

«Kalevi» tulemustest:
I päev Sverdlovski «Uralmašiga»
II päev Kaunase «Zalgirise»
III päev Riia VEF-iga
IV päev Tbilisi «Dünamoga»
69:71 (31:38),
60:63 (11:31),
75:64 (31:33),
62:63 (43:49).

Mida siis kõigepealt pahaks panna? Muidugi viimast kohta turniiril. Usun, et sellega on päri ka Taaralinna publik.

Kui oli lõppenud «Kalevi» viimane kohtumine, jäanuks nagu tühjeneva EPA võimla kohale rippuma sõnad: «Oleks võinud ka võita.» Seda mitte ainult mängus grusiinlastega. Eriti oodati võitu «Uralmaši» ja «Zalgirise» üle, kus «Kalevi» ka 10- kuni 15-punktilistest kaotusseisudest järele võttis, kuid siis ajahätta jäi.

On ka kalevlaste kasuks kõnelevald fakte. Ennekõike suureskooriline (75:64) võit Riia VEF-i üle. Seega potentsiaale meie omadel on: ühtki mängu ei kaotatud ju suurelt.

Ja eks oludki turniir rohkem eksperimenteerimiseks, mida I. Kulam ka julgelt kasutas ja mis lõi eduks ning sisuka esinemise (näiteks riialaste vastu). Debütant J. Salumets sai õige hoo sisse kohtumises «Uralmašiga». Selliseid üksikuid ja ühiseid puhanguid ning spurte esines arvukalt, aga pahasti ei viinud need otsustava lõpuni.

Võistkonnad reastasid:
1. Riia VEF 3 p., 2. Kaunase «Zalgiris» 3 p., 3. Tbilisi «Dünamo» 2 p., 4. Sverdlovski «Uralmaš» 1 p., 5. Tartu «Kalevi» 1 p.
Populaarseimaks mängumeheks osutus JAAN LENTSIUS (TRÜ KKT IV k.). Parimad olid: keskmängijaist B. DRAKE (VEF), ründemängijaist N. BALVATSOV («Uralmaš») ja kaitsjaist H. LILL («Kalevi»).

M. SOOSALU

PRESSIKLUBI kooris apelsine

Muidugi mõista ei olnud asi ainult apelsinides. Enne kui lõunamaiste hõrgutiste kallale asuti, korraldati väike «brainstorming» ja kokkutulnud seltskond andis uusi ideid PRESSIKLUBI edasise käekäigu ja populaarsuse tagamiseks.

Kas teate, mis asi on «nupp»? Ei tea?

PRESSIKLUBI ütleb teile seda. Sel aastal ja ka edaspidi tahavad žurnalistikahuvilised EPA-st meie tööst osa võtta — seda kinnitasid nende poolt väljasaadetud emissarid.

Räägitakse, et TRÜ sidemed vabariigi teiste kõrgemate koolidega on veel nõrgavõitu.

PRESSIKLUBI on sidemeteloomise raskused tundmatud.

Kas olete näinud Ostankino 533-meetrist masti natuuris seest ja väljastpoolt?

Ei ole?

PRESSIKLUBI näitab teile seda. Need tähtsad otsused vastu võetud, asus PRESSIKLUBI apelsine koorima. Noa asemel kasutati sulepead ja aega tööks oli vaid kümme minutit. Niisiis, asja juurde, pressihuvilised.

TRESOR

Uut teatmekirjandust

Атлас автомобильных дорог СССР. М., 1966. 169 с.

Баранов, Н. Н. и Михайлов, Н. Справочник по экономике химизации сельского хозяйства. М., 1967. 216 с.

Березин, Б. И. Полиграфический рецептурный справочник. Изд. 2-е. М., 1967. 432 с.

Волохов, С. Г. и Сергеева, З. В. Справочник нормировщика в сельском хозяйстве. М., 1967. 400 с.

Вукалович, М. П. Теплофизические свойства воды и водяного пара. М., 1967. 160 с. Прилож.: 2 л. диаграммы.

Каталог-справочник по оборудованию и приборам для лабораторий строительно-монтажных орга-

Poolteist tundi naeru

Möödunud laupäeval andis ansambel «RAJACAS» oma esimese kontserdi väljaspool Tartut. Tallinna Pedagoogilise Instituudi aulas on harva olnud nii palju vaatajaid-kuulajaid, kui sel korral. 700 piletit leidsid omaniku ja ikka veel oli nähasoovijaid.

Vastuvõtt oli väga soe, mõndagi etteastet katkestas aplaus ja kui lõpuks siiski eesrüüded kinni saadi, istus publik naljaootuses veel mõne hea hetke ilusti paigal. «RAJACAS» oli võlunud omapärase eeskavaga kõige nõudlikumagi vaataja.

T. KAIVO

Igavene võitja võideti

Möödunud pühapäeval lõppenud ENSV I liiga meistrivõistlustelt Tallinnast saabusid kodulinna TRÜ naisvõrkpallurid — seekord võiduga.

Et mõista võistkonna ja treener Vello Truuma erilist rõõmu, vaatame ajas veidi tagasi. Esiteks muidugi asjaolu, et TRÜ omandas ENSV meistri nimetuse pärast 16-aastast vaheaga. Alates 1944. aastast on peaaegu alati, vähemalt viimased 8 aastat järjest vabariigi võrkpalliväljakul «esimest viiulit» mänginud Tallinna «Kalevi» naiskond (praegune treener Jaan Jürimäe). Meie tudengeid, kes 3 viimast korda olid üritanud võita, ähvardas «igaveseks teiseks» jäämine. «Kas tallinlannade võidutraditsioon on murtud, sellele on raske vastata,» arvas ka V. Truuma. Mingi tõuke annab seekordne revanš ometi.

Huvitav on märkida, et kui A. Rünga mälestusturniiril novembri algul Tartus kaotati nii Tallinna (2:3) kui ka Pärnu «Kalevile» (1:3), siis pealinnas võideti mõlemad konkurente just samade tulemustega (vastavalt 3:2 ja 3:1). Koduseinad alati ei aita. Pärismängi V. Truumaal edu pärispõhjust. «Võidutahe, püüdlik ja hoolas mäng,» vastati. Tõesti, loovutati ju Tallinnas 7 mängust vaid 3 geimi.

Treener kommenteeris: «Kaotuse korral Tallinna «Kalevile» oleks tekkinud nn. «surnud ring», kus «kuivaga löödud» mängud oleksid geimide arvel esikoha selgitamiseks marjaks ära kulunud. Närvilises mängus aga suutsid meie omad tallinlannade vastu kaotusseisus 1:2 end koguda ja võita 3:2. Visalt kulges ka esikohta otustav mäng pühapäeval kuurordilinnas esindajatega, millest annavad tunnistust geimidki: 15:13, 15:17, 15:13, 15:7. Noor arenev Pärnu naiskond tõrjus aga pealinnas esinduse hoopis kolmandaks.

низаций и предприятий строительной индустрии. М., 1967. 174 с.

Крылова, Н. И. и Эмзина, А. Я. Карманный; русско-датский словарь. Около 9000 слов. М., 1964. 384 с.

Лаки, краски и вспомогательные материалы. Изд. офиц. Утв. до 1 апреля 1967. М., 1967. Госстандарты. Ч. 1. 336 с.

Van Nostrand's Scientific Encyclopedia. 3rd ed. New York a. o. 1958. 1839 lk.

The Columbia Encyclopedia. In one Volume. Morningside Heights. New York 1941. 1949 lk.

American men of science. A biographical directory. 9th ed. Volume I: Physical sciences. New York 1955. 2180 lk.

American men of science. A biographical directory. 10th ed. The Physical & biological sciences. Volumes 1—4. Tempe, Arizona 1960—1961.

1. TRÜ 13, 2. Pärnu «Kalevi» 12, 3. Tallinna «Kalevi» 11, 4. Kingisepa «Kalevi» 5, 5. «Noorus» 5, 6. TPedI 4, 7. EPA 4, 8. Võru «Jõud» 2 punkti.

Vesteldes sm. Truumaaga arvasin ta murelapsi puhkavat võistlusväsimust, sest ettenähtud treeningutund esmaspäeval jäi ära. Selgus hüllem — sel päeval raviti hoopis halbadest majutamistingimustest põhjustatud kergemaid külmetushaigusi.

Küsimusele, keda võistluste käigus naiskonnast esile tõsta, V. Truuma ei vastanud. Küllap on tal õiguski. «Kõik mängisid püüdlikult, kollektiivselt,» ütles treener. Eran-di tegi ta vaid A. Laansalu suhtes, kui juttu tuli õpinguist. Viimane on võistkonnas cum laude ja õpib geograafiaosakonna IV kursusel. Ja ega «kahe isanda» teenimine kerge ole. Tubli harjutamine, arvukad võistlused pluss õppimine on kahtlemata enamalt väärt kui treeneri tagasihoidlikult öeldud «Kõik on korras, võlgnevusi ei ole.»

Ja lõpuks traditsiooniline küsimus tulevikuplaanidest. Siin tegi V. Truuma juttu alanud Eesti NSV karikavõistlustest, kus tartlannadel-tudengitel on kaitsta 3 aastat hoitud karikas. Peale selle on 5. detsembril veel üks kana kitkuda Tallinna «Kaleviga». Sellele Tallinn—Tartu-linnavõistlusele võib meie publik vahetult kaasa elada.

Soovime lõpuks kõigi põidlahoidjate nimel oma ülikoolikaaslastele O. Tammistile (spordimed. IV), O. Kallakmaale (spordimed. VI), A. Haavasalule (geogr. IV), V. Treile (stomatologia V), E. Mägilale (KKT lõpetanu), L. Lihtsale (V keskk.), P. Palmile, H. Truumaale, H. Läänistele (kõik lõpetanud) ja treenerile V. Truumaale — «pall põrandale».

M. SOOSALU

Rogef's International thesaurus. 3rd ed. New York 1962. 140 mõiste seletust.

Van Nostrand's Scientific Encyclopedia. 3rd ed. New York a. o. 1958. 1839 lk.

Raadioloengud

Reedel, 1. detsembril

1. Inglise filoloogia I—IV kursuse üliõpilastele õpetaja Gunnar Kivivälja esimene loeng «Inglise keele intonatsioonist».

2. Kõigile kaugõppijatele dots. Herbert Metsa teine loeng poliitökonoomias «Majandusreform ja isemajandamine».

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Тарту Рийкли Юликоол («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 7949. MB 10167.

Startis 1033

TRÜ massispordi konkursi raames on järg jõudnud talispordialade kätte. Kahe ala (kross ja orienteerumine) kokkuvõtet tehes võib nimetada paremad õpperühmad, aga ka selliseid kursusi, kust ühtki üliõpilast krossirajale või orienteeruma ei ilmunud. Krossirajal käis 818 ja orienteerumas 215 üliõpilast.

Kõigepealt 10 paremat õpperühma (võistlevat üksust):

1. Geograafiaosakond II kursus	1,65 punkti 2-st võimalikust
2. Geoloogiaosakond I kursus	1,50
3. Farmaatsiaosakond I kursus	1,28
4. Keemiaosakond (teoreetiline) I k.	1,21
5. Ajaloo-osakond I kursus	1,07
6. Saksa filoloogia I kursus	0,99
7. Inglise filoloogia I kursus	0,99
8. Inglise filoloogia II kursus	0,94
9. Geograafiaosakond I kursus	0,88
10. Saksa filoloogia II kursus	0,83

Võistlevaid üksusi on tänavu 145. Päris suur on nende kursuste ning rühmade arv, kelle tagajärg kahe ala kokkuvõttes on 0—0,05. 100-protsendiliselt tulid jooksukrossile ajaloo-osakonna I ja farmaatsiaosakonna I kursus. Orienteerumisrajal oli nagu üks mees väljas geograafiaosakonna II kursus.

Seekordne võistluste korraldus sõltus suuresti ka ilmastikust. Õigel jooksukrossi ilma polnudki... Kuid see ei vabanda fakti, et võistlejakaarte korralikult ei täidetud. Näiteks oli kaarte, kuhu oli kantud ainult nimi ja märged teaduskonna kohta — «arst», muud mitte midagi. Oh seda vaeva, mis selliste «kirjaoskamatus» pärast näha tuleb. Seltepeast, tudengid, olge järgnevatel massispordi üritustel vähemalt niivõrd korralikud, et oma nime, teaduskonna, kursuse, õpperühma eriharju ja spordiosakonna kaardile kannate! Orienteerumises tuli selle tõttu mitmed võistlejakaardid lihtsalt kõrvale jätta, sest 5- või 6-liikmeline kohtunikekogu ei suutnud peale kontrollposti šifrite midagi välja lugeda.

TRÜ Spordiklubi koostöös TRÜ komsomolikomiteega on võistlevate gruppide praeguse paremusjärjestuse selgitanud. Teaduskondadevahelise võistlust võib alates esmaspäevast teada saada komsomolikomiteest, kuhu koondtabel üles pannakse. Pretensioonid jätta komsomolikomiteesse käesoleva artikli autori nimele.

K. ZILMER

Rahuldame kõiki laenuavaldusi

Üliõpilaste Vastastikune Abistamiskassa on vabatahtlikkuse alusel ühinenud ametiühinguliikmete organisatsioon, mis eksisteerib alates 1947. a.

Kassast võib saada nii lühik- kui pikaajalisi laene. Kassa varad koosnevad ametiühingorganisatsiooni poolt eraldatud summadest, sisseastumismaksudest, hoiuste protsentidest ja muudest tuludest. Maks, mida kassa liige oma liikmeksolu ajal tasub, tagastatakse kassast lahkumisel. Selleks, et saada laenu, peab enne kaks kuud kassa liige olema (põhikirja järgi). Liikmeks astumise maks on 2 kop. Praegu on ÜVAK-i liikmeid 330.

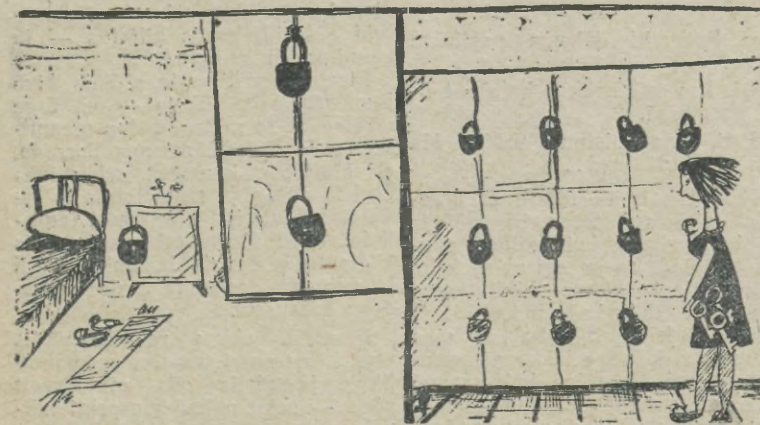
Ootame juurde eriti nooremate kursuste üliõpilasi. Nad on võib-olla veel vähe kuulnud meie organisatsioonist. Kassal on omavahendeid 6557 rbl. ja ta on suuteline kõiki laenuavaldusi rahuldama.

On soovitat valida kursustel kassavolinik, kes soovijaid organisatsiooni vormistab. Kassa volinik tutvustab üliõpilastele ka kassa põhikirja. Kassa voliniku ülesannete hulka kuulub ka liikmemaksude kogumine.

Külastage meid! Kassa on avatud igal neljapäeval kella 18—20. Asume kohviku peal (III korrus).

TRÜ ÜVAK juhatus

PÄEVAKAJA

Vii või kraam lombardi?!

A. OISSARI joonistus.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (682) Laupäeval, 9. detsembril 1967 XXI aastakäik

ÜLIÕPILANE! Teaduslik Raamatukogu vajab sinu abi!

Vastavalt TRÜ rektori käskkirjale 21. novembrist 1967. a. on TRÜ Teadusliku Raamatukogu avariilukorra likvideerimiseks vaja raamatukogu töötajatele appi suunata iga päev üliõpilasi.

Siin tuleb osakondade sekretäridel ja kursuste grupporgidel teha päris hoolikat organiseerimistööd, on ju meie raamatukogu võimalikult kiire avariilukorrast päästmine kõikidele südameasjaks.

Seni on hoolsamateks abimeesteks olnud TRÜ Oigusteaduskonna (sekretär T. Saar) ja keemiaosakonna (sekretär M. Pärnoja) üliõpilased. Hoopis rahul ei saa olla Majandusteaduskonna (sekretär E. Valdre) ja füüsikaosakonna (sekretär T. Tamm) üliõpilastega, kes ei ilmunud kokkulepitud ajal tööle.

Alljärgnevalt toome ära graafiku raamatukogu evakueerimistöödeks 11.—16. dets. Töö toimub iga päev kella 8—15-ni. Iga allpoolnimetatud osakond on kohustatud tööle suunama 6 noormeest (seega iga päev kahest osakonnast kokku 12 noormeest):

11. dets.	füüsikud-teoreetikud	6 poissi
	majandusteadlased	6 "
12. dets.	füüsikud-teoreetikud	6 "
	ravi I	6 "
13. dets.	ravi I	6 "
	bioloogid	6 "
14. dets.	ravi II	6 "
	bioloogid	6 "
15. dets.	ravi III	6 "
	KKT	6 "
16. dets.	KKT	6 "
	matemaatika pedagoogid	6 "

TEADMISEKS

kõikidele teaduskondade sekretäridele!

Juba täna astuge läbi TRÜ komsomolikomiteest, et teatada raamatukogusse tööle minejad. Organiseerimistegevuse käigus peetagu osakonnas meele, et tööle suunataks ainult noormehi (on vaja tõsta raskeid raamatukaste).

Lähemate nädalate jooksul peavad osakondade komsomoliorganisatsioonid võtma Teadusliku Raamatukogu avariilukorra likvideerimisele kaasaaitamise oma praktilise tegevuse põhiülesandeks.

ELKNO TRÜ Komitee sekretariaat

TARTU XVI

Täpselt nädal tagasi kogunes Tartu komsomol oma XVI konverentsile EPA aulaks.

Alustuseks kuulati ära ELKNO Tartu Linnakomitee sekretäri Milvi Reinfeldi aruanne, mis andis küllalt mitmekülge pildi aruandepeirioodil tehtud tööst. Tundus siiski, et aruanne oleks võinud olla lühem, konkreetsem ja üldistavam.

TRÜ komsomolikongressist ei ole kuigi palju aega mööda läinud ja seetõttu kippusid tahmatult võrdlema kahte komsomolifoorumit. Muidugi oli linnakonverents eeskätt juba profiililt ja koosseisult erinev — noored tööstustevõtetest, keskkoolidest, kõrgematest koolidest ja mujalt. Sellest ka laiem küsimusteriing. Põhiliselt oli probleemistik sama, kuigi tõeliselt sisukate ettekannete kõrval esines ka sõnavõtte, kus ladusa reisi jutu vormis jutustati kõrges kõnetoolis teemal «Kus käisime, mida nägime».

ELKNO TRÜ Komiteele ja komsomolile noortele on viimasel ajal ette heidetud liigset teoretiseerimist komsomoliprobleemide valas. Ülikooli sekretär Toomas Sutt

kinnitas oma sõnavõtte linnakonverentsil täiesti põhjendatult, et just teooria tegemine ongi ülikooli komsomoli üks olulisemaid ülesandeid, sest see vastab kõrgemate koolide spetsiifikale. T. Sutile sekundeeris samas küsimuses edukalt EPA komsomolikomitee liige Toomas Kork.

Kindlasti oleks tahetud kuulda ka linna teiste komsomoliorganisatsioonide esindajate arvamusi samas küsimuses.

Mis äratas konverentsil erilist tähelepanu? Kindlasti see, et keskkoolikomsomol reageerib meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni probleemidele kaasaegselt. Viimane asjaolu on tähtis seetõttu, et lähemal ajal astuvad just keskkoolide aktiivsemad noored ülikooli ja toovad vahetust TRÜ praegusele komsomolikaadri.

Konverentsil viibisid ka ÜLKNO Keskkomitee töötaja G. Kaldovski ja ELKNO Keskkomitee esimene sekretär R. Pollimann, kellele rohkearvuliselt küsimusi esitati.

T. AARE, eesti filoloogina III kursuse üliõpilane

NB!

13. detsembril kell 19 esineb komsomolikomitee lektoriumis K. Koger teemal «Õppimise, hariduse ja töötasu probleem». Loeng toimub ühiskonnateaduste majas auditoriumis nr. 212. Ootame kõigi asjahuviliste osavõttu!

Hiljuti oli TRÜ parteikomitee koosolekul arutuses ülikooli ettevalmistuskursuste töö. Ülevaate sellest andis kursuste juhataja E. Lepik.

Viimastel aastatel on kursustest osavõtjate arv stabiliseerunud. Ole 500 inimese Tartu linnast, Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Võru jt. rajoonidest valmistuvad siin oma haridustee jätkamiseks kõrgemates õppeasutustes. Enam kui 20 õppe-

24 päeva KOSUTUST

Paljud üliõpilased, eriti nooremad kursused, ei tea, et TRÜ ametiühingukomitee alluvuses on profülaktoorium. See on mitmesuguseid haigusi põdevatele üliõpilastele sanatoorset tüüpi raviprofülaktiline asutus, kus ravitakse õppetööd katkestamata. Profülaktooriumis on 25 voodikohta. Ravil viibimine toimub vahetustena. Vahetuse kestvus on 24 päeva. Tuusiku hind on 16 rbl. 56 kop.

Üliõpilased, kes on majanduslikult raskest olukorras, saavad profülaktooriumi tuusiku tasuta. Üliõpilaste suunamine profülaktooriumi toimub TRÜ ambulatooriumi kaudu. Lõplikult jaotatakse tuusikud koosolekul, millest võtavad osa TRÜ ametiühingukomitee, TRÜ ambulatooriumi ja profülaktooriumi ning üksikute teaduskondade ametiühingubüroode esindajad. Üliõpilased, kes tahavad minna profülaktooriumi ravile, registreeruge TRÜ ambulatooriumis.

TRÜ Nõukogus

Aspirantuur, kaugõpe, venia legendi

Novembri viimasel reedel, 24. skp., tuli kokku TRÜ Nõukogu ja EKP TRÜ Komitee järjekordne ühine koosolek.

Päevakorra avas TRÜ teadusala prorektor dots. J. Tammeorg, kes tutvustas 1968. aasta teadusliku töö plaani.

Aruandega aspirantuuri osakonna tööst esines osakonna juhataja S. Laar. Koosolek, kuulanud ära dots. K.-S. Rebase kaasaruanne ning sõnavõtted, märkis, et viimasel ajal on suurenenud aspirantuuri lõpetanute poolt kaitsitud väitekirjade arv ning et 55% tänavu aspirantuuri astujaist on teaduslike tööde autorid ja on aktiivselt osa võtnud OTU tööst. Vastuvõetud otsuses kohustati teaduskondade dekaane, parteibüroosid ja aspirantuuri osakonda täitma järjekindlalt ning kõrvalekaldumalt TRÜ Nõukogu varasemaid otsuseid aspirantuuri töö kohta.

Ettekanne kaugõppe üliõpilaste õppeedukusest tegi kaugõppeprorektor L. Kangur: «1966./67. õ.-a. on kõikides põhilistes kaugõppe tööd iseloomustavates näitajates mõnesugune edasimineku parimuse poole.»

● Võrreldes eelmise õppeaastaga suurenes üliõpilaste arv, kes sooritasid tähtaegselt kõik arvestused ja eksamid; vähenes tingimisi järgmisele kursusele üleviitude arv.

● Ülikoolist väljalangenute arv vähenes 2,7% võrra, moodustades 16,3% kaugõppijate üldarvust (mullu 19%).

● Ülikooli lõpetanute arv kasvas. Lõpukursuse üliõpilastest lõpetas 66,1% (mullu 53,5%).

Suurenes TRÜ Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi lõpetanute arv — 53,6% lõpukursusest. Oigusteaduskonnas oli vastavaks näitajaks 100% (28-st 28), Majandusteaduskonnas 78,6% (61-st 48), aga Kehakultuuriteaduskonnas 18,1% (11-st 2). Lõpetajate arvu poolest jääb kaugõpe statsionaarist 3,1% maha.

Kursusekordajate arv on jäänud

endiselt suureks — 607 üliõpilast ehk 26,9% kaugõppijate üldarvust. Kursusekordajad on peamiselt II ja III kursustelt. Lõpukursustel on vaid üksikuid mahajääjaid.

● Lisaks TRÜ Tallinna konsultatsioonipunktile avati 15. detsembril 1966 Pärnus kõrgemate koolide vaheline konsultatsioonipunkt, ent kumbki neist pole varustatud ühegi tehnilise vahendiga.

● Uute kaugõppeüliõpilaste vastuvõtul plaan täideti käesolevaks õppeaastaks 94,1%-liselt. Alatäitmine esines Majandusteaduskonnas kaubanduse raamatupidajate osas ja Kehakultuuriteaduskonnas.

● On suurenenud erialal ja eriaiale lähedastel töökohtadel töötavate kaugõppijate arv.

Sätteid vastuvõetud otsusest:

● Kaugõppeosakonnal rakendada karmid abinõud kuni üliõpilaste nimekirjast kustutamiseni nende kaugõppijate suhtes, kes õppetööst osa ei võta ega täida teaduskonna ja kaugõppeosakonna nõudmisi õppeplaani täitmisel.

● Kaugõppeosakonnal jätkata selgitustööd üliõpilaste keskel tööleasumiseks erialal, mida ta õpib ülikoolis või sellele lähedasel erialal, et leiaksid rakendamist teadmised, mida kaugõppija omandab.

● Võõr- ja ladina keele õpetamiseks Tallinna ja Pärnu konsultatsioonipunktis eraldada kaks magnetofoni.

Aruandega arvutuskeskuse tööst esines dots. Ü. Kaasik. Aruandest ning sõnavõttudest ilmes, et on vaja viia lõpule arvutuskeskuse teadusliku töö temaatika täpsustamine vastavalt olemasolevatele võimalustele ja vajadustele, mis tulenevad põhi-

listest teadusliku töö suundadest ülikoolis. Sellega seoses tuleb:

● senisest põhjalikumalt tutvustada arvutuskeskuse võimalusi temaatiliste meetodite rakendamiseks teistes teadusharudes;

● tihendada sidet Matemaatika-teaduskonna, arvutuskeskuse ja Majandusteaduskonna vahel seoses majandusküberneetika haru loomisega;

● matemaatika õpetamisel teistes teaduskondades pöörata senisest suuremat tähelepanu vastavate erialade spetsiifikale.

TRÜ Nõukogu pöördus rektoraadi poole palvega leida võimalusi normaalsete materiaalsete tingimuste (palgad, korterid) loomiseks arvutuskeskuse töötajale. Juhtiti tähelepanu ruumikitsikusele Matemaatikateaduskonnas ning arvutuskeskuse uue hoone aeglasele ehitustempole.

TRÜ Nõukogu võttis vastu ka otsuse töökaitses õpetamisest ülikoolis. Selles rõhutatakse, et veelgi enam seotaks töökaitses õpetamist omandatava erialaga ning püütaks üliõpilastele vajalikke töökaitselaseid teadmisi ja oskusi edasi anda eriainetega kaudu.

TRÜ Nõukogu otsustas taotleda filosoofiadoktor I. Stolovitšile professori kutset.

Lõpuks arutati jooksivat tööküsimusi. Muuhulgas tegi prof. Ü. Lepik TRÜ Nõukogule ettepaneku taaselustada meie ülikoolis *venia legendi* (s. o. luba loenguid pidada) traditsioon. *Venia legendi* kehtestamise üksikasjade väljatöötamine usaldati rektoraadile.

H. KULO

Ettevalmistus ülikooli astumiseks

jõudu, nendest pooled TRÜ-st, abistavad kursustel keskkooliprogrammi sügavamal omandamisel. 4 rühma töötab kursuste filiaalis Tallinnas.

Komitees rõhutati vajadust hoida igasugustest katsetest vähendada kursustele esitatavaid nõudeid. Pigem on otstarbekas mõnevõrra kasutada kõrgemale koolile omaseid töövorme. Õpetamise kvaliteedi tõstmisel võiksid abistada ülikoolis vastavate ainete meetodika tegelevad õppejõud. Dekaanidelt ja profiileerivatelt kateedritelt

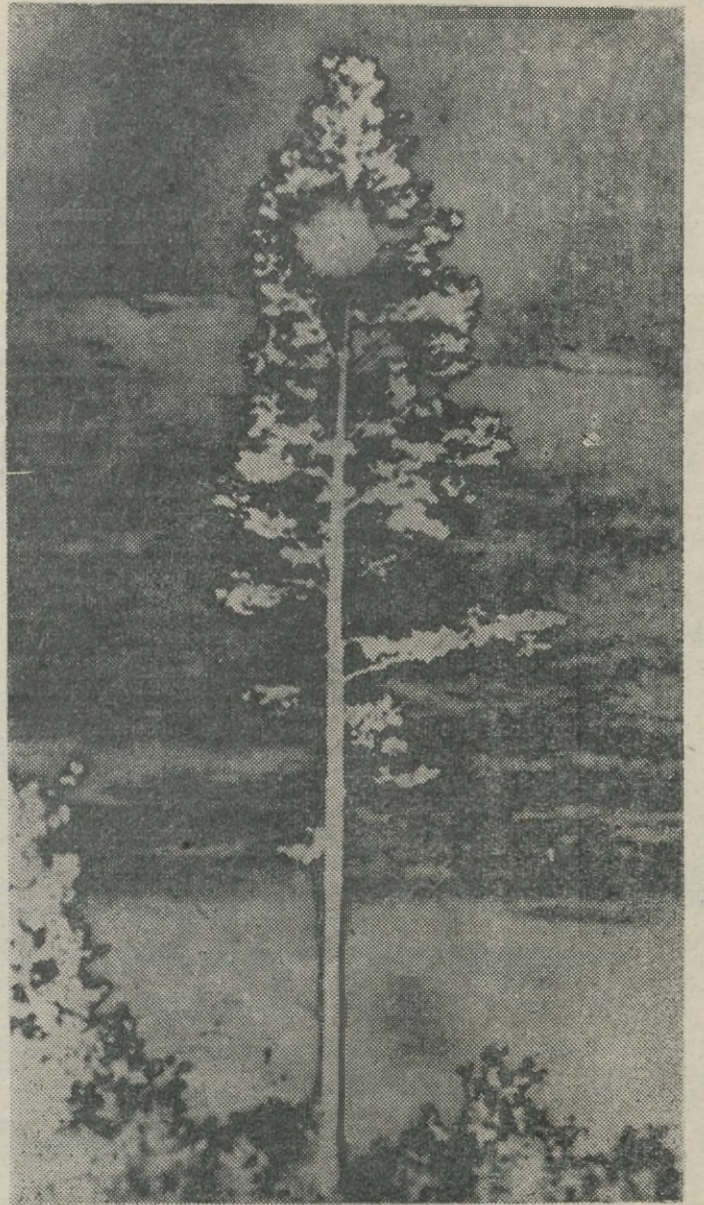
oodatakse kontakti tihendamist kursustel ja nende tutvustamist ülikooli vastavate osakondade erialade spetsiifikaga. Populiseerida tuleks eriti neid osakondi, kus uute üliõpilaste vastuvõtmisel puudub konkurss.

Ettevalmistuskursuste juhatajalt nõuti tihedama kontakti pidamist asutuste ja ettevõtete administratsioonide ja komsomolialgorganisatsioonidega, et kursuste komplekteerimine ja töö toimuksid organiseeritumalt. Seni on vastavale

informatsioonile õigesti reageerinud Tartu Naha- ja Jalatsikombinaat, Tartu Kaubandusvalitsus jt. Mõned asutused, nagu Tartu Ehitusvalitsus, Tartu Autoremonditehas nr. 3 jt. aga ei ole vastanud neile saadetud kirjadele. Komitee otsustas informeerida EKP Tartu Linnakomiteed Tartu linna asutuste ja ettevõtete suhtumisest ettevalmistuskursuste komplekteerimisse.

Õppetöö efektiivsemale korraldamisele aitaks kaasa ettevalmistuskursuste kontingendi lähem sotsioloogiline uurimine. Komitee otsustas sellise uurimise organiseerida ja palus seda uurimist juhendada TRÜ pedagoogika kateedril.

B. NEDZVETSKI

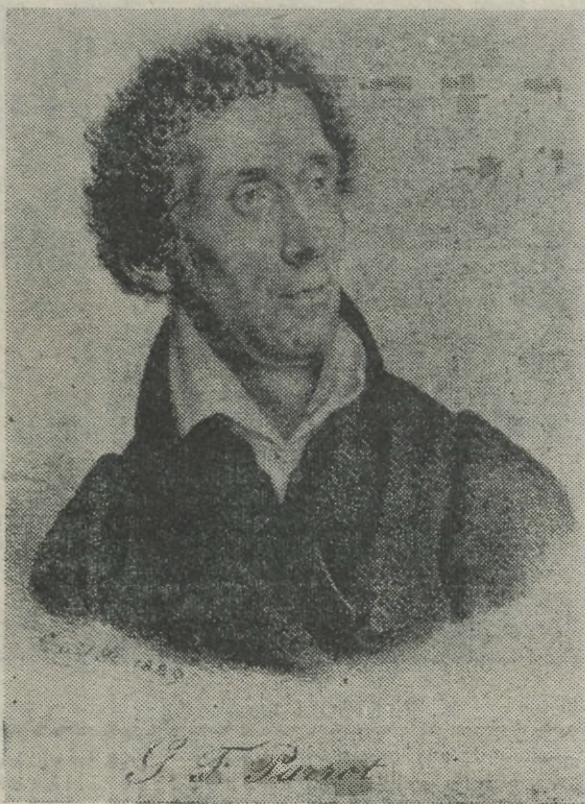

R. NIGOLI foto

„INFORMIINI“ aitasid võita registrid ja teravmeelsus

G. F. PARROT
Ülikooli rektor a. 1802-1803,
1805-1806, 1812-1813

G. F. Parrot'i portree 1829. a., s. o. ajast, kui ta töötas juba Peterburis akadeemikuna.

Tartu Ülikooli esimeseks rektori oli George Frédéric (Georg Friedrich) Parrot. Sündinud 5. juulil 1767. a. Montbéliard'is Prantsusmaal, lõpetanud kodulinna keskkooli ning Stuttgartis ülikooli, töötas ta alguses kodukooliõpetajana Normandias, hiljem eratundide andjana Saksamaal. 1795. a. tuli ta Liivimaale, et asuda tööle kodukooliõpetajana. Peagi (1796) valiti ta vastasutatud Liivimaa Üldkasuliku ja Majandusliku Ühingu alaliseks sekretäriks. Ühingu sekretäri kohuste täitmise kõrval jätkas Parrot Riias teaduslikku tööd, avaldades oma eksperimentide kohta 15 teaduslikku artiklit.

1801. aastal kutsuti ta taasavatud Tartu Ülikooli juurde. Tartus lülitus Parrot aktiivselt ülikooli administratiivsesse ellu, teaduslikku ja õppetöösse. Samal ajal võttis ta aktiivselt osa ühiskondlikust elust, võideldes pärisorjuse korra vastu. Tema teene on Tartu Ülikooli vabastamine tagurliku Balti mõisnike kuratooriumi võimu alt ja selle muutmine riiklikuks ülikooliks. Tema aktiivsel osavõtul koostati ülikooli asutamise akt, põhimäärus ja üliõpilaste käitumisreeglid. Ka neil aastatel, mil Parrot ei täitnud rektori kohustusi, oli ta üks tooniandvamaid isiksusi ülikooli elus. Selle kõrval tegeles ta viljakalt teadusega (avaldas 85 teaduslikku tööd). Tänapäevani ei ole oma tähtsust kaotanud tema tööd osmoosi ja galvaani elektril alal. Ta organiseeris ülikooli füüsikakabineti nii, et see muutus lühikese ajaga üheks paremini sisustatuks Euroopa ülikoolide hulgas. Õppejõuna suunas ta üliõpilasi iseseisvalt töötama ja mõtlema. Ta võttis aktiivselt osa looduse tundmaõppimisest korraldatud Vene ekspeditsioonidest, koostas nende jaoks füüsikaliste ja geofüüsikaliste vaatluste programme

ja konstrueeris ning kontrollis vajalikku aparatuuri. Parrot' suurest perspektiivitundest kõneleb tema ettepanekul 1828. a. avatud Professorite Instituut Tartu Ülikooli juures (sisuliselt esimene doktorantuur-aspirantuur), mille eesmärgiks oli luua oma professorite kaader ja vabastada Venemaa ülikoolid vajadusest importida professoreid välismaalt.

Oma ühiskondlikus tegevuses jälgis ta Prantsuse valgustajate humanistlikke ideid, võideldes pärisorjuse, rõhumise, ebavõrdsuse ja obskurantismi vastu ning vabaduse, üheõiguslikkuse ja hariduse eest. Tema teeneks on, et saksa mõisnike maapäeval 18. saj. lõpul sõnakõlksutamisse takerdunud talurahvaküsimus nihkus «surnud punktist» edasi. Temale kuulus pärisorjuse kaotamise kõige varasem ametlik ettepanek ja nõudmine. Jälgides rahvalagustuse põhimõtteid, soosis ta ajalehe «Tartu maa rahva Nädali Leht» ja O. W. Masingu «Ma rahva Nädala-Lehe» väljaandmist. Parrot tegutses aktiivselt koolikomisjonis (millele allusid Liivi- ja Eestimaa kubermangu ning kuni Helsingi Ülikooli asutamiseni ka osa Soome kubermangu koole) ja lahkus sealt alles siis, kui Magnitski obskuranlik märatsemine tegi seal töötamise talle võimatuks.

Tänu temale on Tartu linnal Toome park, sest ainult Parrot' energiline vahetsegamine takistas Toomeäe tükkeldamist kruntideks õppejõude majade jaoks.

Pärast lahkumist Tartust jätkas Parrot teaduslikku tööd akadeemikuna Peterburis, reorganiseerides ka seal füüsikakabineti vastavalt kaasaja nõuetele, nii et see esmakordselt pärast M. V. Lomonossovit tõusis taas Euroopa tasemeni. G. F. Parrot suri suvituseisil Helsingis 20. juulil 1852.

E. KUDU

Neljapäeval, 30. novembril toimus teistkordselt ülikoolis bibliograafikuu tähistamiseks mõeldud «Informiini», võistlus teatmeteoste kasutamise oskuses. Selle korraldas Teaduslik Raamatukogu koos TRÜ komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooniga.

Registreerunud oli 7 võistkonda: 2 Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Arstiteaduskonnast, Kehakultuuriteaduskonnast, Õigusteaduskonnast, Majandusteaduskonnast ja keemiaosakonnast. Kahjuks ei tulnud kolm viimast mainitud võistkonda kohale. Aga pealtvaatajate hulgast moodustus uus võistkond, koosseisus jurist, keemik ja füüsik. Nii et võistlus toimus viie võistkonna vahel. «Informiini» juhtis dots. H. Palamets.

Võistlus toimus 5 voorus. I — otsimise kiirus, II — otsimise täpsus, III — kümme küsimust raamatukogunduse ja ülikooli ajaloo, IV — improvisatsioon antud teemal (ettepanek Teadusliku Raamatukogu ruumiküsimuse lahendamiseks 1968. a.), V — otsimise kiirus. I voorus läks juhtima Kehakultuuriteaduskond, II voorus jõudis talle järele Ajaloo-Keeleteaduskonna I võistkond, III voorus oli KKT järele 0,5 punktiga Arstiteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkonna ees. IV voorus aga läks Arstiteaduskonna võistkond teistest mööda, sest nende ettepanek Teadusliku Raamatukogu praeguse olukorra likvideerimiseks — evakueerida raamatud Aruküla koobasest — leiti kõige parem olevat, V voorus suurendas Arstiteaduskonna võistkond veelgi oma edumaad ja võitis 18,5 punkti.

Saabunud väliskirjandusest ülevaate saamiseks annavad suuremad raamatukogud välja oma bülletääne. Alates 1960. aastast ilmub ka TRÜ Teadusliku Raamatukogu saabunud väliskirjanduse informatsiooniline bülletään pealkirjaga «Raamatukogusse saabunud väliskirjandus».

Bülletään registreerib nii vahetuse kui ka ostude teel saadud välismaa raamatuid, samuti teaduslike asutuste perioodiliste väljaannete neid numbreid, mis sisaldavad monograafiaid. Kirjed bülletäänis on paigutatud süstemaatiliselt vastavalt teaduskondadele ja varustatud kohaviidetega. Seega võib lugeda teda huvitava teose kohta

Zoologia kateedrist viimase 50 aasta jooksul

Oktoobrirevolutsiooni päevadeks oli Tartu Ülikooli zoologia kateeder uurimisasutuseks saavutanud kaunis tunnustatava seisukoha.

Iseseisev zooloogia ja võrdleva anatoomia kateeder loodi 1843. a., selle professoriks kutsuti akad. Baeri soovitusel Königsbergist A. E. Grube, kes hiljem sai tuntuks oma monograafiaga kolme balti kubermangu ämblikulaadsete kohta. Zoologia muuseum eksisteeris varem, alates 1822. a., nn. naturaaliate kabinetina. Selle esimene direktor oli anatoomia professor J. F. Eschscholtz, mees, kes võitis osa kapteni Kotzebue ümbermaailmareisidest, kust ta tõi kaasa materjale, mis saidki selle kabineti esimeseks väljapanekuteks. Kateedris ja muuseumis töötasid hiljem mitmed väljapaistvad teadlased — professorid G. A. A. Flor (koostas Liivimaa nokaliste monograafia), M. Braun, J. Kennel (tuntud zoooloogiaõpiku autor), K. E. Eichwald (zooloog-paleontoloog), devoniaegsete rüükalade leidja ja kirjeldaja H. Asmuss, mardikate uurija K. G. M. Seodlitz, ornitoloog V. C. M. Russow, akad. A. N. Severtsov. Siin õppisid muuhulgas mõlemad Midden-dorffid (akad. ja reisiija A. T. Midden-dorff ning linnude rände uurimise algataja E. Middenorff), liblikauurija W. Petersen jt.

I maailmasõja ja sellele järgnevat aastate jooksul oli kateedri elus suuri muutusi. Sõda lõi segi kogu ülikooli elu. Hulk õppejõude lahkus sõja puhkedes Saksamaale (zoologia kateedrist prof. J. Kennel) ja Saksa okupatsiooni eest Venemaale entomoloog G. Sumakov, Hulk varandust, sealhulgas enamik zoologia muuseumi eksponaate, oli evakueeritud Venemaale, peamiselt Voroneži. Samal ajal küpses avalikkuses mõte luua nn. Eesti ülikool. 1. det. 1918 võeti ülikooli Saksa okupatsioonivõimudele üle Eesti võimudele. Muide, ülikooli ülevõtmise komisjoni ja uuesti-

tiga, järgnesid Kehakultuuriteaduskond 14,5 ja kombineeritud võistkond 13,5 punktiga, Ajaloo-Keeleteaduskonna II sai 13 ja Ajaloo-Keeleteaduskonna I 12,5 punkti.

Võistluse käigus ilmnas, et teatmeteoste kasutamisel ei osata küllaldaselt määral tarvitada registreid. Registrid võimaldavad aga saada vastused kätte kiiremini ja mõnikord ka ammendavamalt.

Autasustamine toimus ühises kohvilauas. Võitjad: I Arstiteaduskond (A. Liiv, S. Keer, A. Vahimets) saavad komanderingud UTÜ konverentsile väljaspool meie vabariiki omal valikul ja tuusikud Kääriku tervistavasse puhkelaagrisse ja II Kehakultuuriteaduskond (T. Kõressaar, A. Virves ja L. Kiilma ja III kombineeritud võistkond (P. Malv Õigusteaduskonnast,

Raamatukogu bülletäänid

andmed kohe bülletäänist sooviseid kanda, ilma kataloogist kohaviidet otsimata.

Raamatukogu tellib ja saab välisperioodikat vahetuse teel paljudest maadest. Alates 1962. aastast hakati välja andma 1 kord aastas ka informatsioonilist bülletääni perioodiliste väljaannete kohta pealkirjaga «Raamatukogusse saabunud välisperioodika».

1962. a. ilmunud bülletään esi-

avamise eelkomisjoni liikmeks oli teiste hulgas ka Treffneri gümnaasiumi õpetaja H. Reichenbach, pärastine kaugaegne zoologia kateedri juhataja prof. H. Riikoja.

Uue ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna koosseisus hakkas tööle ka Zoologia Instituut, mis rajati senise zoologia kabineti ja muuseumi ning zootoomia kabineti liitmisel. Instituudi ülesanne oli kooskõlas Eesti ülikooli ülesandega, nimelt ette valmistada rahvuslikku kaadrit, uurida kodumaa loomastikku, luua eestikeelne terminoloogia ja kanda teadust rahva keskele. Instituut kolis ülikooli peahoone II korrusel (praegustest füüsika ruumidest) oma praegusesse asukohta Vanemuise 46, mis hiljuti oli sõjaväe alt vabanevud. Venemaal saadi tagasi osa evakueeritud vara, nagu zoologia muuseumi suured topised jm. Muuseum sai poolavalikuks asutuseks.

Kogu ülikoolis püüti õppejõududeks saada eestlasi, kui aga neid ei olnud, siis vähemalt ajutiselt leppida muust rahvusest õppejõududega. Zoologia Instituudi juhatajaks ja professoriks kutsuti tagasi prof. J. Kennel, teisele professori kohale aga valiti Peterburis õppinud J. Piiper, kellele võimaldati abiraha enese täiendamiseks aigul kodumaa, pärastpoole Londonis doktori kraadi saamiseks. Paari aasta pärast sai prof. J. Piiper J. Kenneli asemel instituudi juhatajaks. Dotsendi kohale valiti oma ülikooli kasvandik H. Reichenbach-Riikoja. Prof. J. Kennel töötas kateedris kuni 1926. aastani. J. Piiper professorina või instituudi (kateedri) juhatajana kuni 1959. aastani. H. Riikoja sai 1926. a. professoriks ja oli kuni 1958. a. kateedri juhataja, olles vahel ka kaks korda dekaaniks ja 1940. a. esimeseks nõukogude-aegse Tartu ülikooli rektoriks.

1922. aastal sai kateeder endale bioloogijärgseks Kuusnõmme mõisasüdam Saaremaal. Seal korraldati zoologia praktikume, rüükalate linnu ja sealt pärineb hulk muuseumi linnutopiseid. 1923. a. sai muuseum tööjõudu — konservaatoreks hiljem tuntaks saanud ornitoloog M. Härmsi ja entomoloogiliste kogude korraldajaks Venemaal tagasi tulnud G. Sumakovi.

Zoologia kateedri esimesi edusamme soodustas väga see, et kodanliku Eesti ülikooli esimene rektor prof. H. Koppel oli bioloogiliste huvidega ja aitas zooloogide üritustele meeleldi kaasa.

Aastatel 1922–1940 oli kateedri koosseisus ligikaudu 11 inimest (2 prof., 4 õppejõudu, 3 inimest, abiopepersonali ja 2 teenijat). Kuni 1940. aastani

A. Roos keemiaosakonnast ja J. Koni füüsikaosakonnast) — tuusikud Kääriku tervistavasse puhkelaagrisse. Kõik võistlejad said mälestuseks väikese taskuraamatu bibliograafikuu embleemiga.

Kohvilauas vastas Teadusliku Raamatukogu direktor Laine Peep üliõpilaste asjalikele küsimustele Teadusliku Raamatukogu praegusest olukorrast ja perspektiividest. Raamatukogusõprade hulgas on «Informiini» võitnud endale juba kindla koha, seda näitab kasvõi fakt, et osavõtjate hulgas oli palju «veterane» — A. Liiv, A. Vahemets, S. Keer, A. Virves, L. Kiilma, T. Kõressaar, kes kõik tahavad ka järgmisel aastal oma osavust ja teadmisi kontrollida.

E. KUDU

tas saabunud välisperioodika nimetused alfabeetiliselt. Alates 1963. aastast ilmub bülletään kahes osas: esimeses osas on nimetused paigutatud süstemaatiliselt, teises alfabeetiliselt. Et vahetuse teel ei saabunud alati kõiki väljaannete numbreid, märgiti bülletäänis saabunud köited ja numbrid. 1964. aastast alates on kirjed varustatud ka kohaviidetega.

Nii väliskirjanduse kui ka välisperioodika bülletäänid on lugejatele kasutamiseks raamatukogu lugemissaalides, õpperaamatukogus ja bibliograafiaosakonnas, samuti saadetakse need kõikidesse kateedritesse ja Eesti NSV teaduslikele asutustele.

I. MAASTIK

sel perioodil lühemat või pikemat aega umbes 25 inimest, nende seas antropoloog prof. J. Aul, histoloog prof. L. Poska-Teiss, entomoloog, praegune Eesti NSV TA akad. H. Haberman, E. Reinwaldt, A. Jüris, J. Lepiksaar, V. Zelnin, V. Voore, M. Leppik jt.

Loenguid peeti mitte üksnes tulevastele bioloogidele, vaid ka arstidele, veterinaaridele, agronomidele ja metsateadlastele. Lõpetajaid oli aigul üsnä vähe. 1929. aastani lõpetas ülikooli kõigest 10 zoooloogi, neist 5 magistrina (näit. A. Vaga, J. Aul, E. Reinwaldt).

Üldiselt oli teaduslik tegevus kodanlikul ajal zoologia kateedris nagu teisteski ülikooli allasutustes tagasihoidlik. Siiski kolmel ajal saavutas Tartu ülikooli zoologia instituut tol ajal märkimisväärsed tulemused: ornitoloogia (prof. J. Piiper, M. Härms jt.), Eesti linnuriiki oli naabermaade võrreldes üsna hästi tundma õpitud, limnoloogia (prof. H. Riikoja jt.) — Eesti järved olid kodanliku aja lõpuks paremini tuntud kui naabermaade omad ja antropoloogia (prof. J. Aul). Kateedri peamiseks teeneks kodanliku aja algaastail tuleb pidada eestikeelse zooloogilise terminoloogia väljatöötamist ja eestikeelsete käsiraamatute avaldamist. Viimaseid kasutatakse praegugi.

II maailmasõja ajal sai kateeder järele tugevasti kannatada. Hulk inventari ja muud materjal hävis juba 1941. a., kuid saksa okupatsioonil ajal midagi ei täiendatud, Isegi artikleid ei avaldatud ega peetud teaduslikke ettekanded. Sõja lõpuks oli hävinud ka muuseumi eksponaate (näit. märgpreparaadid kaladest jt. piirituses olid osalt kuivaks joodud). 1941–1944 muutusid kateedri nimetus ja struktuur korduvalt, kateedri töötajad vaheldusid, põhiukoosseis aga jäi enam-vähem endiseks.

1945. a. loodi Zoologia Instituudist kaks kateedrit — selgrootute zoologia ja hüdrobioloogia kateeder (juh. prof. H. Riikoja) ja selgroogsete zoologia kateeder (juh. prof. J. Piiper). 1950. a. liideti nad jälle ja sellisena on ta püsinud tänaseni. Zoologia muuseum läks 1947. a. Eesti NSV TA Zooloogilise ja Botaanika Instituudi alluvusse, 1964. a. aga tuli kateedritele jälle tagasi. 1945. a. rajati limnoloogia laboratoorium, mis kateedrite liitmisel likvideeriti. Püriti (Järg lk. 3)

Uut teatmekirjandust

Что читать по НОТ. Библиографический указатель литературы 1962—1967 гг. Москва 1967. 89 lk. (767 nim.).

Р. Ригер, А. Михаэлис. Генетический и цитогенетический словарь. Перевод с немецкого. Москва 1967. 607 lk.

А. П. Терентьев, Л. А. Яновская. Химическая литература и пользование ею. Москва 1967. 327 lk.

Справочник профпатолога. Ленинград 1967. 419 lk.

Здравницы профсоюзов СССР. Курорты, санатории, пансионаты и дома отдыха профсоюзов. Москва 1967. 528 lk.

Zoologia kateedrist

(Algus lk. 2)

isoonis oleva Kuusnõmme bioloogiajaama tegevust ei saadudki pärast sõda enam taastada. Lühemat aega kuulus kateedrile Puhtulau bioloogiajaam, 1949. a. asendati Kuusnõmme Vellavere, hiljem Kvisentali bioloogiajaamaga, see aga anti üle teisele kateedrile. Bioloogiajaama teaduslikeks töötajateks kateedris olid algul E. Kumari, hiljem V. Zelnin.

Kateedri ja muuseumi koosseis oli 1944. a. 11 inimest (neist 4 õppejõudu), 1949. a. oli kahe kateedri koosseis ilma muuseumita kõige suurem — 17 inimest (neist 6 õppejõudu). Praegu on liitkateedris 10 inimest, peale selle muuseumis 8 töötajat. Üldse on sõjajärgsel perioodil zoologia kateedris töötanud 38 inimest.

Kateedri teaduslik töö on Tartu Riikliku Ülikooli ajal liitkateedri kohaselt olnud üsna mitmekülgne. Selgrootute zoologia osas töötatakse peamiselt kahel alal — hüdrobioloogias-ihtüoloogias ja entomoloogias. Hüdrobioloogias-ihtüoloogias (tööde juhendaja algul prof. H. Riikoja, hiljem dots. J. Ristkok) alustati 1947. a. Emajõe basseini veekogude kalamajanduse aluste uurimist, 1951. a. aga Eesti NSV järvede, eriti Võrtsjärve hüdrobioloogilist uurimist. On töötatud rannikumerel, uuritud mitmeid kalaliike, noorkalu, kalade fenoloogiat, paljusid veeselgrootute rühmi. Vanemlaborandi I. Lissenko artiklid vesilestadest on tuntud väljaspool Nõukogude Liidu piiregi. Entomoloogid tegelevad mitme putukarühmadega, eriti kahetiivalistega ja liblikalistega. Dots. H. Remm on kirjeldanud mitukümmend uut habesääsklaste liiki ja koostab originaalseid putukate välimäärajaid.

Ka selgrootsete zoologia vallas töötatakse peamiselt kahel alal — nendeks on antropoloogia ja terioloogia. Antropoloogias on suureks panuseks prof. J. Auli poolt koostatud «Eestlaste antropoloogia» (1964). Praegu tegeldakse eriti kooliõpilaste füüsilise arengu uurimisega. Terioloogiline töö (juhendaja dots. H. Ling) algas tõhusamalt 1964, terioloogid uurivad eeskätt jahimajanduslike ulukite bioloogiat. Algust on tehtud loomafü-

sioloogiliste ja histoloogiliste töödega (v.-õpet. S. Aul). Kui kateedris töötas veel prof. J. Piiper, tegeldi siin üsna palju ka ornitoloogiaga.

Juba ligi 10 aastat täidetakse zoologia kateedris lepinguliselt töid. Täidetud on lepingud peledi ja noorangerjate, Emajõe vanajõgede jt. uurimiseks, praegu täidetakse 6 lepingulist tööd (ca 42 000 rbl. ulatuses), peamiselt jahimajanduslike ulukite ja hoonekahjurite uurimiseks. Tugevasti on laienenud zoologia muuseumi töö — teaduslike ja vaatekogude täiendamine, viimaste ajakohasemaks kujundamine ning NSV Liidu fauna kohta eksponaatide muretsimine. Selleks on seni tehtud 7 ekspeditsiooni (Kamtsatka, Kaug-Ida jt. ekspeditsioonid). Muuseumis on üle 55 000 eksponaadi, külastajaid aga ca 30 000 inimest aastas. Zoologia kateedris on aspirante olnud 7 (neid valmistab zoologia alal ette rohkem ENSV TA Zoologia ja Botaanika Instituut). Kateedri liikmed on seni koostanud 6 vihikut TRU toimetisi, peale selle aga avaldavad nad oma töid ka mujal, eriti Loodusuurijate Seltsi väljaannetes.

Praegu valmistatakse zoologia kateedris ette biologia ja keemia õpetajaid ning erialateadlasi 4 alal — hüdrobioloogia-ihtüoloogia, loomakoloogia, entomoloogia ja füsioloogia. Peale tulevaste bioloogide kuulavad kateedri loenguid (neid on üle 20) geograafid, arstid ja stomatoloogid. Sõjajärgsel perioodil on kateedris väljaõppe saanud 132 zooloogi (38 ihtüoloogi, 20 hüdrobioloogi, 16 ornitoloogi, 15 terioloogi, 11 antropoloogi, 10 entomoloogi jt.), kes praegu töötavad kas õpetajaina, õppejõududena või teaduslike töötajatena.

1946. a. alustas kateedri juures tegevust zoologia ring, kes on peale muu korraldanud ekspeditsioone mitmesse paika Eestis loomastiku uurimiseks ja koostanud kaks üliõpilaste zooloogiliste tööde kogumikku.

Zoologia kateeder jätkab edaspidigi teaduslikku tööd senistes suundades, eriti püütakse süvendada loomafüsioloogilisi uurimusi. Perspektiivis on veel kujundada välja probleemlaboratoorium loomsete ressursside uurimiseks. Zoologia muuseum aga valmistab ette oma 150 aasta juubelit, kuhu on oodata hulk külalisi ka välismaalt.

J. RISTKOK

Autoril on sümpaatsed mured

Ly Seppel lõpetas sel kevadel meie ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele osakonna. 1965. a. ilmus noorte autorite kassetis tema esikluuletuse «Igal hommikul avan peo». Nüüd on Ly'l valmis uus käsikiri, mida arutati esmaspäeva õhtul Tartu Kirjanike Majas.

Põhiretsensendiks oli J. Kaplinski, kes võrdles esmalt uut käsikirja esikkoguga. Ta leidis, et kasseti vihiku algajaliku konaruse ning valiku juhuslikkuse kõrval on uuel käsikirjal eelis: temaatikat ühendav joon — autori püüd kodumaasse süveneda. Ly Seppeli aastane Bakuus viibimine ja luule tõlkimine on ta arengule positiivselt mõjunud.

J. Kaplinski rääkis huvitavalt mitmetest luuleteoreetilistest probleemidest ning pidas käsikirja üheks olulisemaks puuduseks kirjutamis- oskuse varjuäämist nägemis- oskuse kõrval. Filoloogist luuletajat alati ähvardavast lugemuse mõjust kõneldes leidis J. Kaplinski kõige enam autori lähedust arbujaile. Selle arvamus vastu seisis U. Tonts. I. Luhaäär arvas, et käsikirjas on mõndagi rohkem kaasaegsemat, mida arbutatel ei saanudki olla — just sotsiaalsete teemade osas.

J. Kaplinski oli pretensioone Ly Seppeli luuletuste riimide suhtes. Ta ütles, et autorile tuleb kahjuks nende ebaapuhtus (kui võrrelda arbutate klassikaliselt puhaste riimidega). Ta pidas L. Seppeli laadile sobivaks riimidest hoopis loobuda. A. Kaal arvas reeglilt — kas puhas riim või absoluutne vabavärs — mitte kehtivaks ning luges selle nõudmist keele vaesestamiseks, toetudes V. Adamsi iridriimi teooriale.

J. Kaplinski ei lugenud õnnestunuks mütolooliliste kujundite sisetoomist, kuivõrd nad pole kooskõlas soomeugrilase, kaasa arvatud autori loodusesse suhtumisega. Sellele oli vastuseisjaid terve hulk. A. Hiir pidas Paani, metshaldjaid jt. mütoloolilisi olendeid eri funktsiooni kandjaks kogus, arvates, et need kujundid väljendavad autori austavat suhtumist loodusesse ega tundu võõrad.

A. Suuman ja K. Kurg pooldasid samuti mütoloolilise elemendi sisetoomist, nõudsid aga selle orgaanilist ühtesulamist autori kui luuletajaisiksusega.

H. Siimisker pidas lausa oluliseks tee leidmist tontide ja nõidade juurde tagasi, sest usk neisse on maailmakirjanduses kindla koha leidnud. H. Siimisker pidas tänapäeva luuletajale väga raskeks püsida esimese kümne hulgas, sest luule tase ja lugejate nõudlikkus on lausa hirmuäratavalt tõusnud. Käsikirja tulevamad luuletused olid J. Kaplinski arvates († enamuse nõusolek) Nazim Hikmetile

Ly Seppel

Kahlad üle hangejooe, üle tuisand Toome. Kõik, mis käes ja kõik, mis tuleb, koos ses valges joones.

Vaher puistab valgeid tarju, selg ei otsi tuulevarju, ja need külmavalus jalad paigal seisma veel ei harju.

Kaugel kas veel mõte: harju! Ära vastutuulde karjul Oma armastuse, aated millal tirid tuulevarju?

Päasukesed teate ju küll Türgimaad pidage vähe üks mees Nazim nimi läks ära ta muretses kodumaa pärast Istanbuli pärast poja pärast ta ütles ära minnes jätan ukse lahti vaata vahetevahel sisse Mehmedil on sündinud poeg Istanbulis on vihmade aeg ta jättis selle mulle tuhat toimetust ja nüüd veel see mure ka kui lähete öelge Selâm Nazimdan Sana selâm üks on lahti ta ise on välja läinud ta muretses selle asja pärast

Uut teatmekirjandust

С. Я. Бродская. Публикации текстов А. М. Горького в СССР (1959—1963). Библиографический указатель. Москва 1967. 254 lk. (1544 nim.).

Литературоведение в Поволжье. Библиографический указатель трудов литературоведов. (1953—1964 гг.). Саратов 1967. 118 lk. (1321 nim.).

Н. М. Занд и В. А. Эльвова. Художественная литература стран Африки в Советской печати. Библиография русских переводов и критической литературы на русском языке. 1958—1964. Москва 1967. 176 lk. (1989 nim.).

пühendatud «Päasukesed, teate ju küll...», «luuletus luksumisest». E. Laido tõstis emotsionaalsuse poolest esile eriti tsükli «Tähtede langemise laulud» ning «Kahlad üle hangejooe».

Lahtisi otsi jäi arutelul palju. Põhilise saaks kokku võtta J. Eilariti sõnadega: «Autoril on sümpaatsed mured».

Ohtu ise oli sümpaatne selle poolest, et autorile ei tehtud hinnaalandust. Sõnavõttud olid avameelset ja ausad. Nii on see Tartu NAK-is viimasel ajal ikka olnud.

SIRJE KIIN

Veel ei müü ja veel ei tingi, ainult saad ja ainult kingid. Elad alles kohvri otsas, suudled pargipingil.

Süda täis veel õiteähmlust, kõrvalt vaatad käisikähmlust. Ainult aate pärast kargad sekka keset rähmlust.

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust autori illustratsioonidega

Esimene anne

● unustatud Sisemine Hääl ● fluorograafi minna ei tule ● neli polli glotti ja viies ● Poomvill näeb rohelist tähte ●

Oma loo alguses unustasin ma märkimata, et Aivo Poomvilla näol on meil tegemist mehega, kes omab Sisemist Häält. Viimase individuaalsesse karakteristikasse võiks märkida, et ta on pinisev, minoorse alatooniga, kannab salatilehekst kolmandas nõopaugus ja armastab vahel ära käia.

Aivo Poomvill astub peahoone esisele, et minna ülikooli kohvikusse.

«Äkki tuleb fluorograafi minna ja sa ei teagi. Stipp, poisu!» sosistas Sisemine Hääl ja Poomvill astub pikema jututa sammaste vahelt sisse. Ta uurib teaduskonna kuulustetutlba hoolega otsast otsani läbi.

Fluorograafi minna ei tule. Võid õppida suahili keelt. Neljapäeval kella 16.00—18.00.

Sisemist Häält kirudes väljub Poomvill peahoonest. Trepi ees puutub talle ninna üks veider võõras lõhn ja talle meenub, et see on sama lõhn, mis teda dotsent Kreisi juurest ladina keele eksamililt tulles oli häirinud. Peahoone korsten ajab musta tossu välja.

«Mis eriline põletusaine see on, mis nõnda lõhnab?» pärib Aivo Poomvill korstajalt.

«Rahva raha põleb,» vastab see. «Kuidas?»

«Iga sessiooni eel ja ajal on põleva raha lõhna tunda,» seletab mutike kannatlikult.

Korstaja läheb minema ja Aivo Poomvill seisab ikka samas kohas ja häbeneb. Sisemine Hääl keksleb ta ees, teeb etteheiteid ja enesekriitikat, noomib, käsib ja keelab, piitsutab, paljastab ja naelutab (H. P.), endal toon nii tuttav-tuttav, justkui oleks ta mitte Sisemine, vaid Noorte.

Kohvik on lohutav paik! Tuju on parem ja maailm ilusam. Üks tütartlaps on parajasti peegli ees, töötab kibedasti kammiga ja näeb välja nagu ehmatanud lumeinimene. Üleval oigab pensionäride orkester. Aga mis peamine — kõigest on tunda, et elatakse tähe all...

Poomvill tunneb, et suuri asju on sündimas. Ta saab lahkest Boriss Andrejevits Kony'lt tassi kanget tulist kohvi ja ostab Sisemisele Häälele kilupiruka ja astub tant-siskleval sammul kaminasaali. Orkester alustab:

Näita, kallim, pusta võlu kaunistat, mis pakub elu...

Seemisnahkest sussi heldinult vastu rinnakorvi surudes istub Poomvill aknaalusesse lauda. Laud on reserveeritud.

Lp. sm. Änilane loeb Poomvill klaasi alla pistetud

silti. Küüned klaasiääre ja lauaraudi vahele ei mahu. Poomvilla tähelepanu köidab värvikas laudkond otsaseinas: neli komi-sürja polli glotti peavad viienda, petserlase, sünnipäeva. Laua otsas istub sünnipäevalaps, õhukese nina ja vangistavalt musta silmavaatega tuntud iseõppija Satakieli, Isaac Satakieli.

Meenutades üht eesti kirjanikku, lisatagu, et mõlemad laua peal sädelevaist karahvinidest on neid, milles ei ole vesi. Keegi neljast astub orkestri juurde, sosistab midagi viiulile ja minuti pärast tuleb: «Sind tervitan.» Ja pärast:

Palju aastaid!
Palju aastaid!
P-a-a-alju a-a-astaid!

Selle asja peale tuleb sünnipäevalapsele suitsutuju, ta lööb pintsakuhõlmad laiali ja sina, minu aegl — Poomvilla silmades ees lööb uduseks: pintsaku sisetaskus, BT kõrval, on valge seemisnahkne sussike. Asi hakkab vägisi kolmnurka kiskuma.

Nagu unes näeb Poomvill, kuidas sünnipäevalaps tõuseb ja saalist välja läheb. Poomvill järgneb talle. Et Satakieli on muulasi ja parajasti ametis eesti keelega, pealegi just selles faasis, kus õppija oma mistahes tegevuse või mõtte häälduslikult poolvaljusti fikseerib, saadab teda kõikjal lakkamatu pommin. Ometi ei õnnestu Poomvillalt ühtainust lausekatketki kinni püüda, küll arvab ta kuulvat üht nime. See kõlab nagu Eva või Jawa või...

Satakieli astub tualettruumi. Poomvill läheb järele. Kabiinist kostab pominat ja puhtast delikaatsundest pöörab Poomvill pisut kõrvale. Ta näo kohal on ventklappi valla õõtaevasse ja otse silma sisse sirab roheline kuueharuline täht.

Asjasse põrmugi selgust saamata jõndib ta selsamal kombel — varvas kannas — üles tagasi! Saalist oleks aga vahepeal nagu marutuul läbi käinud — kedagi pole enam. Ja täiesti vaikne.

Äkki jõuab Poomvillani üks kummaline hääl. See on niisugune hääl nagu kella tiksumine, mida ei

kuule, kuid mis on kogu aeg olnud: akna all, lainetas üminalmadi elusat, tuhatuist. Oli nagu oleks meri õue tulnud. Sähvatasid tuled ja äkki lõi Poomvillal pea selgeks.

Täna algavad Tartu üliõpilaspäevad!

Nüüd alles taipas Poomvill, kui väga pidi võluv tundmatu kõiki ta meeli vallanud olema.

Satakieli oli kadunud. Sisemine Hääl, kes vahepeal oli nagu ära olnud, käsutas: «Mine sekka, Poomvill!»

süda, kui sa kivist ei ole ● siit pead tema leidma ● Juhilla ● küll matavad ● pandimaja koer ●

Peahoone ees tungles määratu inimmass. Süüdati tõrvikuid. Otse Poomvilla ees hoidsid mureliku näoga rebasepiigad plakati: «Kõik vanatüdrukud tanu alla!» Tõrvaklappide valgel olid kõik kohad niisugust sõstrasilmalist ilu täis, et süda, kui sa kivist ei ole...

Aga Aivo Poomvilla süda oli peaaegu kivist. «Siin ja, siin pead sa tema leidma!» kinnitas Sisemine Hääl.

Keegi norskas Poomvillale kõrva ja kohe tuli suur valge hobusepea. Lausa näkku kõõritas umbusklikult lilla silm, tillukesed tuletäpid tu-

medal pupillil. Pea kohal ütles keegi kursusekaaslaste Mattias Raba häälega: «Tere Poomvill!»

See oli tõepoolest koovind oma Juhillaga. Raba käib ratsutamasa ja tal on alati Juhilla jaoks mapis kamakas kuivanud vormileiba. Mattias on muhulane. Kui ta ühele Kihnu tüdrukule kord ütles, et nad võiksid oma leivad ühte kappi panna, küsis kihnlane neli tundi mõlemisaaga ja ütles tagatipuks ära.

«Ju seal kapis need Juhilla leivad saavad olema, mis muud,» oli tüdruk arvanud ja kursust toetas.

Aga praegu tundis Poomvill, et siin võib olla lahendus. «Sa ei tohi Juhillat silmist lasta!» keelas Sisemine Hääl. «Veel enam. Romi Juhilla selga, näed paremini. Ta on lähedal.» Aga Poomvill polnud elades hobuse selga saanud.

«Mattias,» palus Poomvill. Teine kummardus jalustes.

«Ära kaugele mine, mul on sind väga vaja.» «Ots on maas,» oleks ta peaaegu lisanud. «Olgu,» lubas muhulane pikemalt küsimata, sest muhulased üldse ei küsi enesest-moistatavaid asju ja kappas kolonni pea juurde.

Rongkäik hakkas liikuma. Noored hääled vedasid ühetoonilist viisi nagu ikkes härjad. Paistis, et jalge all on nätske savi, ees — sügisene soo ning peakohal — tinane taevas. Ja sõnad kaebasid:

Kui on jõudnud sügise, kolletavad lehed.

Salatung siis vägise Tartu kannab mehed.

«Küll matavad,» nurises Sisemine Hääl.

Tõrkumata voolas tulejõgi tänavakivisängi. Rahvas juubeldas, loidid lehvisid. Pandimaja ülemise korruse aknast ütles üks peni oma isikliku arvamise hulka. Riia maanteel oli silt: «Pea määrust, muidugi oled all!» Kõik pidasid.

Keset sõiduteed oli kukkunud üks tossav ja leegitsev kilukarp. Melanhoolselt silmitses Poomvill kõiki neid kauneid neiujaalu, mis tulesit ohvrimeelselt üle ja mööda astusid, kuid ometi ei leidnud nende hulgast ainukest paari, mis oleks väärinud imepärasst sussikest.

(Järgneb)

Portobello Road on üks Londoni huvitavamaid tänavaid, kus kõige ebatavalisem eksisteerib kõrvuti kõige igapäevasemaga. Korvidega koduperenaised, ümbritsetud lastest, teevad rahulikult sisseoste, samal ajal kui tänavanurgal seisab habemik noormees lillas keebis. Tema pikad juuksed ja lakitud küüned on ühtviisi hoolitsetud ning ta müüb mõõdujaile ajakirja «Process». Kõiki kutsutakse ühinema jumaliku «seksi trioga» — Saatana, Jupiteri ja Jehoovaga. Kui küsida, kes neist on kõige tähtsam, vastab ta, et see sõltub maitsest. Tema ise näib küll pigem saatanalikuna. «Process'i» lugedes võib teada saada, et Saatana poolehoidjad armastavad üle kõige kaost, katastroofe, surnuade, sidruni koorealust kihti, liiderlikkust ja Boris Karlofi filme. See eraldab neid Jehoova poolehoidjast, kes eelistavad Radio-Caroline'i saateid, teraviljahelbeid, suurusehulle, tööd ja tegevust, ning Jupiteri jüngeid, kes kalduvad türklaste, raha, päikese, mustikate, iharuse ja anarhia poole.

Noormees tänavanurgal pole siin ainuke omataoline. Turu ümbruses võib näha veel umbes poolt tosinat lillat keepi, kes püüavad «Processile» langevat tähelepanu jagada Päästearmee ja anarhistidega. Päästearmeel on kaasas suur kassa, pasun ja plekkaldrikud. Ta teeb kohutavat moraliseerivat müra, mis pörkub üsna jumalakartmatule ükskõiksusele. Anarhistid, punane rätik hoolitult kaela seotud, jagavad üleskutseid riigi lammutamiseks, hoiatavad inglasi, et nad on muutumas primitiivseks karjaks, ja tulevad meelde, et peaministrid, rabid, politseinikud ja piiskopid tahavad rahvast pasteetiteha.

Samas tuhnivad rahatud hipid vanakraamikaupmeeste kaltsudes, et riideluda odavamini, kui seda võimaldavad moekauplused. Vanad õhtukleidid, boad mitmevärviliste sulgedega, kulunud kasukad, broderiiga pluusid mõõduvõrd sajanud, iga liiki peakatted mehlike sombreerost india armee kiivriini, kunstlilled, žabood. Tütarlapsed

Vana Inglismaa noor nägu

kannavad boasid, noormehed eelistavad kasukaid.

Tänavat mööda astub paraadsammul leopardinahkses kostüümis mees, seljal Briti lipp, mille keskel on suur avatud silm lillast plastikust ripsmetega. Allpool kiri «Valva, Inglismaa, impeeriumil!».

Välismaalane märkab seda, londonlane ei pilguta silmagi. Isegi kui roosa elevant ratsutaks Picadilly'l, ei teeks londonlane vist sellest numbrit. Hipid ja nende sõbrad peaksid seda preparaadi LSD abil saavutatud efektiks, normaalsed inimesed arvaksid, et elevantidel, isegi roosadel, on õigus elada, niisii ka ratsutada...

London on alati olnud linn, kus kõik on võimalik. Praegu on tema noorenemine jahmatamapanev. Traditsiooniline Inglismaa — kõvakübarate, luksusaute, väikeste koertega lady'de ja kahekordsete busside Inglismaa on veel siin. Kuid noorus on vallutanud tänava ja muudab kogu linna näo.

Palju räägitakse hippidest. Neile, kes peavad jahti sensatsioonile, on teatraalse välimusega hipid vaatamisväärsus. Hipid ise näitavad end publikule meeleldi.

Kogu inglise noorsoo seast on hipid ainult üks osake, mis küll terkab silma, kuid mille tähtsus on märgatavalt väiksem. Hipid oma põlve külge seotud siidratikutega, amulettidega, lillevanikutega kaelas, lehvivate pükste ja lamevestidega ei väljenda Inglismaa ümberkujunemist. Tõeline ümberkujunemine algas miniseeliku massilise ilmumisega tänavale, kooli, kontorisse, metroosse.

Noorus otsib oma teid ja tal on usku nende leidmisse. Hipid aga on nagu baromeeter, mis näitab nooruse «temperatuuri». Nad on

nooruse karikatuur. Arenenud samal pinnal, aitavad nad mõista kogu inglise noorust.

Hippide liikumine sündis Ameerika Ühendriikides San Franciscos. Kahe aastaga suurenes seal nende arv 10000-lt 200000-le. Vaatamata märkimisväärsel erinevustele, mis tulenevad sotsiaalsest miljööst, on neil teatud sarnasus hollandi provöödega, kuigi hippide liikumine on silmnähtavalt progressiivsem ja poliitiliselt edumeelsem. See liikumine põhineb vägivalvastasel ja üleüldise sallimuse printsiibil ning võetakse kokku loosungis «Make love not war» (armastage, ärge sõdige). Hipi arsenal koosnebki lilledest, et neid kinkida kõigile enda ümber (kaasa arvatud politsei, kes tihti ajab laiali nende meeleavaldusi) ja pappmaskidest, mis kujutavad naerata-vaid suid — üleüldise heatahtlikkuse väljendusena.

Hipism nõuab täielikku vabastamist igasugusest seksuaalsest keelust ja isiku täielikku tegutsemisvabadust, vabadust kasutada marihuana, LSD-d ja teisi narkootikume.

Oma tekke algusperioodil oli hipism progressiivne liikumine: noored taunisid ameerika eluviisi koos kõige sellega, mida see kaasa toob — dollari-kultust, sõda Vietnamis, segregatsiooni-politiitikat.

Ületanud Atlandi ja maabunud Inglismaal, leidis hipism eest osaliselt samad tingimused, milles ta oli tekkinud: moraalne silmakirjalikkus, raha võim ja jälle — sõda Vietnamis.

Põhinedes peamiselt üksikisiku protestil, ei saanud hipism viia tõsiste tulemusteni. Hippide karjainstinkt, nende püü luua primitiivseid sugukondi ei andnud veel liikumisele struktuuri. Sellest tulenevad ka lapsikud tendentsid liikumises ning orientalisimis kabbamine. Blitlid, vaatamata oma tendlile, on selles suhtes hea näide. Ülekülvatud lilledest ja armuavaldustest ning olles ülistanud marihuana tarvitamist, said nad «üllma müstilis-mis» propageerija, hindu Mahavisti Maheshi õpilasteks. Koos oma ilusate abikaasadega ekslevad nad pseudofilosoofias, olles õelnud vabatahtlikult lahti realsusest ja tegeliku elu probleemidest. See on pigem põgenemine kui võitlemine ning sellega ülesid nad lahiti suurest osast oma publikust.

Ei ole üleaurne lisada, et hipismiga kaasnes suurepärane kom-

merts. Hipi-mood tõi miljeoneid neile, kes oskasid selle üle sisse seada rahalist kontrolli. Üldiselt ei puudu hipil raha. Hipism värbab endale liikmeid jõukatest klassidest, sest hipi eluviis on kallid lõbu. Juba üksnes LSD pole odav kaup.

Narkootikumi idealiseerimine on hipieetikas kõige tähtsam ja ka kõige ohtlikum külg. Kõige kuulsamadki ülikoolid — Oxford ja Cambridge — ei ole sellest viirusest vabad. Uhes vanemas kolledžis, kus õpib inglise prints Charles, oli juhtkond sunnitud tegema hoiatuse, et narkootikumide tarvitamine toob kaasa kolledžisest ja kriminaalsanktsioonide rakendamise.

Ja ülejäänud inglise noorus? Kõik noored ei ole hipid, kuid nad protesteerivad samuti omal viisil valitseva silmakirjalikkuse vastu. Wilsoni poliitika ei jää puutumata. Noored ei kaldu konservatiivide poole, sest nad ei andesta valitsusele Vietnami sõja toetamist ja järeleandlikkust kapitalistide erahuvidele. Impeerium ja kõik, mida see kaasa toob, määrab elu ja mõtteviisi. Noor Inglismaa võitleb selle eest, et end sellest vabastada.

Noorust ei saa eraldada keskkonnast. Inglismaa tõeline jõud — see on kõigepealt hästiorganiseeritud töölisklass ja noorus. Kõik noored ei kasuta hippide meetodeid, nad on leidnud oma originaalse võitlusvormi.

Chelsea's, Londoni Montparnassil, annavad noored etendusi üldpealkirjaga «Hurraa, Ameerikal». Selle ameerika näidendite festivali kolajõud osutus nii suureks, et üritus sai varsti tunda tsensuuri kõrvõimsat survet. Tegevus seisneb siin reeglipärasel Johnsoni-Ameerika hukkamõistmises kõigis tema erinevas väljendustes — Vietnamist homoseksualismini. Ja kuigi etendused keelati ära, on saal igal õhtul rahvast tulvil: etenduste perioodiks on teater muudetud lihtsalt eraklubiks, et tsensuur ei saaks vahele segada... Kui «Hurraa, Ameerikal» etendamine lõpetatakse, saab klubist jälle tavaline teater.

Ajalehest «Humanitè» tõlkis lühendatult KAJA SAMOSON, IV kursuse prantsuse filoloog

TEATED

psühholoogiaringi koosolek toimub teisipäeval, 12. dets. kell 18 ühiskonnateaduste majas auditooriumis nr. 108.

Kavas:
1. Maailma psühholoogilise kaardies (II).
2. Eksperiment.

JUHATUS

*

Kolmapäeval, 13. dets., kell 19 ühiskonnateaduste maja auditooriumis 108

«EESTI ASUSTUSAJALOOST», ajalooringi külasitettekannetanel Mooralt.

Ajalooringi juhatus

*

Neljapäeval, 14. dets. kell 18 toimub Vabariikliku Haigla si-seosakonna auditooriumis teaduskonna ÜTU sisehaiguste-, sisehaiguste propedeutika ja hospitaalsisehaiguste ringide ühine koosolek.

Päevakord:

1. Ägeda ja kroonilise pankreatiidi etioloogia, patogenees, kliinik (ettekanneteaduskonna sisehaiguste ringilt)
2. Ägeda ja kroonilise pankreatiidi diagnostika (ettekanneteaduskonna sisehaiguste propedeutika ringilt)
3. Ägeda ja kroonilise pankreatiidi ravi (ettekanneteaduskonna hospitaalsisehaiguste ringilt).

Ringide juhatused.

R S R

Esmaspäeval, 11. dets. kell 18 ühiskonnateaduste maja audit, 212.

KAS LADINA-AMEERIKA ON VALMIS SOTSIAALSEKS REVOLUTSIOONIKS?

Geograafide kino

Teisipäeval, 12. dets. kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme:

1. Inkade maal
2. Tuva kiviraidurid
3. Jakuutia märts
4. Aserbaidžaanikuurortides
5. Kosmonaudid fjordide maal

Raadioloengud

Kolmapäeval, 13. detsembril

1. Kõigile psühholoogiat õppijatele vanemõpetaja Uno Siimani loeng «Eksperimentaalne meetod psühholoogias».
2. Kõigile poliitilise ökonoomia õppijatele vanemõpetaja Ulo Vanaase me loeng «Diferentsiaalrent ning selle jaotamine».

Reedel, 15. detsembril

1. Ajaloo-Keelteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi seitsmes loeng ladina keele algkursusest.
2. Eesti- ja võõrfiloloogia osakondade I kursuse üliõpilastele prof. Paul Ariste loeng sissejuhatuses keeleteadusse teemal «Keele teke» I.

Endist kursusekaaslast
ARVO HAAVASALU
mälestab füüsika-osakonna III kursus.

TOIMETUSE KOLLEGIUM
«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükkikoja trükk Tartu. Ülikooli 17/19. III. Otsikunumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8116, MB 11215.

Soome filoloogid külas kirjanik M. Larnil.

Tallinn—Tartu

Sellise pealkirja all peeti samasugust korvpalli- ja võrkpallilahingud kahes Eesti NSV suuremas linnas.

Võistlused EPA võimlas kujunesid ebahuvitavaks. Sellest andis tunnistust ka pealtvaatajate vähenemine võistluste käigus. Võrkpallis olidki tallinlased üle 6:2. Tulemused kujunesid järgmisteks:

Tallinn võitis 2:0 tütarlaste (16:14, 15:10), 2:1 poeglase (10:15, 15:7,

15:11), 2:0 poiste (15:9, 15:5), 3:0 noormeeeste (15:8, 15:8, 15:5), 3:1 naiste (16:14, 14:16, 15:10, 15:13) ja 3:0 meeste (18:16, 15:3, 15:5) kohtumised. Võidupunktid kodulinale töid tüdrukud 2:0 (15:4, 15:11) ja pingeliselt arenenud mängus neid 3:2 (10:15, 15:3, 15:3, 11:15, 15:11).

TRÜ-l, äsjasel vabariigi meistril, ei õnnestunud seekord Tallinna naiskonna revanšist hoiduda.

Samal ajal esinesid tublilt meie korvpallurid, kes töid pealinnast

koju veenva 9:5 võidu.

Noorte mängud, vastavalt 1954., 1953., 1952., 1951. ja 1950. a. sündinute kohtumistes kulgesid järgmiselt:

tütarlaste mäng (Tartu—Tallinn) 28:6 (14:4) ja niisama vanade poiste kohtumine 28:19 (10:7). Edasi vastavalt 24:25 (9:6) ja 49:44 (21:14); 26:48 (9:18) ja 50:37

(22:19), 42:43 (21:25) ja 34:23 (12:12); 49:43 (28:24) ja 74:53 (31:25) ning üllatusena 49:46 (21:17) ja 64:95 (30:45).

Naiskondadest suutis Tartu lõpuvileks fikseeritud 59:39 (24:17)-ga vahepeal käest ära läinud mängu siiski kindlalt võita. Meestest olid tallinlased seekord kindlamad 74:71 (30:36).

Kirjandushuviline!

Kui tahad mõtteid vahetada ühe originaalsema teose üle kaasaegses eesti kirjanduses ja saada vastust küsimustele

● Kas üdne regiöärsiöorm võimaldab luua luuleväärtusi ka tänapäeval?

● Kas kauge mineviku eesti talupoja elukujutus saab sisaldada kirjanduslikku aktuaalsust ka tänapäeval?

● Milles on rahvaluulepärandi tugevad ja nõrgad küljed?

siis astu 15. dets. kell 18 pedagoogika auditooriumi, kus toimub UTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi koosolek. Arutlusele tuleb A. Annisti poem «Lauluema Mari» (1966). Lühiettekannetega esinevad eesti kirjanduse ja rahvaluule erialade üliõpilased.

Eelinformatsiooni korras: kevadsemestri algul korraldab kirjandusring ajalooringiga kahasse vaidlusohtu ajaloolisest romaanist, kus arutlusele tulevad järgmised teosed: Ivanov «Lidsete aegade lood», W. Bredel «Vitaalivennad», V. Beekmann «Kurbade kivide linn».

Soovitame nimetatud raamatutega eelnevalt tutvuda.

koju veenva 9:5 võidu.

Noorte mängud, vastavalt 1954., 1953., 1952., 1951. ja 1950. a. sündinute kohtumistes kulgesid järgmiselt:

tütarlaste mäng (Tartu—Tallinn) 28:6 (14:4) ja niisama vanade poiste kohtumine 28:19 (10:7). Edasi vastavalt 24:25 (9:6) ja 49:44 (21:14); 26:48 (9:18) ja 50:37

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (683) Reedel, 15. detsembril 1967 XXI aastakäik

Üliõpilaste teaduslike tööde saatmisest üleliidulisele konkursile

Üliõpilaste teaduslikud tööd (individuaalsed või kollektiivsed) esitatakse konkursile kõrgemate koolide rektorite poolt kahes eksemplaris, masinakirjas või rotaprindil trükituna. Konkursile saadetakse tööd märgusõna all. Eraldi ümbrises, sama märgusõnaga lisatakse andmed töö autori (või autorite kollektiivi) kohta (perekonna-, ees- ja isanimi, kõrgem õppeasutus, teaduskond, kursus, eriala, kodune aadress), töö teadusliku juhendaja, samuti ÜTO Nõukogu otsus töö konkursile esitamise kohta.

Esitatud tööd peavad olema vormistatud äärmise täpsusega. Kui töö on eesti keeles, siis peab ta olema tingimata varustatud venekeelse resümee (1–2 autoripoonat). Diplom- ja kursusetöid ning projekte võib saata konkursile erandjuhul (kui nad on originaalsed, lõpetatud tööd või uurimused).

Enne üleliidulisele konkursile saatmist peavad need tööd läbi käima üleliidulisele konkursile. Seal valitakse paremad tööd välja ja saadetakse 15. märtsiks 1968. a. üleliidulisele konkursile. Üleliidulisele konkursile tuleb esitada tööd 15. veebruariks. Üleliidulisele konkursile võib esitada ka neid töid, mis on läbi käinud vabariiklikul konkursil, kuid valminud 1967. a.

Medalite ja auhinnade autasustatud tööd tehakse teatavaks hiljemalt 10. maiks 1968. a. Paremad tööd, mis jäid autasust ilma, võidakse ära märkida Kõrgema Hariduse Ministeeriumi käskkirjas.

NBI Ringide esimehed! Vabariiklikul konkursil toimub auhindade jagamine kõrgemate koolide vahel üleliidulisele konkursile esitatud tööde arvu ja vabariiklikule konkursile esitatud eelmise aasta tööde arvu põhjal. Seepärast peab võimalikult palju töid saatma vabariiklikule ja üleliidulisele konkursile, et saada rohkem auhindu meie ülikooli.

Täpsemate juhendite saamiseks pöörduda osakonna nõukogu esimehe poole.

T. KASTEPÖLD,
TRÜ ÜTO vastutav sekretär

Sellest, mis ametiühingu-aktiiv Käärikul tegi

Möödunud nädala lõpul toimus Käärikul ülikooli ametiühingu aktiivi seminar. Kahe päeva jooksul esineti nii suure arvu ettekannetega, et allakirjutanu ei sea endale eesmärgiks kõigest juttu teha, vaid puudutab küsimusi, mis on kõige enam seotud üliõpilaseluga.

Komitee esimehe sm. Kaburi ettekandest selgus, et huvi puudumine ametiühingu tegevuse vastu on üliõpilaste ebateadlikkuse vili. Ametiühingu summade laekumise heaks maksab üliõpilane 10 kopikat kuus, samal ajal leidub ülikoolis õppejõude, kes maksavad 9 rubla kuus. Tulude ühiskondlikul jaotamisel saaksid üliõpilased kasu juba aritmeetilise keskmise arvel. Kuid vähe sellest — igasuguste abirahade, tuusikute jm. jaotamisel eelistatakse teadlikult üliõpilasi.

Õppekomisjoni esimees üliõpilane P. Malv rääkis üleliidulisele üritusest parema kursuse või õpperühma nimel. Võitjaid premeeritakse ekskursioonidega või nädalase tuusikuga Kääriku spordilaagrisse. Pärast tema ettekannet puhkes vaidlus võistlustingimuste üle. Kas võtta aluseks õppeaastat + igasugune ühiskondlik aktiivsus või korraldada võistlusi ainult aktiivsete kursuste väljaselgitamiseks. Näitena toodi bioloogiaosakonna II kursus, kus keskmine õppeaasta on suhteliselt madal, kuid tänu selle kursuse üksikutele üliõpilastele on klubis etendus «Rajacas» populaarne. Järgnenud arutelu käigus otsustati välja töötada kindel võistlusjuhend, kusjuures tuleb arvestada õppeaastast.

Dotsent Miidla ettekande «Õppejõudude õppekomisjoni ülesannetest» järelkaja näitas, et õppejõud pealt antava kohustusliku kirjanduse loetelus esineb «allikaid», mida leidub kateedri või mõnes muus raamatukogus ainult paar eksemplari. Rõhutati ka fakti, et loengute

külalastavus on seotud nende tasemega.

Ühiselamute probleemid aktiivseerisid kuulajaskonda peaaegu kõige enam. Ühiselamutega tegelevad meil ühiselamu nõukogud, komandandid, ametiühing, komsomol, dekanadid, majutavad õppejõud, prorektorid, reas küsimustes etendab kaalukat osa parteiorganisatsioon, korralduslik arutab «tribunal» — kõik need loetletud organid pole aga omavahel päris hästi seotunud ühtseks tervikuks ning pidurdavad operatiivset juhtimist.

Ühiselamuid on meil vähe ja needki ei vasta nõuetele. Nüüd on plaanis ehitada uus 540 kohaga ühiselamu. Ent praegu on ühiselamukohtade defitsiit 1072. Pealegi meie üliõpilaste arv suureneb. Võttes arvesse meie ehitustegevuse tempot, peaks kohe alustatama vähemalt 3 niisuguse suurusega ühiselamu ehitamist. Alles siis saaks viia nõudmise-pakkumise enam-vähem tasakaalu, kusjuures ei oleks veel mõeldav Vana-Tiigi likvideerimine.

Arutelu käigus tehti ettepanek, et ülikooli juhtkond taotleks iga hinna eest Kingisessa tänaval asuva ühiselamu edasist kasutamist õigust pärast «tütarühiselamute» tagasikolimist Pälsoni 14, sest tegemist on varem ülikoolile kuulunud ühiselamuga.

A. Kivistik tähendas oma ettekandes, et meil on tervislik massisport veel vähe levinud, ning soovis, et üliõpilaste teadlikkust oma tööviise säilitamise osas oleks suurem. Võrdluseks tõi ta paljusid arenenud Euroopa maid.

Lõppkokkuvõttes võib öelda, et peale ettekannete kuulamise on Käärikul võimalik lõbusalt sportida ja isukalt süüa.

O. SOKK,
bioloogia IV kursusel

Õhtu töölisnoortega

Pühapäeva õhtul toimus Oigusteaduskonna selluse all oleva Tartu Kammivabriku poliitringi esimene õppus. Kavas oli tutvustada lähemalt Skandinaavia mai.

Ülevaate Skandinaaviamaade poliitilisest ja majanduslikust olukorrast andis Olaf Mikenberg. Oma reisimuljeid jagas prof. Paul Vihalet, kes oli viibnud suvel Rootsis kuuajalisel turismimatkal. Kaas-aegset Skandinaavia kirjandust tutvustasid Ilme Estra ja Avo Ooman.

Mõlemapoolne arvamus oli, et niisuguses vormis õppused õigustavad end. Need tugevdavad sideid töölisnoorte ja üliõpilaste vahel.

KERTU LUSEMBERG,
Oigusteaduskonna II kursusel

Möödunud reedel

toimus TRÜ komsomolikomitees osakondade (teaduskondade) sekretäride nn. ümmarguse laua nõupidamine, kus kahe ja poole tunni vältel arutati TRÜ komsomoliaktiivi ees seisvaid konkreetseid ülesandeid esimese õppesemestri lõpul. Osakondade sekretärid tutvusid komsomolikomitee ühiselamute sektori tööga.

Oma muljeid Piko-klubis (TPI) toimunud komsomoliaktiivi teoreetilise-praktiliselt seminaril jagasid P. Vihalemm ja M. Lauristin.

S. MAND

Saksa DV ajalehed kirjutavad meie Teaduslikust Raamatukogust

Teaduslikul Raamatukogul on välisriikidega laialdased suhted — vahetatakse uusi ja vanu väljaandeid, mikrofilme ja fotokoopiaid, bibliograafilisi teatmeteoseid, aga vahel ka lihtsalt sõbralikke tervitusi.

Hiljuti saabus Teaduslikule Raamatukogule ühe sellise sõbraliku tervitusena Saksa Riiklikust Raamatukogust kaks ajalehenumbrit, kus on juttu TRÜ Teaduslikust Raamatukogust. Saksa Riikliku Raamatukogu häälekandjas «Das Stichtwort» avaldab komplekteerimise osakonna direktor Heinz Gittig oma muljeid Tartust. H. Gittig viibis mõne kuu eest siin, et tihendada sideid Saksa Riikliku Raamatukogu ja Teadusliku Raamatukogu vahel. Ta kirjutab, et iidne Tartu ja Teaduslik Raamatukogu jätsid talle hea mulje. Teda kui filoloogile olid eriti rõõmustanud «keeltepaabel», kuhu ta sattus ja milles ta vestles — eesti, vene saksa, inglise. Meie vahetusfondis: valis ta välja terve rea vanemaide venekeelseid väljaandeid, mida ta kuskilt mujalt polevat saanud ja mille vastu ta pakkus väljaandeid oma vahetusfondist.

Nädalalehes «Sonntag» tutvustatakse tervelt 5 leheküljel Eesti NSV kultuuri ja kirjandust. Palju ruumi on pühendatud Tartule. Artiklite autorid on R. General ja B. V. Kügelgen.

E. KUDU

Üritustetihe nädalavahetus

Ajaloo-Keelteaduskonna ametiühinguaktiiv seisis nädalalõpul dilemma ees: Käärikule või Leningradile? Ametiühing on ühiskondlik organisatsioon, niisiis — ühiskonna huvid eelkõige, ja — 10–15 aktiivisti «valisid» Kääriku.

Teaduskonna ametiühinglased käisid ka Leningradis ära. Muljeid mitmesuguseid: Väikesest Ooperi- ja Balletiteatrist Lendava Hollandlase, Vene NFSV rahvakunstniku A. Sutjagini bariton ja — suurlinna teatripublik kannab moekaid saapaid.

Individuaal- või kollektiivplaani põhjal külastati Ermitaazi, Riiklikku Vene Muuseumi, raamatukogusid, antikvariaati ja muid Nevski kauplusi.

Nädalavahetus oli üritustetihe. Tagasivaatena sooviks, et teinekord valikuvõimalus väiksem oleks.

H. KULO

Püüame ise oma kodus korda luua

12. detsembril toimus ELKNO TRÜ Komitee laiendatud pleenum teemal «Olukorrast TRÜ ühiselamutes ja selle parandamisest». Peale komitee liikmete võtsid pleenumi tööst osa TRÜ ühiskondlike organisatsioonide esindajad, ühiselamute nõukogude esimehed, ühiselamute komandandid, osakondade komsomoliorganisatsioonide sekretärid jt.

Kõigepealt kuulati ära ühiselamute nõukogude esimeeste lühinformatsioonid.

Ühiselamu nr. 5 nõukogu esimees R. Ludri ütles, et ühiselamu on tudengile nii koduks kui ka kohaks, kus ta veedab oma vaba aega. Siinjuures ei tohiks ühe toakollektiivi vaba aja veetmine segada teiste õppimist. Sõnavõtja rõhutas, et senisest enam tuleb säilitada rahu ja arvestada kaaslasti.

Valve ei suhtu küllalt tõsiselt oma ülesannetesse. Selle tagajärjeks võivad olla suured ebameeldivused. «Kas poleks õigem kaotada võime-laud praegusel kujul,» tegi R. Ludri ettepaneku. Kui tubadel on snep-perlukud, pole valvel vaja tegelda tülika võtmete andmise-võtmisega. Tal jääb rohkem aega ühiselamu lubade kontrollimiseks, ühiselamu külalistajate dokumentide sisse- või väljamärgimiseks ja telefonide vastuvõtmiseks.

Nurisemiseks annab küllalt põhjust kord ühiselamutes. Kõõgid ja teised üldkasutatavad ruumid on sageli korratud. Ei tohiks ju olla vasturääkivusi haridustaseme ja arenenud esteetilise tunde vahel?

Kõige halvemad on elutingimused ühiselamutes nr. 1 (Vanas Tiigis).

Maja on suur ja mitmesopiline, toad ülemajutatud. Soovida jätab sarnitaarolukord. Siiani pole üliõpilaste taotlused vastukaja leidnud. Ühiselamu nõukogu esimees toetas eelkõneleja ettepanekut seada sisse snep-perlukud. Tiigi 78 asuvasse ühiselamusesse tuleks üles panna kommunaator valve töö kergendamiseks.

Vabariigi ühiselamute vahelises sotsialistlikus võistluses tuli esikohale ühiselamu nr. 4 (esimees M. Raid) kollektiiv. Ühiselamutes on toad mugavad, distsipliini ja korraga pole erilisi raskusi.

Ka heas peres on puudujääke. Nii on tubades väga vähe seinapeegleid, raamaturiistadele on liiga saadud tellistest ja lauajuppidest.

Pälsoni 14 ühiselamu nõukogu esimees E. Ploom rääkis ühiselamutes valitsevast avariolukorrast ja sellest, kuidas oma jõududega tehti ümberkolimise graafik. Sõnavõtja mainis kiitvalt üliõpilaste algatusvõimet nimetatud küsimuse lahendamisel.

Tiitlugu käivad ühiselamutes kontrollid. Oleks hea, kui reidist võtaks osa ka üks ühiselamu nõukogu liige ja seataks sisse vihkud, kuhu märgitaks reidide tulemusi. Praegu on nii, et nõukogu esimees kutsutakse ülikooli ühiselamute komisjoni ette ja alles siis informeeritakse teda.

Samad mured on ka Pälsoni 23 ühiselamul. Pretensioonide esitajad halva laevalgustusega seoses. Suurtes tubades ei saa kasutada ka laualampe, sest pikendusjuhtmed on keelatud. Ja sellepärast ohverdame silmad?

Muresid ja kitsaskohti on ühiselamutes palju. Sellest lähtudes töötas ideoloogiasektor välja printsibid, mis komsomoliorganisatsioon peab aluseks võtma ühiselamutesse puutuvate küsimuste lahendamisel. Ühiselamu peab olema koduks meie õppiva noorsoo kõige haritumale osale — see olgu põhiprintsiibiks.

Pikema ettekandega esines Jaak Allik. Ta rääkis, et uute sisekorra eeskirjade projekt on aratanud vastukaja üliõpilaste hulgas. Kui ühiselamu nõukogul oleks suurem autoriteet, saaks mitmeid küsimusi lahendada kiiremini ja operatiivsemalt. Ühiselamutes peaksid tekkima esimesed omavalitsuse juured. (J. Alliku sõnavõtt ilmub järgmises numbris — toimetuse.)

Järgnevalt arutati läbi uute sisekorra eeskirjade projekt. K. Morna luges ette need projekti punktid, kus on tehtud muudatusi või täiendusi, võrreldes praegu kehtivate eeskirjadega. Arutluse käigus avaldati omapoolseid mõtteid, tehti asjalikke ettepanekuid.

Pleenum kiitis meie sisekorra-eeskirjade projekti heaks. Kuulanud ära kõik sõnavõtted ja arutanud uue projekti läbi, võttis pleenum vastu otsuse.

1. Kiita heaks ideoloogiasektori esitatud üldprintsibid komsomoliorganisatsiooni suhtumise kohta ühiselamuprobleemidesse.

2. Kiita heaks pleenumile esitatud ettepanekud kehtivate ühiselamu sisekorra eeskirjade osalise muutmise kohta ning esitada rektorile vastav projekt. Ühiselamute sektoril töötada eelnevalt välja süsteem projektis esitatavate nõuete täitmise garanteerimiseks ning ühiselamu sise-pääsülubade ja valve režiim.

3. Pööruda teaduskondade parteibüroode ja majutuskomisjonide poole konkreetsete ettepanekutega koostöö tõhustamiseks ühiselamuelu juhtimisel (vastutab ühiselamute sektor).

4. Ühiselamute sektoril korraldada koostöös ühiselamute nõukogude ja ühiselamuid kontrollivate instantsidega kõigis ühiselamutes toimuvate reidide tulemuste fikseerimine ametlike protokollidena ning tulemuste avalikuks tegemine.

5. Saavutada olukord, kus ühiselamu nõukogu otsus sanktsioonide rakendamisel ühiselamutes sisekorra eeskirjade mittetäitjate suhtes oleks küllalt autoriteetne alus vastava sanktsiooni tegelikuks rakendamiseks (vastutab sekretariaat).

6. Kohustada ühiselamute nõukogusid parandama oma asjaajamist, muutma see avalikuks ja tagama personaalküsimuste arutamist vastavale isikule arusaadavas keeles. Vajaduse korral paluda nõukogu koostööst osa võtma teiste asjaomaste instantside esindajad.

T. ROOSMAA

«Informiini» pilte on võimalik tellida Teadusliku Raamatukogu lugemistaos.

D. G. BALK Ülikooli rektor a. 1803-1804

Andmeid Daniel Georg Balki päritolu ja õppimisaastate kohta on säilinud napilt. On teada, et ta sündis 23. VI 1764 Ida-Preisimaal, esialgse hariduse sai kodus ja koolis, seejärel õppis 7 a. vältel (1780—1787) arstiteadust Königsbergis ja Berliinis, 1787. a. sai ta Königsbergi ülikoolis meditsiini-doktori kraadi töö eest «De derivantibus» («Nahka ja limaskesti ärritavatest vahenditest»).

ARSTINA KURAMAAL

1787. a. asus Balk vabalt praktiseeriva arstina Kuramaale, kus omandas peatselt oma kutsealal hea reputatsiooni. 1796. a. määrati ta Jakobstadti (Jekabpils) kreisiarstiks, 1799. a. sai ta kuurordiarsti koha Baldonis. Juba siin ilmnud Balki kirjanuslikud kalduvused, eriti huvi teatrikunst vastu. 1789. a. etendati Strokenis tema poolt seatud eesmärgu «Kaitseväim ehk kus leitakse tõelist inimese õnne». Samal ajal kirjutab Balk rea populaarseid raamatuid meditsiini alalt, nagu «Väijavõtteid praktiseeriva arsti päevikust arstikunsti mitmesuguste küsimuste kohta» (1791, 1795), «Kohalike talupoegade haigustest» (1793), «Juhatusi sageli esinevate krooniliste haiguste diagnoosimiseks ja ravimiseks» (1794, 1798), «Kuidas naised võivad saada terveteks ja õnnelikeks abikaasadeks ja emadeks?» (1796). Balk tõi nendes esile ka puudusi tervishoiukorralduses, poorates eriti tähelepanu talupoegade tervise kaitsmise vajadusele.

Balki töodes, erinevalt P. E. Wilde ajakirjast, on esikohal mõtteavaldused ühiskondliku tervishoiu kohta, tervise sotsiaalsed tähtsused. Selle poolest vaarib eriti äärmärgiselt tema raamat «Meditsiinilis-poliitiline mõtisklus» (1795). Selle kirjutus ta seoses Kuramaa ühendamisega venemaaga 1795. a., pihendas Katarina II-le ja kindral-kuberner Panienile ning adresseeris seadusandjatele ja kohtunikele. Raamatu esimese osa on pühendatud rahvastiku suurendamisele, milles Balk nagu sotsiaalhügieeni rajaja J. P. Frank nägi rügi jõu- ja rikkusaallikat. Balk analüüsib rahvastiku taastootmist soodustavaid ja pidurdavaid tegureid. Muu hulgas pani ta ette parandada sünnitusarsti (ämmaemanda) koolitamist, sünnitusabiabiutuste ja lastehospitaalide rajamist, seadusandlikus korras rasedate vabastamine raskest tööst mõisates ja põllul.

Raamatu teine osa on pühendatud olemasoleva rahvastiku hoidmisele tervena ja elusana. Muuseas, juba toial pani ta ette seadustada laipade lahkarine olememata surnute seisusest ja kehtestada arstide poolt koostatavad surmatunnistused, sest «teades surma esilekutsunud põhjusi, võib seadusandlus pöörata tähelepanu nende tõkestamisele või nõrgendamisele». Balk pani ette luua ka kubermangus meditsiiniline administratsioon. Ta nõudis, et keelataks posijate tegevus ning oma talupoegade meelevaldne ravimine aadlike ja vaimulike poolt kui riigile kahjulik tegevus. Balk unistas ajast, mil kaotatakse kõik tervisele ohtlikud ja rumalad religioossed eelarvanded (sealhulgas kirikutele matmine). Ta pidas vajalikuks ülikooli asutamist Baltikumis (Mittavis), näidates, et arstide koolitamine kodumaa ülikoolides on kasulikum kui raja taga.

Balki teos on läbi imbunud humanismi ideedega. Balk toonitas, et riik on kohustatud kaitsma oma kodanike tervist ja et talupojal on püha ja loomulik õigus tervisele ning elule, sest ta on riigi heaoluallikas, on kõige kasulikumaks rakkaks riigimajandusele, ilma milleta viimane jääks seisma. «Sellele vaatamata», märkis Balk, «on talurahvas, kes meid kõiki toidab ja riietab, ise väene ja põlatud seisus». Ta hoiatas aadlit, et juhul kui valgustusfilosoofia ja prantsuse revolutsiooni mõju jõuab Baltikumi, kehtestab kohalik jäme talupoeg oma õiguse vabaduseõigusele verisemalt kui ülestõusnud prantsuse rahvas.

Balki ettepanekud tervishoiu alal olid reformistliku iseloomuga, kuid oma aja kohta progressiivsed.

Ülatuslik kirjanuslik tegevus tegi Balki populaarseks. Seda suurendasid veelgi edukalt rakendatud abinõud kari-loomade taudi vastu, mis a. 1800—1801 mõllas kogu Kuramaal. Kõik see saigi ajendiks tema kutsumisele 27. II 1802 Tartu ülikooli esimeseks patoloogia ja teraapia professoriks ning meditsiini-kliiniku direktoriks.

SECUNDUS RECTOR JA ARSTITEADUSKONNA PROFESSOR

Algusest peale võttis Balk osa kõigest ülikooli sündmustest ja kujunes G. F. Parroti kõrval üheks ülikooli organiseerimise tugisambaks. Ta astus välja valgustuse esindajana ja aktiivse võitlejana rüütelkonna kuratooriumi vastu. Ülikooli avaaktusel esines Balk kõnega «Mis on tõeline kuulsus?» Selles avaldas ta haridus- ja kasvatusküsimustes russoolikke mõtteid, muu hulgas väitis, et vastsün-

dinud laps, olenemata seisusest, sarnaneb pehmele savile, millest võib vormida ilusat kreeka vaasi või lihtsat pada.

Komisjoni koosseisus võitles Balk energiliselt kuraatorite poolt koostatud ülikooli põhikirja projekti vastu. Kui Parrot sõitis 1802. a. oktoobris ligi 3 kuuks Peterburi, jättis ta enda asetäitjaks prorektorina Balki, kes astus läbirääkimistesse kuratooriumiga. 3. ja 21. oktoobril toimunud ülikooli nõukogu istungite tulemuseks oli ulatuslik eitav kiri kuraatorite põhikirja kohta. Parroti tagasisaabumisel valiti nõukogus 29. XII 1802 uus komisjon (sellesse kuulus ka Balk) põhikirja väljatöötamiseks kuratooriumi osavõtuga.

I. VIII 1803 valiti Balk ülikooli rektoriks. Nagu märgib oma mälestustes J. W. Krause, Balk «juhtis laevukest täiesti põhikirja vabariiklikus vaimus». Esimene aastauritus uue põhikirja sisseviimise järel (6. X 1803) toimus 12. detsembril. Sellel esines Balk kõnega «Küüma ja valitsusvormi mõjust rahvuse iseloomule». 1803. a. organiseeriti koolikomisjon, millesse valiti ka Balk. Järgmisel aastal revideeris ta Kuramaa koole. Rektorina oli Balk ka 1803. a. loodud «aukohtu» eesistujaks. Tal tuli 16. ja 17. mail 1804 vastu võtta läbisõidul Tartus viibivat Aleksander I-st.

Pilti Blankist pole säilinud. Nii rektorina (kuni I. VIII 1804) kui ka dekaanina (1804., 1808., 1811. ja 1815. a.) tegi Balk palju arstiteaduskonna arendamiseks. Ta võttis aktiivselt osa anatoomikumi ja kliinilise instituudi ehitamise küsimustest. Ostmistades suurt tähtsust arstide ettevalmistamisele haigevoodi juures (kliinilisele õpetamisele), viis Balk juba 1804. a. esimesel poolel sisse kliinilised praktikumid. Et ükski tollal olemasolevatest ülikooli hoonetest ei kõlvanud selleks, üüriti ruumid Dahlströmi majas, milles Balk elas. Esimene haige võeti kliinikusse 13. IV 1804. Kogu Balki direktoriks olemise ajal (1804—1817) pöördus kliinikusse 996 haiget, nendest suri 82, s.o. 8,5%. Juba I. V 1804 alustas Balk kliiniku juures haigete ambulatoorset vastuvõttu. See oli üldse esimeseks poliklinikuks Venemaal. Tartu linn, eriti tema vaesema elanikkonnaga tänavad, jao-tati viimaste kursuste üliõpilaste vahel. Elanikel oli õigus pöörduda vastava üliõpilase poole arstiabi saamiseks, üliõpilased pidid külastama haiged kodus, nad said tudengite kirjutatud retseptide järgi tasuta ravimeid. Seega oli tegemist elanikkonna jaoks kohaliku teenindamisega printsibi rakendamise algetega. Balk töötas välja ka «Eeskirjad meditsiinkliiniku ja seda külastavate üliõpilaste jaoks» (1806). 1808. a. asutas ta Tartus esmaabi-asutuse, mida võib pidada esimeseks meditsiinilise kiirabi jaamaks Venemaal, kuigi abivajajate vähesuse tõttu häabus selle tegevus peatselt. Samal ajal asutas ta verisavi-asutuse ning kliiniku juures ka asutuse naispoetajate (sanitaride) ettevalmistamiseks. Suurt tööd tegi Balk haigete ja haavatud sõjameeste teenindamisel nii 1807. a., mil Tartut läbinud sõjaväed jätsid ravile ligi 1000 isikut armee koosseisust, kui ka 1812—1813. a., mil ülikooli juures oli organiseeritud suur sõjaväelaatsaret.

Algaastail oli Arstiteaduskonnas komplekteeritud kõigest 2 professori, mistõttu Balkil tuli lugeda peale oma kateedri ainete ka teisi distsipline, nagu anatoomiat ja füsioloogiat. Seejuures on märkimisväärne, et veel 1802. a. teisel poolel tegi ta loengul katseid galvaanilise vooluga taimedel ja ka surnud ja elavatel loomadel. Need katsed on õppeprotsessis kahtlemata esimesteks Venemaal. Püüeldes fakteid üldistamisele ja rõhutades teaduste vastastikust seost, katsus Balk ühendada meditsiini filosoofiaga, tõsi, kaldudes vahel spekulatiivsetesse konstruktsioonidesse. Aastail 1802—1813

Komsomoliaktiivi seminarilt

KAS? ja KUIDAS?

11. ja 12. detsembril toimus Tallinna Pedagoogilise Instituudi komsomoliaktiivi seminar, kus käsitleti kõrgema kooli komsomoliorganisatsiooni ees seisvaid ülesandeid.

«See pole lõpuni lahendamiste, vaid ütleliste seminar», ütles TPedI komsomolikomitee liige O. Raun.

11. detsembri diskussioonist võtsid osa ELKNU Keskkomitee sekretär R. Pollimann ja TRÜ ning EPA ühendatud 3-liikmeline delegatsioon.

Üllatas enamiku diskussioonist osavõtjate energiline ja loov suhtumine komsomolitöö proble-

midesse. Viimasel ajal on vabariigi kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide tegevuses märgata meeldivat tõusu poliitilise aktiivsuse suunas. TPedI diskussioonil olid mitmed kursuste grupporgid ja teaduskondade sekretärid komsomolikomitee liikmetega võrdsel tasemel.

Jutt käis järgmiste teemade ümber:

- 1) kommunistlik noor — tema funktsioon kõrgemas koolis;
- 2) lähemad ning perspektiivsed ülesanded, mis seisavad kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ees;
- 3) kas ja millisel määral võib lubada komsomoliorganisatsioonile «omavalitsust» nii osakonna kui ka gruppide tasemel;
- 4) vabariikliku üliõpilasajalehe vajalikkusest seoses puudliku kõrgemaid koole käsitleva informatsiooniga vabariigi

Mammutist ja hiirtejahist

komsomolitöös räägiti 1. detsembril Tallinna Polütehnilise Instituudi PIKO-klubis. See oli instituudi komsomoliaktiivi aiendatud nõupidamine — umbes 30 aktivisti TPI-st, külalised TPedI-st, «Nooruse» ja «Noorte Hääle» toimetusest arutasid kõrgema kooli komsomoliprobleeme. Meie ülikooli esindasid Peeter Vihalemm ja allakirjutanu.

Päevakorras oli: 1) komsomoli osa kõrgemas koolis; 2) parteiorganisatsioon ja komsomol; 3) materiaalsed ja moraalsed stiimulid komsomolitöös; 4) konkreetsest tööst õpperühmades.

Ilmselt selletõttu, et probleemide oli liiga lai, räägiti algul läbi-segi liikmemaksumust ja traditsioonidest, viimlistest ja kultuursetest käitumisest, komsomoli autoriteetid ja ruumipuudusest. Siis esitas üks sõnavõtja retoorilise küsimuse:

Kui ahv tuli puu otsast alla, oli tal otsemaid vaja organisatsiooni, sest marmut oli tarvis üheskoos maha lüüa. Kas komsomolil on oma «mammut»?

Koosolek elavnes korrapealt. «Mammut» sai lentsõnaks.

Peeter Vähi, endine TPI sekretär, arvas, et komsomol tegeleb paraku rohkem hiirtepuudmisega, nii et marmutijahiks ei jää mahti. Meile tundus siinkohal sobiv olevat tutvustada kokkutulnud rahvale samal päeval ülikoolilehes ilmunud R. Tanneri artiklit «Kui aktivist, siis mille nimel?»

ELKNU Keskkomitee sekretär Karl Adamson täiendas enne teda rääkinute ja R. Tanneri artiklis avaldatud mõtisklusi komsomoli tegevusvõimaluste ja ülesannete kohta. Ühiskondlik loodus, konformism, bürokraatia on tänapäeval küllalt tõsised vastased, mis takistavad komsomoli poliitilisele tegevusele olulise sisulise mõtte andmist, arvas ta.

Siinkohal tekkis vaidlus selle üle, kas saab komsomolilt oodata kõigi nende probleemide lahendamist, mille ümber koosolekutel ja konverentsidel terav arutelu tekib, või peaks kõrgema kooli komsomol seadma endale ülesandeid siiski

luges ta meditsiinilis-filosoofilise (vahel füsioloogilis-filosoofilise või loodusteaduslik-filosoofilise) antropoloogia kursust. Balk püüdis ühendada meditsiini ka jurisprudentsiga. Veel 1795. a. osutas ta, et iga kohtunik peab omama teadmisi kohtumeditiinist, meditsiinilisest politseist ja antropoloogiast ning sooritama ametisse astumise eksamid nendes ainetes. Aastail 1803—1809 luges ta meditsiinilis-filosoofilise jurisprudentsi kursust. Otsustades autori enda poolt väljaantud õppevahendi järgi (1803), kujutas see kursus juristidele meditsiinist vajalike andmete lühilüüvaadet ning oli Venemaal esimeseks kohtumeditiini kursuseks õigusteaduskonna üliõpilastele.

Teoses «Mõned meditsiinilis-filosoofilise jurisprudentsi põhijooned» käsitleb Balk meditsiinilist politseid, mis peab silmas pidama riigi kõrgemat füüsilist täiustamist, kaasa aitama rahvastiku kasvule ja

ajakirjanduses;

5) kriitika vabariigi juhtiva noorsooajalehe «Noorte Hääle» aadressil (muuhulgas tõsteti üles ka problem, et «Noorte Hääle» andis ebaobjektiivse informatsiooni TRÜ komsomoliorganisatsiooni XV konverentsist).

Sõnavõttudega esinesid TPedI rektor A. Koop, ELKNU Keskkomitee sekretär R. Pollimann, üliõpilased A. Rass (TPedI), T. Kork (EPA) jt.

ELKNU Keskkomitee sekretärile R. Pollimannile esitati rohkesti küsimusi.

Seminarile pandi punkt osavõtjate ühise arvamusega — on vaja senisest rohkem korraldada komsomoliaktiivi hulgas diskussioone nii oma kui ka teiste vabariigi kõrgemate koolide kommunistlike noorte aktiivsel osavõtul.

S. ENDRE

oma reaalseid praktilisi võimalusi silmas pidades ning mitte puudutama asju, mille lahendamine temast ei sõltu.

Oli viimase seisukoha pooldajaid, ent enamus näis toetavat Peeter Vihalemma, kui ta ütles, et ka meist praktiliselt mittesõltuvate probleemide avameelsel ja printsiipsaalsel arutamisel on suur tähtsus. Nimelt võrsub siit sotsiaalse mõtlemise oskus, mõttekaasuse ja ühtsuse tunne, mis on vajalikud nii üliõpilasele kui ka kõrgema kooli lõpetanud haritlasele. Kui me eneset keskel, komsomolis, üliõpilaskonnas ei õpi looma selliseid suhteid, sellist õhkkonda, nagu me õigeks peame, on raske uskuda, et me sellega toime tuleme väljaspool kõrgemat kooli tõsiste ühiskondlike ja poliitiliste probleemidega kokku puutudes.

Ragnar Uritam, TPI Majandusteaduskonna diplomand, leidis, et mugandumine algab enesepettusest ning seni, kuni me ise oma asju võltsume ning seda teistel teha lu-

bame, ei ole midagi head lootat. Komsomolitöös kõige tähtsamaks pidas ta meeleolu, komsomoli tegevusse üldise suhtumise muutmist.

Siit läks jutt informatsiooniprobleemidele. Mõndagi oli ette heita TPI ajalehele ning ei pääsenud neist ka «Noorte Hääle». Ants Ronk, TPI elektrotehnika teaduskonna sekretär, ning Ott Raun TPedI-st rääkisid selle väljaande prestiižist üliõpilaste hulgas ning esitasid kchapeal olevale toimetusele töötajale sm. Lindströmile pretensioone TRÜ komsomolikongressi valgustamise kohta.

Ohtu lõpetas TPI komsomolikomitee sekretär Ahto Vellamaa, kes lubas, et vähemalt sellel kohtumisel räägitud jutud informatsioonitöketes tahad pidama ei tohi jääda ja lisas, et sellised mitmed kõrgema kooli komsomoli vahelised teoreetilised laadi arutlused oleksid väärt edaspidigi ette võtta.

M. LAURISTIN

TÄHELEPANUI

Esmaspäeval, 18. detsembril k. a. algusega kell 19 toimub Puistee 73a klubis

SÕPRUSÕHTU

Esinevad isetegevuskollektiivid — üleliidulise konkursi laureaadid. (NBI meenutagem nende toredat kontserti Tartu linna komsomoliorganisatsiooni XVI kongressil).

Uus ja paljutöötav programm «Rajaca» eestvõtmisell

Pärast tants + loterii. Kõikide üliõpilaste osavõtt sõprusõhtust on teretulnud (soovitame kohal olla pool tundi varem, sest hilinejatele vaevalt kohti jätkub).

Sissepääs tasuta.

Uut teatmekirjandust

The Columbia Encyclopedia. In one Volume. Morningside Heights New York 1941. 1949 lk.

American men of science. A biographical directory. 9th ed. Volume I: Physical sciences. New York 1955. 2180 lk.

American men of science. A biographical directory. 10th ed. The Physical biological sciences. Volumes 1—4. Tempe, Arizona 1960—1961.

Roget's International thesaurus. 3rd ed. New York 1962. 140 mõiste seletust.

Советский Союз. Белоруссия. Москва 1967. 309 lk.

Библиотеки Москвы. Справочник. Москва 1967. 240 lk.

Труд и заработная плата. Библиографический указатель на русском языке в 1965 г. литературы, изданной в СССР Москва 1967. 352 lk. (4698 nim.).

Финансы, деньги и кредит СССР. Библиографический указатель. 1946—1966. Москва 1967. 479 lk.

sid tal oma kavandatud õpperaamatute vormistamist trükkimiseks. Balk olevat suhtunud kahtlustavalt ja alahindavalt 19. saj. algul tekkinud uutesse suundadesse meditsiiniteoorias.

Balki tööd ja tema juhendamisel valminud väitekirjad vajavad sügavamat uurimist. Tema ettepanekul kirjutas oma väitekirja «Eestlaste seas esinevatest haigustest» ka Baer.

Kahtlemata oli Balk leppimatu iseloomuga. Tal tekkisid peatselt tüli Parroti ja Arstiteaduskonna professoritega. Kui 1817. a. sai kuraatoriks Lieven, kes oli tuntud oma pietismi poolest ja õiendas arveid usuteaduskonna professorite-ratsionalistidega, siis sunniti Balk lahkuma ülikooli juurest, kusjuures ta kaotas ka asutamise aktiga õppenähtud eelised enda ja oma laste jaoks. Balk rändas Tuulasse, kus suri 1826. a.

V. KALNIN

Organisatsioon liikmete jaoks?

Allpool käsitletud probleemidega esines P. Kenkmann Tartu linna XVI komsomolikongressil. Avaldame tema sõnavõtu.

Tartu Riiklikus Ülikoolis organiseeriti sotsioloogiline uurimus päevaste ja õhtukoolide abiturientide seas, mille üks eesmärk oli välja selgitada, millistest kriteeriumidest lähtuvad noored komsomolijuhtide tegevuse hindamisel. Kõrvutades selle uurimise tulemusi igapäevaste komsomolitöö kogemustega ning ajakirjanduses ilmunud materjalidega komsomolijuhtide tegevuse kohta, võime teha kaks järeldust: 1. Komsomolijuhi tegevuse hindamisel lähtuvad organisatsiooni liikmed üldiselt sellest, et tegutsemisprintsiibid peavad tal olema samasugused kui noortel üldse, ta täidab täpselt sama kohta ühiskonnas. Enamuse arvates peab komsomolijuht olema nii-öelda «oma poiss», kes saab kõigiga hästi läbi, oskab organiseerida põnevaid ja kõigile huvipakkuvaid üritusi, ei koorma oma alluvaid üle mitmesuguste kohustuste ja ülesannetega. 2. Komsomolijuhtide hulka selle sõna otsetes tähenduses loevad nn. lihtliikmed üldiselt vaid organisatsiooni keskmises ja ülemises lülis töötajaid — linnakomiteed ja keskkomitee inimesi. Oma algorganisatsioonist peetakse komsomolijuhtideks vahet ehk ainult sekretäre, kuid mitte büroo liikmeid või gruppore.

Uurimistulemustest selgub, et noored pole harjunud nägema komsomolijuhi inimest, kellel on täita erilised funktsioonid, ei näe temas poliitikategelast-juhti, kellel on vastav positsioon ja reaalsed õigused ning võimalused teatud poliitiliste küsimuste lahendamiseks.

Komsomolijuhi tegevuse hindamisel ei ole, niisiis, esiplaanil see, kui võrd ta meie elu edasi viib ja

täidab komsomoli tõelisi eesmärke. Komsomolijuht on noorte poliitiline juht. Seega peame saavutama, et tema autoriteet nii organisatsiooni lihtliikmete kui ka juhtivate töötajate silmis tuleneks mitte ainult isiklikest omadustest ja sellest, kui võrd ta suudab ära hoida konflikte temale alluvate noorte hulgas, vaid just konkreetsest iseseisvast poliitikast, mida ta on teostanud. Muidugi sõltub komsomolijuhi prestiiž ka tema isiklikest omadustest ja tegevusest väljapool komsomoli sfääri. Oluline, teatud juhtudel koguni määrav faktor komsomolijuhi tegevuse hindamisel on tema kohta kujunenud avalik arvamus.

Komsomoliorganisatsiooni põhiliseks tegevusalaks peetakse praegu siseorganisatsioonilist tööd. Komsomolijuhte kohustatakse tegelema enamasti selliste probleemidega, nagu liikmemaksude kogumine, uute liikmete vastuvõtt ja oma organisatsiooni lülide tööshoidmine alumisest lülis kuni üles välja.

Loomulikult ei ole see tegevussfäär komsomoliorganisatsiooni põhiline. Siseorganisatsiooniline töö on väga tähtis ja see peab korras olema, kuid komsomoli ei loodud siseorganisatsioonilise töö tegemiseks. Meie organisatsioon loodi ajal, mil tema tegevusel, ja just nimelt poliitilisel tegevusel, oli kõige olulisemal osal komsomolitööst, olid selged eesmärgid — oli selge, mille eest ja mille vastu komsomol võitles. Selles võitluses said kommunistlikud noored oma ideelise karastuse ning iseseisva sotsiaalse tegevuse kogemused.

Praeguseks on olukord, milles komsomolil tuleb tegutseda, mõnevõrra muutunud. Selles olukorras pole me leidnud õigeid vahendeid komsomoli põhiliste eesmärkide

täitmiseks. Oma sisemise organisatsioonilise töö seadmine kõige olulisemaks tööõiguks tähendab üldises plaanis seda, et põhiliste eesmärkide saavutamise vahendid on ise muutunud eesmärkideks. Seega tuleb väja, et mitte komsomol ei eksisteeri noorte jaoks, vaid kommunistlikud noored eksisteerivad oma organisatsiooni jaoks.

Mida see tähendab meie organisatsiooni liikmete seisukohalt? Selgub, et noored, olnud rea aastaid oma elust komsomolis, on tegelnud vaid niisuguste asjadega, mis ei ole andnud neile reaalseid võimalusi osa võtta ühiskonna juhtimisest, ei ole andnud iseseisva poliitilise tegevuse kooli. Tegevus niisuguses organisatsioonis ei kujunda oma liikmete vaateid meie eesmärkidele vastavas suunas.

See on loomulik ja kestab niikaua, kui komsomol ei tegele asjadega, mis peaksid moodustama tema tegevuse põhilise sisu tänapäeval.

Formaalse tegevuse tulemusena võrduvad kommunistlikud noored oma organisatsioonist ning komsomolijuhtid muutuvad vaid väljastpoolt tulevate korralduste täitjateks.

Mitte mingisugune sõnaline propaganda ega ükskõik kui huvitavad kultuurmassilised üritused või massispordi kampaaniad ei kujunda inimesi, kes võtaksid meie elust aktiivselt osa, inimesi, kellel oleksid kindlad veendumused ja kes neid kaitseksid. Me vajame selliseid inimesi. Järelikult peab komsomolil olema võimalusi nende kujundamiseks, s. t. peab olema iga organisatsiooni liiget haarava poliitilise tegevuse mehhanism. Selleks mehhanismiks on osavõtt noori otsestelt puudutavate küsimuste lahendamiseks: oma õppeasutuse, ettevõtte, linna arengu planeerimine, elu-olu probleemide lahendamine, noore kaadri paigutamise ja edutamise küsimused.

Reaalse võimaluse pidevalt kontrollida kõigi oma juhtide tegevust ja niiviisi tunda end oma organisatsiooni peremeestena peaks olema selle mehhanismi, sotsiaalset aktiivsust kujundava mehhanismi üks olulisemaid lülisid.

P. KENKMANN

Hangime väliskirjandust

Palju õigustatud nurinat on tekitanud õppejõudude ja üliõpilaste seas kaasaegse väliskirjanduse vähesus ülikooli Teaduslikus Raamatukogus. Eriti vähe on teatmekirjandust ja jooksva aasta perioodikat. Ja siin ei saa aidata ka RVA (Raamatukogudevaheline Abonement.) Ei ole aidanud raamatukogu ja rektoraadi ühised igakülselt põhjendatud nõudmised vabariigi valutajateorganisatsioonidele, vastus jääb samaks: valuutasummat pole võimalik suurendada.

Kuidas saada neid ajakirju, mida on aastakümneid raamatukoguse tellitud ja millest ei soovita loobuda? Kuidas muretseda uusi, teaduse kõige aktuaalsemaid probleeme käsitlevaid perioodilisi väljaandeid ning väga kalleid ja väga vajalikke käsiraamatuid, entsüklopeediaid, sõnaraamatuid ja teisi teatmeteoseid? Need on küsimused, mis aastaid on vaevanud raamatukogu komplekteerimise osakonna töötajaid. Osaliselt aitab olukorda lahendada regulaarne väljaannete vahetus välismaa teaduslike asutustega, mis aga enamasti baseerub nii meie kui nende poolt vastavate asutuste endi väljaannetel.

Raamatukogu leidis, et ainsaks väljapääsuks antud olukorras on raamatukogule mittevajalike dubletteksplaride vahetamine vajaliku väliskirjanduse vastu. Komplekteerimise osakonna vahetus-reservsektor asus üle 300 000 trükiüksusest koosnevast reservfondist dublette välja selgitama. Kogu see töö on aga väga vaevaline, sest ta nõuab palju aega ja tööjõudu (praegu saab sellega tegelda ainult 2 inimest). Eelkõige tuleb kirjandust võrrelda põhifondi eksemplari-dega. Pole ju mõeldav saada raamatuid välja, teadmata, kas meie endile jääb vajalik arv eksemplare ning kas olemasolevad on täiesti korras, defektideta. Pärast dublette väljaselgitamist tuleb need hinnata vastavalt üliõpiluslikelt kehtestatud hindamisalustele, mis on pidevalt muutunud, olenevalt maailma raamatuturu nõudmistest. Et nõudmine vanema kirjanduse osas on välismaal küllalt suur, siis

püüavad raamatufirmad kõiki meiepoolseid soovide rahuldada, kui vaid rahaline vahetamine seda lubab. Huvime kirjanduse vastu näitab juba seegi asjaolu, et kohapeal on käinud vahetustingimusi konkreetiseerimas Saksa FV firma Kubon & Sagner, Kanada firma Davies ning Saksa DV Zentral-Antiquariat'i esindajad.

Sellise komplitseeritud vahetuse tulemusena suutis raamatukogu käesoleval aastal muretseda väärtuslikku teatmekirjandust ja perioodikat rohkem kui 3000 rbl. eest. Saadud väljaannetest on olulisemad:

Encyclopaedia Britannica. Vol. 1—23, Index, Book of the Year 1964, 1965, 1966. Chicago 1963.

Encyclopaedia of Philosophy. Vol. 1—8. New York 1967.

Encyclopaedia of Librarianship. In one volume. New York 1967.

Van Nostrand's Scientific Encyclopedia. New York 1958.

American Men of Science. Vol. 1—5. New York 1955—1961.

The International Dictionary of Physics and Electronics. New York 1961.

Chatto's Modern Science Dictionary. London 1961.

New Serial Titles. Vol. 1—3. New York 1966.

Fortschritte d. Botanik. Bd. 21—29. Berlin 1957—1967.

Handbuch d. allgemeinen Pathologie. Berlin 1955—1966. (Saadud 12 köidet.)

Handbuch d. mikroskopischen Anatomie. Berlin 1929—1966. (Saadud 24 köidet.)

Klinische Monatsblätter für Augenheilkunde. Stuttgart 1967.

Acta oto-laryngologica. Stockholm 1967.

Electrochimica acta. London 1967.

Journal of Cell Biology. New York 1967.

Vahetussektor püüab dublettide vahetamist jätkata ka eeloleval aastal, kuid kahjuks ei suuda ta sektori praeguse koosseisu juures teha seda kaugeltki niisuguses ulatuses, nagu see vajalik oleks ülikooli teadusliku ja õppetöö huvides.

L. ALVER

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust autori illustratsioonidega

Esimene anne

Kulturism teeb ka kõvrad jalad sirgeks

Kaamel — ei — Juhilla otsus nõtkelt edasi, Poomvill ta seljas, selg vastu sõber Mattias tugevat selga, jalad rippu. Oilsa Juhilla keitsvast sabast kinni hoides vaatas ta väejuhipilgul kaugusse. Ta kujutles, kuidas sellest tõrvikumest on temasse kiindunud kaks maailma ilusamat silma, looritatud kurbusest kadunud sussikese pärast.

Poomvill ohkas ja ümises lüüriliselt: «Kram-bim-bam-bambuli» ning kummardus siis pisut saba poole. «Sa tahad teha korralikust mehest don Juani?» küsis seal üks müts tõrviku all. Teine müts vastas: «Korralik mees ongi don Juan.» Poomvill — ta sai kohe aru, et jutt temast käib — tahtis selle peale öelda, et... kuid sulges õuduses silmad, ta käed kobasid õhku — Juhilla saba oli järele jõnksaku teinud. Kui Poomvill lõpuks tasakaalu saavutas, tegi ta silmad lahti ja... ennäe, mis Juhillat pahandanud oli. Otse Juhilla ees liikus loosung «Kulturism — see on kogu inimkonna helge tulevik!» «Juhilla ei hooli moodsast maalikunstist,» sosistas Mattias Aivole, kelle siimad vilks ja vups mööda tagasammujate ridu sibasid. Kuid ei midagi, ei kedagi! (Pinge all, ei õiget abi!!!)

«Mis?» küsis Poomvill, sest ta pilk riivas uuesti Juhillat pahandanud loosungit. See oli ju Satakieli, kes sellega vehkis ja muidugi — jälle sõitis ta kaamelil, kuigi, tek-

kel peas, ei või kaamelil ega lapsevankriga sõita.

Järsku tundis Poomvill, kuidas telepaatiline kutse teda läbib. Ta avas suu, kuid enne, kui ta jõudis sõnagi öelda, kiskus vastupandamatu jõud teda Juhilla külge pidi alla ja kütsutud suunas sammuma. Poomvilla mehine süda puperdas lootusrikkalt ja alles Kuradisillal märkas ta: ees hõljub hoopis Satakieli, sõrm suul ja teises käes seemisnahast tuhvlike, mis salapäraselt kiirgab. Poomvill tundis õudustäratavat tõuget oma vapras südames. Ei, seda ei põhjustanud Satakieli.

Nad lähenesid varemeile. Kolks, kukkus üks telliskivi, kolks, kukkus teine, kolmas ja siis see õudne hää — nagu puhutaks paberilt tclmu. Ta avas veel enam suu, kuid «Tss!», hoiatas Satakieli ja näitas võimukalt näpuga (tuhvel oli jälle taskus) teise suunda. «Topi see kaamel täis!» Aivo Poomvill võpatas ja Sisemine Hää! pistis pea lipsusõlmehaavelt välja. «Zooloogiamuuseumis oodatakse,» sosistas Satakieli. Sisemine Hää! aga upitas end üleni lipsusõlmehaavelt välja, Aivo tegi suu lahti ja ütles: «Kas sul häbi pole! Pensa ülikoolil ei ole ju veel täistopitud kaamelit.»

Kas armastust võib uskuda?

Aivo toibus kohutavast hoohest. Satakieli oli siiski latentne kultu-rist, vaatamata oma jalgadele, mis olid vastuvõetavad ka vähem nõudlikule maitsele. Kui ta uuesti tuhv-

likest välja tahtis võtta, oli tema taskust veerenud kogemata kahepuudane sangpomm ja riivanud Poomvilla otsaesist. Võib-olla oleks Poomvilla viimasel ajal nii lohutamatu hing selle kohutava hoobi tagajärjel täiesti oma maise vormi hüljanud, kui selle maise vormi otsaesist ei oleks silitanud jahe — ei, kuumaks tõmbuv käsi. «On teil juba parem?» küsis õrnkaunis hää! ja Poomvilla sädemeid lõõvate silmade ette kerkis hapra, umbes 17-aastase (on seda palju või vähe?) neiu nägu. (Kõrge lükkab, madal tõmbab ligi!!!) Heleblondid juuksed on mõnikord niisama ilusad kui meelivallutavad pronksikarvalised. Poomvill sulges ohates silmad ja hoiatas sõrmega Sisemist Hää!t. «Vabandage!» sosistas daam. «Vabandage!» sosistas Poomvill end kápuli ajades. «Ma olen nii õnnelik,» sosistas daam, «et kollektiiv just mind usaldas teid abistama.» Poomvill tundis oma südant lõhestuvat — asi kiskus hulknurga poole. Sisemine Hää! võttis salatõlehe nõopaugust ja Poomvill tundis, et peab lahkuma. Kuid daam võitis ta käest kinni ning sosistas: «Ma olen nii õnneilik, kui suudan kollektiivi usaldust väärida.» Nagu valgust valgelt kiirgas Poomvilla silmade ette õhulise daami helesinine barett ja Sisemine Hää! kõditas teda kurgu alt: «Tõeliselt teadusliku maailmavaatega varustatud üliõpilase vastu on võimetu igasugune dekoltee või mini.» «Gaudeamus igitur...» kajas kusaigilt kaugel-kaugelt... Poomvill laskis end pingile istuma juhtida.

Helesinine barett taskus — ei, mitte selles, kus tuhvlike — hiilis Poomvill intri (ei, mitte tütarlaste intri) suunas. Valvelaua ees jäi ta tikksirgelt seisma ja küsis: «Kas noormees, nimetame teda X, tegi õigesti, kui ta laskis ennast kohe esimesel õhtul suudelda tütarlastel Y?» Ning ta tõmbas välja helesinise bareti. «Aahl!» karjatati valvelauas ja Poomvill nägi — seal oli jälle tema sõber Mattias Raba, kes kohe selgitas kogu loo. Selgus, et helesinises baretis tundmatu oli end juba lubanud ühele sürja-kompi pöglotile, kellel tavaks oli jutu sees abieluettepanekuid teha. Helesinine barett oli juhtunud selle peale kohe «jah» ütlemata.

Sõber Mattias jäi vahejuhtumi üle luuletust kirjutama, samal ajal

kui Poomvill käigul gaasimaski pähe tõmbas. Aivo Poomvill kasutas nimelt gaasimaski norkamiseks vastu, sest taas, kus on ruloode akende ees, ei või ju ometi norsata ehk «Puha harjumuse asil» nagu ütles meisterdetektiiv Blomkvist.

Järgmine peatükk, kus...

Aivo Poomvill tundis etteheitvat pilku end jälgivat. Vabandavalt kobas ta käsi tuhvlikest põuetaskus ja ta avas silmad. Jälle eil

Klassikalise filoloogia auditooriumi hommikuvaikuses rõhus Poomvilla Platoni platooniline pilk. «Gaudeamus igitur!» kinnitas Poomvill tõsikindlat teadmist ladina keele alal ning süvenes uuesti raamatusse. See oli uus õppevahend: amatööri käsiraamat «Ars amatori». Ladina keel oli nii põnev, et Poomvill luges seda juba ammu ainult reaalsuses tõlkes.

Siis meenus Poomvillale midagi. Ta tõusis pingist ja pörutas jalga vastu punast automaati. Ei — see polnud gaseeritud vee automaat. Juba teist nädalat oli igas auditooriumis tehnika viimane sõna: istumistasautomaat, mida lollitamise automaadiks või hellitavalt Lollitaks hüüti. Iga loengutunni eest andis automaat ruumist väljujale 21,5 kopikat. Nii piisas päevase sõõgrahha teenimiseks kahel loengul käimisest, kes aga oma tütarlast tihiti kinnu tahtis viia või kellel oli mõni muu kulukas pahe, pidi rohkem loengutel käima, tihiti isegi kuni kahekümne viiel kahe-tunnisel loengul.

Ladina ja saksa keelest oleks Aivo Poomvill lõunaraha kätte saanud küll, kuid ta tahtis osta ka taganõutud brošüüri «Aga mina, sina, meie?» ja otsustas minna ka filosoofialoengule.

Peeglist mõõdumisel märkas Aivo Poomvill kokkumusega, et talle oli õõ jooksul kasvanud habe. Kummaline ei olnud mitte habeme kasvamine fakt, teatavas eas hakkab noormeesel ju ikka habe kasvama, kuid see habe oli — sinine. Täielikus mõistmatuses pööras Aivo Poomvill end ümber ja sel bu-

(Järgneb)

Meie üliõpilaste tööd üleliidulisele näitusele

6. detsembril kogunes kunstikabineti pere ülikooli kohvikusse küünlavalguse õhtule. Seal anti üle vabariiklikul isetegevuslike kunstnike näitusel saadud aukirjad.

Aukirjad said Aina Aul, Male Bender, Saima Gordejeva, Asta Hiir, Maret Jalakas, Mati Kaal, Mall Kaare, Elle Karlson, Einar Kraut, Marge Majamees, Mare Mats, Laine Mäe, Ülle Papp, Priit Pärn, Milvi Päärdu, Maire Raidma, Anneli Reiman, Kaja Samoson, Toomas Tallo, Enn Tegova, Tiia Toomet, Aino Tuhkanen, Merike Tõnisson.

Enamik näitusel olnud kunstikabineti töid saadeti Tallinnast edasi Moskvasse üleliidulisele näitusele.

Uut teatmekirjandust

Страны зарубежной Европы. Политико-экономический справочник. Москва 1967. 373 lk.

Ежегодник Большой Советской Энциклопедии. 1966. Москва 1967. 627 lk.

Сводный указатель библиографических списков и картотек, составленных библиотеками Советского Союза в 1965 году. Общие сведения науки, художественная литература, искусство. Москва 1967. 94 lk. (1091 nim.)

М. И. Шумилов. Борьба за Советскую власть на севере России 1917—1922. Указатель литературы. Петрозаводск 1967. 200 lk.

Донецкий медицинский институт им. А. М. Горького. Аннотации диссертации сотрудников института. 1930—1965. Донецк 1966. 680 lk. (239 nim.)

Tartu Riiklik Ülikool 3

Я в Тарту. Хожу по извилистой Юликооли, шумной улице 21 июня. А в глазах — улицы чешских, польских городов. Готика и небоскребы, замшелые камни и бетон. Месяц я пробыл в Чехословакии, проехал её в длину, от Вышине Немецке на границе с СССР до Карловых Вар, в 40 км от ГДР. Города, люди, горы, лица — передо мной вертелся веселый, солнечный и яркий калейдоскоп. И сейчас я иногда забываю о том, что вокруг меня — это опять начинают вращаться перед глазами яркие круги — Братислава, Прага, Высочина Татры и еще, еще...

Эти заметки, как писал А. Вознесенский — «это — как взгляд из несущегося между этажами лифта». Скорость, скорость! Месяц еще знакомства со страной, да еще такой, как Чехословакия, — слишком мало. Несколько дней в Польше — вообще, ничто. Запомнилось самое непривычное, яркое, неожиданное.

Последние формальности на границе — и вот мы уже в Чехословакии. Едем к первому на длинном пути городу — Михаловце. Впереди — грузовик с молотками чехами. С интересом смотрят на необычный номерной знак. Кто-то пишет рукой в воздухе: «СССР»? Я утвердительно качаю головой. Парни машут нам, поднимают над головой сжатые в кулачки руки. Так начинается наш путь по восточной части страны — Словакии.

Оставшуюся часть дня проводим на берегу водохранилища Михаловце. Надеваю ласты и прыгаю с берега. Будто это было вчера, я помню блеск воды, зеленую полосу дальнего берега, несущуюся ко мне фигуру на водных лыжах, сотни разноцветных палаток на берегу. Потом я купался и в Дунае, и во Влтаве, но все, что было впервые, впечатления первых дней — особенно памятные.

Татры. Они маячили вдали, когда мы ехали еще по Союзу. Холодные, высокие, скалистые вершины. Мотор ревет. Вокруг — поток медленно взбирающихся в горы машин. За каждым поворотом — новый, красивый и необыч-

Солнце в дорогах

(Путевые наброски)

ный ландшафт. Лес на скалах. Родники у дорог. Вдруг горы справа исчезают, и в пропасти под нами открывается котловина — глубокая, живописная, сверкающая под лучами яркого горного солнца. Отъезжаем к обочине, выходим из машины, и я долго не выпускаю из рук киноаппарат, снимая развалины замка внизу, ярко-красные машины, снующие по желтому полю, паровоз, совсем игрушечный, деловито тянущий в горы несколько вагонов.

В Татрах поражающе часто встречающееся удивительное сочетание камня и воды. Поднимаемся в горы — и на высоте, где уже чувствуется разрежение воздуха, подвезжаем к озеру Штрбско-плесо — одинокому голубому парусу среди буйного моря буйных скал.

Спускаемся в глубоководную горную пещеру — и там, под сталактитами, среди звенящих от звука голоса каменных глыб течет река Пунква. Я плыл по этой реке в лодке. Над головой нависали подвешенные красными лампами сталактиты, а снизу зеленые осветы бросала вода — в реку опущены цветные прожектора. В каждой лодке, vyplывавшей из-за поворота, мне чудился пепевощик через Стикс-Харон. Сказочные места...

Сейчас передо мной стоит чехословацкий дом, весь облепленный пестрыми наклейками. Небоскреб на наклейке Брно — городе современной архитектуры. Сразу две картинки города Писека — там самые красивые девушки Чехии, наибольшее число свадеб и наименьшее — разводов. Видно, я в Писеке из-за развода «замечательная», если налепил две наклейки сразу.

Флаг ЧССР и оригинальная кружка на фоне земного шара изображены на наклейке, которую я купил в Карловых Варах — городе, где мы прожили особенно долго. Надо сказать, что Карловы Вары, может быть, наименее «чешский» город из виденных

мною. Слишком большой отпечаток накладывает на него жизнь крупного международного курорта. Какую только речь не услышишь на его улицах! каких национальных костюмов не увидишь! Это — как карнавал, который особенно интересно наблюдать в часы променада на Колоннаде — месте, где бьют 10 из 12 целебных источников. Возле этого, как говорят карловарцы в шутку, «интернационального водопоя», на «пятатке» величии с Ньюкоуде вляляк за час можно увидеть людей из стольких стран, сколько Ганзелка и Зигмунд проехали за долгие годы. Монголы в накидах из красного и синего шелка. Африканцы. Со множеством значков туристы из СССР. В непримечательных коротких немцы. И говорящие на тон громче, чем надо, держащиеся более вызывающе, чем прилично, — американцы.

Многоязык город, и на разных языках обращаются к прохожему так называемые «благодарственные» доски. Великие люди — Шиллер, Гёте и многие другие — уезжая излеченными из Карловых Вар, заказывали металлические доски с выгравированной или отлитой на них благодарностью и вделывали эти доски в скалы, которых так много в этом городе, расположенном в горах.

А самая большая скала высится в центре города. На ее вершине — памятник оленю, с которого ведется история курорта. По преданию: король Карл IV, живший в неприступном замке Локет, однажды выехал с егерями на охоту и попал на след оленя. Долго мчались по следу охотники, пока не услышали залихватистый лай одной из собак. Они решили, что собака настигла оленя и поспешили на лай, но увидели, что собака варится заживо в горячем источнике, бьющем среди снегов. И в благодарность оленю, выведшему людей к источнику, город-

ские власти поставили ему памятник «Елени скок», т. е. «прыжок оленя».

С чехословацкой наклейки мне грозит мечом рука в красной перчатке. Это — герб Праги, города, где я прожил четыре дня. Эти дни пронеслись как один миг. Каждый вечер я мешком падал в постель, но наутро вставал и снова, снова шел по изумительному городу-музею. Четыре дня я впитывал, вбирал в себя башни, храмы, площади, улочки, но это лишь малая капля того, что можно увидеть в Праге, которую называют красивейшим городом Восточной Европы.

Я любовался устремленной в небо готикой собора св. Вита — одного из красивейших готических храмов мира. И мне очень повезло, я стал свидетелем зрелища, которое в наши дни видят не многие. В старинном соборе-музее шло бракосочетание. Под высокими стрельчатыми сводами, между ярких витражей торжественно звучали голоса певчих. У алтаря расхаживали люди в красных мантиях, с золотыми посохами в руках. И туристы из разных стран молча смотрели на этот кусочек средневековья в наши дни.

Я ходил по знаменитой Златой улице, где в средние века жили алхимики и золотых дел мастера. Сейчас в их приземистых и застенчивых домиках музеи и киоски, где торгуют сувенирами.

Над Прагой серо-голубое небо. Когда смотришь с Вышеграда, кажется, что воздух — это упругая осязаемая масса, обхватывающая горы, башни, шпили, котельные, преломляясь в ней, играют всеми цветами радуги. Раньше я не верил выражению «ни в сказке сказать, ни пером описать». Теперь — поверил!

И еще яркое воспоминание — «Латерна мажика». Я даже не знаю, как назвать это «зрелищное предприятие», означающее в пе-

реводе «магическая лампа». Это — синтез театра, кино, балета и цирка. На сцене, оборудованной множеством локов, укреплены экраны. Актер может сойти с одного экрана, пробежать по сцене и вдруг очутиться на другом. Так, например, герой водевиля бежит в экран, где Отелло душил Дездемону, бьет его палкой по голове, засовывает в шкаф и перетаскивает шкаф в другой экран. На сцене — балет. Но одна балерина танцует в паре ... сама с собой, т. е. со своим изображением на экранах.

Мы уезжаем из Праги ранним утром. Дождь. Безлюдные улицы. И за сеткой дождя до обидного быстро исчезает Прага. Едем к польской границе.

К концу поездки относится очень тягостное впечатление — посещение Освенцима. Страшен этот музей под открытым небом. Блоки, где вповалку спали сотни заключенных. Душегубки, куда люди заходили, уверенные в том, что идут в баню. Крематории, печи которых покрыты траурными венками, цветами от посетителей. Карцер 90×90 см., куда загоняли сразу четверых. Я видел груды женских волос, отрезанных у убитых, и циновки, сплетенные из этих волос. Видел детскую одежду и обувь, снятую с малолетних «врагов нового порядка». И после такого осмотра, когда многие мужчины, не таясь, вытирают слезы, с каким-то жестоким удовлетворением трогают вислицу, усовершенствованную вислицу, которую комендант концлагеря заставлял строить заключенных — лучших инженеров Европы, и на которой его вздернули в 1945 году.

Проезжаем старинный Краков, Варшаву, отстроившуюся после войны и потому очень похожую на многие наши города.

Граница. Нам козыряет польский офицер. Поднимается шлагбаум, и мы выезжаем на промежуточную полосу.

Впереди — парень в зеленой фуражке, и столба с краткой надписью: СССР.

А. ВОЙТАШЕВСКИЙ

Hetkeline Norra

Läinud suvel tuli mul viibida põllapraktikal Murmanskis, sealse Poolearmere Teadusliku Kaupärgi ja Okeanograafia Uurimise Instituudis. Mitmest meeldejäädavast ja kasulikust kuust püib eraldat meele osavõtt suurest rahvusvahelisest kompleksekspeiditsioonist, mis meile oli organiseerinud vastav rahvusvaheline komitee O-grupi püügikalavarude hindamiseks. Tänavu sügisel toimus selline ekspeditsioon juba kolmandat aastat järjest. Nagu varem, nii töötati ka seekord viiel spetsiaalsel uurimiseleval kolme riigi — Norra, Inglismaa ja NSVL lippude all. Uurimisareeniks olid kahe Euroopa põhjapoolsema mere — Norra ja Barentsi veed. Mul õnnestus sellest laualatusest üritusest osa võtta, võttades hüdroloogina Nõukogude laeval «Akadeemik Kripovi».

Ekspeditsioon toimus heal tasemel, kõrge sünkroonsusega, ühtse tegevusprogrammi ja sarnase meetodika alusel, olles seega ühtlasi parim näide teaduslikust koostööst. Peale poolekuust pingelist tööst puhural, ainiti tujutseval sügiseme-

rel kohtusid meie ekspeditsiooni laeval Norra rannikuvees oma lähima tööpartneriga «Johan Hjort», mille kiiluvees suunduti Põhja-Norra suurimasse sadamasse Tromsøsse. Ees ootas ekspeditsiooni n.-õ. paberlik osa, kohtumised kolleegidega.

Üksikasjaliselt on meelde sõõblunud too sissesõit. Varahommik, pisut udune. Andenesi neeme tühjaid, sinakad kaljud otseki taandusid, et ruumi teha fjordisuudmele. Kusagil sees kripelades geograafi ärevus ja nagu väike rõõmgi. Skandinaaviat oli nii viisi teisi ette kujutatud, aga tegelikult osutus kõik omalaadseks — tõeline fjord, mägilised, mis kaljukõrguselt merre kukkusid, sügismetsade kolletus, segatud nappi rohelusega, sealsamas kõrgemal valgelaguline lumi. Mõlema meie laeva esimestides levisid rõõmsas tuules Norra ristilipud, tantisid erkkirju vimplistik, peaaegu kogu laevapere seisis tekkil.

Tromsø kaipleale kogunes vaierdumisel terve rahvahulk. See ol. Norramaa omamoodi tervitus meile: ta welkommen. Too tere

suhtumine jäigi meie külaskäigu lõpuni. Mulle näis, kõik need inimesed olid pisut uhkedki, et üks Nõukogude laevadest kandis nende endi kaasmaalase, suurepärase inimese ja teadlase Fridtjof Nanseni nime.

Viie päeva vältel kasutasime norralaste külalislahkust. Meie teaduslikel gruppidel seisis ees pingeline töö. Saadud materjal tuli üldistada, teha järeldused, ulatuslikud prognoosid jne. lõpuks see kõik tõlkida. Me tegime seda käsikäs norra ja inglise kolleegidega, kujunes tõeline poleemiline ümmargune laua koostööõhkkond.

Peale puht tööalase oli meie päevaplaanidesse liitunud muudki. Tolmus vastuvõtt meeri juures, rida kohtumisi Nõukogude-Norra sõprusühingu liinis. Leidis aset ka traditsiooniline jalgpallmatš harjumatus viimas, mis lõppes võõrustajate pisut kurvameelse kaotusega. Ohine õhtu Tromsø Seamen's Club'is jättis meelde norra laulude meloodilisuse ning õhtuse tulede linna pildid. Lõpupankett toimus «Akadeemik Kripovi» pardal. Meie laudadel seisis kolm väikest

lipukest. Sellel õhtul viibis ka Oslo Nõukogude saatkonna teine sekretär. Ia arvas hiljem, et see, mida ta nägi, oli tema sõltisdes praktikas parim kohtumisõhtu rahvusvahelisel tasemel. Meeleolukas oli mu enda kohtumine oma päriskolleegi, Birminghami üliõpilase C. Lewis'iga, kes juba teist hooaega merd sõidab, et endale talveks kooliraha teenida.

Ohtupimedaks viis loots meidki saartelabirindist välja. Oli pahaendeline 13. kuupäev ja Nordkapi juures tabas laevu mehine kaheksapalline torm. Neljandat korda elus tuli mõelduda sellest elutust Euroopa põhjanukist, neljandat korda purunesid mere vahulakad laineorgudesse ja kõigutas üveldusen. Ainult kodune Koola la'it päästis meid üha vihasemaks paisuva tuule käest, tasandas mere raevukuse kergeks säbarlainetuks. See oli kergendusohe...

Nüüd korraga jäid kiivisest Norrast, toretsevatel loojakutest merel, põhjamaise Tromsø üllatavast värvirikkusest vaid mälestused, mõlgutused iseenad, mitu täiskirjutatud vahakaustikut, jäi selline hea veendumus, et maailm on kuidagi kirjeldamatult suurepärase, leidmatult uus, et muudkui käi ja avasta teda iseenad.

REIN PÖDER, geograafia IV kursusel

TEATED

ELKNU TRU Komitee arvestussektorist on võimalik veel saada Tartu III üliõpilaspäevade embleeme.

ELKNU TRU Komitee

Geograafide kino

Teisipäeval, 19. detsembril algusega kell 16 näidatakse Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis järgmisi geograafilise sisuga filme.

1. «Kohtumised sõbralikus Austrias»
2. «Reisialmanah nr. 11»
3. «Maavarisemine Taslendis»
4. «Mekong tules»

Reisima!

1968. a. veebruaris toimub 14-päevane turismimatk Rumee-nia — Bulgaaria. Orienteeruv hind 360 rubl. Avaldused ametiühingukomiteele esitada 18. detsembriks. Dokumentide esitamise tähtaeg vabariiklikule komiteele on 25. detsember.

Võistlused juristid

Möödunud nädalavahetusel kohtusid TRÜ ja Läti Riikliku Ülikooli õigusteaduskondade sportlased.

Võisteldi lauatennisel, naiste ja meeste võrkpallil ja meeste korvpallil.

Lauatennisel tuli ülekaalukalt võitjaks Läti Riiklik Ülikool tagajärgjega 6:2. Naiste ja meeste võrkpallis oli võistlus tasavägine, kuid ilmselt koduseinad aitasid ja võitjaks tuli TRÜ vastavalt naised 2:1 ja mehed 3:2.

Ka meeste korvpalli võitis TRÜ seisuga 105:48. Seega tuli Läti Riiklik Ülikoolil loovutada rändkarikas TRÜ-le.

Järgmised võistlused toimuvad Riias, kus selgitatakse 1968. a. rändkarika omanik.

K. L.

TRÜ - LRKKI

TRÜ ujujate sõprusvõistlused Leedu Riikliku Kehakultuuri Instituudiga on toreda traditsioonina püsinud aastaid. Seekordse seitsmeteistkümnenda kohtumise võitsid kaunaslased suurelt — 25236:20302. See kaotus ning kohtumiste seis 12:5 tekitab küsimuse: «Mis saab sõprusdameist?» Konkurentidel lõunast on muidugi paremad treeningutingimused.

Jääb loota, et ehk saavad meie tudengid enne lähedamasse vette oma ujumistaset tõstma, kui traditsioonipäris hääbub.

Tartlastest võisid külaliste võitudele kaasa rääkida ainult Anu Hütt (50 ja 100 m vabalt — 31,5 ja 29,4) ning R. Lepp (samadel aladel meeste vastavalt 29,4 ja 1.03,6). Kalle Luukast (50 ja 100 m

rinnuli — 34,7 ja 1.18,5) segas esikohani jõudmises A. Petkevičius (LRKKI), olles parem 33,2 ja 1.11,4-ga.

Parimate ujujate pälvistid auhinnad: naistest A. Hütt 2001 punktiga ja meestest A. Petkevičius 2678 punktiga. Ohtul mindi koos TRÜ kohvikusse võistlusvõimusest puhkama.

M. SOOSALU

Sportlaste õhtu

16. detsembril algusega kell 19 toimub TRÜ klubis TRÜ parimate sportlaste ja aktivistide autasustamise õhtu. Aktiivse autasustatakse ka TRÜ Spordiklubi aktiviste ja parimate tulemustega sportlasi.

Õhtu kava on järgmine:

1) avakõne; 2) M. Paama

vestleb Mehiko muljetest; 3) laulab TRÜ naisansambel; 4) autasustamine.

Tants.

Sissepääs ainult kutsetega.

EÜE TEATAB

16. det.

kell 10 toimub Tallinnas ELKNU Keskkomitees (kooliosak.) EÜE revisjonikomisjoni koosolek.

23. det.

kell 10 on Tallinnas Kohtu tn. 4 (aud. 219) EÜE laiendatud staabi koosolek;

kell 15 toimub Tallinna Pedagoogilise Kooli saalis (Rägu tn.) EÜE üldkoosolek;

kell 19 toimub Tallinnas restoranis «Pirita» EÜE 1967. a. bank'it. Osavõtmaks 3 rubl., see tasuda hiljemalt üldkoosoleku alguseks riikmakomandöri kätte. EÜE staap

Tunne kaasa Maie Pedakule

EMA

surma puhul.

Matemaatika VI kursuse

Kallis Tiia, tunne sulle kaasa isa

EDUARD MÄNNIKU

surma puhul.

Bioloogia V kursuse

TOIMETUSE KOLLEGIUM

«Tartu Riiklik Ülikool (Tartu ülikooli riiklik ülikool)» g. Tartu Estonia CCR. Organ Tartu ülikooli riikliku ülikooli. Hans Heidemann nim. trükoja trükk. Tartu. Ülikooli 17/19. III. Üksikumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 8281. MB 11255.

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNU komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (684) Reedel, 22. detsembril 1967 XXI aastakäik

ÜHISKONNATEADUSTE kateedrite muredest

11. detsembril olid EKP TRÜ Komitee koosoleku päevakorras ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsioonilise ja ideoloogilise töö probleemid. Teema on aktuaalne, sest parteiorganisatsioon on ainukeseks ühiskonnateaduste kateedreid ühendavaks organisatsiooniliseks lülaks. Selle tööst sõltub oluliselt kateedrite tegevuse kooskõlastatus ja ühiskonnateadlaste ühiste küsimuste tõstatamine ülikooli Opetatud Nõukogu ja juhtkonna ees.

Koosolekul kuulati ära ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni sekretäri L. Stolovitši ettekanne, komitee kontrollgrupi liikmete ja kateedrite esindajate sõnavõtt. Jõuti arvamusele, et kateedrid ja parteiorganisatsioon on mõndagi korda saanud. Hästi on korraldatud teoreetiliste seminaride töö filosoofia, poliitilise ökonomia ja teadusliku kommunismi kateedrites. Parteiorganisatsiooni initsiatiivil taotleti sotsioloogi koht. Moodustamisel on sotsioloogia kabinet. Aktiivselt täidavad paljud parteiorganisatsiooni liikmed ulatuslikke ülikoolisisesi, ülelinnalisi ja vabariikliku tähtsusega ühiskondlike ülesandeid. Viimasel asjaolul on aga oma miinus — teatud ulatuses on halvenenud oma parteiorganisatsiooni töö. Mille muuga seletada suhteliselt harva toimuvate üldkoosolekute ebaregulaarsust ja vähest osavõttu nendest? Kuidagi ei laabu ka kateedritevahelise teoreetilise seminari töö. Võib arvata, et sellise seminari vastu tunneksid huvi mitte ainult ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud. Ebapiisavad on sidemed teaduskondade parteiorganisatsioonidega.

ELKNÜ TRÜ Komitees

toimus 15. detsembril ELKNÜ Tartu Linnakomitee ideoloogiakomisjoni esimene töökoosolek.

Ideoloogiakomisjoni töö kompetentsi kuuluvad taolised küsimused nagu näiteks poliitiharidusvõrgu töö korraldamine ja ettevõtete ning asutuste juures tegutsevate ringide töö organiseerimine (lektorite kinnitamine nende ringide juurde jne.), marksismi-leninismi õhtu-ülikooli komsomolitoaduskonna töö juhendamine, ideoloogiline töö noorsoo hulgas ja tegelemine töölisnoorte edasiõppimise küsimusega.

● 14. detsembril toimus ELKNÜ TRÜ Komitee büroo järjekordne töökoosolek. Anname alljärgnevalt ülevaate päevakorra põhipunktidest. Büroo andis soovitusel Aita Suistsumartile (rahanduse III kursuse) ja Diana Salganikule (matemaatika IV kursuse) NLKP liikmekandidaadiks astumiseks.

Arutuse all oli Kehakultuuriteaduskonna (sekretär Tiiu Kõresaar), keemiaosakonna (sekretär Mihkel Pärnoja) ja füüsika (vene) teoreetilise osakonna (sekretär Anatoli Kuznetsov) komsomolibüroode tegevus sügissemestril. Kaasaruandetega nimetatud komsomolibüroode tegevuse kohta esinesid ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liikmed Reet Käärik, Virve Siirak ja Mendel Rudnik.

Büroo andis nende osakondade komsomolibüroode tegevusele rahuldava hinnangu.

Väga tõsine oli arutelu nende üliõpilaste kohta, kes pole seni ikka veel vahetanud komsomolidokumente. Selline suhtumine on tõsine komsomolidistsipliini rikkumine. Komsomolidokumente mittevahetanud on TRÜ-s praegu veel 11:

Esmaseks ülesandeks on läbi töötada ürituste plaan ÜLKNÜ 50. aastapäeva tähistamiseks. Ajalehe «Edasi» toimetaja N. Toomsi kaasabil kavatsetakse aastapäevaks välja anda kogumik Tartu komsomoli ajaloost.

Ideoloogiakomisjoni tööplaani projekti väljatöötamine usaldati J. Kaarmale, L. Karule, T. Sutile, T. Korgile, P. Einastole ja L. Möldrele.

Järgmisel töökoosolekul arutatakse projekt läbi ja kinnitatakse tööplaani.

T. ROOSMAA

*

geograafiaosakonnast: Anne Ehvart (V k.)
bioloogiaosakonnast: Aimi Vent-Randma (V k.), Anu Herman (V k.)
füüsikaosakonnast: Albert Keedus (I k.)
matemaatikaosakonnast: Grigori Rabkin (II k.)
vene filoloogias osakonnast: Agnessa Tšernova (V k.), Ivetta Ivanova (V k.), Tiiu Põder (III k.)
füüsika (vene) osakonnast: Svetlana Issajeva (IV k.)
ravi (vene) osakonnast: Albert Jelsakov (I k.), Zoja Zolkinina (IV k.)

Nimetatud üliõpilaste käitumine heidab varju kogu TRÜ 3300-liikmelisele komsomoliperele.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo karistas valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega Peeter Rostfeldti ja Mart Tossi (Majandusteaduskonna I kursuse). Nimetatud üliõpilased puudusid ilma mõjuvate põhjusteta töölt Teadusliku Raamatukogu avariilukorra likvideerimisel.

S. ENDRE

Meil oli külas

MARK PINHASIN, SARAATOV N. G. TŠERNOSJEVSKI NIMELISE ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEE LIIGE.

Millise eesmärgiga sõitsite Tartusse?

29. jaanuaril tahame teile külla tulla 100-liikmelise isetegevuskollektiiviga. Tulin n.ö. «pinda sondeerima», majutamisküsimusi lahendada.

Mida kujutab endast teie isetegevuskollektiiv?

Nimetatu koosseisu kuuluvad koorikapell, meesansambel «Spekter», estraadistuudio, satiiriteater, mis esineb inglise keeles (mängitakse ka stseeni «Hamletist»), veel pakuvad külakosti naisansambel, koreograafiaring, klassikalist muusikat esitavad pianistid.

Kollektiivil on välja kujunenud head traditsioonid. On esinetud Kaasanis, Tomskis, Kiievis, Bratskis ja mujal.

Millised on teie muljed meie üliõpilaskonnast?

Viibin Tartus alles teist päeva. Tudengid on teil, nagu kõikjal, sõbralik, teadmishimuline rahvas. Loodan, et uuel aastal saame lähemalt tuttavaks.

Vestles M. KLAAS

Möödunud esmaspäeval

18. detsembril toimus TRÜ ametiühingukomitee koosolek, kus oli päevakorras:

1. Seflustööst Viljandi alaealiste kurjategijate koloonias. Põhiettekannet dots. A. Elangolt).

2. Esimeste kursuste üliõpilaste ametiühingu liikmeks astumisest. Ülevaate praegusest seisust andis üliõpilaste organisatsioonilise töö komisjoni esimees A. Liiv.

3. Jooksvad küsimused (dieet-toitlustamisest, klubi eelarvest jm.). Järgmine komitee koosolek toimub 8. jaanuaril.

H. PUUSEPP

Tunnustus

ELKNÜ TRÜ KOMITEELE ANTI AUKIRI SÕJALIS-PATRIOOTILISE KASVATUSTÖÖ EEST.

Lõppes tudengipõli

Viie ja poole aastase studiumi viimaseks katsekiviks oli 16 geograafide diplomitöö kaitsmine selles nädala algul. Valminud tööde teema oli lai. Käsitlemist leidsid Kagu-Eesti jõeorgude geomorfoloogia (A. Peebo, H. Palusalu), Otepää kõrgustiku ja paari majanduskultuuri (E. Mäeks, M. Osalu K. Klein) ja Põhja-Eesti jääsulavete setted (R. Karukäpp). Majandusgeograafia alal valmisid uurimused Tartu tööstusest (E. Lankots) Eesti NSV seinamaterjalide tööstusest (M. Rattas), põllumajandusmasinate varustamise majanduslikest sidemetest (A. Sambla), Tallinna koolivõrgust (R. Järvis), Tartu rajooni maarahvastiku rakendatusest (E. Klast) ning Kagu-Eesti puhkemajanduse olukorrast ja perspektiividest (E. Tominga). Kliimatoloog E. Freienthal käsitles Eesti kliima analoogiaid. Okeanograafidest võitis T. Sizova kokku andmed Narva lahe hüdrokeemiast. Teoreetilist laadi olid A. Reapi uurimus merehoovuste spektrist ja M. Jürima töö Artikas jää triivi kohta.

Riiklik eksamikomisjon tõstis esile Aina Peebo töö «Pühajõe orgu geomorfoloogiast» (juhendaja van. õp. E. Hang). Enamiku diplomitööde järeldustel ja soovitud on rahvamajanduslik või teaduslik tähtsus.

Aasta viimasel nädalal saavad noored geograafid diplomi, neist A. Peebo lõpetab kiitusega. Peaühikult ootavad neid töökohad Teaduste Akadeemias ja projektetramisiinstituutides, TPI-s, vabariigi hüdrometeoroloogiateenistuses jm.

H. MARDISTE

Eksamisessioonini on jäänud 12 päeva

Milline on teaduskondade „enesetunne“?

ARSTITEADUSKOND

Arstiteaduskond on ülikooli suurim, oktoobrikuus õppis seal 1177 üliõpilast. Ka muresid on vastavalt rohkesti. Raskusi on ravi II ja III kursusega, neil tuleb sooritada eksamid kolme semestri materjalist. Praegu arutatakse kateedrites ja dekanaadis, keda lubada eksamitele. Paistab, et kõige vähem üliõpilasi pääseb anatoomia, histoloogia ja mikrobioloogia eksamitele. Arvestused on alanud, seni kulgevad need normaalselt.

FÜSIKA-KEEMIA TEADUSKOND

Hoolimata sellest, et teaduskond on nüüd palju väiksem, pole hädad vähenenud. Halb on lugu füüsika pedagoogika haru I ja II kursusega, kes kuidagi ei saa kontrolltööd tehtud. Rõõmu teeb, et teaduskonna lõpetajad kaitsevad praegu edukalt diplomitööd. Üliõpilased Kossimov ja Althuhov olid praktilik Dubnas, kus nende diplomitööle anti hea hinnang. See on tunnustus ka Füüsika-Keemiateaduskonnale.

MATEMAATIKATEADUSKOND

Põhiline meetod, mille abil saab teatava pildi üliõpilaste teadmisest, nende tööst kogu semestri vältel, on muidugi kontrolltööd. Matemaatikateaduskonnas on murelapseks I kursuse. Suureks komistuskiviks on tudengitele olnud kõrgem algebra ja matemaatiline analüüs. Näiteks I kursuse 57-st arvutusmatemaatikust on 15-l kontrolltööd mitterahuldavad. Pedagoogika harus on vastavad arvud: 49 ja 9. Olukord pole parem ka vene rühmas, kus 19-st üliõpilasest on mitterahuldavaid koguni 9-l. Olukord on küllaltki murettekitav. Seda enam, et elamistingimused, eriti noormeestel, on kaunis kehvad. Iga teine üliõpilane teaduskonnas elab väljaspool Tartut. Oppematerjali on raamatukogudes piiratud.

Millised on lõplikud tulemused, seda näitab muidugi algav sessioon.

Dekaanidega vestlesid I. Hoyer ja H. Toomla.

TRÜ on vene-eesti kirjanduslike suhete uurimiskeskuseks

15.—17. dets. 1967. a. toimus TRÜ-s vene-eesti kirjanduslike suhete uurimisele pühendatud II vabariiklik konverents. Intervjuu annab orgkomitee esimees filoloogikandidaat Sergei Issakov.

Kust algab vene-eesti kirjanduslike suhete uurimise ajalugu?

Faktiliselt algas alles nõukogudeperioodil. Kodanlikul ajal tegeldi sellega juhuslikult, eri uurimusi ei avaldatud. Pioneerideks olid Fr. Tuglas — tema 8-köitelises «Kriitikas» leidub küllaltki palju vastavaid ridu ja märkusi, ning G. Suits, kelle artikkel «Postuumne Puškin» ilmus 1937. aasta «Loomingus».

Kes koordineerib praegu vene-eesti kirjanduslike suhete uurimist?

Tsentriks vabariigis on Tartu Riiklik Ülikool. TA Keele ja Kirjandussuhetega peaaegu ei tegele — see kajastus ka konverentsil — institutid olid vaid 2 ettekannet.

Tsentriks ülikoolis on vene kirjanduse kateeder. Ka see kajastus konverentsil — eesti kirjanduse ateedrist olid vaid 1 ettekanne.

Edu oleks hoopis suurem, kui vene-eesti kirjanduslike suhete uurimiseks veet kirjanuse ja eesti kirjanduse kateeder ühiselt, vene filoloogid ja eesti filoloogid üliõpilased ühiselt.

Õelge mõnda konverentsi iseloomustamiseks...

Võrreldes esimesega (1963. a.) on teemaatika avarunenud. Konverentsi üheks elavdajaks oli Nikol Andresen, kes peaaegu iga ettekande järel märkusi tegi, nii tekkis talle mõttevahetus.

Konverentsil osalesid üliõpilased — publikuna ja ettekandjain. Juba 13 aastat funktsioneerib S. Issakovi juhendamisel vene-eesti kirjandussuhete seminar — omanoodi haruldus.

Kas ka «seminaristidelt» ettekandeid oli?

V kursuse üliõpilane Tiiu Siska käsitles «Noor-Eesti» rühmituse suhtumist vene kirjandusse. Noorelastel on keerulised, vasturääkivad: ühelt poolt — saagem eurooplasteks, teiselt poolt huvituvad nad erilisel vene sümbolistidest, vene klassikale vaatavad nad läbi vene sümbolistide prisma.

Heivi Pulleritsu, endise «seminaristi» ettekande teemaks oli: «Eesti täitlejate kontaktidest nõukogude eatriiga kodanliku diktatuuri perioodil».

Millised on olnud senise uurimistöö põhisuunad?

Erani on selgitatud retseptiooni (konverentsil A. Salumi «A. V. oltsovi retseptioon Eestis») ja analüüsitud tõlkeid. Vähem on uuritud kirjanduslike mõjutusi (konve-

rentsil: E. Anton «Krõlov ja eesti valmi areng XIX sajandi lõpul», J. Rützel «Vene mõjudest eesti vanades sõdurilauludes»), ent ka vastav meetoodika oli alles kujunemas; nii et see on tuleviku ala.

Kas võib kõnelda eesti kirjanduse mõjust vene kirjandusele?

Üldiselt ei, uurida tasub vaid retseptiooni. Siiski — noored vene kirjanikud tavatsevad viimasel ajal külastada Baltikumi, näiteks Vassili Aksjonov või Juri Kazakov. Teema «Eesti osa noorte vene kirjanike loomingus» on mõeldav.

Konverentsi «nael»?

Jerevani RU kirjandussuhete kabinet, millest rääkis Gnarik Pahanjans. Praegu on see kabinet 8-liikmeline. Kabinet valmistas ette tõlke teistest keeltest armeenia keelde, rohkem aga armeenia keelest teistesse keeltesse.

Jerevani RU vahetab üliõpilasi kõigi NSV Liidu vabariikide ülikoolidega: Riia, Vilnius, Kiiev, Tbilisi, Taškent... ka 2 Tartu filoloog — Silva Tobias ja Ella Leesment — suunati Jerevani. Üliõpilased, kes on jaotatud regionaalselt gruppidesse, jälgivad kõiki armeenia ajakirju eesmärgiga läbi töötada teiste vabariikide kirjandusmaterjalid. Eesti üliõpilaste abiga analüüsitakse eesti kirjanduse tõlgete kvaliteeti, läti üliõpilaste abiga analüüsitakse läti kirjanduse tõlkeid... Jerevani RU soovib meiega kontakti.

Püütakse selle poole, et kabinetis oleksid esindatud kõik liiduvabariigid, edaspidi välisriigidki.

«Nael» mõjutas kindlasti konverentsi otsust?

Armeenia esindaja lühike sõnavõtt äratas ebatavalist huvi, kogu konverents toetas ideed organiseerida selline kabinet ka TRÜ-s.

Rektoraadi poole pöörduiti ettepanekuga:

● luua kirjandussuhete kabinet;

● vahetada teiste ülikoolidega NSV Liidu rahvaste kirjanduse lektoreid;

● vahetada rohkem üliõpilasi, et ette valmistada küllaldaselt vastava profiiliga tõlke ning kirjandusspetsialiste.

Meie kirjandusteadlased ei tunne piisavalt NSV Liidu rahvaste kirjandust — praegusel ajal võib see saada tõkkeks juba eesti kirjanduse nähtuste uurimisel.

Millal on vene-eesti kirjandussuhete uurimisele pühendatud III vabariiklik konverents?

Otsustati, et intervalliks jääb 3 aastat — niisiis 1970. a. Ja see on pühendatud juba vene-eesti-läti-leedu kirjandussuhetele.

Intervjueris HELLE KULO

Esimesed naishambaarstid

Esimesed diplomeeritud hambaarstid Venemaal olid välismaalased. Venemaal kehtestati nimetus «hambaarst» ja eksamite programm selle kutse saamiseks 1810. a. seadusega. Eksamitele, mis toimusid ülikoolide arstiteaduskondade või Peterburi Meditsiinilis-Kirurgilise Akadeemia juures, lubati isikuid, kes esitasid tõendi, et nad vähemalt 3 aasta vältel on õppinud tuntud hambaarsti juures. Mingit hariduslikku miinimumi seejuures ei nõutud. Ka naiste jaoks ei olnud otsest keeldu ega luba hambaraviga tegelemiseks.

Seepärast, kui 1814. aastal lesknaine Josephina Serre (sünd. Stephan) esitas Tartu Ülikooli arstiteaduskonnale palve lubada tal sooritada eksamid hambaarsti praktika õigusele Venemaal, ei leitud põhjust äraütlemiseks. J. Serre oli õppinud oma hambaarstist mehe juures ning Berliinis viimase korduvatel äraõlekutel (tollal tegutsesid hambaarstid pat-sientuuri laiendamiseks ja elatusvõimaluste kindlustamiseks rändarstidena) tema patsiente ravinud. J. Serre oli juba varem sooritanud eksamid Krakovi ülikoolis ja saanud seal isegi dentiaatriamagistri diplomi.

Eksamineerimine Tartus toimus 27. märtsil 1814 v.k.j. Komisjon (koosseisus professorid Chr. Deutsch ja M. Styx ning dotsent J. Jochmann) nentis, et J. Serre «sooritas mitte ainult eksamid teaduskonna täielikuks rahulduseks, vaid näitas ka tema poolt tehtud hambaoperatsioonide juures suurepäraseid praktilisi teadmisi ja osavust». Talle otsustati anda *gradum medici dentarii*. Et J. Serre üldse esimesena sooritas Tartu Ülikoolis eksamid hambaarstikutse saamiseks, siis ei leidunud veel vastava diplomi näidist. Selleks kohandati «privileegeritud ämmaemanda atestaadi» (ämmaemandate kool asutati Tartu Ülikooli sünnitusabikliniku juures 1812. a.) vorm, mis vastavate muudatuste ja täiendustega on säilinud ENSV RAKA-s.

J. Serre oli ühtlasi esimeseks naiseks Venemaal, kes sai hambaarstikutse. Tema oli ka esimene Venemaal praktiseerinud naishambaarst, esialgsel andmetel töötas ta Riias ja Tallinnas. Viimases, nagu selgub Tallinna nädalalehes «*Revalische wöchentliche Nachrichten*» avaldatud J. Serre kahest kuulutusest, praktiseeris ta 1816. a. jaanuaris-veebruaries, peatudes hotellis «*Stadt Hamburg*», mis asus Nikolai tänaval.

Mainitud kuulutustes lubab J. Serre teha kõiki hambaravioperatsioone, anda vajalikku abi ja nõu kõikvõimalike igemete- ja suukoopahaiguste puhul, puhastada hambaid «tavalisest viinakivist» (s. o. hambakivist), plombeerida hambaid kulla või stanniooliga täitmise teel, kinnitada logisevaid hambaid, kaotatud aga asendada kunstlikega, mis sarnanevat täielikult loomulikele (tollal kasutati selleks portselani). Ta müüdas ka hambapulbrit ja -tinktuuri ning 4-krossilist brošüüri igemete ja hammaste tervishoiust. Neid võis tema äraõlekul saada ka Riias, kellegi proua Färrri käest. Lähkudes Tallinnast Riiga, lubas J. Serre ka edaspidi külastada Tallinna. Kuulutustest nähtub, et J. Serre oli vahepeal aprobeeritud naishambaarstiks ka Kõrgema Meditsiinkollegiumi poolt Varssavis ja Kõrgema Meditsiiniis-Sanitaarse Kollegiumi poolt Berliinis.

1829. a. sooritas Tartus hambaarsti eksamid ka J. Serre tütar Marie Louise Serre. Ta oli õppinud hambaravi Königsbergis dr. E. Burdachi juures. Viimase tõendis rõhutatakse, et M. L. Serre tegi tema juures erilise virkusega läbi täieliku hambaravikursuse. Tartus eksamineerisid teda

prof. J. Moier (N. Pirogovi õpetaja), juures viibisid dekaan J. Erdmann, professorid Chr. Deutsch, G. Sahmen ja M. Rathke. Eksamineeriti järgmistes ainetes: lõualuude ja hammaste anatoomia, hamba- ja igemete haigused, ravimite-õpetus hambahaigustega seoses, operatiivne hambaravi ja operatsioonide teostamine, kunsthammas-te valmistamine. Kõigis ainetes sai ta hindeks «hea».

Kuigi vahepealse aja jooksul (pärast J. Serret) oli Tartus eksamid hambaarstikutse saamiseks sooritanud 6 meessoost välismaalast, ei leitud hambaarsti vande-töötuse teksti. Prof. Deutsch meel-detuletusel, et seda võib leida eksamineeritava ema J. Serre akti-dest, keda siin 15 aasta eest eksa-mineeriti, nõustus teaduskond van-nutama preili Serret naishamba-arstiks ja andma talle analoogilise diplomi.

Kirjanduses leiduv väide, et esi-mese naisena Venemaal sai hamba-arsti nimetuse Varssavist pärit Maria Nahsohn, ei vasta töö-le. M. Nahsohn tegi eksamid Pe-terburi Meditsiinilis-Kirurgilises Akadeemias 1823. aastal, J. Serre aga Tartu Ülikoolis 1814. aastal.

1838. a. asendati nimetus «hambaarst» nimetusega «dentist», mil-le andmine omakorda kaotati amet-likult 1898. aastal. 1891. a. lubati asutada ülikoolilinnades (erandina ka mõnes teises linnas) hambaar-stide koole. Oppeaeg kestis nendes kaks ja pool aastat, sisseastumi-seks nõuti 6-klassilist haridust. Pä-rast eksamite sooritamist arstitea-duskondade juures said koolide lõ-petanud nimetuse «hambaarst». Ni-metuse «dentist» said aga need, kes omandasid teadmisi ainult juba tegutseva dentisti või hambaarsti juures.

1829. a. anti ka naistele ametli-kult õigus tegelda hambaraviga. Kuid järgnevatel aastatel ei leidu andmeid dentistieksemaid soorita-nud naiste kohta. Nähtavasti oli see tingitud reaktsiooni tugevnemi-sest ja negatiivse suhtumise süve-nemisest naiste osavõttu meditsii-nilisest tegevusest. Alates 1891. aastast, kui naistele taas lubati ühisel alusel meestega saada den-tisti- või hambaarstikutset, kohta-me ka Tartu Ülikoolis dentistedip-lomite saajate seas naisi. Näiteks 1899. a. oli 32-st eksamitele luba-tust 17 naist, 1900. a. anti dentisti-diplom 35 isikule, neist 12 naisele jne. Viimast korda anti Tartu Üli-koolis dentistediplom 1911. a. Betty Rosenblattile.

Samal ajal suurenes hambaarsti-koolide lõpetanute arv, kes soori-tasid eksameid Tartu Ülikooli juu-res. Viimaste seas olid esialgu Varssavi ja Odessa, hiljem ka teiste hambaarstikoolide kasvandikud. Nende hulgas olid ülekaalus nai-sed: 1899. a. said hambaarstidiplo-mi 29 isikut, neist 20 naist, 1901. a. 20, neist 16 naist, 1917. a. kevadel aga esitas avalduse hambaarsti ek-samite sooritamiseks juba 155 isi-kut, neist 146 naist (!).

Hambaarstide arvu suurendas uute koolide avamine. Riias asutas sellise kooli 1904. a. arst L. Dolin, Tartus (ühtlasi esimese Eestis) 1909. a. arst D. Levinoviš. Tartu Hambaarstide Kool töötas D. Levinoviši hambakliniku baa-sil, mis asus Rüütli t. 23 (praegu 21. juuni tänav). Koolis õpetasid peajaslikult Tartu Ülikooli arsti-teaduskonna õppejõud: N. Burden-ko, I. Sirokogorov jt. Õpilasteks olid peaaegu eranditult naised. Näiteks 1910. a. olid 23-st vastu-võetud õpilasest ainult üks mees. Hambaravi muutub juba alates sajandi algusest peamiselt naiste tege-vusalaks.

1911.—1913. a. töötas Tartus ka prof. M. Rostovtsevi eraülikooli arstiteaduskonna juures hambaar-stiosakond, kus vastavaid kursusi

Ühiselamu-probleemi ideoloogiline aspekt

JAAK ALLIKU ETTEKANNE ELKNU TRÜ KOMITEE II PLEE-NUMIL 12. DETSEMBRIL 1967. A.

Ma peataksin mõne sõnaga sel-lel, miks on tänase pleenumi päeva-korras ühiselamuküsimus, kuigi midagi katastroofilist pole ju kus-ki juhtunud ja elutingimused ühis-elamuis, nagu teame, on samuti seni pidevalt paranenud.

Ühiselamute probleem on praegu valusaks muutunud pigem teistest aspektist lähtudes. Ma mõtlen selle all meie komsomolikomitee viimas-te aastate üldist tööd, selle ees-märke ja suundi. Aktiivsuse asemel üldse ja komsomolitöö asemel üldse on Tartu Riikliku Ülikooli komsomolikomitee töö peamiseks eesmärgiks ilmselt kuju-nenud sotsiaalse mõlemise kujun-damine ja arendamine organisat-siooni liikmeis, teistsuguse meele-olu, teistsuguse suhtumise kasvata-mine sotsiaalsesse probleemidesse. See on aus, printsiipaalne ja julge lähenemine kõigile küsimustele, ka neile, millest pole tavaliselt kom-beks rääkida (ja just selle kombe — mitte rääkida — vastu võitlemi-ne). See on peremehetunde kasva-tamine oma elu ja oma ühiskonna suhtes, sest just nimelt selle puu-dumises, mitte probleemide lahen-damatuses või meie küündimatuses, näeme me peamist põhjust mitme-suguste puuduste olemasolus. Ja just sellepärast räägime tihti as-just, mille lahendamine ei sõltu meist. Just sellepärast ei taha me vastu võtta otsuseid, mida ei saa täita. Meie eesmärgiks on elada kirjutatud, mitte kirjutamata sea-duste järgi, sest kirjutamata seadus on tavaliselt mingi kitsa kildkonna tahte väljendus.

Selliste eesmärkide vältimatu kaaslane on põlgus tühjade sõna-de, liinukeste pärast tehtud otsus-te ja ürituste, igasuguse näilisuse, peituse, mugandumise vastu.

Raske on aga seda kõike võtta tõsiselt, sest me oleme päev päeva kõrval sunnitud elama olukorras, kus me teadlikult ignoreerime kehtivaid seadusi ja norme, teadlikult ei täida rektori käskkirju ja dekaa-ni korraldusi, elame printsiibil «ei tabata, pole varas» ja rakendame pidevalt ringkäendust. Sellist lah-kuminekut sõnade ja tegude vahel tuleb pidada ideoloogiliselt ohtli-kuks ja poliitiliselt kahjulikuks. Ja see seletabki selle, miks ühis-elamu probleemidega on hakanud tegelema ideoloogiasektor.

Me leiame, et praegu kehtivad sisekorra eeskirjad ei vasta elu nõuetele, neid ei täideta üheski toas, nende täitmist pole võimalik kontrollida ja mitmete nendes esi-nevate nõudmistele täitmisel ei oleks ühiselamu selle elanikele ühiseks koduks.

Agast printsiip, et ühiselamu peab olema viieks aastaks tõeliseks koduks meie vabariigi noorsoo kõi-gel haritumale ja eesrindlikumale osale, inimestele, kes peavad mõne aasta pärast asuma aktiivselt ehi-tama kõige humansemat ja kul-tuursemat ühiskonda, peab meie arvates olema aluseks kõigile ühis-elamute kohta tehtavatele otsustele. Ühiselamu peab meile olema ko-haks, kus võib õppida ja uurida teaduslikke probleeme, kohaks, kus me võime puhata, võtta vastu küla-lisi, üldse elada kaasaja inimese

juhatas naishambaarst A. Rostovt-seva. Seal õppisid ainult naised. Tänu Riia ja Tartu hambaarstide koolidele oli Tartu Ülikoolis hambaarstidiplomeid saanute seas alates 1905. aastast ka eestlannasid (Emilie Kasak, Maria Puhk, Alma Mägi, Helena Ilves, Adeele Ruus, Alviine Unt, Aliide Luud-Kaddak, Olga Laaman, Juulie Saarepera-Paris jt.). Viimane sai 1917. aastast Tartu Hambaarstide Kooli omanikuks. Kool tegutses 1924. aastani, mil ta Tervishoiu Peavalit-suse otsusega suleti, sest Tartu Ülikooli arstiteaduskond kavatses võtta enda peale hambaarstide et-tevalmistamise. Hambaarstikoolid, samuti kogu hambaravi oli tollal eraettevõtlik, riigiteenistuses olid vaid üksikud hambaarstid.

V. KALNIN

normaalset igapäevast elu.

Selle printsiibi silmaspidamine välistab ka võimaliku etteheite, et konstateerides oma jõuetust viia elu vastavusse kehtivate eeskirja-dega, teeme me ettepaneku raken-dada seadusandlus nii-öelda elu-vankri taha ja legaliseerida elus esinevad väärnähud. Sellele me vastame lihtsalt, et me ei pea nor-maalseks, vajalikuks ega muidugi ka võimalikuks elu kohandamist kehtivatele eeskirjadele ning meie arvates see (nagu igasugune puru silma ajamine) pigem soodustab väärnähutusi ja juhib tähelepanu neilt kõrvale.

Seega on meie ettepanekute ainus ja põhiline printsiip — viia eeskirjad kooskõlla tegeliku elu nõuetega.

Teatavasti kiitis komsomolikon-verents selle printsiibi heaks. Kahe kuu jooksul on meie ettepanekuid arutatud partei- ja komsomolikos-olekuil, teaduskondade ja ühisela-mute nõukogudes. Reageerimine neile näitab, et me oleme ilmselt õigel teel ja läheneme probleemi juurtele. Ajaloo-Keeleteaduskonna parteikoosolek kiitis meie printsiibid heaks, samal ajal on nad aga esile kutsunud ärritatud reaktsioo-ni inimeste poolt, kes ei mõista praegu olukorra tõsist kahju-liikkust. On selge, et praeguse näi-lise korra uued eeskirjad toepool-est purustavad, nad asendavad selle sisulise korraga. Millisel määral muutuks elu ühiselamutes uute eeskirjade kasutuselevõtmise-ga ja milline on sisulise korra kindlustamise garantii, seda pea-megi me siin arutama.

Ma olen siiski arvamusel, et elu ei muutuks kuigi olulisel määral, seda ju tähendabki printsiip — elu-ga kooskõlas olla. Tuleb lähtuda sellest, et muutes kirjatähte ei muu-da me, sest oleks kurb, kui me eeldaksime, et ühiskonna harituima kihi moodustavad inimesed, keda käsk või keeld võib takistada te-gutsemast oma vajaduste ja põhi-mõtete järgi.

Kui reaalne igapäevane elu ühis-elamuis ei muutu, mis siis muu-tuks.

Mida me saavutaksime? Kõige-pealt likvideeruks olukord, et üli-kool kasvatab seadust mitte austavaid inimesi. Me võiksime veelgi ausamalt ja julgemalt nõuda töö rääkimist ja selle järgi tegutsemist. Uued eeskirjad võimaldaksid hakata komsomolil ja ühisela-munõukogudel tõsiselt tegutsema omavalitsusega ühiselamuis.

Praegu on ühiselamunõukogu pa-ratamatult sunnitud nõudma kehti-vate eeskirjade täitmist. Et nende rikkumine on aga üldine, siis min-gi ühiskondlikku hukkamõistu süüdlane ei pälvi ja ühiselamunõu-kogu autoriteet paratamatult lan-geb. Sisekorra eeskirjad ja nende täitmine pole muidugi ainus küsi-mus ühiselamuis, neile lisandub kümneid eluolulisi suuri ja väikse-maid küsimusi. Võib olla kindel, et kui ühiselamunõukogul oleks suu-rem autoriteet ja peremehetunne, siis need küsimused laheneksid kli-remini ja just seda taotlebki sise-korra eeskirjade muutmine.

Seega komsomol ja ühiselamunõu-kogud saaksid efektiivsema võima-luse võidelda selliste tõeliste väär-nähutustega nagu alkoholi kuritarvi-tamine ühiselamuis, lärmamine, rä-pasus jms., samuti lahendada teisi küsimusi. Praegu on aga üliõpilas-

kond kunstlikult vastandatud heale administratsioonile, kes nagu püüaks meie endi huvide eest hoo-litseda vastu meie tahtmist. Tegeli-kult tudub, et nii mõnegi administ-ratsiooni esindaja jaoks on ees-märk ja vahendid koha vahetanud. Eesmärgiks on muutunud väline kord ühiselamuis, üliõpilased on aga muutunud selle eesmärgi saa-vutamist segavaks elemendiks.

On selge, et ilma üliõpilaste endi osavõtuta oma elu korraldamisest teevad kõik võimalikud komisjonid ja «tribunalid» tegelikult tühja tööd. Samal ajal aga ei saa minna teise äärmusse, võtta vastu eeskirjad ja jätta nende täitmise kontroll esial-gu ainuüksi komsomoliorganisat-sioonile.

Uute eeskirjade kehtestamine ei pea kaasa tooma mitte kontrolli nõrgenemise, vaid selle tugevnemi-se kõigi instantside poolt, sest kui inimeste materiaalsed vajaduste rahuldamiseks on legaalsed teed loodud, on meil moraalne õigus ka-ristada illegaalsete teede kasuta-jaid.

Ma arvan, et meil tuleks põhili-selt arutada kaht küsimust. Kõige-pealt, milline on tegelik elu ja tema nõuded ühiselamuis? Sest kui 3—4 inimest võivad välja töötada eeskir-jade projekti, siis sellele küsimusele pole nad kunagi suutelised ammen-davalt vastama. Muidugi tuleks rääkida ka kõigist teistest vahendi-test peale sisekorra eeskirjade muutmise.

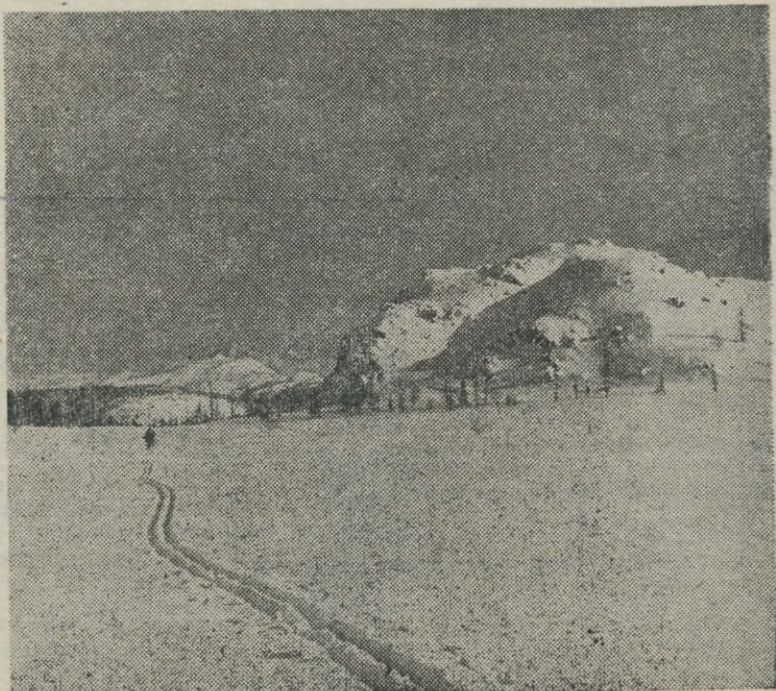
Tuleks arutada küsimust — mis muutuks realses elus peale eeskir-jade vastuvõtmist ja kas on ehk siiski võimalik elu eeskirjade järgi seada. Kuid tuleb mees pidada, et tegu on olukorraga — kas kõik või mitte midagi, s. t., öelda, et eeskirjad on 75% ulatuses koos-kõlas eluga, tähendab siiski seda, et nad pole kooskõlas eluga ja mi-dagi kasulikku selline muutmine tegelikult ei anna.

Tõsiselt tuleks kaaluda ka küsi-must korra garantiidest ühisela-mus. Me võime küll väita, et näi-teks alkoholi tarvitamise keeldu tegelikult ei täideta, kuid samal ajal on selge, et see on vähemalt formaalseks profülaktiliseks garan-tiiks võimalike ekstesside vastu. Keelu olemasolu vähendab reaal-selt kõigi instantside vastutust nende eest. Ilmselt tuleb see asen-dada mõne teise garantiiga. Aga just selle koha pealt ongi pakutav projekt veel ebatäielik. Võiks ehk panna personaalse vastutuse korra ja rahu eest ühiselamus toa-, kur-suse- ja ühiselamuvanemaile. Või näiteks autoriteetsete «korrusekol-mikute» loomine. Nii me annaksime ühtlasi garantii ja asendaksime omavalitsuslikke elemente. See kõik vajab muidugi arutamist.

Esimesel pilgul paistavad meie ettepanekud (vt. «Tartu Riiklik Üli-kool nr. 30, 3. lk.») väga radikaal-sed olevat ja vastutus nende vas-tuvõtmise eest suur, kuid tuleb mees pidada, et praeguse silma-kirjaliku korra säilimisel on väga tõsine ideoloogiline mõju isiksuse kujunemisele ja võtta endale vas-tutus selle eest on veelgi rängem.

Toimetuse märkus:

Pleenumi põhiettekande ja sõ-navõttude alusel töötati välja ühiselamu sisekorra-eeskirjade korrigeeritud projekt, mis lähe-mal ajal antakse läbivaatami-seks rektorile.

URAALI MAASTIK.

KONKURSS „Ülikooli parim kursus (õpperühm)“

Eesmärk: stimuleerida hea õppeedukusega ja ühiskondlikust tööst aktiivselt osavõtvaid kursusekollektiive.

Osavõtjad: Kõik kursused, kelle keskmine hinne eksamissessiooni tulemuste põhjal ületab I, II ja III kursusel — 3,7, ülejäänutel — 3,9 ning kelle kollektiivi liikmel ei esine viimase semestri jooksul karistusi rektori käskkirjade näol või dekaani ja ühiskondlike organisatsioonide liinis.

Aeg: konkursi kokkuvõtted tehakse kaks korda õppeaasta jooksul, mõlema semestri tulemuste põhjal eraldi. Sügissemestri parimad selgitatakse välja veebruaris, kevadsemestri parimad — septembris.

Arvestatavad näitajad:

1. Õppeedukus: a) keskmine hinne, b) puudulike arv.
2. Osavõtt ühiskondlike organisatsioonide tööst: a) kuulumine ülikooli ametiühingukomiteesse, komsomoli- või parteikomiteesse, teaduskonna (osakonna) sekretärid; b) kuulumine teaduskonna (osakonna) büroosse; c) muud funktsioonid.
3. Teaduslik töö: a) UTU ringide tööst osavõtt, b) ettekanded UTU konverentsidel, c) auhinnatööd.
4. Kuulumine ülikooli spordikoondisse.
5. Osavõtt üleülikoolilistest ringidest ja isetegevuskollektiividest.
6. Grupi tööplaan ja selle täitmine.

Üldmärkused: Kokkuvõtete tegemisel selgitavad teaduskondade (osakondade) ühiskondlike organisatsioonide bürood välja kolm parimat kursust (rühma) ja esitavad andmed TRÜ Ametiühingukomiteele. Kokkuvõtte konkursi tulemustest teevad TRÜ Ametiühingukomitee ja ELKNU TRÜ Komitee õppesektorid ühisel töökoosolekul. Võitjaks tulnud kursusi (rühmi) premeeritakse.

TRÜ Ametiühingukomitee õppesektor
ELKNU TRÜ Komitee õppesektor

Ärge kartke eksperimente!

Sellise tekstiga silt ilmub esimese vaatuse lõpuks Noorsooteatri eksperimentaallavale, kui seal etendub muusikaline lugu „Humalakorjajad“ (lavastaja V. Rummo). Lavakunstikateedri üliõpilased on jõudnud oma teise diplomilavastuseni. Julge pealehakkamine on pool võitu — see on ilmselt tegijate lipukirjaks olnud, sest idee teha muusikalisest filmist teatrietendus, tundub lausa kadestamisväärselt julgena.

Lavastajal pole valida suure hulga kandidaatide seast raskete osade täitjaid, nagu see on tavaline filmistuudios. Vastupidi, viisteist omainimest tuli diplomietenduses „paigale panna“ ja seda nii, et osad oleksid täidetud ja ka osatäitjad ei nuriseks. Seepärast ongi lavalt aktsendid mitmeti teised kui filmis, see aga etenduse kordaminekut sugugi ei vähenda. Ja päris tore on, et seekord ei kasutatud kutseliste operetiäitjate abi. Liikumine ja laul, mis filmis mõjusid taotletult ebaorgaanilisena, on lavalt üllatavalt orgaaniliselt ja kaaskiskuvad. Massistseenide lasubki kogu lavastuse peamine kaal, nad on haruldased fantaasiarikkad ja mis peasi, nakatavalt särtsakad. Just see lavalt saali tulvav ehtne mängulust tundubki tagavat julgele ka teise poole võidust.

Temporikkad massistseenid ei vähenda aga kordaminekuid paljudes üksikosades. Kõige terviklikumana mõjub vahest ehk K. Komissarovi Filip. Tegemist paistab olevat detailideni läbimõeldud karakteriga ja pretensioonid tema üksikjoontele oleksid alusetud. Tahaks veel märkida I. Mikkori loodud tekstita pisiosa — vana pedagoogi, laskusinus on, kas grotesk aitab kaasa etenduse kõlajõu tugevdamisele, kuid kui „asi iseeneses“ olit meisterlik.

Muidugi on lavalt ka vaieldavat ja võib-olla ehk ebaõnnestunutki. Kuigi igasugune hinnaalandus on kahjulik, paistab, et kõnesoleva etenduse juures polnud mõõdalaskmised olulised ja nende leidminegi on rohkem iga vaataja subjektiivse maitse asi. Lavalt toimunu üldistav tähendus jäi küll filmi omast väiksemaks (etenduste käigus võib see muidugi veel muutuda, pealegi on tegu kahe koosseisuga), kuid tema olemasolus ei saa kahelda ja see õigustab omakorda andekat eksperimenti.

Ülikooli teatrisõpradele tahaks aga meelde tuletada, et diplomietendusi te järgmisel hooajal viis enam ei näe ning ka gastrollide peale on kahtlane lootma jääda.

J. ALLIK

Juubelilavastuste retsensioonide võistlus

ENSV Riiklik Noorsooteater kuulutas välja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud lavastuste

J. Brożkiewiczzi «Ma jutustan teile oma loo»,
M. Gorki—V. Panso «Ema»,
V. Panso, M.-L. Küla, H. Tohvelmani, V. Ernesaksa, V. Aru-
oja, M. Mikiveri, I. Marani «Sina, minu aeg»
retsensioonide võistluse.

Võistlus toimub kahele vanusegrupile:

- I. keskkoolid 9.—11. kl. ja tehnikumid;
- II. kõrgemad koolid.

Tööde laekumise viimaseks tähtajaks on 31. jaanuar 1968. a. Paremad retsensioonid avaldatakse võistluse käigus «Noorte Hääles».

Õppeasutust, kust on saabunud kõige rohkem retsensioone, külastab vastava lavastuse loominguiline kollektiiv.

Žürii poolt väljavalitud kolmele paremale retsensioonile kummaski vanusegrupis antakse auhinnad.

Retsensioonid saata aadressil: Tallinn, Lai tn. 23 ENSV Riiklik Noorsooteater. Teateid saab telefonil 485-79.

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust
autori illustratsioonidega

Esimene anne

...merangsel hetkel vajus raske käsi tema õlale. Madal hää kandis Aivo Poomvillu kõrvu sõnad: «Ei õiget abi, kui liin katkeb ja ots on maas.» Nagu piksest rabatud, külm higi pärlemdamas sõrmenukkidel, pöördus Aivo 180° ümber.

«Jants, põrguline! Nii võib süda seisma jääda.»

«Lähim arstipunkt tudengite jaoks asub Lauuluisa uulitsal suure kivimaja müüride vahel marsruudil — vasak sirge, otse, pööratada paremale,» teatas sõber kustunud silmi. Poomvillu kohkus, haaras Jantsi mantlisisilust ja päris: «Mis lahti on? Sa pole nagu vormis?»

Peahoone raske uks avanex ja sulgus. Kaks sõpra seisatasid dekanadi akna all ja pidasid aru, mida ette võtta.

«Läki Maie residentsi. Ta selle arstiteadusega rohkem kursis. Vahet aitab,» leidis Jants.

«Jää jumalaga, filosoofia,» Aga sina, mina, meie?» ja 21,5 kopikat,» halises Sisemine Hää ja puged lõdisedes Poomvillu kuue tagataskusse. Aivo siilias oma sinist habet ja uuris: «Miks sul, Jants, neid arste vaja on? Ja ülepea, kus sa tuulasid, et su auväärt füsiognoomia horisondil näha polnud?»

«Pärid veel! Mul elu- ja söögiisu suurest meelehärmist kadunud, aga tema pärib. Oled kuulnud sihukestest asjast nagu «24 päeva kosust?»

Jants kiikas hämmeldunult sõpra, naeratas armulikult, tiris taskust kortsunud paberitüki ja kandis kiirtempo ette:

«... profülaktorium ... õppetööd katkestamata ... 25 voodikohat ... vahetus 24 päeva ... 16 rbl. 56 kop. ... majanduslikult raskest ... tasuta ... suunamine profülaktoriumi ... ravile ... registreeruge ambulatooriumis.»

Seepeale pajatas Priidiku Jants oma kurva loo.

Ilmunud ta sügisel fluorograafi. Seal maailmatuma põnts: Priidiku poisil kopsus auk. Tema olnud elu-aeg mees kui härg, aga nüüd tehtud last purutõbine. Ega's kedagi. Sõbrad andnud nõu, enne kui hilla — pöörata ravile. Jants tegutses. Läänud tbc-dispanserisse. Seal uuritud, kes ta sihuke on. Kui kuuldud — üliõpilane — nõutud arsti saatekirja. Seadnud siis Jants sammud Lauuluisa tänava ambulatooriumisse saatekirja nõutama.

Rahvast murdu. Hambaarsti kabinetist kostnud koledat röökimist. Justkui konveierilindil vupsatanud tolle ukse tagant paistespõselisi õnnelikke hädalisi. Teise ukse tagant kostis üpris rahulikke hääli, lõbusat jutuvada ja naeruturtsatusi. Jants, kelle süda kõvasti oma tervise pärast valutas, oodanud kaamelikannatusega õige mitu tunit. Tulnud siis tema etteastumise kord. Polnud ta veel oma häda seletama saanud hakata, kui valgekitimees ta kuuehõlma eemale lükanud, särgikaeluse avanud ja kuuldetoru hetkeks kuhugi kõrisesõlme ja rangluu vahele surunud. Jants veel imestanud sellise kuulamise meetodi üle ja tahtnud vaimustust avaldada. Kooliajast mäletas ta veel selgesti, kuidas medpunktis tuli tundi pool katsejärene-na arsti käte vahel lõdiseda, kuni too oma kuulamise-uurimise protseduuri teostas. Kõik voolab — uued meetodid leiavad üha laialdasemat kasutamist.

Hetke pärast patsutanud arst Jantsi õlale ja lausunud — pois terve kui purikas. Jantsil äraarvamata hea meel. Lahkumise eel maininud nagu mõõdamines, et näe fluorograafis tembeldataud ta aukliku kopsuga indiidiks. Ambulantsi üle laskunud surmavaikus. Kahvatu arst nõudnud jääkotti ja käsulanud öde otsima fluorograafi pilte. Selgunud, et mida pole, seda pole. Ammu juba rännanud paberi-korvi kaudu issanda jahimaile. Priidiku Jantsil alanud aga rahvatatka päevad. Hommikust õhtuni silganud tohtri juurest tohtri juurde. Jäänud kõhnaks kui kiisakala.

Tuttavad soovitanud tal profülaktoriumi kolida. Priske toit ja režiimiga elu. Jants pannud kõik rattad käima ja asunud asja ajama. Võta näpust. Tahtjaid-tõbiseid järjekorras aastani 1972.

Ambulantsi personal laiutanud lahkelt käsi. Priidiku Jants lahkunud nimetatud asutusest kõhne-mana, kui sisse astunud. Kolmandate-neljandate kaudu saanud otsa peale, et kõikjal elus lööb läbi tutvuste kaudu. Nõnda Jants ajabki juba neljandat päeva ülikoolis tutvusi taga. Paradiisi saavat kah eelisjärjekorras need, kel Peetrusega lahkemat-laieinat sorti sehtvid sisse seatud.

Poomvillu Aivo tundis suuremeelset haletsushoogu tärkavat oma õnnetu sõbra vastu. Sisemine Hää oli end kuuetaskust välja upitanud, pühkis salatilehekesega nina ja valas mõõdaminejate hämmastuseks lohutamatuid krokodillipisaraid. Meie kangeline tundis, kuidas külm hingus tema hinges veeres ja keha judinatega raputas. Vahepeal olid sõbrad Maie residentsi ette jõudnud, ukse avanud ja...

«Kuhu te, põrgulised, trügite? Kas te ei tunne ühiselamu määrustikku, mis näeb ette, et külastusaeg algab selles majas punkt kell kahe-teist null-null,» karkis ja paukus üks mehike poiste nina all. «Mina olen komandant Tsurts ja tahan, et noored inimesed tunnustaksid seadusi, mis on sisse seatud, et kasvatada teist sindrinahkadest korralikke ühiskondlikult distsiplineeritud objekte,» vuristas Tsurts ühe hingetõmbega.

«Jah aga... mina, see tähendab, meie, ainult viieks minutiks,» kokutas kohkunud Poomvillu.

«Ei mingit viit minutit, tulge kell kaksteist.»

«Kuulge, seltsimees komandant, puudub ju ainult kümme minutit kaheteistkümnest. Tahtsime Maie poole minutiks sisse astuda,» vapidistasid sõbrad kooris.

«Ei mingit Maiekest! Külastajate aeg ei ole veel käes. Mina ei luba!» kuulutas komandant Tsurts resoluutselt.

Seejärel leidsid Jants ja Aivo end trotaari lumisest embusest. Piinlikkusest silmi pilgutades ajasid sõbrad end püsti, surusid teineteisel kätt ja tee viis neid lahu. Mõlgetades kurbu tinaraskeid mõtteid karmi elutegelikkuse üle, mapp kaenlas ja Sisemine Hää seismisnähkse toasussiga karmants, kõmpis Aivo läbi linna.

Peatükki õnnest keskpäevaavalguse katastroofis.

«Esimene vabarligis! Sajandi kultuurielu suursündmus!» kuulutasid lehepoidid Riia maanteel täiesti kõrist. «Variatee «Varvas» kuulutab välja täiendava konkursi vakantsetele kohtadele. Kiirustage! Tööaeg 4 tundi, tasu korralik, söök-jook pealekauba. Nõutav ainult lauluhää, kõrgem haridus ja nooruslikult kaunis jumekus! Tulla aadressil... helistada telefonil...»

Vanda seisis «Silueti» klaaside taga. Ta oli väsinud. Iseseisvus ja kindlustatus, millest tudengipõlves sai unistatud, paistsid tegelikkuses hoopis isemoodi. Suunamiskomisjon hekseldusmasinast sattus Vanda analüütilis-sotsioloogilise-täie-

liku ohutuse kateedri juurde laborandiks. Pärast seda suursündmust täiendas Lombi tänava partisaanüksus oma liikmeskonda veel ühe eksleja võrra. Komisjon TLT (Topi Laeni Täis) vaatas asjale läbi sõrmede ja ohkas kergendatult (üks kaelast ära).

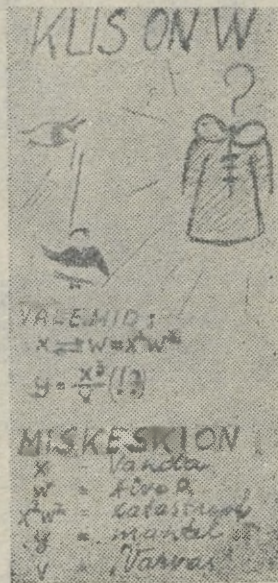
Vanda rinnust tungis üks tume õhkamine, sest tal oli raha vaja. Ta tahtis osta talvemantlit. Palgast, mis kojamehe «pinsist» veidi kõrgem, seda välja ei pigista. «Kiirustage! Varietee «Varvas» kuulutab... Kiirustage!... nõutav... nooruslik jumekus... tul-la... helistada...»

Vanda seisis ikka veel riidekaupluse akna taga. Peegelpildilt vaatasid vastu sirge nina, mustad kulmud, kurvad silmad, roosiline suu, pronksikarva juuksed.

Ajalehepoidid hõiklesid-põiklesid jalakäijate vahel nagu Pääste-armee kullerid, kes jagasid lahkelt kael kahekopikalisi eksemplare.

Talvemantel... Kas minna või mitte minna? Hamletlik küsimine rippus tema kohal nagu Damoklese mõök. Poolteise kohaga võib vabalt töötada. Elada lahedam.

Talvemantel! Minna!!

Sirge ninake pööras paremale ja tormas otsusekindlate sammudega edasi, kui äkki...

Nad pörkasid kokku. Aivo Poomvillu tundis oma tinaraskeste mõtetega, kuidas miski pörutas talle vastu külge... ja siis nad veeresid mass korda kiirendus. Aivo, kes rasketel hetkedel pidas paremaks säilitada mehisust, avas silmad ja kuulis õrna häält lausuvat:

«Õnnetusjuhud pooleks, Mida lähem, seda suurem on pingelaeng.»

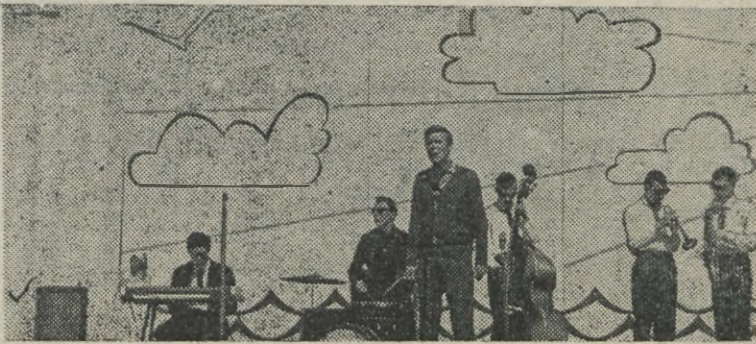
Poomvillu süda tagus nagu sise-põlemismootor. Toasuss ta põues kõrvetas otsekuul Aafrikamaa kera-väik läbi põuavine. Silmad pärani, suu lukkus, süda tulvil õnnelootust, ajas Poomvill end püsti, sirutas käe ja aitas imekaunil tundmatul tõusta. Aivo oli sel hetkel kui peast ära. Surudes kramplikult talle usaldatud kätt, tõi ta kuuldavale segaseid hääliitsusi:

«Te-e, vist... saite... andestage... haiget... ma...» Reaalsus ebareaalsuses!

«Noormees, enne kui sooritata pöörde vasakule, laske otsesuunas liikuja läbi!» kõlas sillerdav neiu-hää.

On vaja kunsti hing. Tehti 10 päeva vältel ja saiaellu (Raudam) — kerkisid Poomvillu ajutagamaadelt kohutavalt saladuslikud sõnad, mida ta oli lugenud kaotatud ohutustehnika konseptist. Meeleheitele aetud inimese karjatus sekkus tänavakärrasse. Aivo kisendas lausa metsiku häälega «Suss!!! Toa suss, ärge kaduge, ma vannutan teid jumala nimel, ärge kaduge... Toa suss!» Ta surus väriseva käe taskusse ja tõmbas välja... Sisemise Hääle.

(Järgneb)

PETROZAVODSKI RHKLIKU ULIKOOLI ESTRAADIORKESTER.

AR
T. M. KUMARINEN K.O.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNO
komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (685) Reedel, 29. detsembril 1967 XXI aastakäik

Head

uut

aastat!

1967. a. —

5 doktorit, 39 kandidaati

RAIMOND HAGELBERG — majandusteadusedoktor. Väitekirj «Põllumajandusettevõtete töö majandusliku tegevuse analüüsi alused».

ERNST RAUDAM — meditsiinidoktor. Väitekirj «Ägedad viiruslikud neuroinfektsioonid Eesti NSV-s».

ENDEL TUNDER — meditsiinidoktor. Väitekirj «Näidustused täastavateks operatsioonideks alajäsemete arterite obliteruiva ateroskleroosi puhul».

MIHAIL MAKAROV — filosoofiadoktor. Väitekirj «Kategorია „eesmärk“ ajalooline areng ning selle tähtsus tänapäeva teaduses ja filosoofias».

ARVO RÖÖMUSOKS — geoloogia-mineraloogiadoktor. Väitekirj «Põhja-Eesti viru ja harju seeria stratigraafia (ordovitsium)».

Lembit Pung on füüsika-matemaatikakandidaat. Väitekirj «Autolokaliseeritud aukude ja aukprotsesside uurimine ioonsetes kristallides EPR mitteisotermilise relaksatsiooni abil».

Toomas Karu on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Korrelatsioonianalüüsi rakendamise korduvate tõsiseloomuliste füüsiliste koormuste mõju uurimisel hemodünaamikale noortel sportlastel».

Liivia Luts on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Vere valgu fraktsioonide dünaamikast aju vereringe akuutsete häirete korral».

Ellen Uuspõld on filoloogiakandidaat. Väitekirj «Määrusliku des-, mata-, nud-, (nuna-) ja tud- (tuna-) konstruktsiooni struktuur ja tähendus».

Ants Järv on filoloogiakandidaat. Väitekirj «A. Kitzbergi draamalooming teatris ja kriitikas».

Heiki Timotheus on keemiakandidaat. Väitekirj «Nitrokarboonhapete etülestrite ja tertsiarsete alifaatsete amiinide vahelise prootoni ülekande uurimine».

Margus Tõnnov on füüsika-matemaatika kandidaat. Väitekirj «Summeeruvustegurid Fourier' ridade teoorias».

Viktor Fainstein on majandusteaduste kandidaat. Väitekirj «Kapitalismi genees Eestinaa mõisamajanduses».

Enno Sepp on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Mõningate veresoonte kunstkiudproteeside võrdlev hinnang».

Arved Jents on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Eksperimentaalseid ja kliinilisi vaatlusi aerosoolide ja elektroaerosoolide toimel».

Imbi Talvik on keemiakandidaat. Väitekirj «Alifaatsete estrite hüdrofüüsi uurimine vesinikekeskkonnas».

Aare Koppel on füüsika-matemaatikakandidaat. Väitekirj «Gravitatsioonivälja Einsteini võrrandite aksiaalsümmeetrilistest lahendustest».

Ivo Okk on pedagoogikakandidaat. Väitekirj «Tõotmisvõimlemine autojuhtidele».

Erich Jõgi on füüsika-matemaatikakandidaat. Väitekirj «Mõningaid elastsete ja elastse-plastsete lamedate kaarte stabiilsuse küsimusi».

Malev Uibo on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Laste toitlustuse sanitaarhügieeniline uurimine Tartu linna lasteasutades».

Astrid Saava on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Väikeste jõgede sanitaarse seisundi uurimise ja hindamise meetodikast ENSV tingimustes».

Harri Tihane on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Mõningatest muutustest vee ja elektrolüütide-aine vahetuse postoperatiivsel perioodil».

Julius Adojaan on õigusteadustekandidaat. Väitekirj «Tsviilhagi nõukogude kriminaalprotsessis».

Peeter Kask on õigusteadustekandidaat. Väitekirj «Isikliku omandiõiguse teostamine ja kaitse».

Ants Sildver on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Kõhutüüfuse kliinilise kulu iseärasustest ja seerumivalkude dünaamikast antibiootilise ravi perioodil».

Enno Teeäär on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Operatsioonijärgse reaktiivse ravi tähendusest türeotoksilise struuma resektsiooni tulemustele».

Tiit Soovik on füüsika-matemaatikakandidaat. Väitekirj «Aktioneeritud ioonkristallide raadioluminesentsi elementaar mehhanismid».

(Järg 3. lk.)

Määrimuinasjutud

1

Olnud kord üks suurkool, toodud koju neli kuldmedalit ja Ehkki ta polnud mitte ühegi üks aukiri. Aga suurkooli lipu pealinnalähikonnas ning ehk ta mitte oma võimalustega hooleda ei saanud, ometigi teinud ta hoolsasti tööd. Ühe aastaga kaitsnud seal oma uurimisi 39 teaduste kandidaati ja 5 doktorit. ÜTÜ vabariiklikel võistlustel saanud tervenisti 66 tööd avaldada, üleliiduliselt konkursil

2

Läks mees metsa puid rauma. Kaotas labakinda. Leidis hiir kinda, vaatas — hea soe. «Siin saab elada» rõõmustas hiireke ning kolis sisse.

Tuli siil. «Mõtleks, kui tore maja», ütles ta. «Küll me ära mahume», oli ka hiir nõus. Elasidki kahekesi. Kitsavõitu oli, aga läbi sai.

Tuli rebane. «Kül on, vade-rid» ütles ta «ehk lasete sisse?» Lastigi. Omblused küll ragisesid, aga kuhu sa seltsimehe jätad.

Tuli hunt ja lüdis. «Vaderid, laske kohe sooja, külm võtab

ära» mangus ta. Kinda elanikud pidasid nõu. «Vaja on aidata... Ega midagi, kabi sisse», ütlesid nad hundile. Ja hunt hakkas hiireke ning kolis sisse.

Tuli karu... «Aitab!» hüüab heatahtlik lu-geja, «ma pole rumalate killast! See ei ole hoopiski muinasjut- labakindast, vaid meie armsast ülikoolist, mille õppepind pole

ruutmeetritki kasvunud...»

HEAD UUT AASTAT!

Palju jõudu, edu, tahtmist ja visadust ülikooli perele algavaks pikaks 1968. aastaks, et Tartu Riiklik Ülikool sammuks ka edaspidi «seitsmepenikoorma sammuga» õppe-, kasvatuse ja teadusliku töö esirinnas.

Ülikooli 470 kommunisti nimel

TRÜ PARTEIKOMITEE

TRÜ ametiühingukomitee soovib oma liikmetele lõbusat vana aasta ärasaatmist ning uueks aastaks aktiivset osavõttu ühiskondlikust tööst, head tervist ja õnne.

TRÜ Ametiühingukomitee

Soovime Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaspererele uuel aastal head kordaminekut eksamil (s.t. teadmisi, mida ei ohustaks ebaõnn!), pikka meelt (s.t. kannatlikku usku, et hea on halvast parem), visadust (s.t. põhimõtet: kui nii ei saa, saab teisiti ja kuidagi saab kindlasti!), selt-simehelikkust (s.t. kaasvõitlejat kunagi hätta ei jäta!) ja kõike muud, mida on vaja, et olla meie ülikooli tubli üliõpilane!

Kogu ülikooliperele — rõõmsaid kordaminekuid ning palju optimismi uuel aastal, sest kirjutatud on, et ROOM VIIB ELU EDASI!

ELKNÜ TRÜ Komitee

Ülikoolist kõneleb meie rektor Tagasivaade 1967. aastale

Kõrgema kooli prestiiži määrab tema teadusliku töö nivoo.

Kuidas Teie iseloomustate teaduslikku tööd Tartu Riiklikus Ülikoolis 1967. aastal?

Aasta läheb ülikooli ajalukku: partei ja valitsus autasustasid ülikooli Tööpunalipu ordeniga.

Paljudel aladel sai meie ülikool laiemat tunnustust osaliseks ka väljaspool: Nõukogude Liitu.

Professor Viktor Palmi juhtimisel annab orgaanilise keemia kateeder välja keemilise kineetika alast ajakirja, mis ilmub nüüd ka Ameerika Ühendriikides inglise keelde tõlgituna.

Vene kirjanduse kateedri professori Jüri Lotmani juhendamisel kollektiivi semiootika-alane tegevus on samuti saanud tunnustust osaliseks välismaal. Näiteks soovib Perugia ülikool Itaalias saata prof. Lotmani juurde oma aspirante.

Grupp füüsikuid eesotsas dotsent Jaan Reinetiaga sai oma tööde eest Nõukogude Eesti preemia.

Tunnustust on leidnud psühhiaatria kateedri professori Jüri Saarma töötulemused. Edukalt töötasid ka paljud teised ülikooli teadlased.

Sel aastal valmis ülikooli õppejõududel 13 doktoridissertatsiooni, neist 6 autorid oma juba omandanud doktorikraadi. Kaitsitud on 39 kandidaadiväitekirja. Nii suur teaduslike kraadide arv ei iseloomusta ühtki teist aastat ülikooli ajaloos. Meie kollektiiv tähistas vääriliselt Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni juubelit.

Oktoobri 50. aastapäevale oli pühendatud rida üritusi — mitmed teaduslikud konverentsid. Teoreetilisel konverentsil 24.—28. oktoobri ni kuulati ära 81 ettekannet, osavõtjaid oli 812. Juubeliaastal viidi Tartus läbi 6 üleliidulist teadusliku konverentsi, kusjuures kompleksse territoriaalplaneerimise ja generatiivse grammatika konverentside peaarvanisatsiooniks oli TRÜ. Teaduslik-metoodiline kõrgema kooli pedagoogika alane konverents teemal «Kool ja kirjandusteadus» oli esimene taoline NSV Liidus.

Üldse toimus TRÜ-s 1967. aastal 27 teaduslikku konverentsi. Aasta jooksul trükkis avaldatud teaduslike tööde arv ületab 1000.

Rõõmustab, et teaduslikus töös osalevad üha aktiivsemalt üliõpilased. Sel aastal oli üliõpilaste ettekandeid teaduslikel konverentsidel rohkem kui kunagi enne. 30 üliõpilast võttis osa üliõpilastööde konkursist ühiskonnateaduste alal. Meie üliõpilased on saanud üleliidulisel areenil sel aastal 4 medalit.

Eriti aktiivne on üliõpilaste konkreetse sotsioloogia alane tegevus. See uus töösuund ülikoolis areneb peamiselt aspirantide ja üliõpilaste initsiatiivil: aspirant Olo Vooglaid, üliõpilased Peeter Viha-lemm, Paul Kenkmann jt.

Millised on uued teadusharud Tartu Riiklikus Ülikoolis?

Kas on laiendatud ülikooli materiaalt-hnilist baasi?

Uus eriala TRÜ-s — majandus-küberneetika — näitab, et majandusteadus TRÜ-s areneb matemaatiseerimise ja küberneetika suunas.

Psühhiaatria kateedri juurde asutati uus probleemlaboratoorium — psühhofarmakoloogia laboratoorium.

Tööstusministeerium tegi meie psühholoogidele ettepaneku luua

ülikooli juurde tööstusliku psühholoogia laboratoorium, kusjuures ministeerium on nõus omalt poolt seda finantseerima.

Projekteeritakse Teadusliku Raamatukogu uut hoonet ning Füüsika-teaduskonna uut hoonetekompleksi. On otsustatud, et kohe, kui projektid on valmis, algab ehitamine.

On ju teada, et ka TRÜ suurim ühiselamu valmis 1967. aastal.

Mida uut on õppe- ja kasvatustöös?

Ülikooli tegevus spetsialistide ettevalmistamisel sel aastal oli väga produktiivne — lõpetanute arv (805) on suurem kui kunagi varem, suurim ülikooli ajaloos.

Et õppe- ja kasvatustöö arvestaks rohkem ühe või teise töövormi efektiivsust, on ülikoolis 1967. a. tehtud mõned uued sammud meie õppetöö ülevõimiseks teaduslikele alustele. Pedagoogika ja psühholoogia kateedrites on alustatud kõrgema kooli pedagoogika alast uurimistööd. Moodustati sotsioloogia kabinet, mis teiste probleemide kõrval tegeleb ka üliõpilase psühholoogia uurimisega.

Ka ülikooli metoodiline nõukogu tegeles oma sektiioonides rohkem kõrgema kooli metoodika küsimustega teadusliku uurimise tasemel.

Kriitiliselt tahaksin ära märkida, et senini pole lahendatud õppeplaanide ülekoormatuse probleemi, sellest tulenevalt langeb liiga väike osa üliõpilase iseseisvale tööle.

Kasvatustöö põhiliseks suunaks on saanud ja jääb edaspidi üliõpilase enda osa suurendamine, üliõpilaste omavalitsuse laiendamine. Ülikooli komsomolomitee esitas rektoraadile palju huvitavaid ja väärtuslikke ettepanekuid. Komsomolomitee ettepanekud ühiselamu sisekorra eeskirjade muutmise kohta on praegu rektoraadis läbivaatamisel.

Milline on Teie hinnang ülikooli komsomolioranisatsiooni tegevusele 1967. aastal?

Komsomolomitee tegi ära tõepoolest suure töö ja oli mõnedes küsimustes, nagu suvetööde korraldamisel, Teadusliku Raamatukogu ümberkolimisel, tõeliseks abiks nii rektoraadile kui parteikomiteele. Tähtsam on aga, et ka paljudes teoreetilistes probleemides, näit. ajakirjanduse osa ühiskonnas, omavalitsus, on komiteel päris väärtuslikke ettepanekuid ja terve rida reaalseid tulemusi.

Soovida jätab komsomolitöö õpperühmades. Kui komsomolomitee ise on aktiivne ning teovõimeline organ, siis madalamates lühtides, otseselt üliõpilaste seas, õpperühmades, ei avalda komsomol küllalt mõju ja ei tegele veel küllalt efektiivselt nende küsimustega, mida me võiksime anda üle komsomolile: ühiselamud, stipendium ... Rektoraat on nõus palju laiemalt arvestama üliõpilaste arvamusi ja ettepanekuid, aga tihti ei avalda üliõpilaskonna esindajad kasvõi teaduskondade nõukogudes vajalikku aktiivsust ning vahel ei ilmu üldse istungitele.

Ja ülikooli arenguperspektiivid eelseisvaks aastaks?

Suurimad mured on seotud ülikooli materiaalse baasi laiendamisega. Peale uue raamatukoguhoone ja füüsikakorpuse hoonete ettevalmistamise tahame alustada uue

ELKNÜ TRÜ Komitees

Neljapäeval nädalal eest toimus ELKNÜ TRÜ Komitee büroo järjekordne istung.

● ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Toomas Sutt andis ülevaate noorte kommunistide osast ja tegevusest TRÜ komsomolioranisatsioon. Meie ülikooli üliõpilaskomsomolist on praegu 85 NLKP liikmekandidaadid või liikmed. Neist kuus kuulub ka komsomolikomitee koosseisu. Büroo otsustas 1) lugeda noorte kommunistide arvuline osa mitteküllaldatakseks ELKNÜ TRÜ Komitees, 2) pidada vajalikuks, et nii TRÜ komsomolomitee sekretärid kui ka parteiorganisatsioonide sekretärid pööraksid äärmiselt suurt tähelepanu praegustele ülikooli tubimatele komsomoliativistidele, kes moodustavad ju NLKP reservi.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo arutas eesti filoloogias osakonna komsomolibüroo tegevust käesoleva aasta sügissemestril. Lühikese aruandega esinesid eesti filoloogias osakonna komsomolibüroo sekretär Leili Padevest ja ideoloogia-sektori juhataja Andrus Saar. Büroo andis komsomolibüroo tegevusele põhilisel rahuldava hinnangu. Meeldiv on märkida, et osakonna komsomolioranisatsiooni tegevus hoogustus tunduvalt pärast ülikooli XV komsomolikongressi. Pretensioone võiks esitada nii ülikooli komsomolikomiteele kui ka eesti filoloogias osakonna komsomolibüroole liiga nõrga sideme pärast kursuste organisatsioonidega.

● Arutuse all oli geoloogiaosakonna IV kursuse üliõpilase Rein Sinisalu personaalküsimus seoses komsomolidokumendide mittevahetamisega. Büroo otsustas karistada R. Sinisalu valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

● Järjekordselt olid kõne all TRÜ komsomoli siseorganisatsioonilise töö küsimused — on terve rida üliõpilasi, kes ei ole veel jõudnud (!) end arvele võtta meie arvestussektoris, pole võtnud vaevas tulla vahetama komsomolidokumente (lähemalt sel teemal vt. ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool», nr. 37, 22. det. 1967. a.) või kes on «unustanud» ülikoolist lahkudes end meie komsomolioranisatsiooni arvelt maha võtta.

Viimasel ajal on nii ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed kui ka büroo eesotsas sekretäridega suunanud oma tähelepanu personaalsele tööle komsomolidistsipliini rikkujatega (olude sunnil). See avaldab negatiivse mõju nii TRÜ komsomolioranisatsiooni kui ka ULKNÜ ees seisvate põhiliste ülesannete lahendamisele (vt. ULKNÜ põhikirj, § 1, p. 2. — ULKNÜ liikme kohustuste kohta).

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo andis soovitusel sõiduks Poola RV-sse (saabuva aasta jaanuaris) Anne Pitsalule (ravisosakonna III kursuse), Juho Aulele (Õigusteaduskonna IV kursuse), Ene Puusepile (ülikooli ajalohetoimetaja) ja Reet Pärtelile (soome-ugri keelte kateedri laborant).

(Järg 3. lk.)

ühiselamu ehitamist. Tuleb kindlustada, et meie poolt koostatud Tartu Riikliku Ülikooli pikemaajalise arengu perspektiivplaani arvestataks vabariigi rahvamajanduse arendamise viie aasta plaani väljatöötamisel.

Peame lõpetama ka mõned väikesed objektid (näit. arvutuskeskuse hoone), mida ülikool ehitab oma jõul.

Ajaloo-Keelteaduskonnas avatakse uuel aastal psühholoogia ja defektoloogia osakonnad.

Ülikooli juurde luuakse Balti vabariikide, Valgevene ja osade Vene NFSV kehakultuuriõpetajate jaoks kvalifikatsiooni tõstmise teaduskond.

Me peame parandama õppe- ja kasvatustöö vorme ülikoolis, võideldes nende maksimaalse efektiivsuse eest.

Loodan, et ka üliõpilaste omavalitsuse laiendamisel suudame teha sammu edasi.

Ja muidugi peame me enam tõstma oma teadusliku tegevuse taset, et jõuda veelgi suurema probleemide arvu suhtes juhtivale kohale teaduses.

Rektoriga vestles HELLE KULO

1967. a. — 5 doktorit, 39 kandidaati

(Algus lk. 2)

Jaan Pikk on majandusteadusekandidaat. Väitekirj «Tootmishooneite ehitamiseks kasutatava krediidi majanduslik efektiivsus ENSV kolhoosides».

Erik Truuvali on õigusteadusekandidaat. Väitekirj «Kodanliku riigiparaadi loomine Eestis 1940/41. a.»

Elmar-Ain Kaasik on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Ajukoe gaasivahetus ajusultide akuutses staadiumis».

Märt Saarma on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Aminasiini, trifluoperasiini ja haloperidooli kliinilis-füsioloogiline toime kroonilise skisofreenia puhul».

Olo Haldre on füüsika-matemaatikakandidaat. Väitekirj «Elektron- ja aukprotsesside uurimine luminesceeruvates ionokristallides EPR ja optiliste meetoditega».

Vello Loodma on keemiakandidaat. Väitekirj «Taandatud nikkel ja hõbe elektrodide pinna oleku elektrokeemiline uurimine leeliselistes lahustes».

Valdo Ruttas on füüsika-matemaatikakandidaat. Väitekirj «Mitmesuguseid lisandeid sisaldavate tsinksulfiidluminofooride infrapunase stimulatsiooni uurimine».

Kalju Saks on pedagoogikakandidaat. Väitekirj «Ülekasvanud õpilaste edasijõudmine koolis ja nende asend klassikollektiivis».

Hella Moorits on bioloogiakandidaat. Väitekirj «Mõnede õunapuulaste iseloomustusest Eesti NSV tingimustes».

Maia Pork on bioloogiakandidaat. Väitekirj «ENSV järvede räni-vetiktaimed (Bacillariophyta)».

Laine Villako on bioloogiakandidaat. Väitekirj «Heksoosamiinide biosünteesist mao limaskestas ja nende sisalduse muutustest seoses mao funktsionaalse seisundiga».

Ain Ruuvet on majandusteadusekandidaat. Väitekirj «Materjalide kulu arvestuse ja analüüsi täiustamisest jalatsitööstuses».

Toomas Sulling on meditsiinikandidaat. Väitekirj «Pärgarteri ajutine ligatuur venoosse paisu tingimustes».

Alfred Pisuke on pedagoogikakandidaat. Väitekirj «Mõningatest treeningukoormuse doseerimise võimalustest mees- ja naisjooksjail intervallmeetodi kasutamisel».

Jaan Jürgestein on pedagoogikakandidaat. Väitekirj «Peamiste treeninguvahendite kasutamine naiskeskmaajooksjate ettevalmistuses».

Hans Gross on pedagoogikakandidaat. Väitekirj «Корреляционное моделирование скользящего шага для определения эффективности и совершенствования техники лыжных ходов».

Henn Laanpere on keemiakandidaat. Väitekirj «Изучение возможности регенерации катионита КУ-2 с применением процесса комплексобразования».

TERVITUS ALŽEERIAST

Alžeeria põhjarannikul Alžiiri linna lähedal asub Aafrika Nafta- ja Tekstiilikeskus Boumerdès, kus õpivad noorte riikide tulevased spetsialistid, uue elu rajajad.

Kõneldakse, et siin ristuvad kõik Aafrika teed, kuid siia tuleb veel teisigi radu ja üks neist näiteks Tartust. Viigu see rada nüüd siit Tartuni palav uusaastaõnnitus, kõige palavam, mida üksnes saab saata kaktuste ja palmide maalt, Sahhaara lähemast naabrusest. Soovime Tartu Ülikooli üliõpilastele ja oma kolleegidele head uut aastat!

Matemaatikutele palju edu õppetöös ja eksamissessioonil!

LARISSA ja MAIDO RAHULA,
TRÜ õppejõud

MÕLK KAHEPUUDASEL SANGPOMMIL

ÄRMAN POE

Seiklusromaan üliõpilaste elust

autori illustratsioonidega

Esimene anne

Aivo nägi kerge kurbusega, et Sisemine Hää kavatses temast lahkuda. Astunud paar sammu ja pühkinud salatilehekesega silmi, haihtus Sisemine Hää Riia maantee liikluskeerises. Kui tegu oli naistega, jättis ta alati Aivo maha ja too muutus siis kuidagi pealetükkivaks ja allakäinuks.

Nüüd seisis Poomvill nii nagu ema ta oli sünnitanud (s. t. ilma Sisemise Hääleta, mis oli ilmselt sotsiaalselt determineeritud nähtus) plangu najal, millel narmendas siit RAT «Vanemu...» «...kodu» ja vahits oma viimaste päevade unelmale otse silma sisse. Et Aivo oli ilma Sisemise Hääleta väga sõna-kehv ja läks tavaliselt kiiresti üle tegudele, siis ka nüüd, maigutanud pisut aega suud, hakkas ta näppi-ma oma mapi lukku, avas selle ja võttis mapist välja ohutustehnika konspekti, teine käsi aga tõi samal ajal põuest nähtavale seemisnahast sussikesse.

«Issand! Te olete napakas!» hüüdis Vanda.

Selline tormiline algus loodetud tänu asemel haavas Aivot sügavalt.

«Miks?» küsis ta malbelt.
«Te olete täitsa lolli! Berta kukkus teie pärast eksamil läbi.» Neiu lausa kees nõrdimusest.

«Aga ma olen teid ju kogu aeg otsinud, püüdis Aivo säilitada mehisust.

«Mu jumal, poisu... ul»
«Mis?» ei saanud Aivo aru. Esimaks otsustati kutsuti teda nii.

«Tema otsis! Ma pillasin konspekti maha ja seisin ise sealsamas, aga teie tormate nagu hull edasi. Miks te käite üldse õõsel linna peal, kui te nii rumal olete!»

Alles nüüd hakkas Aivo taipama. Ta nõõpis oma mantli kinni, tõstis üles mapist kukkunud paberitükikesse, pani selle korralikult prügikasti, katsus põuetaskus olevat ametiühingu liikmekaarti ja saades nii tagasi oma ühiskondliku väärikuse, lahkus sirge seljaga paremale ära.

Mõne hetke pärast kuulis Aivo selja taga rasket ähkimist. Eil See polnud Sisemine Hää, see oti siiski Vanda.

«Oodake ometi, inimene,» hingeldas ta, «milleks te mulle oma sussi

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee bürool (26. detsembril 1967. a.) olid arutluse all mitmed personaalküsimused.

● Büroo karistas valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega stomatologiaosakonna III k. üliõpilast Tiitu Mitti sellepärast, et ta rikkus komsomoli siseorganisatsioonilist distsipliini (komsomolidokumendi kaotamise ja mittevahetamise küsimus).

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsustas ELKNÜ-st välja heita eesti filoloogia osakonna IV k. üliõpilase Anti Kidroni, sest ta ei tunnista ning täida ELKNÜ põhikirja.

● Büroo karistas suulise noomitusega majandusküberneetika I k. üliõpilast Peedu Metsaotsa ja füüsikaosakonna I k. üliõpilast Fjodor Sokolovi, kes õpivad alates septembrikuust TRÜ-s ja pole seniajani «jõudnud» end arvele võtta meie komsomoliorganisatsioonis.

● Tartu Riikliku Ülikooli Teadusliku Raamatukogu fondides on üle 2,5 miljoni köite, sealhulgas rohkesti ka haruldusi. Tegemist on meie rahva ühe suurima kultuurivaramuga, mida me kõik kalliks peame, rääkimata Raamatukogu äärmisest vajalikkusest nii üliõpilaste kui ka teadlaste perele. Tundub küll olevat arusaamatu, ent meie ülikoolis leidub siiski üliõpilasi, kes ei oska või ei taha (!) hinnata eesti rahva kultuuriaardeid. Niisuguse suhtumise mõistis ELKNÜ TRÜ Komitee büroo sügavalt hukka. Büroo karistas Kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilasi Heino Sildoja ja Mait Kivist suulise noomitusega ning sama kursuse üliõpilast Aksel Saaali valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega selle eest, et nimetatud üliõpilased ei ilmunud tööle Teadusliku Raamatukogu avariolukorra likvideerimiseks.

P. S. See oli lõppeva aasta viimane komsomolibüroo. Nagu ikka taolistel puhkudel, tehti mittemeetlik kokkuvõtte aastast tööst ja heideti lühike pilk uude tööaastasse. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kõige siiramaks sooviks oli, et Vana Aasta viiks ära pahandused (ja pahandustelegijad) ning et Uus tooks kaasa kotitäie rõõmsaid päevakorra punkte kõikideks järgnevaiks komsomolibüroo istungiteks.

SIRJE ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee
II sekretär

andsite?»
«Kuidas? Kas see polegi teie oma?»

«Aga muidugi mitte, kas te siis ise ei näe, et see on meeste süss!»

Aivo vaatas ja nägi Vanda käes sussi meeste, tükki üks, art. 273-56, Pärnu Naha- ja Jalatsikombinaat, suurus 44.

Ta pilgutas silmi, võttis selle eksemplari ja pani mappi. Ta teadis, et näeb seda esimest korda, kuid juba lapsepõlvest peale uskus Aivo telepaatiat, sotsioloogiat, lendavaid taldrikuid ja kõike muud üleloomulikku.

Kavatsemata kinkida kõlvatule naisele ühtegi üleliigset pilku, asutas Aivo end jälle minekule. Aga nii lihtsalt see asi enam ei läinud.

«Kas te olete kunagi käinud varietees?» küsis Vanda.

«Jah, olen, aga miks see teid huvitab?» Aivol oli siiski säilinud veel viisakust.

«Teate, Tartus otsustati avada variete te ja mind kutsuti sinna tööle, kuid ma ei suuda otsustada. Te olete täiesti võõras inimene, õelge, kas see sobib mulle?» Vanda ootas pingsalt vastust.

«Kas te olete kliinik?» küsis Aivo osavõtliselt.

«Arge ropendage,» ütles Vanda sügavalt punastades.

«Oh, vabandage, aga suvel ma käisin «Astorias» ja seal oli kliinik kava tõmbenumbriks,» selgitas Aivo.

«Kas seda siis nii nimetatakse?»
«Niimoodi jah. Meie keeles oleks see umbes kondiväänaja.»

«Oi, te olete tark! Te oskate kõigest asjust nii ilusale sõnadega rääkida. Aga ma pole veel kliinik.» Vanda tundis kerget alaväärsuskompleksi.

Näärimuinasjutud

3

Kuula nüüd mind hoolega. Ülikoolile ehitatakse pearamatukoguhuone, uus füüsikakorpus. Varsti kerkib uus, väga kaasaegne, kõigi mugavustega ühiselamu 800 üliõpilasele. Suureneb remonditööde maht.

Lugeja: «Kuulasin. Tean juba seda, et meie ülikooli materiaalsele baasile on hakatud tähelepanu osutama. See on tore. Aga...»

«Mis «aga»? Miks sa mind katkestasid?»

«Aga... saaks seda kõike ruhtem!»

«Õige... aga ainult muinasjutt on nõiavitsad.»

«Aga kas siis üliõpilased ise ei saaks ehitustest osa võtta? Üks ehitusmalev võiks ju ülikooli ehitada, sest meie häda on suur (vt. muinasjutt nr. 2). Või on see liiga muinasjutuline nõudmine?»

4

Elas üliõpilane. Ta õppis ilusti, sai aspirantuuri. Lõpetas selle. Komisjonis küsiti.

«Kas elamispid on? Kui on, saadame teid õppejõuks, kui ei — siis ei saa. Ülikool korterit ei taga.»

«Eks ma mingi toa leia,» vastas noor inimene, kes otse vabises entusiasmist.

Leidiski toa — 16 ruutmeetrit. Leidis naise. Tõi sinnasamasse tuppa. Leidis ka ämma, see toodi sinnasamasse. Tuli üks laps — ikka sinnasamasse. Tuli teine — mahtus seegi ära.

Aga imelik — pere kasvas, entusiasm vähenes. Mehel hakkas juba pealagi läbi juuste paistma. Kirjutab doktoritööd. Ei edene, ei edene...

Kui ta ära surnud ei ole, elab ta veel ikka sealsamas, ootab pensioni ning lapselapsi...

«Pidage, pidage!» hüüab lugeja, «mis muinasjutt see siis on? See ju sulaselge reaalsus. Vahe on vaid selles, et mõni niisugune mees on doktoritööd valmis saanud, aga elab ikka vanamoodil!»

«Kes te siis olete?» oli Aivo huvitatud.

«Ma olen sotsioloog,» vastas Vanda.

Nüüd oli Aivole kõik selge. Nii sussi kadumine kui ka see, miks Vanda varieteesse kutsuti. Aivo ainsaks eesmärgiks oli kiiresti taanduda. Ta tundis paari ülikooli sotsioloogi ning teadis, mida sealt oodata võib. Need inimesed peavad end väga tarkadeks ja seetõttu ei vaevu kunagi kaaslast ära kuulama, vaid räägivad kogu aeg ise ja alati teevad nad seda niivõrd segaselt, et sellest on täiesti võimatu aru saada. Lähikäimisest nimetatud tuttavatega oli Aivol ammu kujunenud arvamuse, et sotsioloogid on midagi ühist posimise ja muude nõidustega, millest ainult asjasse pühendatud aru saavad.

Et Aivo oli ülikoolis õppides endale eesmärgiks võtnud teadlikult omandada kõik pakutavad teadused pedagoogikast tsiviilkaitseni ning teadlikult mitte omandada seda, mis mõnega neist võiks vastuolus olla, siis posijaist otsustas ta kindlasti eemale hoiduda.

Surunud seekord käe ALMAVU liikmekaardile, kiirendas Aivo sammum. Aga juba tundis ta väikest käekest oma kaenla all ja hurmav sädin jõudis ta kuulmiselundini:

«Te olete nii tark! Ma tahaksin teiega rääkida neist asjust, lähme ja istume kuhugi.»

Aivo tundis äkki piinavat igatsust oma Sisemise Hääle järele, kuid seda polnud kusagil.

Peatükk, milles on juttu tervest reast salapärestest asjadest.

Samal päeval kell 16.00 pidi Aivo Poomvill esinema ettekandega ülikooli komsomolibürool. Grupp, mille organisatsioonina ta töötas, oli komsomolitöös jõudnud iga üksiku kommunistliku nooreni. Igale noorele oli antud jõukohane komsomoliüleanne ja sel kombel tema elu tihedalt seotud organisatsiooniga. Ülikooli komsomoli ajaloos oli see — iga konkreetse inimeseni jõudmine — erakordseks sündmuseks ja võrdus peaaegu absoluutse idee tunnetamisega. Lisaks sellele tundsid ülikooli komsomolijuhid niisugusest faktist suurt rõõmu, sest ometi oli tehtud midagi praktilist, millega võib esineda. Seepärast oligi Aivo Poomvill palutud büroole kogemusi jagama. Kogemused iseenesest olid võrdlemisi lihtsad.

Komsomolidokumentide vahetamise käigus oli Aivole saanud selgeks, et organisatsioonil tuleb tingimata iga liige kaasa tõmmata, üldise tegevuse pöörisesse. Grupp peaks valituna suutis ta seda teha mõne päevaga. Pärast seda, kui kaks Aivo kursuskaaslast olid võtnud

akadeemilise puhkuse seoses abielumisega, üks oli eksmatrikuleeritud ja üks astunud parteisse, ning kaks neidu vanuse tõttu komsomolieast välja langenud, jäi Aivo poolt juhitavas gruppi üheksa kommunistlikku noort. Aivo jaotas ülesanded järgmiselt! Gertrud kogub liikmemakse, Galina täidab vedomosti ja Benita viib raha osakonna orgtöössektorile. Leopolda vastutab õppedistsipliini ja Faustina õppedukuse eest. Osvald kindlustab grupiliikmete korraliku käitumise ühiselamu ja Reginalde jääb kogu poliitmassiline töö. Adolf on grupi esteet. Juhtimist ja koordineerimist teostab muidugi AIVO.

Poomvill oli väga üllatunud, kui ta kogemus tunnustati eesrindlikuks ja büroole esinema paluti. Aivo oli juba varasest noorpõlvest oinud nii-öelda lihtaktivist. Ta oli töötanud tähekesse trummarina ja salgajuhina, sanitaarvõlinikuna ja teaduskonna ÜTO nõukogu liikmena. Kõrgema instantsi aktiivi oli Aivo alati austanud ja seepärast tundis ta ülikooli komsomolibüroo komitee ees suurt aukartust. Aivol oli veidi moonutatud fantaasia ja teades, et komitee koosneb sektoritest, kujutas ta seda suure ratsana, mis pidevalt ringi käib. Mõistes aga, et perpetuum mobile pole võimalik, nägi ta pikka vänta, mille laudu ratsast juhiti.

Kõik grupikaaslasel teadsid, et Aivo oli juba mitu päeva valmistunud vastutusrikkaks esinemiseks.

Kella neljaks oli ülikooli komsomolibüroo istunud koos juba kaks tundi ja nelikümmend minutit. Läbi vaadata saadeti päevakorra kaks esimest küsimust — saja vabatahtliku tasuta doonori kindlustamine Punase Risti linnaorganisatsioonile ja vabariikliku noorsooajalehe levitamise tõhustamine ülikoolis. Järg oli nüüd jõudnud Aivo Poomvillani.

Kell 16 aga Aivot komitees polnud.

Kell 16.15 helistas komitee sekretär teaduskonna dekanati ja hinnates koostöö tähtsust administratsiooni palus prodekaanil kindlustada kommunistliku noore Aivo Poomvilli ilmumine koosolekule.

See, mida teatas prodekaan, pani büroo liikmed nõrdima. Aivo oli puudunud päeval toimunud partei ajaloo loengult, mis nii tema kui ka kogu kursuse elus oli esmakordne juhtum. Kõik, kes Aivot lähemalt tundsid, nägid dekanadiis kui ka komitees, olid täielikus hämmelduses. Nad ei teadnud ju nagu meie teiega, kallid lugejad, et Aivo oli kadunud olukorras, mis pigem kadest kui nõrdimust võib äratada.

Edasi arenesid sündmused järgmiselt:

(Järg lk. 4)

Mõttes. R. NIGOLI foto.

R. Nigol on Majandusteaduskonna rahandus- ja krediidi eriharu III k. üliõpilane. Tema hobby on fotograafia. Tartu linna fotoklubi aruandenaistusel on ta edukalt esinenud.

Hiljuti võitis Rein osa Eesti Te-

levisiooni poolt korraldatud «Balti liiduvabariikide fotokonkursist Foto-TV-67.» Oma töödega («Mõttes», «Labidamees», portree «Kaja»), arvati ta 20 parema hulka. Meie vabariigi fotograafidest oli R. Nigol sellel konkursil edukaim.

Vanasõna ei valeta

EKSAMIST

Oleks, kes algu alustaks ja lõpu lõpetaks, küll mina keskel keerutaksin. (Viru-Nigula)

Kes palju käinud, see palju näinud ja kes palju näeb, see palju teab. (Märjamaa)

ARVESTUSED JA EKSAMID

Kui kutsik kilatas, siis vana peni ürtäs (Võnnu) Kui olet üle peni astnu, sis astu üle hanna kah. (Võnnu)

«KULDSUU» EKSAMIL

Hää pername kiit rattapulga ka pudru. (Rõuge) Osav kisub kivistki leiva välja (Tõstamaa)

VÖLGNEVUS

Kel janu, sel jalad, kel kärnad, sel küüned. (Haljala)

DEKANAAT

Igaüks teab oma asjad ja dekanat teab karja asjad. (Torma) Kellel hais nõnna lätt, küll tuu tarrõ tuulutas. (Põlva)

MÖLK...

(Algu 3. lk.)

Kell 17.28 külastas prodekaan üliõpilase Poomvillia kodu (s. t. ühiselamut). Toakaaslased väitsid, et hommikul lahkudes võttis Aivo kaasa nii partei ajaloo konspekti kui ka 14-masinakirjaleheküljelise ettekande büroole.

Nad arvasid ka, et ühiselamus pole mõtet Aivot oodata, sest ta teeb iseseisvat teaduslikku tööd «erasektoris» oma vanatädi juures aadressil Kosmonaut Juri Gagarini tänav 17—117 ja saabub õhtuti tavalliselt kell 23.40, mis ajal aga kõrvalise isiku viibimine ühiselamus on täiesti mõeldamatu. Voodinaaber Osvald pillas kõigele lisaks veel kahemõttelise märkuse, et Aivo pole oma ühiselamuelu jooksul sugugi kõik ööd kodus oöbinud. See näitab veel kord Poomvillia sisemaailma äärmist keerulisust ja mitmekihilisust, mida lugeja ka seni määrgata on võinud.

Kell 18.06 siirdus prodekaan vanatädi juurde. Koos murti lahti laualaeas, kus pidi olema Aivo teaduslik töö. Tühjast sahtlist leiti vaid paar ujumispükse.

Sel öösel Aivot koju ei tulnud.

Järgmisel hommikul kell 7.17 teatas kolhoosnik Triinu Tukastus külanõukogu sekretäriile, et tema valve all olevast kolhoosi «Idu idaneb» kontorit on kadunud kolmnurkne pitsat.

Kell 8.00 keeldus hommikusöögist kaamel Basilio Tallinna Loomaaias.

Kell 8.22 informeeris Peedu õppealajuhataja miilitsaorganeid, et kooli tulnud pioneerid Paula ja Priidik leidsid metsavahelt tundmatu seni moonutatud naisterahva toatuhvi.

Kell 9.18 kandis toavanem Osvald ühiselamunõukogu elu-heaolu sektori juhatajale ette, et öö jooksul on nende toast kadunud ühiselamule kuuluv sangaga malmipomm. Põmmi iseloomustavateks tunnusteks on täiesti sile välispind (tuba teeb hommikuvõimlemist seni alles vahenditeta) ja põhja alla punase värviga maalitud toanumber 536.

Aivot ei ilmu ka lähima paari päeva jooksul, kui äkki... ühel hommikul leiti ülikooli ajalehe toimetuse kirjastist kaart tekstiga «Head uut aastat! Aivo P».

Vaadates templit leiti üllatusega, et...

(Järgneb)

Näärimuinasjutud

5

Oli üks vana suurkool. Sageli kostnud õhtusel tunnil tema akendest lahkett laulukaja, sest et tal suur meeste kogudus olnud, kes viisipäraselt harjutanud ning ka sageli linnarahva ees üles astunud. Kõik laulumeled olevat oma laulukoori üle väga uhked olnud ning kõiki neid, kes tahtnud kaasa laulda, ei ole saadud sinna mitte vastu võtta, sest et nad ei oleks laudade peale mitte ära mahtunud.

Aga siis tulnud teised ajad. Usna harva kostnud suurkooli akendest lahkett laulu, ning üpris mitmed mehed põõranud oma selja selle laulukoguduse poole. Lõpuks läinud asi niikaugele, et suurkooli meestepe-rest ainult seitse uut hinge laulukoori tahtnud astuda.

Lugeja: «Jälle sa petad! Lugasid muinasjuttu, aga räägid meie meeskoorist, mis lagunema kipub. Vaheta teemat!»

6

Läinud keegi tütarlaste ühiselamusse. Kohe küsitud, kes ta on ning kuhu tahab minna. Nõutud isikultõendavat dokumenti, registreeritud külaliste- raamatusse. Oeldud viisakalt, et kell 23 peab lahkuma.

Läinud koridori kaudu edasi. Suures klaasvitriinis olnud vahakujud. Esimesel suits suus.

Kiri juures: «Viimane naistudeng, kes suitsetas. Imetlege igandit!» Teine kuhu olnud väga nigerik, kõver ja kahvatu. Kiri juures: «Viimane naistudeng, kes ei teinud hommikuvõimlemist. Imetlege igandit!» Kolmas kuhu olnud hallide klaasist silmadega, moka ripakil. Kiri juures: «Viimane naistudeng, kes viina jõi. Imetlege igandit!»

«See on meie muuseum,» seletanud lahke korripidaja. Aastal 1967. niisuguseid tüüpe veel oli, nüüd mitte. Et süngelt minevikku hoiatavalt meenutada, otsustas ühiselamu nõukogu need vahakujud välja panna. Kes mine-

vikku ei mäleta, see elab tulevikuta.»

Läinud mees tütarlaste tuppa. Tuba ilusti puhas. Tütarlastel kõrvad pestud ning pead soetatud. Mees komistanud kogemata ja vandanud selle peale endamisi. Tütarlapsed ütlesid: «Pallun lahkuge, me roppust ei salli.»

Mees vabandanud ning mõtelnud: küll ma teie tuju jälle heaks teen. Võtnud konjakipudelit taskust ning pannud lauale. Tütarlapsed kahvatanud vihast ning toavanem käratanud:

«Kas te arvate, et me mõned niisugused oleme, kelle juurde igamees viinapudeliga tulla võib? Välja siit, te solvate meid!»

Ja visanudki mehe välja...

Heatahtlik lugeja vaikib millegipärast kava ning pugiseb siis piinlikult: «Mnjaa... mhmh! Lõpuks ometi jõudsid siis muinasjutunil!»

Uudiseid!

● Kaubandusvõrku saabus partii saapaid (nr. 36—38) talve naitte saär pikk 8 rbl. (müüakse tungipileti ettenäitamisel) — samas peoga pastapliiatseid 8 ja 10 värviga neile, kes usinasti loengul on käinud (konkurentsi ostjaskonna hulgas mitte kartma).

● Pälsoni tn. 14 intris on puhvet avatud 12 t. päevas. Müügil soojad viinerid, hernesupp, seajalad, sült (kodune).

● 3. jaanuarini jagatakse keeltemaja aud. 13 kõiki puuduvaid arvestusi igale soovijale. Kiirustage! — Matrikel tingimata kaasa võtta!

Vanasõna ei valeta

STIPIST

Küll tudeng vidab, kui stipp pidab (Põltsamaa) Hiline vares jääb saagist ilma. (Ambla) Paranda, kui paras aeg on (kuni 23. jaan.). (Rakvere) Kahju läbi saadakse targemaks. (Jõhvi) Omateenitud stipil on konjaki- maik. (Hargla)

OPPIMISEST

Inimene läheb ilma tööta hukka, kui liha ilma soolata. (Kaarma)

Õppejõud ja teenistujad!

Alates 7. jaanuarist väljub suusatajate buss Käärile iga pühapäeva hommikul kell 9. Kogunemine Kingissepa tn. võimla ette. Tagasisõitu alustatakse kell 16.

Registreerida saab TRU Spordiklubi igal kolmapäeval kella 16-ni.

Õppejõudude-teenistujate kehakultuurinõukogu

Tähelepanu!

Üliõpilased, kes soovivad turismituusikuga sõita Inglismaale 15.—29. veebruarini 1968. a. (tuusiku hind 300 rbl.), palutakse teatada hiljemalt 3. jaanuariks 1968. a. ELKNO TRU Komiteesse.

ELKNO TRU Komitee sekretariaat

Klubis

6. jaanuaril kell 20 on õppejõudude ja teenistujate NAÄRIOHTU.

Eelregistreerimine kuni 3. jaanuarini ametiühingukomitees.

*

Eelkoolialiste laste nääripidu toimub 7. jaanuaril kell 14. Nääripööst osavõtjatele kingituspakid.

*

31. detsembril algusega kell 21 NAÄRIOHTU

Ametiühingukomitee teatab

Suusarongile Karpaa- tidesse 1968. a. jaanuaris-vebruaris (30%-lise osamaksuga) sooviavalduste esitamise viimane tähtaeg on 3. jaanuar 1968. a.

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on saabunud 1968. a. I kvartaliks puhkekodude ja sanatooriumide tuusikuid.

Õppevaheajal on võimalik puhata Riia ranna ja Pühajärve puhkekodudes 12 ülikooli töötajal või üliõpilasel ajavahemikul 24. jaanuarist kuni 4. veebruarini.

Seedeelundeid on võimalik ravida Essentukis 24. veebruarist kuni 20. märtsini ja Zeleznovodskis 22. veebruarist kuni 18. märtsini. Närvisüsteemi haigusi saab ravida Sotšis 20. märtsist kuni 14. aprillini ja Palangas 28. märtsist kuni 22. aprillini. Veel on mõningaid võimalusi sanatoorse ravi saamiseks Pärnus.

Tuusikute soovijail esitada kiiresti avaldused ametiühingukomiteele.

AJALEHE JÄRGMINE NUMBER ILMUB 12. JAANUARIL.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemann nim. trükk Tõrnu, Ülikooli 17/19. III. Üksikokope hind 2 kop. Tellimise nr. 8576. MB 11608.

PEAHOONESSE SAABUNUD, JÄÄB VANA IMESTUSEST TUMMAKS, SEST TA ON LIIGUTATUD NOORTE VEETLEVAST KÄITUMISEST

NALJAPILT NÄÄRIVANA SOOJENDAB KASI LENINGRA- DI MAANTEE INTRI ELEKT- RI PLIIDI KOHAL

Korra ja hubasuse poolest paistavad silma tütarlaste ühiselamud (pildil paremal).

Bioloogia-Geograafia teaduskonna III kursuse üliõpilane Priit Pärna sal «Edasi» karikatuurlvõistlustel esimese preemia.